

H. 6.

CHRONICA REGNORVM AQVILONARIVM.

DANIAE SVETIAE NORVAGIAE

Krantzii Chronica regnorum aquilonar.

PER

ALBERTVM KRANTZIVM HAMBVRGEN. descripta.

ANNO

1560.

Krantzii
Chronica
Regnorum
Aquilonar.

REGVM LONGOBARDORVM in LIB. III.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Historiam Rerum gestarum Regni DANIAE, & Longobardorum,

PROLOGVS.

GERMANIAE MAGNAE, OMNES qui Cosmographiam scriptitarũt Græci & Latini, annumerauêre tria Aquilonis Regna, Daniam, Suetiam, Noruagiam, olim multis Veterũ incomperta. Nam quid gentium ultra Albim fluuiũ habitet, Straboni, qui sub Augusto scripsit, ignotum, ut fatetur, fuit. Cornelius Tacitus, qui sub Flauijs Principibus, hoc est, Vespasianis patre ac filijs scribẽs, ad Traianum usq; peruenit, elegantissimum de situ Germaniæ, ac Germanorum moribus edidit librum, plenum laudibus eius gentis, manifesta descriptione complexus Aquilonis prouincias, intra limitem Germanię. Vbi post Sueônes, à nobis Suecos, à popularibus Suedos appellatos, attigit Sitones. Hic inquit Sueciæ fines. Non modò Germaniam, sed etiam Suetiam illuc producens: quòd mare hoc nostrum Orientale, aliâs Germanicum, aliâs Sueticum, illa consueuit ætate appellari. Secutus Plinius secundus, Naturalis autor historiæ, eadem ferè scribens ætate, hoc est, usquè ad Traianum, à Seuone monte Riphẽis iugis non humiliore, Germanię facit principium: quem ad Cimbrorum usquè promontoriũ (quod Germani sua lingua Scaghen appellant) ingentem facere sinum dicit: qui & ab illo, & à Pomponio Mela Codanus uocatur, magnis refertus Insulis: quarum clarissima Scandinauia, inquit, est (nos Scaniam uocamus) incompertę magnitudinis. Nam cùm ea sit magna pars Danici Regni, contigua est alijs duobus Aquilonis Regnis Suetiæ atquè Noruagię montibus & fluminibus, & interdum quibusdam maris finibus disterminata. Hanc Insulam magnam, quæ tria, ut diximus, Boreæ Regna, complexa est, Baltiam idẽ Plinius tradidit appellari à Zenophonte Lampsaceno: unde mare cõtiguum traxisse uocabulum credi debet, ut Balticum uocaretur. Ptolomęus autem Alexandrinus, qui sub Adriano scripsit Imperatore, Insulas quæ supra Chersonesum Cimbricum (quæ nunc Iutia dicitur) sitæ sunt, haud dubiè sicut Germanię oppositas, ita consociatas natione uult intelligi: quarum ille quoquè maximam uocat Scandiam, nos, ut dixi, Scaniam. Cuius Septentrionalia Leuoni, hoc est, Fenni, Occidentalia Chedui, hoc est, Noruagi, Orientalia Phanonæ & Phiresi, hoc est, Suenones & Gothi (nam ea est gens una) Meridionalia Datæ & Dantiones, hoc est, Dani tenent. Mirum, ea ætate apud Ro-

[Margin notes: Aquilonis regna tria. — Lib.4.ca.13. — Codanus. — Scandinauia Insula. — Mare Balticum. — Iutia insula. — Fenni, Leuoni. — Chedui, Noruagi. — Daci, Dani,]

manos & Græcos, esse incompertam Græcorũ patriam, cùm quibus tàm crebra, magna, & diuturna gessere bella. Sed erat ea tempestate necdùm tàm magnum Gothorum nomen, quàm postea effulsit sub Honorio Imperatore, quando uniuersam Italiam, & ipsam urbem Romam peruaserunt, ipsasq; diu Gallias & Hispanias inter manus lacerauerunt. Nimirùm ex hoc mundi angulo gens illa prodijt infracta, cœlum suum rigidum testata, quæ magnam mundi partem diu tenuit infestam, & Romanum Imperium magnis laboribus implicuit, & multas inde prouincias armis occupauit. quod suo loco plenius dicemus infra, cuius est pars Gothia. Nunc uerò, quia oculis & auribus nostris, qui ad littus Germanici maris agimus, res omnis penè subiecta est, certius inde aliquid tradere possumus, quàm qui de longinquo conspexere. Quod pace dixerim diligentissimorum hominum, qui uni huic negocio, perscrutandi terrarum orbis præcipuam curam impenderunt. Operę precium uisum est, uniuscuiusq; Regni res seponere: ut suum cuiquè decus respondeat: diuisimq; recognoscatur, quid rerum Dania, quid Suetia, quæ & Gothia, quidué Noruagia peregerit. Nam Regnum Longobardorum in Italia (quam Galliam ueteres Itali dixere Cisalpinam) constitutũ, Danorum gloria est Scania egressorum: Gothorum autem decus, subegisse Italiam, uastasse Vrbem „ Romam, diu regnũ in Italia, diu in Gallijs & Hispanijs tenuisse. Nor„ uagi uerò proprium sibi uendicarunt, maritima Franciæ de suo nomine dixisse, Normanniam: inde in mediterranea, Italiam usq; penetrasse, ac in Apulia, Calabriaq; primo Ducatũ, & in Sicilia Comitatum, postea nobile Regnum in utraq; Sicilia, quod in huncusquè diem durat, fundasse. Quanquàm ætate nostra, Siciliam insularem rex teneat Hispaniæ: reliquam uerò (quæ Metropolitanũ regnum dicitur) Francorum regi, ac Ferdinandi posteris magnũ luctamen excitasse: nunc tamen ad posteritatem regis Ferdinandi, qui patrẽ habuit Alfonsum regem Arragoniæ, redijsse, iterum uerò Francis paruisse cernamus. Sed hæc atquè alia his consentanea, suo loco referemus: nunc ista in primordio attigisse paucis contenti. Horum autem Regnorum præclaras res memoraturi, inprimis istarum Regionum terminos debemus explicare, ut certius dicenda locis atquè temporibus cõaptentur, à Dania, quæ ut uetustior, ita nobilior, nunc quoq; summam rerum tenet, facientes principium. Nam illustrissimus Rex Ioannes, nunc uno tenet Imperio tria Regna, Suetiam, quæ tamen illi diu defuerat, armis año superiori recuperans.

Autoris intentio.

Gallia Cisalpina.

ALBERTI

ALBERTI KRANTII Hamburgen. Chronographi, Rerum gestarum Daniæ, LIB. I.

De Regni DANIAE situ & terminis.
CAPVT I.

IGITVR Dania tota penè insularis, multis constat partibus, maris faucibus intercępta. Prima est Orientalis: & eius potissima pars est Scania, Archiepiscopatu Lundensi dignata, quę magnitudine sua & opibus facilè superat reliquas Regni prouincias. Occidua pars Regni Iutia est, Chersonesum Cimbricam Ptolomęus appellauit. Ea uerò quasi lingua procurrit inter duo maria longè in Boream: quo modo Italia in Austrum. Nam Iutia ab Austro habet Eydodoram fluuiū, qui ortus in profundissimo saltu Isernho (is littora maris occupat à Traiena flumine in lacum Sliam) decurrēsq; ad occiduum, in mare exit Britannicum, Frisios, qui ab olim Danici iuris sunt, dirimens à Tietmersis, limes perindè Daniæ atq; Holsatiæ. Iutia autem à Ptolomęo, ut diximus, appellata est Chersonesus: quòd peninsula sit tribus terminis mari pulsata, solo quarto adhærens continenti, ita tamen ut sit flumine dirempta. Itinere sex, ut aiunt, dierum procurrit in Aquilonē. Vrbibus aliquot insignita ad utrunquè mare. Nam superum Balticum, inferum illi est Britannicum. Hæc Regio uaria olim fortuna, à uetustissima memoria Saxonibus habitata est: quibus pulsis, Dani occupauere. Sed ętate Corn. Taciti & Ptolomęi, Cimbri regionem tenuerunt: unde illi apud memoratos Autores nomen remansit, ut Chersonesus Cimbrica diceretur. Quæ uerò Cimbrorum gens fuerit, alio in loco congruentius explicabitur. Nunc hoc dixisse sufficiat, Iutiam esse, quam illi Autores dixere Cimbricam. Pomponius Mela Inuernam appellauit, incultam, ut asserit, frugibus, sed pecori commodissimam: quòd multum inde milia pecorum per singulos annos uenū mittantur in terras longinquas. Nisi fortè Inuernam quis accęperit eam, quæ nunc Hybernia est, ab illo uocitari. Hæc duo, Scania, atquè Iutia extrema, sed totius Danici Regni præcipua sunt membra, quibus interceptæ sunt Insulæ multæ. Quarum locupletissima Sialandia, quam nunc Selandiam appellamus, multis Vrbibus & Arcibus, Regia potissimum mansione insignis. Ibi Roschildia olim potens & munita ciuitas, Ecclesijs decorata & Regum monumētis: nunc autem ad tenuitatē perducta. quòd uisum est Regibus, non expedire Regno, Ciues fisos Vrbiū munitionibus insolescere. Longitudinem habet biduam itineris. Latitudo ferè ęqualis; habetq; ab occidua parte

Daniæ partes Scania.

Iutia. Saxoniæ lib. 1. ca. 1. ad finem.

Iutia, Chersonesus.

Inuerna.

Insulæ Daniç, Sialandia, Roschildia.

Iutiā: à Boreali & deserta, est fretū Noruagiæ, à Meridie autem Vuandalicum sinū, cum aliquot insulis minoribus: ab Ortu respicit Scaniam, quam diximus habere metropolim Lundinam, olim ciuitatē non paruam, nunc ad uilitatem uastati oppidi redactā. A Selandia in Scaniam traiectus multi: breuissimus in Helsingborg, qui oculis submittit utrunq; Regnum. Scania igitur est pulcherrima Daniæ prouincia, armata uiris, opulentia, frugibus, diues mercibus, Ecclesijs plena, & nunc Alecum captura locuples & insignis, duplici magnitudine ad Sialandiam. Hæc est ultima pars Daniæ ad Orientem. Nam quæ supra sunt Insulæ, sæpè mutarunt Imperia, nunc Danis, nunc Suecis obsecutæ. Vndiquè mari cingitur hæc Scania, præter unum terræ brachium, quod porrigitur in Boream, uersum tamen ad Orientem, quo Suediæ iungitur: sed intercedūt profundi saltus, asperrimæq; rupes, per quas à Scania in Gothiam, quæ pars est Suetiæ, iter agitur tàm difficile, ut dubites, utrū sit leuius marino discrimine terrestrem uitare laborem, an istud illi præponere. Hic ergo Gothi habitant usq; ad Biram urbē olim Indicam. Deinde longis terrarum spacijs regnant Suenones. de quibus suo loco. In sinu aūt maris, quem Codanū à Veteribus appellari diximus, quindecim numerantur Insulæ, quarum potissima Fionia: inde Falstera, Lalandia, & cæteræ non tàm insigni nomine, præter unam quam diximus Selandiam, cæterarū reginam: quippè quæ Regiam tenet sessionem, & perindè caput censetur Regni. In eodem autem sinu uersus Meridiem, sub littoribus Vuandalorum, tres sunt Insulæ præcipuæ, olim Vuandalorum genti adscriptæ, nunc pulsis retrò in Mediterranea Vuandalis, & linguam mutarunt, & mores. Prima ab Occidua parte est Cimbria, uetus retinens nomē totius uicinæ prouinciæ: quamuis imperiti corrupto uocabulo Imbriam, aut Fimbriam solent appellare. Hæc est opposita olim Vuagris, nūc Holsatis, qui pulsis Vuandalis, eam quoq; regionis partem tenent: & ideo Insula illorum, non Iutiæ censetur. Huic proxima est in Orientem quæ Pola dicitur, Obotritis olim, nūc Magnopolensibus obiecta: quæ pro sui paruitate, non solet in numerum referri. Hanc sequitur eodem tractu Rugia, ad Pani flumen collocata, iam olim insignis, ut totius Vuandalicæ nationis caput haberetur. Vnde etiam sunt egressi Rugij, qui Pannonias occuparunt, Odöacre rege eiusdem nationis transeunte in Italiā: à quo reuertente, cùm Regnum suū firmasset in Italia, retrò pulsi sunt Rugij memorati. Sed ea in nostra Vuandalia plenius applicuimus. Hæc insula sola ex tribus, suorum Principum, uetus recognoscit Imperiū, non mutans dominos, licet linguam cū suis Principibus immutauerit. Saxonicam enim linguam omnes sequuntur. Tertia in Orientem

Marginalia: Helsingborg. — Insulæ maris Codani. — Cimbria. — Pola. — Rugia. — Rugij. — Vuandaliæ lib. 1. cap. 36.

tem uersa Sambia, nunc Prussis annumeratur, quorum ditione regitur, Pontificem suum habens cui paret, de Ordine Teutonicorum. Ibi nunc, sicut olim, colligunt calculum mari eiectum, quem Sucinum Romani uocant: olim, teste Plinio atque Cornelio, inuentores Glessum dixere. A Scania uerò in Orientem Insulæ sunt multæ, quæ sæpè mutauerunt ditionem. Ibi Gothlandia, nunc Danicę Coronę, olim Sueticæ subiecta: ibi Bornholm, cum nonnullis alijs, Nicolaus Germanus, Ptolomæi renouator, & si rectum fateri uolumus, illustrator, istas Insulas subiecit oculis: sed expressius tamen inde referunt, qui nauigant hoc mare negociatores, quàm in breui Tabella potuit depingi. Hæc de Dania paucis in præfatione attacta sint satis. Nunc Antiquitates renouaturi rerũ gestarum, ordinem narratione complectamur: Saxonem uirum Sialandicum, mira diligentia suæ gentis Antiquitates perscribentem, sequentes autorem: cuius diligenti uerborum curæ parere, indagandæ ueritatis credere, promptũ est, uigilantiã extitisse.

Sucinus lapis.

Gothlandia

Bornholm.

Saxo Sialandicus chronographus.

Regnorum Daniæ, & Angliæ longè differens origo, & tempus. Caput. ij.

DANIAM primus tenuisse regno Dan indigena, memoratur, multis ante seculis, quàm Christus mundi saluus, in mundo nasceret: factaque supputatione, antiquius hoc Regnum Romano reperietur. Ante enim quàm Romulus Lupam matrem sugeret, Dan in sua Dania, de eius nomine sic appellata, Regnum tenuit. Dan, inquit Saxo, & Angul, à quibus Danorum coepit origo, patre Humblo procreati, non solùm conditores gentis nostræ, uerùm etiam Rectores fuere. Hi licet fauentibus patriæ uotis, Regni dominio potirentur, rerumque summam, ob egregiæ fortitudinis merita, assentientibus ciuium suffragijs, obtinerent, Regij tamen nominis expertes degebant: quòd nomen illud incompertum genti diu haberetur. Ex quibus, inquit, Angul: à quo gentis Angliæ principia manasse, memoriæ proditum est, nomen suæ Prouinciæ cui præerat, aptandum curauit. Libuit in primordio Autoris quem sequimur, uerba repetere. Sed hic circumspectionem tuam Saxo, requiro, qui arbitraris, ab Angul Angliam dictam Britannicam. Nimis longa est anticipatio huius nominis. Anni supra mille intercesserunt ex hoc die, in tempus illud, quo Insula ista insignis quam dicis, primum Albion, inde Britañia, nouissimè Anglia dicta est, ab Anglis Saxonibus, qui nomen suũ genti intulerunt. Sic testantur omnes qui de Anglia scripserunt. Et quibus armis potuit illa tempestate, uir Danus ad hoc pertingere, ut Angliã gubernaret, & de suo nomine diceret: præcipuè, cùm rerum primordia semper sint tenera. Sed esto potuerit: quis nescit, diu

Dan Rex I.

Daniæ Regnũ, Romano antiquius.

Dan primus.

Angul.

Angliæ origo.

Britanniam appellatam insulam, cùm illam intraret Iulius Cæsar: deinde Claudius Imperator, qui filium ex ea appellauit Britannicum: & post illum Seuerus, qui etiam ibi furijt: nouissimè Constantius Magni Constantini pater, eodem loco mortuus & funeratus in Eboraco est: & hoc nomen suum usquè ad Anglos Saxones, sub Imperatore Martiano, teste Beda, Anglicos inuectos tenuisse, ut semper Britones dicerētur: tùm uerò Anglos Saxones suum illi uocabulum indidisse, ut exindè Anglia diceretur. Potuit Angul iste, si ita uis, parti Iutiæ, quæ hodiè quoq; Angla dicitur, suum reliquisse nomen: sed Britanniam illé non mutauit: Cæterum Dan genti & Regno nomen suum intendit, ut ex eo Dania dicatur: quo modo ante illum Ægyptus suæ prouinciæ nomen reliquit, & Latinus in Italia, & Romulus urbi Romæ suum uocabulum inscripsit. A Dan ergò, ut fert Antiquitas, Regum Danicorum stemmata, ceu quodam deriuato principio, splēdido successionis ordine profluxerunt. Nec alia de rebus ab illo gestis, memoriæ mandata leguntur. quòd Antiquitas non eam literis impendit culturam, quæ nostris temporibus ad bonum modum effloruit.

Dania, à Dan.

Regis electio qualis apud Veteres. Lotherus item fratrem Regno deponit. Caput. iij.

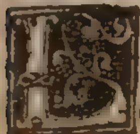
HVMBLVS & LOTHERVS filij fuere Dan, ex Grytha summæ inter Teutones dignitatis matrona, suscepti. Lecturi Regem Veteres, affixis humo saxis insistere, suffragiaq; promere consueuerunt: subiectorum lapidum firmitate, facti constantiam ominantes. Quo ritu Humblus decedente patre, nouo patriæ beneficio Rex creatus, sequentis fortunæ malignitate, ex Rege priuatus euasit. Bello siquidèm à Lothero fratre captus, Regni depositione spiritum mercatus est. Quàm similē Romano, huius Regni constitutio nanciscitur originem. Sed ibi, Fraterno primi maduerūt sanguine muri: hic autem modestiori exitu Regno cedens frater germano, priuatus uixit. hæc enim sola uicto salutis condicio ferebatur. Ita fraternis iniurijs Imperium abdicare cōactus, documentū hominibus præbuit: ut plus splendoris, ita minus securitatis Aulis quàm tugurijs inesse. Cæterum iniuriæ tam patiens fuit, ut honoris damno, tanquàm beneficio gratulari crederetur: sagaciter ut puto, Regiæ conditionis habitum cōtemplatus: securiorq; factus, perindè sub fraternorum obseruantia oculorum: qui si Regni ambitū in fratre deprehendisset, ilico morti destinatus, ut à Romulo Remus extitisset.

Regis apud ueteres qualis electio.

Lotherus Rex.

Lotherus fratrem Regno deponit.

Humblus Rex.

Tyrannidis Lotheri à suis ultio. Caput. iiij.

LOTHERVS autem depulso fratre, Regnū sortitus, non

tam tolerabilem Regem egit, quàm Militem: ut prorsus insolentia ac scelere Regnum auspicari uideretur. Siquidèm optimum quenquè ui ta, aut opibus spoliare, patriamq́ bonis ciuibus uacuè facere, probitatis loco duxit, Regni æmulos ratus, quos nobilitate pares habuerat. Nec diu scelerum impunitas ualuit. nam Patriæ consternatione perimitur: eadem spiritum eripiente, quæ uitam cum Regno contulisset. Nec est, quòd huius gentis in ea parte ferocitatem insectemur: quando est simile moribus apud Romanos. Iam, ut putabatur, optimis Legibus instituta Republ. regnabant Caius Caligula, Domitius Nero, ac Domitianus, monstra inter bonos Principes deputanda: sub quorum Imperio ita laborabat innocentia, ut probri loco esse, pium haberetur: Non hæc de illis à nobis excogitata sunt crimina, sed ab illorum Historicis sedulò decantata: quo minus suggillent Itali, huius gentis, ut ipsi dicere consueuerunt, barbariem: quando in eorum splendidissimis rebus, talium Regum mores tolerare cogebantur.

Lotheri tyrannis.

Vltio.

¶ Skioldus Lotherò patri succedit longè alius: deq́ eius uirtutibus. Caput. v.

SKIOLDVS huius filius, naturam ab ipso, non mores sortitus, per summam tenerioris ætatis industriam, cuncta paternæ contagionis uestigia, ingenui erroris deuio preteribat. Igitur ut à paternis uitijs prudēter desciuit, ita auitis uirtutibus feliciter respondit, remotiorem pariter ac præstantiorem hęreditarij moris portionem amplexus. Huius adolescētia inter paternos uenatores, immanis beluę subactione insignis extitit, mirandoquè rei euentu, futuræ eius fortitudinis habitum ominata est. Nam cùm à tutoribus fortè, quorum sum̃o studio educebatur, inspectandę Venationis, ut fit, licentiam impetrasset, obuium sibi insolitæ granditatis Vrsum, telo uacuus, cingulo, cuius usum habebat, religandū curauit, necandumq́ comitibus præbuit. Ferunt, ingenui roboris nobilitatem, feras bestias in homine deprehendere, illi parere, ceruicesq́ submittere, quas erigunt in degeneres. Quindecim annos natus, inusitato corporis incremento, perfectissimum humani roboris specimen præferebat. Tantaq́ indolis eius experimenta fuere, ut ab ipso cæteri Danorum Reges, communi quodam uocabulo Skioldungi nuncuparentur. Præcurrebat igitur Skioldus uirium complementum animi maturitate: conflictúsq́ gessit, quorum uix spectator, ob teneritudinem ætatis, esse poterat. In quo annorum, uirtutisquè procursu, ob Abuldam puellā, quam sum̃æ pulchritudinis intuitu, coniugē postulabat, cū Scato Alemañię satrapa, eiusdē puellę cōpetitore, Teutonū, Danorūq́ exercitu inspectāte, ex ꝓuocatione dimicauit: interfectoq́ eo, A-

Skioldus Rex.

Skioldi uirtus & prouectus.

Vrsum cingulo capit.

Skioldungi

aliàs, Alulda.

Alemannorum prima subiugatio. Legum bonarum instaurator. Liberalis in suos.

lemannorum gentem, perinde ac Ducis sui interitu debellatam, tributaria ditione perdomuit. Hic non armis modò, uerùm ex patriæ charitate conspicuus extitit. Siquidèm impias Leges abrogauit, salutares tulit, & quicquid ad emendandum patriæ statum attinuit, summa diligentia præstitit: sed & ditionem patris improbitate amissam, sua uirtute recuperauit. Proceres non solùm domesticis stipendijs colebat, sed etiam spolijs ex hoste quęsitis. Affirmare solitus, Pecuniam ad milites, Gloriam ad Ducem pertinere. Puellam cuius amore conflixerat (solebant enim Duello, aut nuptiarum præmia, aut bellorũ compendia Veteres Dani quęrere) acerrimo nuptiarum æmulo, quem, ut diximus, strauit, in pugnæ præmium recepit, eamquè sibi matrimonio copulauit: ex qua paruo post tempore, Gram filium suscępit: & usq; in senilem feliciter regnans prouectus ætatem, felicibus auspicijs filium Regni reliquit successorem.

Nota

¶ Gram filij Skioldi laudes, matrimonium, bello Noruagico interitus, & Regni Danorum ad Noruagos delatio.

Caput. vi.

Gram Rex. Gladiator. Bessus. Suetiæ lib. 1. cap. 12. Ringo.

RAM filius, excedente patre, Regnum accępit. Cuius mirifica indoles, iamtum sub patre, ita paternas uirtutes redoluit: ut prorsus per earum uestigia ante annos decurrere uideretur. Corporis animiq; pręstantissimis dotibus præditam adolescentiam, ad sum̃um gloriæ statum prouexit: tantumq; magnitudini eius à posteris tributum est, ut in uetustissimis Danorum Carminibus, ipsius uocabulo Regia nobilitas censeatur. Quicquid ad acuendas, firmandasq; uires attinet, acerrima ingenij exercitatione tractabat, A gladiatoribus uitandi, inferendiq; ictus consuetudinem, studioso exercitij genere contrahebat. Educatoris sui Roari filiam, coæuam sibi, collactaneamquè, quo maiorem incunabilis gratiam referret, uxorem asciuit: quam postea Besso cuidam, quòd eius strennua opera sæpè usus fuerat, mercedis loco coniugem tribuit. cùm ipse Suecorum Regis filiam, magno prælio quæsitam, recepisset uxorem. Quod in Suetia exequemur: sed & duellum eius cum Gothorum præfecto eo loci commemorabitur. Hunc pater ultimæ iam ætatis, ob res egregiè gestas, Imperij cõsortio donauit, Regniq; summam cum sanguine suo communicare, quàm in occidua uitæ statu sine participe gerere, cùm utilius, tùm etiam cõmodius duxit. Sed Ringo splendido Sialandiæ loco natus, cùm alterum ex his Imperio intempestiuum, alterum iam uirum cursu defunctum putaret, infirmam utriusquè causatus ætatem, nouarum, uariarumq;

terum studio, maiorem Danorum partem sollicitat, hunc puerilis, illum senilis añi delyramento Regiæ potestati inhabilem protestando. Sed ab his bello obtritus, documento hominibus fuit, Nullam ætatis partem, uirtuti incongruam existimare debere. Alia quoqꝫ complura Gram Regis facinora fuere. Aduersus enim Simblum Phiñorum Regem bellum professus, ad aspectum filiæ eius Signes, depositis armis, ex hoste euasit. Sed tùm bello Noruagico implicatus, puellæ paulisper oblitus, cùm audisset alteri tradendam, exarsit, atque in nuptiarũ locum perueniens, cùm omnia luxu feruerent, crapulaqꝫ grauati conuiuæ uiderentur, oppressis qui aderant, puellam abduxit. Bello demũ Noruagico, quod in Suibdagerum gessit, oppressus interijt. Cœpitqꝫ tùm primùm Dania alienæ parere potestati.

Aduersus Phinnos. Saxoniæ libro.1. cap.2.

¶ Suibdagerus Daniam primus occupat: at ab Haddingo Gram Regis filio, nauali bello perit & opprimitur. Caput.vij.

SVIBDAGERVS Rex Noruagię, uicto Gram Rege Danorũ, Sueonumqꝫ (nam et hoc Regnum oppresso Rege illius, Gram Danus tenebat) primus omnium Regum Aquilonis, trium moderator factus est Regnorum: decus hoc genti suæ inferens, quod nulli Regum ante se cõtigisset, ut uno Imperio tria Regna coniungeret: Regis Danorum filiam, cuius amore flagrabat, à patre diu negatam, sed iam bello quęsitam, cum Regno accępit uxorem. Ea assiduis lachrymis pulsabat maritum, ut fratribus suis Regno exulantibus, Regem placaret. Diu tamen frustra conata: quòd non tutum sibi putaret, Regni hæredes, paternis amicis cõiungere, ex qua re promptum sibi bellum oriri, non frustra auguratus est: peruincit tamen fœminea assiduitas lamentis & blandimentis, ut alterũ ex fratribus Gutorinum, moribus ut uidebatur mitiorem, ab exilio reuocaret, fratre apud exteros minarũ pleno, diutius commorante. Nam ardentis animi fortis adolescens, paterni sanguinis ultionem semper in corde, creber in ore reuoluebat. Nec illum fefellit animi propositum. Nam diu foris militans, atqꝫ se armis exercens, robur magnũ, ac societatem multorum Nobilium, gratiamqꝫ Principum sibi plurimam conciliauit. Versus enim in Orientem, cùm sibi piratas intima societate deuinxisset, Curetum tyranno bellum intulit: sed inde uictus aufugit. Conuersusqꝫ in Hellespontum, ut Saxo tradit, Handuanũ eius Regem, apud Dunam urbem bello pertentat. Hellespontum autem quem dicat, nõ satis compertũ habemus. Nam in Traiectũ, ex Europa in Asiam, nauigando ptingere non potuit, nisi magna mundi parte circũita: & erat ea nauigatio nondũ Danis ptentata, quę multis post seculis Normañi

Suibdagerus Rex.

Gutorinus Gram filius

In Saxonẽ Historicum

ex mari Britannico in Mediterraneum penetrantes, Constantinopolim usquè deuenere. Quod in Noruagia dicemus. Sed nos in hac Antiquitatum commemoratione, Saxonem, suæ gentis historiam ab ultima memoria retexentem, secuti, rem illam in medio relinquere compellimur. Quid enim possumus in tanta uetustate aliud commemorare, quàm quod apud Autorem comperimus? Tradit enim memoratus Scriptor, Haddingum Gram Regis filiū, paternę necis ultorem, tùm apud Dunam urbem depugnantem, insigni usum ingenio, ad urbem expugnandam. Nam cùm altissimis uallis, sublimibusq; muris, oppugnationem frustra pertentasset, hyrundinum in domicilijs urbis nidificantium, per aucupij peritos, magnam capi fecit multitudinem: subligauitquè captis fungos igne accensos: uolucresquè dùm nidos repeterent, magnum urbi incendium intulisse. Quo dùm restinguendo ciues incumberent, captam urbis portam, & perinde uniuersam ciuitatem, Regem deinde suę potestatis factum, auro mulctatum, uita donauit. Inde Suetiam reuersus, multo undecunquè milite contracto, Suibdagerum Regem, apud Gothlandiam ingenti classe obuium, pugna adortus oppressit, uindicemq; paternæ necis peregit.

Haddingi stratagema ingeniosum

Hirundinū operæ.

quasi impontibilis

¶ Gutorini Regis Gram filij, uita & obitus incertus. Caput. ix.

Gutorinus Rex.

Dania tributaria Noruagiæ.

VTORINVS interea Gram Regis filius, Haddingi frater, Daniam sub tributo Regi Noruagiæ penso regebat: quod ut diximus, germanæ sororis, quæ coniugem tenebat memoratum Suibdagerum, lachrymis & precibus uix impetrabat. Hic primis adolescentiæ temporibus, felicissimis naturæ incrementis, summam uirilis ætatis perfectionem sortitus, omisso uoluptatum studio, continua armorum meditatione flagrabat: sed inuiderunt ei tempora. Trium enim Regnorum uiribus uelut oppressus tenebatur, ut non se commoueret, quin Suibdagerus mox persentiret. Omnem autem peragendæ ultionis spem in fratrem collocabat: qui & potuit, & uoluit, et magnificè impleuit, ut diximus, paterni sanguinis uindictam. Hic autem Gutorinus quomodo finierit, naturę fragilitate in fata concesserit, an tyranni armis, nonnihil aduersus eum suspicantis oppressus interierit, incompertum habemus. Ante tamen Suibdagerum Haddingus uictor, cum exilio patriam, cum militia Regnum permutauit. Quia oppresso, ut dictum est, hoste, non solùm exterorum manubijs, uerùm etiam paternæ, fraterneq; uindictæ trophęis, ad eminentem claritatis gradum prouectus, exilium Regno cōpensauit: cui patriam non ante repetere, quàm regere contigit, iam ante fratre deficiente.

Haddingi

¶ Haddingi aduersus Hasmundum & Vffonem Reges Suetiæ, Sifridum quoq; Saxoniæ Ducem, filiæ item propriæ insidias, uictoriæ & exitus eius mirabiles. Caput.ix.

HADDINGVS & ipse Gram regis filius, fratri succedit in Dania. Suetiam uerò ab occiso hoste suscepit. Noruagiam autem Hasmundus Suibdageri filius, uelut paternum & hæreditarium Regnum defendit. Aduersus quem primùm post susceptum Regnũ, ortum est bellum: quòd ille quoq;, uindicandi sui patris feruore, in armaruebat. Occurrit illi Haddingus, & primùm Erico filio, post patre Hasmundo peremptis, filium & nepotem auo iungebat, trium unus oppressor. Sed Vffo alius Hasmundi filius, Suetiã tutari diffisus, exercitũ in Daniam transportauit: ibiq; grassatus, impunè cõegit Haddingum copias suas, Suetia relicta, in Daniam reducere. Reuersus in Daniam Haddingus, comperit effracto ærario, thesaurũ suum compilatum: custodemq; ob negligentiam consumit suspendio. Edicens, si quis furtiuarum rerum quidquam referret, honorato se loco habiturum. Credidit consciorum quidam, ac retulit ablata: quem Custodiæ præfecit, honore auctum, ut erat pollicitus. Cæteri consciorum, cernentes furti socium honoratum à Rege, etiam ipsi cum impunitate præmia sperantes, sese prodidere, referentes quæ abstulerunt. Omnes honore affectos aliquandiu habuit, sed inde merita mercede donauit. Stultos homines, qui sceleris sui præmia sperauere. Longo deinde bello, amissam Suetiam recuperare conatus, toto lustro frustra laborabat. Post longam inediam, diramq; famẽ, bello magno uictus, uix cum paucis profugit in Helsingiam: ibiq; monstruosam beluam fertur occurrentem peremisse: nec inde aduersis caruisse, donec Diuos, quorum monstrum sustulisset, cęsis hostijs complacaret. Vffo autem Suetię rex edixit, filiã se illi daturũ, qui Haddingum sustulisset. Multi frustra tentauere. Euocatũ, per insidias cogitauit opprimere. sed ille compertus, elusit. Res nouissimè in apertum prælium exiuit: quo oppressus est Vffo. Cęterum cùm persentiret gentis à se auersos animos, Regnum quod ipse tenere non poterat, suũ fecit beneficium, permittens Hundingo Vffonis germano, Suetię ditionẽ. Sed illi intra patriæ uiscera tumultus exortus est. Nam Tosso quidam, ignobili Iutiæ loco ortus, cùm scelere & audacia inclaruisset, nec tamen suis armis fidebat oppugnare Regem, incursionibus uexauit Saxoniam: eiusq; Ducem Sifridum, pacis cupidũ, in eas cõditiones sibi conciliauit, ut belli societatẽ aduersus Haddingũ Danorũ Regem secum iniret. Diu reluctantem, sed alijs nullis cõditionibus dimissum, perpulit inuitũ arma coniungere:

Haddingus Rex.

Hasmundi cum filio casus.

Ærarium Daniæ compilatum.

Beluam occidit.

Vffo superatur.

Saxoniæ libro.1. cap.3.

coniungere: quibus in Iutiam collatis, occurrentem Regem terrestri militia uicit, ita ut uix fuga sibi cõsuleret: sed breui recuperatis uiribus regressus, fugauit uictorem, iam auxilia etiam de Britannia mutuantem. Sed ubi nec sic par esse Regi potuit, ex prouocatione Duellũ obtulit. Recusare Rex poterat, ob imparitatem conditionis, sed indecorum sibi ratus, cuiusquàm arma uitare, descendit in campum, prouocatoremq; extinxit superatum. Hac quoq; parte uictor, interiore malo, domesticis insidijs excipitur. Nam filia Vluilda, inferioris se fortunæ uiro denuptam indoluit, crebrius marito insusurrans, ut oppresso Rege patre, Regnum arriperet. Non erat contenta, Regis se filiam & esse & dici, Reginam se uoluit appellari. Congeminabat quęstus & lachrymas in aures mariti: adiunxit blandimenta. Peruincit tandem, ut operas maritus polliceretur. Vocat filia patrem in cõuiuium, structis clam insidijs, quibus opprimeretur. Sed ille somnio monitus, ut inde caueret, non timeret insidias, armatum militem im præsidio collocabat. Venitur in triclinium: filia patrem fallaci specie comiter excipit, ut uino sepultum, transmittat in æternum somnum. Vbi adesse uidit paratas Rex insidias, dat signũ suis. Emergentibus in manu gladius erat: uertitur dolus in caput autorum, filia cum genero trucidatur. Interea Hundingus Suetiæ Rex, falsò famam accępit, de oppresso Haddingo amicissimo sibi Rege: quippè cuius munere Regnum teneret, facturus Amico inferias, ipse sibi de falso rumore uerum parauit exitiũ: demersus in dolio cerealis liquoris, quod erat in medio, dùm ebrius, incautusq; saltaret in conuiuio de more uetustatis in exequendis inferijs. Haddingus autem pietatis officio, audiens Regem perijsse, iam uitæ fastidio non deserturus Amicum, nodum informis lęti trabe nectit ab alta, uoluntario exitu, sed non regio more, finiens uitam.

Duello uincit.

crudelis filia.

Insidiæ filiæ in patrem.

oraculo.

Vltio.

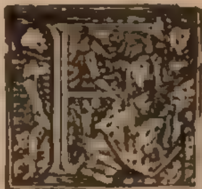
tragedia.

Hundingi mors.

Suetię lib. 1. cap. 16. b.

fidelis amici

Haddingus se laqueo strangulat.

Froto Haddingi filius, Curetes, & Russos, Eotolam & Paltiscam horum urbes item ingenio & ui superat & capit. Caput. x.

FROTO filius Regnum accępit paternum: qui per uarios casus, & fortia facta promeruit, ut optimus Rex, patriæ pater & haberetur & esset. Principia bellorũ apud Curetes Orientis populos auspicatus: cuius Regem Dornonem, urbe munita se continentem, cùm ad pugnam elicere non posset, dolo statuit circumuenire: secum reputans, quod militaris habet sententia, Dolus, an uirtus, quis in hoste requirat? Cessit igitur castris, fugam simulans: sed ante scrobibus tectis, castrorum locum impleuit. Egressi Curetes ad castrorum spolia, dum prædæ inminent, à superuenientibus Danis occupantur. Neque armis tueri, neq; poterant pugnam capessere. Oppressi

Rex Froto I.

Verg. licet longo post tempore ab Saxone citatus.

pressi igitur, uictoriam dedere Regi. Proxima ad Russos militia Regi. Trano Rex erat gentis: quem bello adortus, terra, mariq; oppugnauit. Primùm tamen misit, qui clam Russorum nauigia perforata, nauigationi redderent inutilia. Nam foros stipite, quem deforis facilè eijcerent, impleuere. Irritatos in pugnam Russos, ad naues elicuere. Illi dolo non prospicui, citò feruntur ad naues. Dani circumfunduntur ratibus suis, eijcientes qui foris eminebat stipitem: ut laxatis foris, acciperent undam. Ibi gemina Russis exoritur pugna. Nam & aduersus hostes illis pugnandum: & in undam, quæ mergēdis incubuerat, erat laborandum. Facilis ea res Danis uictoriam fecit. Victor Froto, redit ad patriam. Dumq; Oratores, exigendi à Russis tributi imperati gratia mitteret, insoliti imperij populus, onere turbatus, in Legatos mittit manus, eosq; peremit crudeliter. Froto eius rei accepto nuncio, arma parat, bellumq; infert in Russiā. Eotola urbs erat gentis insignis, eam obsidione cingit: & quoniam amnis decurrens urbem natura muniērat, multis de eo factis deriuationibus, ut uadibilis esset, ingenio naturam superauit, urbemq; cœpit. Inde mouit in Paltiscam nō minorem urbem: quam omnibus circumspectis, cùm illam ui capere diffideret, conuertit in dolos. Simulat morbum. Inde fama dispergit mortuum. Milesq; simulato luctu, tumulum Regi cōponit. Iam ciuitas credula, timorem posuit cum custodia, nihil expectans, nisi ut obsidione soluta, miles abiret in fuga lacessendus. Vbi nihil timetur, remissaq; omnis abintus custodia urbis, totis uiribus exercitus incumbit, muros capit, portas reserat, breuiq; momento urbem suæ facit potestatis.

Russos dolo superat.

Legati truncantur.

Eotolam & Paltiscam urbes ingenio & ui capit.

dolus [illegible]

¶ Muliebri habitu Anduani, Froto urbem capit: duabus sororibus bellum mouet, Frisiam obtinet, & Britannos uincit. Caput. xi.

ANDVANVS erat ijsdem regionibus Princeps, qui urbe fisus natura, & arte munitissima, minas oēs contempsit Danorum: & ne superioris Haddingi ingenio fraus strueretur, cuius esset recens memoria, omnes hyrundinum nidos iubet deijci. Sed Froto ab ingenio suo non recessit. Siquidèm muliebri ueste ab ancillis mutuata (audax facinus) urbem ingreditur: uenisse se ait, decepto circumsedente exercitu, ut urbi uenale quid inferret, abituram quandocunq; libitum esset. Creditum est: fidemq; fecit imberbis uultus, & uox in fœminam fracta. Speculatur noctu, suisq; signum mittit, ubi, & quando irrumpant. Ita securam urbem, admoto milite capit: ipse intus occurrens, ex opportunitate suis affuit. Ea capta, modestè se gerebat in uictos. quippe Regis affinitatem ambiens, filiam eius cōiugem

Frotonis audax ingenium.

accepit, Regnumq́ libertati permisit. Dùm autem Rex foris bella gerit, intus, domiquè graue sustinet detrimentum. Nam altera sororum Regi Sueciæ nubit Regnero, illumq́ Regno pulsum reuehit. Altera Vbboni nobili uiro nupta Danico, persuadet, Regnum inuadat absentis germani. Hæc audiens Froto, bella deserit Orientis, reductoq́ exercitu, sorori Sueciæ incubanti bella mouet. Illa nihil territa uirago, nouo marito animos deesse non patitur, ipsa armatur, primoq́ prælio fratrem cogit retrocedere. Nox quæ intercessit, fratrem cum germana improuisè coniunxit. Nam uterq́ paruis nauigijs, speculandi gratia egreditur, ita cõcurrunt. Rogat germanam agnitam Rex Froto, quid nocturnis inuigilet insidijs? Illa refert. Idem mihi quod tibi in re bellica licuit. Tu iniustior, qui germanam priusquàm abires, liberam circumspiciendo thoro, esse iussisti. Circumspexi. Inueni in quo & tibi et mihi consultũ arbitrabere. Tam iustæ obiurgationi non habens quid obijceret, postera luce uocato Regnero, pacem firmat. Nauigans in Daniam, Sororium, quem procuratorem reliquit, Regem inuenit. Bellum paratur. Sed non erat is Vbbonis apparatus, qui Frotonem sustineret: itaq́ captus, ad Regem perducitur. Vbi intellexit, germanæ opera & instinctu rem tentatam, ignouit sororio: tantisper tamen ultus est præsumptionem, ut thoro eius abstractam germanam, Scoto Scotorum Principi, à quo gens nomen seruauit, eandem collocauit: triplici munere functus in uno. Nam & ultionem uindicauit: & germanam ablegauit: & amicum pridem, nouo coniugio fecit deuinctiorem. Sed inquieta mulier, regionem mutauit, non animum. Nam uiro sine fine suggessit, ut oppugnato fratre, Daniam inuaderet. Suasit assiduè: sed ubi non persuasit, odium uertit in maritum, precio conducens, qui nocte quiescentem opprimerent. Innotuit res per pedissequam. Rex armatus cubat. Rogatus ab uxore, quid sibi uellet in thoro lorica? Libitum esse, respondit. Venientes autem ad scelus conductos obtruncat: Vxorem inde diligentius tenet asseruatã. Interea Froto non contentus Orientis Imperio, Occiduas quoq́ partes adnauigans, Frisiam bello tentat. Vuicho Frisiorũ princeps classe occurrit. Pugna conseritur. Iaculis res agitur. Iubet Froto suos lentius, rariusq́ iaculari: donec cõsumptis telis, inanem se præbeat hostis. Vuicho Danorum segniciem, à timore, & pacis cupidine ortam arbitratus, grauius urget: at assumptis telis hostem sensit insurgere. Pellitur Frisius, fugamq́ capessit. Froto terram ingressus, prædam agit opulentam: reuersusq́ in mare, classem hostium incendio consumit. Mox grauiorẽ orsus expeditionem, in Britanniam mouit: expositisq́ copijs præliabundus ingreditur. Occurrẽtem cum exercitu, collectis signis, fundit Regem,

Sorori bella mouet.

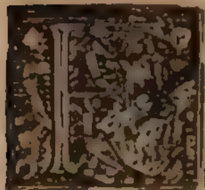
Vbbo capitur.

Scotorum Origo.

Insidiæ in maritum.

Frisiam Froto oppugnat, & obtinet.

Regem, fugatq́; : & quocunq́; uictor incedit, prędam agit opulentam. Ducendum deinde putauit in Ducem Scotorum Melkuicum: quem accepit, iam ad arma progressum occurrere: audiuitq́; Britannorum Regem, recuperatis uiribus se insequi, communicato cum Scotis consilio, ut hostem interciperent.

¶ Froto prædam abijci iubet, Britannos secundo deuincit, Lundoniam metropolim repetito astu superat. Post duplicis Duelli uictoriam, tandem Bello contra Regnerum instructo, morbo correptus uitam finit. Caput. xviij.

FROTO sentiens impeditum exercitum lentius procedere, segniusq́; pugnaturum, quòd onera illi forent impedimento, iubet prædam abijcere: ut expeditè pugnam utrinq́; ineant inuicem: siquidèm uictoribus maiora in manibus futura, uictis nihil horum prodesse, quinimò uictoriæ impedimenta quę ferrent haberi. Erant inter proceres, qui Auaritiæ stimulis incitati, Regis imperium grauiter tulere, ausi etiam orationem inferre contrariam. Eam animi pusillanimitatem Rex nequaquàm hostibus prodendam, quasi formident, sed forti animo, uictoriæ præmia, nouæ uictoriæ præferenda. Vicit tamen Regis sentētia. Nam abiectis sarcinis, sparsisq́; per uiam oneribus, & hostem legendo impedire, seq́; exoneratos expedire cœperunt. Superueniunt Britanni, prædamquè pridem amissam cupidè relegunt, magis rei intenti, quàm hosti insequendo. Rex gentis, auariciam suorum increpans, abijcere iubet onera, abijcere futuræ impedimenta uictoriæ: sparsa ab hoste in fraudem, interpretatur. Sed contumaces imperio Regis Britanni, sinum onerant, Hæc sunt, inquiunt, quorū gratia militamus, hæc penetralibus nostris abducta, in agris reperta, non reducemus? & simul cum dicto aurum legunt, tàm auidè, ut gramina cum terra pariter abrumpant. Fit certamen legentibus: in obliuione esse incipiunt hostes armati. Froto interea siluam præteriēs, quæ Scotiam, Britanniamq́; dirimit, iubet expediri arma, hostibusq́; obuiam ire. Vix Scoti armatum hostem contemplantur, & iam numerum recensentes suorum, hostiliq́; conferentes, cùm nec arma sua, Danorum armaturæ ulla ex parte conferre possent, nō expectandum rati, fugam ineunt. Froto paucis insequitur. Ibi obuium excępit Scotum germanæ maritum, ab ultimis terræ finibus auxilia ferentem affini: cui insectationem gentis permisit, ipse conuerso agmine, mouit in Britannos. Prouenit, quòd uterq́; Rex pręuiderat. Nam Britanni præda onusti, quam nollent amittere, in fugam plus, quàm in pugnam prospiciunt. Certamine non magno uincuntur ab expeditis onerati: fugam inire

Stratagema Frotonis. Sub hoc Frotone Christus natus. Vide in Noruagia libro. 1. ca. 18.

Britanni denuo uicti. præda non patitur: igitur uicti, & prædam amisere, cum uita & libertate. Pœnituit tum Britannos, Regi suo paruisse contumaciter, Danosquè rectum Regis sui consilium honestabat. Lundoniam Regni metropolim petit: sed eam inexpugnabilem ratus, ingenium uertit ad insidias. Nam ut in Russis, sic hoc quoque loco, semel expertam feliciter fraudem, iterum intentauit. Morbo primùm: inde morte simulata, tumulus Regi componitur. Exercitus misso nuncio, deditionem offert urbis præfecto Dalemanno, ita, ut ex sua gente Ducem quem delegerint, accipiant. Gauisus ille, nihil subesse fraudis ratus, portas pandit, deditos in urbem accipit: magnam illis obijciens Nobilium multitudinem, ex quibus Ducem deligant. Illi deliberandum in sequentem lucem dixere. Sed ea nocte, Præfectus opprimitur: falso dediti, Regem suum ostendunt: urbem diripiunt. Victores in Daniam reuehuntur. Ibi Froto Rex ab amico quodam in conuiuium accipitur: uarij, ut fit, sermones seruntur, iactat quisquè à se magnificè gesta. Inuentus est, qui per ebrietatem Regi duellum offert. Ille mox accipit: egressusque conuiuio, prouocantem sternit. Alius commilitonis necem ulturus, idem præliũ subit. Additur & ille socio. Rex redit in conuiuium. Dùm autem Regnero Suetiæ Regi bellum infert, in ipso apparatu, uel militari labore, contracto morbo, nunc non simulato, at uera morte uitam finiuit.

Ingeniosa Frotonis fraus.

Duellũ bis initi uictor Rex Froto.

Eiusdem mors.

Haldani fratricidium regnandi ambitione, & tyrannis. Caput. xiij.

HALDANVS, Röe, & Scatus huic filij fuere: quibus uirtute, ac natali iure paribus, æqua regnandi incessit cupiditas, Imperij occupandi quisquè curam accepit, fraternus ex his nimiũ respectus à scelere auertit. Quem enim nimia sui charitas cœperit, aliena deserit, nec sibi quisquàm ambitiosè, atque alijs amicè consulere potest: uerumque id, quod relatũ est in Carmine, Nulla fides Regni socijs. Horum ergo motu, maior Haldanus, Roe & Scato fratribus interfectis, naturam scelere polluit, Regnum parricidio inuasit. Et ne ullum crudelitatis exemplum omitteret, comprehensos eorum fautores, prius uinculorum pœna cöercuit: mox suspendio consumpsit. Cuius ex eo fortuna maximè fuit admirabilis: quòd licet omnium temporum momenta, ad exercendam atrocitatem contulisset, senectute tamen, non ferro uitam finiuit. Quod ipsi mirum & insolitum credetur Satyrico. Ad generum Cereris, sine cæde & sanguine, pauci Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni. Vt illi placuit.

Haldanus Rex. I.

φιλαυτία.

Haldani fratricidium.

Tyrannis.

Roe

Roe bello Regis Sueciæ cadit, Helgonem fratrem Regni successorem relinquens. Caput. xiiij.

ROE, & Helgonem hic filios reliquit. A Roe Roschildia condita memoratur: quam postmodum Sueno furcatæ barbæ cognomento clarus, ciuibus auxit, magnitudine propagauit. Breui hic, angustoq́ corpore fertur extitisse. Helgonem maior proceritas illustrauit. Helgo igitur diuiso cum fratre natu maiore Regno, maris possessionem sortitus, Regem Vuandaliæ Scalcum, maritimis copijs lacessitum oppressit, Vuandaliamq́ redegit in Prouinciam. Sed ad Roe Regem reuertamur, qui à Sueciæ Rege bello lacessitus arma corripuit, hostibus occurrit, duobus prælijs fortissimè dimicans, æquatis uiribus abscessit: sed tertio congressus funditur. Non tamen passus diutius uidere uictorem, fortiter dimicans, cadit, Regnū fratri relinquens, qui hactenus maris tantùm gerebat Imperium, piraticæ insistens, quæ tum iusta credebatur militia. Equidèm terram filijs hominum datam, esse in prædam sunt arbitrati, ut tantum quis haberet, quantum armis occuparet.

Roe Rex. Roschildiæ urbis conditor.

Saxoniæ libro. 1. ca. 4. Casus Roe. 4.

Helgo fratri Roe succedit, Hundingum Regis Saxoniæ filium uictum, duello interimit, æquè tyrannide, libidine & incestu inglorius. Iutia item an olim Saxonum fuerit. Caput. xv.

HELGO fraterni Regni successor, & necis ultor emersit. Hic licet ferocioris esset ingenij, luxuria tamen sęuitiam æquabat: adeo proiectus in Venerem, ut ambiguæ æstimationis esset, tyrannide magis, an libidine exarserit. Apud insulam Thore, ex uirgine quā compressit, filiam accæpit: cui postmodum Vrsæ aptauit uocabulū. Hundingum Saxoniæ Regis filium, apud Stadium oppidum, prælio uicit: eundemq́ ex prouocatione adortus, Duello statuit: ob quod Hundingi interemptor uocatus, uictoriæ decus cognomine usurpauit. Iutiæ Saxonibus ereptæ ius, procurationemq́, Hesce, Eyr, & Ler Duci commisit. Qua in re pensitandum, quo iure Iutia ante Saxonum fuerit. Legimus quidèm apud Ptolomęum, Cornelium, ac Pliniū, Cimbros tenuisse Chersonesum Cimbricam, quę nunc Iutia dicta est, Peninsulam, quæ ab Austro procurrit in mare, undiq́ circumflua mari: præterquā ab Australi parte, ubi Eydora fluuius eam dirimit ab Holsatia: quæ semper Saxonię fuit reputata: hoc illi tùm nomen erat, cùm Cimbri, potentissima olim natio, sumptis armis Italiam peteret, Thraciam inuaderet, Romanis occurreret: aliquot Romanorum exercitus, ad internectionem cęderet: ad ultimum à Caio Mario Romano duce repressa uinceretur: Augusto deinde Cæsari dona mitteret, amicitiam

Helgonis æqua & tyrannis & libido.

Iutia, an Saxonū olim fuerit.

eius promerita. Videri potest simile ueri, ut multarum regionum nomina, ætas longa mutarit: qui in sua gente dicti sunt Saxones, Vuandali, uel Iutæ (res enim in ambiguo est, quæ gens fuerit) apud Romanos Cimbri, hoc est, ueteri Gallorum lingua, latrones dicerentur. Hęc per transitum annotare placuit: ut per occasionem inuestigent posteri, si ad pleniorem rei indaginem poterint peruenire. Nobis quoq; ea de re habēdus est sermo diligētior in Saxonia atq; Vuandalia. Nunc cœptum exequamur. Cùm ad insulam Thore piraticam Helgo reflexisset, stuprata nedum amissæ uirginitatis mœrore deposito, turpi cōmento nefariam stupri ultionem excogitauit. Siquidèm filiam nubilis ætatis, de industria Regijs oculis subiecit, cùm suā esse ignoraret: non dubia, quòd Regiæ parere libidini cogeretur. Qui licet insidiosæ uoluptatis illecebris corpus polluisset, animi tamen integritatem exuisse, credendus non est: cùm ei promptissimam erroris excusationem, ignorantia afferret. Stolidam, quæ filiæ pudicitiam ut suam ulcisceretur, prostituit: nec sanguinis ullam habuit rationem, dummodo incesti reum faceret suum uiolatorem. Magnum & inexplebile scelus, si non fausta proles, magna parte culpam detersisset. Siquidèm genitus ex Vrsa Rolfo, ortus sui infamiam, conspicuis probitatis operibus redemit. Comperto autem, quòd Hotbrodus Suetiæ Rex, fratrem prælio superasset, & oppressisset, iusta commotus iracundia, in ultionem extorsit, filium Rolfonem Letrica arce conclusit. Ea tum Regibus certissima fuit munitio. Hęredis saluti consultū, utcunq; suam fortunam tractasset. Deinde Præsides ab Hotbrodo uictore Daniæ immissos, ut externo patriam dominio liberaret, missis per oppida satellitibus, cæde subegit: ipsum quoq; Suetiæ Regē, cū omnibus copijs nauali prælio deleuit: nec solum fratris, sed etiam patriæ iniuriam, plenis ultionis armis pensauit. Perinde utriusq; Regni gubernacula, uicto, occisoquè Rege eius, per omnem uitam tenuit, despicabiliq; lege Suetiam pensitauit. Et quanquàm uictoriam suam per mare, per terras latè circumtulisset, tamen superioris flagitij ruborem de compressa per ignorantiam filia, abolere non potuit: Patriam, Penatesquè perosus, repetito Oriente, ignobili morte decessit. Ferunt nonnulli, quòd exprobratæ sibi turpitudinis ruborem non ferens, super districtum gladium incumbendo, uoluntaria mortę se consumpserit. Vide quid hominem ingenuum ad ruborem, desperationemq; prouexit.

Cimbri, latrones.

Remissio ad Saxoniā, & Vuandaliam Autoris libros.

Incestus Helgonis.

Rolfo.

Hotbrodus Suetiæ Rex

Helgonis mors.

¶ Rolfo Regno succedit. Atislus Suetiæ præficitur tributarius. Oritur in sponsalitijs Agneri ludus seditiosus. Opprimitur Atislus: cui Biarbo surrogatur. Cuius casus, & Vuigonis factū recenset. Tum Dania in Sueonū iura cōceditur. Cap. xvi.

OLFO filius in Regno succedit, uir corporis & animi dotibus insignis: quòd staturæ magnitudinē, pari uirtutis habitu cōmendaret. Matrem eius Atislus Suetiæ Regis filius, iam Danis subiectus, patre uicto, ut patriam liberaret asciuit coniugem. Sed mores putidos perosa mariti, animum ab illo statim auertit, filioq́ Danorū Regi nuncium fecit: qui & illam in Daniam reduceret, thesaurumq́ perinde ac sibi debitum, quòd Suetiæ imperaret, per ingenium abduceret. Quam rem in Suetia latius explicabimus. Agnerus ex primoribus unus, Rutam Regis germanam, meruit uxorem. Conuiuio per Regium luxum apparato, pugiles intererant: ortoq́ lasciuiore ioco, ossa inuicem uolant: sed cùm per errorem seuerioris cuiusdam uiri Biarbonis capiti impactum os, & uulnus & contumeliam irrogasset, impatiens iræ, iacientis caput corripiens, obuertit frontem in terga, rixaquè cum tumultu ingrauescit. Sponsus interueniens, graui increpatione obiurgat Biarbonem, quòd conuiuium turbasset. Et cùm ille uiriū fiducia durius obiurganti responderet, prouocatio fit inuicem in duellum. Ibiq́ uidit Agnerus, sponsaliorum lætitiam uerti in mœstitudinem. Sed Biarbo præcipuis fortitudinis operibus emeruit, ut intantum Regi cōmendaretur, quòd uictor uicti sponsam mereretur. Fortiterq́ impensa opera, talem se ulterius gerebat, ut Regem affinitatis suæ non pœniteret. Quippe per illum rebellantem Suetiæ Regem Atislum, & uicit, & oppressit, Regij sanguinis iuuenem, imposito tributi nomine censu, Suetiæ præfecit: & quo fidior illi esset, sororē illi Sculdam coniugem dedit: quæ res exitio Regi fuit. Nam ambitiosa mulier, non ferens subiecta censeri germano, quotidianis lachrymis uiro institit, ut rebellionem ordiretur, perficeretq́. Quam in Suetia quia explicuimus, hoc loco transibimus. Inter stipatores Regij lateris erat Vuigo quidam dicacissimus, qui dicacitatis suæ, quòd Regem eximiè exhilarasset, armillam auream præmiū meruisset, ea indutus dextra, sinistrā à tergo retorsit. Rogatus, quid sibi uellet nouus incessus? Respondit: Erubescere sinistram, quòd in cōspectu ditatæ germanæ prodire non auderet. Cuius comitate uerbi, promeruit & alteram. Qua accæpta, iureiurando firmauit: si se Regi suo superstitem fortuna faceret, quacunquè iniuria Rex periret, se promisit ultorem. Idquè magnificè peregit, cùm oppresso per Suetiæ

Rolfo Rex.

Atislus Suetiæ Rex.

Suetiæ lib. 1. cap. 19.

Seditio.

Biarbo.

Sculdæ ambitio.

Lib. 1. cap. 20. b.

Vuigo.

Præfectum, Regi solus superesset, gladio quem à uictore acceperat, in argumentum futuri cōmilitij, mox uerso, in tradentem transfixit eundem. Quod ipsum in Suetia quoq; nostra sumus executi. Clarum ac semper memorabilem uirum, qui uoto fortiter expleto, mortem sponte complexus, per astantes ministros discerptus, mensas tyranni, sanguine maculauit. Sed tamen Daniæ Regnum, occiso Rege, neque extante qui fortiter tueretur, tunc in Sueonum iura cōcessit: uariante fortuna, & de magnis Imperijs ferociter ludente.

¶ Hotherus Daniæ & Suetiæ Rex, pro Helgone paranymphus, præscio uaticinio, bello contra Boon instructo cadit. Caput. xvij.

Hotherus Rex.

HOTHERUS Atisli frater, post Hiartuarum utriusque Regni sumit gubernacula. Huic primum de nuptijs certamen fuit cū Baldero semideo, ut Veteres putauere. Nam insignis maleficiorum usus, opinionem illi diuinitus ingerebat. Sed huius certaminis decursum & exitum, inter Sueticas historias commemorare, rectius iudicaui: quæ propria sunt huic Danię Regno, sola attingens hoc loco. Erat ea tempestate Helgo Halgiæ Rex (pars ea est Noruagici Regni) qui filiam Cusonis Finnorum Regis specie præstantem, uxorem percuperet. Legationis interposito officio, intentauit illam sibi desponderi. Sed pater reiecta legatione, contemptibilem duxit generum: qui non sua uoce, aut fortibus factis, ut tum mos erat, coniugem quęreret. Erat reuera linguæ impeditioris, ut sermonem nō modo apud exteros, sed etiam inter suos miscere refugeret. Hotherus autem Daniæ ac Suetiæ Rex, cùm multis rebus præstaret, etiā facundia fuit singularis. Is cùm esset Helgoni amicissimus, suscepit pro ipso legationem. Armata nihilominus classe, Noruagiam petens: ut si uerbis non impetraret, armis exprimeret. Cunq; pro Helgone per summam eloquij suauitatē egisset, refert Cuso pater, mentem filiæ consulendam: ne quid contra nolētem, paterna uideretur seueritate pręsumptum. Accersitamq;, an proco allubesceret percunctatus? Annuens, Helgoni nuptias pollicetur. Ita feliciter legatione functus, amico optatas conciliauit nuptias. Diuturno inde implicitum bello cum Baldero, uaria certauit fortuna, nunc uictor, nunc uictus. Ad extremum tamen hostem opprimens, optatis potitus nuptijs, etiam soceri sui perempti pœnas, magnificè à peremptoribus exigit. Nouissimo autem prælio quod cum Bóo Balderi germano gessit, magnis rerum indicijs se prospiciēs periturum, uocatis in concionem Maioribus, non dubijs coniecturę uijs se uitam finiturum prædixit. Orat deinde, filium suum Roricum Regno præficiant: ne ius hoc ad externas, ignotasq; familias improborum transfundatur:

Halgia quę

Ad expeditionum suarum finis.

fundatur: plus uoluptatis se ex filij successione, quàm amaritudinis ex propinqua morte percepturum testatus. Quo à Proceribus impetrato, pugna cum Böo congressus, occiditur. Nec iocunda Böo uictoria fuit. quippe tam grauiter affectus, acie excessit: ut scuto exceptus, atque à peditibus uicissim subeuntibus, domum relatus, postridie uulnerũ dolore consumeretur. Cuius corpus magnifico funeris apparatu, suus Rutenus tumulauit exercitus, nomine eius insignem extruens collem: ne tanti uiri monimẽta, à posterorũ memoria citius dilaberetur.

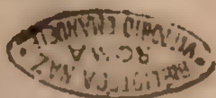
¶ In rebelles Vuandalos bellum paratur. Roricus Danorum Rex Duello duplici consentit. Vincunt tandem Dani. Caput. xviij.

RORICVS Hotheri filius, Daniæ sceptris succedit. Sed Curetes atque Sueones Hotheri morte comperta, tributariæ sortis onere excusso, sese ad libertatem redisse sunt arbitrati. Vuandali quoque, quibus iuga tributorum, Danica inuexit corona, defectionis audaciam præsumpsere. Tot circumuentus rebellantiũ populorum tumultibus, cõsilium sumit ex tempore, cæterorum dissimulans pertinaciam, unam in gentem Vuandalorum arma uertit: ut per partes reuocaret in integrum, quod totum simul reformare non poterat. Itaque in eam mouens gentẽ, cùm uideret hostes partim aperta fronte in aciem prodire, partim in insidijs collocari, eandem formam insecutus, classem libero mari inuexit: nonnullam tamen partem, opportunis locis ad irruptionem in tempore faciendam collocauit. Præcipites Vuandali, qui in insidijs fuere, ante tempus erumpunt: exceptique à Danis, ad internitionem cæduntur. Exercitus autem qui in aperto tendebat, ignarus suas iam copias oppressas, miratur quid Roricum detineat, ut non in aciem deducat. Animus auctus, quòd hostilem interpretaretur timorem, adnauigat Danorum exercitui, pugnamque ingerit. Attamen præueniens quidam ex Vuandalorum turma, Licet, inquit, compendio rem tantam peragere? Ego me de meorum Principum uoluntate in hanc sortem offero duello. Si uicero, tributorum nobis immunitas proueniat: at si uincar, ut ante soluendis constringamini. Mussitant Dani, nihil sibi uictoria cedere, præter id, quod iam tenuere: dedecorosum tamen habitum est, pugnæ foetem recusare. Inuentus est uir animo quàm uiribus maior, qui circumspicienti Regi suo, Quid inquit, uictori promittitur? At Rex, ut manu gessit, senas nexili nodo cohærentes armillas, uictori proponit. Ille refert. Pulchram inquit, uictoriæ mercedem, aut dedecorosam, quæ fortibus morte grauior est, uitæ conditionem reportabit. Attamen Patriæ impendere uitam quam donauit, etiam sine mercede, pulchrum

Roricus Rex.

Dani aduersus Vuandalos.

Duello res agitur duplici.

pulchrum censeri debet. Hæc dicens, in campū descendit, & pugnam iniens superatur. Alium uictor dari poposcit. Cunctantibus Danis, ille in suorum castra lætus inuehitur. Sufficere poterat fortè, Patriæ libertatem meruisse: at insolentia uiri, maius aliquid molita, Danis cœpit insultare, quòd neminem arbitraretur in pugnam exiturum, fortissimo eorum pugile prostrato. Mouit exprobratio uirum in exercitu Danico præcipuum Vbbonem. Non sinam, inquit, dedecus hoc inuri genti nostræ, ut nemo ausit in duellum prodire. Sed tuum erit O Rex, præmia uincenti decernere, quo alacrius in pugnam prodierit. Vidisti, inquit Rex, armillas iam ante præmio decretas. Quid erit, ait ille, si te rei pœniteat, tuaquè dona in alium conferas? Quo certior sis, inquit Rex, en præmia tua. & proiecit, ut manu caperet. Cunquè nauium intercapedinem, uis iacientis minimè superaret, excepit unda donum proiectum. Tum Vbbo. Etiam nunc alacrior pugnam ineo: quando tua Rex perspecta liberalitate, ipse non mercennarius pugil, sed spontaneus conspicior: & hoc dicens, desilit in campū. Circumfunditur turba spectatrix. Ibi Vuandalus prius uictor, occubuit cum consorte. Credo procurante fortuna: ne alter alterius exitio, gloriam, uoluptatemq́ perciperet.

Vbbo pugil.

¶ Fengo fratrem Horuuendillum perimit, ob Iutiæ præfecturam unicè administrandam. Ambletus timore patrui insaniam simulat, qua commoditate, paternę necis ultionem ingenio mirabili adsequitur. Caput. xix.

EA TEMPESTATE uiri primarij Horuuendillus ac Fengo fratres, Iutiæ præfecti, patris loco surrogati sunt. Horuuendillus autem præcipua uir audacia, tantum gloriæ bellicis laudibus conquisiuit, ut Regis germanam coniugio mereretur. Inuidens fraternis profectibus Fengo, cùm uirtute æquare non posset germanum, consilia uertit ad fraudem: & intercepto fratre, peremit illum, uxore eius sibi deuincta. Filium illa habuit prioris mariti sanguine Ambletū, adolescentem ingenio acrem, sed nulla re magis tutum, quàm insania simulata. Nam patruus illum è uita sustulisset, si non contemptum, illi simulatus furor ingenerasset. Obseruabat adolescentem patruus oculis curiosis, & multis per occasionem ingestis tentamentis, experiri uoluit, si saperet. Sed ingenium acre omnem delusit obseruantiam. Erat inter proximos Præfecto, qui operam pertentandi polliceretur per absentiam Fengonis. Nam si quid inesset prudentiæ, tum apud matrem absente patrono quereretur adolescens. Itaq; recondidit se obseruator in triclinio, quo uteretur matris Ambleti secretissimo. Nam si quid inter

Fengo Rex

Fratricidiū.

matrem

matrem ac filium colloquiū futurum esset, ibi haberetur. Stratum lecti superinduxit delitescenti sibi, curiosius exquirenti: nec illum fefellit suspicio. Siquidèm ingressus ad matrem Ambletus, durius obiurgat, quòd cruētis fraterni occisoris manibus se pateretur amplecti. Illa stultitiam, pueritiamq́ obiectat nato. Tùm ille expansis brachijs, quasi uolaturus, lectum conscendit, Galli cantum imitatur: & inter agendū exerto gladio, latus defodit latentis, quem pedibus sub lectulo deprendit. Ilico desectum in frusta igni applicuit, coctumquè suibus proijcit quo potuit secretius. Inde regressus ad matrem, docet, quid sibi uelit stulticiæ simulatio: quòd aliàs se tutum sub Tyranno non putaret. Reuersus Fengo, amicū oculis requirit, auditurus, quid eo absente comperisset. Vbi non aderat, rogat ubinam sit? Ambletus omnes preueniens, Sues, inquit, illum exederunt. Videbatur insaniæ plenum responsum, & erat uerum. Ablegauit priuignum, data opera, ut perimeret: nam id famulis ut curarent iniunxit. Ille autem miro ingenio sub persona insanientis, prudentissimis illusit, uertitq́ fraudem in Autores. Longam huius fabulam Saxo texuit, de Anglorum Regis filia, quam meruit uxorem: eaq́ repudiata, Scotorum Reginam, forma & prudentia præstantem, miris ambagibus meruerit: eaq́ traducta, redierit in patriam. Sed rebus serijs, anilibus nenijs similes narrationes inserere, consilium non fuit. Reuersus in Patriam Ambletus, hoc peregit, ut Regia, cum Rege & optimatibus, per occasionem conuiuij concremata, ultionem sumeret paternæ necis. Populoq́ per summam prudentiam facti sui reddens rationem, persuasit, ut non solùm in eo conquiescerent, sed uictorem meritis laudibus attollerent.

Insaniæ Ambleti felix exitus.

Saxonis fabulæ.

Vltio.

¶ Ambleti cum Vuicleto bellum, atquè illius in conflictu casus. Caput. xx.

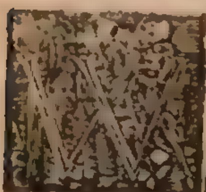
VICLETVS inde successit Daniæ sceptris, Rorico de medio facto. Is Ambleti matrē uiduam, iam Regijs opibus exuerat, filiumq́ Ambletum in concilio Procerum semper accusabat: quòd is Letrarū Rege cōtempto (locus is erat, quē qui teneret, summū apud Danos Imperium gerebat) Iutiæ Regnum occupasset. Sed Ambletus uincēs in bono malū, obsequijs & muneribus Regem placare, sūma animi moderatione conatus est: peruincere aūt non potuit indignati Regis animū: quòd nomini, & rerū gestarū gloriæ nō tàm inuideret, quàm suo capiti timeret: q̄ se contempto, Danorū proceres Ambletum Regem haberent. Ita querelæ in conuitia, & illa in rixam exierunt: inde ex contentione in apertum bellum est peruen-

Vuicletus Rex.

Letræ locus

peruentum, collatisq́ uiribus, rursus Ambletus Regem conuertit in fugam. Sed ille Scaniæ præfectum exautorauit: quòd non satis constanter se gessisset. Reparatisq́ uiribus, rursus Ambleto bellũ denunciat. Iam quietis erat Ambletus, post longum militię laborem cupidissimus. Quid faceret? Vrgebat ab alterius parte ignominia recusati discriminis, & poterat inferre nolenti: ab altera uerò commouerat desyderatæ quietis magna expectatio. Sed peruicit in uiro militari, bellici splendoris respectus. Itaq́ bellum denuncianti, se refert occursurum. Vxorius iam erat, tanta illi uicissitudine amoris connexus, ut magis illius uiduitatem, quàm sui discriminis periculum pensitaret. Illa muliebriter in maritum conuersa, Ego inquit, mi coniunx, quem per maria secuta sum, etiam pugnantem non deseram: idem mihi qui tibi uitę futurus est exitus. Credidit ille, & hoc animo in pręlia mouit. Non aberat longè, coniunx magnificè pollicita, cùm prælium ageretur. Sed tum consertis uiribus, Ambletus cecidit. Egregia coniunx, oblita pro missi, fœminea fide in amplexus uictoris uolitabat. Hic Ambleti exitus fuit: qui si parem naturę ac fortunę indulgentiam fuisset expertus, æquasset fulgore Superos, Herculea uirtutibus opera transcendisset. Vuicletum, tranquillam, ac diutinam Regni procurationẽ emensum, tandem morbus absumpsit.

Ambletus cadit.

¶ Vuermundus Vuicleti filius patri succedit. Vffo Vuermundi filius, pro patre cæco, uno congressu binos Duello sternit: deq́ illius & corporis, & armorum robore. Caput. xxi.

Vuermundus Rex.

[V]ERMVNDVS illi filius hęres extitit, sceptriq́ post patrem moderator. Hic prolixis tranquillitatis ocijs, felicissima temporum quiete decursis, diutinam domesticę pacis constantiam, inconcussa Rex securitate tractabat. Sed hanc temporum suorum felicitatẽ diu coniunx fuscauerat. Adeò nihil est ab omni parte beatum. Iam in senium uergens, filium accepit Vffonem, corporis mole cito grandescentem, sed tam hebete sensu, tamq́ lingua pigritante, ut diu plumbeus stipes haberetur: sed in eo homine tam insignis facta est rerum, morumq́ conuersio, quanta unquàm in ullo mortalium potuit esse maxima: ut ex ignauissimo fortissimus, ex stolido prudentissimus, ex muto disertissimus euaderet. Dum adhuc adolescentiam ageret, sub imprudentiæ titulo, splendidissimi uiri Frouuini, quem Iutiæ præfecerat, filiam uxorem illi despondit: ut optimi soceri præsidio, & florentissimorum iuuenum, filiorum eius opera, tutius regnaret. Illatum est Iutiæ bellum ab Rege Suetię: quo in pręlio ex prouocatione pugnans Frouuinus, cadit. Toto perinde agmine uictor lætus in sua redit. Post

Vffo gigas.

ea infesto

ea infesto redit exercitu, & ab Rege Vuermundo exceptus, forti prę-
lio retrò pellitur. Ibi præcipua Centurionis uirtus eluxit. Quam rem in Suetia peregimus. Frouuini filij paternæ necis uindictam in ea Suetia peregerunt, Regi suo perinde facti commendatiores. Cumque per ætatem Vuermundus oculis esset captus, superbam legationem Saxoniæ Regis accępit: trium optionem proponi Danorum Regi ab suo Principe. Aut Regno cedat, per ætatem, & cæcitatem inutilis, Saxonibusque iura permittat Imperij. Aut si illud grauius uideatur, Filiū opponat Saxonum Regis filio ex prouocatione pugnaturo: cui cesserit uictoria, sceptra illi utriusque Regni permittantur. Tertium esse, si priora detrectet, ut totis agminibus pugnaturus, prælium hac uoce expectet denunciatum. Indignationem extorsit Regi tam superba legatio: modestius agendū cum eo, quem fracta ætas oculis cępisset. Ne tamen usquequaquè Danorum Regem uiribus defectum arbitrarentur, si illorum Regi pugna cordi esset, illum se duello excępturū. Ad quod Legati per contemptum respondêre. Compertum sibi esse, Regem suum non cæco congressurum. ludibrium enim, non prælium uideri: æquius esse, utriusquè Regis pignoribus decertare. Stupefactis qui aderant proceribus, Vffo Regis filius indignatione plenus, à patre loquendi ueniam deposcit. Rogat Rex, quis sit qui loquendi flagitet arbitrium. Qui astitere, filium esse Regis testantur. Tum pater ductis ab alto suspirijs, Satis sibi ait, oneris esse, cęcitatem suam, ut non etiam astantium risu excipiatur: quid sibi uelit ludibrium transuersi per irrisionem responsi. Illi quàm sanctè affirmant, Vffonem esse qui postulet. Fari iubet. Tum ille. Quandoquidèm Saxonicus fastus, superba legatione Daniæ Regnum infestat, scire illos par sit: esse Regi filium, qui non modò Regiæ soboli occurrat, sed etiam assumpto ex suis fortissimo, geminis unus duellum offerat. Risere legati, ut erant fastu pleni. Sed ille risum eorum in lachrymas affirmat exiturū. Quid multa? pugnæ locus, tempusque instituitur. Stupor affecit astantes: insuetam uirtutem ore facundo sonuisse ex illo, qui hactenus socors & elinguis haberetur. Abeuntibus Legatis, pater propius assistere iubet filium, manibus exploraturus quod oculis nō licuit, si uerè sit filius quem dixere. Vbi grandia membra manibus circumtrectauit, fidem, affirmantibus esse filium, cœpit habere. Quid est, inquit, dulcissimè, tàm te diu elinguem præstitisse, & curis tantam animo uirtutem condidisti? Qua uerò fretus fiducia, duos unus in pugnā deuouisti? Ad ea filius. Quā diu pater, te sensibus uigentem, & uiribus Regem suspeximus, paterna defensione contentus, in te conquieui: ubi uerò ætatis defectionem hostes ludibrio uertunt, tempus esse ratus sum proloquendi, tequè

Suetię lib. 1. cap. 22. b.

Saxoniæ libro. 1. cap. 6.

Vffonis audacia.

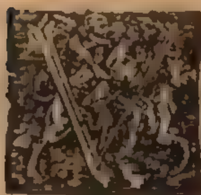
d parentem,

parentem, ab iniuria superborũ Saxonũ, inmunem præstare. Quòd duos unus prouocaui: detergere uolui maculam, huic nostræ nationi nuper iniectã: quòd duo in Suetia leuiri, Atislum Regem pugna congressum oppressere: quam culpã non aliter putaui detergendã, quàm si duobus ego unus depugnem. Collaudatũ filiũ, iubet eum pugnam armis exercere. Sed non facilè fuit arma inuenire quæ tam grandibus membris aptarentur. Nam pectus magnitudine loricarum nexus explicuit. Multis reiectis, cùm paterna quoq; imparia uiderentur, iubet ex lęuo latere discindi, fibulaq; resarciri: non magnũ indicans, si pars clypeo cõtecta armis uacet. Gladius exquiritur illis aptandus digitis. Quẽ pater in secretissimis habuerat ensis exquirit: filio traditur: illo, aut nullo unquàm alio uictor futurus putabatur. Enses quidèm alij in manibus Vffonis districti, uentilatiq;, sola uibratione confracti perierunt. Rogat, an hunc quoq; aliorum exemplo probare debeat? Tùm mœstus pater. Si hunc confregeris, nõ est alius illi par uiribus in quo depugnes. Igitur ex condicto locus petitur, quem fluuius Eydora utriusq; ditionis Danicæ atq; Saxonicæ limes, ita totum complectitur, ut insulam faciat. Pons instruitur, per quem sit aditus pugnaturis. Procedit Saxonũ Regis filius, comitatus athleta instructissimo: solus Vffo opponitur. Pater Vuermundus & si oculis captus, non tamen abesse patitur certamini: locum sibi iubet instrui in ponte, ut auribus hauriat, quod oculis cernere non poterat. Ita se aptauit pręcipitio: ut si quid triste de filio renunciaretur, unum cum illo exitum sortiretur, spontè desiliens in subiectum amnem. Procedunt in pugnam. Vffo uicissim prouocat utrunquè. Tu, inquit, qui Regio stemmate gloriaris, prior manum confer, generis dignitatem factis fortibus exequere, contende. Quin potius tu, quem ex tot milibus delegit dominus, præsumptam uirium tuarũ audaciam exere: ostende si quid in te uirtutis. Accedit ille propius, priorq; gladium distringit: sed non diu cunctatur Vffo, caput instantis, altius ense sublato, medium dissecuit. Pater ensis sui sonitũ agnoscere testatus, rogat, quo ictu hostem affecerit? Cùm prostratum audisset, spem capit, iam pugna exęquata. Inde uerò Regis filium hostem superstitem aggressus, facilè proturbat. Quo audito, pater in lætitiam soluitur: uictorem filium lætus amplectitur, diesquè suos in pace componens, quieuit cum patribus suis.

Vffo gigas.

Vffonis duellum cum duobus solus.

¶ Vffo Saxoniam cum Dania (patre defuncto) glorioso Duello meretur solus. Caput. xxij.

Vffo Rex.

VFFO filius patri succedit in sceptra: primùm hoc atquè magnum decus referens, ut uiuo patre, hoste uicto, Saxoniã cöegerit ad tributa. Hic Lector attende, manifestũ

Antiqui-

Antiquitatis testimonium: quia pugna ad Eydoram commissa refertur, Holsatiam, quæ ab illo flumine sumit principium, semper Saxoniç fuisse annumeratam, tanto ante natum Christum tempore. Igitur uicto iam Saxonum Regis filio, cum consorte, Vffo patri iam adhuc uiuenti non successit, sed accessit, ubi comperit senex diu ante absconditam in filio uirtutem eluxisse. Pugna igitur peracta, Saxonibus pudore mœstis, pugilumq́ funus sum̃a cum acerbitate ruboris ducentibus, Vffonem Dani iocundis excepêre tripudijs. Quieuit tum Atislanæ cædis deputata à multis infamia, quòd unũ duo strauissent. nam Saxonum opprobrijs obscurata, Regnum cessauit. Ita Saxoniæ Regnum ad Danos translatũ, post patrem Vffo regendum suscępit: utriusq́ Imperij moderator effectus, qui per adolescentiã, ne uni quidem futurus uidebatur idoneus: cuius sequentes actus, uetustatis initio, solennem fefellere noticiam. Sed credi potest, gloriosos eorum progressus extitisse, quorum tam plena laudis principia fuerunt. Tam breui factorum eius prosecutione animaduerti potest, quot illustrium illius gentis uirorum splendorem, Scriptorum penuria, laudi, memoriçq́ subtraxerit. Quòd si Danicam regionẽ, fortuna latino quondam sermone donasset, innumera Danicorum operum uolumina tenerẽtur. Hæc sunt Saxonis nostri uerba. Quasi non potuerit patria lingua, clarissimarum rerum splendor, ad posteritatem mitti. Non hoc tam deploratum silentium Latij sermonis inopia, sed hominũ illius temporis incuria fecit, qui fortiter agere, quàm doctè scribere malebant.

Holsatia, Saxonica.

Scriptorum penuria apud Danos olim.

¶ Dan Vffoni patri substituitur, miræ elationis & dilapidationis Rex inglorius. Caput. xxiij.

DAN filius Vffoni patri in Regno substituitur: qui cùm transfusis in exteros prælijs, tropheorum frequentia, rerum dominiũ amplificasset, propagassetq́, partum gloriæ fulgorem, tetro superbię squalore fuscauit. Ita à clarissimi patris honestate degenerans, ut cùm ille cæteris moderatione præstiterit, hic cæteros fastuosa tumidus elatione cõtempserit. Sed & paterna bona, uel quæ ipse exterarum gentium manubijs pepererat, flagitijs disijciebat. Opes, quæ Regio splendore seruire debuerãt, uoracibus sumptuum impensis tribuens. Sic nonnunquàm à Maioribus suis, similia portentum pignora desciscunt. Quantum autem temporis regnauerit, quid rerum apud externos gesserit, quibus etiam momentis tempora illius sint illustrata, uno pariter silentio iacent consepulta, Scriptorum, ut questi sumus, incuria. Quanquàm multa præclara ab eius generis hominibus expectari non possint, quorum mens superbia tumens cæcutit, uenter autem omnem in se rerũ curam transponit. Perdere magna

Dan. II.

Dan superbus & prodigus.

possunt uentris animalia: quod in Sardanapalo Assyriorum nouissimo Rege claruit: erigere parua, aut sustinere sine detrimento magna non possunt.

Ignoti stemmatis Hucletus Rex Danorum, piratas aliquot Suetiæ, mari domuit & uicit. Caput. xxiiij.

Hucletus Rex.

HVCLETVS deinde ad sceptra peruenit. Incertum quo genere ortus. Ita malignitas temporum, clarorum interdum originem uirorum abscondit. Leuis tamen iactura de ignorato principio: grauior est obscuratio rerum gestarũ. Nihil enim posteritati relictũ est de huius uiri præclaris factis: nisi quòd Suetiæ tyrannos Homethum & Hogrinum maritimo fertur superasse conflictu. Cætera sepeliuit obliuio. Magis autem Scriptorum raritas & iniuria, res tantas præteriuit. Quis enim poterit arbitrari, tanto rerũ tumultu, quę proximis gerebantur ętatibus, tranquilla fuisse huius Regis tẽpora? Sed quę tradita nõ sunt, à maioribus posteri diuinando consequi non ualemus, damna rerum taliũ, Maioribus imputantes.

Suetię lib. 1. cap. 36. b.

Frotonis secundi uictoria erga denos Noruagię Duces. Duellum item illius cum Frogero, quem licet magum interemit. Caput. xxv.

Frotò Rex Primus.

FROTO Secundus, post illum ad Regnum peruenit, cognomento Vegetus: qui ipsam cognominis sui speciem, corporis, animiq; firmitate testatus, denis Noruagię Ducibus bello consumptis, insulam quæ ex eo postmodũ nomen obtinuit, ipsum postremò Regem inuasurus accessit. Frogerus hic erat, gemina admodum sorte conspicuus: quòd nõ minus armis, quàm opibus illustris, Regiam dignitatẽ athletico decoraret officio: tantumq; gymnicis palmis, quantũ dignitatis ornamentis polleret. Hic, ut ferunt, ab immortalibus Dijs beneficium præstare rogatis, muneris loco dicitur tenuisse, non posse superari, nisi ab illo, qui pugnæ tempore, subiectũ pedibus eius puluerẽ, manu conuellere potuisset. Maiorum fuere præstigia, quæ etiam hodiè sunt in usu apud magas aniculas. Res factu non possibilis uidebatur: & ideo insuperabilis ferebatur: ut erat superstitione sacrilega, regio tota ea tempestate redundans. Quem Froto Danię Rex, tanta à Superis firmitate donatũ comperiens, duelli postulatione sollicitat, Deorum indulgentiam, fallacia tentaturus. Primum ergò imperitiæ simulatione dimicationis ab ipso aduersario documentum efflagitat: cùm eum usu, experientiaq; sciret præcellere. Ille hostẽ professioni suę nõ solũ cedere, sed etiã supplicare gauisus, sapere eũ asserit, senili industrię, iuuenilẽ animũ subijciendo: quòd ei facies cicatricibus uacua, frons q; nullis armorũ uestigijs exarata, tenuẽ huius rei noticiã extare

Frogerus.

extare testetur. Itaqꝫ è diuerso bina quadratę formę spacia, cubitalibus figurata lateribus, humi denotat: à locorum usu documenti initium orditurus. Quibus descriptis, assignatam sibi uterqꝫ partem complectitur. Tum Frogerum Froto arma secū ac locum permutare iubet. Nec difficilis admissio fuit. Frogerum siquidem hostilium nitor concitabat armorum: quòd Froto prędítum auro capulum, loricamqꝫ pari specie radiantem, sed & cassidem in eundem modum eximio comptam fulgore gestaret. Igitur Froto, loci quo Frogerus excesserat puluere correpto, omen sibi uictoriæ datum existimauit: nec augurio elusus, continuo Frogerum occidit: tam paruo uaframento, maximam fortitudinis gloriā assecutus. Quippè quod nullius ante uiribus licuit, astutia pręstitit. Hæc sunt nostri Saxonis super hac re testimonia ad uerbum reddita: quæ libuit hoc præsertim loco inserere: quod in Noruagia uerbis alijs eandem rem insinuauimus: ut Lector uarietate sermonis, aliquantisper recreetur: cui liberum est de rebus iudicium.

¶ Dan tertius duodennis, irritantes Saxones, ad Albim fluuium uincit, & tributarios facit. Caput. xxvi.

DAN tertius, Frotoni subrogatur in Regno: filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum Regiorum, incertum nobis est: quòd nihil ea de re in literas missum est. Cæterum quia tenera ætate ad Regnū peruenit, annū agens uitæ duodecimum, Frotonis filium credere par est. Nam si Proceribus deligendi Regis liberum mansisset arbitrium, non duodennem puerum, sed uirum nobilitate, armis, prudentia pręstantem delegissent. Huius ætatem cùm Saxones contemptui haberent, insolenti legatione bellum sibi parauerunt. Siquidem missis nuncijs, Danorum Regem, aut in aciem descendere, aut tributa pendere iusserunt. Superbiæ plenum mandatum. Sed huic Legationi tanta à Danis alacritate occursum est, ut ad militiam spontaneè concurrerent, quibus imperari ut pugnarent, uix poterat. Contemptum Regis suæ gentis uindicaturi, Albim fluuium nauigijs impleuêre Dani: ut iunctis ex latere ratibus, uelut ponte facto, rapidissimus alioquin fluuius transiretur. Danorum iuuentus qua alacritate bellum susceperat, peregit. Nam Saxones in pugnam congressi, fortissimè dimicantes, adegerunt, ut uicti manus darent, subiectionem promitterent, tributis adigerentur. Ita factum est, ut qui per insolentiam quiescere non poterant, alienum exciperent Imperium. Seruitutis suæ damna, præmium reportantes superbæ quam fecerant legationis. Cætera huius Regis fortia facta sepeliuit obliuio: quòd nihil in literas relatum accępimus.

Dan Rex III.

Saxoniæ libro. 1. cap. 7.

Saxones Danis tributarij.

Fridleuus Duello Hallandos superat, Duflinam Hiberniæ urbem Hyrundinum ministerio expugnat. Caput. xxvij.

Fridleuus Rex. L.

FRIDLEVVS cognomento Celer, post Dan peruenit ad Regnũ: quo tempore Hallandiæ Princeps Danis fœderatus, Noruagiam infestabat. Principatus ille ad coronã Daniæ ab initio usq; in hunc diẽ pertinuit, sed ea tempestate se à suo Rege diuelli satius putabat. Quàmdiu autem Danorum fœdere fretus, Noruagiam impugnabat, fęlicibus augebatur successibus. Quippe Prouinciam, quę etiam puellas nutribat pugnatrices, primũ infestam, deinde subiectam cœpit habere: tum uersus in superbiam, Danorum amicitiam posthabere cœpit. Ex simultate odium, ex illo apertum oritur bellum. Tantis utrinq; uiribus, tantisq; odijs cõcursum est, ut die integro extractum prælium, uires utriusq; agminis ita conscidit, ut incertum, quo loco uictoria constiterit, haberetur. Nox prælium diremit. Tum uerò nonnulli se ex Hallandiæ Principis parte subduxere, pugnam futuræ litis extimescentes. Qua reddita, cùm Fridleuus Danorum Rex, recensitis suorum ordinibus, prioris pugnæ sortem miseraretur, Ducibus aduersi agminis Duellum offert, pari numero capitum congressuris. Illi non detrectant. Venitur in locum pugnæ metatum. Ibi Danorũ Rex inuicta fortitudine strauit aduersarios. Erat in eis, qui ferro inuiolabili haberetur: hunc capuli nodiq; repetitis ictibus per multos contudit labores. Eo uictor prælio, Hyberniam instructa classe bello petit, Duflinamq; urbem regionis primariam, quia armis capere difficilimum uidebatur, ad Haddingianũ uertitur ingenium. Nam captis hyrundinibus quæ sub tecta urbis nidificassent, ignẽ alis subligat, remissisq; in tecta, incendium suscitat: cui restinguendo dum ciues laborant, faciliorem oppugnandæ urbi uiam instrauit, urbemq; expugnauit. Inde conuersus in Britanniam, populationi insistit. Sed Rex gentis contracto exercitu, populantibus occurrit. Graue prælium conseritur. Cadunt utrinq; plurimi. Fridleuus suorum agmen comminutum, hostiumquè per dies singulos cernens adaugeri, quod necesse fuit, fugam meditatur: quam ut tuto faciat, extincta suorum corpora, roboribus inclinata, uelut in aciem disponit, pugnaturorum speciem præferentes. Interim ipse cum suis se recipit in naues, elusis hostibus: qui ubi propius accessere, uident in conspectu stantes, qui neq; pugnare, neq; fugere potuerunt. Fridleuus in Patriam reuersus, non diu remansit inter mortales, iam mortuis deputatus.

Hallandi aduersus Danos.

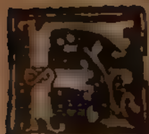
Duello Fridleuus uincit.

Haddingi stratagema supra cap. 7.

Ingeniosa fugæ salus.

Froto

¶ Froto tertius septennis, sub tutoribus regit: ut adoleuit, Hunorum Regis filiæ nuptui traditur. Caput. xxviij.

ROTO tertius, hunc filius puer septennis Regno insequitur. Ad tutores ergo rerũ gerendarũ cura peruenit: Vuestmarus et Colo germani, inter Regni Proceres, nobilitate, & rerũ gestarũ gloria præstantes, Regiæ educationi, administrationiq; Regni præficiuntur. Sed alter ex his filiorũ numero præstabat (duodecim enim filijs insolentissimis iuuenibus stipabatur) qui cuncta sibi licere, pro paternæ autoritatis excellentia arbitrati, multos oppressere, multaq; per Regnũ innouauere. Alter Colo, uxorem habebat fœminam prudentissimam, ut quæ lingua simul & ingenio multos præstantes exuperabat uiros. Regis germana Gumuuara, simili tutorũ cura educata, nubiles años demorabat. Prima Aulicorũ cura fuit, Regem sermonibus inclinare, ut circũspiciat tori sociam, Aulæ decus, suorũ quoq; rationem commodorũ rationem habentes: quòd elegantius familia uestiri solet, ubi Reginæ miscetur Imperium. Arma enim Reges, Dominas uerò mundiciem uestiũ accurare, rectum solet iudicari. Diu Rex iuuenis reluctatur, incommoda commemorans, quę ab re uxoria proficiscuntur. Sed illi non quiescunt, Gotuuaram præcipua prudentia fœminam submittentes, quæ Regi persuadeat, animum uxoriæ rei pręparare. Non destitit fœmina, donec peruinceret. Quando inquit, uiolenti incumbitis, unde ergo nobilitate & opibus parẽ accipiemus? Compertum habuere omnes, Hunorum Regem potentissimum, filiam egregiæ pulchritudinis educare: de qua Regi suggerunt. Sed ille rursus ad ingenium recusandi connubij, paternum se aiebat consiliũ tenuisse: Nõ expedire Regibus, longinquas expetere nuptias: melius * in regione nota, notos aduocare contubernales. Illi uicissim, Regi Hu * norũ potentiã opponũt, quantũ inde decus Danis sit accessurũ, si uiribus Danorũ, accedat Hunorũ per cõnubia societas. Quando inquit, uehemẽter urgetis, cedo: sed qui dedere cõsiliũ, ęquũ est, ut obeant Legationis officiũ. Vuestmarus & Colo fratres, cum Gotuuara Legationi paranẽ. Nec enim erat recusare liberũ, obtẽtu ętatis, aut alia quauis ratione. Profecti longo itinere, Regẽ adeũt. Excępti cõuiuio de more gentis, priusquàm legationis exponerẽt mandata, ibi progressa in medĩũ Regis filia, aduenas comiter cõsalutat. Feruẽtibusq; cõuiuijs, ubi cũ animis corpora concaluere, audet per iocũ Vuestmarus, puellę animũ uerbis licẽtioribus pertentare: si potentis Danorũ Regis cõiugio, animum dignabitur inclinare? Illa refert, se ex parentis in omni re pendere consilio: quod illi complacitum sit, non in ea modo, sed omnium prorsus re sedulo facturam: attamen nulla fama uiri pręcurrente, neq;

Froto Rex Tertius.

Ecce ueteru honestas.

fortia eius facta prædicante, durum uideri, non sibi modò, sed cunctis Regijs uirginibus, illi animum inclinare, quem nulla res præclarè gesta illustrauerit. Gotuuara sermoni accedit, muliebriter blandita, opes Regni, Regis indolem, Patrum claritatem, magnificis cœpit uerbis attollere: Paulatimque duram uirginis mentem sermó permolliuit. Legati interea ad Regem ingressi, mandata promunt: promissionibus minas inserunt. ut habet Gentis barbaries cognatum. Rex Hunorū mirari se ait, si negocium ineundæ affinitatis minis intentetur: ab amica postulatione propius impetrandum: modestius apud maioris potentiæ Reges agendum, quàm ut terroribus exprimatur quod societati postulatur impendi: se tamen interritum perstare, si libeat Danorum Regi, arma prius sua, quàm connubia experiri. Sed in hac re nihil præstantius, quàm puellæ uotum perscrutari. Aduocatur filia, iam Gotuuaræ sermonibus permollita: parenti permittit arbitrium: si tamen illi complaceat, non se abhorrere à Frotonis connubio, cuius præclaras dotes multas prædicauerint. Parat pater longi itineris commeatus: & assumpto pro dignitate comitatu, filiam deducit futuro, & iam dilecto genero. Excipitur regali fastu. Nuptiæ instruuntur ad utriusque Regis dignitatem: quibus peractis, in sua se lætus Rex Hunorum recepit.

Cōacta petitionis uoluntas.

Vitiorum Aulæ Danicæ, sub Frotone hoc iuuene, per Vuastmari natu seniorem descriptio. Caput. xxix.

SED in Dania sub iuuene Rege, tanta Procerum creuit insolētia, ut nihil ubique tutū, securumque haberetur, quid cuiusquàm libidini complacuisset. Stupratæ uirgines, polluta matrimonia, uexati ciues, abalienati exteri. Primi in his flagitijs ac facinoribus Vuastmari filij, qui uenalia in Regno cuncta fecere. Ad ultimū, ne Regium torum, maior natu ex fratribus impollutum reliquit. Creuit aucta rumore infamia: sed nouissimum, ut fieri solet, Regem attigit. Ita tamen Regi inhærebat adulter, ut nihil suspicaretur. Ausus etiam Regis germanam poscere coniugem: quod idem multi ex iuuentute Nobilium fecere. Sed iste, contractis omnibus qui puellam deposcerent, cùm à Rege super his nutū accepisset, uniuersos peremit: quo sibi certiorem aditum strueret ad eam ducendam. Nihil Rex ea re motus, æquè sibi deuinctum habuit tori sui temeratorem. Qui per insolentiam suam ita Regem tenebat inclusum, ut nemo, nisi dato precio, per illū admitteretur. Ita unus omnem Regni subuertit iusticiam. Vendidit causas, distribuit matrimonia, et nihil in uniuersis agebatur nisi per illum.

Ob scelus Antiquitatis, utinam non seculo nostro adfine.

Ericus

¶ Ericus quidam Noruagus, Daniam restituit, uitijs purgat, ac facinorosos punit. Regem Frotonem à periculis liberat, &c. Caput. xxx.

SVB hoc rerũ statu adnauigabat Ericus quidã ex Noruagia, qui hoc Regi suo præstitit, ut specularetur Frotonis curiam. Regi suo renũciaturus, si quod cupierat, bellũ inferre Daniæ expediret. Vir erat prudẽtia singulari, & eloquio dulci, qui primũ certamen cum memorato adultero Vuestmari maiori filio, cui Grepp nomen, tẽtauit per arma Ericum eijcere. At uictus est ab Erico. Tentauit uerbis prudentiam refellere: superatus est. Et prouenit res per multam Erici industriam ac fortitudinem, ut intantùm Regi Frotoni insinuaretur, quòd primus in concilio, primus in rerum administratione deinde Ericus haberetur. Purgauit Regiam malis cõsilijs: quos aliter eijcere non potuit, armis expulit. Oblatoq́ duello, omniũ uictor constitit. Ita Vuestmarum senem, ita filios eius submouit. Ipse quoq́ Rex aliquando à suis inflammatus, Erico se opponens, non caruit periculis: semper ab Erico seruatus: etiam tum, cum hostili in se Rex animo esset. Eòq́ res deducta est, ut Froto pudore nimio, quòd ab externo uinceretur, inuisam uitam finire uellet aquis, ab Erico periculis eripitur. Deniq́ eò res peruenit, ut primus omniũ apud Regem Ericus haberetur. Germanam illi coniugem despondit, & Centurionatum, imo omnis militiæ principatũ illi imposuit. Reginam, ob admissum adulterij flagitium, & si culpam remisisset, indignam tamen toro suo iudicauit. Tum Erici consilio, ne quod cogitauit, inhonoratam abijceret, patriq́ remitteret, Rollero Erici germano permittit habendã. Erico mandatum imponit, ut Gotari Noruagiæ Regis filiam, sibi uxorẽ ascisceret: quod & factum est. Cuius rei ordinem, quia in Noruagia peregimus, hic transimus. Vuandali deinde Daniam infestant. Ericus acceptis pro rei necessitate nauigijs, & industria, & uirtute peragit, ut facilè illos pœnituerit irruptionis. Reliquam autẽ belli molem in eam gentem, quia in Vuandalia plenius sumus executi, isthuc Lectorem remittimus. Froto autem Rex pacem nactus temporum, reformandorum in Regno morũ curæ uiriliter incubuit: Leges sanciuit, quæ bello ac pace optimum Regni statum facerent ac confirmarent. de omnibus enim tulit sanctiones.

Erici uirtus & magnalia.

Adulterij Reginæ pœna.

Noruagiæ lib. 1. cap. 13.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 9. & seq.

¶ Frotonis contra Hunos uictoria naualis maxima. Noruagos legibus subdit. Britannos item dolum machinantes, eodem Froto sternit & deprædatur. Caput. xxxi.

MAGNVM deinde bellum Daniæ ab Hunorum Rege exoritur:

exoritur. Totius Orientis uiribus toto biennio bellū apparatur. Froto quoq; ex Noruuagia atq; Vuandalia uiros adauxit: Ericúmq; præmittit cum parte classis speculatum, quid apud hostes ageretur. Ibi leuia consetta sunt prælia. Omen tamen futuræ uictoriæ Ericus referebat. Angebat Hunorum Regem filiæ contemptus: quòd Reginali destituta nomine, citeriori uiro denupsisset: Qua ex re & Russorum arma sibi deuinxit, totúmq; robur uicinorum Principū in Daniam cōcitabat. Nauibus impositi, Daniam mouent. Sed fortè non expectandus ratus in Regno suo, suis, suorumq; auxilijs communitus, obuiam uadit hostibus. Conseritur pugna naualis: multa milia ubiq; cadunt: sed maior clades in Orientalibus. Itaq; retrò pulsi, redeūt in amnes è mari: stabantq; in anchoris, hostē expectantes. Sed erat Frotoni ab Erico consilium, trahendi bellum in longum: ut quo plures starent in hostili agmine, maiori citius inedia laborarent. Vbi uerò hostium incursatione in aciem prodire compellitur, renouato rursus prælio, innumeram Orientalium multitudinem Dani conscidunt: adeò, ut cadauerum densitate innauigabiles fluuij starent. Insignis ista Danorū uictoria, & quæ maximis rebus debeat annumerari: quòd totius uires Orientis, ingenio magis, quàm armis strauit. Terribilē illam Romano Imperio Hunorum manum primus Froto contudit. Nec minori nunc strage cæsi sunt à Danis Huni, quàm post annos Quadringentos in Campis Catalaunicis Galliarum à Gotis. Sed hæc suo tempore atq; loco in Suetia nostra explicabuntur. Froto autē magno bello uictor Orientis, Noruagiam quoq; rebellantem misit sub Leges. Inde tranquilla tempora uitæ nactus, Patriam composuit. Furibus infestissimus: quos tanto insecutus est odio, tamq; atrocibus pœnis repressit, ut anno integro appensa armilla publico itinere remanerēt, audēte nemine contingere: quod exquisitissima pœna uendicasset. Septennio deinde iocundissimum uitę tempus emensus, filium Aluonem, Ophiramq; filiam suscepit. Sed filius inmaturo funere subtractus, ad pubertatem non peruenit. Cæterū audiens mare Britannicū piratis infestū, arma uertit in Occidentem: illū quoq; uictorijs ut Orientem infestaturus. Britanniam innumera classe inuadit. Rex gentis cernēs uiribus se longè minorem, deditionem offert, tributa pensurum promittit, ac omnia obsequiorum genera egregiè blanditus despondet. Inuitat prӕterea Regem: ut nauibus exiens, cum quanta uelit manu couuiuio excipiendus. Subesse ratus insidias Froto, mittit speculatum quosdam: qui deprehendūt armatum agmen siluis insidere, atris tentorijs: quo tutius lateret obtectum. Quod ubi renunciatum est, parat & ille occultam manum noctu egressam, quæ opportunis locis delitescens, ad

Danorum contra Hunos uictoria maxima.

Furtiosos Froto.

lituí sonum erumperet, suis auxilio futura. Rex Britannus preces ingeminat, dignetur excipi conuiuio, ac refici cum suorum manu. Paret Froto, egressus: ac fixis per littora tentorijs, auleas circumpēdent. Feruent Regali cuncta paratu: dolium in medio mero plenum. Ministri & ueste & mundicia splendidi, aurea circumtulere pocula. Danis è mari cupidè lapsis, dulcior incessit ebrietas: indigenæ parcius poti. Vbi Danos crapula & uino madidas conspexere, paulatim dilapsi, arma parant. Non deerant tamen Frotoni peruigiles uiri, qui cuncta Britannorum gesta diligentioribus oculis secuti, ubi arma parari uident, dant lituo signum. Emergunt tecti Danorum milites, & occurrentes arma miscent. Funduntur Britanni: præda inde ducta est opulenta. Tum Rex sua reuocans agmina, cecinit receptui. Britannorū dolus, illis exitio est.

¶ Froto Hibernos, sub nato Christo, Danis subigit: tum morte magica absumptus. Caput. xxxij.

HOC est illud tempus, quo, ut Romanæ ferunt Historię, Caius Iulius Cæsar, Galliarum Præses, Britanniam quoquè non sine periculo inuasit: nec aliud peregit, quàm ut euibus prælijs terram pulsaret, lustrans magis insulam, quàm subigens. Claudius autem Cæsar, ab Augusto Quartus, ualidioribus armis illam inuadens, Prouinciam fecit usq; ad Saxonum tempora, sub Martiano Rom. Imperatore. Quod in nostra Saxonia plenius agemus. Sed Froto Rex relicta Britañia, Hiberniam pulsat. Ea gens opū expers, duram egit uitam: perinde bello terribilior. quippè cuius ferrum, non aurum tentetur. Nam & in fugam uersi pugnant cuspidibus, atq; mucronibus in tergum relatis: quo fit, ut non pauciores fundant in fuga, quàm concidant stantes in acie. Tamen tùm à Frotone uicti, cū Cepo Rege, & cùm germanus eius tributa polliceretur, in iura Danorum uenerunt. Quo deinde Regno subacto, cùm satis Occidenti datū uideretur, in Patriam reuersus, tranquilla pace fruitur per annos ferè triginta. Nam tempus hoc erat, quo uera pax de cœlo descendit, sub Augusto Cæsare iam Christo domino terras inuisente: ut extrema Aquilonis Regio, eius persentiret pace longęua præsentiam, in cuius manu sunt oīā iura Regnorū. Sed Froto interim ab ætate fessus, tantā operū tranquillitatē consecutus est, ut impunè aurum, tentamēti gratia, āño integro sepi inhereret. Erat matrona Magicæ conscia, quæ filiū hortat̄ aurū diripere, impunitatē ex uicina Regis morte, aut Magico suffragio pollicita. Incitabat iuuenē matronę peritię fiducia: & quāuis supplicij ferocitas deterreret, prēualuit tñ ab arte impunitas sperata. Aurū tulit. Nec potuit clam esse factū, q̄ tā multorū oculis obseruaret. Prēmittit Rex, qui matrē cū filio abstractā, ad pœnā raperēt.

Saxoniæ libro. 1. ca. 20. Anno Christi. 449.

Hibernos subigit.

Egressus

Egressus & ipse Rex, tardante licet senecta, audaciam facinoris, insigni supplicio compensaturus uenit. Foemina ad artes suas conuersa, filium uertit in uitulū, seq; bouem oculis præstigio delusis, ingerebat. Rex miraculo captus, descendit, propius monstro uēturus, humi consedit. Bos toruo uultu incurrēs, altero ex cornibus intento, Regem fodit in latere: quo uulnere exanimatus senex, illum habuit ex tot uictorijs exitum. Corpus exanime sole triennio asseruatū, ne mors quidèm tanto tempore est audita: ut in fide continerent populos, qui ad nuncium mortis, protinus Imperio defecissent.

Magicum horrendū.

Hiarni Epitaphio Frotoni inscripto meretur Regnum, inscio hærede iusto. Caput. xxxiij.

Hiarni Rex

HIARNI homo mediocris fortunę, sed singularis ingenij, inaudito more peruenit ad Regnum. Siquidèm incredibilis amor in suum Frotonem, adegit Proceres de Regno consulturos, ut decernerent, illum fore Regem, qui cęteros honore defuncti Regis nemini impenso præcurreret. Certabant enim uniuersi, cumulare defuncti gloriam. Ille quidèm commemoratione rerum gestarum, Dijs immortalibus mortuum æquabat. Alius iusticiam eius attollens, templo etiam honorandum putauit. Hiarni uerò uir industrius Pöetices, in patria lingua peritissimus, Epitaphio condito, Regis memoriam apud posteros putauit perennandam. Itaq; edito Carmine, cùm recitaretur, adeò omnibus complacuit in eo, ut omnes honoris impenso superasse diceretur. Mox illi corona Regni, cum Regio nomine defertur. Hoc uerò Carmen Saxo noster latinè reddens, in eam formā quę sequitur, transfudit.

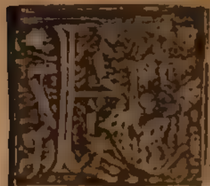
Epitaphiū Frotonis.

Frotonem Dani, quem longum uiuere uellent,
Per sua defunctum rura tulere diu:
Principis hoc summi tumulatum cespite corpus,
Æthere sub liquido nuda recondit humus.

Hoc Epitaphium à Danis Regno compensatum est: Imperijq; pondus, paucarum literarum, donatum est contextui. Tam exili impendio, ingens pręmium stetit. Diuus quidèm Iulius ante hæc tempora, uictoriarum suarum toto orbe editarum, scriptorem, illustratoremq; municipio donare cōtentus fuit. Sciat Saxo, quis iste fuerit Scriptor: nos rerum gestarum ab Iulio non alium testem habemus, quàm illum ipsum qui gesserat. Nam Commentarios quos tenemus, edidit inter agendum. Sed ne Africanus quidèm, in rependendis operum suorū monimentis, munificentia sua Danos æquauit. Illic enim elucubrati uoluminis merces, auro simplici stetit: hic Regni sceptrum incondita Versuum paucitas ministrauit. Ennius hic erat, quem Africanus & statua

Pöetarum & Scriptorum remuneratio solita.

statua uiuentem, & defunctum insigni sepultura decorauit. Sed Regnum, quod inmensus Populi amor donauit, iusti respectus hæredis abstulit. Quod in sequenti Fridleuo dicetur.

¶ Fridleuus iustus Daniæ Regni hæres, electum Hiarni duello extinguit: Hasmundi Noruagiæ Regis filiam, patre renuente, ac nauali bello cæso, uxorem ducit. Caput. xxxiiij.

RIDLEVVS auitum referens nomen, Frotonis filius, apud Russos ex uictoria patris gerebat Imperium: quem & Proceres cum populo uiuere nesciebant: arbitrati, tam longinquam ac diuturnam peregrinationem, nullam spem ferre superextantis. Haldanus erat Erici filius, quem Froto pater Suetiæ præfecerat: is à Noruagiæ ducibus pressus, nullum certius putauit profugiũ, quàm ut Fridleuum adiret Russiæ Principem, qui & posset, & deberet paternum beneficium in filio conseruare. Hunc igitur in Russiam profectus, supplex adijt: docetq́ue, quo in statu res sua sit: quòd Suetiam, quã ob multa merita, eius pater Froto, suo parẽti cõtulisset Erico, nunc iam Noruagij inuaderent: nullumq́ue sibi ex Dania auxilium sperari: quòd Froto rebus humanis excessisset. Vbi parentis mortem audit, exiliuit: quærens, si iam uitam obijsset, quis Regni status esset? Ille refert, hominem sordidæ originis, unius Epitaphij merito, coronã tenuisse. Igitur Fridleuus Russiæ rebus pro tempore compositis, amici causam suscæpit agendam: & exercitum educens uno nauigationis tenore, Primũ Suetiæ reddit Haldanum, pulsis hostibus. Inde Daniam adit, paternum Regnum iure ac lege suscepturus. Ad præsentiam ueri hæredis moti Proceres, Regnum pridèm delatum Hiarni dimittendum, Fridleuo tradendum decernunt. Refriguit charitas honorati Regis in Pöeta, ut uiuum eius exemplar contemplantur: iam satis præmij consecutũ arbitrantes, quòd honorem Regium tandiu tulissent. Sed quod difficulter ascenditur in culmen, tam illibenter apprehensum dimittitur. Itaq́ue Hiarni armis tueri se parat, & minas Fridleui, & decreta Procerum uno tenore contemnens. Armantur in inuicem, ac congrediuntur. Victa pars Hiarni, fuga sibi consulit. Renouato bello, rursus concurrunt. Non dissimilis priori exitus. Igitur uiribus diffisus, ad ingenium conuertitur, insidijs Regem perempturus. Vbi in obliuionem uenisse creditus est, mutat habitum, ora detorquet, famulitio se Regis inserit, salis coctorem professus. Nouissimus cubabat, ne internosceretur. Ante omnia uerò lauandi corporis operam fugitabat: ne à quouis nosceretur. Animaduersum, quòd corpus nudare uereretur: igitur cogunt posita ueste nudari. Ibi primùm corpus cicatricibus discissum

Fridleuus Rex. II.

Haldanus Erici filius.

Hiarni ingenium dolo plenum.

apparuit. Vultum inde diligentius intuentur. Agnoſcitur Hiarni, Regiq; detegitur. Agè Rex inquit, improbè latro, ſi me ad tua uota teneres, quo genere mortis abſumeres? Duello, inquit ille. At Fridleuus, Id tibi genus pugnæ denuncio. Sumptis igitur ueſtibus & armis, conſeruntur. Ibi cadit Hiarni. Hoc ſecum referēs mortis decus, quòd Regia manu caderet. Interea Regem adoriuntur Proceres, coniugio ſibi cōſulat, deq; Regni cogitet hæredibus. Ille refert, infauſtas generi ſuo nuptias, quantos parēti eius labores creauerint, meminiſſe Maiores, ſe quoq; auditu comperiſſe: proinde cœlibatus multis incommodis Regem ac Regnum eximat. Fruſtra renititur perſtantibus, non expedire Regno, ſi non per ætatem conſulatur ſucceſſioni legitimi ſanguinis. Peruincunt inſtantes. Eſſe apud Noruagię Regem filiam inſignis ſpeciei: eamq; miſſis Legatis poſtulare iubet. Haſmundus Rex erat: memor, quibus armis Froto Fridleui pater Noruagiam infeſtauerit: eſſe ſibi hæreditariū cum uiro bellū, nec affinitatem initurum. Filia uocem patris indignè perpeſſa, apud ſe cōarguit, quòd talē recuſaret generū. Nec minus Fridleuus repetita Legatione, perſtabat puellam poſtulare. Indignatus Haſmundus, repetitam Legationem, belli denunciationem interpretatus, Legatos malè mulctatos occidit: quæ res iuſtam ultionē Fridleuo præbuit. Itaq; expedita claſſe, Noruagiam petit, auxilijs Suetiæ fretus: Regemq; prælio uictum oppreſſit Haſmundum, filiam eius uolentem coniugio ſociauit. Erant ea tempeſtate inſignes pugiles, Ano Noruagicus, Biorn Danorum ſanguine. Ano inſignis ſagittarius, cognomen inde tulit: is aduerſario cōgreſſurus, ut artem illi oſtentaret, aptanti arcum, telum iniecit, chordaq; caput uulnerauit. Alteram deinde iaciens, digitorū intercapedinem tranſiuit. Tertio ſagittam uulnerauit: artis peritia deterrere uolens aduerſariū. Sed ille nihil motus, congreditur. Ambo inuicti, mutuis uulneribus exceſſere. Quotiens renouata eſt pugna, ſimilis exitus ſemper erat. Ambos ergo pares Rex ſibi deuinxit. Anonem coniugio concubinæ donans: ex qua iam filium Olauum ſuſtulit. Nec mulieris coniugium refugit: honoratiores nuptias uiri robore compenſans.

Duellum.

Vxorē Noruagiæ Regis filiam ducit.

Legati occiduntur.

Duellum.

¶ Frotonis quarti puerilis affabilitas, uirtutes & facta heroica. Saxones prima militia tributarios facit: atq; incidenter Starcuteri gigantis robur, ætas hominis triplex, & contra Vuiſimum uictoria. Caput. xxxv.

FROTO Quartus, & ipſe referens auitum nomen, cognomento Largus, quod ab ipſis moribus contraxit, patri Fridleuo in Regnū ſubrogatur. A cunabulis, ipſiſq; infantiæ rudimentis, adeò cunctis charus euaſit, ut ne humi quidèm incedere, aut conſiſtere toleratus,

Froto Rex Quartus.

ratus, sinu semper gestatus, omniũ osculis frueretur. Ità nõ uni modò pędagogo addictus, sed quasi communis omniũ alumnus existimabatur. Annũ ætatis agebat duodecimũ, cùm parens rebus humanis excederet. Vixdum armis habiles annos attigit, iam illi Saxonicũ bellum exoriebat̃. Prima ibi armorũ rudimenta exercebat, Regulosq́ꝫ Suertingũ, & Haienũ Imperiũ detrectantes, ac palàm ausos rebellare, acie superauit: deuictisq́ꝫ gentibus, seruitutis nomine, pendendi pro capite nummi mulctam inflixit. Adeo pecuniæ liberalis, ut recenti largitatis consuetudine, prisca Militiæ stipẽdia duplicaret. Necꝫ enim se Tyrannorũ more, cõmunibus uitiorũ illecebris obijciebat, sed quicquid honestati proximũ, prouidebat ardenter appetere, opes in propatulo habere: cæteros largiendo præcurrere, omnes humanitatis officijs anteuenire, & quod omniũ difficilimũ est, uirtute inuidiã uincere contendebat. Cuius rei gratia, breui tantam apud omnes claritatẽ contraxit, ut adolescens non modo maiorũ titulos exęquaret, sed etiã uetustissima Regũ monimenta transcenderet. Cuius temporibus Starcuterus uir corporis uiribus & robore præstans, animo superabat uniuersos giganteę magnitudinis, & qui triũ hominũ continuatas impleret ætates. Hic Regis fama permotus, ab Oriente, quæ illi Patria extitisse perhibet̃ inter Estones, cum socijs adnauigans, naufragatus, & socios amisit, & ratem: ipse uix enatans, peruenit ad hunc Frotonem. Eiq́ꝫ corporis & animi dotibus præcipuis conciliatus, naue præcipua donatus, Piraticã iubetur auertere. Multa hic præclara ubiq́ꝫ facinora peregit, quę partim in Suetia attigimus. Sed quod ad Danię Regnũ pertinet, iste locus poposcit. Vuicarum Noruuagiensiũ Regem uicit. Bemoni piratarũ Principi iunctus, mare latrocinijs purgauit. In Russiã quoquè enauigans, relictis ratibus, terrã populabundus ingredit̃. Incolæ congressum pertentantes, repelluntur. Sed dolis uincere quos uiribus haud poterant, aggrediuntur. Aculeos tribus mucronibus extantes fabrefaciunt, ut omni casu promineret acumen, quod gradiẽtis calcaneũ uulneraret. Vbi comperiunt, ligni subligamina pedibus aptant: nec sic remorati ab hostibus. Cum Hacone Danię tyranno adnauigat Hyberniam. Quippe magnitudo ditionis effecit, ut sub Rege Reguli multa proprijs auspicijs sibi bella desumerent: quod posterior ætas luculentius ostendet. Proxima Starcutero militia ab Daniæ Rege imponitur: ut assumpto Vuino Vuandalorũ Principe, Orientis populos defectionem meditantes, in fide contineret. Curetes, Sembri, Semigalli, gentium nomina tum erant: quæ iam partim uariata, partim immutata sunt. Ad Russiam usq́ꝫ perueniunt. Ibi insigni robore Vuisimus ausus cõgredi Starcutero, quòd supra uiriũ fiduciã, hebetandi quoq́ꝫ

Saxones tributarij.

Starcuterus gigas.

Suetiæ lib. 1. cap. 41.

Duellum cum inuulnerabili ferro. ferri peritiam haberet: sed nihil ea profuerunt in hunc hostem. Nam & uires effregit, & quem ferro non potuit uulnerare, ictibus iteratis ad mortem perduxit.

¶ Starcuterus loco Regis, Duello Haman sternit: grauiori tributo Saxones arcentur: unde bellũ. Tandem Rex cum Suertingo, cõmuni uterq; igne pereũt. Caput.xxxvi.

NTEREA Saxones pertesi subiectionis ac tributorũ, quia totis agminibus pares Regi esse non poterant, mittũt qui Regi duellũ offerret. Cuius detrectandi nemini tũ erat fiducia: hoc ordine Regẽ Frotonẽ suis ceruicibus abigere sperãtes: q; Starcuterus, ut compertũ habebãt, cuius etiã formidolosa uirtus esset, longè peregrinaretẽ: Regẽ non ausum se credere Marti reputabãt. Cumq; Rex prouocaretur, nihil motus, breue tempus dandi responsi exegit. Aderat Starcuterus: iniquam sortẽ subire Regẽ non est passus. Regibus enim aduersus Reges, non plebeios pugnam ineundam. Si quid ausint Saxones, adesse curent, qui Starcutero occurrat. Regressi Saxones, suis ea Regulis reportant: Starcuterũ deposcere pugilem qualemcunq;. Erat in Saxonũ gente Hama pręcipuis uiribus & industria pugil: hunc magno ære appreciatũ, Starcutero deligũt opponere. Accepit conditionẽ Hama, pugnæ se parat, uiribus fidens: quòd integra esset ætate, cùm aduersarius illi uetulus uidereẽ. Aggressi pugnam paribus animis, Hama medium amplexurus Starcuterum, accurrit, luctę, quàm pugnæ malens se credere: strauissetq; senem flexuosus, ni præueniens senior, pugno illum deiecisset, ut genibus niteretur. Vbi exurgere parabat, medium constringit Starcuterus, opprimitq; uiolentè. Pugnæ precium, sexaginta iugera agri, totidemq; mancipia promeruit à Rege. Insolentiam autem Saxonũ, grauato priore tributo, mulctauit. Nam quod antea pro capitibus, tum pro singulis artubus pendere sunt iussi. Quę res morte grauior fortibus uiris uisa est. Nam Hanesus ex primoribus unus, uitam Patriæ impendere, quàm tali tributo premi, ipsam pręoptauit. Itaq; liberandæ patrię gratia, per omnem prouinciã ad arma conclamatur. Froto Rex ductis in arma copiis, Albimq; traiectis, apud oppidũ Hanofro, nũc Hanouer uocitant, q̃d ab eo ferũt nuncupatũ, hostẽ fudit. Suertingus aũt alius ex Primoribus, cùm imparẽ se liberandę Patrię armis cerneret, dolos nexuit: ut tributo, & Danica dominatione prouinciã laxaret: Regem obsequio deliniuit, & ad epulas euocauit. Ille nihil ueritus fraudis, dũ arma timerentur, processit: & ubi Regio luxu iã cuncta feruerent, solutus uino Rex Daniæ, fraudi subiacuit. Nam triclinium (sic ordinante Suertingo) cui Rex

Starcuterus Duello Haman sternit.

Saxonibus grauior exactio imponitur.

cui Rex cum Proceribus inerat, ipse que nō deesset, communi incendio sublatum, utrunque peremit, utcunque ferent ea facta Minores,

Vincet amor Patriæ, laudúmque inmensa cupido.

Si res eget exemplo, quid aliud uetustissima memoria egit Sanson ille peculiaris populi liberator? Quid uterque in Romanis Historijs Decius? Nisi, ut Patriam liberantes, se, suumque caput, hostium impenderent perditioni. Iudic.16.

Ingelli luxus Starcuterum Aula protrudit: Regis filię stupratorem in sinu illius transfodit. Rex, Suertingi Saxonū Principis germanæ nubit. Starcuterus Frotonis obliuionem, insperata ultione uindicat. Caput.xxxvij.

INGELLVS patri succedit in Regno Frotoni. Cuius tenera sub parēte educatio eó peruenit, ut deliciarum cultor & unicus amator haberetur: arma, equi, militia postrema illi cura fuit: fartores, lixæ, frixoria, gulæ multiplices officinæ parabantur. Quibus moribus auersatus uir fortissimus Starcuterus, deserto Ingello, ad Regē Suetiæ Haldanum se contulit, negociū ocio, ut consueuit, præferens. Nec tamen cura illum deseruit Frotonianæ domus. Nam ubi audiuit Regis filiam peregrinos sequi amores, artificemque fretū ingenio, Regalem torum stupro polluere nón uereri, eó se contulit, & hominem molliter agentem, ubi se pectendū Regali puellæ præbuit, in ipso pectentis gremio confodit: grauiter increpans puellam, quód oblita pudoris, oblita Regij sanguinis, tam fœdis se implicasset amoribus. Suertingi autem Sáxonum Principis filij, ueriti, nequando Ingellus paternæ necis memoria excitus, in eos ferreretur, præuenire fœdere hominem, contubernioque cœpere. Nam germanam suam Ingello Regi uxorem dedere, primas per illam partes in palatio sortiti: ut nihil in grauioribus rebus, nisi per illos, aut illorū consilio gereretur. Huius rei pertesum ferunt Starcuterum, cùm per absentiam à Daniæ Regno, res in Suetia, Noruagiaque maximas egisset, contendit in Daniam, Frotonis domū sordibus, ut ille dicebat, purgaturus. Carbonum struem humeris imposuit, Regiamque petiuit. Quid ita onustus carbonum sordibus incederet, rogatus ab obuijs? Ingelli inquit, ingenium his percalescentibus, incudi impositū, acuere pertentabo. Visus ab his, qui hominem non nouissent, insanire, pręteritur. Vbi uenit in Regiam, primas sedes illustriori loco delegit. Regina hominem intuita, mole corporis uastum, cicatricibus discissum, ueste rustica, tetro oris colore sordidum, Quid inquit, ineptissime, sedibus polluendis incumbis? Cede loco, & Regijs Proceribus subsellia strata relinque. Cessit ille parumper, nihil ex oris seueritate remittens. Nec diu Rex Ingellus ex uenatione rediens,

Ingellus Rex.

Supratorē Regis filiæ, Starcuterus interimit.

Starcuteri ingenium.

e iij ens,

ens, ingreditur: conspicaturq́ue uirũ noua forma, habituq́ue nouo: & ut nec assurgentem uidit, statim incidit in mentem, esse Starcuterũ: conuersusq́ue in Reginam, quo illum honore excepisset, rogat. Illa ignotũ hominem, & uultu, & habitu rusticum detestata, etiam tum apud Regem accusat. Tace inquit, ac parce conuitijs. Paternorũ decorum hic autor, omnisq́ue illustris sub patre militię ductor extitit: quem etiam decedens pater, tutorem Regni esse uoluit. Statimq́ue uersus in illũ, salutare iubet, gratulaturq́ue incolumẽ aduenisse. Regina mirata, cœpit & illa blandiri ignoto hospiti: ueniamq́ue postulare, quòd incognitum conuitijs lacessisset. Ventum erat ad conuiuium: ibi Starcuterus inter primos collocatus, oppositos habuit Regis leuiros Saxones: cęteri luxui indulsere conuiuij. Solus Starcuterus de oris, uultusq́ue seueritate nihil remisit. Regina iocis ad hilaritatem dictis, hominem pellicere curabat ad animi remissionem. At nihil agebat. Munera protulit, mitras auro intertextas: ut inter conuiuia uteretur. Ille reiecit in ora largientis: Rex stupens, rem consyderat. Cæteri admiratione hærebant, quo euaderet uiri iam fama incogniti, austera sæueritas. Ibi Starcuterus longa oratione laudes Frotonis commemorat: indignam cædem ab hospitaliter inuitantibus perpessam, deplorat: Regis Ingelli incuriam grauiter accusat, quòd patris mactatores non sola donet impunitate, uerum etiam primis in palatio sedibus honestaret. Huic rei, grauissimis uerbis atq́ue sententijs, quas Saxo noster Carmine Sapphico decorabat, tamdiu inmóratus est, donec Rex excandescens, ad arma concurrit, leuirosq́ue suos in sacris mensæ obtruncauit: uicem rependens, quòd parentem suum, simili nece, conuiuio exceptum, per insidias oppressetint. Starcuterus Regem iam feruentem, adhortatus, etiam manu adiuuit: ut Regiam malis consilijs, Curiam alienis Teutoniæ moribus purgaret, insignemq́ue paternæ necis perageret ultionem: exulasse uirtutem Ingelli, non exspirasse docuit fortis incentor: & Rege collaudato, quòd in uirum redisset, ipse quoq́ue in Suetiam remeauit. Cætera Regis huius facinora sepeliuit obliuio.

Saxonis lib. Sexto.

Supra cap. proximo.

¶ Olaui obscura memoria. In Mercatores Piratica olim licita, Christianis uerò longe detestanda.

Caput. xxxviij.

Olauus Rex. I

OLAVVS Ingelli, ut ferunt, filius, fratribus tribus mutua cæde, belloq́ue consumptis, post patrem Regno potitur. Sunt qui ex germana Ingelli ferant, non filium, sed nepotem. Vtcunq́ue fuerit, regnasse illum post Ingellum tradit Antiquitas. Nec ulla præterea eius remansit memorabilium rerum memoria: nisi quòd ad uitæ finem, geminis filijs, Frotoni, & Haraldo ita partit Imperium: ut

alternis

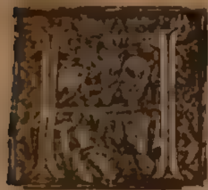
alternis uicibus, alter terra, mari alter imperaret. Et si requiras, qd maris Imperiũ? Nisi infinitos remigum sumptus haberet: graue perinde tenenti, nec emolumenti aliquid allaturũ. Compertũ est, huius etiam Saxonis (quem Autorem sequimur) testimonio, apud Veteres huius ditionis homines, iustum esse habitũ quęstum, exercere Piraticã, non aliter in transeuntes Mercatores, quã in hostes fuisse degrassatos. Nec Vuandali huius maris littora incolẽtes ad Austrũ, eius negociationis, ut ita dicam, expertes fuere: cùm à nõnullis Danorũ Regibus in illos uindicatũ sit, quod ipsi, ac Maiores eorũ peregêre. Fuere tamen inter Reges huius nationis, qui rem scelestam perosi, summis conatibus improbitatẽ illam sunt insectati. Quod supra de Frotone retulimus, eo sub quo natus est dominus noster Christus. Christianis autẽ temporibus, omnis ea deprædatio piratica abolita est. Sed & Saxones nostros arbitror nonnihil ea tempestate illius dulcedinis degustasse, cùm ex Albi, Amisiq; nauigarent in mare Britannicũ: & iam Maximiani Imperatoris temporibus, infestasse maria cum Francis, Romanorum testimonio, in Saxonia docebimus. Ac peruenerũt usq; in Britanniã occupandã. Nonnunq; etiã Danis manus conseruerũt, Iutiam diu tenentes: & postea longo maris circumitu enauigantes, omnem Chersonesum Cimbricam, quæ Iutiæ est, quàm longissimè procurrentem in Boream in mare Danicum, quod & Balticum dicitur, peruenisse.

Piratica olim licita.

Piratica Christianis inhibita.

Saxones piratæ.

¶ Fratrum insidiæ & liuor. Haraldum uita priuat Froto Frater. Caput. xxxix.

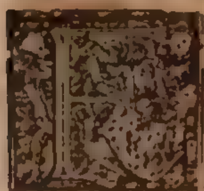

HARALDVS natu minor, Olaui filius, ex paterna distributione Regnum tenuit: cùm interim germanus eius Froto, mari imperaret. Hic Haraldus mutata uice meliori, quàm inter Thebanos fratres fide, cùm maris Imperiũ ex fratre suscepisset, uacuum coniugio militẽ legit, fraternæ frustrationis euentũ metuens. Nam ille, magno suo detrimẽto, per delectũ militũ indiligenter habitũ, nihil profecit. Sed in Haraldo fortuna delectui respondit, qppe tam gloriosum piratã egit, quã frater ingloriũ gesserat. Quæ res fraternã inuidiã excitauit. Quinetiã fratrũ coniuges, Sygne, & Vlulda, alterũ simultatis incendiũ excitarunt: quarũ altera Sueciæ Rege Suuardo, altera Carolo Gotię Pręfecto (quem nos Ducem uocitamus) orta fuerat, crebra nobilitatis contentione rixantes, alternos maritorũ soluêre cõuictus. Quo euenit, ut Haraldus & Froto, rei familiaris societate cõuulsa, cõmunem partientes suppellectilẽ, plus muliebris rixæ iurgijs, quã fraternę charitatis officijs indulgerẽt. Sed Froto fratris claritate deformẽ se fieri, cõtemptũq; sibi strui iudicans, per quendam familiariũ, occultè eum interfici curat: quòd quem ætate uinceret, ab eo se uir-

Haraldus Rex. I.

Froto, fratrem Haraldum interfici curat.

se uirtute uinci non pateretur. Quo peracto, ne scelus à conscio proderetur, insidiarum quoque ministrum tacitè iubet submoueri. Et ut innocentię sibi fidem pararet, notamq; sceleris euitaret, quisnam rerum casus inopia germanum clade sustulerit, latius inuestigari præcepit. Sed neq; tot artibus perficere potuit, quominus eum tacita uulgi notaret opinio. A quo Carolus Gotiæ Dux, quisnam Haraldum occidisset postea rogatus, dissimulanter ei notæ rei quæstionem facere respondit. Quo dicto, mortis etiam suæ causam acciuit. Frotone exprobratum sibi latenter parricidium, indicante.

¶ Frotonis nepotes quàm uafro tutorum ingenio, & à Magæ cuiusdam uaticinio, ac Regis persecutione seruati sint; illorumq; tandem paternæ necis uindicta. Caput. xl.

Froto Rex Quintus.

FROTO eius nominis Quintus Rex, fraterna cęde respersus, solus succedit in Regno: uerū probans quod ille canit, Nulla fides Regni socijs, Nec melius gessit quàm peperit Regnum. Nam parricidium quod commisit in germanum, extendit ad Nepotes, fratris filios persequens ad mortem. Nec enim securum se regnare existimauit, quandiu superessent paternæ necis uindices. Erant autem Haldanus, & Haraldus Haraldi filij ex Sygne Caroli Goti filia suscepti: qui cùm ad necem à patruo quærerentur, ab eorum tutoribus callidior seruandorum pupillorum ratio excogitata est. Nam truncos luporum ungues sudibus innectentes, contiguū penatibus suis lutum, obfusamq; niuibus humum, crebris decursibus exarare cœperunt, se ipsi incessus speciem præbituri, Deinde trucidatis ancillarū liberis, eorumq; corporibus frustatim discerptis, lacera passim membra disijciunt. Itaq; requisitis adolescentibus, nec inuentis, fusi reperiuntur artus, ferarum uestigia demonstrantur, tellus cruore delibuta conspicitur. Creditum est, pueros lupina ingluuie cōsumptos perijsse: nec cuiquàm ferè de tam manifesto lacerationis argumento dubitare concessum. Cuius spectaculi fides pupillis præsidio fuit. Qui mox à Tutoribus caua inclusi ilice: ne ullum uitæ eorum indicium ęderetur. Diu sub canum specie nutriebantur, latrantiúmq; eis indita uocabula: quo minus latentium opinio uulgaretur. Solus Froto mortis eorum fide reiecta, latebræ locum ex perita Augurij fœmina cognoscere instituit. Cuius Carminum tanta uis erat: ut rem quantalibet nodorum consertione perplexam, à longinquo soli sibi conspicuam, ad contactū euocare posse uideretur. Prodidit hæc mulier, uiuere paruulos, Regnonē quendā, sub canū specie alere inclusos. Iam se deprehēsos cernētes Tutores, mulierē eam maleficā secretò adoriunē: aurū multū largiunē, ut

Tutorum ingenium.

cōuersis rebus paruulos occultet. Promittit operā. Redeuntes Regij, cùm cętera de paruulis scrutarent, subito cōcidit anus, et pallore cōtracto obmutuit. Dum resipisceret, rogata quid accidisset? Inscrutabilē ait interuenisse pupillorū latebram, quam enodare nō preualeret. Igit Regnon accæptis paruulis, contendit in Fioniam. Sed Regibus longas quis nescit esse manus, aures quocp dixerim, quibus omnes blandiuntur? Defertur Regi tutor cum paruulis. Ille uersus in preces, supplex orat, parcat innocentiæ: satis sit, perempto patre orphanos esse: se curaturū quàm sanctè iurat, quamdiu supersit, non nocituros: quod si prohibere non possit, indicaturum Regi. In hæc iurati uerba, parcitur utrisq. Adolescunt pueri: & ubi armis idonei uidentur, recrudescit paternæ necis iniuria. Regnon dissuadet uindictam, perituros si se commoueant. Vbi non persuadet, contendit indicare Regi, ut caueat. Interim paterni amici consolantur; iungunt uires: sed priusquàm conuenirent, res Regi detegitur. Qui imparatos oppressisset, si nō ipsi sibi simulato furore consuluissent. Ita enim se gessere, ut cuiuis facilè persuaderetur, Iuuenes furere. Itaq Rex contempsit furentes. Sed illi accæpta opportunitate armis & flammis instructi, Regiam incendūt, Reginam lapidibus obruūt, Regem latibula quærentē, in cuniculo fumis & flammis extinguunt: ita paternæ necis iniuriam peragentes. Vlcio.

ALBERTI KRANTZII HAMBVRGEN. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum Liber SECVNDVS.

¶ Quod Haldanus in Ericum nec Duello, nec Bello potuit, tandem saxorum deuolutionibus consecutus, uictor Suetiam obtinuit. Caput Primum.

HALDANVS inter fratres natu maior: mox Regno succedit: sed solo triennio tenuit, fratri permittens. Interim Haldanus Hallandiam, eiquè finitimas insulas, quas à Suetiæ complexu sinuosus aquarum diuellit anfractus, piraticis populatur inuectionibus. Ibidem subductis hyeme nauigijs, ac uallo cinctis, expeditioni tali triennio operam dedit. Mira rerum perplexitas: dulcius esse homini, perpetuo labore atteri, periculisquè sine fine immiti potius, quàm Regno insistere, quietem agere, tranquillitati studere. Sed est hominum genus inquietum, cui in negocio plus, quàm ocio suauitatis est: dum parua feliciter peragit, ad maiora se præparat. Nam ubi satis illi uisum est, comparasse Haldanus Rex. II.

parasse uirium. Suetiam totam inuadit, eiusquè Regem bello lacessitum, in aciem prodire cogit, consertaquè manu opprimit. Huius erat Regis nepos, Frotonis uero patrui sui filius, ac perinde sibi fratruelis, aut si expressius dicendum est, frater patruelis: hunc quoque bello adoritur: quòd sanguinem in eo Frotonis perosum haberet, à quo suus pater periisset. Eędem Erico in Haldanum erant iusti belli maximę causæ: quòd parentem suũ Haldanus peremisset. Erat Erico pugil Aquinus & uiriũ pręstans, & hebetandi ferri peritiam callens: aduersus quem Haldanus ingentem clauam ferreis nodis instituit: ut quem uulnerare haud posset, ictibus contusum collideret. Prælio congressi, acerrimè pugnant. Occursantem sibi in acie pugilem, acriori gestaminis impactione subruit. Victus tamen acie Haldanus, in Hellingiam fuga delapsus, curandis uulneribus, quæ multa in prælio accęperat, per Iutolfum quendam Haraldo militantem, operam impendit: cuius Medicæ artis peritia integritatem adeptus, accito Torone conspectioris uirtutis pugile, Erico bellum denunciat. Producunt agmina in campos. Speculatus ab alto Haldanus, maiores esse Erico, quàm sibi copias, quibus non tuto in acie se committeret, ad insidias uertitur: occupans fauces montium, quibus erat recto itinere ducẽdum in hostem: reliquosque in subsidiis collocauit. Quippe angustiis uiarũ inter montes Suetiæ, creberrima sunt itinera. Sed neque Erico cauendarum industria defuit insidiarum. Prospiciens enim hostile consilium, copias suas circumducere curauit, & in patentibus locis hosti occurrere. Vbi uentum est ad id loci, ubi explicarentur agmina, directę sunt acies, grauiterque utrinque præliatum est, multis uicissim cadentibus. Sed tum ut numero militum, ita prælio superatur Haldanus. Prouiderat iam cacumen, sub quo reducenda erant Erico agmina sua: qui iam prælio uictor, non magnifecit, qua copias reduceret. Igitur Haldanus iam crebris saxis illuc comportatis, montis uerticem cum residuis ascendit: saxaque de præcipiti, super transeuntis per angustias faucium Erici copias prouoluit: pluresque per eam rem, quàm prius in acie oppressit. Ita æquatis discriminibus, qui uictor abiit, uicto similior obtritis agminibus uidebatur. Perindeque fugato Erico, ipse secutus Suetiam accæpit in deditionem. Tantum ualuit fama prouolutorum de monte saxorum. Vnde etiam illi cognomen accessit: quod effractis montibus pugnasse uideretur.

Liuor edax malum.

Suetiæ lib. 1. cap. 43.

Duellum.

Haldani uirtus & uafricies.

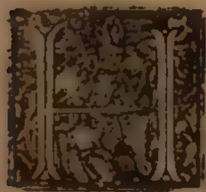
¶ Haraldus ab Erico tertio congressu cadit. Daniam pro deuicta Suetia obtinens. Caput. ii.

Haraldus Rex. II.

ARALDVS Haldani frater, ipso foris bellicas res curante, primũ in Hallandia, deinde in Suetia, Danici Regni rebus,

rebus, permittente germano, Rex præfuit: tranquilla meritus tempora, si non illi ex uictorijs fratris, labores & pericula excreuissent. Quippè Ericus occisis per Haldanũ, ut diximus, copijs, fuga magis, quàm armis sibi consulens, prouidit interim auxilia sibi, cõtraxitq; arma undecunq;: & cùm Suetiam omnem inuijs montibus penè impenetrabilẽ cerneret: quòd occultis saltubus præsidia Haldani inessent, in Daniã arma conuertit: tantum inibi tumultus excitaturus, ut Haldanũ defendendę Patrię gratia commotũ, Suetiæ Regno extraheret: felicioribusquè auspicijs se in alieno, quàm in patrio Regno dimicaturũ sperans. Ita enim usu compertum est frequenter, relatumq; in historias: ut fortissimi duces suis in laribus uicti, in alieno solo depugnantes, uictoriã reportauere. Scipionis inde Maioris Aphricani exemplum recordetur, qui ex alijs gentibus deposcit testimoniũ. Iam comparatis copijs, Ericus illas in Daniã curauit transportare: nihilq; hostile timentẽ aggreditur Haraldũ. Ille iam fraternis uictorijs fretus, securã agebat ętatem. Vbi tamen audiuit adesse hostes, nec sequi germanum, tumultuarios (ut fit) longaq; quiete armis dissuetos milites conscribit, armat, et ducit, Hostibus uenit obuiàm, explicans acies. Sed ea tum fortuna fuit, quæ esse solet imparatis, & inexcercitatis, cũ paratissimis, & usu bellorum assiduò attritis. Cedit Haraldus: lacerum agmen, sparsumq; recolligẽs, uires reparat: contractisq; auxilijs, maiori fiducia, meliorīq; paratu, iterũ hostibus se offert in aciem. Sed nulla re melior, quàm pridem fortuna fuit. Iterum fusus, fugatusquè, prælio excessit Haraldus. Necdum animos posuit: memor fortiũ progenitorum, qui semper in acie procumbere, quàm hostibus manum dare pręponebant: quantũ potuit, amissas copias suppleuit: iterumq; educit ad pugnam. Cunq; diu hostes fortissimè dimicando, Dani sustinuissent, cadit Haraldus inter cõfertissimos hostes. Ibi cùm nihil fuga potius uisum est, Ericus ter acie uictor, postremò Rege occiso, Daniã in potestatẽ accępit, compensans amissam Suetiam, non minore Regno quod obtinuisset. Haraldi casus. Ericus Rex Primus.

¶ Haldanus amissam Daniam recuperat, Ericum classe uincit, & Duello Noruagiæ Regis filiam meretur. Caput. iij.

HALDANVS accępto nuncio de amisso Regno, oppressoq; fratre, quãproperè copijs Daniã repetiuit. Nõ erat Erico fiducia, Haldanum in pręlio sustinendi, sed recto profectus est itinere Suetiam, iam Rege uacantem, denuò occupare: quæ res illi felicius cessit, quàm diu conseruare. Nam Haldanus ubi patrium Regnũ composuit, comparata classe in Suetiã adnauigat: sciens multos in Regno sui nominis amantissimos. Nec illo segnior Ericus, in naues Haldanus Rex. III.

confert

confert exercitum, felicius, ut putabat mari, quàm terra pugnaturus. Haldanus classem suam in remotissimo maris sinu condit, & cum paucis nauibus occurrit Erico. Ibi cernens adesse hostem, pronus fertur in illum insequendum. Haldanus fuga insequentem eludens, iamiam ut uidebatur capiendus, in eum locum protraxit Ericum, in quo sua classis delituit. Ibi captus Ericus, cùm uitam hostis permissione habere potuisset non inhonoratam, cõtempsit: hoc solùm deplorans, quòd non in acie fortiter pugnans cecidisset. Cumq; mori decreuisset, non illum tamen sanguinis Regij contemplatione trucidandum putauit uictor, sed religatum misit in loca feris bestijs frequentata. Hic Erico exitus fuit. Haldanus uerò, quos deinde in Suetiæ Regno successores habuit, quia eo loci commemoratum est, hic transibimus. Vir militaribus rebus omnem ætatem attriuerat, de nuptijs minimè sollicitus, sed suorum illi commonitio non deerat: Consuleret Regni successioni: quando se mortalem meminisset. Nulla enim res tam ad ineundas nuptias impulit, quàm quòd audierit, Duello oppositam, Hatheri Noruagiam regentis filiam. Grimmo erat pugil eximiæ uirtutis, qui eam, fretus uiribus, incessanter coniugem expetebat. Edixit pater eius puellæ, huius uiri importunitate cupiens carere, ut quicunq; illum uinceret, filia uxore potiretur: ita cuiuis illam, quàm homini importuno dare malebat. Haldanus conditionem rapuit, & in Noruagiam adnauigans, pugnæ sortem subijt: nec detrectauit inferioris sortis homini se committere. Iam enim ingruente senecta, defectior uiribus pugili uidebatur. Vbi congressi sunt, primosq; pugil Regis ictus expertus est, Nunquàm inquit, uetulum acrius memini dimicantem. Ibiq; uictus Grimmo, uictori sponsam reliquit Regiam puellam. Ex qua Haldanus filium sustulit Hasmundum, diu post illũ Noruagiæ regnantem: unde genus se ducere Noruagiæ Reges gloriantur, referentes sanguinis originem in Haldanum. Qui multis undiq; uictorijs auctus, pacemq; nactus, in circumitu spiritum in senectute bona reddidit: testamento facto post se designabat successorem.

Bestijs Ericus exponitur.

Suetię lib. 1. cap. 43.

Duello uincit Grimmonem.

Hasmundus Noruagiorũ Rex Primus.

¶ Daniæ Regnum ex Testamento Legatum Vnguino: cuius filiam minis Ebbo pirata petit, sed ab Haldano sub noctem Duello occumbit. Caput. iiij.

VNGVINVS Gothorum Rex erat, quem Haldanus post se Regni moderatorem in Dania designauit: Noruagiæ Hasmundum impuberem filium relinquens. Nouum, & ante hac incompertum munus Testamento datum. Equidèm ędes, agros, prædia, uineas: & his similia Testamento dari putauimus: Regnum autem præstare chartæ beneficio, prodigij loco habitum est. Sunt

Vnguinus Rex.

Testamento Reginã legatum.

tamen

tamen in Romanis historijs huius rei nō dissimilia legata. Siquidem Attalus Rex, Romanum populum scripsit hæredem: & alij liberis suis eundem populum fecere tutorem. Sed in hac regione, nisi insignis aut uirtus, aut industria uires Testamenti adiuuissent, non est uerisimile, Daniæ Proceres cum populo, tam facile cessuros defuncti Regis uoluntati. Conciliauit autē hunc Regem Haldano, uirtus conspecta, & humanitas nō uulgaris. Familiaritas autem inde Regibus incessit: quòd Ebbo Princeps piratarum, minis & prouocationibus Regem Gothorum inquietabat, filiam illi suam despondere cogens. Non erat Vnguino fiducia, uel armis repellere, aut duello cōcurrere prouocanti. Recusare autem Duellum, extremæ habitū est in hac gente illa tempestate ignominiæ. Ergo quod res ipsa cöegit, fecit Vnguinus, filiam Ebboni despondit. Peruenit eius rei fama ad Haldanum. Non tulit ille indignitatem rei: quòd uir plebeius, scelere & latrocinijs insignis, Regiam puellam minis extorserit à parente. Vbi constitutas accæpit nuptias, eó profectus est cum expedito comitatu: sed illo clam habito, uestem sumpsit rusticam, posita Regali: oreq; parumper distorto, & ex industria turpato, ne internosceretur, ingressus Regiam, percunctatur, quem generum Rex delegerit? Ebbonem oculis ac manibus, Regi proximè iunctum, designant. Haldanus propius accedens, audiente iam Ebbone, iterum, quem Rex generum delegerit rogat? Tum stomachabundus Ebbo, quid homini rusticano uideretē talia percunctari, se esse quem Rex suo sanguine dignum iudicasset. Ad quod ille, Quando, inquit, talem sponsam prouocatione meruisti: si quid tibi uirium, si quid fiduciæ est, exurge, occurre prouocanti. Ecce uetulus demoror arma tua. Non erat liberum recusare: sed abigere uoluit hominem qualicunquè ratione. Laruarum est, inquit, noctibus pugnare: ego non nisi luce depugno. Satis, inquit, sublustris lunę speculo nobis luminis est ad pugnam. Assurge si quid est animi, Proceres qui hactenus siluere, uiua uoce iubent, prouocatum non detrectare quod crebrius obtulisset. Peruicit rubor, ut prodiret. Extemplo Haldani armis uictus occubuit: nuptiasq; uertit in funus. Ex eo tempore constrictū Haldanum Vnguinus amauit: tantúmq; meruit redamari, ut Regno hæres fieret. Cęterum ab illo, aut sub illius Imperio gestas res nullas penitus accępimus: nisi quòd ab æmulo Regni Regnaldo bello pressus oppetierat.

Haldanus Ebbonem Duello sternit.

¶ Syritham, Siuualdi Regis filiam, pudicissimi aspectus, mirabili ingenio & labore Otarus tandem uxorem meretur. Rex Suetiam bello superat: ubi Starcuterus aliàs sæpè uictor, cum .40. Proceribus fugit, Caput. v.

SIVVAL-

Siuualdus Rex.I.

Sygirithæ pudicitia oculorum.

IVVALDVS Vnguini filius, in Daniæ Regno patri heres extitit, atq; successor. Cuius tempora illustrauit Syrithæ filiæ inexpugnabilis pudicitia. Tanta sibi constantia oculorum nutus parere iussit, ut nunquàm uiri faciem passa sit intueri. Cùm multi ex primoribus iuuenes, petendæ coniugis gratia pertentarent: si aut uerbis, aut signis pellicerent puellam, ad se uel in momento contuendos. Ipsa rei nouitas multos, ut fit, ad experimenta sumenda exciuit. Pater autem, cùm ob insignes corporis ac animi, fortunæq; dotes, à multis sollicitaretur ad filiam despondendam, cōstituit: ut inter multos petitores, is puella potiretur, qui eius in se intuitum posset extorquere. Otarus quidam inter primores, & formæ fiducia, & eloquentiæ gratia, accedente generis dignitate, cum reliqua eius rei fortuna, rem experimēto statuit pertentare. Interpellat, multa pollicet, conserit uarios sermones, serios ac ludicros: nihil proficit, nihil illa mouetur. Inuentus est, qui tanta uirginis singularitate moueretur, ut submissa fœmina, quæ se illius familiaritati insinuaret: sermone occępto, uirginem in eum locum pertraheret, in quem se raptor occuluisset. Itaq; rapitur. Sed uindex Otarus adest, puellamq; nihil uiolentiæ passam, eripit; magno capitis sui discrimine. Iam promeritus sibi uideri solebat, quem illa maritum dignaret. Crebro igitur colloquio illam repetit, à patre constitutam conditionē impleturus. Sed illa non magis mouetur, quàm stet Marpesia cautes, ut ille ait. Importunitate eius carere cupiens, ancillari ueste sumpta, patris penatibus effert: remotioris solitudinis dominam nacta, pecudes eius pascere iubetur. Otarus autem, quem impatiens amor agitabat, ubi Regia audiuit excessisse, nulla interposita mora, omni paulò illustriori loco perquisitam, non inuenit. Rura cœpit indagare: diuq; quęsitam, in secessu longo reperit, ad oues pascendas excubantem. Illa uultum contegens, quęsitoris diligentiam frustrare conatur. Sed attentiorem faciebat longa inquisitio. Vbi agnouit, Cur inquit, Regia puella, tantis te latibulis recondis? Cur fugis & patrem, & Patriam, & sordidis te ministerijs obscuras? Cur tot amatores contemnis, Otarum inprimis tuum, qui non dubitauit suum periculo pro te caput obiectare? Qui tot milibus peragratis, his te penatibus magno uix labore potuit reperire. Tot meritis, ne unum quidèm oculorum intuitū rependis? Quid si maiora deposcerem tantis laboribus pręmia? Non amplexum, non oscula, nō risum exposco: semel erecto uultu, oculis tuis meritum intuere. Pertinax puellæ institutum frangi non potuit. Pertesum est tandem tanti laboris, damnauitq; uotis suam contemptricem. Illa tamen, ne omnino frustrari pateretur tanta pro se conatum, lares

Otari Ebbonis filij procacitas.

eius habitu petit dissimulato. Otari mater uultus explorans aduenæ puellæ, generosum aliquid deprendit in uultu. Filius non diu aberat, amatam illam suam adesse cognoscit: & quoniam uerbis toties frustratis nihil egit, nouum sumere tentat experimentum. Simulat instare Nuptias cum aliunde aduehenda sponsa. Multus ubiq; per omnẽ domum apparatus. In cubilis ministerium, cum nonnullis alijs peregrinam constituit puellam, nuper matris ministerio constrictam: Lucernam illi tradit manu tenendam. Inde discursus cæterorũ uarij: longaq; mora interposita, lucernula consumptis cæris ad lychnos descenderat, manumq; tenentis adurebat. Illa pertinaciter tenens, ministerium non deserit. Obseruabat hoc Otarus diligentibus oculis. Vbi manum uidit concremari, nec loco moueri puellam, consyderare illa uoluit, si Otarus ista conspiceret, erectoq; uultu raptim illum est intuita. Tum desiliens Otarus toro, mediam amplectitur. Impletum est inquiens, paternæ conditionis institutum: Tu illa mihi semper optatissima sponsa, non aliam expecto: ueni ergo tot quæsita laboribus, tot merita periculis. Nuptias quas simulauit, impleuit. Pater amissam filiam, ubi post multum temporis in Otari torum audiuit conscendisse: generum non improbat, sed quod ignorãte se nuptias inierint, hoc protinus accusat. Sed filia patrem marito facilè placat, dum eius pro se labores, atq; pericula commemorat: nec solùm conciliat, uerumetiam arctiori uinculo deuincit affinitatis. Nam Otari germanam, patri suo, iam matre præmortua, coniugem donari curat. Memor inde Siuualdus Rex, quòd Regnaldus Sueciæ tyrannus, patrem illius oppresserit, diu quærebat gerendi belli rationem. Vbi cuncta constare uidet ex sententia, Regnaldum prælio aggreditur. Diu, multumq; certatũ est: nox sola prælium diremit. tanta fuit non cedendi pertinacia. Altera luce reditur in aciem. Nusquàm fuga, cædes ubiq;, par utrinq; ardor animorum, ante noctem nulla quies à prælio. Tertia quoq; lux in eadem utraq; agmina uidit pertinacia. Concursum est acriter, pugnatum fortiter. Sed tum Sueci cessere, uictoriam Danis relinquentes. Præcipua in Danorum agmine conspecta est opera Otari Regalis generi: qui ut se dignum tanto comprobaret coniugio, fortissimè semper dimicauit. Tùm, quod nulla lux uidit, inuictissimus ille Starcuterus, quem bellũ apud Suecos deprehendit commorantem, illisq; sociauit partibus, uisus est terga dare cum .20. Proceribus, bello semper ad illum diem inuictis. Starcuterus præcipuè fugiens, multos in admirationem conuertit. Sed uoluere Superi, ut mortalem se hominem agnosceret: sæpè uictor, semel uictus.

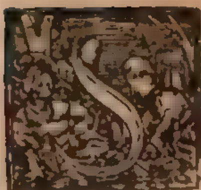
Apud Sialandiam prælium.

Starcuteri fuga.

 ¶ Alfus

¶ Alfus Sigari filius, Aluildam Siuuardi Gothorum Regis filiam strennuè meretur uxorē. Negat mater. Filia piraticam agens, congressu nauali ab Alfo digno scitur. Vualbrunnæ Sigarus cadit.

Caput. VI.

Sigarus Rex.

SIGARVS Siuualdo filius fuit, idemq; Regni hæres atq; successor: duo, si p ętatē tueri posset, Regna suscipiēs à patre. Nā Suetiam quoq; nouissimo bello, cùm Regem opprimeret, sibi subiecit. Mutatis autem Regibus, omnis Regnorum status immutatur. Igitur Sigarus cum utranq; tueri haud posset, Daniæ Regno contentus fuit: tranquillaq; tempora meruisset, si non filij eius tres adolescentes, pro ætate insolentes, rem omnem perturbassent, Siuualdus, Alfus, & Algerus, filia item Sygne, Regia soboles. E quibus Alfus insigni corporis specie, albicante coma, parem animi præstantiam ubiq; præferebat. De Nuptijs solet esse prima huius gentis pugna. Accepit Alfus Gothorum Regi esse filiam unicæ pulchritudinis: quam pater inclusam despondisset uiro, qui per interposita pericula ad illā penetraret.

Veterū in celebrandis Nuptijs Mos.

Amabant Veteres legere procos uirtute præstantes, & qui fortibus factis se magnorum affinitatibus uirorum dignos præstitissent. Irritabat iuuenem generosi sanguinis in Venerem, periculum promerendi, quod alium deterruisset. Itaq; comparatis quibus opus uidebatur, Alfus adnauigat: conclaue uirginis perdensa pericula petit. Non feræ, non angues aditum protribuere: cunctis superatis peruenit ad puellam. Poscit ex constituto quod meruisset. Pater Gotorum Rex, non aliud prætendit, quàm ex uoluntate puellæ rem agendam, illamq; ante omnia percunctandam. Non abnuit forti, & formæ dignitate præstantissimo iuueni nubere. Sola mater puellā obiurgat, quòd tam prono responso protinus annuisset: esse argumentum, non benè constantis animi. Igitur nuptias illa discindit. Indignata puella, quando illum non mereretur sponsum, omnem deinde execratur maritum: militaribus rebus animum adijciens, & ueste & armis præcingitur masculis, piraticæ insistens, quæ tum iusta est habita militia, breui princeps asciscitur. Multa undiq; pręclara edit facinora. Alfus quoq; Danię Regis filius, cùm eidem incumberet piraticæ negocio, superuenit in portum, quem iam ante nauibus suis Aluilda (id puellæ nomen erat) occupasset. Igitur ubi eiusdem quęstus gratia, armati concurrunt, pugnā conferunt, alter alterum portu tentat eijcere. Vbi pugna crudescit, Alfus superior uisus, nauim quam Aluilda tenebat, cùm suis insilit. Puella fortiter resistit. Vbi incalescit pugna, fortè Aluildæ galea excutitur. Apparet uultus ille uirgineus Alfo non incognitus. Mox armis

Aluilda fit piratarum Princeps.

abiectis,

abiectis, in amplexus ruit puellę. Huc nos inquit, ferox fortuna pepulit: ut qui inuicem amantes, mutuis non permitteremur complexibus, sęuis armis concurreremus. Fors obtulit in mari, in medio sanguine, quod terra negauit in triclinio sequestra pace. Nec mireris pugnantem fœminã. Ea enim in gente, nec prima illa, nec sola fuit. Nam & apud Thraces, Sarmatas, & Scythas, pugnę puellares recensentur: crebrescitq́ narratio super his, crescente per tempora historia. Regis huius filia Sygne, quas turbas conciuerit, quæ mala inuexerit Regio sanguini, propter eam absumpto, in Suetia, atq; Noruagia commemorabimus. Post omnem uerò stragem, quam sibi mutuis pręlijs Danorum, Sueonum, ac Noruagiorum Proceres intulerunt, in Suetia commemorauimus. Cùm Haco superstes fratribus ab Hybernia bellum transferret in Daniam, peremptorum fratrum, & eius pręcipuè, *quem turpi* morte, publico Rex absumpsit iudicio, necem uindicaturus, noctu promouens agmina per loca siluestria, orta luce ramalibus prælatis, ante expectatum hostibus superuenit. Ibi Sigarus ab excubitore monitus propinquare nemus, fatalem dicitur horam agnouisse. Tamen quos potuit armatos in aciem produxit: ibiq; pugnans, cecidit in loco qui dicitur Vualbrunna, Latinè, Stragis puteus, à multitudine interfectorum.

Puellarum pugnæ.

Suetiæ lib. 1. cap. 45. Noruagiæ lib. 1. cap. 21.

Sigari mors

¶ Siuualdus & Haco biduo inuicem prelíantur: Haco uictus, decurso in Scotia biennio, moritur. Caput. vij.

Siuualdus Rex. II.

SIUUALDUS maior natu filius, cùm hactenus paternis inhæsisset penatibus, ultoris partes executurus, exercitum contrahit. Haco autem multitudinis concursu territus, cum tertia agminis parte, relictam in Heruuyck classem repetens, maritimo sibi discessu consuluit. Sed collega, eius etiam cognominis, agnominatus Fastuosus, plus fiduciæ in recenti uictoria, quàm metus in Haconis absentia ponendum existimans, mortemq́ fugæ præferens, residuum tutabatur exercitum. Itaq́ reductis paulisper castris, apud uillam Allexstata, naualem diutulè prestolans occursum, uenientium tardius sociorum segniciem causabatur. Nondum enim ad destinatū portum inmissa amni classis appulerat. Adeò autem Sigari clades, Siuualdiq́ charitas promiscuos plebis animos incitabant, ut uterq́ se bello sexus impenderet. Postera luce Haco, Siuualdusq́ congressi, biduum extraxere pugna. In qua rebus atrocissimè decertatis, utroquè Duce prostrato, Danorū reliquias uictoria decorauit. Nocte uerò prçliū insecuta, ad constituti portus receptaculum classis Ripam rimata peruenit. Cuius alueum quondam remigijs peruium, nunc solidioribus elementis concretum, angustiæ limitant: ut uetante constrictionis inertia, rarus puppium admittatur ingressus. Diluculò nautę sociorum cadauera conspicati, funerandi Ducis gratia, collem spectatæ magnitudinis extruunt: quem usq́ hodiè opinione celebrem, Haconis bustū fama cognominat. Quorum multitudinem Borcarus cum Scanico repente equitatu adueniens, neci implicuit: consumptoq́ hoste, uacuas remigio rates instruens, Hamundi filium Haconem, anhelanti præceps, celeritate insequitur. Cuius cōgressu habito, contigit Haconem rebus infeliciter gestis, metu præcipitem, in Scotorum patriam ternis euolare nauigijs: ubi decurso biennio, diem suum obijt.

Haco cum Siuualdo congressus.

Haconis mors.

¶ Haldanus pugil fortissimus, Gyuritham procatur: duodecim solus fundit: fratrem Hildigerum ignotum sibi, duello uincit. Caput. viij.

GYURITHA Alfo filia, Sigari neptis, sola Regij sanguinis puella supererat. Adeò bellicus furor, omnē Regiam stirpem exsciderat. Placuit, Ducibus rem committere, donec dignus Regno procus inueniretur. Itaq́ partita est in Ducatus omnis prouincia. Diu autem puella, omnes præ se contemnens, in cœlibatu permansit. nuncupatis enim uotis, uolūtariam sibi indixit castitatem: concubituq́ carere, quàm ex plebe maritum consciscere satius duxit.

Quinetiam cauendæ iniuriæ gratia, quòd raptus puellarum crebri fi erent, conclaue suum electo pugilum agmine tutabatur. Erat in Ducibus terræ uir primarius Borcarus, rebus gestis nemini inferior, multos etiam superans: qui Gunnarum Suetiæ Principem, iamdudum Noruagiæ Rege extincto, filiam eius Drotam cõiugio tenentem, prælio aggressus fudit: uxoremquè sibi asciuit: ex qua filium suscepit Haldanum. Qui cum ætate uiribus crescens, illa accæpit ætatis incrementa, ut iam adolescens, pugilē insignis famę, quòd ab eo pueriliter obludente colapho percussus esset, gestamine quod fortè manu tenebat petitum, oppressit. Inde futuros operum titulos auspicatus, præteritæ uitæ contemptum, in amplissimum sequētis fulgorem conuertit. Is cum parente primitias ingressus militiæ aduersus Russos, piraticam agentes, magnificè pugnauit: deuictisquè hostibus, trophæa retulit non uulgaria. Sed in congressu uulnus oris excæpit: quod nulla Medicinę artis peritia potuit in integrum reformare. Adeò excrementa carnis putrem alebant, ut deformitatem oris insignem faceret: quanquàm apud modestos rerum æstimatores, uulnus aduerso pectore sumptū, non sit pudendum. Ausus tamen hic iuuenis, maternæ nobilitatis fiducia, paternæquè fortitudinis, pariter & autoritatis gratia, quam adiuuabat propriæ etiam industriæ conspecta probitas, Regiam adire puellam, Quid ita inquiens, nobilis uirgo, maturos annos degeneri perdis cœlibatu? In te Regius sanguis consedit: nisi consulatur in tempore, in te periturus. Si hunc probas maritum, erit qui se non degenerem magnis toris exhibebit. Ad hæc puella spiritu inflato de Nobilitate, iuuenem præ se contempsit, degenerem contractis naribus asseuerans, necdū magnis rebus gestis conspicuū: quem etiam oris deformitas non commendaret. Æquanimiter tulit ille cõtemptum. Quando inquit, causæ propriæ legationem impleui, unum oro, ut hoc cœlibatus proposito, ad illum diem seruato, contineas, donec Haldanus rebus quas probes, inclarescat: tanto fortassè splēdore illustrandus, ut oris facilè contegat uitium. In hæc uerba dimittitur. Aberant tum fortè custodes atrij Athletæ: reuersi, audiunt Haldanum affuisse: duplici contemptu instincti, arma corripiunt: illum insequentes, ultionem facturi, & de occiso contubernali, & de contemptu sui: quòd puellā adijsset. Ille cùm insequentes attenderet, iussis abire socijs, fertur solus in duodecim: congressusq́; occidit uniuersos: hoc se primū fortitudinis opere cõmendans Reginæ, quòd famulos tot numero unus peremisset. Inde cõmilitium secutus Sueonū Regis Alueri, in Russos ferť, ubi Hildigerus, uterinus Haldano frater: q̀ꝑ ille patre Guñaro, iste Borcaro, una ãbo matre Drota geniti, Russis militabat. Agnouit Hildigerus

Haldanus nascitur.

Pugilem adolescens sternit.

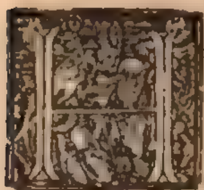
Gyurithā alloquitur, procans.

xij. pugiles solus cædit.

Suetiæ lib. 1. cap. 25.

fratrem, ab eo incognitus. Igitur cùm de sua parte processit Hildigerus, prouocans ex Suconum agmine fortissimum, Haldanus illi opponitur. Recusat Hildigerus: prætenta causa, quòd cùm ipse pugil exercitatus haberetur .lxx. pugnis iam extractis, imberbem iuuenē oppugnare indecorū duceret. Creditū est hac ratione diffugere: sed ille fraterno sanguini pepercit. Haldanus duos sibi opponi iussit. Quos uicit. Tres deinde obiectos, strauit. Inde quatuor, usq; ad decē. Tum Hildigerus. Iam inquit, æquasti quem prouocas: nec longius differendum. Itaq; congressi fratres, fortissimè pugnant: donec Hildigerus letali accæpto uulnere, pugnam intermittit. Considentes in arena, conquiescunt. Ibi se iam aperit Hildigerus, communem utriusq; matrem testatus Drotam. Haldanus in oscula ruens, pugnam damnat: fratremquè accusat, quòd se contexerit. Ille quod res habebat prætendit: diu se restitisse, sed ubi famę detrimentum uidebatur accedere, periculum subij, fato non infelix: quòd forti manu conciderem. Hæc dicens, in uerba efflauit animam.

Duellum eius cum fratre.

¶ Haldanus Daniam rediens, Gyuritham sibi desponsatam, Siuuarum audit procatum: & sponsum, & Saxones contriuit. Haraldum bello Sialandico post se relicto, fatis cedit. Caput. ix.

HALDANUS tot uictorijs cumulatus, iam omnium iudicio, dignus Regali toro iudicatus est, ipsiusq; Gyurithæ iam sententia omnibus anteponendus. Siuuarus tamen Saxonicæ gentis nobilissimus iuuenis, magnum gentis suæ decus in his nuptijs constitutum cernens. nam perinde Regnum Daniæ consequeretur, multis donis peregit, ut in colloquium puellæ perueniret: ibi multa largiens, maiora promittens: animum uirginis in se inclinare non destitit. Illa, ut erat sagax, conditionem fecit iuueni, quam implere posse non putabat. Vides, inquit, Daniæ Regnum lacerum, diuisis Ducatibus discissum: id aggredere, in unum ut erat corpus reducere: quod ubi peregeris, dignum te Regali toro reputabis. Ille conditionem accæpit, muneribus aggressus Regni Primores, ut auro potius, quàm ferro perageret, quo optatis nuptijs frueretur. Multa iam rei fundamenta locabat. Deniq; peractum iam uidebatur quod uirgo depoposcit. Annitentibus ergò Regni Proceribus, nuptiæ cōstituuntur, diu longeq; absens Haldanus posthabet. Peruenit tamen ad illū fama rei. Itaq; iter accelerans, cùm ad locum peruenisset, comites seposuit in occultū: ipse progressus in Aulā, sponsæ se uultibus ingerit: obscuritate quadā inuolutis uerbis exprobrabat fidei uiolationē, quòd nō expectasset eius reditū: Hoc est inquiēs, pro quo tot periculis caput obieci? sic me fœminæ

Siuuarus Saxo.

Saxoniæ libro .1. ca. 14.

permiss

permissi fidei, ut tollat alius durissimæ præmia militiæ? Atilla æquè dissimulanter, Qui potui urgentibus fatis resistere? Longè, diuque peregrinantem, quis uiuere crederet? In hoc me meorum uota coniecerunt angustiæ: sed tamen integra sunt tibi, si quid præuales, tua præmia. Hæc dicentem, miratus sponsus, ferientis mox ferrum transuerberatus accæpit. Assunt qui delituere milites, & omne protinus Saxonicum nomen extinguitur. Vacuatur Aula Teutonicis cõuiuis. Haldanus pactam alieno, sponsam tulit indigena. Accæpram autem Gyuritham cùm sterilem experiretur, nuptiarum sibi deesse præmia non dissimulanter aduertit: missoque in Vpsolam (quod templum erat ea tempestate cultissimum) nuncio, oraculum deposcit. Reportauitque, parentandum Manibus Regiorum iuuenum, & præsertim fraternis. Quo peracto, filium ex ea sustulit Haraldum, magnæ spei puerum. Cuius tamen adolescentia, & paternæ necis spectaculo, & primitijs bellorum miseris, extitit contristata. Nam dum pater Haldanus integrando Regni corpore, quod uacante Imperio diuisum erat, instaret: dum Sialandiæ Principi, imperata facere detrectanti, occurreret, magno uictus prælio, cui & filius inerat, & cõiunx, occubuit. Siquidem Gyuritha diuturno tẽpore sceptris inhærẽs, militaribus officijs muliebre corpus instituerat. Cumque animo gereret, Regni reformationẽ, & filij, maritique pręcipua charitate flagraret, non est passa deesse prælio, quod magno hostium instructu parabatur. Postquàm ergo Regem cecidisse cognouit, filium adolescentem pręsidio suo cinctum, acie eduxit, seruauitque superstitem.

Cadit sponsus cum suis.

Oraculum consulitur super sterilitate Reginæ

Haldani mors.

¶ Haraldus patri succedit. Sialandiam recuperat. Hasmundum Noruagiæ restituit Regem: Suetię Regulos opprimit; & ab Othino pugnandi institutionem docetur. Caput. x.

HARALDVS filius, patrium Regnum successor acceperat. Cuius animi, corporisque dotibus accessit, ut inuulnerabilis haberetur. Sic ualuerunt in ea gente præstigiorũ maleficia, Othino quodam, quẽ diuinitate donabat gentis opinio, autore. Igitur statura procerus, animo infractus, nihil prætermisit quod reintegrando Imperio inseruiret. Nam Vuesetum tyrannum Sialandię incubantem, cùm audisset nuptias peragere, in ipso protinus oppressit conuiuio, Sialandiam recuperans. Hatherum quoque Iutia depulit. Hundingũ, Roricũque Lethra, quæ sedes Regia semper fuit, exuit. Distractumque Daniæ Regnũ, in pristinũ corpus reformauit. Inde uertit arma in exteros. Nam Noruagię Regẽ Hasmundũ, à germana Regno deiectũ, restituit. Nec aliud sibi uel militiæ præmiũ depoposcit, quã rectè factorũ memoriã. Hanc

Haraldus Rex. III. inuulnerabilis.

Sialandiam recuperat, atque alia admiranda peregit.

Hanc uerò pugnam in Noruagia recensuimus. Ab Suetiæ Rege impugnatus, defensionis arma parauit: instinctu senis, qui se Othinum deum diceret, rationem ordinandarum acierũ recepit. Visum est operæ precium, nostri Saxonis super his institutionibus uerba repetere: ut intueamur, quę fuerit Veteribus pugnandi institutio. Iussit inquit, senex, ut terrestribus copijs bellum editurus, uniuersam aciem in tres turmas diuideret: quarum quancꝫ uicenarij ratione densaret: mediam autem. xx. uirorum numero reliquis porrectiorem extẽderet: quam etiam in coni, siue pyramidis acumen digerens, alarum recessus utrinquè secus discretis ambagibus obliquaret. Cuiuslibet autem turmę seriem hac ratione contexeret, ut à duobus frons inchöans, cõsequentibus locis unitas duntaxat incrementa reciperet. Equidem in secunda linea tres, in tertia quatuor: eodemcꝫ modo posterius ordinandos, habita congressione statueret: siccꝫ consequentes gradus idem proportionis tenor instrueret, donec coniunctionis extremitas alas ęquaret. Cornu uerò quodlibet denis ab eo ordinibus formaretur. Post has item turmas instructam iaculis iuuentutem admittat. A cuius tergo grandæuorum cohortem adhibeat: quæ labantes sociorum uires, ueterana quadam uirtute firmaret. Deinde funditorum alas, gnarus locorum supputator, annecteret: qui post sodalium agmina cõsistentes, eminus hostem tormentis incesserent. Post quos cuiuslibet ætatis, aut ordinis homines, abscꝫ conditionis æstimatione passim adscisceret. Cæterum postremam aciem ternis adinstar primæ cornibus distinctam, similicꝫ graduum proportione digestam, explicet. Cuius tergũ superiori coniunctum agmini, ipsum auersæ frontis obstaculo tueretur. At si nauale fortè prælium incidisset, partem classis secerneret: quę eo præpositos inchoante conflictus, multiuola rates hosticas reflexione circundaret. His disciplinæ militaris rationibus instructus, Ingonem, Olauumcꝫ Suetiæ Regulos bellum parantes, anticipatis apud Suetiam rebus, oppressit: fratricꝫ deditionem offerenti, pacem dedit, firmatis conditionibus. Quid uerò rerum apud Noruagiam gesserit, in eius prouinciæ commemoratione posuimus. Nam Regi Olauo in Regnum restituto, permisit potestatem: Vbboni autem Frisio militi suo, cuius strennua usus est opera, sororem iunxit cõiugem: cuius ductu & Rheni partes, & Britanniam ipsam bello pertentauit. Sed ea in Noruagia transegimus.

Veterum pugnandi institutio. Terra.

Mari.

Suetiæ Regulos.

Noruagiæ lib. 1. ca. 27. c

¶ Haraldi memorabile bellum, quo & ipse, & Vbbo fortissimi cecidere, Ringo deinde Suetiæ Rex uictor, Regna partitur. Caput. xi.

EMORABILE VERO BELLVM, & cæteris quæ

teris quæ in hac natione sunt gesta maximum parabat: quod apparatus ipse declarat. quippè septennio toto arma in Suetiam Haraldus instruxit: læuia interim prælia, quæ per hanc temporis moram facta sunt, maioris commemoratione sunt penitus obscurata. Multæ feruntur huius tam ponderosi belli causæ. Sunt qui internuncium utriusq;, quem multis annis inuicē submisere, Ringo, & Haraldus, intima sanguinis & animorū deuinctione constricti (quippe Haraldi sorore genitus extitit Ringo) inter utrunq; uana relatione struxerit inimicitias: cùm quæ apud alterutros uiderit, audieritq;, maligna interpretatione detorta, aliter ac facta sunt, retulerit: donec acerrima utrinq; odia conflaret. Alij etiam ab Haraldo ortam autumant belli causam: quòd uir militaris, qui omnem ætatem in armis triuerat, senectam ocio torpescere non sit passus: utile iudicans, iuuentutem longa pace bello dissuetam, in armis esse. Simul & secum uoluens: non esse decorum, se, qui multa foris bella gesserit cum gloria, fato consumi inglorio: quod per ætatē longè non esse fatalem homini prospiceret: maluitq; in acie spiritum profundere, quàm inerti leto succumbere. His, atq; alijs ex causis bellum est conflatum maximum. Cuius descriptionem, qui magna pars belli fuit, Starcuterus uir fortissimus, ad hanc usq; durās ætatem, perscripsit. Longum est commemorare, quæ cuiquè parti auxilia accessere. Haraldo quippè totis Regni sui uiribus in bellum propenso, accesserunt inter suos Duces, Hetha, atq; Vuisna: puellæ armis assuetæ, puellares etiam turmas ductantes: quarum muliebri corpori natura uiriles indidit animos. Nec nouum debet uideri recolentibus Troiana bella, Pentesileā furentem, in Italia quoq; Camillam, & in Bohemia diuturnum puellæ Imperium. Quod in Vuandalia nostra perstrinximus. Ex Britannia quoquè, Frisiaquè, arma huic agmini accessere. Vuisna quoquè altera ex Vuandalia uirago, Vuandalico agmini imperitat. Noruagiæ uires non defuerunt. Sed ne improuidis bellum Sueonibus pararetur, mittuntur ab Haraldo, qui Ringoni palàm inimicitiarū mandata perferrent, ipsamq; sequestræ pacis diremptionem uulgarent: ijsdem pugnæ locum præstituere iubens. At Sueticas uires toto Regno contractas, adiuuêre auxilia multa. Nam & à Russis, & totius Orientis populis arma conuenerant. Panonię quoquè extitisse feruntur in partibus. Suspicionemquè res ingerit, ne fortè Goti, iam in Pannonijs ad ripam Danubij sedentes, laboranti patriæ suppetias immiserint. Nam quicquid erat Gotorum in patria, rebus accessisse Sueticis, certa res est: enumerante huius belli Scriptore, ex nomine Duces, cum turnis suis. Tantæ autem utriusquè agminis erant copiæ, ut mare nauibus, & ipsa

Scania

Belli causæ.

Puellæ militares.

Vuandaliæ lib. 1. cap. 11. & seq.

Saxone Gramatico.

Scania turmis pedestribus uix sufficere uiderentur. Maius tamen pugnæ pondus terrestribus incumbebat agminibus: nec Nauales copiæ supplementũ dabant pugnantibus. Igitur tanta mole concursum est, ut uix fortium atq; inertium discriminarentur acta. Cædunt, cæduntur q; passim, uicti uictoresq;. In Suecis Starcuterus, in Danis Vbbo Frisius eminebant inter multa pugnantium milia. Sed post multũ sanguinem utrinq; fusum, cadit Vbbo Danicarum partium fortis propugnator. Exinde subruere Danorũ res paulatim cœpere, occiso fortissimo Duce: qui quatuor & quadraginta in pectora tela, priusquàm caderet, excepit. Haraldus, ubi suorum res inclinare audiret, sentiretque: iam curru eius inter cadauera inmobiliter hærente, prouoluitur & ipse præceps curru sublabente. Aderatq; qui Regium fatum impleret. Ringo Suetiæ Rex, ubi iam belli caput audit corruisse, suis adhuc cæde furentibus, receptui cani iussit, parciq; agminibus, Ducibusque qui superfuere. Iubet Regio perquisito cadauere parentari, Regaliq; more incensum corpus exurere: equum, bellatorem, ac arma flammis miscere. Deinde priusquàm agmina reduceret uictor, componendæ Danię rebus intendit: Scaniamq; Daniæ corpore abstractam, ne facilè rebellarent, Suetiæ adiecit. Hetham puellam Danici generis, quòd sub tributo regnaret, petentibus Danis permisit. Sed facilè pertesum est uiris, fœminei Imperij. Non enim poterant muliebribus armis subesse, qui fortissimis Regibus militassent. Olonem, Siuuari Noruagiæ Regis filium adeunt: precanturq;, ut auitum Regnum ab infamia uendicaret. Nec difficile fuit impetrare. Aduocatam enim Hetham, cæteris cedere Regni partibus iussit, Iutia deinde contentam. Difficile fuit tanto Imperio cedere, sed aliquanto difficilius armis tueri.

Vbbonis fortissimi casus.

Haraldi mors.

Hetha uirgo Danis imperat.

Olo aduocatur.

* *

¶ Olo Daniæ præficitur. Latronibus Regnum purgat, ac Duello uictor, Olaui filiam connubio meretur. Toronum obtruncat. Coniuratione tandem in se Ducũ, insidijs Starcuteri, balneo incautus perimitur nudus. Caput. xij.

Olo Rex.

LO Siuuari Noruuagię Regis filius, ex Haraldi germana, uolentibus Danis cœpit regnare. Diu sub auunculo iste militauit Haraldo. Nam è Noruagia in Daniam, uisendi auunculi cupidus, nauigabat. Tertium ætatis apud patrem lustrum peregit, multum animi, corporisq; dotibus præpollens. Adeò uisu efferus, ut quod alij armis, ille oculis ageret in hostem, ut terreret. Adolescentiæ annos præclaro facinore perornans. Nam insignes latrones Gunnonem atquè Grimonem insecutus, publicis itineribus insidiantes, hoc ordine perdomuit. Equum, canemq;, ac arma quę uolebat, assumens, clam omnibus

Olo uisu terribilis.

bus egreditur: ne socium, aut testem tantis rebus assumens. tantū dabat fiduciæ uirtus. Vbi peruenit in loca latrociniјs frequentata, hominum in roscido gramine uestigia deprehendit: quæ secutus, peruenit ad amnem: nec inuenta qua tranceretur scapha, fiduciæ plenus, equo inuolitat. Amne superato, reliquum iter, ducentibus per gramina uestigiјs conficit. Deductus in locum, quo iam uallo munitum, portisq́ seratum, nullus uidebatur ingressus. At ille equo in uallum erecto conscendit, ante expectatum latronibus superueniens. In ipso uestibulo latronum, satellitem conficere indignum ratus, armis arcuatim, manibus confractum, tecto superiecit. Latrones intus audientes insolitum strepitum, emicant: contemptumq́ adolescentem imberbem aggrediuntur. Sed ille gladio districto, ita ambos, patrem, filiumq́ affecit, ut genibus solis niterentur repugnantes. Alterum canis per iugulum enecat: alium armis Olo confodit: & ut cōspicuum haberetur uirtutis exemplum, extracta latronum capita, sublimi conte per uiam publicam appendit: spoliјs, quæ multa congesserant, uictor potitus. Inde ubi audiuit, Pugiles insigni nomine, Vuermorum Regis filiam deposcere, aut Regem ipsum duello contendere (iam sæpè diximus, morte grauiorem genti extitisse, ruborem recusandi certaminis) Olo patriјs Noruagiæ finibus adhuc demorato, aduolat, Regiamq́ petit: quam compeit luctu & mœrore plenam. Percunctatus quid timerent? Regis filius rem aperit: Esse pugiles magni nominis, qui germanam deposcerent, aut duellum offerrent, quod nemo fidat subire. Ilic iussit omnes benè sperare: quid tamen præmiј uictori esset, rogat? Filius consulto patre, refert, ipsam puellam uictori constitutam mercedem. Cunq́ uirgo diligentius aduenæ hospitis oculos intueretur, nō passa fulgorem, cōcidit. Ab ipso amanter erecta, quid formidaret rogatur? Fulgorem inquit luminum insolitum deprendi. Ille ueò ubi cōuiuio excipitur, decoram pandit faciem, cesarie uenustam. Sed sciens, quo luminum esset terrore, uerecundius illa submisit. Ingressi Regiā Pugiles, ipsam puellam, aut eius loco congressorem deposcunt. Olo uerò, Modestius inquit agendum cum Rege. Num gremio abducere Natam aduenistis? Illi perstant, alterum deposcere. Bene inquit habet. Pugnam poscentibus, pugna dabitur. Egressusq́ in campum de more metatum, ambos conficit: satellites etiam auxilio dominis subeuntes, prosternit. Partam uictoria puellam accępit uxorē: ex qua filium sustulit Emundum, Regno Daniæ post patrem præsidentem. Sed prius quàm ad nouissimum Heraldi bellum perueniret, Patriam prius fortibus factis illustrauit Audiens oppugnari parentem à Torono Regulo, oris habitu deformatus, hostis Regiam ingressus, primū Siuuari, Olonisq́

Latrones peremit iuuenis.

Noruagiæ lib. 1. cap. 29.

Duello binos cum satellitibus sternit.

g filiј

Torottus Regulum cum suis obtruncat. filij odio exulare professus, ubi opportunitatẽ uidit, socios asciscens, Regem cum stipatoribus obtruncat. Nec ante patriam repetẽs, quàm patri pacẽ ab oppressis hostibus reportaret. Inde maritima bella multa conficiens, undequaq; uictor remeabat. Ad Haraldum auunculum dein profectus, cùm nonnullæ inter eos simultatum causæ suborirentur: eo deserto, se contulit ad Ringonem ei consobrinum. nam geminis sororibus erant progeniti. A quo, iam magno in Haraldum bello uictore, donatur Scaniæ gubernatione, quã Daniæ detractam ab Rin-

Supra c.11.b gone supra significauimus. Inde ad uniuersum Daniæ Regnũ à Proceribus Rex deligitur, destituta (ut diximus) Hetha. Sed talem se, iam Regno potitus egerat, ut assuetos libertate Duces, facilè pœniteret Regem talem delegisse. Quippe uir animo acer, uiribus incomparabilis, plenam omnium subiectionem deposcens, in tyrannidem degenerare uisus est his, qui subesse non nouerant. Igitur inita conspiratione, & Coniuratur in Olonem. ut propius dicamus, coniuratione, Regem quando destituere non poterant, perimere statuerunt. Næc tamen inuentus est in. xij. Ducibus, qui fideret conferre manum, auderetq; operam sibi desumere opprimendi Regis. Starcuterus supererat iam annis grauis, quippe qui triũ hominum impleuisset ætatem, necdum tamen defectus uiribus: apud quem questi Proceres, grauẽ sibi, Regnoq; incũbere Olonem: orant, ut quoniã illi opprimendorũ gloria sit Tyrannorũ, hunc etiam faciat de medio: auri magnũ pondus se repensuros. Promittit operam: non tàm auri cupidine, quàm liberandi à Tyraño Regni gratia. Captansquè opportunitatem, ingreditur ad Regem iam in balneis nudũ, ipse ferro succinctus. Rex ingredientem Starcuterum acrioribus oculis intuitus, statim reuerberat, apud alios inuictũ uirũ. Illa fuit, ut diximus, luminum eius acrimonia. Statimq; in se rediens Rex, uirum multa familiaritate per bellum notum, & armis fortissimum, iam abeuntem iubet reuocari, arbitratus magni aliquid, uirum magnis rebus exercitũ, allaturũ. Vbi redijt, iam oculos Rex submisit, Quid est inquiens Starcutere? quid affers? Ille districto ferro assurgentem transuerberat. Hic fuit exitus magni Regis, fortissimi uiri, quẽ æquè fortissimus oppssit.

Olo nudus à Starcutero transfoditur.

¶ Emundus patri succedit, Ringonis filiam, nauali bello uxorem meretur: Duello binos superat. Deq; Starcuteri morte. Caput. xiij.

Emundus Rex.

MVNDVS OLONI patri subrogatur in Regnũ, non tantùm paternorum operum, quàm spectatæ indolis reuerentia, adiuuante generis nobilitate: contendit adolescens paternis insistere per bella uestigijs, præclara eius opera, aut æquaturus, aut si qua posset etiam superaturus. Prima illi de Nuptijs,

tis mos erat genti concertatio, Ringonis apud Noruagios aliquantæ genti regnantis filiam, illi fama pulchritudinis ac pudicitiæ commendabat. Sed non dabant Veteres nuptui filias, nisi fama insignibus, & uictoria præclaris generis. Igitẽ socero se probaturus Ringoni, Emundus classem instruit, Noruagiam adnauigat, bellũ infert. In quo iam ad mortem Ringone uulnerato, Emundum iubet aduocari: eiq; iam moriens, digno factis genero, filiam despondet. Emundus autem plurimis undecunq; cumulatus uictorijs, cùm Noruagiam sibi ex coniuge commendatam pacasset, occisa Rusla uirgine bellatrice (quam rem in Noruagia commemorauimus) duo ex Ducibus fœminæ bello superstites, qui iam uiuenti Dominæ fidem astrinxerant, ulturos necẽ eius si superessent: audito, quòd Emundi opera cecidisset, Regem prouocant in Duellum. Diu restitere Proceres, nõ posse duobus unum, & Regem popularibus opponi. Sed peruicit Regis uoluntas, effecitquè, ne quis quod ipse cuperet tentaret impedire. Congressus utriq;, alterum ex his occidit: alterum uita & præfectura gentis donauit. Sub huius Regno uetulus iam Starcuterus luminibus captus, uirium uigore destituitur: sed inglorium ratus, sine sanguine mori, qui toties hostilem uidisset cruorem. Igitur multa pœnitudine Olonis à se occisi mortem deplangens, precium sceleris, aurum collo appensum circumtulit: inuitans huius mercede ad sui interfectionem obuios quoslibet. Cunq; gemino accinctus gladio, geminoq; innixus baculo, senex graderetur, ab obuio milite rogatus, quid sibi duplex gladius uellet inutili seni? unum profecto munus suum facere posset. Propius arreptans senior ensem, abscondit in latera astantis. Alio deinde itinere obuium habuit in uenatione Hatherum equitem, cuius parentem occidisset. Agnitus ab eo, cùm senex uicissim oculorũ uitio non uideret, itaq; duos è ministris equites immittit seni: uisurus si terreretur. At ille strepitu magis, quàm uisu uicinos deprendens, utrunq; baculo, quem gerebat excerebrans, terruit territantem. Propius tamen adequitans, ut extra ensis ictum constitit, senem percunctatur, gladium ne uehiculo uelit percunctare? Ille ab alto ducens suspiria, Quondam inquit, irrisoribus meritas pœnas rependi: nunc & luminibus, & uiribus defectus irrideor.

> Vt sine regressu pronus agit alueus undas,
> Sic ætas hominum cursim labentibus annis
> Irreditura fluit.

Non est qui senem misereretur: præter unum Hatherũ, qui & in agmine, & in pace seni sedulus subministrat. Multa deinde uerborum uicissitudine, cùm Hatherus de plurimis percunctaretur, & ille senũ more garrulus, trophęos suos numeraret, ipsum quem requirit agnouit Hatherum.

Ringonis filiam uxorẽ ducit.

Noruagiæ lib. 1. cap. 33.

Duellum Emundi.

De hoc in Suetia lib. 1. cap. 22.

Hac etiam pugna filium Iarmericum, geminasq́ filias ab hostibus cạptas amisit. Hæc fuit illa tempestate Danici Regni calamitas: ut cùm Scaniam Sueci occupassent, Iutiam Vuandali tenerēt, duobus Regni potioribus partibus, in hostiū potestate factis, solę insulę in medio parebant Danorū Regi. Non contemnenda quidèm Prouincia, sed maioribus sui præsidijs destituta. cùm hinc Vuandali, inde Sueci, mediū Danorū Regem penè captū complecterentur. Ita Danorū Regnū fortissimè propagatū, tantis etiā Maiorū titulis illustratum, tot auctū uictorijs, ob unius uiri inertiam, ex summo nitore fortunę, & florentissimo rerū statu eó peruenit ignominiæ, ut pensionem, quam prius imperauit, exolueret. Siuuardus autem sæpè pugnam retentans, casso labore se fatigauit. Post tot Maiorū decora, in tam erubescendo rerum statu, confusa Regni gubernacula gestare non sustinens, ne diuturnior uita ad extremam gloriæ iacturam pertingeret, speciosum sibi statum pugna parere properauit. Quippè memorē calamitatis animū, deponendæ ægritudinis cupido, salutis fastidio cruciabat. Adeò demendi ruboris studiū, lucem ei inuisam fecerat. Igitur cōparatis ad pugnam copijs, Simoni cuidā sub Gotaro Sueonū Rege, Scaniam procuranti, bellum apertè denūciat. Quod obstinatis temeritatis uiribus executus, occiso Simone, per summam hostiū stragem, uitam finiuit. Patria tamen pensionis onere liberari nequiuit.

¶ Buthli Regnum & mors. Iarmerici filij eius, apud Vuandalos captiuitas, & eiusdem ab eadem seruitute admiranda liberatio. Caput. xv.

BVTHLVS oppresso in prælio fratri, in qualicunq́ Regno succedit: cùm interim Iarmericus fratris filius, apud Regem Vuandalorū Ismarū, cū coæuo sibi, collacteoq́ Gunnone, cōiectus in carcerē captiuus degebat. Quo demū erutus, atq́ exercendi ruris culturæ applicatus, rusticū opus Regius iuuenis exequit̄. Ob cuius promptissimam administrationem, ad Regaliū mancipiorum Magisterium transfertur. Eo quoq́ syncerissimè gesto, in Necessariorū Regis gregem assumitur. Vbi cùm se iuxta Aulicorū ritum, egregia morum amœnitate gessisset, breui in Amicorū numerū translatus, primum familiaritatis locum obtinuit, ac ueluti quibusdam meritorum gradibus fretus, ab infima sorte, ad spectatū honoris fastigiū concessit: & ne segnem, eneruemq́ iuuentam ageret, militaribus se studijs assuefecit, naturæ dotes industria cumulans. Grata omnibus Iarmerici indoles erat, soli Reginæ suspectum adolescentis fuit ingeniū. Per quæ tempora, Regis fratrem fato functum, repentinus rumor effuderat. Cuius corpus Ismarus amplissimo funere elaturus, quo maiorexc

Buthlus Rex.

Iarmericus captus.

ior exequiarũ pompa fieret, Regia comitate conuiuium instruit. At Iarmericus aliâs cum Regina familiaris rei curã sortitus, ad fugam cuius facultatem Regalis absentia promittere uidebatur, circumspiciendam accessit. Animaduertebat enim, se etiam inter opes positum, miserabile Regis esse mancipium, & quasi alieno beneficio precarium spiritum possidere. Præterea quanquàm primus apud Regem honoribus uteretur, libertatem delitijs præferendam existimans, uisendæ Patriæ, noscendiq; generis eximia cupiditate flagrabat. Sciẽs autẽ, quòd Regina, ne quis captiuorum elabi posset, competentibus prouidisset excubijs: quo uiribus peruenire non poterat, arte curauit assurgere. Fiscellam itaq; biblo ac uimine textam, qua agrestes ad instar hominis formata, aues aristis deturbare consueuerant, uiuo cane compleuit: quin etiam detracto sibi cultu, quo uerisimilius humanam repræsentaret imaginem, texit. Deinde priuatũ Regis ærarium demolitus, egestam inde pecuniã, notis sibi tantùm recondidit locis. Interea Gunno absentiam socij dissimulare iussus, illata in Regiam fiscella, impulsoquè ad latrandum cane, percunctanti quidnam hoc esset Reginæ, mente captum calamitare retulit Iarmericum. Illa ad aspectum statuę, similitudinis errore delusa, insanum ęde iubet eijci. Tunc Guño perlatam foras statuam, perinde ac furentem socium, lectulo tradit. Sub noctem uerò uigiles epularum hilaritate ac uino prouehit largiore, abscisaquè dormientium capita, quo turpiore eos morte consumeret, inguini sociauit. Excitata strepitu Regina, causamquè eius discere cupiens, concita fores petiuit mulier imperiosa, & quæ ministris malè fideret. Sed dum caput incautius exerit, improuiso Gunnonis ense confoditur. Quæ cùm mortificum uulnus experta corrueret, reflexis in occisorem luminibus, Nullius inquit, obtentu fraudis, si incolumi mihi uiuere licuisset, his finibus impunitus excederes. Ad hunc modum crebras in percussorem minas moribunda profudit. Deinde Iarmericus unà cum Gunnone, præclari facinoris loco, tabernaculum, in quo Rex fraterno conuiuio celebrat exequias, cunctis temulẽtia uictis, admoto furtim incendio complet. Quo latius fuso, quidam ebrietatis stupore discusso, immissis equis, deprehensos periculi insequuntur autores. At iuuenes primum iumentis quæ repererant uecti, ad ultimum ijsdem prolixiore cursu debilitatis, pedites dedere fugam. Iamquè penè occupatis, amnis remedio fuit. Pontem enim, quem ante morandi persecutoris gratia, pręscisis ad medium trabibus, non modo onerum impatientem, sed etiam ruinæ propinquum, effecerant, prætergressi, in opacam de industria uoraginem concesserant: quibus imminentes Vuandali, dum parum prospecto periculo, equis improuidi pontem onerant,

Fugæ machina.

Gruño Reginam interficit.

Regiam incendit Iarmericus.

Egregiũ in fuga facinus.

onerant, desidentibus tabulatis excussi, præcipitantur in flumen. Sed dum enando ripam appetunt, à Gunnone & Iarmerico intercæpti, mersi, aut interfecti sunt. Ita iuuenes egregia calliditate usi, non ut fugitiua mancipia, sed quasi prediti consilio senes, maius ætate sua facinus ediderunt, quod ante concęperant efficaciter adimplendo. At ubi uentum est in littus, rapto quod sors obtulerat nauigio, in altum procedunt. Quos qui insequebantur barbari, nauigare conspectos, uociferando reuocare conati, regnaturos si redeant spondent: quòd publico Veterum instituto, Regum percussoribus Regnorum successio fuerit decreta. Diu recedentium aures pertinax Vuandalorum clamor, promissis pellacibus exurdabat. Hæc sunt ad uerbum Saxonis omnia: quæ ideo repetiui, ut cernat, dijudicetq́ Lector, quàm in exquisitis uerbis sit eius interdum inepta narratio: quod præsertim in exitu Reginæ Regisq́ comprobabit. Per hanc uerò tempestatem, dum Iarmericus in captiuitate maneret, Buthlus Siuuardi frater, Danis perfunctoriè præerat. A quibus uenienti Iarmerico, Regnum tradere coäctus, ex Rege priuatus euasit. Saxonem taxat.

¶ Iarmericus Dania potius, Suetiam cum Rege opprimit, Vuandalos tributarios facit. Regiam dein quieti construit. Reginam falso proditam, horribili mortis specie interimit, pœnam facinoris impij tandem luens. Caput. xvi.

IARMERICVS Siuuardi filius, ex captiuitate rediens, paternum Regnum postliminio iure suscępit, adiuuante patrui, qui per absentiam eius administrauit, ignauia. Nec longum tempus in medio, ipsi Iarmerico iam Danorum Regi, benè gerendæ rei nascitur occasio. Nam Gotarus Suetię Rex, Sybbonem stupri insimulatum, occidi iusserat. Cuius rei indignitate permoti eius cognati, ad Iarmericum se contulerunt: operas illi suas promittunt, si Suetiæ Regnum oppugnare contendat: futurum breui, ut expugnet. Mouit illum magnæ rei obiecta conditio. Itaquè armauit classem, & multis iam Regni Proceribus sibi adiunctis, Regem oppressit: geminoq́ Regno sublimis, priscæ captiuitatis damna pulchrè compensauit. Auctus perinde uiribus, mouit in Vuandalos, uindicaturus longę captiuitatis iniuriã. Nec segnes illi hostes, occurrũt. Conserunt manus, et magno prelio uicti Vuandali, in iura Danię uersa uice redierũt, tributa quę exegerãt iã soluturi. Vt aũt iniquę captiuitatis suę, q̀ post carcerem, operi diu rustico cogeretur inseruire, iniuriã uindicaret: qua

Iarmericus Rex.

Suetia potitur, Rege oppresso.

Vuandalos subigit.

draginta ex Primoribus hostiũ captos, luposq́ totidem inuicem per iugulum appensos sociauit: quem parricidalium pœnarum modũ, in his uindicandis adhibuit: ut gentis rapacitatem, et indignã generi suo, in se admissam sæuitiam compensaret. Subacta regione, præsidia opportunis locis disposuit. Inde profectus, Sembonũ, Curetũ, complurium q́ Orientis gentium regiones bello pertentauit: utpote duplicis Regni titulis insignis. Sed ea freti Regis implicatione Vuandali, præsidia imposita opprimunt, armantq́ classem, Daniam peruastantes. Rex cùm hęc audiret, auersus ab his quos impugnabat, ad tutandam Daniam regreditur: hostibus fit obuiam, maritimoq́ prælio excipit, ac uincit confligentes: defectionis autores miserabili supplicio afficit. Nam lora innectens equinis ungulis, Vuandalorum Principes implicuit, perq́ cœnum ac saxa, actis molossis immittit: ut multiplici supplicio interirent. Qua pœna territi cæteri, mandata factitarũt. Rebus bello in circumitu cõpositis, iam domesticis illustrandis animũ adiecit. Nam edita, conspicuaq́ rupe mansionem instruit. Vallũ ingens iubet comportari. Molem structuræ magnam firmat. Ima uallis, media triclinijs, summa munitionibus aptat. Portas quatuor firmat. Manubias hostiũ, & omnem Regni thesaurũ in exornanda Regia componit. Inde cùm audisset, quosdam Orientaliũ mare infestum tenere, adnauigat: naualiq́ prælio, uictos, ea conditione in societatem assumit: ut germanam suam, Regio more instructam, matrimonio illi iungant. Optata uictis conditio, in qua indicitur, quod uotis omnibus, etiam uictoribus erat expetendũ. Interea Liuonum Regis filius Biccó, graui patris, patriæq́ iniuria in Regem commotus, quia armis uindicare non poterat, ad dolos conuertitur. Addit se Regi comitem, ministrumq́ ad omnia sedulum, assentationibusq́ peruicit: ut primus ad secretissima quæq́ consultus adhiberetur. Et cùm iam plenam apud Regem mereretur fidẽ, charissimos Regi subuertit affectus, & in omne facinus impium, prauis consilijs Regem impulit. Fingit filij & uxoris adulteriũ: quóq́ huius rei uerisimilẽ faceret narrationem, subornat, ut Regina, omniũ insidiarũ Bicconis ignara, secretò Regis filiũ, priuignum suũ, de iocalibus interpellet. Qua re apud Regem comperta, delatori aures præbuit. Igitur Reginam miseris modis excruciatam exanimauit. Nam quæ se scortum Regis filio præbuisset, cõculcandam bobus iussit resupinari. Cunq́ iumenta fœmineã faciem intuita, miseranter parcerẽt, supinatã iubebat prosterni, & ita bouinis pedibus proteri. Quæ res cùm ad germanos eius deferret, in ultionẽ exarserũt: & omnibus undecunq́ mutuatis uiribus, in Regem mouerunt. Rex ipse iam imparatus ad educendum exercitũ, firmatæ pridèm munitioni fidebat:

Defectorũ Principum pœna.

Regiam extruit.

Bicconis imp ostura neglectissima.

Suuauildæ Reginæ mors innocens & merè horribilis

penora

penora cõmeatibus, munitiones armatis impleuit. Hostes uerò tanto odio sepserant obsidione Regiam, ut nisi expugnata nõ redirent. Oppugnant fortissimè. Obsessi uerò non segniter se tuentur. Fit obsessorũ eruptio: cui Rex ipse intererat. Acerrimè dimicatur, cùm deforis adessent, qui obsidẽtes alio de latere inuaderent. Ibi magnis utrinque odijs concurritur. Vtriusque partis uires conscinduntur. Rex ipse inter medios obtruncatur. Reliquiæ obsidentium ægrè se in naues recipiunt, laceras uires in Patriam reuehunt, uicti pariter, & uictores. Iarmerici mors.

¶ Broderus filius Iarmerici patris sententia damnatus: sed mutatis ante stragem consilio, ut heres regno relinqueretur, patri Rex inglorius successit. Caput. xvij.

BRODERVS filius erat Iarmerici: quem ille destinatum supplicio, priusquàm interiret, morte iussit reuocari: ne omnino Regnum hærede careret. Itaque post patrem Regno præerat. Supplicij autem quo consumendus erat, hic ordo commemoratur. Iubebat accusatũ adulterũ suspendio puniri: & tamen quia Regis erat filius, hoc temperamentũ adhibitũ est supplicio: ut iuuenes duo subiectum pendentis pedibus asseruarent, quasi scabellũ humeris sustinentis: ut Regis interea animus exferuescens, tempus acciperet mutandæ sententiæ, si uideretur. Optimum reuera Regiæ clementiæ consilium. Cui compar fuit illa Theodosij magni Romani Imperatoris, non longè his temporibus dominantis constitutio. Ne mortis sententia ante tricesimũ diem sumeret executionem. Igitur cùm pater eiulatũ catuli, cui Broderus insueuerat, cognouisset, falconemque eius in suo cõspectu cerneret, plumas sibi sua spontè conuellere, herilem pœnam bestiolæ uisæ sunt persentire. Motus pater, En inquit, animantes, quas sine ratione natura formauit, miserationem postulant, miserabiliter se gerentes: quo magis ego, quem intelligentia erexit, Regia fortuna prouexit, patrem talis iuuenis genitiua uis fecit, miserationis affectum, uisceribus admittere iubeor? Itaque famuli, detractũ supplicio filium, si uiuit, relaxate. Sic redditus est uitæ Broderus, miserantibus pusillis animantibus, quem maximus Regno pater, innocentem pœnę addixit. Quanta pestis Principum assentatio perditorum: quot Reges euerterunt pessima suorum consilia? Iarmericus bonus pater, non degeneri filio, ignominiosum pœnæ letum inuexit, proditoris assentatione seductus. Optimum optimi Imperatoris Alexandri Romani *Principis* factum memoratur: qui ex aulicis familiarem sibi asseclam, *multa* uendere solitum officia, plura polliceri, cùm comperisset: captum uinciri iussit, alligarique palo in publicum: tum facibus undiquè *fumi*gantibus circundari, & in ora torqueri imperat, clamante præcone. Fumum

Broderus Rex.

Broderi à suspendio liberatio.

Constitutio Theodosiana.

Principum assentatio pessima.

Delatorum apud Romanos pœna.

ne. Fumum uendidisti, fumo interibis. Talia utinam præmia reportarent, qui apud Principes delationis munere funguntur. Cæterũ quid rerum sub huius Regno gestum sit in ea Prouincia, compertum nihil habeo: nullo præclaro operè in fastos relato: nisi quòd Broderus filius patri successerit.

¶ Siuualdus ignoti sanguinis Daniæ Regno præficitur. Caput. xviij.

Siuualdus Rex.

SIVVALDVS post hunc Regno potitur. Quo sanguine cretus, quidúe rerũ gesserit, omnino memoratur nihil: Nisi quòd eius Imperium ad extremam usq; senectam sit deductum, filio interim eius Piraticę insistente. Deerat illis hominibus terrestris sæpè militia: & inquietudo mẽtibus insita, tranquillitatem temporum nõ sustinebat. Nam Daniam undiq; mari cinctam accæpimus: nisi qua parte Scania, quæ hac tempestate adhuc Suetici iuris uidebat, iuncta est Suetiæ montibus asperrimis: quæ ab illa quoque regione, terrestrem militiam non admittit. Igitur ad mare conuolarunt, ibiq; adolescentiam attriuere, maioribusq; rebus assuefecere gerendis. Inde illa Nauigandi exercitatio eó prouexit homines, ut litorũ circumpositorum penè omnium fortunam attentarent, Vuandaliam subigerent, Saxoniam sępè tributis onerarent, Sembos, Curetes, Estones, Russos Imperio suo premerent: Galliarum littora infestarent, Britanniam & Hyberniam subigerent: postremo etiam usq; in Constantinopolim nauigationem extenderent. Vellem hoc loco Saxo noster explicuisset, qui fuerint quos Hellesponticos ille dixit, cum Iarmerico Rege, nonnullisq; alijs manus conseruisse. Si à traiectu Europæ, atq; Asiæ illi uenerunt (quæ est uera Hellesponti prouincia) longinqua nimirum in Daniam nauigatio. Quæso te Saxo noster, quando illi uiri ad arma, pugnasq; exierant, cur tam multas in medio propinquiores & locupletiores prouincias præternauigauerunt, & in Daniam sterilem utiq; cæterarum comparatione prouinciam, arma contulerunt? Veritos crediderim Romanum Imperium: ne illi parentes regiones incesserent. Quippe magnus Constantinus per hanc ætatem Imperio præsidens, suo de nomine Bisantium, in Constantinopolim transformauit. Sed nos diuinationis ignari, quæ non legimus, posteris tradere non ualemus.

Saxonem tãxat.

¶ Snio Danię Rex, Scaniam recuperat, Gotos pari utrinquè selecto Duello uincit, & filiam Regis uxorem sibi rapit. Caput. xix.

Snio Rex.

SNIO filius, hunc Regno insequitur. Cuius tempora illustrauit Longobardorũ de Scania egressio. Prima huius Regis

tius Regis opera fuit, Scaniam iamdudum Suetiæ iunctam, suo Regno iterum adunare. Eskillus atque Alkillus Duces erant, qui pro Rege Suetiæ illam tuebantur. Sed Snio collectis Regni uiribus, duxit in illos: initoque prælio fugauit, ac Regno suo deinde ut ante parere cōegit. Libuit autē iuueni Regi, priusquàm se iustis nuptijs deuinciret, furtiuis amoribus diffluere. Igitur Gotorum Regis filiam, si legitimo toro depoposcisset, nullo pacto pater recusasset: sed ille submissis mollioribus nuncijs, ad nescio quos affectus iussit sollicitari. Pater puellæ, adesse iuuenes peregrinos, qui filiæ secreta colloquia quæritarent, ubi intellexit: iussit diligentius eorum obseruari uestigia: & ubi furtiuis amoribus instare comperisset, arreptos ultimo affecit supplicio. Sed Rex Snio suorū necē uindicare deproperans, contracto exercitu mouit in Gotos. Iam tendebant aduersis in campis acies. Incidit autem Regi Gotorum consilium: ut missis ad Snionem nuncijs, rem non toto agmine peragendam, si uideretur, æquato pugilum è diuerso numero, committere hortaretur: ut multitudini parcerēt. Sorte autem pugnantium ipsi Reges uterentur: ut uicti uictoribus, tanquàm toto agmine pugnatum extitisset, parerent. Accæpit conditionem Rex Snio: & immissis altrinsecus pugnatoribus, cùm aliquandiu æquatæ uires uiderentur, cessere Goti, & eorum sorte Dani uictores, uictis legem dicebant. Sed filia Gotorum Regis, iam Sueonū Regi denupta, necdum animo exciderat amantis: itaque dimissis qui eam etiam tum ad torum inuitarent, effecit, ut raptui se aptaret. Abstractam ergo toro legitimi mariti, Snio illam qualicunque conditione tenebat. Ordinē autē huius raptus, quia in Suetia nostra descripsimus, hoc loco transibimus.

Snionis furtiuus amor.

Rapit alteri nuptam.

Suetiæ lib. 2. cap. 25.

¶ Annonæ caritatem durissimo decreto Rex delinire conatur, at muliebri consilio mitius agit. De Longobardorum item origine. Caput. xx.

[E]O tempore per summam cœli intemperiem, agrorū ubertate corrupta, ingens annonæ caritas incidit. Cumque oborta uictualium raritate, grauis plebem inedia laceraret, Rex quonam modo tēporis occurreret difficultati anxius, cùm aliquanto maiorum bibulorum quàm edacium impensam animaduerteret, frugalitatem poculis conabatur inferre. Conuiuiorum enim usibus abrogatis, ne qua ex fruge potio pararetur, edixit: acerbitatem famis, superflui haustus interdicto pellendam, atque à siti, abundantiam escis mutuandam existimans. Sed neque profuit rebus etiam tanta Regis prouidentia. Erant in Regis consilio, quibus una salus superesse sit uisa, si inutilem multitudinem Senum, Puerorumquè, Fœminarum nece resecarent:

*
*

Decretum merè atrox.

resecarent:seruatis solis uiris militaribus, & agrorum cultoribus: sic enim patriam, quæ alumnos nutrire non posset, seruari solum posse existimabant. Factumq; decretũ, ut parentem ætate fractum, matremquè pariendo inutilem, filium, filiamq;, aut armis, aut nuptijs inutiles, domi quisq; suæ consumeret. Hoc decretum, sceleris atq; atrocitatis plenum, fœmina duorum in concilio Procerũ mater auertit: Mirari se inquiens, quòd in Regio Concilio non salubrius ad Patriæ liberationem decretũ esset repertum. Euocatis filijs inspirat, Regem adeant: suadeantq;, ut mutato impietatis pleno decreto, salubrius Rex decernat: ut inter omnes terræ familias sors mittatur: in quam ea ceciderit, cum omni domo emigret, uxore, parentibus, liberis secum extractis: ita fieri posse, ut parricidio abstineatur, patria multitudine nimia subleuetur: & uiris fortibus, quibus egrediẽdi sors ceciderit, detur occasio terram aliam expetendi. Id cùm ad Regem peruenisset, placuit: edixitq;, ut in quaquè Daniæ prouincia, familiæ turmatim coirent, sortem mitterent: quæ quem reperisset, cum omni domo emigraret. Ita collecta magna manus, primùm cõuenit in Scaniam: indeq; egressa, nauigio Godlandiam applicuit. Ibi autore Frig dea (ut Saxo noster astruit) Paulum quendam testem faciens, Longobardorum uocabulum accępere: quorũ postea gentem condiderunt. Tenemus igitur domesticum huius Scriptoris testimonium, Longobardos è Scania egressos. Cui astipulantur omnes Italici Scriptores, & Græci. Eusebius in supputatione temporum, Annum ait extitisse post natum Christum trecentesimum octogesimum quartum. Paulus Diaconus in idipsum testificatur: & post omnes Blondus, nostri temporis Antiquitatis renouator. Sed illi Scandaniam, iam Scandiam uocãt, quam nos Scaniam appellamus. Nec est magna uis de nomine, quando de re ipsa conuenit. Tenemus ergo originem gentis, tenemus tempora. Nominis etiam causam attingit idem Saxo Sialandicus: qui Rugiam primò in nostra continẽti, eosdem memorat apprehendisse. Ibiq; pulsis habitatoribus: cùm ipsi Duces sequerentur Iborem, atq; Aionem. Sed antequàm progrediamur in historia, libet de ratione mutati nominis paulisper digredi.

Decretum aliud mitius · *Longobardorũ origo.* · *Anno.384.*

¶ Longobardorum nominis etymus Atilæ item Hunorum Regis acta, uictoriæ, & deuastationes horrendæ, Hunorumq; origo & sedes. Caput.xxi.

OPERAEPRECIVM est agnoscere, cur qui Dani ante uocati sunt, aut Scani, ab ea parte qua collecti emigrabant, postea sint Longobardi, etiam antequàm Italiam attingerent, uocitati. Sunt qui à barbarum propensa longitudine nomen arbitrentur

Longobardi unde dicti.

bitrentur adeptas. Quod uocabulum linguę uidetur alludere Germanorum. Sed nō potuit uni nationi uocabulū tribuere, quod erat omni regioni commune. Equidem ætate illa omnes uiri promissis barbis utebantur: quod hodiè quoq; magna pars mundi fertur obseruare. Aliis uisum est, hanc illis appellationem à Saxonibus, eorum agminibus immixtis, prouenisse: quòd Bardos appellari solitos Saxones, tradat Antiquitas: extetq; uetustatis monumentum in uetustissimo oppido à nobis non longè sito, quem Bardorum uicum etiam nunc appellāt: detorto, ut fieri solet, uocabulo. Ptolomæus quoq; ante ista tempora scribens, nominat Longobardos: & Tacitus inter Sueuos commemorat, ut ex Teutonum natione ad Danos sit translatū. Quid Saxo super ea re tradiderit, diximus, autore Dea, hoc illis antequā Godlandia abirent, prouenisse uocabulum. Mihi uerisimilius uideri solet, ab Italis hoc illis prouenisse cognomen: ut in plerisq; narrationibus per anticipationem illo inscribantur nomine, quod tamen longo post tempore sit institutū. Nam homines statura cæteris proceriores, Longobardos, quasi longos barbaros appellarint. Nouerūt & Latini, qui apud Veteres sint Bardi uocitati. Galli quidèm Bardos dixere homines, diuinādi peritos. Quod imitatus in Carmine Lucanus nobis reddidit, cùm ait, Bardi qui.

Plurima securi fudistis Carmina Bardi.

Latini tamen Bardos, homines tenui sensu, pingui Minerua, & quibus de sapientia parum fuerit degustatum appellant. Sic Cecilius Comicus, sic in Odis loquitur Horatius. Sed iam ad historiam reuertamur. Hoc est, quòd quærimus, gentis huius præclarum decus: ut quomodo Goti Romanas diu prouincias afflixerunt: Italiam, Gallias, Hispanias, Thraciam Regno diu tenuerūt, Normanni in Galliarum littoribus sedes, cum nomine firmarunt: & in Italiam egressi, Regnum Neapolitanum, imò utriusq; Siciliæ fundarunt. Ita Dani, quorū pars Scanii sunt, proprium sibi decus uendicant, Longobardiam in Italia Regnum fecisse, atquè aliquot seculis, quod dicemus, tenuisse. Igitur Scanii patria turmatim egressi, primùm Rugiam ingressi sunt: pulsisquè habitatoribus Vuandalis, sub memoratis Ducibus ibi cōsedisse. Quibus uita functis, primum Regem Aionis filium Agelmundū constituerunt: & in media Vuandalorum regione non sine magno bello consederunt. Equidem populus ille bellis innutritus, & maritima plurimum pugna exercitatus, tum terrestri pugnæ inter medios Vuandalos assueuerat, acuens uires, quas aduersus Pannonios primum, deinde contra Italos impenderent. Per hæc tempora Atila Hunorū Rex, infinita multitudine suorum, ac nationum in medio constitutarum adiunctis agminibus, nouas, Oriente deserto, sedes quæsiturus, exierat:

Agelmundus primus Longobardorū Rex.

Atilæ Hunorum Regis deuastationes.

Bleda. peruenitq́ in Pannonias, quæ nunc Vngaria dicitur. Ibi cum Bleda fratre partitus Imperium, longas fecerat in uicinas nationes Thracũ, Buda aliâs. Dalmatarum, atq; aliorum excursiones. Deinde fratrem, qui Budaliam ciuitatem erexit, orta simultate, extinxit. Longiusquè propagaturus Imperium, ad Rhenum usq; peruenit. Ibi obsidens Agrippinam 11000. Virginum trucidat. Coloniam, agmen undecim miliũ Virginum, ab urbe Roma, quam deuotionis gratia adierat, ibi per Rhenum descendens obtriuit: agente castitatis autore Deo, ut magis sanguinem fundere, quàm corpora polluere imanissimo tyrañо, in animum descenderet. Inde mouens in Gallias, magnum & memorabile hoc prælium in Campis Catalaunicis subierat. Aduersus enim Romanum Patricium, cuius in partibus steterãt Goti, qui tũ in Gallijs sub Rege Theodorico agebãt, cùm Atila Hunorũ Rex Gepidas, Herulos, Quados, Marcomaños, Alanos, Sueuos, Saxones, Vuandalos, singulos sub suis Ducibus traheret: cõmissoq́ omnium maximo prælio, supra centum hominum milia ceci dissent, Rexq; ipse quem diximus Gotorum ibi concideretur. Cuius filius Turismundus facilè tum Hunos obtriuisset, nisi Etio procurante, ut exteræ nationes inuicem sibi essent timori, patrium Regnum suscepturus, in paternam ditionem retrocessisset. De Hunis autem, qui, & unde fuerint, quamuis proposito nostro non inseruiat, facilè trans iremus, si à quouis Italo Scriptore, quod quidèm scirem, fuisset explicitum: sed cùm illi facili manu res illas attingant, quæ non illustrandæ illorum genti accedant, arbitror non ab re esse, si quid per transitum ei Hunorum origo & sedes. us rei contingam. Hunos supra Russos ad Orientem olim habitasse, Saxo noster ostendit, cùm nonnulla quæ Danis obuenerant bella cũ ea gente, cõmemorat. Nam per Russos Danis, & uicissim Hunis erat transitus, cùm inuicem belligerarẽtur (quod nos quoq; superioribus locis, cùm ea res commemoraretur, attigimus) uastam illam dico regionem, quam olim Sauromatæ, nunc Tartari tenent, tum, ut diximus, Huni gẽs effera tenuere. Accedit locupletissimus testis Berosus, quòd Europæi sunt Huni, non Asiatici. Nam Hunum fuisse ex primis Tuisconis filijs, ut Sueuum, & Vuandalum, ille commemorat: Gepidas, Herulos, Marcomannos ex illa latissima Vuandalorum natione extitisse, debemus accipere, quæ à mari nostro incipiẽs à Rugia, quam primùm occuparunt Longobardi, per Pomeranos, Stetinenses, Brandeburgenses, Slesios, Bohemos, Polonos, pertingit usq; ad cõfinia Pannoniarum. Sed tum Atila retrocessit in Pañonias: ibiq́ recollectis uiribus, transiuit in Italiam, triennio obsidens Aquilegiam, donec caperet. Quo tempore potentes eius regionis uiri, terrore conciti, in paludes concesserant inuias: ibiq; tentoria, casasq́ temporales fixere. Sed perseue-

perseuerantibus malis in regione, paulatim ex necessitate, quod usui esset concæpere: initiantes Venetiarũ nunc potentissimam & oplentissimam ciuitatem. Atila uerò occurrente sanctissimo Pontifice Leone Primo, reduxit agmina. Statimquè nouis celebratis nuptijs, tantũ exhilaratus uini hausit, quòd exundatione cruoris, quæ illi per nares defluere solebat, exanimaret: Martiano tum imperante: qui in somnis uidit, & enunciauit fractũ Atilæ arcũ: quo genere armorũ gens illa plurimum utebatur. Tum se gentes quę illi parebant, in libertatem uendicauere. Erat inter primores Duces Odöacer Rex, ut aiunt, Herulorũ (pars ea fuit, ut diximus, Vuandalicæ nationis) is insederat magnam Pannoniarũ regionis partem cis Danubiũ: sed compertũ habens, Italiam florentissimam regionem, capi facilem, quod Imperiũ Occidentis nimirũ uacillaret sub Augustulo, qui & re, & nomine nõ magnus erat: comparatis uiribus, transiuit in Italiam, post quadringentos añ 71. datę mũdo salutis. Cunctę pristinas ille sedes uacuasset, Rugij, quos à Longobardis suis sedibus pulsos diximus, creato ex suis Rege Selecteo, Odöacris prouinciam habitaturi inuaserunt: exemplum Vuandalorum, Hunorum, Alanorum, & aliarum gentium, quas uiderant feliciter sedes suas commutasse, secuti. Sed Odöacer postquam Italia Imperiũ cõstituerat, præsidia opportunis locis firmauerat, cùm audisset reliquias suas, quas in Germania seruandis sedibus constituisset, à Rugijs expulsas, magnis itineribus contendit in Germaniam: & prælio commisso, Rugiorum Regem fudit, gentemcę retrò pepulit: reuersus in Italiam. Tum Longobardi tot iam gentiũ exempla audientes, nouas & illi sedes quærere properabant: quarto eorum Rege Bodehock iam rebus præsidente: cuius transmigrationis gratia, quæ de Herulis, Hunis, alijscę dicta sunt, fuere introducta. Erat igitur post natũ Christum añus. 276. cùm iam Longobardi, dimissa quam insederant supra centum annos Rugia, magno agmine peruenerunt in confinia Danubij, quæ nunc prouincia Bauaria dicitur: ibicę fixis sedibus aliquandiu permansere. Nos quocę hoc loco figentes stilum, quia Longobardos in Bauariam perduximus, reuertamur ad nostros Daniæ Reges commemorandos, donec illa tempora contingamus, quibus illi Italiæ propius accesserunt: hæc ipsa breui anticipatione præferentes, donec latius singula explicemus.

Venetiarũ origo.

Atilę mors.

Odöacer.

Anno Christi. 471.

Italiam superat.

Longobardi à Rugijs ad Bauariam migrant

¶ Bior Snioni in Regno succedit. Sed de rebus fortiter per eum gestis, Fortunæ iniquitate nihil ad nos peruenit. Caput. xxij.

BIOR in Daniæ Regno interim Snioni successit, filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertũ est: nec

de rebus per illũ gestis, aliquid in Annalibus relatũ accipimus: nisi quod regnauerit, solo nobis nomine notus esse promeruit. Mirum fortunæ ludibriũ: ut alium prouehat immerentẽ, faciatq́ immortalem. Alium deijciat summis dignũ honoribus. Ita cùm sit iniqua uiuentibus, etiã fato cunctis non æquior inueniť. Nam alterius tempora longa donat celebritate memorãda. Alterius ita res præclaras abscondit, ut nihil inde ueniat ad posteros. Benè magnus Alexander, cùm busta cerneret Achillis, suspirabundus aiebat: felicẽ extitisse iuuenẽ, qui laudis suæ na-ctus fuisset prçconẽ Homerũ: sibi quoq; idipsũ ab imortali Deo precatũ, ut breue mortalis uitę momẽtũ, ętern a apud posteros memoria celebrareť. Nec est fraudatus desyderio suo. Sed nõ ęqua Biornis fortuna: qua in re apud iustos rerũ æstimatores nihil ipse amisit, sed posteri tẽporũ cursus inspicere cupiẽtes, multa pinde requirũt, desyderantq́.

Fortunæ iniquitas.

Chronographorũ laus.

¶ Haraldus Biornem sequitur, cuius res gestæ, æquè ut Biornis in literas missæ non sunt. Caput. xxiij.

Haraldus Rex. IIII.

HARALDVS deinde hunc Regno secutus, excepit eandem cum prædecessore fortunam. Nihil enim & de illo in literas relatũ est. Mirũ aũt est in ea gente tam de multis Regibus pertinax silentiũ: ut præter nomina, nihil sit in fastos relatũ. Nam Pöeticã ea lingua, ab olim etiã priusquã Latinas literas acciperet, uenerata est. Testantur Carmina, Heroũ res prçclaras magnificè reddẽtia. Testantur inscriptiones, quæ uetustis & obesis in rupibus, longo tẽporis tractu per situm corrosis, usq; hodiè, ut ferunt, uisuntur. Et nisi fuisset in illis scribendi cura, par omniũ Regum præclaris facinoribus obliuio prouenisset. Nunc quosdam legimus magnificis rebus perennatos usquè ad prosecutionem amorum, quibus seruiebant: quo magis mirũ uideri debet, alios tam obsoleta detersos obliuione, ut prçter nomina, & succedendi ordinem, nihil prorsus de illis memoretur.

¶ Gormo Haraldi filius patri succedit, bello clarus, fantasmatum uisendorum cupidus, rerum mirabilia nauigio scrutatur. Caput. xxiiij.

Gormo Rex. I.

GORMO huius Haraldi filius, cum Regia successione, magnũ & memorabile nomen obtinuit, non tam rebus bello gestis (quæ una est ratio inclarescendi Nobilib. & uiris militaribus) quàm curiositate exquirendarum rerum, quas uel natura seposuit ab hominum obtutibus, aut fabulosa sibi, ac superstitiosa confinxit Antiquitas. Equidèm multa ab usquè seculis uetustissimis, in regionibus Aquilonis mira ac prodigiosa sunt relata. Nec hodiè cessant hominum fabulæ de miris Phinnorum uaticinijs. Iacent resupinati, pallentes, mortuis similes; & post aliquot horarum

Aquilonis regiones præstigijs plenæ.

horarũ interualla ad se redeuntes, consurgunt incolumes, & renunci- ant quæ trans mare per multa gerantur milia: afferẽtes notas & signa, quibus uera illos dixisse compertũ sit: aut lacinię partẽ de ueste, aut ex iocalibus aliquid, quod domũ reuersi qui exquisierant, stupẽtibus re- ferunt qui amisere. De Normannorũ quoq;, ut appellãt, Teruillis (ge- nus est Spirituũ) miris, ut ferũt, modis ludificantiũ homines, aut uera prænuncientes, aut occulta pandentes, aut insidiarũ aliquid nectẽtes: his pręsertim, qui in eos malignant. De Islandorũ uerò fantasmatibus mira prædicant, qui mercantes regionẽ lustrauere. Nam uolitare pas- sim umbras ferũt: quæ etiã à nõnullis corporali specie uisunt, ut aiũt, sed ab his tantùm, qui sunt initiati quibusdã eorũ sacris, magis aũt exe- crationibus. Extremi horũ (Heckelfeld uocãt locũ) ubi infernas sedes, aut herebi eructationes arbitrantur. Hybernici Purgatoriũ memorãt sancti aliquando Patricij. Sed Gormo Rex à Tylensibus de cuiusdam sedibus remotissimis accæpit. Eamq; rem illũ experiundi, magna cu- pido inuasit. Nauigiũ iussit aptari. Remiges in id genus seruitutis dele ctũ damnauit. Torkillum quendam rebus præposuit, huius famæ au- torem, & qui multa experiũdo didicisset. Itaq; tribus in id negocij na- uibus expeditis, quas nodis crebrioribus, clauisque firmauit arctiori- bus: supernè bouina coria superinducunt. Commeatus in multa tem pora prouident. Itaq; nauigatur, ut à tergo solem, & ambientem ter- ras omnes linquant oceanũ. Ibi quę ferantur esse comperta, fabulis de putanda, legant qui uelint ex Saxone ista prosequente. Ego ad histo- riã pertinere nõ arbitror, somnia & monstra uolitantia: quæ anilibus nenijs propiora sunt, rerum gestarum ordini non putaui inserenda.

Normanni. Teruilli spi- ritus. Islandi. Heckelfeld. Hyberni. Saxo fabu- losus.

¶ Queritur Autor Scriptorum desidiam. Supputatione fa- cta temporum, ad Longobardos redit. Caput. xxv.

SED hoc loco damna temporũ, et multa sine cõmemora tione præterita Imperia requiro. Siquidẽ sub tribus pro ximè cõmemoratis Regibus, tempora multa cõsumpta sunt. Nam à Snione Rege, sub quo, ut diximus, Longobardi è Scania migrarũt, adusq; Gotricũ, qui & Gotfridus, Gormonis proximi filiũ, qui tempora attigit Caroli Magni Francorũ Regis, Romani deinde Imperatoris: ad quẽ ab exitu Scaniorũ, ad expugnatũ ab illo Regnũ in Italia, Longobardorũ, anni fluxerunt circiter. 200. Nam ex suppu- tatione Eusebij, Hieronymi, Prosperi, & qui secutus est Matthęi Pal- merij, emigratio facta est Año post Christũ. 382. Captus est aũt à Ca- rolo, Desyderius eorũ Rex nouissimus. 776. qui anni præter. 6. sunt 200. Quis aũt credat, tres interim solos in Dania Reges præfuisse? Ni si arbitremur, turbatis rebus, sine Rege Ducibus rem esse transactam:

Supputatio Longobar- tica. Desyderius ultim. Rex Longobar- dorum.

quod in cæteris quoq;, & in Romano nonnunquàm Imperio cernimus contigisse: ut propter temporū confusionem, & Scriptorum negligentiam, discerni non possit, quis regnauerit: cùm multi interim de pari contendentes, ad se quisquè Regium nomen cum dignitate rapuerint. Interim ad Longobardos nostros reuertamur: quorum res per hanc ipsam, quæ apud Danos uacauit ætatem, per Pannonias & Italiam inclaruerunt.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi. De Longobardorum serie, & gestis, usq; ad Carolum Magnum LIB. III.

¶ Longobardorum Reges ab initio numerantur quatuor, ac illorum migrationis fortuna malè prospera. Caput. I.

Agelmundus Rex Longobardorum. I.

RIMVS gētis Rex cùm adhuc in Rugia Vuandaliæ moraretur, Agelmundus erat, filius Aionis Ducis sub quo sunt egressi. Añis ille. xxxiij. regnabat, multa aduersus Vuandalos, qui illū circūsedere, bella gerēs, multis uictorijs clarus. Sed rerū gestarū ordinē nō tenemus, Scriptorū incuria: quòd sæpè questi sumus. Erant qui fortiter facerēt, non erant qui disertè scriberent fortia facta uirorū. Quanquàm si res ipsas etiam inde enunciatas teneremus, non magnoperè eloquentiam quæreremur. Hoc ipso rebus humanis excedente, successit Lamissus, uir non tam natalibus clarus, quàm rerū gestarū gloria insignis. Equidē meretricio natus fertur complexu: qui ad gubernacula, Regniq; sceptra nullo modo fuisset admissus, nisi incomparabilis rerū gestarū memoria, & incredibilis quædā uis animi, corporisq; fuisset suffragata. Sed Regnū quod meritus accępit, fortiter gessit, non diu tenuit. Siquidē triennio decurso, qualicunq; exitu, quem non tenemus, sceptra permisit successori Labe. Qui, quòd erat uir bello fortissimus, & nihilominus inter suos amantissimus, in gēte feroci, inter acerba multorū hostiū circumhabitantiū odia, Regnū produxit ad annos usq;.20. Cùm adhuc primas sedes tenerent in Rugia, quę illis è Patria nauigantibus prima occurrit: tutatu perinde facilior, quòd insula esset, ut est hodiè quoq;, mari circumflua. Hunc excipit Heldehock, Labe filius, ordine quartus, totidē annos agens in Regno, Quem Godehock Quintus sequit̃. Sub quo Rege primarū sediū fastidiū nō ferētes, cùm audissent Hunos, Gepidas, Quados, Herulos iam ad Danubiū partim, alios etiam in Italiam transgressos, uberrima militiæ prima retulisse, uberes agros, ciuitates opulētas, & Regna latissima: igitur uiros se esse, gladios tenere,

Res, non eloquentia in Historico quærenda.

Lamissus. II

Labe. III.

Heldehock IIII.

Godehock V.

tenere, patria exteros esse perpendentes, facto agmine, cũ omni domo & familia emigrarũt, citra Danubiũ occupãtes regionẽ, quænunc Bauaria est. Tum ab Odöacre Herulorũ Rege, iam in Italia regnante uacuata, primùm sua transitione, deinde cùm reuerteretur Rugiorũ expulsione. Ea fuit Longobardorum fortuna: ut bis Rugijs succederent in sedibus. Primùm, cùm illas eijcerent de sua Rugia. Inde, cùm ijdẽ ab Odöacre pulsi Bauaria retrocederent, patriam repetẽtes qui super erant. Longobardi redeunte ad Italiam Odöacre, ibicp post annos aliquot à Theodorico de Verona, Gotorum Rege uicto, pacificè regionem tenuerunt. Rex memoratus, sub quo secundò emigrarunt, duodecim annis Regno præfuit. Reliquitcp sexto quẽ Daphäon dixere.

¶ Memoratur Longobardorum Regis Tantonis Septimi uictoria notabilis contra Herulos, hostis contemptores. Caput. xv.

Ic iam primus ad Danubiũ genti suæ Regno præfuit, multis proculdubio uicinarũ gentium bellis inquietus. Sed res illas cum cæteris multis sepeliuit obliuio: quòd nemo referret in fastos. Tractũ aũt quinquennio solo Regnum, reliquit septimo, cui nomen erat Tanto. Huius hoc præclarum facinus memoratur: quòd Herulorũ reliquias, ab Italia redeũtes, occiso eorum Rege, quod diximus, Odöacre, cùm pristinas sedes repeterent, iam Longobardis insessas, Regemcp sibi ex suis creantes Rodulphum, bellũ Tanto Longobardorum Regi pararẽt, fiducia uicinorum gentilium suorũ: quòd Bohemi, Moraui, Slesij unius linguæ & nationis ea tempestate homines, suis congenitalibus fauerent. Erant eñ, quod in Vuandalia ostendimus, Heruli de genere Vuandalorũ. Quamuis aliud senserit Iordanes Gotus: quod in Suetia nostra quocp attingimus. Nunc uerò belli inter Longobardos & Herulos ea fuit occasio. Repulsi ab Ostrogotis Heruli, & Italia depulsi, cum Rege Theodorico (cùm Regem eorum Odöacrem, cum optimatibus Rauennæ iussisset ocicdi) Heruli quidã, qui Gotorum refugerant Imperium, in Pannonias reuersi, antiquas sedes repetebant. Quas & si Longobardi occupassent, remansit tamen in latissima prouincia locus, qui reliquias caperet Herulorum. Nam magnam eorum partem, bellum Italiæ consumpsit. Aliquanta etiam in Italiæ angulo sub Gotorum Imperio, gentis portio remansit. Erat igitur initio inter Longobardos & Herulos, nõ solùm quies, sed etiam Regibus consuetudo & familiaritas mutua incessit. Heruli quidem natale solum, quod illis magnus Constantinus permisit, suo sibi iure petere uidebantur: & Longobardis humanum fuit, de accæpta aliena Prouincia, uel partem relinquere antiquis possessoribus.

Daphaon VI.

Tanto. VII

Belli causa.

Venerat Rodulphi Herulorū Regis germanus, pro causa ad Tantonem Regē Longobardorū: & ab illo perbenignè acceptus est. Cùm peracto negocio, iam redire constituisset, à Proceribus Longobardis deductus iter agebat, qua Regis filia demorabat̃. Procax puella, cùm uideret peregrinum hominē honoris gratia à suis deduci Proceribus, nobilem uirū, quod erat, suspicata, misit ex suis, qui illum ad colloquium dominę inuitaret. Ille non grauatus uenit. Salute accępta, ac reddita, cùm staturam hominis pusillam inter suos, petulans puella contemneret: & ille intelligens, ferocius militariterq́ nescio quid responderet, orta, ut fit rixa, ad gladios peruenit̃. Ille multis interseptus, facilè opprimit̃. Quę res iustam fratri eius, Herulorū Regi, ultionem dedit. Itaquè conflatū est bellum: quòd Herulorū Rex gentis suæ robur & exercitationē in armis sciens, per contemptum Longobardorū, quos ad pręlia rudes ducebat, facilè iudicabat. Missis igitur Ducibus suis, copias illis pro re attribuit. Ipse sedens ociosus, aleam fatigabat. Hominem in speculo constituit, qui pugnæ exitū & uictoriam renunciaret: capitis periculum denuncians, si fugientes Herulos significaret. Stolidum nimium præceptum. tam sibi certus uidebatur, de suorum pręsumpta uictoria. Sed congressi Heruli uincuntur, fugamq́ capessunt. Semper enim segnior pugnam init, qui hostem contemnit. Speculator non ausus nunciare suorū fugam, exclamat. Væ tibi infelix Herulia. Rex audiens, Quid est, inquit? Fugiunt Heruli? At ille. Non hoc ego, sed tu dixisti Rex. Secuti Longobardi uictores, Regem opprimunt, & gentem ad internecionem cædunt. Rex autem uexillum, & galeam à Rodulpho tum capta, deinde semper in prælijs præferebat. Præda ditati uictores: uicti uerò qui cæde supererant, Regem deinde neminem creauere, sed sub tributo uictitarunt.

Victoria Longobardorū contra Herulos.

¶ Vuacon Tantonis ex fratre nepos, regnum administrat. Cuius Adonicus succedit: qui Gepidas bello superat: atq́ inibi Albuini filij illius audax facinus. Caput. iij.

Vuacon VIII.

HVNC septimus ordine Regū excipit Vuacon, proximi ex fratre nepos. Sed is Regni primordia, ciuili, & plus quàm ciuili sanguine fœdauit. Nam cupidine Regni, patruū suū depulit, & magno uictū prælio interemit. Regnū aūt ui partum, eadem uirtute, per años octo et decē fortiter gubernauit. Gepidas uicinos bello obtriuit: qui et illi de reliquijs magni Atilæ Hunorum Regis extiterunt. Sueuos Alemaños bello uicit: Regnumq́ ad suam & legitimā posteritatē transmisit. Nam Vualcarius illi ex filia nepos, Regno substituitur. Cęteras ab illo res gestas non tenemus; nisi quòd nomen eius in fastos relatum, septennio

Vualcarius IX.

septennio illũ perhibet regnasse. Decimus hunc Adonius excipit. Sub quo Rege gens ista uires incredibiliter auxit, breui exercendas in Romani Imperij & Italiæ detrimenta. Sub hoc Rege Longobardi cùm iam uicinas sua putarẽt uberiores prouincias, transito Danubio, inferiores Pañoniæ partes occuparũt. Tulerat hoc grauiter Turismundus Gepidarũ Rex, pronepos Odöacri, qui sub Atila in campis Catalaunicis maximo illo prælio militauit. Nam ille cũ sua gente superiorem Pannoniam habitabat. Congressis igit̃ prælio gentibus ferocissimis, Adonius represso Turismundo, captã inferiorẽ Pannoniæ partem, armis defendit. Cui prælio Albuinus adolescẽtior Adonij filius, adhuc imaturus æuo, interfuit: nec minimã fertur nauasse patri operã ad uictoriã. Nam Turismundũ Gepidarũ Regis filiũ, fortè sibi in acie oblatum aduersariũ, collata manu superauit, & occidit. Quo cadente, Gepidæ, in fugam uersi, uictoriã hosti relinquerũt. Reuersus in sua Adonius pater, filiũ pro ætate negligentius habuit. necdũ enim mensa sua dignatũ, inter famulos iussit accumbere. Proceres Regem admonuere: ut fortem filiũ, qui penè uictoriã solus peperisset, occiso Regis filio, honoratiore loco, ad latus suũ prouehi iuberet. Quibus Rex, Necdũ inquit, filius noster hoc cõmeruit: quia opima ex hoste spolia non retulit. ea sunt, Ducis aduersi arma. Quod cũ audisset adolescens Albuinus, re iam inter Reges cõposita, aut in tẽpus p inducias suspensa, audet Regẽ adire Gepidarũ, filij sui arma deposcẽs, quę illo superato meruisset. Fortẽ fortes nõ oderũt. Miratus Rex iuuenis fiduciã, illũ mensæ suæ iubet cũ contubernalibus assidere. Fortè locũ tenebat, quẽ solebat Regis quondã filius Turismundus occupare. Rex iam mero incalescens, Albuino inspecto, duxit alta suspiria. Locũ inquit illũ Regis filius tenet: sed illum oculi requirunt, qui sedere solebat parenti proximus. Tũ alius ex illius filijs, nõ ignorans quid pater loqueret̃, iuuenili ardore excanduit. Cœpitq; quadã altercatione uerborũ inter milites utrinq; rixa: quòd fasciolis ad crura candidis irridebantur à Gepidis. nam iumentorũ similes uiderentur, qui candore pedum probarẽtur. Ad quam uocẽ quidam ex Longobardis acerbius respondens, Ille inquit campus, qui Gepidarũ ossibus exalbuit, qui uiri sint Longobardi, ostendit. Tum ingrauescente indignatione, cùm ad arma consurgerent, Rex medium se infert suis, interdicens gladios distringere: ne hospitales in se Deos prouocent. Spontè uenientes hospites, hospitaliter ac benignè proprijs in ædibus fouendos. Tum ille Regio iuueni, arma filij tradita condonauit, lætumquè remisit ad parentem. Qui & ipse parens miratus filij fiduciam, robur animi collaudauit: ac in reliquum tempus mensæ suæ consocians, iam meritam loci dignitatem prædicabat.

Adonius Decimus.

Qui filij Regum mensæ digni.

Albuini facinus audax

Ecce fasciolarũ, non recens inuentũ militib.

prædicabat. Quam ego rem in primis exponendam putaui: quia moribus consonare probatur Danicæ nationis.

¶ Albuinus Gepidas bello infractos, extinguit: memorabili posthac uictoria apud suos clarus. Caput. iiij.

Albuinus XI.

ADONIO defuncto, undecimus in Regno subrogatur Albuinus. Et in Gepidis patri Eurimundus succedit. Quos inter nouos Reges renouatur bellũ, sed dispar ab exitu. Nam Albuinus Francorũ auctus est uiribus: quòd Clotarij Regis filiam Clotsmindam uxorem accæpisset. Sed & Auares (Hunorũ hi fuere reliquiæ, illis in Prouincijs permanentes) Longobardis accessere. Vnde factũ est, ut Gepidæ facilè ab his superarentur. Nam Commundus, quem alij Eurimundũ dixere, contractis undiq; armis, magno apparatu, sed maiori odio mouit in Longobardos, gentem aduenam & nouam. Albuinus aũt cunctorum quæ gererentur gnarus, sese intra prouinciam continuit, donec resciret, Auares Hunos (hoc nouũ nomen ab Rege suo mutuantes) in Prouinciam Gepidarũ se recepisse, à tergoq; illis imminere. Quid faceret Commundus hostibus interceptus? Mouit in Albuinum, sperans, si illum oppressisset, aut magna clade affecisset, futurũ facilè, ut Auares pelleret. Sed tum congressione facta, multis ante milibus peremptis, Commundus Albuini manu cecidit. Qua ex uictoria Longobardi magnis aucti sunt opibus, Gepidarum nomen omne deperijt. Nam qui bello superfuere, aut omnino nõ interfuere, mixti Longobardis, aut Auaribus subiecti, Regem suæ gentis non habentes: ut ditionem, ita & nomen amisere. Hic Rex uictorijs ubiq; clarus, & Regno longæuus erat. Nam supra triginta annos fertur genti suæ imperasse.

Auares, Huni.

¶ Narses Patricius Rom. auxilio Longobardorum, & aliquot nationum, Totilam Gotorum Regem opprimit. Caput. v.

PER eam ætatem Goti Italiam tenentes, magno impliciti fuere bello cum Græcis, ab Imperatore Constantinopolitano missis. Post multa autem & fortia eorum facta, quæ in Gotia (quæ & in Suetia nostra explicita sunt) Totilas Rex omnibus suis prædecessoribus grauior imminebat Italiæ: aduersus quẽ missus Narses Patricius, uir mirabili sorte ex eunucho crescens. Cuius industriæ uirtus æquata, commendabilem illũ fecit suo Imperatori Iustiniano. Is ergò in Totilam Gotorum Regem copias ingẽtes comparauit, tantoq; exercito, quanto ante eũ nullũ durius Gotis imminebat. Misit aũt Albuinus Longobardorũ Rex, expeditos suorũ. xij. milia: iam propter rerũ gestarũ magnitudinẽ, Imperatori Oriẽtali cõmendatus: qui illum

Suetiæ lib. 4. cap. 21.

Narses Patricius.

illum fœderatum, quàm hostem habere maluit, totis iam Pannonijs post uictos Gepidas imperantem. Igitur Narses Patricius, ab Imperatore ad recuperandam à Gotis Italiam missus, magno agmine, cui & Longobardi, & Heruli, & Huni inessent, Græci quoq;, & Persæ iam Imperatori militantes copias auxere. Cùm intelligeret, Totilam præmisisse ex Ducibus, qui ad Athesim Italia hostes prohiberet, ipse quoquè Narses Longobardorũ agmen, cui plurimũ fidebat, præmisit, ut opportuna occuparet loca. Transgressi autẽ, nullo obuio medios amnes, cùm ad Brixellum in Padi fluminis ripa oppidũ, cõsedissent, Narses quoq; litori proximum iter teneret: Totilas priusquàm omne robur exercitus conueniret, contractis suis, uocatoq; quem præmisit ex suis Teia fortissimo Duce, cum Longobardis statuit confligere. Sed priusquàm Teia cum suis copijs aduentaret, iam erat debellatũ: tanto animorũ ardore ruebant in prœlia Duces, uicina regione ducentes originẽ, iam in alieno solo Regna aut defensuri, aut paraturi. Igitur Totilas magna circumspectione acies struxisse, magna utrinq; uigilantia, quid suus, quid hostilis ageret miles, perpẽdisse memoratur. Sed tum erat is exitus magni prælij, ut multis ante cadentibus, Totilas Rex ipse opprimeretur. Quo cadente, reliquus eius se fugæ mandauit exercitus. Hæc prima in Italia huius gentis uictoria, Ducem, imò Regẽ hostium, ipso absente ductore, superasse. Narses autem collaudatos, & pro rei gestæ magnitudine muneratos, in sua, hoc est, in Pannoniam remisit Longobardos.

Totila cadit

Longobardorum in Italia prima uictoria.

¶ Narses rerum à se fortiter in Italia gestarum, insimulatur apud Cæsarem Iustinianũ. Albuinus ab illo, ultionis uice, excitatur, suppetias locans. Caput. vi.

TRANSIERVNT sub hoc rerum statu aliquot anni, cùm nonnulli ex Romanis, Narsetis optimi uiri, fortissimi Ducis gloriæ inuidentes, aut certè, quòd illicita quædam per illum non admitterentur, indignati, Ducem illum, misso ab Imperatore nuncio accusarunt: comminati, quòd nisi eius iugo laxarentur, dedituros se Gotis, sub quibus tolerabilius essent habituri. Et cùm apud Iustinianum Imperatorem illi nuncius hæc inculcasset, ad Reginam Sophiam se contulit, eadem repetens. Mulier facilè persuasa, impellit maritum: ut Longinum quendam ex Patricijs, Narseti incomparabili Duci decernat successorem. Addidit fœmina procax, uiro intoleranda conuitia: iactitans, se Narsetem ad pensa ancillis partienda, eunuchum reuocaturam. Narses autem prudentissimus ac modestissimus Dux, cùm magnis suis in Rempublicam meritis, malè comperisset responderi: Longinumquè Patricium cum exercitu Italiam

Narses patricius Romanus.

Iustinianus Imperator.

acciperet

acciperet propinquare, Neapolim se contulit, optimè de se urbem sentientem, de qua benè meritus esset. Nec potuit conuitium Imperatricis occultũ remanere. Quod ubi comperit, fertur respondisse: Telam se orditurum, quam nequè Sophia, nequè Iustinus omnibus Imperij uiribus perplexã, resoluerent. Igitur misso ad Albuinũ Longobardorũ Regẽ in Pañonias nũcio, Quid ita sederet in arida regione? futurus uberrimę Italię & dominę terrarũ prouincię dominus, si anniteretur: cuius possessio etiam nolentes faceret mundi dominatores. Tantam autem rerum gerendarũ occasionem, cupidè apprehendens Rex Albuinus, profectioni necessaria comparat. Prospexit autẽ sibi, ut si qua fors reditũ facere cõegisset, non interclusus à sua esset prouincia. Nam Hunis, qui de Veterũ reliquijs supererant, gentibus mixti uicinis, terram præcario concessit habitandam: quam multis post seculis, cùm Longobardi in Italia remanebant, possederũt: Saxonesq́ uiginti hominum milia, cum omni domo & familia emigrantes, acciuit socios. Cum qua gente, Maioribus suis multa ab antiquo bella fuerunt. Vacantemq́ Saxonũ terrã, Suevi tum occupauere. Cuius rei fit mentio in eo codice, quem Speculum Saxonum appellant: multis ignorantibus, quam foris agerent Saxones militiam, dũ Suevi terrã occuparẽt.

Huni gens mixta.

Sueui Saxonia sederũt.

Exercitu instructo, Albuinus Italiam ingreditur. Triennio Papiam obsidet, interim multas ciuitates subigens. Tandem Papiam capit, interfectis ciuibus, & præsidio. Caput. vij.

Anno Christi 572.

ANNUS erat post Christum natum Quingentesimus lxxij. cùm Albuinus ante & retrò sibi circumspiciens, agmen suũ promouisse cœperat in Italiam per Noricum, regionem eam, quæ nunc Austria dicitur, unicam portam, quam rerum naturam parens aperuit Italiæ inuadendæ: cùm reliquas à mari, aut Alpibus undiquè cinxisset. Igitur Forumiulium, per quod illi esset transeundum, apprehendens, delectũ tum ex suis acrem animo iuuenem Sisulphum, Ducem constituit: ut claustra seruaret Italiæ ab Imperatore Orientis. Nepos hic erat Regis, & tanto nomine dignus adolescens. Progressus cũ agmine Albuinus, Aquilegiam peruenit. Declinauit iam loci Pontifex, cum magna populi parte in Gradumi insulam: qua multi à memoria Atilæ permansere. Sed Taruisinæ urbis Episcopus Felix, egressus cũ sacris, Regem urbi, cui infensus uidebatur, quòd deditionem recusaret, placauit. Præmuniuit quædam opportunis locis Longinus oppida, impositis præsidijs, cùm aduentantes audiret Longobardos. Sed ea declinans Albunius, Veronam, Vincentiam, Mediolanum urbes deditas accæpit: ibiq́ prima fecit in Italia, firmatq́ castra Rex Albuinus. Iam

Gradumi Insula.

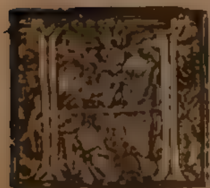
nus, iam sextum mensem agens in Italia. Interea Longinus, qui nouũ Magistratus nomen inuexit Italiæ: quòd Exarchatus summus Magistratus, quem ille primus gerebat, diceretur. Tum singulis urbibus, sui ad defensionem, Duces ab illo creabantur: urbem Romam faciens unam cæteris parem. Quo tempore primùm desijt habere Consules & Senatum: cuius ad illum usq; diem adumbratio quędam remanebat. Sed ex illo tempore tota Reipublicæ gerendę forma est immutata. Contulit autem quicquid uirium habuit Longinus in Papiam, & Brixellum oppidum Padi in ripa. Intelligens Albuinus, aliquandiu sibi, propter urbis munitionem, ad Papiam sedendum, partem copiarum, quæ obsidioni non necessaria uideretur, cum Ducibus pręmisit, ad reliquam inuadendam Italiam. Nec segnes Duces, uictoriam circumtulerunt, oppidis Hetruriæ in deditionem accęptis: transmissoq; Apennino, Ariminum, & uicinas urbes suæ fecere ditionis. Sed opulentia urbium, insolentiam uictorum efferauit. Siquidèm tanta tum rerum abstractione per prædam, uacuatæ sunt urbes, quàm unquàm anteà Gotis, aut post ab ipsis Longobardis despoliatæ fuerunt. Cùm autem Duces circumuecti Italiam grassarentur, adiuuit eos temporũ difficultas: quòd magna frugum caritate laborabat Italia. Igitur Imperator has rerum difficultates persentiens, ut laboranti succurreret urbi Romæ, missis in Aphricam nauibus, auectas inde fruges, Tyberi fecit inferri. Qua re adiuta Roma, uicinas etiam urbes à fame uendicauit. In tertium usquè annum protraxit obsidionem Papiæ Albuinus. Nouissimè capiens, præsidium Longini passim cum ciuibus permisit trucidari. Iurasse quoq; fertur obsidionis tempore, quòd captã euerteret. Sed inerat Religio, quæ non sinebat. Nam Rex ingressurus urbem, subterlabente equo, ita grauiter concidit, ut neq; ipse exurgere, neq; iumentum se posset commouere. Terrefactis qui circumstetere, quidam ex conscijs insusurrauit, ut poneret propositum euertendæ urbis. Quod ubi fecit, mox ille surrexit, ciuitatemq; est ingressus.

Exarchatus ἔξαρχος, autor Senatus consultorũ.

Caristia Annonæ.

Papia capit.

¶ Albuinus relictis Papiæ præsidijs, Veronam, ubi Rosimundam uxorem, & omnem supellectilem reliquerat, redijt: uerùm in conuiuio uino incalescens, intempestiuo ioco, uxorem ita irritauit, ut per adolescentem quendam, necem marito intulerit: & se, & patris manes hoc pacto ulta. Caput. viij.

AC uictoria insignitus, firmatis per præsidia locis, Veronam redibat: qua in urbe uxorem, & affectus reliquit, cum familia & supellectile. Victor epulas instaurat, & conuiuia: bibensq; ex more gentis ad mensurã supergressæ sobrietatis, mero incaluit: pateramq;

iussit afferri, quam ex cranio occisi à se Commundi Gepidarum Regis, auri laminis circumuestiuit. Impletam hausit, ac Rosmundæ uxori (filia ea fuit Regis memorati) misit: adijciēs clamosa uoce per cachinnum, ut cum patre lætaretur. Quæ uox in exprobrationem paternæ necis accæpta, altius descendit in pectus fœminæ, quàm Rex ipse putauerat: effecitq́ʒ, ut indignabunda, deinceps de mariti nece cogitaret. Erat adolescens in Longobardis nobilis, ad prælia fortis, & animo acer, corporeq́ʒ formosus: is ancillæ cuiusdam in familia Reginæ deperibat amore. Persentiens Regina, puellæ præcepit, ut se iuueni permitteret. Inde aditum facinori meditata, & hoc merito deuinctum iuuenē tenens, maioribus promissis aggreditur, si ausit Regi Albuino manus inferre? Vides inquit, & meam, & tuam ætatem? Iuuenis à scelere horrescens, facinus detrectauit. Arctioribus uinculis putauit constringendum. Imperat ancillę, ut amasio constituat horam, locumquè tenebris horrescentem: præmoneatquè, ut nullis blanditijs tempus amittat, sed quàm breui potitus optato, se obsequijs dominæ remittat. Illa facit imperata. Regina autem sumpta ancillæ ueste, se confert in locum amantibus præfinitum. Adest Helmechildis (id iuueni nomen erat) tacitus rem exequitur: & iam parat abire. Tum Regina prehensum, rogat, quam se esse arbitretur? Noui ne te, mea Catella? At illa. Rosmunda ego sum. Vide quid in reliquum egeris. Tui nunc est arbitrij, aut pro hac re delatum Regi, turpiter perire: aut si uirum te memineris, ut sublato Albuino, his suauijs, complexibusq́ʒ, cum Regno potiaris perpetuò. Vicerunt iuuenem perplexitates, quibus se nescius inuoluit. Promisit operam: ac introductus ab adultera in triclinium, soporatum Regem ferro extinxit. Longobardi multis iam lachrymis uictoriosum Regem suum tumulauere.

O uafrum muliebre ingenium.

Trucidatur Albuinus.

¶ Occiso per adulterum Albuino, Regina ablato Regni thesauro, cum filia fugit: ueneni haustu adulter cum adultera pœnas luunt. Longinus filiam cum thesauro Constantinopolim mittit. Caput. ix.

AT ROSMVNDA sategit apud Proceres, blandiēs atq́ʒ multa promittens, ut Helmechildis, fortis & nobilis iuuenis, Rex declararetur. Sed peruincere non potuit: insuper arma minantibus illis, quòd optimum Regem peremissent. Regina omni Regia supellectile, auroquè, quod erat in thesauris accæpto, cum Amasio, & filia, prono Athesi delabitur in Padum: indeq́ʒ nauigans, fide publica à Longino interposita, peruenit Rauennam. Ibiq́ʒ apud eundem exarchum institit, ut Regnum Helmechildi donaretur, in potestate eius semper futuro: aut ut Longobardi Italia pellerentur. Multa mouere

ta mouere Longinum, cuius pridem uxor rebus humanis excessisset, & species mulieris, & aurum quod tenebat, maximè autem Regni respectus. Sperabat enim, ut quoniam Iustinus breui excesserat; Tiberiusq; succedens bello Persico implicabatur, facilè futurum, ut accedentibus sibi Longobardorum uiribus, Italiæ Regnum occuparet, atquè defenderet. Itaq; mulierē uerbis aggreditur, Amasium tollat, sibiquè animum inclinet ad nuptias. Procax & mobile pecus, quocunq; impellitur: dat fidem, utrunq; se perfecturam. Igitur egredientem de balneis Helmechildem, poculo, quod miscuerat uenenato excipit: specie recuperandarum uirium, quas uidebatur balneū tentasse. Ille haurit, nihil dubitans. At statim sentiens uim pestiferam, cœpit cogitare quod erat: modicumq; quod supererat, iussit illam epotare. Ea ficto uultu blandiens, non se exisse de balneo, allusit. Sed ille iam contracto uultu, manumq; capulo adijciens, transfodere illam, nisi potet, minatur. Hausit: & simul una hora uterq; extinguitur. Longinus filiam Reginæ, cum Thesauro mittit Constantinopolim Tiberio Imperatori.

Clephes Albuino succedit. Sub hoc Venetiæ à fugitiuo populo conditæ. Tyrannus à suis occiditur. Caput. x.

CLEPHES uir fortis, & inter Proceres nobilitatē insignis, à Ducibus surrogatur in Regnum Albuino: Animo quidem & manu promptus: sed qui ferocitate & temulentia superaret omnes Reges. Non enim solùm in hostes, qui Imperatori paruerant, sed etiam in deditiicios, qui se Albuino permiserant, crudelitatem exercebat: ut quemquè suspicione, aut maleuolentia notauerat. Cuius terrore immanitatis, plures ex Venetis (id enim tum Prouinciæ nomen fuit, quod est modo ciuitatis) in paludes concesserant: augentes numerum eorum, qui pridem sub Atila Huno, & deinde sub Albuino primùm Italiam ingresso, eo loci cœperunt habitare: paulatim à diuersis æstuarijs in unum nunc ciuitatis locū peruenere, iacientes fundamenta opulentissimæ & potentissimæ ciuitatis. Tamnetum urbem euertit. Forum Cornelij, quod Antiochus Narsetis Dux demolitus est, ipse instaurauit, ut arcis nomine Imola diceretur: quod nomen hodiè tenet. Muniuit autem eà ratione: ut inde Rauennæ, Brixelloq; grauior incumberet, Fauentinis quoq;, Foroliuiensibus immineret. Ariminum autem, in qua pridem administrauit Ducatum, & perinde suam ciuitatem, ducens copias. Inde mouit in Classense oppidum. Quo capto, præsidium imposuit: ut quotidiè portis immineret Rauennæ, Imperatoriosquè uexaret. Cæterum Duces suos in urbem Romam,

Clephes XII.

Tyrannus.

Venetiarū conditores.

Imola.

i ij cæteraquè

cæteraquè misit oppida, quæ omnium urbium quæ restiterant Albui ni Ducibus, præter urbem Romam, Tibur, & Hostiam, Imperium ei us accepêre: prolatata ad bonũ modum ditione. Tanta erat Regis hu ius ad res gerendas acrimonia: ut si diuturnum illius Regnum fuisset, Rauennam, & urbem Romam captas, aut solo æquasset, aut suo im plesset populo ac milite. Sed consuluit rebus fortuna, & imminẽs cun ctis desuper arbiter rerum DEVS, ut à suis, Rex crudelis, altero Re gni sui anno perimeretur. Gens libera, & iam ferox, multis affecta ui ctorijs, sæuitiam in suo Rege non tolerauit.

Triginta Duces Regno substituuntur: qui breui, insignes gentes sibi subegerunt. Inde Romani cum illis pacis conditiones ineunt.

Caput. xi.

xxx. Duces ad decennium Regno præsunt. DVCIBVS deinde res commissa est: quos ex suo numero. xxx. creabant. Regis imperium horrentes, propter ferocitatem proximi Regis, quam non modò in alienos, uerùm & in suos exercebat. Magna res: ut æquato inter omnes Imperio, rem gerere possent uno consilio: quod etiam inter Togatos difficilè conuenit, oriunturq́ simultates. Sed ipsa rei nouitas, & periculi magnitudo, quòd de salute omnium, & singulorum, suorumquè affectuum ageretur, unum illos sentire perpulerũt. Hi per Vmbros, Picentes, Pelignos, Marsos, Samnitesq́ agmina circumtulere: & Ducibus suæ gentis, uno apud Spoletum, altero apud Beneuentum cõstitutis, Campaniam, & omnia quæ aut in maritimis, aut mediterraneis, Tibur usq́ ad Romam sunt, sibi subiecere. Neapolim quoq́ in suis partibus habuere. A Siponto autem, & Beneuento in mare uergentia, & eorum mediterranea, Imperatori Orientis adhuc parabãt. Potiti tam multis Italiæ regionibus Longobardi, in Vrbem duxerunt. Nec tamen diu illam obsederunt: quòd prædæ imminebant uicinæ regionis: quam & si antea uastarint suæ gentis sub Albuino Duces, maiorem tamen sua spe sunt consecutæ. Et hæc omnia (quod merito mirandum sit) uno pariter anno confecerunt. Tantum uictorijs Prouinciarum obeuntes, quantum si uiator quisq́ priuatus collustrasset, magna satis peregisset itinera. Et tamen non prædas modò, & incendia, sed basilicarum, & theatrorum in ea regione plurimorum demolitiones peregêre. Sęuitũ est in uiros atrociter. Sic enim firmandi timoris, & constituendi Regni ratio deposcere uidebatur. Sed cùm per ea tempora Tiberius Imperator bello Persico implicitus teneretur, & illo finito, statim contracto morbo rebus humanis excederet: Mauricium generum Imperij designans successorem, non erat Romanis perfugium ad Græcos. Igitur hortante Pelagio Pon

Eorum uictoriæ.

Tiberius Imp.

gio Pontifice, & Hermano Præside, oratores mittūt Romani ad Longobardos: ut quæ occupassent, tenerent, dequè reliquo benè sperarēt, pacem dantes, & accipientes. Eam tum Legationem Duces perbenignè audierunt, acceperuntquè, treugas firmantes in tempus. Perurgebat enim illos timor à Gallijs: quòd Franci indignè illam emigrationem Longobardorum ferrent: & erant obuij illis Amatus Romanæ in Gallijs Prouincię, & Francilio Liguriæ Præsides, pro Romanis tuentes commendatas sibi regiones: quibus cùm antea malè cuperent Franciæ Reges, Longobardorum tamen illos transitus iam conciliauit, ut auxilio ueniant Præsidibus à Gallijs, aduersus Longobardos memoratos.

¶ Longobardi pace cum Romanis inita, Liguriam & Prouinciam subigunt, Franciam depopulantur. At Smaragdus exarchus nouus, illos bello perdomat. Caput. xij.

HOC cùm rescissent Longobardorum Duces, pacem amplexi sunt oblatam ab Romanis: ut totis uiribus ducerent in Gallias. Itaq; duobus ante constitutis Beneuentino & Spoletano Ducibus, duos alios addiderunt in Narnia, atq; Vrbe ueteri. Saxones interea suasi à Francis, desertis Longobardis, per Alpes patriam repetiuere. Quam rem in Saxonia nostra prosequemur. Interea Longobardi pace cum Romanis constituta, duxerunt in Francilionem Ligurię Præsidem: eumquè captis urbibus, in Comacinam insulam pepulere. Inde Alpes ingressi, oppida quæq; obuia cœpere: & in Prouinciam descendentes, Amatum Præsidem obuium cum Francorum auxilijs habuere. Commisso prælio, cæsus Amatus, fugati sunt Prouinciales. Longobardi autem magna præda locupletati, in Italiam rediere. ne quid ibi per eorū diuturnam absentiam nouaretur. Annisi sunt Franciæ Reges quatuor tum fratres, ex quo partiti Regnum, Prouinciam Romanam, persuaso Ennio ciue Romano, ut Præsidatum acciperet, à Longobardis tueri. Quod ubi Duces accæperāt, per aliam regionem inuecti, Franciam populantur. Sed Ēnius locorum fretus noticia, per nemorosa duxit: & Longobardos à tergo aggressus, regionis ignaros, magna clade tum affecit. Illi uerò properè in Italiam redierunt. Per quæ tempora Smaragdus nouus exarchus, Longino mittitur successor. Is aduentus sui principio, cùm intelligeret Prouinciæ statum, Classense oppidum, quo impositi Longobardi, quotidiè portas Rauennæ pulsassent, crebris afficerent incommodis, prælijsq; leuibus fatigarent, primùm statuit oppugnare. Ad eam rem Drotula quidam Sueuus, inter Longobardos honoratus, unus de triginta Ducibus, pro

Saxoniæ libro. 1. ca. 30.

Liguria capitur.

Smaragdus exarchus.

uirtute & rei militaris scientia constitutus, cùm intellexisset Longobardos iniquo in se ferri animo: quòd audissent, uictores Sueuos, Saxonibus amicis intulisse cladem (quam in Saxonia cõmemorabimus) magnum attulit adiumentum. Nam illum euocans Brixello, cui præerat Smaragdus, cum suis copijs, iussit oppugnare Classenses. Præerat illi oppido Feroaldus Dux impiger, qui aduectum fluuio sentiens Drotulam, Dromonibus occurrit. Grauiterq́ pugnatum est. Sed accolæ paludum, Romanis, Drotulæq́ suppetias ferebant: facileq́ uiarum peritia, fatigatum Feroaldũ retrocedere cõegerunt. Interim Smaragdus exarchus, à terra Classense oppidum oppugnauit: peneq́ perpulit ciues facere deditionem, nisi aduolantem uidissent Feroaldum. Qua re confirmati, se continuerunt. Sed cùm paulò post hostilem nauem insequentem uidissent uestigia Feroaldi, intelligentes, quod erat, res Longobardorum ibi angustatas, Exarcho se dediderunt. Captumquè Feroaldum cum Præsidio suo, crudeli morte peremerunt. Ea uictoria celebrem fecit Smaragdi aduentum. Erectiq́ sunt animi multorum per Cisalpinam Galliam, quæ postea, & nunc Lombardia est, ad faciendam Exarcho deditionem. Sed inde Duces Longobardorum alia inire consilia cöacti, de Rege creando, post decimum à morte Clephis annum conuenerunt.

Classenses Exarcho se dedunt.

Gallia cisalpina, Lombardia.

¶ Antharis Longobardorum Rex.xiij. Brixellum recuperat: Histriam depopulatur: Comum Italiæ oppidum capit. Caput.xiij.

Antharis XIII.

ANTHARIS ex Ducis unus post Clephen, Rex cõmuni decreto crëatur, filius post patrem. Sed deerat Regius illi apparatus, deerat supellex tanto nomine digna, deerat thesaurus rebus comparandis. Ergò ditissimi Duces, facta collatione, dimidium quisq́ quod seruauerat, Regi contulerunt. Rex inde comparatis bello gerendo necessarijs, primùm ducere constituit in Brixellũ: quod oppidum perfidia Drotulæ ad Romanos defecit. Prospiciens ista Dux Sueuus, molem belli illuc conuertendam, egregiè munierat, copijs auxerat, commeatibus impleraт. Nec illum sua fefellit opinio. Nam Antharis Rex totis incumbebat uiribus, defectionem & Ducis & oppidi uindicare. Acerrimum ibi gestum est bellum: quod necesse fuerat, Longobardis contemptum defectionis uindicantibus: Sueuis autem pro capite & fortunis omnibus dimicantibus. Prouiderat aũt Rex lintrium in amni Pado infinitam multitudinẽ, quibus dies ac noctes à terra & flumiue fatigabat obsessos: nec requies erat ulla, donec primus Drotula deditionis faceret mentionem. Nec difficulter accæpta. quòd cernerent immensum expugnationis futurũ laborem. Igitur cum

tur cum præsidio dimissus, Rauennam aduehitur. Sed uictor Rex, Brixellũ oppidũ, ut alijs metũ defectionis faceret, solo funditus æquauit. Antharis uerò, Flauius agnominatus, à quo id nominis remansit successoribus, quo Regnũ magis, magisq́ firmaret, primus apud Exarchũ fecit induciarũ mentionẽ. Et facilè obtinuit, arbitrante Smaragdo: durum sibi, Romanisq́ esse, nouum Regem exturbare. Firmatæ sunt triennio: ut quã pars quæq́ in illũ diem teneret prouinciam & urbem, in ea quietus permaneret. Smaragdus autem, Germanũ Romæ à se Præsidẽ confirmauit: misitq́ à Rauenna cùm illo Gregoriũ à legatione sua Constantinopolitana, tum primũ redeuntẽ in Vrbẽ. Exeuntibus aũt treugis, Antharis Rex misit exercitũ in Histriam: qui populationibus insistens, magnam auri uim corrasit. Inde reuersus in Italiam, Comum oppugnauit: quo se Francilio Dux, pro Romano sentiens Imperatore, annis iam .xx. continuerat. Sed capto oppido, in Insulam (Larij locus) communitam confugerat: eamquè sex mensibus defensam, tandem cöactus est dedere, pactus cum uxore & familia abire, Rauennam adnauigat.

Brixellũ solo æquatur. Flauiorum origo.

Histriam depopulatur. Comum capit.

¶ Childebertus Franciæ Rex, fidem Anthari frangit. Bauariam superat. Imperator Mauricius illius suppetijs, Longobardos Italia pellere, frustra conat. Tandẽ fatis cedit Antharis. Cap. xiiij.

ANTHARIS autem Rex, cùm Regni uires etiam externis societatibus, affinitatibusq́ communire statuisset, Legationem misit ad Childebertum Francorũ Regem, perpetuã cum illo pacem, affinitatisq́ iniens iura, data sibi uxore eiusdem Regis germana. Spopondit Francus: & processit usq́adeo sponsio, ut munera sibi inuicẽ mitterent sponsi. Sed postquàm Richardus Vuisigothorum Rex, ex Hispanijs eandem puellam postulasset, mutata sententia, Childebertus inclinauit in Gotum: quòd ille Christo fidelis, omissa paulo ante Arriana perfidia, Antharis autem esset idololatra. Prospiciens uerò Francus, Longobardum sui contemptum acrius uindicaturum, præuenire illum constituit. Et quoniam Tendelindam Garibaldi Bauarorum Regis filiam, Antharis sibi despondit, statuit Francus, ab affinibus eius facere belli principium. Magno igitur Bauariam agmine ingressus, usqueadeò terruit Regem, ut filiã desponsam, cum filio Gondöaldo præmiserit in Italiam. Antharis obuiam Verona exijt sponsæ uenienti: dignanterq́ excipiens, celebratis nuptijs, thalamo suo iunxit. Childepertus aũt Franciæ Rex, superato, fugatoq́ Bauariæ Rege, prouinciã sibi subiecit: & per Tridentinos mouit in Italiã. Interea cùm ista rescisset Mauritius Imperator, legationem misit Francorum Regi, cum

Frangit fidem Francus.

Bauariam Francus superat.

gi, cum magno auri pondere: maiorem pollicitus pecuniam, si Longobardos ea parte quam occupassent Italiæ, pulsos redderet, uacuaretq; prouinciam Imperatori. Spondit Francus, & accepta pecunia, cœpit in Italiam descendere. Comperitquè Duces iam assuetos ante libertate, grauiter ferre Regis imperium: accersitos ad se nonnullos, tentauit sermone, si sinerent opprimi Regem, illis permitteretur, acceptâ Prouinciam, ut ante, sine Rege gubernare. Inuenti sunt in eis, qui conditionem acciperent, Regiq; Francorum operas suas promitterent. Primus insulæ Iuliani Dux: quem secutus Bergomensis, ac deinde Teruisinus. Sed consyderans Rex, auctam Imperatoris potentiam, Regno quoq; suo grauem imminere, cœpto destitit: reduxitquè agmina sua in Gallias. Antharis autem uix expleto in coniugio Tendelindæ anno, uita functus est. Duces à Francorum Rege pace postulata, de nouo Rege creando conuenerunt: & quoniam non facilè in unum consentire potuere, omnium decreto sancitum est, Quem Tendelinda Regina insignis uirtutis fœmina (cuius in laudibus bëatus etiam Gregorius contemporaneus, multus est) maritum sibi delegisset, eum cunctis Regem futurum.

B. Gregorij testimoniū.

¶ Agilulphum Tendelinda sibi in Regem adsciscit. Is captiuos à Rege Franciæ inita pace liberat: rebelles digna ultione cöercet. Caput. xv.

Agilulphus. XIIII

AGILVLPHVS Dux pridem Taurinensium, insignis fortitudinis iuuenis, magniq; animi, corporisq; dotibus præditus, à Tendelinda maritus eligitur, & perinde Rex communi omnium decreto constituitur. Prima huius Regis cura fuit: captiuos, quos Childebertus Franciæ Rex ex Tridentinis duxerat, redimere. In quam rem Agnellum misit Episcopum. Qui haud quaquã multos reduxit: eos uidelicet, quos Baluinichildis Franciæ Regina suo ære laxauerat. Ennium quoq; uirum primarium, firmandæ paci inter Regem Franciæ, ac se, misit oratorem. Quam largis ille conditionibus reportauit, opportunè satis Agilulpho. Nam nisi eam deforis pacem impetrasset, magno nimis incõmodo fatigaretur, intus domestico bello à suis Ducibus laborãs. Nam qui Franco fidem dedissent, quieturi nõ uidebant̃. Igitur Minulphū Iuliani Ducẽ, occidi curauit. Quod idẽ ueritus Bergomi Dux, ea quę erant rebellioni necessaria parabat. Rex aũt domestici belli periculū ueritus, interuenientibus amicissimis, utrinq; pacẽ dedit Gandulpho, acceptis obsidibus. Sed tanta fuit ob scelerū conscientiã, sincerę fidei diffidentia, ut statim post datos obsides rebellaret. Rex aũt cõtractis copijs, illū insequit̃. Ipse fugiens, se recępit in insulã Comacinã: & deceptis custodibus, ingẽs aurū, quod

Rebellium ultio.

quod Francilio olim Dux comportauerat, Antharis autem Rex, capta Insula illic custodiri mandauit, in suam redegit potestatem. Secutus autem Rex, cùm munitionē iam penè expugnasset, deditionē facienti, permisit ut abiret: clementię uolens famam disseminare. Aurum autem repertum, Papiam iubet deportari, & in arce per fidissimos curauit custodiri. Tarnismus autem Dux tertius ex defectoribus, nouas & ipse res molitus, misso à Rege exercitu capit, & in uincula conijcit. Interea nouus in Italia Exarchus, Romanus nomine, ciuitates in fide manentes communiuit, firmauitquè præsidijs, quæ non solùm loca tutarentur, sed etiam egressi, Longobardos infestarent. Ita Patauium, Montesilix, Mantua, Cremona munitæ. Inde copias extraxit: cū quibus & ipse profectus est, urbem Romam confirmare, uicina oppida recipere. Ita Sutrium, Polinarcium, Hortam, Tudertum, Ameriam, Perusiam, Luceolum, & complura alia oppida et castella recepit.

¶ Persuasu Papæ Gregorij, Tendelinda cum Rege & Longobardis Christianismo initiantur: fœdera cum Bauaris, Hunis & Vuandalis ineunt. Zoto Dux Casilien. Monasterium igne absumit. Agilulphus fractis inducijs, Romā usq; omnia deuastat. Capitur Regis gener Godescalcus ab Italiæ Exarcho.

Caput. xvi.

ERAT ea tempestate in urbe Roma uir sanctitate & autoritate præcipuus Gregorius, qui Religionis & prudentiæ artibus pacem Reipublicę quæsiuit. Nam Tendelindæ Longobardorum Reginæ, dedicauit quos inscripsit Dialogorū libros. Quo munere tantum sibi deuinxit religiosam mulierem, ut non solùm inducias bello, sed etiam gentem Longobardam, ab omni idololatriæ spurcitia, hæreseosquè contaminatione purgari impetraret. Insuper Rex bona Ecclesiarum, quæ à Longobardis ubiquè tenebantur, dimitti curauit intacta: Donationesquè multas, quarum extant Priuilegia, fecit Ecclesijs. Præterea ut uires augeret, non solùm Bauaris, sed Hunis & Vuandalis fœdera coniunxit. Quo tempore aucti uiribus, qui pridèm sparsi erant, Vuandali adunati, suasu Agilulphi in Histriam se contulerunt: ibiq; capta regione, sedes fixerunt: quas usq; hodiè tenent, iam Sclauoni, ut etiam à plærisq; ante uocitati: cùm uerum & gentile, ac uetustissimum gentis nomen sit, ut Vuandali uocitentur, Tacito, Plinioquè autoribus: & his longè antiquiore Beroso Babylonio. Quam rem in Vuandalia nostra multo plenius explicauimus. Sed Duces Agilulphi nondum compositis animis quieuerāt.

Gregorij ad Tendelindam Dialogi.

Vuandali, Sclaui.

Igitur

Igitur in Veronensem, Papiensemque, ac Bergomensem, bis ante, ut diximus, hostilia professum, animaduertit, sublatis de medio noxijs: ut exemplum cæteri uererentur. Zoto per idem tempus Dux Beneuentanus, constitutas inducias posthabēs, Cassinense Monasterium spoliauit, Monachis abire iussis cum uno codice, Regulam beati Benedicti continente: spoliatum incendit, ac solotenus subuertit. Monachi Romam sunt profecti. Hæc est illa clades, quam beatus pater Benedictus fertur prædixisse, cùm uix apud Deum impetrare potuerit, ut animæ illi donarentur. Hic Dux post commissam impietatem, statim defunctus est. Suffectusquè illi est à Rege Arrigis: ad quem plures extant Epistolæ Gregorij: & illa præcipuè, quam ad instaurandum memoratum Monasterium perscripsit. Ariulphus autē Hetruriæ Dux, omnem eam regionem, & agrum Romanum, usquè ad Vrbis portas infestauit, populationibus & incendijs digrassatus: multis ex municipijs, multis Romanæ urbis ciuibus peremptis: agricolas magnis gregibus abactos, misit in Franciam, uenundari in seruos. Quam uiolatæ pacis iniuriam, iniquo (ut par erat) animo ferens Exarchus, arma contrahit, ducitquè in Longobardos. Gallinicus is erat, cùm Romano Rauennæ defuncto, ab Imperatore esset surrogatus: uir patritius, bellicæ rei scientissimus. Prima illi uictoria ad Parmam: quam recepit: inque ea cœpit Godescalcum Regis generum, cui filiam prioris matrimonij copulasset. Nam Tendelinda Regina filium illi peperit Adöaldum, habitans Modöetiæ, in Palatio quod Theodoricus Gotorū Rex exædificauit. Cui Regina cōpar aliud iunxit. Simul & basilicam sancto Ioanni Baptistæ, quæ hodiè uisitur, insignem: ut uoto se exolueret, quod memorato Sancto, si filium pareret, fecit.

Cassinense Monasterium comburitur.

Gallinicus exarchus.

Agilulphus Rex Patauium & Montesilicem urbes capit. Exercitum in uer futurum maximum parat. Pace tamen inita, nec seruata, Roma obsidetur.

Caput. xvij.

IGITVR Agilulfus dolore captæ filiæ, etiam tum prægnantis, ac generi, captæque urbis, se uindicare constituit: in Patauiū, reliquasque Venetiæ, quæ in fide Imperatoris, & gubernatione Rauennatis exarchi semper permanserūt urbes. Prima apud Patauiū cōflictatio. Cui præsidium ualidū immisit ex Rauēna exarchus. Ea urbs uallo cincta, nō mœnibus cocterico, aut cęso lapide, raris etiam domibus

am domibus opere lapideo instructis, sed lignis, asseribusque, quibus abundat regio, firmatis, incendio prona fuit. Equidem ab illa Hunorũ demolitione, per tempora Theodorici Gotorũ Regis, inhabitata, ad pristinum decorem non redibat. Igitur immissis per tela ardentia ignibus, deditionem hoc modo militibus, ciuibus promiscuè abire permissis, extorserunt. Montemsilicis urbem simili instructam paratu, similis sors excępit. Nisi quòd Padua incendio subuersa, non remansit: ista autem deditione facta, cõpressis ignibus remansit. Et quoniam magnis copijs Gallinicus aduentare præsidio regionis ferebatur, Mantua & Cremona relictis, Agilulphus Veronam & Ticinum reuersus est, maiores copias educturus aspirante uerno tempore. Mittit igitur ad Vuandalos, nuper Histriam eius suasu occupantes: auxiliaria mittant arma, mutua illis uicissitudine, ubi opus uidebitur, hinc uentura. Sed & Ducibus suis edixit, ut ad prima ueris signa, cum copijs adessent Mediolani. Erant in eis, qui offensi, Regi rebellaturi uidebantur: sed illos præueniens, muneribus, ac communibus amicis interuenientibus placauit. Cùm autem arma magno inuicem paratu instruerentur, Gallinicus in ipsa molitione diem suum obijt: declaratusquè est nouus Italiæ exarchus Smaragdus iterum: & in Italiam nauigans, cùm maiores opinione sua Longobardorum uires cerneret, per fugam quendam Longobardum Nordulfum, misit ad Imperatorem. Is impurissimus nebulo, optimi Pontificis Gregorij acta commaculans, omnem culpam perditæ rei imposuit Gregorio: quòd pacem cum Ariulfo Hetruriæ Duce constituisset, per quam gentis & Regis creuisset potentia. Sub tamen idem tempus, cùm uideret Smaragdus frustrà se niti aduersus Longobardos, pacem quam Pontifex, & Vrbis Prǽfectus cum Magistro militum fecissent, apud Ariulfum Hetruriæ Ducem, ipse cum Rege confirmauit Agilulpho. Gauisus Imperator, inuenisse occasionem qua Pontificis acta rescinderet, partem copiarum Vrbem defendentiũ euocatam, Perusia atque Narnia iubet consistere: & ut Pontificis optimi acta rescinderet, iubet Hetruriam, & Ducem eius Longobardum infestari. Nec tamen ille perpelli potuit, ut Vrbi Romæ bellum inferret: sciens Pontificis opera nihil horum fieri. Sua igitur tutatus Dux, alienis abstinuit, & fœdera cum Gregorio innouauit. Agilulphus autem Rex cùm intelligeret, inter Imperatorem & Pontificem subortam simultatem, ita ut de summa rerum inter illos nõ congrueret: licet Tendelinda Regina hortante, pacis spem dedisset: tamen peruicit in eo cupiditas totius Italię potiundę. Ergo copias in Cremonam ac Mantuã urbes cõparatas, urbi Romæ cogitauit immittere. Cocanus enim Vuandalorũ Rex, expeditũ suę gentis misit exercitum,

Pataulum capit.

Smaragdus Exarchus Italiæ.

Pax inita.

exercitum, Ducesq́ Mediolanum, ut fuit edictum, conuenerant. Perpulit autē Rex Agilulfum Ducem Hetruriæ, ut discissis fœderibus, bellum renouaret. Peruicit imperiū Regis sui, ut etiam inuitus fœdera discinderet, belloq́ denunciato, Ciuitatem ueterem, & pleraq́ nominatim in fœdere comprehensa, caperet. Mouit igitur Rex in Vrbem tranato Pado. Quod cùm Pontifici renunciaretur, ipse, & Magister militum commendata Vrbe Præfecto, egressi oppida confirmarunt. Tanto autem impetu Rex cum equitatu aduolauit, ut parum abfuerit, quin Pontifex, & Magister militum interciperentur. Obsidetur ergo Roma, & maximis calamitatibus implicatur: quæ ipsius testimonio Pontificis, ex eius epistolis colliguntur. Per eam tamen obsidionem, Arrigis Longobardorum in Beneuento Dux, nunquàm inclinari potuit, ut aut in castra ueniret, aut suppetias Regi mitteret, aut bellū Imperatorijs circumsedentibus commoueret: ita uir constans firmatq́ paci inhærebat. Sed Agilulfus Rex, cùm anno integro obsidionē Vrbis continuasset, nec ullam spem potiundæ haberet, obsidione soluta, per Hetruriam copias reduxit Mediolanum.

Violatur pax inita.

Roma à Longobardis obsessa.

Cremona solo æquatur, Rauennæ partim laceratæ parcitur. Adoaldus uix quadrimus, filiæ Regis Franciæ desponsatur. Caput. xviij.

PER ea tempora, militari tumultu Phocas ad Imperium peruenit, Mauritiusq́ captus, cum omni domo extinctus est. Quod illum Visio præmonuit. Cuius rei occasione implicitum cernens Orientis Imperium, copias renouauit Rex Longobardorum, Cremonamq́ obsedit: imperans Ducibus suæ gentis Hetrusco, & Spoletano, ut uicinos agros infestarent. Obsessam autē urbem, tricesimo die captam, solo æquauit. Inde ductum est in Mantuam: cui fortè inerat præsidium ex Rauenna. Igitur fortiter oppugnantibus, æquè fortiter obuiatum est. Sed tamen quia Longobardi Arietibus admotis, murum ruperant, milites pactione abire permissi, ciuibus deditionem facientibus, parsum est urbi: ut tantùm muri parte demolita, reliqua urbis ædificia sinerentur. Vulturnenses territi, deditionem fecere. Brixello inerat præsidium, quod tumultuariè cōmunierat post euersionem priorem solùm: ut abactam uicinis prędam ibi partiretur. Audita clade ciuitatum, incenso oppido, Rauennam sunt milites delati. Interea cùm bonam de se spem faceret Imperator, quadam uirtutis specie prætensa, Prouincias in fide confirmauit: Longobardos in Italia terruit. Itaq́ inter ipsos, Smaragdumq́ exarchum, primò induciæ, inde pax in annum est constituta. Quo tempore Agilulfus: ut se affinitatibus communiret, Adoaldo filio uix quadrimo, Tendeberti Francorum

Anno Christi 603.

Cremona solo æquatur.

corum Regis filiam popoſcit uxorem:& quod ſperauit, cum fœderi-bus conſecutus eſt. Sed inter hæc cùm omnes Duces Longobardi, conſtituta cum Francis pace gauderent, Pontifex Sabinianus, Gregorio ſuffectus, & ipſe pacem cum Longobardis fecit. Sed & Rex, Notarium ſuum miſſum Conſtantinopolim, nouo Imperatori gratulatus, pacem rebus triennio inde reportauit. Imminebat autem maius Romano Imperio diſcrimen ab Aſia, Perſis primùm, & poſtea Sarracenis imminentibus. Sed nobis Longobardorum res proſequi conſtitutum eſt.

Sabinianus Papa.

¶ Bauari Longobardos fugant. Romilda Regis Bauarorum, libidine capta, Forum iulij ædit: una nocte guſtata, Bauarorũ Rex omnium amplexui exponit, urbem & omnes eius incolas ſubſternens. Pace dein pacta, Agilulphus moritur. Caput.xix.

GITVR per Italiam pace conſtituta, cùm à Francis & Imperatore nihil formidarent, quod minus cauerant, à Bauaris inſignem Longobardi cladem accepêre. Huni fuere ab origine, qui accæpta inſigni clade in campis Catalaunicis: deinde pereunte Rege eorum Atila, cùm ſe omnibus inuiſos ab hoc nomine cernerent, à Duce ſuo Auario, Auares dici amabant: unde detorto nomine, Bauari ſunt appellati. Noricũ tenentes trans Danubiũ, regionem Italiꝗ proximam: quam tamen noſtris temporibus tenent Auſtrales. Hi igitur Bauari, Rege Cacanno mouerũt in Italiam. Forumiulij prima ciuitas occurrit agmini, quam tenebat Agiſulphus Longobardorum Dux. Qui comperta Bauarorum expeditione, quantas potuit ſuorum uires contrahit, hoſtibus obuiam factus. Vbi concurrerunt, grauiter præliantur. Sed Longobardorum agmen ſatis per ſe magnum, maiori Bauarorum agminine circundatur: & in anguſto conſtituti Longobardi, ſatis pro uirorum fortium nomine fecere. Sed Dux eorum, multis prius accæptis uulneribus concidit. Qui ſupererant, fugæ ſe committunt. quando nihil pro fuit fortiter pugnare. Cacannus igitur audiens Romildam Giſulphi uxorem cum geminis filijs, & quidquid Procerum fuit in ea regione, Forumiulij munitum per eam ætatem petijſſe (equidem à memoria Atilæ, & deinde Herulorum, Longobardorumq́, cùm quædam Italiæ porta cenſeretur: utq́ confidentibus certum maneret profugium, maximo impendio uallis, foſſatisq́, mœnibus, turribusq́ erat permunitum, in quod ſe cum Proceribus magna militum manus incluſerat) ſecutus Cacannus, arta cingit obſidione, fortiſsimeq́ oppugnat: æquè fortiter defenſatum. Sed Romilda Ducis relicta lubrica, conſpiciens

Bauarorum origo.

Fugantur Longobardi.

muris obequitantē Cacannū iuuenē flaua cęsarie, uiſuq́; ſpecioſum, ex arſit, libidine uiri potiūdi: deq́; ſua uoluptate conſiliū pacis cōcęperat. Miſsis nuncijs, pacta nuptias ſuas, deditionē offerebat. Accæpit Rex conditionem: & intromiſſus, primæ noctis fidem peregit, toro ſociatus Romildæ. Sed poſtera luce proteruam fœminam, permiſit ludibrio uexandam quorumlibet cōplexu ad fatigationem. Inde omnes in urbe repertos, utriuſq́; ſexus, cuiuſquè ætatis & notionis homines, portis eductos, uno in grege iubebat cuſtodire: ſpem faciēs, illos in antiquas ſedes reducendi. Deinde oppidum prædæ ſubiecit: uacuatamquè incēdit, ac iuſſit complanari: uſq́; adeò, ut ignoretur hodiè, quo loco conſtiterit Forumiulij. Vnde Prouincia nomen etiam hodiè ſortitur. Captiuos in Noricū deducens, in loco, qui ab illo facto, Sacer dicitur, omnes trucidauit. Duo tamen filij Ducis feruntur elapſi. Hanc calamitatē perpeſsi Longobardi à Bauaris, uicina tamen metropoli oppida communita ſeruarunt. Rex nunciata irruptione, priuſquàm ſuccurrere potuit, audiuit eſſe debellatum. Fratrem deinde Giſulphi Graſulphum, loco illius Ducem prouinciæ conſtituit. Cumq́; Italia Exarchorum inſolentia turbaretur, iam propter perplexitatem Imperatori natam, Exarchi duo, alter poſt alterum, ſe Reges Italiæ uocitarūt: qua ambitione exardeſcentes, pacem decem annorum cum Longobardis pepegerunt. Sed occiſis à ſuis Ducibus tyrannis, cùm nouus Italię mitteretur exarchus Iſacius, iam Heraclio Imperiū tenente, moritur Agilulphus Rex Longobardorum.

Forumiuliū ſolo æquat.

Anno Chriſti 612.

¶ Pace ſuṁa, cum filio adhuc puero Adoaldo, Tendelinda Regina Regno præfuit. Cuius tempore ſurgit Mahumet. Regina defuncta, Adoaldus deſtituitur. Caput.xx.

Adoaldus XV.

ADOALDVS puer, filius Agilulphi, cum genitrice Tendelinda, Longobardis cupientiſsimè fauētibus, in Regno ſucceſſerant. Ea enim Regina, quam à principio aduentus ſui in Italiam, ſibi comparauerat Longobardorū gratiam, adeo conſeruauit, indiesquè auxit, ut Duces, militesq́; Longobardos uerbo magis regere, quàm Reges illos armis compeſcere potuerunt. Hinc nullis fœderum innouata cōditionibus, pax Longobardos inter & Italos per decem an̄os, quibus puer in Regno uixit, quietiſsima fuit: quinetiam eiuſdem pacis bono, multa, uariaq́; Regina cumulauit in Italicos beneficia: quòd non modò Eccleſijs, pijſq́; locis, pueri Regis nomine, donationes maximæ ſint factæ, ſed urbes, oppidaquè alicubi inſtaurata. Hæc ſunt illa cruenta tempora, per quæ Orientis Imperiū, primùm à Perſis: inde illis deuictis, à Sarracenis Duce Mahumet impuriſsima belua, maximū

Mahumet ſurgit.

mū suscępit detrimentū. In Italia pace seruata per uirtutem & prudentiam optimæ fœminæ Reginæ Tendelindę, quę quamdiu supererat, Longobardi Regem non desyderabant, Rege puero contēti. Vbi uerò illa rebus cōcessit humanis, pertesi Lōgobardi puero subesse: quòd res gerendæ uirum & ingenio acrem, & uiribus strennuum deposcerent: destituto Adöaldo, cùm illi patrimonium permitterent non contemnendum, ex Ducibus Regem creauere, rebus iam pace florentibus, deterioribus tamen temporibus prospecturi.

¶ Arioaldus Rex electus, pacis item obseruator. Sed Heraclij Imperatoris socordia, tum maximè inualuit. Apulia, Polonia, & Hungaria per eos deuastatur. Caput. xxi.

ARIOALDVS uir in Longobardorū Ducibus primarius, destituto post matris mortem puero, Regno est surrogatus, uir paci & tranquillitati deditus: quam per omne tempus dominationis suæ sęuerè seruauit: qua interim & Italicæ res floruerunt, & Longobardorum animi mansuefacti sunt: iam alio sub cœlo mitiores effecti, quàm erant à rigida illa plaga uenietes. Interim tamen per socordiam Imperatoris Heraclij, maxima mundo mala inuecta sunt. Nā spurcissima illa Sarracenorum secta tum cōaluit, quæ nunc magnam mundi partem occupauit, & deteriora minatur Prouincijs Christianis: imminente propius Turca, eius sectæ immanissimo propagatore. Qui ante non multos annos transgressus in Italiam, Apuliæ partem occupauit: maiora tum ausurus, si longior illi uita fuisset. Filius eius anō superiore, magnas Polonorū copias fudit: & necdum expleto anni curriculo, Hungariam Christianismi murum oppugnans, & deijciens, multa mortaliū milia abduxit. Miserator DEVS consulat futuris temporibus. quando Regū non ea paret quæ desyderatur instantia. Arioaldus XVI.

¶ Rotaris Arrianus sufficitur, contra Pontificem & Imp. præualens bello. Liguriam subigit. Leges suis primus præscripsit. Caput. xxij.

ROTARIS illi in Regno sufficitur, uir alioquin industrius, sed una in re genti suæ perniciosus: quòd Arrianam lapsus in hæresim, gentem suam inuenerit, facilè impietatis sectatricem: ut per singulas ciuitates genti parentes duos constituerint Pontifices, alterū Catholicis, alterum Arrianis præsidentem. Adnisi sunt Romani Pontifices Theodorus atq; Martinus, Regem ab impietate reuocare, sed ille magis induruit. Vnde suasit Romanus Pōtifex Martinus, Exarcho Rauennati Theodoro, ut sumptis armis, CRISTI domini, & sui Imperatoris iniuriā, in Longobardos uindicaret. Par- Rotaris XVII.

uit ille, & contracto exercitu, duxit in Regem. Nec ille segnis occurrit. Ad Scultenam amnē utriusq; agminis sunt castra collocata. Quæ autem pars ad aliam sit transgressa, non scribitur: nisi quòd collatis signis, superiores facti sunt Longobardi, septē milibus ab Exarchi parte desyderatis. Ea elatus uictoria Rex, mouit trans Apenninum in Liguriam: quam prouinciam per annos penè nonaginta, quibus Italiæ incubuerant, obtinere nō poterant, sed nunc copijs circumductis, omnem prouinciam deditam suæ fecit potestatis. Hic Rex suarum Legū Codices scribi fecit, quas appellauit Edictum. A quo tempore in anteriora sine scripta Lege Longobardi uictitarunt. Extant etiam hodiè eius generis Codices, qui Longobardas Leges præferūt. Nam & Accursius glossator earum Legum nonnunquam commeminit. Hic Rex Rotaris cùm præ splendore fortunæ suæ, esset gentili penè ritu in auro & argento tumulatus: uiderat hoc quispiam, & furtum animo concipiens, ubi nactus est opportunitatem, aurum clam fodiens extraxit. Erat autem in templo beatissimi Io. Baptistæ, quod Tendelinda Regina Modöeciæ, exędificauerat tumulatus. Furi ferunt obuium factū, cùm abire disponeret, eundem beatissimum Christi præconem graui uultu, atq; acri sermone illum increpuisse, Quid inquiēs, perfide, non timuisti, in sacrario meo furtum admittere? Iste sepultus, & si fidem rectam contaminauerit, mihi tamen sese commendauit. Indignum ergo te reddidisti hoc sacrario. Ferunt item, hominem sæpè deinde frustra ingressum tentasse: sed quotiens ingredi tentabat, obuium uidit qui pugno minitans repelleret.

Vincunt Longobardi contra Pont. Max. Liguriam superant.

¶ Rodoaldus deses, ac factis inglorius, adulterio deprehensus trucidatur. Dissidia & sectæ inter Imp. Rom. & Papam. Reginæ pudicitia falsò à delatore commaculata, Duello famuli uindicatur.
Caput. xxiij.

RODOALDVS mortuo Rotari surrogatus, Regnū annis quinquè administrauit: nec magni aliquid peregisse memoratur. Quòd Longobardi pace fruerentur optata, partoq; contenti, aliena non impetebant: nec Exarchis iam fatigarētur. Quòd per eam tempestatem, etiam Imperatores ad impietatē hęreticam dilapsi, cum Romanis Pontificibus non de Regno, sed de Religione contendebant. Cùm Imperator Constans uinciri Pontificem iuberet Martinum, & ad se mitti: quod impius exarchus peregit ministerium: & sanctiss. Papa relegatus in exilium, ibi defunctus est. Cùm interim Sarraceni in Romanis Prouincijs digrassati, iniuriam CHRISTI nescientes uindicarent. Sed hic Rex, quod tranquillitas peperit, uoluptati se dedidit:

Rodoaldus XVIII.

Anno Christi 642.

Constantis factum.

didit: inque adulterio depræhensus, à marito adulteræ trucidatur. Habuit autem uxorem Gundbergam, filiam optimæ Reginæ Tendelindæ: quæ castissimis moribus matrē repræsentabat. Ausa est tamen perfida quorundam lingua, pudicissimæ fœminæ famam attentare, maritoque deferre, quòd lapsa esset amore peregrino. Territa innocens mulier procaci mendacio, quod diceret non habebat, sed more fœmineo, lachrymis testata est dolorem. Viderat ex famulitio quidam lachrymantem dominam, nec ignorabat quæ res ureret pudicissimam fœminam: præsumptione certissima, innocentiam eius testatus, Duellū offerebat delatori. Ille pugnam excipiens, corruit. Ita fidelis miles, dominæ suæ famam & integritatem, marito probans, apud omnes restituit. Huius clarissimæ fœminæ opus, est basilica beatissimi Ioannis Baptistæ apud Ticinum.

¶ Aripertus tranquillè uiuit, donec ab Imp. Constante apud Beneuentum lacessitus sit. Reliqua eius Imp. acta & mortem docent. Caput. xxiiij.

ARIPERTVS Rodoaldo succedit in Regno: quod nouem annis summa tranquillitate gubernauit: cum Exarcho Romano, atque Italis pace constituta. Sed in ea uires, ut fieri solet, non armis exercitatæ gentis huius, emarcuerunt, cùm nulla fortiter agendi præstaretur occasio. Sua contenti tueri, alienis non imminebant. Nauigauit tamen per huius tempora in Italiam Imperator Constans, Tarētumque applicuit: & inde terrestri profectus itinere, in agro Beneuentano cum Longobardis conflixit, & nonnullas ciuitates recepit: Luceriamque ad solum usque subuertit. Inde uerò cum cōfluentibus undique Longobardis parùm proficeret, fiunt induciæ: per quas Romam ingressus Imperator, solennia quædam cum Vitelliano Pontifice peregit. Nec multo post reuersus Tarentum, in Siciliam nauigauit. Qua prouincia, quòd illi Sarraceni reliquum fecerunt, despoliata, in Balneis non longè à Siracusis occiditur à suis, cùm iam in ea insula fecisset per aliquot annos moram. Milites ad antiquam respicientes consuetudinem, Maxentium ex suo numero Imperatorem dixere. Aduersus quem nauigans Constantinus prioris filius, oppresso Maxentio, & patris sui interfectoribus, Imperij dignitatem, quam uidebatur amisisse, pulchrè domum reuocauit. Interim Longobardi sub hoc Rege tranquillitatem temporis nacti, natiuam ferociam, & perinde uirile robur, paulatim exuerunt in mores Italicos, sub molliore cœlo cōalētes.

Aripertus XVIII.

Luceria subuertitur à Constante.

Constans Imp. à suis occiditur.

¶ Gundiperto, Partharis frater Regnū inuidens, Mediolani res nouas mouet. Grimoaldus æquè ambiens, proditione Garibaldi Regem opprimit, Regnū ui occupans, Proditor pœnas luit. Caput. xxv.

Gundipertus. XX.

VNDIPERTVS hunc filius Regno excipit. Sed à fratre Parthari uarijs modis agitatur. Qua ex re cùm pacem deforis haberēt Longobardi, intus domesticis malis laborabant. Nam Gundipertus filiorū Regis maior natu, Regnū sibi deberi confisus, Grimöaldū sibi Beneuentanū Ducē, subsidio in fratrē ferē aduocasse. In quam rem Garibaldū Ducē Taurinensem, misit ad dictū Grimöaldum (cuius erat inter cæteros Duces potentia maior) ut illi in fratrem ferret auxiliū. Intellexit enī, Mediolani germanū suū rebus nouis studere. Improbus Garibaldus, Grimöaldum ad Regnū inuitauit: ut oppresis ambobus adolescentibus, qui Regno impares uiderētur, uir prudēs & fortis, ipse teneret gubernacula. Facilè persuasereris ambitioso inire Regnū. Ille mox Ducatū suū filio permittit: uires undiq; ex omni Italia cumulat, ac Ticinum mouet. Garibaldus præcessit, Regi Gundiperto nunciaturus aduentū Ducis Grimöaldi. Ille cū mali nihil suspicaret, etiā cōsilio usus est proditoris de Duce collocando. Hunc, inquit ille, quē coniugio germanæ tuæ dignaris, non alibi, quàm in palatio honestius accipies. Sed illi non longa usi circumitione, Regē, ubi primò conuenit, Grimöaldus opprimit, Regumq; inuadit. Partharis ubi fratris casum audiuit, fuga sibi cōsuluit: quòd par tyrañi uiribus esse non posset. Garibaldus aūt proditor, non longū lætatus proditionis præmio: inuentus est homo, qui ultimi Regis sui uitam impenderet: qui cùm sciret Garibaldi proditione cuncta patrata, tempus obseruat, quo inermis Ecclesiam adeat. Tum latitans, gladium lateri eius infixit: mox trucidatus ab apparitoribus eius Ducis. Grimöaldus autem filium Gundiperti Regis puerum perdidit: Germanam uerò occisi Regis, ut erat constitutum, duxit uxorem.

ô Proditorem.

Vltio proditionis.

¶ Grimöaldus, Regno ui potito, Partharim fratrem à se occisi Regis, ab exilio redeuntem in gratiam recipit: At falsò traductum, Partharim occidere tentat: sed Hanulfi ingenio liberatur. Caput. xxvi.

Grimöaldus. XXI.

Vdiens aūt Partharim occisi Regis germanū perfugisse ad Hunos in Pannoniā, mittit qui Regi gentis Cacaño diceret. Meminisse illū oportere, quòd Longobardorū beneficio sedes teneat præcario: si illorū hostes peragat tueri, uenturos ex Italia ad uindicandas pristinas sedes: ut statim pœniteat illū, se Longobardis opposuisse. Motus Rex, adolescenti ait, Proficiscat quocunq; uelit: sibi non expedire, Longobardos in se prouocare. Adolescēs circumspiciens quo iret, induxit in animū, redire in Italiā: Grimöaldi sororij sui implorare misericordiā: quòd audisset, illū non esse ab humanitate alienū. Itaq; profectus, præmisit hoīem sibi deditiss. qui Grimöaldi in se animū exploraret.

ret. Audiens ille rectũ Adolescẽtis in se animũ, atq; fiduciã, remandauit. Securus rediret: nihil mali passurus, imo etiã sperare iubebat singularẽ de se prouectionẽ. Confidit iuuenis & concitò uenit: atq; iam pronus inclinabat, ut ad pedes se mitteret Grimöaldi. Quod ille non passus, leuauit ad oris osculũ. Tũ Partharis. Ego inquit, seruus tuus sum, & ideò procumbere debui. Poterã quidèm inter exteros uiuere quietus, sed cùm audirẽ te uirũ Christianissimũ, me fidei tuæ permisi. Ille iurat corã omnibus, nihil illũ mali passurum: sed quando se in fidem illius contulisset, summã sui in se affectionẽ experturũ. Deditq; illi mansionẽ in urbe pręcipuã: pręcipiens, ut abundè illi omnia suppeditarentur quæ posceret. Concurrerant ad illũ ciues Ticinenses, plurimũ illi de reditu gratulantes: laudantesq; consiliũ, quòd pacatũ gerẽs animũ, se in gratiam Regis contulisset potius, quàm discrimini bellorũ se per arma inmisisset. Visum est à nonnullis delatoribus, quòd à multis salutaretur: idq; in nouam interpretantes conspirationẽ, Regi suggerebant: ut quàmprimũ illũ perderet. alioquin intestinũ sibi bellũ oriturum. Ille mox oblitus iurisiurandi, consiliũ accępit iuuenis perimendi. Lautam illi cœnam præparans, & uinũ mittens abundantius: ut sepultum mero, commodius opprimeret. Intulit illi splendido apparatu cibos unus ex prioribus ministris, iam Regi seruiens. Non tamen oblitus prioris fidei, cùm intellexisset Regis de illo motũ, secretius insinuauit, ut ebrietatem caueret, sibiq; prudentissimè consuleret. Aderant ex Regijs stipatoribus, qui illũ inuitarẽt, de more gentis, ad pocula. Nondum enim patrius ritus in gente defecit: quamuis sub alio iamdiu cœlo nati uictitassent. Partharis in aurem dicit pincernæ fidissimo, ut pro uino in aurea phiala, aquam illi porrigat, quotiẽs fuerit bibendũ. Hoc ille obseruans, sobrietatẽ sectatur: & nihilominus in oculis astantium tam hausit auidè, ut uisentibus persuaderet bibere uinũ. Abierũt quidam ad Regẽ. Ille sciscitał, quid agat Partharis. De uino, inquit unus, quod Rex miseras, abundè potat, & hilarescit. Tũ Rex. Bibat inquit ad uomitũ. nam pro mero quod hausit, cruorem dabit. Inter hæc Partharis Hunulfum unum ex fidissimis uocat: docet periculũ suum, & requirit consiliũ. Ille sibi curę respondet fore, quomodo illum educat. Iubet unum ex seruis stratum suum deponere in cubiculum Partharis, ut apud illum noctu cubaret. Misit autem Rex ex suis, qui obseruent, ne quouis pacto elabatur. Hunulfus autem ingressus cum Parthari cubiculum, culcitram suam cum ursi pelle in crepusculo portari iam seruiliter uestito imponit: illum flagris cædens, seruiliter agit ante se quasi iumentum, ut efferret depositum onus. Qui astitere, non consyderabant uultum transeuntis: quem & habitus, & onus, & fla-

Redit Partharis in gratiam.

Delatio iniqua.

Hunulfi ingenium.

gra uilem esse monstrabant: rogauere tamen, quid tam immaniter cæderetur? Hunulfus ait. Bestia illa, cùm culcitram inferre iuberetur, non quam debuit inferebat: nunc uadit onus permutare. Iam perductum extra portam, iunctis sodalibus, concitò mittit in Astensem ciuitatem illi fidissimam: quòd necdum Regi pareret. Inde in Taurinensem: unde in Galliā mitteretur extra omne periculū. Facto mane, mittit Rex, qui adducant conspectibus eius Partharim. Cubicularius orat quamsanctè, permittant fesso ex itinere magno somnum. Illi referunt quæ audierant Regi. Indignatus ille, damnat eorum tarditatem: iubetq; excussum somno pertrahi, longo somno mancipandum. Redeūt, & importunè adire contendunt. Iterum in preces descendit ianitor. Illi reiecto eo, ensibus & ferro uiam aperiunt, perfractis foribus irrumpunt, & excusso lectulo, ubi uacuū cernūt, conuersi in famulum, ubi sit Partharis rogant? Ille abijsse confitetur. Rapitur ad Regem, morte uicaria perdendus. Rex sciscitatur, quid de Parthari sit factum? Audit omnem rei ordinē. Rogat astantes, quid mereatur homo iste? Illi una uoce, morte dignum proclamant. Iurat Rex quamsanctè, non pœna, sed præmio dignū, qui fidem domino suo, cum proprio periculo suo, impleset. Vbi sit Hunulfus, Rex sciscitatur? Confugisse aiunt in Ecclesiam. Rex interposita publica fide, remandat, ut nihil sibi timens, Regem adeat. Venit: & iussus rem exponere, ad liquidū refert, quid pro liberando amico fecerit. Omnes reū læsæ Maiestatis acclamant. Rex uerò negat. Nam fidem honorandam, non culpandam esse. Vocat utrunq; pariter. Optionem dat: secū esse malint in palatio, an cum Parthari in exilio? Hunulfus refert. Quando inquit Rex, arbitrio meo permittis, dicam liberè quod sentio. Ego tibi uitam debeo: quam cùm posses auferre, donasti. Cæterum fides prima obstricta est Parthari, cum quo malim exulare, quàm fidem uiolare. Idem famulus contestatur. Rex utroq; collaudato, iubet de domo sua accipere iumēta, famulos, commeatus abundè, & ire ad dominum suum. Illi actis Regi gratijs, in Franciam contendunt ad Partharim. Tenebat tum Franciam Dagobertus: quo cum fœdus fuit Grimöaldo, ita ut nihil exinde timeretur. Attamen exilium suum Partharis longanimiter tulit: donec Grimöaldum sors de medio fecit. Addidit autem iste quasdam Leges Rotarícis in codice Longobardorum.

Dagobertus Franciæ Rex.

¶ Longobardorum uictoria aduersus Imperatorem Rom. Bauarorum item nomine Regis Grimöaldi contra Lupum rebellem Ducem Foriuliani. Cap. xxvij.

GRimöaldus cùm filiū Beneuento præfecisset, Regnū accæpit post Ariperti filios. Cùm interim renunciatum illi esset,

esset, Imperatorem uenisse in Italiam, expugnasse Luceriam, & euertisse Acheruntiam: Beneuentum quoquè obsedisse, maximis contractis undiq; uiribus, statuit filio subuenire. Præmissis quidem diuerso itinere multis milibus: qui à Rauennatibus non leue accępere incommodum. Ipse interiori uia gradiens cum expedito milite, nunciū præmisit, quem filius ante miserat ad illum. Hic à Græcis intercæptus, & Imperatori præsentatus, maiora uero narrauit de superuenientibus Longobardis. Quarum rerum commemoratione motus Imperator, non expectandum duxit, sed soluit obsidionem. Inde mouens Neäpolim, ad Taloris amnis uadū à Longobardis est inuasus. Qui agmen clauserant cæsi: proximi uersi in pugnam, magno prælio manus conserunt: nulloq; ex transgressis redeunte, qui remanserant, penè ad internitionē sunt deleti. Declarauit Imperator, Romam iturus, Ducem suum Saburrum, ciuem Neapolitanum, uiginti milia militum illi attribuens: quibus & regionem, & ciuitates in fide manentes tutaretur, & Longobardos insectaretur: ne eunti Imperatori, ut prius, occurrerēt. Grimöaldus autem sciens sibi Ducem oppositum, duxit in illum: & cùm uterq; pugnæ auidus uideretur, conserta manu fortiter pugnauerunt. Sed Græci milites Italicum Ducem fastidientes, tum concesserunt. Cæsus Saburrus, & cum eo plurimi, uictoriam reliquit Longobardis. Dum hæc agerentur in Campania, Lupus Fori Iuliani Dux, quem Rex Papiæ defensorem reliquit, ibiq; iussit consedere, auctus, omnis spem Regni concæpit: quòd Regem confideret, magnis Imperatoris agminibus implicandum, aut opprimi: aut ita debilitari, ut facile ab illo se tueretur. Manifesta dedit indicia rebellionis. Igitur Rex Grimöaldus, Bauaris, cū quibus nuper icta sunt Longobardis fœdera, nuncium mittit: ducant in Lupum, eumq; faciant rebellionis pœnitere. Illi non expectato secundo nuncio, ilico duxerunt in illū. Sed & Grimöaldus magnis itineribus regressus, ab alia cogitauit inuadere regione. Prior autē Lupus occurrit expedito exercitu Bauaris, iam Fori Iulij ditionem cum populatione ingressis: & conserto prælio, utrinquè fortiter pugnatur. Prima quidē die superior uisus est Longobardus: postera die repetito pręlio, pari penè clade discessum est. Sed tanta erat animorum concitatio, ut ne tertio die supersederent prælio: in quo iam apertè uictoria Longobardo inclinabat: sed durauit Bauarus, nouarum spe copiarum, quas sciebat superuenturas. Quibus acceptis, renouato prelio, fortissimè dimicans Lupus, inter confertissimos hostium acies cecidit. Bauari uictores, populationibus & incendijs incessere. Grimoaldus Rex iam reuersus, misso solenni nuncio, Cacanno Regi gratias egit: mutuas eidem uicissim

Victoria Longobardorum.

Bauari uictores.

eisſim uires repromittens: effecit, ut pacato agmine retrocederet.

¶ Forum Popilij Grimōaldus dolo, & horrenda tyrannide ſuperat, ac ſolo æquat. Vuandali ab Arnefrite rebellanti euocati, Arnefrite iam cæſo, bis in fugam non ſine magna clade compulſi ſunt. Opterginū ſubuertitur. Rex tandem moritur. Caput. xxviij.

EMOR inde Rex cladis, quam ſui accæperant apud Forum Popilij, ſtatuit uindicare: ſed egit diſsimulanter, quaſi in Vmbros moturus. Egit autem, ut præmiſsi leuis armaturæ milites, prius ciuitatem ingrederentur, quàm à quoquam unde eſſent perpenderet. Ipſe magnis itineribus ſecutus cum militibus, ſacra Paſcæ uigilia irrupit, populo diuinis intento. Ibi cruenta cædes, & plus quàm Chriſtiana uindicta. Infantes recens initiati, cum ſacerdotibus & diaconis, ſenes cum iunioribus, ſine diſcrimine ſexus & ordinis ſunt trucidati: ciuitasq; ſemper Rauennatibus parens, ſubuerſa, ſolo eſt æquata. Sed & in Prouincia Forum Iulij noua exarſit conflictatio. Equidèm Arnefrites Lupi filius, paternæ necis dolore percitus, rebellabat. Conceſsit autem in Dalmatiam ad Vuandalos: quos nunc, ſuperante conſuetudine, uero nomine detracto, Sclauos appellant: quorum magna manu conflata, cùm montes & maria, & quæ non haberet polliceretur, terrificus incubuit ſuis Longobardis. Duxit autem in paternam prouinciam, illam recuperaturus, inexplorato quid hoſtes agerēt: Nemaſo oppido admouit copias. Ibi ſe confertiſsimi hoſtes, motum eius præſcientes, abdiderunt: & erumpentes penè imparatis incubuere. Cœpta eſt à primis pugna, ſed ſtatim intermiſſa, reſpexerunt in fugam Vuandali. Ipſe Arnefrites fortiter pugnans, cadit. Elapſi à fuga Vuandali, in Hiſtriam, Dalmatiamq; reuerſi, iniuriam ſuam deplorauere. Totius ergò gentis uiribus expeditio cœpta, in Forijulianos educit. Sed iam nouo Duce creato, Rex Longobardorum, cui legiones attribuit, proſpiciens aduentum Vuandalorum, opportunis locis caſtra illis oppoſuit: & in conſpectum uenientibus occurrens, magna illis illata clade, coëgit retrocedere. Quo tēpore Rex à Popiliana cæde reuerſus, Opiterginum oppidum Foroiuliani Ducis regione, ſubuertit: quòd Arnefritis ſtudioſos comperiſſet. Non tamen populū peremit, ſed in proximas ciuitates permiſit commëare. Tanto autem fuit uictoriarū ſucceſſu. Rex elatus: ut niſi illum mors, multis bonis opportuna, ſuſtuliſſet, maximas laboris anguſtias uidebatur Romanis, Rauennatibusq; importaturus. Sed tum deciſa uena, prius quàm ſolidaretur, iterū rupta, immoderata ſanguinis effuſione Regem peremit.

Margin notes: Stratagema. Tyrannis. Arnefrites. Cadit. Opiterginū ſubuertitur.

¶ Partharis ab exilio in Regnum reuocatur: cum filio Iuniperto partim regnat. Tridentū obsident: urbs illis traditur. Tum in pace quiescit.
Caput. xxix.

PARTHARIS Ariperti filius, quē Grimōaldus occiso eius fratre fugauit, Grimōaldo de medio sublato, per amicos reuocatur, & sublimatur in Regnum. Hunc alij Bertarium uocant. Qualis sæpè in peregrinis nominibus solet error accidere. Aiunt hunc cùm apud Regem Franciæ Dagobertum nullam consolationē recuperandi Regni inueniret, nauigare in Britanniam cōstituisse: uel longinquitate regionis, exilium suum consolari, uel qualemcunq; inde spem haurire. Cunq; in naui esset iam propè soluturus, audisse ferunt uocem, incertū unde, Reuertatur Partharis in Italiam. quia Grimöaldus hac nocte defunctus, sedem illi Regni uacuauit. Circumspiciens in litore, neminem qui uocē emisisset potuit inuenire: diuinitus sibi missum nunciū interpretat. Nec contempsit. Nam reuersus propè Ticinum à Magnatibus excipitur. Garibaldū Grimōaldi filiū, collatis armis expulit Regno, & uolentibus Proceribus regnauit. Erat aūt in Regno dignissimus, iusti & recti tenax. Misit aūt Beneuentū, & uxorem cū filio (quos eo loci relegauerat Grimöaldus) reuocauit. Excitauit tū Regi hostē sua lenitas. Fecit enim pater ipse filiū sibi conregnare Iunipertū. Alachis uerò inter Duces primarius, Dux Tridentinus, rebellionē intētauit. Sed Iunipertus Regis filius, cùm illi esset familiarissimus, & patrem placauit, & ferocem uirū conquiescere fecit. Cunq; sępè Dux retentaret nouas res, & Regis filius nō cessaret apud patrem tueri amicū: orabat patrem filius, ut quoniam Alachis propinquitate Germanorum sublimes spiritus gereret intra Italiam, Brixię illi Ducatum permitteret: quo fręnum illi citius injceret. Rex contra. Brixiæ esse multos Proceres, cum quibus inita cōiuratione, homo turbulentus mala multa moliretur. Iunipertus filius, non hoc futurum spondēs, peruicit: ut Brixiensis illi Ducatus permitteretur. Huius temporibus Regis, noua gens Bulgari, Thraciam inuaserunt. Quos mira confusione, eandem esse, quæ Hungaria dicitur, uult uideri Blondo, alijs in rebus diligentissimus Antiquitatis scrutator. Sed Hungari longè post hæc tempora annis ferè quadringentis subière. Hæc quoquè Bulgarorum gens, nunc etiam distinctas habet sedes ab Hungaris in Misia: cùm Hungari sint inhabitatores Pannonię. Blondus autē nunc ab Hunis, nunc à Bulgaris ortos uult Hungaros. Interdum magnus dormitat Homerus. Ad Longobardos nostros reuertamur. Partharis Rex Christianæ religionis obseruantissimus, Papiæ Monasteriū erexit

Partharis XXII.

Bulgari, qui Hungari.

erexit

erexit diuæ Agathæ: eiusq; uxor Rodelinda, gloriosæ Mariæ ædem, quæ ad Particas uisitur, erexit. Hic ergo cùm aliquantis annis solus regnasset, anno Regni octauo, filium Iunipertum, quo certior esset successionis, Regni fecit cõsortem. Quo tempore Tridentinus Dux gentis Longobardæ, in Bauaros bellũ gessit, insigniq; uictoria Ducem eius gentis, obtriuit Gramonem. Qua elatus uictoria, ausus est etiã Regibus suis rebellare. Duxerunt autem in illum, & aliquot prælijs dubia uolitauit uictoria. cùm uires utriusq; exercitus grauiter cõciderentur. Demum uictoria cessit Regibus, Dux intra mœnia Tridenti se recæpit. Secuti Reges, obsidione cinxerunt urbem. Ciues cùm dedere uellent Ducem, elapsus est. Vrbs Regibus deditur. Posteriori tamen tempore, interuentu Regis iunioris, reconciliatur patri: usq; adeò, ut illum Rex Iunipertus, dissuadente multum patre, Ducem, ut diximus, Brixiæ constituerit. Quieta tamen fuere deinceps horum Regum intra Italiam tempora. quia Imperator Constantinopolitanus, Bulgaris nouæ genti conflictatus, Longobardos iam in Italia confirmatos, non attigit. Cunq; Partharis per annos. xviij. Regnũ administrasset, octo quidèm annis solus, & decem alijs cum filio, concessit in fata: sepultus in pace iuxta Ecclesiam, quam Aripertus pater eius in honorem sancti Saluatoris, in Ticino construxerat: multisq; decorabat ornamentis.

Gramon obteritur.

Tridentum deditur.

¶ Iunipertus, ab Alachi sibi amicissimo, decipitur. Ticinum dolo occupat tyrannus. Hinc bello suborto, Duellum negans, Senonem diaconum pro Rege sternit. Elusus, renouato prælio cadit. Caput. xxx.

Iunipertus XXIII.

IVNIPERTVS filius cum patre annis octo, post illum duodecim solus Regno præfuit: uir æquè religione ac iusticia insignis: quibus rebus promeruit, ut etiã post parentem tranquilla tempora nancisceretur. Nam temporis tractu in id roboris ea gens cõaluit, ut difficilè fuerit eam oppugnare. Quieuerunt exarchi, satis habẽtes sua tueri. quòd nihil uirium, aut supplementi sperare poterant à suo Imperatore, partim Bulgaris, partim Sarracenis implicito. Maior illi cura fuit, suos in fide continere Duces, à quibus crebrius genti prouenit detrimentum. Accæpit autem Iunipertus uxorem de genere Anglisaxonum, nomine Armelindam. Sed Alachis, quem Rex apud patrem sæpè defenderat, bonorum eius malè memor, illi rebellauit, iunctis sibi Alsone, & Gransone de Brixia. Cum enim Papia (quæ est Ticinum) abesset Iunipertus, ille aulam eius inuasit: & omnibus ad rebellionem excitatis, cõegit illum fugere intra lacum Larium iuxta Cumas. Terruit Ecclesiam Romanam ille motus. Nam Alachis hostis erat acerrimus Ecclesiarum,

Alechis tyrannus, ingratus Regi.

siarum. Ticinensis tamen Episcopus Damianus, uir magnæ pruden- tiæ, præsentium rerum statui se contemperans, misit cum benedictio- ne Diaconum suum Thomam, ad Alachem, ut gratiam eius merere- tur. Cumque uenire Diaconum, uirum utique religiosum, illi esset nuncia tum: per contumeliã illi remandauit. Si femora nuda gestaret, ingre- deretur. Ille respondit, se illo die mundis uestitũ. Alachis ad hæc. Non se de femoralibus agere, sed quod illis tegitur. Respondit Diaconus, se sibi nullius esse criminis conscium. Occultorum Iudicem esse Deũ. Vix accæpit quod misit Episcopus, & satis contumeliose dimisso Dia cono. Timuit tyrannum clerus omnis: imprecatus illi Regnum non diuturnum. quod & euenit. Numerabat Alachis iam se pro Rege, ge- rens nummismata: & cadens in terram tremissis, à puero filio Aldo- nis impubere, qui forte aderat, exceptus Regi redditur. Ille conuersus in puerũ, quem nihil sapere reputabat, ait. Pater tuus multos eius ge- neris habet, quos breui reddet tremisses. Puer ignarus rei, uerba retine bat. Regressus ad parentem, rogatur, si apud Regem in palatio fuisset, & quid ille egerit, quidúe dixerit? per iocum (ut fieri solet) ex puero sciscitatur. Ille uerba Regis de tremissibus repetebat. Percussit animũ Aldonis. Mox ingressus ad fratrem Gransonem, docet suorum capi- tum à tyranno pericula. Mox circumueniendum illum, Iunipertum- què reuocandum inter se constituunt. Et his uerbis aggrediuntur ho- minem. Iam inquiunt, propitio Deo, exanclatis rebus, & omnibus in ordinem redactis, unum sentiunt omnes: te Regem suum sine contro- uersia colunt: cur non laxando iam animo in uenationem exis? Nos ti bi custodiã urbis, & hostis tui caput & spondemus. & exhibebimus. Credidit ille, & curis positis, in uenationem abibat. Illi ad Lacum Cu- manum properantes. Regem adeunt Iunipertum, illiusque prouoluti pedibus, ueniam precantur: spondent reductionem in palatium. Ille accepta, dataque fide, cùm de temporum, & rerum gerendarum ordine inter eos conuenisset, reducitur Iunipertus: & ab omni clero atque popu lo lætabundis gestibus excipitur. Ibat interim nuncius ad Alachim, de reducto Iuniperto. Ille urbes circumibat, Placentiam, ac cæteras ui res colligens, ut occurreret ad prælium Iuniperto. Iam ille quoque ar- mis instructis, ibat in hostem. Conuenerunt exercitus in campo qui dicitur Comnatus. Et misso ad Alachim nuncio Iunipertus, manda- uit illi. Cur inquit mittimus populum in discrimen? duorũ causa agi- tur. Ego, tuque dirimamus hoc prælium dexteris nostris. Qui uicerit, regnet. Alachis autem Duello se committere non audet. Tum unus ex primoribus genere Tuscus. Quid inquit est quòd pugnam detre- ctas in hominem, quem ebriosum semper appellas? Cui ille. Est qui-

Lasciua tyrannis.

Reducitur Iunipertus.

Duellum respuit Alachis.

dem ebriosus Iunipertus, sed robustus. Pueri lusimus in parentis illius Regia, cùm ille apprehensum ex uellere quemlibet arietẽ, una manu deportauit: quod & ego tentans, implere nõ potui. Itaq; quod puero fuerat robur, adauctum plus quàm uirile debet censeri. Tum ille Primarius. Degenerem ego Regem non sequor. Mox transijt ad Iunipertum. Totis agminibus pugnandum uidebatur. Seno erat uir ecclesiasticus, ordine Diaconus, qui Iunipertum Regem supra modum diligeret: & iam pugnæ accinctum alloquitur. In tuo inquit Rex capite, multorum salus est constituta. Si uinceris, quod omen absit, ilico omnes perimus Ecclesiastici cum populo. Da ueniam, & arma mihi tua, si uidetur, permitte: facit habitudo corporis, ut apta sint. Nec sum expers militaris disciplinæ. Si uicero, cunctis uinco. Si pereo, mei solius capitis est periculum. Recusabat Rex, militiam nolens detrectare. Sed à suis omnibus rogatus, & penè cöactus, uolentem Regijs armis pugnare permisit. Conseruntur manus, & Alachis omni acie obseruabat Regia arma, in quibus hostem Iunipertum pugnare non ambigebat. Illi se fert obuium. Pugnam conserunt. Seno cadit. Temeritatis luens pœnam: quòd se armis immisceret non suis. Alachis ubi iam fudit hostem, esse Regem fisus, caput cum galea desectum, iussit in hasta præferri. Interim fama uolat in utroq; agmine, cæsum Iunipertum. Ille se suis offert: delusum hostem esse, fiunt certiores. Alachis extractum galea caput, ubi rasurã clericalem in uertice conspicit, erubuit: quam sanctè iurans, si uicerit, puteum se impleturum ex genitalibus clericorũ. Mox acrius in pugnam redeunt. Temerator ille inprimis cadit. Victoria prouenit non incruẽta Iuniperto. Ex actis ergò duodecim post patrem annis in Regno, concessit in fata: filium relinquens Regni hæredem cum tutore, quem pater testamento designauit.

Seno diaconus, pro Rege miles.

Alachis cadit.

¶ Luitpertus puer, sub tutore Asprando Regnum subit. At Regno cum tutore pulsus, Raimbertus aliquot mensibus tenuit. Caput. xxxi.

Luitpertus XXIIII.

LVITPERTVS filius admodum puer, cui pater tutorem fecit Asprandum, ex Ducibus unũ, in Regno succedit. Sed tutoris administratio Regi primum concinuit bellũ. Nam Raimbertus Taurinensium Dux, non æquo ferebat animo, se præteritum in tutela. Contractisquè uiribus, mouit in Asprandum, conatus illũ administratione deturbare. Aduocauit Asprandus Rotarim Bergomensium Ducem. Et promptissimo exercitu educentes, apud Nouariam concurrunt. Ibi grauiter pugnatum est. Sed inclinauit uictoria Taurinensi. Igitur aduersarij cum Rege puero fugam ineunt. Cunquè nemo resisteret, uictor intrat Papiam: ibiquè coronam susci-

piens,

piens, Regni iura inuasit. Sed nō diu tenuit. quippe post paucos menses diem suum obijt.

¶ Arithpertus Raimberti filius ui Regnum tenet: uarijs prælijs uictor, Regem puerū, cum Rotari, capite plectit. Christo fidelis, multis Ecclesiā Rom. donis ornat, tandem Ticino amne submergitur.

Caput. xxxij.

ARITHPERTVS Raimberti filius, Regnum à patre occupatum, fortiter defendit. Sed cęteri Duces Asprando monente, pro ueri REGIS Luitperti reductione arma sumpserunt. Quorum Ducum primarijs Zothone, Tharone, Pharone, Rotari, atquè Asprando, cum Rege puero, magnisq; copijs mouētibus in Papiam obsidendam: non expectandum ratus Arithpertus, cum armato erupit exercitu. Cōcursumq; est totis uiribus Cisalpinę Galliæ, quæ nunc Longobardia dicitur: & uariante fortuna, sæpè spes & metus alternabant in partibus. Ad extremum tamen uictoria inclinauit Arithperto. Nam Rex puer, uiuus uenit in hostiū potestatem. Asprandus fugiens, se recepit in Comacinam, Rotaris autem accedens Laudam suę ditionis oppidum, à cōsortibus partium suarum Ducibus, se Regem fecit declarari. Quæ cùm essent Arithperto nunciata, motis signis, solenni exercitu duxit in Laudam: eamq; ad primam oppugnationis ostensionem cœpit. Mouitq; in Ducatum Bergomensem. Et quoniam nouum Regem Rotarim magnum audit fecisse belli oppositum, conscendit paulatim in montem, & admotis Arietibus, reliquisq; obsidionis apparatibus, munitissimam urbem cœpit oppugnare. Multoquè sudore, cruoreq; exhausto, cùm fortiter obsessi mœnia tuerentur, multiq; inuicem mortales, cecidissent, cœpit urbem munitissimam Arithpertus. Captumq; in ea Rotarim, & in contumeliam detonsum, cum Rege puero fecit iugulari. Inde duxit in Comacinam: eamq; Insulam cum oppido suo obsedit. Præscius autem Asprandus, per saltum uicinos confugit ad Bauaros. Sed Arithpertus expugnatum oppidum, solo ęquauit, Per quæ tempora Gisulphus Beneuenti Dux, cùm nouus Orientis Exarchus Romam applicuisset, quem maligno sciebat esse in Romanos animo, eduxit exercitum: & oppida quędam Romanis parentia cœpit, inde opulentam prædam cum captiuis abegit. Sed cùm exarchus in Rauennam abisset, Rom. Pontifex Ioannes, misśis Oratoribus, Ducem placauit: ut accæpta pecunia, captiuos cum cæteris rebus restitueret dominis. Nec difficulter annuit. Ita inuenta est ea gens, postquàm CHRISTI religionem suscepit, semper Ecclesię paruisse: illiusq; incremento, quod posteriora docebunt, militasse. Interea

Arithpertus. XXVI

Victor Arithpertus.

Laudam cepit.

Vrbe capta Rotarim cū puero Rege iugulat.

terea etiam Forijulien. Dux, cum uicinis Vuandalis, quos nunc Sclauos appellant, manus conseruit: & mutuis inuicem prælijs multa sunt damna irrogata. Sed Arithpertus CHRISTO deuotus, & Romanæ Ecclesiæ amator singularis, ut eam magnificaret: Alpes, quas dicunt Coctias, in quibus Genua urbs nunc præclara, & quicquid ab ea ad Alpes usq; Galliarũ fines censebatur, beato Petro donauit. Sed is Rex dum conserto prælio in Asprandum, quem Bauari reduxere, & iam inclinatis rebus inferior haberetur, in fugam uersus, cùm Ticinum amnem traijcere tentaret, submersus interijt.

Donatio Arithperti.

¶ Asprandus tandem post mille pericula, trium mensium Rex substituitur. Caput. xxxiij.

Asprandus XXVII.

ASPRANDVS, quem pro Rege tutelam gerẽte, armis uictum Rex fugauit, illecq; elapsus est ad Bauaros: eorum uiribus auctus, redijt in Italiam Regnum repetere. Illi Rex Arithpertus occurrens, prælio uincitur: & in fugam uersus, in Ticino mergitur: Regnoquè illi succedit. Sed non diu tenuit. Quamuis enim summo omnium Longobardorum consensu Rex sit declaratus, tertio tamen mense uitam finiuit. Ita multo labore quæsitum non sibi, sed hæredi filio Regnũ cernitur parauisse. Sic se res mortalium habent. Fatigant cœlũ & terram, & per mille pericula uix perueniunt quo cupierunt. Perueniẽtes autem, aut nouis excipiuntur incommodis, ut intelligant, non tanti fuisse quòd ambiebant: aut potiti, breui deserunt. Igitur moriens Asprandus Regno cessit.

¶ Luitprandus succedit, fide pius, in rebelles acer. Pace cũ Pont. Rom. inita, Romã ingreditur. Caput. xxxiiij.

Luitprandus, xxviij.

LVITPRANDVS Asprandi filius, nomen referẽs infelicis pueri Regis, Rex post patrem creatur, summo Longobardorum consensu. Is prima expertus est suorũ incommoda. Nam cognatus eius Rotibites, cùm necis Regiæ consilium sumpsisset, proditus Regi, pœnas dedit. Quo exemptus periculo, donationem Romanæ Ecclesiæ ab Arithperto Rege factam, de Coctijs Alpibus, confirmauit. Interea Feroaldus Spoletinus Dux, ad Regem suum simulans profectionẽ, iter habebat per Flammineam, ursbesq; Rauennati parentes ditioni: & quamquàm compertam haberent eius profectionem incolæ, quia tamen nullæ recentis iniuriæ causæ uidebantur, nihil hostile ueriti, ciuitatum suarum custodiam intermisere. Ille autem, ubi Classense oppidũ attigit, suæ fecit ditionis. Sed Rex misso nuncio, Ducis factum irritauit: iussitq; reddi furto captum oppidum. Penino quoq; Forijulianus Dux, cum Vuandalis exercuit inimicitias, pro more bellico, dans & accipiẽs incommoda. Interea

Classense oppidũ dolo captum, redditur.

cùm

cùm Romani ab Imperatore non æquo fouerent iure, & esset aliquid causæ, Longobardorum Dux à Spoleto Narniam inuasit: & cœpit. Rex uerò Luitprandus iam aperta rebellione, Exarcho occurrẽs, collatis omnibus suæ gentis uiribus, Rauennam obsedit. Cernens autem ciuitatem captu difficilem, inde Clusium mouit: quod oppidum captum, crudeliter spoliauit. Sed hanc, si dici debeat, iniuriã (causæ enim non panduntur) magno postea Longobardus cõpensauit beneficio. Exarchus enim Italiæ, ab Imperatore Leone missus, urbem Romam spoliare: Pontificemq́ captũ mittere Constantinopolim, cùm ex Rauenna moueret cum militibus: Spoletinus Dux Longobardus, operas suas Pontifici pollicitus, cum copijs aderat, uiamq́ insedit Salariam, qua erat Rauennatibus transeundum. Tentauit irrumpere: sed egregia Longobardorũ opera repulsus, agmina reduxit Rauennam: mala quæ in animo habuit, ab hoste Imaginum Leone, implere non potuit. Interea cùm in caput Pontificis Imperator multa moliretur, misit Eurithium patricium in Italiam: ut Romanis & Pontifici suscitaret motus iniquos. Is Longobardis dona multa misit, ut in Pontificẽ ferrentur. Sed non profecit. Qua iniquitate temporum motus Pontifex, cum Longobardis pacem stabiliuit. Quam Rex & pronus subijt, & strennuè impleuit. Nam captum postea Sutrium à Spoletano Duce, iussit reddi. Cumq́ Rex pace foris comparata, tempus esse cerneret, suorum contumaciam comprimendi, magno exercitu comparato, duxit in Spoletinum, Beneuentanumq́ Duces. Qui longinquitate uiarum freti, minus parebant: sed interuenientibus magnis utrinquè uiris, Rex ira sedata, reconciliari sibi passus est Duces, meliora de se sperare pollicitos. Atq́ tum Rex pacato agmine, Romam duxit: uisurus & Vrbem, & loca sancta: quando tam de propinquo aderat. Romani autem minus Regi fidentes, urbis custodiam fecere. Acceptus Rex cum exercitu in campis Neronianis, processit in Vaticanũ, adhuc nullis mœnibus cinctum. Ibi obuiam factus Pontifex, Regi se prębuit uenerandum. Delapsus equo Rex ex more, Pontificẽ genibus nixis consalutauit. Et aliquot sermonibus interpositis, accæpta benedictione, Papiam remeauit.

Narnia capitur.

Clusium capitur, spoliatur.

Romam adit.

¶ Spoletum Rex bis superat. Beneuento nepotem præficit. Hildebrandum alium nepotem Regni consortem declarat. A suis Godescalcus truncatur. Pontificis Oratio, & Regis donatio. Classense oppidũ subuertitur. Tandem Rex moritur.

Caput. xxxv.

DEINDE Trasemundus Spoletanus Dux, quem pau

 lò ante

Spoletanū Ducatum obtinet.

Iō ante Rex in gratiā recepit, renouauit rebellionē. In quem Rex ducens, magno molimine ingressus, Ducatum, urbes, & oppida suæ fecit potestatis. Fugiens autem Dux, peruenit in oppidum Romanæ ditionis: ubi fide publica interposita, securitatem accæpit. Secutus Rex, dedi postulat perfugam. Stephanus Romanus Dux, cum Pontifice, fidem falli non oportere, responderunt. Igitur mouens in Romanam ditionem, aliquot urbes cœpit: rediјtcꝫ Spoletum, Hildericum ibi Ducem constituens. Inde in Beneuentum transiens, cùm eius urbis Dux paulò ante rebus humanis excessisset: filiumcꝫ eius puerum surrogassent Maiores; Rex destituto puero, Gregoriū nepotem suum Ducem creauit. Reuersuscꝫ Papiam, cùm se morbo grauatum, laboribus cerneret inutilem, Hildebrandum alium suum nepotem, Regni consortem declarauit. Et cùm aliquanto tempore pax esset, Romani uiribus augeri cœperunt, & Trasemundum Spoleti Ducem, reducere armis intentarunt. Cui rei fauerat Godescalcus, iampridem in Beneuentano succedens, cùm Gregorius mortem obiјsset. Stephanus Rom. patricius inferiora tenens, exercitum duxit, Ducicꝫ obuios populos conciliauit. Trasemundus per Sabinos iter habuit. Igitur re prosperata, Spoletum perueniunt utricꝫ exercitus, Ducemcꝫ suæ restituūt ditioni. Vicissim operas deposcit Romanus, oppida quæ pridem Rex recepit, recuperādi. Ducit promissa Dux in diem: quòd Rex magnis copiјs aduentare diceretur. Igitur iunctis uiribus occurrendum rati, Regi uias insedêre siluosas, unde agmini insidiarentur, apud Fanum Fortunæ, & forum Semproniј. Agmina cùm illuc peruenirēt, ex nemorosis infestantur, magnacꝫ uirorum detrimenta suscipiunt. Iubetcꝫ Rex, Forijuliani Ducem curare de incursionibus. Ille suorū iam cruore madentes aggreditur, & fortiter inuicē pugnatur. Ibi miles Spoletanus, Ducem ex nomine uocans, prouocat in Duellum. Non erat de more gentis (quod sæpè diximus) liberum detrectare. Vacuatur campus. Pons erat in medio in quo infestis cuspidibus incursant. Ibi proturbatus ponte Spoletanus, in risum soluit agmina. Sed utricꝫ pugna omissa, magnis itineribus contendūt Spoletum: nec castra fecere prius quàm istuc peruenirent. Inde reuocatus à Pontifice Stephanus, ad Vrbem communiendam accessit. Rex uerò secutus, Spoletum obsedit, breuiquè cœpit: sed Dux elabitur. Interea cùm Rex accępto denuò in potestatem Ducatu, in Romanos mouere cōtendit. Et dum apparatus obsidendæ Vrbis apparat, Zacharias Pontifex mittit Regi legationem: pollicitus copias, & fauores in rebellem, si urbes pridèm à Romanis captas, restituat. Pacē Rex dedit orantibus: & continuò mouit in Trasemundum. Is ubi uidit se Romanorum destitutum auxilio, Regis

Hildebrandus Regni consors.

Restituitur Trasemundus Ducatui.

Duellum.

gratiæ

gratiæ se permisit. Qui accæptum in gratiam, tonsorauit, clericumque fieri iussit. Tum Godescalcus Beneuentanus, audito comparis successu, sibi timens, uxore & filijs naui impositis, cum omni supellectili in Græciam tranare disposuit. Sed ciues, ut Regis gratiam promererentur, conantem in ipso trucidant itinere: uxorem autẽ & filios, audito tumultu, soluentes, capere non poterant. Pontifex inde ex fœdere urbes reposcit. Et cùm Rex differret, accesit Narniam ad Regem: ibique in templo Valentini sacris peractis, Orationem habuit, præsente Rege atque Proceribus luculentam, de Iusticia & Religione: suasitque inprimis, ut humani sanguinis effusione, fœminarumque oppresione abstinerent. Denique peregit, ut illa ferrata pectora mollirent. Rexque oratione Pontificis motus, nõ solùm postulatas ciuitates reddidit, sed & ipsam Narniam, in qua hæc gerebantur: & Sabinense patrimonium, quod annis iam.xxx. tenuerũt: & in Picentibus Anconam, Cumam, ciuitates: Sutrini quoque agri uallem magnam, patrimonio sancti Petri & ipsi Pontifici dono dederat. Et cum Romano Ducatu pacem in decem annos firmauit. Liberauitquè Rex multos Romanos, Rauennates, & Italicos, qui carceribus Longobardorũ tenebantur. Redeuntem in Vrbem Pontificem Agibrandus Dux Clusinus, Regis nepos, & Ramildus Tusciæ, Castaldio gentis Longobardæ supremi Duces, deduxerunt: & facto per Ortam, Pomeriam, Polimertium, atquè Blerâm itinere, eas ciuitates præsenti, recipientiquè Pontifici tradiderunt. Interim Rex copias ad statum remittens, in sua quoque se ipse recepit. Pontifex in Vrbem gratulabundus redit, & institutis Supplicationibus in templo Rotundæ Mariæ, diuinum ipse impleuit officium. Erat quies per id tempus anno per Italiam uno, cùm nemine suspicante, nunciatur Regem obsedisse improuisò Rauennam. Cùmque Exarchus satis fideret urbis munitioni, præsidioquè militum, ac ciuium perpetuæ uoluntati: tamen deprædationes, & incendia, quæ foris agerentur, perpulerunt, simul & diuturnæ obsidionis timor: ut misso ad Romanum Pontificem nuncio, postularet, quod in Narnia fecisse nuper memoraretur, accederet Regem placare infestissimum. Pontifex Legationem misit, Benedictum EPISCOPVM Tusculanum, & Ambrosium primicerium Notariorum. Sed illi cùm à Rege minus audirentur, Pontifex commendata Vrbe Stephano Duci Romano, uiam ingreditur. Interea Rex longè cernens, nullam superesse urbis capiendæ spem, antequàm aduentaret Pontifex, soluit obsidionẽ, duxitque in oppidum Classense. Eoque per ciuiũ dissensionem capto, direpto, atque subuerso, Papiam reduxit exercitũ. Pontifex per Imolã iter faciens, perque Rauennam, peruenit ad Padum: quo in loco, ordinante

Dux Beneuenti trucidatur à suis.

Donatio Ecclesiæ.

Classense oppidum subuertitur.

Rege, inuenit nauigia, quæ illum Papiam ad Regem perducerent. Exceptus multo cũ honore, Pontifex apud Regem egit, ut omnia quę de Rauennate capta essent ditione, redderentur. Excepit autem Rex tertiam oppidi Cesenatis cum arce partem: quæ opportuno loco consistens, sine magno Longobardorum incommodo reddi non potuit. Vix in Vrbem redierat Pontifex, & ad gratias Deo persoluẽdas nondum expletum erat diuinũ officium, cùm nuncius adesset, Luitprandum Regem morte extinctum: Hildebrandumq́ nepotem, quem ille consortem assumpsit, pro ignauia destitutum.

Moritur Rex.

¶ Rachisius Rex eligitur. Pacem cum Romanis & Rauennatibus ad.xx.años initã, fregit: Zachariæ Pon. suasu ex Rege fit monachus. Caput.xxxvi.

Rachisius XXIX.

RACHISIVS Forjuliensis Dux, qui in agmine ad Spoletum proficiscente, uirtutis indicium dederat, deiecto ad pontem milite, qui se prouocasset, omni cõsensione Ducũ Rex declaratur. Qui Rex à Pontifice, per submissos oratores rogatus, pacem cum Romanis, & Raueñatibus constituit in annos uiginti. Sed illam non diu post uiolauit, per Rauennatum ditionem ducens in Perusiam. Qua uerò ex causa, imò qua Italorum culpa, presis labris, ut solent, Italici Scriptores præterierũt? Satagit omnis uiribus Rex Perusiam capere, adhibitis Arietibus & machinis in tali negocio opportunis. Sed opem attulit necessariam pietas Pontificis Zachariæ. Accessit enim ad Regis castra, & Deo, qui spiritum tenet Principũ, agente, animum Regis adeò immutauit: ut nedũ solueret obsidionem, sed etiam Regni, & opum, quas tenebat, abijcere statuit splẽdorem. Nam post paucos dies fratri Regnum permittens, cum uxore & filijs Romam ueniẽs, à Zacharia Pontifice, clericus & Monachus effectus est.

Rex fit Monachus.

¶ Aistulphus tributum à Romanis in capita exposcit. Rauennam deditione primus exuperat. Pontifex implacabilem Regem uidens, post solennes preces habitas, Regem Franciæ in auxilium uocat. Caput.xxxvij.

Aistulphus XXX.

AISTVLPHVS deinde Rex, concedente germano, uolentibus Proceribus sublimatur. Is uniuersam mox Italiam infestam habuit: fœdera nulla nouauit. Iam enim Zacharias Papa cœlo concesit: Stephano uerò tradi permisit curam pastoralem. Annisus est Pontifex Regem muneribus, Oratoribusquè missis placare: ut fœderibus in annos quadraginta consentiret: flexitquè, ut pateretur cautissimis uerbis ea fœdera conscribi, subscriptione Regia accedente. Superabat AISTVLPHVS omnes prædecessores ferocitate,

quàmuis

quamuis Italico sub cœlo natus, nutritusq;. Itaq; quarto mense post habitos de pace tractatus, cunctis euastatis, mandauit Pontifici: si pacem cuperet, singulos Romanos, & suarum partium mortales, per singula capita, tributi nomine, singulum iuberet aureum nummum persoluere. Adnitus est Pontifex, Regem Oratoribus & muneribus missis complacare. Sed ubi conatus suos frustratos aduertit, misit ad Constantinum Imperatorem: ut si rebus Italiæ consultum uellet, in tempore consuleret. Ostendit omnem Italiæ statũ: quòd nisi in tempore succurreretur, futurum, ut omnis Italia in Aistulphi Regis potestatem redigeretur. Sed per hæc tempora, cùm signa circumferret Aistulphus, Rauennam obsedit: & ostensis maximis futuræ molitionis apparatibus, ciues eo perpulit, ut eam dederent ciuitatem. Hic omnium Regũ primus eam urbem, sæpius à prædecessoribus frustrà pertentatam, in suam redegit potestatem. Imperator Cõstantinus scripsit Regi: solennesq; misit Oratores: quibus Papa alios coniunxit. Hi Regem accessere Rauennam: & multi cum illo agentes, nihil præter uerba, & ea quidèm aspera reportauere. Addidit tamen Longobardus, unum ex suis Romam, & inde Constantinopolim iturum. Ea Pontifex cùm audisset, & nihil actũ esse intelligens, Romanos adhibuit in consiliũ. Quorum precibus & instantia, censuit taliter cum Imperatore agendum: ut nisi in persona, & cum omnibus Romani Imperij uiribus Romæ & Italiæ succurreret, aliam uiam unde spes salutis daretur, esse quęrendam, cum Imperij detrimento. Iam uerò Constantinopolim Longobardi Regis nuncius, & Paulus Romani Pontificis Stephani germanus, uixdum profecti Vrbe Oratores ibant: cùm Aistulphus Romano Pon. & populo per nuncios comminatus est: forè, ut nisi sese, & urbem Romam dedant, eos omnes, uelint nolint, in potestatem factos, ad unum iugulet. In quem adductus tremorẽ Pontifex, populo in Lateranẽsem basilicam conuocato, homiliam habuit lachrymis plenam: singultibusq;, quàm dicendi coloribus pleniorẽ: imminere dicens Romanæ urbi, Romano populo excidium, nec ullam habendam spem in deditione impijssimo Regi facienda: uiribus autem Romani populi non posse resisti eius populi furori, qui omnem penè Italiam in potestate habeat: nisi DEI desuper imminẽtis clemẽtia tueat, quæ rebus etiã florẽtissimis, cunctis sit pręsidijs anteferẽda: cuius implorandę illa sit certissima ratio, si in sacco & cinere, uigilijs, ieiunijsq; humiliati, Creatorẽ suũ, semper petentibus paratũ, auxilio postulauerint. Tertio ex hinc die, cùm se ex sentẽtia Pontificis humiliasset populus in supplicationẽ, à Lateranensi, in matris Domini maiorẽ basilicã processum est: prętulitq; Pon. pacis formulã pfidi Aistulphi chirographo exaratã, à

Tributũ capitale à Ro. exposcit.

Rauẽna dedita.

Minæ Regis.

Crucis

Crucis uexillo, quod preciosissimè ornatum, præcedebat pendentem, in quam populus Romanus omnē periculi sui causam, coram DEO mœstus, eiulansq; deflebat. Nec tamen cessauit interea Pontifex Aistulphum muneribus, maiorisq; precij pollicitationibus pertentare: si fortè captum Rauennæ Exarchatum reddere, & pacem cum Romanis pactam seruare uellet. Et cùm nihil solito magis proficeret: missusquè ad Imperatorem Pontificis germanus, nec spem præsidij literis faceret, nec rediret: cum Rom. pop. constituit, opem Regis Franciæ implorandam. Veritus tamen: ne si id Longobardus rescisset, prius accelerato furore, Romanos opprimeret, quàm ex Francia suppetiæ possent afferri, epistolas peregrino homini, Longobardis ignoto, ad Pipinum dedit Papa: quarum hic maximè tenor fuit: ut quando Longobardus nec pacta cum Romanis seruaret fœdera: nec Exarchatum Rauennatem, nec alia de Romanis capta redderet, prece precióue mollitus, opem ipse christianissimus afferret. Cuius opis ratio, ut solidiori iniretur modo, scripsit Pontifex: oportere Regem Pipinum, tanquam proprio inductum motu, ab ipso Pontifice, ut in Franciam ad se iret, postulare.

Pipini Regis Franciç, Papa auxilium implorat.

¶ Legati à Constantinopoli redeunt. Imperatoris animum esse significant, ut Pontifex pro fœderæ seruando denuò Aistulfum appellet. Pontifex id facturus, à Pipino in Gallias euocatur: Regi Pipino persuadens, ut pro Romana Ecclesia, Rom. Pon. expeditionem in Italiam Gallus suscipiat, ut ut obnitente Longobardo.

Caput. xxxviij.

INTEREA Paulus Pontificis Germanus, Ioannesq; Silentiarius, & Aistulphi Regis nuncius, Constantinopolim pariter ut iuerant, ita Romam ad Pontificem unà sunt reuersi. Fuitq; Imperatoris responsi summa. Stephano Pontifici pro integranda pace, ad Aistulphum esse properandum. Dumq; Pontifex ad iter se accingit, uenere Legati à Rege Franciæ, Episcopus, atq; Dux; orantes: ut summus Pontifex, Regem suum, in ipsa Francia dignetur adire. Mouit itaquè Pontifex, utriusquè Regis, & Imperatoris nuncijs sociatus. Et priusquàm ad Papiam ueniret, præmisi ab Aistulpho nuncij, illius uerbis præscribere non sunt ueriti: ne Rauennam, eiusquè Exarchatum repeteret: fore polliciti, ut si ea modo postulatione temperaret, facturum Regem quod posceret. Cunctis simul ut ierant, Imperatoris, Francorumquè REGIS Oratoribus in præsentiam Regis perductis: Pontifex post munera Regi data, faciens uerba, & perfidiam Aistulphi grauibus notauit sententijs: & omnia quæcunquè ille, aut post

Pontif. in Franciam pergit.

post uiolatam pacem cœpisset, aut sui prædecessores Longobardi Reges occupauerant, reddi postulauit. Cunctę Aistulphus pertinax sicut antea persisteret: egerunt apud eum Imperatoris, & Franciæ Regis oratores, ut Pontificem dimitteret in Franciam profecturum. Tulit id egerrimè Longobardus: nec tamen ausus, Francorũ Regi, quod tantopere cupiebat denegare, Pontificem dimisit. Eum Carolus, cui postea Magno fuit cognomen, Pipini Regis filius adolescens, Francorum fines ingressum, à centesimo lapide ad palatiũ usq; Ponticonem, ubi Pipinus erat, deduxit. Processit tamen ad tertium lapidem Rex Pipinus, & equo descendens, Pontificisq; pedes osculatus, illum terra incedens, & frenum Pontificis equi regens, ad cubiculum usq; deduxit. Longobardis ubi profectum uidit in Franciam Pontificem, misit suæ gentis Primores post illum, qui reuocato ab itinere, pollicerentur omnium quæ postulauerit restitutionem. Sed ubi Pontificem continuò iter agere, nec iam ui ulla perductum in Franciam retrahere liceret: cogitauit Rex: ipsam Rauennam, cum subiectis ciuitatibus euertere, mortalesquè in eis perdere: ut tanto metu liberatus, expeditius in urbem Romam duceret, illamquè solo æquaret, prius quàm Pipinus de Francia sese posit emouere. Ab hac autem crudeli cogitatione, nihil eum magis auertit, quàm quòd speraret Pipinum promissis ludificare. Carolomannum nancq; Pipini fratrem, qui se monachali habitu Casinensi cœnobio incluserat, euocauit: promissisquè onerauit: ut ad fratrem profectus, dissuaderet Italiæ expeditionem, bellumq; in Longobardos suscipere, promittit operã. Profectus in Franciam, magnis contendens itineribus. Sed iam Pontifex Regem allocutus, serio ab illo impetrauit, expeditionem seriã in Italiam facere. Tantum sibi moræ deposcebat, ut uerno tempore educat. Interim uires, & arma, & reliqua profectioni necessaria compararet. Pontifex se apud S. Dionysij Parisiensis Monasterium contineret. Dum ergo Pontifex quassas ab itinere uires reparat, & Pipinus copias compararet, superueniens Carolomannus, legationem etiam ipse suam peregit: suadens, in Longobardos amicitiam, nec ullo pacto bellum permittens. Auditis fratris uerbis, satis durè illum cöarguit, quòd se Regũ rursus implicet negocijs iam mundo crucifixus: quodq; impiæ gentis suaderet amicitiam, distinereq; germanũ cuperet à Romanæ Ecclesiæ & populi tuitione. Indignatus ergò, tanquàm à suo cœnobio apostatantẽ fratrem, in Viennensi Gallia iussit includi: ibiq; breui, dolore animi confectus, diem suũ obijt. Adductus aũt Rex, Pontificis suasu, Oratores præmisit ad Aistulphũ, qui uerbis suis suaderent, pacta cũ Romanis fœdera seruari, captaq; restitui. Et ipso, ut semper ante, tergiuersante, Pipinus, qui ante

Pipini humilitas.

Carolomanni mors.

ante rem in occulto gerebat, tum publico edicto proposito, Ducibus, militibusq; indixit: ut in diem parati, expeditionem nossent in Italiam faciendam. Iam in constituta tempora Ducibus, militibusq; undecunque confluentibus, iterum legationem ad Longobardum, Regi Pipino Pontifex faciendam insinuabat. Sed idem qui prius, cassus erat legationis euentus, Longobardo in pertinacia perdurante.

¶ Pipinus sub aduentu in Italiam, Papiam obsidens, uicinia depopulatur. Pontifex misertus cladem populi, Pipinũ orat: si Longobardus pacta seruare uelit, depopulationum finem faciat. Aistulphus ficte omnia spondens Pontifici, exercitu in Franciam reuerso, Romam mox acerrime infestat. Caput.xxxix.

INTERIM Francus leuis armaturæ milites, locis opportunis præmittit occupandis: qui Alpium saltus insidentes, hostem ab incursionibus prohiberent. Aistulphus cum toto exercitus sui robore, contendit Alpium seruare claustra, contemptuq; paucitatis, Francorũ militum pugnam intentauit. In qua non leue accipiens incommodũ, coactus est retrocedere. Quæ cùm accepisset Pipinus, agmina sua accelerare, nec antequam ad Papiam ueniãt iubet consistere. Obsidetur Papia, & omnis uicina regio, populationibus & incendijs fit inquieta: pecora & omnis generis prædam, mulieres cum uiris, manus post terga reuinctos colones, in sua castra Franci cogebant. Ea miseratus cùm cerneret Pontifex, in Italiæ populum cladem redundare: obsecrat Regem, ut si Longobardus pactam uelit seruare pacem, captaq; reddere, malis finem faciat. Eas soluendæ obsidionis, & initę pacis conditiones non solùm cupidè accepit Aistulphus, sed magis adulationibus, bonitati Pontificis gratias egit. Insuper plura, & meliora, quàm postularentur, spontè sua, ad promerendam sancti uiri gratiam, est pollicitus. Secundùm quæ constituta, multis astipulationibus, & sacra religione à Longobardo Rege, suisq; optimatibus firmata, Pipinus relicto apud Pontificem Varnerio, spectatæ inter Francos Proceres uirtutis uiro, Abbateq; celebris nominis patre: qui pacta ex fœdere impleri curarent, in Franciam reduxit exercitum. Pontifex cùm paruam reddendis se presente ciuitatibus, reformandi agri moram postulasset, Aistulphus iusta postulare dicebat. Interim cum Varnerio Romam est profectus. Dumq; Pipinus Franciam, Pontifex Romam petijt, Aistulphus Rex contractis tumultuariè copijs, Rauennam uenit: & exercitu magnis conatibus parato, in Romam duxit. Quam obsidione cinctam tribus pressit mensibus, & omnia quæ pomerijs excluduntur, absq;

Papia obsidetur.

Egregia adulatio.

absque aliquo diuini, aut humani iuris respectu, crudelissimè uastauit: ut plura tum immanis tyrannus, Romæ suburbanis, & agro intulerit detrimēta, quàm illi ab inclinatione Imperij hostiles exercitus. Perfugerat autem Pontifex cum Romanis ad notum Pipini præsidium: Varnerio addēs ex Romanis duos, qui prono delapsi Tyberi, in Massiliam nauigantes, magnis itineribus ad Regem contendunt. Qui iam dudum audita Longobardi perfidia, exercitum renouat: & prius quā aduentarent nuncij, iam ire in Italiam instituit.

¶ Imperator Orientis per suum Oratorem docet, Exarchatum Rauennatem, non Pontificis Romani, sed sui iuris esse. Pipinus ob animæ salutem, hanc in Italiam expeditionem à se susceptam esse ait: ideò Apostolorum principi Petro quidquid in Italia armis recuperat, dono daturum. Aistulphi item mors. Caput. xl.

IMPERATOR autem Orientis cùm audiret Francos subsidio uenisse, mittit ad Pontificem, qui dissuadeat Gallorum inuocationem. Pontifex, quæ fecerit, temporū necessitati inscribit: iam esse suos apud Regem: non conuenire, ut quod summis precibus postularit, nunc recusaret. Imperatoris Orator, ad Regem Franciæ contendit. Sed Pontifex illi duos adiungit, qui Regem proposito itinere confirment. Vna profecti, in Franciam perueniunt. Sed iam Regem transmissis Alpibus, audiunt in Italia esse. Græcus Orator noctu, delusis his quos illi Pontifex adiunxit, properat ire ad Regem. Quem in agro Papiensi inuentum cum exercitu, magnis ab Imperatore suo muneribus donat: oratque, ut receptum de Longobardorum manu Exarchatum Rauennatem, cum attinentijs, nemini quàm Imperatori deberi intelligat: itaque illi, non Pontifici recuperandum. Respondit Rex. Quæ superiori expeditione, & nunc iterato impendio fecit, non in cuiusquam gratiam, sed animæ suæ salutem fecisse, remissionemque peccaminum: ideoque quod armis, sudoribus, sanguineque à Longobardis recuperauerit, id se sanctorum Apostolorū principi Petro donaturum. Frustratus Græcus redit. Rex Pipinus obsidione premit Longobardum, & ex prioris deditionis formula spondet omnia quæ prius conuenerant. Sed iam cautius consulturus rebus, non ante laxat obsidionem, quàm sint omnia reddita. Mittit Longobardus ex suis: & Rex Franciæ Abbatem Fulcadum, cui ualidam manū attribuit: per quem omnia, cum Rauenna, totoque Exarchatu, Romani Pontificis nomine memorata Abbati sunt consignata. Ea autem apud Blondum speciatim legat qui uolet commemorata. Quæ omnia sunt à Francorum Re-

Pontificis impostura.

Blondus.

m ge dono

ge dono data Ecclesiæ Romanæ: quæ iure uictoriæ ad eundem Regem peruenerunt. Et quærimus adhuc, unde opes prodierint quas nunc tenet Pontifex? Dum ergo tam multa ex fœdere redderentur Ecclesiæ Romanæ, annisus fuit Aistulphus, pristinis perfidiæ suæ artibus uti. Nam Pipinum, qui se interea ad radices Alpium continebat, trans Alpes properaturum sperans, Fauentiam de Pentapoli, & Ferrariã reddere differebat: cũ diuino correptus iudicio, apoplexia in uenatione interijt. Quod cũ intellexisset Pipinus, Alpes est trãsgressus.

Aistulphi mors.

¶ Aistulpho mortuo, Desyderius Hetruriæ Præfectus, & Longobardorum Dux, cum militibus quibus præerat, Regnum inuadit. Id ægrè ferens Rachisius Aistulphi frater, à monastica pietate deflectens, omnium Longobardorum animos sibi deuinciens, arma in Desyderiũ parat. Desyderius Pon. Rom. opẽ implorat: cuius studio & fauore accedente, communi Longobardorum suffragio Rex declaratur. Caput. xli.

Desyderius XXXI.

DESYDERIVS Dux Longobardus, Hetruriæ Præfectus, Aistulphi morte celere per Italiam fama disseminata, copiarũ quibus præerat robori innixus, Regnum per arma inuasit. Id autem adeò molestè tulit Rachisius (quem Aistulphi fuisse germanũ ostendimus) ut interrupto monasticæ uitæ proposito, arma indueret in Desyderium: omnesque Italiæ Longobardi, exceptis Hetruscis, Rachisiũ sequebantur. Qui in magnum cõacti exercitum, Hetruscos fines inuadere statuerunt. Tum Desyderius sibi timens Pontificis fauores multis precibus implorauit: fore pollicitus, ut si Pontifex, Romaniq; opẽ afferrent, ipse Regnum adeptus, ea redderet quæ ex fœdere erant reliqua: & non solùm pacem cum Aistulpho initam seruaret, sed Pontifici & Romanis perpetuò obsequeretur. Eam cùm audisset legationem Pontifex, Fulcadi Abbatis usus consilio, statuit Desyderium exaudire. Misitq; cum illo in Tusciam Paulum fratrem, qui cum Duce fœdera constitueret: eorumq; formula, ex Pontificis sentẽtia, Breui est concepta. Et Desyderius, suiquè Proceres, atq; commilitones, maximis in sua, dirisq; in filiorum capita, si fidem fallerent, conceptis execrationibus, sese iurisiurandi religione obstrinxerunt. Fœderum formula in Vrbem delata, misit Pontifex Stephanum presbyterum, ad Rachisium, Longobardosq; eius secutos arma: admonens, ne Desyderio, quẽ appellasset Regem, aduersarentur. Fulcadusquè cum sua cohorte secutus, ostendit fore: ut si Desyderio ultra molesti esse pergerent, cum Romanis, Francisq; magis, quàm cum Desyderio bellũ gerant. Quibus territi, tantisq; comminationibus, Longobardi Desyderio consentiunt:

senserūt: qui fidē ex fœdere Pontifici seruaturus, Fauentiam cum suo castello Tyberaico, quod nunc est Baguacauallum, dedit. Quo in tempore, aut paulo prius, occupata ab Aistulpho Longobardorum Rege Rauenna, finem habuit Magistratus Exarchorum à Constantinopoli in Italiam missorum, Anno quinto &.lxx. supra centesimum. Interea Desyderius, cùm uacuata sede Apostolica, studeret suæ partis Constantinum quendam per amicos sublimari: fraudatus expectatione sua, alias inibat uias, Romanorum, & Pontificis uires crescentes minuere. Erat Romæ Paulus Græcus, Imperatoris cubicularius ab illo missus, ut quam posset pro Imperatore in prima Vrbe autoritatē seruaret. Qui & si Ducatum Romanum non administraret, tamen fretus quorundam ciuium fauoribus, qui nouis rebus (ut fit) studerent, pleraq; ex autoritate Imperatoris implebat. Volens igitur Desyderius longinquum potius Imperatorem, quàm uicinū cum Romanis Pontificem rebus præesse, uoti causa Romam accessit: & multa cum Pontifice de Religione locutus, illam præferebat speciem, qua perpetuam fore pacem inter Ecclesiam, & gentem suam posset sperare. Sed cùm dimisso Pontifice, Paulum Græcum conueniret, publicè illum corripuit: quòd nihil autoritatis pro Imperatore, inter cōtendentes de summo Pontificatu, interposuisset. Animauitq; hominem, ut Christophorum primicerium, qui Ecclesiæ Romanæ, & Francorum amicitiæ apprimè studeret, euocaret cū filio: oculosq; utriq; iuberet effodi. Multos ex Romanis proscripsit: alios etiam incarcerauit. Exarchatus in Italia finis.

¶ Adrianus Pon. I. creatur. Desyderius illius, & Caroli Francorum Regis potestatem suspectam habens, fœdera ab Pon. petit. Pontifex Desyderio uiolatam fidem exprobrat. Inter hæc Hildegarda Carolomanni uxor, ad Longobardum profugit: quæ Desyderio spem facit, ut & fœdera negligeret, & nouas turbas per Italiam perpatraret. Caput. xlij.

PER quæ tempora Stephanus Pontifex rebus humanis eximitur. Suffeceruntq; Primum Adrianum ex gente Romanum: uirum magni animi, & tanta Sede dignum: qui ad hoc natus uidebatur, ut labentem Italiam, & sub Longobardorum Regno laborantem, & inprimis urbem Romam cum sua Sede, erigenti Carolo Francorum Regi assisteret, iungereturq;. Ad cuius uiri assumptionem, Desyderius quid ageretur intelligens (nam Pontifex uinctos, à Græco statim relaxauit, proscriptosq; reuocauit in Patriam) misit ad Pontificem, pacis fœdera cum illo cupiens renouare. Respondit Pontifex. Se cum omnibus, & præcipuè cum gente Longobarda pacis cupidissimum: Adrianus Pon. creat.

non posse Desyderij pactionibus fidere, qui totiens uiolasset Stephano Pontifici promissa, atque iurata fœderum capita. Cùm ista per Oratores agerentur, aperuit se Desyderio quædam blandientis facies fortunæ: quæ tamen illi, gentique suæ uersa est in exterminium. Nam Hildegarda, Carolomanni Regis Francorum nuper defuncti uxor, cum filijs, cùm gloriæ inuideret uxoris Caroli, multaque intentaret per Carolũ non permissa, ut illi suscitaret incendium, consilio cuiusdam profugit in Italiam ad Desyderium Longobardorũ Regem, cum filijs. Sperauit Longobardorum Rex, effecturum se, ut Pontifex ex his Carolomanni filijs Regem crearet, immitteretque aduersus Carolum: quo bellis ciuilibus laceratum Regnum, minus in Italia timeretur: & perinde sibi Italiam paruo negocio subijcere cõfidebat. Sed cùm ea spe quoque inungendi ex filijs Regis destitueretur: alia uia aggreditur: futurum ratus, ut cùm motus bellorum fierent, Pontifex animos submitteret. Ea de re certior factus est Pontifex, per literas quorundã eius gentis Ducum, siue flectẽdi Pontificis gratia, siue commiserationis in Ecclesiam. Interea Rex in Rauennate ditione bella concitat, prędas agit, urbes in deditionem accipit, ipsi Rauennæ facturus obsidionem. Ea iam urbs pro Rom. Pontifice ab Episcopo, & tribunis tribus regebatur. Qui Pontificem adierunt: ostendentes, qui motus pararentur. Mittit Regi Oratores Pontifex: obtestantes, ut fœdera sancita seruentur, ablata restituerentur. Respondit Rex. Oportere Pontificem proficisci, ad secũ ineunda colloquia, de rerum summa. Interim totis nisibus incendio, rapina, & incursionibus regio fœdatur. Non destitit Pontifex, literis & Oratoribus, muneribusque Regem placare. Nouissimè misit Abbatem Sabinensem, cum Monachis uiginti: qui multa de iusticia diuina, S. Petri religione locuti, nihil profecerunt. Rege ad omnia obtendente: nisi Pontifex ad tractandum de rerum summa egrederetur, nihil posse fieri. Tum illi ex præscripto Pontificis. Si redderentur ad formam pactorum ablata, uenturum Pontificem quocunque uocaretur. Misit Rex & ipse uicissim ad Pontificem Oratores, ut ad se egrederetur Pontifex. Quibus idipsum responsum est: si in eum statum res redirent, quibus initio sui Pontificatus fuisset, nihil recusaturum: & omnino ut flecteret Regem, ceruicosum, alios etiã honoratiores denuò misit Oratores, qui pacta fœdera deposcerent impleri. Qui nihilo magis prioribus proficientes, etiam audierunt: Nisi aliter sibi, rebusquè Ecclesiæ Pontifex consuleret, uenturum se Romam obsidere.

Hildegarda

Practica Desyderij.

Bellum cit.

¶ Minis Desyderij Pon. Caroli Franciæ Regis auxilium implorat. Qui Regis Longob. exercitum in alpibus Cimisijs dissoluit, Regemque fugauit. Caput. xliij.

EIVS

IVS rei nuncio territus Pontifex, obsidioni tolerandæ necessaria præparauit: muros ac mœnia roborauit: misitq; in Franciam ad Regem Carolum, ut paternum secutus exemplum, laboranti à Longobardorum ui & iniurijs Italiæ, Vrbi Romæ, & sedi Apostolicæ imploratus adesset. Quod cùm Longobardus intelligeret: ut astu Pontificis machinationem subuerteret, egressus Papia cum filio, & Proceribus: ducta secum Carolomanni relicta cum filijs, magnoq; militum apparatu, cōtendit Spoletum: & inde mittens Andream referendarium cum tribus alijs, fecit Pontificem certiorem: uenire Regem cum Francis, pacificè colloquium quærentem, de omni rerum controuersia. Pontifex intelligens quid moliretur: ut uni ex Adolescentibus data Corona, Carolū à se auerteret imploratum, Vrbi muniendæ institit, & copijs militum ac commeatuū necessarijs impleuit, ab his qui Rauennæ, Hetruriæ, alijsq; locis inerant. Tum basilicas Apostolorum, omnibus ornamentis in Vrbem deportatis, claudi iussit: ut si omnino limina Apostolorum uisitare decreuisset, non nisi foribus effractis, in animæ suæ periculum esset uiolentus. Tres deinde misit Episcopos, qui Regi, Francisq; obuiam facti, ad Interranniam denunciarent: ne terram Romani Ducatus ingrederentur, sub dira anathematis execratione monuerūt. Adeóq; apud ferocem Longobardum ualuit anathematis denunciatio: ut tacitus, confususq; Papiam sit reuersus. Per quod tempus Gregorius Episcopus, Fulcadus Abbas, & Albuinus cubicularius, Romam à Carolo missi ad Pontificē, sciscitati sunt: si Desyderius omnia ex fœdere, quod Regi patri suo spopondisset, iam restituisset? Cùmq; Pontifex in re notoria nullo opus responso putaret, uidisse inquit illos uenientes, quæ sit rerum facies. Ilico profecti sunt ad Regem. Quibus Pontifex duos adiunxit. Venientes ut missi sunt, orauere, ut pacta conuenta seruarentur, inuasa restituerentur: ut pace & tranquillitate fruerentur omnes. Tulerunt autem ab illo responsa maiori quam unquàm antea obstinatione temerata. Quæ cùm relata essent Pontifici, remisit ad Franciam, quæ uidissent, audissentq; relaturos: oraturosq;, ne suppetias diutius moraretur. Carolus auditis quæ gesta essent, eosdem Oratores remisit ad Desyderium, oblaturos suo nomine. xiiij. milia aureorum, si Romano Pont. adempta redderentur. Et cùm pecunię preces additæ, pectus Longobardi mollire non potuissent, iter ad Italiam Carolus est ingressus. Cunq; multas præmisisset cohortes, quę Alpiū montis Iouis claustra occupassent, ipse robur ducēs totius Francorum militiæ, montem Cinisium conscendere cœpit. Occupauerant autē montis Iouis saltus, claustraq; Desyderius: & Longobardis, quos Spole-

Desyderij astus.

to, Beneuento, Foroiulio, Hetruriaq; acciuerat, in Tauronēsibus, & apud Augustam prætoriam obiectis: omnes Alpiū aditus, per quos Francis erat eundum, stationibus, & additis repagulorum munitionibus confirmabat. Ea cùm essent Carolo, Cinisij montis verticē tenenti renunciata, tentauit iterum per Legatos Desyderium: si uellet auro accæpto, oblatis ultima legatione pacis conditionibus cōsentire? Ipsoquè, qui magnam sui de se fiduciam præferret, rem uerbis ducente, iussit Carolus cohortes summa Alpium superare. Quamprimum uerò discurrentes undiq; nuncij, Desyderio attulerunt, Francos occupatis saltibus claustra oppugnare, alpesq; ubiq; locorū etiam semper aliàs inuiorū perrumpere. Ilico territus, consternatusq; recessit: & pugnandi iusta acie spe abiecta, cōactū magna ostētatione dimisit exercitum.

Fugam capit Desyderius. Spoletani, cum reliquis aliquot suæ gentis Ecclesiæ se dedunt. Caput. xliiij.

PAPIAM communire, in eaq; obsidione diuturna Caroli uires frangere, Desydericus constituit. Filium, & relictam Carolomanni, cum filijs suis misit Veronam. Duces quos suis finibus euocauerat, Spoletanus, Beneuentanus, Foroiuliensis, & Hetruriæ Præfectus, in sua quisq; copias reduxerunt. Fugientes Carolus insequi iussit. Et ubi nemo se pugnæ opposuit, nec per campos uagaretur: firmandæ obsidioni institit. Vocataq; ex Gallijs uxore cum filijs in castra, Romam ire disponens, ad continuandam obsidionem omnia diligenter instituit. Spoletani autem, & ei ditioni subiectæ urbes, Primi, postquam suos ab Rege euocatos, redire uiderant, remq; Longobardorum inclinari, publica fide interposita, Romam ibant: se, suaq; omnia beato Petro deuouentes. Omnes in unum ex singulis cōactos, Pontifex forma præiuit: qua subiectionem & fidelitatis iuramentum, sancto Petro, & Romanæ Ecclesiæ obedientiam præstiterunt: rasis primùm capitibus (quod genti usitatum erat) barbam nutrire: à quo nomen habuisse multis solent uideri. Ea uerò moderatione, in tanta rerū prosperitate usus est Pontifex, ut Hildebrandum gente Longobardum, cuius antea fidem conspectam habuisset, approbantibus suis cōgentilibus, Ducem creauerit Spoletanum. Quæ res futuro fuit firmamento Ecclesiæ statui. Cùmq; multi ex gente deuotionis gratia se Romam conferrent, permisit Pontifex: ut intra spacium à beato Petro ad Vrbem, hoc est, in Vaticano, ædes instruerentur. Qui uicus diu dictus est Longobardorū. Cùm deinde Saxones accessissent, pariter & Saxonum est appellatus. Sed hæc nomina interierunt, cùm Innocentius. iij. S. Spiritus Hospitale erexisset. Hodiè tamen in Saxia, locus ille inscribitur. Horum exemplum secuti alij

Spoletani b. Petro se dedunt.

Peregrinationis uota.

populi

populi, similem Ecclesiæ deditionem fecerunt. Vnde liquido comperitur, hanc gentem non sibi, sed b. Petro, & Rom. Ecclesiæ militasse. Nam quod illa suo sanguine terrarum sibi quæsiuit, Ecclesiæ reliquit. Quod idem in Gotis multa pridem largientibus: inq; Normannis, suam ditionem, quam sanguine pepererunt, Ecclesiæ subdentibus, liquido conspicimus. Qua in re Dominum, ab alto cuncta dispensantem, cuius est terra, & plenitudo eius, rerum ut conditorem, ita & arbitrũ & translatorem, Ecclesiæ suæ consuluisse meritò conspicimus. quando in harum gentiũ transitione, & præsentium punita peccata, & secutorum iacta sunt fundamenta bonorũ: ut Ecclesia, quam in terris fundauit Conditor orbis, alioquin in contemptum uentura perditis, habeat unde suum uindicet contemptum.

¶ Papiam Carolus obsidet, in deditionem cum parte exercitus Veronã cõegit. In ipsa Papię obsidione Romam proficiscitur. Rediens Papiam recepit paucos post dies. Inde pacatis cæteris Ducatib. Longobard. cum Ecclesia Rom. gentis stirpem & nomen tantùm relinquens, Gallias rediit. Caput. xlv.

SED ad Carolum reuertamur. Is ergò Rex, cùm in castra uenisset uxor cum filiis, Bernardo patrueli suo ad obsidionem Papiæ relicto, cum parte exercitus cõtendit, ad Veronam occupandam: apparabatq; illã obsidere. Sed cùm Adalgisius Desyderij filius comperisset, Bertam Carolomanni uxorem, cum filiis, & his quos illa habuit Proceribus, propensos esse in deditionem, nõ ratus expectandũ, ad Imperatorem profugit Constantinopolitanum. Quo abeunte, nulla deditioni interposita est mora. Sextus iam agebatur obsessæ Papiæ Mensis, cùm sanctus Dominicæ Resurrectionis dies propinquaret. Carolus Veronæ deditione perfecta, firmatisq; rebus, ad Papiam assumpsit Episcopos, & Religiosos quosq;, & ex Nobilitate præstantiores: & per Hetruriam pacatum iter habuit in Vrbem. Quam regionẽ tunc fuisse pacatam, & Rom. Pontifici subiectam, inde est coniectari: quòd nullas armatorũ copias secum duxerit per uiam Rex Carolus. Venienti Regi, obuiam misit Pontifex clerum cum Romanis: quos ad numerum. xxx. miliũ affirmant, omnes appellatos Iudices. In quo uerbo ea uis tum erat: ut omnes qui fabrilibus nõ deseruirent officiis & artibus, sed qui ad causam IVDICES assumi poterant, hoc tum uocabulo censebantur. Deductus ea pompa per uiam Claudiam CAROLVS, quæ est Flaminia, ad Vaticanum expectantis Pontificis, ad summa Scalæ, quæ est ad basilicam Petri, non solùm uestigia, sed singulis SCALARVM gradibus, ob deuotionem oscula

Adalgisius Desyderij filius.

Verona dedita.

Carolus ingreditur Romam.

 figens:

figens: inde Pontificis pedibus aduolutus, salutauit. Postea itum est ad sacrosanctum Basilicæ altare: ubi mutuò se Romani, Francique, seruandæ in perpetuum amicitię sacramento obstrinxerunt. Secundum quæ amicitiæ fœdera, Apostolorũ principis, & eius successoris Adriani icta, interuẽtu, ingressus est Carolus urbem Romam: & Lateranensem primò, deinde alias ædes sacras, ex ritu christiano, reuerentissimè inuisit. Quarto deinde die, cùm urbem Franci satis lustrasse uiderentur, Adrianus Pontifex Carolum Regem ex composito est allocutus: postulauitque, ut quam donationem genitor Pipinus, ipse quoquè, & Carolomannus frater Gregorio. III. Rom. Pontifici fecerant, confirmaret. Quod & non grauatè fecit. Solenni enim literarum documento confirmationem factam, obtulit sancto Petro super altare. Fuit Romæ tunc Carolus ad dies octo. Inde reuersus in castra, deditionẽ non

Papia dedita.

diu post Papię accepit: Francosque illi urbi pręfecit, & Mediolano. Regem autem relegauit Leodium: ubi uitam finiuit. Ergo rebus compositis hoc modo, quòd Franci Papiæ impositi & Mediolano, Longobardos eius prouinciæ, usque ad Alpes & Apenninum in fide & pace continerent: Forijulij autem & Beneuenti Duces suæ gentis quos haberent, Longobardis reliquit: cùm Hetruriæ & Spoleti urbes se Pontifici permisissent: Carolus cum omni exercitu suo, & Carolomanni quondam uxore ac filijs, redit in Franciam, Regnum demolitus in Italia Longobardorum. Sed Gentis stirpem iam per omnem Italiam altas agentem radices, nec uoluit, nec potuit exscindere. quippe, ut diximus, in Forijulio, Beneuẽto & Spoleto Duces gentis reliquit: qui posteriori tempore, magno fuerunt Ecclesiæ Romanæ præsidio. Quod in Leone. III. apparuit: quem à Romanis proteruiẽtibus malè mulctatum, ille deduxit Spoletum: qua in urbe præfuit: & deinde misit ad Carolum in Alemanniam. Filius autem Desyderij cùm profugisset ad Imperatorem, aliquanto adiutus ab illo præsidio, redijt in Italiam: sed nihil profecit. Motus enim consciscere cupiens, in ipso rerum initio oppressus est. Sed stirps ipsa, & Nobilitas, nomenque inditum regioni in æternum perseuerat in prouincia Italiæ prima: ut Longobarda usquè hodiè ab annis penè sit dicta Septingentis, longiusque dicetur.

Saxoniæ libro. 2. ca. 18.

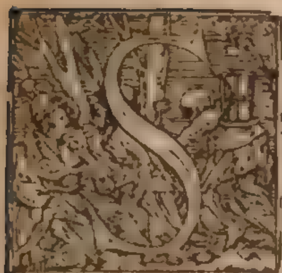
In Adalgiso defecit Regnum Longobardorum.

AL-

ALBERTI KRANTZII HAMburgen. Chronographi, Regum ac Rerum Daniæ gestarum,

LIBER IIII.

Post descriptionem Regum Longobardiæ, redit ad Danorum Reges. Caput. I.

SCRIBENTIBVS, ac renouantibus, atque æternæ memoriæ consecrantibus nobis, res præclarè gestas à Danorum Regibus: opportunè incidit hoc loco commemorasse Longobardorum in Italia gloriam, quam annis quatuor & ducentis, fortiter tutati sunt: donec aliquid paternæ originis in uiris remansit. Sed ubi iam illos emolliuit clemẽtia cœli, cessere magno Carolo. Cùm interea per illos anños in Dania à suis Regibus peracta, penitus obscurata, non tenentur. Nam ab egressu Scaniorũ, hoc est, Longobardorum, à Scania patria sua, usque in tempus debellationis in Italia, numerantur anni supra. 300. quo tempore trium tantùm Regum in Dania celebratur memoria: usque ad Gotricum, qui Carolo magno, aduersus quem, ut dicemus, produxit exercitum, fuit contemporaneus. Quis uerò arbitrabitur, singulos illos, per singula regnasse secula? quando mortalis uitæ incertus terminus, paucos ad hos uitæ annos sinit peruenire. Ergo iacturam rerum in Dania commemorandarum, consolemur ea narratione, quam per id tempus eiusdem gentis propago primùm in Rugia, deinde ad Ripas Danubij, postea in Pannonijs, nouissimè in Italia, cum summa gentis suæ gratulatione peregit. Sed iam tempus admonuit, ut unde digressi sumus reuertamur in Daniam, Regum eius gesta exequentes.

204. annis regnarunt Longobardi.

Gotricus Caroli Magni temporibus Danorum Rex præcipuæ liberalitatis, Legem utrisque uictor dedit. Saxonibus, Frisijsque subactis, tributa imponit. Insidijs tandem satellitis proprij cadit.

Caput. ij.

GOTRICVS patri Gormoni surrogatur in Regnum.

Gotricus Rex.

gnum. Hic tàm armis conspicuus, quàm liberalitate præcipuus erat. Regia uirtus est, multos beneficiis cumulare. Hac ille tam profusè fertur institisse, ut penè prodigus haberetur. Sed qui omnium capitibus imminet, æquius beneficentia, quàm terrore suis deuincitur. Pessimus enim, ut ueteri Prouerbio fertur, diuturnitatis custos est metus. Tanta autem in Saxones uictor usus fertur dominatione: ut Legem uictis diceret. Quotiens nouus Rex in Daniam sumeretur, tributi nomine penderent Regi centum equos niueos: Idem facturi, quotiens apud ipsos Dux nouus assumeretur. Nec Germaniæ contentus subiectione, in Suecones quoq; misit Reuonem, unum ex primariis Ducibus, ut aut bellum pararent, aut tributa persoluerent. Hunc Sueones aperta ui aggredi non ausi, per insidias necauerunt. Nam dormitantis capiti saxum supernè deuolutum, incumbere procurauerunt. In cuius noxæ piationem actum est, ut singuli facinoris autores, bissena auri talenta: è plebe uerò quilibet unam eiusdem generis unciam, Gotrico persoluerent. Vulpeculę pensionem uocabant: quòd Reuo occisus, Vulpeculæ cognomen habuisset. Hoc autem unde sit inditum, in Noruagia commemorauimus. Interea Rex Francorum Carolus, contusam bello Saxoniam, nō solùm Christianitatis sacra suscipere, sed etiam ditioni suæ parere compellebat (Hunc ego arbitror Carolum non Regem, sed eius auum Carolum Martellum extitisse: qui & ipse Saxonibus colluctatus est. Hoc enim ratio temporum suadet ut credam. Nam Magnus Carolus Regneri tempora contigit, qui erat huius Regis ex filia nepos) Quo comperto, Gotricus finitimas Albiæ gentes adortus, Saxoniam susceptum Caroli iugum cupidius amplexantem, ac Gallica arma Danicis præferentem, ad pristinum Regni sui titulum reuocare tentabat. Quo tempore Carolus uictricia trans Rhenum castra receperat: ideoq; ab aduenæ hostis congressu, perinde ac fluuii interstitio uetitus, temperabat. Quem cùm ob res Gotrici comprimendas, iterato transmeare proponeret, à Leone Rom. Pontifice, in Vrbis tuendæ præsidium accersitus, mandato paruit: filiumquè gerendi belli aduersus Gotricum partes commisit, ut dum ipse in longinquum hostem ageret, hic contra uicinum susceptum pugnæ negocium procuraret. Oportebat enim, ut gemina curarum anxietate constrictus, sparsa manu, aptum utriq; remedium prouideret. Interea Gotricus speciosam ex Saxonibus uictoriam referens, cōtractis denuo uiribus, non in Saxones modò, uerùm in omnem Germaniæ populum, amissæ dominationis iniuriam ulcisci constituit.. Ac prima quidèm classe Frisiam domat: quæ Prouincia admodum situ humilis, quotiens sæuiente Oceano obiecta, fluctibus æstuaria perrumpūtur, totā inundationis

De liberalitate huius Regis, Noruagiæ lib. 1. cap. 35.

Tributorū in Daniam, uictorum Lex.

Reuo dux, saxo interit.

Saxonum subiectio.

Frisii domantur.

tionis molem patentibus campis excipere consueuit. Huic Gotricus non tam artam, quàm inusitatam pensionem imposuit. De cuius conditionis modo summatim dicendum. Primum ducentorum.xl. pedũ longitudinis ædificium instruitur, bissenis distinctum spacijs: quorũ quodlibet uicenorum pedũ intercapedine tenderetur: prędictæ quantitatis summam totalis spacij impendio reddente. In huius itaq; ædis capite, Regio considente quæstore, sub extremam eius partem, rotundus è regione clypeus exhibebatur. Frisionibus ergò tributum daturis, mos erat, singulos nummos in huius scuti cauum conijcere: è quibus duntaxat in censum Regiũ ratio computantis colligeret, qui eminus exactoris aures, clarioris soni crepitaculo perstrinxissent. Quo euenit, ut id solum æs Quæstor in fiscum supputando colligeret, cuius casum remotiore auris iudicio persensisset. Cuius uerò obscurior sonus citra computantis defecisset auditum: recipiebatur quidem in fiscum, sed nullum summæ præstabat augmentum. Compluribus ergo nummorum iactibus, quæstorias aures nulla sensibili sonoritate pulsantibus, accidit: ut statam pro se stipem erogaturi, multam interdum æris partem inani pensione consumerent, barbara utiq; insolẽtia. Cuius tributi onere, postea per Carolum liberati produntur. Cumq; Gotricus transcursa Frisia, ac reuerso iam Roma Carolo, in ulteriores se Germaniæ prouincias effundere statuisset: proprij satellitis insidijs circumuentus, ferro domesticæ fraudis interijt. Quo audito, Carolus nõ mediocri fertur exultasse lætitia: quòd graui bello exemptus, iam liberquè uideretur. Multum tamen discrepat commemoratio rerũ ab hoc Saxone, & à Gallis: qui motũ Caroli in Gotricum, utriq; commemorant. Nam Saxo tradit, agmina illorum concurrisse prælio: sed uictrices Aquilas tum Regi terga monstrasse. Galli uerò Carolum faciunt tantũ ad uicina Visurgi fluminis castra metantem, expectasse: uenturum, ut nunciabatur, à mari Regem: sed tum uel à satellite, aut ut alij præferunt, à filio transfossum.

Tributum Frisiorum rarum.

Gotricus gladio domestico interimitur.

Olauus patri succedit, nulla rerum gestarum memoria clarus. Caput.iij.

OLAVVS Gotrici filius, patre mortuo regnat. Hic paternæ uindictæ studio, quòd subornatum militem à Proceribus reputaret, ad subuertendum parentem, ciuilibus implicare Patriam bellis sustinuit: publicam pietatem priuato affectui subijciendo. Sed neq; belli decursus, neq; exitus in Annales est relatus: nec quid præterea gesserit, quantúmue temporis regnauerit, annotatũ est. Hoc solũ ad posteros transmissum: quòd quomodocunq; mortui corpus, collis Olaui titulo celebris, propè Lethram Regiam urbem

Olauus Rex.II.

urbem congestus excepit. Non tamen fuisse diuturnum huius Regis Imperium, uel inde conuincitur: quòd successor eius pacem cum Ludouico Caroli filio fecisset, iam Olauo rebus exempto. Hoc loco attẽde Lector: quod plerisq; superioribus & inferioribus, sed & in multis aliorum testimonijs uirorũ deprehendi potest: illustribus uiris monumenta fuisse extructa tumulis ex aggesto cespite in agris: illis praesertim locis, quibus esset crebrior uel transitus, uel conuentus. ut clarorũ diu permaneret memoria uirorum. Hinc illi ad itinera publica tumuli frequentes, à memoria Paganismi. Nam quomodo nostri in sacris locis sibi extruunt monumenta, ita illi uiri in publicis itineribus.

Illustriũ uirorum monumenta.

¶ Hemmingus aequè obscurus, unico hoc celebris, quòd pacem cum Ludouico Caesare Caroli filio firmarit. Caput. iiij.

Hemmingus Rex.

HEMMINGVS hunc Regno excaepit, filius, an externus, non memoratur. Tanta est illorum temporum obscuritas, uariante fortuna: ut quoniam res apud Saxones & Francos gestae inclarescere coeperunt, illorum fulgore obscuratas esse Danorũ molitiones. Succedunt tamen tẽpora, quibus & praeclara multa à Danis gesta, egregiè quoquè in fastos sunt relata. Sed huius Regis nulla praeclara memorantur facinora: nisi quòd pacem cum Caesare Ludouico iurisiurandi firmitate composuit. Nec dubiũ, quin plura temporis eius insignia, quanquàm magnifica extiterint, uetustatis tamen liuore teguntur. Coeperant ex hoc die crebrescere in mari Danorũ grassationes, quos Gallici Scriptores Normannos uocauere. Poterat ex uno trium Regnorum, aut duobus, uel fortè tribus collecta manus, per maria, perq; littora digrassari; sed qui uim patiebantur, in commemoratione rerum non discreuere, unde nauigarint: quòd omnes ab Aquilone uenientes, sine discrimine Normannos uocitent. Sed has res quia in Noruagiam seposuimus, hoc loco transimus.

Noruagiae lib. 2.

¶ Siuuardus Rex Daniae, à Ringone pro Iutiae dominio impetitur: cuius crudele edictum, consilio Regneri mitigatur, pugna post Siuuardus & Ringo ambo pereunt. Caput. v.

Siuuardus Rex. II.

SIVVARDVS cognomento Ringo Gotrici ex filia nepos, filius Noruagiae Regis aequè Siuuardi nomine, Regnum Procerum fauore auitae claritatis memoria promeretur: praesertim Scanis ac Sialandensibus annitentibus. Nam & Iutiae Proceres alium Ringonem, aequè ex filia nepotem, huius consobrinum, Regem susceperunt. Ita ciuili dissensione Regnum diuiditur. Cùm igitur domesticis intus malis Regnum laboraret, facilè cecidit in contemptum uicinorum.

rum. Vuandali igitur perpetui Danorum hostes, lacessere cœperunt Prouinciales. Quos Siuuardus maiore odio, quàm Regni æmulum insecutus, peregrina bella ciuilibus præferendo, quinquennio toto periculis patriæ, defensionem suam opponere perseuerauit. Elegit enim uulnus tolerare domesticum, quo promptius mederetur externum. Quamobrem Ringo Iutiæ potiundæ, dominationis eius occasione suscepta, uniuersum Imperij ius in seipsum transferre conatus, foris excubias peragentem, intus lacerare non erubuit. Prouincias siquidèm, quæ à Siuuardo posidebantur inuadens, communis Patriæ defensionem ingrata mente pensabat. Igitur ex Sialandicis quidam Siuuardi studiosiores, quo sinceriorem absenti fidem gererent, filium eius Regnerum, uixdum prima adolescentiæ rudiměta tangentem, Regis nomine censuerunt. Non quòd ipsum Regimini intempestiuum nescirent, sed ut tanti pignoris ductu, aduersus Ringonem, torpentium sociorum animos excitarent. Audiens ergò Ringo Siuuardum interim ab expeditione regredi, Sialadenses magna manu petitos, in se dedentes, ferro perituros, edixit. At illi, quibus aut rubor, aut periculum imperabatur, uiribus ob paucitatem diffisi, deliberandæ rei inducias poposcerunt. Quibus impetratis, cùm nec Siuuardi gratiam colere liberum, nec Ringonis amplecti uideretur honestum: diu inter metum, pudoremq́ꝫ solliciti iactabantur. Qua in re ne senibus quidèm consilio suppetente, Regnerus tunc fortè Concioni præsens, Breuis inquit arcus, subitò spiculum iacit. Ego & si puerili ausu, Maiorum consilia præcurrere uidear, ignoscendũ erratis, ueniamq́ꝫ immaturè editis precor. Quia ut desertores & transfugas notari turpe: ita supra uires audere, temerarium est. Simulata transitione petědus est hostis: idemq́ꝫ, cùmprimum facultas obuenerit, desertione linquědus. Huius & si puerilis consilij salubritate, effluctuantium ciuium cunctationem discussit, & hostilibus castris noxiũ robur adiecit. Concio quoq́ꝫ adolescentiæ eius, non facundiæ minus, quàm ingenij mirans egregiæ indolis decretum, habitu annorum excellentius cupidè amplexata est: nec rubori fuit, defectis consilio Senibus, puerilibus obsequi monitis: quæ quanquàm à tenero ore manassent, integerrimæ disciplinæ pondere redundabant. Autorem uerò consilij, instanti periculo obijcere ueriti, educationis gratia Noruagiam transtulerunt. Breui post conserta pugna, Ringonem Siuuardus aggreditur. Quo occiso, ipse inmedicabili plaga perstrictus, paucis interiectis diebus ex uulnere decessit.

Regnerus Sialandiæ Rex.

Regneri consilium.

Siuuardi & Ringonis cædes.

¶ Regnerus succedens Regno, stupri ultionem Regis Suetiæ, in Regias fœminas admissi, etiam puellari conflictu uindicat. Landgertha repudiata, aliam ducit. Iutia recuperatur. Caput. vi.

Regnerus Rex.

REGNERVS ab annis iunior, sed animo maturus, patri succedit in Regno. Primitiæ illi bellorũ à pietate manarunt. Rex Suetiæ tum bella intulit Noruagiæ, oppresso Siuuardo huius Regneri auo paterno: Regis fœminas aut constuprauit, aut ludibrio habuit. Gemino igitur percitus dolore, in hunc fertur Regnerus, & ante necis iniuria, & sui sanguinis in dominabus Regijs contaminatione. Occurrunt cum agmine Regi uenienti Fœminæ, uirili animo arma præferentes, uindicem iniuriæ suæ per arma secuturæ. Nec uerò nouum est illi regioni, armatas mittere fœminas: quod superioribus aliquot locis significauimus. Pugnatur in hostem acriter, donec opprimatur. Conspicua fuit uirtus puellæ, cui nomen Landgertha: quæ ut sexũ in uirilibus facinoribus inter arma testaretur, comam passa est diffundi. Virtutem admiratus fœminæ Rex, quærit conditionem. Audit uirginem nobili cretam sanguine. Virtus incitauit Venerem. Sic enim in Pöeticis est figmentis: ut Mars Venerem expetiuerit. Mittit qui sollicitet ad nuptias. Optabile uotum fœminæ: sed uirgineus pudor tardius responsum imperabat. Potitus optato Rex, geminas ex ea filias, & filium sustulit Fridleuum. Interea Iutiæ Proceres, absentia Regis incitati, ueteris odij meminere in Regis parentem: ac in partẽ euocatis Scanijs, Regi rebellant: qua in fide soli Sialandici permanerent. Moram enim Regis extra Prouinciam, contemptũ sui interpretantes, Regem alium constituere sunt annisi. Sed Rex Noruagiorum uiribus ter centum naues expediuit: ac uicissim hostibus sepositis, congressus, facilè superabat diuisos: & in Regno permansit, ad Iura cohibitis qui desciuerant. Interea Rex nuptias perosus impares, Suetię Regis filiam, forma præstantem ambiebat, ac monstris perdomitis obtinuit.

Vltio stupri Regiarum mulierum.

Landgertha puella militaris.

Iutia recuperatur.

¶ Haraldum Iutij & Scanij diligunt. Landgertha Regnerũ bello adiuuat. Is post Britanniam, Scotiam, Noruagiam, & Iutiam perdomat. Caput. vij.

SED Iutij atque Scanij ubi Rex externis intẽdebat rebus, sua ipsi odia prosequuntur, Regem sibi facientes Haraldum, Regij sanguinis uirum. Iam Regnerus ex Suetica uxore multos sustulit filios: & in bella proruens, paterni Regni Noruagiæ uires acciuit. Landgertha prior illi coniunx, iniurię immemor, cum altero marito naues centum ac uiginti perarmat: mulier bellicarum artium scientissima, singularem in prælio Regi operam nauauit. Nam ubi inclinatam

natam suæ partis aciem uidit, in medium prouolans uirago, hostem grauius imminentem perculit. Cuius exemplo incitati cæteri, simul etiam pudore stimulati, quòd muliebri superarentur audacia, hostibus se opponunt. Pertinaciter pugnant, donec in fugam uerterent aciem hostilem. Interea cùm Regina fato functa, Regem ad summum mœrorem perpulisset, dolorem auertere constituens, negocio belli se implicabat: præcipiens, ut ignauissimum quem quisque domi aleret, in militiam Regi conscriberet. Quorum exercitationi Rex insistens, dum pudorem quisque studeret abstergere, promptissimū militum agmen ex suo constituit. Quo instructus, classem parauit, externam aliquando militiam pertentaturus. Inuadit deniquè Britanniam, à multis Patrum suorū attentatam, & à multis possessam. Regem gentis Hamam cum exercitu occurrentem, congressu pugnæ occidit: prouinciam tributariam reliquit, adnauigans. Scotiam inde aggreditur, ac reliquas in mari insulas: quæ in eo tractu multæ feruntur: occisisque illorum Ducibus, Siuuardo, ac Rachbordo filijs contribuit gubernandas. Noruagiam quoque suo Principe exutam, Fridleuo filio deputauit. Interea Proceres Haraldum secuti, dum Rex foris agit, ipsi intus tumultuantes, Haraldum suum reuocatum Regem sistunt. Ad quos constringendos, Regnerus cum Insularium Danorum classe profectus, rebellium agmen elisit: Haraldumquè superati exercitus Ducem, fuga in Germaniam actum, honorem improbè partum, pudenter abijcere perpulit: captiuos quoque simplici morte abijcere non contentus, tortos necare maluit. ut qui ad deserendam impietatem suasione abduci non poterant, ne spiritum quidèm, nisi per summam pœnarum uiolentiam deponere sinerentur. Fundos eorum, qui cum Haraldo profugerant, militantibus sibi diuisit. Ita in filios profugarum uindicans, quod peregerant crimen. Sed tum in Saxones uolēs uindicare, quòd hosti eius perfugium essent: ibi tum reperisse Carolum, testatur Saxo. At quomodo potuit ab Regnero Carolus offendi in Germania? qui proauo eius Gotrico Anno salutis Octingentesimo decimo, ut certa ratio supputat, acies opponendas comparauit: & anno post quarto concessit in fata Carolus: succedente Ludouico, tam in hæreditate paterna, quàm Romano Imperio. Post Gotricum in Dania aliquot annis regnauit filius Olauus: quo uita functo successit Hemmingus: qui, ut fateris Saxo, cum Ludouico fœdera pepigit. Huic uerò successit Siuuardus nepos ex filia: & huic puer Regnerus subrogatur, iam in eam perductus ætatem, ut filios genuerit, quibus, ut ipse testaris, Regna commendauit. Ediuerso autem Haraldus iste profugisse, etiam tuo testimonio fertur ad Ludouicum, & apud Moguntiam baptisatus.

Superat Rēgnerus Britanniam.

Noruagiā.

Saxonem taxat.

tisatus. Id erat Anno Christi octingentesimo uicesimo sexto, quandò iam Carolus ante annos duodecim excessit, & filius eius Carolus ante ipsum fato functus est. Nec est, quòd Carolum Ludouici filium dicamus exercitui præfuisse: qui ea ætate uel necdum natus, uel in cunis erat. Quis est ergo iste Carolus, cui uis conflictasse Regnerum? Ego non uideo. Nisi quòd aut somnia dicas, aut de Imperatoris nomine erres. Quod ipsum non credo. Nam Ludouicum in Saxoniam post patrem arma retulisse, nulla commemorat historia, confisum, ut tu fateris, fœderibus quæ pepigit cum Hemmingo. Nam quòd Haraldum iubebat inuehi, postea attingemus.

Sed tum Regnerum in Saxonia uictorem ait, imposito Saxonibus tributo, in Regna rediisse.

¶ Regnerus Duello uno octo sternit. Biornem filium Suetia donat. Ex stupro nascitur Regi Vbbo. Hellesponticos cum Scythis subigit; illusus Magia Biarmorum, à Phinnis inermibus, sagittis in fugam arcetur. Caput. viij.

PROXIME autem Sueticum bellum auspicatur: in quod filiorum fultus auxilio, alacer processit. Constiterant acies ex aduerso. Tum Rex Sueonum, pugilem cum filijs septem iubet ad aciem consistere: ut faceret arbitrium Regi Danorum, aut totis exercitibus, aut paucorum manu in Duello cõfligere. Magni animi Rex Danus, uerecundum ducẽs recusare Duellum, ipse cum filijs tribus subijt pugnæ periculum: quartus ipse, aduersus octo cõflicturus. Sic enim comparatum est Maiorum sententia: ut pater cum filijs, unius personæ locum implebat. Qua in re Suecus pugil prole fœcundior, pugnatorum numerum in Regem geminauit. Sed tum is erat pugnæ exitus: ut superatis octonis, Rex ipse cum Biorne filio incolumis superesset. Quẽ uictor, pro uirtute donauit Suetiæ Regno. Regnerus aũt Rex ut manu promptus, ita libidine mollis erat; amabatquè primarij uiri filiam: quem euocatum, magno sessionis honore suscepit. Miratus ille, quid sibi uellet indebitus honor: non ignarus tamen Regiæ libidinis, conijcere cœpit quod erat, filiæ se gratia honoratum. Igitur animo indolens paterno, filiam arctius inclusit. Vbi Rex ea uia non profecit, muliebrem sumit uestem, & inter ancillas lanificio insistens, intromittitur ad minorem dominam. Illi se per occasionem insinuans: noctemquè nactus, uterum eius impleuit. Post legitimos dies, ubi tumentem filiæ uterum deprehendit, indignabundus, unde sit incuria, ille quærit?

Duello quaterno, octo superat Regnerus.

Biorn Suetia donatur.

Filiam Primoris Regnerus stuprat.

Filia

Filia non alium thoro sibi iurat sociasse, præter pedissequam, quæ lanas tractauisset. Pater cum mœrore rem Regi defert: de flagitio, ut cōfidit, animaduersuro. Ille in risum solutus, suum esse quicquid nascere tur, respondit. Ita puellam ab infamia pariter, & periculo uendicauit. Natus est Vbbo filius, auido postmodum ingenio ad Regnum aspirans. Inde in Hellesponticos bellum cōtulisse, commemorat Saxo Regnerum, à Russis arma mutuantes. Cui etiam Scythæ interfuisse memorantur. Magnū profecto bellum, quod aduersus tam longinquas nationes, & tam populosas sit actum. Sed Regnero tamen uictoria prouenisse dicitur. Huic autem Prouinciæ Vuicsertum fertur præfecisse filium. Inde Biarmos, gentem Suetię uicinam, contulit arma, parum imperata facientes. Sed illi maleficijs quàm armis securius pugnaturi, ita feruntur aëra commouisse, ut tempestatibus & imbribus uexati, inde magno æstu excæpti, per uires nihil proficerent. Difficili tamen nauigationi Rex ad Sembos, Curetesquè peruenit: quibus populis pro Regia dignitate, proquè magnitudine nominis, Regem suscipientibus, paucos dies recrëatus, nauigationem renouauit: peruenitquè ad destinatam Prouinciam. Sed Dux gentis armis diffisus, ad Phinnos confugit. Secutus Regnerus, inermem populum, sed cursu per niues, per glaciem, per fastigia montium terribilem expertus, maiorem ibi laborem exhausit, quàm apud armatissimos exercitus. Siquidèm infinita uelocitate per stipites allapsi, tela miserunt, & incredibili celeritate conuersi, extra ictum constiterunt. Ita Rex uictoriosus, qui multos ac magnos repulisset exercitus, tum inermibus dare terga compellitur.

Vbbo nascitur.

Hellesponticos, cū Scythis subigit.

Biarmorū rebellio, & magica peritia.

Finni Regnerum fugant sagittis.

Daniam Vbbo, absente patre Regnero ambit. Qui rediens Hesbernum cum exercitu punit: atque captus Vbbo. Vuicsertum Daxon dolo superatum, igne perdit. Cuius uindictam Regnerus tributo imposito rependit.

Caput.ix.

PER ID tempus Vbbo, quem Hesberni filiā, per Regnerum furto cognitam, genuisse diximus, auita inspiratione Regnū Daniæ inuadit: dum patrem longe agere, interquè multa pericula cognouit diuersari: sperans semel occupatum Regnum, patre aut saluo, aut interempto, posse tueri. Hesbernus adolescentis auus, Proceres Gotiæ in societatem belli sollicitat. Illi se de Regis sui Biorni pendere

uoluntate affirmant: nec aliud quàm ille iusserit, facturos. Mittit Oratores ad Biornum. Ille, quòd in parentem sollicitaretur nephas iudicans, Legatos malè mulctauit. Iuuarus Iutiæ præses, filius & ipse Regneri, ut bello abesset, profectus est in longinqua. At Regnerus Rex regressus, iam publicè bella parantem Hesbernum aggreditur: fusumquè exercitum eius superat: ipsum captum exanimat, caputquè in hasta sublimè defigit. Vbbo filius fuga sibi consulens, bella renouat: quo in prælio stupendam ipse manu multorum cædem peregit. Ad extremum captus, uix ullis potuit uinculis cöerceri. tantum erat roboris. Iuuarus audito belli exitu, reuersus est. A parente collaudatus: quòd in neutra parte constitisset. Interea Vuicsertus Regneri filius, quem diximus Orienti à patre uictore Præfectum, ab eius Prouinciæ Rege Daxone, magis circumuentus fertur, quàm uictus. Ad urbē enim in qua commanebat, rhedis inuectas merces immisit: sed arma, uiriquè inclusi erant. Quorum magna multitudine inuecta, Vuicsertus nihil tale ueritus, capitur, & Regi defertur. Ille adolescentis & formam & ætatem commiseratus, dimidium Regni, cum uxore filia pollicetur, si illi militare uelit. Ille generosi spiritus, indignatione ne uerbum quidem reddit pollicenti: indignum responso, qui non uiribus, sed fraude uicit, iudicans. Cunquè uitam in contemptu duceret, sciscitatur Rex ex ipso Vuicserto. Quid ipse uictor, sibi uicto foret impensurus? Ignem, inquit ille. Tum refert Daxon. Eo consumere, quod mihi impenderes. Itaq; rogo immissum consumpsit. Hæc cùm perlata essent Regnero, filij miseratione uehementer primò indoluit. Ad animum rediens, statuit necem eius uindicare. Igitur cōparato exercitu, traiecit in Russiam: & hostes aggressus uicit: comprehensumquè Daxon, cùm in potestate haberet, humanitatis respectu, uindictam temperauit, contentus exilio. Qua moderatione seipsum uicit: quod est maius omni Regno. Eundem quoq; in gratiam breui accæptum, tributa pendere cöegit, hoc ordine: ut. xij. hominum paria, nudatis plantis pensitarent imposita tributa.

Hesbernū tum exercitu Regnerus fundit.

Vbbonis robur & captiuitas.

Vuicsertus captus.

Vuicsertus igne perit.

Mira Regis clementia.

¶ Biorn Noruagis, & in locum eius Ericus frater, Suedis præficitur. Multis interim uictorijs potitus Regnerus, ab Hella Gallo captus, dira morte perit: uindicta secuta Hellæ, à filijs Regneri.
Caput. x.

NORVAGIAM deinde tumultuantem compescuit: Biornem Suetia translatum, illi præficiens Regno. Ericum uerò alium filium, Suetiæ reddit Regem: quorū ope fultus, nauigauit in Scotiam, Orcadesq; populatus est. Sed in Scotia geminos filios, dùm incautè

incautè pugnant, amisit. Interea Iuuarus Daniæ ab illo præfectus, Regno pellitur à Gallis, Regem suæ gentis inuehentibus Hellam quendam. Sed reuersus Regnerus, pugna instituta: quæ tanto animorum ardore peracta est, ut in triduum extraheretur: tum Galli cessere. Ibi Regnerus extracto anno, duxit in Hiberniam: metropolimq́ue eius oppugnans, Dufflinam cœpit, opibus refertam: unde militem suum locupletauit. Inde in Hellesponticos fertur nauigasse, & multis locis per egisse uictoriam. Mirum, qua audacia tantum itineris ingressus: ut omnis Hispania, Italia, Græciaq́ue præternauigata, ad confinia peruenerit Europæ, atq́ue Asiæ: qua etiam uirtute penetrauerit. Cùm ætate illa Sarraceni mare tenerent infestum, Hispaniæ, Italiæ, Siciliæ, Grçciç etiam incursantes. Interea Haraldus Regij sanguinis uir, bis magno uictus prælio, contendit ad Ludouicum Imperatorem, tum Moguntiæ Conuentum Imperij habentem: armaq́ue rogauit in Regnerum, ut Regno restitueretur: pollicitus Imperio perpetuam subiectionē. Annus erat Salutis Christianæ Octingentesimus.xxvi. cùm Ludouicus conditionem illi faceret: si Christianismū acciperet, futurum quod posceret. Ille annuit, ibidem cum uxore, & quos secum habuit Proceribus baptisatus: & rediens, sanctum secum duxit Anscharium, in Regno prædicaturum. Quod in Metropoli exequemur. Sed tum Regno restitutus per arma Saxoniæ, sacra inchoauit. Reuerso autem Regnero, cùm bella renouarentur, iterum uictus, aufugit. Igitur cum Haraldo cœpta etiam Religio exulabat. Duplici ergò se malo Rex uictor inuoluit: & quòd salutiferam Christi Religionem abigeret: & quòd superstitiosam erroris sectam renouaret. Sed pœnas breui dedit. Nauigans enim, incidit in manus Hellæ, quem ille Dania à Gallis inuectum exturbauit: & coniectus in carcerem, atrocissimis pœnis cōsumptus est: adhibitis serpentibus, qui hominem affligerent immaniter. Morte eius comperta, filij uirilem uultum non mutarunt: uindicaturi magnificè. Comparata classe quadringentarum nauium, Angliam inuadunt: & expositis in terram copijs, bello premunt regionem. Hella obuiàm egressus, capitur: exquisitisquè tormentis, in uindictam paternæ necis occiditur. Quo patrato, Iuuarus ex filijs eius unus, Britanniam annis duobus gubernat.

Dufflinam Hiberniæ cœpit.

Haraldus baptisatur. Anno Christi 826.

Regneri mors horribilis.

¶ Siuuardus Daniæ Rex, Angliam inuadens, parentis necem ulciscitur, Iuuarum fratrem Hellæ substituens. Rebelles Dani sedant, Erici & Agneri mors. Cap. xi.

SIVVARDVS unus ex Regneri, quos multos habebat, filijs, cū cçteri alijs prçessent, aut fato functi è uita trāsissent, Daniç Regno potit. Huius int alia pcipua laus est: quòd pater

Siuuardus Rex. III.

 næ ne-

næ necis uindicem egit acerrimũ. Erat autem uir ut animo acer, ita uiribus robuſtus. Cuius fortitudinem & acrimoniam una ex re uel maximè poſſumus perpendere. Nam paternę necis accæpto nuncio: haſtile, quod fortè manu tenebat, altius pedi ſtupefactus inmerſit: mœroris magnitudine, corpoream negligente moleſtiam. Vt enim animi uulnus patientius ferret, corporis partem grauius affecit. Quo facto, ſimul fortitudinem, mœroremquè detexit: fortunam ſuam inter calamitoſum filium, conſtantemquè uirum partitus. Nec minus animo uindictam perſecutus, cum fratre Biorno quadringentarum claſſe nauium Angliam inuaſit: bellum Regi manifeſta denunciatione inuehens. Comprehenſi autem hoſtis dorſum, plaga Aquilam figurante affici iubet. Memor, quibus parens eius ab illo ſit cruciatibus excarnificatus: ſæuiſsimum hoſtem, ferociſsimi alitis figura excruciare gaudens. Nec uulnera impreſſiſſe cõtentus, laceratam ſaliri iuſsit carnem: quo acrius torqueretur. Perempto autem hoſte, tum fratrem Iuuarũ Regno præfecit. Ipſe, atq; Biornus in ſua quiſq; redire curãt. Sed dum ille foris agit, Dani perſeuerantiſſima factione bellum complexi, quando Haraldum amiſere, Siuuardo cuidam, atq; Erico Regia gente creatis, publicam detulere adminiſtrationem. Quos Regneri filij memorati, mille ſeptingentarum nauium claſſe apud Sleſuicum adorti, ſemeſtri bello deleuere. Colles indicio manent: nec minus apud quem belligeratum eſt ſinus, Siuuardi funere inclaruit. Exinde Biorno, atq; Erici fratribus domum reuerſis, Iuuarus, atq; Siuuarus itidem fratres, quo tenacius rebellibus fręna imponerẽt, Danię reſederũt. Agnerum alium germanum Angliæ præfecerunt. Qui Anglorum repulſus armis, opitulante Siuuardo, contemptricem ſui prouinciam, incolis uacuefaciendo, tenacia ſitu iugera cultore carere, quàm inſolentem alere maluit: pinguiſsimaquè Inſulæ rura, teterrima uaſtitate perfundens, deſertæ, quàm ſuperbæ regioni malens imperare. Ericum autem fratrem, apud Suetiam regnantem, cùm audiſſet fraude circumuentum oppetijſſe, ulciſci cupiens: dum alienæ uindictæ arctius incumbit, ſuum hoſti ſanguinem erogare compellitur. Nam dum cæſi fratris pœnas auidius expetit, proprium fraternæ charitati funus impendit.

Siuuardi robur.

Mortis Hellæ ſpecies.

Rebelles Danos domãt Siuuardus & Biorn.

Agneri & Erici mors.

¶ Ericus Haraldi frater Dania potitur, cum Friſia. Rex Chriſtianus, piratas infeſtans: bello tamen contra Gutorinum exitiali moto, ambo pereunt.

CAPVT XII.

¶ ERICVS

ERICVS Haraldi frater, Siuuardo succeſsit in ſceptra. Paruulum quem ille filium reliquit, Regno depulit: fretus eorũ uiribus, qui Regneri genus peroſi, Haraldo ſemper, diuquè inhæſerunt. Hic cum memorato Haraldo apud Moguntiam CHRISTI ſacris initiatus, ab Imperatore Ludouico in Friſia locum promeruit: ut inde nauigans, Piraticam, quæ multiplex in hoc noſtro mari ab antiquo fuit, prohiberet. Cui rei quamdiu Siuuardus ſupererat, fortiter inſtitit: & prouidè Friſiam Imperatoris permiſsione gubernauit. Quo iure, Danorum Reges longo tempore, illam regionis partem uelut ſuam, repopoſcerunt. Sed Siuuardo facto de medio, Daniæ, ut diximus, Regnum inuaſit: quod tamen non diu tenuit. Nam inter Gutorinum Haraldi filium, æmulatio emerſit ad illum: utroquè contendente ſe Regno propiorem. Verumquè probarunt: quòd Imperio rara ſit conſenſio. Totis ergo uiribus in arma ruentes, undecunquè arma contraxerunt: ac tam acri prælio, tamquè inſigni odio ſe contuderunt, ut omnis Regia ſtirps interiret, & uſq; ad infantem Ericũ, quem diximus, nemo ſupereſſet, qui ex natalibus Regno ſuccederet. Ergò mutua cæde, prælioquè confecti, Regnum paruulo uacuarunt. Ericus Rex II. Friſiæ præficitur.

Ericus Siuuardi filius ſuccedit, in Piratas & Chriſtianos ſæuerus: at tandem Chriſtum profeſſus, cum toto Regno conuertitur ad fidem. Caput. xiij.

ERICVS Siuuardi filius, Regneri nepos, penè ſolus ex Regijs Proceribus ſuperſtes, Regnum ſine contentione promeruit. Vbi adoleuit, per auitæ fortitudinis ueſtigia decurrens, terra mariquè ſtrennuum militem, ac ſæuerum egit Regem. Adhuc in ea gente durauit Piraticæ permiſſa improbitas: quo militiæ genere primam ætatem imbuerunt. Sed quod eſt execrabilius, Chriſtianæ religionis cultum, iam à temporibus Haraldi, per Anſcharium tunc monachũ, poſtea Pontificem, in Iutia, & omni Regno diſſeminatam, acri animo inſectatus, uſq; ad tyrannicam crudelitatem deſæuit: multos Chriſto fideles per tormenta conſumens. Sed hanc Adoleſcentiæ temeritatem, in ætate uirili egregia uirtute compenſauit. Nam beati Anſcharij iam Hamburgen. Archiepiſcopi monitis, ſacrilegæ mentis errore depoſito, quicquid per eiuſdem inſolentiam commiſerat, expiauit. Tantumquè in excolenda Religione ſe geſsit, quantum egerat in aſpernanda. Itaq; non ſolùm ſanioris diſciplinæ hauſtum, docili animo traxit, uerum etiam primæuas maculas finali puritate deterſit: non ſolùm ipſe baptiſatus, ſed per omne Regnum edicto propoſito, liberum fecit, ſacra Ericus Rex III. Supra cap. 10.b. Perſecutor fidei. Conuertitur.

eræ religioni deuinciri. Qua occasione lætus accæpta, Anscharius & in Regno prædicauit, & alijs immissis Prædicatoribus, uerbum uitæ latè propagauit. Extat ad lacum Slyæ hodiè Ecclesia, quam diui Anscharij honore præditam, eius titulo inscribunt: in qua ipse prædicare Danis, & in uicino lacu gentem baptisare consueuit. Ericus autem Regno feliciter functus, iam Christo fidelis, cùm ad meliora emigraret Regna, filium Knutum ex Gutorini filia, easdemquè Haraldi nepte progenitum, superstitem moriens dereliquit.

Anscharius Hamburg. Archiepiscopus.

¶ Knuto paruulus per tutorem regnat. Sub cuius tutela ex Danis aliquot Regij sanguinis, multa passim deuastarunt. Caput. xiiij.

Knuto Rex. I.

KNVTO Erici filius admodum paruulus, patri in Regnum surrogatur. Opus erat administrante tutore. Verùm quoniam huiusce muneris aduocationem præstare, plerisque uel inuidiosum, uel arduum uidebatur, sortitione uirum legi placuit. Prudentissimi nanque Danorum, in tam excellenti negocio, arbitrario delectu uti pertimescentes, plus alienæ fortunæ, quàm suis sententijs, permisere electionis euentum. Quo euenit, Domino sortem regente, ut quidã integerrimæ uirtutis deligeretur: qui permissam obiens prouinciam, omnia pro dignitate administrabat: talem se gerens ad omnia, ut Regis prouidentia non magnopere deposceretur. Vbi uerò adolescentiam Rex transijt, legitimos nactus annos, subijt administrationem ipse Regni sui. Sed circa hæc tempora, cùm Regis adolescentiam Regij sanguinis uiri cõtemnerent, latè excurrebant in uicinas prouincias. Iam enim usque adeò temeritatis prouecti sunt, ut per maiores fluuios è mari ascendentes, terras popularentur. Per Albim Hamaburg uastarunt, Anschario Pontifice in Ramsolam fugiente. Per Rhenum uecti, Moguntiam obsederunt, & euerterunt. Per Sequanam ad Parisios transierunt. Per Ligerim Turones adierũt: Carolumque Franciæ Regem, Ludouici Imperatoris iuniorem filium, ex nouissimo eius matrimonio, adegerunt: ut terram eis ad inhabitandũ cederet, quæ erat in littore maris: quam de nomine suo Dani cum Noruagijs, Normanniam usque hodiè appellauerunt. Equidem Gallici Scriptores non discernentes inter Regnorũ populos, omnes ab Aquilone adnauigantes, appellauere Normannos. Hæc autem, ut nostri annotauere Annales, post natũ Christum Octingentesimo sexagesimo peracta sunt anno. Knuto uerò Rex Daniæ, cuius hæc sunt tempora, per omnia in Regno fortunatus permansit, nulla domestica clade affectus, neque externo

Is erat Ennignuphus.

Hamaburg uastatur.

Moguntia item.

Normannia unde dicta.

Anno Christi 860.

terno magnopere bello pressus. Hoc uno tamen magis deflendus, quàm accusandus, quòd absque Christianæ religionis insignibus è uita transiuit: cùm tamen ad bonum modum iam in Dania, Suetiaque, anniտente Pontifice Anschario, cui erat à summo Pontifice super omnia Aquilonis Regna imposita Legatio, Christi religio excreuisset.

Froto prouincias olim Daniæ subiectas, restituit: in Anglia baptisatur, at uita cedens priusquam Christianismo ad plenum instrueretur. Caput. xv.

FROTO hunc filius Regno insequitur. Cuius adolescentia armis, belloque alita, eò felicitatis excessit, ut prouincias quæ bellis ciuilibus à Danis quondam defecerant, pristino adactas iugo uetustatis alligaret obsequijs. Et cùm iam per mare, per terras uaria fortuna circumtulisset arma, in Angliam incidit, auitæ ditionis insulam: in qua ditionem renouans, partem eius occupauit. Erat enim ab olim Anglia multis partita Regnis: ut paucos Reges, uel indigenas, uel exteros totam possedisse Angliam reperias. Sed tum Froto per eam uictoriā id maximè lucri reportauit: quòd in Christiana iamdudum prouincia, Christianis sacris est initiatus. Cæterum regressus in Daniam, priuatam salutem suam in publicum exuberare cupiens, ab Agapito, qui tunc Romanis sacris summus Pontifex præerat, Daniam missis Prędicatoribus erudiri petiuit. Ignorabat enim religiosus Princeps, propiorem esse eius rei curam, quòdque Episcopis Hamburgensibus perpetua Legatio decretā esset in Regna Aquilonis. Sed quem habuerit exitum, illa ad urbem Romam postulatio, non expectauit Rex bonus: sed translatus ex hac uita, ad meliorem, ut confidimus, migrauit.

Froto Rex VI.

Anglia olim partita

Gormo Regno potitur, sub quo Anglia desciuit. Dani cum Normannis Christianos persequuntur. Caput. xvi.

GORMO huic filius succesit: cui quòd in Anglia extitit oriundus, Anglici cognomen incesit. Patre enim extincto, promptiore fortuna, quàm diuturniore apud insulā Regiam adeptus est arcem. Dum enim Daniam, accæpto paternæ necis nuncio, disponendę eius rei gratia petisset ex Anglia, longam paruuli secessus iacturam passus est. Quippe Angli libertatis suæ fortunam, in eius absentia reponentes, publicam à Danis defectionem moliendo, præcipitem rebellandi fiduciam induerant. Sed quo eum Anglia inuidentius spreuit, hoc Dania fidētius coluit. Itaque dum ad duarum Prouinciarū utranque obtinendi, auidas Imperij manus porrexit, altera potitus, alterius irreuocabiliter dominationem amisit: nihil unquàm fortiter pro

Gormo Rex. II.

Anglorum defectio.

ipsius

ipsius recuperatione conatus. Adeò difficilè grandia continentur Imperia. Per quæ tempora, cùm hostiliter Dani cum Normannis maria omnia & littora infesta tenerent, cùm comperissent, fortissimum Regem Ludouicum, Ludouici Imperatoris filium, qui Germaniam in pace regebat, alios armis, alios submouens fœderibus, iam fato functum, sine discrimine terras omnes uastauerunt. Progressiq; in Saxoniam, cùm obuium haberent Brunonem Prouinciæ Ducem, cũ multis Episcopis, & terræ Proceribus, in loco Ebbekstorp concurrerunt: magnoq; inito conflictu, omne agmen Christianum prostrauerunt, Christiani trucidantur pretiosos CHRISTO martyres consecrando. Causa enim Religionis in medio erat. cùm uindicandi Christianismi gratia, quem in Dania crescere cernebant, atrociter sæuiebant in omnes ubiq; Christianos. Quo tempore Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, rebus Christianis præerat in Prouincia. Cuius mirabile factum in Metropoli nostra, aduersus hanc gentem, tum Frisię incumbentem, in qua tunc ille erat, recensuimus.

¶ Haraldus. V. nomine duntaxat clarus. Sub eo Arnulphus Rex persecutorum Christianismi ex Danis & Normannis centum milia fundit. Caput. xvij.

Haraldus Rex. V. HARALDVS post hunc filius, Regni gubernacula suscepit. Cuius præter nomen nulla res præclarè gesta, aut insignis clades sub illo perpessa, in Fastos est relata: non rerum penuria, sed Scriptorum incuria, quæ huic regioni quotiens & alijs per interualla prouenit. Erant tamẽ illa secula magnis rebus insignia: cùm Normanni cum Danis omnia Germaniæ & Franciæ littora infestarent: & iamdudum, ut suo tempore meminimus, à Carolo, quem Caluum cognominauere, Ludouici primi filio, in littoribus Galliarũ terram accæperunt habitandam. Sed cùm illi adnauigantibus alijs eius nationis uiris: aut quòd prædæ inhiarent, in ulteriora Galliarum longè lateq; dilapsi, omnem regionem flãmis & ferro uastauere. Erat tum in Imperio Arnulphus ex gente Caroli Princeps in armis strennuus: qui audita Danorum, Normannorumq; insolentia, collectis armis, illis statuit occurrere. Bellum tum cœlitus administratum creditur: in quo Dani & Normanni ab Arnulpho Rege usq; ad internitionem sunt deleti. Siquidèm centum milibus ex ea gente prostratis, uix pauci de Christianis cecidisse sunt reperti. Godefridus & Sigefridus Reguli, ibi perierunt. Et ita ad tempus restincta est ista persecutio Danorum, Normannorumq;, Domino uindicante sanguinem seruorum suorum, qui iam per annos. lxx. est effusus. Erat autem Annus Christianæ salutis, cùm tam insignis uictoria perageretur, Domini, Octingentesimus

Carolus Caluus. 874.

100000. ex Danis & Normannis cæsi.

Anno Christi, 888.

gentesimus.lxxxviij. cùm etiam Principes in Dania CHRISTO crederent, cum multis è populo. Sed tanta fuit efferatę gentis insolentia, ut etiam inuito Rege, Regij Proceres nauigabant: patiente interim Rege, ut qui in Regno tumultuaturi uiderentur, foris arma suo periculo experirentur. Hæc tamen omnia plenius explicanda seruamus Noruagiæ.

¶ Gormo Christianismi tyrannus, ex Thira geminos excipit filios. Kanutus alter Dufflina capta, iaculo uenefico perit. Slesuicum Saxonibus per Henricũ Imp. subijcitur. Caput. xviij.

GORMO filius huic Regno insequitur, crudelissimus uermis (sic enim uernacula Germanorum lingua nomen sonat breuiatum) hoc dignus cognomento: qui implacabili odio, CHRISTI religionem insectaretur. Templa, ac basilicas à Patribus institutas subuertit: fideles exquisitis supplicijs discruciabat. Filiam Edelradi Anglorum Regis, puellam singulari prudentia, & Christianismi amantissimam, accępit uxorem. Cùmq; suo captum amore maritum, prudens puella persentiret, orabat quàm instantissimè, ne se contingeret triduano spacio. Distendere uoluit amantis animum: ut per impatientiam expectationis, aliquid illi de Christi Religione suggereret. Ille, ut erat uirili animo, etiam imperare sibi pertentabat: nolens mollioris in se Cupidinis uitium deprehendi: adiecit etiam maritali toro nudum gladium: quem suo, atq; puellæ lateribus interposuit: ut & illa secura promissi foret: ille quoq; nihil imperante libidine pertentaret. Interiecto autem tempore, geminam ex ea prolem procreauit, Haraldum, atque Knutonem, Regiæ atq; insignis proceritatis pueros. Qui uixdum adolescentiam ingressi, paternas artes arripuere: maris imperium exercentes, & excursionibus usq; adeo fidentes, ut Angliam, auitam insulam infestarent. Viuebat Edelradus maternus eorum auus, & iuuenum insolentiam ridebat potius, quàm castigabat. quippè gentis suæ propensiorem naturam agnoscebat. Secum tamen reputabat: industrios rebus gerendis uiros, talibus armorum rudimentis instrui oportere. Tantam uerò in nepotibus indolem conspicatus, testamento scripsit hæredes, matris eorum, quæ uno gradu propior uideretur, nullam habens rationem. Quo euenit, ut Thira mater, filios suos, paternorum bonorum hæredes, non inuidenter exhæres ipsa conspiceret: prælationem filiorum honorabilem sibi magis, quàm contumeliosam fore arbitrata. Aucta fiducia, cùm res ad uota succederent, ausi sunt iuuenes Hiberniam bello lacessere, Dufflinamq; urbem regionis metropolim obsidere. Rex autem gentis, cùm paucos speculādi magis gratia, quid

Gormo Rex. III. Christianismi tyrãnus max.

Gormonis gemini, Haraldus, et Knuto.

hostis moliretur, quàm alia causa expeditos misit milites in uicinum nemus: qui firmata iàm obsidione, cùm Danos terendi temporis gratia, ludis etiam uacare conspicerent: noctis tenebris fisi, propius accessere. Quorū unus sagittandi arte peritior, cùm Knutonem inspectandis ludis ociosum cerneret astare, iaculū ex insidijs misit, iuuenēq; letali uulnere pcussit. Ille clam habito dolore, ilicò præcepit muros scandere, omni conatu oppugnare mœnia, ne sui uulneris dolorem hostes persentiendo, fiduciæ aliquid, aut læticiæ assequerentur. Nec ante se uulneratum prodidit ad mortem, quàm mœnia à suis capta conspiceret. Neq; diu lucis fruitur solatio, concedens ad manes. Quis autem extinctum non plangeret, cuius disciplina militum suorum uictoriæ consilio, quàm spiritu diuturniore suffecit? Salus nanq; Danorum in ultimas angustias deducta, quia morientis Ducis iussui paruit, breui quos timuit superauit. Per idem tempus rebus Germaniæ Henricus Rex præerat, primus inter Saxones coronam meritus: qui tutandis Regni finibus, uigiles oculos circumferens, cum intelligeret Danos ex consuetudine Maiorum in Saxoniam excurrere, duxit in eos limitibus etiam transcensis ultra Eydoram exercitum: & expugnatam urbem tunc florentem Slesuicum, fecit Saxonum coloniam: cōstituto ibi Marchione, qui rem administrans, fines Imperij tutaret. Durauit huius Principatus per Henrici tempora. Quo mortuo, Marchionem Dani oppresserunt. Saxones fugarunt. Vnde natum est bellum Ottoni Henrici filio. Quod infra dicemus. Quo tempore Gormo ad ultimum ætatis suæ finem prouectus, ingentem annorum seriem luminibus captus exegerat, senectam ad ultimos conditionis humanæ terminos prorogando: magis de filiorum uita & incremētis, quàm reliquo spiritu suo sollicitus. Tanta autem Knutonis præcipua erat charitate: ut à se occidendum iuraret, qui prior ipsius exitum nunciasset. Cunq; fortè Thira mater, haud dubium de illius exitio nuncium accæpisset, nemine id Gormoni palam insinuare audente, præsidium calliditatis amplexa, casum quem ore prodere timuit, opere explicauit. Maritū nanq; Regis cultu exutum, tetriore circundedit, aliaq; doloris insignia, per quæ causam luctus aperiret, admouit. quòd Antiqui talibus in exequiarū actionibus uti consueuerant: acerbitatem mœroris, habitus asperitate testantes. Tunc Gormo cùm tactu persensisset, En mihi inquit, Knutonis fatum publicas? Et Thira, Idipsum ait, tuo potius, quàm nostro declaratur augurio. Quo dicto, marito mortem, sibi uiduitatis causam præbuit: nec ante filium, quàm coniugem planxit. Miserabilis conditio Christianę fœminæ: quæ in obsequio perfidi mariti consenuit: nec illum exemplo Religionis, aut blandimento suasionis ad Christi cultum

Knutonis cędes.

Dufflina capta.

Slesuicum urbs florēs, per Henric. Imp. captū, Principatus fit; unde adhuc Reges Danorum titulum sibi usurpant.

tum prouocare potuit.

Haraldus hic potentissimus, Iulinum Vuandalorũ oppugnauit. Iutiam Henricus Cæsar bis deficientem, Christianæ fidei reddit. Slesuuici Præses à subditis opprimitur. Ottonis uictoria, Snius & Insula. Rex Danorum cum filio baptisatur.

Caput. xix.

ARALDVS alter ex filijs Regno surrogatur. Qui hereditariæ dominationis fortunam, conspicuæ fortitudinis operibus prosequi cupiens, traiecta in Orientem piratica, circumpositum lacessiuit oceanum. Ibi dum classe uictricia signa circumtulit, maternus auus Angliæ Rex, rebus humanis excessit: filiusq; illius Adalstenus, paterno testamento sanguinis iura opposuit: armisq; uendicauit, quod patria uoluntas uidebatur abstulisse. Serius re ad Haraldũ perlata, prius audiuit Noruagiæ Regis cum auunculo pactionem, quàm potuerit ulla parare arma, ad inuadẽdum Regnum. Quam rem quia in Noruagia sufficienter expressimus, hoc loco transibimus. Tanta autem erat Haraldo in solis Daniæ armis potentia, ut & Noruagis laborantibus suppetias, & Suecis nihilominus inuocantibus, copioso præsidio nõ deesset. Vnus erat sua ætate Rex præstantissimus, in quẽ omnium uicinorum Regum oculi, præcipua mitterentur obseruantia. Deniq; & Australem plagam, quam Vuandali tenuere, nõ liquit intentatam: quin ad oppidum Iulinum, quod illa ætate in Pomeranis erat præcipuum, oppugnauit, gentemq; perpulit imperata facere. Inde cùm magnos belli faceret apparatus, in Suetiam auxilio uenturus Regi Sturbiorno, Teutonicæ irruptionis nuncium, quæ à Cæsare Ottone Primo, gerebatur, accæpit. Quæ illum res auersum Suetia, suis cõegit intendere. Equidẽ Gormone eius patre rebus præsidente, Henricus Cæsar, quod diximus, Ottonis item parens, cùm audisset, malè Christianos Iutios, dimidiatam Christi religionem, animis non synceris percolere: suscepto pietatis negocio, ut erat Christianitatis amantissimus, expeditionem fecit in Iutiam non uulgarem. Occurrentemquè Regem, armis perpulit subire conditiones: ut si non ipse uellet, liberũ faceret, in Regno Christianam Legem seruari: sineretq; uerbum uitæ disseminare. Qua occasione Vnni tum Hamburgensis Archiepiscopus, strennua Dei uerbi prædicatione per Daniam, perq; Sueoniam laborauit. Cui etiam peregrinationi bonus Pontifex uitam impendit: tumulatus apud Biream Suetiæ. Henricus autem Cæsar circa Slesuicum Marchionatu constituto, præsidem ex suis fecit: qui etiam rebus gerendis per tempora Gormonis & Henrici fortiter pręfuit. Sed Re-

Haraldus Rex. VI.

Noruagiæ lib. 5. cap. 3.

Iulinum Vuandalorum oppidũ oppugnat.

Iutia fit Christi lege imbuta.

gnis iam morte Regum alteratis, pertesum est Daniæ populo, Teutonicum iugum sustinere. Igitur congressi populi, Præsidem suum oppressere. Quam rem Otto Rex adhuc Germaniæ, uindicaturus, magno exercitu duxit in Daniam: eius præcipuam partem Iutiam oppugnans, & uastationibus implens usque ad extremam eius in Aquilonem partem. Inde lanceam in uicinum mare iaculatus, æternum mari nomen reliquit: ut Ottonis sinus usque hodiè uocitetur, Ottoniaque dicatur insula non longinqua. tam celebris genti fuit Germanici Regis uictoria. Sed iam terram agmine exiturus, obuium sensit Haraldum Regem: qui opportuna locis præsidia collocauit: aut exitu prohibiturus, aut iusta cum illo dimicaturus acie. Non detrectauit quod erat in hostem pené necessarium certamen Otto. Collatis signis, diu fortiter præliatum est. Post primam autem pugnam, quæ æquo marte digesta est, uisum est utrique Regum, de rerum summa conferre colloquium. Igitur post longa utrinque uerborum certamina, in eas utrinque conditiones est conuentum: ut Haraldus cum Suenone filio, sacram Christi subiret religionem, Regnumque Romano subderet Imperio. Et prius quam discederet Imperator, Rex Haraldus cum Suenone filio baptisatus est. Filium autem de sacro fonte Otto suscipiens, de suo nomine Suenottonem appellauit: ut & gentis suæ nomen seruaret, & Ottonianum adijceret. Crediderim in has leges multum cöopertam Haraldi matrem Thiram, christianam fœminam: quæ Gormonem maritum inclinare non potuit, filiumque diu sensit reluctantem: nunc autem Ottone Rege accedente, gaudenter adiuuisse tam ualidum salutis præsidium.

Præses Slesuici occidit. Saxoniæ libro. 3. ca. 25.

Sinus & Insula Ottonis.

Haraldus Christi fide initiatur.

¶ Sturbiornus bello cadit. Ab Haraldo Aquinus Noruagus desciscit, Daniæ partem infestans incendio & præda. Piaculum horribile perficit. Iutiam Thira Vallo muniit fortissimo. Aquinus Sembiam insulam deuincit. Caput. xx.

ED DVM ista geruntur in Iutia, Sturbiornus Suetiæ Rex non expectata Haraldi auxilio, pugnæ se credidit: & oppressus est. Aquinus quoque Noruagiæ Rex, quem iste Haraldus in Regno nuper tenuerat, pulsis hostibus, & perinde tributa pendere iussus Daniæ: audito, quòd Otto Germaniæ Rex, Haraldum teneret bello implicitum, forè prospexit, ut aut opprimeretur Haraldus, aut diutius bello teneretur: defectionem præsumpsit. Simul & Iulini Vuandalici oppidi ciues, pressuræ à Danis nouissimè ulturi iniuriam, expedita classe, Daniæ partes prædis & incendio uastant. Quod promptum est adnauigantibus: ubi nulla sunt arciũ atque murorũ præsidia. Vtrisque occurren-

Daniam incendio & præda uastat

occurrendum pariter fuit. Nam Vuandalicæ urbis bellum Ducibus mandauit: ipse in Noruagiam ducturus. Igitur iam expedita classe, in Noruagiam mouens, expertus est miram in mari tempestatem, quæ aduersaretur supra modum eunti. Nam Aquinus Noruagius cùm armis diffideret, ad maleficia, quæ plurimum adhuc in ea regione ualuerunt, duos filios Dijs suis immolans, cõfugerat. Impius pater, intimos affectus suos, pro quibus per terrarum orbem solent acerrima bella suscipi, & sustineri, ille pro uictoria iugulauit. Quã rem in Noruagia nostra sumus executi. Dum his rebus foris Rex implicaretur, mater eius Thira, iam bis recolens Germanorũ factã terrestri itinere in Iutiã irruptionem, præuenire statuens in reliquum, magnum opus aggreditur. A Slesuuico in mare Britannicum Vallum grande iecit, fossacꝫ præcipiti cinxit. Cuius hodiè cernitur labor à mari Baltico, in mare, ut diximus, Britannicũ. Cui primus Vualdemarus murũ superaddidit, portarũcꝫ claustra firmauit. Hodiè quocꝫ in cõspectu arcis Gottorp, opus Danorum appellatur. Et cùm Sueci per absentiam filij, Scaniam infestarent, illa collectis armis, regionem defendit, uirile negocium amplexata fœmina. Duos iste Rex ex uxore Gyritha sustulit filios. Aquinũ, atcꝫ Sueuonem: quorũ maior natu ita uirtute germanum superauit: ut quamuis ille præcipuus ad omnia gerenda haberetur, fratri tamen collatus, obscurari uidebatur. Iste Aquinus cùm adhuc sub parente ageret, suis auspicijs nauigaturus, classem instruxit: Sembiam Orientis insulam, sub Prussia, est aggressus: & quo fidentius milites in pugnam duceret, classem incendit. ut spe redeundi præcisa, aut uincendum, aut moriendum nossent. Effecitcꝫ Ducis fiducia: ut desperatione salutis ex fuga, pertinaciores in hostes experiretur milites. Nec illũ fefellit opinio. Nam insulam expugnatã sui iuris fecit, fœminascꝫ maritis in prælio occisis, sibi coniugio sociarunt Dani, repudiatis quas domi liquerant uxoribus.

Piaculũ dirũ Aquini.

Vallum Thiræ.

Stratagema Aquini.

Sembiam insulam oppugnat.

Inglorum repudium.

¶ Thiræ mors, & monumentum insigne, occasionem dedit Coniurationi subditorum in Haraldum: quę mortis causam tandem post uariam belli fortunam Haraldo attulit. Caput. xxi.

PER quæ tẽpora Thira Regis mater rebus excesit. Eam fœminam pro sua uirtute, omnis Regio desyderauit. Filius autem Regio funere tumulatam, insigni monumento apud patrem honestauit. Interea Rex uarij generis delectos pugiles fouebat. Erat in eis qui gloriaretur tam insigni arte sagittandi esse, ut signũ quàm minimũ cõtingeret: cuncꝫ omnes gloriabundus hac arte contemneret, iubet Rex, ut proprium sistat filium, cuius de capite malũ ictu teli traijciat: magno

Toko sagittarius peritissimus.

sui periculo artis iactantiã onerans. Deniq; quod Rex iusserat, impletur. Sistit filiũ: præcipiẽs, ne qua se moueat. Interim sagittarius tria elegit tela, capiti circũponens: & primi quidèm iactu, malum à capite filij deiecit. Rege cũ cæteris inspectante, mirantibusq; fiduciã. Tum Rex, in quos usus reliqua duo prouidisset, interrogat? Ille nihil moratus, Quando ait, in id me discrimen, imperio Rex tuo cõartaueras, si me manus frustrata fuisset, proximũ tu excepisses præcordijs: & deinde qui primus se cõmouisset tertiũ. Rex fortis uiri iustũ dolorem impunitũ esse iussit. Cupiens aũt idẽ Rex matri pro sua uirtute, perenne monumentũ instruere: quod Daniam uallo cõmunisset: ingens saxũ in littore repertũ, multarũ manuũ ope uix eruendũ, aggressus est. Ibi fodiendo, leuandoq; diu milites cum agricolis fatigati, frustrato labore, ad impatientiã uersi sunt. Interea filius Sueno, persentiẽs multos ex Proceribus indignè ferre iugũ Christianæ religionis, cui nũc accederet durus ille labor erigendæ molis: primũ musitatione pluriũ, inde aperta indignatione coniuratũ est in Regẽ: filiusq; eius Sueno non solùm inerat, sed etiã pręerat factioni, Rex appellatus à consortibus. Rex omnium ignarus, laborabat molẽ educere. Aduentantẽ ex amicis quempiã, sciscitatur, si meminisset similem unquam mortaliũ laborem? Ille subinfert. Maius aliquid breui cõperies, cùm tibi ò Rex, Danię Regnum adimet, moles longè istã exuperãs. Territus Rex, ordinẽ quærit. Conspirat inquit ille, omne Regnũ cum Suenone filio. indignantur enim de proiectis patrum sacris, deq; labore quo exhauris uniuersos. Igitur amolitione saxi dimissa, exercitũ parare contendit. Sed hic etiam militẽ expertus est auersum: quòd tam indigno labore, pecudũ more damnatus, manũ capulo assuetã, trahẽdis funibus occupasset. Qualemcunquè tamen tempus dabat instruens exercitũ, occurrit filio. Sed conserta manu, uictus aufugit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ: ubi pridem collocato suorũ pręsidio, certissimũ sibi salutis profugiũ constituerat. Inde uerò classe expedita, armatoq; milite, bella renouauit. Sed non melior exitus priore. Tertio etiam belli fortunã expturus, renouauit uires. Sed tũ indignũ uisum est Proceribus, tam impia bella uel pmittere, uel adiuuare: interuentu quorundam, Induciæ fiũt. Quibus fretus Haraldus, securius ambulauit in littore. Vicinę etiam syluę inter rubeta concedens, ex insidijs misso iaculo, grauiter uulneratur. Igitur in nauium deportatus, cum uniuersa classe Iulinum repetit. Ibi Rex bonus, in fide Christi, inter medios dęmonicolas spiritum Deo reddidit. Et si causa, non pœna martyrem facit, quis dubitat, Christi consertum agminibus? qui pro eo destitutus est, & oppugnatus: quòd Christianam religionem & ipse coleret, & in suos propagaret.

Monumentum Thirę.

Coniuratio filij, & subditorum in Regem.

Filius contra patrem.

Toko Haraldũ sagitta interimit.

¶ Sueno

Sueno Rex impius, impiæ genti Daniæ acceptus, cùm tertia captiuitate à Vuandalis bello capit, Matronarũ clinodijs liberatur. In cuius beneficij gratiam, illas iure successionis hæreditariæ donauit. Caput. xxij.

SVENO filius, Regnum quod uiuo parẽte occupauit, iam uita functo, quasi legitimũ tenuit: fidem Christi iamdudum proijciens. Cuius sacrilegij merito, & Rex inter suos est habitus, & paternæ fuit persecutor religionis. Sed hanc in parentem suum, inquè omnium parentem Christũ iniuriam, infelicissimi successus uindicauere. Siquidèm bello Vuandalis Iulinensibus indicto: quòd parentem eius profugum excepissent, quàmuis uita functũ, remiserint Regali tumulo in Roschildia condendum, nauali prælio gentem inuadit. Illi uerò non segnes, bellum denuncianti alacres occurrunt. Consertaque manu, non solùm profligant exercitum, uerùmetiam Regem capiũt. Et cùm aliquandiu captus teneretur, precium redemptionis ad pondus proprij corporis aptant: ut semel auro, bis argento æqui ponderatus laxaretur. Incaluit in eo dolor cum pudore: quòd ab una urbe, tantum dedecoris accæpisset, cuius uniuersæ genti Maiores sæpè sui imperassent. Itaque bellum renouat, mouitque in Iulinos. Illi prioris uictoriæ fiducia animos attollunt, pugnantque: eundẽ sortiti pugnæ exitũ quem prius. Captum enim Regem abducunt. Ille sciens, qua sit mercede laxandus, aurum atque argentũ expromere non potuit, uacuatis iam Regijs thesauris. Extorsit tamen apud Proceres: ut filijs datis pro Rege obsidibus, ea se auri & argenti summa soluendi obstringerent. Et cùm iam Regno redditus, unde obsides liberaret, in rationibus Regijs non haberet, saltus & nemora, agros cũ cultoribus oppignorabat, his qui filios redimerent. Sed nec sic quiescere poterat bis uictus Rex, quo minus per omne Regnum uires reuouaret. Iulinenses quoque non impigri, classem expediunt, & imposita iuuentute ducunt in hostem. Stabant in anchoris utræque classes: nocturnis excubijs uigiles impositi, utrinque funguntur officijs. Deprehensum est à Vuandalis, Regiæ classis uigiles redijsse ad quietem, cùm adhuc tenebræ perdurarent. Igitur scapham Vuandali in expedito tenent: cui impositum cum necessaria manu uirum, qui linguam percalleret Danicam, iubent specie uigilũ, prætoriam Regis nauim adire. Aduectus, Regem ex nomine uocat: adesse rei benè gerendę in hostes occasionẽ, quam Regijs auribus secretius aperiat. Nemo aliud suspicatus, quàm excubiarũ esse Pręfectũ, qui cõfidenter Regẽ inclamitet. Rex nihil moratus, caput educit propius inclinandũ: ne quis exaudiat rem magni ponderis, ille contendit. Itaquè pectoretenus naui suæ prominet. Arreptũ Vuandalus Regem

Suenõ Rex I.

Rex impius impijs acceptus.

Sueno primo à Vuandalis capit.

Secundò capitur.

Stratagema nauale.

Tertio capitur.

attrahit: & impulsa celerius scapha, in suorum castra portauit: iam ad pugnam stante Vuandalorum classe, si quis se commoueat. Igitur tertiò iam Rege capto, prius ascendunt, quàm per omne Danorum agmen clamor capti Regis perueniat. Iam Regiis opibus exhaustis, etiam pignore pridem obligatis, quæ promptiora æri faciundo uiderentur: plus tamen pudoris quàm damni inesse rati Proceres tertia captiuitate: præsertim, quòd tam facili dolo circumuenti, Regem de sui medio passi uiderentur abduci. Sed in tantis rerum angustiis, ubi uirorũ defuere consilia, matronæ iocalibus suis & ornamentis diuenditis, magnum æris thesaurum contulere, cuius impendio, Rex tertia captiuitate sit laxatus. Sed hoc Matronarum beneficium, Lege lata, de illarum, quam prius non habebant, legitima successione, egregiè compensauit Rex, Regno redditus: & tamen prius quàm abire paterentur, iam toties rebellantem, iureiurando Vuandali adegerũt, ne bella in eam gentem quoad uiueret renouaret. Nã successores constringere nõ potuit.

Lex Matronis cõcessa, De legitima eorum successione in bonis hæreditariis.

¶ Sueno Dania per Ericum Sueciæ Regem, pellitur. Multis circumactus miseriis, post septennium tandem pœnitentia fractus, Christo se mancipat, & Regno restituitur. Caput. xxiii.

INTERBA Ericus Suetiæ Rex, memor, quòd Suenonis pater Haraldus Regno suo grauis, incubuisset, in filium uindicaturus, copias suas in DANIAM educit. Augebat fiduciam, quòd totiens à Vuandalis uictus Sueno, facilis ad inferendam iniuriam uideretur. Congressus ergò magno in Scania prælio, fudit, fugauitque Suenonem, ac Regno cedere cõegit. Multa circumspicienti apparuere profugia. Ante omnia tamen Noruagia illi, & opportuna loco, & meritorum debitrix uisa est. Contendit ad Olauũ, non Regem quidèm, sed tamen functum administratione. Ille iacentem contempsit, precantemque repulit. Inde in Eduardum Angliæ Regem respexit. Ille quoque insidiari magis, quàm precari reputans hominẽ, à se inconsolatum dimisit. Nihil intentatum relinquere uolens, ad Scotiæ Regem peruenit. Ibique inexpectatum salutis præsidiũ accæpit. Quis putaret humanitatis obsequium, quod in regionibus benè moratis non accæpit, in ultima barbarie reperire? Sed tum Sueno per quietem omnia circumspiciens, secum uolutabat, quanto ex fastigio decidisset: quàm crebris iactatus infortuniis, cessisset hostibus ante sæpè uictis: quàm etiam contemptus haberetur inter eos, in quos & parens eius, & ipse, crebra beneficia contulissent. Descendit aliquando, miserante DEO, in animum eius: hanc tantam illi suo demerito infelicitatem prouenisse, quòd sanctissimam CHRISTI Religionem abiecisset:

Sueno Dania pellitur.

Suenonis discursus & pœnitentia.

tisset: & parenti impiè rebellans, cùm causa religionis in medio uerteretur, illum ad necem fuisset persecutus. Igitur tantorum causam malorum iam inuentam, expiare constituens, totus in Deũ conuersus, Impietatem abnegabat, sacrum Baptisma, quod accæperat, secum recolens, Christianũ hominẽ agebat. Nec aberat diu cõsolantis Dei misericordia. Nam cùm per id tempus curreret Annus exilij septimus, de repente mortuus Ericus Suetiæ Rex, Daniç uacuam illi possessionem dereliquit. Religionem tamen Christi, quam resumpsit, dissimulanter seruare compullus: ne initio hos à se repelleret, per quos Regno restitutus, poterat uniuersæ in salutem prouinciæ consulere. Egit tamen priuatim Rex apud eos, quos cordatiores agnouit, ut CHRISTI ambirẽt mysteria. Sed nõ est eiusdẽ ingenij, Armis præesse & Sacris. Fit Christianus.

¶ Poppo candentis ferri miraculo, Danos ad fidem Christi conuertit. Sueno Syritham Suetiæ ducit uxorem, & Regem & Regnum, cum Anglia sibi subigens, tandem felici senio uitam finit.

Caput. xxiiij.

IGITVR permansere diu in perfidia sua, donec Poppo uir religiosus indigena, qui diu in Italia, & apud summum Pontificem peregrinatus, in Christi religione iam solidatus erat, adueniret. Poppo uir sanctus. Is annitente Rege, apud Portum, cui frequentia glaciei nomen peperit, in Danorum cœtu publicè concionatus, uir doctrina & sanctitate perspicuus, longa ac salubri oratione genti suasit, perfidiam deserere, synceram Christi religionem, iam in omni penè mundo celebrem amplecterentur. Et ubi hæsitantes inter utrunq; conspexit, ut neq; promptè antiquam Religionem ponerent, neq; quod uerbis eius opponerent haberent: percunctatus est, Quid si ad candentis ferri tactum, manus eius cernerent intactas? Vellent ne subire quæ hortaretur? Cunctis succlamantibus, Velle. In chirothecæ formam iussit ferrum aptari, idq; ignitum afferri. Rubuit igne ferrum. Ille tamen intrepidus, manum immisit ad cubitum, deportauitq; ad locũ constitutum. Ibi cùm ad pedes Regis proiecisset, uicta manus dedit concio, spontè subiens Lauacrum regenerationis. Candẽs ferrum gestat. Tum max. Pontifex Hamburgen. Adaldagus, Episcopos per Daniam ordinauit: memoratum Popponem Arusij, Haricum Slesuici, Lefdagum Ripç, Gerbrando Roskildiæ Ecclesias commendauit, consecratis Episcopis. Iam sacris per sua loca cõstitutis, res omnes Regni in melius profluere cæperunt. Institit per hoc tempus NORVAGIAE Rex Olauus, relictã SVETIAE Reginam coniugio sibi sociare: quo SVETIAE uires suis adiungeret. Olauus Suetiæ Rex. Sed hoc SVENO persentiẽs, non eſſe ab re sua existimauit.

Igitur

igitur hominem optato constituit auertere. Subornauit enim ex suis duos, qui specie perfugarum Olauum peterent, multa mala in caput Suenonis congererent: Cęterum filiam eius Thiram, auiæ nomen referentem, insigni laude celebrarēt. Cunq; laudem puellæ crebrius per occasionem apud Regem perfugæ repeterent, usqueadeò irritauerūt concupiscentiam eius: ut missis ad Suenonem Oratoribus, filiam eius coniugem deposceret. Sueno ita legationem accæpit, ut spei plenos à se dimitteret Oratores. Exhilaratus Olauus accæpto nuncio, Syritham Suetiæ Reginam, annis adolescentiæ suæ imparem, iam contempsit: non contentus, ut ferūt, eam coniugio præterire, sed & addita contumelia grauiter affecit. Nam specie colloquij accersitam iussit adesse: & ut gens illa nauigio ferè omnia peragit, naue propinquantem Reginam, ad se per nuncium orat introire. Illa fœminea uerecūdia aliquandiu reluctata, Regio tandem cessit imperio. Struxere dolos qui interuenere. Nam tabulam inter utranq; nauim uestigio defigendam, ex altera parte ubi Regina inscenderat, pensilem submisere. Illa cum asseclis mari demergitur. Sed assistens fida suorum manus, cum proprio periculo Reginæ aderant, ne extinguatur. Vix ergò abstractam profundo, reddidere littori. Id an Regis uoluntate, an perfugarum dolo factū sit, in incerto fuit. Nisi quòd creditum est, Suenonem non ignarum extitisse. Cùm enim Olauus à se Syritham Reginam tali indignatione repulisset, ipse quoq; filiam pernegauit: ita utroquè insistentem, neutrius compotem fieri passus est Sueno. Nam Syritham ipse sibi coniugem asciuit: uires quibus nudauerat Olauū, sibi consciscens: ex qua postea filium sustulit Kanutum. Sed Olauus non ignarus omnium earum rerum, Suenonem extare autorem, qui & filiam dolo ostendisset, postea retractam: & Suetiæ Reginam à se auersam, proprio connubio præuidisset: tantam statuit ulcisci iniuriam: expedita classe mouens in Danos. Sed Sueno accitis in opem Suecis, quibus priuignus eius præerat Iacobus, facilè uictoriam retulit: oppressoq; Rege, in suam Regnum redegit potestatem, Nec eo cōtentus, uictrices turmas conuertit in Angliam: & expositis in terram copijs, Regem eò perpulit ad Adelstenum, ut firmaret, se decedēte non alium Angliæ Regem futurum, sed in Suenonis manu Regnum permansurum. Sueno autem ad senilem perductus ætatem, iam armis relegatis, solis institit sacris. Siquidèm omni humana concussione uacuus, in ipso perfectissimæ uitæ fulgore decessit: Exemplar uniuersis Regibus in se præfiniens. Quandiu enim Religioni repugnauit, infelicissimis successibus, ad extremas peruenit calamitates: at ubi conuersus in Deum, sacram agnouit ueneranter religionem, ex infimo gradu ad splendo-

Dolus sexui incongruus.

Sueno uxorem ducit Syritham.

Suecos uincit, Rege oppresso.

Angliam subdit.

ſplendorem ac felicitatem, uicinis Regnis conſpicuam, peruenit.

¶ Kanutus, Vuandalos, Sembos, & Anglos, ultor paternæ iniuriæ deuicit. Olauum æmulatione procaci tentans. Caput. xxv.

KANVTVS filius, cui ex magnitudine rerum geſtarũ Magni nomen acceſsit, patri ſucceſsit in Dania. Cæterũ Noruagici, atq; Anglici Reges ex ſuis elegerunt Proceribus: Eduardum Angli: Olauum, qui poſtea in Sanctos eſt relatus, Noruagi ſubuexere. Sed Kanutus diſsimulata interim iniuria, uires primùm exercere, inde augere conſtituit: tum rebus plenius conſulturus. Et quoniam Vuandalorum multiplices in parentem iniurias Sueno ſacramentis aſtrictus, uindicare non potuit: pium exiſtimauit, inde militiæ ſuæ rudimenta ſumere. Sembi quoq;, Aquino patruo per mortem abſumpto, Daniæ iugum reiecere. Vtriſquè uindicandis ſe Kanutus aptauit. Et quidèm totis Daniæ uiribus, diuiſim utriſq; incumbens, facilè perpulit: ut imperata nedum detrectarent, ſed & Danorum Regi ſubiecti, annua tributa penſitarent. Inde ubi uires iam duabus claris auxiſſet uictorijs, par animo cœpit eſſe Anglis inuadendis. Sed tamen ne hoſtem à tergo relinqueret, temporariam pacem cum Noruagiæ Regibus Olauo, atq; Haraldo fratre pepigit: ſocietatemq́; gerendi in Anglos belli inter fœdera comprehendit. Iunctis ergo uiribus ducunt in hoſtem. Expoſitis in terram militibus, acies ex aduerſo conſiſtunt. Pugnatum eſt acriter, diuq;. Sed in medio pugnæ æſtu, Signifer Danorũ fortè, an uirtute obtritus, Signa inclinauit: Angliq; rapuere. Erat inter gregarios milites Tymmo, uir & proceritate et robore inſignis, quem fors obtulit, is uirentem ramum haſta ſuſtulit in ſublime, Hæc inquiens, ſigna noſtra commilitones: ſequimini qua præeo. Itaq; ducens in hoſtem felix Anteſignanus, aciem iam de fuga meditantem, reſtituit. Demum cùm uictoria apud Danos reſideret, Rex clara uiri uirtute delectatus, Primipilum fecit in omne tempus Militiæ ſuæ: multis præterea agris, & inſigni de reſtituta acie per ſigna, cognomine decorauit. Olauus Noruagię Rex, cum ſuorum agmine Danis militabat. Fœdera autem quæ tum icta ſunt inter Angliæ, Daniæq; Reges, ut quo adnueret, Eduardus dimidio Regni contentus, partem alteram Kanuto mox permitteret, totam habituro poſt Eduardi fata, nullam Olaui rationem habuere. Adiecit alteram Olauo contumeliam: ut muliérculam, qua ille interdum ad ſolatia uteretur, ab illo abſtractam, ſibi deuinciret. His rebus percitus Olauus, cùm indignatione plenum ſpiritum gereret, nauigauit in Patriam: cogitans, quonam pacto, & iniuriâ contemptus, & contumeliam affectus, uindicaret.

Kanutus Rex. II.

Vuandalos & Sembos ſubijcit Danis.

Anglos ſubijcit.

Aluuinam nomine.

¶ Nun-

¶ Nunciatur Regi, Angliæ Regnum uacare. Suspendio demandans nuncios, Angliam mox possidet. Affinitate se iungit Normannis. Olauum rediens, Dania expulit. Caput. xxvi.

SEPTEM in medio anni decurrêre, cùm quidam ingressus tricliniũ cum socio, quo Rex accumbebat Kanutus, totius Angliæ Regem salutauere. Ille incertum habens, an exprobrationem dimidiati Imperij cum Eduardo, inuersa salutatio, irrisionem præferret, Nihil se eius gratia pudere respondit. Illi ubi Regem rubore perfusum intumescere uiderunt, iam palàm locuti, se eius obsequio, quo celerius toti Angliæ regnaret, Eduardi fata peregisse testantur. Tum indignationem effundens, parricidas appellauit: iussitq; consumi suspendio: quo Regij sanguinis pœnam, turpi supplicij genere perageret. Non tamen potuit Rex consciæ mentis crimen apud omnes abolere: interpretantibus nonnullis, quo scelus magis tegeretur, ministros scelerũ de medio sublatos. Cùmq; Angliæ iam uacuam possessionem intraret, nectendam cum finitimis affinitatem putauit. quo Regnum longinquum, magis ac magis in fide permaneret. Igitur Normanni Ducis in littore Gallico ditionem regentis, Immam filiam matrimonio sibi deuinxit: germanamq; suam Estricham, eius fratri Richardo coniugem dedit. Sed ille, ut dicemus, repudiatam, Regi remisit. Ex Imma Rex Kanutum, Gunildamq; prolem sustulit. Olauus interim Noruagiæ Rex, iniuriarum memor, infesta Daniæ per Kanuti absentiam bella intulit. Sed adnauigans ex Anglia Kanutus, facilè illum repressit, cõegitq; in fugam. Petijt autem Olauus, Orientales Vuandaliæ partes, Geritslauum socerum adiens.

Suspendit nuncios Angliæ.

¶ Kanutus Noruagiam paternum Regnum occupat. Sororium Normannia expellit. Olauus Suetiæ redditur iustiss. Rex. Locatas insidias Kanutus classe dirimit. Caput. xxvij.

INTEREA Kanutus uictor, Noruagiam paternæ ditionis Regnum recępit: & confirmatis ibi rebus, reuersus est in Angliam. Audito autem, quòd sororis suæ maritus, qualibuscunq; ex causis repudiũ indixisset uxori: protinus hominem fugauit ex Normannia Galliæ. germanam reducens in Daniam. Richardus autem uoto suscępto, peregrinatus est in terram sanctam: ibiq; mortẽ obijt. Cunquè per id tempus Olauus, qui & Iacobus, Suetiæ Rex, rebus excessisset humanis, Olauus Noruuagiæ exul, spem concępit, patriam ditionem repetendi. quod Kanutus fraternis destitutus auxilijs (erant enim Kanutus, & Iacobus uterini fratres) illius Regni pręsidia sibi confidebat

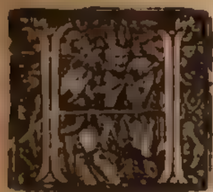
Sororium Normannia expulit.

bat accedere. Igitur soceri, atque Sueonum armis, Olauus Noruagiæ restituitur. Ibique Legibus editis, & Religione propagata, Rex iustissimus atque sanctissimus, ab his qui Kanuto fauerant, domestico bello est oppressus, ac in Sanctos relatus. Quæ plenius in Noruagia diximus. Estritham uerò germanam, Vlfoni Duci Anglicano tradidit uxorē. Cuius de origine fabulosa memorantur: occasione fortè sumpta de aui to nomine: quòd auus illius Vrsus diceretur. Solebant autem Principes illa tempestate cognomina uendicare de generosis beluis: ut alius Vrsus, alius Leo, alius etiam Catulus diceretur. Vnde & idem ille Vlfo, uicinum Lupo nomen præfert in lingua Germanorum. Is autem uir fortis, fortissimi nihilominus & optimi Regis Suenonis pater est, cuius gratia illius cum honore facimus mentionem. Subortis tamen simultatibus inter illum, Regemque Kanutum undecunque: quia securus in Dania non uidebatur, in Suetiam confugit: Emundo Suetię, & Olauo Noruagiæ Regibus operam in Kanutum promittens. Erat uir fide præcipuus in Kanutum: qui cùm ista de Vlfone comperta haberet, Kanuto Regi quamprimùm curauit nota fieri. Coniunctis autem copijs, Sueci à Scania, Noruagi à mari inminebant. Sed Rex Kanutus cum ualida classe superueniens, fugauit utrosque. Cuius pugnæ ordinem & exitum in Noruagia sumus executi.

Olaui sancti mors.

Noruagiæ lib. 3. cap. 6.

Procerum agnomina à beluis.

¶ Kanuti quinque Regnorum Regis, potentia, uirtus, & æquitas in Legum latarum obseruantia: exemplo per se homicidio perpetrato præscripta. Caput. xxviij.

HAC uictoria potitus Kanutus, iam quinque Regnorū tenebat Imperium. Nam Daniæ suæ, per huius belli uictoriam, coniunxit Suetiam, cum Noruagia. Emundus enim Suetiæ Rex, fortunę cedens, ad tempus delituit in angulo. Olauus autem, ut diximus, intestino bello perijt ab his, qui Kanuto fauerant. Frater eius Haraldus potentiam fugiens Kanuti, in Constantinopolim se contulit: ibiquè permansit Kanuto extante. Cæterum Angliam iamdudum tenuit in potestate. Sed & Normanniam in littore Galliarum, pulso nuper Richardo Duce germanæ suæ contemptore, ditione tenebat. Nec his contentus ditionibus, eximio sui fulgore etiam Romanum illustrauit Imperium. Equidem eius Principi Henrico, qui fuit eius nominis tertius, Conradi Imperatoris filius, filiam Gunildam nuptam tradidit. Eundemque paulò post Italica consternatione perculsum, auxilio prosecutus, pristinę fortunę, pressa rebellium conspiratione, restituit. Magnū erat cernere, in comitatu Imperatoris, quinque Regnorum moderatorem Regem. Inde reuersus, natu maiorem Haraldum filium Angliæ,

Kanuti potentia.

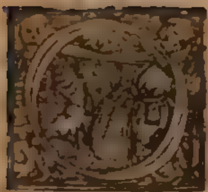
Knutonē Daniæ, Suenonē Noruagiæ, quē ex Aluina coniuge sustulerat, sine ulla Maiestatis suæ diminutione præfecit. Quamuis eñ tres Prouincias, totidem filiorum Regimini tradidit, nihilominus tamen sibi commune trium Imperium reseruauit: necꝫ rerum summam penes alium consistere uoluit. Estritha autem soror cum marito in Suetiam profuga, filium est enixa Suenonem, postea REGEM illusstrissimum, sobolis interuentu uiro fratris gratiā reparauit. Cæsar quoquè ex Gunilda filium æquè fortuna & uocabulo magnum suscæpit: à quo illustrium Teutonicorum imagines, splendidaꝗ Germaniæ lumina successionis serie pullulasse produntur. Kanutus autem Rex, cuius inclyta per uniuersam terram erat fama, & insignis gloria, eadem conciliante ingens robur militum contraxit. Nam qui erat fortitudinis robore præstans, huius interesse Regis militiæ præclarum duxit. Quo factum est: ut fortissimorū militum, ad illum undecunꝗ, ex omni natione, magna semꝑ frequentia confluxit. Aderat inter alios Gothscalcus, uir in nostra Vuandalia cum multa laude memorandus: qui fortissimis apud hunc Regem operis, Regij sanguinis coniugem, unde suscepit Henricum filium æquè memorandum uirum, promeruit. Longū est commemorare, quo splendore familia, qua honestate omnis eius militia fuit: ut inter dissonas multorum linguas mirabilis consensio cerneretur. Ea fuit optimi Regis diligentia: ut optimis Legibus patriam, ciues, milites, intra honestatis præscriptum contineret. Tulit Legem de singulis rebus: omniaꝗ præuidit, quæ ab optimo Legum latore sunt prouidenda. Et cùm inter alia Homicidio quoꝗ pœnam decreuisset, accidit: ut ipse suæ Legis præuaricator, occiso milite, inueniretur. Cunꝗ factū Maiestatis reuerētia tueri potuisset, militari se animaduersioni substrauit. Illi concione lachrymantes egressi, deliberatione inita, tristem de Rege sententiam ferre, ut minus honestum, ita parum utile peruiderunt: non ignari, sine eo, esse se uacuum sine spiritu corpus. Igitur in tam ardua re sententijs dubij, proprio Regem arbitrio mulctandum subiecere: ex reo Iudicē statuentes: satis graues eum delicti pœnas dedisse arbitrati, qui se in tanto fortunę fastigio, tam suppliciter abijcere sustinuisset. Rex culpam ære redimendam constituit. Cùnꝗ aliàs homicidij crimen quadragenis nummi talentis expiari soleret, ipse sibi trecenta talenta mulctæ nomine indixit. Huic summę nouem auri talenta adiunxit. Totius uerò pecuniæ partem Sacris primam, alterā militibus, tertiam interfecto sanguine coniunctis adiudicauit. Egit humanum Iudicem, Reum liberalem, atꝗ optimum suarum Legum confirmatorem.

Gothscalcus Sclauus Vuandaliæ lib. 2. cap. 1. & ante lib. 1.

Patere legē quam ipse tuleris.

Regis homicidij ultio & pœna.

Nor-

Normannos Kanutus obsidet classe. Castris testamentum lecto ægritudinis, militibus præscribit: dein pie mortuus, Rothomagi sepelitur. Caput.xxix.

OMNIBVS in Regno Daniæ cæteris cõpositis, Normanni in Galliarum littore sedentes, quòd nuper Richardum Ducis germanam, suæq; germanæ repudiatorem armis exegisset, grauius ferentes, imperata facere detrectabant, aperta iam rebellione in eũ concitati: magna in eam regionem classe traiecit. Vbi paulò post triste de Haraldi fato nunciũ cùm accæpisset, propior publicæ expeditioni, quàm priuato affectui, agmen eadem qua prius celeritate promouit: neq; animo, aut officio, quo minus insisteret cæpto, remißior fuit: sed neq; oculos ad singularẽ luctũ, à generalis militiæ contemplatione deflexit. Adeò rerum, ac temporis statũ inter fortem patrem, ac strennuũ Ducem, egregia animi moderatione diuisit. Nec minus in toleranda filij morte, quàm hostium appetenda, perspicui roboris spectaculum præbuit. Interea Kanutus, ob graues militiæ labores, aduersa ualetudine pressus, cùm se corporis firmitate defectum, ac mox spiritu cariturum animaduertit: conuocatos Proceres, non nisi bello confecto, domos reuerti iussit: haud dubiè uictoria potituros, si funebri eius lecto humeros in acie subiecissent: atq; inter primos præliantium globos, Ducis nomine corpus suum exanime prætulissent: idq; fugato hoste, quo clarius cinerum suorum monumentum extaret: apud Rothomagum, permissa indigenis libertate, sepulturæ mandarent: faciè usuros conditione Normannos, iam Gallos, si ilico hostem finibus suis excessurum cognoscerent. O imẽnsam morituri Regis industriam: quæ suis in ultimas rerum angustias deuolutis, disciplina quàm spiritu uiuidior fuit. Equidèm superstitum salus, decedentis ingenio stetit. Nam corpus eius funebri lecto à militibus in acie perlatum, ad Danorum usq; uictoriam, ueluti uiua adhortatione profecit: ut non minus extincti, quàm superstitis fortunæ pondus inesse crederes. Cui mox sepulturam discessuros se pacti, à Rothomagensibus expetiuerunt. Rapuere conditionem hostes, cineribusq; eius in sua urbe adquiescendi locũ dederunt. Ita milites suscepti monitus ratione, pugnam, pactionem, sepulturam, atq; exequias prosecuti, fato functum humeris suis Regem in aciem pertulerunt: uictoresq; funerato eo, sumptis tantùm commeatibus, ad propria redierunt. Hunc Kanutus exitum habuit: quo nemo Danicorum Regum, tametsi plura alij uictorijs illustrauerint, splendidior fuit. Adeò enim operum eius magnitudinem propitiæ famæ fides auxerat: ut quos rerum gestarum gloria pares habuerat, claritatis amplitudine excellat; Cunquè aliorum

Normaños obsidet.

Kanuti decretum ultimum.

Kanuti mors, & sepulchrum.

splendorem, ignorantię obscuritas, ac uetustatis rubigo perederit, hoc decus longa famæ usurpatione subnixum, perpetuis memoriæ fructibus reuirescit. Equidem sanctitate, ac fortitudine instructissimus, non minus Religionem, quàm Regnũ proferre curę habuit. Quippe cùm bellicis latè titulis inclaruisset, placidiore studio usus, ex fisco suo, com pluribus in locis, priuatorum Clericorum conuictu instituto, cellarũ frequentiã nouis auxit conuenticulis: sacrorumq; uenerationẽ quàm maximam semper exhibuit. Regiarum opũ impendio stipendijs multiplicauit. Monachalem quoq; ordinem uberiorem reliquit. ne ferocię propior, quàm pietatis officijs uideretur: æquam sibi utriusq; laudem asciscere cupiens. Cuius studij industria, ad tantũ claritatis lumen accesit: ut cùm fortissimorum Regum bellica uirtus antiquitate exoleuerit, eius famam gloriæ quæstu opulentissimam, tenacissima posteritatis agnitio comprehendit. Hæc sunt ferè omnia nostri Saxonis ad uerbum de Rege clarissimo testimonia.

¶ Kanuto Magno, succedit Knuto filius. Regna Anglię & Noruagiæ icto fœderæ suis partitur. Donec hære de orbus decederet. Caput. xxx.

Knuto Rex II.

KNVTO filius, iam uiuo patre Danię Regno pręsidẽs, in eius per mortem possessione firmatus est. Interea Sueno ex sorore Kanuti nepos, Vlfouis Ducis & Estrithę filius, Angliam pro consobrino tenebat, defendebatq;, positis in opportuna loca militum præsidijs. Sed non eadem fortuna Noruagię. Nam Suenone Kanuti filio, ante patrem rebus excedente, in fide Regis illo extante permansere. Vbi uerò certum de Kanuti exitu nunciũ accępere, Magnũ Olaui sancti Regis filium, & paterno respectu, & suæ uirtutis meritò erexere Regem, Danię rebellantes. Knuto autem inter primordia Regni, utrisq; satis esse non potuit confringendis: fecit quod necesse fuit, ne maioris Angliæ Regni, damno afficeretur, minoris defectionẽ pactione excipiendam putauit. Euocato enim Magno, pepigit cum illo: ut uter eorũ superesset, utriq; Regno præesset: pactionemq; iureiurando ab ipsis, & utriusq; Regni Proceribus præstito fœdere firmauerũt.

Pactũ Knutonis cum Magno.

Adeò enim Daniam, Noruagiamq; unius esse Regiminis affectabat Knuto, ut alteram alteri subijci, quàm utranq; separatum Regnum gerere præoptauit. In hanc pacti fidem, rebus cõpositis, in Angliam expedita classe mouit. Cunq; cuncta Suenonis industria pace plenissima comperisset, Eduardum fratrem uterinum, quem eiusdem nominis pater ex Imma communi duorum matre sustulit (nam Eduardo uita functo, Immam Kanutus uxorem accæpit) in Regni societatem asciscit. Non quòd fraternum in illo affectum magnopere percoleret, sed ut eius

eius ambitionem, largitate & munificentia præcurreret: Regniq; parte potitum, totum corpore prohiberet. Itaq; non tam ueneratione charum, quàm popularium ambitione, paterniq; generis autoritate suspectum, consortem Imperij facit. Verùm Eduardo humilior origine animus fuit. Equidem obtusi admodum cordis, obscuriorem indolis experientiam præbuit. Knuto cùm biennium regnasset, diem sum obijt, nullo relicto ex se hærede. Ita stirps illa magnifici Regis breui consumpta est: filijs, quos multos genuit, ante patrem excedentibus: solo Knutone, quem diximus, superextante. Quo etiam absumpto, nemo Coronæ propior Suenone uisus est: si non illum excluderet pactum iuramento firmatum.

¶ Magnus ex Knutonis pacto Daniam tenet. Eduardus Danis dolo cæsis, Anglia potitur. Hunc Haraldus interimit. Vuandalis à Magno Iutia deuictis, fortuito casu uita decedit: in cuius locum Sueno surrogatur. Caput. xxxi.

MAGNVS Olaui martyris filius, pactione quam cum Knutone inijt, Regnum etiam Daniæ assequitur. Sueno quidèm ex Germanis Kanuti editus, adolescẽs incomparabilis, & si magno iuris uinculo contendere, multorũ fauoribus niteretur: qui & sanguini & uirtuti eius deferrent plurimùm: peruicit tamen apud uiros graues, & Religionis sacræ cultores: ut pactio sacramento firmata, sanguini præferretur. Angliam quidèm sibi saluam manere confisus est: quòd multis Procerum, partim paterno sanguine, partim suis meritis esset charissimus. Spemq; eius uehementer adauxit, consortis Eduardi socors ignauia. Securus ergò de Anglia, Daniam sibi conciliare tentauit: sed exclusit illũ uis, ut diximus, pactionis. Igitur dum pariter Regnis duobus, Sueno inhiauit, utroquè destitutus est. Nam Haraldus Guduini filius, Suenoni artissima sanguinis cõiunctione deuinctus, Angliæ Regnum Suenone nauigante inuasit. Nihil certè tam sanctum, quod Regni cupido non subuertat. Nam Danicis militum præsidijs, quæ Sueno distribuit in ordines, per cõuiuia excæptis, ubi uino pro gentis consuetudine, abundãtius hausto percaluere: inmissis percussoribus, omne nomen Danicum per Angliam extinxit. Ea nox paruulo temporis momento, uetustam dominationem, Maiorumq; uirtute elaboratum finiuit Imperium. Sed neq; postea Danis fortuna restituit, Ita Anglia dominandi ius, ignauia perditum, scelere recuperauit. Sed Haraldus nomen quidèm Regium Eduardo reliquit: sibi uerò ius administrandi Regni usurpauit: ut ille nomine, iste re haberetur Rex. Contentus Maiestatis inani nomine, multa interim aluit in Regni uisceribus scelera.

Magnus Rex.

Suenonis fiducia.

Danorum fraudulenta cædes per Anglos.

Eduardum Haraldus obtruncat.

lera. Sed non diu passus illũ regnare Haraldus, Regem oppressit, Regnum inuasit. Interim Sueno cùm utroq; pariter Regno destitutus haberetur, cum Magno de Daniæ rerum summa, bello fortunam tentare statuit. Maritimis uiribus congressus, uincitur Sueno. Inde equestri agmine concurritur in Iutia. Victus & ibi Sueno, suis contemptui, hostibus ludibrio fuit: Inde in Sialandiam, Scaniamq; traijciens, Suetiam adire decreuit: spem constituens in nonnullos, quos ea Regio aluit ex paternis amicis. Sed interim Magno nunciat, Vuandalorũ in Iutiam irruptio. Nam uir eius gentis primarius, cùm nuper inter Danos duodecim filiorum solatio esset destitutus, uindictam peragere decreuit, sui etiam sanguinis impendio: ut qui se potiori uitæ suæ parte spoliassent, aut ipsi pœnas meritas darent, aut quod ipsum superesset modicum uitæ ac sanguinis, pariter haurirent. Magnum uerò inter binos hostes agentem, quem sequeretur dubitantẽ, populares precibus aggresi, peruincunt: ut externum Vuandalorum prior agmen aggrederetur: ubi gloriæ amplius, & inuidiæ minus esset in uictoria. Quippè & Sueno non carebat amicis, qui illi consultũ rectè uellent. Fecit Magnus quod monuere populares. Nam in Iutiam comportatis copijs, Vuandalos aggreditur: spe certus, quòd somnio monitus, uictoriam consequeretur. Non defuit exitus, quem nocturna uisio demonstrauit. Solet quippè uel ipsa diuinitas, uel uis de cœlo, se quiescẽtibus infundere, & futura insinuare. Fugatis ergo Vuandalis, charior & commendatior esse cœpit Danis, Rex externæ gentis: qui tantum in tutione Regni positum credidit, ut domesticũ hostem negligeret, dùm publicum auerteret. Inde ad insequendum Regem æmulum conuersus, in Sialandiam, Scaniamq; arma portauit. Sed ille reparandarum uirium in Dania, spe destitutus, in Suetiam se contulit Sueno. Gothscalcus autem uir clarus, Vuandalici sanguinis, diu Suenonem secutus: quem abusq; memoria Kanuti Magni in militia cognitum, ueneratus est: ubi uidit iam spe uacuũ, se in Suetiam recipientem: patriam & ipse quæsiturus, dimisit. In qua qui illi successus, quiq; fuerint rerum apparatus, & quis illũ exitus expetierit, in Vuandalia nostra recensuimus. Sed Magnus Rex, dum adhuc agmen insequẽdi Suenonis gratia duceret, fortè leporem conspectũ equo insidens secutus, extantem de terra, frigoreq; duratũ stipitem, equo sublabente excipiens, in latere mortalem perpessus est ictum: unde breui consecuta morte, Suenonem angustissimis fortunæ casibus implicatum, ex profugo Regem fecit. Ita omnium mortalium ope defecto, præsidium supernæ pietatis affulsit: Regnumquè, quo illum fortunæ iniquitas spoliauit, eiusdem beneficium restituit.

Vuandali in Iutiam irrumpunt.

Magnus uincit Vuãdalos.

Gothscalcus.

Vuandaliæ lib. 2. ca. 47. & lib. 3.

Magni mors.

Sueno.

¶ Sueno

¶ Sueno ter ab Haraldo Angliæ Rege uincit. Suppetijs Noruagiorũ auctus, rursum cum illis superatur. Tandem Normannorum manu Anglum sternit. Regno Daniæ redditus, libidinatur: incestu notatus, ad pœnitentiam redit. Caput. xxxij.

SVENO Kanuti Magni ex sorore nepos, Visonis Ducis filius, omni posteritate Kanuti subtracta, Magni casu, morteq; uacuatam Regiam occupauit. Sed illi diu fuit laborandũ, quo inter Proceres redintegrato affectu, pristini belli aboleret memoria. Diu enim semel haustũ penitus odium inhæret: & nisi aut magno, aut diuturno uirtutis facinore aboleẽ. Prouenit aũt Suenoni superna miseratione fidele consiliũ in Vuilhelmo, natu quidem Anglico, sed iam Danicis rebus ita insueto: ut à magno Kanuto, cui proximus scriba esset & scrinarius, in hos usq; dies Daniam percoleret. Is autẽ suo merito sedem Roschildensem Pontificis accepit: cuius ad eos usq; dies tam lata ditio uigebat, ut omnis illi Scania subderetur. Sed ex illo tempore melius rebus consuli cœpit: ut amplissima Scaniæ prouincia, duobus suis Pontificibus crederetur, Lundensi, atq; Dalbiensi. Sed ex his alter posteà cœpit in abolitionem transire, solo Lundensi, qui nunc est Archiepiscopatus, permanente. Sueno autem non modò Dania contentus, etiam Noruagiæ per Magnum uacuatæ, cœpit inhiare. Reuersus autem Constantinopoli Haraldus Olaui frater, Regnum init: sed à Suenone bello nauali impetitur. Victus tamen apud Iutiam Sueno, concessit in Daniam: ubi renouatis apud Sialandiam, Scaniamq; uiribus, ad bella redit. Nec impiger Haraldus, occurrit. Vbi in conspectum mutuum alternæ uenere classes, prospiciens Sueno longè se hostiũ multitudine uinci: quod numero deerat, ab ordine mutuatus est. Equidem collocatis in subsidia nauibus, non totis ab agmine uiribus statuit concurrendum, sed ubi opus euenerit, subsidiarias iussit adesse. Magno animorum impetu concursum. Magnis diu uiribus fortiter pugnatũ. Obnixiquè in alterutrum, certi erant non cedere. Eam pugnam fecere insignem, paucorum ex Dania militum miracula. Conspectus est, qui enodi trunco correpto, hostilem in naue spe plenus assiliret, unus homo turmã agens, omnes propugnatores à puppi in proram detrudens, & ab illis sine uulnere decessit. Nox prælium diremit. Cuius beneficio Scanij iam uictoriæ suæ partis diffisi, agmini se clam subducũt, flumen repetentes: inde terrestri itineris cõpendio in sua dilabuntur. Reddita luce, Rex Sueno damnũ sensit subtractæ partis Scanicæ. Indignatusq; desertoribus, fortunã armis, quã fugæ dedecus inire maluit: pensante numerũ uirtute. Igitur diu fortiter præliatum est. Sed cùm

Sueno Rex II.

Vincit Sueno ab Haraldo.

Aslaci admiranda uirtus.

Vincitur secundo Sueno. Noruagij numero alternantiũ pugnã uariarent, defatigati Dani, multos amisere, partim cæsos, partim captos. Tertio deinde fortunam pertentare ingressus Sueno, maiore conatu copias congerit. Nec Haraldo defuit prouidentia nouarum uirium. Ibi Sueno tertiò etiã uictus, (Item tertio.) uictori concessisset: nisi ille auocatus, maioribus rebus animũ adiecisset. Equidem Haraldi, quem in Anglia diximus occupasse Regnum, fratres natu minores, pertesi ferre germani insolens imperiũ, ad Haraldũ Noruagiæ confugiunt, præsidium ab illo postulantes. Ille sublatus animo, operas pollicetur. Nam pacti erant, se, ac Regnum Noruagiæ Regi subijcere. Ille Imperij auidus, classem instruit: ducitq; in Angliam, Haraldo occupatori occursurus. Per idem tempus, Normannicæ in Galliarum littore Dux, & ipse spe propagandi Imperij tractus, duxit in Angliam. Geminis ergò hostium petitus agminibus Angliæ ductor Haraldus, secũ deliberabat, cui primùm occurreret: prospiciẽs tamen, ne iunctis copijs unà incurrerent. Igitur dum ille dubius pendet: Noruagij cunctationẽ eius à timore profectam interpretati, expositis in terram copijs, passim sine ordine sparsis armis populandi incedebant. Quod obseruãs Haraldus, in eos quadrato duxit agmine. Itaquè palantes, ac longè sparsos, facilè superauit: multis eorum trucidatis: ut iam nihil illi formidandum uideretur ab illo agmine. Inde maiori fiducia Normannos, iam è Gallia ducentes aggreditur. Sed illi cautius in ordinẽ actis militibus confligunt cum Anglis: illosq; superant. Nam Rex ex fuga delapsus, agresti tugurio deprehẽditur. Cuius duo filij confestim in Daniam, cũ sorore migrauerunt. Quos Sueno Rex, paterni oblitus in se facinoris, consanguineę pietatis more excipit: puellamq; Rutenorum Regi Vualdemaro, qui & ipse Iarislauus à suis est appellatus, nuptui dedit. Quo tempore Daniæ Regnũ sub Suenone pristinæ fortunæ statum demutans, ad bonũ modũ refloruit. Nam inter suos illustris, apud exteros celebris habitus, in diuina Religione zelosus atq; feruens habebatur: ita ut sacras Ædes multas suis sumptibus aut erigeret, aut illustraret. Hanc autem uirtutum claritatem sola libido infuscabat. Multis enim concubinis per tempora uariatis, multos exinde filios sustulit: quorum aliquot Regnum meruere post patrem. Complurium enim illustrium puellarum castitate delibata, sicuti nullum ex matrimonio, ita plures ex pellicibus filios progenuit. E quibus fuere, cum Gormone Haraldus: cum Suenone Omundus. His accessere Vbbo, & Olauus, Nicolaus, Biorno, atq; Benedictus, paterno quàmmaximè materno quàm minimum sanguini respondentes. Consimilis copulæ obscuritas, KANVTVM, & ERICVM, maxima DANIAE lumina et ornamẽta progenuit. Sed & filia

Noruagos Haraldus deuincit.

Superatur à Normañis Anglus.

Suenonis libido.

filia Syritha, quæ postea Gothscalco Vuandalo coniunx accessit, inde orta proditur. Crebrioribus tamen suorum querelis monitus, legitimi matrimonij thoros quærebat: frenis licentiosæ libidinis in posterū cōercendis. Sed dum alterū malorū euitat, incidit in alterum. Nam inconcessam Venerem fugitans, maiori flagitio Gutham Suetiæ Regis filiam, arcto sibi sanguinis uinculo cōstrictam, duxit uxorem: crimen crimine fugitans maiori. Sed non siluere Pontifices Eginus atq; Vuilhelmus, sacrorum interdicta Canonum illi crebrius repetētes, opportunè, importuneq;: ut aliquando indignationem Regi exprimerent. Nec ueriti sunt boni Pontifices, Regis iram pro ueritate subire. Non enim siluerunt. Vbi autem obserasse suis monitis aures perspiciūt, ad Hamburgensem Archiepiscopum, qui tum erat Adalbertus, legationis & administrationis iure, prouincijs illis præsidentem confugiunt: rem aperiunt: orantq;, ut Regem, pro suæ legationis officio commonefaceret: quando apud illum minus ualuit autoritas suorū in Regno sacerdotum. Fecit ille quod debuit: missis Oratoribus, Regem paternè admonuit, abstineret ab illicito coniugio. Vbi non attēdit, comminationē censurarū adiecere. Ille arma uicissim sua comminatus est: gladium Ecclesiæ, suo gladio uindicaturus. Non destitit tamen Archiepiscopus literis Regem crebrius commonere. Sed contumacem perspiciens, gladio suo distrinxit, excommunicans utrosq;. Præualuit tandē apud bonum Regem perseuerantia Pontificum. Nam sano acquiescens consilio, consanguineam suam dimisit. Illa uerò fœmina illustris ac prudens, uiduitatis habitu sumpto, secundum castitatis gradum arripuit: solerter emendans quòd deliquisset: Deoq; seruiens in sanctitate & iusticia, coram omnibus religiosa domina, in pauperes & basilicas multa bona erogabat. Inde conuersus Rex, fœminæ exemplo, in diuinam religionem excolendam, magnum undecunq; in Clero, bonorum ordinem uirorum contraxit: in quibusdam scientiæ acrimoniam, in alijs religionem ac uitæ sanctitatem ueneratus.

Matrimonium incestuosum.

Adalbertus Hamburg. Archiepiscopus.

Gladiū gladio Rex obijcit.

¶ Rex Suenonem quendam, Pontificem licet indoctum deligit. Audita tum in se coniuratione, duos ex Proceribus æde sacra transfodi iubet. Antistes Regem à templo arcet, donec pœnitentia ductum receperit. Mortuo tandē Rege, Vuilhelmus Episcopus eidē consepelitur. Cap. xxxiij.

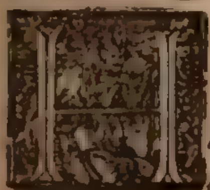
ERAT inter alios eius ordinis uiros, quos religiosa uita Regi commendauit Sueno quidam Noruagicus, literis minus pollens: quem tamen pro sua uirtute & uitæ sanctitate, ad Pontificium Rex prouexit. Inuidebāt doctiores simplicitati, & ubi diuinū coràm Rege ab illo peragendum fuit officium, clam subducto ante codice, locū era-

Sueno Pontif. simplex.

res, splendore suo penitus obscuraret. Suenonem tandem Regem ultima senectute apud Suddathorp Iutiæ oppidum, febris repentina corripuit: ac indies inualescens, futurum, nec longinquum uitæ suæ exitũ demonstrauit. Ipse pro Christiana consuetudine, Sacramentis Ecclesiasticis ritè munitus, cùm corpus Roschildiam deferri mandasset, exhalatum Deo spiritum remittebat. Præcurrens autem nuncius, Vuilhelmo Pontifici, Regis exitum nunciabat. Tum ille datis amico Regi lachrymis, sepulchrum iussit effodi corpori Regio, nec minus aliud uicino loco mandauit excaueri. Mirati ministri, quid uiuentis sibi monumentum effodi iussum uellet: stupentibus, præceptum ingeminauit. Non ausi detrectare, ministerium implent. Inde sumpto pro itinere comitatu, obuiam funeri pergit: in uia speculatus, qui ligna scinderent, iussit proximo ministro: ut inde comparatis tabulis, sui corporis capacem proscindat, formetq́ sarcophagum. Stupidus minister, non audet recusare ministerium. Implet ergo iussionem. Vbi uentũ est in conspectum Regij funeris, iubet stare utriusq́ ordinis multitudinem. Ipse equo delapsus, orantis in morem super instratam culcitram sternitur, diuq́ suspirabundus expectatur. At ubi se desijt iam commouere: ab his qui affuere sacerdotibus, admonetur temporis, ut ante solis occasum perueniant in urbem, Impulsus, iam riguisse sentitur. Quid multa? diligentius intuentibus, uita functus inuenitur. Iam opus erat, quam pauló ante formari iussit, tumba. Venit in mentem cõscijs, quid sibi uellet iussio sepulchri iuxta Regium. Itaq́ iuncta Regis, & Pontificis funera, in urbem deducuntur: unis exequijs concordium dum uiuerent Principum memoria peragitur: amborum corpora coniunctis tumulis demandantur. Hæc sunt ueneranda Amicitiæ stipendia. Sueno Noricus Sacrorũ suscipit curam. Regiæ succesſionis diu sors pendebat ambigua.

Rex Sueno moritur.

Vuilhelmi Episcopi mors.

¶ In electione Regis, oritur dissensio. Haraldus eligitur, qui Leges sancit, quas labefaciens post biennio decedit. Caput. xxxiiij.

HARALDVS inter Suenonis filios natu maior, sola annorũ suffragante cõmemoratione, patri sufficitť. Nam maior Procerũ numerus, & si Kanutũ, animi, corporisq́ dotibus præstantiorẽ non ignorarent: memores tamen, quantis ab illo laboribus, periculisq́ iam sub parẽte adhuc militante essent impliciti, in Haraldũ inclinarũt. Non deerant tñ, qbus habendus inter fratres uirtutũ delectus uidereť: ut eũ Regno prẹficerẽt, q Patriæ decus, ciuibus pacẽ, militibus gloriã pareret. Igiť ubi res in dissensionẽ respicit, indicitť Regni Cõuentus apud Isorã portũ. Ibi qcquid Daniæ Procerũ est confluit, suisq́

Haraldus Rex. VII.

Dissensio in electione.

ta placere. Seueræ iusticię cultum, superuacua precum adulatione gratiorem existere. Diuisa esse, Regis publici administratoris iusticiæ, ac priuati cuiusquàm sibi uiuentis officia. Diuinum plenius à Rege numen propitiari, Iura quàm thura incendēdo. Vnde factum est, ut Haraldo Rege nusquàm inuigilante commodis subditorum, multorum sit alita audacia, impunita nequitia. Quod crebros pauperum clamores excitabat. Sed consuluit rebus diuinitas, Regem sibi soli intendentem de medio faciens, ut Kanuto ad res gerendas uigilantiori locus fieret. Igitur regnando biennium emensus Haraldus, concesit in fata.

¶ Kanutus Haraldo fratri succedens, Sembones, Curetes, & Estones, Danis tributarios facit. Christianæ religionis, Legumq́ue ciuilium obseruator maximus. Caput. xxxv.

KANVTVS etiam fratris morientis, cæterorumq́ue superstitum suffragijs in Regnum accersitur: bellumq́ue quod adolescens inchoauerat, iuuenis prosecutus erat, iam Regno sublimatus, finiendum putauit. Maiore nunc quàm prius accedente causa. quòd pridem Patriæ claritatem quæritabat: nunc uerò publicis rebus præfectus, etiam salutem eorum curandam debuit suscipere, quorum prius tributa depoposcit. Vt ergò Christianam religionē, iam in Dania diuina miseratione firmatam, Orientalibus etiam populis communem faceret, maiore quàm prius apparatu bellum auspicatur. Mouensq́ue in illos, Sembonum, Curetū, Estonumq́ue prius Regna extinguere, quàm contumacem populū posset ad sacra compellere: ubi se frustrà niti uidit, imposito illis tributo, in patriam est reuersus. Primamq́ue curam fecit, circumspiciendi Matrimonij, quòd parentis in ea parte non probasset errata, Ethlam Flandriæ Roberti Comitis filiam accæpit uxorē. Magnum deinde laborem inter Proceres creauit Haraldi dissimulatio. Nam libertatē, impunitatemq́ue delinquendi sub Haraldo permissam, etiam nūc requirebant. Et illo reluctante, non mediocris illi labor quotidiè creuit, cupienti Legum sanctitatem opere impleri: nulli deferens aut sanguini, aut honori. Sacro deinde cultui illustrando uigil accessit. Aris atq́ue Ædibus sacris stipendia prouidit. Pontificum honori consuluit. Qui cùm à rudi populo, non illo quo par erat loco haberentur, sciens illos Christi & Apostolorum uices in terris gerere, inter clarissimos illis locum deputauit: ut essent consilio intimi, & sessione proximi. Cleri deinde ordines distinxit. Ignarus sacrorum Canonū, & Imperialium Legum sanctionibus, illum Ordinem iam suis ritibus, suisquè priuilegijs & exemptionibus communitū. Sed necdum satis uulgata ista fuere in cæteris Christianæ communionis prouincijs: quo

Kanutus Rex. IIII.

Tributarij Danis.

Ethlam ducit uxorem.

magis excusata sit Danica religio. Instituit deinde Rex optimus, Decimarum ius sacris persoluendarũ populo persuadere. Sed ibi primus eius conatus uani fuere, apud insuetum eius rei populum: qui Regijs exactionibus, & multis expeditionibus in militiam grauaretur.

Decimas recusat populus.

¶ Narratur Visio, Regis liberalitas & magnanimitas. Caput. xxxvi.

PER quæ tempora Sueno Roschildensis Pontif. templi primarij extructionẽ à Vuilhelmo inchöatam, perseueranter implere conatᷓ. Ex opportunitate uisum est, Vuilhelmi busta transferre. Quod cum ageretur, nocte insequẽte uisus est quidam Pontificio habitu assistere Sacristæ, qui iuberet illũ Suenoni referre. Nisi uitæ puritas illũ tuereẗ, animaduersum fore in personam: nunc structurę demolitione pœnas esse sumendas contaminati sepulchri. Necdũ uisio expleta cernebaẗ, & templũ à fundamentis corruit: & quod miraculum auxit, ipse ędituus inter ruinas permansit illæsus. Mane facto, cùm rerũ euidentia fidem faceret nuncianti: stupentibus cunctis, quòd qui in media ruina fuisset, uidereẗ illæsus, Sueno respondisse fertur. Viuentis sęueritas, etiam uita functo inhæret. Restitutis inde cineribus suũ in locũ, templũ denuo instaurauit. Fuere etiam posteris seculis, quibus res superstitiosa est uisa: itaq; busta contingere non ueriti, Vuilhelmi primùm fragrantiam miram sensere. Sed necdum moti, instituere proposito, donec malè omnes mulctarentur: alius morbo Regio percussus, alius paralysi solutus, alius etiã membris defectus, Lundensi quoq; Ecclesiæ Rex incredibilẽ munificentiã ostendit. Nam quartam æstiuæ pensionis portionẽ Altari dedit. Clericorũ deinde sua deputauit stipẽdia: ut non præterita populi cura, aliã quoquè de sacrorũ ministris pręcipuã impleret. Vtrobiq; uigil: in Ecclesiasticis tamen ultra hoc erat præcipua religione deuotus. Magnam fratrũ turbam Prouincijs onerosam, in suam euocauit curiã. Præter unũ Olauum, Slesuuici Præfectura suffultum. Cæteros, constitutis stipendijs, splendido apud se loco habuit. Regios Proceres primis honoribus, uberibusq; impendijs impleuit. Sed aliquando in animum eius descendit, paterni auunculi Magni Kanuti insignis gloria, ac latũ Imperiũ: recolensq;, quantũ ab eius memoria Danicis rebus decessisset: quòd præter Daniam, & paucas Oriẽtis Prouincias, nihil ille ditione teneret: cùm Magnus auunculus quinq; Regna uno tenuisset Imperio: cunctis in Dania rebus pace florentibus, respexit in Angliam, armis recuperandam: quæ sola plus gloriæ uideretur importatura.

Egregium commentũ.

Operatione satanæ.

¶ Expeditionem in Angliam Kanutus parat: quam Olauus frater impedire conatus, uinctus in Flandriam relegatur. Da-

ni in Regem coniurant. Blacco proditor in ipso templi porticu pœnas luit: caditque tandem Rex pius, in sacrario lanceo transfixus à suis.

CAPVT XXXVII.

AGITVR magnis apparatibus expeditionẽ suam constituit: suisque in Angliam edixit. Tum nihil omittens quod ad instruendam classem, ad arma comparanda, ad conscribendos milites pertineret. Identidem Ducibus faciundum imperauit. Sed non erat æqua per omnes ad res uigilantia. Primùm quidèm de rerum summa cum Olauo fratre consilium habuit, super ordine rerum gerendarum. Ille iam transuerso in fratrem animo, quod Regnum impatienter expectaret: uerbo quidèm assensus est, laudabatque Regis institutum. Sciens tamen, quàm iniquo animo multi ex Proceribus, populoque iam longa pace tabescentibus essent ad arma: speransque in Regem exardescere, uel inuidiam, uel indignationẽ: ita decessit à fratre, quasi rebus instruendis paratissimus. Cæterum ille omnino uoluebat, cuncta subuertere. Iam Rex Conuentui tempus & locum constituit, quo admota classis, uno momento uentis impellentibus Angliæ inferretur. Conuenerant ad eum multæ ex uarijs Regni partibus copiæ. Olauus, magna pars fraternarum uirium, cum alijs paucis expectabatur. Cunque elapsis aliquot diebus non adesset expectatus, Rex illi nuncium facit: approperet, nec longius moretur: in anchoris stantem uniuersam Daniæ uirtutem. Pollicetur quàmproximè se uenturum: nec uenit. Miratus Rex, quæ causa tam longas necteret moras: cùm nuncijs nihil proficeret, ipse ibat uisum, quid apud Olauum ageretur. Veniens, quietũ reperit, & qui nihil minus quàm expeditionẽ moliretur. Regio de more residens, causam audit. Vbi nihil dignum tanta mora, sed solùm audit tergiuersationem, qui fratrem, qui Regem, qui Dominum fraude petisset: iubet uinciri. Detrectat miles sæuerum ministerium. Regiũ enim sanguinem in Olauo uenerabatur: nephas existimans, illũ probro afficere, quem communi cum Rege dominatione ad Regnũ pertinere iudicabat. Apud eam tamen gentem, magnum contumeliæ genus habitum, carcere hominem includi. Nam libertate assuetus populus, uincula quàm mortem ducere solet grauiora. Ericus autem communis frater, cæteris Imperium detrectantibus, exequitur: perfidiã accusans in omnes, multomagis in fratrẽ. Olauus ergò uinctus, in Flandriam, ad Regis socerum seruandus mittitur. Interim Classis expectatione longæua in fastidium perducta, simul quòd commeatus defecerant, impatienter demorabanť. Qui uerò cum Olauo ex Proceribus senserant, occultis rumoribus serũt, non ausi aperta concione populũ

Olauus uinctus in Flandriam mittitur.

 auertere.

auertere. Regẽ longè, diutineq́ abfuturũ: melius existimari, si quisq́ domum repetens, denuò ad Regis assit imperiũ, quàm ibi demorati, si ne fructu cõmeatibus deficiant, omniumq́ afficiant incommodo. Valuit in populo dissem inatus rumor: Itaq́ sine autore dilapsi, in propria quiq́ redierũt. Rex populi contumaciam consternatus audiuit, ignarus occultæ in se Procerũ coniurationis. Occasionem tamen melioris rei natam arbitratus, ex ea re mulctam, quam optimo iure potuit irrogare, in Decimarũ solutionem cogitauit retorquere. Igitur ex commodo aduocata concione: docuit, quanta gloria Maiores sui, uictricia Signa circumtulissent, sola militũ alacritate freti. Qua una re incredibilia memoratu peregissent: diuq́ res Danica militari disciplina constitisset. Sibi post hominũ memoriam irrogatam contumeliam, quę nulli Regũ: quam etiam nulla possit ęris magnitudo compensare. Defectionis autores, non facilè reperiendos: quando populariter ea sit facta dilapsio. Impunè tantã rem transire, grauius sibi morte uideri. Si pergant, ea in suos Reges esse contumacia, omne Danicũ nomen interiturũ. Permouit tristis Regis oratio milites: igitur militiæ nomine quidquid imponeret erogaturos. Rex grandem in singulorum capita mulctam, pro graduũ tamen qualitate edixit. Graue quidèm, sed pro magnitudine pudoris, ut Regiam indignationẽ complacarẽt, alacres subierunt. Quos ubi Rex cõperit, tempus esse ratus sese aperiendi, Quid inquit, si hanc mulctam iam à uobis suscæptam, in lęuiora quędã commutemus: ubi & alio uos debito exoluatis, & Regiã nihilominus iniuriã aboleatis? Si uestra sponte, quod diuinũ uobis ius imponit, Decimas Ecclesiæ persolueritis: ego libens Regijs thesauris debitam summam remitto. Deliberandi tempus exposcunt. Quo accæpto, secũ expendunt, quid horũ tolerabilius censeatur. Vno quidèm impendio, geminam laxare obligationem, perutile uisum. Sed si una tantùm pensione res consisteret. Nunc quoniam annuam Decimarũ solutionem res ipsa requirit, perpetuam generi suo impositam seruitutẽ arbitrantur. Nec erant in ea gente, qui non Regis institutionẽ, neq́ Ecclesię impositionẽ, sed diuini Iuris esse intelligerent. Igitur solidũ fit, in ea Conuentione dandi Regi responsi decretũ: Regiæ se Maiestati debitores agnoscerent, ut noxam abolerent, mulctam se non recusare: cæterum Decimarũ annuam, & perinde perpetuam solutionẽ horrere, quæ illos perpetua seruitute, cum filijs filiorũ contineret. Rex ubi accæpit, docere uoluit: sed stolidus populus, iam indurata fronte non audiuit. Igitur quod subiere, Mulctam exigendi constituit exactores. Maligni homines, qui optimi Regis modestissimam exactionem, uertere in iugum ferreũ: ut populi in Regem suũ cumularent indignationẽ. Ea igiẽ

Solutur classis.

Kanuti ad populum oratio.

Mulcta imponitur.

Decimas respuunt Dani.

instituta

institutata æris solutione, qui præerant collectæ, omni curabant diligentia, ut Coniurationē occultam, quam cum Olauo fratre nonnulli Proceres subiere, ad quammultos propagarent. Facilè serpit indignatio, ubi æris exactio grauius intentatur. Primum quidèm Regis Amici rem ut erat in Quæstores deriuabant. Sed ubi nihil ab his temperatū est, in Regem uersa est indignatio. Coniurationis autē conscij rem adiuuabant. Rex tumultū præsentiens, Slesuuicū concesit: uxorem cum filio in Flandriā ire præcipiens, si grauior motus insolesceret. Tumultuantes autem Regis secessum, in malè sibi consciū animū interpretati, auxere per absentiam motū suū, Iutij primū, & ante omnes Vuenzuli incessere, sinistri rumoris disseminatores, non nisi armis reparari posse libertatē. Quid enim esse aliud, impositum iugū grauius premere, nisi de uoluntaria seruitute, subiectis insultare? Rex autem ut tumultuantibus non cedere, sed occurrere uideretur, Fioniam petit iusulā. Sed semel in motum concitus populus, quiescere non potuit. quippè malè sibi de gemina defectione conscius, quòd expeditionē liquerit, & nūc malè motū conciuerit: impunitatem sibi, nisi de Regis nece, prospicere non poterat. Secuta plebs incondita, Regem in Fioniam, nihil qui euit. Rex etiam in Sialandiam firmioribus præsidijs excipiendū prospexit. Sed Blacco uir primarius, Regi quidèm ad oculum obsequiosus, cæterū cor eius proditionis erat plenum, Quin tu, inquit, Rex optime, fugam omittens, placando populo insistas. Degenerem opprobrat animū fuga præceps. Ego ad plebem, si iubes, exeo placandam: tu interim bono esse animo memineris. Quòd si tumultus suaui oratione sedari haud posit, commonitū in tempore faciam, ut etiam tum fugæ præsidiū in manu sit. Interim proditor egressus ad populū, non placandę, sed incitandę in Regem, multitudini dedit operā: hortatus, ut quàm celerrimè malorū caput auferant, nec fuga sinant elabi. Regressus ad Regem, nunciat pacatiorē esse plebis animū: spem fore, ut omni deposita tumultuatione conquiescat: si Rex quoque conceptæ indignationis in populū exuat procellam. Laudatur perfidus ille latro: conuiuioque exceptus, etiam Regio munere donatur. Postridiè renouatam à se operam pollicetur. Egressus, ut consueuit, ad populum, ardentem inflamauit: utrobique perfidus, qui neque Regem populo, neque plebem Principi conciliari pateretur, sed utrunque in alterutrum concitauit. Rex aūt sacram Albani ędem petijt: ibique precibus Deo suam causam commendauit, stratus in pauimentū supinus. Creuit interea clamor in Regem populi. Armati sepsere sacram ædem. Militū etiam Regis non contemnendus numerus accurrit, Regis periculum auertere, aut si minus id possent, unà mori. Benedictus frater Regi semper ade-

Tumultuantur Iutij, & Vuenzuli.

Fioniam insulam Rex petit.

Blacconis perfidia.

O proditorem.

rat. Ericus non longè in alia æde reclusus, expectabat quid fieret. Cùm infinitam hominum multitudinem, paucorum manus sustinere non posset: cunctę irrumpendæ sacræ ædis, qua Rex orabat, nemo præsumeret audaciam, Blacco malorũ incentor, cœpit ex occulto hoste manifestus ductor fieri: & præcedens in ædem cum ingenti frementium multitudine, in ipso aditu trucidatus, meritas perfidiæ pœnas luit. Benedictus quocp frater, fortissimè pro Rege dimicãs, cadit. Ericus cùm opitulari non posset, per medios hostes, dextra læuacp cædens, uix saluus euasit, Rex interiori sacrario conclusus, sacræ pœnitentiæ munus impleuit: tum Christiano ritu confessus, sacriscp munitus, se proiecit ad aram expassis manibus supinum. Hoc loco per fenestram immissa lancea confoditur: ligneus qui dirimebat paries confringitur, multorum gladijs impetitur: martyrcp Deo preciosus consecratur. Hæc audiens Regina, patriam cum impubere filio petit: geminis post se filiabus relictis. Ex quibus Ingigeres Folconi Sueticæ gentis nobilissimo nupta, Benedictum, Kanutumcp filios habuit. Ceciliæ autem matrimonio Ericus Gothorum Præfectus, Kanutum, cum Carolo procreauit. Interea Iutij à se occisi Regis quasi oppressi, tyranni gloriam præ se ferebant. Sed rerum Deus arbiter, qualis fuerit Rex uiuens, in morte declarauit. Nam irrefragabilibus factis, sanctitatem eius crebra sunt testata miracula: quæ aut negare, aut obscurare, aut omnino in aliud detorquere conati parricidæ, ipsa rerum luce, & clarissimis attestationibus confusi, cõacti sunt erubescere. Non enim potest diuinus splendor humanis tenebris obscurari. Ita perenni gloria fulgens Kanutus, etiam in Sanctorum meruit referri Catalogum, Rex sanctitate & iusticia incomparabilis.

Iudæ negocium.

Rex à populo interimit.

Regis proles.

¶ Olauus uinculis liberatus, ad Daniæ sceptra uocatur. Sub quo ad decennium fermè Annonæ inaudita caritas. Proditionis fraternæ conscius, pœnitudine moritur. Caput. xxxviij.

Olauus Rex. III.

OLAVVS frater, quem Rex sanctus pro demeritis, catenis uinctum, in Flandriam misit, à Iutijs Regis trucidatoribus in Regnum euocatur. Persuaso Nicolao fratre, ut obsidem se uinculis præberet fraternis: donec grandi, quæ promitteretur pecunia persoluta, ille quocp uinculis abscederet. Fecit ille quod optabant Proceres: gratiam iniens utrobicp, & apud fratrem Regem, & apud Proceres, qui illum euocarunt. In hunc quidèm ex germanis consensere uniuersi. nam cęterorum fidem, in occisum Kanutum integerrimam, ducebant suspectam.

suspectam. Itaquè apud nullum, quàm Olauum, nefandissimi sceleris impunitatem peruiderunt. Ericus autem alius ex fratribus, illam rerũ inclinationem prospiciens, fuga in Suetiam sibi consuluit: memor uinculorum, quæ mandante Kanuto, iniecerat Olauo. nec enim impunitam illam promptitudinem in Olaui Regno sperare poterat. Viro autem forti, omnis quam incolit regio, est pro Patria. Interim Olauus uinculis expeditus, & ære magno redemptus, in Regnũ uenerat. Nec tamen quieuit blasphemia in Kanutum: meritò illum cæsum, meritò peremptum dicentium: qui fratres ignominia, Proceres periculis, populum exactionibus innumeris subiecerat. Parum erat improbis illis, innocentissimo Regi manus iniecisse, nisi & cæsum infamarẽt: ut plauderent auribus iam regnantis. Parum erat, euidentissimis rebus, sanctitatem eius in omni regione clarescere: maiore tangendi erant acrimonia. ut persentirent maliciam suam. Igitur ad Olaui inchoatũ Regnũ, tanta Daniam aëris intemperies corripuit, ut nihil frugum, aut parũ ualde nasceretur per omne tempus Regni eius: quod duo penè lustra tenuit: æquans annorum numerum, quem optimus Rex impleuit Kanutus. Verna siccitas semina non prouexit: Æstiuus calor si quid natum erat arefecit: Autumni abundans humor, quicquid fortè uallium beneficio cõaluit, absumpsit. Temporum ista uicissitudini, non ultioni diuinæ tribuenda uiderentur, si uicinas etiam Prouincias ea lues cõtigisset, si aliqua intercapedine per annos decem uariaret. Nunc cùm Suetiæ atq; Noruagię sua satis annona prouenisset, Daniamquè continua duorum lustrorum fames pressisset, quis aliud potuit arbitrari, quàm uindicem diuinitatem, in calumniosum Daniæ populum animaduertisse. Consumpserat ea fames omne uulgus per inopiam: locupletes ad ægestatem perduxit. Rex ipse OLAVVS multa prædia distraxit, ut militem suum paruo uictu produceret. In ea Regni calamitate Sueno Roschildien. Pontifex, uir sanctitate memorandus, inter suos concionabundus, sæpè repetiuit: luere populum piaculare scelus, quod in sanctissimum Regem commisissent. Interim sacris ædibus, aut instaurandis, aut à fundamento erigendis, magnam ille operam impendit. Inde Hierosolymam profectus, in ipsa Rhodo spiritum exhalauit. Olauus autem tanta in omni Regno laborans inedia, contemptum sui in hostes uindicare non poterat. Erant tamen ex conterminis, qui etiam famelicum lacessere, pudori deputabant, satis magnis angustijs domi laborantem. Die festo cùm REGIAM apparari mensam cerneret, angustiasquè rei familiaris uideret: sciens quis esset conuiuarum numerus accubiturus, ingemuit: altiusquè ducto spiritu, omnium Autorem DEVM, si quid iræ aduersus

Ericus fugit in Suetiam.

Annonæ caritas in Dania.

Sueno Pontifex.

populum concepisset, suo, non populi periculo satiaret, orauit: infelicissimum patriæ statum, difficilimum temporis habitum æstimans. Quippè tam inops epularum conuiuium, quo famem irritare potius, quàm pellere uideretur, Principum oculis subijcere erubescebat. Nec difficiles numinis aures habuit. Equidem fati uiam, non longum dilatus obtinuit: sibiq; mortem, salutem Patrię (si qua modò parricidis uirtus inest) pia prece conciuit: ingenuoq; uiuendi pudore, maximæ cladis pœnam auertit. Itaq; memorię eius speciosius deposita uita, quàm gesta ascribi potest: qui fatum Patriæ finiendi spiritus causam habuit. Porrò quantum charitatis ergà suos cordi insitū haberet, aperuit: cùm & eorum mala, proprio capite luere uellet, & commune periculū ad se solum redundare deposceret. Nempè quia suam pro Ciuium salute deuouit, pij animi titulo fraudandus non est. Fortuna siquidē famem cum autore suo pari funere extulit, inediamq; satietate mutauit.

Olaui mors

ALBERTI KRANTZII HAMBVRgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Daniæ LIBER V.

❡ Ericus à Suetiæ in Daniæ Regnum uocatur. Princeps animi & corporis uiribus præstantissimus. Sub quo maxima Annonæ abundantia redit. Vxoris eius mira patientia. In Vuandalos bellum parat. Caput. I.

Ericus Rex IIII.

RICVS Princeps miraculo dignus, nouo nos ordiri iubet principio. Itidem priorum frater, Suenonis filius, magnis Procerum suffragijs, è Suetia reuocatus, Regnum subijt: & mox cum Rege nouo, Regni facies innouatur. Quippè tempestiua aëris qualitate, tanta frugum exuberabat abundantia, ut facilè prioris inediæ populum faceret obliuisci. Vir animi, corporisquè dotibus insignis erat. Tanta proceritate omnes excellens, ut ab humero sursum emineret: ipso membrorū robore magnitudini respondente. Tantis enim erat uiribus: ut funem quaquè manu prehensum, quatuor fortissimos iusserit tenere uiros: eos adductos, qua uellet circumageret: nec ab illis loco poterat commoueri. Speciosissimus illi pro corporis dignitate, sonorusq; erat uocis

Annonæ abūdantia.

Erici Proceritas.

Robur.

uocis habitus: ut tubam audire, non hominē credas, cum loqueretur. Tanta denicp humanitate: ut abeūtibus è cōcione popularibus, quenquè domesticos suos, uxorē, & liberos sub eius nomine, consalutationis officio prosequereť. Verùm tantū uirtutū eius cumulū, una Veneris inconcessa licentia maculabat. Et quàmuis uxore frueretur insigni forma & pudicitia, moribuscp probatissimis, uaga tamen Venere abripiebatur: nec ullo poterat aut uxoris obsequio, aut amicorū cōtubernio reuocari. Quam eius infrenabilem libidinem, contuita Botilda (id erat coniugi nomen) egregia materfamiliâs, exemplū ingressa est inimitabile, & quod nostræ ætatis nulla probet fœmina. Nam quas Regi placuisse puellas puiderat, ipsa suis comabat manibus: ut obsequio placaret, quem alia uia, à sua lubricitate reuocare non potuit. In omni adhuc reliqua gente incōperta uxoris erga maritū uirtus. Fuere illi, filij Haraldus, Kanutus, & Ericus: sed primus pellice. secūdus matrimonio, tertius adulterio ortus proditur. Ea tempestate Vuandalorum insolentia creuit, aucta per socordiam priscorū sub Olauo temporum. Nam impunè in mari digrassati, præcipuos quosdā è Dania uiros intercæptos, quia capi nō sustinuere, occiderūt. Quam rem in concione populi, querulantes agnati & affines occisorum, publicæ Autoritatis decreto, bellū suscipi placuit in Vuandalos. Auxerat indignationem populi: quòd qui è Dania sceleribus noxij, meritas pœnas declinarēt, profugiū habuere Iulinum, præcipuum Vuandaliæ oppidum. Qua occasione iampridem insigni maleficio notati nonnulli, è Daniæ Regno ad id loci concessere.

Humanitas

Erici Libido licentior.

Botildæ mira zelotypiæ remissio.

Erici proles

¶ Danus populus Iulinum Vuandalorum obsidet. Transactio fit. Puniunť perfugæ Dani. Rege Romā adeunte, eximi petit à iure Hamburgen. Archiepiscopi. Caput. ij.

IGITVR populi placito, decreta est expeditio in Iulinum: quod caput gentis habereť, & certum asylū omnium perditorū. Ad id enim temporis eò licentiæ processit populi autoritas: ut Rege pmittente, suis auspicijs bellū susciperent, ac sustinerēt. Visum est Erico Regi, sine Regio nomine rem posse expediri. Igitur cōquieuit. Populus aūt electis Ducibus, in ordinē militibus cōscriptis, classem conscendit: nauigatquè in Iulinum. Nulla erat fiducia Vuandalis prodeundi, munitioni suæ ciuitatis plurimum fidentibus. Sed & grauis & diuturna oppugnatio cæpta: nec minor obsessorum fortis defensio in longum tracta. Eó tam exiuit: ut deditis noxijs qui eó profugerant: punitiscp iuxta factorum qualitatem Piraticis: imposito tributo, redirent Dani domum. Insigni tum supplicio animaduersum est in transfugas Danos: quòd patriam oppugnassent. Nam ad palū deligati,

Populi licentia.

Transactio.

Pœna à patria desciuētium.

deligati, superne manibus reuincti, uiscerum profundere molliciem, scisso uentre, cogebantur, ut iam spirantibus sua corda ingererentur oculis. Per quod tempus causa extitit, qua Hamburgen. Archiepiscopus, prouinciarum Aquilonarium perpetuus Legatus, in Regē Anathematis sententiam distringeret. Liemarus hic erat, ut certa temporum monstrat supputatio, qui ad annum Christi M. C. q; peruenit. Rex Ericus iam hoc futurum prospiciens: fortè, quia Monitio, ut par est, Canonica præcesʃit: ad Prouocationis beneficium respexit: causam deuoluens ad sanctam Sedem Apostolicam. Tantum autem erat sapientisʃimo Regi ea causa cordi, ut ipse iter arripiens, cum soleñi comitatu Romam inuiserit. Causamquè prosecutus ipse suam, cùm pariter Christianæ deuotionis ad Apostolorum limina peregisset obsequium: summum Pontificem prece sollicitauit, ut Daniam, insignem multis Episcopatibus & Ecclesijs prouinciam, iuri eximeret Hamburgen. Archiepiscopi. ne simili aliquando ludibrio haberetur. Pontifex pollicetur, missurum se breui Cardinalem legatū, qui inspecturus regionis qualitatem, faceret, quod ex dignitate ad Regium uotum uideretur. Hac promisʃione subleuatus Rex, alacrior redibat in Regnum. Sed ea res in tempora Nicolai Regis dilata est.

Musicæ uim Rex experitur. Caput. iij.

Musici professio.

CVM Ericus interea iam reuersus in Regnum, soleñi Curia uteretur, multorumq; militum, simul & artificum industria delectaretur: aderat inter alios Musicus, qui artis eam peritiam tenere se diceret, ut homines in quoscunq; uellet affectus uocaret: ex mœstis lætos, ex alacribus tristes, ex indignantibus placatos, ex placidis indignantes, & usq; ad furorem insanientes se facere iactaret. Atq; is quo faciebat ista maiora, quæ se posse diceret, Regem experiundi fecit cupidisʃimum. Iamq; pœnitebat artificem suæ iactantiæ: uelletq;, non tam de se magna prædicasse. quippè in Rege ista expendere, non sine periculo esse. Insuper, si minus quæ dixit facto probasset, mendacem se, futilemq; haberi, non sine discrimine formidabat. Orabat quos potuit, Regem ab eo desyderio auerterent. Sed nihil egit. Quo enim magis recusauit artis experimentum, eo magis Regē accendit. Vbi uidit, non se euasurū, quo minus impleret quæ iactasset: orat exportari arma omnia, & quibus læsio posʃit inferri. Deinde, ut extra sonū citharę consistant noñulli, qui posʃint adesse uocati, curauit. Ereptamq; manibus citharā, capiti iubentur illidere canentis. Omnibus iam ritè instructis, Regem cū paucis in aula reclusum, cithara aggredit̃. Primùm graui sono mœrorem quendam audientibus ingerebat. Inde succinendo plausibilius, in lętitiam uertit: ut

paulum

paulũ abeſſet, quo minus iocabundi diſſultarent. Tum modis acrioribus intentatus, indignationem quandam concitabat. Quæ ubi inualuit, furere Regem, aſtanteſq́ʒ, cernere erat. Mox ſignũ dedit deliteſcentibus, ut introirent, Regemq́ʒ iam ſæuientem continerent. Illiſa primũ ex condicto cithara, Regem deinde aggrediuntur. Sed tantum fuit robur uiri, ut pugno quoſdam exanimaret. Inde multis obrutus puluinaribus, ardor ille conquieuit. Sed cùm ſe iam in ſe recepiſſet, uehementer indoluit ſæuiſſe in eos, quos habuit ante fidiſsimos.

¶ Terram ſanctam inuiſurus Rex, omnibus rectè ordinatis, cum Regina & delectis, Hieroſolymam proficiſcitur à Pont. Rom. priuilegium expoſcens Daniæ Regno ante aſſenſum. Caput. iiij.

AVdierat multorũ uoluntariam Principum in terram ſanctam peregrinationem. Tempus enim illud erat, quo Godfridus cum cõmilitonibus ſanctam terram, urbemq́ʒ Hieroſolymã in Chriſtianorũ redegerat poteſtatẽ. Igit̃ religioſo uoto intra ſe concepto, ſtatuit inuiſere Dominicũ ſepulchrũ. Tum uerò mœſtis omnibus, qui audiere Regis conſtitutũ, quòd tantũ Principem in id diſcriminis mitterent. Primũ precibus inſtitere, ut propoſito deſtitueret. Inde polliciti ſunt, facta ſolenni collecta, militarem manũ non contemnendam pro Rege ſubmittere. Sed nihil erat, quod religioſum Principẽ uoto amoueret. Igitur de Regni interim gubernatione conſiliũ habuit, quem per abſentiam præficeret. Viſum eſt Proceribus, ut id in Regem rejceretur, quem ille negocijs præponeret illi parituros. Tum Haraldũ maiorem natu filiũ, ex uoluntate Principũ, Regno Procuratorem fecit. Optimo cuiq́ʒ blanditus, ut Kanutum ex legitimo thoro natum filium educarent. Ericum autem iuniorem, etiam alijs commendauit. Delegit autẽ in profectionẽ uiros eximiæ proceritatis uiæ comites: quo minus conſpecta illius granditas haberetur. Tali profectus comitum apparatu, Reginam illo agmine tranſeuntem uoti conſortem habuit. Interim miſit in urbem Romam, qui Pontifici renouaret poſtulata. Is facilè impetrauit: ut Legatus à latere miſſus à Pontifice in Prouinciam, abſente Rege, urbes Regionis inſpiceret. Complacuitquè uenienti, ut in Lundiam honorem collocaret metropoliticum, in perſonam Aſceri iam PONTIFICIS. Nec ſolùm exemit à Saxonia, hoc eſt, Hamburgenſi ditione, ſed etiam SVETIAM, Noruagiamquè prouincias eius ditioni ſubeſſe iubebat. Hæc eſt illa Hamburgen. ſedis prima & maxima minoratio. Nunquàm enim illi tantum barbaricus furor, qui creber illam peruaſit, nocuit, quàm ea pacis tempora. Ex illo die Pontifices iamdudum Bremæ commorantes, poſthabere cœperunt

Regni prouiſio.

Danorũ exemptio à Hamburg. Eccleſia, &c.

titulum Hamburgen. metropolis: qui illis præstitit amplissimam Borealium Prouinciarum Legationem.

¶ Constantinopolim Ericus nauigans, ab Imperatore summo honore excipitur. Reliquias sacras auro commutat & præfert. Cyprum ueniens, febre correptus, uitam cum Regina soluit Rex pius.
Caput. v.

INTEREA Ericus petitam nauigio Russiam, terrestri permensus itinere, magna Orientis parte decursa, Bizantium, quę est Constantinopolis, ueniebat. Quem Imperator Orientis nequaq; in urbem excæpit: iussitq; publica fide interposita, manere in suburbio. Erant tum militantes Imperatori ex Danis, qui audito Regis sui aduentu, non mediocriter exhilarati, Imperatorem in suspicionem duxere, aliquid moliturum Regem sub Religionis uelamine. Igitur custodiam rebus imposuit. Milites autē Imperatoris Dani, quàm sancte rogabant: sineret Imperator, Regem ab illis suum consalutare. Nec difficulter annuit, ubi rebus consuluit: adhibuit tamen clam hominem fidum, linguæ peritum, qui sermones Regis cum militibus exciperet, referretq;. Igitur ubi uenere Dani sub aspectum Regis sui, consalutauere. Illeq; uicissim illis gratulatus est: quòd splendidæ ac longinquæ se militiæ deuinxissent: hortatus grauissimè, ut illam fidem & constantiam suo exhiberent Imperatori: quæ illis honorem, Patriæ nomen afferret cum gloria. Sin minus, non esse illis in Patria locum. Polliciti sunt milites operas. Cunq; audisset ex conscio, quem adhibuit Imperator, sermonis huius uicissitudinem, magnopere exhilaratus, Regi solennes mittens nuncios, inuitat non modò in urbem, sed in Palatium. Ericus primùm sacra loca ex more christiano uisitat. Inde Imperatorē adit in Palatium. Ibi perbenignè accępto, Imperator cessit de suo loco, permittens hospiti quam ipse consueuit frequentare mansionem. Varij per occasionem inter Principes sermones per interpretē conferuntur. Miratus Imperator, corporis proceritati animi respondere magnanimitatem: miratus uocis sonū incomparabilem: sed & oculos in omnem comitatum eius circumtulit, homines gentis suæ mortalibus longè elegantiores. Tum Rege permittente, pictor adest, qui corporum magnitudinem, membrorum ordinem, coloris dignitatem exciperet: parietibusq; Imperatoriæ domus, pro rerū miraculo adpingeret. Iussus inde, ab Imperatore dono postulare quod magnopere desyderaret. Ille gratias quàm humanissimè peregit: auro se, iocalibusq; non indigere: si de Sacratis aliquid oneribus, Sanctorumq; reliquijs mereretur, amplissimè cumulatum accipere. Imperator illi Sanctorum quas

Bizantium uenit.

Inuitatur ab Imperatore

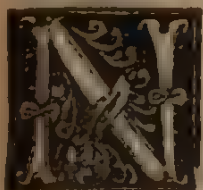
Iconibus pictor Daniæ Regem & suos delineat.

posceret Reliquias permisit. Dominicæ quoq; Crucis partem erogauit. Quæ rex in Patriam remittens, Ecclesijs Lundiensi, & Roschildiensi impertijt. Natalicq; loco in Slanganthorp, ubi basilicam iussit erigi, loco quo partu sit fusus, Dominicæ Crucis particulam uoluit collocari. Igitur & ab Imperatore donatus auro: tantum restitisse perhibetur, ut penè indignationem ab interpretatione contemptus mereretur. Vix igitur persuasus, ut acciperet, ex suis Imperatori reddidit rebus: quibus precium fecit non ipsa rerū dignitas, sed incomperta nouitas. Abituro Imperator prouidit Nauigiū. Quo delatus in Cyprū, febrem incidit. Vnde uicinam sibi mortem conspicatus, ex more Christiano, Ecclesiæ sacramētis imbutus, præcepit: corpus, quemcūq; permissum haberent loco inferre. Regina quoq; eodem peregrinationis labore consumpta est. Sed hanc Regis necem diu ignorauere Dani: intentis, qui cum ipso ierant, militiæ terræ sanctæ: ut ante biennium expletum, nemo rediret, qui certum nunciū de Rege afferret. Stirps Suenonis ad tres deinde filios, Nicolaum, Vbbonem, Suenonemq; peruenerat. Inter quos natu maior Sueno, tāto Regni amore extitisse perhibetur: ut in Iutiam Conuentum edicens, magno itinere isthuc contenderet: ueritus totius Regni cætū, ne consciæ sibi ignauiæ rubor occurreret, sed Iutijs quàmmaximè fidēs, eo magnis itineribus properauit. Equo uectus, corporis firmitate destituitur. Exceptus uehiculo: etiam sic conquassati corporis imbecillitas uisa est. Postremò lectica delatus, ita properauit: sufficere sibi testatus, si Regium nomen sibi inditū, uel semel audiat: nihil pensi faciens, etiam in ipsa concione spiritū ponere. Sed dum properat, sibi letum, quàm Regnum propius asciscit. Nam antequàm in locum perueniret, rebus excessit. Ad Nicolaum ergò, & Vbbonem res peruenit. Nam Haraldus Erici filius, quem pater Regni Procuratorem liquit, tam insolenter se gessit, ut omnium ab illo auersis animis, nullus de illius Regno cogitaret. Nicolaus omniū natu minor, Vbboni fratri se maiori, etiam suffragatus est: ut nihil iam controuersiæ uideretur, si modo ille ad Regnum non dico aspiraret, sed assumi pateretur. Modestissima autē ratione sarcinam declinans, Nicolao permisit Regnum. Tanto utiq; dignior fastigio, quo magis recusaret. Proceres usi fratrū concordi sentētia, in Nicolaū cōsensere.

Rex cū Regina moriuntur in Cypro.

Apud Vuibergum.

Suenonis mors.

¶ Nicolaus aliâs infracti animi Rex, spoliato tamen Henrico hęreditate sua, bello à Vuandalis lacessitus, ipsi equitum insultu repetitim, ex Danis plures sternuntur. Caput. vi.

NICOLAVS Suenonis filiorū natu minimus, & inter fratres Regno postremus, suscepto Regno, adeò animum ab omni

Nicolaus Rex.

fastu auersum habuit: ut nihil ex pristina sua mansuetudine decerpe-ret, totamq; uitæ præteritæ consuetudinem retinens, cum fortuna animum, ut solent cæteri mortales, non mutauit. Equitaturam suam paucorum numero comprehendit: ne grauis Prouincijs incũberet. Vxorem autem duxit Margaretham Ingonis Suecorum Regis filiam: quæ res prima illi bella ingerebat in Noruagios temeratores nuptiarum. Quę inde faciliores exitus habebãt: quod Sueticis pariter armis tunc ad auxilia uteretur. Ingonem filium per prima adolescentiæ tempora amisit: quem cùm pædagogus equo incedere consuefaceret, præcipitatum mors immatura subtraxit. Magnum ex filijs ad prouectos annos tenuit: melius aliquanto, illum in cunabulis amissurus. Ad eam enim cædem, quæ ipsi Magno, & patri Nicolão mortem peperit, cùm Kanutum incomparabilem uirum tulisset de medio, non esset peruentũ. Filias honestis matrimonijs mater Margaretha sedula in Daniam collocabat. Inde sacris altaribus perornandis multum intenta, mulier religione præcipua. Sed inter hæc Nicolaus Rex, Henricum Vuandalum, Gothscalci filium, ex sua natum germana, maternæ hæreditatis portione fraudabat. Indignum ratus: quòd uir alienigena, & quasi inter hostes asiduos commoratus, in Dania teneret hæreditatem. Henricus & in persona, & per amicos iusticiam repetens, contemnitur, Igitur ad arma respexit, de more militantium: ditionemquè Daniæ omnem, quę Slesuico suberat, armis infestauit. Nam Aldenburgũ, Vuandalorum præcipuam ciuitatem, aut subiectam habuit, aut fœderatam Henricus. Itaquè Rex indignum arbitratus, ab impari se hoste contemni, classem instruit: Vuandaliam petit. Elino Slesuicensium Præfecto mandat, à terra adsit equitatu. Ipse Lubecam, quæ Henrici mansio fuit, appellit. Paruulum tum eo in loco Zuartoto oppidulum Regi resistere non potuit, primo aditu captum est. Henricus autem peditum, equitumq; copias tenens opportunis locis, Daniæ exercitum, qui se ad populandum contemptim diffudit, aggreditur. Dani adunati redeunt in ordines inter dimicandum. Equites frustrà expectati à Slesuico, non assunt. Erant, qui præscium insimularent, de occulta cum Henrico intelligentia. Fieri potuit, ut oppositis illi ex Aldenburgo copijs, egredi non permitteretur. Sed tum ea fuit Danorum suspicio: ut pecunia corruptus, auariciam suam pluris faceret, quàm Regis imperiũ. Igitur Dani pedites à Vuandalorum equitibus circumacti uexabantur: nec poterant pares esse cursu. Vuandali uerò totis aciebus confligere nihil esse opus ducebant: quando hostes solo equitatu satis affligerent. Itaq; summa difficultate conflictati Dani, multis amissis, tumulum uicinum petiere, ab alto despectis hostibus. Postera luce, indignũ est uisum

Aliâs, Sueonum.

Henricus exhæres.

Zuartoto oppidulũ superat Rex.

est uisum Danicæ gloriæ, hostibus sæpè uictis, nunc metu cedere: descendentes ergò in planum, pugnam integrant. Sed is qui pridem fuit exitus: cùm incurrentes equites, auersiq; ad arbitrium hostes cęderēt, nihil ipsi passi. Tanta tum erat uincendi pertinacia, ut diu in acie consistentes, fortissimè dimicarent.

¶ Renouatur belli congressus. Rex cum suis periculosa fuga, nauigio Daniam redit. Molestat interim Regnum Henricus. Kanuti thesaurus mari mergitur. Caput. vij.

HARALDVS Erici filius in acie perstitit, donec acceptis uulneribus in clypeo, referretur. Kanutus frater uulneribus quoquè debilitatus, fortè in manus hostium peruenisset, si non promptissimi militis opera seruaretur. Is enim Domino uulnerato, quasi manum daturus, Vuandalo propinquauit: sed fræno equi adducto, uirum deturbauit, iumentum Domino adducens: ut illo sublatus, ex acie ferretur. Itaq; in tumulum regressi, secū Dani deliberant, quo modo equitatu uacui, in naues redeant. iam enim commeatus accępti defecerant. Publico uoto, communiquè consilio in omnia capita suscepto, statuerunt: Laurentij diui uigiliam, quæ tum agebatur, annuo celebrare ieiunio: ut Sancti meritis, periculo eximerentur. Sed iam regressuri accipiunt, aduentasse Scanienses: quibus recentibus ad pugnam id datum est negocij, ut imminentem à tergo hostem sustinerent, quoàd Rex ipse cum copijs ad naues concederet. Progressi, incidunt in difficilima gressu loca. Nam paludum fusa planicies iter inhibebat: urgebatquè hostis ex latere. Ibi multi dum ingredi tentant, pereunt: multi ab incursantibus ex omni latere uiarum peritis perimuntur. Peruicit tamen fortium uirorum labor: ut summo licet discrimine, ad naues regressi, Daniam repeterent. Rex inde Slesuici Præfectū ære mulctauit, & præfectura destituit. Sed Henricus uictoria recenti fretus, insolentior Holsatis, Frisonibus, ac Thetmarsis in opem uocatis, magnas sæpè prædas ex Slesuici egit Præfectura: ut locum illum formidabilem faceret Ducibus: nec erat, qui facilè ambiret eum locum præsidio regere. Kanutus autem Erici Regis filius, cùm paternos thesauros, quos abiens tutori ad usum filij commendabat, ex Fionia iuberet offerri: medio mari qui attulere, conspectis piratis, cùm euadere haud fiderent, fune demissum aurum diu trahebant. Sed propinquantibus piratis, arenæ potius, quàm improbis hominibus permisere. Vidit Rex ista Nicolaus cùm traijceret: sed longè absistens, opitulari non potuit. Cùm autem Kanutus, quid de patrimonio suo factum sit acciperet,

Cæduntur fuga Dani.

Thesaurus Kanuti mergitur.

ret, nihilipendens contempsit. Correptus à Rege, quòd magnorum Regum thesauros tam facili animo perisse ferret. Respondit. Res inemendabiles quo facilius, eo leuius ferendas: præstitam sibi liberalitatis occasionem amplecti. Vt enim hactenus nihil ex paternis bonis ad eum peruenisset, ita quæ obuentura uiderentur, liberalius erogaret.

pum egregius contemptor.

¶ Kanuti probata liberalitas, fratrum dissensiones componit. Haraldus improbè agens, sedatur. Magnus, uix publica fide seruata. Suetiæ Regis filiam uxorem ducit. Caput. viij.

HOC tam liberum ab auaricia responsum, facto probauit Kanutus. Nam à multis recusatã Slesuici Præfecturam, promptus à Rege postulauit: & ita accæptam gubernauit, ut primùm prælijs fortiter cum Henrico gestis, deinde summa animorum consensione illi deuinctus, perq; illũ Imperatori conciliatus Ludero, coronam Obotricorũ meruerit. Sed hæc in Vuandalia nostra plenius commemorata, nunc transibimus. Interea cùm Haraldum, Ericumq; fratres, Kanutus summa animorum, armorumquè contentione, de paternis bonis acciperet dissidentes: cogitauit, quonam pacto rebus inter eos compositis, ad integritatem reduceret. Haraldus quidèm omni improbitatis genere familiam aluit, quæ furtis ac latrocinijs domum eius impleuere. Non longè à Roschildia arcem erigens: unde egressi latrunculi, & urbem furtis, uiamquè latrocinijs infestarent. Sed ab incolis exturbatus, fugam per mare inijt. Ericum fratrem, parte sua uti non est passus: quòd adulterio natum, indignum diceret successione. Itaq; armis rem dirimere cœperunt. Sed Kanutus euocans utrunquè Slesuicum, sub interminatione omnium malorum, pacem illis indixit: discreuitquè, quo quisq; contentus alium sineret in suo quiescere: qui uerò primus ad cõtentiones redijsset, eum se suis uiribus infestaturũ. Cunquè Magnus Nicolài Regis filius, Suetiæ Regnũ adeptus (ut in ea dicemus) ad nuptias respiceret: Polonorum Ducis Bokisclaui filiam despondit. Interim uerò, Vuarcisclauus Vuandaliæ Rex, cùm in Polonos, Danosquè assiduas ageret inimicitias, à Nicolão classe impetitur. Obsessa urbs Cosna, ære redemit obsidionem. Vuartisclauus abequitans, Danos infestat, Iulinum obsidens: inde Abituros iam Danos. Cùm uerò paciscendi gratia colloquium postulasset: prætoriam in nauim receptus, militũ malignitate, captiuus retentus est. Quæ res supra modum Kanuto displicuit: eamquè in Concionibus accusabat, futurum aiens, ut nihil sanctum, nihil postea constans ac fidele habeatur: si publicè interpositam fidem uiolent. Ea apud omnes gentes certissima fit consensio:

Vuandaliç lib. 3. cap. 30. & seq.

Haraldus raptor improbus.

Cosna ære se redimit.

consensio: ut de pace tractaturis, publica fides seruetur inuiolata. Peregitque Kanutus, ut Vuartisclauus suæ libertati permitteretur.

¶ Magni nuptiæ ad Ripam celebrantur. Henricus isthic Kanutum ioco amarulento intentat, uestem illius Saxonicam taxans. Oriuntur simultates: quas Regina prudentiss. languens sedat: tum spiritum efflans. Caput. ix.

CVM proximè Magnus sponsa à Polonis petita, apud Ripam urbem nuptias Regio ritu perageret, Kanutus inter alios aderat, Saxonica ueste conspicuus: quę res incredibiliter Magni animum perturbabat, nihil tamen inter tori festa pronuncians. At Henricus Suenonis filius, quòd uxorem adulterio nuper abductam, in Kanuti ditione recepisset, nonnihil de illo suspicionis præferebat, inter acerba ioca Kanuti uestem irridens. Nihil ait latus ostro, quàm panno simplice aduersus gladios esse munitius. Ille refert. Sed ne ouillis quidèm pellibus. Iocum ioco retundens. Per quæ tempora Kanutus piratas persecutus in Suetiam, cùm inde nonnihil prędæ retulisset, unde laudem speraret, Reginæ increpationem promeruit: quòd amicam prouinciam inuasisset. Magnus uerò cùm idem in simili opere perageret, etiam laudatus abibat. Nam ille insulam, quam Iouialem appellant aggressus, malleos retulit, quos fabricata Antiquitas, tonitrua imitari uolebat. Sed Christiano ritu detestatus Magnus superstitiones, dæmonicolis instrumenta perfidiæ ademit. Vtinam talis in reliquum, qualis in primordio conspectus. Interea Margaretha Regina, fœmina omni uirtute conspicua, simultatem inter adolescentes persentiens exortam, extinguere percupiens, cùm se non diuturnam cõspiceret, sed ad mortem intercutis uitio urgeri: inprimis Kanuto admonito, obsecrat, ut ille sanioris semper consilij interpres, concordiæ studeat: Magni, Henricique fratruelium suorum, uincat prudentia inscitiam. Hac spe si decedat, alacrem se in morte futuram. Ita sanctissima fœmina, futuri prę scia, præmonebat eum, apud quem maiorem locum sermo pacis inueniret. Operam pollicitus Kanutus, in pace illam quiescentem dimisit. Superstitio Malleorũ.

¶ Insidiosam Henrici apud Regem delationem, audita prius Nicolai in consessu Procerum accusatione, Kanutus facundissima oratione proterit. Caput. x.

SED HENRICVS, quem diximus, nihil pacatum cogitans, cùm illum ureret uxoris contumelia, quam in-

r iij sonti

Accusatur Kanutus.

sonti imputabat Kanuto: accitis quos rei putabat idoneos, apud Regem ambiti Regni reum facit Kanutum. Rex delatoribus aurem commodans, Conuentum indixit Regni: in quo Regios inprimis iuuenes adesse præcepit. Kanutus inter primos uenienti patruo accurrens, descendenti ab equo ministerium, ut semper, sedulus impendit. Tum contractis in consilium quos uoluit, præsentibus his, qui simultatis capita uiderentur, orsus est loqui, Regni sarcinam sibi tum impositam, cùm ea carere maluisset: fratrem Vbbonem, cui ipse quoq; pro ætate detulisset, obnixè illam recusasse. Postquàm tamen subierit, ea semper usum esse modestia, ac æqualitate, ut neminem putaret Regni sui pertesum: longè autem se opinione falli cerneret: Iuuenes etiam se uiuo de rerum summa contendere: consuesse Suenonis filios, inuicem sibi ab annis deferre: quocirca ille omnium natu minimus, postremo ad Regnum peruenisset: expectans, non præripiens oblati Regni occasionem. Ea si tu modestia Kanuteutereris, non tam crebrò aures meas super nomine tuo querimoniæ pulsassent. Iam inter tuos Regem te memorant, Regia appellatione delectatus, à tuis consalutari Rex amas. Consultius ageres, si sub qualicunquè Rege fortunam demorareris: non in tuorum assentatione, sed Procerum iudicijs Regni successionem cōstitueres. Kanutus autem iamdudum humi defixum uultum tenēs, cùm altè duxisset suspiria, exorsus est loqui: simul oculos lachrymis suffusos circumferēs in circumstantes. Ego me apud te Pater, multorum in te benefactorum testes habiturum sperans, longè ut uideo fallor expectatione mea. Nam pro rerum rectè gestarum testimonio, criminationem excipio, & illam uoce Regia. Sed peccant Pater in te: peccant in me, qui moderationem tuam, supra quod aut ætati, aut Maiestati conueniat, exasperant: quiquè pacatissimæ mentis tuæ seruum, mendacijs obnubilant. Sed grauitatis tuæ fuerit, nugarum autores reijcere. Herum me mei, non Regem appellant. Inter Vuandalos quidèm nuper insolito honore affectus, nihil Regno tuo detractum esse uolui. Si me alienigenæ illo dignantur in sua parte honore, illorum obsequia refugere non oportet: quando & tibi nihil nocitura, uerùm in tempore etiam possunt profutura uideri. Regem nuper filium tuum Magnum, Goti appellauere. Mihi quoque, si apud Vuandalos compar obtigerit ueneratio, gratulari oporteret, geminis te uti Regibus in omne obsequium. Quæ pro tua, Regniquè incolumitate peregerim, non ignoras. Ipse an efficaciter militauerim, nosti. Littora Dani, si placet, excolite: æquori ædes quantalibet uicinitate iungantur: ipsi undas cauete. A maritimis ego uos prædonibus præstabo securos. Quos prius infestos habueras, nunc in tributum acti, tuo per me famu-

Regis oratio.

Kanuti purgatio.

famulantur obsequio. Ita quarum ego rerum sementem ieci, tu fructum sine ulla recusatione suscipis: & tamen sic de te meritum, suspicione & querimonia causabundus aggrederis. His ne ergo operis merui, ut aduersum me æmulationem tuam in concione distrigueres? Hæccine ex labore præmia, ex militia stipendia decerpam? Verùm hanc insimulationis uim ab inuidia profectam, non tuæ, sed tuorum malignitati imputandam existimo. At in Regni fastigio collocatis, difficiles accusatoribus aures præbere conuenit. Diu paternum hoc Imperium agere, feliciterquè & nominis, & Regni insignibus utere. Si tam diu dabitur, donec à Kanuto auferantur, sempiterna tibi spondeo futura. Hæredem tibi quem natura dedit, fortuna conciliet. Ego uerò me in quocunquè fortunæ habitu continuero, nunquàm celsitudinem tuam fide, uel obsequio colere supersedebo.

Permulsus Oratione Rex, placidiorem oris habitum induens, offensam falso instinctu concæptam, in ipsa repente Concione deposuit.

¶ Magnus Regis filius, in Kanuti necem coniurat. Vocatum ad insidias, nihil mali suspicantem, cum suis misere obtruncat. Caput. xi.

HENRICVS autem malorum incentor hic frustratus, necdum quieuit, Regem per occasionem adortus. Quid inquit mirum, si Kanutus tibi præsenti blandiens, Maiestati cesserit? Sed de filij tui Magni rebus agitur. Quòd si populari iudicio res agenda sit, nosti blandimenta Kanuti: nihil Magno sperandum est. Si hæredi caues: nihil præstantius, quàm ut æmulo dirempto securus agat. Hæ uoces Regem in aliam duxere cogitationem: non quidèm ut Kanutum tollat, sed ut Magnum successionis faceret certiorem. Magnus hanc patris sollicitudinem peruidens, Patrem cura, suo periculo statuit eximere. Itaq; aduocatis qui ad rem uiderentur idonei, coniurationem inire uolens, iusiurandum ab omnibus deposcit, ne quouis pacto profluat. Si tamen aliquo diffluat: curabat, ut integrum sibi sit sacramentum, nullo se loco stantem, aut sedentem de Kanuti nece deliberasse. nam accumbebant cùm ista tractarent. Aderat Aquinus, uir ab æmulatione uirtutis, ut uidebatur, KANVTO infestus, uerùm sororius eius: qui audita re, quòd de nece KANVTI ageretur, sese subduxit. Admonitus tamen, ne quouis modo adiuratus rem propalaret. Neq; fautorem, neq; proditorem CONSILII se

Coniuratur in Kanutũ.

futurum respondit: quanquàm satius esset, inmerentis periculum insinuare, quàm silendo tolerare. Vt autem familiaritatis uelamine proditionem tegeret, ad sacra Dominica Natalis Kanutũ inuitat: esse quod cum illo secretius agat. nam peregrinaturum se, quærere quem domi suæ tutorem relinquat. Conuenere Roschildiam: ibiquè sacris quatriduo, conuiuioquè peractis amicissimè, discessere. Kanutus ad Ericum Falstricæ Præfecturæ uirum, se recepit. Erat interea, qui apud Kanutum commisso homicidio, ad Magnum perfugeret. Sed illum pristinæ familiaritatis uinculo, speculatorem magis, quàm perfugam reputans, à se ablegauit. Interea secedens Magnus in locum sceleri destinatum, apud conscios renouauit sacramentum. Mittensquè qui Kanutum euocaret, locum designat apud Citimum uillæ nemus. Erat genere Saxo, qui nuncius ibat Kanuto, arte cantor. Kanutus tam syncera fide profectus est, ut ne gladium quidèm lateri deligaret. Admonitus à famulo, uix accæpit. Verùm inter eundum, cùm magnopere cuperet nuncius Kanutum proditionis admonitum, ne fineret iusiurandum: occinere cœpit Carmen, quo similis rei proditio memoraretur. Sed cùm horum nihil Kanutus attenderet, propius adequitans Saxo per occasionem sermonis, dissimulanter arma sub ueste latentia prodidit. Sed nequè sic admonitus Kanutus: quòd fidele cor hominis, nihil minus, quàm proditionem potuit cogitare: sic se partitus est ille, inter fidum arcani, & pium innocentiæ seruatorem: sed innocuus animus fraudem non timebat. Preuenitur in locum quem Magnus tenebat. Deiecto insidens robori armatus, uix assurgit uenienti. Kanutus, quid arma uelint, interrogat? Ille, militaria membra illis assueta, difficile carere posse contendit. Interea qui in insidijs erant milites, paulatim propinquare. Quid ea sibi manus uellet, Kanutus petit? Esse sibi refert Magnus, cum contumaci agricola causam, quam uadit dirimere. Obsecro inquit, solennes istos dies, luctifica armorum ui ne obscures: facturum alioqui hominem quod sit ex æquo: se uadem fieri, nisi ille fecerit, se facturum. Bene inquit Magnus, mentionem infers, te facturum quod æquum est: hic ergò Regni successionem ęquo iure partiemur. Diu, refert ille, Parens tuus regnet. Intempestiuus sermo quē dicis. Hæc dicenti, manum infert Magnus. Kanutus autem uidens, manum, & ipse capulo iungit: sed ante mediũ Magnus educentis gladium districtinxit caput, quàm ille gladium nudaret. Cæteri prosiliere: quisquè manum infert iacienti. Ferunt exilijsse fontem eo loco, quo uir eximius cæsus corruit. Rumor de morte eius, citissimè multa impleuit loca. Exciti Primores, quibus mors ea luctuosa fuit, Regē adeũt. ROSCHILDIAM illi permittat tumulari.

Vocatur in insidias Kanutus.

Magnus Kanutum latrocinio perimit.

tumulari. Ibi Rex, funeris pompam, populi futuram refert inflammationem: ut temporum quieti consulat, quocunquè, præter eo loci, permittit tumulari. Apud Ryngstadium monumentum reperit uir sempiterna dignus memoria: cuius quanta fuerit in multis amor, Exequię declarauere. Rarus fuit, cui non excusserit lachrymas, uel amor cæsi, uel odium parricidæ.

¶ Populo Kanuti trucidatio molestißima, ob id Magnum Regis filium exilio proscribit. Quem pater reuocans, Regno destituitur. Caput. xij.

MAGNVS cæde peracta tripudiabat, iam nunc æmulo Regni sublato, de successione securus. At fratres Kanuti Haraldus, atque Ericus, cæterique Proceres, quibus ea res maximum dolorem incußit, in omni populi conuentu, concionibus crimen agitabant: uestem uulneribus conscissam oculis ingerebant. Incredibile memoratu, quantam populi indignationem concitauerint in parricidam: ut etiam ultimis terris deportandum decerneret. In Regem uerò pristina adhuc fortuna uenerabilem, tanquàm de eius consensu incertus, seuerius agere non patitur: ne noxam & innocentiam in æquo ponere uideretur. Rex autem ablegato filio, Ryngstadium, quo frequens populus conuenerat, ire contendit, ne in absentem grauius aliquid statuatur. Adire autem concionis locum non præsumens, oppidum petit. Interea tumultuatus grauiter populus, Regis præsentiam quæritabat: accusans, quòd tam uicino loco adsistens, aditum populi cōtemneret: igitur petendum, qui adesse nollet? Rex huius tumultus certior factus, Ascerum Lundensem Archiepiscopum præmittit, qui populum placans, Regi conciliet affuturo. Procedens Pontifex ad populum, Ericum habuit obuium. quem equo delapsus, precatur pro Magni facinore, decreta Lege correctionem: pro patris innocentia, statam defensionis iusticiā promittebat. Quinetiam detracto pileo, consternatæ multitudini, capitis sui Maiestatem opposuit. Tantum autem eius apud Ericum præcatio ualuit: ut Regi non modò salus, sed etiam in proximo petendæ concionis licētia deferretur. Itaquè Rex concione petita, non aliter sibi defensionē conciliare admissus est, quàm ut Magni se præsentiā uitaturū: eumque domo ac patria excessurum: nec ante receptam à populo licentiā reuersurū, iuraret. Ita pacato populariū motu, Rex Iutiam, Magnus Gotiam exilij speciem præbiturus petiuit. Eo aūt tumultu populari quiescente, facilè Regem pœnituit iuris iurādi: quòd unico filio, & in spem Regni edito, careret. Accessere cōsilio, qui Magno erant facinoris impulsores: indignū rati, quòd populari tumultu Rex in iuramentū cōactus, illo distringeretur: illatamque

Populi tumultus.

Magni proscriptio.

esse

esse uim Sacramento, quam necessitas excusisset. Igitur non longo interueniente tempore, Magnus reuocatur. Id autem quanta sit populi indignatione exceptum, non facile dictu. Conuenerat frequens populi multitudo ad Haraldum, Ericumquè fratres: qui Regem ipso suo facto se prodere interpretantes, conscium Kanutonianæ necis æquè reum statuunt cum filio: nequè Regno dignum in reliquum, qua poterant æquitate Regno destituerunt.

Nicolaus Regno destituitur.

¶ Ericus populi & Procerum communi suffragio Rex creatur: sed regiũ nomen detrectans, Ducis induebat arma, in uindictam miserandæ Kanuti cædis parans. A Ripensi Episcopo persuasus ea deponit. Sed falsus ab Episcopo, hostem experitur. Re per Lotharium composita, Magnus fidem frangit. Caput. xiij.

Ericus Rex V.

ERICVS Kanuti frater, licet adulterio natus, Erici prioris filius, populari suffragio, Nicolão destituto, Rex acclamatur. Siquidèm Haraldus maior natu frater, superba insolentia populum iamdudũ à se auerterat. Accessit libido intemperans, quę multorum toros polluebat: ita, ut odium meritus, Regno minus idoneus iudicaretur. Ericus quoquè Regium à se nomen tollens, Ducis officia pollicebatur: quoad uindicta fraterni sanguinis perageretur. Itaq; composito agmine, Regem petens incedebat Ericus. Sed Toko Ripensis Episcopus, hominis dextrã apprehẽdens, quam sanctè iurat, Regis innocentiam se ostensurum: optimasq; leges pacis se iam habere compositas, quæ Erico non displicerent. Tantum effecit suasionibus, ut Signis reuocatis, ardorem pugnæ remitteret. Cumquè ille pacis Legatos opperiretur, Rex instructo agmine superueniẽs, facilè dissipauit sine ordine copias Erici. Serò se delusum promissis Ericus conspiciens, in fuga tum constituit salutem. Deinde iustiorem sibi belli datam materiam arbitratus, in Sialandiam, Scaniamquè peruenit: Regium nomen, quod ante recusauerat, Procerum consilio assumpsit. Misit quoq; ad Imperatorem Lotharium: qui Kanuti lachrymabilem doceret cædem, ipsumq; ulciscendæ necis suæ uocaret præsidem. Lotharius Regni subiectionem Imperio quæritans, concessit cum exercitu Slesuicum. Quem in locum Ericus quoq; mouens cum exercitu, uires iungere Romanorũ armis properabat. Sed pręuentus est à Magno: q multis ad arma uocatis, congressum Imp. & Erici distinebat. Interea Nicolaus quoq; magno exercitu cõtracto, per Iutiã mouit. Cuius cũ copię citra uallũ cõsistentes, maiores Cęsari uiderent, ex alia

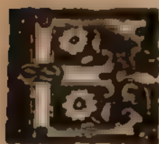
Erici humilitas.

Tokonis Episcopi, illusio.

Lotharius Imp. Anno 1125.

alia parte tendenti, quàm quæ ab ipso, uel tuto oppugnari, uel etiam possent sustineri: necꝫ securum uideretur, quod optabat Ericus, copias nauibus impositas Slesuicum deferri: igitur temporis necessitati cedens, cum Nicolao atqꝫ Magno, quo honestior eius discessio uideretur, pepigit. Pactiqꝫ forma fuit: ut Magnus Imperatoris uasallus haberetur. Itaquè specie ueneratus Cæsarem, supplex illi fuit, re autem uera dolos nectebat. Nam ubi Cæsar copias suas trans Eydoram recepit, secutus Magnus extremum agmen, quod Adolphus Holsatię Comes ductabat, lacessiuit, ipsumquè proiectis armis, nando salutem quærere adegit. Magni insidiæ.

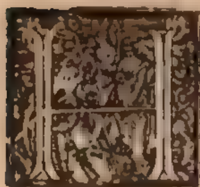
¶ Christiernus Erico suppetias ferens, à Magno terrestri capitur pugna. Nauali Ericus uincit. Quem Nicolaus celeriter insequens, multos antequàm naues conscenderent intercipit, & trucidat. Caput. xiiij.

ERICUS autem hac spe destitutus, alia circumspexit auxilia. Nam aderant Legati Noruagiæ, qui filiam Kanuti, Regi suo coniugem quærebant. Spontè pollicitus Ericus, ipse sibi Regis matrem uxorem asciuit. Nicolaus Occidentis Daniæ partes, Ericus Orientis tenebat. Erat tum inter Iutios uir primarius Christiernus, qui Erico operam polliceretur: cuius fiducia fretus, sola Scandiæ, Sialandiæquè partes muniebat. Haraldus autem inter utrosqꝫ dubius, nec Nicolaũ Magni odio, nec Ericum Regni æmulatione ex integro secutus est. Cęterùm pudor illum corpore magis, quàm animo iunxit Erico, cum duobus spectatæ uirtutis adolescentibus. Christiernus autem, quem diximus, uir inter Iutios primarius, contractis uiribus, partes Erici, contra Nicolaum pugnans tutabatur. Magnus classe comparata, Erico obuiam pergit. Sed non eadem utrobiquè uictoria. Nam terrestri pugna uictor Nicolaus, Christiernum captum in arcta uincula Slesuico relegat. Ericus aut sparsa nauigia, uelut ociosus per mare ductans, incedebat. Sed ubi uidit ex aduerso Magnum ui magna adnauigare, iacta interim ancora nauim firmat, edito signo suis, ut conueniant. Ericus circumiens suos, quos præsertim suspectiores ducebat, animauit ad pugnam. Nam Haraldus frater, & Petrus Roschildiensis, languidè partes eius adiuuare uidebantur. Tùm uerò multitudine superans nauigium Ericus, hostem circumducens, uelut obsessum intercipit. Vbi cœpta est pugna, fortiter quidèm dimicatũ est utrinqꝫ: sed Iutij, qui Magno aderant, periculum eius de sua metientes paucitate, Miaparonem, qua Magnus uectabatur, denso agmine sepientes, educunt inter hostium odia: ipsumquè sinunt nauigare. Illi ad pugnam reuersi distinebant; donec ille fieret extra periculum. Tum & ipsi fugam ineunt. Christiernus capitur. Vincit Ericus.

Ericus autem uictoria sublatus, ignarus tamen, quid apud Christiernũ accæpisset detrimenti, Balticũ mare petit, Iutiam ingressurus: ubi Copias exponens, didicit amici casum, & Nicolai cum copiis aduentum. Mari tũ securior futurus, naues repetit. Sed ea celeritate Rex superuenit, ut multos prius quã naues repeterẽt, & interciperet, & trucidaret.

¶ Ab Erico Haraldus declinat: ob id Vallo suo pellitur. Ericus à Nicolao superatur. Saxones naribus ab Haraldo deturpantur. Tandem insigni uictoria Ericus Nicolaum deuincit. Caditq; Magnus cum multis. Caput. xv.

HUNC euentũ secutus Haraldus, à fratre transit ad Nicolaum: pridem magnis conditionibus, & ab ipso Nicolao, & à filio Magno inuitatus. Tantum ualuit fraternæ ęmulationis inuidia: quòd sibi Regno prælatus haberetur. Igitur præsidio, quod Haraldus iuxta Roschildiam firmauerat arctius munito, insederat: incursitans quoties uideretur urbem. Sed Ericus expugnaturus obsedit: Machinis à Saxonibus, qui Roschildiæ erant, mutuatis. quippè Dani illa ætate minus calluerant huiuscemodi apparatibus oppugnare. Cunq; ualido adacto saxo quateretur domus: Haraldus diffisus præsidio, noctu per Valli partes minus obseruatas, æquos præmittens, pedes cum suis est secutus. Cunq; Erici milites transitum eius sentirent, secuti ut interciperent eum, ipse prior clamauit. Capite Haraldum. Quo clamore creditus est, non ipse Haraldus, sed Haraldi insecutor. Hoc modo elabitur. Cùm tamen nonnulli ex Saxonibus gloriarentur, illum suis se iaculis confecisse. Peractis hybernis, Nicolaus ex Iutia mouẽs, apud pontem Vueram Erico conflixit: magnoq; fusum prælio, compulit fugere in Noruagiam, priuigni auxilia quæritantẽ. Interea Nicolaus Roschildiam aduentãs, Haraldo permisit, de Saxonibus sumere supplicium: quòd Machinas commodassent Erico. Nares omnium præscidit per contumeliam: rogitans, an Haraldum confecissent? Erat inter eos, qui se doctum assereret. Cui ueniam impertiens, cùm sederẽt ad mensam, iussit uerbis sacris benedictionem impendere. Ille se suendi, non consecrandi doctum respondit. Comitati dedit Haraldus impunitatẽ. Dum autem Ericus apud priuignum ageret, Nicolaus misso clam nuncio, magnum auri pondus pollicetur, si Ericum tollat. Promittit ille operam: sed à Regina commonitus Ericus, insidias euadit. Nam naue ex Hallandia quàm celerrimè comparata, abit, nemine persentiente. Qua uerò custodes arte fefellerit, in Noruagia latius retexentes, inde Lectorem petere monemus. Ericus itaq; in Hallandia comparatis quas potuit uiribus, cùm audiret Regem Nicolaum Lundiæ Natalem Domini per-

Haraldi uallum oppugnatur.

Ericus à Nicolao superatus, fugit.

Saxonibus Haraldus nares præscindit.

Noruagiæ lib. 5. ca. 5. b.

ui peracturum, omnem apparatum Regium præueniens occupauit: firmatis per Scaniam uiribus. Igitur NICOLAVS proxima æsta te armis denuo contractis, quibus potuit uiribus Erico statuit occurre re. Omnes copias ad Fotam sinum exposuit. Sed Ericus superueniẽs equitatu ualido, & qui expositi steterant infestauit, aliosq; ne expone rentur impediuit. Nicolaus autem iam naui receptus, pugnam inter-misit. Magnus uerò suos in ordinem digerens, fortiter pugnans, cade-re, quàm turpiter hosti cedere præoptauit. Itaq; diutissimè pugnans, cùm ingentem circa se stragem fecisset, ipse cumulatus cæteris accessit. Maior fugientium pars comprehensa, per foros nauigia conscendere cupiens, ingenti quadam mole mergebatur. Vincit Ericus Nicolaum.

Narratur gloriosa Erici uictoria: diuina item ultio in Nicolao per Slesuicenses. Pontificum quoq; aliquot eo bello strages. Caput. xvi.

IGITVR qui primi introrsum euaserant, tardiorum manus nauigijs insertas præciderunt, absq; societatis re-spectu truncantes: ferociores in suos, quàm in hostes fuere. Calamito-sa siquidèm illa facies erat: cùm pendulis nauigia brachijs amplecten-tes, hinc hostis urgeret, inde ciuis repelleret. Quo experimento, quan tum quisq; salutem suam alienæ præferret, fortuna detexit. Taceant nugaces adulantium uoces, quæ spiritum amicorum, proprio chario rem astruere non erubescũt. Crediderim hanc uictoriam, humanis pa rum uiribus partam: sed DEO pijssimi uiri interitum uindicante cõ cessam. Neq; bellum aliud crebriorem Pontificũ cruorem absumpsit. Quippè Petrus Roschildien. & Henricus Sueticarum partium Pon-tifices, omnesquè Iutiæ (præter unum) Antistites, hoc prælio oppres-si traduntur. In cuius apparatu, Magnus Saxonis filius, Erici miles, sin gulare fidei specimen edidit. Nam cùm Nicolaus maritima Sialandiæ loca, ne quis ad Ericũ transiret, à militibus obseruari iussisset: per Ste-thinensis promontorij prærupta, à satellitibus fune demissus, noctu scapham conscendit: eaq; Scaniam petens, gratam Erico opem attu-lit. Nicolaus fugiens, Iutiam peruenit: & ne sine Rege prouincia uide-retur, Haraldum post se cunctis Regem declarat. Inde Slesuico pro-pinquans, quamuis infesto oppido, ob Magni cruentum facinus, se-nectam tamen suam tutã credidit, & pristini Regis reuerentia, & quo-rundam è populo primariorum autoritate fretus. Igitur patefactis ad eius introitũ portis, Clerus Regi cum sacris obuiàm pergit, omni ho-nore suscipiens: sed populus in eum etiam dentibus frendens, exitium minitabatur. Erant qui suaderent, in ædem Petri sacram eum concede-re: tutiorem ibi, quàm in Regia futurum. Sed ille, si moriendum esset, Antisti[tes] bello [oppressi]. Fugit Rex Nicolaus.

non polluere locum sanctum cæde, sed paternis statuit potius in laris bus sibi demorandū, quæcunq; fortuna minitaretur. Itaq; in Regiam proficiscens, ualida militū statione defendit. Sed crescentibus in diem ciuiū odijs, quotidiè oppugnatur: paßimq; consumptis militibus, ad extremū Rex ipse cæde ciuiū mactatur: diris execrationibus in caput eius replicatis: quòd uirū fortißimū, iustißimum, sanctißimū Kanutū perire uel passus esset, uel iußisset. Secutus classe in Iutiam Ericus, cùm Nicolai casum accæpisset, rebus ritè compositis conquieuit.

Nicolaus à ciuibus trucidatur.

¶ Haraldi filij à se patre, transeunt ad Ericum Regem. Suspecti, clam Regis mandato submerguntur. Dein Haraldus cū reliquis filijs (uno dempto) pereunt. In Vuandalos classes maximas parat. Caput. xvij.

[E]O tempore Ericus & Bero Haraldi filij, patrem deserentes, ad Ericum transibant: felicius acturi apud illum, si modò suspicionem præuidissent de se natam. Nam pater eorum audita transitione, mittit nuncium: percunctaturq;, quid sibi agendum uideatur. Nullum eius rei indicium illi ad Ericum pertulerunt. Intellexit tamen Ericus missum nunciū: Incertū, quid cum filijs Haraldi egerit. Igitur Rex longius re dilata, si fortè sua spontè rem deferrent, ut synceram monstrarent transitionem: ubi nihil detulerunt, euocatos percunctat̃, quid pater apud eos nuncio suo peregerit. Illi liberè responderunt. Percunctatum à filijs, quid sibi suaderent agendum. Respondisse, ut exularet in Noruagiam. distulisse eius rei indiciū, quoad paritū consilio intelligerent. Et quanq; uera esset eorū responsio, minus tamen creditū est: quòd non tam spontanea, quàm extorta uideretur. Iubet Rex eos carcere asseruari apud Slesuicum. Nec diu post in eum cùm se locum contulisset, compediti iuuenes, genibus eius prouoluti, uincula laxari precabantur: quòd innoxij rerū & consiliorum haberentur. Ericus compertum iam habens de fuga patris eorum, precantes benè sperare iubet: & ut erat mero percalefactus, etiam compassioni lachrymas dedit. Postera luce Christiarnus ex aulicis quidā, obuiam factus, cùm sacrarium Rex petisset. Hesterno inquit uespere Rex, mirificè munificum te risimus amici: cùm potione percalefactus uiderere. Rogantē Regē, quid eo tegumento diceret, explanaret. Cùm inquit Adolescentibus illis, fraternis nepotibus impunitatem dederas, quid, nisi tuum, atq; nostrum sanguinem donasti? Credis, posse quiescere Iuuenes, patris quàm tui amantiores? qui filij Regis, quàm milites dici præoptant? Visus est uera dicere. Igitur mandatum dedit: ut quamoccultißimè aquis mersi pereant. HARALDVS horum pater NORVAGIAM petens, benignè excipitur, in odium Erici. Inde egressus, Iutiam peruenit:

Deficiunt à patre Haraldi filij.

Haraldi filij merguntur.

peruenit: ibiquè coetum faciens amicorum, in Vrnica Rex est declaratus. Ericus ista comperiens, quàmuis gelu sub littore maris esset concretum, per summam tamen difficultatē eductis nauibus, copias transposuit: & antequam opinaretur superueniens, apud Slupetorp uicū, Haraldū intercępit: extractumq; cum filijs, sine respectu fraterni sanguinis, perdi iussit. Solus ex filijs Olauus, muliebri ueste tectus elabitur in Noruagiam. Alius interim Haraldus Noruagiæ Regis filius, à Magno pulsus, confugit ad Ericum: odioq; Magni, quòd uxorem Kanuti filiam repudiasset: quòdq; ipsius Erici periculum intentasset capiti, benignè excipitur, spem bonam ferre iussus. Reduxissetq; illum, nisi domesticis bellis implicitus distineretur. Nam Vuandali hostes assidui, fœderibus ruptis rebellarunt. Igitur omissis amici rebus, proprijs curam adiecit: classem instruens, atq; perarmans, numero Centū Milleq; nauium, quaternis in quanq; equis impositis. Primus Danicorū Regum iumenta per mare trahens. quòd equitatu Vuandali pollerēt. Memor, quantis incommodis Nicolaum Patruum affecisset Henricus Lubecæ Dominus.

Haraldus cum filijs interit.

Ericus primus equos per mare traduxit.

¶ Archorenses Angli se dedunt: Christi quidem fide initiati. Ericus Antistitem illis reliquit. At Erico discedente, pulso quem dederat Antistite in pristinam idolatriā relapsi sunt. Caput. xviij.

IGITVR in Angliam ducens, urbem Archon, ualido aduersum se firmatam inuenit pręsidio, magnoq; uallo diremptam ab reliqua Rugia: ne incursationibus uexaretur. Huius Valli cura data est Halladensibus. Egressi noctu per uada Vuandali, obsidentes infestant. Sed ab reliquo exercitu repelluntur. Cunq; arctissimæ obsidionis Rex apparatū faceret: territi Archonenses, deditionem pactis conditionibus fecere. Fuerunt autem hæc. Vt reiecta perfidia, Christi fidem amplecterentur. Baptisati, Antistitem reciperent sacrorum. Tributaquè pensitarent annua. Erat in urbe Simulacrum horrēda superstitione ab uniuersa natione cultū, Suantouit appellauere. Nam à sancto Vito occasionem idololatriæ cœpere. A memoria enim diui Ludouici primi, cùm operante Anschario Corbeiensi primū monacho, deinde Hamburgensi Archiepiscopo, fides in Dania plantaretur: eodem Cœnobio egressi & alij fratres, exemplum Anscharij secuti, in Vuandalis uerbum uitæ disseminauerunt: ubiq; patronum loci sui uitam commendantes, nouæ plantationi. Ex qua occasione cùm postea fidem reijcerēt, patroni memoriam seruare: sed illa abusi, statuam pro numine, matrem pro Deo habere cœperunt. Quod si modo Ericus in pactis comprehendisset Suantouitum tradere, firmior res constitisset.

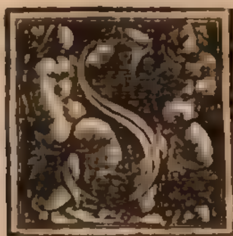
Archon Angliæ se dedit pacto ut Christū induant.

De hoc supra lib. 4. ca. 13. in fine.

s ij Tum

Tum autem baptisatis ad mare multis, Antistitem illis reliquit, reuersus in Daniam. Sed qua mente Religionem amplexi sint, statim apparuere. Nam ubi hostis declinauit, pulso Praesule, fidem cum Religione reijcientes, ad Simulacrum percolendum redierunt.

Angli defectores Religionis.

¶ Asylo urbe capta, Magnus Noricus oculis & testibus orbatur. Rex Leges renouat. Sialandiam amissam recuperat, Pontificem aere magno mulctans. Odio in Ericum contracto, Plogi Lancea transfoditur. Caput. xix.

SPEM deinde Haraldo promissam persoluit, ducens in Anslo. Qua capta Haraldum imposuit. Nam ultra progredi tunc necꝫ consilium erat, necꝫ ex amici usu. Anno tamen proximo uniuersam Daniae classem illi misit auxilio. Qua instructus, cùm in hostē mouisset, cœpit Magnum: oculis ac testibus ademptis, in tenebris & sterilitate cōclusit: & ex sceptrato cucullatus euasit. Interea Rex Ericus Legibus in Patriam renouatis, errata Maiorũ emendauit. Popularibus perinde percharus, quòd sine ordinum discrimine, iusticię suae quenquè compotem fecit. Sed non potuit ea res sine multorum odio fieri. Quibus enim peccandi licentiam ademit, iniquo in illum esse animo cœpere. Numinũ tamen fauore conspicuus habebatur. Nam nocturna uisione satellitis praemonitus, periculũ uitauit. Visum est homini, per altos se montes equo uehi: sed pręcipitio delapsum, in profundam uallem decidisse: ibiqꝫ confodi ungulis noctuarum. Cunqꝫ Rex fretũ è Slesuico traijceret: & satelles quae proxima nocte uidisset, in suorum collegio retulisset, curauit, ut diuiso ab illo nauigio uectaretur. Euenitquè: ut naue qua uectus est somniator pereunte, Rex saluus euaderet. Orta deinde simultate inter Regē, Escyllumqꝫ Roschildiensem Pontificem: in tam excellens res peruenit dissidium, ut Escyllus Procerum fauore, tota Regem Sialandia pelleret. Sed classe regressus armata, fauore suorum subnixus, insulam recepit: pertinaciores hostes extinxit: Pontificem graui aere mulctauit. Sed incidit interea casus, quo Regis in Pontificem animus cunctis innotesceret. Nam Anscero Lunden. Ecclesiae Archipresule absumpto, erant qui Escyllum in sublimiorem gradum deuocarent: Rege renitente. quòd uiuebat in memoria defectionis in se pertinacia. Igitur cùm in concionem res deduceretur, adestat Rex, Rikoni Slesuicensium Pontifici studens. Ibi tum exardescũt odia, quae in Regem pridèm erant concaepta. Plogus autem quidam in militiam Regis conscriptus, sed Coniurationis munus in se suscipiens exequendũ, Regi concionanti restiterat. Erat nonnihil causae, quo populariũ quidam in Plogũ euectus, eum coram Rege accusabat. Ille defensionis

Magnus Noricus capitur.

Renouat Leges.

Somnium satellitis.

Escyllus P. aere mulctatur grandi.

Plogus coniurator.

defensionis specie progressus in Concionem, hastam manu uibrauit. Rex causæ dirimendæ intentus, cùm subortum in populo tumultum, eleuata manu sedaret: Plogus diligenter attendens, Regem inermem astare, lancea stricta Regem perfodit: & uociferans, facinus suum conscijs publicauit, sua manu iacere Regem, in Regios inde satellites, liberum esse sæuire. Ericus Aquini filius, qui in Regnum postea peruenit, super assistentes Regium corpus, ulteriore uindicauit iniuria. Ericus Rex transfodit.

¶ Ericus Aquini filius, præ cæteris Regij sanguinis eligitur. Eskyllus Sialandiæ Præsulatum ambit: at Rex fauorem populi secutus, Rikonem nominat. Caput. xx.

ERICVS Aquini filius, ex Kanuti sorore, Erici magni nepos, hoc ordine peruenit in Regnũ. Nam qui sanguine proximi uiderẽtur. Sueno Erici, Vualdemarus Kanuti, Kanutus Magni impuberes adhuc filij, gerendo Regno minus uidebantur idonei. Placuit Regnũ commendari uiro de omnibus benè merito, & qui Regio sanguini nõ alienus uideretur. Aquini enim, qui filiam primi Erici, sororẽ diui Kanuti coniugem habebat, erat filius. Hic est ille Aquinus, quem cõscium fecere Coniurationis in caput Kanuti: sed ille abiens, consors esse noluit: hoc ipso culpandus, quòd in Leuirum suũ taciturnitate peccauit. Siquidèm in malè promisis, rescindenda fides. Sed Christiarnus inter Iutios primarius, filiũ Vualdemarum renitenti abripuit matri, produxitq́ in Concionem: merita Patris commemorans: quòd fortitudine, iusticia, sanctitate præcipuus habitus: non solum decus: sed & nunc salus esset populo, patronus apud Deũ asiduus: cuius cõmemoratione filium illis commendabat. Mota multitudo, lachrymas dedit. Erant qui Suenonem proximi Regis filium attollerent, legitima succesione à patre in filium esse Regnũ propagandũ. Sed & Kanutus Magni filius, Nicolai nepos, suo nixus patrocinio, inuenit qui se populo commendaret. Cùm autem esset trium penè par ætas, Regno minor administrando, in Ericũ memoratũ ab omnibus consensum est, ut ille administraret. Hic præter animi fortitudinem, parũ à natura dotis accęperat: sicut prudẽtia uacuus, ita parum amœnus eloquio. Cæterum adeò salutis suæ prodigus esse consueuerat: ut bellum commissurus, ne singulariter in hostem excurreret, artius à suis soleret obseruari. Tunc Escyllus cognito, Regẽ apud Iutiam decesisse, repente in Scaniam maioris Sacerdotij affectatione prouehitur. Ericus uerò infectum antecessoris propositum circa Rikonem explere cupiens, Pontificalis ei dignitatis incrementa proueni re cupiebat. Scanienses autem ultima quæq́ perpeti, quàm Pontificium in nouã familiam transferre præoptantes, bellũ aduersus Regem

Ericus Rex VI.

Erici. V. ortus.

Erici electio & fortitudo sola.

Eschylli ambitus.

decernunt. Ignorabat populus, Domum Domini, & sanctuarium eius, non hæreditario iure transire ad posteros: sed in rudi populo, uis erat pro lege: [redacted]. Rex cognita populi pertinacia: ne unius uiri familiaritate, multorũ in se odia conciret, proposito cessit: Escylloq́ꝫ sedem mutare permisso, Rikonem Sialandiæ Præsulem, interuenientibus Cleri suffragijs, creat.

¶ Olauus Daniam iure hęreditario reposcit: qua negata, Scaniæ Rex à populo acclamatur. Insidias dein Erico frustra locans, bello Escyllum Pont. Regis uice Ducem, bis superat. Caput. xxi.

PRAETEREA Haraldi filius Olauus, Noruagia reuersus, patrimonium suum, inter ciuilia bella à patruo occupatum, hęreditatis titulo reposcit. Cuius petitioni Ericus illam Antiquitatis Legem opposuit: qua reis Patrię bonorũ pœna decernitur. Patrem enim eius peregrino milite aduersum Patriam usum, decretam hac lege sen- tentiem incurrisse. Igitur Olauus perinde ac iustum belli titulum accæpisset, cupidius seditionis oblatam causam amplectitur. Siquidem accæptam repulsæ contumeliam, ad nouarũ rerum transtulit licentiam: Olaui in Regem insidię. deq́ꝫ priuati patrimonij repetitore, totius Regni inhiator euasit. Verùm dissimulato odio, per insidias Regem opprimere statuit. Quem in Arnolindensi hospitio diuersantem, noctu adortus, primùm à uigilibus clamdestinum eius aditum speculatis excipitur. Qui mox reflexis equis, sepultos somno milites, ad arma concitauit: primiq́ꝫ portas tueri parant. Auxilijs deinde superuenientium sociorum adiuti, hostilem repulere conatum. Olauus deinde ac suo proposito uictus, in Suetiam contendit: sed mox Erico Scania excedente, redit: Concionemq́ꝫ in ualle Arnensi sub Edicto contractam, liberioris uitæ promissis aggressus, Regium sibi nomen, illecto Populariũ fauore, cõciuit. Quod indignè ferens Escyllus, bellum ei Lundensi manu cupidius, quàm felicius infert. A quo superatus Pontifex: in acie primum: mox in urbe, ad quam ex prelio confugerat, obsessus: postremò necessitate uictus, obsidibus datis, fideq́ꝫ sacramento promissa, pacem paciscitur. Sed in- Escyllum Pon. Olauus superat. dignum ratus Pontifex, primam fidem irritam facere, arbitratus est, iusiurandum metu extortum, non præiudicare priori: Igitur contempta obsidum salute, quàm primũ potuit ad Ericum in Sialandiam regreditur. A quo collaudatus, quòd integritatem Regi seruasset, uicis & agro insigniter muneratur. Olauus autẽ Scaniam in potestate iam tenens, opportunis præsidijs omnia firmauit. Rex reparatis uiribus, Scaniam adnauigat, exercitu instructus copioso. Portus autem quem tetigit,

tetigit, quibusdam superstitiosorũ infamatus erat opinionibus: quòd Rex illum attingens, annum uix superuiueret. Mouet Ericum uulgatus sermo (cuius generis etiam nunc quædam in Dania feruntur loca, quæ solent Reges uitare) tum expositis copijs, Archipresulem Eschyllum, Ducem fecit. Ille aut sacrorum quàm armorum peritior, mouẽs in hostem, conflixit infeliciter: rebusq́ ad Olauum inclinatis, uix sibi fuga consuluit. Ita Rex fabulis auscultans, dum pugnæ de longinquo spectator, quã ductor esse maluit, hosti uictoriã cessit. Olauus gemina Pont. perfidia motus, eo per uim destituto, aliũ suæ partis surrogauit. Superstitio. Eschyllus Pont. secundo superat.

¶ Ericus Scaniam ui recuperat, laqueo Pont. strangulans. Ter bello fugatur Olauus. Vltimo Roschildien. Episcopum, simulato colloquio, capite per fenestram exerto, truncat. Caput. xxij.

IAM securus Regni Olauus, remissius agebat. At Ericus clam armis, copijsq́ contractis, traiecit è Sialandia in Scaniam: facileq́ præsidia, nihil tale expectantis Olaui deiecit. Constitutum ab illo Pontificem, turpi nece, sacrorum inuasorem, consumpsit. Nam laqueo appensum, Iudæ proditori æquandum uideri uoluit. Nondum erat Canon ille, de non tangendis Domini Christis promulgatus. Et solẽt ista etiã uulgata apud militares uiros cõtemni, arbitrantes æquũ uideri: ut qui se armis inmisceat, armis pereat. Olaui primores amicos comprehẽsos, mari dimersit. Arma multa Olaui partibus profutura, occupauit, gratam militibus prędam. Olauũ deinde agmine expedito occurrentẽ, diu præliatus sustinuit: ad extremũ etiã uictũ fugauit. Ille concessit in Gothiam. Reuersus deinde p Blekingiã, Erico denuò occurrit. Sed eadẽ qua prius fortuna. Victus enim, terga dedit. Sed insequẽtes hostes, insidijs collocatis, per montiũ fauces excępit, multosq́ consumpsit. Quo prælio magna uis cecidit Scaniensiũ, pręsertim Lundensiũ. Renouatis iterũ uiribus, Scaniã minus sibi felicem ad uictoriam, euitat: bellumq́ transfert in Sialandiam. Cuius Pont. Ribo, contractis quos potuit ex amicis ad arma, Erici partes fortiter tutatus est. Nam conserto prælio, fugauit Olauũ. Ille tum Hallandiam concessit: ibiq́ reparatis uiribus, quia aperto prælio par esse nõ poterat, insidijs egit. Speculatus enim cùm transisset in Sialandiam, quo se loco Pontifex contineret, eò cum expedito agmine noctu quã occultissimè contendit. Vicus erat Ramlosa, quo se Roschildien. Episcopus cõtinebat. Per lumen aũt, quod nocturno officio Pont. succẽdi iusserat, proditus oppugnatur. Primũ quidèm armis se tutatur. Inde, quòd multitudine uinceret, obserandas fores curauit. Coniecere Clerici sarcinas omnes: Erici uictoria. Pontif. Scanien. laqueo strangulat.

ut aditu prohiberent hostem. Hanc uia submotus, ignem iniecit Olauus. At Pontifex ferro quàm igni, quando id necessitas imperabat, decertare malens, colloquium petit Olaui. Caput tēdens è fenestra. Nec mora, adest Olauus, & caput prominens ense secuit. Ita compensans Pontificis sui necem, quem in Lundia perdidit Ericus.

Pont. capite in fenestra plectitur.

¶ Excommnnicatur Olauus à Rom. Pont. Renouato tamen bello, rursus ab Erico fugatur. Rex in Vuandalos infelicius mouet. Febri tandem correptus, Regnum cucullo commutat. Caput. xxiij.

AT Rom. Pontifex horrēdis execrationibus ob eam rem petiuit Olauū: præcipiens omnibus Daniæ Pontificibus, ut prophanatorem sacrorum, omnibus censuris, grauissimisq́ sui gladij pœnis onerarent. Contendit autem in Hallandiam, hoc patrato in Pontificē scelere. Rex illum nauigio secutus, parum aberat quin caperet. Ille se in fugam conijciens, pontem, qui insequentibus erat transmittendus, deiecit. Ita ad tempus assecuratus. Milites eius magna parte pereunt in fuga. Erat inter milites Erici, qui capitis sui discrimen subijt, quò Regem suum faceret tutiorem. Nam transfugio ad Olauum simulato, occasionem quæsiuit eius perimendi. Ibant per uiam equis uecti: tum miles transfuga, lanceam omnibus uiribus contorsit in Olauum, equi sui celeritate fretus auolabat. Sed Olauus ictum inclinans declinauit. Tum sibi nihil arbitratus tutū miles, aufugit. Compendia fugæ quæritans, paludem transire constituit. Sed ibi demersus perijt. Palustre enim cœnum, equum demissius accępit, equitemq́ pariter equi motu conuoluit. Iam Ericus nuptias circumspexit. Accepit autē uxorem Hartuici Hamburgen. Archiepiscopi germanam. Erat is Marchio Stadensis: qui Comitatus tum, etiam Thietmarsiam complexus est, satis conspicuam Nobilitate fœminam: sed erat, ut aiunt, quod in moribus eius, et uita desyderaretur. Cuius instinctu Rex prędia multa & latifundia distribuit his, quorum opera usus est in hostem: quo sibi in reliquū tempus faceret deuinctiores. Cunq́ audisset æmulum Regni Olauum uiribus renouatis bellum reparare: nihil cunctatus Ericus, illi occurrit: & congressus apud Thiutam amnem, cum maiore copiarum suarum parte deleuit. Verùm non eadem uirtute externa, atq́ domestica bella peregit. Expeditionem enim fecit in Vuandalos. Sed is erat ei exitus, ut aliquanto melius uideretur, non tentatum, quàm turpiter relictum bellū. Non enim tam timori, quàm ludibrio fuit hostibus. Adeò enim apud eum in ea expeditione inertia fuere omnia, ut ne à uiro quidèm edita putarentur. Infirmi enim cuiusquè in soluenda militia arbitrium sequebatur: sæpè lixarum redeundū clamantium, clamorem secutus, classem

Excommunicatur Olauus.

In Olauum insidiæ.

Olauus uincitur quinto

In Vuandalos infeliciter mouet Ericus bellum.

classem dimisit. Quæ res contemptum eius, & inter domesticos, & inter hostes peperit. Nam Vuandali eó temeritatis processere, ut impunè nauigarent in Daniam: nonnunquàm enim Regiam nauim consecuti, prædam ex ea petiere. Quo tempore uix in terram elapsus, eorũ euasit manus, armamentis, & quæ secum uexit omnibus in prædam hosti relictis. Nec magnum aliquid in reliquum uitæ tempus peregit. Interiectis annis, cùm apud Sialandiam febri se implicitum persentiret, Fioniam usq;, unde erat oriundus, concesit: salubriorem ratus aërem inclinato iam corpori, quē natalem primùm hausit. Illic desperato languoris remedio, quia corpori nõ poterat, spiritui consulere cupiens, Regiam uestem cucullo permutat: uocataq; militum cohorte, palã Regno renunciat. Tunc Elinus à uico Vuisingo qui & ipse ęgro cum alijs assidebat, cunctos de creando Rege, circũspectis esse suffragijs iubet, utpote præsenti iam militia liberos. Quæ uox uitam Regis, quantulacunq; restabat, absumpsit: ægreferentis adhuc uiuo sibi successorem requiri. Quod sua uoce denunciabat, ab alijs tamen audire peræquè non potuit. O Regem fatuum.

¶ In Rege eligēdo magna contentio. Sueno, Kanutus'q; uterq; Regnũ ambit. Eschyllus max. Daniæ Pont. in Kanuti partes declinat, ideò à Suenone capitur, sed mox dimissus, muneribus etiam exornatur. Caput. xxiiij.

SVENO Erici filius, qui ante proximũ regnauit, quem Plogus cæcidit, quiq; patrem habuit Ericum Regem in peregrinatione terræ Sanctæ deficientem, fratrem uerò Kanutũ Ducem, sanctitate insignem, cuius etiam uindictam peregit, in Regno successit. Duras uerò partes Regni, illi Kanutus Magni filius, patre Nicolào nati, fecerat: quòd eodem penè tempore, Sueno in Sialandia, Kanutus in Iutia Regnum inibant. Durauitq; contentio ad necem usquè Kanuti. Apud Sialandiam, quæ insula meditullium Regni, & Regiam ipsam tenere uidetur, legitima Sedes, & creandorũ Regum locus esse uidebatur. In eam concurrêre, qui Suenoni, ob patris, patruiquè Kanuti recordationem studebant. Cunquè properanter illi Regium commendare nomen, amici contenderent: negabat Olauus, cognomine Balbus, Regiam appellationem, nisi populo, cui ius esset decernere, prouenturam. Sed Stenus uir item Primarius, & quem multis promissis Sueno cumulasset, nihil expectandũ duxit: sed magna Concionis parte in assensũ uocata, primus Suenonē cõsalutat Regē, & in uulgus proclamat. Secuta cõcio, plausu Regē oēs Suenonē cõclamauere. Et ut suffragijs maioribus, uiribusq; suã cumularet electionē, Iacobũ quendã cũ Suenone mitit in Scaniã: q uocato in concionē populo, ait

Sueno Rex III.

Contenditur de Rege eligendo.

Sialan-

Pro Suenone Sialandenses.

Sialandenses & si de more ueteri in deligendo Rege, sibi primas possent iure optimo uendicare partes: modestiori tamen usos ratione, nihil in ea re uoluisse tamen constituere, sine Scaniorum assensu: suum tamen in Suenonem propensum affectum fratribus insinuare uoluerunt. Itaq; si Suenonem Scanij Regem uelint, omnium se rerum, & corporum uiribus annisuros: ut quod cum Scanijs Sialandenses constituerint, id perpetuum sit. Patris eius in omnes merita, eorum in illũ obsequia commemorat. Commendat filium paternis meritis: ut humanitatem, qua parentem præuenerunt, in hæredem prosequantur. Ergò affectum insinuat: factum autem Sialandensium abscondit: & perinde Scaniorum in eum inclinant suffragia. Kanutus non segnius inter Iutios, Magni patris, Nicolai aui memoriam renouat. Accusatq; Suenonis temeritatem: qui inconsultis cæteræ nationis partibus, immatura ambitione Regnum prçoccupet: indignatione magis sui contemptus, quàm quæ de affectione Kanuti procederet. Iutij quoq; Kanutum Regem appellant. Sialandiam adnauigat: paternos in ea amicos sollicitat: mittens qui maximum Daniæ Pontificem Eschyllum, qui iam aduersarum partium uidebatur, pertentet. Ille audita Legatione, cùm corpore magis, quam animo sequeretur Suenonem, operas pollicetur Kanuto: quærens occasionem, quomodo conserta sermonum altercatione, ab eo discederet. Erat ea tempestate Lundiæ Sueno: quem colloquij de pace simulatione aggreditur. Verùm in longũ ducens sermonem, prçmissus ab illo nuncius, adesse littori nunciat Kanutum: ut erat constitutum. Tum Eschyllus sermonem rumpens, indignatione concæpta abibat: conscensoq; iumẽto, cum militibus quos habebat expeditos, contendit ad littora, Kanutum excæpturus. At ille cùm in littore neminem conspiceret: arbitratus sibi data uerba, nauigans declinauit. Itaq; uterq; delusus est: nec Kanutus cõspiciens cùm ueniret Pontificem, nec ille Kanutũ reperiens. cùm paulò serius constituto uenisset. Sueno autem cùm esset colloquium amaritudine solutum, nihil iam pacatum cogitare reputans Eschyllum, occurrit illi: conserta què pugna, capit illum, & in Ecclesiam recludit uinctum, ex Sacrario faciens ergastulum. Sed execrationem ueritus, statim relaxat: & ut fidiorem sibi faceret, magna parte Insulæ Bornholm donat.

Pro Kanuto Iutij.

Eschylli Pontificis nequitia.

Eschyllus capitur.

¶ Kanutus à Suenone superatur. Interim in Vuandalos apostatas, expeditione per Papam edicta, conciliantur illi mutuo. Danorum classes à Rugijs exuruntur. Caput. xxv.

PER longum tempus in medio, cùm audisset Sueno, Kanutum in Sialandia copias parare, adnauigat: manuq; consertá, cruento prælio

lo prælio uincit, ac fugat. Victor in Scaniam, Kanutus in Iutiam laceras uires colligit. Tempestate illa summus Pontifex, uicinos oēs Christianos, largitate munerū suorum de thesauro Ecclesiæ, inuitat: ad oppugnandos Vuandalos Christi fidem toties reÿcientes. Ad eam expeditionem pietati plenam, exciti Saxones à terra oppugnare contendunt, Danis à mari occurrentibus. Ea res conciliauit Regni æmulos: ut interim positis intestinis odÿs, communi ope hostem publicum uno animo adorirentur. Kanutus Iutiorum, Sueno Herbyensium nauibus aduehuntur in hostem. Scanÿ ac Sialandenses à tergo imminentes, agmina claudunt: Interea Dobinum oppidum, terra Saxones, à mari Dani obsident, oppugnantq;. Sed interim Rugÿ cernentes, expositis in terram militibus, naues uacuas, opem sic laturi cōgentilibus bello socÿs, si hostilem classem (spem reditus) lacerassent. Itaq; oppugnant, paucis propugnatoribus defensam. Et multis iam nauibus pessundatis. Iutÿ qui aderant, non magnopere moti, tacitis etiam uotis hostes adiuuabant. Viuebat in eis uetus odium, recensq; de Regno dissensio: ita ut nō integris animis res gereretur, quo minus etiam prosperata est oppugnatio. Quæ cùm longęuam deposcere uideretur obsidionem, uno animo soluunt, reditum in Patriam properantes. quòd formidaret alter ab altero. Igitur cùm Suenonis nauigium hostili impetu esset conquassatum, exhibuit illi Kanutus Liburnicam suam. Sed suspectū ab hoste beneficium non accepit. Igitur Sueno Slesuicum concedens, prius tamen in Sialandiam, Scaniamq; redÿt, quàm ab hoste occuparentur. Roschildiam oppidum, iam mœnibus ualloq; uacuum, communiuit. Inde in Scaniam, ut illam quoq; communiret, transiuit.

Superatur Kanutus.

Papa in Vuandalos irritat.

Danorum classes aduruntur.

¶ Caduceus quidam Kanuti Suno, Roschildia captus, à Suenone excæcatur. Oppidum Kanuto deditur. In Sialandia tum inito prælio, à Suenone Kanutus superatur. Caput. xxvi.

INTEREA Kanutus multorum in Sialandia familiaritate fretus, adnauigat: ut eam sibi conciliet Insulam. Roschildiam ubi iam audit in partes cessisse æmuli: mittit uirum eloquio magis quàm militari splendore conspicuum. Ille obequitans, deditionem Kanuto multis uerbis suadet. Dum autem ille sub mœnibus lasciuit, mittit occultè ciuitati Præfectus, qui Suasorem capiant. Nam dum intentus sermoni, suaderet auscultantibus à muro, non respicit à tergo uenientes. Captus ergò, in oppidum trahitur: & breui superueniente Suenone, suasionis suæ merita præmia tulit, excęcatus ab illo. Nec longum tempus, obseruato temporis cōmodo, cùm iam nemo Kanutū adesse putaret, nauigans à Iutia, Roschildiā noctu petit, ab ea parte qua maris sinu alluitur:

Suno orator Kanuti capitur, & cæcatur.

alluitur:& ab amicis adiutus, oppidum capit. Ebbonis Præfecti, qui iam ad Suenonem cõfugerat, domum direptam incendit. Sialandenses publico decreto, alimentorum illi stipendia decernunt. Scanij non minus propensi in Suenonem, Collecta etiam insigni peracta, Principem suum collato ære locupletarunt. Interea causa extitit, qua ex Iutiis Primores duo, & in re bellica singulari præstantia, duabus liburnicis ad Suenonem transeunt: quorum accessio magno illi fuit rerũ momento. Contractis ergò auxilijs, & inter alios assumpto Eschyllo, traijcit in Sialandiam, belli fortunam tentaturus. Kanutum autem sui, prælio pro ætate interesse non passi, spectatorem statuerũt. Congressis ergò paribus odijs utrisquè, diu anceps prœlium conseritur. In quo cùm Sueno iam terga dare uideretur, à suorum ualidissimis in aciem reuocatus, uictor ex penè uicto constituitur.

Kanutus superatur.

¶ Vualdemarus diui Kanuti, Suenonis partes secutus, Slesuicensi Ducatu donatur. Rex in Holsatos moturus, penuria scapharum plures ex Danis perdidit. Caput.xxvij.

PER quæ tẽpora Vualdemarus diui Kanuti filius, iam primum per ætatem armis habilis: ut adolescentiam præclaris militiæ rudimentis imbueret, Suenonianas in partes concessit: quòd paterna facinora in Kanuto reformidaret. Cuius fauor plurimum Suenoni uirium conciliauit. Paterna illum Præfectura, hoc est, Slesuici Ducatu Sueno donauit. Erat Kanutus alius Erici filius, sub Kanuto militantis: qui ad eandem, beneficio Kanuti, Præfecturam anhelabat. Qua ex re crebra inter Vualdemarum, Kanutumq́ pugna fuit: nec minor inter illos de parte contentio, quàm de rerum summa Regibus incedebat. Semper tamen congressis illis, inclinabat ad Vualdemarum uictoria. Interea Sueno hostem persecuturus, in Iutiam traijcit exercitum. Ibi à perfuga quodam Ethlero instinctus, ut bellum in Holsatiam transferret. quòd inde fortassè auxilia mutuatus esset Kanutus: præbiturum se spondet scaphas ad traijciendum exercitum copiosas. Nam pontem nicolæ conuulserant super Eydoram. Paruit Sueno stimulanti: & cum exercitu Eydoræ propinquauit. Ibi binas tantùm scaphas reperit. Ardebat primus, uel inter primos traijci Sueno: sed à suis meliori consilio, magnam suorum partem præmisit. quòd hostes in uicinis latibulis occultati, facilè erumperent, cùm tantum cernerent esse uirium traiectum: quantis occupandis ipsi sufficerẽt. Nec illos fefellit opinio. Nam Holsati cernentes ex hac ripa, Danos incurrunt, manus conserunt: ad unum omnes Dani pereunt. quippè quibus nulla fugæ spes. Nam scapharum magistri medio se amne continuerunt, periculum suum co

Dani ab Holsatis trucidantur.

uim cogitantes: ne aut traiectos reducerent, aut plures traijcerent. Ita bona pars exercitus, sub oculis Ducis perijt.

¶ Ab Iutijs Kanutus humanissimè excipitur. Pedes Suenonis exercitui obuiàm uenit. At equitū incursu ualidiore, in fugam tandem uertit. Caput.xxviij.

IISDEM temporibus Kanutus uacuam hoste Iutiam aggressus, tantam hominum expertus est humanitatem, ut congestis pecunijs, Duci ærarium facerēt ad militiæ stipendia. Sueno aūt laceris ab Holsatia uiribus, aggredi illum non fidebat. Sed reuersus in Orientales Prouincias, reparabat exercitum: & post temporis interuallum, cùm iam hostem petiturus Fioniam aduentaret, Ebbonem uirum sibi amicissimum, cuius consilio cuncta gerebat, audit uita excessisse. Curato, quòd Sialandia in fide retineretur, mouit in Iutiam. Vuibergenses pactos Regiorum uectigalium immunitatem, primos sibi conciliauit. Kanutus autem cùm ualidum undecunque contraxisset fortissimorum militum exercitum, hosti se prębet obuium. Grauissimo prælio ab hominū memoria conflictatus. Sed erat Procerum eius consilium: ut quando equitatus superioribus pugnis parum illi prosper fuisset, omne robur exercitus in pedites haberet coniectum: æquato periculo. quo minus fugæ fiderent, sed omnes propè intelligerent, aut uincendum sibi, aut moriendum. Mouit in hostem: medius autem cum equitum cohorte Kanutus incessit: ut pugnæ spectator potius, quā ductor esset. Sueno hoc alacrior factus, cùm equitatu plurimum polleret, monente Vualdemaro, manū non contemnendam, & ipse peditum peditibus opponere. In quibus Vuibergenses equis insueti pugnare: sed alis equitum omnem suorum permuniunt exercitum. Kanutus hanc ineundi prælij rationem ab hoste conspicatus, in celeritate rem posuit: ne ab equitatu circumueniretur. Igitur mouet in hostem, pedites peditibus stataria pugna obijciens. Graue, ac diuturnum prœlium: ubi diu certatur. Pertinaciter utrinque resistitur: certi non cedere. Facilè uictoria apud Kanutum erat: cuius omne robur in peditibus erat. Mox in equites conuertit agmen. Sed malè fidebat Sueno acie confligere cum armatissimo peditum exercitu: lacessendum ac fatigandum putauit equitatu. ut paulatim absumptis uiribus, pertinaciam deponeret uictus pedester exercitus. Nec aliter euenit. Kanutiani enim cùm tota die prælîantes, nullum ab æquitatu respirandi tempus accæpissent, exhaustis uiribus, quadrato agmine incedentes, prelianresque, uestigia torquent in uicinum oppidum. Interea quidam Suenonianæ partis cùm acrius incurreret retrogradientibus, ab hostibus cingitur: ualidaque pugna unus in multos decertat, multos prosternens.

Ebbonis mors.

Stratagema

Stratagema

t Sed

Sed Vualdemarus amici casum miseratus, succurrendum putauit. Igitur immisso equo aduolat, illum erepturus. At ille iam sudore oculos tegente, non discreuit inter hostem & socium: itaque librata securi in caput amici, si intra ictum ille stetisset, mox confecisset. Ereptum ergò extrahit, ignarum socius, an hostis sit qui uim faciat. Vbi autem amicissimum conspicatur hominem, gratus quidèm, sed necdum indignatione posita, rogat, quonam pacto se periculo immerserit, quo id casus præstare potuisset, quòd utrisque ingemiscendum esset? Kanutus equo præcipiti in fugam lapsus, eripitur.

¶ Kanuti exilium describitur: quamque infeliciter contra Suenonem, tandem Rege & uictore nominato, militarit propè Vuibergam. Caput. xxix.

SVENO autem uicum cui hostes inerant, facilè irrumpens, obuium habuit Heliam Ripensem Episcopũ. Iam tibi, Sueno inquit, hortulani consilio utendũ: qui noxijs extractis herbis, locum utilibus uacuefecit. Salutare monitum, si illo tunc uteretur. Sed ille sine discrimine multis tum pepercit: alios redemptioni subijciens: alios sacramento interposito sibi conciliat. Duo soli insignes latrocinijs, gladio ab illo sunt cæsi. Sed multi ex his præstitæ sibi ab illo salutis inmemores, ad Kanutũ rediere. Qui interim rebus in Dania desperatis, ad Suerkonem Suetiæ Regem uitricum suum concessit. Sed ibi primùm benignè exceptus, inde uilior haberi, postremum contemni cœpit. Nam Suerkonis filius Ioannes strennuus, sed insolentia superbus, ignominioso Carmine calamitatem eius cepit insectari. Inde ergo comparato nauigio, ad auunculos in Poloniam respexit. Eoque cõtendẽs, satis hospitaliter excipitur: sed speculator magis habitus quàm exul, in nullam urbẽ admittitur. Ad Hamburgensem inde Archiepiscopum confugit: infensum Daniæ, quòd legationem suam, ab olim Ecclesiæ suæ debitam, in omne Regnum Aquilonis Danici reiecerit. Ab eo quidèm auxilia mutuatus, fidem pertentat suorum, qui nouissima pugna à Suenone capti, à se transierunt. Vbi comperit quàm ocyssimè redituros, spe plenus Saxonum uiribus, mouit in Iutiam. Ilico sine respectu iurisiurandi, contemptis etiam quos præstiterant obsidibus, ad illum magna Procerum pars redibat. Quod ubi Sueno persensit, diffisus uiribus in prælium, Vuibergam nuper à se munitam ingreditur: ibi obsidionis incommoda laturus. Sperabat enim, externas uires hosti non diu affuturas. Kanutus fortunam loci ueritus, oppugnationem non intentabat, sed castra fixit opportunis locis: ut inuectionem commeatuum impediret, futurum sperans, ut fames hostem perurgeret. Sed dum circumageretur Kanutus, Sueno Vuandalis bellũ intulit,

Hartuicus Hamburgen Archiepiscopus.

intulit. Magis tamen hostis ludibrium, quàm terror fuit. quippè non totis uiribus incumbebat, animo semper respiciens in Regni æmulũ. Cùm ergo nunc urbe clausus teneretur, famem prospiciens, audendũ aliquid censuit etiã cum periculo. Igitur egressus noctu tendebat cum expeditis in castra oppugnanda Kanuti. Ille iam nihil tale ueritus, mane primo diuinis institit audiendis Officijs. Comperto hostium accessu, trepidi in tali re, alij arma capere, alij circumspectare fugam. Erat medius utrorumque riuus, quem iam uado meabilem Kanutiani agnouere, Suenoniani ignorauere: quæ res multis fuit exitio. nam equis gurgitem tentantes, perierunt. Saxones in Kanutianis castris, ostendendarum uirium gratia, uadum ingressi, ad Suenonianos irritabundi transierunt. Aduertit Vualdemarus, & obseruato loco, paucis secum extractis, uadum prior ingreditur. Occursant densi ex agmine alio, transitum remoraturi: sed peruicit fortis adolescentis instantia, ut pertransiret: locumquè capiens, pugnam cum paucis orditur. Plures inde secuti, iam iustam aciem instruẽtes, fortiter instant hostibus. Sed Kanutiani necdum terrorem superioris prælij posuere. Vbi acrius instare hostes uident, terga dant uicti. Saxones autem, quibus exercitatio militaris familiarior erat, equestri prælio usi, crebro equorum reiectu uictoribus insultabant: ita fugam moderantes, ut eam non sine ordine & regimine dirigere uiderentur, in fuga pugnantes. Conuenit iam edicto uictoris, ut nemini parceretur capto: propter perfidiã proximè rebellantiũ. Itaque siue in fuga capti, siue in diuerticulis deprehensi, iuxta perierũt. Vnus ex Saxonibus iam ante accæpta uenia à Duce suo Kanuto, ut in Ripam urbem secederet, deprehensus, Suenoni offertur: is quoniam uir fortis erat, & pristina militia Suenoni notus, libertati datur. Quæ res illi exitio fuit inter suos. Nam proditionis accusatus, quòd conscius futurorum secessisset: cùm diem ei indixissent, ita se purgauit, ut multis fidem faceret innocentiæ: sed tamen ab æmulis interceptus, insidijs perijt. Sueno iam iusti Regis, toties uictor, nomen meruit. Igitur tuendæ patriç curã adiecit. Nam duo, locis opportunis, in littore maris firmauit præsidia, aduersus incursiones Vuandalorum, alterum in Fionia, in Sialandia alterum. Sed utrunque hostes demoliti sunt. Compertos tamen in mari, celeri expeditione occupauit: & iuxta Fioniam conserto cum illis prælio, ita retropulsi sunt, ut diu cladis meminissent. Sed ut Sueno Rex liberius in hostem armaretur, instituit mari Prçfectum Vuethemannum, qui Piraticam curaret: Lege data, ut nauibus ubiquè repertis uteretur, octaua quæsitorum parte Dominis pro naulo soluta. Commeatus necessarios, & arma uectitabant, nihil præterea: quo expeditiores essent. Noctibus per tran-

Vualdemarus Kanuti sancti filius.

Edictum militare.

Sueno Rex declaratus.

Piratarum Leges.

stra somnum cœpere. Ingressuri mare, accito Sacerdote, uelut morituri, se Ecclesiæ Sacramentis apparabant: quo fidentiores ferrētur in hostem. Aggressi hostes, Piratas facilè oppressere, septem & octoginta naues ex his breui cæpere: cùm ipsi uix.xx. iacturā sint perpessi. Christianos captos in nauibus, laxauere; breuiꝗ perfecerunt, ut mare pacatum haberetur.

¶ Frisios Kanutus in auxilium adsciscit: quem Sueno Rex exercitu forti insequitur, uincit, duraꝗ obsidione in deditionem Frisios imposita mulcta, compellit. Caput.xxx.

INTEREA Kanutus è Saxonia, quæ illi magna in reliquum auxilia polliceri noluit, in Frisiam Slesuici pago cōterminam, deflectit. nam & illa Danicis Regibus semper paruit. Laxationem Tributorum pollicetur: qua gens illa promissione accæpta, magno se prælio implicuit. Est autem regio palustris, situ humilis, solo aggere mare excludens: quo rupto, inundat, fitꝗ nauigabilis quę aratrum passa est terra: sed inundationem fertilitas sequitur. Penates editis locis extollunt, aggestis in tumulum cespitibus. Hos è Frisonum gente conditos, nominis & linguæ societas testimonium est: quibus nouas quærentibus sedes, ea fortè tellus obuenit: quam palustrem ac humidam primùm, longo cultu durauerunt. Ea gens tum Kanuto uires promisit. Quoquè illum faceret tutiorem, mœnia tinxere, oppidumquè ad Mildam fluuium fundauere. Sueno Rex è Sialandia, Scaniaquè nauibus impositas copias, transmittit Slesuicum. Iutios iubet equitatu instructos adesse. Naues insigni labore, terrestri itinere transponit in Eydoram: ut hostibus fugam impediant. Inde copias ducit ad cingendum nouum oppidum, cui hostis inerat, natura quàm arte munitius. nam amnis placidis aquis præterlapsus ab una, inmeabilis palus ab altera cingit. Firmatis ergò castris, opportunè oppugnationem intermittit. Interea Frisica iuuentus pugnæ auida, hostē lacessit amne transmisso. quotidiana enim exercitatione uaria pugnatur fortuna. Crescit per tempora Frisiorum audacia, magis magisquè hostem lacessunt. Interea erant inter primores Danorum, qui Frisicæ temeritatis non ignari, totis agminibus erupturos prospiciunt. Iubent in castris exercitum stare in ordine suo: ut dato signo prodeat. Ergo ad Ripā irritantur à Danis Frisij. Cedunt paucis: ut omnes educant. Illi toto agmine proruunt amne transmisso, imparatum opprimere gestientes. Tum in suo ordine prodibat exercitus: & conserta manu, profligant Dani Frisios: tantam multitudinem opprimentes, ut contextis uiminibus ad transitum paludis, penè opus non esset: cùm ubiꝗ cadauera cæsorum pro

Frisiæ minoris descriptio.

Frisiorum fuga.

rum pro

rum pro ponte illis uiderentur. Kanutus id cernens, cum paucis equitibus in fugam se conijcit. Superstites Frisij ægrè in urbē se receptant. Rex fortiter oppugnat, arbitratus caput belli inesse Kanutum. Vbi multo sudore, sanguineq́ oppidum diu oppugnauit, ad deditionem compulit. Regis clementiam implorantes, etiam ultra ac rati sunt inuenere. Plogus inerat, qui Regis patrem Ericū Regem confoderat. Non sperabat impunitatem sceleratus: & tamen meruit, dum plus Rex deditionis iuri, quàm proprio affectui indulgeret. Cæteros Kanutianos milites, toties fidefragos, dimisit: præfatus eorū odia, ac fidem in æquo ponere, cui toties peierassent. At Frisones mulctæ nomine duo milia etiam libras Regi, cum obsidibus pendunt. Plogus seruatur.

Fridericus. I. Imp. Suenonem Regem, & Kanutum certis conditionibus reconciliat. Caput. xxxi.

KANVTVS interea ad Imperatorem Fridericum, recens ad Imperium assumptum, contendit: pollicitus Regni subiectionem, si illius ope reducatur. Ille auidus ampliandæ ditionis, Suenoni nuncium mittit consalutatum: oratumq́, ut se inuisat: magnum sibi inesse uidendi Regis desyderium, quem iuuenis iuuenem apud Imperatorem Conradum agnouerit: se quoquè concitò properare ad Suenonem, nisi Regni negocia præpediant. Mouit Suenonem tam familiaris ab Imperatore salutatio: Regio apparatu se Teutonicis uidendum ingerit: pergitq́ in Merspurgum Misnæ oppidum, quo tum Imperator Curiam, Conuentumquè Principibus indixit. Excipitur initio perbenignè, Regioquè fastu collocatur. Posteris diebus cum causa Kanuti in medium ueniret, Imperator se medium constituens, in hanc legem res inter dissidētes componit: ut Rex ab Imperatore Regnum recognoscat: Kanutus Regia spe posita, miles sit Suenonis, Sialandiam accipiens, eaq́ contentus sit. Qui has recuset conditiones, in eum se copias missurum, ut alteri accedant. Sueno circumuentus, quod necesse fuit, paterna bona, quibus in Sialandia abundabat, tanquàm peculiaria, conditionis tenore sublegit, excepitq́: ne uiolandæ pactionis, omnis domi deesset occasio. Quod quia Germanico Iuri familiare erat, admissu facilè fuit. Kanutus pacti sponsorem Vualdemarum deposcit. Ille sciēs, quàm sit difficile parere conditionibus, ualde recusat. A Rege rogatus, hac annuat conditione: ut nisi ille pareat pactis, se accessurum Kanuto. In has conditiones disceditur. Reuersus in Regnum Sueno, Cæsari rescribit. Suorum Procerum consilio, non placere conditiones: quas nemo ante se Danicorū Regum subijsset. Kanutus etiam cùm pacta in Sialandia posceret, Re-

Barbarossa hic Frider. I. Anno Christi 1152.

Saxonic lib. 6. cap. 15.

Sueno & Kanutus cō ditionibus componuntur.

gios se penates à cætera conditione secreuisse dicebat. Frustratus ergò spe Kanutus, uadem deposcit. Qui cùm Regem deserere, aut sponsioni deesse, æquè turpe duceret: utrobiquè famæ periculum contemplatus, mutare pactum, quàm euertere maluit, statuens, ut cùm Rex Sialandiam commeatui suo necessariam duceret, aliud pro eo Kanuto stipendium assignaret, nec fructu parcius, nec honore defectius. Assensus conditioni Rex, tripertitam Kanuto Prefecturam constituit: eiquè in Iutia, Scania, ac Sialandia peculiare beneficium tradit: intercisam loco dominationem minus solidæ potestatis gesturã existimans. Huius rei gratia, Kanutus denuò Vualdemarum predem deposcit. Quem uelut ante repugnantem, Sueno sponsionem iterare cõegit: negans se, si pacto obuiam isset, eius in Kanutum defectionem ægrè laturum.

Suenonis mutati & improbi mores, & nuptiæ. Caput. xxxij.

IGITUR Sueno, perinde ac bellorum metu solutus, superbè cœpit agere, patrios ritus proijcere, Germanicos habitus sibi ac familiæ inducere: Epulas maiori luxu instruere. Quippè quem recens conspecti ritus Germanici oblectarunt. Sed ea res in oculis Procerum uehementer notata, honores Nobilibus ademptos, histrionibus ac saltatoribus addebat. Illustribus à se uiris reiectis, leues sibi sociauit & effœminatos. Nec Auariciæ impetrauit. Proscriptiones Nobilium, quorum ambiebat patrimonia, multiplicans. Paruulorum exhæreditationes, ut patrimonijs fiscus succederet, increbrescere fecit. Prouincialium onera ingrauauit: quod sumptuosus ille apparatus epularum, uestiumquè extorsit. Controuersias iure dirimi solitas, ad antiquas pugnæ diremptiones, & ad duella reuocauit. Popularium alloquia refugiens, non se passus adiri, de more permisit. Concionaturus, non leni cõtentus tumulo, sed grandi cumulato suggestu conscendit. Hæc & horum similia fastum insolitum testificantia, multorum à Rege animos aliquando parentium abalienauere. Sed tum iusta causa erat belli gerendi in Suecos: Regem tamen nuptiarum suarum implicuit. Equidem Conradi inter Germanos insignis Principis filiam coniugem ducere parabat, ducebatquè. Cui fœminæ falsò imponunt, quòd patrios ritus Daniam inuexerit: cùm etiam ante Sueno illis sit usus. Vidit enim in adolescẽtia Curiam Conradi, & nunc Rex, recẽti memoria Fridericum adiens, antequàm coniugem duceret, Teutonum ritus amplexus est.

Suenonis nuptiæ.

¶ Pon-

¶ Pontificis Romani legatus Metropolim in Noruagia constituit: idem facturus in Suetia, si inter Gotos & Suedos ea in re conuenisset. Legatus Daniam petens, in se parum amicam il lam reperit. quod Lundensi Archiepiscopo nonnihil de dignitate detractum uideretur creata noua Me tropoli Noruegiæ, uerum odium illud in se con ceptum facilè extinxit. Sueno expeditionem parat in Suedos, quæ ob popularem tu multũ non successit. Cap. xxxiij.

PER quæ tempora Nicolaus urbis Romæ Cardinalis, à Pontifice missus, ad inspectandam Noruagiam, quæ etiam Metropolim deposceret. Venit, uidit, & Trondemsni ordinauit Archiepiscopum. Idem facturus in Suetia: nisi Goti cum Suecis, de loco & persona discordassent. Itaq; relicta ea prouincia, cùm iam brumale tempus ingrueret, nauigationem ueritus, Daniam terrestri petit itinere: infensam, quòd Noruagiam eius ditioni subtraxisset. Sed placare cõstituit Archiepiscopum Lunden, quòd polliceretur, arbitrium constituendi in Suetia Metropolitani, apud illum collocaret, & in perpetuũ de manu Lunden. Archiepiscopi sumeret Sueticus, ab urbe Roma missum pallium. Quam rem Apostolicis literis firmandam pollicetur. Facileque fuit impletu. Nam rediens in Vrbem Nicolaus, mortuo Anastasio, creatus est Pontifex sub nomine Adriani: perfecitq; publicæ religionis Præsul, quod priuatæ legationis minister annuerat. [redacted] (ut dicitur [redacted]: Quo etiam tempore dum adhuc in Dania moraretur Nicolaus, Regem qui parabat expeditionem in Suetiam, tentauit auertere: multis rationibus contendens, non esse tanti, cui proprij sanguinis impendium, & multorum subditorum sanguinem daret in periculum, laboremq; infinitum. Quid enim continere Suetiam, nisi inuios montes, & saltus nemorosos: pro quibus teneret Daniã agris, pecoribusquè fœcundiam? Sed surdo narrabat fabulam. Quippè semel concæptum Regni desyderium excutere non potuit. Tam autem certa iam Daniæ Proceribus erat de Suetia spes uictoriæ, ut inuicem iam agerent de Coniugijs inde ineundis: cùm ille eam, iste alteram sibi puellam generosi sanguinis ascriberent: Igitur Rex magno apparatu, infinitisquè sumptibus expeditionem instituens per terram agere, quo marina fugeret incommoda, Suecisquè classe plurimum fidentibus, eam adimeret opportunitatem belligerandi. Interea Suerco, belli metu crebras ad SVENONEM de pace Legationes misit. Sed nullis conditionibus ad eam impetrandam peruenire potuit. Quanq;

Nicolaus Pont. Max.

Sueno Suecos inuadit.

autem magno inprimis instinctu parata esset expeditio, infinitisq; laboribus exercitus transportaretur in Sueciam: uana tamen fuit omnis ea molitio. ut in Suetia nostra explicuimus. Effecit tamen ea expeditio, ut onerata plebe grauibus in eam impensis, tumultus magnus consurgeret. Quē Rex ipse accurrens, placare haud poterat. Exactio enim tributorum solitò onerosior, plebem ad indignationē pertraxit. Concurrebatq; armata in Arnam uallem, magnis concionibus in Præfectos & Regem inuecta. Cuius rei gratia Rex è Sialandia in Scaniam trajciens, inermis ipse, armatam duxit cohortem: ne qua uis intentaretur. Igitur plebe foris discussa, ad interiorem cætum penetrauit: manuquè porrecta, cùm silentiū posceret, lapidibus aliquot peti cœpit. Cedens autem furori, Tokonem uirum primarium, eloquio pollentem, misit: qui reddita ratione, Præfectos, & Regem purgaret: plebemquè pro tempore tumultuantem placaret. Sed Rex indignatione plenus, multos Scaniæ uicos iussit uastari: & tumultus principes, aut ære, aut uita mulctauit. Nec Tokonem, quem diximus, prætermittit. quòd illum ab initio commouisse plebem arbitraretur, & perinde excitatum à se incendium, facilius extinxisset. Quæ res Kanuto nouandorū motuum animū fecit: dum præcipuam Regni partem aduersari Regi cōspiceret. Sed tum Vualdemari Ducis cum Rège consensio, adeò molitionibus eius obstitit, ut nihil proficeret. Quantum enim in Regem odiū, tantus erat populo in Vualdemarum uenerationis amor.

Suetiæ lib. 5. cap. 20.

Tumultus plebis in Regem.

[illegible] Connubium nouum Vualdemari cum Kanuti Germa[illegible] & Regi suspicionem, & Vualdemaro defectionis ansam præbuit. Caput xxxiii. [illegible]

VOD ubi uidere Kanuto studentes, Vualdemarum à latere Regis dimouendū sunt arbitrati: alioquin res Kanuti non eualituras. Submittunt, qui Vualdemaro, iam nuptias circumspicienti, miris laudibus formæ ac pudicitiæ Sophiā, Kanuti germanam, efferant. Ille autem paupertatem moribus obesse respondit, non facilè à Rege passus diuelli. Kanutus ubi id intellexit, tertiam totius patrimonij se germanæ dotis nomine daturum asseuerat. Igitur flexus ea re Vualdemarus, affinitatem inijt: tantaquè consociatus est Kanuto charitate, ut ex illo die, nulla unquàm dissensionis offensa intercederet: passus puellam sibi adhærere, cuius parens infandissimo proditionis genere, suum patrem, uirum sanctissimum, pariter ac fortissimum peremisset. Ea res plurimùm Regi suspecta esse cœpit, molestaq;: quòd fidissimo Vualdamari auxilio cariturus uideretur: sed tamen in primis cauit, ne Vualdemarum ea de re durius cōargueret: ueritus magnam uirium suarum partem cum illo abituram. Sed adolescentes

Sophia Kanuti soror.

Supra cap. 11. lib. eod.

scentes Regiæ dissimulationis non ignari, accæpta commeandi ab illo uenia, Suetiam, prædia sua uisuri, petere constituunt: Re autem uera, cum Suercone acturi, Suerconis filiæ, pro Kanuti connubio postulandæ, negocium fuit. Reuersi, Regis in se indignationem auxerunt. Sed tum Rex Vualdemarum uerbis aggreditur: quòd æmulo iunctus se deserat: literis à se cõfectis, quasi datis ab amico, suæ inscriptioni prolatis, initam cum hoste Suercone, aduersum se cõiurationem accusat. Vualdemarus ea libertate suam purgat innocentiam: quòd magnis laboribus, & pro Rege subitis periculis, opponat falsò confictam criminationem. Qua uerborũ acrimonia, tantam in Rege indignationem concitauit, ut capi protinus iussisset, nisi ueritus esset militum in ea re contumaciam. quòd Vualdemarum omnes & diligerent: & uenerarentur. Sed tamen Vualdemarus eam in se Regis efferuescentiã, apud Iutiam magno Procerum concilio questus, multorum in Regem odia conciuit. Nec multo interposito tempore, magno militum numero stipati Kanutus & Vualdemarus. Sialandiam adnauigant: non bellum illaturi, sed ut se purgarent Regi, securi tamen ab impetu feruoris eius. Triduano inde colloquio, de pace conuenit inter omnes. Eaquè constituta, Rex concubia nocte Roschildiam redit.

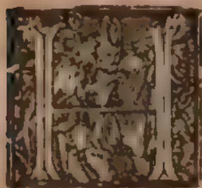
¶ Vuandali Daniam infestant. Exactione noua iterũ data, pax fit. Rex Vualdemaro insidias locat: monitus tamẽ per amicos, seruatur incolumis. Caput. xxxv.

INTEREA Vuandali nouo excitato motu, bellum Daniæ intulerunt. Cuius is fuit exitus: ut Rex pacem penè ab illis mercari putaretur. At plures genti hostes exuscitans, Henrico Saxoniæ Duci, tum rebus florenti, pecuniam grandem constituit se daturũ: ut Vuandalis à terra infestatis, ille à mari pacem ab illis nansciscerẽ: quo acrius motus, ab æmulo caueret in Regno. Quingentas argenti libras à Rege paciscitur & mille Dux memoratus. Quam ille summam publica collatione expleuit. Sed parũ profuit ea in militiam Ducis subarratio. Quæ res etiã populariũ ab Rege animos auertit: deforme ducentiũ, pacẽ nõ armis, sed censu exquiri: Sueno aũt cũ Vualdemarũ magis, quã Kanutũ formidaret, tollere illũ cõstituit. Sed neque armis, neque uinculis petendũ in Dania censuit. quòd ab omnibus amarẽ. Instituta ergo profectione ad socerum Conradũ in Germaniam, Vualdemarum uiæ comitem deposcit: ut ibi uinculis eum commanciper. Quam rem & si occultissimè ageret, tamen prodijt literis detecta Vualdemaro ab amicis. Qui operã pollicitus Regi, ante tamẽ periculum suum per amicos detectũ, obtẽdit. Memorat, quantã Regi manũ conciliauerit, quæ pericula, quæ uulnera pro eius incolumitate excæperit:

Sclauorum irruptio in Daniam.

perit: & nunc se comitem itineris, si fallat, non astum, sed nequitiam sciat præualuisse. Rex quam sanctè iurans, suspicionem tegit. Neque enim ad deponendum perfidiam, tanta fidei commemoratione moueri potuit. Perueniunt Stadium, excepti ab Hartuico archipręsule perbenignè. Cùm ulteriorem conductum ab eo Rex peteret, non annuit Pontifex: petendum asserens ab Henrico Duce terrarum Principe. Sed Rex Vualdemarum submisit, ut instantius pro Rege posceret à Pontifice conductum. Ille euocans docet Vualdemarū, quòd suo periculo rem petat: itaq; eius gratia negare, quod illi futurum esset periculo. Ille suā perniciem minoris pendens, instat precando. Tum Hartuicus, Quando inquit perurges, Regis, ac tuo nuncio tertium adiungam: qui Henricum adeuntes, rem expediant. Cùm peruenissent nuncij tres, seuocauit Henricus eum, qui Vualdemari nomine uenisset. Nescis inquit, quanto de domini tui periculo agatur? Accępta autem ibi diuertendi occasione Suenonis nuncius, duobus comitibus relictis, ad Conradum Principem procedit: nuncians Regem in itinere esse ad se, habereque ex propinquis suspectos, quos pridem inimicitias exercentes, recens affinitas fecerit in suam perniciem concordes. E quibus unum ei fraudulenter accitum, in comitatum cessisse, quem apud ipsum, nouarum rerum molitorem, uinctum habere cupiat. Quęrente Conrado, quo pacto Regem æmulus comitaretur? Fidem eius secutum asseruit: Tum Conradus, generi sui consilium execratus, dedecere senem se, inquit, quod iuuenis fugisset admittere: malle ergo se, generum, filiamquè cum nepote ex eo suscępto, cruce suffixos uidere, quàm fidei & synceritatis opinionem tot annis seruatam, extrema ætatis infamia corrumpere: alienæquè fraudis propositum, impijssimi sceleris assensu iuuare. Tum demum affuturum se, subsidiaq; laturum: si gener omissa fraude, palam quos metuat impetat.

Conradi Imperatoris prudens responsum.

¶ Sueno iustè à socero notatus, insidias Vualdemaro rursum parat, sed frustra: nec Sunonis abitum, nec Petri consilio uel curans, uel utens.

CAPVT XXXVI.

HVIVS sermonis ad se relati Sueno rubore perfusus, ulterioris uiæ tutatore negato, in Regnum redit. Breui morarum processu, Kanuto, & Vualdemaro Vuibergæ agentibus, Rex quàm occultissimè traiecit, occupaturus incautos. At ubi insidiæ patuerūt, euitatæ sunt: Rex tamen se non intercæptionis, sed colloquij gratia uenisse testatur. Illi autem euidentissimis argumentis dolum tenētes exploratum, iam defecerant, expressè Regi rebellantes: suffragijsq; Iutiorū, ambo sibi Regium nomen adsciscunt. Tum Rex eo comperto, apud

Othenas (nam eò loci fortè diuerterat) contractis in Regiā militibus, nunc uniuersos, nunc singulos arctius cœpit percunctari: qua fide pręsens bellum ineant. Respondentibus alacriter: Non simplici promisso stetit, sed fidem sacramento duxit renouandam. Inter agendum Suno, uir fortitudine præcipuus, egreditur: misitq; Rex qui illū percunctaretur, quid abiret? Mœstus paternę uillę queritur ereptionem. Rex certior factus, restitutionem pollicetur. Ille seram esse iusticiam respondet: qua cùm florentibus rebus potitus non sit, non se usurum in aduersis. Vualdemarum paterno, auitoq; fretus militię titulo, petit transfugio. Cunq; Sueno firmandis rebus Sialandiam peteret, Eschyllum maximum Pontificem, consilij atq; præsidij gratia euocat. Tum Petrum quendam, uirum primarium, & prudentem, cuius consilio res multas agebat, sciscitatur, quid illi uideretur agendum. nam æmulos, uiribus à Iutijs mutuatis, sequi Regem in Sialandiam ferebatur. Ille uerò pro sua in Regem integritate, liberè locutus, Ego tibi inquit, ab initio Rex suggerebam: ut equitum, peditumq; Ductoribus ita indulgeres, quatenus aduersum æmulos tutior esses: aut ab his saltē ad propinquos placendi studium transferres: eosquè tu, sola contentus specie, reuera regnare patereris. Si neutrum egisses, breuem tibi Regni fructum futurum. Tu uerò neutram in partem inclinans, quem in locum res tuas deduxeris, ipse primus experiris. Excandescens Rex, Quamdiu sibi unum esset scutum, Petro se oppositurum minitatur. Tum ille. Meum pro te scutum semper èxcubauit, & quatenus patieris excubabit: sed uereor, ne citò cunctorum tibi tuorum opus eueniat scutorum. Quod Rex auarè dictum existimans, Num adhuc satur esset, percunctatur? Esse respondit ille: sed uereri, ne talem saturitatem cruda sequatur digestio. Tum quid facto opus esset, rogatus. In Scaniam inquit eundum. Nam huc loci uereor, ne pauciores amicos, quàm hostes habeas. Scaniam si occupaueris: memores illi pristinæ uirtutis, facilè Iutios exterrebunt. Sin æmulis permiseris occupandam: formidandum, ne magnis illic in te uiribus confluentibus, hostibus fias contemptui. Ille fortis uiri consilium, aliorsum detorquens, quòd fidei eillum Vualdemari fauoribus diceret, contempto salutari monitu, suam secutus frontem, hostem Roschildiæ statuit demorari.

Suno à Rege abit.

Petri libera in Regem increpatio, & consiliū.

¶ Suenonis Regnum declinat: Rex in Falstriam fugit. Præter duos ex Proceribus, reliqui omnes ab illo desciscunt.
Caput. xxxvij.

ARESCENTIBVS alimentis, quòd magnū militum aleret REX numerum, uicos multos distraxit: quorum

quorum precio accepto contineret agmina. Sed neq; sic diu rem pertractaturus, exercitum dimittere cogitabat. Quod ubi Eschyllus persensit, rem sui Regis inclinare iam cernēs, simul, ut ferunt, pactis cum aduersarijs defectionis præmijs, cum Primis suorum Regem aggreditur: Dimittat quos pascere nequeat, præsertim pietatis ac necessitudinis iura uiolaturos: si in ciues ac propinquos depugnaturi essent. Rex iam quid moliretur intelligens, cùm in descendentem cum sua cohorte animaduersurus uideretur, à proximis retractus est: ne bellum à sacrilegio in Pontificem ordiretur. Paulatim autem exercitu dilabente, Rex & ipse fugam circumspexit. Ac iam dimissa urbe, in Falstriam respexit, nemine ex proximis quid cogitaret sciente. Vbi uerò consilium fugæ manauit ad milites: illi orant, ne illis diffidens, sine prælio uinci patiatur. Victoriam spondent, si annitatur. Meminisse iubent, se esse, quorum forti semper opera usus, ubiq; uictor euaserit. Ante pugnam pudendam esse fugam. Monent, ne ex forti Rege, timidus militum desertor euadat. Vbi nihil profecere, uersi ad conuitia, deteriora quæq; facta, & infecta in contumeliam proloquuntur. Illoq; elapso, seipsos hortantur, ut magnis animis in hostē ferantur: sparsum militandi genus consecutos non esse: facilè concludi paucos à multis. Nam esse illis equos, & arma, & dexteras uincere suetas. Vnius pauidi Ducis facile damna compensaturos. Hæc locuti, hostem expectant. Sed ubi diu nemo paruit, Petrus, quem supra diximus, soluendum agmen, salutiq; consulendum admonuit: perquàm stultum testatus prælium, sine certaminis præmio subire. Iutij aūt Suenonem de industria cessisse rati, tardius incessere. Sed Sialandienses quòd indigenæ essent, commilitones ductu ac commeatibus prosequebantur. Nulli autem eorum transitio fraudi fuit. Cùm noui Reges pacati, in fidem reciperent omnes uenientes. Duo inuenti sunt ex Proceribus, qui Regi præstitam fidem seruantes, domi comprendi, quàm hostibus se dedere maluerūt: missi ad Suerconem Suetiæ Regem in uincula. Qui præstantius duxere cum fide carcerari, quàm cum perfidia regnare.

Eschylli Pont. consilium. — *Regis fuga.* — *Milites ad Regem.*

¶ In Iutiā nouo cōparato exercitu redit Sueno sequēs. Quē cùm Vualdemarus & Kanutus expeditione maxima insequuntur, Christiana pietate ad tempus à pugna sibi temperant. Caput. xxxviij.

INTEREA Sueno ad socerum perlabitur in Germaniam: apudq; illum emensus triennium, cùm humanis ille rebus decessisset, Henrici Saxoniæ Ducis (quem Leonem cognominauere) pacta ingenti mercede, pro qua obsides dedit: Hartuiciq; Hamburgen. Præsulis armis in Iutiam reducitur. Cumquè peruentum esset ad grande

Sueno exul

Vallum,

Vallum, quod Danorum opus dixere, præmisit qui claustrorum custodem ingēti pecunia corrumperet: ut reseratis portis, sine oppugnatione transitum permitteret. Ille pactus pecuniam, iusto se Regi ministerium præbuisse ratus, pecuniam accæpit. Sed tum Pontifex, dignū esse ait, quòd cum ipsa proditionis mercede, autor uno portis laqueo figeretur. Slesuicensibus extrema minatus, extorsit censum Sueno. Russorum merces eo loco copiosè aduectas, diripuit: stipendiumquè militibus persoluit. Vrbi autem perpetuum perinde insticiū induxit: quòd mercatores inde auersi, alia deinceps emporia requirerent. Saxones prędabundi diffunduntur. Australes Iutĳ ad interiora delapsi, Borealibus, ubi maior erat rerum, hominumq́ copia, se coniunxere. Interim Vualdemarus apud Sialandiam audito Suenonis reditu cum Saxonum uiribus, concitò traĳcit in Iutiam, robur exercitus inde con tracturus. Vbi uisus est, tanta accendit alacritate Iutios, ut omnes uno animo arma pollicerentur. Misit iam è Sialandia Kanuto nunciū, qui à Suetia reuocatum, doceret quæ agerentur. Ille non segnius cursum cōuertit: reuersusq́ in Daniam, nauigationem in Iutiam maturat. Sed tanta erat uis tempestatis, ut per multos dies inuium mare esset. Interim in agmine Kanuti exoritur sermo, Vualdemarū cum hostibus pactam rem omnem pace diremisse. Id ne militum mendacio compositum, quòd nauigationis illos tæderet: an aliunde sit confictum, incertum est. Rusticum hominem disseminasse rumorem ferebant. Kanutus ubi audiuit, ægrè tulit, integerrimi uiri famam, loquacitate tentare. Parcite inquit milites, linguas huiusmodi cōtaminare mendacĳs. Ego Vualdemari integritatem noui. Interea Vualdemarus in Iutia subauscultans, quid apud hostes ageretur, nihilominus exercitum ualidum contraxit. Vbi audiuit adesse Henricum quendam, cui nuper familiariter in militia cognito, consobrinam dedisset uxorem, quàm occultissimè nuncium mittit: pro ueteri familiaritate deprecās, ne sinat, quod in eo sit, Ducem suum retrocedere, nisi pugna commissa. Fama uolat, magnum à Vualdemaro parari prælium: cuius rumoris gratia Dux Henricus, Henricum quem diximus militem suum, percunctatur ioco, quid Regulus suus agat? Ille non minus cachinno reddito, percunctatur & circumspectat latibula: sed ad seriam petitionem conuersus, Dic inquit per sacramentum quod Romano debes Imperio, quid tibi super belli mole compertum sit. Tanto admonitus pignore, Rem inquit ueram Dux audisti. Nam tanta mole bellum instruit Vualdemarus, quanta nullus ex hominū memoria ante illū in Dania. Quid igitur censes? Expectandam hostium molitionem? Omnino inquit. Nam terga dare, meticulosorum est. Non eius gratia introiuimus ut

Custodum corruptio.

Rumor pacis uanus.

fugiamus, sed ut pugnantes uincamus. Ita uir prudens. & Vualdemaro poscenti satisfecit. & Duci suo requisitus, quale debuit uir fortis responsum edidit. Sed ea fuit temporum qualitas, ut ingruente Vere, solenne, statumque Ecclesiæ ieiunium immineret: in cuius obseruantiam, parum, aut nihil commeatus Dux ipse prouiderat. Igitur aut properè redeūdum, aut religiosum tempus prophanis esibus fuit uiolandum: quorum in altero militiæ pudor, in altero Christianæ pietatis transgressio fuit. Sed prçponderauit in agmine Christiano, obseruātia Religionis. Itaquè redibant: sed tanta, ut ferunt, celeritate, ut iter ingredientium semestre, triduo reuersionis adçquarent: multis etiam sarcinis post terga relictis: quæ res timoris significationem ingerebat. Interea Kanutus iam nuncium de Vualdemari rebus speculandis missum recepit. Omnia diligenter perspecta: nihil aut pactionibus, aut prælijs attentatum.

Religionis obseruantia

¶ Vuandali Fioniam molestissimè opplent, quorum suppetijs Sueno Rex suscipitur. Vualdemarus populi miseret, ne deuastet: fitque colloquium inter Regem & Vualdemarum utcunque de rerum summa. Caput. xxxix.

PER eam tempestatem tanta Vuandalorum manus se in Fioniam diffudit, ut si altera talis clades immineret, actum de Insula uideretur. nam cultu uacua remansisset. Sueno autem cùm peruincere precibus apud Henricum Ducem, ut maneret, non præualeret, orauit: ut nihil Vuandalorum uiribus qui parerent Henrico, reduceretur. Ea fuit non parua manus eorū, qui ab Aldenburga in Trauenam per Vuiagriam maris littora incolerent. Idquè impetrauit. Nam classe eorum in Fioniam reuectus Sueno, tanto populi accursu suscipitur, ut nemo unquàm alacrius. Spondent rerū, corporumque præsidia. Multi cùm audissent reducem, uisendi eius gratia uiri ac mulieres, ex cæteris Daniæ partibus adnauigarunt. Ita enim calamitosi iacentis fortuna, miserationem extorquet: cuius florentis promeruit inuidiam. Kanutus atque Vualdemarus comportatis in Fioniam quas contraxere uiribus, facile Fioniam oppressissent, etiam multorum uiribus exterorū fulcitam: sed reliquiarum commiseratus Vualdemarus, populo parcendum, pro Rege quondam suo fideliter agenti. Nam autore eo res in colloquium uersæ: condictumque, ut Sueno cum adscripta sibi clientela Lalandiam concederet: ibiquè propemodum solitarius degeret: quoad inter ipsum & Duces, de pace plenius conueniret. Die postero Othenas Fioniæ urbem lauandi gratia repetens Vualdemarus, Kanuto ob insidiarum metum balnea communicare non auso, à Suenone, eius amicitiam ambiente, elatis obuiam Sacris, religiosæ Processionis

Parcitur Fioniæ.

nis ordine excipitur. In Albani deinde ædem ab ipso perducitur, arbitrorum nemine, præter Absolonem admisso. Tum Sueno intra Sacellum sedēs, Sinistra mihi inquit, iampridem Vualdemare fortuna, consortium tuæ familiaritatis inuidit: quanquàm & animū de te semper benè gesserim, & à patris tui interfectore, ensis meus nō solùm uindictam exegerit, sed etiam suscæpto aduersus patruū bello, parens meus, salutem tuam inter parricidales manus, sine cuiusquā pręsidio cōstitutam, plenis pietatis armis ab exitio uendicauit. Post quem Ericus iunior, ne parentis mei, cui diu militauerat, cæptum excidere pateretur, ut Regni, ita quoque tui curam arripuit. Tertius ego pueritiæ tuæ propugnator accessi. Nec mea parcius, quàm priorum opera seruatū te scito. Pro capite tuo necdum in ætatem perducto, aduersus hunc, cuius fidem, societatemquè exoscula1is, arma suscepi: quæ nisi felicius auspicatus fuissem, filio Magni immerens pœnas luisses. Qui nisi me tertium extimesceret, haud quaquàm te secundū pateretur. Dum uiuo, uitam tibi aduersus eius insidias prorogo: extinctus, ut meum, ita tuū quoque diem finio. Igitur eo tutius ad opem tuā decurrerim, quo plus eam beneficio meo debere cognouerim. Et nunc charitatis fiducia, arbitrum te pacis in me faciendæ constituo: cōtentus, qua me cunque sorte donaueris. Tantū apud exteros calamitatis perpessus, ut priuatus, aut egens intra patriæ fines degere, quàm exul denuò censeri malim. Arbitror quoque, ut cùm singula iustius æstimaueris, inter probra ducturus sis potius parentis tui interfectore, quàm ultore procreatum excolere. Hæc & similia replicantem, Vualdemarus interpellare non dubitans, Frustra meam inquit, & Kanuti amicitiam conuellere pergis. Cùm & ipse paternæ culpæ affinis non fuerit: & mihi in eius expiationem olim iusta persoluerit. Quòd autem ulterius tibi militare non tuli, non meæ leuitatis, sed tuæ perfidiæ crimen reputa. Nonne olim me peregrinationis tuæ comitem, in carcerem necandum socero statuisti? Atqui nisi prauitatem tuam, eius honestas uicisset, inter uincula moriturus abieram. Quoties meam, quoties Kanuti salutem per insidias attentatam, fraudulentis consilij nisibus obruere uoluisti? Qualiter autem pares ferre poteris, quos milites habere non es passus? Verùm, ne eum reprehensione propinquum auertere uidear, res tuas aduersus caput meum restaurare tentabo: plus miseratione fortunę tuę, quàm crudelitate promissionis inductus. Quam humanitatem, cùm scelere & fallacia repensaueris, simplicitatem nostram artibus tuis circumuentam ne existimes, sed potius fidem, pietatemquè periculis locum dedisse. Tunc Sueno uerbis in simulationem compositis, perfidè se acturum negare, sincera fide eorum amicitiam expetiturum promittere:

Sueno ad Vualdemarum oratio.

Vualdemari responsio.

præsertim, cùm nec sibi, qui ex morbo superuiuere uix posſit aut liberis, quos nullos habeat cõsulturus uideretur. Quid ergò? nisi culpam & ignominiam perfidia quæsiturum. Malle itaq; quantumuis tristes fortunas excipere, quàm maximo famæ dehonestamento, sceleratam sui memoriam, per totum terrarum orbem diſӯcere, breuesquè Regni fructus, extremæ fama turpitudine comparare. Dimisso Vualdemaro, Lalandiam ipse concesſit, copias undecunquè adaugens: ne per impotentiam, iniquas pactiones subire cogatur. Venit constituta dies, & in locum præfinitum Vualdemarus & Kanutus cum omni Nobilitate se recipiunt. Solebat, familiaritate fretus, Vualdemarus cum paucis adire Suenonem: quo more & nunc properans in colloquium Suenonem petebat. Ille diſpositis armatis, si uterquè accedat, excitata rixa, mandatum dedit, ambos opprimere Regni æmulos. Sed Kanutus se aditu continebat: ueritus quod acciderat. Cùm autẽ solùm Vualdemarum conſpicerent, continuere manus. Sed res industrium uirũ latere non potuit. Itaq; postero die uocatus Vualdemarus ab Suenone in colloquium, non aliter affuturum se dixit, nisi solus cum solo loqueretur: nullius congreſsionem ueritus, ubi uir uirum legit.

Suenonis insidiæ.

¶ Daniæ Regnum tripartitur. Firmata pace, Suenonem Kanutus hoſpitio excipit. Structis insidijs Kanutus truncatur: Vualdemarus inguine uulneratus, uix nocte media Absolonis uicum aufugit.

CAPVT XL.

IGITVR in medium ambo progreſsi, diu colloquuntur. Aduocatis inde Kanuto cum Proceribus, Sueno arbitrium totius summæ in manus collocat Vualdemari, si idem Kanutus factitarit. Non dubitauit ille. Vualdemarus tanta rerum mole in se suscepta, Regni concilium euocat, aliquandiu cum illo deliberat. Inde procedens in medium, pronunciat: Tribus ex æquo nomen Regium decernit. Prouinciarum autem distributionem hoc modo facit: ut ipsi Iutia, Scania Kanuto, Suenoni meditullium Regni Sialandia pareat, cum cæteris insulis. Fides pacti sacramento componitur: ut Religionis metu perfidia pelleretur. Inde manus tenduntur in cœlum. Autor rerum DEVS in concionem uocatur: Pontifices quoq; censuræ suæ partibus interſertis his, qui pactum rupiſſent, execrationis sententiam intentabant. Condictum etiam, delatorum mutuò seminaria prodi debere: quo citius in ipso aditu flamma opprimeretur. Quo tempore Kanutus comitante Vualdemaro Scandiam, quam iam in potestate habebat, petiuit, hoſpitio excepturus Suenonem. Qui postridiè aduentans,

Regni distributio.

tans, Ryngstadium petit. Kanutus obuiam illi profectus, ut inuitaret in Roschildiam, in ipsa profectione conuenit occurrentem religiosæ domus præpositum. Is cernens inermem Kanutum, Suenoni inquit nuncium uenit, properare te armatum. Hausit cum suspicione cautelam: & declinans in concionem populi, quæ illo fortè die non longè agebatur, uitauit congressum. Vualdemarus autem, apud quem bonæ fidei semper fiducia pręponderabat, Suenoni fidentius, quàm cautius occurrit. Stabant utrinque iuxta Suenonem armati: utrosque, si ambo uenissent, perempturi. Solo autem Vualdemaro conspecto, compressere gladios. Quid inquit Vualdemarus ea sibi manus uult armatorum? Sueno quid de Kanuto accęperit respondet. Tum grauius obiurgans Suenonem, Hoc est inquit, quod crebrius experti in te formidare debemus. Sed ille se purgare frustra conatur. Procedunt Roschildiam, Kanuto, cui isthic ius erat inuitāte. Et primam quidèm noctem in urbe Sueno per ludos & comessationem exegit. Diluculo Thorberni uicum, haud procul ab urbe inuisit. quòd paruulam illic filiam, quam inuisere pergebat, haberet. Ferunt Thorberni uxorem, Suenonis familiaritate loquacem, dixisse. Iam Rex tertia parte rerum contentus es, qui totū tenebas. Descendit sermo fœmineus in cor eius profundius quàm putaretur. Itaque diem extraxit in uesperam: quo aspirante, mittit Kanutus, qui cœnatum accersiunt: de mora percunctantibus. Thorbernus ait, balnearum uaporem caput Regis infestasse, quo tardius ad cœnam iret. Ipse Rex moras purgans, delinitum se ait puellæ blandimentis. Ipsa responsi uarietas, percunctantibus notabilis erat. Venit in triclinium: medius honoratiori loco pro ætate accipitur. Discumbitur. Mensis remotis post epulas, cùm minutioribus poculis passim ac uariè, pro more discurrentibus, conuiuij hilaritas augeretur, aleam poposcit Sueno: quòd ea dum exularet, tempus terrere consueuisset: uno hoc solatij tum genere delectatus. Quæ calamitatis recordatio nonnullos mouit, quòd non boni moris res institueretur: sed tabulato non suppetente, ne lusui quidem uacatum est. Inter cætera Cantor Germanicus fugam Suenonis, exiliumquè Cantilena complexus, uarias ei contumelias, formatis in Carmine conuitijs obiectabat. Quem ob hoc acrius à conuiuis increpatum, Sueno dissimulata molestia, fortunas suas liberius recinere iubet: quoniam libēter se post erumnas malorum meminisse confessus. Crepusculo appetente, illatisquè ex more luminibus, miles Suenonis Therleuus, qui paulò con uiuio egressus fuerat, reuersus in Regiam, occasionem edendi facinoris, oculis, animoquè tacitus perlustrabat. Cunquè paulisper attonito, stupentiquè assimilis, constitisset, Kanutus propasso in terram amicu

lo, ſedere ſibi proximum iubet. Ille tantæ eius dignationi gratias habens, æde excedit: eueſtigioque regreſſus, exiguo capitis motu Suenonem accerſit. Quem, ſigni tam latentis ignarus Kanutus, à Therleuo euocatum edocet. Cui cùm Therleuus aſſurgenti paulum inſuſurraſſet, quotquot Suenoniarum partium affuere, eis in colloquium admixti, collatis in orbem capitibus, nemini remotiorum exaudienda tractabant. Tunc Kanutus perinde ac inſidiarum præſcius, Vualdemarum brachijs attrectatum, oſculo petiuit. Cauſam blandimenti, cùm minimè ſic ſe agere conſueuiſſet, ab eo cuius oſculum tulerat interrogatus, ſuppreſsit. Interea Sueno relictis in æde militibus, per poſticam in conclaue diuertit, præeunte puero luminis gerulo. Mox in Kanutum & Vualdemarum à ſubornatis ferrum diſtringitur. Sed Vualdemarus ocyus ſede exiliens, manum amiculo obuolutam, non ſolùm applicatis capiti ſuo gladijs obiecit, ſed etiam Therleuum acrius in ſe ruentem, pectoris impulſu humi præcipitauit. Cum quo pariter & ipſe collapſus, femore quàm grauiſsimè ſauciatus eſt. At ubi primùm pedibus ſe excæpit, recepti uulneris immemor, dum perruptis obſtantium globis, foribus exiliret, quidam obſcuro loco obuius, arrepta cinguli ipſius penſilia, retentare eum conatus, abrupit. Interea alijs, ne noctis errore facinus impediretur, feneſtras reſerantibus, Therleuus humo reſidens, Kanutum dextram gladio obtendentem, fronte confodit. Excipit ſemianimum Abſolon, Vualdemarum in tanta perturbatione eſſe ratus: fluidumq́ue cruore caput, manibus ac ſinu complexus, inter ipſos armorum ſtrepitus, ſalutem ſuam, quàm Regis curam negligere præoptabat, reliquijs ſpiritus adhuc in eius pectore palpitantibus. Tandem Kanutum à ſe teneri, cultus indicio expertus, permixtum mœrori gaudium habuit. Igitur noctis obſcuro neminem diſcerni patiente, in eos qui ualuas propius acceſsiſſent, ſtricto ferro proruebatur. quia tenebrarum acceſsio, hoſtis ne, an commilitones eſſent, incertum fecerat. Regum ſatellites, aut in ipſo conamine reſiſtendi, aut in fuga opprimuntur. Abſolon obuoluto manu pallio, inter denſos elabitur. Nomen rogatus, obſtinato ſilentio non edit. Obuios omnes, aut ictus fruſtratus, aut uirtute ultus eſt: donec ad Auſtrales Trinitatis ædes progreſſus, quorundam amicorum præſidio tectus, urbe etiam elatus, ad uillicum noctu pertranſiſſet. Inde uegetiorem equum nactus, in uicum cui mater inerat, media nocte peruenit: caſus edocens occiſi Kanuti, uulneratiq́ue Vualdemari. Ille uerò duos ex ſuis conſecutus famulos, illorum inhærens humeris, debilem greſſum trahebat, uires quas natura negabat, à timore mutuatus. Sciebat enim, de ſuo capite agentem Suenonem non quieturum. At ille ſupra uires ambulans,

Suenonis inſidiæ.

Vualdemari periculũ, & effugium

Saxoniæ libro. 6. ca. 18.

Kanuti mors.

Abſolonis periculoſa fuga.

Vualdemari fortuna.

lans, donec equo à suis impositus, ad eundem uicum media nocte peruenit, quo illum sui casus nuncius Absolon, iam præcedebat. Quem ex uillico inde recenter ad matrem transisse cognouit, præuijs locorum peritis eó contendit. Adeò corpoream eius debilitatem, duratrix humanæ infirmitatis necessitas confortabat. Illic procurato uulnère, femorequè fascia circum ligato, noctis reliquias exegit. Diluculò Sueno collectis ciuibus, nocturnis ęmulorum insidijs appetitum se queri: amiculum, quod de industria confoderat, ostendere: Kanutum, & Vualdemarum hospitalitatis uiolatores, periuros, latrones, homicidas uocare: gratias Deo replicare, quòd amborum facinus, alterius nece propulerit: aduersus superstitem implorare auxilia. Assertis eius, quia fraus in propatulo fuit, nulla habita est fides. Deinde ut Vualdemarum maritima fuga prohiberet, omnes omnium locorum naues perfodi iubet, nec refici. Solitudines, quibus obrepsisse crediderat, diligentius perquirit. Ille autem tribus solis fretus comitibus, per loca minus suspecta reptabat: Esbernum iubens, se aliquot locis Vualdemari specie ostentari. Ille quoque multis idem locis per alios fieri curat: ut distractus, incertusque fiat indagator.

¶ Iutiam Vualdemarus, horribilem cum suis tempestatem passus, tandem peruenit: tyrannidem Suenonis concione exponit. Rex illum isthic frustra persecutus, Sialandiam petit: atque denuò rediens, ingloria cedit fuga. Caput. xli.

INTERIM peruenit Vualdemarus in locum, unde sumpto nauigio transire parauerat. Sed refectione opus erat. Ad fabrum quendam diuersi, eam postulant. At ueritus ille Suenonem, cogi uolebat. Aderat Esbernus, & hominem abstractum ui impulit refectioni. Ita utrique uidebatur satisfacere: dum hinc obsequium, inde cöactio prætenderetur. Naui refecta, mare ingreditur, Iutiam petiturus. Sed tanta cöorta est tempestas, ut omnes mallent ferro perijsse. Nimbi tum grandine ita frigore membra contraxerant, ut ne attrectando uelo uis superesset. Interim procellæ nauis latera quassabant. Gubernator temone relicto, uentis nauim permisit. Crederes latrones, & perditissimos homines nauigare: quibus infestũ cœlũ omnibus uiribus incurreret. Sed tempestas Insulam illis permisit, in quam expositi re-

Tempestas maris horrenda.

ficerentur. Nauis autem quia ad anchoram stare non poterat, & fortè non erat qua figeretur, roboribus arborum per foros distentis firmabatur. Refecti uictores, postero die pacato mari, Iutiam perueniunt. Ibi in Concione Vualdemarus parricidium accusabat: hospitalitatis iura conculcata: fide publica falsa, alterum peremisse: se graui (quod ostendit) affecisse uulnere. Coörta est omnium iusta indignatio, arma in perfidum promittentium. Interea Sueno refectis quæ forarat remigijs, opprimere hostem imparatum contenderat: sed fœminæ Vualdemaro fauentes, noctibus abripi fecerant, quod ille per dies refecit. Peruicit tamen Regium imperium: ut nauibus ad transportandum exercitum coäptatis, Iutiam peteret. At omnes portus iam hostis præsidio firmauit: ut nusquàm aditus esset Suenoni. Quo comperto, redibat in Sialandiam: edicto per illam, perquè Scaniam emisso, ut omnes arma pararent: totis uiribus petendum Regni hostem Vualdemarum. Ille interim Vuibergam petens, nuptias peregit: potissimum, ut Kanuti, cuius sororem duxit, milites sibi conciliaret: tanto impensius occursurus hosti. Multi præterea ex Suenonis militia, facinus eius perosi, ad hostem transierunt: & quoniam Sialandia receptaculum & perfugium Regis erat, inuadere statuit: sed celeritate, & animi magnitudine perfecit Sueno, ut prius in Iutiam duceret, quàm ille exercitum transportaret. In flumine enim Diursam, se contulit: & cum expeditis militibus in terram egressus, Vuibergensium fidem statuit pertentare. Vualdemarus uiros præmisit primarios ad eius classem, quæ erat Sialandensium atque Fioniorum: ut ciuili bello abstinentes, sceleri nō assisterent. Persuasi Sialandenses, abiere. Sed Fionia classis, magnis periculis, cædemquè perpessa, fugere & illa cogebatur. Quam rem egerrimè tulisse Sueno putabatur. Sed missus à Vualdemaro Randrusium petente, Esbernus, ut hostium consilia specularetur, ad Vuibergam profectus, uidit hostes iam certiores de Vualdemari profectione, petere Randrusium. Ille, ut erat magna animi, uiriumquè uirtute præditus, nouissimos agminis aggreditur, equo perturbans.

Vualdemari accusatio, in Regem.

Muliebres suppetiæ.

Vualdemari nuptiæ.

Fionij fugiunt.

¶ Esberni heroicum facinus. Vualdemarus copijs maximis instructus, Suenoni congreditur. Inita fuga Sueno sub arbore quadam truncatur. Caput. xlij.

SVENONIANI hostes adesse rati festinant in æquiora loca: ut explicato agmine aciem struant. Quo cùm

peruentum esset, uident Esbernum cum paucis. Cuius contemptu multi in eum concurrunt. Ille autem, quo erat militari robore & exercitatione, incurrentes excæpit: multos strauit. Vbi autem ingrauescere pugna cœpit, celeri fisus equo, abibat: nec erat qui, nisi de longinquo sectaretur. Obuios interea de suis nactus, collocat in insidias: quo insequentes se hostes deducere cogitabat: nisi se quidam ex latentibus, moræ impatiens, ostendisset: quo uiso, abibant ad suos. Præcurrens ergò Esbernus per compendia, hostes docet propinquare. Vualdemarus autem necdum copiarum satis contraxerat, quibus ad prælių̃ uteretur: igitur ducendum tempus statuit, quoad confluerent. Pontem ergò, qui super amnem oppidum iungebat continenti, partim abrumpens, suis tutamentum, hostibus interclusionem fecit. Iuuentus tamen missilibus certabat: nolens animum torpescere desidia. Interim Vualdemaro tantum copiarum affluxit, ut hosti obuiàm in pugnam exiret, amne transmisso per uada, quæ explorata tenebat. Dum aciem explicat, uidet ex latere cuneum armatorum non contemnẽdum. Ratus hostes, constitit: sed statim edoctus, esse commilitones, in aciem accæpit. Tantæ autem factæ sunt Vualdemaro copiæ, ut decima uix pars signorum ordines posset intueri. Sueno autem speculatus hostium multitudinem, recto cõsilio statuit, rem in longum ducere: non acie confligere, sed obequitando multitudinem fatigare. Sed erat in militia eius inter Primarios Ago quidã, huius dissipator consilij: qui spei plenus pugnæ auidus erat: is Vualdemaro accessuros suos minitatus est, nisi educeret in pugnam: Vnde illi suorum diffidentia obriperet admiratus. Solere illum cum paucis semper multos uincere: Meminerit uirorum, quos in agmine ducit: Circumspiciat hostium inermem multitudinem: numero illos, se uiribus præstare: Cur longius differat uictoriam? Hac oratione, Suenonis consilium salutare dissipauit. Igitur educitur in aciem. Vualdemarus cohortem ferruginea ueste super armis contectam, iubet ex latere dextero depugnare: alios in sinistro cornu præfecit robustissimos Duces: ipse cum reliquo exercitu medius incedit. Suenonis acies non tam lata, quàm instructa processit: primumquè impetum in ferruginatos, quos nouo armorum genere arbitrabantur, fecere. Sed ubi ueste, non armis uidit innouatos, in robur medij exercitus procurrũt. Sepes erat acierum media, quam pro robore palorum equites transire non ausi, pedites Vualdemari conuellentes, primi pugnam ineunt: Hostes retroagunt. Equitum alæ circumuolantes perurgent. Quippè Vualdemari iumenta, proxima nocte nihil pasta, ad cursum agilem circumferebãtur. Contra Suenonici equi uentribus distenti, ad cursum segniores erãt. Vtrinq; ergò urgentibus,

Esberni audax facinus.

Stratagema

Ago ad Suenonem.

Stratagema

urgentibus, de parte Vualdemari, facilè Suenonici cessere. Signifer ubi suorum fugam circumspexit, reuocans, in strepitu non auditur: Signoq; humi defixo, cùm sinistra teneret, dextram in obuios exerebat: sed à multitudine uictus, cum paucis, cùm fortem tamen operam nauasset, cadit. Iam undiq; fuga: nusquàm prælium. Sueno & ipse fugæ compendia quæritans, paludem ingreditur, equo mergente dimisso, pedes cum paucis progreditur. Sed neq; sic armatum, ferente loco palustri, arma etiam posuit. Longius progressus, famulis etiam innixus, uiribus destituitur: ac suis à se dimissis, præter paucos, qui morte tristius duxere Regem deserere, in arborum radice fessus resedit. Superuenere agrestes, prædam secuti: & cæsis qui Suenonem circumstetere, illum quis esset percunctantur. Suenonis scribã profitetur. Equo impositus, inter captiuos seruandus ducitur. Sed à superuenientibus cognitus, ad Vualdemarum se duci orabat. Agrestium quidam, quo feruore incertum, ferro caput eius distringit, penequè præscidit. Hic exitus Suenonis: qui si pares Regni pateretur, pacificus diu regnasset. Sed perfidia illum iterata perdidit.

Suenonis mors.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum LIBER VI.

¶ Vualdemarus Rex tandem Daniæ solus acclamatur: in quosdam animaduertens, quibusdam pœnam remittens. Expeditionem dein in Vuandalos, Danis infestos paraturus, retrahitur. Caput. I.

Vualdemarus Rex. I.

VVALDEMARVS diui Kanuti filius, primũ cũ Kanuto Rex declaratus, fugato Suenone, deinde cùm Arbiter esset, à consortibus factus ex consilio Primorum, Regium sibi, cõsortibusquè Suenoni, & Kanuto decreuit nomen cum honore. Nunc autem oppresso per fraudem Suenonis Kanuto: ipsoquè Suenone uicto atquè perempto, solus DANIAE Regnum accæpit: quod diu ac feliciter administrauit. Primùm quidèm in captos perfidia notabiles animaduertit. Peremptus Vluo manibus Kanutianorum: Therleuus, qui & Vualdemarum uulnerauit, & Kanutum perculit, turpi supplicio affectus: ad quod ibat plorans muliebriter, cùm prçces intentatæ frustrarentur: Magnus, nouissimi Erici

Animaduersio.

Remissio.

Erici ex pellice filius, cũ captus extrema formidaret, ab cognato Vualdemaro, non solùm impunitatem, sed etiã honoratam promeruit militiam. Burisium, Kanutumq; eius fratrem, Præfecturis donauit. Kanutiani autem milites, non contenti, quam uiderant uindicta, Regem adeunt: poscunt, ut omnes participes super occiso Kanuto consilij, proscriptione damnarentur. Rex autem cernens, quàm latè manaret hoc eorum postulatum: meliori secum consilio parcendũ est ratus. Thorbernum enim, Burysium, & Kanutum, cùm magna Procerum manu afficere uideretur, quòd Regni rebus obfuturum magnopere prospexit: uictus tamen fortium uirorum instantia, promisit: ut quos illi nominatim dicerent, donec ijsdem precantibus restitueret, proscripturũ est pollicitus. Tum paucorum editis nominibus, cæteris pepercere. Facile enim humanus animus ab odio in gratiam deflexus mutatur. Cæteris eiusdem gregis, ut ijsdẽ potius bonis militibus uteretur, quàm in eos animaduerteret, exoratus ignouit. His iam compositis, ad reparandũ Regni statum, animum intendit. Flagrantibus enim intestinis bellis, Vuandali per occasionẽ grauiores incubuere Danis. Nam crebrioribus incursionibus insulas Daniæ infestantes, tertiã ferè Regni partem uastam & incultam reliquere. Horum insolentiam repressurus, simul etiam in eos Christi fidem per occasionem propagaturus, quàm per partes accæptam, crebrius reiecerant: primam expeditionẽ in eam gentem post accęptum Regnum decreuit parare. Atq; eius rei gratia, in insulã Masnet, uniuersi Regni Proceres, populiq; Oratores in Concionem iubet adesse. Ibi uisum est Regni Primoribus, dilatione ad eam rem opus esse: quòd lacerę sint Regni uires hostiumq; omnia in expedito. Nam apud illos Regium uotum esse peruulgatum: qua de re instructissimos esse, quòd si commissa manu, uictoria (quod absit) hostibus cedat, uno prælio esse actũ de Dania, nec superesse uires renouandi facultatem, ut insolentissimis hostibus perpetuo rubore Dania seruiat. Minimè ergò uno prælio, tantæ nobilitatis uires impendi debere: dummodo uictrices parum gloriæ, uictæ dedecoris plurimum sint laturę. In hanc sententiam totius concionis consonant suffragia. Cuius arbitrio Rex expeditionem dimittere cöactus, proposito suo cessit. Ab Absolone Rex interrogatus: Cur tam subitò magni propositi uotum destituisset? Respondit. Ne tam multos & fortes uiros in discrimen adduceret. Ergo inquit, cum ignauis & ignobilibus ingredere: quorum uictoria plus gloriæ, pernicies minus damni intulerit. Ita lepidi ingenij adolescens, indignationem suam facetia colorauit: Regem tamen admonens, quid mallet.

Vualdemari prudens decretum.

Vuandali in Danos.

Pietas Vualdemari.

Absolon ad Regem.

uo Regi innouanda erant. Accessere cuncti, in Kanuti nomine iurantes: solus ille restitit. Affirmans superesse, & faxint Superi, ut diu superſit, cui sacramento obstrictus teneatur. Nunquàm se Saxonum ritum, de dimidio pluribus præstito iuramento, probauisse. Alterũ necesse est uiolari, dum contentio inter ambos oriatur. Audiit Rex magis, quàm probauit purgationem. Taxat Saxones.

¶ In Hallandiam Rex proficiscitur. Burisij libera ad Regem confessio. Absolon Tribusanam Insulam deuastat. Rex expeditione in Vuandalos, duplici occasione auertitur. Caput.xxiiij.

INTEREA profectus in Hallandiam Rex, comitem adhibuit Burisium. Quo etiam itinere nonnihil attẽtatum est, in quo annotari uidebatur. Sed ut suspicioni finem faceret, aperto sermone Regem aggreditur. Quoniamquidem inquit Rex, dignitatem Regiam, quæ hactenus Procerum electioni suberat, hæreditariam facere instituis: si in proximos beneficio impenso perpetuitatem induxeris, tibi in reliquũ obligatiores efficeres: ut ad liberos quisque suos accæptam administrationem transmitteret. Nosti tuorum natales: scis non esse Regno alienos. Fac igitur, tui sit beneficij, quod aliàs armis poterat uendicari. Mouit Regem tam libera postulatio: sed annitente potissimum Roschildensi Pontifice, bonam Iutiæ partem accæpit, in posteros legitimo iure transmittendam. Aspirante Vere, Rex expeditionẽ in Vuandalos tergiuersantes mandat Absoloni, ac cuidã Magno primæ Nobilitatis uiro: Christophoro filio iusso inter eos ductare ordines. Igitur Scaniensium, quibus Magnus: Fionensium, quibus Christophorus: & Sialandensium, quibus Absolon præerat, apud quem tamen rerum summa constitit, nauibus in prouinciam Tribusanam mouerunt. Tanta tum Vicorum fuit adustio, ut diu post desertæ regionis horrida facies remaneret. Iam in littora cũ prędis reuersuro Absoloni, nunciatur hostiũ superuentus. Ille parum festinans, lentè procedit ad opportuna pugnæ loca. Venientes ita excipit, ut non uenisse uellent. nam fugati, uictoriam illi reliquerunt. Tantus autem inopinato algor etiam uerno tempore incubuit, ut iumenta terræ infossa, à frigore uix seruarentur. Reperta in cauernis anguium iam innocuorum ingens fodientibus multitudo, miraculo fuit. Et quanquàm Scanienses præcurrere socios temerè præsumpsissent, orta tamen tempestas effecit: ut dilati, socios nauigationis comites acciperent. Et quoniam multiplex in rebellionem Vuandalorum Regi causa suadere bellũ in gentem uideretur: proxima æstate magno iterũ apparatu mouet in Vualogastenses, & uicinos populos, quos cognomine Lenticos appellauere:

Burisius ad Regem.

Tribusana à Danis infestatur.

Frigus uernale.

Lentici.

uem, in medio sedisse nuper concilio, cùm de rerum summa tractaretur, stertẽtem dormitasse. Rogatum inter alios, quid sentiret: Ductandum in Vuandalos respondit. Quod erat in corde, sonuit in ore (cùm ea de re illo tempore ne uerbum fuisset) ipsum se in prælijs aduersus eam gentem duo excæpisse uulnera: si terna denuo posset excipere, quàm iocundum se futurum in die nouissimo: cùm numero æquata uiderentur sua illis, quæ in omnium salutem præferret accæpta, futurus iudex uniuersorum.

¶ Rex à Noruagijs, Vuandalis & Saxonibus infestatus, pulchra Gotscalci uersutia, curis eximitur.

CAPVT XXVI.

POST non multos dies, falsò Regi nunciatur eruptio Saxonum in Iutiam. In quam præuertendam, cùm se totis uiribus comparasset, comperta rei uanitate, facile magnum intermisit apparatum. Iam tamen is erat Regni status: ut nihil magnum conari Rex poterat, undiq; circumseptus difficultate. Inde enim Noruagij infestabant: inde Vuandali incurrerunt: Saxones quoq; minarũ pleni, non diu uidebantur quieturi. Sed ex his difficultatibus, paruo rerum momento Dania euoluta est. Erat uir in Dania primarius, multa familiaritate Vuandalorum Principibus insinuatus: quòd linguam gentis callens, nonnunquam communium rerum gratia ad illos commearet. Ille Absolonẽ adortus: animo se concæpisse rem non contemnendam, qua Patriæ difficultatẽ resolueret, asserebat. Callere se Vuandalorum mores: quòd impetu pleraq; magis, quàm certa ratione constituant. Esse propemodum sibi fidem cum ea gente. Transiturũ non Legationis officio, sed proprij instinctus causa prætenta. Effictis etiam alijs, si uidebitur, profectionis causis: & apud Primores gentis, quod speraret, effecturum: ut societatis, quæ illi cum Saxonibus sit, finis fiat. Admonet Pontifex: si id moliatur, prospiciat, ne quid Regis, aut Regni nomine polliceatur. Syncera enim fide, non fucis & fictionibus, rem Danicam semper constitisse. Ille se omnia rectè curaturum spondet. Proficiscitur. Vbi peruenit, sermonis occasionem introducit apud eos, qui rem penè omnem administrant. Mirari se inquit, quo pacto gens illa fortunata, se in fœdera, societatemq;, imò (ut uerius dicam) in seruitutem cõiecerit, Saxonum superbæ, & auaræ gentis: quæ hoc semper moliatur, ut ditionem occupet, terram imperio premat, Vuandalos suos seruos habeat. Iam Zuerinum, Illogam, Raceburgam illis abstulisse: non quieturos, donec summam rerum conficiant. E diuerso meminisse illos posse, quæ fuerit eis cum Daniæ Regno cõcertatio: non de Imperio, sed iniurijs: contentum esse Regem sua ditione: nihil

Gotscalci prudens facinus.

ne:nihil quærere, nisi pacem Prouinciarum: cui si gens illa ex fœdere iungeretur, longè illam futuram uideri fortunaciorem. Eius generis cùm multa, ac sæpè replicaret: peruicit, ut moti Primores, omnia Saxonum præsidia, quæ suis locis essent imposita, protinus eijcerent: & ut colorem rebus prætenderent, Daniæ Regis nomine illa intentarunt. Ea cùm perfecisset Gotscalcus, in Patriam est reuersus.

¶ Henrici Saxoniæ Ducis reconciliatio cum Rege. In Vuandalos ambo mouent. At illi uiribus impares, ære se redimunt. Rugiani uerò rursum in bella Regem irritant. Caput. xxvij.

AVDIVIT Rex gentis huius ad Saxones dissidium: miratusq; tam subitam interuenisse causam, audit ab Absolone, suo consilio, Gotscalci uiri fidelis ministerio rem perfectam, bonam deinde spem rerum gerendarũ consecutam. Cùm alterutros adoriri, quàm simul iunctos, optabilius uideretur, ac longè facilius. Henricus aũt huius gentis in se rebellione comperta, eadem arte nixus est, ad recuperanda, quæ illi abstracta uidebantur. Nam Henricum Raceburgensem, & Lubecensem alterum, Pontifices, Regi mittit Oratores, redintegrandæ familiaritatis gratia: filiã eius iuniorem, filio Regis iungendam exhibentes. Nam quæ primò illi desponsata erat, iam fatis concessit. Inde ad colloquium in Brammensem Prouinciam, quæ Vandaliæ pars uidetur, prouocarent. Rex audita perbenignè Legatione, cùm ad destinatum locum se accingeret, obuium habuit Guncelinum Zuerini Comitem: qui Ducis ualetudinem aduersam testatus, breui tamen quacunq; ratione posset, ad Eydoram fluuium se Regi ferret obuium: colloquio eius, cuius magno teneatur desyderio, fruiturus. Venit tandem Dux in destinatum locum: initoq; cum Rege amicissimè colloquio, in Vuandalos arma paribus uotis instituuntur. Et quàmprimum potuit Rex, copias nauibus impositas traiecit in hosticum solũ. Dux Diminum, Rex petit Vualogastum: firmum oppidum spontè prætergressus, uicina arua populatur. Osne quoq; oppidi, post recentem cladem, malè restituta mœnia, iterum deiecit, incendioq; perdidit renouata. Nec minus à Duce terrarum percurritur, uastationisq; plurimùm infertur. Vuandali nusquàm se in aciem obiecere hostibus, diffidentia uirium: quòd à duobus fortissimis exercitibus intercipi formidarent: sed pactione interposita, ingenti hinc auro persoluto, Regem, Ducemq; placauere. Rex autem in Patriam reuersus, Noruagici belli intermissam operam excitauit: magnaq; classe instructa, duxit in hostem. Sed quoniam huius etiam rei seriem in Noruagia recensuimus, nihil opus est hoc loco introducere. Sed dum Rex longinquę regioni bella

Pax auro mercatur.

Noruagię libro. 5. ca. 15.

bella infert, Vuandali Rugiam, in aduersum longius hostem per contemptum ducere cœperunt, pactorum capita uiolãtes: Prospexerant tamen sibi, ut impunè quod facerent esset: uirũ prudentia & eloquentia pręcipuum delegêre, quem in Daniam proficisci, distinendi Regis gratia iusserant: populi factum benignius interpretando, ut bello Regem auerteret. Ille quidèm operam Patriæ bonam impendit placandi Regis. Sed erat res apertior, quàm ut tergiuersatione celari posset. Vbi se frustratum uidit, sed omni conatu bellum parari: noluit, præcurrens, infaustum Patriæ bellum nunciare: sed orabat Absolonem, ut se domesticum pateretur, quoad sua gens operas eius deposceret. Rex autem magno suorum agmine nauibus imposito, Rugiam aduehitur: & uarijs quidèm in locis primùm excursiones fieri iussit. Inde totis uiribus conuersus in Arcon urbem obsidendam. quòd superstitionem loci illius, cunctis eius gentis accolis uenerabilem, euertere inprimis cuperet.

¶ Arcon urbem Rex oppugnatam, idolo demolito Daniæ subijcit, Christi religione populum instruens. Dequè Rugianorum subiectione.

CAPVT XXVIII.

MAGNIS conatibus Rex bellum instruxit: certus, semel Prouinciæ imponere iugum. ne deinceps annuis expeditionibus ipse cum populo fatigaretur. Intentauit autem, hosticũ solum ingressus, oppugnationem munitissimæ urbis in ea prouincia Arcon, quæ caput esset in ea gente totius superstitionis, per abominandum Idolũ quod ibi coleretur. Eam uerò oppugnationem qua instantia & perseuerantia Rex peregerit: quo labore & ingenio urbem diu laceratam, accæperit deditam: quo ardore templum genti sanctissimum subuerterit, idolum Suantouiti, frendentibus cunctis, confregerit: populum impositis Sacerdotibus, sacris CHRISTI initiatum, ac baptisãtum erudiri iusserit: urbesq; alias simili ardore in deditionem accæperit, subuersis simulacris: quia diligentius in Vuandalia nostra executi sumus, hoc loco satis duximus, tempora, & summaria rerum capita designare. Sed inter hæc stupor est aduertere, quantum posit multorum temporum accessio: quid non mutet æui longæua uetustas. Rugia tum gentis, & omnis nationis (uti ferunt) caput, et omnis Vuandaliæ decus eximium, urbibus floruit Arcona, & Carentina: quarũ hodiè nulla sunt uestigia: aut maris exundatione subuersæ, aut Principũ ira deletæ, aut tumultuantis populi indignatione sublatæ: aut in nouam propinqui littoris urbem, quæ nunc Stralessund dicitur, translatæ. res enim in obscuro est. Nisi quòd de similibus ad similia facimus

Arcon oppugnatur.

S. Vitti dolum.

Vuandaliæ lib. 5. cap. 12.

coniecturam: ut quomodo cum eadem gente urbs quondam clara & magna, Magnopolis, gentis uocabulo Mekelenburg, in uicinam transijt Vuismariam: ita illius Prouinciæ urbes, & earum habitatores, emigrarint in propinquam Stralessund urbem. Sunt enim ambarum exordia, non longis temporibus desperata. Militaris generis in Rugia uiri quidam, in ea permansere ad nostra usq; tempora: quidam in continentem transiere: alij etiam cum Regibus in Daniam abierunt, quorum stirps in hodiernum usq; diem permansit. Ex hoc autem tempore, in multos annos durauit Rugiæ, ad coronam Daniæ subiectio: ut semper Regi fideles militarint, & fecerint imperata. Nouissimè autē, cùm omnes Vuandali reliqui, suis Principibus parerent, subduxerūt & Rugiam colla iugo. Cùm mortuo eorum Principe, non relicto corporis sui hærede, dominiū transiret ad Principem Vualogasti: & deinde Pomerani. Nam Vualogastensis Principatus, idem Bardensis dictus, nunc concessit in idem Imperium Ducis Pomerianæ. Vnde factū est, ut Sundensis urbs, prius Bardensi, hoc est, Vualogastensi Principi subiecta, cum Rugia nunc uni pareat Bugslao Principi clarissimo. Cùm Stetinensis, Vualogastensis, Bardensis Duces, sine prole transierint in fata.

¶ Kanutus Sanctorum catalogo adscribitur Dani Regis monitu neglecto, à Piratis bis opprimunt: atq; inibi Esberni, pro seruando Christophoro Regis filio, heroica uirtus. Caput. xxix.

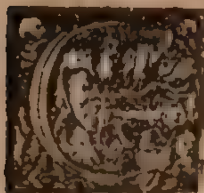
Quo tempore nūcius & Oratores rediere: quos Rex ad urbē Romam misit, testificandi gratia de miraculis, quæ ad tumulum diui Kanuti fierent: quo Rex patri posthumus filius natus est. Erat aūt annus post Mille. C. lxxi. Tum apud Ringstadium, ubi paternus erat tumulus, omnem conuentū omniū de Regno conciuit Rex literis à se de Apostolica proditis. Ibi diuus Kanutus solenni precationum genere, de tumulo leuatus, aræ consecratus imponitur. Quo etiam conuentu, Rex filiū nuper Regio nomine insignitū Kanutū, nunc & oleo sancto deliniri, coronaq; iubet insigniri: gemina patris & filij medius ipse solennitate feriatus. Interim uerò qui mare pacatū seruare sunt egressi, cōmonitiq; fuere, cautius quàm fortius cū hostibus dimicandū: quòd callidū genus, ubi insectari se conspiceret, terris se tutaretur, syluisquè reconditū, magno uix labore & periculo adiretur: sed hoc casu curandū, ut nauigia illis adimerentur, aut mersa lapidibus, aut forata protinus inutilia redderentur. Progressi Holandiam peruenere insulā Suecis parentem: & quanquàm ea tempestate inimicitiæ Danis & Suecis (ut ferè semper) essent, quia tamen non nisi piratis infidelibus compri

Anno Christi 1171.

Kanuti sanctificatio.

mendis exibant, à Christiana gente manus cõtinuere. Admoniti tamen ab incolis super Estonũ, Curonumq́ latrocinijs, quibus locis delitescerent, quibus portubus egredi, regrediq́ solerent, in illos ducunt. Cernentes aũt memorati Piratæ, hostile agmen mari innauigare, cùm impares se illis arbitrarentur: magis aũt ad prædam quàm pugnam soliti, artibus suis insistere, in terram profugientes, nauigia ut poterant subduxere in aridam. Secuti Dani, pars nauibus rumpendis instituere; Alij feruore correpti, in hostes etiã terram digressi, pugnam obtulere: Inmemores præceptorũ, quæ illis inculcata fuere. Et quamuis fortiter pugnantes, ad unum tamen cæsi sunt omnes. Alijs etiam locis simili conspectu prouocati, fugientes in terram Piratas secuti, graue quidèm prælıũ diu consertũ tenuere, sed ad extremũ cæsi perierunt. Conspicatus Christophorus Regis filius, sociorum periculum, terris propinquat: ut socijs suppetias ferat: sed antequàm ille appropinquaret, confecti perierunt. Incesserunt autem de promontorijs Ducem lapidibus grauiter, in periculum obluctantem. nam terris abire nõ facilè potuit, uentis auersus: perijssetq́, nisi Esbernus Absolonis frater, qui curam adolescentis inprimis egit, periculum in se deriuasset. nam interius allapsus, propior fit hostibus, ut interim Christophorus respiraret.

Dani à Piratis bis cæduntur.

¶ Esberni periculum. Lucæ scribæ exhortatio magnanimis. Opprimuntur Piratæ à Danis. In Vuandalos incidit Esbernus, ac stratagemate subito, patriam redit. Caput.xxx.

CERNENTES Piratæ paucitatem hostium, multis ante cæsis, in naues se inijciunt, Esberno occurrentes. Graui prælio cõserto, multi paucos oppressissent, si non uiuida uirtus Ducis se tutaretur. Socij eius aut cæsi, aut desperantes salutem, desilierunt in mare. Mira relatu res est: uno comite se defendit Esbernus. Sæpius lanceis petitus, lapidibus ictus concidit: sed restituente se Christophoro pugnæ, ægrè subducitur nauibus Piratarum iam semianimis Esbernus. Excedit fidem Saxonis hoc loco narratio: ideò transilienda fuit, utcunquè factum est. Tum manibus hostium exuti Christophorus atquè Esbernus, laceras uires ægrè tutati sunt. Sed cùm eã quæ intercessit nocte, uarię Danos exagitabant cogitationes, alijs fugam meditantibus: Lucas Christophori scriba, homo Britannicus, historiarum tenacissimus; cæpit suos hortari uerbis uehementibus: Danicam gloriam ante oculos ponere: quàm frequenter exili manu, magnas ab illis hostium fusas esse copias: in sola perseuerantia stare uictoriam: plurimùm superesse uirium, si pergant in hostes: magnis animis paratam esse uictoriam. Incredibile memoratu, quantam alacritatem adiecerit.

Saxonem taxat.

Lucę scribę adhortatio.

Nam reddito terris sole, nihil præter pugnam expetiuere, paucis in loco relictis, qui & classem seruarent, & hostibus fugam adimerent: ipsi aliquanto diuersius ab hostium castris in terram exiliunt, & quadrato agmine pergunt in hostem. Excurrunt pyratæ sine ordine, prioris diei uictoria alacres: & terribili clamore edito, infirmiores quosque postremi agminis uertunt in fugam. Sed qui in acie stabant, tanta animorum pertinacia prælium ineunt, ut breui hostes in castra repellerent; secuti pugnam continuare, nihil remittentes. Ibi aliquot fortibus priusquàm castra expugnarentur cadentibus, ad extremum castris iam captis, ad unum omnes cęduntur Piratæ, ut nuncius cladis non superesset. Dani interim distributis inter se spolijs, quæ opima repererunt, clarorum ex suis uirorum corpora salientes, in Patriam reuexerunt, ignobiles eo loci tumulantes. Interim apud Ringstadiū Lundensis Archipræsul, diui Kanuti reliquias in aram euexit, Kanutique nepotis Regis consecrationem impleuit. Quod tempus obseruantes Noruagiæ Regis Oratores gemini Pontifices, pacem orantes aderant. Assecutique sunt apud Regem per patris sacram religionem, perque filij nouam benedictionem exoratum, composita pacis fœdera quæ uoluere: quorum formam in Noruagia posuimus. Sed cùm Esbernus Regē Noruagiæ Erlingum, honoris gratia redeuntem comitaretur, ab illo plurimis arcubus donatus, cùm reuerteretur apud insulam Oldam, audit Regem suum iam arma contulisse in Vuandaliam. Rogati ab illo incolæ, si quas Piratarum naues conspexissent? Quadraginta se uela in proximum portum contulisse ferebant: sed Piratæ, an mercatorum fuerint, incertum esse. Statuit sub noctem profundo se credere, littus Vuandali uitare, ut falleret fortè ad prædam excubantes. Sed proditus, exorta luna à Vuandalis impetitur. In proram progressus, iubet armatos se circumsistere, telis hostem infestare. Diu pugnatur, Vuandalis ab una naue plurimum sanguinis haurientibus. Semel, iterum, ac tertio repulsi, cùm uirtutem mirarentur, rogant, quis nauis Præfectus sit. Frustra inquit Esbernus, de præfecto sciscitatio: quando prædę inminere non poteritis. Captiuorum apud Vuandalos quispiam uocem agnouit loquentis, Esbernum inquit capere non potestis. Tum illi, partim pudore, partim furore inciti, pertinaciter insistunt ut capiant. Fortiter oppugnati se defendunt, donec absumpta penè tela uiderentur. Tum iubet accæpto silice, unum ex suis malum inscendere, inque summitate, excusso igne, flammam ostendere. Vuandali rati signum dari socijs nauibus, absistunt: sic in patriam tum incolumes reuertuntur.

Piratarum oppressio.

Vuandali in Esbernū.

Stratagema

¶ Vualdemarus, Vuandalos Christo lucraturus, frustra Iulinum orbem obsidet. Caput. xxxi.

¶ IN DV-

INDVXERAT Vualdemarus Rex clarissimus in animum, labori non cedere, quoadusq; gentem Vuandalorum Christianis sacris adigeret: simul etiam praedandi in mari, & in Insulis Daniae finem faceret: qui genti Vuandalorum, sicut & Danorum, prius quàm Christo crederent, quotidianus erat quaestus. Igitur Rex hoc tempore nouam in Vuandaliam fecit expeditionem: iam faciliorem nactus rationem belli gerendi: quòd Rugia iam illi pareret, & ad auxilia quoties uocaretur, prompta descenderet. Iulinum igitur pręclarum illa tempestate oppidum in Pomeranis, statuit Rex oppugnare: quòd crebras inde fieri in mare, & in Daniam excursiones compertũ haberet. Cùm autem in uicina eius urbis uenisset loca, per Zuinam fluuium (Tacitus Zuenum uocat) statuit oppidum oppugnare. Sed pons qui traduxit in eam urbem, non satis uisus est oppugnationi fidus: ideo ad contermina uastanda, diuersis cohortibus Duces excurrerunt: si fortè ciues ad pugnam foras elicerentur. Maior autem belli huius difficultas ibi fuit: quòd Dani lacum illum grandem, quem ante maris ingressum tria confluentia ibi flumina conficiunt, Panis, Zuenus, Diuina: iam innatantes non haberent qui uada distinguerent, difficilia loca monstrarent euitare (est enim lacus ille plerisq; locis infidus, & innauigabilis) maximis pinde difficultatibus laborarent. Interim à circumfusis Vuandalis lacessiti iaculis. Sed uiuida uirtus Danicae iuuentutis omnia exuperat. Duces aduersę partis se cum agmine ostentarunt: sed cõgressionem uitauere. Ille tamen fuit eius expeditionis exitus: ut pro rei difficultate satis haberent Dani, si se modo explicarent casibus, quibus se imprudentes ipsi implicuerunt: hoc ipsum pro uictoria computantes, quòd inter acerba hostium suorum odia, incolumes modo in sua reuerterentur. Quam rem qui plenius nosse uelit, requirat in nostra Vuandalia diligenter explicatam.

Christiani Regis propositum.

Vuandaliae lib.5.ca.27.

¶ Pomerianae Principes, in auxilium uocant Henricum Saxoniae Ducem. Stetinum Rex oppugnat, & pręsidijs Absolonis tutatur. Caput.xxxij.

PRINCIPES interim Pomerianae Bugislaus, & Kasimirus fratres, indignati, q; Rex in eorũ ditione ista uiolentus pageret: cũ nõ satis fiderẽt suis se uiribus in aciẽ Regi obiectare, potentiss. Saxoniae Ducẽ Henricũ Leonem implorauêre: ut illius armis, à Rege Danorũ tuti essent: renouare cupiẽtes apud illũ pristinas pactiones, quas plebs incauta, inuitis Principib. uiolasset. Dux amplificandę ditioni ubiq; intẽtus, nõ grauatè ãnuit postulatis. Vnde factum est, ut fidẽtius arma Regis expectarẽt. Sed Henricus dũ subiectionem

quaerit,

quærit, quam illi refugiũt, sola fœdera deposcentes, euenit, ut nihil inde nouaretur. Rex autem quolibet etiam accessore contempto, mouit in Vuandalos: perq; magnum quem diximus lacum, Oderam fluuiũ nauigans, Stetino præclaro oppido copias admouit: & magno diu labore oppugnatum oppidum, accæpit deditum. Sed cùm tempus piscandorum sub Rugia allecum accederet, Rex ipse expeditionẽ libens breuiauit: ne publicis subditorum alimonijs obstaret. Qua in re perpendi debet, temporaneam esse gratiam in memorata piscatione, quæ tum sub Rugia gerebatur: iam uerò ab aliquot etiam seculis sub Scania erogatur. Tum uerò abiturus Rex, præsidia reliquit in ea prouincia: ne reductis quod uerebatur armis, à fide deficerent deditij. Eam curam atq; prouinciam cùm multi recusarent; Absolon Roschildensis Episcopus lubens subibat. Is non modo propinqua reddidit, serua uitq; pacata, sed omne adiacens mare, cum uniuersis Daniæ finibus tutatur. Quam rem in Vuandalia plenius explicantes, nunc breui temporum & rerum significatione contenti, præterimus: ne in longum ducta narratio, fastidio delicati lectoris sit proxima.

Stetini deditio.

Allecum piscatio.

Vuandaliæ lib. 5. cap. 27

¶ Mari & terra Absolon Vuandalos fugat. Iulinum oppidum expugnat, miserè in ciues sæuiens.

CAPVT XXXIII.

CVM autem Absolon circumnauigans pro Rege, Christophorum Regis naturalem filium ad arma acueret, multasq; faceret Vuandalis in mare excurrentibus, armorũ congressiones, conflictationesquè: inter multa prouenit, ut Vuagari quoquè Vuandali, qui tum Holsatis parere cõacti, ueterem tamen in mari quæstum non intermitterent cum nauigatione ob oculos. Secutus Absolon, in suos portus confugere perpulit: ausus etiam copias in terram exponere, hostibus illis pedes peditibus ingruebat. Qui uerò tum Holsatiam, pro Comite nuper apud Deminam cæso, imo pro paruulo eius filio administrabat, Henricus de Orlemunde Comes, Danis se de mari ascendentibus opponebat: & tum uaria quidèm fortuna pugnatum est. Cùm Dani se de Vuandalis satis uindicasse uiderentur, ipsi uerò Vuandali cum Holsatis pro uictoria ducerent hostibus obstitisse: ne in interiora penetrarent. Deliberatum tum ferunt inter Holsatos, de bello ob eam causam Iutiæ inferendo: quòd dux Henricus superior dominus longius abesset, Imperatorem secutus. Et cùm uariæ in eam rem sententiæ dicerentur, Bernardus Comes Raceburgen. se inter primos obiecit: ne quid tale per Ducis absentiam tentaretur: non passus uastari terram, in qua iam plura possideret. Coniectura erat, Regio illũ beneficio ibi iam aliquot feuda tenere, ut solent Reges,

Vuagari arcentur mari

uicinarum

uicinarum prouinciarum Nobiles habere obæratos. Quo etiam tempore Rex Vualdemarus expeditionem in Vuandaliam renouauit, & ducens in hostes, oppido quod primùm incurrerat, incēso, omnes ad unum mares trucidauit. Mirabili autem labore peruenit, paludē transiens intransibilem, & inexpugnabile uisum oppidum oppugnans, expugnauit. Cuius rei ordinem qui nosse uolet, requirat in nostra Vuandalia. Nunc Danicis rebus satis intercidentibus, hoc loco breuiandi sermonis gratia omittimus. Iulini deuastatio horribilis.

¶ Regis Vualdemari erga Ducem Saxoniç Henricū humanitas. Piratas Absolon mari prosternit. Caput. xxxiiij.

INTEREA Henricus Dux à Bauaria reuersus, ad Eydoram Regi collocuturus occurrit: sed iam indignatione rerum per eius absentiam incurrentium, pontem transire, Regemq; ut prius conuenire detrectauit: ipso in ponte occursurus, ne superiorem fateretur. Rex tamen dignatione humanior quàm fastu sublimior, occurrit: rebusq; colloquio utrinq; firmatis, pacificè discessere. Absolon interim prænauigans littora calculis frequentia, in nauem iussit comportari, nouo præsidio, quod ad portum Mercatorum erexerat, prospiciens. Nam telorum hoc genus non uile tum habitum. Inde cùm eo loci in Balneis ageret, audiuit, nauis ab Aquilone uenientis, ueluti piraticæ, inter socios fieri mentionem: intermisso quo uenerat lauandi impēdio, uestem inijcit: tubicinem canere iubet: ut remiges nauigio, quod promptum stabat in anchora, aptarentur. Duas euestigio naues perarmat. Ille uelo alternis magister remis incessit. Piratæ uelo deiecto, in obliquum, quo uenientem Absolonem uentus non sineret, remigio flexere cursum. Sed Comes illos insequitur, telis incessens. Illi primùm in aduersam partem consulto concurrêre: quo latius hosti obiectum, altius muri specie obtenderent. Sed expugnati ex his nonnulli, mare insilierunt: alij præcisis capitibus, interiêre: cùm interim figerentur in palos, ad nouum Absolonis oppidum, terrorem piratis illatura. Per idem tempus Esbernus cum Vuetemanno egressus, quatuor nauigijs in septem incidere Piratarum: consertaquè pugna, cùm Mirotus spectati roboris pugil, Vuetemanno cōfligeret, aduncis (ut fieri solet) ferramentis inuicem cohæsere, diuq; fortuna cōflictati sunt: ad extremum Mirotus fiducia uiriū, in Danicam nauim transilijt: cadentibusq; cæteris, Vuetemannum habuit obuium: cumquè illo diu colluctatus, cùm neuter caderet, in suam se recepit nauim. Esbernus præteriens, alijs manus iniecit, suæ fortunæ pugiles permittens. Capti deinde omnes Piratæ perierunt: soli Miroto, ob uirtutem permissum est, ut ære lueretur. Absolon in Piratas.

¶ Eschyllus

Eschyllus Claraualli se dedit, paci studens. Iulinum denuò captum predæ datur. Caminum & Olnæ urbes obsidentur. Biennio treugæ statuuntur.

CAPVT XXXV.

Q V O etiam tempore Eschyllus Archipræsul, iam ætate fessus, rerumq; gestarũ multitudine conspicuus, cùm ab negocijs iam abhorreret: quod reliquum ætatis erat quieti impendens, ægrè multisq; precibus à Rege impetrauit, ut secederet. Petiuit autem Galliç cœnobium, quod Claram uallem dicunt, Beati Bernardi, iam recens uita functi, nomine percelebre. Interea Vualogastenses, angustias mœnium suorum prolatantes, sudibus in amnem fixis, magnis saxis deuolutis, inmeabilem hostibus amnem fecere. Rex tamen in eam gentẽ ducere, iam annuum cœpit habere. Igitur armata classe Zuinam ingreditur. Iulinũ aggressus facilè expugnat. quòd adhuc pristinæ cladis meminerint. Incolæ diffisi, Caminum magna ex parte commigrarunt. Itaquè captum oppidum, prædæ subiecit, mouens in Caminenses. Sed quoniam ualidior erat oppidi munitio, quàm ut facilè caperetur, in prædam contrahendam agmina sua Rex dimisit. Inde in Osnam urbem duxit: eamq; obsessam terrere uoluit. Vbi nihil moti sunt Ciues. Excursione latè facta, in Daniam redijt. Verno tempore expeditionẽ renouauit. Sed Vuandali iam rerum fessi, Oratorem de pace mittunt Pribislaum. Hic in classem incidit iam paratam mouere ex Dania: magnæq; pecuniç interuentu, Biennij pacem reportauit. Nihil tamen de Christianis sacris regioni inferendis in pactis fuit, desperatione rerum peragendarum. Equidem & si nonnulli ex Principibus iam CHRISTO crediderint, tamen uulgus pertinaciter suis erroribus inhærebat, non nisi in manu forti accæpturum salutis suæ monita.

Claraualllis S. Bernhardi.

Christianismi secta apud uulgus

Concordant Rex & Saxonum Dux. In Regem proditio suorum detegitur. Caput. xxxvi.

I N T E R E A Henricus Dux Bauaria rediens (erat autem post. lxxxvij. annus Christi Millenus centesimus) Regis colloquium apud Eydoram deposcit. Sæpius (ut fieri solet) de finibus, deq; communibus fœderatis simultatum causæ inciderant: quæ res peregit, ut crebris reconciliationibus opus haberetur, utrinq; alterutros accusantibus, quòd non integra fide res constiterint. Solent multa intercurrere per ministeriales, quç Principum culpa uacent. Sed tamen Saxonica leuitas à Danis accusatur, Danica inuicem perfidia à Saxonibus cöarguitur: ita (ut fieri assolet) quòd quisquè suarum rerum non æquus est arbiter. Reintegrata grata tamen societate inuicem, Rex atq; Dux amicè discedũt. Externis autem bellis,

Anno Christi 1187.

quæ

quæ multa Rex gessit, tū domestica inciderunt, inopinanti sanè. Nam Magnus Erici filius, cum Kanuto & Carolo, qui Regi paterna necessitudine erant obnoxij, in caput Regis coniurarunt: tanto perniciosius: quòd à Magno, quem Suenonis bello captum, non solum impunitate, sed magna Præfectura donauit, nihil tale formidaret. Emicuit autem proditio per hanc occasionem. Duo ex satellitibus Magni per Holsatiam digressi, hospitio subeunt in casellam cuiusdā Solitarij: nocturnæqꝫ quietis locum habuere uicina cella ad cubile hospitis, solo ligneo intercedente pariete, ut totus sermo peruius esset: idqꝫ minimè cauentes, liberè confabulantur: Mirari se, Regem tot, ac tantis petitum insidijs, adhuc luce frui: non nisi diuinitatis desuper ope protectum, posse uiuere. Nominant coniuratos: exponunt loca quibus patrandi sceleris instituta sit, sed discussa molitio: Quoties frustrati iterauerint: quoties Rex, non humano consilio, sed mirabiliter præter suam consuetudinem agens, conatus eorum nesciens discusserit. Hæc ubi Eremita diligenter perdidicit: Illis abeuntibus, dequè hospite nihil suspicantibus, cuidam Monachorum Primario, qui Regis Curiam inuisere constituisset, detexit: hortatus, ut nulla interposita mora, rem Regi denudet. Rex audiens, obstupuit. Memorqꝫ locorum, quæ ille ut audiuit retulit, rem ita ut narrauit, accidisse sciens, omnia consonare persensit. Tum apud se meditabundus, Absolonem in diuæ Trinitatis sacram ædem deuocat: cuius consilio, utpote fidissimi amici, cuncta permisit. Ibi cùm sederent, iubet adesse senem, profariqꝫ quæ ante detulisset. Ille Absolonis uultum reueritus, quòd coniurati quidam, magna illum propinquitate contingerent, Rex præueniens, Hoc inquit, te periculo liberum præsto: nihil hunc offendes ueritatē contestatus. Tum senex repetit ea, quæ ante suggessit: loca commemorat: dicta & facta recitat. Omnia constant quadrantia. Ibi Rex, illo egredi iusso, miseram suam deplorat sortem: quòd nulla benignitatis inclinatione, nulla largitatis munificentia auertere posit à scelere, quos ipse aut beneficijs iuuerit, aut impunitate donauerit, aut sanguine proximos, summis honoribus extulerit. Quid igitur faciat? Differre rem, periculo non uacat: præcipitare sententiam, speciem habet crudelitatis: quando necdum compertis sceleribus uindicaret.

Proditio in Regem detegitur.

❡ Absolonis consilium super audita proditione. Benedicti cuiusdam suspecti gestus. Regis item ad milites suos adhortatio & præmonitio. Caput. xxxvij.

ABSOLON necminus suspiria ducens, diuinis muneribus referendum ait, quòd inter tot pericula incolumis sit: rectè illum sentire confessus, quòd nequè præpropera ultio, nequè

omnimoda dissimulatio integritatem illius deceat. Munire latus custodibus interdiu, noctuquè: neq; ab armis illos discedere. quo coniurati conspecto, se proditos agnoscant. interim diu latere, quòd tam multos habet conscios, non posse. Rex consilium exequitur. Carolus autem iam antequàm res Pontifici proderetur, illo interposito, prouincialis beneficij à Rege gratiam deposcit: siue tegendæ conspirationis gratia, siue desperatione perficiendæ. Rex primùm de suo fisco stipendia promittit, quoad uberius consulat: tegens uultu, sermoneq; quod iam rescierat. Cumq; ille Absolonem iam rerum conscium perurgeret: ne ille quidem conscientiæ signum dat, sed uerbis differt, benè sperare iussum. Interea Benedictus quidam, memoratorũ Kanuti & Caroli germanus ex patre, cæterũ pellice natus, cùm inter commilitones ad mensam Regis accumberet: cultellum, quem edendi gratia tenuit, sæpè uersabat, quasi uulnus facturus: tum gremio reconditum, per interualla resumpsit, Regemquè terribilibus nonnunquàm oculis designabat. Gertrudis puella Regij filij sponsa, hæc oculis obseruans, allachrymata Regem admonet. Ille Nicolaum quendam dissimulanter accitum, mensæ præpositum, fortem ac fidelem militem, præmonet, Benedicti gestus oculis metiatur, manusq; obseruet. Interim multorum attentio, pudorem incussit furenti, & secum paratum scelus iam agitanti: cultellum loculo restituit. At Rex Absolonis consilium mente reputans, doluit se hactenus dissimulasse. Sed tum euocatis in locum militibus, quibus aderat idem Benedictus, Compertum inquit se habere, caput suum multorum (quos nosset) insidijs peti: armatos semper esse iubet, nec proximo fidere: scire se tamen, multos habere fidissimos milites, quorum opera fidat: illos præmonitos esse iubet, ut ualidissimas insidias excipiant, nunquàm gladijs discedẽtes. Tum milites inter se frendêre: noxios nudet morituros, etiam si Regi sint cognatione proximi, qui sint sceleris conscij. Illa hactenus dixisse sat esse ducens Rex: uigilare iubet in reliquum. At Benedictus malæ mentis conscientia, proditam ratus Coniurationem, in Iutiam transit, Magno quæ audierat detecturus. Ille ubi audiuit, Lubecam adnauigans, Henricum Ducem petiuit, nullo se Daniæ loco tutum arbitratus. Carolus, atq; Kanutus eodem nuncio fratre perdocti, ad Birgerium Gotiæ Ducem, exilio demigrant.

Benedictus proditor.

Rex ad milites suos.

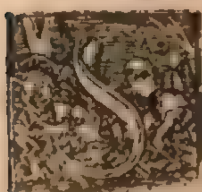
¶ Eschyllus fugæ & proditionis suorum nepotum certior factus, deprecandi facinus causa Regem adijt: animum autem Regis offensum deprehẽdens, ne & ipse in suspicionem ueniat, ab instituto deflectit. Magnus uerò Absolonis fide interposita, se purgaturus, in Daniam redijt.

CAPUT

CAPVT XXXVIII.

ESCHYLLVS maternus Adolescentum auus, ubi fugam illorum accipit, simul & causam audiens festinatæ emigrationis, ad Regem Vuiburgum contendit: Nepotum, si fieri posset, causam emendaturus, et ueniam, si daretur, tentaturus. Rex illũ dissimulata suscipit indignatione: nec Pontifex aliquid signi edit, unde ille in suspicionem deueniret: Eschyllus quoq;, ne & ille conscius rerum uideretur, silentium agere, quàm supplicem se fieri pro Nepotibus, satius duxit. Magnus autem apud Henricum Ducem sedulò agebat, ut reconciliator integritatis apud Regem fieri dignaretur, tegens causam exilij. Ille autem literis ad Regem pro Magno datis, reconciliationem seriò procurabat. Rex non rescribere, sed nunciũ mittere consultius duxit: Henricum stabuli sui Magistrum, Saxonicę uocis gnarum misit: ut doceret, qua in causa Magnus apud Regem delatus esset. Ea cùm apud Ducem præsente Magno exponeretur: ille impudentia armatus, pernegâre: Duellum offert in eam rem deferenti. Hic uerò, se non in eam causam testatur missum, solum autem ut reum moneat, si fidat innocentiæ, patria se lege purget. Rogat Dux, quæ sit lex Purgationis? Ferrum, inquit ille. Tum conuersus in Magnum, Audes illo innocentis animi periculo decertare? Ille uerò, Non semper inquit ea sors miraculum ostendit. Compertum est, innoxios aliquando sic perijsse. Quid ergo inquit Dux præsidij à me petis, si patrijs legibus ipse diffidis? Paulũ meditatus Magnus, addit. Quencunq; exitum res habitura sit, si impunitatis mihi præstetur securitas, Regem adire polliceor. Tum Nuncius fidem suam obstringere, seq; uadem fieri promittit: quòd patrijs legibus etiam conuictis præstetur dilabendi facultas. Ille nullius, quàm Absolonis interposita fide, uerbis se credere ait. Nuncius ista cùm ad Regem retulisset, Rex missa ad Ducem epistola, Absolonis fidem interponit. Gauisus Magnus, tanta celeritate fertur in Sialandiam, ut prius Absolonis domo uisatur, quàm Regi de eius aduentu Epistola nuncia ueniret. Superuenit illó & Pontifex, Magnum bono esse animo iubet. Deinde cùm interposita mora, ad dicendum in Ornsiensi Conuentu causam narrare iussus Magnus, tantum fiduciæ uerbis Absolonis concæpit, ut sine timore iam in Iutiam ad sua transiret. Sed non potuit malè sibi conscius animus conquiescere. Quippè literæ eius deprensæ sunt, quas in Regem miserat: Regique allatæ. Ille ubi ex itinerantibus deprensas, & ad Regem perlatas Magni uerò intellexit: apertè queri, Signatorium se pridem annulum amisisse, eum fortuitò ab æmulis repertum, facultatem illis præstitisse Magni calumniandi. Quam rem etiam Absoloni prętendebat, iam Scaniensium, Sialandensiumq;

densiumq́ optimatibus stipato, in Conuentum eunti.

¶ In Procerum consessu, Rex Magnum coniurationis in se accusat. Consternatus ille, inducias respondendi in crastinum adsequitur. Absoloni tum rem omnem patefacit. Caput. xxxix.

SED defecerat iam Magno fiducia in eundem Conuentum eundi. Tanta enim homini trepidatio incessit, quæ moribus pristinis dissimilis uideretur: præsertim, quòd pristinis calamitatibus (ut ferebat) accederet, infelix illa Signatorij amissio: unde adulteratę epistolæ, uelut illius circumferrentur. Sed Absolone perseueranter dicente, Etiamsi criminis confessionem iam edidisset, manere illi abeundi libertatem credidit: cum illo profectus. Vbi in concionem peruentum est, Rex omnium rerum in eũ benignitate exposita, reum agere cœpit Læsæ Maiestatis: pietatem suam, parricidio rependere auidum: quod eius fuga non uiolenter ingesta, sed à solo reatu conscientiæ profecta, recenter prodiderit. Ad hæc Magnus, Se non delicti cuiuspiam conscientia, sed minacis Nuncij per Benedictũ accæpti, impulsu, dilabendi consilium accæpisse: tutius è longinquo rationem irato Regi reddi turum. Mirari, quo pacto Rex cognatum, quem omni solet benignitate fouere, in eam suspicionem adduceret. Tanto, refert Rex, ingratioris in te animi maleficia cöarguo, quo in te semper profusior fui. Inde iubet in medium Literas dari, alteras iam apertas: clausas adhuc alteras. Primis, Scanienses hortatur in Regem consurgere: quòd iam multos per potentiam opprimeret: se libertatis futurum autorem, si quid fortiter audeant. Alteras Carolo & Kanuto consignatas, ut in Scaniam se transferant: nouis rebus studeant: se lutiam commoturum: futurum, ut maioribus Prouincijs occupatis, facilè Rex opprimatur. Iubet circumferri per manus Pontificum Signacula: ut discernant, si uerè sit Magni signaculum. Res luce clarior ab omnibus iudicata. Sed augebat hominis noxiam causam, quòd tanto silentio iam obmutuit, ut ne uerbum quidèm responderet. Tum Absolon rem interpretatus, Nihil mirandum assueuerat, si magnitudine rerum inopinata territus, fiat elinguis. Igitur iubet paulisper secedere: & amicis quos uelit in deliberationem euocatis, responsa maturet. Gauisus, ac perinde respirans Magnus, secedit: Absolonemquè, & Tukonem Vuendilensium Præsulem, præfatus ueniam, aduocat in deliberationẽ. Is Tuko parenti eius Scriba fuit, atq; Diaconus. Conuenit: ut stupore deposito, uel ipse, uel per interpositum amicum, deliberationis spacium in crastinum postularet: idquè non difficilè impetraturum. Consensit Rex. Et iam cunctis Proceribus Regem deducentibus, Magnus Absolonis latus non

Regis in Magnum accusatio.

Literæ proditoriæ.

tus non deseruit: percunctatus, quod illi defensionis genus assumendum securius uideretur. Nullum inquit, uacat periculo. nam tot indicijs rem deprensam, purgare difficile: patrias leges subire duello, anceps: confessionem agere, quam nulla ueniæ certitudo præcurrit, durum. Magnus, si ueniam spondeat Absolon, cuncta se ex ordine dicturum asseuerauit. Si quid ait ille, secretũ committis, omnem tibi fidem possum & polliceri, & exhibere. Cæterum, ne sacramentalis fides, secreta uelut sacerdoti prætendat, suadet: uiros fideles & industrios secreti seruatores adhiberi, Suenonem, atque Esbernum fratrem. Quibus accedentibus, cuncta pandit ex ordine, tẽpora, locaquè designans. Complures nominat. Illũ benè sperare dicentes, iubent conquiescere. Nam mollium Colloquiorum obseruanda sunt tempora.

¶ Rex insigni clementia Magnum uenia donat, proditionis noxam illi remittens. Caput.xl.

VBI uisum est adesse horam, Regem aggrediuntur, cõtemplari orant causæ exitum. Si pernegauerit: non esse tutum, indemnatum dimittere: nec securum, confessionem sine impunitatis promisso agere. Si uerò spontè confessus, ueniam impetret: esse Regi decorum, ueniam dare: securum, hostes detegi. Spondet Rex eorum consilio acturũ omnia, quorum forti semper utatur opera. Productus in iudicium Magnus, quid respondeat rogatus? Nihil ille se habere quod facto prętendat, nisi Regis clementiam: deprehensum se: si pugnare contendat, facilè conuinci: omnia ordine gesta confitetur, & genibus nixus ueniam orat. Rex priscæ familiaritatis, Nobilitatisquè respectu, consurgere iubet, ueniaquè donat: sed familiaritati non reddit. Miratus tamen, perseuerat rogare, Méne petitum insidijs obtruncare statuisti? Quid inquit ille, rogitas? Nec animum, nec manum, nec gladium defuisse, sed fortunam, quo etiam diuina te solùm ab alto miseratio seruauit. Ad Kanutum, Carolumque deinceps mittere mandata, interdicit. Ille uerò, Si quid aliud cõperias ait, indignũ uenia ipse me prædico. Interea ex his, quos ille conscios detexerat, quia ueniam rogabant, uita & rebus donatos, in exilium abire permisit. Frugi Consilium.

¶ Eschyllus Archipræsulatui clam Regi, & palam populo renunciat. Caput.xli.

HOC tempore Eschyllus Pontifex maximus, de Nepotibus suis exemplo Magni, spem ueniæ præsumpsit: missis in eam impetrandam Absolone, & Ascero. At illi nihil placitum ab Rege referentes, Præsulem supra modum contristauere. Aderat per eos dies festa solennitas, quo Rex accitis Suecorũ Prima-

rijs, filio nuptias celebrauit Regio luxu. Ibi Eschyllus iam senio fractus, Regi secretius insinuat, se rem illi preferre magni ponderis, quam animo recondi precatur. Diu se anxia cogitatione deponendi Pontificij teneri: iam in eam penitus uenisse sententiam, ut quàmprimum ponat: Regiæ dignationis in eam rem precatus consensum. Rex arbitratus illum suo nepoti Ascero studere, quem secundum à se in Ecclesia Præsidem habebat: quemque Rex postea, quòd conscius coniurationis fuerit, etiamsi non approbarit, pro eo tamen, quòd celaret, exilio mulctauit: nunc tamen dissimulata re illa, hoc solum obtendit: non posse illum, inconsulto Rom. Pont. Præsulatui cedere. In quam rem promptum iam responsum Eschyllus habebat: quòd iam literas teneret summi Pontificis, non modò super renunciatione, sed etiam super successoris electione. Regem obsecrabat, ut rem apud se maturatam, clam alijs seruaret: ne quid nouaretur: & exacto mense, cum omnibus Prouincialibus Episcopis dignaretur interesse, non solùm renunciationi, sed etiam designationi successoris. Sed Rege iam abeunte, ille ad populum in concionem deuocatum regreditur: dicens, quanta illos complexus sit charitate: qua illi uicissitudine in se grati extiterint: nunc laborum tædio, & ætatis grauedine ferre pondus non præualens, abire constituat: curam illorum, diuinæ miserationi permittens: à qua & illis in se peccantibus ueniam, & sibi in quenquàm negligentius agenti, impendi precatur: sacramento sibi militiæ deuinctis, laxamenta tribuẽs. Suffuderat oculos uniuersę cõcionis lachrymis, tam miserabili uoce prolocutus.

¶ Eschyllus causas renunciationis publicè exponit, Pontificatui solenniter cedẽs. Successorem Absolonem nominat. Qui summis conatibus obstat.

CAPVT XLII.

INTERIM appetebat tempus constitutum, & inter primos redeũtem Absolonem, præmissis equis hospitio inuitat. Non refragatur ille. Vbi primùm uentum est in conspectum, rogat Eschyllum: ut quid populum tanta impleuerit mœsticia, suo discessu? Ille refert, Non se diutius pondus pro ætate ferre posse: exilioquè Nepotum, propriam se domum odisse. Accedere quoquè, quòd Bernardo Claræuallensi quondam Abbati sit pollicitus, Pontificale culmen dimittere, priuatamquè quæ superſit agere uitam. Venerat Rex cum cæteris ad diem Pontificibus. In ædem diui Laurentij conuenitur. Ibi co

ram

tam cunctis Eschyllus Pontificatus insignia, baculum & mytram, cum annulo in aram deponit: iubetquè proferri de Sacrario cuncta, quæ ab olim fuerant, quæquè ipse addiderat sacra uasa & ornamenta: præfatus labores & ærumnas, quas pro Ecclesia tulerit, CHRISTO se illa debuisse: nunc iam pro ætate ueniam sibi, & requiem permitti: quòd amplius nequeat oneri satisfacere. Rex uerba eius subsequitur: Etsi crebras cum Regibus simultates gesserit, sacrum tamen Pontificale munus, nihil se minus impleuisse: nunc Regem & Pontifices Romani Præsulis auctoritati libenter cedere. Vnum tamen in publicum edere iubet, An ulla sua denunciatione, aut impulsu, aut fastidio, uel pressura pondus detrectet? Tum Eschyllus, directis in aram manibus iurâre, & præsentia sacra testâri: se non odio Regis, aut ullius iniuriæ ex eo receptæ uiolentia, sed perituri honoris fastidio, perpetuoquè studio in hoc peruenisse propositum. Grata Regi responsio fuit, cupienti uera Pontificis confessione, calumniæ uitare suspicionem. Tum Rex hoc quoquè rogat, Num disimulanter in eos egerit, quos Pontifex censura distrinxerit? Nequè hoc factum apertè testatur. Tum Romani Pontificis literas in publicum legi imperat: quæ hoc habuere. Diu se Lundensis Pontificis missionem petentis, uotis reluctatum: ad extremum cessisse: permisisseque, ut sua uoluntate renunciet. Tum exurgens, publica se uoce abdicat, Pontificaliaquè ornamenta aræ imponit. Excussæ sunt cernentibus lachrymæ. Tum conuersus in Regem, alijs literis prolatis, Legatum se docet Apostolicum, pro Successore deligendo. Auditis & perlectis literis, clara uoce denunciat: permissam sibi in ea parte potestatem, Clero, cui eligendi ius sit, refundere: ne Ecclesiam, cuius semper sit tutatus dignitatem, honore despoliet. Rogatur obnixius, ut consilium suum illis nunc ut semper impertiatur. Rex quoquè plebis in ea parte uices peragit: monet, ut uoce designet, quem idoneum muneri deputet. Tum Eschyllus, se inter diuinam, humanamquè formidinem fluctuare testatus, graue sibi fore, uoce signare quod sentiat. Nam nisi uirum maximè rebus idoneũ designet, diuinæ se iræ ultionem metuere: sin quod senserit edicat, tum se hominem amicissimum, alibi laudabiliter Præsulatum administrantem, grauiter sciat offendere: quòd honorem illum summis conatibus recuset. Cunctis iam preuolantibus animo, quem signet, orant tamen perloqui. Et ille, Roschildensem inquit Antistitem mihi propinquitate, uobis existimatione notum, designo. Tum exurgens Absolon, Imparem se oneri imposito causatus, nulla ratione adduci posse affirmat, ut ECCLESIAM suam, quam graui labore inter pericula seruauerit, & ex tenuitate in splendorem, qui cerni posit, euexerit, deserat:

Cessio solennis Pontificatus Eschylli.

Nominatur Absolon.

proinde rem frustrandam protinus auertant, de alio cogitãtes. Eschyllus autem Clerum Lundensem, cui deligendi ius esset, increpitat, quid sileant: ipso suas exequente, cur non illi partes etiam suas exequãtur? Tum illi paribus uotis in Absolonem collatis, non solùm uoce, sed etiam iniecta manu, in Sedem ab Eschyllo uacuatam, protrahere connitunt. Primus Eschyllus prehẽsum trahere cœpit. Secuti illi. Interim solennis cantus in laudem Deo inchoatur, cunctis concinentibus, populo etiam plaudente. Solus Absolon reluctatur, etiam manu se tutatus. Iam res in rixam peruenit. Nam ille pugno se tutatus, quosdam per indignationem abiecit in terram. Eschyllus, ne se diuinis uoluntatibus obuium faceret, rogat. Rex quoq;, ut omnium uoluntati cedat, hortatur. Ille silentium deposcens, ubi primùm audiri potuit, Appellationis uocem emisit. Tum Eschyllus, Quando inquit friuolè obluctaris omnium uotis, nosse te uolo: meam, tua in sede prima Rom. Vrbis postulationem fore potiorem. Nicolaus quoq; Roschildien. Chori senior, super irrogata ui suo Pontifici, prouocauit. Sed tum in ea requies interposita, Missæ solenni locum fecit. Qua ex ritu festi solenniter peracta, Eschyllus benedictionis munus in fine officij ad Absolonem iam legitimè delectum deriuauit. Ille pertinaciter recusans, si non alio, tamen Legationis munere ad Eschyllum pertinere. Itaq; ut contentioni finis esset, benedictionem ipse peragit. At Absolonem deinde in cubiculum uocans, etiam genibus nixus, precatur cum lachrymis: ne DEI, Regis, & populi uotis tantopere repugnet. Ille propositi tenax, senem amplexus leuat, indignum se uociferans ea precatione. Hic frustratus, aliud permolliendi genus excogitauit. Splendidos equites nuper à se suis sacramentis dimissos, Absoloni mittit, iusiurandum præstituros. Ille nihil motus, Non se esse ait, cui debeant tanti uiri obnoxij fieri. Qua illos à se perseuerãtia repulit. Demum in arcanam uestibuli partem hominem deducens, ostendit quæ relicturus sit ECCLESIAE donaria. Ille animo & oculis auersus, Si quæ Deo (ait) offerat, nõ esse unde pœniteat. Tum ferũt excanduisse Senem. Quandoquidem tanta pertinacia obluctaris, minora quàm statueram Ecclesiæ relinquam. Deinde Regi aureum poculum dono dat, memoriale perenne: Absoloniq; non dissimile: cæteris inde amicis pro dignitate cuiq; impertitur. Neminem ex amicis indonatum præterijt. Inde corporis debilitate commonitus, cùm igne quem Sacrum dicunt tangeretur, fugam maturauit. Scania abiens, Absolonis prius excipitur hospitio. Eius deinde nauigio Slesuicum uectus est. Et cùm poculum illi argenteum uicariæ charitatis nexibus offerret Absolon, Eschyllus non accæpit; testatus, se deinceps nullis talibus usurum. Regem obuium habens

Appellat ab oblato munere.

habens in ponte, cùm illi ualefaceret, penè defecit. Inde lachrymantium amicorum amplexibus ægrè diuulsus, cùm in currum leuaretur (nam equitandi usum Senex amiserat) flens flentes dimisit. Regis deinde Legati, cum Scanijs cogendi Absolonis gratia Romam petituri, primum Claramuallem adeunt: ut Eschylli literis, cuius non uilis erat auctoritas in urbe Roma, iuuarētur. Absolon quoq; cum Choro suo, refellendæ postulationis gratia, nuncios cum instructione miserunt.

¶ Magni nuncius capitur. Patefactis denuò illius insidijs, custodiæ mancipatur. Caput. xliij.

INTEREA quùm Rex cum Proceribus Roschildiæ sacram Pascæ solennitatem perageret, Scaniæ præfectus Toko, Regi defert, Magnatibusq;, Magni necdū quiescentis nuncium, celeri cursu transisse, adeò omnium oculos prçteruolantem, ut detineri haud posset. Vnde Baltici maris omnia littora censent occupanda: ut intercæptus, quid rerum moliatur patefaciat. Neque enim leue potest esse, quod tanta festinatio peregit. Adulpho cuidam, propter littus Baltici maris, negocium datur: ut reuertentis hominis, cuius habitu corporis & uestium facta significatio, uestigia seruet. Ille militum manu accæpta, eaq; locis opportunis sparsa, insinuatum hominem intercępit. Magnus adhuc Regis Curiam sequebatur: qui cùm de his rebus perquireretur, summa cum dissimulatione rei se conscium pernegauit, uenia indignū si comperiretur. Deprensus nuncius; quùm diu persistisset negans: ad extremum minis Quæstionum intentatis, ubi euadere non potuit, rem detexit: nullas se literas, sed dimidium lignum, cuius altera pars apud Kanutum & Carolum sit, se Signi loco gerere. Ea summa est in Danis fidei testificatio. Rogatus sit per Magni nomine, consciū aperit & detegit. Nuncius Absoloni seruandus traditur. Interim Magnus latibula circumspiciens, opera Nicolai Stabularij extrahitur, Tobernicq; custodiæ in urbem Laterensem mittitur, carcere macerandus potius, quàm morte mulctandus.

¶ Piratæ Vuandali, nauim Regis Vualdemari deprædantur: ob eamq; rem egregie plectuntur.
CAPVT XLIIII.

EA tempestate Vuandali sæpè fracti, sæpè uicti: etiam pacti, cùm armis Danorum pares esse non possent, à rebellione tamen minimè abstinuerunt: durante odio penè natiuo Nationum. Nam & ueterem quçstum suum, adhuc CHRISTO perfidi VVANDALI, intermittere non potuerunt: dulcedine prædæ inescati. Victi terra,

terra, marique, redibant in idipsum. Deprehenderant tum in mari nauim Regi Vualdemaro deferentem arma plurima, & reliqua, ex Socero xenia. Eam Rex magnifaciens: cui precium & æstimationem uehementer adauxit mittentis affectio: simul & contemptus nominis sui in Vuandalis, angebat Regem toties illorum uictorem. Ergò mittit Oratorem ad Pomeraniæ Principes, quorum portubus cõstitit egressos prædatores, reposcentem quæ adempta dicerentur, nullius ante Belli facta denunciatione. Poterant ignorare Principes, quæ in latissimo mari ab suis, incertum, an ab alienis pàtrarentur. Qui missus fuerat, sine magno fructu redierat, uerba pro uerbis referens. Ad arma erat redeundum: ut exprimeret bellicus labor, quod quieta postulatio non impetrauit. Mirum sic esse natura comparatum: ut littore maris habitantes, ad piraticã sint improbitatem cæteris propensiores. Quocirca Cn. Pompeius cùm maris purgandi, ab Romanis illa tempestate latè imperitantibus, accæpisset potestatem: semel ac iterum edomitos Isauricos, cùm mari arcere non posset, superatos transtulit in mediterranea. ut longè submoti, non haberent in oculis quod ad prædam inuitaret. Identidem Vuandalis factum cernimus: quos Saxones nouarum urbium habitatores, ad mediterranea detruserunt: dedignati intra urbes, etiam in officiis uilibus agere, iam nunc ad eximiam paucitatem redactos. Huius autem expeditionis exitum in Vuandalia requirat, qui ad plenum id nosse uelit.

Cn. Pomp. in Isauricos.

Vuandali à Saxonibus cõerciti.

¶ Decreto Alexandri Pont. Rom. Absolon Lunden. Ecclesiæ Archipræsul, & Roschildien. Administrator declaratur.

CAPVT XLV.

PER quod tempus, ueteri iam, diuturnoq; in Romana Ecclesia, per Romanorum Imperatorem Fridericum cõsopito scismate, Alexander uerus & indubitatus Petri successor agnoscitur. Apud quèm Lundensis Ecclesiæ, Absolonisq; personæ causa, utrinquè pari partium instantia diu agitata, illum accæpit exitum: quo utriq; poscentium satis fieret. Nam misso in eam rem Galando Legato, perfecit: ut Absolon Lunden. Archipræsul & esset, & haberetur: priorem tamen Ecclesiam seruaret commendatam. Galandus in Prouinciam ueniens, Clerum Lunden. Roschildiam euocauit: ibiq; mandata peregit Apostolica: minatus execrationes terrificas Absoloni, si repugnaret. Deinde in Ecclesia metropoli Pallio illum honestauit. Astititq; sacro ministerio: quò nouus metropolita, Homerum Ripensis Ecclesiæ electũ consecraret Episcopum. Ita & Regis, & Cleri, populiq; impleta sunt uota.

nota. Assecuta est quod uolebat Lunden. Ecclesia: non deficit tamen Roschildiensi, quæ illo ne careret, neq; sumptibus, neq; laboribus duxit parcendum. Romanus Legatus hibernis in Regno peractis, accepto tempore Romam regreditur.

¶ Rex Vuandalorum depredationem, per Absolonem & Kanutum filium, ulciscitur. Pace autem conditionibus oblata, soluitur exercitus. Capitur Kanutus exul, & uulnere cadit Carolus, Regis proditores.

CAPVT XLVI.

Is ita compositis in Regno, Regem adurebat recordatio accæpti nuper à Vuandalis damni: magis autem contumeliæ irrogatio, cui necdum satis pœnarum expendisse uiderentur. Igitur renouata expeditione, solis lutis septentrionalibus ueniam remeandi permisit: cæteri cum uniuersi Regni uiribus egredi constituunt. In quibus Fridericus Slesuicensium Antistes, infelici auspicio ducens, cùm pleniori uelo quàm ferret nauigium incederet, subuersa naui, cum omnibus perijt. Necdum repertum est corpus Antistitis, cùm cætera tollerentur: inuentum autem multo post tempore, nulla corruptionis documenta prodebat. Quæ res sanctitati eius adscripta est. Absolonem tamen amici mors priuatim magno luctu contigit. Rex collecta iam classe, uires probauit: sed iam ingrauescente ætate, domi manere constituit: Absolonem, Kanutumq; filiũ rebus præficiens: prçfatus, quòd illorum uictoria, æquè magnam gloriam: detrimentum, minorem ignominiam referret. Illi itaq; cum Legionibus nauigationem ingressi: aucti etiam classe Rugianorum, Ostrosnam urbem aggrediuntur: tam inexspectati hostibus, ut ante Prouincia popularẽt, quàm rescissent: Nisi quidam incautius incendia miscuissent. Gerimarus Rugianorũ Princeps, cùm duo eius gentis hostes in ripa decurrerent, intento arcu alterum prostrauit. Cuius socius uindictam meditatus, cùm uicissim iacientem arcu petere statuisset, uidens Rugianorum esse Principem quem peteret, arcu proiecto, in fugam se coniecit. Tantum in ea gente Principibus uenerationis impenditur. Inde Vualogastum petiuere: ponteque superato, mœnia oppugnauere. Sed tardum militiæ genus fastidientes, excursionibus tam latè institerunt, ut qua parte hostis occurreret, haberent incertum. Cernentes autem Vuandalorum Principes, uirium suarum imparitatem, Colloquium de pace postulant. Nec detrectauere Danorũ Duces. Ibi Casimarus Princeps uerba faciens, Parui se pendere testatur, paucorũ iugerũ uastationem: facilè sibi, gentiq; suæ, in superiora Pomeraniæ loca, quæ uel latissima sunt, receptum patere: alijs tamen se causis de pace sermonem introducere.

Frider. Slesuicensis Episcopi submersio.

Ostrosna oppugnat.

Vualogasti obsidio.

Nicolaus Falstricus non tulit iactantiam, sed protinus refert! Frustra se de Prouinciarum latitudine gloriari, quando & superiora à Polonis, & citima à Danis infesta sentirent. Inde propius Colloquia admouent optatæ paci. Nam & Oratores Regis, quos captos tenuerunt, ad usq; libertati donare: & duo milia talentorum in compensationem ablatorum: Absoloni quoq;, atq; Kanuto Ducibus, centum libras nummum se daturos constituunt. Absolon seorsum uocatis Danorum Primoribus, conditiones offerri dicit, specie magis, quàm re placituras. si quidem pactione interposita, pacem reportare, Regem ære magno augere, speciosum quidèm: sed longè speciosius, penè debellatos hostes ad iuga cogere, deditionem exprimere. Tamen se suo arbitratu nihil constituere: in illos reiecit electionis arbitrium. Omnes penè elegêre, ut his conditionibus, quæ illis fauoris plurimum parere, satis afferrent gloriæ uterentur. Ita constituta pace reuertentes, expeditionem soluêre. Præmissus Esbernus, Regem optato implere nuncio, ubi ex ipsa uenatione ueniens, paucas conspicatus naues, fugam primo suorũ putauit. Sed audiens rei exitum, nuncium ipsum magnificè excæpit: Ducibus gratias habuit: Legiones collaudauit. Per quæ tempora Kanutus & Carolus exules, in Hallandiam quibus poterant copijs concessere: sperantes incolarum fauorem. Quem ubi non persensere, retrocedentes, aciem instruxere nemore uicino, quod Gotiam dirimit ab Hallandia, ad fugam freti. Sed tamen ea pugna illum habuit exitum: ut captus Kanutus, in carcerem iret ad Magnum coniurationis socium: Carolus excæptis uulneribus, paulo post repertus est secessu non longinquo mortuus.

Pacis conditiones.

Kanutus proditor capitur. Carolus cadit.

¶ Henricus Saxonum Dux ethnicus, à Rege frustra in Cæsarem auxilium petit. Soricum spontanea submersio. Tumultum populi partim Absolon sedat.

CAPVT XLVII.

HOC erat illud tempus, quo Henricus Saxonum Dux, offenso grauiter Cæsari, ob negata in obsidione Mediolani arma, ex ipsa Bauaria fugatus cederet, auxilia in eum circumspiciẽs. Igitur euocato Rege in colloquium super Eydoram, iam non dubitauit Pontem transire, quem antea fastu inflatus, cùm Regi non cæderet, superare recusabat. Adeò superbiæ necessitas imperat. Vbi uentum est in colloquium, Arma rogat auxiliaria in Cæsaris superbiam, multis uerbis accusatam. Rex præfatus, Se nullo uinculo illi iam esse obstrictũ, quem Henricus toties posthabuisset: tamen si paritum fuerit consilio, non defuturum auxilium. Percunctatur, quod sit illud consiliũ? Tum Rex: Si primùm cœlesti Imperatori reconcilieris, arma tibi in terrenum

possem

possem polliceri. Alioqui illo tibi aduersanti, tu cum omnibus auxilijs hosti eris ludibrio. Ecclesiarum bona, quæ Pontificibus à te ferũt detracta, si reddas, auxilio tutum dimittam. Ille refert: Plura se ab Episcopis beneficij nomine tenere: quæ si reddenda forent, ipse nudus resideat. Adiecit conuitij nomine: Corrasæ, attonseq; ceruicis homines, non tanti apud se esse, ut ultro opibus careat. Tum Regem orâre: Si arma non prębeat, recusationem tamen clam habeat: ne sui à se deficiendi ad Cæsarem inueniant occasionem. Infecta re redijt. Regressis inde Danis, mirum dictu prodigium incidit. Nam infinitus Murium grex collectus, sponte mergendum se aquis intulit: miraculoq; fuere cadauera litoribus appulsa. Absolonis uestem sorices ea nocte roserunt. Præcinuerunt superstitiosi, rem magnam portendi. Cùm uerò grauis tum in Scania tumultuatio, quòd tributis, collectis, & exactionibus plebs grauaretur, exorta nunciaretur: futuri præscij credebantur superstitiosi. Quotidiè autem ingrauescentibus malis: in Conciones clamoribus plenas, Præfecti multitudinem placare aggressi, fugantur: & nisi sacris Ædibus recepti, tuti non erant. Mittitur Legatio Archipræsuli, ut ueniens, tumultum mansuetudine, & suaui oratione comprimeret. sine eo enim audiretur nemo. Dissuasere Amici: rem dicentes compositam à Primoribus, ut capiti eius periculum inmitterent. Sed publicæ saluti, Regiæ incolumitati, suam posthabuit. Perductus in Concionem, Primores habuit auscultantes, cùm se errata emendaturũ polliceretur: At longinqua multitudo, quæ orantem exaudire non potuit, clamore excitato, rem dispulit. Archipræsul rem maiorem, quàm quæ uerbis pacaretur conspiciens, Præfectos cöarguit: quòd se, mendacijs pręten tis, in periculum deuocassent. Tamen multitudinem partiendam ratus, trifariam diuisit. Indicta primùm concione in Australibus Scanię. Qua & si primò grauis clamor esset, quendam ex Regijs officijs, maximè à populo incusatum, sibi proximum considêre iussit, ut periculo eximeretur. Ita concitationem placauit, ut ea pars populi, etiam grates Pontifici quieta persolueret. Tum apud Albũ fontem grauiorem audit cõsurgere tumultum. Præmissis qui populum pacatis uerbis ad audientiam inclinarent: cùm uidissent opinione sua grauiorem, indignantibus non ausi proferre mandata, conticuere. Id autem dolo, an metu fecerint, incertum est.

Sorică submersio spontanea.

Scaniorum tumultus in Præfectos.

Absolon ad tumultuosos.

¶ Furit populus, nullo uel consilio, uel persuasu dimouendus: in Rugiam etiam debacchantes, ad libertatem omnino adspirant. Caput. xlviij.

PONTIFEX autẽ uicinam insulam, tutamento prospiciens, insedit. Aucta mirum in modũ populi indignatione,

tione, consultabat quid facto opus uideretur. Erant qui obsidionem eó loci tolerandam ducerent. Alij etiam comparatis armis, multitudinem suadebant comprimere. Ipse neutrum probans: quòd obsidioni ferendæ necessaria non haberet: nec ullis esset locus munitus præsidijs: neqꝫ etiam patris esset boni, filiorum iugulis instare: mediam elegit uiam, ut militibus imperaret, tumultuantem populum minis & innoxijs ictibus magis, quàm ferro, uulnere, ac cæde comprimerent. Interim aucto in concione clamore, Populum ab Archipræsule & Primoribus decæptum uerbis distineri: nullas esse relaxationes onerum: omnes Regi studere: neminem miserari pauperum calamitatem: petendam Absolonis domum, qui sponte non prodiret. Cognito autem quo loco esset: illuc agmine facto, Cruce prælata, quasi libertatis uindices contenderunt. Iam milites Absolon in terram transportauit. Iussos irruere in uenientes: facilis erat labor, inermem multitudinem, ab armatis paucis, sed exercitatis dissipare. Itaqꝫ cæsi innocuis plagis, diffugerunt. Superuenêre quos præmisit in concionem nuncij: ab eo increpantur, quòd caput illius tantis obiecissent periculis: nunc quid agendum uideatur, iubet edicere. Illi arma domi comparanda: & interim eum ad latibula circumspicientem, breui redeundum. Non se refert, latibulis assuetum, nouum Sialandiæ præsidium petiturum. Vix ille domum receptus est, superuenerant Regiæ literæ: euocantes illum de publicis rebus in consilium. Accedit: & peractis quorum causa uenerat, Regem edocet, de motibus Scaniæ. Rex armis comprimere minatur. Indignatione accensus quòd ausit, Pontifex dissuadet: potius uideri consilium, ut euocatis Primoribus, cum illis agatur. nam esse signa perpalam, quòd illi motum in populo conciuerint. Euocati adsunt, Absoloni suggerunt, Regi persuadere, exteros Præfectos Prouinciæ auferat, Esbernum, Sunonem, Haconem, Saxonem: tum facilè quieturum motum: natis in Prouincia Præfectis, facilè populum pariturum. Absolone negante, se Regis liberam dominationem artaturum, quam ille supra hominum memoriam à Maioribus accęperit. Omnia in caput eius mala, illi deriuanda minantur, ni pareat. Nihil ille mouetur. Sed tum euocati à Rege, cùm super tumultu comprimendo rogarentur, quid uideretur? Respondent: Placida Regis Epistola facilè motum quieturum. Ille autem minacioribus uerbis Epistolam misit: quæ antea tumultuantes, fecit furentes. Nam ilicò prodeuntes in concionem, Regi omnia abdicant uectigalia: Pontificibus Decimas: Sacerdotibus uxores decernunt: nihil se Pontificum indigere, habentes qui præessent sacris, sacerdotum bonam copiam, quorum nulla potentia, aut imperio premerentur.

Populi furor.

Colludit nostris temporib. Anno 1525.

Consilijs

Consilijs uarijs militum auditis, Rex Absolonem Sialandiam remittit, tumultum plebis ipse sedaturus.

CAPVT XLIX.

Rex comperta pertinacia, exercitum contrahit: Helsingoram petit, Absolone sequi iusso. Regem qui in littore fuere Scanij, uenerabundum excipiunt: uenientem autem Absolonem lapidibus incessunt, aditu terræ prohibentes: inmemores, quantis ab illo exempti sint periculis. Rex ubi comperit, armis comprimendam multitudinem. Complexus medium Sueno: orat, ut multitudini parcat. Id metu, an pietate fecerit, incompertum est. Sed præualuit apud Regem amici Pontificis causa. Nam cùm in littus milites uenirent, dilapsi qui aditum impediuere, innoxios se rerum simulauere. Vbi procesit Rex, Absolonquè, diuisis locis, apud suos quisquè milites concionem habuit: consultabantquè de rebus agendis. Scanij, qui Regi militabant, aiunt caput rerum Absolonem, Esbernum, Suenonem, & exteros quosquè Prouincia dimouere: tum rebus futuram pacem. Accessere Iutij in eandem sententiam: siue Decimarum odio, quæ nuper inoleuerant: siue qualibet ex causa, Archipræsulis causam in deteriora collocantes. Rex tacitus rem consyderat. Interim Absolonis milites, animo acres, Pontifici suo suggerunt: satis superesse uiriū, armorum necessitudinem, generisquè, ut illum, etiam cæteris diffluentibus, incolumen per omnem Scaniam ducant. Rex utriusquè partis sententia percæpta, Iutiorum decreta paci propiora conspiciens, Absolonem in partem ducit: memoratquè, quanta semper rerum, uerborumquè consensione uixerint: quantum ab initio familiaritatis & charitatis incesserit: cui nihil unquàm spondet defuturum: Orat, ut tempori cedat: Scaniam deserat, Sialandiam repetere, non indecorum ducat. Speciosis consilijs interdum utilia præponenda. Absolon refert. Nunquàm se Regijs uotis aut defuisse, aut unquàm defuturum: scire tamen, in absentem se multis mendacijs & criminationibus agēdum. Id sibi Rex curandum desumit: gratias agens, quòd uoto pareat. Militiam quoq; eius, Regis expeditioni iungendam deposcit. Non reluctatur. Sed milites charitate Pontificis sui, iam oculos pro indignatione lachrymis suffusi, apertè queruntur: se aliena ignauia, non sua, herum suum relinquere cōactos: cuius auspicijs ubiquè uictores, etiam nunc inter aduersa nihil aut laborum, aut periculorum recusent. Retrò abeunte cum paucis Pontifice, Rex procedit: ubiq; graues conciones expertus. Nam ubi armata conuenit, Iutij qui Regem circumstetere, plebem collaudatam grauius inflammauere: malè de Rege meriti, cuius partes adiuuare uenerant, impedientes.

Consilia super tumultu sedando.

¶ Absolonis purgatio sinistrè defertur plebi. Indicto bello, tumultus oritur. Rex expedito exercitu uulgus sternit. Decimæ & ad Regis, & uulgi preces non remittuntur. Accepta clade, Populus tranquillatur. Caput. I.

NTERIM defectis commeatibus, Rex Primores iubet adesse in Sialandia: ubi præsente Pontifice, in cuius caput omnia referebantur, causa tractaretur. Reuerso Regi Pontifex occurrit. Scanicæ plebis Oratores assunt. Causa instituitur. Ibi Absolon tanta dicendi copia refellebat obiecta, ut facilè quiuis intelligeret, esse friuola quæ intentarentur, ipsiq; Oratores innoxium faterentur: sed ad plebis consilium cuncta relaturos, sine quo nihil illis constituendum. Reuersi, rem ipsi deteriorem fecere. Coactus Pontifex suo in contumaces uti gladio. Sacris interdixit uniuersæ Prouinciæ, quoad Decimas persoluerent. Ea mandata ad Clerum perlata, populo erant publicanda. Conuenit magna multitudo ad ædem in Lundia diui Laurentij. Ibi duo ex Clero, Pontificis mandata plebi insinuare procedunt. Plebs autem nihil moderata sibi, binos ad Clerum uiros remisit cum mandatis huiuscemodi. Clerum populo, non Pontifici sua alimenta debere: nisi officia in Ecclesijs peragerent, patria cederent. Neutrum facientes, non solùm rerum amissionem, sed membrorum etiam truncationem demorarentur. Ad ea Clerus: Neq; se exilij, neq; paupertatis metu, necq; etiam trūcationis, aut mortis comminatione auerti posse, quo minus Pontificis imperata facerent, quæ & honori, & æterni salutí ipsorum detrimenta, si contemnerent, inducerent. Tam constanti Cleri responso emollita Plebs, minas prece mutauit: Supersederent saltem executioni, quoad Absolon ipse peteretur. Facilè consensere. Pontifex quoquè petitas inducias non recusauit: & Clerum suum pro constantia remunerans. Interim tamen nihil à plebe emendatur. Aspirabat uernum: & peracto sacro Ieiunio, chrisma conficiendū erat à Pontifice. Rex cum expedita manu Scaniam petens, Iutios, Fionensesq;, plus detrimenti, quàm profectus aliâs procurantes, omisit: cæteris militibus ductis. Scanij ubi audiuêre adesse Pontificem, mox misso de more per omnes stipite, qui Conuentus mandata præferat, libertatis prætextu ad arma conciuerunt. Aquilonares cum Hallandensibus agmine denso mouent in Regem. Rex à Pontifice rogatus, ut fustibus, quàm gladijs rem agere mallet, Hominibus, non canibus se conflictare respondit. Concursum est ad Pontem apud Dysiam: consertoquè prælio, diu pugnatum est: dum illi transitum Pontis petunt, isti resistunt. Non contemptibiliter pugnauêre agrestes. Sed Archipræsulis

Absolonis purgatio.

Eiusdem de Decimis soluendis mandatum.

Tumultus Popularis.

milites inmissis equis, flumen aut uado, aut natando transiuere: repulsisque hostibus, transitum Regijs aperuere. Non tum diu hæsit uictoria. Nam fugati, cæsiquè, ac partim mersi tumultuantes Scanij, contumaciæ suæ pœnas dedere. Vix Rex Lundiam redijt, audiuit Orientalium quoque magnam manum iusti exercitus specie tendentem. Nihil moratus, obuiam ire contendit: Lundienses sequi iussos. Audit deposcere Tributorum laxationem, Annuit Rex, tempori inseruiens. Sed illo educente, postremi ègrediuntur: non longè tamen ab urbe desident. Sequi iussi, Vrbis suæ custodiam agere, respondent. Opus esse, ne capiatur ab hostibus. Rex ducit in hostes, iam pontem occupantes, multisque congestis lapidibus illum tutaturos. Sed Rex uado, non ponte transiens, superuenit palantibus: & inermem multitudinem facilè dissipauit. Nec longum morati, proiectis armis, manus tendunt: ueniam rogant. Rex iam à Pontifice præmonitus, non difficilis ad impertiendam gratiam fuit. Inde per omnem Scaniam exercitũ circumtulit, obsides accipiens: facileque ad omnia paruere, præter Decimarum iura, quæ pertinaciter orabant aboleri. Rex motus tanta populi instantia, uerbum facit Pontifici de abolendis Decimis, quibus tantopere reclamet omne Regnum: prouidendumque, ne casus incidat Kanuti Otoniensis, ob eam causam oppressi Regis. Pontifex nihil se relaxaturum de iure diuino respondit: si omnes etiam discedant, se executurum quod Prædecessores mollius attigêre: & ne Regem in periculum ponat, remittit illi omnem pro ea re sollicitudinẽ. Adiecit Rex, gratijs actis, ut dilationem etiam exigendarum faceret. ne cõsilio Rex communicasse uideretur.

Vulgus sternitur.

Cedes Orientalis plebis.

Decimæ perstant.

❡ Imperatoris Friderici primi Oratores ad Regem missi, affinitatis ius deposcunt. Annuit Rex. Conueniunt & rem adfatim concludunt,

CAPVT LI.

HAEC SVNT illa luctifica Henrico Duci Leoni tempora, cùm ille pulsus à Cæsare Bauaria, descẽderet in Saxoniam: cùm, uti diximus, pertentato ad fœdera Vualdemaro Rege, nihil impetraret. Venerant Regi tum ab Imperatore Nuncij, qui hocipsum agerẽt: ne se Henrici rebus implicaret: & de iungenda affinitate inter liberos utrorunque. Cui negocio nòn satis propensum inuenere Regem. quòd meminisset quo modo à Cæsare de longinquo euocatus haberetur. Regina tamen magni faciebat Imperatoris affinitatem: orans coniugem, ne rem tantam antiquaret. Sed ut plenius de omnibus interloquium fieret, poscebant, Imperatori Regem obuium fieri ad Trauenam, cùm esset Cæsar in Saxonia, descensurus in Lubecam. Quæ omnia ex

Vide supra lib. eo, ca. 18.

nia ex ordine implentur. Venit obsidere Lubecam Imperator. De mari Rex illi occurrit. Fiunt obuij. Consalutant sese, & rem ex sententia constituunt, de futuris alternæ sobolis nuptijs. Eam rem quia in Saxonia & Vuandalia pertexuimus: nunc sola tẽpora signasse, nobis sat sit.

Saxoniæ libro.6.c.41. Vuandaliæ lib.6.cap.13.

Vualdemari Regis Danorum optimi, obitus describitur. Caput.liij.

SED dum in Vuandalos renouaretur expeditio, eaquè per Iutios euanesceret: ipse Absolon cum Regio filio Regem petit. Ille iam de fenestra prospectans redeuntes, ominatus est deteriora: quæ res etiam morbum Regis pridem contractum, auxit. At ingresso ad patrem filio, ita Vualdemarus uultum seruauit, ut morbum omnino dissimularet. Vocato tamen postea Absolone, sacræ Pœnitentiæ amplexus remedia, Ecclesiæ salutaribus sacramentis se ad exitum præperauit. Omnes quidèm meliora sperabant: solus Suno auguratus est, Regem non diu superfuturum: Kanuto circumspicienda omnia, ne quid illi nouetur. Vocatus è Scania Ioannes quidam Abbas, Medicinæ iactantior quàm peritior, Regẽ nihil mortiferum pati, breui conualiturum denunciat: confectis in medicinales modos potionibus, atq; alijs eius generis collyrijs, benè de illo promittit. Opertum deinde uestibus, cùm sudore diffluere uideret, salutare fore liquamen testatur. Sed statim sine uoce uisum, iussit operimento continuato sudorem non intermittere. Quas inter operas spiritum efflauit. Ingressi, soporatum putauere: ita nihil color uariauit, sed paulatim pallore sublabente, extinctũ uiderunt. Quantę omnis generis hominum lachrymæ, communem Patriæ patrem plorauère: agrestes, ciues, milites, matres, atq; pueri communi planxere luctu. Ringstadium funus ad patrios ciues defertur. Ibi Absolon Sacra peragens, lachrymis aram sparsit: tantoquè luctu oppletur, ut uix præces continuaret. Longa familiaritas, & uisceralis amor, hoc mœroris genus etiam uiro forti imperauit. Sic commendatus, quiescit Rex sempiterna dignus memoria. Cuius res gestas diffusius in Saxonia nostra peregimus, Quòd in eius rebus describendis, iustæ Historiæ legem impleauit: utpote suorum temporum acta perscribens, quæ uiuo Absolonis testimonio potuit perdiscere. In alijs autem Regibus, quòd Annales sobrios haberet, breuius cuncta executus. Ergò quòd uerbosiores solitò fuimus, Autori tribuatur: quẽ in hoc Rege commemorando, tanq; diligentissimũ, nõ putauimus deserendũ.

Alludit sudor Anglicus. Anno 1529. apud Germanos uisus.

Saxonis Historici fides & candor.

AL-

ALBERTI KRANTII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum

LIBER VII.

¶ Kanutus Vualdemari filius, Vuiburgi Concione Procerum contracta, Rex Daniæ declaratur, Sacramenta illi cunctis renouantibus. At Scanij cladis eorum proximæ memores, rursus in seditionem proruunt, Libertatem proclamantes. Moniti desistere, recusant, Nobilium aliquot domus diripientes. Et factionis eorum Ducem sibi erigunt, Haraldum quendam Regij sanguinis è Suecia uirum.

CAPVT I.

KANVTVS filius, & si Regium nomen, & oleum sacrum iam uiuo patre meruisset: non tamen potuit non timere, ne, quę sępè patrem iniqua Fortuna iactauerit, sibi quoq; aduersariam concitaret: peractis iam ritè in funere patris sacris, Iutiam contendit: paternos amicos & milites sibi conciliaturus. quòd ea inter potiores Regni partes, parenti eius crebros excitauit labores: præsenti autem rerum statu, amicitior uidebatur Prouincia. quòd Scania recenti clade alienos ferre animos uideretur. Igitur apud Vuiburgum Concione contracta, prosperos exitus habuit: cunctis in nomen eius sacramenta renouantibus, operamquè in rebelles pollicentibus. Apud Vrnam nonnihil turbæ expertus est: sed maiori parti cedens, facilè comprimi potuit. Apud Scaniam longè alia rerum facies. Nam populus à recenti clade, quam acæpit, necdum respirauit: suspirante unoquoquè charissimos affectus eorum, quos in prælio amiserat. Igitur ad Regis nunciatum exitum, ad libertatem proclamauêre. Ad quem tumultum accitus Absolon Archipræsul aduolauit: in ipso primordio incendium si posset oppressurus. Tentauit in concione placare populum: sed quamuis dulcissimè loqueretur, præcordia mouere non poterat eorum, qui Regium odium inbiberant. Vbi se frustra conari uidit, rediit in Sialandiam. Seditionis autores (qui ex Nobilitate fuere) plebeios dulcedine prædæ sibi conciliabant. Direptæ Procerum domus Tordonis, atq; Esberni, uix elabentium. Cęteri illorum exemplo territi, rem familiarem in amicorū fidem collocarant: ipsi sibi fuga consulentes. Nonnulli su-

Kanutus Rex. VI.

Scaniæ seditio in Kanutum.

pellectilem suam mari, quàm tumultuantibus credere maluerunt. Interea factionis Principes, cùm intelligerent, priore bello rem sine duce infeliciter gessisse: Haraldum quendam Regij sanguinis uirum, sed neque animo acrem, neque lingua promptum, neque uiribus pollentem, solum, quòd Regio stemmate duceret sanguinem, è Suetia deuocantes, Regem appellant. Regij satellites, atque Archipræsulis in Scania, missis nuncijs & epistolis, Regem, atque Pontificem de rerum statu docuerunt. Sed re longius ducta, cùm memoratus Haraldus Regis Suetiæ, Ducisquè Byrgerij, armis in Scaniam uenisse, auctus est populari concursu: primaque illi opera fuit, Lundiam metropolim obsidere. Fluctuabant incolæ, inter medios dubij cui inclinarent. Tamen obsidionem ferre cœperunt: demum cum uictoribus, quicunquè forent, partem iuncturi.

Haraldus erigitur.

Scanios factiosos, Regis & Absolonis milites cöercent armis. Populus Archipræsulis persuasu, Haraldum abdicat. Frostanos Rex ære mulctat, uix eó precibus deflexus.

CAPVT II.

INTEREA equites memorati pro Rege atque Pontifice adunati, cùm frustra foris auxilia demorari uiderentur: inuicem se cohortantes, impetum faciunt in hostes: iræ magis, quàm militari disciplinæ indulgentes: tantoquè feruore ducunt in obsidentes, ut illis nullus esset resistendi animus. Maius à uento obstaculum, quàm ab oppugnatis sensere. quòd ille impetu magno clypeos reiecerit. Igitur uulgus promiscuum cum Rege suo fugam init. Magna pars capitur. Lundenses egressi, uictos persequuntur, gratiam Regis & Pontificis ineuntes. Sed neque ea cõsternatio ad quietem turbidos inclinauit, quo minus inita conspiratione tractarent de nece Procerum, & omnis Nobilitatis: quibus quia adunatis, pares esse non poterant, singulos adoriri statuerunt. Sed confregit hanc molitionem Archipręsulis aduentus cum armatis cohortibus: qui signis clam habitis, populum in concionem deuocauit: placidaquè oratione ingressus, non solùm à seditione reuocauit, uerumetiem Leges per tumultum antiquatas, renouauit: coegitquè, ut Haraldum absentem, quem adulterinum Regem dixissent, manifestis suffragijs abrogarent, detestarenturque: ut nõ solùm armis uictus, sed etiã suffragijs esset condemnatus. Nemo iam mutire audebat, Principibus factionis iam se silenter in turbas miscentibus: quod sæpè armis uicti, nunc etiam si occurrerẽt uincendi, nullã spem, præterquàm in tranquillitate & silentio ducerẽt. Absolon rebus compositis, Esbernum fratrem Regi consternato, nuncium mittit super

Arcentur Scanij à militibus.

Haraldus abrogatur.

reddita

reddita tranquillitate. Rex iam cum exercitu è Fionia mouerat, propi us accessurus. Qui ubi Esbernum de longinquo agnouit, tetrioris fortunæ nuncium interpretatur: propius autem factum, cùm pacem nunciaret, perbenignè habuit: cumq; illo in Scaniam nauigauit: primamquè eius partem Frostam incendio uastasset, ni Pontificis interuentu, Rex precibus motus abstinuisset. Ære tamen mulctati sunt à Rege, quotquot factionis Haraldianæ rei sunt deprehensi: ueniamq; dedit Absolonis precibus multis, qui sanguine suo crimen expiaturi uiderentur. Sed noluit bonus adolescens, primordia Regni à sæuitia mutuare. Frosta.

Cæsar Fridericus frustra Kanutum ad se uocat. Undè Bugislaus Dux, illi cum quingentis nauibus in Rugia bellum mouet Caput. iij.

INTEREA multis Cæsaris literis & interpellationibus Curiam inuisere iubetur: ut paternæ familiaritatis, promissionisquè iura consequeretur: tenere illum, quid de Vuandalia parenti eius sit pollicitus. Sed Kanutus per amicos commonefactus, parentem nō magnopere lætatum de Cæsaris uisitatione, rescripsit: se Regni rebus nouis implicatum, abesse non posse: multa prospiceret, quæ per absentiam eius nouari possent. Cæsar autem Fridericus, ubi se contemni uidit, plenas minarum epistolas remisit: Daniæ Regnum, nisi ueniat, alienæ facturum potestatis. Cui Rex Kanutus, non aliud rescripsit: quàm, quòd prius quàm alij donauerit, primùm in suam recipere sit opus potestatem quod donet. Cæsar nihil actum literis uidens, Sifridum Turingię Principem, qui sororem Regis teneret uxorem, mittit in Daniam, eadem acturū cum Rege. Qui primùm exposito, quanta illi ob sororem deuinctus esset affinitate, ac perinde charitate: nisi ex re ipsius uideretur, non se suscæpturum tantæ peregrinationis laborem. Cæsaris uires extollit: benignitatem illius potius, quàm arma sua det amplecti. Tum ad partem seductis Absolone, Esberno, Sunone primis ad Regis consilia: docet, qua fide adolescentis Regis ætatem iuuare teneantur: optima cōsulentes, quòd pater illos filio tutores, & curatores Regni reliquerit: Cęsaris beneuolentiam Regno profuturam. Sin bellum malint: uideant quibus uiribus Imperio reluctentur. Absolon contra. Se libenter quæ Regi, Regnoq; ducant profutura suasuros: sed in petendo Cæsare quid illi sit collocatum, nondū se teneret memores, quo fructu parens eius Cæsaris Curiam inuiserit. Æquum esse,

esse, ut nouerit Cæsar: tantum esse Kanuto iuris in Dania, quantum illi in Imperio: quid opus sit, sine ulla necessitate, sua, iuris alieni facere. Sifrido per iram turgente, multaquè comminante, An tu, inquit Absolon, Daniam, Turingiamquè æquo iure pensas? Cæsarem ut in tuam, sic in nostram Prouinciam posse incurrere? Si uenerit, uiros se inuenisse comprobabit. Proinde abi: Regiq́ tuo reporta, Kanutum Friderico nulla obsequij parte deuinciri. Cæsar non tam bello, quàm odio Regem insequitur: expectans domesticum aliquem in Regno motum, quo facilius intestino bello laborantem adoriatur. Interim Bugislaum iampridem defuncto fratri in ius succedentem, commone facit, ut bellum in Daniam suscitet. Ille Regis uiribus impar, Iarimarum auunculum suum, Rugiæ præfectum lacessit. Is Regi cui paruit, rem defert. Rex ad Bugislaum mittit Oratores scrutatores, quid illi causæ sit in Iarimarum. Multa ille commemorat, ab alto nectens causas. Conuenit inter partes: ut ad certũ diem missis Oratoribus, utrinquè per Regios etiam Oratores causa audiatur, ac terminetur. Apud insulam Samsam conuenitur. Ibi multis ultro, citroquè dictis, dies ducitur: nihil agitur. Pollicentur tamen Bugislai Oratores, Ducem suum quolibet loco Regi placito occursurum: futurumq́, ut res facilè sopiatur ante bellum. Dum ista geruntur, uiri militares Daniæ sub Vualdemaro, expeditionibus crebris assueti, pacis tempora grauius ferre uidentur: uires, nisi prælio exerceantur questi, dilapsuras. Placuit piraticam in Estones agere, gentem perfidam Christo, & quæ assiduis excursionibus mare infestum habeat: ut nihil in eam peccatum uideatur, si suis artibus impetatur, hoc sustinens, quod solet inferre. Interea Bugislaus Cæsaris uoluntatem perspiciens, quingentarũ nauium classem contrahit, inquè Rugiam, Danis subiectam, ducit: Cæsari nuncium mittens, qui doceat, quantis uiribus Daniam petat. Cæsar Ducem collaudat: nunciumq́ magnis donat præmijs.

Regis milites in Ostenos piratas.

¶ Absolon, Bugislaum mari cum quinquaginta nauibus Sclauorum, insigni uictoria superat.

CAPVT IIII.

BVGISLAVS habuit persuasum, Danorum Regem tantis suis in mari uiribus territum, ne in pugnam quidèm descendere. Quem enim non terreant quingenta expeditarum nauium uela? Et ideò negligentius cuncta habuit, ubi hostem suum contempsit: ad speciem solam, quasi sub oculis CAESARIS VVANDALI iam nauigare uidebantur, commessationibus solis indulgentes.

indulgentes. Hoc necdum compertum habuere Dani: idcircò cunctis uiribus institêre, ut hostibus occurrerent. Præerat classi Absolon Archipontifex, uir ad militiam promptissimus, & ubiq; fortunatus: qui ubi contemptim nauigare Vuandalos cernebat, suos in pugnam acuit: & nihil metuentibus hostibus, uiolentus incubuit: tantaquè cæde strauit paratus imparatos, ut diu cladis meminerint. Quam rem expresius in Vuandalia sumus executi: inde qui uolet desumat. Cæsar ubi audiuit casus Vuandalorũ, Daniæ occupandæ spem posuit. Non tamen Dani quieuêre. Semel enim in pugnam prouocati, perseuerarunt: singulis penè annis renouantes in Vuandalos expeditionem: urbes paulò illustriores aut euerterunt, aut diripuerunt: ut parum lætari uiderentur Vuandali, quietos Danos ad arma deuocasse: Vualogastum, Iulinum, Osna, Caminum, & quæ fuere minora, hostibus Danis in prædam cessere. Quam in Vuandalia qui uolet rem plenius executam, peruidebit. Nos rebus interim Daniæ alijs, intendimus explicandis.

Vincuntur ab Absolone Vuandali.

❡ Cæsar sororem Kanuti à patre desponsatam, simul cum sponsata sibi dote deposcit. Lantgrauius Turingiæ repudiata prætextu affinitatis uxore prima, Kanuti matrem in uxorem ducit. Pars dotis cum puella, ut constitutum, mittitur.

CAPVT V.

POST primam illam interpellationem Imperatoris ad Danorum Regem super hominio prę̨stando, alia uia pertentauit: mittens sollennes Oratores equis quadringentis comitatos ad Regem, ad postulandam sororem eius, cum parte Dotis, quæ coram Lubeca, nuper filio Imperatoris, à Kanuti patre Vualdemaro erat desponsata. Primarius eius legationis Archiepiscopus erat Bremensis, Sifridus frater Marchionis de Brandenburg. Apud Eydoram, ubi est Regnorũ limes, conuenerant. Adolphus Comes, hospitaliter excæperat Oratores, largissimè explens sumptibus atq; epulis. Rex iamdudum auersum gerebat Imperatori animum: quòd ab illo nuper hominium postulasset: & nisi iuramentum à patre interpositum Regem commouisset, omnino irritasset sponsalia. Pacta autem dotalia hæc erant: ut cum puella mitteretur pars dotis (erat autem tum septennis) & reliqua legitimis annis nuptiarum tempore, infra mensem & semissem numeraretur: pondere publico argenti marcæ, quod instituerat Carolus Magnus, uenirent ponderandæ. Quòd si quid horũ minus impleretur, irrita omnia forẽt. Ea cùm Kanuto Regi renouarent per Legatos, indignationem maiorem concępit: dissoluissetq; omnia, nisi sacramentum & religio

Cæsaris Legatio ad Regem.

& religio patris illum deterruisset. Igitur tradidit septennem puellam: cunctis illa quatuor milia talentorum argenti: mediocri apparatu, non Regali præditam familia. Erat & illa inter Imperatorē & Regem dissensionis non uulgaris materia: quòd socerum suum Henricum Leonem, cuius Rex filiã tenebat, Ducatu & rebus omnibus exuisset. Sed patre uiuente, non se poterat filius pro socero commouere: præsertim, cùm omnia ad Regni iura apud patrem permanerent. Idem quoquè Rex, cùm Rugiam ex patre accæpisset, ad Obotritos quocß ditionem propagabat. Nam cùm Buruuinum Principem captum à Iarimaro teneret, factus arbiter inter fratrueles, ita dirimebat utriusqß ditionem: ut in utraquè sibi seruaret superioritatem, & ut recognoscerent ab illo dominia sua. Alia quocß affinitate idem Rex sibi deuinxit Principes Germaniæ. Nam Ludouicus Lantgrauius Thuringiæ, cùm coniugi titulum consanguinitatis opponeret, repudiauit illã: accæpta coniuge matre Kanuti Regis, relicta Vualdemari, fœmina mediocris ætatis, citra quadragesimũ ætatis annũ. Quæ cũ multo thesauro & supellectili fœminea, à Regia Regnum egreditur. Ad Eydoram à Lantgrauio excipitur honore plurimo. Aderat Adolphus Holsatię Comes: qui honestissimè per terram suam deducens, locis opportunis lautis epulis, pręcipuo apparatu hospitaliter habuit.

Causæ dissensionis in Cæsarem.

¶ Cæsar Frid. pacta nuptialia frangi uidens, sororem Regi remittit. Redit & sine honore à Ludouico Lantgrauio, illius mater. Thietmarsi se Danis sponte submittunt. Caput. vi.

LONGO post temporis interuallo, cùm euolutis annis Nuptiæ intentarentur filij Imperatoris, cum Germana Regis Danorum: misit Imperator ad eundem Regem, qui aliam dotis partem ex eo deposceret. Rex ipse fortè interpretatus, aduersum se quæri occasionem discedendi à fœdere: indignationem plurimam, quòd ante impletas legitimè nuptias, pecunia deposceretur, ostendit: quorsum pertineret, non se satis intelligere, ita urgeri & emungi ære: nisi quòd aliqua posceretur iurgandi & expostulandi materia. Si ita uideretur Imperatori, ut pactorum pœniteret, nihil se refragari. Cæterum, nihil se missurum. Imperator ubi accæpit tergiuersari Regem: cùm iustiores ipse haberet succensendi causas, quòd hominium ei negaretur: quòdquè Imperij fines ingressus, Rex Vuandalis implicaretur: Regi sororem suam, cum eo quem accæpit apparatu, intactã remisit. Quod Kanutus grauiter accipiens, manifestas ex illa die inimicitias contra Imperatorem cœpit exercere: ut omnem terram Vuagarorum, Holsatorum, Sturmariorum, Polaborum, usquè ad Albiam sui iuris esse diceret: &

Rex contra Cæsarem.

ret:& eam per Vuandalos Orietales, quos, ut diximus, sibi asciuerat, iussit euastari. Matre deinde Regis, à Ludouico Lantgrauio, qui ex sorore nepos erat Imperatoris, repudiata, & ad terram suæ natiuitatis sine honore reuersa: conquesta est, in multis se à marito iniuratã. Vnde etiã magis instimulatus, iustã se causam contra Teutonicos habere, arbitratus est. Per occasionem autem Hartuici Archiepiscopi Bremen. per eius tempora Thietmarsi ab illo armis presi, se coniunxerunt Regno Danorum: sua sponte se submittentes Vualdemaro Slesuicensi Episcopo, & perinde Danicæ coronæ subiecti: aut si hoc dicere magis conuenit, sociati. Sancto enim Petro se subdidisse perhibent: qui in utraquè Ecclesia, & Bremensi, & Slesuicensi patrocinium habet.

¶ Vualdemarus Episcopus regnum Daniæ ambiens, persuasu concordiæ ineundæ, capitur, & incarceratur. Marchio exercitũ soluit. Adolphus re infecta, uix æris multa Regẽ placat. Caput. vij.

WALDEMARVS inde Slesuicẽsis Episcopus, cùm & nuncijs, & literis egisset apud amicos querelam, de Regno sibi paterna successione debito: cùm esset Kanuti filius, & ille Magni, is autem Nicolai: obtinuit non contemnendam ex Noruagia classem, ad inuadendum Regnũ. Ex Germania quoq; commouit, quos sciebat Regi ob offensam Imperatoris infensos, Ottonem Marchionem, Bernardum Saxoniæ Ducem fratres, Adolphum Holsatiæ Comitem: qui nuper ex peregrinatione terræ Sanctæ rediens, terrã suam inuito Henrico Leone recuperauit. Cùmq; à mari inuaderet Regnũ Vualdemari: à terra oppugnauêre Otto Marchio, & Adolphus, atq; Bernardus Comites: ingressi Daniæ Regnũ, transito flumine Eydora. Erant qui Vualdemaro Episcopo suaderent: ut non armis, sed tractatibus apud Regem ageret: quod æquum uideretur, constituendũ à Rege & Proceribus: præsertim, [redacted]. Persuasus ille, credidit: & ubi publica fide interposita agendum putauit: uinctus, catenatus, & in carcerem coniectus est. Adolphus nihil horum sciens, cum armatis processit grassabundus usq; in Slesuig. Marchio aliquandiu moratus, cùm Regem occurrere non cerneret, reduxit agmina: Adolphus uerò in armis permansit. Ob eam rem infensus Rex Adolpho: siue (ut alij tradunt) ut socero suo Henrico Leoni placeret, arma intulit Nordalbingiæ: siue ut Imperatori rebellionem, quod cupiebat, ostenderet: siue omnibus his, siue quibusdam causis, siue harum una, cœpta res est labore plenissima. Cunq; Rex uirtute illa procederet, ut nulla ei ex parte Adolphus posset uiribus resistere: intermissis amicis, ære placandum duxit: ut à

Vualdemarus Episcopus capitur.

Marchio abducit exercitum.

Adolphus uastatione cessans, agmina reduceret. Nam mille quadringentis marcis argenti denariorum numeratis, Regem fecit in Regnum redire. — *Regem placat.*

¶ In Regem Comites aliquot exercitum parant. Cæduntur Dani. Adolfus post alteram expeditionem, tertio Regi arcem pacto tradit. Caput. viij.

NEC inmemor Rex Kanutus, Ottonem quoque Marchionem in se arma pro Vualdemaro uertisse: classem perarmat. Vuernouiam inmittit. Ductorem facit Episcopum Cancellarium suum, cum Durberno fratre: ipse monti confidens, spectatorem se præbet. Non diu cunctatus Otto, transgressis in terram Danis, qui iam Vuandalorū arma haberent auxiliaria: ipse quoque Saxonibus stipatus, & Vuandalis, hosti obuiam pergit. Vbi conseruntur manus, effulsit Saxonum uirtus. Dani cęduntur. Cadit inprimis Durbernus Episcopi frater: ipse capitur Episcopus: reliqui se fuga præcipiti in naues contulere, lacerè reliqui ad Regem nauigant, Ductoribus à tergo relictis. Episcopus tamen cùm præter Religionis suæ uotum se armis immiscuisset, carcerem expertus est. Sed dum illum simulatione ægritudinis laxiorem impetrat, cum subærato custode fugam init: elapsusque redit in Regnū. Hic fuit exitus infelicis illius expeditionis in Marchionem. Et cùm proxima bruma, Marchio, iunctis Adolpho armis, uastaret Daniæ subiectam Vuandaliam, Regis in se indignationem idem Adolphus fecit recrudescere. Quocirca Rex, appropiante iam Verno tempore, reparauit agmina, moturus in Nordalbingiam: & peruenit ad terminos Eydoræ, ubi est arx Reynoldi, limes utriusque ditionis. Comes autem intrepidus illi occurrit, copijs non paucis undecunque contractis. Hartuicus Archiepiscopus Bremen. Otto Marchio, Simon de Tekenburg, Mauricius de Aldenburg Comites, manus contulerunt, Adolpho suppetias ferētes. Cùm ille omnium necessitatibus prospiceret, [illegible] unde ei tanta rerū copia suppeditaret. Dirimebat eos fluuius: nec Rex transire [illegible] nec Comes tanti facit, uadum transilire. Rex tertiò ducebat agmina sua: & Comes amicis uale facto, se paribus obsequijs deuincit. Vix hyems transierat, Comes ad communitionem eius arcis animum intendit: ut clauem terræ corroboret. Sed tempus ei non permittitur. Nam ante consummationem inchoati operis, Rex expeditionem renouat: ac ducit in Comitem. Stabant utrinque agmina minantia. Sed Comes iam longè impar uiribus Regis, amicos submittit, qui rem dirimerent tractatibus. Rex placari non potuit, nisi arce in manu eius tradita. Tum illam magnis conatibus Rex communiuit: ut inde quoties uellet, in apertam Holsatiam detonaret. Strauit pontem super flumine: ut liber illi

Dani cæduntur.

Arx Reynoldi Regi traditur.

illi sit transitus in terram.

¶ Arx Louenburg Comitibus Holsatiæ traditur. Thietmarsia deprædatur. Proscripti Vualdemarum Ducem in Holsatiam pertrahunt: ubi aliquot occisis, Hamburgum Adolphus fugit.

CAPVT IX.

VNQVE per idem tempus Adolphus, cum Adolpho de Dasle, Louenburg, Henrici Leonis iam arcem oppugnaret: nec fiderent defensores tuêri: occultò mittunt ad Regem Kanutum, illi arcem offerentes. Ille non segnis, submittit qui eius nomine accipiat, Regis signa de turribus promat. Sed ita urgebant obsidionem: ut fame defecti, priusquàm aut nuncius Regis, aut eius arma uenirent, Comites deditam arcem acciperent. Hæc noua indignationis causa in Adolphum Comitem. Adolphus interim de Dasle, ab Vuandalis, Regio iussu pulsus ditione, cũ Adolpho Holsatiæ: Thietmarsiam ingreditur: & quia Regi fœderata fuit, in eam se uindicantes, multam inde prædam retulerunt. Interea causa extitit, qua Adolphus quosdam ex militaribus de terra proscripsit: alios ære mulctauit: qui se omnes ad Ducem Vualdemarum in Iutiam contulerũt. Hi quotidiè semina bellorum dissiparunt, & disseminarunt, attrahentes in partem Regis, & Ducis fratris, quos poterant: ex amicis quosdam pecunia, alios feudis, alios promissionibus allicientes: ita ut Comiti difficilis, Duci autem facilima fieret ratio gerendi belli. Quid enim poterat Comes, alioqui Regi & Duci uiribus impar, sine militibus? Vualdemarus ergò Dux, rebus ita comparatis, agmina ducit in Holsatiam. Comes illi quibus poterat uiribus occurrit in loco qui dicitẽ Stilnoue. Collatis utrinquè armis, longè impar Comes, multos suorum amisit: alios cæsos, alios captos. Ipse uix fuga elabitur, receptus in Hamburgum, oppidum sibi semper fidissimum.

Louenburg Comitibus Holsatiæ se dedit.

Adolphus fugit.

¶ Dux Vualdemarus Hamburgum, Lubecam, aliquot item Holsatiæ Vrbes & Arces, insigni uictoria in deditionem cogit. Caput. x.

VO tempore progressus Dux, Itzeho capit. Plune etiam oppugnatum accipit deditum: Segeberg, atquè arx Trauemunde sola restiterunt. Dux quoquè fortunam secutus indulgentem, Hamburgum progreditur, obsidione firmaturus. Comes autem, quia non satis communitam uidit urbem, exijt ea relicta, ubi Ducem appropinquare cognouit. Ciues autem rerum desperatione cessere uictori: obuiam profecti, cum honore suscepere uenientem: nec ulla illi arma obiecerunt. Erat tum annus Ducentesimus post Mille. In-

Hamburgen. Duci Vualdemaro se dedit.

de mouẽs, postero Dux die uenit Bergersdorp. Et inde duxit in Louenburg: quod adhuc tenebant Adolpho fideles. Raceburg, Gadebusch, Vuittenburg, quæ iuris etiam Comitum erant de Zuerin, cessere uenienti. Deinde Lubecam ciuitatem tum florescentem, & uehementer augescentem, uno uictoriæ cursu in deditionem accipere contendit. Facto autem oppugnationis & obsidionis apparatu, ciues rebus suis diffisi, cùm defensorem non haberent: longè illis Imperator. Henricus, profugus item Adolphus Comes: igitur necessitati parentes, Duci cesserunt: præsertim, quòd æstate proxima, cùm Comes Thietmarsiam uexaret: ciues eorum, & naues Piscaturæ in Scania instantes, detinerentur captiui. Pacta ergò ciuium suorum libertate, & ueteribus consuetudinibus, Duci, & perinde Regi se permiserunt, Anno Millesimo Ducentesimoprimo. Tum Dux per Holsatiam ad se pridem cõfugientes, à Comite proscriptos, uel emunctos, pręficit Arcibus. Ex ciuitatibus aũt accæpit obsides: & reuersus est in terram suã.

Lubeca se Duci, seu Regi dedit. Anno. 1201.

¶ Hamburgum Adolphus, Ciuium fauore recuperat. At reddere Duci cöactus, uinctus per Holsatiam ducitur in Iutiam, carceri traditus.

CAPVT XI.

IAM omnis Nordalbingia in ditione Regis erat, cum Lubeca ciuitate primaria Vuandalorum: cùm Adolphus Comes, Stadensem à se pridem occupatum teneret Comitatum. Inde quantis potuit uiribus mouens, Hamburgum contendit. Oppidani autem erant iustis de causis Comiti coniunctissimi: unde facilè eiecto Ducis Slesuicensis, quod ille reliquerat præsidio, sub Rodulpho Præfecto, urbem occupauit. Erant in Holsatia quoq; qui spem illi facerent recuperandæ ditionis: qua fiducia in oppido suo permansit ad Christi usquè Natalia: non prospiciens quod futurum erat, per brumam sibi fugam difficilem, ubi propinquaret hostis. Vualdemarus uerò Dux, ubi comperit Adolphum redisse Hamburgum, iam se in casses coniecisse illum arbitratus, per brumam reduxit exercitũ: & obsedit oppidum necdum satis communitũ, nequè commeatibus stipatum, ut obsidionem diu toleraret. Dux magnis suorum copijs omnes aditus atquè exitus obseruabat. Albis fluuius erat algore intransibilis. Nam glacies necdum benè firmata, necq; naues, necq; uestigia perferebat. Comes in arto positus, quo se uerteret ignorabat. Eruptionem pertentare, & armis peruadere tantum exercitum, desperationi deditum consilium uidebatur: expugnationem demorari, extrema omnia minabatur, & atrocem ab irato hoste exitum. Deditio restabat: quando nihil erat usquàm suauius. Sed erant in castris Ducis, qui Comitis sortem misare-

Hamburgũ Adolphus recuperat.

miserarentur: inter quos Guncelinus Zuerini Comes: qui &si dudum duras partes fecerit Adolpho coram Henrico Leone iam defuncto, nunc tamen non æquis animis accæpit Regis imperium: & locutus cum Duce pro Adolpho, ad hoc rem deduxit: ut reddita in manus Ducis arce Louenburg, quam homines Comitis tenebant, liber esset. Quam rem ut perageret, urbe Hamburg egressus, sub custodia erat Guncelini. Thietmarsi, qui erant inter auxilia Ducis, ubi audiuerunt Comitem esse in castris, & manibus Guncelini: irruptione facta, tumultuantes eum uolebant occidere. quòd proximè terram eorum uastauerit. Guncelinus cum suis defensionem suam opposuit: & nisi accessissent copiæ Ducis, ipsum cum Adolpho perdidissent. Progressus Dux cum agminibus, Louenburg contendit: ibi Adolphus monuit, hortabatur, precabatur, etiam obsecrabat Arcis custodes: ut suam sortem miserati, traderent arcem Duci. Illi adamante duriores, nihil mouebantur: sperantes nescio quid, aut fortè Comiti ex quibusdam causis infensi. Comes ipse mox compedibus & manicis uinctus, per Holsatiam quondam terram suam trahitur, hostibus Danis ludibrio, suis uerò mœrori: & perducitur in Iutiam, carceri traditus cum Vualdemaro Episcopo.

Irruptio in Adolphum

¶ Affinitas Principum Germaniæ contrahit per Ducem Vualdemarũ. Kanutus Rex Lubecam uenit, honorificè exceptus: & post nonnulla per illum tentata, in sua rediens, mortem obit. Caput. xij.

ANNVS hic erat post natum Christum, M.cc.ij. cùm Adolpho capto, Dux omnẽ teneret Nordalbingiam: mox affinitates inijt cum Principibus Germanorum. Nam Otto Romanorum Rex, germanam suam despondit Vualdemaro Duci: ac nuptijs peractis in Hamburg ei tradidit. Vicissim Regis & Vualdemari germanam Helenam, accæpit Ottonis Regis frater Vuilhelmus, Henrici Leonis ambo filij: habentes fratrem etiam Henricum Palatinum Rheni. Lætata est omnis terra Holsatorum: sperans cum sorore Kanuti Regis, totam habiturũ in dotem. Sed spes illa destituit expectantes. Ipse tamen Vuilhelmus Daniæ Regis sororius, sæpius à Rege, & fratre eius Duce, in multis honoratus, dignitatẽ nominis sui multis præferebat. Proxima igitur Æstate Rex Kanutus uenit in ciuitatem suam Lubecam: & gloriosè susceptus est à clero, & omni populo. Ad cuius introitum redditum est præsidiũ in Trauemunde: quod hactenus fideles Comiti tenuerunt. Vnde Rex non paruam accæpit lætitiam. Prouinciales quoque concurrentes, omni hilaritate & alacritate se obsequio Regis obtulerunt. Rex ergò procedens usque Molne: & accæptis obsidibus pridem

Anno Christi 1202.

neglectis, ad sua reuertit: fratre Duce procedente contra Louenburg. Quod cùm capere nõ posset, restaurato præsidio Haddenberg, quod Louenbergenses euertêre: firmatisq; præsidijs, ad sua & ille reuertit. Interim Ducales obsidioni Zegeberg, quod pro Comite seruabatur, institerunt. At diu frustrantur. Sæpius erupêre obsessi: & strage peracta in hostes, cõmeatus eorũ abstulere. Superueniẽs autem Dux, grauius urgebat obsessos oppugnationibus. Sed nihil ad rem. Ipsi intus fiducia pleni, calcem sparsere: quò farina crederentur abundare. Vix autem in sua Dux redierat, & tristis illum nuncius conuenit: fratrem suum Regem, inmatura morte subtractum. Quocirca nihil ille moratus, contendit in Regnum. Quod illi omnium unanimi consensu, Regis germano clarissimo, mox delatum est.

Kanuti Regis mors.

¶ Vualdemarus Kanuti frater, Rex Daniæ declarat. Arx Louenburg se dedit. Adolfus Comes datis obsidibus liberatur. Caput. xiij.

Vualdemarus Rex. II.

Aldemarus Vualdemari Regis filius, Kanuti proximi Regis frater germanus, in Regnũ peruenit. Regalẽ de more benedictionẽ illi D. Andreas Lunden. Archiepiscopus impendit. Et eodẽ año circa Augustũ, cum magna gloria, & innumera suorũ multitudine Lubecam ciuitatem suam intrauit: ibiq; Rex Danorum, Vuandalorũ, ac Dominus Nordalbingiæ ab omnibus salutat. Prima illi expeditio fuit, ad oppugnandũ diu desyderatã arcem Louenburg. Quam multiplici iure deposcebat. quòd Adolphũ Comitẽ, eius captorem teneret. quòd Henrici Leonis filiam coniugẽ haberet. quòd à leuiris suis illi permissa esset. Igit omni bellorũ apparatu, Danis, Vuandalis, Thietmarsis, Holsatis renouat obsidionem. Fortiter oppugnant: qui intus fuere animosè defendũt. Multi cadunt: uulnerantur plures: labor improbus non cessat. Cœpit interim pœnitere arcis custodes, quòd dominũ suũ Adolphũ, nup pactionibus nõ redemissent. Igitur colloquiũ depoſcũt. Quod cùm permissum esset: interuẽtu Pontificũ, res in eũ modum componit: ut tradita Arce, Comes liber foret: sed ut rata manerent quę agerentur, Obsides darentur. Pro Comite placuit, ut Comes duos daret ex filijs proprijs: & unum ex filijs Adolphi de Dasle: insuper & unum ex filijs Henrici Comitis de Dannenberge: & octo filios Ministerialiũ, hoc est, uasallorũ. Firmatumq; est ex Regis parte: ut post decem años Obsides liberi essent. Si tamen intra decem annos, aut Rex, aut Comes decederent, omnino obsides redderẽtur. Sic libertati donatus Comes, in Schouenburg redit. Nec unquàm credo illũ in hanc redijsse terram. Nam quę postea sub nomine eius facta leguntur, ad filiũ eius referenda sunt. Sic suadet ætas. Iam enim Quadragena-

Louenburg obsidetur.

Deditur cõditionibus.

dragenarius erat hic Adolphus, cùm rediret post captiuitatem in terrā suam: igitur quæ post. xxx. & xl. annos facta memorantur, eius annis non congruunt: nauigasse in Liuoniam: bella multa contulisse cū Danorū Regibus. Hæc enim is Adolphus peregit, qui postea Ordinem introiuit diui Francisci, quem huius extitisse filium contendo: cum uidelicet, quem puerum ferūt impetratum à patre per nobilem fœminā Dest: aduectumq; in Holsatiam, cuius auspicijs Holsati Danos cœperunt primùm Zegeberge: deinde reliquis suæ terræ Arcibus propellere: donec magno prælio uictum Regem Vualdemarū, à suis abigerent ceruicibus. Sed hæc infra: & plenius in nostra diximus Saxonia. Saxoniæ libro. 7.

Vualdemarus Slesuicensis Episcopus, certis conditionibus carceribus eximitur: Bremensisq; Ecclesiæ Archipræsul nominatur. Caput. xiiij.

COMITE ergo uinculis suis soluto, concaptiuus eius Vualdemarus Slesuici Episcopus, in uinculis perdurabat. Sed pietate domini Andreæ Archiepiscopi, & aliorū qui pro ipso interueniendū putauerunt, à captiuitate tandem relaxatus, exiuit hoc pacto. Quia enim idem D. Vualdemarus uir nobilis erat, Regis Kanuti, quem Sueno perdiderat, filius, Magni patrimonij hæres: & contra Kanutū proximum Regem, & Vualdemarū tunc Ducem, nunc Regem senserat, perniciosa multis eius liberatio timebatur: Consilio inito, negociū perlatum est D. Apostolico, Quo per nuncios agente, D. Vualdemarus isto pacto relaxatur: ut nunquàm in ea uicinia cōmaneret, in qua Regib. aut formidabilis, aut suspectus degeret. Quod ipse sacramento suo cōfirmauit. Rex ergo datis sumptibus, ad D. Apostolicum illum misit: ut ibi consisteret, donec alio Pontificatu donaretur, Vualdemarus tamen eas malè impleuit conditiones. Quia Philippo Romanorum Regi, qui Ottoni colluctabatur, sese coniunxit: questus iniurias suas: & inde de Archiepiscopatu Bremensi contendit. Quod in Metropoli nostra diximus. Sed quod huic consentaneum est loco, cùm circa annos Domini Millesimum Ducentesimum septimum, Hartuicus Bremen. Archiepiscopus uita excessisset, grauiores per Vualdemarum Ecclesia motus excæpit. Nam multorum in electionis negocio illuc inclinabat sententia: ut Vualdemarus olim Slesuicensis Episcopus, nunc Bononiæ agens postularetur. Fuerunt tamen, qui illi electioni se subduxerant. Quorum primarius Burchardus maior Præpositus, cum quibusdam cohærentibus: Hamburgenses autem Canonici, propter Regem Vualdemarum, cui iure suberant, suspecti in hac postulatione ducebantur. Qui uidētes se contemptos, & in electionis negocio præteritos, huic contradicebant: præferentes

Quibus conditionibus Vualdemarus Episcopus liberat.

Metropolis meminit.

Ecclesiam suam esse Matricem: unde fluxerit Metropoliticus honor, Bremenses tamē missis Legatis honoratis, tam de Clero, quàm de Ministerialibus D. Vualdemaro, electionem canonicè factam insinuarunt. Ille autem sumptis profectioni necessarijs, unà cum Bremensis Ecclesiæ Oratoribus, Apostolico se conspectui præsentauit.

Vualdemarus postulatus Episcopus Romam proficiscitur. Pontifex Vualdemarum abeuntem excommunicat. Caput.xv.

GRATVLATVR Pontifex de profectione aliâs destituti: sed non præcipitauit implere, quod in disputationem præsumebat casurū. Superuenêre Hamburgensiū nuncij: & electioni (siue eam quis postulationem putauerit: cùm esset tamen antea à sua absolutus Ecclesia: non postulatio, sed Electio dici debuit: si modo canonica extitisset) se opposuêre. Venit quoq; Regis Orator Petrus Roschildien. Prępositus, sine literis: quas in itinere latronū incursatione se querebatur amisisse. Hic commonefecit summum Pontificem iurisiurandi quod fecisset: Nunquàm se in eum locū collocaturū, in quo Regi grauis esse posset: at hic omnino esset Regi suo & suspectissimus, & molestissimus. Quibus cognitis, Vualdemarū Papa per aliquot dies demoratur: quousq; de fratrum suorum consilio deliberatus, constitueret, quid de eo ordinaret. Vualdemarus autem uidens se in arto positū, illicentiatus abscedens, se ad Regem Philippum contulit: quem sciebat Ottoni, & Danorum Regi contrarias fauere partes. Apostolicus autem missis Epistolis ad omnes Germaniæ & Gallię Ecclesias, Vualdemarū inobedientem, districtè excommunicauit. Bremenses tñ hoc diu ignorabant. quia literas Apostolicas nemo illis diu exhibere præsumpsit: donec in publica Missa quidam inter offerētes delitescens, eas imponeret altari. Crediderim ego, Bremenses hac maximè ratione inclinatos Vualdemaro: ut per eum uirum Regij sanguinis, & qui multos haberet in Regnis sibi affectos, recuperaret Bremensis Ecclesiæ antiquum honorem suæ Legationis, & superioritatis per Regna quæq; Aquilonis. Sed ea spes cum Vualdemaro euanuit. Philippi tamen Regis nutu intrauit Diocesim: & exceptus est ab his qui eum elegerunt.

Rex Vualdemarum Episcopum insequitur. Stadium Episcopus ui obtinet: quod tamen Burchardus denuo recuperat. Caput.xvi.

REX AVTEM Vualdemarus audito introitu cognati sui, quem hostem suū nō dubijs signis cognouerat: eum impedire, & aliū substituere uenit cum exercitu. Iam tamen Gun

celinus Comes, & Henricus frater eius à Regē auersi, pro hostibus habebantur. quòd pridem Ioannem Gans Regi fidelissimum, arce sua Grabau destituissent. Misit in eos Rex cum parte copiarum Albertū: quem iam Nordalbingiæ præfecit. Hic primùm arcem Boytenburg Comitibus parentem, excæpit. Deinde omnem terram peruastauit. Hunc Albertum, quis, & unde fuerit, multi dissimulant. Ego aliquando Vuilhelmi de Braunschuueig filiū arbitrabar, natum sorore Vualdemari Regis. quòd nonnulli Annales, eum Regem auunculum testantur Alberti. Sed non patitur annorum ratio: ut anno secundo celebratis nuptijs, ut diximus, post, Mille ducentos, iam inde natus puer, annos octo. x. uel. xij. ductaret exercitum. Vnde in illorum transeo sententiam: qui Comitem de Orlemunde astruunt fuisse Adelbertū: filium Henrici, qui occiso apud Demin secundo Adolpho, tutor paruuli Adolphi erat: matrem eius coniugem ducens. Vnde potuit Albertus esse uiuentis Adolphi, & in Schouenburg agentis frater uterinus. Vualdemarus Episcopus, cùm intelligeret Regem in se hostiliter uenire: & ipse copijs contractis, ditionem eius inuadere tentauit. Sed detinuit eum Burchardi Præpositi, qui & ipse ad Archiepiscopatum aspirabat, conatus: usus Hamburgensium, & quorundam Bremensium fauore. Et in primis Regem Daniæ sibi conciliabat: atq; ab eo inuestituram accæpit: præsertum de ea ditione, quę ultra Albim est. Cumque perinde Hamburgum pro se teneret: per amicos Regis Stadium quoq; sibi conciliabat. Iam fortè Adolphus arma Regis fugiens, illud dereliquit oppidum. Vualdemarus autem Episcopus, ordinatis insidijs, Stadium occupare conatur. Sed cura eorum qui pro Præposito agebant, Vualdemarum exclusit. Cùm autem insidiæ non procederent, uim adhibere properauit. Nam contractis undiq; per Diocesim Bremen. armis, obsedit Stadium: & expugnauit, & diripuit: uix elabentibus qui pro Præposito senserant. Postea tamen Burchardi pars rursus inualuit, & capto oppido habitauerat ibi. Rex enim facto iam ponte, transiuerat in plerisq; locis Albim: unde equitatum circummittens Vualdemaro Episcopo, terram fecit insecuram. Firmauit autem arcem Horburg ad pręsidiū eius electi, quem Rex ipse aduersus Vualdemarum Episcopum, susceperat defensandum.

Stadium Episcopus diripuit.

Burchardus recuperat.

¶ Rex Burchardum tuetur. Triganiam celebrat. Otto iiij. Hamburgum possidet: quam Rex rursum ui obtinet. Liuonien. Christo lucrati, ad uomitum paganismi redeunt. Caput. xvij.

TANSIERANT in hac conflictatione dies plurimi, cùm Bremenses Vualdemarū, Rex Burchardū tueretur. Sed interueniente

seruueniente nouatione propter Gerhardum Osnaburgensem, Praepositum confirmauit: & Rex uiribus reuocatis in Regnum, Vualdemarum iam alijs oppositum reliquit. Ille quoque à Bremensibus relictus, Stetingos, quos primùm habuit aduersarios, coepit pro se Ecclesiae inmittere. Hi damna plurima intulerunt. Sed Vualdemari partes cum Philippo Rom. Rege conciderunt. Venit quoquè idem Episcopus ad calcem uiuendi. Nam finem ei properarunt, & curae, & labores. Interim Rex Daniae Vualdemarus, mortua prima coniuge, Ottonis sorore, cum qua etiam finijt familiaritas, quae Regibus intercessit: duxit filiam Regis Böemiae Ioannis Margaretam. Sed nec illa diu superstes erat: & accaepit tertiam, quae erat soror Fernandi Comitis Flandriae, mulierem pulchram nimis. Interuenit autem causa: qua Rex idem iratus Stadensibus (fortè, quia Vualdemarum Episcopum fouerant: uel quia Comes Adolphus inde Hamburgo insidiaretur. incerta enim causa fuit) multis nauibus Albim intrauit, Stadium inuasurus. Sed Palatinus Rheni, frater Ottonis Regis, impediuit. Iam enim quibusdam ex causis, quae non apparent in Annalibus, dissenserant Saxonum fratres Principes à Rege: intercidente affinitate per mortem Reginae. Deniquè Imperator Otto, Anno Christi. xv. post Mille ducentos, cum fratre, & Marchione de Brandenburg, cùm adhuc uiueret, & interesset Episcopus Vualdemarus, Hamburgum obsedit: & cùm firmum satis perferendae obsidioni non esset, dedidit se Imperatori. At anno statim sequenti Rex Daniae Vualdemarus, contracto graui exercitu per brumam, rigente iam Albi per glaciem, Stadium petiuit. Sed cùm illa iam liquesceret, formidans redeundi difficultatem, omnem uim suam contulit in Hamburgum. Firmauit igitur praesidium fortè ad Albim infra urbem, eo crediderim loco, qui nomen seruat Nouae arcis, in parochia sancti Nicolai. Tum enim ea ciuitas, praeter diui Petri parochiam parum includebat: ut inde seruaret, ne quid uel importaretur, uel exportaretur. Et Comes Nordalbingiae Albertus, aliud firmauit praesidium supra urbem. Cuius rei difficultate pressi ciues, muros quidèm defenderant, sed fami dominari non poterant: ideo se Regi iterum dediderunt. Et hanc arbitror extitisse causam, cur oppidum istud Imperio sine medio subesse putaretur aetate nostra. quia ab Ottone Quarto expugnatum, sacramenta praestitit Imperio. Nec diu tamen potuit implere. cùm indefensum ab Imperatore, iterum Danorum Regi subesse cogeretur. Per quae tempora labor iste eximius in Liuonia fuit: ut ad CHRISTI fidem conuerteretur. Eò nauigabat Albertus Nordalbingiae Comes. Nec diu REX ipse Vualdemarus cum agmine graui secutus est. Cùm & apprehensa terra, extruxit Renaliam: & possedit

Rex trigamus.

Ottoni IIII Hamburgũ se dedit. Anno, 1215.

Hamburgũ Rex recuperat.

possedit aliquandiu: quo iure etiam nunc sibi dicitur uendicare. Sed hoc certum est: quòd Ecclesiasticum ius illius ditionis, ex Dania pendet. Deinde proximis annis Lealensem terram occupauit cum Alberto Comite: & in ea urbē extruxit. Sed eo in sua redeunte, Pagani omnia euersa, redegerunt in uastitatem.

¶ Henricus Comes Zuerini, Regem insidijs, & Albertum prælio capit, ambos carceribus mandans.

CAPVT XVIII.

ANNVS erat post Mille Ducentos. xxiij. cùm Henricus Zuerini Comes, fide publica in Daniam euocatus, ad reconciliationem & gratiam Regis aspirabat. Cui cùm Rex duras conditiones opposuisset, & difficilimam faceret uiam recōciliationis; obseruabat tempora, quibus Rex in castris manēs, à suis non satis obseruabatur. Serum erat tempus: & Danis pro sua consuetudine potis, indiligenter excubiæ seruabantur: utpote in Regno longè ab hostibus, nihil hostile formidabant. Henricus autem ante cuncta prospiciens, cum negligentiam Regiorum custodum non ignoraret: fortè in uenatione Rex erat, & quieti deditus, profundius soporatur. Henricus iam naue procurata, Regis papilionē ingreditur (audax facinus) et occluso spiritu oris, uinctum extrahit Regem: ac Comitibus ad uim præparatis, Regem deducit in nauim: impositumq́, secum perducit in Dannenberg: ibiq́ conseruat in carcere. Obstupuere qui audierāt uniuersi fiduciam uiri. Exemplum hic secutus est Frisonis: qui ueste coriaria substrictus, se misit in undas: & emergens propè alteram ripam, despaciantem Fridericum primum Imp. circumplexus, uoluebat in harena, ut secum traduceret per amnem. At superueniens unus & alter, gladijs effugauerunt latronem. Ille quidèm exitu frustratus: sed Henricus quod cogitauit peregit. Proximo autem Anno Henricus Rex, Imperatoris Friderici Secundi filius, descendit in Bardeuuicum: Curiam ibi pro more Regalem instruens. Causa aduentus erat: ut de liberando Danorum Rege ageretur. Aderat quoq́ Colonien. Archiepiscopus. Et cùm multa tentassent, non profecerunt. Rege autem iam capto, cùm quieta uiderentur omnia: Comes Adolphus de Schouenburg. inuitatˀ ab Henrico de Zuerino, & Henrico de Vuerle Comitibus, & ab Archiepiscopo Bremen. Gerardo: insuper à terrę potentiorib. ut ueniat: terram in ditionem recipiat: & amissa iura recuperet. Iam enim (ut Holsatorū sunt Annales) Zegeberg, et quędā alia castella recuperauerant: cùm tenellū Ducē puerū habētes, se in libertatē uendicabant. Fecit Adolphus quod monebatur. Excæptus ab amicis, hostibus occurrit, Albertus Comes se uenīēti opponit. Et cōmissò prælio,

Rex insidijs Comitis Henrici capitur.

Historia, morionem se finxisse in castris Cæsaris, scribit; ad hoc à Mediolanis subornatum.

prælio, idem Albertus ab Henrico de Zuerino capitur: & ad auunculum suum Regem mittitur in carcerem.

¶ Rex magno se redimit. Bello posthac cum Nordalbingiorum fœderatis, superatur, & fugit. Caput. xix.

REX autem proximo tempore, cùm alia uia non esset, argento se redemit: datis. xlv. milibus marcarum argenti: exceptis iocalibus, atque inde per amicos distributis, ad precium & æstimationem trium milium marcarum. Sed ut Albertus Comes laxaretur, Regis fideles, qui arcem Louenburg adhuc tenuerunt, pro Alberti relaxatione, Duci Saxoniæ Alberto, Bernardi filio tradiderunt. Iam Rex ipse omni in Nordalbingia destitutus fortuna, solam Lubecam tenuerat. Comites uerò, qui Regis arma ueriti sunt, reuersuri, inuitabant Albertum Ducem: ut ueniens reciperet quæ olim suæ ditionis, Rex proximis annis occupauit: & inter alia Lubecam præclaram urbem tueretur. Sed ignorabant Nobiles: iam sibi Ciues consuluisse de sua libertate, apud Fridericum Imp. Secundum, obtenta conscriptione, & liberatione Imperij: cùm obseruato tempore, arcem quæ erat in sua urbe, deturbatis custodibus exciperent: & confractam, in alios usus uerterent. Rex autem his ad plenum compertis: quòd in se cōspirarent uicini Nobiles, cum urbe Lubeca: parauit quanta potuit arma, ad recuperandam Nordalbingiam. Comites ipsi quoquè sibi consuluerunt. Nam arma contraxerant undecunque. Aderat Archiepiscopus Bremen. Gerardus cum copijs suis: Albertus Dux Saxoniæ: Henricus de Zuerin: Adolphus de Schouenburg. Ego filium cum patre affuisse coniecto. quòd tantum administrare bellum adolescens non poterat: sed septuagenarij patris potius consilijs, quàm armis fretus, tantam sit aggressus rem. Aderant quoque Vuandaliæ Nobiles, Henricus de Vuerle: & filij Boreuuini: cum ciuibus Lubecensibus quanta poterant multitudine perarmatis. Regi autem uenit auxilio D. de Lunenburg Otto, natus Vuilhelmo & sorore Regis. Et copijs iam quisque pro sua parte combinatis, concurrerunt die Magdalenæ in planis Bornehouede. Statim autem ut contulerunt manus, fortuna Regis inclinauit: & multis cęsis, atque captis, Rex cum filio fugam inijt. Otto capitur. Victoria fit Nordalbingiorum. Mira rerum cōuersio. Iste Ducatum administrans: & in primis Regni annis erat uictoriosissimus: nunc ubique uictus, omnia amittit in ętate uirili, quæ in adolescentia acquisiuit. Sed cùm nō diu post Henricus Zuerinen. Comes, diem suum obijsset: Guncelinus Ottonem dimittendum putauit. ut maiori eius in reliquum tempus gratia & fauore uteretur. Solus enim superstes fuit ex semine Leonis Henrici. Nam Otto, & Henricus fratres Vuil-

Belli apparatus utrinque.

Nordalbingi uincunt, Rex fugit.

tres Vuilhelmi patris eius, sine prole decesserũt mascula. Sed obstitit Dux Albertus Saxoniæ: qui nisi dimitteret illi Otto Hiddesacker, liberationi eius noluit consentire. Vualdemarus autẽ Daniæ Rex, cùm tres ex nouissima coniuge filios sustulisset: affectione incredibili in minorem ferebatur, nomine Vualdemarum: ut illum uiuens secum Regem iuberet consecrari: fratribus eius natu maioribus, non æquis ea oculis, ut credi potest, aspicientibus. Vxore autem accæpta Rex iunior, illam statim amisit. Nec longum tempus in medio, ipse secutus est præmorientem. Pater autem filio Regi superstes, Regnum quamdiu superuixit ipse administrauit. quòd filijs alijs malè fideret. Dux autem Abel duorum iunior, filiam Adolphi Comitis Nordalbingiæ duxit Coniugem. Hunc ego quartum accipio Adolphũ: qui postea fratrum Minorum Ordinem ingressus, Abelem fecit suorum liberorum adolescentum curàtorem. Quod in Saxonia nostra diximus.

¶ Rex & Adolphus frustra Lubecam terra & mari obsident. re infecta, obsidionem soluunt. Rex in Daniam rediens, in quarto anno morit. Caput. xx.

REX Vualdemarus senior, cùm iam arbitraretur urbem Lubecam magis magisq́ per singulos dies augescẽtem, in se, & in Adolphum Holsatiæ Comitem, cui iam benè uolebat, superbire: bellum ei cum dicto Adolpho indixit: & ipse Rex à mari, Comes uerò à terra infesti fuere urbi iam Imperiali. Ad ostium uerò Trauenæ duo erexere utroq́ latere præsidia: & hinc atq́ inde ductis catenis, aditum et exitum intercludere uoluerunt. Rex autem cùm magnã classem teneret in mari, ex grandioribus & iam uetustis, unam elegit nauim: quam saxis oppletam demersit, obstruendo portui. Quo facto, Rex classem retro parum egit: ut quid agerent ciues specularetur. Illi egressi, fossionibus institerant: alueum alium flumini præparantes. quod facile factu sunt arbitrati, ipso fluxu decurrentis fluminis adiuuante. Dum ibi conarentur, uenit uenalicia classis: & pleno uento adnauigans, ferreas catenas confregit: peruiumq́ reddidit portum ante clausum. Qua in re magnam inijsse gratiam cum Lubecensibus referuntur. Ego illos ipsos fuisse Lubecenses ciues arbitror, qui adnauigauerunt. Renalia enim noua ciuitas, needum in eum profecisse creditur modum, ut classem emitteret: quando nec ætate nostra multũ suis uiribus possit, nixa societate Lubecensium, & eorum qui in occiduis partibus egunt Mercatorum. Ea classe aucti Lubecenses, obuiam Regi ire contendunt, sex maioribus ex omni classe nauibus perarmatis. Rex autem declinauit in Vuernouiam: ibiq́ cõsedit. Lubecenses nuncio admonuere Vuandalos Boruuini filios; ut Regem à terra, illi à mari ado- Renalia urbs.

ri adorirentur. Nihil erat opus multis stimulis in eam gentem, quæ ab olim sua sponte Danis semper conflictati sunt. Igitur Rex utrinque expugnatus, in Lubecenses uertitur: & illis retro pulsis, classe sua redit in Regnum. Ciues autem deiectis præsidijs, portum suum in antiquum modum reformauere: Vualdemarus autem in Regnũ rediens, componendis utcunque rebus institit: & post annos quatuor huius nouissimi belli, in pace quieuit, Anno 42. post Mille Ducentos: cùm per annos quadraginta Regnum uaria fortuna administrasset, fortunatior iuuenis, quàm senex.

Vualdemari mors, Anno. 1242.

Ericus patri succedens in Regnum, à Lubecensibus impetitur. A fratre truncatus. Caput. xxi.

Ericus Rex VII.

Ericus inter filios eius natu maior, patri succedit in Regnum: & quoniam pater non ætatis ordinem secutus, utroque iuniorem fratrem illis in Regno præposuit: Abel Dux Slesuici, patris in hoc secutus iudicium, fratri se quoque præponendum putauit. Vnde factum est: ut principio fraterni Regni Abel duros motus excitauerit: sed tamen Ericus in Regno utcunque perdurabat. Cuius temporibus Adolphus Holsatiæ Comes, postquã in Liuonia aduersus perfidos diu pugnasset: reuersus in nouam b. Francisci religionem tum efferuescentem, pro recentia facti se transtulit: genero suo Abeli Duci Slesuicensi permissa tutela filiorum: quos ad literas erudiri cupiens, magnis sumptibus in Parisiorũ gymnasio iussit crescere. Interea Rex Ericus Lubecensibus infensus, patris iniuriam constituit uindicare: & primum quidèm ciues in Dania piscaturæ instantes, cœpit. quod ex paterno facto inoleuit. per eam uiam extorquere uolẽs quæ cupiebat. Sed liberatis per quamcunque occasionem ciuibus, ipsi armatam classem mittunt in Daniam populaturam. Peruenientes autem in portũ qui dicitur Mercatorum, ubi Rex plurimum consederat: Arcem proximo seculo ab Absolone Archiepiscopo fundatam, oppugnant: & solo deiecto complanant: onustasque prædis naues reducunt uictores. Hic Rex cùm esset Deo deuotus, honore præcipuo excoluit sanctum martyrem Vuenzeslaũ Boëmiæ Ducem: quem frater eius occiderat. Cùm autem Rex esset soporatus, uidit per quietem, eundem sibi dicentem martyrem sanctum. Confide frater. Adsum quem colis. Nuncius tibi uenio, eodem te genere martyrij absumendum quo & ego. Prius tamen Monasteriũ uolo construas in honorem Dei, & nominis mei. Euigilans Rex, certus, non fuisse uana somnia, in terra Renalensi Cœnobium cœpit erigere, quod ei uisio præcepit. Sed prius quàm consummaret, morte subtractus est hoc ordine. Visionem suam duxit in longa tempora consummandam: præsertim fisus, quòd necdum ex-

Adolphus fit monachus.

Steckelburg, Arcẽ Absolonis Lubecen. solo æquant.

Somnium Regis.

pleſſet

plesset iniunctum ædificendi Monasterium. Simul fretus fraternis ui ribus: quòd superiori anno reconciliati essent, ex longinquo dissidio fratrem suum Abel in ditione sua duxit uisitandum. Venit: fratremq; conuenit amicissimè. Ille uenientem Regem hospitaliter excæpit, ut apparebat: sed uixit in corde eius odium inexpugnabile: quod nullus fraterni sanguinis respectus, nullus compositionis modus, nulla familiaritas potuit exuperare. Nihil timentem Regem, cùm ad Scacos (calculos uocãt latrunculos) cum quodam milite Rex luderet: & omnem securitatẽ in fraterna domo præ se ferret, à fratris militibus captus est: & in nauim perductus. Lago quidam ex Dania miles illi præfuit, capitalis Regi inimicus: quem ubi Rex uidit, malà sibi ominatur. Ille ait, Moriẽdum tibi scito Rex sine ulla cunctatione. Sciebam inquit Rex, ubi in tuas manus perueni, esse de me actum: uerumtamen sacerdotẽ mihi iube adesse, ut animæ sempiternæ consulam. Quo adueniente, synceram ex animo peccatorum confessionem peregit, & absolutione percæpta, Sciebam inquit, mihi à fratre meo mortem impendi, sed non tam speraui properatam. Peccata quidèm mea deposcunt quod patior: sed non erit melior exitus fratri, nisi quòd resipiscat à malicia. Solent morituri nonnunquàm uaticinia edere. Et Rex quidèm in naui, ipso in lacu Slya, ad oppidũ Slesuicense, cæsus securi est. Inconsueta mors Regi. Cadauer saxo coniunctum, mergitur in profundum: non tamen diu post, inuentum est supernatare, ceruice adhuc per cutem adhęrente corpori. Inde translatum, tumulatur in oppido Slesuig apud fratres Prędicatores. Monstrant tamẽ in Ecclesia maiori locum, unde furto subtractum, in sepulchrum Regium ferunt translatũ. Frater autem iam Rex, ubi intellexit, inuentum fratris Regis corpus, iussit effossum deportari in Regium sepulchrum. Erat autem annus post natum Christum Millesimus Ducentesimus Quinquagesimus primus, cùm annos non plenè nouem in Regno peregisset. Qui huius necis conscij fuere, omnes malè perierunt. Lago ipse executor sceleris, in Holsatia obtruncatur à collusore. Hermannus quoq; Kerkuuerder miles, qui tum cùm Rex caperetur, cum illo ludum peregit, cùm conscius factionis putaretur, à fossoribus rusticis confossus perijt.

Regis mors securi.

Año. 1251.

¶ Abel fratri surrogatus, ab equite Sialandico impetitur, fugaturq;. In Frisia tandem occumbens.

CAPVT XXII.

ABEL Regis proximi frater, superioris filius, fratri surrogatur in Regnum. Quod malè partum, & fratri per uim extortum, non potuit esse diuturnum. Nam in ipsa sua Dania, præsertim in Sialandia bello impetitur, ab Henrico de Mildorpe mi-

Abel Rex.

lite. Cui Rex cum copijs suis congressus, uincitur, atq; fugatur. Multis suorum amissis: uictores in naues præda congesta, redierunt in sua. Creditum est: motum illum uenisse Regi ex Frisia, atq; Thietmarsia. Nam proxima æstate uindicare se uolēs Rex Abel, arma collegit plurima: & primos quidem impetus uertit in Frisiā Aquilonarem (Nortstrand uocāt) inde proximo traiectu transiturus in Thietmarsiam: unde coniectura est, inde prodijsse priores, qui eum lacesserunt hostes. Sed cùm improuidè depugnaret in Frisia: à Rustica plebe, Rex tantus, & tanta præditus armorū multitudine, cadit oppressus. Tum impletum est morientis fratris uaticinium: qui prędixit, nisi conuerteretur à uijs malis, proximè secuturum. Non hanc Regis expeditionem fuisse in Holsatiam, quisquàm præsumat. Cùm semper amicissimè uixerit iste Rex cum Leuiris suis, quorum tutelam gerebat. cùm illi absentes essent pro literarum studio: & redeuntibus in Hamburg, præsente Archiepiscopo Bremensi, liberrimè restituit ditionem, nihil sibi iuris reseruans: fretus etiam eorum armis in fratrem Ericum. Nō enim semel tantùm arma promouerat Archiepiscopus Bremensis cum Ioanne Holsatiæ comite: sed & filium Abelis Vualdemarum, qui cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis, studio literarum deditus erat in Francia: redeuntem, apud Coloniam (incertum quibus causis) captū & detentum, idem Ioannes ære suo redemit post patris mortem: datis, ut ferunt, sex milibus aureorum. Hic Vualdemarus patre cæso reuersus, à patruo Christophoro Rege permissus est administrare Ducatum Slesuicensem. Peregitq; æuum diu pacificū cum Comitibus Holsatiæ auunculis suis: semper memor puerilium studiorū: memor sanguinis proximi: memor beneficij, quod ei Ioannes impenderat, cùm eius opera ex captiuitate Coloniensi liberaretur.

A Frisijs cadit.

¶ Rex cum Regina in Leoheyde capitur. Liberati, tandem in pace reliquum ætatis transigunt. Comes uero Ioannes milite suo nondum disperso, iniuriam Lubecę passam, ulciscitur ferro & igne: eadem à Lubecēsibus postea passus. Rex Christophorus moritur. Caput. xxiij.

CHRISTOPHORVS proximorum Regum germanus frater, Vualdemari Regis itidem filius, succedit in Regno, iam dudum impacatissimo crebris Regum inuitationibus: quæ secum afferunt omnium rerum innouationes. Veniunt noua consilia, noua ministeria, noui mores. Hic Christophorus diu nullos expertus est magnos casus in Regno: sed quietè satis egit usq; ad tempora morientis Vualdemari, Ducis Slesuicen. Hic erat Regis ex fratre Abele nepos.

Christophorus Rex. I.

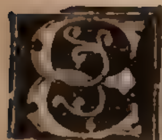
Reliquit

Reliquit autem Vualdemarus ex sorore Ioannis & Gerardi Comitum, filium Ericum: cuius administrationem in ætate minori sibi Rex desumpsit: arbitratus Regno conducere, ut unum iterum corpus integretur, extincto Ducatu Slesuicensi. Sed cùm Regis conatus intelligerent Comites memorati, pro suo nepote Erico arma sumpsere: & Regi nunciantes hostilia, occurrerunt uenienti cum expedito agmine in loco qui dicitur Leoheyde: ibiqꝫ Signa contulerunt. Vbi diu fortiter extracta pugna, inclinauit fortuna Regis. Cæsi plurimi: capti nonnulli. In quibus Rex ipse capitur. Non aberat longè Regina: illam quoqꝫ cum Rege captam, Comites perduxerunt in Hamburgum. Sunt tamen qui hanc rem non Christophoro, sed filio eius Erico narrent contigisse, ut caperetur. Nam Christophorum tradunt obijsse Anno. 59. cùm triennio post in Leoheyde confligeretur, Rege capto cum Regina. Et eam rem de filio Erico testificantur Annales Danorum. Inde post multos dies, multis argenti libris in redemptionem persolutis, relaxatur. Sed Ioannes Comes Holsatiæ, cùm adhuc uictrices cohortes suas teneret: memor iniuriæ quæ nuper illi Lubecæ prouenerat, cùm immunitatem urbis uiolasset: & uix tumultuantium Ciuium manus euasisset: uindicare se constituit: & mouens in prædia Lubecensium, ferro & igne cuncta uastabat. Sed ciues dissimulata in tempus inuasione, cùm ille agmina sua dispersisset: illi quoqꝫ inuocato Alberto Duce Brunsuicense, reddunt uicem Comiti. Vuagriam illi peruastant. Oppidum Kilonem obsident, & oppugnant: & incendijs, uastationibusquè peractis, cum præda reuertuntur. Christophorus autem in pace omnia administrauit: passus unicuiqꝫ suum esse, quæ pridem illi causa malorum erat. Inde ad añum Christi Millesimum Ducentesimum quinquagesimum nonum in fata concessit.

Rex cũ Regina capitur

Año. 1259.

¶ Erici & Regnum, & in affines Erici Ducis filios, atqꝫ Holsatiæ Comites tyrañis. Eodem tempore Magnus, fratrem Vualdemarum ex peregrinatione redeuntem, Regno expulit: & quòd ad Regem Daniæ confugerat, Scaniam deuastat. Rex Daniæ suorum conspiratione tandem perijt. Caput. xxiiij.

ERICVS adolescens, patri Christophoro surrogatur in Regnum. Hic cùm ad legitimam peruenisset ætatem, Agnetem duxit uxorem, filiam Ottonis Marchionis de Brandenburg. Cuius Regni tempore Ericus Slesuuici Dux, abijt in fata: duos relinquẽs paruulos, Ericum, & Vualdemarum: quibus Rex Ericus præesse uoluit iure sanguinis: multũ recusantibus de Holsatia Comitibus, Ioanne secundo, & Alberto, unà cum Henrico Gerardi filio. Rex tamen

Ericus Rex VIII.

 pere-

peregit quod uoluit: renouata Arce in oppido Koldinghū: unde quoties uellet, frænum iniiceret uniuerso Ducatui Slesuicensi. Imo Rex ipse, multum reluctantibus cum Duce Comitibus, totum penè Ducatum in ditionem suam redegit: paucis relictis in manu Ducis. Prænaluit enim Rex: nec momentum habere potuit, quod aduersus molitiones eius, utpote incomparabiliter maiores, Comites cum Duce conarētur. Cùm tamen Vualdemarus, qui solus remansit, adoleuisset. Per incrementum communium amicorum factum est: ut Dux recognoscens feudum ab Rege, quod prius noluisset, omnem terram recuperaret quæ dudum Ducatui debebatur. Cunq; bellum illi diuturnū esset in Ducem Iutiæ (hodiè uocant Slesuicensem) collatis uiribus Ducem cœpit: Arcem Tunderen subuertit. Reintegrata tamen deinde est gratia inter illos. Per huius Regis tempora, Vualdemarus Rex Sueonum pro Christo peregrinatus: cùm abesset, Regnum eius inuasit frater eius Magnus: nec redeuntem passus est ingredi. Ille diuertit ad Ericum Daniæ Regem, hospitaliter exceptus. Quod ipsum Magnus inuasor, ferre non sustinens: cùm adhuc Reges in se nihil molirentur, præueniens, mouit in Scaniam: eamq; ferro & igne deuastabat. Huius Regis temporibus Guidò Cardinalis Legatione fungitur in Dania. Causa Legationis hæc fuit: quòd Christophorus huius pater, Iacobū Archiepiscopū Lunden. captiuum habuit in causa Decimarum: & cùm annis ferè nouem durasset, ob hoc positum interdictum, Guido rebus compositis relaxauit. Ericus autem longæuæ pacis inde tempora sortitus, ad annum Christi peruenit post Mille Ducentos octuagesimum sextum: & cùm nihil foris hostile experiretur, suorum impetum euitare non potuit. Nam domestici eius, incertum quibus ex causis, conspirantes in eum, hostiliter confoderunt. Crediderim, gentem motibus assuetam creberrimis, non æquanimiter pacem, ac temporum tranquillitatem tolerasse: & cùm deesset quod foris cum laude peragerent, uersi in caput suum Regem, pro quo omnes mori oportebat, ipsi ad mortem prouexerunt. Nescia mens hominum fati.

Scania deuastatur.

Autoris manu annotatio in Originali.

Añō. 1286.

¶ Ericus maior natu filiorum superioris Regis Erici, Nobiliū suffragio Regno præficitur. Vualdemarus Dux, agnatorum paruulorum tutelam suscipit. Suboritur grauis simultas inter Regem & Archiepiscopū Lundensem. Expostulat Vualdemarus cū Rege: dehinc arma utriq; corripiunt. Res per amicos componitur: quo à fundendo sanguine abstineatur. Caput. XXV.

Ericus Rex IX.

RICVS trium Erici filiorum natu maior, adolescens tamen,

tamen, Procerum uoluntate in sceptra succedit: futurus magnificus, & splēdore gloriæ insignis Rex. Vualdemarus Slesuici Dux, legitimam pro minoribus subiјt administrationem. Inter Principes agnatos maior, & cui plurimum fideret Regina, rebus plus quàm ciuili bello in Regno perturbatis, erat Vualdemarus, procurandis rebus sollicitus. Cumq; staret in concilio, incumbens rebus gerendis: audit insidias sibi tendi ab his, qui sibi de morte Regis malè erant conscij. Nam præuenire conati uindictam, ipsum quoq; Vualdemarū opprimere sunt connisi. certi, quòd nisi eo extincto, salui esse non possent. Ipse ad pericula intrepidus arma poscit: & acceptis in illos, qui detecti fuere, desæuijt: alios strauit: nonnullos uulnerauit, quacunq; occasione manus eius effugientes. Quosdam captos, in Alsen deuexit, & uinculis mancipauit. Ericus cùm ad legitimos annos peruenisset, coniugem duxit Suetiæ Regis Birgerij sororem: cùm pridèm ipse Birgerius coniugem haberet germanam Erici. Ita geminatis affinitatibus, fortius inuicem sunt deuincti. Hic Rex grauem cum Archiepiscopo Lunden. gerebat simultatem, ob quædam Regni & Ecclesiæ iura. cùm quisq; suam partem (ut fit) iustiorem reputaret. Cædere coactus Archiepiscopus maiori potentiæ, Romam se contulit. Prius tamen carceratus, euasit. Et cùm summo Pontifici rem aperiret: misit ille Isaruum, ad Regem nuncium. Quem Rex pro Ioanne depulso, fecit Archiepiscopum. Regnū tamen mansit in Interdicto. Suffertur Ioannes ad sedem Rigensem. Aliquanto post tempore, iterum transfertur ad Bremensem Ecclesiam: Isaruus ad Salernitanam. ut careret Ecclesia, quam non erat ante ritè consecutus. Nec diu post, Rex Cancellarium suum misit in Vrbem, rebus componendis. Quod ita impleuit. Extitit deinde causa, quæ Vualdemaro Slesuicen. Duci Regem faceret infensum. Simultas primum uerbis expostulata, in apertum bellum processit. Vtrinq; comparatis sibi armis, contractisq; auxilijs, duxerunt in inuicem. Maior erat longè Ducis exercitus: nec incertus poterat uideri pugnæ exitus cùm ex hac maiori parte starent pugnacissimi plurimi. Sed interuentu communium amicorum, quùm iam ad pugnam parata starent agmina, res ita dirimitur: ut Duci Lalandia permittatur, quæ dissensionis uidebatur materia.

Coniugium Regis.

Manus Autoris.

Dirimitur pacto bellum.

¶ Ericus Rex Birgerio Suetiæ Regi suppetias laturus, multorum Principum concordias erigit: frustra tamen exercitu magno in Suedos mouit, operā & impensas perdens. Caput. XXVI.

ISDEM temporibus cùm Principes Vuandaliç apud Rostock, quem puerum dixere, contempta filia D. Alberti Marchio-

 nis,

nis, duxisset cōiugem, congentilis sui D. de Vualogasto filiam: iratus Albertus, malè minabatur contemnenti. At ille se subiecit Erico Danorum Regi: qui missis expeditis militibus, subditum suum egregiè defendit. Inde Rex Ericus, cùm cerneret res omnes in Suetia turbari: & magno ibi bello confligendum: operas impendit, ad pacandas res uicinorum Principum. ut illorum uteretur opera ad bellum memoratum. Intendit ergo animum ad pacandos uicinos Holsatos. Nam Comites succensi militaribus, plures eiecerunt de terra. Rex interposita opera, pulsos reconciliauit Dominis suis. Cumq; Magnopolensibus inciderent simultates ad urbem Lubecam: Duci quoq; Slesuicensi, & Comitibus memoratis turbata erat syncerit as: euocauit Rex Albertum Saxoniæ Ducem: & omnes quos diximus, in insulam Cimbriam, quam corruptè uocant Imbriam: ibiquè dedita opera, omnes & singulos quibuscunquè ex causis dissidentes, conciliauit inuicem: ut datis dextris, Regis nutu omnia pacarent. Qui de Lubeca missi sunt, cùm cernerent Regis tantam paci deditam operam: persuasis ciuibus, Regem decennio elegerunt Defensorem: per singulos annos mille illi marcas dependentes. Ex his quos diximus Principibus, Nobilibus, atq; ciuibus, Rex fortem & expeditum conflauit exercitum, mouens in Suetiam, Birgerium sororium suum liberaturus: quem fratres eiusdem Birgerij, Vualdemarus, & Ericus, Regno deturbatum, in uinculis esse iusserunt. Veniens autem Ericus Rex: omne Regnum, omnes portus, urbes & arces, atq; castella, ita reperit Teutonicorum impositis præsidijs esse communita: ut nihil ipse cum uniuerso exercitu suo perageret. Ibi perierunt labores & impensæ plurimæ: incassum Amici fatigati, qui tamen omnes Regi erant uoluntarij, maiora etiam pro illo subituri. Nec diu post, Otto Brandenburgensis Marchio, cùm antiquas exerceret in Regem simultates: audita magna eius & mirabili magnificentia: non passus ab eo diutius diuelli, in oppido Ribenisse occurrit Regi: conuenitquè, ut anno proximo Rostock confluerent. Ibiq; Marchio ipse centesimus, inter quos erant. xx. Principes, qui cingulum sumerēt militarem de manu Regis. Quam solennitatem quia in Vuandalia designauimus, hic transilimus.

Concordia Principum.

Teutonum præsidia.

¶ Vetus in Regem coniuratio, ab Vxore Ducis Lalandiæ proditur. Puniuntur Coniurati. Bellum atrox apparatur inter Marchionē & Regem: quod Marchionis morte non succedit. Rex item moritur. Caput. xxvij.

PER QVAE tempora patefacta est Coniuratio grauis in Regem Ericum, hoc ordine. Ericus Dux Lalandiæ diem suum obierat.

obierat. Relicta eius, cùm ad filiam Regis tum de sacro fonte leuandam uocaretur, prompta uenit: & ut Regi gratum quid faceret, Literas exhibuit multis Sigillis communitas: uel ignara quid proderet, uel maligna in uiuentes. quando marito suo iam mortuo, noceri non poterat. Erant autem literæ illæ Coniurationis initæ in caput Regis. Quibus acceptis, paulatim sumpsit pœnas de omnibus Coniuratis, quos literę prodiderunt. Ita plurimum sanguinis effusum: ut nequam Coniuratio uindicaretur. Ducatum autem Regno consolidauit. cùm Dux prolem non liquisset masculam. Bellum deinde ortum est Regi magnum. cùm Vualdemarus illi Marchio multa minaretur: occasione (uti arbitror) orta de Vuandalis: qui Regi, quàm Marchioni erant promptiores. Processit res, & serpsit latissimè. Quisque partibus suis adglutinabat quos potuit. Regi cohærent Ioannes, & Gerardus Holsatiæ Comites: Ericus Dux Saxoniæ: Henricus de Magnopoli, Vuerslaus de Rugia, Henricus de Zuerin, & urbs noua Gripesuualdis. Marchioni uerò adhæsere, Otto Dux de Stetin, Vuerslaus de Vualogast, Ottonis frater: Sundensem, ac Rostoxensem urbes, in hac parte constitisse ferunt. Lubecenses uerò se partibus subtrahentes, in neutralitate constitêre. quòd sine pernicie sua poterant nusquàm inclinare. Nam Regem sibi elegerant defensorem: Marchionem uerò cognouerunt Imperij proximum sibi Principem, nonnihil ab Imperio respectus in ciuitatem habere. Quùm ita maximi utrinque bellorum fierent apparatus: mors Marchionis rem omnem diremit. Nam sanguinis sui nullum reliquit successorem, qui bellum propagaret. Peruenit enim feudum illius mox ad Imperium. Ericus autem iam ingrauescens annis & morbo, cùm adesse sentiret diem extremum, conuocatos Proceres monuit: ne fratrem suum Christophorum, quem ille pro suis demeritis Regno expulisset, Regem post se facerent: & inde concessit in fata, ad Annum Christi post Mille Trecentos uicesimumprimū, cùm in Regno triginta quinque annos peregisset.

Puniuntur Coniurati in Regem.

Erici mors. Año 1321.

¶ Christophorus Erico succedit. Bello in Stralessundos parato, capto primum à Ciuib. Duce à Louenburg. exercitus re infecta dissoluitur. Caput. xxviij.

CHRISTOPHORVS defuncti Erici frater, quàmuis moriens Rex hoc uetuisset, uterini fratris sui Ioañis Holsatię Comitis opera, in Regnum peruenit. Erant multi, qui illi Ducem Slesuici Ericum pręposuissent: idque maximè iure comprobarunt. Multique Germanię Principes in eam partem inclinabant. Nec erant in Regno pauci, qui uoluntatē Erici proximi Regis iustificabant. Sed uicit omnia Ioañis fratris sui instātia, ut in Regnū ante alios perueniret.

Christophorus Rex. II.

ueniret. Erant inter Proceres, quos naturalis respectus permoueret: quòd Regis frater & filius ad coronam proximus haberetur. Sperabant enim, iam deferuescente adolescentię calore, futurum modestiorem. Multa illi bella cum suis: multa cum exteris. Cunque in Ducē Slesuici exterminandum uerteretur: occurrūt illi Comites Holsatiæ. Tamen priusquàm ad eam rem ueniretur, bellum uertit in urbem maritimam Stralessund. quòd Regi obnoxia diceret, fundata à primo Vualdemaro: illa autem Vualogastensi Principi D. suo parebat. Rex magnam instruxit classem: inuitans à terra Principes fœderatos, hos scilicet: Ericum Ducem Saxoniæ de Louenburg: Albertū Ducem Lunenburgen. Gerardum & Ioannem Comites Holsatorum: Adolphum de Schouenburg Comitem: Guncelinum de Vuittenburg: Henricū de Zuerin Comites: Henricum de Mekelnburg: et Pribislaum Vuandalorum Principem. Hi mouerant à terra. Cæterum à mari uenerant Christophorus ipse Rex Daniæ: Birgerius Rex Suetiæ: Sueno Dux Slesuici: Kanutus Pors, Dux Hallandiæ, incomparabilis uni expugnandę urbi exercitus. Hos omnes agmine suo prçuenerat Ericus Dux de Louenburg: & metatus est castra in loco qui dicitur Heynhold. Ciues qui de muris specularentur aduentum eius, cùm scirent incomparabilem subsequi exercitum: expeditis armis suis ad solum egressi, fortiter oppugnauerunt. Ille quoad licuit sese defendit: sed fatigatus cessit multitudini: captus, & cum suis in ciuitatem protractus est. Reges & Principes cùm superuenissent, audito quid de Duce factum esset, indoluerunt: & oppugnationem urbis grauiorem inierunt. Sed cùm Ciues animosè defenderēt sua mœnia, in uanum laborauerunt: diuque fatigati, in sua quisquè abierunt. Dux autem captus, traditur Duci de Vualogasto: ac ingenti se pecunia redemit, sedecim milibus marcarum argenti puri.

Regis exercitus.

Stralessundorum uictoria.

Dux de Louenburg capitur.

¶ Proditionis insimulati Proceres aliquot, laqueo pœnam luunt. Sponsalia fiunt inter Marchionem iuniorem, & filiam Regis. &c. Caput. xxix.

CIRCA hæc tempora Rex Christophorus adiuuit partes Principum de Mekelnburg, aduersus maritimas ciuitates: in quo bello magnæ utrinque calamitates illatæ: ita, ut inuicem ipsi Principes non æquis se oculis aspicerent. Vnde factum est: ut communibus amicis rem intercipientibus, eò deduceretur: ut Rex accæpta pecunia, Dominium Rostock, quod Regi prouenerat, aut feudi, aut belli iure in perpetuum permitteret dominis Magnopolensibus: apud quos permansit in hodiernum. Rex eò delatus, instructa classe, castra posuit ad ostia Vuernouiæ; ubi erant reliquiæ Arcis demolitæ

demolitæ Denskeburg. Ibi aduentū Ludouici Romanorum Regis operiebatur. Venturum enim pollicitus est, ad desponsandam Regis filiam, Ludouico Marchioni, Rom. Regis filio. Sed illo uel procrastinante nimiū, uel omnino uenire recusante, ob causas necessarias, Rex in sua regreditur. Quo etiam tempore, Rex cùm multos Procerum suorū insimulasset: quòd aduersus se tradimenta constituissent: uolentes Rege deiecto, fratrem eius Regem habere: cùm tamen, ut multorum fert opinio, fuissent innoxij: suspendio necauit. Nec diu post, cùm Ericus Slesuici Dux mortē obiret, paruulo relicto decenni puero Vualdemaro: Rex iterum administrationem Ducatus quęrebat. Sed obstitere Holsatiæ Comites: & magnum inde bellum formidabatur. Nam Rex Ericum Ducem Saxoniæ adiutorem inuocabat. Nec minus Comites arma parauerunt. Sed interuentu bonorum uirorum, res tota sine bello quieuit. Nec longū posthac, uenit cum apparatu magno multorum Principum Lubecam Bertoldus Comes de Hennenberg: ducens Marchionis Ludouici filium puerum nouennem: & exinde traijciens in Daniam, magna adhibita solennitate, despondit puero filiam Regis Christophori. Aderat inter alios Henricus D. de Mekelnburg: qui cùm magnam teneret partem Vuandaliæ in Marchia, pollicitus est Rex, magnam se daturum pecuniam, ut sibi permitteret eam partem ditionis. Ille sciens quid Rex in suo posset, deliberationem unius diei deposcit: ut suorum consilio rem perageret. Negare cùm formidaret, minus annuere uoluit: quamprimū potuit inscensa naue abijt. Comes peracto negocio suo, & ipse redijt cum adulescentulo Principe suo: & reuersus in terram, conuenit Henricum memoratum: ut à se accępta pecunia, potius quàm à Rege, traderet ditionem antedictam. Placuit utrunque: & conuenit de precio. Quo numerato, ad Marchionatum redijt, terra prius inde deducta.

Suspenduntur laqueo Proceres insimulati proditionis.

Bertoldus ab Hennenberg.

¶ Rugiam Rex uendicat. Regno pellitur. At ui rediens, in Regno propter aduersarios persistere non potuit: eos beneficijs placat. Zegenberg arx capitur.

CAPVT XXX.

CVMQVE Rugianorū Princeps tēpore illo obijsset sine prole mascula: omnes Vuandaliæ Principes in eam coniecere oculū: Duces Stetinenses, Pomerani, Vualogastenses, Marchio, Domini Magnopolenses: oībus aūt tū exclusis, Christophorus Rex iam uetus Dominus, eam ditioni suæ uendicauit. Sed cùm necdum conquiescerent odia inuicem Danorum, & Holsatorum: Gerardus, & Ioannes Comites, astipulantibus Iutijs, nauigarūt in Daniā: & incolis ad se cōcurrentibus, Regem penitus Regno depulerunt. Cessit: perueniens

Rex Regno depulsus, ui redit.

Rostock,

Rostock. Ibi contractis undecunque auxilijs, rediit in Regnum. Sed nō potuit consistere in conspectu aduersariorum, qui Vualdemarum Erici Slesuicensis Ducis filium, Regem creauerunt. Is Procerum uoluntate Curiam celebrans, auunculos suos Comites, qui eum Regem fecerant, remunerabat. Nam Gerardo concessit Ducatū Iutiæ: quem Slesuicensem dicimus: Ioanni Lalandiam, Cimbriam, & quędam alia. Miles quidam ex Teutonicis, arcem tum tenebat Vuerdingburg satis inexpugnabilem: cui Gerardus pollicitus est, daturum se quatuor milia marcarum, si redderet arcem. Ille accepta fide de pecunia, mox tradidit. Consignatum est illi æs promissum in arce Zegheberg: ut arcem teneret ex more in pignus, quoad usque acciperet. Ille adiit: possedit. Sed quùm nihil sibi timeret: scientibus, an nescientibus Comitibus, incertum: noctu transcensis muris arx capitur. Ille cum suis muro deturbatur, proditoris sumens præmia solita. Poterat tamen utcunque fieri, etiamsi nihil inde Comites aut scissent, aut mandassent. Sed dū bellum traheretur, fierentque uicissitudines & mutationes plurimę: Ericus Christophori filius usqueadeò inualuit, ut ausus sit obsidere arcē Gottorpe. Qua in obsidione tantum spei fouit obtinendæ arcis, ut nullo Holsatorum timore angeretur.

Zegenberg dolo capit.

¶ Ericus uulneratus moritur. Rex cum Comitibus Holsatiæ paciscitur Dani illum obsidentes, cadunt. Gerardus Regem uincit. Pacto liberantur captiui: quod Dani fregerunt. Rex tandem moritur.

CAPVT XXXI.

ABERAT ex quibusdam causis Gerardus uir fortissimus. Ioannem uerò contempsit. Ille autem adunatis armis, obsidentes Danos inuasit: & commisso pręlio, Ericus uulneratus est letaliter: quo ex uulnere breui post obiit: & soluta est obsidio. Proxima autē Æstate Rex Christophorus Lubecam ueniens: interpositis amicis, pacem meruit à Comitibus. Erat autem pactionis hæc forma: ut Rex Comitibus persolueret octoginta milia marcarum argenti puri: & in pignus, donec numeratio impleatur, acciperent, Syluam quæ dicitur Danica: cum octo circumiacentibus parochijs. Rex Vuerdingburg reducitur in Regnum. Sed Danorum Proceres huius compositionis formam non approbantes, restiterunt: Regemque in ea arce obsederūt. Sed cùm Regi adessent Comites memorati, facilè superauit aduersarios. Omnium nouissimi fuere Iutij: qui Regi se opponerent pro suo Vualdemaro, quem Regem creatum defenderant. Nam arcem Gottorpe noua oppugnatione adorti, cinxerunt obsidione. Ioannes autem Christophori uterinus frater, iam pro fratre agens: cōtractis copijs institit obsidionem

Ericus uulnere morit.

Rex obsidetur.

sidionem soluere. Et commisso prælio, ceciderunt ex Danorum numero nongenti. Ipse uictor obsidionem dissoluit: multis ex Iutijs nobilioribus secum captis abduxit. Extitit deinde causa, qua Comites fratrueles, Ioannes, & Gerardus, grauiter inter se dissiderent. Rex fratri Ioanni suppetias tulit: satis sciens, ubi Gerardum superarit, de Ioanne se facilè acturum. Ioannes contractas copias in Todeslo collocauit, Regem sibi coniungendum demoratus. At Gerardus hoc cauens, ne copiæ iungerentur, Regis ex Slesuico ducentis iter præoccupauit: & uenientem excipiens, manum cum illo cōtulit. Erat autem Regis agmen duplo præstans numero. Sed Comes inuictus, conserens prælium, facilè Regis agmen dirupit: cecidit multos: aliquot cœpit: uix Rex elabitur cum filio Vualdemaro, in oppidum Kilonem confugiens. Ioañes audito prælij exitu, ad fratrem uenit: illumq; reduxit in Regnū. Nec diu post, cum fratruele Gerardo egit super relaxatione captiuorum, quos superiore año ille abduxit de exercitu Regis fratris sui. Nec tamen res ad solum spectabat Gerardum. nam auxilia plurima aliunde cōtraxit. Erant cū eo Vuilhelmus de Orlemunde, Burchardus de Zualenberg, Comites. Henricus de Brunchorst, Nicolaus, ac Guncelinus de Vuittenburg. his enim pars erat in captiuis. Sed tum accæpta Fionia, Gerardus uix cæteros reddidit quietos. At tamen Dani malè fidem seruabant. Nam eodem animo in Lundis repertos Holsatos obtruncauerunt: & obsidentes arcem Helsingburg, & quicquid in Regno Gerardus habuit, receperunt: cùm illi quos præfecit Gerardus, nihil hostile timerent. In his laboribus ætatem terens Christophorus, cùm ad maturam peruenisset ætatem, Anno post Mille Trecentos tricesimotertio uitam finiuit: cùm in Regno duodecim egisset annis.

Cadunt Dani. 900.

Gerardus Regem uincit.

Christophori mors. Anno. 1333.

¶ Otto Vualdemari Regis frater bello captus, uix oblatis conditionibus eximitur: quibus non ad plenum seruatis, bellum Gerardus instaurat. Is clam nocte truncatur. Eius mortem filius ulciscitur. Caput. xxxij.

VALDEMARVS eius nominis Tertius, Christophori filius, Regno succedit. Cuius frater Otto, renouatis in Holsatos bellis, nihil profecit. Nam ei occurrens in Iutia Gerardus, ductor fortissimus, non longè à Vuiburgio collatis manibus, uicit: & multis cæsis, Ottonem cœpit: perduxit captum in arcem Zegheberg. Romanorum interim Rex missis nuncijs in Lubecam solennibus, Gerardo de Hennenberg Comiti, cum cōsortibus mandauit Ciuibus: ut quantas possent uires interponerent, ad laxandum captiuū Ottonem Christophori filium. Illi parētes dicto, quod poterant fecere. At nihil profecerunt.

Vualdemarus Rex. III

Otto soluit. profecerunt. Ad extremum tamen pactis conditionibus, dimittitur. Quorum quædam dum non legaliter implerentur, Gerardus bella re nouare coactus, exercitum duxit in Iutiam. Ibiq; dum castra haberet non satis diligenti suorum custodia: à Danorum quodam nobili, qui consuetudinem castrorũ eius nosset (nam diu illi militauit) noctu ue-

Gerardus strato truncatur. lut unus excubitorum, ingressus cum sexaginta uiris, Comitem in stratu suo occidit: & cum eo Capellanum, & militem Henricum de Vuitighoue: & clam regressus elabitur. Ad primam lucem comperto scelere, ingens in exercitu luctus erat: quod uir incõparabilis, Ductor semper fortissimus, qui Daniam oẽm gladio suo sæpè concusserit, tam negligenter perierit. Henricus tamen filius eius, cui ex robore Ferrei nomen postea accessit: peractis funeralibus ex more, consolatus exercitum, in Daniam illum duxit: ubiq; sæuiens igne ac ferro. Nec obuiũ

Paternæ necis ultio. se ferre illi quisquàm præsumebat. Nec quieuit, donec caperet patris sui iugulatorem. Quem rotis membratim discissum, uulturibus deuorandum obiecit.

¶ Vualdemarus Regno pulsus, restituitur. Dani ab Holsatis caduntur. Caput. xxxiij.

AM Vualdemarus Rex Christophori filius, Regno pulsus, exulabat. Vualdemarus autẽ pridem Dux Slesuici sub Christophoro creatus, nunc Regnum ope Holsatorum ambiebat: & peregit, ut Rex pelleretur. Sed mortuo Gerardo, cùm filij eius multo tempore rem sustinuissent: & uindictam paternæ necis egregiè peregissent: & iam audirent, Lubecam uentitasse Ludouicum Marchionem, ex quibusdam causis: illum adeunt Comites: rogabantq;, ut ille interpositis partibus suis, Regem Regno restitueret. Ille dedita opera peregit: ut Dux Slesuici Vualdemarus, coronam poneret: Regi Vualdemaro redderet: accepturus quæ ab olim omnia

Regno restituitur Rex. paternæ fuerunt ditionis. Dux ex fide omnia peregit Et ut in reliquũ tempus solida perstaret familiaritas, sororem suam Regi despondit in Sincderburg. Peregitq;, ut ex omni Regno Proceres coëuntes in Vuiburgum, reciperent & agnoscerent Regem, sacramentis ex more renouatis. Et tamen iniquis semper oculis aspexere inter se Holsatos diuersantes, cùm Fionia illis pareret. Ergo adunati, arcem eius terræ Scalinburg cœperunt oppugnare. Holsati, qui intus agebant, fortiter repugnauere: misso nuncio in Holsatiam, qui filios Gerardi, de rerum statu facerent certiores. Illi sexcentos armauere: perq; mare immiserunt. Quos cùm ex propinquo esse obsessi cernerent: quadrato agmine incedentes, eruperunt: & instituta pugna, in obsidentes fortiter præliantur. Superuenere sexcenti pugnantibus: & intercæptos Danos, ad internitionem

ternitionẽ cecidere. Cæsa sunt ad duo milia, ꝑmiscui ordinis: inẽ quos & Capitaneus omniũ causa malorũ: q in necẽ Gerardi ferẽ cõspirasse.

¶ Slesuici Dux ab Holsatia in uenatione capitur. Dani ab Holsatis mari cæduntur. Rex à Prussia, & Terra sancta rediens, Holsatos infestat. Fit pax per Suetiæ Regem. Caput. xxxiiij.

VALDEMARVS Dux quibusdam ex causis Holsatis auersus, quos semper coluerat, & quorum insigni opera sępè usus est: cœpit eos in hostilẽ animũ. Holsati nõ armis, sed insidijs agendum rati, obseruabant tempus uenationis suæ. In qua captũ Ducem abduxerunt in Neuburg, arcem Fioniæ: & duobus annis tentus est, donec magno ære lueret captiuitatẽ suam. Vualdemarus quoq; Rex inuidit Holsatorum fortunæ, quòd meliores in Regno arces tenerent: quas se exulante, stipendiũ militiæ suæ accæperunt. Obsedit ergò terra, mariq; arcem Callingburg. Sed Henricus Comes à mari adnauigans, obsidentibus instituto prælio magno, Danorum aliquot cæsis: aliquot etiam demersis, & captis nõnullis: soluit obsidionem. Inde uerò cùm Otto frater Regis, Teutonicorum ordinem ingressus, militaret, in Prussia, aduersus perfidam tum gentẽ Lituanorũ: Vualdemarus Rex in eandem se expeditionẽ perarmauit: sumpto secũ Erico iuniore Duce Saxoniæ. Et primùm quidèm adnauigabat Lubecam: ibi Ducem excipiens. Inde contendunt in Prussiam. At illo ueniente, nõ erat is ordo rerũ, ut bellũ innouaretur. Vnde frustratus Rex, sine fructu redijt in Regnũ. Et statim post, eodẽ Erico assumpto, longam inijt peregrinationẽ in Terrã sanctã: ubi apud Dominicũ sepulchrũ, Rex ab Erico Duce creatus est Miles. Reuersus inde Rex, cæteras Holsatorum arces cœpit oppugnare: & in Lalandia obsedit Vuerdingburg. Ioannes autẽ Holsatiæ Comes. cùm id audisset: armatis aliquot nauibus, suppetias ferre cõstituit obsessis. Non est passus Rex Suetiæ Magnus, rem armis pagere. Nam ille intercæpto negocio, peregit: ut Rex octo marcarum argenti milibus persolutis Comiti, reciperet Lalandiam suam. Et consensit Comes, sedataq; est materia controuersiarum. Dux Iutiæ capitur. Dani à mari cæduntur.

¶ Varia belli fortuna, nunc Regi, nunc Principib. blandiente: tandem Magnus Suetiæ Rex, dissidij factus arbiter, rem omnem componit. Caput. xxxv.

INTEREA causa extitit, per quã ludificati Principes multi: inprimis Albertus iam Dux Magnopolensis, & Otto Archiepiscopus Magdeburgen. Rodolfus Dux Saxonię, & Albertus Comes de Anehald: Marchionem adulterinum defenderunt, aduersus Ludouicũ Rom. Regis filiũ, iamdudũ illo Principatu inuestitum.

stitum. Rex aũt Vualdemarus partes fouit Ludouici: magno agmine mouens in Ducem Magnopolensem Albertum: & peruenit agmine suo per Pomeraniam sibi paratam, ad oppidũ usq; Stargard. Quod non diu resistere potuit oppugnanti. Secutus Regem Albertus, obsedit eum in oppido memorato. Sed cùm audiret Albertus superuenire Romulum Marchionis fratrem cum exercitu: ut Regi subueniat: nẽ inter duos interciperetur, obsidionẽ relinquẽs, occurrit Romulo. Ibi conserto prælio, grauis pugna fortiter editur. Sed uictoria fuit Alberti. Nam multis cæsis, ad quadringentos cœpit. Romulus cum paucis uix elabitur. Rex audita fortuna partis suæ, oppido egredit̃: & auctis copijs per Ducem Stetinen. in uicina Ducis oppida ducit: & aliquot captis, in Berlinum contendit obsidendum: quæ urbs senserat pro Vualdemaro, quem Adulterinum Marchionem, Rom. tum Rex Carolus fertur supposuisse Bauaris. Ibi aliquot per Regem creatis militibus, obsidioni fortiter instatur. Secutus Albertus Dux cum copijs suis prælio se aptabat. Nec minus Rex suos instructis ordinib. tenebat, paratus excipere uenientem. Tum utriusq; Principis Seniores adequitant, inter se locuti: Quid tanto petatur apparatu, nisi Christiani sanguinis profusio copiosa? Conducibilius forè, pacis requirere consilia. Et inter se deliberantes de illis, retulit quęq; pars Principi suo. Conuenitur: ut arbitrũ causæ facerent Magnũ Suetiæ Regem: qui proximo Pentecostes festo, rem omnem dirimat. Ita disceditur. Veniente autem pręfinita die, Rex auditis partium allegationibus, ita rem diremit. Vt Marchio Romulus, supra pecuniam, quam pro redimendis captiuis Duci debebat, remitteret homagiale seruitium, quod habebat in quibusdam terris olim Vuandalicis: quas nunc tenebat Dux Magnopolen. Insuper Romulus acciperet Ingeburgam filiam Alberti Ducis in coniugem. Dos esset oppidũ Lentze cũ territorio suo. Romulus pro uitalicijs daret Sponsæ Arusberg, Vuerben, Parleberg, cũ attinẽtijs.

Stargard Rex obtinet.

Alberti erga Romulũ uictoria.

Bellũ arbitrio Regis Suetiæ dirimitur.

¶ Adulterinus Marchio honori collato cedit. Indicuntur Comitiæ Lubecã super pace cõmuni. Caput. xxxvi.

IN hunc modũ diremptis controuersijs Principũ, Rex Vualdemarus, Romulus Marchio (cui frater Ludouicus eam Prouinciam permisit) Ericus Dux Saxoniæ, adito Rom. Rege Carolo: sciscitantur, cur adulterinũ hominem Marchiæ imposuisset, in graue præiudicium ueritatis, & Principũ? Quùm in ueritate Vualdemarus, quẽ idolũ illud præferebat, esset defunctus. Rex illis satisfaciens, respondit. Non se leuitate ulla, aut malignitate instinctũ hoc egisse: sed Ottonis Archiepiscopi Magdeburgen. Rodolphi Ducis Saxoniæ, Alberti de Magnopoli Ducis, & Alberti de Ane

hald

hold Comitis sacramentis deceptū. Tum Rex Vualdemarus, Et nos inquit, parati sumus ostendere; melioribus sacramentis eos peierasse. Ergò serenissime Princeps, muta Decretum. Cùmq; ad eorum uoluntatem Carolus Romulū declarasset Marchionem: Adulterinus ille id intelligens, latuit: et in ditionē Comitis de Anehold concedens, in paupertate & calamitate uitam finiuit in oppido Dessou. Rex aūt Vualdemarus terris suis redditus, nihil duxit antiquius, quàm pacem ubiquè quantum posset latissimè constituere. In quam rem solennem Lubecæ Curiam indixit. Conuenerāt eò omnes uicini Principes, Romulus Marchio Brandenburgen. Vuilhelmus Dux Luneburgen. Rodolphus de Saxonia: Ericus de Louenburg & Saxonia: Casimarus de Stetin: Vuertslaus de Vualogast: Albertus de Magnopoli: Ericus de Slesuig: Kanutus de Hallandia Duces: Henricus, & Nicolaus de Holsatia, Adolphus de Schouenburg Comites: multi item Milites aurati: militares sine numero. Ibi Consilium agebatur de temporū tranquillitate, & communi ubiq; pace. Omnibus autem ritè constitutis: torneamenta militaria, ludi, choreæ, & Principum illic insignis apparatus uisebatur.

Adulterinus Marchio secedit.

¶ Rex Vuislon deprædatam, ditioni suæ subigit. Orti aliquot Ducum motus; at Ericus uictor superat.

CAPVT XXXVII.

PROXIMA Regi expeditio fuit in Godlandiam: ex nonnullis causis, quę in Annalibus non extant. Terram ferro & igne peruastabat: oppidum Vuislon arta cinxit obsidione: terra, mariq; oppugnans. Ciues cùm nullū cernerent profugiū, Regi se permisere, gratiam expetentes. Ille accæptis iuramentis, cùm interim miles eius præda onustus locupletaretur, uictor in sua reuersus est. Interea cùm Albertus Magnopolen. & Ericus Saxoniæ Duces, de finibus contenderent, & uicissim arces sibi ademissent: occupauit Ericus Plaue: cùm Albertus teneret Godebusch, & Boycenburg, quæ iuris ferebantur Saxonici. Rex interposita pactione, hoc modo litem diremit: Vt quisquè alienū redderet. Credulus Ericus, pactioni satisfecit, reddens Plaue. Cùm aūt Albertus non pareret, indignatus Rex, Helsingburg, quod Præfectus Alberti tenebat in Dania, recepit. Ericus quoq; ducens in Magnopolim, congreditur Alberto: & uictoria potitus, plus quàm quadringentos cæcidit, ac cœpit. Dum ista fierent, Comites Holsatiæ pro Alberto sentientes, oppugnauere arcem Krummesse. Superuenere Ducis Erici milites: & consertis manibus. 60. equites strauerunt, atq; cœperunt. Ita utrobiq; pars iustior Erici superauit.

Erici Saxonis uictoria.

¶ Rex cum maritimis Vuandaliæ ciuitatibus bellum gerit: in quo filius

Regis lapide ictus, cadit. Rex ſoluto prælio, Nicolaũ Holſatiæ Comitem uincit. Cimbriam inuadens, ſuperatur, capto Capitaneo Petro. Caput.xxxviij.

DEINDE diſſenſio grauis orta eſt inter Regẽ, atq; urbes maritimas Vuandalicas: quæ in apertũ proceſsit bellũ. Armauere Ciuitates aliquot magnas naues, claſſem ualidam: & duxerunt in Regem. Congreſsi, pugnauerunt in mari. Et ſatis incerta fuit uictoria. Niſi quòd filius Regis Chriſtophorus, ictus lapide, nõ diu ſuperfuit. Hic caſus diremit prælium. Tum copię Ciuitatum terris impoſitæ, incedunt uaſtabundæ ad prædam: negligentius habita claſſe, Rex autem ſubmiſit quoſdã, qui ſex grandiores ex omni claſſe naues caperent, & abducerent. Ob quam rem Præfectus claſsis, ex urbe Lubeca, Ioannes Vuirtenburg, capite plexus eſt. Interea Nicolaus Holſatiæ Comes, arcem Bramberg in Fionia, ſui ut putabat iuris, obſedit: & penè cæperat. Tum ſuperueniens Rex maioribus copijs, cũ Comite conflixit. Ille & ſi fortiter repugnaret, multis utrinq; cæſis, ad extremũ cedere cogebatũ multitudini: captis penè omnibus, qui de ſuis ſupererant: uix ipſe cũ paucis euaſit. Idẽ quoq; Rex cùm claſſem perarmaſſet, duxit in Cimbriam: quam Comites Holſatiæ tenuerunt. Inde uerò cùm tota non indigeret, partem copiarũ, ſub Præfecto Petro, miſit in portum Vuiſmarienſem: ut prædaretũ. Ciues aũt, ubi innotuit, in naues ſe armati contulerunt: & inita pugna, Danos ſuperarũt: capto Petro cum centũ ſexaginta ſuorũ. Qui poſtea ſingulari ingenio elapſus eſt è manibus eorum. Nam cuſtodes ſuos ebrietate cõſopiuit: & effractis catenis, apprehenſum unũ ex ſocijs, qui æger erat pedibus, in dorſo portauit: tendens in portũ. Nemo illũ ex captiuis eſſe cõiectare poterat: cunctis arbitrantibus, quòd fideli cuſtodia manerẽt in compedibus. Obuios uigiles, ſciſcitantes, quo iret? quisne eſſet? hoc reſponſo deluſit. Ebrioſus inquit iſte meus (quem malè perdant dæmonia) ita potu ſuffunditur, ut ambulare non poſsit: illum itaq; in nauim deporto: ut ibi confrigeſcens, edormiat ceruiſiam qua madet. Illi credentes, dimiſerunt, ſic elabentem de manibus eorum.

Filius Regis lapide cadit.

Vincuntur Dani.

¶ Rex theſauro collecto peregrinatũ. Mercatores libertate ſua ſpoliati, in arma mouentur. Res demum per Regni Proceres tranſigitur. Rex rediens, pactũ ratificat: paucis tum morti concedens. Caput.xxxix.

REX deinde (cùm ſuſpectã haberet fidẽ ſuorũ in Regno conſpirantiũ, ut ille coniectabat) cum Vuandalicis ciuitatibus, enauigato mari, cũ ingenti theſauro peregrinationem inijt. Multis tamẽ fertur rebus in Marchia ad Priſlauiam ſpoliatus. Sed inde profectus, pe-

tiuit

tiuit Gallias: peruenitque Auinionem: ubi Papa etiam tunc Curiam fouit. Excipitur hospitaliter: et in ipsa Quadragesima honoratur, de more data Rosa. Cùm autem reuersus esset Rex, nec Mercatoribus in Regno suo permitteret antiquas libertates: consiliū inierunt per Oratores suos in Colonia Ciuitate: ut ex oppido Campensi enauigarent in Regna: quasi non maritimarū, quæ uocantur Vuandalicæ, Ciuitatū causa esset, sed omnium Mercatorum. Multa per Daniæ insulas edita est uastitas: multa incendia: infinita pręda. Rex ipse cessit Regno, ubicunque peregrinatus. Ciuitatū, imò Mercatorū agmina armata, arcem Coppenhauen obsidione cingentes, oppugnauere uehemēter, & expugnauerunt, multa inde præda conuecta. Cùm ergo copias ubique uictrices circumtulissent, multas Arces oppugnando, & expugnando: Proceres terræ Regem non habentes, perpetuæ Regni ruinæ prospicientes, inito tractatu, terram Scaniæ sedecim annis Ciuitatibus consignarunt cum suis prouentibus, in recuperationem & compensationem damnorum, quæ per aliquot annos Ciuitatibus ex Regno prouenerant. Quibus annis decursis, Ciuitates suam implentes fidem, terram ipsam cum omni iure reddiderunt Regno. Eodem tempore inualuit controuersia ipsa de Nuptijs Elisabeth, quæ soror fuit Henrici & Nicolai Comitum Holsatiæ: quæ primùm Aquino Noruagiæ Regi, inde etiā Magno Suetię Regi desponsata fuit, utrobique reiecta. Quam rem in Saxonia exequemur. Vualdemarus autem Rex pertæsus longæuæ peregrinationis, in Regnū redire contendit, comprobatis conditionibus pactis inter Proceres, & Vuandalicas ciuitates. Ibique non diu manens, infirmitate correptus, cùm ægritudinem augeret aduersitas, in pace CHRISTI quieuit, post Mille Trecentos septuaginta quinquè, post mortem patris per annos quadraginta duos, Regno uariè iactatus.

Mercatorū consilium.

Mercatorū furor.

Elisabet Holsatiæ bina repudiatio.

¶ Margareta Vualdemari filia, pro Olauo filio, Daniæ Regnum subit. Feuda partitur. Et mortuo filio, ipsa Comitias in Neuenburg conscribit. Caput. xl.

MARGARETA Vualdemari unica filia, quia prolem uirilem non ille reliquit, cùm coniugio teneret Aquinum Noruagiæ Regem, ex quo paruulum suscæpit Olauum: & cùm Aquinus non diu superesset, pariter duo Regna moderabatur, mulier uirago, & plus quàm mulier animo, & consilio. Nam sic uoluente Fortuna, Regnū etiam Suetiæ illi, capto post Alberto Rege, accessit. At interea Dux Magnopolensis Albertus, cùm iam filium Albertum (quod in Suetia diximus) illi Regno præfecisset, Henricū Daniæ præponere cogitauit. In quā rē, audita morte Vualdemari, magnā classem

Margareta Daniæ Regnum, pro Olauo filio minorenni subit.

Suetię lib. 5. cap. 32. b.

comparauit: & admonito in Suetia filio, ut occurreret, enauigauit in Daniam. Sed rebus per fœminam constitutis, prohibitus est: nec potuit ad uota rem procurare. Vnde rediens, magno rerũ discrimine iactatus in mari, multa fertur amisisse. Margareta autem Regina, profecta in Iutiam cum Olauo filio, Proceres Regni Daniæ sibi deuinxit: filioq; iurare cõegit. Iam enim Scaniam recepit, magnopere florescentem, post annos sedecim, de manibus Ciuitatum Vuandalicarũ. Euocatis aũt Holsatiæ Comitibus Nicolao, & Henrici filijs (nam ille iam in fata concesßit) uni quẽ ipsi mallent, Ducatũ Iutiæ pmittere spopondit: sic tamen, ut de manibus Regis recognosceret beneficiũ. Nicolaus pro ætate recusabat. Filio ergo Henrici Ferrei maiori Gerardo, Ducatũ Slesuicensem deferebat. Et instituto de more solẽni apparatu, uexillũ illi p manus filij tradidit: Ducemq; creat illum, Regniq; uasallum: multis ex Regni Procerib. astantibus, & rem oẽm uerbo & opere cõmendantibus. At filius illi Olauus non diu supererat. Nam Año. 87. post Mille Trecentos, concesßit in fata: cùm iam illa. 12. annis Daniam gubernasset. Circumiens autem, totius Regni Præfectos, omnia innouauit: & rebus diligentisßimè procuratis, statim euasit locupletisßima. In Nuenburg iusßit oẽs Prælatos & Regni Proceres conuenire.

Mors Olaui. Anno 1387.

¶ Feudi Ducatus Slesuicensis rationes exponuntur. Regina uicto Alberto Suetiæ Rege, tribus Regnis prudentisßimè præest. Caput. xli.

ADERAT inter alios Gerardus Dux Slesuici, cum patruo Nicolão, & Adolpho fratruele. Ibi renouata est ratio Feudi. Quòd Ducatus Slesuicensis, perpetuo iure ad seniorem, ex Holsatorum huius lineę Comitibus, pertineat: ita tamen, ut iuxta Regni iura, Feudũ à corona recognoscat: & inde prę stet obsequia. Quòd què succesßione legitima feudũ ad proximos perueniat. Et si unquàm aliqua oritura sit differentia inter Danos & Holsatos: Dani ex Holsatis geminos, & uicisßim Holsati ex Danis totidem eligant causæ arbitros. Qui si dirimere controuersiam non posßint, esset apud illos potestas, quintum sibi sociandi: qui omnia per maioris partis decisionem terminaret. Orta deinde simultate inter Reginam, & Albertũ Suetiæ Regem, per occasionem Nouæ arcis per Regem institutæ: cui aliam Regina opposuit in suo, unde facilè omnis commeatus ad arcem Regis inuehi impediretur. Primùm ex rixa Pręfectorũ contentio: ex contentione bellũ suboritur. Rex auxilia plurima ex Germania cõtraxit: Regina suos perarmat ex duobus Regnis expeditiores. Stabant armatæ acies mutuis in aspectibus. Palus erat in medio: quam animosus Rex transire uolens, tantum sibi peperit laboris, ut Danis relinqueret uictoriam.

Feudi Ducatus Slesuicen. rationes.

uictoriam. Captus cum filio, septem annis tenetur, donec ciuitatũ quarundem fide interposita, magnis conditionibus (quod in Suetia diximus) laxaretur. Summa rerum fuit, ut hoc quoq; Regnum duobus accederet: & fieret Margareta trium Regnorũ potentiss. Regina. Moderabatur ea fœmina prudẽti consilio tria Regna: nec erat qui se commoueret in eã. Inuentus est tñ Iuuenis, corpore & habitu simillimus filio eius Olauo, qui se Olauũ mentiret: effingens fabulã, quomodo pro se alius tumulatus sit Regio funere: & ipse elapsus. Multa Reginæ secreta mouit: multa puerliũ actorũ recordabat, instructus à Nutrice dicti Olaui. At sagacissimã Reginã, quæ certa fuit de filij sui funere, fallere non potuit. Vnde factum est: ut detecta falsitate, & omni techna patefacta, publico condemnatus iudicio, in Falsterbode concremaretur. Suetiæ li. 5. cap. 31. c. Pulchra æmulatio, at exitialis.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Daniæ gestarum LIB. VIII.

¶ Ericus. X. Rex assumitur. Tumultum Danorum super Iutiç feudo, Regina sedat: treugis prçscriptis. Rex, Lubecensium Senatum pulsum restituit.

CAPVT I.

ERICVS Pomeranorũ Dux, à Margareta Regina trium Regnorũ, adoptatus filius, in Regem assumitur. Iam solertissima fœmina ingrauescẽs ætate, laborũ suorum requiem quærebat. Erat aũt post natum Christum 1411. annus. Prima Regi cura fuit, recuperandi Ducatus Slesuicen. Nam Gerardus illo inuestitus, in Thietmarsia cæsus occubuit: ob id feudum extinctum reputauit. Contra, trium paruulorum, quos Gerardus reliquit, Principes tutores sentiebant, transisse legitimum feudũ ad liberos. Res ad arma peruenit. Duces Brunsuicenses auunculi paruulorum, & Adolphus Comes de Schouenburg, armata manu ualida Iutiam introierunt: suorum iura defensuri, & amissa recuperaturi. Regina senex ab annis, sed animo non defecta, se interposuit mediam: ut tractatibus res sopiretur. Dum colloquuntur Principes, Adolphus Comes positus est in custodiam, & uelut excubias, ut obseruaret Danorum conatus, si quo se modo commouerent, non imparatus occurreret. Quod præuiderunt Principes, accidit. Nam in medijs tractatibus exorto tumultu, incertum unde, Dani ad arma conclamant. Adolphus mox cum expeditis excipit tumultuantes: & grauiter eis oppresis, multos eorum prosternit. Regina uerò cautior euentum pugnæ excæpit; cernens uenisse germanos ad pugnam, hoc peregit Ericus Rex X. Año. 1411.

placidis

am inuaserunt: & capta arce Tunderen: præsidioq; imposito, Frisiam illi subiectam, ad sua iuga coëgerunt: pecuniam soluentes, ac sacramenta præstantes. At cùm illi reduxissent exercitum: Dani non ferentes Frisios parere Holsatis: in eos magna multitudine ducunt, ut Regi sacramenta renouarent. Et primò quidèm prosperè uidebantur agere. Inde autem conglobati Frisij: fidem primam irritam facere nolentes, repulerunt Danos, aliquot milibus ex eis prostratis. Prædam uerò, si quam primo impetu Dani abstraxissent, Frisij insecuti recuperarunt: multam stragem edentes. Rex autem magna classe perarmata, consedit in mari: nulli se terræ applicans. Holsati Castorem dixere: quòd aquis caudam non educeret. Sed ille prouido nimis usus est consilio: quòd sciebat Duces aduersarios, magnam auxiliorum manum, magnis impensis sustinere: ut diuturnitatis pertæsi, dilaberentur. At ipsi sibi præda ingenti undiq; circumacta, consuluerunt: & suis se impensis aluerunt: quo Ducibus rem facerent tolerabilem. Aderat Albertus Dux Magnopolensis: qui etiam ius suum bello in Regem insequebatur, de Suetia nuper amissa.

Frisiorum in Danos uictoria.

Rex Castor dictus.

❡ Slesuicum, cum Duce Alberto, Rex superat & capit. Dani uictores, Stubbe arcem solo æquant, Frisiam dein domantes. Caput. iij.

Rex tandem terris applicans, dicto citius urbem obsedit Slesuig: cui sciebat inesse Albertum Ducem memoratū. Nec diu oppugnatam obtinuit: Alberto Duci permisit: ut gratiam postulans, obtineret. Exiuit ad Regem: & sacramento se obligauit, tria se Regna nunquàm oppugnaturum. In hæc iuramenti uerba, cum suis dimittitur. Ciues autem Hamburgenses cùm audirent Regem Slesuico potitum, commiseratione tangebantur super calamitate suorū Principū: mox illis sexcentos balistarios auxilio miserunt. Principes quoquè Bernardus de Braunschuucig, Vuilhelmus de Lünenburg Duces: Otto de Hoya Comes, Albim transgressi, auxilio uenere. Et primo quidèm cōgressu, pacis consilia pertentauere. Vbi illa euanuerūt: stante parte quaq; in rigore iusticiæ suæ, ad arma uentum est. Principes Germaniæ sexcentis equitibus, & triginta peditum milibus rem peregerant: obsidione uallantes arcem Kunigsburg. Dani autem maiori equitatu superuenere, mille quingentis equitibus: pari peditum numero. Et commissa pugna, obsidionem soluerunt: ac hostes retrò egerunt. Ne tamen frustra uenerint, arcem Stubbe cingentes, expugnant: ac solo coæquarunt. Rex inde Frisiam Egdorensem intrauit, quòd audierit eos Holsatis inclinare: & infinita secum de iumentis abducta præda, octoginta numero Seniorum secum duxit obsides,

Slesuicum Rex superat.

Stubbe solo æquatur.

futuræ semper in se fidei. Thietmarsi deinde calamitatem miserorũ au gentes, introierunt uicinam Frisiam: & reliquias auferentes, coëgerũt populum in uerba Ducũ iurare: uiginti etiam ex Maioribus obsides secum trahentes, ut. xx. marcarum milia Ducibus persoluerent.

❡ Nauis Regia prædatur. Cimbriam Dani enormiter populantur. Hamburgen. Danos mari deuincunt. Hadersleue ab Henrico Duce pecunia se redimit.

CAPVT IIII.

TEMPORE eodem gregarij satellites, pro Holsatis in mari digrassantes, interceperunt nauim quæ portabat omnia localia Regis, Pontificum, in auro, argento, uestibus, serico, & pannis preciosis. Non fuit facilè æstimationem rerum captarum dicere. Omnia militum, & cæterorum Nobilium preciosa quæq; perierunt, nauigio illo intercæpto. Intercepta aliquando res est opera Ciuitatum: ut treugis constitutis, pars quæq; nominaret Principes, quibus arbitrium esset rem omnem dirimendi. Pars autem quæ iustis decretis non pareret: ab omnibus esset insectanda. Accæptauere partes rem utrinque. At ueniente termino, Rex non comparuit, Quæ res animos Ciuitatum Ducibus magis inclinauit. Nam tergiuersatione uti Rex uidebatur. Cimbria in medio posita, crebros motus excæpit. Nam post nouissimam Regis expugnationem à Danis, Holsati iterum occuparunt: magis, magisq; futuræ oppugnationi se præparantes. Rex eam denuo inuadit classe. Incolæ freti Holsatorum pręsidio, quòd Duces inmiserãt, fortiter resistunt: nec sinunt Regios in terram descendere: Grauissima pugna consurgit, nitentium, & obsistentium. Multi Danorum cadũt. Regi ingressus nulla ui permittitur. Contendit in sacrum Portum. Ibi ingressus terram, uicina populatur, abductis prædis & captiuis. Inde naues denuò ingressus, redit ad Cimbriam. Pertinax iterum pugna. Dani iam firmauere animũ: certi aut terrã capere: aut immori. Quid non labor improbus obtinet? Fortiter quidem incolæ cum Holsatis diu obstitere. Vicit tamen pertinacia: freti multitudine. Tum sæuitia Danorum sine exemplo. Stetit in oculis cædes: quam in multos nobiles, ingressum impedientes, fecissent. Nemini parsum est. Furiunt sine more. Sacra, prophana in æquo sunt: Virgines, maritatæ, iuxta prostitutæ. Mira calamitas. Regem ipsum exterruisse fertur. Arcem expugnant, pręsidium corroborantes. Sacris locis & rebus nulla parte deslatum. Omnia latrocinijs exhausta. Sitim auariciæ & sanguinis explere non poterant. Ferunt Regem commiseratum, grassantem militem reuocare non potuisse. Cunq; euastata insula, Rex declinaret; Holsati denuò ingressi, pertentarunt Arcem capere. Sed frustra tum conniſi, abierunt.

Nauis præciosa mari diripitur.

Cimbriam Rex denuo oppugnat.

Danorum furor in Cimbrios.

abierunt. Tum Hamburgenses.xij. nauibus instructis, Iutiæ latus occiduum depopulantur: obuios Danos excipiunt prælio nauali. Tres inde naues mergunt. Cæterum ad magnum cæsis numerum, centum uiginti captiuos reduxerunt: suo commodo, illos argento emungentes. Henricus Dux collaudatis ciuibus, & ipse militiam instruit. Octingentos fertur equites habuisse, triginta milia peditum: Arcem & oppidum Hadersleue obsedit. Oppidani, ne ad unum omnes perirent: ex promissa pecunia trium milium marcarum se uexa redemerunt. Dux autem uicina omnia depopulatur: & onusta præda cum suis redit: nõ alio tum magnificè peracto militari opere.

¶ Agitur super Concordia Regis & Ducis. Re autem infecta, in arma redeunt. Pontifex Ioannes Regis iræ cædit. Caput.v.

INTEREA Lubecensis Episcopus Ioannes, uir præcipuæ eruditionis, & exquisitæ uirtutis, literas accæpit Apostolicas: ut illarũ autoritate, se implicaret negocio: & omnia componendæ pacis remedia quæreret. Profectus ille ad Regem in Copenhagen, conuenit eum in persona. Et multis in causam peroratis, eó Regem perduxit: ut consentiret in Conuentum in Flensburg, ad proximam Martini diem Idem apud Ducem agitur. Venit dies constituta: & utroq; Principe comparẽte, Pontifex omni opera dedita, eó rem perduxit: ut treugæ inirentur ex die Catharinæ, in proximum Michaelis, fideliter obseruandæ: utriusq; Principum sigillo roboratæ. Intra quem diem ad festa Pentecostes quæq; pars septem nominaret Principes: è quibus tres de quaq; parte ad minus comparerent, causam ex fide tractaturi. Nominati pro parte Regis: Fridericus Marchio Brandenburgen. Ioannes Dux Magnopolen. Otto & Casimirus de Stetin: Vuertslaus, et Bernam de Vualogast: & Albertus Comes de Neũgarden. Pro parte Ducis designati: Bernardus Dux Braunsuicensis, Vuilhelmus de Lüneburg Ericus de Louenburg Duces: Adolphus Comes de Schouenburg. Ericus Comes de Hoia, & Baltassar D. de Vuenden. Venerant quidèm ex his ad præfinitum diem & numerũ: & causam tractare incipientes, cùm quiq; suæ parti nimis affecti uiderentur, nihil peregerunt: satis afflicto Pontifice, qui multiplicem laborem cum expensis cernebat euanuisse. Redibat res in bellum. Vt autem literis, & Apostolicis mandatis satisfaceret: cœpit publicè monere omnes Ecclesiarum effractores, qui sacra prophanassent: ut sub maximis censuris, sacra sacris redderent. Quæ res Regis animum, Pontifici pro zelo pacis deditissimum, illi fertur abalienasse. Scripsitq; in eam causam Lubecensi Senatui, ut auerterent Episcopũ: ne in se illo quoq; Comitiæ, re infecta.

ff gladio

gladio depugnarent. Pontifex uir bonus, ne deteriora contingerent, ri gorem mitigauit. Res bello protrahēda uidebat. Varius ubiq; labor.

¶ Danos Holsati in arce Tundern trucidant. Spoliantur Hollandrinorum naues bis. Caput. vi.

OBSEDERE Dani arcem Tundern, & oppugnauere. Holsati uelut dormitātes, dissimularūt obsidionem. Hoc ubi compertum est in exercitu, negligēter obsessos agere: statuunt, clam murum inuadêre scandentes. Applicatis ergò quàm occultissimè scalis, rem inuadunt. Intus Holsati nihil se commo uêre: donec in circumitu muris iam repletis, uno impetu, trabes mu ris impositas prouoluerūt: & omnem illam multitudinem in momen to detrusam oppresserunt: cæteros balistis & bombardis abigerunt. Inuenti in circumitu penè quadringenti uiri, mole trabium oppressi, prçter eos qui uulnerati abibant. Interim uerò Lubecenses, Rostoxen ses, Vuismarienses coniunctis nauibus, magnam classem perfecerunt: ut mercatoribus suis in Dania piscantibus, securitatem facerent. Rex aūt, Hollandrinorum naues, quæ multæ ibi stabant in anchoris, mili tibus implere decreuit: & classem Ciuitatum abigere. Sed præuentus consilio Præfectorū in mari, qui naues illas armaturis spoliarent, an choris, gubernaculis, uelis. Vnde Rex frustratus, ostendi fecit Ciuita tibus uoluntatē suam ad consilia pacis, loco, dieq; constitutis: quibus ea remedia quærerentur. Compertum est autem: non hoc alio factum consilio, quàm ut Ciuitatibus hanc faceret inutilem expectationem: et si quos in urbibus motus à plebe inde posset excitare. Dū hæc ageren tur in orientali mari: Hamburgenses in occiduo laborabant. Nam om ni quam habere poterant iuuētute perarmata. instructaq; classe, quan tum poterant descendentes per Albim, latera Iutię pulsabant. Repere runt nuper ciuib. ademptas naues: quibus ignem immiserunt: & expo sitis in terrā armis, prædam quantam uoluere nauibus suis inuexere: ne gannire quidèm Danis audentibus: & onusti præda reuertuntur.

Holsati Danos in Tundern opprimunt.

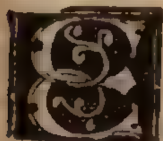
Hamburgen. naues ciuitatum.

¶ Rumpoldus Slesiæ Dux, à commissis Imp. sequester, pacem inter Regem & Duces tandem concludit, mox ipse fatis cedens. Caput. vij.

RUMPOLDUS interea Dux Slesiæ, missus ab Imperatore, se rebus componendis uenisse testatus, Lubeca hospitaliter excipitur. Inde progressus in Flensburg, in serū uespe rum Regem petens uenerat. Primo mane sequētis diei, Henricus Dux Slesuicensis, habens in consortio militiæ Vuilhelmum Luneburgen sem Ducē, & Adolphū de Schouenburg Comitē: magna manu, nihil iam formidātibus eius oppidi custodibus: quòd pacis sequester uespe ri intros

ri introisset, portas geminas deiecit: & irruit formidabilis. Dani euigilantes, fugam circumspexere. Rumpoldus inermis, obuiam progressus Henrico Duci: insinuat, se uenisse ab Imperatore pacis sequestrū: Regem primùm à se conueniendū: certißima se spe teneri, rerū omnium bonū exitū propè diem futurū. Principibus uerò qui astitere, grauibus uerbis suasit: ut quæ pacis sint consilia, inspirēt Ducibus per ætatem iunioribus: & spe secum optima ad concordiam niterentur. Persuasit uir & morū grauitate, & uerborū comitate præcipuus, ut in sua quisq; positis armis, rediret, expectans rerū inclinationē. Perueniens autem Rumpoldus ad Regem, secum duxit Legationis suæ consortē, D. Ioannem Lubecensem Episcopum, pacis zelatorē feruentißimū: perfeceruntq; apud Regem: ut primū quieto, deinde etiam inclinato foret animo in Henricū. Conuenerant in mutuū colloquium. Et Rex iam propensior, muneribus etiā honorauit Henricū. Oratores quoq; Ciuitatum Vuandalicarū, qui aderant, & quorū causæ per eundem Ducem agerent, Rex unūquemq; pro suo gradu donis honorabat: præcipiens per Regnū Præfectis: ut Mercatoribus beniuoli, spoliatis sua cuiq; permitterent. Hanc optimā pacis formulā, tristis casus turbauit. Nā idē pacis sequester Dux, epidimia tactus, lecto prosternitē moriturus. Cùm adesse iam extrema sentiret, Regem per nunciū orat: ut in uijs pacis à se constitutis, & ab Imperatore comprobandis permaneat. Quod Rex ipse pollicitus: tristis diu de tāti uiri subtractione permansit. Nam illū nou paruis donis honorabat, & affinitate sua cumulabat: despondens ei filiam Ducis Pomeraniæ. Sed hæc omnia mors interuertit. Defunctum Rex Principali apparatu, in Hadersleue iussit tumulari: quamuis Ducis familia, excoctū aromatibus corpus, secum in patriam ferre concupisset. Flensburg obruitur.

¶ Rex obtenta ab Imp. pro se sententia, contra Henricum & suos, Terram sanctam proficiscitur: ubi eicone sui proditus, magno se ære redimit. Caput. viij.

ERAT tum annus. 1424. cùm Rex ipse natiuū solum inuisens, aliquandiu ibi constitit. Remissa autem magna parte familiæ in Regnum, quadraginta comitatus equitibus, Imperatorē adijt in Hungaria: citariq; fecit Henricū Ducem, cum fratribus. Duces aūt euocati, pro se misere Ioannem Episcopū memoratū, in Imperiali Curia notißimum: ut causam eorū perageret. Apparet aūt ex his, quæ gerebantur ibi, compromissum fuisse in omni causa in Imperatorem. quia Regnum non agnoscit superioritatem Imperij. Veniens autem Episcopus, causam ex fide peregit. Sunt qui dicant, Henricū ipsum Ducem unà profectum. Sed hoc sub dubio relinquo. Ibi tum is fuit exitus: ut Año. 1424.

Imp. pro Rege pronunciat.

examinata causa, pronunciaretur pro Rege: Henrico aũt, Adolpho, & Gerardo fratribus, silentiũ imponerẽt, super omni Ducatu Australis Iutiæ. Laudum uerò reduxere Ducum procuratores ad arbitrium summi Pontificis. Et est causa tum per D. Nicolaũ Sachou, in Lubecensi Pontificatu successorem, diligenter curata: ut committerẽt Archiepiscopo Colonien. Rex aũt accepta pro se sententia, abijt implere peregrinationem in Terram sanctam. Ferunt tum Nobilem quendã ex Orientis Regno, militasse Imperatori: is pictoris industrij usus artificio, Regis faciem iussit effigiari: eamq́ præmisit amicis: ut eius imaginis uultũ obseruarent: Regem esse triũ Regnorum, qui magno se ære redimeret. Rex omniũ ignarus, Venetijs hospitaliter exceptus, familiam artauit: & uulgari habitu se cæteris conformem fieri passus, peregrinis peregrinus ignotus esse, ac à suis haberi mandauit. Profecti ueniunt in Terram sanctam. Magno tum erat opus conductu: propter uim Catalaunorũ, quam nuper irrogarunt. Constituit eñ Soldanus: ut Christiani nõ admitterenẽ, nisi damnis tum irrogatis satisfieret. Sed Patronus, cui pro famulo adhæsit, singulari gratia perfecit, ut admitterenẽ. Persoluit Rex uotum: & post eum iter inclusum. Cùm aũt in nauim redirẽt: Nobilis qui ductabat, euocato Regi dixit in aurẽ. Credis te apud nos incognitũ? Ecce faciẽ tuã. Et ostendit effigiem. Regẽ te scimus triũ Regnorũ. Quid faceres, si apud te nostrorũ quisq́, tali habitu deprehensus, innotesceret? Stupefactus Rex, hæsit. Sed tamen interuentu patroni, pecuniã accepit, quantam Rex corrogare potuit: & dimisit. Ita non per Venetias, sed alio itinere reuersus est Rex in sua.

Icone proditur Rex.

¶ Reuersus Rex, moneta uariata, cupream designat, non sine multorum obloquio. Caput. ix.

POST reditũ aũt, gnarus iam factus consuetudinũ, quibus superiorũ Regionũ Principes in sua æraria uertant multa: de Moneta cogitauit alteranda. Nam cupream totam excudi mandauit: de omni reliqua pręcipiens, ut in officinam monetariam perducerẽt. Potuit res sine fraude fieri: quo modo cernimus in Italia. At Mercatores hoc in suam iniuriam trahebant: res pro rebus commutantes, non mercantes: præsertim cùm extra Regnum deuehi moneta, sine omni iactura nõ posset. Multa inde in Regem obloquia: multæ (ut fit) cernere denigrationes. Ferunt Reginam, non tamen, ut sciri potest, sine nutu Regis, aliam meliorem cudi mandasse monetã, ut finem faceret oblatrationum. Quo tempore Piscatura Scanijs solita, euanuit: piscium Allecũ infinita multitudine solitum transitũ declinãte. Id maleuoli, in Regis uindictã detorsere. Cùm sit rerũ omniũ sub cœlo quędam alternans uicissitudo. Sic enim cum cœlo oĩa quę cœlo regun-

regunt, uerti necesse est & alternari. Sed quid facies improbę linguæ?

¶ Rex Slesuicum obsidet. Ducibus adiurant Ciuitates Orientales. Mittuntur Regi literæ feciales. Soluitur tum obsidio. Caput. x.

REX deinde sententiæ suæ, quam reportauit, executor futurus, omni qua potuit uirtute trium Regnorum, se conuertit in Duces fratres: ut è manibus eorum extorqueret Ducatum Iutiæ Australis. Illi non ignari rerum: contractis quæ poterant armis, urbem Slesuuig uallis & fossatis communierũt. Arcem quoq; Gottorp quibus poterant præsidijs firmauerunt. Illuc enim omnem Belli molem conuertendam præuiderunt. Nec falsi sunt opinione. Nam Rex ueniens cum innumera multitudine, & ciuitatem & arcem una premere constituit obsidione. Montem quem uocant Equinum (cùm sit medius Arcis atq; Vrbis: ad cuius radices ad lacum iter est ab Arce in Vrbem) fecit fossionibus ita discindi: ut hostibus impedimento, & suis esset munitio. Interea Henricus Comes Holsatiæ, Electus Osnaburgensis, patruus Ducum, Hamburgenses ciues exciuit: ut Ducibus suis accederent. Illi haud difficulter persuadentur suppetias mittere: & primas quidèm literas, in quibus hostilia Regi nunciarentur, accipiunt. Accessere Hamburgensibus ex Gregarijs sexcenti, qui hactenus Regi militarunt. Horum opera usi, rem aggrediuntur, prima Principibus suis auxilia mittere. Exhilaratus Dux Henricus, cùm audiret, misit qui Lubecenses adoriretur: renouans patrum in eam urbem beneuolentiam. Admoniti satis, inclinauere. Vocantes tamen Ciuitatum Orientalium Oratores: cum illis conuenerunt, Regem denuò super pace pertentare. Submittunt solennes ad illũ nuncios, de legibus unionis tractaturos. At illi Regem paci auersum repererunt: soli iuri parto per sententiam, pertinaciter inhærentem. Dani interim cum Holsatis, ad obsidionem Slesuici colluctantur. Obstruunt Holsati portum: Dani reserant. Multis inuicem leuibus prælijs uires exercent. Rebus nullus est exitus. Interim Orientales ciuitates Rostock colloquium miscent: inter se fœdera sanciunt. Idem cum Ducibus factitandum conueniunt. Cùm autem intelligerent Regem in sua Insula, quam putabat, demorari: uno die omnium Literæ Regi perueniunt: hostilia omnia, & capitis periculũ denũciantes. Tũ soluta est obsidio Arcis & Vrbis.

Hamburgen. in Regem.

Literæ Regi feriales mittuntur.

¶ Arcem Glambeck Cimbriæ, Holsati noctu fraude: Molendinum ui capiunt. Caput. xi.

ABEVNTIBVS insultauere Holsati, posterioribus, ut fieri solet, incurrentes: capti, cæsiq; uicissim hinc atq; inde. Classem suam Ciuitates etiam ante brumam iubẽt,

ad Candidum quem uocant Portum conuenire. Audiunt Gerardum ex Ducibus tribus iuniorem, classi non contemnendæ Præfectum, demorari uenientes. Sed cùm diu Ventum expectarent, nec acciperent: atque interea nubes, tempestatesque crebrescerent: bruma quotidiè item magis magisque appeteret, soluta est sine fructu grandis illa & sumptuosa expeditio. Quo tempore, quùm non ignorarent, qui Cimbriæ pro Rege conseruandæ Arcis Glambeck insederant, Regem soluisse obsidionem: Ciuitatumque grandem esse classem in mari: non sine causa rebus cœperunt diffidere. Holsati quidam assumptis ducentis ex Gregarijs, Cimbriam intrauere noctu. Oppugnationē Arcis inchoant, magno apparatu, clamantes adesse Ciuitatum omnium arma: ut accelerent, hinc atque inde inuocantes iam Lubecensiū Præfectos: simul bombardis & arcubus insonuere. Custodes Arcis uera rati quæ audierant: cùm scirent tantæ se multitudini resistere nō posse: nec auxilia sub brumam sperarent, deditionis uerbum fecere. Et permissi abire, Arcem tradunt Holsatis. Quùm deceptos se cernerēt: iam nō habebant quod agerent. Henricus interea Dux, expeditis copijs duxit in Molendinū, iam à Rege communitum: ut iter in Flensberg impediret. Certè pro rei magnitudine, magnos impendere sudores, par erat. Erat enim magnum Danis præsidium, Holsatis obstaculum. Fortes uiri insederant defensantes. Sed uicit instantia, & urgens ad omnia Dux præsens: magno laboris, multique sanguinis impendio cœperunt, & demoliuntur. Sexaginta uiros, & equos quadraginta inueniunt: ac in prædam abducunt.

Glambeck noctu fraude capitur.

Molendinū ui capitur.

¶ Daniam Vuandali prædantur. Flensburg mari & terra obsidetur. Inscensa scala, Dux Henricus transfoditur. Caput. xij.

INTERBA Ver appetit, Ciuitates Vuandalorum maritimæ ad expeditionem redeunt: classem renouant: in Daniam ducunt: & per Insulas digrassati, ingentem prædam nauibus stipant. Aderat Dux Gerardus: qui præda expletos milites, passus est in naues redire. Tum Præfectos nauium appellauit: Cōsilium init, quod à fratribus accæpit: occupandum oppidum Flensburg, terra, marique gerendo bello semper opportunum futurum: se cum classe à mari institutos: Henricum fratrem cum copijs suis omnium ordinum à terra insistere oppugnationi. Adnauigant illi sub montē Flensburg. Cæterum Henricus Dux cum copijs suis, terrestribus equitum peditumquè, se opportunis locis ad castra metanda comparauit. Dies erant Rogationum: & conuenerat, ut ante lapsam festiuitatem Ascensionis, nulla fieret oppugnatio. quòd bellicus nondū adesset impedimentorum

Dania prædatur.

mentorum apparatus. Nauales interim tutioni suæ prospiciebant: funibus supernè se contegentes: ut magnopere de monte lædi non possent. Frisij in terris fodientes, fossata duxerunt, ut ab incursionibus tuti considerēt. Vigilia erat Ascensionis Dominicæ, cùm satellites Hamburgen. nescio an poti plus quàm uideretur, sub noctem ex ignitis telis proiecēre in hostes. Id conspicati nonnulli: siue quòd Ducem ad arma excire uolebant: siue quòd per errorem ita putabant: ad tentorium Ducis, iam cunctis quiescentibus clamauere. Eia, nobilis Holsatorum sanguis id patietur: ut priuati Ciues apprehendant hostium munitiones? Iam Hamburgēses sepem transgressi, hostibus colluctantur. Excitus Princeps, indecorum sibi reputabat: quòd non in periculis primus conspicaret. Vix lorica præcinctus, scalam apprehendit: nec perpendit, quanti illum, aut si omnino quisquàm sequeretur. Is feruor erat adolescentiæ: ea gloria primæ iuuentæ, neminem periculis admittere propiorem. Cùm omnia apud suos, & etiam hostes, quieta uideret: scalam sepi inclinauit: & ea inscensa, uidere uoluit, quid hostes molirentur. Henricus de Aneuelde prudens ac strennuus miles, cùm proximè astaret Principi, ait: Quid est Domine? quid sibi uult inconsyderata temeritas? Luctum nobis, & periculum uestro capiti præparatis. Ea uox & si secretius diceretur, audita est intus. Vbi audiuit Danus miles, esse Principem in scala: cuspide sepem penetrans. subitus per lo ricam Principis, penetralibus illam intrusit. Mox ad astantes, Tollite inquit me hinc. Actum est de me. Illi tristes, labentem eidem imposuere scalæ: ut in tentoria referrent. Per incuriam delapsus, uulnus duplicauit. Vix tentorijs illatus, spiritum efflauit. Dici non potest, quis mœror in castris: quæ lamenta ubiquè omnium, ad quos Principis illius uirtus promanauit. Rari lachrymas tenuere. Non sic Absolonē planxit Dauid: non sic Hectorem ciues: non Iudęi Iosiam: non posteri Machabeum. Vna uox omnium, Principem inmortalitate dignum, miserrimè deperijsse. Adolfus proximus ætate frater allatus, Præfectos turmarum, ipse consolationis egens, consolabatur: obsecrabat, ut nihil minus propter quod uenerant implerent: se fratris loco subiturum curas & labores. Apud Lubecenses peruincere non potuit, ut manerent: sublatis uelis abierunt. Idem alij factitarunt.

Monitio militis.

Henricus cuspide perit.

Pręfectus iste Hamburgensium, cuius uel malignitate, quod difficile creditu: aut negligentia res tanta prouenit: capite plexus, pœnam ipse persoluit.

¶ Æstate renouata expeditione nauali, Hamburgenses primò, dein Balænæ classes à Danis superantur, & capiuntur. Caput. xiij.

ER eiusdem añi Æstatem (erat enim. xxviij. post Mille quadringentos) urbes Vuandalicæ classem suam renouarunt: & in mare mittunt. Aderant tum Hamburgenses, nauibus etiam suis instructis. Præceptum uerò accæperunt omnes: ut in mari Nordsund se continerēt, donec Baiana classis ab occiduo, & Prutena ab Vuisla præternauigassent, ut essent illis præsidio contra Danos. Conuenerant in locum constitutum. Non ignorabat Rex expeditionem Ciuitatum: Ipse quoqꝫ classem numerosam perarmabat: semel confligere constituens, ac prælij naualis fortunam pertentare. Viderant Vrbici Regiam classem de longinquo: nec tamen inmemores mandatorū, se primùm cōtinuere. Vbi uidēt Danos adpropinquare, uelut ferratos montes in mari: Præfectus Hamburgensium, quem pro dominis suis res magis angebat, interpellabat Lubecensiū ductorem: Ecce inquit, hostes propinquant, quid facimus? Ille sub hæc. Armati sumus: conserendæ sunt manus, Victoria nostra est. Rectè inquit ille mones. Et apparatis rebus, propinquantes Danos exceperunt. Lubecenses cum exteris fortiter hostibus incurrunt. Sustinent incurrētes. Diu anceps prælium fuit. Verū tamen aliquot hostiū cæsis, & aliquot captis, Danos abegerunt. Hamburgēses paulò diuersius pugnabant, seiuncti ab amicis: hos statim hostes circumuenere. In quorū medio pugnantes pauci cum multis, cùm nullas ab amicis suppetias acciperent, fatigantur: uincuntur, capiunt. Qui sociorum fidem tuentur, aiunt: grandioribus nauibus Lubecenses ad locum conflictus ducere non potuisse. Itaqꝫ cæteri abeunt in sua quisqꝫ. Hamburgenses capti, in portum Mercatorum ad uincula mittuntur. Pugna fecit inmemores mandatorum. Vix illi abierant fugientes, & post tres horas uenit ab occiduo classis Baiana: cui in primis tuendæ deputati fuere. Impetitur ab hostibus. Fortiter se tuetur. Extrahit in noctē præliū. Supra mille ex hostibus cæsi. Cessere tandem Danis uictoribus. Magnę æstimationis merces inerāt. xxx. nauibus. Rex non mediocri inde auctus lætitia, Ciuitates gemuere. Mercatores Lubecenses Præfectum classis accusabant: quòd mandatum prætergressus sit. Cùmqꝫ se non satis tueretur: carcerem accæpit pro domo, seruaturqꝫ annis tribus & dimidio. Hamburgenses autē, ut diximus, capti manebant, donec ære suo captiui laxarentur. Superioris autem facti, quod diximus, Præfectus capitis pœnam luit.

Hamburgenses à Danis uincunt.

Baiana classis capitur.

¶ Pacem à Rege oblatam, Ciuitates aliquot repudiant. Classe magna, at frustra pugnant Vrbes. Adolphus Iutiam deprædatur. Caput. xiiij.

EX CVM INDIGNE ferret Ciuitatum in se, & sua

& sua Regna bellum, & si prosperè in eorum agmina depugnasset, sciens tamen, rebus Ducum faciliorem esse exitum, illis deficientibus: ut domesticis rebus implicaret urbes, Concordiam nuper inter se, & Gubernatores Vrbium initam, misit in manus Communitatũ ad singulas Vrbes: postulans, ut Maiores suos admonerent: Pacta conuenta implere: se, ut semper, ita in futurum Mercatoribus fauorosum exhibiturũ. Sundenses iampridem in partem Regis à Ciuibus defecerant. Rostoxensis communitas tumultuatur. lx. uiros constituens, Articulos sibi placitos conscribit: iubet à Concilio approbari. Proconsules rem in crastinum differendam postularũt. Interim maturato consilio, placida danda responsa. Cernentes uerò exitum rerum suarum pessimum: inscensis quisque ad partem equis, clam abierũt. Postera luce ubi compertum est abijsse Maiores: euocant, & inde proscribunt: alijs in locum electis. Vuismarienses simili insania, unum ex Proconsulibus, ac alium consularem publico gladio in foro cędunt. Illis imputantes: quòd se Regi deuinxerunt inconsulta communitate. Lubecensium recens uulnus, suasit ut conquiescerent. Hamburgenses tum suum Consularem gladio cædebant. Quod antea diximus. Sed non fuit is belli exitus. Licet enim tumultus in Vrbibus esset: è bello tamẽ extero quiescendum non duxerunt. Nam proximo Vere, naues quæque suas Ciuitas expediebat: classemque confecerunt ducentarum sexaginta nauiũ: in quibus pugnabant. xij. milia hominũ. Dux Gerhardus in sua prætoria agmẽ agebat Holsatorũ. Præter has copias Gregarij erant (quos tum Vitalianos dixere) octingenti uiri, suis lucris & periculis militantes. Cõuenerat ea Classis in portũ Vuismariense. Inde nauigans, Daniam recto petit cursu: & Arcem Regiam in portu Mercatorum, in primis oppugnare constituerunt. Id Rex prospiciens, naues suas in portu locis opportunis armabat: ut aditum prohiberet. Pugnatum est ibi diu: missa omnium generũ iacula. Vrbium Pręfecti consilium ineũt: arcam trabibus consertis in mari compaginare: de qua uelut ex campo misilia omnia mitterentur. Inde quoque multiplex labor utrique parti. Tanto utrinquè pugnatur ardore: ut illis portum tuentibus, istis oppugnantibus, uno sæpè sono ducente, bombardi concreparent. Conuenit inter Nauium præfectos, ut quæque ex urbe unam demergerent nauem, saxis plenam, ad Portum Danis obstruendum. Idque dum ex fide geritur, una nõ transuersa ut debuit, sed in directum se collocans, augustum Danis liquit exitum. Poterant diutius manum conseruisse: at sine fructu. Vnde sublatis uelis, in sua redierunt, parum gloriantes inde de magnis sumptibus, & ingenti conatu. In ea tamen expeditione Vitelliani non quieuere, nauigantes in Noruagiam. Sed eam rem

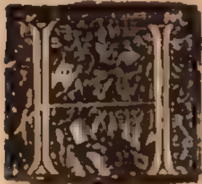
Rostoxensium furor.

Vuismariensium insania.

Cap. proximo in fine.

Classes urbium.

in Vuandalia pagemus: solam nunc Daniã exequentes. Per quæ tempora Adolphus Dux, habens sibi coniunctũ Vuilhelmũ Ducẽ Brunsuicen. Principẽ uictoriosum, quẽ obęratũ habebat: in ciuitates Lubecã, Hamburgũ, atq; Lüneburg, expeditissimis militib. ingressi lutiam, per Mensem ex pacto sunt inmorati: infinitã prædam in pecoribus abegerunt. Ferunt supra. xxx. milia pecudũ tum prædantibus cessisse: in preciosa autem supellectile auri, argentiq; pondus infinitum. Victoresq; in Gottorp reuersi, prædam militibus diuiserunt.

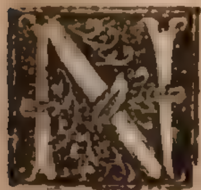
¶ Sundenses, Danos à Regina missos, mari superant. Regiam nauem Gregarij ui diripiunt, & prædantur. Pacem Rostoxen. à Rege oblatam, acceptant. Caput. xv.

His aũt temporibus non longè Philippa Regina, fertur clientęlam quoq; suam. 1200. uiros perarmasse: ut aliquã fortè operam ederent. ut & illa gloriaretur in rebus difficilibus uel aliquid attulisse. Inito consilio, Sundensem urbem adnauigarunt. Et primò quidẽm uenientes, præternauigarũt, ut terrerent ciues. Interim reficiendis corporibus institere. Ciues aũt non segniter rem suam administrarunt: omni qua poterant celeritate naues perarmant, tela congerunt: ipsos se quanto poterant numero præcingunt, in portu obuiã ituri. Priores ipsi ducunt in Danos: & cõsertis manibus, cùm aliquandiu uictoria nutaret, cœpit inclinare Ciuibus: cæsi, mersi, capti Dani, uincula excæperunt: pauci fuga elapsi, reliquias suas laceras absconderũt. Non sum nescius. eam rem diuersius ab alijs exponi: & commemorabitur à nobis in Vuandalia, cùm ad hunc ordinẽ perueniemus. Quo etiam tempore Gregarij Vitaliani, cùm sua fortuna mare scrutarẽtur: inciderunt in nauim Regiam, quæ ex Suetiæ Regno Regi annua ferebat tributa in mercibus & ære, auro & argento constantia. Inerat pręsidiũ quadringentorũ uirorũ. Durum prælium initur. Cùm magna esset in medio uictorię merces constituta, Regij uiriliter propugnauere. At demũ uicti sunt ab hominibus pugnatoribus: qui deprædationis erant ministerijs assueti. Opulentam prædam Rostock atq; Vuismariæ distrahunt. Erant enim inmixti Ciues satellitibus. Sed ad publicũ inde nihil prouenit: quãuis in eam partẽ multi rationabiliter inclinarent. Interea ciuitatũ Vuandalicarũ Gubernatores, prudenter perpenderũt: Ciuibus suis Mercatoribus, q quotidianũ in Regnis quæstum facerẽt, longęuũ bellũ non conducere: Regẽ in locũ Nycoping à communibus amicis designatum conueniũt: de pace, deq; differentijs longos texuere sermones. Multa uicissim dicta in exprobrationibus: multa excogitata in pacis constituta: ad extremum in hoc res desijt: ut tribus Capitibus approbatis, pax esset. Primùm, damna inuicem compensarentur:

Dani succumbunt.

Regiam nauim Gregarij capiunt.

pensarentur: aut ab arbitris æquarentur. Alterũ: ut quoniam urbes ab Rege suo sine causa ex fœdere cõstituto defecissent: eam facerent compensationem Regi, ad iniuriam subleuandam, quam in summo casu ab illo deposcerent. Tertiũ: ut fœdera prima illibata manerent in perpetuũ. Oratores limitatam semper potestatem habentes, referendũ Maioribus susceperunt. Soli Rostoxenses pacis cupidi, uinculum societatis inire cum Vrbibus rumpunt: mox approbantes quæ Rex poposcit. Turbati cæteri, quid facerent? iam secreta omnia Ciuitatum audierant, & aduersæ se parti applicant. Rex collaudatis illis, mox fecit præconari, cum Roxostensibus initam pacem: illos præcipiens, per mare quadringentis uiris duci. Cæteri mœsti abierunt: referentes quæ uiderant & audierant. Conuenere quinque cæterarum urbiũ Oratores, capita tria excutientes: & uirum præcipuum Sundensis urbis Proconsulem, Regi satis familiarem submiserunt: ut omnium nominibus Regem instrueret, ad bonum temperandis articulis modum. Ille iussus transfretat: Regemque conueniens, mandata exponit: multa quæ causam adiuuarent adijciens. Sed nihil ille mouetur, persistens in postulatis. Vbi Regem comperit inflexibilem: ne nil tanta peregrinatione ageretur, causam ciuium suorum segregauit, Rostoxensiũ iter ingressus. Ita scissa Ciuitatum unione, Rex gauisus, cæteris tanto impensius inminebat. Per quæ tempora Rostoxensium rebus maximopere insidiatum est per uicinos Principes, machinatione propulsorũ Proconsulum. Quam rem in Vuandalia plenius exequemur. Nunc Daniam exire non licet. Ciuitatum unio, dissoluitur.

¶ In suspenso Ciuitates super pace pendent. Alzen insulam frustra inuadunt Dani. x. naues perduntur suborta tempestate. Flensburg Holsati insidijs obsident. Caput. xvi.

NON quieuerunt trium Ciuitatum Lubecę, Lüneburgi, Vuismariæ consilia, quo minus apud Regem de pace pertentarent: deserti ab Rostoxensibus: fraudati à Sundensibus, priuata commoda publicis præferentibus. Poterant & illi, quos cæteri accusant, rationabiliter moueri. Sed quis est, ad quem omnia omniũ perueniunt consilia? Hamburgenses suis Principibus obsequentes, iam se non sine causa subtraxerant Tractatui. dum istis rebus ex animo operas omnes impendunt, apud Regem componendę pacis. Interim Dani magna classe inuadunt insulam Alzen, Ducatui Slesuicen. subiectam. Multorum ibi Holsatorum opes iam tum, ut & modo sunt, fuere. Non ignari Holsati quid molirent̃ (obseruabant enim oẽs eorũ conatus) Arces suas communierunt Sunderburg, atque aliam: ipsam Insulam uiris ad

bella promptissimis impleuerunt: iunctis etiam Gregarijs. Tentauerunt sæpè frustra terræ ingressum: fortiter repulsi sunt. Interim cöorta tempestate, Danica Classis, quassatur: decem naues, non minus perierunt: cæteras ut poterat nauiũ Præfectus (miles is fuit ex Holsato Danus) in portum reduxit. Ipse Regem, iamdudum cum Oratoribus Ciuitatum tractantem, accessit: rem, ut ferunt, omnem iam penè in optimos exitus respicientem, disturbauit: & discussit pacis consilia, uir Paci inimicus. Cùm ea disiecta dissilirent, Duces primam intenderunt operam, ad capiendum oppidum Flensburg, rebus gerendis terra, mariq; opportunissimum. Vsi sunt opera cuiusdam propulsi ex eo oppido: quem Dani non ferebant, Teutonicum in gente sua præsidentem. Is effecit: ut cùm Ciues die Palmarum, nihil timentes diuino ministerio inhiarent, plaustrum inmitteretur: & in Portu consisteret rota longè proiecta. Holsati Duces cum satellitibus ingressi, forum occupauere: signis suis sublatis. Sparsi per oppidum milites, hinc atq; inde Ciues cogebant: ut subiectionem facerent, & sacramenta. Dani frequentiores in munitionem montis contendunt. Alij Monasterium ingressi, se tutabantur ut poterãt. Erat in cliuo montis domus lapidea: quam occupauere multi ex Ciuibus: inde missilium omnia genera proijcientes. Sed Holsati bombardis rem aggressi, primùm penetrabilem, deinde inutilem faciunt munitionem. Dani profugiunt in excelsum. Erat non contemnendus numerus in præsidio superiori. Accurrerunt omni ex parte alij, præsidio tuendo. Creuit numerus obsessorum: & per singulos inminuti sunt cõmeatus. Duces mittunt Lubecam atq; Hamburgum, auxilia rogantes: priusquàm superuenientes Dani, ex manibus auferant captum oppidum. Interim Frisonum octingenti uiri pro Ducibus laborantes, fossatum ducunt grande: ut ad montem, aut ab illo nemo decurrat.

Ingenium militare.

¶ Fame cruciati Flensburgi, auxilio item suorum destituti, oppidum Holsatis dedunt. Frustra super pace denuò quoq; agitur. Caput. xvij.

IAM obsessis fames inminebat. Quo enim fuere plures, maiori & celeriori famis angustia laborabant. Hanc suam ut poterant pressuram, amicis significauere. Illi non segnes, à mari xiiij. Nauibus commeatus abundè importabant: ut in multos dies suffecturi uiderentur. Iam uenerant auxilia Ducibus ex urbibus memoratis. Impedimenta bellica, machinæ, turres surrigebantur: omnis apparatus oppugnationis instruitur. Cùm autem in ipsis urbibus audiretur, commeatus illatos obsessis, uehementer indoluerunt: & in eam rem rursus impediendam, expeditas naues armarũt; omni genere te-

lorum

lorum implentes: ut aditum prohiberent. Interim in oppido Duces sederant, intenti oppugnationi: sed maior spes erat in fame. tanta fuit montis à natura munitio. Venerant sub montem missæ naues ex urbibus: præacutas sudes figunt. ut aditum post se Danis intercludant. Ipsis sibi prospiciunt, ab alto missilibus ne noceãt. Hoc enim pellibus, funibusq; prætextis procurant. Non quieuere interim oppugnationes à terra. Aditus omnis à terra, mariq; iam erat obsessis interclusus: erectæ Machinæ, de quibus in obsessos missilibus certabatur. Si quando excursiones tentauere, ut erant obsessi numerosi supra mille uiros, reprimebantur. Augebantur quotidiè uires Holsatorum, Danorum uerò minuebantur: nec erat illis maius ullum fame periculum. Quantacunq; enim inuecta fuere esculenta, tanto numero euanescebant. Ergò ad extremũ fame protracta, tùm canes & equos omnes exedissent: nec ullum superesset auxilium redemptionis, à terra, uel mari, deditionis fecere mentionem. Nec Duces cunctanter annuerunt. Non enim erat certamen de uita, sed terra. Dedentes igitur, suis rebus saluis abierũt: & saluo semper cõductu, ad propria sunt reuersi. Duces montem ascenderant: & opportunis locis munitionem auxerant: impositoquè necessario præsidio, auxiliarijs suis, & amicis uale fecere: ut in sua quisquè rediret. Sed tamen priusquàm digrederentur, quam dixere Nouam domum, arcem expugnant, demolientes. Runchoff alia erat hostium munitio perniciosa: eam quoq; aggressi, ferro & igne solo ęquauerunt. Interea uerò cùm diem ex die bellantes protraherent, Mercatorum per mare res ingenti semper ibant periculo, & in Regnis nulla fuit negociatio. Quę res alienis Mercatoribus ingressum monstrabat: ut nouerint Hollandrini, omnes Regnorum & portuum angulos etiam sepositissimos. Ergò quoniam superioris anni Tractatus inter Regem & Vrbes Vuandalicas suspensi ac dilati fuerant: in proximum constituto loco Zuineburg, Ciuitatum Concilia eò suos misere Oratores. Aderant Prælati, Proceres Regni magno numero. Nemo æquis oculis Teutonicos aspexit. quòd opera Ciuitatum, nuper Regijs partibus detractum esset oppidum Flensburg, cum monte suo. Rex ipse uideri se passus non est. Per intermedios res agebatur. Illi si ex fide rem egerint, exitus monstrat. Nihil diu tractãtibus salutare prouenit. Verbis reddita sunt uerba: & tempus tritum inaniter. Fuere qui arbitrarẽtur, longè salubrius rem actam, si Rex ipse coram & audiret, & respondere iuberet: nunc ex arbitrio intercedentium res omnis acta, ad optatũ pacis exitum non peruenit. Ne tamen nihil actum uideretur, conuenit inter partes: ut proximo Pentecostes tempore in arcem Vuerdingburg iterum confluant: adducentes, qui de sua parte mediantes, rem

Flensbergij fame presi, Ducibus se dedunt.

Noua domus.

Runckhoff.

Dietę & Comitiæ Germanorũ taxantur.

cum Daniæ Proceribus ex æquo constituant. Ita Teutonum more, Dietam ex Dieta etiam Dani constituere didicerunt. Et quanquàm per intermedia tempora Treugæ literis sigillatis essent constitutæ: Dani tamen mare semper infestum habuere, Mercatoribus insidiantes. Questa sunt Ciuitatum Consilia per literas Regi. Admonuere Regem Proceres. Ipsi quoq; Regi res omnis displicuit. Sed quis longam rerum perturbationem, & assuetam tanto tempore Nauigationem, breui potuit compescere? Ipsi Principes multa cernere, multa tolerare coguntur. quæ Belli tempestas ingerit. Semel commotum mare, diu est antequàm conquiescat. Poterant Lubecenses quoq; par pari referre: & dissimulanter per suos latrocinia permittere: sed nolebant uiri seueræ industriæ, tantam admittere in se querimoniam: unde longanimiter expectabant, si quando eius rei quędam fieret conuersio. Semper, ut æquum est, deferendum honori Maiorum: si tamen non uoluntaria dissimulatione, sed ipsa rerũ inuicta perturbatione nonnulla contingant. Silent enim inter arma Leges. ut est uetus Romani Oratoris prouerbium.

Præfecti Arcium Suetiæ, populum durius aggrauantes, sedibus deturbantur. Caput. xviij.

PER ea tempora Regi Erico noua surgit in Regno Suetię turbatio. Nam dum ille implicatur bello Teutonico, Ducibus obluctatus, & Vuandalicis ciuitatibus: Arcium suarum Præfecti in dicto Suetiæ Regno, insolentius se egerunt: tributis, pensionibus & nouis semper exactionibus populum emungentes. Gemitus primùm, inde clamor oppressorũ multiplicatur: querentium iniustam & intolerabilem pressuram, ab auaricia Præfectorũ exortã: qui sub umbra Regiæ exactionis, sua impleuere marsupia. Multos Regni Proceres res miserabilis commouit. Acerbè omnes tulêre, Danorum in se, suosq; imperia. Inter alios autem erat uir primarius ex Nobilitate: ad quem proximè peruenit calamitosorum commiseratio. Is communicato cum multis consilio, nouandarum rerum sumpsit principium. Nam adunatis uiribus, cœpit expugnare Arces Præfectorum: urbes & oppida Regi parentia, in suam traxit partem. ut insolitæ exactioni finem faceret. Engelbertus, nomen erat uiro clarissimo, & Patriæ amantissimo. Quem non dominandi amor, non lucri cupiditas, sed oppressorum cõmiseratio, prouexit ad rem gerendam.

Engelbertus oppressorum releuator.

Egit apud illum Rex (ubi intellexit) multis literis: ut positis armis conquiescat: Præfectis suis pareat. At nihil profecit. Cœpto enim institit, liberandæ Patriæ, à Danorum (ut dicebat) dominatu.

Rex

Rex ipse ad sedandum tumultum in Suetiam proficiscitur, sed ægrè. Nam naufragus eò appulit. Suis in Concilium euocatis, multorum in se hostiles animos deprehendit: quapropter clam & mutata ueste in Daniam rediit.
Pax diu desyderata cum Ducibus, & Ciuitatibus erigitur. Caput. xix.

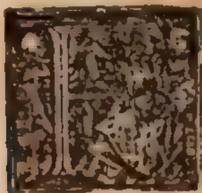
REX ipse proficiscendi in Suetiam instituit animum: instructis duabus ad iter expeditissimis & ornatissimis nauibus, Sartū Rosarum uocabant: cui Rex ipse se cōmisit. Alteram grandiorem militantibus uiris impleuit. Institutaq; nauigatione, grauissimam, sæuissimamq; pertulit tempestatem: quæ grandiorem illam nauim concussit, effregitq;: ut ex centum sexaginta militibus, qui uectabantur, uix pauci in fragminibus enatarent. Regia nauis ægrè terræ admouetur: ut Regem continenti exponeret: & mox in conspectu omnium, procellis quassata soluitur: cunctis qui custodiæ gratia remanserant, pereuntibus. Rex inde in Suetiam cum tanta suorum paucitate perueniens, Concilium euocat. Arma in Engelbertum contrahit. Sed ubi paucos uidet iussa implere: maiorem ac putabat conspirationem in se deprendens: clanculo mutatata ueste, cum paucis elapsus, in Daniam se recæpit. Venerat interea dies cōstituta, in qua de negocijs Pacis inter Regem, & Duces, & inde maritimas ciuitates, quę uocantur Vuandalicæ, in Vuerdingburg ageretur. Aderant Regni Proceres, Ducum & dictarum Vrbium Oratores. Diu disputatum. Multis utrinq; uerbis res examinatæ: nec poterat per multos dies de Legibus Pacis conueniri. ita iuri suo pars quæq; perseueranter inhæsit. Visum est tandē Ducibus, & Vrbium Oratoribus, frustra tempus teri: se inanibus rebus protrahi: abitum parauere. Quod ubi Regijs innotuit: scientes perturbationem Regni Suetiæ, præbêre animos Danorum aduersarijs. nam ubi Sueci Ducibus & Ciuitatibus accederent, grauissimas Regi conditiones belli futuras prospexere. Itaq; reuocatis in cœtū Oratoribus, tum propius rem egêre: & in eas tandē conueniūt Pacis leges: ut Rex permisso Ducibus Slesuicensi Ducatu, illos inuestiat: restitutis quæ inde fuerant detracta: Iutiæq; renunciet, quod per laudum Imperatoris diceretur reportasse. Ciuitatibus liquidata damna resarciat. Veterem Mercatoribus libertatem permittat. Telonea, quę ab annis centum fuerunt, permaneant. Non grauentur, nec usquàm innouentur Regnorum incolæ iu urbibus memoratis: de nouo nullis exactionibus onerentur, sed antiqua ubiq; gaudeant libertate. In has pacis conditiones utrinq; confectæ sunt literæ. Pax undiq; proclamat. Ex diuturno bello læti omnes, respirant; nec erat qui non gauderet, post longam tem-

Naufragiū Regis.

Pacis Leges.

pestatem tandem aliquando diuino nutu redisse tranquillitatem. Oratores in sua festinant, portantes pacem: alacriterq; à suis excipiuntur. Erat autem post natum Christum, Annus Millesimus Quadringentesimus tricesimus quintus, cùm tantum orbi nostro bonũ proueniret.

Anno Christi 1435.

Rex tumultibus domesticis cedit, tranquillitati se dedens. Redire rogatus, nepotem Pomeraniae Ducem surrogare conatur. Caput. xx.

FORENSIBVS autem bellis pacatis, Rex cùm intelligeret domestica intus bella grauiora consurgere: rebus suis diffisus, cogitauit abitum. Nam Suetiae tumultus, alia quoq; Regna in perniciem inuitare uidebantur. Videriq; Regi uisum est: in Dania, atq; Noruagia similes motus consurgere: quibus undiq; comprimendis, imparem se iudicabat. Itaq; cedendi secreto sumpsit consilium. Nam thesauris in naues exportatis, Gdanum nauigat: in tuto locatus, exitum uidere uolens domesticorum tumultuum. Vbi innotuit, Regem enauigasse: turbati omnes, ad reuocandũ eum, nuncios parauere. Nam qui sub eo securi uidebantur, maiores sine capite motus, uerisimiliter auspicabantur. Ille Gdani commoratus, placidè responderat nuncijs: non tamen ad reditum festinabat. Interea Suetia, quae motibus initium dedit, in sua uiscera conuertitur. Inuicem se Proceres proditionis arguunt. Alij per tumultum. Alij etiam quasi legitimo iure per Sententiam capite puniuntur. Caesus mactator Engelberti Benedictus Bentz: & multiplicata sunt mala uehementer. Qui praesentem oderunt, absentem reuocari orant. Ille uerò dissimulanter omnia permittit: nec rediens, nec se omnino subtrahens. Nam Godlandiam cum urbe & arce aliquanta suorum manu insedit. Venerant ad eum Duces Pomeraniae, & Vualogasti instructa classe, magno militum numero. Decreuit Rex nepotem suum, Pomeraniae Ducem, pro se Regem sufficere: Inq; eam rem perficiendam, instituit Danorum Regno appropinquare. Nauigansq; consedit ad Rugiam, ancoras demittẽs. Ibi conuenerant eum Danorum Proceres: rogantes, ut in Regnum rediret, motibus compescendis: Nulli se libentius parituros, quàm ipsi: proq; illius incolumitate omnes ad unum morituros. Ille deliberationem suam illis detexit. Iam se in Senium uergere: laborum esse pertaesum: multis, ut nossent, curis implicitum, ad quietem respicere: eamq; ex animo cupere. Esse praesentem ex fratre suo Nepotem, Ducem fortissimum, & laboribus aequum: eum pro se Regem illis daturum: fauerent (orabat) uotis suis, iam ad quietem respicientis.

Tumultus domestici.

Suetiae dissidium.

Regis responsum Proceribus datum.

Proce-

¶ Procerum Responsio ad Regem. Qui Regno cedens, priuatus more Diocletiani Imp. moritur.

CAPVT XXI.

ILLI replicant. Quamdiu Rex illis superfit, aliũ se Regem nec posse perpeti: nec unquàm adquieturos, illum adoptione, ut meminerat, factum Regem: non esse illi ius pro se alium surrogandi. Si omnino (quod ipsi nollent) regnare recusaret: esse incolarum liberam de sufficiendo Rege electionem. Proinde orare: ut nõ detrectaret Regnum, quod sibi ex hoc die in tribus æquè Prouincijs futurum esset quietissimũ: in quam rem omnes suas undiq; uires collaturos. Rex ubi intellexit se conatu frustratum: dimissis ad se uenientibus Oratoribus, mox classem collectam dissoluit: ut in sua quisq; rediret. Exorta tempestas, duodecim naues in conspectu absumpsit. Rex in Vuerdingburg nauigans, ibi hyemauit. Cùm autem conceptæ tranquillitatis, nulla illi in Regno spes superesset: nec poterat efficere, ut quem uellet Nepotem Regnis relinqueret successorem: tacitus iterum se subduxit Regni negocijs, enauigans in Pomeraniã: ibiq; uel coemptis, uel legitima successione Maiorũ prædijs cõparatis, quietus diu superuixit: consenescens in arce quam uocant Rugeuuold. Peruenitq; uiuẽdo ad Annũ Christi. 1438. cũ Regni se negocijs subduceret. Queruntur Dani ueteres, Regni gazas cum illo pariter abijsse: negant alij Regem quidquàm secũ euexisse, nisi quod legitimo ad se iure pertineret. Quis non miretur, tantum Regem ex fastigio trium Regnorũ, in uitam priuatam descendisse? Imitatus, si nõ supergressus laudem Diocletiani Imp. Rom. clarissimi. Cuius Imperio, præter Christianæ religionis odium, nihil à quoquàm potest opponi. Is non solùm purpurã posuit, nouem postea annis priuatim uiuens: sed etiam collegam suũ Herculium Maximianum, quem ipse prouexit, ut idem faceret, cõegit. Nec ulla potuit ratione superari, ut resumeret. In cuius rei molitione perijt Maximianus: Diocletianus aũt priuatus obijt. Quem imitatus Ericus, ex Rege priuatus, multis postea annis quietus consenuit. Ex alto quietis suæ tumulo prospectans motus seculi plurimos: quib. antea mirificè iactabatur. Cui etiam hoc magnificũ accidit: ut primus inter Reges Danorum, ab exteris in Regnum uocaretur ex Vuandalorum natione: quæ fuit à seculis Danico semper nomini infestissima.

Proceres ad Regem.

Regis Erici mors.

Diocletiani abscessus ab Imperio.

¶ Christophorus Bauariæ Dux, Rex electus, honorificè excipitur. Duces Iutiæ inuestit. Caput. xxij.

CHRISTOPHORVS ex Bauariæ Ducibus, Procerum ex tribus Regnis unanimi consilio, Rex eligitur: seruata prius, quod necesse fuit, illius desuper uoluntate.

Christophorus Rex. III

Poterant propiorē delegisse sibi Principem ex Pomeraniæ Ducibus: sed infesti erant huic generi: propter cōtemptum Regis sui Erici. Nec uolebant perniciosis exemplis uiam facere: ut Reges sibi quos uellent deligerent successores. Ideo ab Erico Pomeraniç Duce discedentes, ad Christophorum Bauarum flexere. Nec tamen à Pomeranico Regis sui sanguine discesserunt. Erat enim Christophorus natus sorore Regis Erici. Christophorus autem in Regnum uocatus, solenni suorum apparatu circa festum Pascæ, Anni tricesiminoni post Mille Quadrin gentos, Lubecam intrauit. Vbi uenerabiliter futurus Rex à Regentibus eo loci excipitur. Ibi ex constituto Proceres Regni fuere: qui magno illum honore susceptum, perducunt in Daniam. Arces illi Regni traduntur: ac legitimis illis modis cuiuscunq; ordinis homines sacramenta comprestant. Vnctus inde sacro de more oleo, Rex consecratur, cunctis ad nouam Regis gloriam plaudentibus. Año deinde proximo, cùm Regni prouincias obiret: peruenissetq; in Iutiam, ibi ex cōposito illi Adolphus Dux Slesuicensis, ac Comes Holsatiæ, occurrēs, Feudi postulauit de iure innouationem. Nec diu moratus Rex, apparatu legitimo, per Bannerium inuestiuit illum Ducatu: accæptis quæ præstari solent iuramētis. Tum Rex illi iubet restitui, quç ex antiquis annis ad Ducatum pertinerent, usq; ad pontem in Koldingen. Multa enim inde Margareta Regina detraxit: multa etiam Ericus, per bellū diuturnum. Cunq; ex forma compositionis, quæ bello successit, omnia restituēda Duci mandarentur: ad executionem tamen plenariam ad hunc usq; diem nunquàm est peruentū. quòd Rex Ericus illo semper die abitum parans, minus intēderet rebus. Sed nunc Christophorus, non ignarus quid Duci deberetur: omnia iussit ex fide restitui. ut uicinum illum, & homagialem fidum experiretur: inter alienos dominari constitutus.

Anno Christi 1439.

Inuestitur Dux Iutia.

¶ Rex in ipsis Regni primitijs in tumultuantes Iutios arma mouit, prçlium committens. Victoria potitur. Postea cum uicinis Principibus Conuentum celebrat, consultando contra maritimas urbes. Caput. xxiij.

VO tempore ruralis populus in Iutia, per diuturni belli tempora insolentior factus: quòd multa tum licentia uidebatur: Rege cum Proceribus implicatis negocio bellorū: militem quendam magni nominis Ezckonem Brock, per tumultum oppressere. Rex perniciē exempli ueritus: ne impunitas illorū etiā alios armaret, uindicare constituit, rem tantam atroci supplicio. At exercitu opus uidebatur. quòd ruralis illa multitudo conspirans, non facile opprimenda, aut ad quietem reducenda uideretur. Arma contraxit; ac mouit in populum tumultuantem.

multuantem. Qui nullis tutus præsidijs, nullo Duce instructus, audet tamen prodire in prælium. Infelices, qui pessimum secuti Ducem, temeritatem propriam, manus contulere cum copijs Regijs. Fusi primo impetu ad sexcentos: reliqua multitudo capta, ære luit pertinaciã: cùm Rex parceret infrunitæ multitudini, ne cultoribus agri destituerẽtur. Ita Rex nouus & alienigena, obedientiam ferro quæsiuit. Circumspiciens autem Rex, simul animo secum repetens: quanta proximo bello Ciuitates maritimæ, quæ uocantur Vuandalicæ, incommoda Regno inuexissent: de repagulis communiendis cogitauit. Et ut consilio prius, quàm uiribus rem experiretur: missis ad uicinos Germaniæ Principes literis, in Vuilsnacum, sub dominio Marchionũ de Brandenburg, ad Cœtũ conuocauit. Aduenerant Fridericus Marchio Brandenburgen. Henricus Dux Magnopolensis: Otto, Vuilhelmus, & Henricus Duces Brunsuicenses: ac multi præterea alij. Ibi cùm multa in concilio, quæ uulgo incomperta mansere, agerentur: fama fuit, memoratos Principes fœdera inisse cum Rege Christophoro: & (ut solet malignũ Vulgus, libere quæ sentit proloqui, facta miscens infectis) ferebant omnia in subuersionem Ciuitatum ibi constituta. Rex ipse non Regio apparatu, sed peregrina ueste, octoginta equis cinctus, eò prouehitur. Adolphus Slesuici Dux non aderat: Princeps bella perosus, quæ illum à puero uexabant: quæ potuit esse causa, non adeundi Cœtum, ne se alienis laboribus, quorum erat pertæsus, implicaret. Eadem libertate tum uulgus rumorem diffuderat: eius Principis absentiam, cuncta subuertisse consilia cæterorum. Sed quis consilio aderat, ut enunciaret occulta? Curiositas multorum, cogitationes suas ex coniecturis firmat: audenter pronuncians, quod uel timet, uel sperat. Comitiæ Principum in Vuilsnaco.

¶ Nuptias Rex celebrat. Ex Suetia thesaurum reportaturus in Daniam, naufragio perijt omne aurum & argentum, Rex ipse uix euadens.

CAPVT XXIIII.

ANNVS erat quintus & quadragesimus post Mille Quadringentos, cùm Christophorus Rex de posteritate cogitans, ad Nuptias animum conuertit. Duxit autem uxorem Dorotheam, Ioannis Brandenburgẽsis MARCHIONIS filiam. Quæ ad nostram peruenit ætatẽ. Eas uerò Nuptias Regali more in COPENHANEN arce Regia peractas, honestabat multorum de Germania Principum præsentia. Aderat Ioannes ipse pater sponsæ: Vuilhelmus Dux Brunsuicensis: Fridericus Dux Bauariæ, Regis Christophori cognatus: Balthasar de Slesia Princeps: Ludouicus Hassiæ Lãtgrauius: Ernestus de Honstein Comes: cum multis alijs Nobilibus: Anno Christi 1445.

pluribus ex uaria natione militibus. Nec deerant cum muneribus suis Ciuitatū Oratores. Quippe Regem, cuius Prouincijs Mercatores diuersantur, non incongruè suspiciunt, ac uenerātur. De Principibus certè memorabile: quòd illos mare, mediterraneis insolitum, ac terris cum inconsuetis, ab officio non deterruit. Peractis uerò Nuptiarū solemnitatibus, Principes cum honore in sua dimittuntur. Rex ipse Regnorum obibat negocia. Sueciam putauit inuisendam. quòd Proceres cum populo desyderantißimè uultum Regis sui expectabant. Venit. Vidit. Et omnibus ex sententia procuratis, ordinatisq́: cùm magnos inde thesauros in naues congeri iussisset: siue de muneribus quæ Proceres intulissent: siue de prouentibus, quos per annos plurimos Præfecti contulissent: nauigationem instituit in Daniam. Ibi exorta tempestate, spes multorum intercidit. Perijt omne aurum & argentū, quod proximis annis Suetia diues congeßit. Nam conquassata quæ thesauros nauis euexit. Centum milia, ac amplius multo intercidisse memorant, uix Rege cum naue sua in portum perueniente. Mira Suetiæ fortuna. Non patitur exportari thesauros. Si sinunt homines, mare prohibet. Si pacatum est mare: homines tumultuantur.

Naufragiū horrendum Regis.

¶ Regno fruitur Rex pacifico: donec à Deo uocatus, oratione cum Proceribus habita, diem soluit debitum.

CAPVT XXV.

SED tū Rex Christophorus nullo Suetiæ thesauro locupletior factus est. Nulla Regi per sua tempora fuere externa bella: quod memorat̄. Cōponēdis rebus intra Regnorū uiscera, illi magnopere fuit prouidendū: cogitanti successus Pr̨edecessorū. Domesticum illi ante oculos, & recens erat exemplum Regis Erici auunculi sui: quē simultates & dissensiones Procerū, Regno exegerūt. Meditari ferebatur bellū in littora Germaniæ: & præsertim in ciuitatem Lubecensem: quam nō ęquis oculis aspicere solitus credebatur. quòd olim Danici iuris: nunc in eam uidebatur arrogantiam erecta, ut bellū Danicæ auderet coronæ intentare. Sed ille quamoccultè apparatū facere credebat̄ belli, de proximo in eam gerendi. Cùmq́ ad annum Nonū Regni sui in arce Helsingburg, aduersa ualetudine desperabiliter laboraret: fertur aduocasse Proceres quos habere potuit: & cū illis de Regni negocijs egisse. Et inter alia quæ ægrescēs indies magis atq́ magis, illis præsentibus imperat, ferūt dixisse. Maleuolis me oculis intueri, inquit, soletis exemplū auūculi in me formidare: quòd aceruatis undecunq́ de Regno thesauris, enauigē. Nunq́ ea res in animū descendit meū: utinamq́ nō uestra culpa magis, quā de suo sensu auunculus fugam parasset. Ego quantos potui subducere thesauros, quotidianis sumptibus,

Rex ad Proceres.

sumptibus, eos composui, bello aliquando, pro Regni gloria, ad Lubecæ muros gerendo. Ea urbs quo sit Regnis nostris fato edita, mecũ uidetis. Nunc quoniam DEVS imperat, Regno & uita pariter mihi concedendum est. uos rebus rectè consulite: & eum post me uobis deligatis Regem, qui Regnis non modò præsit, sed & prosit. In eum modum rebus excessit humanis, Anno. 1448.

Mors Regis, Anno Christi 1448.

¶ Christianus (aliàs Christiernus) Regnis Daniæ & Noruagiæ Rex præfectus, uxorem ducit Dorotheam domus Brandenburgen. Caput. xxvi.

CHRISTIANVS suorum de Aldenburg Maiorũ Patricio nomine (quem Dani more suo Christernũ appellauerunt) unanimi Procerum Daniæ & Noruagiæ consensu Rex eligitur: Suecis se à ueteri placito retrahentibus. Quod habebat: ut nisi trium Regnorum communi consilio unus assumeretur Rex. Hæc autẽ electio maximè facta est astipulatione Adolphi Ducis Slesuicensis: qui erat auunculus Christiani de Aldenburg, & Delmenhorst Comitis. natus enim erat Christianus eiusdem Adolphi sorore germana. Inclinauerant autem Proceres memorati, in eundem Adolphum assumendum: pertentabantq; animum eius: missis solennibus ex suo numero ad eum Oratoribus, quos ille familiari conuersatione habebat notissimos. Vbi ille pertinaciter recusabat: consilio eius usi, ad Christianum eius nepotem, quẽ ille quoq; in domo sua ex puero educabat, inclinauere. Præsertim uno facto, geminam incuntes gratiam: quòd Domum Brandẽburgensem, ex qua prodijt relicta Regina, promereretur: illi sponsum requirentes. Sic enim illa uisa fuit affectu propendere: ut quem illi Regem, ipsa maritũ dignaretur: si nihil obstaret aliud. Increbuit autem sermo: militũ quendam genere, opibus, & forma pręstantem, ad Regnum multorum propensione respicere. Sed illa altiori stemmate prodita, nobilitatem Christiani, quem multę insuper uirtutes ornauere, præferebat. Igitur Christianus de Aldenburg, ueteri ac nobili domo Comes, Rex Daniæ, Noruagiæq; asciscit. Nam Suetia præueniens hanc electionem, præuaricata pactum pridem constitutum: peculiarem sibi Regem assumpsit ex suo corpore militem, opibus præstantem, Carolum Kanuti. Quod in Suetia plenius diximus. Christiernus solenni ritu coronatur: Dorotheam Reginam matrimonialiter sibi copulauit. Ea erat utriusq; gratia, ut statim aboleret opprobrium Danicæ Regiæ: ut quæ sterilitatis incommodo percussa, intra annos sexaginta Regni nullum uidit hæredem. Neq; enim Vualdemarus nouissimæ Margaretæ pater, neq; Ericus, neq; Christophorus Regno masculam prolem relinquerunt.

Christianus Rex. Aliàs, Christiernus.

Suetię Rex eligitur separatim. Suetiæ lib. 5. cap. 41.

¶ Gode

❡ Godlandiam Suetiæ Insulam, Rex ui recuperat.

CAPVT XXVII.

DOROTHEA autem ex Christierno concipiens, intra annum enixa est Olauum filium. Sed ille in pueritia decessit. Inde uerò Ioannem peperit, modernum trium Regnorum Regem: cum fratre Friderico, itidem duorum Ducatuũ moderatore: atq; filiam, Scotorum Regi nuptam: quę sceptris illis longam pollicetur posteritatem. Proximo deinde anno, Christiernus primam Regnis operam impendit, ut Suetiam per partes, duobus Regnis iterum coniungeret. Nam armatum duxit exercitum in insulam quam uocant Godlandiam, Suetiæ Coronæ parentem. Eam uerò usquè in illũ diem retinebat Ericus Rex, per omne tempus Christophori, per Sueticos Præfectos eam gubernans. Sed Christiernus ui recuperauit: expugnato oppido Vuisbu, quondam florentissimo emporio Mercatorum. Testantur fores & fenestræ ferreę, quæ extant in hodiernum. Diu nauigantes, ibi marini iuris tribunal recognouere. Vetusta ibi Mercatorum priuilegia asseruabantur: nunc in tutiores translata sedes. Expugnabat & arcem: maximè adiutus armis, quæ illi iungebat Adolphus auunculus, Slesuici Dux. Per eadem tempora surrexit ea in Prussia grauissima belli contentio: quæ multis annis perdurans, terram posuit in solitudinem: Christierno ad omnia neutraliter se gerente. Cùm uerò añus ageretur Regni eius sextus, Bergis in Noruagia perniciosissimo tumultu, Mercatores militem Olauum Negelssen, omnibus onerosum, in Ecclesia cũ Episcopo oppresserunt. Quam rem plenius in Noruagia explicauimus.

Christierni proles.

Godlandiam Rex ui superat.

Noruagiæ lib. 5. cap. 13.

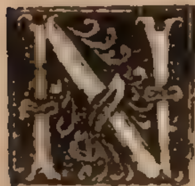
❡ Carolus Suetiam thesauro spolians, Regno abscedit. Christiernus in locum surrogatur. Adolphus Slesuicen. Dux moritur. Caput. xxviij.

INTEREA uerò Suetiæ præfuit Rex Carolus: quẽ, ut diximus, de suo Sueci corpore prouexerunt in Regnum. Sed is Clericis, & omnibus Ecclesiasticis, Militaribus, ac omnibus regnicolis, propter tyrannidem & oppressionem singulorum grauis, & perinde odiosus cœpit haberi. Quod ubi intellexit, se omnium oculis designari: collecto clam omni quem poterat thesauro: quem etiam priuatus habebat copiosum: media hyeme, in ipsa Carnispriuij resolutione, quando nemo tale quicquàm formidabat: omnibus ad crapulã laxatis, ingressus nauim, Prussiã nauigauit. Proceres aũt Regni non minus de sua exoneratione, quàm illi de abitu alacres, solennibus missis ad serenissimum Regem Christiernũ Oratoribus, eum uocarũt in Regnum. Venientem aũt honorificè excæperant, Regem suũ constituerant,

Caroli Suetiæ Regis abitus.

ſtituerant: & in Stoksholm ſolenni ritu inunctū, per manus Vpſalen Christier-
ſis Archiepiſcopi conſecrarunt: tribus iterum Regnis ad obediētiam nus trium
unius Regis redeuntibus. Quo modo à memoria Margaretę Reginę: Regnorum
quæ prima Regnis hoc decus peperit: ut unis Legibus, uno Imperio, Rex.
tria moderarentur. Erat autē annus poſt quinquaginta ſeptimus: no- Anno Chri
nus autem ab initio regnantis Christierni. Poſt duos autem annos ex ſti 1457.
hoc tempore, cùm in fata concederet inclytus Adolphus Dux Sleſui-
ci, Comes Holſatiæ: non erat dubium, Sleſuicenſem Ducatum Coro Adolphi ſu
næ conſolidari, à qua exijt Beneficium. cum ille prolem nullam relin- tiæ Ducis
queret. De Comitatu autem Holſatiæ magna fuit quæſtio. Nam Feu- mora.
dum uidebatur Imperij, quod ad maſculam lineam crederetur pertine
re. Supererat Otto Comes de Schouenburg, cum multis filijs, Adol-
pho, Erico, Erneſto, Bernardo, Ottone, Henrico, Antonio, Ioanne.
Hic Otto ad uirilem ſpectabat, ſed multis gradibus agnationem. Rex
autem Christiernus, cum fratribus Mauricio, & Gerardo de Alden- [illegible]
burg Comitibus, ſorore Adolphi, erant progeniti.

¶ Holſatia Regno Daniæ, magna Comitibus numerata pecunia, accedit. Caput. xxix.

NOBILITAS omnis diu uariè nutabat. Multi in Re
gem propenderant defenſorem quæritantes. Alij uerò
Comiti inclinabant: præferentes uetera ſtirpis eius in ter
ram ſuā beneficia: quòdq; maſcula illos linea præferebat. Aliquot uici
bus in eā rem tractantes cōuenerant: at abierūt ſine fructu. Nouiſsimè
uerò in Todeſlo cœtum facientes: interueniente Arnoldo Lubecenſi
Epiſcopo, qui Imperiali uice, eius Feudi dominus cenſeretur: Christi Rex Holſa-
ernus Rex, Comitatu donatur: quietatis ingenti ære Comitibus, ut iu tiæ dux de-
ri ſuo renunciarent. Fratribus deinde ſuis Rex non minorem pecunię claratur.
ſummam perſoluit: ut omne ius in ſuam cōemeret perſonam. Ita factū
eſt: ut nobilis ille Comitatus, qui infinitū ſanguinem dedit, quo à Co-
rona Daniæ ſegregaretur: nunc uoluntate Procerum ſe illi coniunxe-
rit. Erat aūt annus. 1460. cùm hæc agerentur. Cùnq; ſacramenta ſolen Anno Chri
ni ritu Rex ab omnibus acciperet, uenit im Hamburgum, antiquiſsi- ſti 1460.
mam Stormariæ ciuitatem. De homagio quidèm nulla mora: ſed de
præſtando iuramento fit dubitatio. Oſtendebant Ciues Regiæ maie-
ſtati ueterem obſeruantiam: eamq; chartis priuilegiorum aſtruebant:
orantes, ut Regia Maieſtas illis adquieſceret rebus, quibus omnes ſui
in Comitatu patres ac prædeceſſores acquieuere. Diſceptatum eſt de-
ſuper longa uerborum altercatione: ſed bonis Ciuium allegationibus,
ceſsit Rex moderatiſsimus: permittens ueterem Vrbis, probatamquè
diu conſuetudinem.

¶ Theſau-

¶ Thesaurum Suetiæ Rex recuperat ablatum. Indulgentiarũ exactioni fit particeps. Legatus parte sua prędatur. Vuandalicæ urbes Priuilegijs suis confirmantur. Caput. xxx.

REX eo tempore instituta in Suetiam nauigatione, iura Regni peruidit. Et cùm de omnibus ordinasset: peruenissetq; ad illum certus rumor de Thesauro, quem Regno excedens Carolus, in oppido Stoxholm, apud fratres Prędicatores reliquisset: conuenit super ea re Fratres. Et cùm illi diu dissimulassent: acrioribus ab illis extorsit uerbis, ut quod superesset Regi contraderent. Ferunt fama, aliquot signati æris reperta marcarum milia: ac uasa nonnulla argentea, magna cum paruis. Repperit autem & in Suetia nuncium Apostolicũ Marinum: qui promulgatis Indulgentijs in causam expeditionis in Turcam, magno argento Aquilonis Regna emunxit. Sed ubi intellexit, oues suas tonderi: pactus est partem lanæ. quòd & ipsi pugnandũ foret in scismaticos Regnis suis conterminos. Totondit Italicus, operam impendens: sed non iniustè passus est, legitimo domino suam prouenire portionẽ. Erat tum Annus sexagesimus primus, post Mille Quadringentos. Cùmq; argentum suum Italicus exactor, mercibus implicitum, per currus in Norinbergam deuehi disposuisset: intercæptis curribus, perijt labor emunctoris. Prætenderãt qui accæpere, res esse Luneburgensium: quorum id contumacia deposcebat, ut rebus & corporibus ubicunq; tenerentur. cùm Apostolicis mandatis in causa Cleri non parerent. Anno deinde proximo, qui fuit. 62. magnus, agente Christierno Rege, Principum cœtus indicitur in Vuisnacum, ueteris Marchiæ oppidum: pridem factum notissimum, pro concursu, qui in hunc usq; diem multorum agitur pro miraculo, quod ferunt in uenerabili altaris Sacramento contigisse. Rex locum petiturus, Lubecam pertransiuit. Ciues summam rerum suarum adhibuere custodiam: nõ diffidentes Regię Maiestati, sed ut ea securior à tumultu inconditę plebis conquiesceret. Nam promiscuum spectandæ nouitatis uulgus auidum, dum se turbis immiscet militaribus, solet nonnunquàm tumultus excire. Rex tamen moderatissimus, eam rem deducentibus se foras Proconsulibus, honoris gratia, per risum exprobrauit. Illi uerò comiter risum risu tergebant. Quid tum inter Principes ageretur, inconditum uulgus, quasi Consilio inmixtum, enunciabat: omnia in detrimenta Ciuitatum Vuandalicarum respicere, quarum prouectio, urere Principum oculos crederetur. Rex uerò cùm in Regnum redijsset, Ciuitatum Vuandalicarũ Concilia, mox suos ad Regem misere Oratores. Primùm quidèm confirmandorum in Regnis Priuilegiorum gratia.

[redacted]

Anno Christi 1461.

gratia. Inde uerò quæstum de damnis & iniurijs, quæ Mercatoribus uel in mari à piratis, uel ab exactoribus Præfectis in Regni finibus irrogarentur. Et quidèm de præteritis, quæ temporum Regni eius non essent, responderi quid debuit aliud: quàm ut crimina suas tenerent au tores? De alijs aũt quæ uasto mari patrata sunt: uel incertos, uel peregrinos præferunt reos, qui in manibus non essent. De futuris adhibendam custodiam atquè uigilantiam. Priuilegiorum confirmationem reportantes, in sua alacres redierunt. Vuandalicarum urbium petitio.

¶ Luneburgen. & Clerum Rex componit. Sedaturus Suecorum in se rebellionem, cæditur, fugatur, Daniam cum iactura rediens. Caput. xxxi.

PER idẽ tempus Rex assumptus est Arbiter ad causam Luneburgensium, quam Prælati in eos instituerãt, cum duobus de Lubeca, & Zuerin Pontificibus: terminauitq́ eam in cœnobio Reynefeld: quæ diu in Romana Curia fluctuabat: & aliquorũ Principum in uicinis locis arma experiebatur. In Suetia interim res ad rebellionem spectabat. Indoluere enim Proceres, administrationem Præfecturarum Danis permitti. Promiscuum uulgus causatur abesse Regem: rarius sibi de Iusticia responderi: arbitratu Præfectorum rem omnem agi. Regni thesauros foras educi: uiscera Regni ad libidinem Patriæ Danorum. Rex apertam rebellionem præuenire constituens, expeditionem parauit in Suetiam. Aliquot nauibus perarmatis, Holsaticæ Militiæ florem imposuit: & magno Danorum apparatu nauigauit in Regnum. Reperit autem Rex maiorem quàm putauerati, n se factam coniurationem. Nam prodire audebant in aciem, & conserere manus. Pugnatur acriter: & aliquandiu incertis alis uolitante uictoria, Suecis inde inclinauit. Cæsi ex Regijs multi. Rex in naues reducitur. Capiuntur multi. Aliquot dum in naues refugiunt, trepidatione nimia, mari mergũtur. Archiepiscopũ tamen Vpsalensem, quem uelut obsidem Rex habebat, secum enauigans, tulit in Daniã. At ubi comperit uiri cor in se rectum: cum honore remisit in sedem suam. Interim uerò Sueci, nouis semper rebus intenti, misêre qui reuocarent Carolum Regem ex Gdano: in quam quieturus se collocauit. Sed ubi redijt, nec illam quam promisêre reperit integritatem: sua spontè se Regno abdicauit: priuatim uicturus, cõmuni cum alijs iure. Non quieuit tamen Archiepiscopus memoratus, Christierno Regi Proceres conciliare. Nec facilè potuit, semel motam suo loco fidem, in integrum reducere.

Suecorum grauamina.

Vincunt Sueci.

Reuocant Carolum, sed frustrà.

Gerardus Regis frater, ex promisso pecuniam debitam poscit. De ea numeranda, rursum literis & fideiussoribus transigitur. Ernestus Comes de Holstein, Dorotheam sibi affinem comitatus, capitur: nec sine redemptione quatuor milium aureorum, rursum liberatur. Benemerito Dorotheę unde uiuat, Rex prospicit.

CAPVT XXXII.

Anno Christi 1465. ANNVS interim erat sexagesimus quintus, post Mille Quadringentos, cùm Gerardus de Aldenburg, Regis Christierni germanus frater, in Holsatiam se contulit: Maiores Holsatorum interpellans, super aliquot milibus expromisis, dum ius successionis suæ in fratrem refunderet: & Arcibus in potestatē acceptis, legitimum se cum fratre ferebat hæredem. Quid facerent Proceres Regis germano? Detecta literis res est Regiæ Maiestati. Veniente autem in terram Rege, indictum est terræ Concilium. Ibi Gerardus quoquè pro suo iure locutus, aut terræ partem, aut expromissam dudum pecuniam deposcebat. Æquum uisus est postulare. Igitur noua illi per Regem literis, ac fideiussoribus cautio firmatͤ: & quieuit ab incœpto paulisper. Quo tempore cùm Dorothea Adolphi Ducis relicta, ex patria sua descendisset in Holsatiam, requirere donationē suam propter nuptias: itineris comitem habuit, nobilem uirū Ernestum de Honstein, memoratæ Dominæ cognatum. Eum, incertum quibus ex causis, Benedictus de Aleueld, unus ex Ducatus Primoribus, captiuum sibi fieri cōegit. Quid faceret uir nobilis in alieno constrictus? Manū dedit. Domina Dorothea apud Regem conquesta: quòd nihil tale in suis formidasset, in ditione Regis: quem ipsa in domo mariti sui Adolphi à puero cùm fratribus educasset. Proinde orabat: ut si non benefactorum respectu, quorum memoriam durare nihil dubitabat: uel communi iterantium sorte liber esset, quem illa domo extraxisset. Mouit Regem optimæ fœminę iusta querimonia: iussitq́ꝫ captiuum laxari. Sed ea tum erat rerum conditio: ut ad libertatem, nisi expromisis quatuor aureorum milibus redire non posset. Deformis quidèm rerum facies in benè merentem Dominam, apud rerum ignaros. Sed mihi persuaderi non potest: sine magna causa rem in eos exitus non decreuisse. Permansit autem memorata Domina in Reynoldesburg, quæ fuit illi donatio propter nuptias, usq; ad proximum annum. Et tum reuersa in Turingiam, præfecit militarem, qui per annos singulos de prouentibus responderet. Gerardus Regis germanus, in Holsatiam reuersus, inmemor & ipse obsequiorum, quę puer in domo memoratę Dominæ recœpit: omnem illam ditionem inuasit. Rex ubi intellexit: effecit, ut

Ernestus de Honsteyn capitur.

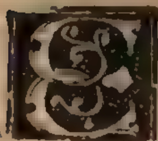
est, ut quotannis auri summa, quoad uiueret, nobili, ac de Principibus benè meritæ Dominæ proueniret. Idquè certis fixum ordinationibus implebatur.

¶ Rex conniuebat ut frater Gerardus Holsatiam administraret. Nobilitas hoc ægrè tulit: quia contra illorum uiolentiam, propensior uidebatur plebi. Contra Lubecenses indignatio Nobilitatis suborit. Marinus apostolicus irarū plenus rediit, & infecta re discedit. Comes Gerardus custodiæ mandatur. Caput. xxxiij.

PERMITTENTE interea Rege, Gerardus germanus eius, in Holsatia res administrabat. Imminebat autē grauis Nobilitati, Rusticam plebem (ut uidebatur) tutatus aduersus uim solitam Domicellorum. Accidit autem per ea tempora: ut appropinquante solutionis termino, quem sibi militares pro Rege fixissent Concilio Lubecensi: quùm fidem suam obstrinxissent: ea Lege, ut in termino præfinito nisi soluerent Lubecam, euocati intrarent: nec abirent, nisi solutione peracta. Vocati, paruerunt: & quibus se poterant cōditionibus, obligationis uinculo laxabant. Interim Marinus de Fregeno, Nuncius Apostolicus redibat, querimoniarum & irarum plenus: quòd Collecta nuper in Regnis Lubeck & Luneburg, sub Fionia posita, Rex Daniæ Christiernus, quòd expromissam Coronę portionem non exoluisset, abduci curauisset. Multam quidèm indignationem præferebat. Sed quoniam in reliquum expiscari uoluit: exasperare Principes, quorum uenerat tondere oues, consilium nō fuit. Gerardus autem, cùm omnes penè Holsatiæ Arces teneret: & administrationem suam in legitimum Principatum uertisset: omnia agens quasi solus dominaretur: opposuere se illi ex Holsatorū Proceribus: & se Regi, non Comiti præstitisse sacramenta ferebant. Eualuit ea indignatio intantum, ut Rex euocaretur. Venit: & Gerardum fratrem non captiuum, sed libera custodia in arce Segeberg curauit asseruare: honesta quidèm specie ab Regina in Arcem inuitatur: & ibi inuentus, manere iubetur: ut rebus in reliquum rectè consulatur. Marini querimonia.

¶ Nouum bellum suboritur cum Anglis. Anglicas naues quatuor, Rex mari capit: Lubecensibus unam, Liuoniensibus alteram intercipit. Sueci Daniam infestantes, fugantur & superantur. Caput. xxxiiij.

EODEM tempore, Rex cùm iustam in Anglos præferret hostilitatis causam: ab antiquo quidem, quòd donatiuum Angliæ corona deberet Henrico quondam Holsatorum Comiti, proauo materno Regis, qui dictæ Angliæ Regi diu militauit. Accessit altera causa:

quòd proximo año, Præfectum à Rege Islandiæ, Anglici occidissent. Quatuor eorum naues mercibus onustas tenuit, cæpit, & merces distraxit. Quæ res Mercatoribus Alemannis in Anglia peperit infinitos labores. Nam capti, carceribus mancipati, rebus omnibus despoliantur. quòd dicerent, Danorum Regem à Mercatoribus instinctũ, ista patrauisse: nec uoluerunt intelligere: Danorum Regem nihil cum Mercatoribus Orientis habere commune. Quid multis? Res in magnum processit bellum. Damna Anglicis in mari illata sunt plurima. Anno demum. 68. in Traiecto res compacantur. Eadem Æstate, cùm Rex nonnullas armasset naues in Suetiam, iamdiu Regi rebellantem: nauigauit ex Suetia quidam onustus mercibus Lubecensium: & nihil hostile ueritus, suo itinere mare sulcabat. Armata autem Regis, quòd ex hostica terra nauis uenisset, hostilem interpretati, inuadunt, capiũt, diripiunt. At non meliori fortuna alia quoq; ex Liuonia ueniens, incidit manus eorundem. Perductæ in manus Regias, ab Lubecensibus misso Secretario repetuntur. Sed ea erat rerum conditio, ut tum reddi non possent: distractæ per manus plurimas, ut fieri solet, ubi arma tractantur. Lubecenses nauigatione suspensa, mare uitant. Res in Colloquium deducitur: & pactis utrinq; conditionibus querimonia sedat. Priuati tamen sua non recipiũt. Hoc tempore in Suetia interim rebus perturbatis. Rex tamen Arces quasdam per suos insedit, defenditq;. Iuuarus Axel ex Proceribus Suetiç primarius, agmen ductabat in Regias arces capiendas. Quas cùm aliquandiu oppugnasset: Rex inmissis suis, fugabat impugnantes: & suos liberauit. Ausus est & in Daniam exercitũ transportare: & Regem etiam istic oppugnare. Veterum more Regum, Christiernus Rex suos illi obiecit, qui uenientem excepêre: & manibus collatis, in fugam uerterũt: trecentis suorum captis. Inter quos erant non pauci generis militaris.

Dani Suecos superãt.

¶ Paciscitur Rex super Lubecensium naue direpta. Cum Suecis congressus, cęditur. Caput. xxxv.

Anno Christi 1469.

NNVS erat nonus & sexagesimus, post Mille Quadringentos, cùm interuentu communium Amicorũ res inter Regem Christiernum, & Suetiæ Proceres intercæpta est: ut in Lubeca Conuentu celebrato, res quibuslibet conditionibus pacaret. Venit Rex cum fratre Gerardo, tribus Episcopis, & multa militũ, militariumq; manu stipatus. Sueci diu expectati, non uenerant. quòd uentos in potestate non haberent. Interim passus Rex pro sua mansuetudine queri Mercatores, terra, mariq; spoliatos. Clementerq; singulis pro sua cuiq; conditione respondit. In eũ tamen res uergebat exitum: ut Concilio Lubecensi pro liquidato Ciuium damno,

oppidum

oppidũ Kilonem, cum Arce sua in pignus daret: soluto tamen in præsens ære certorum milium. Pignus uocant: & Pignoraticium contractum. Ego ex intentione contrahẽtium, ueram arbitror Emptionem: cum pacto tamen redemptionis. quod phas & iura sinunt. Alioqui in sortem computaretur, si pignus esset, quicquid eo nomine proueniret. Nunc autem contrahentium ea mens est: ut fructibus accipiens utatur pro suis, sorte manente integra. quod est pactũ emptionis. Vulgatus error multos decepit. Tũ uenere, qui in oppido memorato rem gererent: & præsente Rege, Lubecensi Concilio sacramẽta dedere. Id tum ea mente gerebatur in oppidi illius portu: ut Lubecenses ex suo commodo uterentur. Venerant deinde expectati Suetiæ Proceres: & tractatum ineuntes, nullam inuenerunt cõponendæ paci uiam. quòd Carolo suo, quem pridèm Regem elegerant, carere noluerunt. Cùm Rex posceret, nec illi magnopere recusarent, Regno cederet. Potuit quidèm intra septa Regni manens tutus conquiescere: quod optabat. Sed Rex sciens promptum ad bella populum, non quiescere: ubi personam quondam Regiam præsentem cernerent: abire iussit. Oratores recusarunt, urgere nolentem. Ita sine fide disceditur. Proximo deinde anno, Rex per angustias, niuis tempore, quando nemo uenturum præsumebat, ingredi Suetiam pertentabat: Regnum montosum, & faucibus uiarum transitu difficilimum. At Suecis utcunq; res innotuit: in aciem prodeuntes, Regi se obiecerunt. Facile fuit multos à paucis detineri. quando non poterant in uia stricta, nisi pauci ad pugnã prodire. Trucidati à Suecis Regiorum non pauciores Quingentis. Multi inter eos militares magni generis. Retrò Rex cogitur redire: frustratus. Quo tempore Gerardus Comes, pro fratre administrans Holsatiam, Lubecam Imperiali Mandato euocatur. Aderãt duo de Hennenberg Comites. Alter ex illis iamdudum Ecclesiam Moguntinam Archiepiscopus gubernat, Prælatus eximiæ dignitatis. Impetitur Gerardus super spolio, quod in Dorotheam commiserat, relictam auunculi sui, Ducis Adolphi. Sed ille iuxta omnia pensitabat. Illi redibant inanes: hoc tamen ab Rege, quod supra diximus, reportantes: ut annuam illi pecuniam soluerent Gubernantes eam partem, in qua illi donatio erat propter nuptias constituta. Ea tum uidit urbis Lubecæ cõsistentiam D. Moguntinus: ut affectus urbi, in huncusquè diem benignè permaneret.

Autor Iuris etiam peritus fuit.

Cęduntur à Suecis Dani. 500.

Supra eod. lib. cap. 32. c.

¶ Gerardum fratrem Rex bello aggressus fugat: Populus arcetur, & luit. Carolo mortuo, Rex magno suorum malo Sueciam impetit. Caput. xxxvi.

GERARDVS Comes, Regis frater, cùm difficulter se intra præscriptos limites contineret, Regias extorsit literas: quas exhibuit. Vnde illi homagium à Frisonibus Eydoræ, & uicinis præstari iuberetur. Non dubitauit uulgus inhærere Gerardo. Ea fuit indulgentia: ut omnino popularis haberetur. Nam militiæ quoad poterat reluctabatur. Venere tamen certiores postea Literæ: quæ quod priores mandassent, uetuere. Incertum: an mutata sententia, literæ quoque uariarentur: an, quod nonnulli suspicabantur, primæ extiterint adulterinæ. Rex ubi rem in graue suum præiudicium cerneret excurrere: descendit, compositis Regni negocijs, in Holsatiam. Gerardus autem se continuit in palustribus Vuilsteræ, & uicinarum partium: ubi populum adeo sibi deuinxit: ut pro eo extrema pati non formidaret. Rex ubi monita non profecerunt, quæ fratri fecit per literas, ad arma uenit: & duarum Ciuitatum Lubecæ, & Hamburgi uiribus instructus: suam quoquè perarmans militiam Holsatiæ, mouit in fratrem. Ille ubi uidit arma, quibus par esse non potuit: desertis quos animauerat noctu, cum paucis aufugit, per inuia & longa deuia reuersus in ditionem suam: nec ultra reuersus est in Holsatiam. Rex autem igne & ferro uix adigere potuit populū, qui iam Gerardo sacramenta præstitit, ut iterum in uerba sua iuraret. Qui caput erat gentis, profugit in Thietmarsiam. Aliquot capti, gladio cæduntur. Inter quos filius memorati Capitanei. Frisones multa uix difficultate, ad renouanda Regi sacramenta coguntur. Gerardus in sua reuersus, causatur Ciuitatum Lubecæ atque Hamburgi opera, se pulsum hæreditate legitima: quapropter hostem se Mercatoribus illarum publicum agit. Ad prędam insistens usque hodiè si superest. Nam Flandrensium se bello inmiscuit: Hispaniam, Angliam, Scotiam nauigans peruagatur: & ad stuporem omnium, inter mille pericula usque in septuagesimum post Millesimū Quadringentesimum annum peruenit. Sed quo tempore quæ diximus gererentur, hoc est, anno Septuagesimo post Mille Quadringentos, Carolus quondam Sueciæ Rex, rebus excessit humanis. Et diuisi rursus Proceres, in uaria discessere uota. Alij Christiernū Regem euocari, ex re esse senserunt. Alijs alia fuit sententia: & ex repugnantibus sententijs, res mansit infecta. Eo tempore Dorothea Regina, molestè ferens querimoniam Dorotheæ relictæ Adolphi, rem omnem suscæpit compacandam. Nam accæptis eius uitalicijs, soluit de restantijs duo milia ducentos aureorum: & pacta est, in singulos annos octingentos

Fugit Gerardus.

gentos illi dare aureos fructuum nomine. Quæ res suum sortita effectum, nobilem fœminam complacauit. Rex autem Suetię Regno iam tēpus ratus inmittere manus: quando æmulus eius Carolus iam morte subtractus, sceptra uacuauit: magno undiq; militum numero conducto, ex portu Lubecensi naues armauit: alias alijs de portubus: duxitque in Sueciam agmen infestum. Sed neq; illi segnes occurrunt. Multa uarijs in locis pręlia. Sed is tum erat exitus, ut pauci ex multis stipendiarijs redirent. Opera & impensa perierunt.

¶ Peregrinatur Rex. Trium Comitatuum Dux creatur. Ioannes eius filius natu senior, in Daniæ Regem ungitur. Caput. xxxvij.

IAM erat añus. lxxiiij. post Mille Quadringentos, cùm Christiernus Rex, assumpto illustri Principe D. Ioanne Duce interioris Saxonię, & splendida militia, peregrini tñ habitu, Romam inuisere, Apostolorum adire limina curabat. In ipso autem itinere ad serenissimum Rom. Imperatorem Fridericum declinauere. Regio more hospitaliter excipiuntur. Multa primũ de Statibus Regnorum, dequè communi Christianorum Republica prolocuti: Rex in eum descenderat sermonem, ut diceret. Esse suis ditionibus, intra limites Romani Imperij, Gentem uicinis onerosam, nulli parētem: & pro libertate, quam falsò sibi desumeret, insolescentem: Thietmarsos uocant. Eam sibi ab Imperiali Maiestate subijci postulat. Cùm non expediat, sine Principe populum agere: Comitatum quoq; Holsatiæ, atq; Stormariæ, iuncta ditione Thietmarsiæ, in Ducatum uerti deposcit. Non grauatus Imperator, mox annuit postulatis amici Regis. Comitatus titulum extinguit: & ex tribus memoratis ditionibus, unum creat Ducatum: Regemq; pręsentem illo solenniter inuestiuit. Literę desuper eduntur. Quibus accæptis, iter suum, Imperatori uale facto, continuant: & in omnibus Italię Principatibus magnificè excæpti, urbem Romam ueniunt. Erat in summo Pontificatu Sixtus Papa Quartus. Is trium Regnorum potentissimum Regem, cuius fama uenientem longè præcesserat, præsertim Gotorum nomine, quibus & ipse dominatur, in eius persona renouato, hospitaliter excipit: secum collocat in Palatio. Multa sæpè cum Pontifice per interpretē locutus: multa cum illo Pontifex. Miratur, in tanto Principe nullas literas. Plurima in eũ contulit donaria. Votum peregrinationis in TERRAM SANCTAM, quod emisit aliquando, cōmutans in largam noui Hospitalis eleemosynam: Sancti Spiritus uocant in Saxonia: non longè à Palatio, & Ecclesia diui Petri. ROSAM illi pollicetur maximo omnium Principi, qui post Imperatorem Romanam urbem inuiserant.

Anno Christi 1474.

Dux trium Comitatuũ creatur.

Rex literarum expers

Concilij Oratores. Et in omnium conuentu præsentibus terræ Thietmarsiæ Gubernatoribus, insinuauit Imperiales literas eisdem: poscēs, ut ijsdem obsecundantes, se Holsatię, atque Stormariæ in unum corpus adunarent: seque Ducem suum recognoscerent. Illi respondent. Imperatorem non plenè instructum, de alieno disposuisse. Habere se terrã suam temporalem, pariter & spiritualem dominum Archiepiscopum Bremensem: ex eo tempore, quo nouissimo Thietmarsiæ Comite decedente, Hartuico Bremen. Archiepiscopo, per Imperatorem Fridericum primum, terra sua sit illi subiecta: & exinde permanserit, hodieque sit in iure Ecclesiæ. Rex iussit replicari. Ex illo die crebram fuisse mutationem dominij. Aliquando illos Danicæ subiacuisse Coronæ sub Vualdemaro secundo. Aliquando Comiti Holsatiæ. Nunc uerò Episcopi Bremen. tantùm ad speciem prætendi dominium: cùm in facto non parerent. Illi contra. Habere in terra Archiepiscopum Pręfectos: quæ res iustum testetur dominium. Nullo se pacto uiuos pati, ut alienentur ab Ecclesia. Cùmque disputatio finem non haberet: firmatæ sunt annuæ treugæ, ut interim deliberantes Thietmarsi, de sua salute cogitarent. Per quem annum Rex præter clementiæ suæ consuetudinem, in Holsatia cœpit multa sæuerius agere. Magni nominis uirũ ex Primoribus exutum possessionibus, ad exilium cöegit. Ille cum filijs raptim profugit ad Albertum Magnopolensem, Ducem, Gustrou cõmorantem: ibique intra annum uitam finiuit. Nullis potuit Rex interuentionibus partium placari: euertit eius ab imo domiciliũ. Filij multis uijs tentarunt reconciliari, & in gratiam redire. Sed Rex in eum diem usque implacabilis, tum inexorabilis uisus est. Quid illum cöegerit ad eam duriciem, non satis compertum est: atrocitas facinorum, an liberior quàm par erat in Regem lingua. Circa idem tempus, euocatos Nobiles Holsatiæ in Zegeberg, iussit exhibere literas, quas prętenderant se habere: Regemque ijsce sibi obligatum. Ibi fertur acerbius discreuisse inter sortem, & usuram: & multorum documenta euacuasse: sortem se pollicitus exoluturum. Inuenta est excreuisse Debitorũ summa, ad ducenta. xlv. marcarum milia. Sed tum compendio multos sine numeratione absoluit. Hæc fuit nouissima optimi Regis in Holsatia memoria. Inde rediens in Regnum Daniæ, cùm multa prouidisset: ad Annum octuagesimum primum, post Mille Quadringentos, in arce Coppenhanen debito carnis persoluto emigrauit: cum annos triginta quatuor in Regno exegisset.

Thietmarsi. Rex. Thietmarsi. Rex moritur. Anno 1481.

¶ Rex

¶ Rex Ioannes cum fratribus hęreditatem Ducatuū partit. Procerū ęquè & Militarium Holsatiæ querimonias sedat. Lubecenses quietat. Sueciam subigit. Caput. xxxix.

Ioañes Rex

IOANNES filius eius, primus eo nomine Danię Regnum, iam pridèm electus, et consecratus iniit (referebat autem nomen materni aui Marchionis) Noruagiam cum fratre Friderico legitima successione possidens. Nisi, quòd solus Rex teneat Imperij administrationem: frater titulo hæreditarij Iuris contentus manet. Suetiæ quoq; electus Rex ferebatur: insertis conditionibus quas non probaret. Quieuitq;: donec armis Regnum recuperaret. Quod suo infra loco dicemus. Prima Procerum cura: inter fratres ius hæreditariæ successionis partiri. Visum est: Ducatus Slesuicensem, & Holsatensem, quos ambos hæreditabat uterq;, ita partiri: ut in utroquè haberet uterq; quod possideret. Ita per minutias diuisere ditionem; ut Præfecturam unam Rex, proximā in quaq; terra Dux possideret: exæquatis rebus, prout inter fratres Principes congruebat. Tranquillitati in præsens consuluisse uidebantur: at post fata fratrum, maximam posteris perplexitatem inuexisse. Quo tempore, interuentu Amicorum, reconciliati sunt militares, pridèm ab Holsatia cum patre propulsi: redditis possessionibus. Expromissa quoq; pecunia multorum milium, certis de causis non prouenit. Inde uerò, cùm Holsatorū Proceres causarentur: multa sibi milia, ex Rege defuncto deberi: literasquè tenuere purificatas, ut diximus, consensu totius Conuentus. Ab Aratro prouenerunt hi aurei: & inde collecta milia multa partita sunt inter creditores, aut uerius, fideiussores. Anno deinde proximo, Rex Regni Daniæ cœtum conuocauit in Coppenhagen: ut uiribus Regni recensitis, ex æquo de omnibus constitueretur. Aderant ciuitatum Vuandalicarum Oratores, suorum Mercatorum in Regnis priuilegia firmari postulantes. Sed erant multa, quæ non sinebant eò perueniri. Iacobus enim Comes de Aldenburg, & Delmenhorst, Maurici filius, mare infestum tenebat. quòd causaretur: Lubecensium opera exutum se paterna hæreditate. Lubecenses & Gdanenses suorum iniurias & direptiones ab illo questi, ad iusticiam peruenire non poterant. quòd tum abesset Iacobus: & inauditus condemnari non poterat: sed ea ęstate uiuendi finē fecit sub littoribus Noruagiæ. Reliquit tamen, qui causam eius prosequerentur in mari. Hispanicas naues, sub promontorijs Angliæ tres, mercibus onustas capientes. Anglicis autē atq; Danis à longa memoria bellum erat. Sed merces illæ in urbibus uetitæ sunt comparari. Nauigarunt inde diu uaria fortuna, REGIS ut ferebatur satellites, in Anglos ubi poterant incurrentes: & quę illis damna irrogata sunt

Milites proscripti redeunt.

Procerum solutio.

gata sunt, continuo Anglici causam omnium in Mercatores Ciuitatum in Regno diuersantium contulerunt: asserentes, consilio & auxilio Mercatorum, piraticam in Anglos exerceri. Poterāt uulgò causam belli ignorare. quòd causarentur: posteri Henrici ferrei cognomento, Comitis Holsatiæ, qui attauus erat Ioannis Regis, & Friderici fratris, obligationem ab Angliæ Corona factam, nō legaliter impletam. cùm donatiuum illi expromissum non ex fide persolutū esset. Factum igitur, Regi Daniæ militantium, & mari in Anglos incurrentium, Anglici in Orientales Mercatores retulerunt: uel, quod diximus, arbitrantes illos cum Danis sentire: uel quod uerisimilius est, ex Danis nihil sperantes, ab his qui secum in Regno diuersarentur, restitutionem conati sunt extorquere. Multis multorū literis ad Regiam Maiestatem expurgata est incusatio, detecta innocentia. Sed potuit Regi fides fieri: damnificatis omnino non potuit. Cùm per aliquot annos ea diuersitas ualuisset: Reges inuicem missis ad alterutrū Oratoribus, ueterem querimoniam extinxere: cessauitq; illa in mari uastatio. Ioanni tamen Regi semper respectus erat in Suetiam: ut armis eam recuperet, quando conditionibus propositis regnare non libeat. Godlandiam primò Suetiæ parentem, quibuscunq; modis sibi deuinxit: cum inuito Suetiæ gubernatore Stenonestner milite, is qui Arci, terræq; præerat ex multo tempore Iuuarus Axel, iusto domino electo Regi, Arcem, oppidum, omnemq; terram consignauit. Principium bonum totius Regni de proximo secuturi. Nam, quod in Suetia diximus, Añо. xcviij. conducta Gregariorum militum manu magna, coëgit uniuersos etiam nolentes facere imperata: ut sit in hodiernum trium Regnorum Rex potentissimus.

Godlandiam Rex obtinet.

Suetiæ lib. 5. cap. 43.

In Thietmarsios Rex inobedientes, conductis Gregarijs expeditionem parat. Caput. xl.

CAVSAM Thietmarsiæ à patre inchoatam, intermittendam non putauit. Euocatis in Itzeho Primoribus terræ, literas illis Imperiales proponit. Aderat Ecclesiæ Bremensis nomine Legatio pro Thietmarsis, ex Capitulo & terræ militaribus. Impetitioni Regiæ responsum est per quendam de Capitulo. Prætensa sunt Ecclesiæ iura in terram: commemorata Imperatorum & Regum indulta: quibus nulla ex parte in nouis literis commemoratis, recentes Imperatoriæ derogare nec poterant, nec uolebant. Deliberatū est in Concilio Regio. Et iam utrisq; stantibus ad Iuris formā, requisiti sunt Thietmarsi. Illi dominū suū nominasse, satis esse dixerunt: cùm interim missi ab Ecclesia, ius illius nō intermitterēt obtrudere. Ita discedit: quòd manu militari res agēda uideret. Quæ tamen res dilata

est in

est in non paucos annos. Nam posteaquàm Rex Daniç per Gregarios pedites, qui tum terram impleuere formidine sua (Guardiam dixere) Suetiam ad iuga cöegisset: & eadem manus postea per biennium diocesim Bremensem introisset, recuperandæ Hadeleriæ gratia, ad usum D. Magni Saxoniæ Ducis: Rex proxima peditum illorũ promptitudine, et iam uicinitate inductus, eam conduxit in Thietmarsiam: & magnis apparatibus mouit in illorum terram. At is tum fuit exitus, quem signauimus in Saxonia nostra.

Suecorum rebellium insidiæ in Regem. Stoxholm cum arce capta, Reginam Daniæ Monasterio subtrusam, Raymundus Card. liberat. Caput. xli.

SECVTA sunt tamen proximè illa tempora, quibus ad eius cladis uindictã cùm Rex peruenire nõ posset: Iuuentus per Holsatiam, quorum pars auunculi, patrui, sobrini illa clade perierũt, atrocibus minis uictores insectantur: polliciti, cùmprimũ per ætatem arma ferre poterunt: si occasionem nacti fuerint, quod facilè sperant, Ducẽ ultores se futuros paternæ ac consanguineæ necis. Interim uerò Sueci ubi audiêre, Regem à minori populo retroactũ: pudere cœpit illos ignauiæ suæ, quòd cessissent armis, quæ à rustica plebe contrita memoraretur. Igitur conspirauêre, rebellionem meditantes. Rex ipse cùm speraret, beneuolentia potius, quàm sæueritate Regnicolas in fide continere, Regno decedens, Reginam in Regia dimisit. Quam multi pregnantem rebantur, ut in Regno parturiens, indubitatum illi daret hæredem. At ea spes uana fuit. Abiens uerò, Regni Gubernatorem, D. Stenonem stare in litem, in omni honore & administratione confirmauit: eacꝫ secum semper esse uoluit familiaritate, ut inuitatus, Regem in Regnum comitaretur Daniæ. Inde honoratus ac muneratus, rediit in Suetiam. Sed gentilis feritas populum non reliquit. cùm exagitaret eũ pudor: quòd uictus cessisset armis. Dolis rem agere constituerunt. Vocatur Rex, ut in Regnum reuertatur, obiecturus se Rusis, quorum excursionem nunciatam accepisset: Nihil opus fore armis à Dania producendis: solo illos indigere Principe: uires armorum Regno non deesse: copiosos esse in Suetia milites Rusis repellendis, si caput accederet multitudini armatæ. Rex eam non carere ratus insidiis, noluit tamen de perfidia patenter suspicari: sed paucis contentus, in Suetiam nauigauit. Venientem cum qualicunqꝫ comitatu paucorum ad custodiam corporis militum, contempsêre: & sæpè mutato conueniendi loco, suspicionem iniecere Regi, non esse syncceram & integram illorum in Regem se deuotionem. Aliquot locis congressus, tergiuersantes deprendit: quærentes occasionem nescio quid agendi.

Suecorum dolus.

ugendi. Rex aucta in se maliuolentiæ suspicione, non se illis credidit, sed quomodo potuit, manibus eorum se subtraxit. Erupit deinde manifestè rebellionis audacia: cùm literis missis, accusarent aut Regem, aut Regios in Regno Procuratores & Officiales: de non impletis ex fide promissis. Reginam deinde in arce Stoxholm circumsistunt, oppugnantes & ciuitatem, & Arcem. Vrbe potiti sunt post plurimum laborem: Arcem expugnare armis haud poterant. Fame tentarunt. Et profecerũt tẽporis diuturnitate: cùm milites Arcis propugnatores, ex inedia, & omnis generis incommodo cibo morbum contraherent: unde magna pars interijt. Arce dedita, Reginam deduxere in Monasterium Vuasten diuæ Brigittæ. Duobus penè annis in libera habuere custodia: donec misso in eam rem nũcio, D. Raymundus de latere Legatus Apostolicus, Tituli S. Mariæ nouę presbyter Cardinalis, unà cum legatione Consularium uirorum de Lubeca, de illorum manibus eriperetur: ac in Regnum Daniæ cum honore reduceretur.

Suecorum insultus in Stoxholm.

Raymund. Card.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum gestarum Daniæ LIBER NONVS.

¶ Arma in Suecos Rex parat. Eques auratus, de quo mala suspicio suborta erat, in ponte arcis interficitur. Caput I.

REX interim Daniæ, Suetiæ, Noruagiæ Ioannes, multiplici Suecorum perfidia infestus, arma in illos edomandos, & ad iuga reducendos comparauit: mouitq; in hostes ac rebelles. Erant nonnulli intra Regnum fideles uiri, quos puduit fraudis & rebellionis in Regem: qui & si sanum saperent, uicti tamen longè maiori numero rebellium, quiescebant. Quod poterant, Regem admonuere perduelles: ea multitudine esse in armis Suecos, quòd nisi quinquaginta milia duceret armatorum, nihil profuturum eius aduentum. Factæ sunt aliquot in aduersarios excursiones, & leuia prælia: sed tum ire copias reduxit. Innotuit perinde Regi: esse occultam intelligentiam inter Primarios utriusq; Regni, qui missis inuicem nuncijs, magnæ in caput Regium proditionis crimen molirentur. Id ubi compertũ habuit, simulabat omnimodam ignorantiã: cautius tamen adhibitis custodibus, sibi prospexit. Emersit inde grauis simultas inter militem quendam Regi proximum: qui Magister Curiæ illius diceretur: quiq; proditionis in Regem conscius, imo Princeps diceretur: & inter aliũ quendam militem. Ad quem

cùm Regia suspicio in Magistrum Curiæ memoratum permanasset: arbitratus se obsequium magnum præstare Regi suo, si tanti criminis reum de medio tolleret: militem illũ ad Arcis pontem obtruncat. Stupuere qui uiderant, tantum uirum corruisse: incertum, si iussu, an mactatoris temeritate. Sed cùm non longè post eam cædem, Rex securitatẽ prçstitisset cçsori: arbitrati sunt uniuersi, rem non ignaro, neq; inuito Rege patratam. Commoueri grauius uisa est cæsi cognatio: sed cùm uideret tantum omnium consensum, quòd iure cæsus diceretur, in præsens conquieuit. Illic q; secuti sunt motus Regnorum: ut non incredibile uideretur, Militem sensisse cum hostibus in perniciem Regis, cui Magister esset Curiæ.

Obtruncatur Magister Curiæ.

¶ Monita Regis Lubecenses spernunt. Occasiones armorum sumentes, per Ducem Fridericum, & Raymundum Card. utrinq; treugis suspenduntur.

CAPVT II.

CVM interea Regina, in contumeliam Regis, in Suetia detineretur, in libera quidèm custodia, sed quæ abire nõ sineretur: pro obside habita. Sed in quos usus? cùm intentata rebellione, Regios omnes Regno perturbassent: mouissent q; uicina Regna: ut ea quoq; nõ nihil in Regem intentarent. Et Dania amisso coniurationis capite, qui escere uidebatur. Noruagia autem, quod in ea diximus, instinctu Sueciæ Procerum, rebellionem ostendebat. Sed aderat Christiernus Regis filius, pro sua ætate Dux acer in armis: & nascentem flammam in sui primordio extinxit. Cùm interea Lubecenses Mercatores Suetiam pro sua consuetudine peterent: & admoniti à Rege, ut ab hostibus suis auxilia ac consolationes retraherent, minusq; parerent, Regem ad iustam indignationem pertraherent: ut sineret Præfectos Regionum, non illo quo solebat fauore prosequi Mercatores. Captæ sunt aliquot naues ab Regijs. Naufraga bona Præfecti in custodiam deposuere. Aucta sunt grauamina in diuersantes per Regnum Daniæ, quando neq; Regiæ admonitioni paritum est: nec uspiam appareret, in quo Regi, cuius Regnis fruerentur ad quçstum, complacarent. Minorata libertas, onera duplicata, naufragia non reddita: aliquantæ naues de mercibus suspectæ Suecorum detentæ, donec causa omnis ad discussionem perueniret. Atq; ea res crebrescens, exciuit Senatum Lubecensem: ut quoniam literis inuicem missis, nihil ageretur: obseruato tempore, cùm ex Regno non plures naues Danorum, importantes quæ commeatui urbis inseruirent, essent in portu Lubecensi, ad sequestrũ ponerentur. Indigna res uisa regnicolis, querimoniam apud Regem extorsit. Literis res terminari haud poterant. Lubecenses arbitrati tem

Christiernus Regis filius.

pus esse ad arma respicere: quando belli socios habituri forent Suecos: cætera quoque Regna non sine motibus essent: expediunt armamenta: uocant Gregarios milites ad stipendia. Concurritur magna peditum alacritate: quòd donatiua iusta sperarent, & licentiosam prædã ex Regnis. Interposuit se medium Regis germanus Fridericus Dux Slesuici & Holsatiæ. Diu causa uentilatur: & uidebantur Lubecenses ad arma promptiores. Sed dum ille treugas confecit, nũcios mittit intermedios. Intererat de Latére Legatus Cardinalis, qui tum agebat in prouincia Germaniæ, dominus Raymũdus T. S. Mariæ presbyter Card. Dux Fridericus Regis Germanus. Raymundus Card.

¶ Pacis conditiones malè captæ, Iurisperitorum iudicio submittuntur. Reginæ reditus describitur.

CAPVT III.

IS CVM Lubecã uenit, nihil duxit antiquius, quàm eximere belli necessitatem: perfecitque, ut res componerentur, pace sequestra. Adiuuabant illum illustres Principes & Domini, Magnus Magnopolen. & Fridericus Slesuici ac Holsatiæ Duces. Capita autem Pactionũ literis domini Cardinalis firmabantur ad memoriam: factique sunt fideiussores, idem D. Fridericus Dux, & militares Holsatiæ nõ pauci. Polliciti per literas quòd nisi omnia ex fide impleantur ad constitutum diem, ipsi Lubecam reuertantur: inde non egressuri, donec ære numerato, capita conuentionis compensentur. Erat disputatio inter Lubecenses, ac memoratos uades: arbitrantibus de sua parte Lubecensibus: quòd memoratus Dux Fridericus, cũ alijs se obstrinxisset, rediturum in eam urbem. E diuerso contendentibus memoratis Holsatiæ militaribus: aliud esse caput in literis, quo ipsi loqui incipiãt: diuersum ab eo, in quo Princeps ab initio locutus, sermonem suum conclusit. Idque parati sint subijcere iudicio Iurisperitorum. Rex interim, cùm & ille præferat: Lubecenses non impleuisse pacta conuenta, non festinat eximere damnis & oneribus fideiussores suos. Pacis conditiones.

Is est rerum status in hodiernũ diem, Anni quarti post Mille Quingentesimum, ad principium mensis Maij, quo hęc scribebantur. Quo tempore Regina Daniç, iamdudum opera memorati Cardinalis Legati, ante proximam brumam accedente Legatione Lubecẽsium, qui ex constituto Cõsulares uiros miserant: ad interpellandos Regni Proceres, super Regis sui in Regnum suscæptione: ac super omni controuersia, nauibus Suecorum erepta: in Regnum suum deducebatur: Lubecam uenit: uota in Sterneburg, ac Vuilsenaco solutura. Simul uisura filiam, quæ per absentiam, & diuturnam eius captiuitatem, nupta illustriss. D. Ioachimo Marchioni Brandenburgen. Principi Electori, matri ex cõstituto occurrerat: uotique facta compos, redierat per eandem Anno. 1504 5. Maij. Reginæ reditus.

dem Lubecam in Regnum, præter multorum opinionem. Nam erat loquax fama, satietate Daniæ plenam, Regnum non reuisuram. At illustris fœminæ religiosa fides, & filiorum amor, non sinebat in cor eius aliud ascendere, quàm quod honestas ipsa, & fides Coniugalis deposceret.

¶ DANICAE Historiæ, per Albertum Krantzium descriptæ, finis.

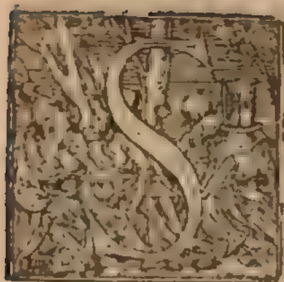
ERRATA in Dania commissa.

Folio. 28. in margine infra, lege, Regnum legatum.
52. in medio, lege. aditum prohibuere.
82. lin. 2. lege. Iustinianus.
139. ultra medium lege, & expositis.
188. prope finem, lege, iacenti, pro iacienti.
192. prope medium. lege, equos, non, æquos.
202. supra medium, lege, incolæ. non, nicolæ.
211. post medium, lege, pecoribusq́ fœcundam.
235. lin. 7. lege, exanimis. pro, examinis.
282. prope medium. lege, illustres uiros. non, uires.
Post supra medium infra, lege, impatientiam.
251. post medium, lege circumuolant.
252. sub capitali, lege, ubiq; Regi operam, non Regem.
262. lin. 9. lege, animum, pro annuum.
315. lin. 7. superfluit, Holsa.

S V E T I A.

T O M V S II.

S V E C I Æ R E G E S.

¶ ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Historiam rerum gestarum Sueciæ, & Gotorum,

PROLOGVS.

SVEONIAM, siue Suetiam, & ut uulgò appellant Suediã, de Antiquitatibus suis scrutaturi: situũ ante omnia Regionis, Veteribus incompertum, paucis attingamus, prius quàm ad Res gestas in, & ex ea perueniatur. Habet hæc ob occidua parte sui Gotos: & ciuitatẽ Scareanam. A Borea Vuormilanos, cum Scritenfinnis: quorum caput Halsingaland. Ab Austro Scaniam, & latitudinem Baltici maris. Ab Oriente Ripheos montes attingit: ubi deserta ingentia, & niues altißimæ. Ferunt gentem quandam ex montanis in plana descendere solitam (sed incertum unde ueniat) & facta præda, rursum auia sua repetere. Annua est illa excursio: nonnunquàm in biennium, aut triennium dilata. Quibus nisi uiribus totis resistatur, omnem depopulantur regionem. A Ripheis in Austrum Rußi morantur: gens magna, olim ad Meotidas paludes extenta: nunc à Tartaris latißimos campos tenentibus, angustius habitare cõacta. Adhuc tamen multa centena milia colunt agrorum: aut pascuis insident. Huic genti aßidua sunt bella cum Suedis, ad nostram usque memoriam perdurantia. Nunc feruntur fœdera, agente illustrißimo trium Regnorum Rege Ioanne: qui crebram ab ea gente legationem accœpit intra proximos annos. Sed non est diuturna quies in gente illa. Sueonia regio, inter Aquilonares fertilißima. Ager frugibus & melle opimus. Pecorum fœtu ac pastu, omnibus antefertur. Opportunitas fluminum & syluarum, ubiquè magna. Peregrinis mercibus omnis Regio plena. quòd domesticis rebus abundet ad commutationem faciendam, pellibus, ac metallis, præsertim Cupro abundans. A Normannis, & Danis altißimorum iugis montiũ discreta. Et quàmuis omnes Hyperboreæ gentes hospitalitate sint insignes: præcipui tamen sunt Sueones: quibus est omni probro grauius, hospitium denegare transeuntibus: ita, ut sit certamen, quis aduenam hostem excipiat. Cui omnia exhibens hospitalitatis iura, quotquot diebus permanserit, egredientem commendat amicis, itinere quod instituit cõmorantibus. Populi Sueonum sunt multi, uiribus & armis egregij: equis & manibus æquè fortes: strennuiquè aut mari, aut terra bellatores. Ex his proximè DANIS habitant GOTI, qui Occidentales dicuntur. Nam alij sunt Orientales. Ad occiduos quidèm septem itinere dierum, à Scania peruenitur in ciuitatem Scareanam. Inde

Suetiæ descriptio, & situs.

Rußi.

Anno Christi 1504. Autori cõetaneo.

Sueonia.

Sueonũ hospitalitas.

Goti Occidentales.

Ostrogotia protenditur iuxta mare, usq; ad Bircam, precipuum olim oppidum. In confinio Sueonum ad Boream, habitant Scritenfinni: quos aiunt cursu feras preire. Ciuitas eorum Halsingland: quod idem est nomen regioni. Hæc est sita in altissimis montibus, qui Ripheis cōfines sunt: ubi nix durat perpetua. Homines gelu recocti, domorū tecta non requirunt. Carnes ferarum in cibo, & pelles habent pro indumento. Et ut Antiquitatis aliquid attingamus: Nobilissima gens Sueonum, Templum habuit, quod Vpsola dicitur: sedes hodiè Metropolitana Regni ibi perdurat, non longè à ciuitatibus Sictona, & Birca. In hoc Templo, quod totum fulgebat ex auro, statuas trium uenerabantur Deorum, antea quàm Christo crederent. Potētissimus Thor, in medio triclinio strato puluinari colebatur. Hinc inde latera eius cingunt Vuodan, atq; Fricco. Thor inquiunt præsidet in aëre: tonitrus et fulgura, uentos & imbres, serenitatemquè gubernans, fruges administrat cum fructibus uniuersis. Alter Vuodan, hoc est fortior, bellis presidet: hominibusq; fertur in hostes uires subministrasse. Tertius Fricco, pacem & uoluptatem moderatur. Cuius etiam simulacrum turpitudinem præ se ferebat. Vuodanem sculpunt armatum, ut alij Martem. Thor autem cum sceptro, Iouem uidebatur exprimere. Arbor iuxta templum stabat ingens, patulis diffusa ramis, æstate & hyeme iuxta uirens. Genus eius nemo potuit edicere. Fons scaturiuit ad locum sacrificiorum. Sacrificaturi, hominem hic immersere uiuum. Qui si facile mergeretur: faustum renunciauere uotū. Aurea catena fertur cinxisse Templum: ad mœniana, domusq; fastigia suspensa latè, rutilans accessuris. Nam Templum in planicie sitū, montibus ambitur. Si pestis, aut fames ingruat: Thor ipsi supplicatur. Si bella: Vuodan. Ad Nuptias ineundas, Fricconi sacrificabatur. Post nouennium, totius Regni celebritate Templum uisebatur. Ne Regibus quidèm immunitas à mittendis donarijs. Reges aliquando Christiani, quòd sacrilego à cultu huiusmodi abstinerent: Regno sunt destituti. Nouem diebus sacrificia peragebantur: nouem per singulos dies animantium genera, in quibus & homo sacrificabantur. Sed hæc de superstitione Gentilium, supra quàm satis dicta sint. ut cognoscamus: idem Dæmoniorum genus, in omni natione indebitum sibi cultum uendicasse. Nunc tamen largiente DEO, omnis ubiq; Prouincia, ab annis trecentis, & supra, Christi Ecclesijs plena est: hodieq;, qui Annus est post mundo datam salutem, Millesimus Quingentesimus, syncera religione Regnum omne perseuerat.

Scritenfinī. Halsinglād. Vpsola templum. Idolorum seruitus.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Sueciæ, & Gotiæ gestarum LIBER PRIMVS.

Sueci Gotis (qui & Getæ) congeneres. Gotorum laudes & uictoriæ narrantur. Ingressum Operi parat Autor. Caput I.

HVIVS autem Gentis egregiā laudem, supra modum extulit natio Gotorū: inde uetustißimis temporibus egressa, per Asiam diu dominata: & in Europa multis seculis, multisquè in Prouincijs Regna constituens. Et quidèm Suetiæ atquè Gotiæ præclaras res, uno contextu commemorandas censemus. quòd sub unius Principis auspicijs, à multis retrò seculis utraquè gens degebat, unius Regni finibus inclusa. Nōnunquā uerò, ut fieri solet, incessere simultates. quòd quæquè natio Principem suum sectaretur. Sed ea tamen discesio non diu ualuit, quo minus ad unius Regis gubernacula denuò concessere. Suetiæ quidèm domi, & uicinis in locis nomen præualuit: foris autem, & in longinqua militia, Gotorum gloria, sublimioribus longè titulis inclaruit. quòd Romanis, rerum dominis, diu ea gens colluctata, aliquoties quidèm repressa quieuit. Aliquando magnis Romanorū cladibus se uindicauit: Nonnunquàm pari manu confligtans, discessit. Demum Romanum proculcans Imperium, Italiam peruasit: urbem Romam uastauit. In eadem Italia Regnum annis multis tenuit. Gallias occupauit. In Hispanijs Regna fundauit: & ex eo sanguine nobilißimas Domos Principum erexit. Qua in re Romani Scriptores (pace illorum dixerim) non tam in Barbarorum, ut ipsi uocant, quàm in suorum laude profusi sunt. Originem autem Gentium attingentes, refugiunt in Scythiæ uastißimas solitudines: ignorantes, de magnæ GERMANIAE finibus Gotorum, Cimbrorum, Vuandalorum examina prodijsse. Quod suis in locis, & iam ex parte ostendimus: & ubi opus fuerit, pandemus. Et quoniam promiscuè Gotorum atquè Sueonum res gestas in ordinem digerere propositum est: principium ab Gotis sumere, ex re uisum est. quòd eorum egresio uetustior est, quàm ulla rerum in Sueccis commemoratio, ab Autore quem sequimur. Is est Saxo Grammaticus Sialandicus, uir in primis disertißimus: & ut confidimus, Antiquitatum in gente sua fidelißimus renouator. In cōmemorandis autem Gotorum (qui & Getę) antiquitatibus, Iordanem Archiepiscopum Rauennatem, natione Gotū sequimur

Gotorum laus, & uictoriæ.

Autoris intentio.

Saxo Grammaticus.

Iordanes.

sequimur autorem: præsumentes, hominem pro sua dignitate, procꝫ gentilium suorum non uana laude, uera diligenter exquisiuisse. Nam habuit & ille Autores Dionem græcum: qui opus suum de Getis inscripsit: & Ablabium Senatorem Romanum, gente itidem Gotum: ad quos pertinebit fides relationis. Nostrum erit, diligenter prosequi, quæ ab illis traduntur: interiectis nonnunquàm, si qua nobis propius habitantibus, primææuæ Gotorum regioni comperta sunt. Nam quod illis ueteribus, temporis propinquitas, ad indagandam ueritatem potuit contulisse: hoc nobis longè post scribentibus, ipsa loci uicinitas indicare poterat. Operæprecium autem iudicaui: initio commonere lecturos, promiscuum esse uerborũ usum apud Veteres: ut Goti, ijdem quocꝫ qui Getæ uocitentur. Eiusꝗ rei locuples nobis Autor est Strabo Geographus: qui utrocꝫ uicissim in eadem gente utitur uocabulo. Paulus Orosius lib. primo testis accedit. Modo, inquit Getæ illi, qui & nunc Goti: quos Alexander uitandos enunciauit: Pyrrhus exhorruit: Cęsar etiam declinauit. & reliqua. Nunc ad rem ipsam ueniamus.

Dion Græcus. Ablabius Gotus. Goti, Getæ.

¶ Scandzia Veteribus, Scandauia, seu Scandinauia, nunc Scandia describitur: Gotorum item prima emigratio.

CAPVT II.

CLAVDIVM Ptolomæum uocat Iordanes testem, Scandziam uocari insulam in mari Sarmatico, siue Germanico. Nam utriusꝗ Prouinciæ latera alluit: Sarmatiæ quidèm occidua, sed Germanię Borealia. Qua de insula in sinu Codano (iuxta Melam & Plinium) sita, multarum fit origo gentium & officina, siue uagena nationum, per terrarum orbem inundantium malo habitatorum: ut cõprobetur esse uerum, quod propheticus sermo denunciauit. Ab Aquilone inquit, pandetur omne malum super habitatores terrę. Verùm poterat ætate Claudij (scripsit autem sub Imperatore Adriano) hoc nomen insula tenere: ut Scandzia, uel Scandauia, uel Scandinauia (omnia enim hæc passim à diuersis feruntur) diceretur: sed ut est apud Plinium, teste Xenophonte, Peninsula grandis in Codano sinu, quod est mare Germanicum, sita est: quæ Baltia dicitur: unde mare illud Balticum appellatur. Ea uerò ab Aquilone terram habet continentem, alijs lateribus tota mari circũflua. Ad Orientem habet Sarmaticam: cuius nunc maritima pars Liuonia, atꝗ Prussia est. A Meridie Vuandaliam: quæ nunc tota in linguam Saxonicam transiuit. Ab Occidente Angliam: quæ olim dicta est Britannia. Quæ Baltia, tria nunc continet Regna: tanta diffunditur magnitudine, montibus, fluminibusquè, & maris finibus interpolata, Daniam, Suediam, Noruagiam. In quarum media, quam alij Sueoniam, alij uerò Suetiam, populares

Scandzia insula. Hierem. 1. c. Sueonia, Suedia.

populares Suediam appellant, hodiè etiam extat natio Gotorum, & regione à cæteris Suedis distincta: & suo nonnunquam Rege gauisa. Ex hoc & Suediæ Regno, qualicunque occasione, uel multitudine habitatorum angustata, uel fame compulsa (quod postea Longobardis è Scania migrantibus accidit) uel bello pressa: quod ipsum quoque solet nouis sedibus quærendis causam dare: fertur gens Gotorum emigrasse populariter sub Rege Herich: quem nos latino nomine dicemus Ericum. Sed nulla signat Iordanes tempora: uerùm ex his, quę ab ea gente in Asia & Europa patrata memorantur, tempora uetusta colligi possunt. Habeo testem, qui confidenter astruat: sub Otoniele Iudice Hebræorum, ante Regum tempora (nam is statim successerat Iosue, Moysi successori) facta sit gentis huius emigratio: hoc est, Anno mundi, ter Millesimo, Septingentesimo, nonagesimo, & circa: quod erat ante natum Christum Millesimo, quadringētesimo, sexagesimo. Nam & quæ à Gotis magnificè gesta feruntur in Asia, tantam Antiquitatem deposcere uidentur.

Gotorum emigratio prima.

Anno mundi 3790.

Anno Christi 1460.

¶ Godlandiam Goti primum obsidentes, angustia terræ Rugiam dimouerunt: qua crescentes item, in Orientales proficiscuntur. Caput. iij.

PRIMA egreßis sedes fuisse perhibetur Gotiscandza, ut aiunt insula. Ego Godlandiam nunc uulgo appellatam eam fuisse existimo: cuius nomen in hunc usquè diem perseuerat. Quid non mutat æui longæua Vetustas? Facilè autem fuit ex Gotiscandza, Godlandiam commutare. Ea uisa est migrantibus ad sedem angusta: quàmuis. xviij. miliaribus Teutonicis tendatur in longū. Etiam maritimarum pertæsi sedium, continentem proximam feruntur enauigasse. Ad Austrum quidem tendentibus, prima occurrit Vlmerugorum, nunc Rugiorum prouincia. Vuandalorum hic genus habitabat. Extat hodiè maritima regio, quæ Rugia dicitur: quam postea etiam primam sedem delegerunt Longobardi, Scania egreßi. Quod in Dania commemorauimus. Sed tum Goti è Suedia in Godlandiam, inde Rugiam traijcientes: conserto prælio, habitatores expulerūt: ipsique consistere delegerunt. Mox cum finitimis colluctati Vuandalis, imperium suum in illos protulerunt. ut omnem quæ nunc est Pomeraniam, Poloniam, atquè Magnopolim prouincias, supra & infra se, suæ fecerint ditionis. Consistunt aliquot hic annis per tempora quatuor Regum. Ea tamen quæ illo tempore ab illis gesta sunt, quia ad comparationē sequentiū exilia sunt, cōmemorationē non meruerunt: & tulit temporū incuria, ut necdū cōualescētib. literis in gente Barbara, frequētiores tū fortiter agere, quàm doctè scribere curarunt. Excrescente

Gotiscādza

Godlandia.

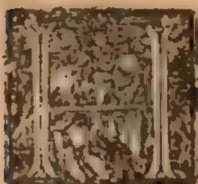
Vlmerugori, Rugij.

Daniæ lib. 1. cap. 10. 11.

uerò

uerò populi multitudine, exercitationeq; armorum audẽtiores facti; uberioribus se dignos sedibus, angustias Rugiæ dedignantes arbitrabantur: & iam sub Rege Filimer, magni Gadarielis filio, emigrandũ sibi putauerunt. Placuitq; in commune, Orientem uersus profectionem intendere. Nam sub oculos erat Pomeraniæ infœcundum solũ: & quod multo uix labore subactum, non totum panem polliceretur colenti. Igitur per Polonos recta contendunt in Orientem: non ante quiescentes, quàm Meotidis confinia paludis attingerent.

Filimer Gotorum Rex

Ponte traijcientes Goti, illo facto, ex gente una duas faciunt. Spalos debellantur. Scythas Pontico mari petunt, Cimmeriam inhabitantes. Caput. iiij.

HIC Rex Filimer, cùm disiectis per arma habitatoribus suis collocandos putaret: ponte tamen facto, exercitum trans flumen traijcere curauit. quòd feracior illa Regio uideretur. Magno itaq; molimine ponte perfecto, copias cœpit traijcere. Et in medio conatu cùm adhuc multi restarent traijciẽdi, pons fractus dissilijt: & qui transierunt cum Rege suo, petita loca tenuere. Qui uerò restiterant cum his, qui iam uiarum pertęsi quietem amabant, ibi consedêre. Ita ex una gente, duæ mox emicuere. Nec erat facilè in partem alterã peruenire. quòd is locus tremulis paludibus inperuius erat. Veruntamen eis in locis inaccessibilibus, & uoces armentorum exaudiri, & humana deprehendi uestigia, commeantium attestatione ferũtur. Ea uerò pars Gotorum, quæ apud Regem Filimer emenso amne transposita est, optatum potita solum, ad gentem Spalorum peruenit: consertoq; prælio, uictoriam non difficulter assequitur. Exinde iam omniũ uictores, ad longinqua Scythiæ Pontico mari uicina, properant. Hæc prima illis sedes memoranda: inde gentis iam nomen inclaruit. Ea uictoria diu in gente priscis Carminibus de more colebatur: quod unũ (teste Cornelio Tacito) in omni gente Germanorum memorandum genus est. Accedit Ablabius Gotus, in Romanum usq; Senatum perueniens. Idem Saxo Sialandicus contestatur: magnam se partem ueteris historiæ, ex Carminibus, quæ in memoriam Herôum canebantur, collegisse. Libet hoc loco Herodoti, historiarum patris, testimonium de Scythis introducere. Is enim Massagetas asserit Scythas sedibus expulisse: & illos profectos in Cimmeriam, pepulisse habitatores: sedesquè tenuisse. Commemorat quidèm Ptolomæus Massagetas in mediterraneis Asiæ, in regione Scytharum consedisse. Sunt tamen hodiè Massagetæ in Sarmatia in medijs Letuanis: quorum regionem Goti transeuntes in Orientem, uastasse uideri possunt: ut inde Cimmerios propellerent. Iam enim Scythę appellari cœperunt Goti generali Pro

Goti Spalos superant

Massagetæ.

uinciæ nomine: postquàm in regione Scythica sedes defixerunt: pulsis quidèm Cimmerijs, ibi Scythas (sic enim iam dici poterant Goti) consedisse. Nec tamen quieuit gens bello nata, quo minus mediam regionem transeuntes, ad mare usq; Ponticum peruenerunt. Quòd idē Herodotus non tacet. Nam non contenti expulisse Cimmerios sedibus suis: secutos quoq; perhibet excedentes. Sed tum Gotos aberrasse uia: quòd Cimmerij sinistrum caperent iter: illi dextrum euntes, in latera Tauri montis, ad Pontum usq; peruenerūt. Sed quamdiu Rex illis fuit Filimer, in Cimmeria permansere. Inde postea digressi, retrò abierunt in Misiam, Thraciamq;: & uicinā impleuere Datiam ad Danubium: quæ montibus in coronæ speciem cingitur. In suspicionem uenio, Datiam illam Ripensem, nomen ex Gotorum socijs traxisse. Crediderim, in emigratione Gotorum, Danos se miscuisse migrantibus: quo modo Normannis multis post seculis, ijdem se Dani in contubernium contulerunt, cùm littora Franciæ primùm popularentur, inde habitarent. Quod in Noruagia dicemus.

¶ Filimere defuncto; Goti Misiam, Thraciam, & uicinam Datiam implent. Claris uiris insignes, alioqui idololatris. Caput. v.

CVM uerò in has regiones transissent, iam sepositis nationibus, in Misia, Thraciaq; Goti, & in Datia Dani consederunt: inuersis paulisper nominibus: ut ex Gotis Geti illi, & isti ex Danis Daci sint deinceps uocitati. Hæc certa magis coniectura, quàm probato Autore suscæpi. Nam & Strabo, inter Græcos tum cöorta illa similia nòmina, arbitratur ex captiuis: ut uenundati gentilia nomina seruarent: & alij Getæ, alij Dani, alij etiam Syri sint appellati. Per quæ tempora, non satis in historia distincta, magnos Getæ, qui & Goti, Reges habuere, prudentia, fortitudine, & religione, qua tum poterant, insignes. Memorant Salmaxorem: quem miræ Philosophię, incredibilisq; eruditionis fuisse testantur. Sed ante illum fuisse Zeuten, non uulgaris sapientiæ uirum. Post etiam Dicinæum: quo tempore Sylla Romanarum rerum potitus est. Post illum extitisse Comosicū: qui & Rex, et Pontifex genti fuisset. Quartum uerò fuisse Salmoxen. Sed hæc per anticipationem re longè post futuris seculis dicta sint. Cęterum nulla illis ætate defuisse ferunt, qui etiam sapientia Getas erudirent: & penè omnibus Barbaris Goti sapientiores extitisse perhibentur, Græcisq; penè similes: ut refert Dio: qui historias, Annalesq; eorum Græco stilo composuit. Qui etiam dicit Tarabusteos, deinde Pelleatos uocitasse eos, qui inter ipsos generosi extabāt: ex quibus Reges & Sacerdotes sibi coāptabant. Adeò autem laudati fuere Getæ: ut

Gotorum prudentes.

Dio.

Tarabustei, & Pelleati Goti.

Martem, quem Deum belli putauit Antiquitas, apud se dicerent progenitum. Quod insignis Poëta non ignorabat, dum diceret. Gradiuumq; patrem, Geticis qui præsidet armis. Quem Goti semper asperrima placauere cultura, morte scilicet captiuorum: opinantes, bellorũ præsidem aptè humano sanguine placari. Sed reuertamur ad narrationis ordinem, quem instituimus.

Vexorem Ægypti Regem, Goti fugant. Asiam tributariam faciunt. Parthicum Regnum primi fundant. Illorum uxores, absentibus maritis, hostes eas inuadentes, propellunt. Caput. vi.

CUM adhuc Goti ad Meotidas paludes habitarent, Regemq; suæ gentis Tanausim haberent: Vexores Rex Ægypti nationum omnium uictor, bellum Gotis, tum Scytharum nomine uocatis intulit. Tempus hoc erat, quo Assyrijs Sosarinus, & Sicionijs Inachius Rex esset: centum quinquaginta annis post emigrationem. Præmisit ergò Vexores Rex Legatos, qui hostibus parendi legem dicerent. Sed Goti iam ante de aduentu Regis à finitimis certiores facti, Legatis respondẽt. Tam opulenti populi Ducem, stolidè aduersus inopes occupasse bellum. quòd magis domi suæ fuerit illi timendum: quòd belli certamen anceps, præmia uictoriæ nulla, damna sint manifesta. Igitur non expectaturos, ut ad se ueniatur: cùm tanto in hoste sibi plura sint concupiscenda, sed ultrò prodituros obuiam. Nec dicto res mora. Quos cùm tanta celeritate uenire Rex didicisset, in fugam uertitur: & exercitu cum omni apparatu belli relicto, in Regnum trepidus se recępit. Gotos ab Ægypto paludes prohibuere. Exinde reuersi, Asiam perdomitam, uectigalem fecere: modico tributo, magis in titulum Imperij, quàm in uictoriæ præmium imposito. Quindecim annis pacandę Asiæ immorati, Vxorum flagitatione reuocantur per Legatos: denunciantiũ, ni redeãt, sobolẽ ex finitimis se quęsituras: nec passuras, ut in posteritatem Gotorum gens per fœminas intercidat. Prima cum Ægyptijs pugna apud Phasidem prouinciam, quę à flumine nomen habuit, erat. Vnde toto nunc orbe Diuitum mensis preciosum luxuriæ irritamentum Phasides aues aduolauerunt. Tanausis ergò Gotorum Rex, cùm frẽnum domitæ Asiæ, imposuisset: exigendi tributi potestatem, amico Medorum Regi Sorim permisit. Ipse contentus gloriæ præmio, auri & argenti contemptum præ se ferebat. Sed erant in exercitu eius, qui pulchritudine Asiæ capti, manere ibi peroptarent, Rege permittente. Qui (ut Pomp. Tragus testis est) Parthicum deinde Regnum fundauere: gens origine Gotica, patriam uirtutẽ referẽs, Romano semper aduersata Imperio: unde etiam hodiè Scythica lingua,

Tanausis.

Rex Ægypti Gotos fugit.

Asiam obtinent.

Reuocatur ab uxoribus Goti.

Phasidũ auium patria.

Parthorum Regni origo.

gua, Parthi fugaces dicuntur. Sic enim ex interpretatione uerbum sonat. eo quòd patriam fugerint. Aut quòd in fuga magis sint timendi: tum maximè sagittis infesti insequentibus. Mortuo deinde Tanausi, qui tantam gloriam comparauit, diuinos illi honores contulerunt: & inter Heröas, imo etiam numina coluerunt. Post cuius excessum, cùm successor exercitum foris haberet: armata penè omni sua iuuentute, domi indefensus agebat. Gens non longinqua, concæpto in Gotos odio: sciens omnem iuuentutem foris militare, facto agmine, Prouinciam defensoribus uacuam, rebantur inuisere, prædam inde relaturi. Sed Gotorum fœminæ, uiris absentibus, non passæ haberi contemptui, sese perarmãt: & quòd uiros fortissimos haberent, eorum exemplo doctæ, hostibus obuiam pergunt. Consertoq; prælio, uertunt in fugam. Quæ res etiam in eo sexu gloriam peperit: prælusitq; uenturæ Amasonum ex eadem claritudini. Quarum initium tali occasione proficiscitur. Gotharum muliebris uictoria.

¶ Amazonum origo à Gotis: & earum ritus descriptio. Caput. vij.

IVSTINVS Pompeij Trogi abbreuiator, nulla Gotorum expresione, sed generali Scytharum appellatione contentus: quòd Gotorum gens iamdiu in Scythico solo mansitabat, narrat Amazonum originem. Quem secutus Paulus Orosius, cùm de Scytharum fœminis sermonem, quem repetemus, texuisset, Gotorum subinfert mentionem. ostendere uolens, qua de radice processerint. Sed Iordanes Rauennas, Archiepiscopus, Dionem secutus Græcum, & Ablabiũ Senatorem, professa uoce testatur: Gotos fuisse, quorum origine prodierint Amazones. Res autem talis ab Iustino, & Orosio memoratur. Duo Regij iuuenes, Plinos, & Scholopitius, à Gotis per factionem Optimatum domo pulsi: ingentem Iuuentutem secum traxere: & in Cappadociæ Ponticæ ora, iuxta fluuiũ Termodoontem considentes, campos, ibi Temisyrios sibi subiecere: ubi proxima quæq; tum populantur. Conspiratione finitimorũ per insidias trucidantur. Horum uxores exilio, ac uiduitate afflictæ, arma sumpsere: finesq; suos submouentes, qui occurrerant primo, mox inferentes bella defendunt. Nubendi quoq; finitimis animum amisere: seruitutem, non Matrimonium appellantes. Singulare omnium seculorum exemplũ: auxere Rempublicam sine uiris. Iam etiam cùm contemptu uirorũ se tuentur: & ne infeliciores aliæ alijs uiderentur, uiros qui domi remanserant, interficiunt: præsertim, ut ex simili conditione par omnibus animus esset, ultionem quoq; cæsorum coniugum excidio finitimorum consequuntur. Tunc pace armis quæsita: ueritæ, ne Amazonũ origo.

kk ij prole

prole rarescente deficerent: externos concubitus uicinarum gentium ineunt: factis Nundinis semel in anno: ita, ut eadem die, anno reuoluto reuertentes in idipsum, quicquid masculini sexus edidissent, patribus reddidissent: quicquid fœminei, matres ad arma bellica erudirent. Neq; enim uirgines earum ad pensa fusum rotabant, sed equis & armis, ac uenationibus tempora terebant. Sunt qui dicant: quòd editis maribus, nouercali odio infantis miserandi fata rumperēt: ita ut apud eos detestabile foret, masculum puerperium, quod in omni reliqua gente solet esse uotiuum. Quę illarum crudelitas, maximum terrorem uicinis gentibus ingerebat. Nam quæ rogo spes esset capto? ubi nephas habebatur, ignoscere etiam filio. Puellis autem dextras mammas inurebant: ne iaculorum iactus impedirentur. Vnde & nomen acceperunt, ut Amazones, hoc est, sine mamma dicerentur. Scio nonnullos ista lecturos, suspicari: ne Gotis ea res afficta uideatur: quòd Iustinus & Orosius ea de Scythis, nulla Gotorum facta mentione, commemorent. Sed ego in omni ea relatione, fidem in autores rejcio, Iordanem, Dionem, atq; Ablabium. Vtinamq; nobis. xij. illi Senatoris libri adessent: quos se Iordanes cursim lectitasse, & inde quæ scriberet memoriter tenuisse commemorat. Certiora cuncta teneremus, si pro rei magnitudine scribendi, temporaquè designandi, Iordanes diligentiam adhibuisset. Sed tamen temporũ ratio consentit narrationi. Nam iuxta supputationem Eusebij, tum Goti apud Cimmerios habitabāt: quando egresis de Scythia iuuenibus, in Ponto ad fluuium Thermodoontem, Amazonum origo à cunctis memoratur. Nec dissentit locorum commemoratio. quando exulantum fuga è Cimmerio in Pontum, hoc est, Cappadociam, uerisimilis perhibetur.

Autoris excusatio.

Ablabij scripta.

¶ Amazonum Reginæ: earum officia, uictoriæ, & uirtutes. Caput. viij.

FOEMINAE ubi uirilem uigorem induerunt: duas ex suo numero Reginas creauere: ut & domi, & foris res strennuè administrarentur. Lampedo, & Marpesia dictæ sunt. Quarum altera domesticis rebus ordinandis ac defensandis prȩfuit. Altera forensem Militiā administrabat. Marpesia ea fuit. Quę fœminarum agmine sumpto, nouum genus Militiæ inibat, nouumq;, & ante inauditũ agmen deduxit in Asiam. Diuersasq; gentes bello exuperans, aliasq; bello concilians, ad Caucasum montem peruenit. Ibiquè aliquantum temporis demorata, nomen loco reliquit: ut dicatur rupes Marpesia. Cuius in Carmine suo meminit Pöetarũ maximus.

Lampedo domestica.

Marpesia militaris.

Quàm stet dura silex, aut stet Marpesia cautes.

Inde egressæ, Oralem fluuium transierunt, ac Armeniam, Syriam, Ciliciam,

liciam, & Galatiam, Pisidiamq; multaq; alia Asię loca occupauerunt. Ibiq; diutius dominantes, Ephesum, & alias ciuitates, locaq; condiderunt: suoq; nomini dedicauerunt. Templumq; Dianæ, toto orbe diu celeberrimũ, ob uenandi, sagittandiq; studium, quibus artibus se tradiderant, mira pulchritudine apud Ephesum condiderunt. Quæ res & si multorum subnixa sit testimonijs, de uirtute Amazonũ, non tamen caret exemplis. Nam longè posterioribus seculis, in gente Bohemica, inuentæ sunt puellæ, quæ omne maris genus perosæ, Imperiũ per annos septem tenuere, prælijs interritæ, armis exercitæ: omnia uirorũ agmina quæ obuia fuere, per apertam uim prostrauere. Ad extremũ dolo superatæ, magis deceptæ, quàm uictæ ferũtur. Testis Æneas Syluius in historia Bohemica. Et nos in nostra Vuandalia retexemus.

Templum Ephesinum

Puellæ Bohemicæ.

¶ Marpesia cæditur. Hercules ingeniose Orithiæ arma adsequitur. Bello dein ab Atheniensibus superantur. Caput. ix.

AD Amazones reuertamur: quæ Asiæ regnum diu tenuerunt. Magna pars fœmineì exercitus onusta prædis, in sua loca remittitur: reliqua cum Regina Marpesia ad tuendum Asiæ Imperium consedit. Adunati aliquando Barbari, cùm et pudor & uirtus mixta stimularent, fœmineis parere imperijs detrectant, consertoquè prælio, Marpesiam Reginam fortiter præliantem cædunt, non incruenta uictoria. Succedit illi Orithia filia (quam alij Sinopem uocãt) quæ singularem uirtutis bellicæ gloriam, perpetua uirginitate cumulauit. Huius uirtute tantum additũ famæ & gloriæ Amazonibus est: ut Herculi Rex, cui duodecim stipendia debebat, quasi impossibile imperauerit, ut arma Reginæ Amazonum afferret. Igitur eò profectus, nauibus longis nouem, comitante Principum Græciæ iuuentute, inopinantes aggreditur. Duæ ex quatuor tunc sorores Amazonum Regna tractabant, Anthiope, & Orithia: quarum Orithia foris bellum gerebat. Igitur cùm Hercules littori Amazonum applicuisset: infrequens multitudo cum Antiope Regina, nihil hostile metuente erat. Quare effectum est: ut paucæ repentino tumultu excitatæ arma sumerent: facilemq; uictoriam hostibus darent. Multæ itaq; cæsæ, captæq;. In his duæ Antiopes captæ sorores, Menalippe ab Hercule, Hippolite à Theseo. Sed Theseus obtentam in præmium, captiuam eandem in matrimonium assumit: exq; ea genuit Hippolitũ. Hercules post uictoriam Menalippen captiuam sorori reddidit: & precium, arma Reginæ accæpit: atq; ita imperio functus, ad Regem reuertitur. At Orithia ubi comperit bellum sororibus illatum, & raptorem esse Atheniensium Principem: hortatur comites in ultionẽ; frustraq; Ponti sinũ,

Marpesia cadit.

Orithia.

Hippolite Thesei uxor.

Hippolitus.

Herculis ingenium.

& Asiam domitam esse contendit: si Graecorum non tam bellis, quàm rapinis pateant. Auxlium deinde à Sigillo Gotorum Rege petit: genus se Gotorum esse: cladem uirorum, necessitatem armorũ, Belli causas ostendit: assecutas se uirtute, ne segniores fœminas, quàm uiros Goti habere uiderentur. Motus ille domestica gloria, mittit cũ ingenti exercitu filium Penexagoram in auxilium. Sed ante prælium dissensione orta, ab auxilijs desertæ, bello ab Atheniensibus superantur. Receptacula tamen habuere castra Sociorum, quorum auxilijs, intactæ ab alijs gentibus in Regnum reuertuntur.

Amazonum defectio. Telephus Herculis filius, Gotorum Rex efficitur. Caput. x.

Pentesilea. POST Orithiã Pentesilea Regno potita est: cuius Troiano bello inter fortissimos uiros, cùm auxiliũ aduersus Græcos ferret, magna uirtutis documenta extitere. Interfecta demu Pentesilea, exercituq; eius absumpto, paucæ quæ remanserant ægrè se aduersus finitimos defendentes, usquè ad tẽpora Alexandri Magni durauerunt. Harũ Minithia, siue Calestris Regina, concubitu Alexandri Magni, per dies. xiiij. ad sobolem ex ea generandã obtento: reuersa in Regnũ, breui post tẽpore, cũ omni Amazonũ nomine intercidit. Amazonũ defectio. Hæc autẽ de Amazonibus huic historiæ subintulimus: ut has quoq; de stirpe Gotorũ descendisse monstraremus. Dio historicus, & Antiquitatũ Goticarũ diligentissimus inquisitor, qui Operi suo Geticũ dedit titulũ, Regẽ illis post multa tempora fuisse cõmemorat Telephũ, Herculis filiũ: procerũ quidẽ corpore, sed magis uirili uigore terribilẽ: qui paternã fortitudinẽ proprijs ęquabat uirtutibus. Telephus Rex. Regnauit is in Misia, iam Gotis ex Cimmerijs regionibus retrò abeuntibus. Sed quo Rege, quóue tempore, Iordanes non tradit. Ante tamen Troiani belli tẽpora fuisse compertũ habemus. Sed mirabitᷣ fortasse quispiã: quòd gens ferox, alienigenã passa sit Regem. Facile aũt admiratio cõquiescet, si cuius uiri filiũ admiserint intuebere. Nam Herculis nomẽ in omni gente tum magnũ fuit: ut facilè filio suffragetur apud Getas, ut regnare illũ sibi tanti uiri filiũ patiuntur: præsertim ex Auge Gotica natũ muliere. Is ergò coniugio sororis Priami sociatus, bello interfuit illi famosissimo, quod Græci Troiæ intulerũt. Tessandrũ Gręciæ Ducẽ interemit: & dum Aiacem infestus inuadit, Vlixemq; persequitur, equo cadente sublabitur: Achillisq; iaculo femine sauciatus, diu mederi nequiuit. Græcos tamẽ, quãuis fractis esset uiribus, ea parte quam defendit perturbauit. Euriphilus. Telepho defuncto, Euriphilus successit filius, ex Priami Phrygiũ Regis germana progenitus: qui ob Cassandræ (ut ferunt) amorem, bello interesse Troiano properãs, ut auunculo sup-

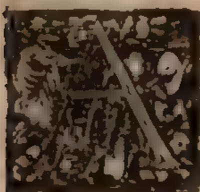
lo suppetias ferret, infelicibus auspicijs pugnans, interemptus est.

¶ In Suedorum originem, Petræ cuiusdam incisio, & uestigium describitur. Caput. xi.

HAC prima Gotorũ excursione cõmemorata, in Suediã, hoc est, patriũ Gotorum Regnũ reuertamur: recẽsentes quę de hoc populo uetustissima tenemus. Equidẽm ad omniũ gentiũ primã originẽ recurrere, quis potest? Ab ea memoria sumendũ est dicendi principiũ, quę uel in carminib. memorantᷣ: uel prima in literas relata est. Quanquàm in ea gente, nõ uulgaris amor, perennis famæ deprendatᷣ. Nam apud Belekingiam (pars ea Suediæ est: ut in Præfatione Operis sui autor est Saxo Sialandicus) apta meantibus rupes, mirandis literarũ notis interstincta conspicitᷣ. Equidẽ à meridiano mari in deserta Vuerundiæ, petrosa porrigitur semita: quã binæ lineæ, exiguo discretæ spacio, protractis in longũ ductibus amplectuntᷣ. Inter quas mediũ loco planũ, factis ad legendũ figuris, undiquaqꝫ secus exaratũ ostenditur. Quod licet adeò situ inæquale existat: ut modo montiũ alta proscindat, modo ualliũ ima pręte reat: eodẽ tamẽ tenore literarũ uestigia seruare dinoscitᷣ. Quarũ significationẽ Rex Vualdemarus diui Kanuti filius, admirationis causa cognoscere cupiẽs: misit qui Rupem permeantes, patentiũ illic characterũ seriẽ, curiosiori indagatione colligerent: ac postmodũ uirgulis quibusdã sub ijsdem formarũ apicibus adnotarent. Qui ideo nihil ex eis interpretamenti cõprendere potuerunt: quòd ipsa celaturę concauitas, partim cœno interlita, partim commeantiũ adesa uestigijs, figuratę protractionis speciem obtrito calle confuderat. Vnde conspicuũ est: etiam petrinę soliditatis ruinas diutino madore complutas, aut sordium colluuione, aut irrigua nimbrorum instillatione concrescere. Sed & mirum Poësis studiũ in Gente fuit. dum patria lingua, Heröum præclaras res gestes ita canerent: ut pariter & oblectarent lepore audientes, simul & docerent Antiquitatum præclara facinora. Sed iam antiquissimorum in ea gentẽ gestorum memoriam repetentes, narrandi ordinem carpamus.

Rupes Antiquitatis.

¶ Gram Daniæ Rex, Sichtrugi Suediæ Regis filiam rapit. Suedum Regem bello, Præfectum Regni, ac septem illius fratres Duello prosternit.

CAPVT XII.

AETATE abhinc longissima, & ut coniectura fert, ante Romam conditam, cùm apud Danos Regnum teneret Gram, insigni fortitudine pręditus Rex, ordine quintus à Dan Regni Danię fundatore: apud Sueones (nam id tum Grani, quæ nunc Sueca dicitur, crebrius erat nomen) Sichtrugus rerum potiebatur. Is habebat filiam

Daniæ lib. 1. cap. 6.

eximiæ pulchritudinis: quam cuidam remotioris gentis Principi pater desponderat. Non tulit Gram Daniæ Rex iniuriã sui contemptus: quòd uicino negatam, longinquo filiam eius destinabat. Itaq; Raptũ parans (qui ea tempestate clarum Militiæ genus in ea gente reputabatur: si nobiles uirgines raptu sibi sociarent: conciliarentq; matrimonio) armato milite concessit in Suetiam. Et propinquans Regiæ, tempus clam obseruabat, quo puella uel apricandi, uel lauandi gratia ad amnem egrederetur. ut ante tentamentis præparatam, tum non repugnantem abduceret. Amatoria Carmina per idoneas personas submisit. Adiunxit pro Regia fortuna nõ indecora munera. Puella uicissim rescribebat, multa super Rege sciscitata: nobilitatem generis sui efferebat. Quæ memoratus Saxo Grammaticus, non iniucunda latinè reddebat Adonio uersu.

Raptus uirginum.

Carmen Gro.

Gro mihi nomen: Rex pater extat
Sanguine fulgens, fulgidus armis.
Tu quoquè quis sis: aut satus unde,
Promito nobis.

Vbi mutuis ita Carminibus aliquandiu certatum esset: ipse postremò Daniæ Rex propinquans per occasionem uirgini, detractis armis, iuuenili decore resplenduit: aureaq; promens donaria, non inuitam, aut repugnantem in suum pellexit amorem: potitusq; uotis, uolentem abduxit. Pater puellæ Sichtrugus Suetiæ Rex, iniuriam generis sui ulturus, ad arma conuolauit. Magnum utrinq; momentum erat belli gerendi. Nam raptor secum reputans iniuriam, quam irrogabat: totis se Regni uiribus tueri parabat. quòd sciret Suetiæ Regem ducere non leuem iniuriam, stupratæ & abductæ filiæ. Igitur cùm se Sichtrugus armis & exercitibus comparandis totũ impenderet: nulla tamen illi maior erat belli fiducia, quàm quòd se ferro insuperabilem crederet. Sic enim illi persuaserũt oracula: quæ in illa gente, ea præsertim ætate, plurimum ualuerunt. Non latebat hostem hostis cõfidentia: quòd Diuũ suorũ Responsis niteretur. Fraudem struere meditatur: auro superaturus, quem ferro nõ poterat. Igitur Clauam, quam Herculeo ritu pugiles gerebãt in prælia, auro cauatã infudit: ut pondere præualeret: proq; ferro, auri nodos innexuit. Itaq; magnis utrinq; animis, paribus odijs concurritur in præliũ. Fit anceps diu pugna. Rex deinde Regẽ quærit in acie. Vbi manus conserũt, Daniæ Rex recẽtibus exultãs uiribus, uirũ ætate grauẽ, clauæ suæ pondere pressit, & extinxit. Oraculũ cõprobãs: ut nullo ferramẽto Rex Suetiæ procũberet. Oppresso Rege, nec dũ plena Danis parta erat uictoria. Nã erat Gotiæ Præfectus Suarinus, Regiæ dignitati secundus. Vt quẽ nos Ducẽ, illi Præfectũ eo loci habuerũt. Nec Romanis ea dignitas incognita est. Diu eñ sub Imparatoribus

Superstitio.

Ingenium Gram.

Rex Suetiæ sternitur claua.

Præfecti

Præfecti Prætorio, proximam purpuræ potestatem habebant. Et Præfecti urbis, longè Ducibus eminebant. Sed tum, ut dicere cœpi, qui in Regno Suetiæ Præfecturam Gotiæ gerebat, extincto Rege, administrandi Regni partes accæpit: Dano uictori se obijciens. Piguit Regẽ quòd post Regem uictum, alius se opponeret uictori. Igitur exasperatus, euocat hominem in Duellum: ferro litem dirimere, & unius potius periculo capitis, quàm magnorum exercituum sanguine rem secernere meditatus. Non erat liberũ euocato pugnam detrectare. Ea tum fuit hominum existimatio: ut pro uicto gereretur, qui sortem pugnæ recusaret. Procedunt armati in pugnã. Campus metatur in circo. Rex Ducem prosternit. Sed neq; sic plenam uictoriã Rex assequitur. Fratres erant. 7. prostrati Ducis: qui se singulos obtulerunt Duello. Regi uictori creuerat animus, ex gemina quam peregit uictoria. Nam cedere nescia uirtus, illum in repetendã pugnam deuocauit. Iunxit fratrem fratri. Succedit proximus per ætatem pugnę. Iniquum uideri poterat, unum toties in plures fatigari. At inuicta uirtus, omnium per uices fratrum uictorem se erexit, ubi omnes uno exitu strauit. Toto agmine uictor, additis octonis duellis, celebri undiq; fama extollitur. Sueci uolentes cum Gotis colla uictori submittunt. Hęc prima, quam scriptam tenemus, Sueciæ gentis à Danis subactio, crebris deinde uictorijs uariante fortuna pensata est. Gram exinde uictor, duobus Regnis præsidet, Daniæ, atq; Suetiæ. Sed nõ diu stetit eius ditionis integritas. Nã Suibdagerus Noruagiæ Rex, cùm petitam Dani filiam ad nuptias non impetraret: armis comparatis, ui abduxit. Ea quidèm Magnatum uisa est tum gloria, si nuptias armis conciliarent. Vbi iniuriam pater uindicare contendit: magno prælio uictus, à Rege Noruagiæ cadit. Gram duella octona.

¶ Suibdagerus trium Regnorum, Noruagiæ, Suediæ & Daniæ, Rex primus. Caput. xiij.

SVIBDAGERVS inde Danici Regis uictor, geminam ex illo tulit uictoriæ iure coronam: ut priori Noruagiæ titulo, Daniam & Sueciam copularet: primus trium Regnorũ unicus moderator. Quod idem post tot secula cernimus in nostra ætate, cõtigisse moderno Regi, post parentẽ: paucosq; illius in Regni prædecessores illustriss. Regi Ioanni. At Rex ille, cùm assiduis Cõiugis suę lachrymis pulsaretur: alterũ ex fratribus eiusdẽ exilio reuocatum, Daniæ præfecit, sub tributo regnaturum. Alterum uerò Haddingum, foris militantem, contempsit. Sed Haddingus iste armis natus, cùm per multa loca uictoriam circumferret: uersus in Suibdagerũ sororium quidem, sed patris oppressorem, nauali prælio fudit, & extinxit apud Godlandiam. Quod in Dania diximus.

Suibdagerus Rex. Ex Reginis unica Vualdemari Margareta filia, eadem tria Regna gubernauit. Daniæ lib. 7. cap. 41.

Lib. 1. cap. 6.

¶ Ericus,

¶ Ericus, & pater Hasmundus bello cæduntur. Gunnilda Regina mœrens, gladio se transfodit. CAPVT XIIII.

Daniæ lib. 1. cap. 9.

Hasmundus Rex.

HASMVNDVS Suibdageri filius, in Suetia atque Noruagia parẽti surrogatur. Nam Daniam Goturinus Haddingi frater, ut diximus, tenebat. Imminebat aũt undiq; grauis Suibdageri generi Haddingus: ut paternæ ditionis Suetiæ Regnum recuperaret. Hasmundus hoc fortiter tutatus, defendit. Totis in præliũ ruunt uiribus. Erat Hasmundo filius Ericus, iam primis in annis dimicans. Eum nouæ pugnæ decus longius, quàm saluti par erat prouexit. Nam incautus se pugnæ miscens, Haddingi gladio cadit. Primitiæ belli miseræ, & dura rudimenta. Pater ubi cecidisse filiũ audiuit: nihil iam uiuere diutius amãs nihilq; ultione sui sanguinis sibi charius duxit: amens fertur in prælium. Ericus solus filius erat in oculis: unum Haddingum requirit: unum illum infestis odijs insequitur. Vbi offendit, præliantem aggreditur: reiectaq; parma, utroq; capulum uersat lacerto. Interritus autem Haddingus, uenĩetem excipit. Nec dubia diu fortuna miscetur. Iungit uictor filio patrem. Ille cadens, uictoris pedem ita gladio strinxit, ut in reliquum tempus Haddingus semper claudicaret. Ita alterum debilitas, alterum uitæ finis excæpit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam Regijs procuratur exequijs. Cuius Coniunx Gunnilda, ne marito superesset, spiritum sibi ferro surripuit: uirumquè fato insequi, quàm uita deserere præoptauit. Huius quoquè corpus amici sepulturæ mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitæ prætulisset. Iacet itaquè Gunnilda aliquanto speciosius: uirum busti, quàm thori societate complexa. Indis hoc genus ferunt familiare: ut ex multis uxoribus, quæ maritum plus amarit, uiua illi contumuletur: atq; hinc certare fœminas inuicem, quæ nam marito defuncto coniungatur.

Ericus cadit

Hasmundi casus.

Gunnilda gladio se perimit.

¶ Vffo Suetiæ Rex, Haddingum Daniæ Regem fame, bello, insidijs aggressus, ab ipso tandem prælio opprimitur. Caput. xv.

Vffo Rex.

VFFO Hasmundi filius, ægrè Suetiam aduersus Haddingum tutatur. Quippe toties uictor insolescebat: crescebatq; quotidiè & animis & uiribus: ut difficile fuerit ingruentem sustinere. Itaquè conserendæ in Suetia manus fiducia destitutus, in Daniam traiecit exercitum: hostilesquè lares incessere, quàm proprios tueri, facilius duxit. Opportunum propulsandarum iniuriarum genus existimans, quod ab hoste pateretur inferre. Ita Danis ad propria

defensanda

defensanda redire compulsis: salutemquè Patriç, exterarum rerum dominio præferentibus, domesticum solum hostilibus armis uacuefactum repetijt. Sic comparatum est: sic plerumq; usu compertum: ut felicius in alieno, quàm in suo depugnetur. Quòd si res exemplis egeat, Scipio Hannibalem per annos sedecim Italiæ incumbentem, sæpè uictorem, & Romanis Ducibus in Italia non sustinendum: reuocatum in Aphricam, in patria solo uicit. Non dissimilem euentum suarum rerum Vffo persensit. Quia Haddingum Danorum Regem, quem in sua Suecia nec uincere potuit, nec sustinere: dum grauis ipse Danis incumberet, abstractum suis uisceribus, domestica tueri cöegit. Sed hyemauit quidèm in Regno suo Haddingus: cæterum adspirante uerno tempore, exercitum renouatum traiecit in Suetiam. Expertus & ipse, felicius aliena inuadere, quàm sua tueri. Tantaq; pertinacia Suetiç Regnum infestauit, ut lustrum ibi bello consumeret uniuersum. Nec defuit Vffoni defensio: hostē inedia prius, quàm armis domituro. Nam Dani ad illam commeatuum penuriam deducti sunt, ut primùm fungis syluestribus perosis, uitam sustinerent. Inde equorū, canumq; carnes in delitijs habuere. Cöegitq; fames obsessos in montibus, ad nephas: ut ad extremum humanis carnibus non satis abstinerent. Quæ res Danorum Regem adegit, pugnç sortem quacunq; conditione pertentare. Non exeunte aūt in pugnam hoste, qui fame dimicabat: nocturna est eruptio intentata. At ibi se hostis obijcere conatus, prçlium aggreditur: fortiterq; dimicātibus utrisq;, duo Senes caluitio insignes, diuersas acies adiuuare uisi sunt. Equidèm Antiquitas eius gentis, multis maleficijs, & dæmoniacis cōmercijs inuigilabat. Sed tum Haddingus cessit: multisq; amissis, uix saluus ipse cum paucis peruenit in Helsingiam. Deinde cùm cerneret Vffo Suetiæ atq; Noruagiæ Rex, fortiorem esse Haddingum, quàm qui facilè armis uinceretur: alia illum aggressus est uia. Nam per colloquij simulationem euocatum, cogitauit opprimere. Credidit Haddingus: uenitq; in locū constitutū. Vbi se insidiæ aperuere, cautior erat ad euitandum, quàm hostis ad fallendū. Amissis socijs, uix ipse saluus effugit. Renouato rursus bello, pœnas dedit Vffo fraudis intentatæ, oppressus in prçlio.

Obsessio ad lustrum.

Fames Danorum.

Haddingi fuga.

Vffo cadit; Daniæ lib. 1. cap. 9.

¶ Hundingus Vffonis filius, uictoris clementia, Suetiæ Regnum cum tributo annuè Dano pendendo administrat. Quæ res tam arctam inter eos amicitiam conciliauit, ut ad falsum Haddingi mortis rumorem, casu misero Hundingus perierit, quod & occasionem Haddingo præbuit, ut seipsum strangularit. Caput. XVI.

HVNDINGVS Vffonis filius, uictoris Haddingi debet

debet amicitiæ, quòd post patris mortem regnârit in Suetia. Quippe uictoriæ iure, Regnum uictori proueniens, ille permisit legitimo successori: ut tamen penderet Daniæ Regno tributa. Tantaq; Regibus deinceps incesit familiaritas: ut memorabili exemplo, uicini Reges non solum in pace, sed & incredibili amicitia regnauere. Fecit ea Regum concordia: ut nihil memorabile tempora huius Regis habeant. Virtus enim non exercita malis, quomodo potest inclarescere? Nec tamen laude caret togata tranquillitas. quòd & Pacis sua sint officia: Legibus Patriam imbuere: claustra Regni firmare: Arces munire: & in tranquillitate prouidentiam facere uenturorum aliquando malorum. Hac temporis pace currente, cùm Haddingus Daniç Rex domesticis malis laboraret: iniuriaq;, atq; insidijs Generi penè interceptus corruisset, falsus de interitu Regis rumor extitit: peruenitq; ad Suetiæ Regem, iustis de causis illi amicissimum. Indolens ille amici infortunio, de more gentis, illi instituit parentare. Euocatisq; Proceribus, in media Regia dolium recens cerealis liquoris iussit collocari. Ipse Rex Pincernæ officio pocula circumferens, pietatis ministerium implere putabatur. Processit res in multam noctem. Ebrietas ubi Regem persuasit: doliumq; de more circumsiliret: grauatum caput præponderãs, Regẽ subuertit: iniecitq; dolio semipleno. Ibi iam quasi manibus cunctorum uinctis, Rex in suorum medio, ridicula morte mergitur suffocatus: & dum fictam amici necem, officio pietatis prosequitur, incidit ipse ueram in mortem. Eam rem ubi Haddingus Daniæ Rex comperit: intellecto, quòd suæ mortis occasione conficta, ad interitum ille uerum peruenisset: noluit amico superuiuere: sed nodum informis leti trabe nectit ab alta: seq; strangulat manu sua. Ita uir bello fortissimus, non uirili morte concessit in fata. Hic est duorum Regum amicissimorum exitus perquàm ridiculus.

Pacis officia

Daniæ lib. 1. cap. 9. c.

Hundingi misera mors

Haddingus laqueo se strangulat.

¶ Qua felicitate Regnerus in Suetiæ Regnum uocatus sit. Caput. xvij.

Regnerus Rex.

REGNERVS Hundingi ex primo matrimonio filius, mirabili iactatione fortunæ rotatus, ad Suetiæ tamẽ Regnum peruenit. Nam pater Hundingus, geminam ex prima coniuge sustulit sobolem, Regnerum, atq; Toraldum: matre paruulorum uel uita functa: uel aliàs eiecta: alteram sibi matrimonio sociauit. Quæ dum nouercali odio ferretur in priuignos: non tamen potuit Rege superstite, exercere quod cogitabat. Vbi ille interijt: mox paruulos aula proturbauit. Animos illi afferebat, Dotis magnitudo: pariter & cognationis multa potentia. Ne tamen neci dederet quos odio persequebatur, curauere Regij sanguinis Proceres. Ablegauit pueros illa,

rps illa, inter pastores longinquiores. ut rurali operi inseruientes, longè ab aulicis rebus detinerentur. Comperit Danici Regni nobilis puella, adolescentum casus: & indoluit. Comparatisquè tanti itineris cum commeatu commeatibus: eó contendit, quo paruulos audierat exulari. Suanuita illi nomen erat: Patrem habuit Haddingum, paruulorũ parenti (ut diximus) amicissimum. Peruenit multo labore in locũ: ubi Regios pueros, rustico ministerio deprehendit obligatos. Sciscitata primùm, qui, & unde essent? Cùm adolescentes suspicarentur insidias esse nouercales, quæ ab aulica, & tanti apparatus fœmina tenderẽtur: subtimidæ respondent. Seruilis sumus, inquiunt, conditionis pueri. Huc loci peruenimus, Regiam iram expauescentes. Quòd pecorum constituti custodes, dum pro ætate, ludis plus, quàm officio diligentius incumbimus: errantia in diuersum abiere pecora. Nec quæritantes ulla conspeximus uestigia. Quocirca catenas, & uerbera refugientes, in hunc secessimus locum, ab ira sæuientium quàm remotissimũ. Loquentis ora atq; oculos puella adnotans conspicatur: Nihil inquiens, in amborum uultu seruile renitet: Regale schema undecunq; natis insidet. Conuersa in natu maiorem, Dic ergò iuuenis ait, quis te hic loci furor, quæ causa detrusit? Si liberum est inquit fateri, Nouercale mihi odium præstitit: ut conditionis uitæ paulisper oblitus, seruilem conditionem prætendam securitati. At illa. Timor omnis absistat. Scio ait genus uestrum: scio conditionem. En ego tui causa, sortem tuam, fratrisq; miserata, huc me contuli. Accipe gladium iniuriæ ultorem: & uirum te manu memineris. Tuæ reductionis præmium non aliud paciscor, quàm legitimas nuptias. Hæc fata, ensem porrigit. Mutato seruili habitu in Regium apparatum, armis ac familia iuuenem instruxit. Progressus inde Regnerus, paternos quos ille nouit, interpellat amicos. Auctusq; perinde breui multis uiribus, paternam ditionem extincta Nouerca recuperauit. Puellæ regalis beneficio Rex factus, nuptias Regio luxu compleuit. Quod depacta est puella ab exule, à bonę fidei Rege accæpit cumulatum: pręmium uidelicet Nuptiarum: filium procreans Hotbrodum, paterni Regni successorem. Tranquilitatem temporum promeruit, uir suo contentus Imperio: quod iusticia, æquabilitateq; regebat. Erant tamen, qui illum apud Frotonem Leuirum suum, Daniæ Regem, proditionis falso arguerent. Quam rem, calumnia inductus, ulturus ferro, dum bellum intentat Suetię Froto: armorum pondere, ac militari labore per æstũ fatigatus: morbo contracto, non diu post perijt: pœnas persoluens iam facilis in Sororium crudelitatis. Regnerus autem cùm diu feliciter regnasset, in pace quieuit. Suanuita coniunx, pauco post tempore, morbo ex mœsticia contracto,

Suanuita.

Daniæ lib. 1. cap. 12. c.

decidit: fato uirum insecuta, à quo uita distrahi passa non fuit. Fieri nanque solet, ut quidam ob eximiam charitatem, quam uiuis impenderant, etiam uita excedentes, uel comitentur, aut statim subsequantur.

Rex Hotbrodus Orientales aliquot subigit. Roe Daniæ Regem bello superans, tandem Natali congressu ab Helgone cadit. Caput. xviij.

Hotbrodus Rex. HOTBRODVS filius, Suetiæ Regnũ legitima suscępit successione: felix, si ea ditione contentus permansisset. Nam dum Imperium, quod legitimo iure tenebat, amplificare contendit: etiam id quod sine inuidia tenebat pariter cum uita amisit. Sed de hoc postea. Arma primùm intulit Orienti: Sembos, Estones, Russosque in sua iura cöegit: ut solutis Suetiæ Regno censibus atque tributis, iussa facerẽt, dicto parentes. Quæ res cùm illi feliciter cessisset: arma uertit in Daniam non satis feliciter. Initio quidèm prospera. Nam Röe Daniæ Regem magno exercitu obuiàm prodeuntem, manu conserta, duro prælio uictum extinxit. Sed Helgo Regis occisi germanus, exercitũ reparauit: ea usus Prouidentia, ut filium quem unicum tenebat, Regno seruaret, si quid sibi humanitus accidisset: amicis commendatum longè seposuit. ne ullo ad illum pacto Sueci pertingerent. Letrica Arx erat Regni munitissima, cui filiũ credidit exiturus in pręlium. Prius tamen Præsides Suecos, quos uictor Hotbrodus, Regno Daniæ cõstituerat, tacitè sublegit, atque subuertit. Inde totis uiribus ducens in hostem, nauali illum prælio uicit. atque occidit. Nec contentus uictoria, atque Imperio in Suetiam prolato, etiam contumelia gentem affecit: edita lege. Vt iniuria, aut uulnus, aut cædes in uirum Suedum: non legitima satisfactione, sed longè infra illam pensaretur. Æstimationem hominum uilificans Danorum collatione. Quæ uetus Regnorum contentio, usque ad nos perdurauit: ut Regnicolæ altrinsecus inuicem se nobiliores esse contendant. Sed tunc Suetia iterum Danicæ Coronæ paruit.

Orientales subigit.

Daniæ lib. 1. cap. 14. & 15. b.

Rex cadit.

Helgonis lex odiosa in Suecos.

Hotbrodi filij, Danis fiunt tributarij. Mirabili ingenio Vrsæ Reginæ, Atislus thesauro Regni despoliatur: prælio dein per Rolfonem Daniæ Regem prostratus. Caput. xix.

Atislus. I. Rex. ATISLVS, atque Hotherus Hotbrodi filij, sub tributo Danorum Regi pensitando, paternam ditionsm Suetiæ suscipiunt. Quibus uiuens pater, Geuuarum quendam egregijs sibi meritis deuinctum, pædagogum adsciuit. Cùmque Suetia, ut diximus, Danis pareret, Atislus maior natu Hotbrodi filius, paternæ necis, oppressequè patriæ iniuriam tacito uoluens in pectore: egit per internuncios et amicos, ut relictam Helgonis Daniæ Regis uxorẽ acciperet. perinde Danorum

norum quasdam uires, aut certè animos sibi conciliaturus. Procedunt nuptiæ. Vrsa Regina (hoc enim ei nomen fuit) noui mariti mores, ob insignem auariciam, quę illum totum obsederat, cæpit exosos habere: filioq; Rolfoni Daniæ Regi, per nuncios insinuat: Suetiam aduolet: omnibus thesauris uictrici locupletandus. Paruit adolescens uocanti matri. Ignota ueste uenit in Regiam, ne matri notus. Interpellat Reginam: ut prandium instrui iubeat famescenti. Illa, ab Rege postulandũ respondit. ignorans cui loqueretur. Discissam ex parte uestem, Reginæ manibus postulat resarciri. Puellare, ac ancillare opus fore, respondit: mirata, quòd peregrinus adolescens, tam familiaria à se Regina posceret obsequia. Tum ille. Duram inquit cõditionem experior. quando nec mater filio prandium, nec germana fratri commodat acũ. Erat, quod in Dania ostendimus, Rolfo monstroso partu editus, ex patre & filia: ignorantibus sanguinis uinculum, dum consociarent torum. Intuita iuuenem mulier, filium agnouit: amplexaturq;. Tum in conspectum Regis Atisli productus, matri iubet Reginę assidere ad mensam. Ibi uario sermone peracto, uenit in mediũ: Quæ Rolfoni potissima uirtus uideretur? Patientiam respondit cunctus præstare. Atislus uicissim rogatus: Quo sibi potentissimum probanda haberetur. Ille Liberalitatem præferebat uerbo. Sciebant uniuersi, contra mores & animum fuisse locutum. Iudicia ab omnibus qui assiderant, probandarum sententiarum deposcuntur. Rolfo nudatũ corpus, magno qui erat in medio rogo admouit: solo clypeo partem, quæ magis torrere- tur inumbrans. Cumq; omnium admiratione staret inmobilis, uir inuictus à calore, aquam rogo iniecêre qui astabant: patientiam eius maximam comprobantes. Atislus quoq; Rex Liberalitatis exercendæ proba, à cunctis exigebatur. Ille prolatis multis Regijs ornamentis, ex auro fabrefactis: & inter alia aurea torque magni ponderis: donũ hoc in priuignum conferebat. Regina, ut cum filio habebat constitutum, clam egressa, thesauros Regios exportauit, Daniam cum filio repetitura. Distinebat Rolfo uitricum sermonibus multis: ut iam satis idoneũ Regina tempus haberet ad abitum. Ipse quoq; tempore suo petita abeundi uenia, uitrico dixit uale. Postquàm ille abijt, fit quæstio de Regina, quæ abeunti filio minimè loqueretur. Exspaciatam ferunt qui rem ignorauêre. Prima Regi de thesauro incidit cogitatio. Vbi uidit rem abesse: suspicatus quod erat, naues perarmat: insequiturq; fugientes. Regina adnauigantem conspiciens, ludificando auaro, thesaurorum speciem in littore disposuit. Æs enim auro litũ, iam antea in fraudem struendam præparatum erat. Secutus Rex, ubi thesauros abductos astare uidit in littore, flecti iubet nauem; & adulterinos pro ue-

Daniæ lib. 1. cap. 15. b.

Patientiæ exemplum.

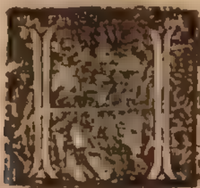
Liberalitas Regis inuita.

Thesaurus Regi sublatus.

Fraus & dolus pulcher.

ris adorans, relatos in nauim reuexit. Iam uoti, ut putabat, factus compos, sequi fugientes intermisit. Ita auarum auro, & maritum toro moribus auersata coniunx spoliauit. Hunc Atislum soluere deinde tributa recusantem, Rolfo Daniae Rex oppressit in praelio: Regnumque sine Rege subesse Daniae in reliquum uoluit.

Atisli Regis mors.

Hiartuarus Sueciae Praefectus, Daniam ui & dolo occupat, Rege caeso. Cuius mortem Vuigo miles sanguine suo uindicauit. Caput. xx.

HIARTVARVS acer ingenio iuuenis, genere Suecus, tantã emeruit apud Rolfonem laudem: ut illi Sueciã Praefecturę noĩe, hoc est, Ducali titulo pmitteret: constituens quę solueret annua tributa. Et quo magis sibi fidem faceret, sororem illi suam connubio sociauit. Stabat hoc rerum statu res Suetica aliquandiu, ut tributa Daniae penderet. Sed Coniunx Pręfecti, Danorum Regis germana, non aequo ferebat animo: quòd fratri subiecta maneret. Quotidianis maritum perurget querimonijs: quandiu pateretur gentem tributariam, quae nata esset imperio. Peruicit assiduis questibus: ut liberandae Patriae & animum sumeret, & uias indagaret. Igitur grandem armis nauem stipat: specie quidèm rerum tributi nomine soluendarũ. Non enim in auro modo, sed omnigenum rerum forma pendebantur in hac gente olim tributa. Impositaquè Iuuentute, quam armis ualidam, & animis nouerat infractam, nauigat in Daniam. Hospitaliter excipitur: Conuiuijs de more gentis indulgetur. Vbi iam ebrietas peruasisse uidebatur conuiuantes ad unum: omnibus iam in lętitiam resolutis, ac ebrietate grauatis, Hiartuarus suis dat signum. Venitur ad arma. Armati facilè superant inermes, sobrij madentes ebrietate. Diu tamen Danica uirtus Suecis restitit. Ad extremum caesus Rex cum omni familia, uacuam Suecis aulam reliquit. Circumspiciẽte Hiartuaro, si quis ex Regia familia superesset: magno se illum munere donaturũ, praedicabat: quòd fideles uniuersi pro Rege suo restitissent. Repertus unus ex omnibus Vuigo. Interrogatus, si Hiartuaro uelit militare. Nõ abnuit. Gladium illi ex more, capulum tenẽs porrigit. Solebant enim prisci milites sacramenta pręstare in ensibus his, quibus obstringebantur. Vuigo dominum suum Rolfonem, non eo testatur ritu gladium praestare solitum, sed capulum, inquit, tradebat militaturo. Hiartuarus nihil moratus, ensem porrigit, obuertens illi capulum. Vuigo aduersum mucronem defixit in tradentem: manibus Regis sui parentatus. Mox circumstantiũ manibus discerpitur. Fidus nimirum miles: qui Domini sui necem, proprij sanguinis uindicauit impendio. Ita Hiartuarus quo die Regnum inijt, etiam finiuit. Succi deinde à Danis ad facti

Tributorũ solutio in quo.

Rolfo Rex obtruncat.

Daniae lib. 1. cap. 16. b.

Hiartuarus transfodit.

ad facti famam concurrentibus, ad unum omnes opprimuntur.

¶ Dania Suecis subijcitur tributaria. Hotherus optatis fruitur nuptijs. Id uindicaturus Balderus, prælio sternitur. Rex tandem, bello in se à Böo moto, fati præscius cadit. Caput. xxi.

OTHERVS Atisli Suetię Regis germanus, uacuatam Regni paterni sedem, magno Procerum fauore occupauit: Daniæq; Regnū, cùm omnia recenti tumultu ob cæsum Regem implerentur, parato exercitu adnauigans, facilè sui iuris effecit. Ita uariante fortuna uices, commutauerat alterna sors regnandi: ut quomodo antea Suetia Danis sub tributo seruierat, nunc uicissim illa Daniæ imperaret. Huic Regi magna de Nuptijs contentio suberat. Geuuarus erat uir primarius. Atisli, atq; Hotheri, ut diximus, nutritius. Is filiam incompertæ pulchritudinis iamdudum Hothero destinauerat: sed importuna Balderi Reguli non sinebat instantia. Sialandiam enim ille Regno tenebat. Magna competitorum odia puellæ, patrem non sinebant filiam libero iudicio collocare. Balderus multis muneribus, procacibus etiam uerbis puellam adoriebatur: Animum tamen Hothero auertere non potuit. tantum ualuit apud illam educationis memoria, ac primū pręstitæ fidei perseuerantia. Vbi blandimentis nihil proficitur, ad arma peruenit. Nauali prælio decertant pro Nuptijs. Ibi quanquàm diuinitatis Balderus à rudibus opinione donaretur: terga tamen dedit Hothero Suetiæ Regi. Quo in bello, Saxoniæ Rex Gelderus fertur occubuisse. Victor sponsam Regno inuehit: iam liber à iugo Danorū, quo pridem Sueci premebantur. Nam dum hic Rex coniugem armis uendicat, Hiartuarus Rolfonem, ut prædiximus, opprimit: & ipse penitus Hothero regnandi permisit facultatem. Nauigat inde in Daniam Hotherus, Regnum illud quoq; iure uictoriæ possessurus. Nec illum spes destituit. Excæptus enim à Proceribus, utroq; Regno potit. Sed quam facilè obtinuit, tanta animorū lęuitate, post breui amisit. Siquidem postquàm ille constituto nouo Regno, in Suetiam redijt: Balderus, quem pro Maleficorū usu, diuinitate præditum opinabantur, superuenit: exercitu reparato, atq; in Danorū Proceribus etiam ante arma satis explicata, Danorum Rex consalutatur. Tanta fuit illa ætate, inter homines fidei fluxa uarietas. Suetię Rex iniuriam ulturus, ingenti classe armatus inuehitur. Pugnam conserunt. Ibi nauali prælio inferiores uisæ sunt Sueonum uires. Itaq; uictus Rex, fugam inijt: diuquè pudore et uerecundia uitauit congressus. Sed resumptis inde cum animo uiribus, cùm exercitum reparasset, denuò prælium acre conseritur. Pugna in noctem protrahitur: & tam pertinacibus utrinq; odijs

Hotherus Rex.

Dania Suetiæ subijcit.

Daniæ lib. 1. cap. 17. b.

Balderus Rex Danię declaratur.

Stratagema certatum est, ut cedere neutri partium uideretur. Nox prælium diremit. Hotherus nihil omittendum ratus: mutato habitu, hostium noctu Castra ingredit, speculaturus, quid ab illis consilij caperetur. Quo tempore, cùm exorta luce pugna renouat, ibi Balderus accæpto mortifero uulnere, prælio excedere compellitur: ex quo incrudescente dolore, non toto superuixit triduo. Hic est ille diuinitatis opinione tum prȩditus: quem tamen mortali uulnere spiritum cernebāt efflare. Non miramur hunc rudis ȩtatis errorem. quando & post Christum natum in gente Iudæorum Agrippæ acclamatum legimus: Voces illum, uultumq́ reddere non hominis, sed Dei. At ille percussus ab Angelo, En inquit, Deus uester emorit. Et inter Romanos Principes inuenti sunt: qui etiam uiuentes sibi diuinos ascibant honores: mortui uerò, in Deorum numerum referebantur. Quasi hominum opera deificaretur homo. Hinc est illa uanæ iactantiæ uox improba. Alios inquit Deos accipimus: Cæsares dedimus. Sed tum Hotherus audita Geuuari soceri indigna nece, ad uindicandam illam accingitur. Itaq; expeditione facta in Noruagiam, pœnas sumit de oppressoribus: filios eius Herletū, atq; Geritū Noruagiæ Reges facit: uiribusq́ ita firmat, ut Regnū diu incolume tenerent. Im̄inebat Hothero ultor fraternæ necis Bous: qui Balderi uindex, graue bellū parat in Suetiȩ Regem. Iam Rex ipse, certior factus oraculo, sciebat se uiuendi finem facere. Euocatis ergò Proceribus denunciat, sibi fatū ineuitabile imminere: sed tamen priori gloriæ nunquàm defuturum, ut prælium detractarit. Filium illis Roricū commendat: quem etiam uiuens Regem præfecit Daniæ. Hac spe prælium iniens, fortissimè dimicans, exitu quem præsciebat, finijt uitam, ponēs in acie. Nec hosti uictoriam liquit incruentam. Dux enim hostium tali uulnere saucius erat: ut clypeis subiectis, efferretur in castra: uitamq́ non post longum exhalaret.

Balderi casus.

In diuinos ac maleficos Actor. 12. d.

Hotherus Rex bello cadit.

¶ Atislus Rex Suetiȩ creatur: qui bellum ex Dania uenturum anteuertit, Iutiam deuastans, illiusq́ Ducem duello prosternens. Filij Ducis aut pacta non seruantes, uel tributa non pendentes, iterum à Rege Suetiæ armis impetiti sunt. Folco Centurio ea de re ad Regem Daniæ Vermundū mittitur, cuius postea strenua in prȩlio opera Dani Suedos prosternunt. Caput. xxij.

Atislus. II. Rex.

ATISLVS erat uir Regij sanguinis, quem Proceres Suetiæ Regem creauere: pertȩsi alieno subesse longius imperio. Nam Roricum filium Dania iam Regem recognouit. Etsi speraret, paterna successione utriusq; Regni gubernacula tenere, quòd Hotherus pater

ter utricꝫ dominatus esset. Sed Procerum consentiens uoluntas, legitimo successore posthabito, Regnum Atislo deferebat. Sciebat ille bellum sibi ex Dania oriturum: sed ne imparatus opprimeretur, comparatis armis & exercitibus, cùm primum finitimis se prælijs acuisset, enauigauit in Daniam. Iutiamcꝫ prior bello est aggressus: ea parte, qua Teutoniæ proxima est, ad uicum Slesuici. Occurrit illi Præfectus loci non cõtemnenda manu: quem Ducem pro nostra ætate appellamus. Diu, fortitercꝫ utrincꝫ pugnatur: & utrincꝫ multis cadentibus, contulit sors ipsa, Duces fieri in prælio obuios. Incidit utricꝫ calor pugnę: & alter ad alterum. Vis ne inquit prior, ut ambo manibus nostris, duorum exercituũ laborem sustollamus? Et utrocꝫ simili alacritate ad Duellum inhiante, cedunt acies. Circus describitur. Descendunt in pugnam athletæ paribus armis. Ibi Slesuici Dux, à Rege Suetiæ opprimitur. Diuersis animorum motibus exercitus diducuntur. Victores Sueci, nauigationem in Regnũ suum instituunt. Frouuinus Dux Slesuici cæsus, geminos pari uirtute filios post se liquit: qbus à Rege suo, qui tum in Danorum gente dominabatur Vuermundo, paternæ ditionis administratio pmissa est. Atislus Suetiæ Rex, quòd illi uel tributa negarentur, uel pacta non seruarentur, bellum renouat in Iutiam. Quod ubi Keto Frouuini filius maior compertum habuit: Regem suum Vuermundum per primipilariũ Folconem, de aduectis hostibus facit certiorem. Rex tùm fortè prandiũ agebat: & mandata exponenti Centurioni præcipit, ut accumberet. Ille moram excusans, repedandũ sibi testatur ad dominũ. Rex subinde. Si edere nolit, uel haustũ faciat gratũ itinerantibus. Aureum tum fortè poculum, quod erat ante Regem, stanti porrigit. Ille haurit porrectum. Rex alacritate Iuuenis, simul proceritate delectatus, poculum illi dono permittit: testatus, in ipso itinere festinantem, non satis decorè manu aquam in os iacere, sed utendũ poculo. Centurio tanto à Rege munere donatus: promittit, se tantum in acie sanguinis hausturũ præsente Rege, prius quàm terga eius quisquã uiderit. Collaudatũ Rex dimittit: paratcꝫ quàm properanter exercitũ moturus in hostẽ. Interea Suetię Rex populabũdus ingreditur: Iutiam uastat. Superueniens agmine quadrato Daniæ Rex Vuermundus, hosti obuiam pergit. Aderat Regi suo Præfectus Slesuici Keto, paternæ necis ultionem animo uolũens. Graue prælium. Multa utrinquè eduntur funera. Ibi se Regi suo Folco Centurio sub oculos infert: operam militarem strennuè nauans. At ubi congressus hosti uulnus excæpit: parumper secedens, poculum cruore impleuit: ac se oculis Regijs reddens, haurit. Ecce inquit Rex optimè, assum promisso meo. Hęc dextera faciet: ut hodiè uideas hostem fugientem.

Rex Frouuinum Iutiæ Præfectum Duello sternit.

Hortatus cæteros, fertur in aduersam aciem. Nec longè post, Sueciæ acies perrumpitur. Multi ineunt fugam: Rex ipse suos secutus, in naues refugit. Ita Dani uictores, hostem retrò egêre. Laudata in primis Centurionis uirtus: cuius uiribus & exemplo, magna uictoriæ pars, omnium confessione perstitisse ferebatur. Frouuini tamen cæde superiori prælio facta, ingentis gloriæ recordatione, præsentem fortunam Rex Suetiæ compensabat.

¶ Atislum Suedorum Regem, Frouuini filij duo patris necem uindicantes, obtruncant. Caput. xxiij.

AT tacitus in pectore filiorũ dolor, uindictam paternę necis parturiebat. Cũmq; aperto bello impares Regi uiderentur: priuata manu uindictam sumere constituerunt. Itaq; in Suetiam translati, perfugarum specie se in aulam militandi gratia insinuauere. Sic in militiam Regis conscripti, ab illo sciscitante rogantur: Vnde ueniant? Qua gente creti? Illi se Slesuuici regione ortos commemorant. Vera narrantes. Rex subsequitur: Meminerint ne pugnæ superioris anni, quando duo congressi in duello, de sanguine certauere? Meminisse fatentur: Ducemq; suum tum prostratum ab illo, qui Rex gentis ferebatur. Hæc inquit dextera protriuit uirum, alioqui fortissimum. Subiungit Rex: Filios ne superstites habet Dux ille? Reliquisse aiunt, geminos, proceritate corporum ferè pares nobis, quos cernis. Est ne illis inquit, paternæ necis aliquis dolor? Est frequens in ore adolescentũ querimonia? Tum Keto. Quid prodest multa in uentum uerba fundere, ubi nullus est exigendæ ultioni locus? Fecerat sibi Rex consuetudinem exeundi, uel sine comitatu apricandi gratia. Fratres illi obseruato tempore, ubi sine famulitio cernũt egredientem: uelut comitaturi Regem arma corripiunt, quibus etiam ipsum cernũt instructum. Sequuntur in auia: ac iam solum nacti, uerbis his aggrediuntur. Nuper sollicitè perquisisti, de nece Frouuini: iactabundusquè dexteram extulisti: Ecce astamus conspectu tuo gemini fratres, eius filij quem peremisti. Ad hoc tantum emensi sumus itineris: ut uindices in te paternæ necis simus, aut occumbamus. Vtraq; nobis sors æqua est, cędere, aut cadere. Interritus Rex, Parcite inquit Adolescentes, sanguini uestro: parcite annis ad uitam integris. Nihil me uana uerba cõturbant. Quædã me uestri tangit miseratio. Vita dignos iudicio, quos dolor in uindictam paternæ necis armauit. Æris non contemnendam summam accipite: & proprij lucrum sanguinis, militia mea in reliquũ usuri, accæpto ferte. Frustra inquit Keto, ista uerba iactas. Morituri uenimus: aut de te pœnam sumpturi. Quando inquit ille, ea sententia animo sedet: iunctis uiribus concurrite. Indecorum est his annis,

atq;

atq; uiribus, utriq; uicissim concurrere. Absit inquiunt dedecus & generis, & patriæ: ut uni duo concurramus. Si quid tibi uiriū est ait Keto, exere: spectator frater assistat. Aut si illum mauis excipere: me pugnæ spondeo spectatorem. At Rex. Prodigos sanguinis iuuenes haud probo: unà si sapitis concurrite. Vana inquit Keto, uerba nectis: ad arma ueniatur. Itaq; congressi, circum designant. Rex dissimulanter pugnam conserit, umbonē aduerberans. Keto summis adnixus uiribus, Regem inuadit. At ille ictus deuitans, ludificando magis pugnam extrahit: fratrem ad arma deuocans, ut plenis uti uiribus possit in hostē. Vbi uerò Keto pertinacius Regem urget, increscunt altius iræ Regi: sublataq; dextera, magno impetu galeam Ketonis decussit, uulnusq; cruento pariter capiti inflixit. Mouit Vuigonem conspectus germani cruor: oblitus decoris, oblitus promissi, in pugnam ruit uiolentus. Inuecti unà Regi fratres, uirum opprimunt: spoliatumq; capite, truncū linquunt corpus. Ad proximos progressi ruricolas, Regis caput perferunt: testati, Ketonem, atq; Vuigonem germanos fratres, Frouuini patris ab Atislo Rege cæsi, peregisse manu ultionem: Rogantesq;, ut idipsum per omne Regnū quanto potest latius diuulget. Stupefacti homines, hęrent, diu secum deliberātes: sileant, testenturúe. Interea illi dilabuntur, ad Regem suū regressi Vuermundū: à quo fortis uindictæ pręmia magna retulerūt. quòd gemino functi uiderent officio. Priuatim quidē, quòd patrios manes uindicassent: publicè aūt, quòd acerrimū Danici Regni hostē tulissent de medio. Illi patriam, ut prius ditionem Slesuici Ducatum feliciter administraturi, in sua discedunt.

Atislus cadit.

¶ An Gothi, Scythæ sint, Scriptorum collatio fit. Caput. xxiiij.

PER hæc ferè tempora Goti, qui & Getæ, Scythiæ iam Regnis non noui habitatores, uaria cū conterminis bella gessere. Claruit aūt Cyrus in Oriente, Persidis, & Mediæ Rex: qui deuicto Balthesare Chaldeorū Rege nouissimo, Babylonē suis iunxit Imperijs: ueniamq; permisit captis à Nabuchodonosor Iudæis, in Regnū patriū repedare. Hic tū peractis multis ut ferunt, uictorijs, arma uertit in Scythas. Thomiris tū illis fuit Regina. Iordanes & qui illū sequunt, Gotos fuisse contendūt sub Tomire gentis suę Regina: qbus bellū intulit Cyrus. Herodotus aūt, & Trogi Pompeij abbreuiator Iustinus, suū secutus autorem, & Paulus Orosius una uoce prædicant: Scythas, aut Massagetas extitisse: qui trans Araxim fluuium ad Auroram habitarunt. Nam illic habitare Scythas, intra & extra Imaum montem, & præsertim Massagetas, quos hoc loco specialiter nominat Herodotus, in regione Sacharum mansitare; locuples

De Gotis ut de supra ca. 1. & seq.

Thomiris Scytharum Regina.

In Iordanē Historiographum. nobis testis est Ptolomæus. Huc ergo Iordanes adesto: fidem quam sustines aduersus tantos testes, tuearis. Si non aliud profers argumentum: fuisse Gotos, quos Herodotus dixit Massagetas: nisi quia Goti dicti sunt & Getæ, quibus Massagetarum nomen confine uidetur: ostende, quomodo trans Araxim Goti tui habitarint. Nam omnes quos diximus Scriptores, Cyrum testantur transisse Araxim, ut perueniret ad Scythas, quos impugnaret. Operæprecium fuit, Ablabium tuum, quem semel tantùm te perlegisse in præfatione testaris, diligentius consultum. si tamen ille diligenter tradit. Dionem uerò græcum, ad uerbū oportuit scrutari: & non perfunctoriè opera memoriter tradidisse, quod tantis testibus potuit impugnari. Vnum profectò argumentum est: fuisse qui in Cimmerijs habitarunt, Scythas quos Gotos fuisse illa tempestate compertum est, quos tum oppugnarit Cyrus. Nam illi recentiori memoria Asiam premebant imperio. Ergò abolendi iugi gratia, in illos conuersum esse Cyrum, non excedit fidem. Nam & successor eius, per aliquot medios, Darius, in eandem uertit exercitū gentem: & Regno pulsus est. Quod suo loco commemorabimus. Quòd autem Herodotus Massagetas nominarit: non abrogat fidem. Nam fuisse etiam Massagetas inter Sauromatas, & hodiè extare, supra diximus: & multorum etiam uiuentium testimonio comprobatur: Samagytas, ut nunc appellant, hoc est, Massagetas, sub ditione magni Principis Letuaniæ, pertingentes ad mare Sarmaticum, quod est idem Germanicum, partemquè littoris tenere, uero uerius est. Araxis autem, quem & Herodotus, Iustinus, & Orosius dicunt à Cyro transitum, difficilius repellitur testimonium. Hunc certè amnem Ptolomęus nō commemorat. Potest huius uocabulum inmutatum esse: ut unus aliquis ex omnibus, quos Cyrus transierat, hoc ea tempestate nomen tenuerit. Sunt tales in Antiquitatis commemoratione multæ uarietates, & aliquando repugnantiæ: in quibus legentis fides cogitur uacillare. Nam de Scythis apud Iustinum ex Trogo, Vexores Ægypti Rex, Scythas dicitur adoriri contendisse. Illos fugasse Regem in Ægyptū: & Asiæ tum imposuisse tributa, quę per annos Mille quingentos persoluta, Ninus Assyriorum Rex aboleuerit. Ergò hac traditione, posterior fuit Ninus Vexore. At Vexores supputatione Orosij, annis Quadringentis octoginta, ante Vrbem conditam fertur regnauisse: Ninus uerò annis Mille trecentis ante conditam Romā floruit. Quomodo igitur abolere potuit Imperium, cui Vexores tribuerit occasionem? Hæc Antiquitatis obsoletę culpa est: quòd in multis añis, multa intercesſit cōmemorandi, scribendiq́ue negligētia: unde error enatus ita nectitur in nodū, ut à minorib. solui non posſit. Fides ergò narrationis sit

Scythæ qui.

Vexoris ætas.

sit apud Autores. Nos quod reperimus prosequamur.

¶ Thomiris Scytharum (Gotorrum) Reginæ erga Cyrum uictoria insignis narratur: præterea urbis Thomis erectio. Caput. xxv.

TRADIT Herodotus, Cyrum delectatũ mascula muliere, misisse qui Thomirem Reginam gentis, cõiugem sibi postularet. Interpretata mulier, non tam se coniugem peti, quàm Regnum suæ gentis quæri ab Rege: accessum Cyro interdicit. Cyrus cùm dolus non procederet: progressus usq; ad Araxem apertè, infesto exercitu in gentem illam tendit: flumen pontibus iungit, quibus copias traijciat, factis ex nauibus: turres ac propugnacula iungens. Ad quem hoc labore occupatum, Thomiris Caduceatorem misit: qui diceret. Rex Medorum, desine ab his, quibus incumbis: nescius, an tibi sint conducibilia. Omisso incæpto, apud tuos regna: & nos sine, finium quorum sumus Principes esse. Verum tu si admonitionibus his uti nolis, & omnia instituta prosequi malis, quàm ocium: ac tantopere affectas lacessere Massagetas: fer quem sustines erumnam. Sed desiste iungere flumen, à quo nobis tridui itinere digresis, traijcito in nostram regionem. Aut si mauis nos accipere in uestram: tu idem facito. Hæc ubi Cyrus audiuit: accitis Persarum primoribus, cõactisq; in medium, rem proponit: consulens, utram sibi agendum constituerent. Conuenêre illi in eam sententiam: ut Thomirim in ipsorum recipiat regionem. Cresus Lydorum quondam Rex, nunc Cyri captiuus, aliud censet his uerbis. Quandoquidem tibi Rex me uoluere Dij tradere, meliora tibi iam domino, non ut hosti propono consilia. Si tu inmortalis, inmortali imperitas exercitui, uana sunt nostra consilia: nihil tibi, tuisq; timendum. At si te mortalem sentis, tali imperitantem populo: debes rerum mortalium fortunam, incertò rotatam, aliquando tibi aduersariam prospicere. Quocirca, si hostilem exercitum admittis in Regnum: & fors te aliqua fugientem uiderit, de toto Regno periclitaberis. neq; enim quiescent hostes uictoriam prosequi. Quòd si illi forsan te, quod optarim, fugerint: nihil est quod insequendo consequaris: quæ omnia tibi in hostico pugnanti, dexteriora prouenient. Nam cedens ipse, saluum tenes Regnum ad refugium. Cedentes autem ipsos insecutus, hostilia cuncta dedita accipies. Videor mihi prospicere exitum pugnæ. Nam Scythæ, Persicorum sunt expertes bonorum: qua in re facilè capientur. Transgressus flumen, castra iube metari. Cùm ad unius diei metam perueneris: ea omnium rerum abundantia iube stipari. Vina, carnes, cum poculis exuberent. Inualidam illic partem huius exercitus, & cuius iacturam minimi duxeris,

Thomiris ad Cyrum Medorum Regem.

Cresi consilium.

Stratagema Cresi.

fac excubuere. Ni me fallat opinio, aderunt Scythæ: & quos in excubijs repererint, contrucidabunt. Vino autem & epulis tuis expleti, aut somno deijcientur, aut pigricia ligabuntur: facileq́ à tuis superuenturis opprimentur. Placuit sententia Cyro, prioreq́ reiecta, hanc iubet rebus intendere. Itaq́ Reginæ insinuat: ut iuxta placitum triduano cedat itinere: se copias traiecturum. Haud segnius illa retrocedit. Cyrus traiecit exercitũ: & unius diei iter progressus, facit quod conclusit Cresus in consilio: rediensq́ ad Araxem, reliquit partem suorũ ad castrorum excubias. Regina tertiam exercitus sui partem, duce filio Spargapise, mittit speculatum, quid apud hostes ageretur: utq́ prima belli munia, adolescens pertentaret. Vbi uenit: uidit castra explicata. Et aggressus militum excubias, fortiter oppugnat, expugnatq́: et omnibus contrucidatis, castra ingreditur opulenta: ac se uictor epulis, uinoquè permittit. Cyrus obseruato tempore, omnium quæ gererentur gnarus: iam uino, somnoq́ sepultis superuenit. Multis cæsis, pluribus uerò captis: inter quos & Reginæ filio exitum, quem Cresus prædixit, habebat. Thomiris exercitus, filijq́ sorte comperta, misit Cyro qui diceret. Non illi magnopere gratulandum, quòd uiros magis decæpisset, quàm uicisset, delitijs suis, hoc est, pessimo morũ ueneno, non armis superatos. Si illi uideretur: filium reddat, æquo munere pensitandum: de cætero se pugnæ pararet. Nam ibi fortunam suam non quieturam. Vbi uincula laxari iussit iuueni captiuo: quàmprimũ data potestas manuum suarum, gladio se proprio confodit. non passus cernere uultum matris, atq́ suorum post captiuitatem: ita puduit uirum fortem, uino se magis, quàm armis superatum esse. Cyrus expedito exercitu, mouet in Reginam. Illa simulato metu, retrocedit: donec in opportuna loca sequẽtem traduceret. Ibi uersis uultibus pugna inita est. Circumuenti ab hostibus Persæ, concluduntur. Ducenta milia cum Rege suo trucidantur: nec supererat, qui tantæ rei nuncium ad suos perferret. Quæsitum Regis cadauer ubi uidit, abduci iubet, præscidiquè caput: ac proiectum in utrem sanguine plenum, hoc elogio notauit. Inexplebilis cruore Cyre, sanguinem quem semper sitisti, nunc bibe. Opimam deinde prædam auferunt. Ibi (ut ait Iordanes) primùm Gotorum gens serica uidit tentoria. Tanta Thomiris Regina aucta uictoria, tantáque locupletata præda, in partem Mesiæ, quę nunc à Scythia magna nomen tenet, mutuatum, ut Scythia minor appelletur, transiens: ibi in Pontimesiaco littore, Thomin ciuitatem de suo condidit nomine.

Cæduntur Scythæ uino sepulti.

Thomiris Cyro.

Spargapisis seipsum trucidat.

Cyrus cum 200000. trucidatur.

Scythia minor.

Darium

¶ Darium Antinus Scytha, occisis illi octoginta milibus, in fugam uertit, cum incomparabili exercitu.

CAPVT XXVI.

ANTINVS Rex erat in hac gente Scytharum, quæ in Cimmerijs habitabat: quos tum fuisse Gotos compertũ est. Huius filiam Rex Darius cùm coniugem postulasset, non impetrauit: atq; ideo bellum insectatur: magna scilicet necessitate (ut ait Orosius) pro unius hominis libidine, Septingenta milia uirorum periculo mortis exponi. Incredibili quippe apparatu, cum Septingentis armatorum milibus Scythiam Gotorum ingressus. Non facientibus hostibus iustæ pugnæ potestatem: insuper repentis incursibus extrema copiarum dilacerantibus: metuens, ne sibi reditus, interrupto ponte Histri fluminis, negaretur: amissis octoginta milibus bellatorum, trepidus refugit. Quàmuis hunc amissorum numerum, inter damna non duxerit: & quem habendum uix quisquàm ambire ausus esset, perditum ille non sensit. Herodotus cùm hanc expeditionem describeret, manifestè ostendit: ad eos Scythas, qui Cimmerium Bosphorum incolunt, quos Gotos esse iam sæpè ostendimus, Darium contendisse. Darius inquit Susis mouens, peruenit ad Bosphorum Calcedonis: ubi pons iungebatur. Illic conscensa naui, transmisit in Insulas nomine Ciamas. Ibi sedens in templo, subijciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. Describit autem per mensuras Pontum Bosphorum, & Hellespontum. Adijciens. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non multo se minorem, quæ Meotis appellatur, & mater Ponti. Et deinde Darius transmisso per ratem Bosphoro, faciebat per Thraciam iter. Sed priusquàm ad Histrum peruenit, primos subegit Getas, qui immortales se agunt. Thraces se Dario dedideruñt. Getæ uerò per imperitiam resistentes, in seruiturẽ sunt redacti. Cùm sint fortissimi Thraces, atq; iustissimi. Immortales autem se dicũt hoc modo: quòd se mori non putent: sed eum qui defunctus est, meare ad Salmoxim dæmonem: quem nonnulli eorum opinantur esse Beleizen. Hic mihi quispiam occurrat. Tu inquiens, eosdem qui Goti sunt, & Getas esse contendis. Quomodo ergò superatis in Thracia Getis, ad Gotos iam Scythas, uis Regem proficisci? Ad quod ego. Gotos prima quidèm mansione consedisse in Cimmeria regione, autore Iordane, Ablabio, atq; Dione diximus. Inde quoq; denuo emigrãtes, dum pristinas in Cimmerijs sedes repeterent, reliquisse in Thracijs desides, qui Getarum nomen retinerent: Alacriores uerò, tum in Cimmerias regiones latissimas remigrantes, ab Dario nunc insecutos: cùm prius resides in Thracijs subacti, seruitutem Persarum accæpissent.

Antinus Rex.

Darius fugit.

Thracũ uetertũ superstitio.

Obiectio.

Solutio.

Dariò missa à Scythis dona, ridicula quidem, sed aliter atq; aliter interpretata, Regem Darium mouerunt, ne diutius Scythas insequeretur, sed reditum in sua pararit. Caput. xxvij.

SED hoc tum bellum à Scythis gestum referũt cedendo, & pugnę occasionem nullam dando. Darius admiratus, quod nusquàm prodirent in aciem: misso Caduceatore ad gentis Regem: sciscitatur, quid ita Scythæ hostes suos fugerẽt? nec pro tanto nomine pristinæ uirtutis usquàm prodirent? Si Persarum Imperium recognoscerent: mitterẽt quæ par erant domino subiecti donaria. Si iniquum: prodirent in aciem, libertatem suam defensuri. Rex Scytharũ respondisse fertur. Non uideri Scythis causam gerendi belli: neq; domos, neq; arces, neq; urbes se habere, quibus propugnandis opus uideretur. Solere se crebrò mutare regionem: & id nunc magis pro sua consuetudine facere, quàm ullo hostium metu. Cedere se nunc aduenis, quomodo solerent uel aëri corrupto, uel bestijs noxijs. Nihil tenere se in terris, præter Maiorũ sepulchra: pro quibus in discrimen irẽt. Illa si Persæ cunctari uelint: uisuros se uiros, qui suorum Religionem tueantur. Quòd se Darius appellet eorum dominum, illos non agnoscere. Nam Libertas dominium nescit. Cæterum si muneribus delectetur: habere se quæ mittant tempore suo. Hæc ubi responsa accępit Darius, nihilominus procedens urgebat præcedentes. Cùm aliquantum adunati Scythæ, aciẽ uidebantur ostentare, Persæ ad pugnam se præpararunt. Iam stabant ordines: cùm ecce lepus inter medios decurrit. Scythæ clamore sublato, hostium cœperunt esse inmemores: omissaquè pugnandi uoluntate, cùm pauci leporem sequerẽtur, alij dilabuntur. Mirantibus Persis: nec insequi uolentibus cum equitatu, semper Scythæ uel uelocitate, uel pugna præualuere. Darius ad suos conuersus, Ludificamur inquit à uiris istis, & ut apparet irridemur: quibus unius leporis cursus, auertit omnem à nobis respectum. Nec diu post uenerat à Scythis nuncius, qui dona Regi ex Rege perferret: Auem, Murem, Ranam. Persarum Proceres Regem, & ille Proceres inspectando, quid sibi ridicula dona uellent admirantes requirunt. Deposcunt ex latore, quid sibi uelint hæ res à Rege Regi missæ. Ille nihil se horũ intelligere respondit: nec se aliud mandatum à Rege suo, quàm ut illa perferret, accæpisse. Darius recognitionem seruitutis, & promptæ subiectionis interpretatur. quòd de aëre auem, de aquis ranam, de terra murem, uiuentia producerent animalia: profitentes omnia sua, quæ uel in cœlo, terra, aut aquis tenerent, Persarum Regi seruitura. Gobries autem unus ex septem Primoribus Persis, aliter rem interpretatur.

Darius ad Scythas.

Scytharum Regis responsio.

Donaria Scytharum Dario oblata.

pretatur: O Persæ inquit, nisi aut cum auibus per aëra subuoletis: aut cum ranis flumen transeatis: aut cum muribus terræ cauernas uobis aperiatis: non erit quarta de manibus hostium elabendi uia. Ea sententia Regem mouit: quòd cerneret, genus hoc uirorum, nullius rei in terra desyderijs teneri: proinde in æquo apud eos cõstitutum, uiuere, aut mori. Et iam in terra sine frugibus qui sequebantur commeatus, deficere cœperunt: quocirca repedandi consilium Regem cœpit.

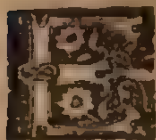
¶ Persem Darij filium, Goti deuincunt & fugant. Philippus Macedo rursum Gotis superatis, Regis eorum filiam ducit uxorem. Caput.xxviij.

QVOD ubi Scythę compererunt: cursu pręuertentes, uiarum compendia quæsierunt: prioresque ad pontem Histri, quem sub custodia Darius reliquit, peruenerunt. Iam Pontis custodes à parte Scythiæ laxarunt strata nauigia, ne Scythę incursitarẽt: ad Persarum autẽ reditum promptè repararunt, ut trajcerentur. Sed neque tam fortiter remearunt, quàm sunt ingressi. Nam hostes insecuti, magnam stragem ediderunt. Rex tamen elabitur cum maiori exercitus parte, amissis, ut diximus, octoginta suorum milibus: quos ipse in damnis non computabat, pro multitudine pugnatorum: quos ille numerosissimos duxit. Sed neque Perses Rex, Darij filius, paternas in gentem hanc iniurias, atque contemptum uindicaturus, meliores exitus inuenit. quippè qui Septingentis armatorum milibus ut pater, & trecentis auxiliorum milibus, mille quoque rostratis nauibus, ac tribus milibus onerariarum aggressus hanc nationem, sine honore repedauit. Nec tentare acie illorum animositatem præsumens, in Græciam deflectitur: ubi infaustissimè pugnãs, multis sine numero amissis, uix ipse infelici fuga elabitur. Philippus deinde Alexandri Magni pater, cum ipso filio traiecit in Scythiam, prædandi magis animo, quàm gentem subigendi. Callidus ille Dux, & fallendi per Stratagemata peritissimus, fortes pugnatores tum prælio uicit: abactis paruulis, & imbelli turba ad uiginti milia. Magna pecorum abducta copia: auri, argentique repertum nihil. Deinde amicitiam cum gente fœderans, Medumpam Gudilæ Gotorum Regis filiam accępit uxorem. ut tali affinitate roboratus, Macedonum firmaret Regnum.

Persis incõparabilis exercitus, & fuga.

Philippus Gotos uincit.

Affinitas Philippi cũ Gotis.

¶ Philippus expeditionem contra Odissitanam urbem instituens, Sacerdotum precibus & citharis, ab obsidione depellitur. Caput.xxix.

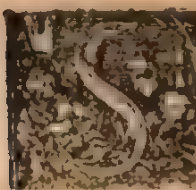
EA ETIAM tempestate (ut testis est Dio Gręcus historicus) Philippus inopia etiam laborans, Odissitanam Mesiæ ciuitatem, instructis copijs uastare deliberauit. Ea tum Gotis suberat. Vn-

de & Sacerdotes Gotorum, illi qui Pij cognominabantur, patefactis portis, cum citharis & sacris uestibus obuiam armatis progressi: patrijs Dijs, ut sibi propitij, Macedonas abigerent modulantes, suppliciter precabantur. Macedones siue nouitate inexpectatæ rei stupefacti, siue Diuorum numine territi, inermibus armati terga uerterunt: acieque soluta, quam instructam produxerant, fugam inierunt: non solum urbem obsidione liberantes, uerùm etiam quę foris iure belli iam tenuerant, reddentes, pacati redierunt. Mansit tamen iniuriæ memoria in cordibus diu Gotorum.

¶ Sitalci Gotorum Ductoris, in Macedones excursio fortunata. Caput. xxx.

SITALCVS Gotorum Ductor egregius, per ea tempora quibus Alexander Asiæ inminebat, collecta suorum ualidissima manu (centum enim & quinquaginta milia fertur produxisse) Græciam omnem peruastabat. Cùm Perdiccas Macedoniam teneret, restitit quidèm opportunis locis huc atque illuc grassantibus: sed iustam in aciem prodire tantus Ductor non fidebat. Et illa ingens Macedonum uis, quę in Asiam omnem detonuerat, in patrio solo aduersus Gotos prorsus elanguit. Ergò direptis omnibus penè locis: uastatis que agris quàm potuit latissimè: cum nemo illi aciem pugnaturus opponeret: onustus præda, suis omnibus locupletatis, incolumem reduxit exercitum. Hæc prima in Europam, uelut matrem suam, post longa secula Gotorum excursio legitur. Nam priora illorum fortia facta, Asiam territabant.

¶ Gotorum uictoria erga Lysimachum, & illorum Regis humanitas. Caput. xxxi.

SVCCESSORIS Alexandri temporibus (nam Alexander Rex aliâs inuictissimus, Getas, seu Gotos, euitandos pronunciauit) cùm Getis Dronichetes imperitauit: Lysimachus, ex eiusdem Alexandri commilitio, gentem infeliciter impugnauit. Nam uiuus in manus Regis peruenit. Cui cùm suam, gentisquè suę commonstrasset inopiã: similiterque contentos re sua homines: Ne talibus inquit mortalibus bellũ infer, sed eis potius amicis utere. His dictis, donatum, hospitaliter Lysimachum, & amicitia sibi deuinctum, liberauit. Admirabile quidèm, hoc illi genti dare Naturam, quod Gręci longa Sapientium doctrina, præceptisque Philosophorum, èonsequi nequeunt: cultosquè mores, incultę barbarie collatione superari. Tanto plus in illis proficit uitiorum ignorantia, quàm in his cognitio uirtutum.

Gotorum [hu]manitas.

¶ Gotorum

¶ Gotorum Inmortalitatis animarum superstitio & uanitas narratur. Caput. xxxij.

TRANSIERVNT aliquot inde secula, ut nihil magnificũ ab ea gente fieret: aut si qua præclarè gesta sunt, incuria temporũ obsoleta perierunt. quòd pauci, & penè nulli tum Scriptores in ea gente essent. Quàmuis aliâs testẽtur Autores: Getas multis Nationibus excellentius Sapientiæ studuisse. Immortalitatis animorũ opinionẽ induerunt. quòd se mori non putant, ait Herodotus: sed eum qui defunctus est, meare ad Salmoxim dæmonem: quem nonnulli eorũ, opinantur eundẽ esse Beleyzen. Ad hunc mittunt assiduè cum naui quinq; remigũ nunciũ quempiam, ex seipsis sorte delectũ: præcipientes ea, quibus semper indigent. Eumq; mittũt hoc modo. Quibusdam eorũ datur negociũ, ut tria iacula teneãt. Alij deinde comprensis eius, qui ad Salmoxim mittit, manibus, pedibusque, hominem agitantes in sublime, iactent ad iacula. Quòd si statim cadens extinguitur: propitiũ sibi Deũ arbitrantur. quòd nunciũ facile exceperit. Sin minus: ipsum nunciũ insimulant, malũ illũ esse uirũ. Hoc abiecto, aliũ mittunt, dantes adhuc uiuenti mandata. Iidem dum tonat, aut fulgurat, in cœlũ sagittas excutiunt: minitantes quòd nullũ alium esse Deum præter suũ arbitrentur. Verùm, inquit Herodotus, ut ego à Gotis accæpi: Hellespontũ, & Pontum incolentibus, Salmoxis hic homo fuit: Samioq; seruiuit Pythagoræ Mnesarchi filio. Isthic nactus libertatẽ, cùm multum pecuniæ comparasset, in Patriam rediit. Qui cùm animaduertisset, gentẽ suam malè, & inscitè uiuere: ipse edoctus Ionicũ uiuendi genus, & mores quàm Getarum liberaliores: ut qui conuersatus esset cum Græcis, cumq; Pythagora, uiro eius ætatis sapientissimo: domiciliũ extraxit: in quod primos quosq; populariũ in conuiuiũ accipiebat: & inter conuiuandũ docebat: neq; se, neq; suos conuiuas, neq; illos qui illic assiduè gignerentur, morirenturq;, interire: sed in eum ire locum, ubi superstites semper omniũ bonorum compotes forent. Dum autẽ ea quæ commemorata sunt agit, interim subterraneũ ædificiũ struit. Quo prorsus absoluto, è gentilium suorũ conspectu se subducit: descendens ad illud subterraneum antrum: ubi circiter triennium degit, desyderantibus eum suis, atq; tanquàm mortuũ flentibus. Quarto anno reddit se suorũ conspectui. Atq; ita credibilia effecta sunt, quæ illis exposuerat de inmortalitate. Strabo uerò geographus, non multum ab hac sententia discrepans, hoc adijcit: quòd tanta cœpit esse & increscere hominis admiratio, ut Regi par haberetur: illumq; Rex in consortiũ administrandi Regni desumeret. Adiuuisse ergò Regẽ ferũt: cùm homines longè magis quàm prioribus, an-

Gotorũ ueterum uana superstitio.

Salmoxis quis.

 nis

nis cerneret animos illi attentius adhibentes: tanquàm è diuorum consilio edicta efferēti. Quod & Numa Pompilius fertur de Egeria nympha populo persuasisse. Et hic mos ad nostram usq; ætatē (ait Strabo) perdurat: ut semper aliquis eiusmodi præditus institutis inueniatur, qui Regi Consiliarius adsit: & ipsos inter Getas Dei nomen assequatur. Sacerq; relictus est mons, quem sic nominant Cōgeonum. Quo etiam uocabulo præterlabentem amnem appellauere.

¶ Berobistas Rex Gotorum electus est, sub quo Dicineus liberalibus artibus Gotos erudiuit. Goti per multos annos Datiam obtinuerunt: quæ Regio postea Gotia, postremū Gepidia appellata est. Caput. xxxiij.

Berobistas Rex Gotus

Dicineus Gotorum eruditor, à consilijs Regis.

Belagines.

Commosacus Rex & Pontifex Gotiæ.

Corillus Rex.

BEROBISTA deinde regnante in Gotis, Dicineus uenit in Prouinciam: eo tempore, quo Sylla rerū Romanarū potitus est. Quem suscipiēs Gotorū Rex, permisit illi parem sibi potestatem. Eius consilio Goti ausi sunt Romanorū terras populationibus infestare. Tantam is sibi in populo comparauit autoritatē: ut quicquid ille uel suaderet, uel iuberet, quasi de cœlo sonuisset, alacres impleuere. Instruxit gentem plurima sapientia. Selegit Sacerdotes. Religionē adhibuit. Et in omne quod instituit uotum, perduxit gentem: ita sibi omniū animos conciliauerat. Ethicam quoq; perdocens, barbaricos gentis suæ mores composuit. Physicam item tradidit: ut nossent secreta naturæ. Cuius doctrinas diligenter habuere conscriptas: Belaginesquè appellauere. Neq; Logicen pręterijt disceptatricem, pugnatricemquè artem. Postremo nihil omisit, quod ad uniuersitatem rerū agnoscendam pertinere uidebatur. Signa monstrauit in cœlis. Eclypsium, & cæterorū mirabilium causas edocuit. Tempora signauit. Vnde tremor terris. Qua ui maria alta tumescant, obicibus ruptis: rursusq; in se ipsa residant. Quid tantū Oceano properent se tingere Soles hyberni: uel quę longis mora noctibus obstet. Cerneres Martiales uiros, positis armis indulgere literis: alium in puluere rerū mēsuras describere: aliū cœli signa subnotare, uenturamq; tempestatem præsagire. Hęc & alia Dicineus disseminās, mirabilis in gente sua enituit. Quo decedente, pari ueneratione habuere Commosacū. quia nec imparis erat solertiæ. Hic enim & Rex erat, & Pontifex: & in summa præfuit genti iusticia. Et illo quoq; rebus excedente humanis, Corillus ad Regnū Gotorū peruenit: & per annos quadraginta in Datia, gentibus suis imperauit. Daciam hic, inquit Iordanes, accipe, quam postea Gepidarum populi possederunt: quam in conspectu Mesiæ, trans Danubium corona montium cingit: duos tantùm habens accessus. Hæc Datia, quā Gotiam suis temporibus dixere Maiores: postea etiam Gepidia dicta: habet

habet ab Oriente Orozolam: Occasu Iaziges: à Septentrione Sarmatas, atque Basternas: à Meridie amne Danubio terminatur.

¶ Iordanis historici negligentia taxatur. Berobistæ narrantur uictoriæ: & Gotorum cùm augmentum, tum illorum per Romanos depresſio. Caput. xxxiiij.

BLONDVS in historia declinantis Imperij, quam ætate nostra edidit: ubi initium inclinationis à Gotis peruenisse testatur, & quædam de huius gentis Antiquitate commemorat: inter alia tradit, Lucullum Gotos Mesia expulisse: illo tempore, quo aduersus Mithridatem Ponti potentissimum Regem, bellum administraret. Incertum quo id Autore dicat. Nam Plutarchus, qui Luculli res gestas in uita eius omnes complectitur, nihil horum attigit. Nisi fortè Ablabiũ iste uiderit: quem Iordanes noster semel legisse contentus fuit: omnia quę memoriæ hærerent referens in historiam. Hinc illa turpis historici, Gentis antiquitatem pollicenti, aliquot seculorum transilitio: perturbata rerum expositio: & peregrinorum montium, & fontium descriptio: quam nemo ex te Iordanes, hoc loco quæsiuit. Elegantius ista apud Ptolomæum, Strabonemque leguntur. Gentis tuæ continuatam per secula historiam, à te expectamus: quam non habens, ad impertinentia tradēda uires cõtulisti. Testatur Strabo: quòd eo tempore, quo Berobistas, de quo supra, Getarũ tenebat Imperiũ: diuus Cæs. aduersus hanc gentẽ instruxit exercitũ. Et ut paulo post idẽ ait. Nostris annis, hoc est, sub Aug. Cęs. Ælius Cato, ex trãshistrana regione. 50000. Getarũ in Thraciã habitatura traduxit. Quæ gens eadẽ qua Thraces utitur lingua: qui hac etiã ætate ibidẽ habitant: Misijque uocantur. Berobistas igitur uir natione Geta, cùm gentis eius Pręfecturæ insisteret: homines frequentia bellorum & cladibus afflictos, reficiendos esse curauit: eosquè eo magnitudinis extulit, nunc exercitatione corporum, nunc uictus sobrietate, nunc Edictorum obedientia: ut intra paucos annos, latum adeptus sit Imperium: plurimosquè finitimorum Getarum ditioni subdiderit. Traiectoquè audacter Histro, Thraciam diripiens, usque in Macedoniam, & Illyricum: magnum Romanis terrorem incusserat. Deque Gallis finitimis, Thracibus, & Illyrijs prædas ingentes reportauit. Boios autem, & subditos Critosyro populos funditus deleuit: simul & Tauriscos. Ad nationis uerò ipsius commoditatem adiutorem habuit Ceneum uirum Magicis artibus deditum, diu AEGYPTI horas peruagatum, Auguriorum peritum: per quæ Deorum Responsa renunciabat: & paruo in tempore in Deorum numero constituebatur. Quemadmodũ de Salmoxi supra nunciauimus. Ingentis obedientiæ argumentum est: quòd eius suasione

In Iordanis negligentia.

Berobistæ uictoria.

Cenensis augur.

lib. eo. c. 32. b

inducti, uites excidere: & sine uino uitam agere consenserunt. Ipse aūt
Berobistas moritur. Berobistas, insurgentibus nonnullis prius perijt, quàm Romanus populus aduersus eum misit exercitū. Regni& successores plures in partes diuisi sunt. Nam cùm Cæsar Augustus cōtra eos quinquaginta milia misit exercitū, tunc quatuor in partes distincti erant. Huius aūt gentis partitiones ad tempus fiunt: & aliæ alio tempore. Nam fuit & alia
Getę, Daci, Dani. regionis diuisio, ex antiquis permanens temporibus. Alios enim Dacos, alios Getas appellāt. Getas quidē, qui ad Pontū in Orientem uergunt: Dacos aūt, qui in oppositū uersus Germaniam, & ad Histri fontes: quos olim Danos uocatos esse reor. Ex quo apud Atheniēses, Danorū & Getarū noīa seruilia plurimū abundabant: hoc sanè credibilius est, quā à Scythis, quos Daas dicunt. longè enim illi propè Hircaniam positi sunt. Nec ex eo loco Athenas mancipia deportari putandū est. Gens deinde quæ Berobistæ ductu in tantā conscēderat amplitudinē: demū ob domesticas seditiones, & ex Romanorum bellis depressa est. Tamen adhuc ad milia hoīm. 40. emittere aptè ualent. Cùm uerò plurimū auctū haberet̄ illorū Imperiū, ad ducentū milia armabāt: nūc ad eā quā diximus tenuitatē, gens redacta est. Eo& propè puentū est, ut Rom. subdant̄ Imperio. Necdum aūt omnino subiecti sunt Romanis, propter quandā in Germanis positam fiduciam, qui in eos gerunt spiritum hostilē. Hæc sunt Strabonis de Getis, at& Dacis testimonia, quæ gentes unam recognoscunt patriam, regionē Baltiam, Peninsulā grandem: quæ Gotos cum Danis, ex quibus Getæ, & Daci nominati sunt, longissima ante ætate, ut diximus, emisit: nunc aūt extincto apud Danubium Dacorum nomine, reuersum est nomen in primam regionem, ut ex Danubij quondam accolis, Daci nunc uocentur, qui ab an-
Daniæ lib. 1. cap. 2. tiquissima memoria à Dan primo Rege sunt uocitati Dani, cuius alternationis uarietas, legentes solet in errorem ducere.

Scythæ Daæ.

¶ Iordanem rursus taxat, Ostrogotos, à Vuisigotis separās. Goti item ab Augusto pacem petunt. Caput. XXXV.

DEINDE tertiā Gotos sedē habuisse memorat Iordanes, post Cimeriam terram, quam primam habitabant. Deinde post Thraciā, Misiam&, in quam secundo migrabant, in Ponto ad mare: nec quo tēpore, quóue Duce illó peruenerint narrat, magna Scribētis incuriositate, si modo Annales ante se habuit, quos sequeret̄. Iam inqt, humaniores facti, mansuetiores&, Pontū habitabant. Id sub Mithridatis Regno, ante, uel post fuerit, mirū inde silentiū. Tantùm hoc cōmemorat, ortā ibi fuisse gentis quandam distinctionē, ut Ostrogoti, qui ad Oriētales, Vuisigoti, qui ad occiduas eius regionis oras habitauerant, dicerent̄. Interuenit tamē, ut Ostrogota nomen

ta nomen, uni esset ex Regibus, qui Orientalibus imperitabat. Inde alij nacti occasionẽ, Vuisigotos sese dixere. Quanquàm & illud uerũ sit: in primordia Gotorum sede illam ualere distinctionem: ut Orientales, & Occidentales Goti etiam ibi nominentur. Vna certè causa maximè: ut certæ quædam, uel omnes, ad eam quę post magis inualuit in hac gente distinctionem, poterant subesse. Commemorat deinde, in ea gente barbara Heroũ nomina, quę illi Carminibus suis cõcelebrãt: & descẽdit usq; ad Theodoricũ, qui dominatus est in Italia: & ad prolem eius: usq; ad nouissimũ Vuitigem: quem magno bello uictũ & captum, Bellisarius Iustiniano perduxit in Cõstantinopolim. Nobis nihil in nominibus eorũ, qui ad historiã non pertinent cõmemorandis, operæ ponendũ est: dummodo eos, qui res pręclaras gessere, suis in locis in commemorationẽ reuocemus. Hoc tantũ insinuato: quòd Goti in creandis Regibus non facilè discesserũt à Regia Amalorum in Ostrogotis, & Baltorũ in Vuisigotis familia: quo minus ex illis Reges sibi per tempora crearent. Quod ubi opus erit cõmemorabitur. Solenne fuit in his familijs, atq; adeò in omni gente: præclara Regum facta Carminibus patrijs celebrare: quòd unũ in omni gente Germanorũ fuisse, perennandæ memoriæ genus, Cornelius Tacitus diligens Germanicæ Antiquitatis scrutator, tradidit in sua Germania. Paulus Orosius dum suo more calamitates seculorum conquirit, cursim multa peruolitat: attingens potius, quàm explicans: commemorat hanc quoquẽ Gentem inter alias multas, Augusto Cęsari iam in Hispanijs detonanti bello, ad urbem Terraconem Legationibus occurrisse, pacem petentes. Eamq; sibi promptius pollicẽtes: quòd in longinqua regione postularẽt, magno honore repetentes memoriã, & innouantes Augusto gloriam in occidua regione, quam olim Alexander promeruit à multis mundi Nationib. in Oriente. Nam quomodo Hispani adierunt in Babylone Alexandrũ: ita Parthi cũ Medis, Goti cũ Ponticis Augustũ mũdi dominũ cõsalutauere in Terracone, hoc est, in occidua Hispania.

Goti ab Augusto pacẽ petunt.

¶ Ad Suetiam reuertitur Autor: atq; illi quoq; per Historicos malè prouisum queritur. Caput. xxxvi.

AD Suetiam reuertamur: in qua iamdudũ nihil magnũ, aut pręclarum recolitur: quòd uel Danorũ Imperio per ea tempora paruerint, contenti subesse: uel quod potius crediderim, quòd pręclara illorũ temporũ facinora, in ea gente per incuriã scribentiũ sint sepulta. Nam Daniæ quoq; gesta Scriptor ille memorabilis per aliquot secula transilijt, quòd nulla ante se habuerit Priscorũ adiumenta: nullos Annales repererit: nulla etiam, quæ solet in testimonium uocare Carmina (quanquàm illa perbreuia sint magnarũ

rerum testimonia) uix paucorum Regum nomina recenset: multorũ in medio pertransit. Nam per annos penè Quingentos (quis credat) solos quatuor, aut quinq; Reges in gente ea regnasse? Præsertim, cùm propter incertum mortalis uitæ, & propter multa regnantium pericula: quòd multorum uel insidijs, uel molitionibus apertis pateant, breue sit multorum Regnum. Nam quod Satyricus ait,

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt Reges, & sicca morte Tyranni.

Sicubi conspectum est aliâs, in hac gente conspectißimum est. Et quidèm Danici Regni eclypsata narratio, damnũ quoq; Sueticis rebus commemorandis irrogauit. Nihil enim in tanto temporis tractu de Suetia attactum est. Nisi quod dicitur, Hucletus unus ex Daniæ Regibus, qui hoc intaruallo regnabat, Homethum & Hogrinum Suetiæ Principes, maritimo bello superasse. Vnde conijcio: per eam tempestatem hoc Suetiæ Regnum Ducibus magis, quàm Regi suo paruisse: & fortasse tum etiam Daniæ pependisse tributa. Nam post Atislum, quem duos Slesuici Præsides, paterni sanguinis uindices oppressisse commemorauimus: neminem Regio ibi nomine præditum, ad hæc usq; tempora Augusti Cæsaris inuenimus.

Daniæ lib. 1, cap. 24.

Supra eod. cap. 23. c.

¶ Alricus Suetiæ Rex, bello cum Gestiblindo Gotorum Rege inito, filium amittit. Duellum Goto offerens, ab Erico surrogato sternitur. Caput. xxxvij.

ALRICVS circa tempora Augusti Cæsaris, Suecorũ Regno præsedit: cui cum Gestiblindo Gotorum Rege, in eodem suo Suetiæ Regno bellum exoritur. Nam discessione facta, iam Goti suo Regi, quem proprium statuerunt, parebant. Tum uerò Gestiblindus, cùm suis diffideret uiribus, in Frotonem tertium potentißimum Daniæ Regem respexit, iam insigni uictoria celebrem. quòd Hunorum Regem in Orientis partibus, cum multis centenis milibus fudisset. Illi ergò se permittens Gotorum Rex, auxilium rogat in Alricum Regem Sueonum. Nec difficile fuit impetrare. Nam Scalcũ Scaniæ Præfectũ, Ericumq; uirũ Noruagia natum, multis apud Regẽ clarißimè gestis florentem: & cui omne consiliũ Regiũ, pro singulari prudentia penè soli imminebat, auxilio Gotis in Suediam mittit. Quibus armis adauctus Rex Gotiæ: magno animo, ingentiq; fiducia duxit in Regem Sueonũ. Ericus uerò magni agminis ductor, primo mouit in Gunthionũ Alrici filiũ: qui Vuermis præerat, Solongisq;: quẽ prælio aggressum, superatumq;, Ericus oppressit. Pater occisi filij nunciũ accipiens, mœrore insigni afficitur: sublato cui bellũ gerebat, & cui amplum

Alricus Rex, Augusto Cæsare cöetaneus.

Daniæ lib. 1, cap. 31. a.

Gunthionus Regis filius cadit.

pararetur

pararetur Imperium. Attamen mœroris uictor, exercitum perarmat: ducitq́ in hostem. Pugnatur aliquandiu æquis uiribus uariante fortuna. Vbi uerò æqua manu digressum est, iam uitæ fastidium subit Alricum Sueonum Regem: quòd charisimo affectu spoliatus esset. Igitur Gestiblindum Gotorum Regem uocat in Duellum: in æquo constituens, uictor, an uictus esset: quem iam uitæ suæ pertæderet. Ericus intercæpit euocationem: iniquũ ratus, ut uir pro ætate uiribus defectus, integro opponeretur: se illi uicarium opponit Alrico, si illi uidebitur, occursurus. Non indignum iudicans, si pro illo cui militaret, uitæ subeat periculum. Accæpit conditionem Alricus: & in pugnam perarmatur. Vbi uentum est in circum, magnis utrinq́ uiribus cõcurritur. Sed tum Alricus cessit, ceciditq́: ac Regnũ Suetiæ sine Rege ꝑmansit.

¶ Erici Suetiæ Regis consilio, Arngrinus superatis Phinnis, & Biarmorum Duce, Frotonis Daniæ Regis filiam meretur. Caput. xxxviij.

ERICVS ortus Noruagia, uir ingenio, lingua, manuquè æquè promptus, uictor Alrici, permittente & astipulante Gotorum Rege iam annis defecto: adiuuante etiam Frotone potentisimo Danorum Rege: cuius potentia terrori, nomen uerò celebre fuit in omni circum regione: Suetiæ gubernacula subit: Hic est ille Ericus, cuius in uerbis prudentiam, ingenij dexteritatem, nemo potuit illa ætate, non dico superare sed ne æquare quidem. Quo apud Suetiam imperante, Arngrinus quidam ex Nobilitate Suetica uir primarius, & bellator egregius, Scalcum Scaniæ Præfectum (quem nunc Ducem uocamus) quòd olim ab illo spoliatus nauigio diceretur, prouocatũ, Duello oppresit. Cuius facti celebritate fretus, Regis Frotonis unicam filiam audebat coniugem postulare. Atq́ Ericum Suetiæ Regem sibi ad eam rem peragendam accedere precabatur. Sciebat enim, Frotonem totũ ex illius pendere consilio. Ille uerò, quòd rem magnam poscere uideretur: quòdquè Frotonis Danici Regis nomen tum omnibus in circumitu Regibus incomparabile uideretur: suadebat uiro: Ni fortibus factis, egregijsquè Militiæ muneribus, se faceret Regi Frotoni cõmendatisimum: fore Regem clarisimum ea sententia, ut filiam non nisi fortisimo Duci ad nuptias collocaret. Prouinciam nosset Phinnorũ, solam Regi esse contumacem: eam si parere Regi cõpelleret, magnam apud Regẽ gratiã initurũ: facileq́ ad optatas nuptias peruenturũ. Paruit consilio Arngrinus: & electa Militũ forti manu, in Phinniam contendit. Est autem ea gens omnium Borealium extima: niuibus inuolitans quàm citatisimè: & quæ plurimum sagittandi arte ualeat. Congreditur genti Arngrinus armis collatis. Ea artibus suis usa, sagittis in hostem

Ericus. I. Rex.

Arngrinus Scalcũ Duello uincit.

Phinni.

hostem missis, retrò tulit gressum, celerrimè auolans. Secutus autem Arngrinus, uir impiger ad arma: eo compulit gentem, ut omissis armis, ad maleficia confugerent: quibus plurimum insistunt populi Boreales. Itaq; emisso ab illis post tergum lapide, grandis & insuperabilis mons Suecis præstigiatis uidebatur. Si modicum aquæ diffunderent: amnis & lacus dirimere uidebatur insequentes à præcurrētibus. Hæc tamdiu ab illis facta sunt, donec fucum deprehendens Arngrinus, nihil horum formidaret, quo minus progressus uictoriam peraret. Domitis deinde gentibus, id tributi impositum est: ut per decades quotannis, rhedam pellibus onustam, Regi Danorum persoluerent. Illæ enim solę sunt opes gentis Biarmorum. Deinde Ducem subigens, simili tributo onerauit: ut per singula capita, pellem unam tributi nomine Regi pensitaret. Hac uictoria cumulatus, ad Ericum regreditur: illoq; comitatus, nauigat in Daniam. Ericus apud Frotonem testis Arngrino recentis ac magnę uictoriæ fuit: quòd gentem hactenus intactam, tributis ille adegisset. Rex collaudato uictore, dignum iudicabat quem generum haberet. Itaq; data illi in matrimonium filia, felices nuptias conciliauit. Nam numerosa inde proles proueniens, Daniam, Suetiamq; Regio sanguine impleuit.

Malefica præstigia Phinnorū.

Subiguntur Phinni.

Filiam Frotonis ducit Arngrinus.

¶ Pax Christo nato, per Daniam & Suetiam æquè habita. Mors utriusq; Regum narratur. Caput. xxxix.

TEMPVS hoc erat, quo ueritas de terra orta est, & æterna iusticia de cœlo prospexit: tum publica per terrarum orbem pax, quæ Autorem pacis excępit, ad Daniam usq; peruenit, ac Sueciam. Nam Froto (quod in Dania diximus) tanta undiq; pace Regnum composuit: ut sublatis undiq; furibus, publicis in uijs aurum anno toto maneret intactum. Secutus illum Ericus Suetiæ Rex, simili est usus temporum tranquillitate. Tunc etiam in ipsa omnium urbium regina Roma, ferrea belligeri sunt clausa limina Iani. Ita totius orbis consensu, nusquàm bella tonabāt. Quippè cœli Dominus iamiam terris imminens, præsentiam suę maiestatis uel sic innotescere mundo uoluit. Froto ad extremum, maleficiorū usu, Rex omnibus regionibus conterminis formidabilis, à malefica fœmina in bouē uersa, perijt. Ericus autem Sueciæ Rex, longa fessus ætate, cùm multum ubiq; sanguinis proudisset, multum per omnem ętatem laboris exanclasset, extremum spiritum in tempora pacis profudit. Insolita illis morte, qui ferrum diu tractauere.

Christus nascitur.

Daniæ lib. 1, cap. 31, a.

Frotonis mors. Daniæ lib. 1, cap. 32, b.

¶ Haldanus à Noruagis Regno Suetiæ pulsus, auxilio Fridleui Dania potiti, Regno redditur oppressis hostibus. Caput. xl.

ALDANVS illi filius, in sceptra Suetiæ successit. Mox autem ubi Regnum iniijt, cum Noruagijs Proceribus bellum illi enascitur. Duodecim erant germani fratres, qui sanguinis, & opum fiducia, crebris excursionibus Haldanum uexauere. Nec segnius ille hostibus occurrit. Sæpè manum conserit. Multum utrobiq; sanguinis profunditur. Crebra prœlia absumpsere militantes. Vires paulatim attenuatæ, primùm Suetiæ Regem ad extrema auxilia aspicere cöegerunt. Fridleuus erat Frotonis filius, in Russiæ Orientalibus Regnis imperans: quem Dani non superesse putantes, alium sibi Regem constituerunt. Sed Haldanus Suetiæ Rex Orienti propior, ignorare non potuit, penes quem Russorum Regnũ consisteret. Igitur auxiliaria rogaturus arma, eò contendit Haldanus: Patrum utriusq; merita, & intimam inuicem familiaritatem commemorans: quis fuerit Erico pater eius Froto, qualemúe se gesserit in obsequijs Frotonis Ericus: par fore, ut renascatur in filijs, quæ cum Patribus intercidit sanctissima fides, & confertissima amicitia. Fridleuus ignarus paterni leti, quid apud parentem agatur, si uita functus: quis Regni status sit, rogat. Vbi audit parẽtem rebus humanis excessisse: aliumq; externum, Regio sanguini sceptra occupasse, statim armis & exercitibus comparatis: & amicum Regno reddere, & sui iuris Coronam reposcere cõtendit. Haldanum quidèm in Regnum reponit: hostes eius insecutus, fortiter oppugnat, & opprimit. Fidem excedunt monstra: quæ ibi uelut fabulis contexta narrantur: cùm se Rex solus periculo obijceret opprimendorum latronum, qui in Insula, quã rapidissimus amnis ambibat, cuniculis & effossionibus latitabant. Rerum summa est. Expedita suorum manu, Fridleuũ oppressisse latrones: Haldanumq; securum deinde ab illis præstitisse.

Haldanus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 34. a.

¶ Starcuteri gigantis fit mentio, & gestorum eius epilogus. Caput. xli.

EMORATVR hoc loco Starcuteri fortis, & inuicti pugilis monstrosa quædam, & incredibilis uirtus: quòd supra hominum staturam longè euectus, giganteã quandam præ se molem tulerit. Respondit corporis magnitudini uiriũ (ut ferunt) robur. Nam ætatem trium hominum fertur egisse. Atq; ita re ipsa compertum ferunt. Cæterum ea quæ adhibent narrationi, fabulosa sunt. Thor, atq; Othinum Deos immortales, perinde ac Iouem & Mercurium, huic tantum præstitisse robur: ut illo uindice uterentur in omnes sui contemptores. Re autem uera compertum est, illos fuisse maleficos: qui dæmonicis figmentis, & arte Magica, prœstigiosisquè adumbrationibus, omnem eam gentem in se conuertissent: ut opi

Daniæ lib. 1. cap. 35. b.

n n nione

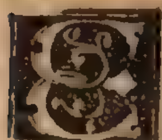
Superstitiones Veterū. nione de immortalitate eorum habita, illos templis honorarent: & simulacris dedicarent: diesq; solennes eorum uenerationi consecrarēt. Et quemadmodum nos septem Planetarum nominibus dies discernimus: ita horum uocabulis ipsi inter se suos dies designarent. Et quis miratur tantum ualuisse in hac gente talium Deorum opinionem? Quando apud Ægyptios, Græcos, & Romanos, omnium mortalium prudentissimos, indignæ fabulæ colerentur: templisq; honorarentur, Iupiter, Saturnus, Mars, Mercurius: quos tamen fuisse mortales homines, & quorum sepulchra sciebant. Sed ex digressione reuertamur ad institutum. Hic Starcuterus admiratione dignus homo, hac uixit ætate, illa tam monstrosa corporis proceritate, & uiriū immanitate: quòd nihil illi inuictum haberetur. Peruenitq; in longæuam ætatem. ut suis locis attingemus. Eius tamē hoc loco commemorationem inserimus: Cur Starcuteri hic facta mentio. quòd ex Suetiæ regione, in Daniam peruenerit: absumptisq; naufragio socijs, solus superstes se Regis Danorum famulitio insereret: præclara ubiquè edens facinora. Patria tamen illi fuisse creditur Estonia, in Liuoniæ partibus: regio etiam nunc cognita: à qua breuis tractus est in Sueoniam. Idem cùm iam multo tempore apud Daniæ Regem Daniæ lib. 1. cap. 37. Frotonem, multa undiq; trophęa comparasset: & cerneret filium eius Ingellum socordem, uentri & delitijs deditum, à bellicis rebus ac laboribus abhorrere: commilitium eius deserens, in Suetiam ad Haldanū Regem, Erici filium se retulit. Vnde tamē Helgonis Norici precibus euocatus, illi aderat: in Dania Duellū pro illo excipiens: quo Helgam Frotonis Regis quondam sui amantissimam filiam illi coniugio sociaret. Quo in loco nouem se tyronibus uno conflictu opponens, omnes trucidauit. Multis tamen inuicem excæptis uulneribus. Idem plagis non dum medicamine procuratis, nec adhuc cicatrice obductis: occiso ab æmulis Haldano, Suetiam repetens, filium eius Siuuardū, repressa rebellium instantia, paternæ ditionis seruauit hæredem.

¶ Siuuardus Starcuteri auxilijs Regno succedit, at mox prælio, Haldani armis cadit. Caput. xlij.

Siuuardus I. Rex. SIVVARDVS Haldani filius, præsidio Starcuteri, patrijs Regnis hæres successit. Tantum ualuit fortissimi uiri conatus. Huius præclara nulla memorantur: nisi quòd Vluildam filiam, Frotoni Daniæ Regi coniugio sociarit. Quæ res illi periculum uitę, & postremo interitum adduxit. Nam cùm Froto ille germanum suum natu minorem sustulisset: quòd ingenti uirtute, & rerum gestarum gloria tenebras fratri inijceret: filij eiusdem occisi Haraldi, cū per multos casus & pericula plurima emersissent, & ad uiriles peruenissent annos, paterni sanguinis uindices, pœnas à Frotone sumpse-

ne sumpserunt. Nec contentus Haldanus nece patrui, in Siuuardum quoque Sueciæ Regem arma uertit. Cuius cùm filiam Froto coniugem tenuisset, arbitratus & uxoris consilio paternam necem patratam: itaquè prælio commisso, Siuuardum Sueciæ Regem oppresit.

¶ Ericus, Aquino Duce, ferro aliâs inuiolabili, amisso, uaria fortuna, nunc uictor, nunc uictus, ab Haldani tandem insidijs interceptus, strennuè mortem obit. Caput. xliij.

ERICVS Siuuardi ex filia nepos, Frotonis Daniæ Regis filius, materno auo successit in sceptra Sueciæ. Huic ex qualibet causa infestus fuisse perhibetur Haldanus patruelis eius: uel quòd adolescens auitæ necis ultionem præ se ferebat: uel quòd successioni Suetici sceptri se, quàm Ericum propiorem existimaret. Qualicunque ergò interueniente causa, res in bellum processit. Ibi Ericus Ductorem exercitus habebat Aquinum: qui ferro inuiolabilis putaretur. Haldanus aūt huic rei comparans antidotum, ingentē clauam (Herculeum genus) ferri nodis innexuit: qua progressus in pugnam, fidebat etiā sine uulnere Ducem prosternere. Veniunt ad prælium. Magnis utrinque uiribus certatur. Cadunt utrinquè plurimi. Haldanus in acie Ducem aduersum per densa repertum agmina, aggreditur. Reiecto clypeo, utraquè manu sublatū clauæ pondus, liberàbat in hostem. Tum uis hebetandi ferri profuit nihil. quippè cadēs Aquinus exspirauit. Attamen oppresso Duce, perstitit uirtus militum, & sine Ductore uictoriā assequit. Igit Haldanus Ducis quidē uictor, sed acie uictus, fuga sibi cōsulere cōpellitur. Nā multis affectus uulneribus, ægrè profugit in Helsingiā. Ibique uix benè cōsertis uulneribus, superuenere milites Erici Suecorum Regis: ut detectū ibidem Haldanum, aut caperēt, aut opprimerent. Sed erat maleficiorum tum magnus usus in ea prouincia. Nam obcæcati milites, quem quærebant, etiam in conspectu stantem uidere non poterant. Renouato per interuallum bellò, Haldanus petit Ericum: in quo cùm se numero militum longè cerneret superari, insidias molitur: obsidens montium fauces, quibus erat Ericus erupturus. Nō defuere artes cauendi fraudes Erico. Igitur circumducens agmen, patenti uia hostibus occurrit. Ibi conserta pugna, cùm Haldanus uinceretur: parte copiarum seducta, idem Haldanus montem conscendit: quem his rebus ante præparauit. Inde deuoluta grandia saxa, agmini gradientium hostium superiniecit: oppresitque magnam aduersantium multitudinem. Suetia enim rupibus, & perinde faucibus & angustijs uiarum plena, facilè patet transeuntium insidijs. Effecitque his rebus: ut Ericus, cuius iam magna exercitus pars erat oppressa, fugam intentaret: Haldanoquè Sueciæ Regnum uacuaret. Ingressus Suetiam

Ericus. II. Rex.

Daniæ lib. 2. cap. 2.

Aquinus cadit.

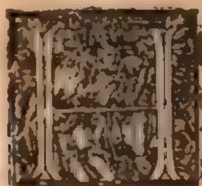
Saxorū deuolutio.

Haldanus, omnia pro Rege administrabat. At non quieuit Ericus, renouatis uiribus, ad pugnam excire hostem: feliciusque arbitratus, in alieno, quàm in suo grassari: Daniam prælio pertentauit: Haraldumque Regem, Haldani fratrem, tribus prælijs superatum, cöegit in auxilium deuocare germanum. Igitur Haldanus, Daniam à fratre inuocatus, ab hoste liberaturus, exercitū deportat è Suetia: fecitque Erico perinde Regnum suum peruium. Sed non reliquit diuturnū. Nam reparato rursus bello, classem instruit: eamque locat in insidijs occulto maris sinu: duobus solis nauigijs quasi speculaturus egreditur: Ericoque se ingerit sub aspectum. Ille ubi hostem agnoscit, tam paruis copijs egressum: ilico adnauigat plenis uelis, illum quasi intercæpturus. Ille uerò flexa nauigatione, longius à suis protrahit Prætoriam Erici nauem, paucis æquato uelo subsecutis. Inde ubi ad locū insidiarū protraxit hostem: statim tecta classis egredit: Ericumque cū paucis facilè multi intercipiūt. Oblatam ab hoste uitā, magno spiritu cōtempsit: præligēs in libertate mori, quā in subiectione uiuere: quę una omniū fortiū semper sentētia fuit.

Dania infestatur.

Daniæ lib. 2. cap. 3. a.

Ericus cadit

¶ Haldanus bello Suetiam consequitur. Siuualdum cum septem filijs uno duello prosternit. Ebbonem piratam item fundens, Vnguini Gotorum reguli filiam meretur uxorem. Caput. xliiij.

HALDANVS iam Suetiæ Regno potitus, mare piratis purgare instituit: uir solis armis innutritus: & qui coniugio aut liberis non studeret: neque uoluptati ulla ex parte indulgeret. Et dum bellis totus incumberet, inuentus est in Regno uir primarius nomine Siuualdus, inter alia militaris operæ præclara facinora, septem filijs pugilibus septus. Hic in concione questus apud Primores: Regnū Suconum occisis Regibus suis, alienigenæ subesse potestati. Si uiri essent, facilè futurum, ut illis imperarent, quibus seruire cogantur. Inita ergò conspiratione, Regem Haldanum pellere, ac Regno destituere coniurant. Quod ubi ad Regem delatum, iam in maritimis laboranti: nihil ille motus est: sed militibus ferrum paulisper ab hostibus auersum, in ciues distringendum edixit: quos accæpisset in se malignari. Auctis deinde copijs, terra, marique ducit in hostem. Sed cōiurati ubi uident Regem in se magnis uenire uiribus, armis suis diffidētes, quòd imparem longè militum numerum habuere conscriptum: in Ducem factionis ac conspirationis respexêre. Ille ubi se signari omnium oculis intelligit: Haldano Regi mandat per nuncium. Si tibi inquit uirium aliquid est, famam exæquare curato: Duellum offero cum filijs. Detrectare quidèm uerecundum erat: & si iniqua conditio proponeretur. quòd Rex, inferioris ordinis uiro, unus octonis occurreret. Tanta tamen erat

Haldanus Rex. 11.

Siuualdus coniurator.

erat in Rège animi uis, ut nõ recusaret. Improperanti tamen iniquam conditionem: quòd timidi animi uideretur, nõ fidere pectori: ut unus uni occurreret. Siuualdus reiecit. Quid ergò iactas uires? Hæc unius uiri sunt ossa quæ cernis. Sparsi uires in liberos: partitas illas æquè in duellum contraho. Si tu frigido hactenus thoro cubasti: tibi refer detrimentum. Pater & filij una sunt caro. Tergiuersari tibi non licet. His atq; similibus uerbis prouocatum in duellum Regem extraxit. Exorta uerò pugna, uictor Haldanus, patrem cum filijs uno exitu absumpsit: seq; reddit Regno suo ad pristinam stabilitatẽ. Inde uerò iam temporum tranquillitate gaudens, cùm audiret Vnguinum Gotorũ Regulum, filiam unicę pulchritudinis despondisse cuidam Piratarũ Principi: ui magis adactum, quàm suaptè uoluntate: indignatus Haldanus, tantam in Regno iniuriam fieri: quòd uir plebeius, solis furtis & Piratica insignis, Regio se sanguini miscere conaretur: & quòd indignius est, etiam metu impulsum, adigere patrem ad impares nuptias. Non tulit rei indignitatem: sed secretius per nuncium admonito Vnguino, quid pararet. Diem Nuptiarum ubi audiuit esse: cùm Regio luxu feruerent omnia: proximusq; Piratarum Princeps Regi accumberet: sponsus (ut sperabat ille) Regiæ puellæ, ingressus Regiam: Haldanus ignoto habitu, oreq; parumper distorto, ac per industriam contracto, quis Sponsus haberetur, ad nuptias libera uoce percunctatur. Qui, inquiũt, Regi proximus accumbit. Ergò conuersus in eum. Tu inquit, Regium sanguinem thoro deposcis? Quibus oro meritis? quibus Patrum stemmatibus? Si quid tibi uirium est, exurge mecum in duellum. Nocturnum ille respondet bellum, Laruarum est, non hominum. Haldanus subinde. Tenebras queri non potes. cùm sublustri luce Luna diem nobis representet. Rubor adegit hominem assurgere in duellum. Victus autem, ex nuptijs funus habuit. Hunc exitum habuit uir Pirata, quòd supra fortunam suam nuptias sequeretur. Haldanus puella traducta, Hasmundum ex illa sustulit filium: succrescentibus annis Noruagiæ Regem. In Regno ita consenescens, alienis commodis desudasse uidebatur. Pacatoq; fine quiescens, uir in armis semper uersatus, Testamento signauit quẽ post se Suetiæ Regẽ uoluisset.

Pulchra uisio.

Daniæ lib. 2. cap. 4.

Piratã sponsum Rex duello sternit.

¶ Vnguinus ex testamento succedit Haldano. Alfus Aluildam nauali congressu, decussa illi galea, uxorem sibi desumit. Caput. xlv.

VNGVINVS ex Gotorũ Rege, testamento Haldani Rex Suetiæ designatus, Procerum uoluntate Regnum accæpit. Tantum ualuit apud omnes Haldani fortissimi Regis autoritas: tantum apud illum Vnguini uirtus, ut &

Vnguinus Rex.

Regi conciliaretur ad successionem, & Proceribus non displiceret: Homo ætate grauis: qui Regnum, quod ex minori maius accæpit, diu tenere non potuit: sed Siuualdo filio moriens, reliquit tam Daniæ, quàm Suetiæ Regna. Cuius res præclaras, quia in Dania sumus executi, nihil opus est hoc loci repetere. Interea cùm utrunquè Regnum uni pareret, Gotorum in Suecia Principatus, quantum potuit se à ditione Danorum retraxit: suum Regem constituens, quem sequeretur. Regnabat ergò per id tempus in gente Gotorum in Suetia Siuuardus: filios habens Vuemundum, & Ostenum: filiamq; Aluildam eximiæ pulchritudinis puellam. Quæ cum Danorum Regis filio adolescenti, & nobilitate generis, & rerum gestarū gloria florenti, cùm eam posceret coniugem, sola matre repugnante, prouenire non posset: Puella omnem thorum maritalem perosa, cœlibatum est amplexa. Ne tamen ætatem in ocio contereret: uirili habitu contecta, militaria sectabatur munia: piraticamquè aggressa, breui Piratarum Princeps constituitur. Casus obuium illi in mari dedit sponsum: cum quo ignorante ignorans pugnam conserit. Sed dum ferueret prælium, galea decussa capiti, puellam prodit: & ex hoste protinus dedit amatorem. Siquidem Regius iuuenis ubi agnouit notos uultus, receptui cani iussit: pugnamq; inhiberi. Et insiliens puppi uirginem amplexatur: fortunam accusans, quæ talem illi hostem obiecisset: malle tamen sic occurrisse, quàm omnino incognitam præterisse. Itaq; amata sua potitur in mari, quam in Regia consequi non poterat.

Daniæ lib. 2, cap. 5.

¶ Sueci Danis post acre bellum, conciliantur. Hagbarti uictoria, amor, & stuprum cum Sygne puella Regia: utriusq; item lamentabilis interitus.

CAPVT XLVI.

REGNALDVS inde Suecorum Regno potitus, magnis uiribus contendit patriæ tueri libertatem: Danosquè, qui ditionis suę iura in Regno præferebant, reprimere. Igitur magnis inter Siuualdum Danorum Regem, Vnguini filium, & hunc Sueonum uiribus apud Sialandiam concurritur. Altero pro libertate, altero pro dominatione multa conantibus. Concursum autem est tantis odijs, tamquè graui ac diuturno prælio, ut in triduū pugna extraheretur: sola nocte quæ intercedebat, pugnam dirimente. Sed hanc tam pertinacem pugnam, sola mors Regnaldi diremit. Ille enim suæ partis ductor, ubi cadebat: cecidere pariter animi fortissimorum militum, ut fugam inirent, qui ubiquè uincere consueuerunt. Inter alios autem Starcuterus uir monstrosę fortitudinis, terga tum uertit. Quod illi

Regnaldus Rex.

Daniæ lib. 2, cap. 5.

illi creditum est accidisse: ut humanæ fragilitatis uitam in se quoq; experiretur: ne supra hominem sentiret. Dilapsi inde Proceres, in Piraticam se conferunt: Haconi cuidã gentis primario adhærentes. Fratres hic habuit Heluuinũ, Hagbartũ, & Amundũ: qui & ipsi Piraticã agẽtes, inciderunt in Siguari Danorum Regis filios, ad eundem quęstũ nauigantibus. Siquidem honestum hoc Militiæ genus tum habebatur. Conserta pugna, tam acri inter eos odio dimicatum est: ut postero die, propter crebra suorum uulnera, ambæ partes quietem agerẽt. Itaq; post mutuum quod tandem tenebant interloquium, ex hostibus amici facti, unà in Daniam nauigauere. Hagbartus iam fretus familiaritate Regiorum Iuuenum, in Aula diuersatur: colloquiumquè (ut fit) cum Sygne Regia puella, dictorum Iuuenum germana sorore serit: illiquè per amorem conciliatur. Erant autem & in eadem Regia Nobiles, qui formæ & nobilitatis fiducia, eandem Regis filiam procabantur. Horum unus gente Teutonicus, cùm intelligeret, puellam in Hagbartum inclinare propensius: perfecit, ut simultas oriretur inter Regis filios, & memoratos hospites aduenas, Iuuenes de Suetia progenitos. Quæ paulatim increscens: ex rixa processit in pugnam. Itaq; Hagbarti fratres, cum Regijs Iuuenibus prelio conserti, utpote in alieno Regno, à multis pauci facilè opprimuntur. Superueniens autem Hagbartus recens uiribus, copijsq; nouis adductis, fessos pugna Regios confecit. Atq; eit antus uigebat animo amor: ut huius rei sibi conscius, muliebri ueste Regiã peteret: specie perferẽdi mandata ab Hacone missa, Puellæ, ut putabatur, sponso futuro. Is tum Hiberniam oppugnabat. Muliebri ueste fallebat omnes: ut ad amatam suam perueniret. Sed ubi iam cubatum eundum, sedulo ministerio Regiæ puellæ lauandis pedibus ab Ancillis instabatur: illa quoq; ministerium deriuauit in aduenam quæ putabatur fœminam. Itaq; pedes item eius contrectantes puellæ, mirantur callum in calcaneis. Quid mirum inquit Domina, si militari officio fœmina discurrens, duriciem contraxi manibus, pedibusq;: non pensa, sed gladium: non lanam, sed arcũ, armaq; cætera contrectans. Regia autem puella aduentanti nuncię locum cubandi præbuit honoratum: ut socia sibi thori maneret: multa inter noctem super Hacone quæsitura. Hanc rem tum nulla ministerialium suspexit. Inter mutuę autem uoluptatis colloquia, Hagbartus rogat: quid futurum sit, si pater eius furta deprehendens, in se animaduertat seuerius. Illa protinus respondit: eundem sibi cum illo uitæ & mortis exitum fore. Operępretium est agnoscere, quibus hic ludat Carminibus Saxo noster, commemorans Amatoris uerba.

Hagbarti uictoria.

Pauca hæc Carmina inseruit Autor, in gloriam Saxonis

Si captum Genitor tuus
Me tristi dederit neci:
Nunquid coniugij fidem
Tanti fœderis immemor, post fatum repetes meum?

At illa.

Me corde tecum Chare uelle commori,
Si sors exitij prætulerit uicem,
Nec ulla uitæ prorogare tempora,
Et me consimili deuoueo neci.

Vt quos idem fœdus thori uinxerat: idem supplicij contineat nodus. Priusquàm autem dilucesceret, abire parans Hagbartus, ab Regijs lictoribus iam omnes exitus obseruantur. Nam ancillę (suspiciosum genus) nescio quid conspicatæ, uirum adesse prodiderũt. Comprensus, in medium producitur. Sententiæ rogantur in tam temerarium, uiolentumq́ stupratorem, latronemq́: qui prolem Regiam partim extinguere, partim ausit incestare. Erant, qui forti eius opera in hostes monerent utendum. Sed præualuit eorum sententia, qui pœnas sumere uoluerunt. Itaq; suspendio adiudicatus educitur. Obseruabat è specula Regia filia, quid Amatori futurum esset, quem iam scierat comprensum. Vbi suspendio adiudicatum comperit: dedit lachrymas morituro. Et circumspiciens Ancillarum fidissimas, Quænam inquit uestrũ, dominam me uolunt abituram comitari? immo ut rectè intelligatis, morituram? Omnes illachrymatæ, fidem dederunt. Illa constituto speculatore, qui nunciaret momentum Amasij morientis: alios subornauit, qui ignem supponerent triclinio, simul ut illa sibi manum iniecisset: pepla singularum iubet ab alto alligari, nodumq́ fieri, cui promptè capita inserantur. Hagbartus ubi adducitur, circumspiciens oculis, quærebat amatam: percupiens, ut sub oculis eius moreretur. Vbi uidit patere fenestras, cuncta oculis obseruantis puellæ: Benè habet inquit. Paludamentum suum iubet, quæ proxima stabat arbori inijcere. Quo facto, arbitratus puellæ speculator, iam ipsum appensum: dat signum obseruantibus. Ilico ignis exoritur: capita nodis ancillæ inserunt cum domina: pedum fulcimenta, quibus institerant, pedibus deijciunt: & ante Amatorem suum Amata consumitur. Incendio puellaris aulæ conspecto, agnouit Hagbartus quid ageretur: Nunc inquit tempus est: include spiritum Lictor: ne longè comiter præcedentem, quàm hac luce dilexi chariorem. Ita & ille consumptus est. Elegiam idem Saxo conscripsit Iuuenis morituri his uerbis.

Hagbartus suspendio adiudicatur

Spectaculũ miserabile.

Ocyus ò Iuuenes correptus in aëra tollar:
Dulce mihi nupta est, post tua fata mori.

Aspicio

Aspicio crepitus, & tecta rubentia flammis:
　Pollicitisque diu pacta reuelat Amor.
En tua non dubijs completur pactio uotis,
　Cùm uitæ mihi sis, interitusque comes.
Vnus erit finis, unus post fœdera nexus:
　Nec paßsim poterit prima perire Venus.
Felix, qui tanto merui consorte iuuari:
　Nec malè tartareos solus adire Deos.
Ergò premant medias subiectà tenacula fauces:
　Nil nisi quod libeat pœna suprema feret.

Ille mox Lictoris opera absumitur. Rei fides præsentibus locorum indicijs exhibetur. Cùm & Hagbartus pago uocabulum indiderit: nec longè à Sigari oppido locus pateat: ubi plano paulũ locus elatior, ueteris fundi instar protuberantis, humi speciem demonstrat. Sed & trabem quidam non diu se eo loci repertam, memorabat uidisse: quam agrestis uomere glebam rimatus offendit. Ferũt puellam post fata diu conspectam, noctibus ad ignem sedere in Suderburg: cæsariemque comere, aduersatam contuentes dorso, non fronte conspici, & in hunc usquè diem durare uisionem.

¶ Haco fratrum fata ulturus, bello Sigarum Daniæ Regem prosternit. Fastuosus alius Haco, postea cum Siualdo, multorumque infelici cæde cadunt.

CAPVT XLVII.

HACO ex Suetiæ Proceribus uir primarius, frater Hagbarti memorati, dum ea quæ diximus gererentur in Dania, Hiberniam oppugnabat: reduxitque exercitum. Comperto quæ de fratribus gesta erant, indignè tulit, duos ex germanis prælio, tertium publico, & ignominioso absumptum supplicio, uindicare illorum fata statuit. Sed qui illum in Hiberniam comitati sunt commilitones, cùm in Daniam exercitum conuertisset: Regis amore, Haconem deserendum putabãt. In quibus robustißsimus ille Starcuterus, qui post Regnaldum Suetiæ Regem fato functum, Haconi adhæserat: iam uerò in Daniam ducturum, deserebat. Tantum apud memorem ualuit Danorum quondam Regum cum illo sociale contubernium. Haco nihil motus defectione commilitonum, reliquum agmen ducit in hostem. In portu quem Heruuyck uocant, milites exponit, terrestri itinere procedens. Partem tamen claßsis iubet littora legere. ut si opus uideatur, præsidio sit militibus. Maximequè syluestria terit itinera, quo minus conspiciatur, sed ut quàmoccultißsimè adueniat. Vbi iam dumeta syluestria finem haberent, mox iubet omne agmen, desectis ramulis, præ se

Supra eo. cap. 46. a.

Stratagema

ferre

ferre uirentia. ut fallant speculatores. Primæ, ac secundæ stationis uigiles delusi, non agnoscunt quid ageretur: Tertij uerò propius luci rem intuentes, Regi denunciant, propinquare nemus. Ille dolum prospiciens, quàm sit longè rogat: sed interim quàm potest uelocissimè contrahit exercitum: & in apertum progrediens, obuius fit hosti. Conferitur pugna. Acri pugnant odio Sueci, incuriæ uindices. Rex Daniæ Sigarus in pugna cadit. Tum cædes in omne genus hominum crudelis. Siuualdus Sigari filius bella renouat. Accurrunt uoluntarij omnes, patris clade filij miseratione commoti. At Haco ipse Dux agminis, prima contentus ultione, concessit in Patriam. Perstitit alius Haco, nomine Fastuosus: & pugnam excipit, tantis uiribus exertam: ut multis ante milibus prostratis, amborum Duces exercituum corruerint. Vix pauci sibi fuga consuluerunt. Remiges egressi nauibus, Suecos suos tumulauere. At à superuenientibus Scanicis trucidati, & ipsi tumulum auxere cæsorum. Hic finis infelicis pugnæ: in qua omne Regij sanguinis stemma Suetiæ succisum, ad fœminam unam peruenit.

Daniæ lib. 2. cap. 7.

Sigarus cadit.

¶ Russos Rex Suetiæ Aluerus bello infestat. Istic Haldanus Hildegerum fratrem uterinum Duello sternit. Caput. xlviij.

Aluerus Rex.

ALVERVS deinde ex Primoribus Procerum, Suetiæ Regnis potitur. Qui ampliandæ ditionis gratia, arma uertit in Russos: proxima illi ad Orientem regione agentes. Inter alios autem militarium operũ illustres uiros, Hildegerus quidam præcipuæ fortitudinis pugil militabat: natus patre Gunnaro Suetici sanguinis: matreq; Drota Noruagici Regis filia. Quam Bocarus quidam Danici generis uir Primarius, occiso Gunnaro tulit, coniugemquè acæpit: & ex ea sustulit filium Haldanum, præcipuè uirtutis industrium pugilem: & qui fortitudinis suæ merito, unicã Regij sanguinis in Dania puellam coniugem habuit: & perindè in Regem Daniæ profecit. Erant igitur uterini fratres Hildegerus, & Haldanus. Id cùm Hildegerus natu maior compertum haberet: Haldanus minor ignorabat. Is cùm ubiq; laudis materiam perquireret: audiens Russos premi Suecorum armis, eó se contulit, Rusis militaturus. Cunq; prælia aliquot leuia, uaria essent fortuna pacta: processit Hildegerus Suetici ordinis armiger, quemlibet ex Rusis in duellũ prouocãs. Dũ aũt illi mussitarẽt, circumspicientes quem opponerẽt, Haldanus se ultroneũ obtulit. Hildegerus fratrẽ agnoscens, restitit: indignũ testatus, quòd cùm ipse. 70. pugilũ uictoria sit clarus, cum homine parũ spectatæ uirtutis cõgredi, ingloriũ sit illi. Eam causam præferebat, abscondens, quòd cõmunis sanguinis

Hildegerus pugil quis.

Haldanus quis.

sanguinis respectu pugnam detrectaret. Haldanus uerò iactabundus, alium sibi deposcit: quando ille metu recuset. Obijcit ex grege unus: quem facilè superat. Deinde duos unà congredientes, pariter obtruncat. Ternis etiam euocatis, eundem fecit exitum. Ita paulatim gliscente calore, usq; ad .u. una pugna sublatos paulatim ascendens peruenit. Iam uidens Hildegerus fraterna decora, suis æquata numero, diutius pugnam detrectare duxit inglorium: nec tamen se quis esse aperuit Haldano. Pugnabant in eo gemini affectus. Nam quòd patrem suum, Haldani parens sustulisset, paternæ necis uindicem præferebat. Sed hunc affectum superabat in eo, materni uteri commune conceptaculum: ut recusaret, donec per æquatam iam uirtutem, diutius detrectare pugnam, formidini deputaretur. Callebat autem hebetandi artem ferri Hildegerus: & ea sæpè in periculo ei usui fuit. Nec tamen defuit hosti, ubi sensit aduersam calliditatem. Siquidem ubi comperit ensi suo uim abesse, panniculo texit: & perinde uim illi suam (ut ferunt) restituit: uulnusq; intulit Hildegero letale. Quo excepto, innuens hosti, excessit duello: iam se fratri aperiens quis esset. Ibi lamentum non uulgare ex Haldano personuit. Cur inquit Germane, tam diu latuisti? donec sceleratam dexteram, tuo tingerem cruore. Infelicem me. Quando alterum ex nobis cadere in fatis fuit, ego pro te quàm uellem excepisse uulnus. Neq; te frater, integro in fratrem officio functum arbitror: quòd non ante prodideris. Ille hoc suppressisse testatur: ne per ignauiam se retraxisse putaretur à periculo. Hæc dicens extinguitur. Haldanus pro mercede inuictæ ubiq; fortitudinis, unicam Daniæ Regis filiam, cum Regno promeretur uxorem. Apud militares autem uiros nulla laudis minoratio est, frater, an alienus fortiter oppressus sit. Pietatem tamen obtexerat ignorantia. Aluerus autem Suetiæ Rex, in reliquam ætatem studuit tranquillitati, Legibus & moribus Regnum componens.

Haldanus u. Duello superat.

Duellum fratrum.

Hildegerus à fratre cadit.

Vbi ad seniles peruenit annos, inter manus propinquorum spiritum ultimum posuit: filijs Regnum linquens heredibus. Sed hic uoluminis huius modus sit, ne ad infinitum procedat.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Goticarum, & Suetiæ gestarum, Hunorum item origo, LIBER II.

Magna difficultate & leuibus coniecturis tempora in quibus Goti præclaras res gesserunt, ad Cæsarum tempora conferuntur.

CAPUT I.

Res Goticas ad Cæsarum usquè tempora, ex obscuritatibus difficile fuit in lucem uendicare. quòd tenuissimis adiumentis, & illis non satis explicitis niteremur. Ex hoc autem tempore, quo gentis huius in eum modum creuit audacia: ut Romanis se legionibus auderet opponere, cœpimus Romanę historiæ Scriptoribus ad rem nostram uti adiutoribus. Qui ubi suorum sunt laudes prosecuti, etiam illos attigerunt, quibus Romanæ uires colluctabantur. Nec minuere uirtutem hostium: laus erat Romanorum. Quippè fortes uicisse, fortium maior est gloria, quã si imbellibus conflictassent. Proinde C. Cæsar cùm Asiaticã gentẽ facilè domuisset: inscripsissetq; currui triumphali, Veni, Vidi, Vicit non tam suæ glorię, Romanorũq; laudibus studuit, quàm hostiũ ignauiæ detegendæ. Verùm nihil hoc quenpiam moueat: si (ut illi uocant) Barbarorum res non adeò amplificent, ut solent suorũ Romani Scriptores. Detur hoc nationis affectibus. Magno Germanis nobis incommodo, & irrecuperabili Antiquitatis detrimento, Plinius, & Cornelius, Germanica bella scribentes, interierunt. Cornelius quidèm ex parte, amissis primis decem libris, & parte sequentiũ extat. In primis autem res fuere Germanicæ sub Augusto, & Priuignis eius, usq; ad Claudium Caligulæ successorem. In quibus describendis qualis fuerit, facilè monstrat in Germania sua. quòd profusus in laudem gentis, plus quàm Germanus, suam attollere gentem præsumeret. C. autem Plinius. xx. libros de bellis Germanicis scriptos edidit: de quibus nihil usquè hodiè remansit: præter inanem titulum. Quot ibi laudes Gotorũ, Dacorum, Cimbrorum, Cattorum interierunt. Ergò amissis tam claris testimonijs, paruas reliquias circumiẽtes mendicemus: donec temporum cursu, & ætatum processu ad pleniora documenta perueniamus. Sub Augusto quidèm Getæ, Daciq; in Thracia, & ad Danubij ripas demorati, bellis attacti, & (ut Strabo ait) uicti: ad multa milia, ut supra quoq; commemorauimus ex eodem Autore, cæsi sunt multi, etiam trans Histrum nutu uictoris collocati. At non diu quieti permansere. Nam sub Tiberio Augusti successore, qui in Imperio nulla bella per se,

Caius Cæs.

Cornelius Scriptor.

Plinius.

per se, sed per solos Duces administrauit, claustris suis exeūtes, Mesiā omnem peruagati sunt: captis urbibus, agris uastatis, onusti præda se in sua receperunt. C. etiam Caligula, qui Tiberio successerat; magnis minis gentem insectabatur: sed ad arma non peruenit. Mouit quidem exercitum in Germaniam, Sueuiç infensus: sed non sinebat hominem perdita uita, fortiter in hostes agere. Vnde reductis militibus, nihil clarum peregit. Et in eo rerum statu, Goti quoq;, qui & Getæ, & Daci, promiscuè ab Autoribus appellantur: Gens ab origine una, & quæ cōmunem patriam Balthiam peninsulam recognoscit, conquieuere.

¶ Dorpaneus Gotorum Rex, bis Romanos cędit. Domiti tandem per Traianum Cæs. in sua protruduntur. Caput. ij.

DORPANEVS Rex erat in hac gente eo tempore, quo Romano Imperio Domitianus incumbebat. Cuius auariciç pertęsi Goti, quòd Prouincialibus grauis esset: fœdera quę sub Priscis Principibus, ab Augusto Cæsare, autore Agrippa inierūt: nunc penitus rumpentes, Danubium facto agmine transierunt. Seruauere aduersam ripam, tanquàm Imperij limitem, Romani milites. Dux erat Opius Sabinus, uir militaris industriæ peritissimus. Restitit ille trancientibus quoad potuit. Sed dum illi animosius transeunt, quàm Romani resisterent: ad confligendum totis se uiribus iusta acie Romani contulerunt. Pugnatum est acriter: sed tum Romani uicti cessere. Cæsus est Dux ipse, cum toto agmine Romanorum militum: ut pauci qui rei nuncium facerent, superessent. Domitianus ubi comperit, alio Duce alios misit exercitus, terra, flumineq; arma comparans in Gotos. Ventum est ad prelia. Ibi Fuscus Cornelius Dux bellicæ rei scientissimus, simili usus fortuna, fortiter pugnās, cecidit: deletiq; sunt Romani exercitus. Libet in hac re uerba Blondi Romani Scriptoris introducere, quæ ille ex Cornelio Tacito, quem integrum legisse uidetur (quàmuis nunc Italia integrum fertur non habere. alioqui truncū non emitteret) mutuatur. Ait enim. Opius Sabinus primùm, & postea Fuscus Cornelius Romani Duces, ipsis cōgressi Gotis, copias amiserunt: & in prælio ceciderunt. Et tamen Goti, quibus uictoria haud fuerat incruenta, in Romanis Prouincijs eo tempore remanserunt. Quam complexus historiam Cornelius Tacitus, numerū interfectorum Romani exercitus, ob magnitudinem cladis referre omisit. Idq; asserit Tacitus, facere exemplo Salustij Crispi, numerum supprimentis occisorum in clade simili Romanorum. Domuit tamen, & Romanis Prouincijs expulit Gotos insignis Princeps Traianus: sed in suis barbarici soli prouincijs, in quibus quiescere promiserūt, dimisit inta-

oo ctos.

Dorpaneus Rex.

Goti Romanos cædunt.

Cęduntur Romani secundo.

ctos. Hæc sunt Blondi testimonia ex Tacito. Quæ ideirco posui: ut uideatur superesse integer Tacitus: sed in odium Germanorũ fortè manet in umbris.

¶ Gotis in sua reuersis, pacem & fœdera cum Romanis ineunt. quòd Decibali Regis eorum res, infelicius successissent. Caput. iij.

Decibalus Dux.

DECIBALVS Gotorum Dux, rebus præfuit: cùm Traianus optimus, ut ferunt Imperator, Gotos Romanis Prouincijs expellendos duceret, Thracia, Misia, & omni Transhistrana regione: & collatis uiribus Goti tum cesserunt fortissimo Imperatori, in Daciam suam, hoc est, in interiorem Histri, siue Danubij ripam se retrahentes: ibiq; pacatos se mansuros pollicentes, fœdera cum Romanis innouari passi sunt: ut pleriq; extant Autores. Sed ut alij ferunt: ex quibus Eutropius: uicto Decibalo, Daciam fecit prouinciam suam, trans Danubiũ, in his agris, quos nunc ait, Tryphali, nunc Victohali, & Termigiti habent. Ea prouincia decies centena milia passuum in circumitu tenuit. Hæc sunt Eutropij de sua memoria uerba. Neminem autem moueant, commutata nomina gentium: quæ poterant etiam tunc per errorem Imperitorum fuisse uersa. Nam apud Geographos earum gentium, quæ hic referuntur, nomina nulla legũtur. Tribolos autem, & Vuandalos fuisse Dacis, Getis, Gotisq; conterminos, legimus quàmfrequenter in Annalibus. Cumq; Adrianus Traiano in Imperio succederet: siue inuideret Traiani gloriæ: siue quòd infinitũ opus uideretur, longinquas seruare Prouincias: Assyriam, Mesopotamiam, Armeniam reliquit: reuocans exercitus, ac finem Imperij uoluit Eufratem esse. Idem de Dacia facere conantem, amici deterruerunt. ne multi ciues Romani, Barbaris traderent. Nam Traianus uicta Dacia, ex toto orbe Romano, infinitas eò copias hominum transtulerat, ad agros atq; urbes colendas. Daciæ enim diuturno bello, Decibaliq; res fuerant exhaustæ. Ita reliquit Romanam suo tempore Prouinciam Adrianus.

Goti in sua repelluntur à Traiano.

Eutropius.

¶ Ostrogota Rex Gotorum declaratur. Maximini Imperatoris Rom. ex Gotis nati robur, uires, & facta clarissima narrantur. Caput. iiij.

Ostrogota Rex.

OSTROGOTA deinde in gente sua Regnum accepit. Habebat iste nomen sibi personale, quod aliâs magnæ parti nationis erat commune: abusq; ductum prima gentis origine: quòd adhuc in Suecia manentes Goti, per Orientales, & Occidentales sunt disterminati. Potuit eadem quoq; gentis partitio perdurare in Scythico solo: ut qui littora Pontici maris demorarentur: Ostrogo

tæ, hoc

tæ, hoc est, Orientales: qui uerò ad ripam Danubij utranq;, Vuisigotæ, hoc est, Occidui dicerentur. Sed hac ætate Ostrogota Rex in omni ea natione quacq; uersum tenebat Regnum. Priusquàm tamen ille perueniret ad Regnum, Maximinus ex ea gente natus, Romani Imperij culmen apprehendit: quod in huius gentis præclaris rebus commemorandis, sileri non debet. Cùm sit inter decora eius uel primum: inde aliquem conscendisse ad summam in terris dignitatem. De quo testimonium est Iulij Capitolini. Maximinus inquit senior, sub Alexandro Imperatore enituit. Militare autem sub Seuero cœpit. Hic de uico Thraciæ uicino Barbaris: barbaro etiã patre & matre genitus: quorum alter è Gotis, altera ex Alanis geniti esse perhibentur. Et patri quidem nomen Nicea: matri Ababa fuisse dicitur. Sed hæc nomina Maximinus primis temporibus ipse prodidit. Postea uerò ubi ad Imperium uenit, occuli præcepit. ne utroq; parẽte barbaro genitus Imperator esse uideretur. Prima stipendia Equestria huic fuere. Erat enim magnitudine corporis conspicuus, uirtute inter omnes milites clarus, forma uirili decorus, ferus moribus, asper, superbus, contemptor, sæpè, tamen iustus. Sub Seuero cœpit clarescere. Natali die, Getæ iunioris filij sui Imperator ludos dedit militares, propositis præmijs argenteis, hoc est, armillis, torquibus, & balteolis. Hic Maximinus Imperatorẽ publicè petijt: ut sibi daret licentiam contendendi cum his, qui iam nõ mediocri loco militarent. Magnitudinem corporis Seuerus miratus: primùm eum cum lixis composuit, sed fortissimis: quo disciplinam militarem non corrumperet. Ille sedecim lixas uno sudore deuicit: sedecim acceptis præmijs minusculis, non militaribus. Iussusq; est militare. Tertia fortè die cùm processisset Seuerus ad campum: exultantem in turba barbarico ritu, compescere iussit Maximinum ad Romanam disciplinam. Tunc ille, ubi de se intellexit locutum Imperatorem: suspicatus Maximinus & notum se esse Imperatori, & inter multos conspicuũ: ad pedes Imperatoris equitantis accessit. Volens experiri Imperator, quantus esset in currendo, equum admisit multis circumitionibus. Et cùm Imperator laborasset: neq; ille accurrẽdo per multa spatia desisset: ait ei. Quid uis Thracisse? Num delectat luctari post cursum? Quantum inquit libet ò Imperator. Seuerus ex equo descendit: & recentissimos quosq;, ac fortissimos milites ei iussit comparari. Ille more suo septem fortissimos uno sudore uicit: solusq; omnium à Seuero post argentea pręmia, torque aurea donatus est: iussusq; inter stipatores corporis sui semper in aula consistere. Quam ego uiri fortissimam pugnam, ex Scriptore Romano libentius inserui: quòd in rebus Danicis, & Sueticis describẽdis, fides inde fiat Saxoni eius gentis Scriptori.

Maximinus Imp. Gotus.

16. lixas deuincit.

Luctator fortissimus 7. sternit.

ptori. Cuius autoritatem sequimur: quòd multas similes, monstrosasque pugnas in sua gente cõmemorat. Incredibile memoratu est: quantum biberit, comederitq;. Amphoram sępè Capitolinam hausit. xl. & ut alij. lx. carnis libras uno tẽpore absumpsit. Seuero semper charus, Caracallæ charior: sub quo magnos Ordines duxit. Macrino abstinuit: tanquàm Imperatoris sui occisore. Heliogabalũ impuram beluam contempsit. Interim in Thracia Gotis suis, & Alanis familiariter usus: cùm optimum Imperatorem Alexandrum rebus potitum audiret, redijt: magnisq; ab illo honoribus exceptus est. Primus Ordines duxit. Multa fortiter gessit. Et Alexandro cæso, ad Imperium peruenit: indignante Senatu, quòd sine autoritate sua imperaret. Bellum grauissimũ gessit in Germania. Et in Italiam reuersus, in oppugnatione Aquileiæ, à suis desertus, cum filio, cognomine Pulcherrimo iuuene omnium mortalium, cęsus est. Hæc ad amplificandum gentis decus, ex Romana historia de Maximino placuit inserere. Nunc uerò ad gentis huius Goticæ Regẽ Ostrogotam percensendum, unde longius digressi, reuertamur.

Maximini cibus & potus admirandus.

Fit Imperator Rom.

¶ Sub Ostrogota Rege eorum, Goti stipendijs solitis priuati, in Romanos armantur: at à Decio repelluntur. Aucti redeuntes, Romanas deprædantur prouincias. Caput. v.

SVB hoc Rege Ostrogota, cuius & diuturnum erat Imperiũ, et fortunati in rebus bellicis successus, satis ampla erat gentis huius possessio: longinquè quoq; ditionis Regnum. Nam & Ponti Scythica littora tenuit: in quibus tanta terrarum spacia, tot sinus maris, tot fluminum excursus: ut iam Romano etiam Imperio terrifici uiderentur. Vuandali, Marcomanni, Quadi itẽ his accessere: qui tum omnes Germaniam incolebant. Et de Vuandalis quidèm quæ gens fuerit, cõpertum tenemus: Marcomanni uerò, & Quadi ubi habitauerint, non ita exploratũ est. Quàmuis coniectura licet assequi: latissimam tunc, ut nunc, Vuandalorũ gentem, diuersis etiam, pro diuersitate regionũ tum ut modo, nominibus censitam fuisse. Nam qui nunc Böemi, Dalmatæ, Sclauoni, Poloni, Rusciq;, suis quiq; terris nomina uariarunt: una tamen gens, una lingua esse probat. Idẽ tunc, licet in una gente, potuit accidere. Et Marcomanni quidèm magno bello, quod cum eis Marcus Antoninus gesserat, memorabiles habentur. Quadi uerò, & Sueui bello socij illis tum fuere. Sed nunc quod cõcæpimus de Gotis prosequamur. Ea tempestate Romanũ Imperium duo tenuere Philippi, pater, et filius, primi ad sceptra Principes Christiani: quorũ (Anno secundo M. Vrbis condit) annus, magno & incredibili apparatu, ingentiq;

Gotorũ potentia.

Anno ab Vrbe. 247.

ingentiq́ue cunctorũ lętitia celebrãt. Goti subtracta sibi à Romanis stipendia, indignè ferentes, rebellionem moliuntur. Quàmuis enim longè agerent in ultimis Romanæ ditionis finibus: solebant tamen muneribus & donatiuis militaribus honorari à Romanis Principibus: & à Ducibus limitaneis, ut uelut fœderati arcerent incursiones exterorũ: ipsiq́ue se suis finibus continerẽt. Ergò cùm iamdiu nihil tale acciperẽt: Rex Ostrogota armata suorũ multitudine, fines Romani inuasit Imperij, Mœsiam, Thraciamq́ue populatus. Mittit Philippus ex Ducibus rei militaris peritissimũ Deciũ. Qui expedito exercitu, facilè repressit dispersos ad prædam: cõegitq́ue transito Danubio, Gotos se in sua recipere. Compertoq́ue, quòd negligentia Limitaneorum militũ, Goti animosius issent, quàm illi restitissent: exautorauit Milites magno numero: aliosq́ue constituit limiti obseruando. Et rebus prosperè gestis, incolumem tum reduxit exercitũ. Exautorati aũt Milites, contumelia affecti: ut se de Romanis uindicarent, iungunt se hostibus Gotis. Quorũ fiducia, Rex ipse suorũ trecenta milia perarmauit: duxitq́ue denuò in fines Romanorum. Tantæ multitudini impares Romani Milites, cessere uenientibus: & nullo resistẽte, prædam opulentã latè cõtraxerunt.

Profligant Goti à Romanis.

Romanos fugant Goti

¶ Marcionopolis Thraciæ urbis origo, obsidio, & redemptio. Gepidæ qui, & unde: eorumq́ue à Gotis suppressio.

CAPVT. VI.

MARCIONOPOLIS urbs erat in Thracia metropolis, quæ Traianũ Imp. habuisse ferẽ conditorẽ: indito noĩe germanę sororis, quę Martia fuit, quòd Numen loco putaret inesse. Nã ea mulier, dũ aurea pelui ad ripã fluminis, nescio quid lotura consisteret: elapsum de manu uas, profunda petiuit. Vbi tristis mulier suã accusaret secũ negligentiam: ecce contra uim metalli, aurũ emergit: ac se reddit dominæ merenti. Cuius rei miraculo motus Imp. fertur ciuitatẽ eo loco condidisse. Quam tam florentem, locupletemq́ue Goti firmauerant obsidione. Ciues incommodorum pertęsi, auro multo redimunt libertatẽ. Goti accępta ingenti pecunia, se in sua tum receperũt. Sed dum Goti in alieno debacchantur: domestica eorũ res incursioni patuit Gepidarũ. Qui uicinam genti regionem, quæ nunc Pannonia inferior est, insederunt. Operępreciũ est, huius gentis nosse originem. Testatur Iordanes, Gotos fuisse: & hos ab origine, & cum Rege Erico, pariter Gotia, quæ pars est Suetię, antiquissimo tempore egressos, nomen tenere ex quodam conuitio. Nam ternis tum grandibus nauibus egressi Goti memorantur. Duę cum Rege celeres tenuere portus quos petiuere. Tertia tardior, alios in sinus elabitur. Quorum tarditatem pertęsi alij, Gepanta illos patria lingua; hoc ęst, pigros atq́ue tardos

Gepidæ, Goti.

 dixere:

dixere: Benè congruente nomine moribus & factis eorundem. Nam & corporis motu, et ingenij tarditate segniores perhibent. Inde paulisper (ut fit) ex Gepantis, mutato nomine appellati sunt Gepidæ: quod in ea gente, quandiu Regno ualuerunt, uocabulum ex contumelia natum, per multa secula in gente durauit. Fastida gentis tũ Rex erat: cùm Ostrogota Rex Gotorũ, in prouincijs Rom. cũ exercitu moraret. Is collecto suorum non contemnendo agmine, mouet in regionem Gotorum. Siue illum stimularet inuidia Goticæ uictoriæ: siue aliæ suberant causæ belli excitandi. Nam sunt qui scribant, Gepidas iam multiplicatos, angusto iuxta Gotos commorantes, poposcisse à consanguineis, partem Prouinciæ, quę illis erat latissima: & quia diu negata fuit, armis occupasse: dùm foris Goti pręliarentur. Indignatus est Ostrogota, dum is motus ei Gepidarum nunciaretur. Nihil enim ab illis, uelut consanguineis, graue formidabat. Sed tum compositis foris rebus in patriam contendit. Conueniunt ad oppidum Galtis, iuxta fluuium Hanna. Ibiq; magna partium cõtentione certatum est. Quippè quos inuicem, & armorum similitudo, & pugnandi non dissimilis consuetudo, asperis odijs concitabat. Sed causa melior, uiuacitasquè uirium tum, & semper fecit Gotos pręualere. Nam inclinata parte Gepidarũ, nox prælium diremit. Tunc relicta strage suorum, Fastida Rex Gepidarum in patriam properauit: tàm pudendis opprobrijs humiliatus, quàm fuerat elatione erectus. Redeunt uictores Goti, Gepidarum discessione contenti: suaq; in patria tranquillitate temporum perfruuntur, per tempora Regis Ostrogotæ: qui & ipse, licet uir bello semper fuerit exercitus, tamen in pace uitam finiuit.

Fastida Gepidarũ Rex

Gepidarum fuga.

¶ Philippolim Thraciæ urbem, Cinna Gotorum Rex expugnat. Decius Imp. Rom. in insidias abductus, à Gotis, cum filio, & exercitu perit. Caput. vij.

Ciña Rex.

CINNAM uocat Iordanes, qui post Ostrogotam Regno potitus est: quem alij Ombam dixere. Is uires suas partitus, mediam copiarum suarum partem in Mœsiam direxit populabundus. quòd desidentibus circa custodiam Romanis militibus, & ipsis inter se Principibus de Imperio certantibus, Decius occisis duobus Philippis, Romano Imperio potiretur. Quę res opportunitatem pręstitisse uidebatur Gotis digrassandi. Ipse Rex Cinna octoginta milibus armatorum, ad Entesiam nouam urbem duxit: quam monumentum uictoriæ suæ Traianus erexit: captam à gente Sarmatarũ. Eó Imperator Decius cum exercitu contendit. Sed Cinna ubi adesse uidit Romanos cum Imperatore exercitus, retrocessit. Contẽditq; in Thraciam: Philippolim opulentam ciuitatem expugnaturus. Decius abijsse hostem

se hostem comperiens, uestigia eius ilico legit: secutus in Thraciam, ad radicem Hæmi montis quieuit. At prius Goti expugnauere urbem, quàm posset Imp. ferre præsidiũ. Expugnatamq́ militibus concessere diripiendam. Locupletati inde Goti, erexere animos: ausi in aciem se opponere Romanis exercitibus. Victor autem in primis cõgressibus Decius, hostes in angustias locorum, quæ in Dardanijs sunt, compulit: & obsedit. Expugnassetq́ fame, ni proditus à suis fuisset. Gotorum Dux per legatum dicitur postulasse: ut omnium præda relicta, sineretur abire cum suis trans Histrum. Romanus Imperator negauit: auidus illos perdendi. quia toties fractis fœderibus irruperant, qui Prouincias Romani Imperij quiescere non sinerent. Iamq́ ferè uoti compos, Trebonianum Gallum, Ducem limitis Misiæ, ad obsidendos aditus, ne fugerent, cum bona parte copiarum misit. Ille consilium Gotis patefecit: eosq́ monuit, ut se diuiderent, & alij consisterent in insidijs propè paludem: alij in primo congressu fugam simularent paludem uersus, ut Romanum militem pertraherent in insidias. Goti nonnihil addentes Galli consilio, rem peragunt. Cùm in pugnam descenderēt: admiratus Imperator nouam fiduciam: quòd qui modo perculsi metu erant, arma poscerent: ignarusq́ proditionis, certus uictoriæ, copias educit, Illi statim terga dant. Imperator insequitur. Cùm peruentũ est ad insidias, fit atrocissima pugna, utrinquè cædes magnæ. Deciani difficilime prœliabant, luto palustri afferente cladem. Tamen non moriuntur inulti: & loco, & fato aduersantibus pereũt. Decius pater, cum filio occubuere. Senior fortè equo insidens, ne uiuus in hostium manus perueniret, insilijt in uoraginem paludis. Quęsitum post cadauer eius, nusquàm repertũ est. Sed Iordanes aliquanto rem diuersius narrat. Decium cupientem Philippoli ferre opem, cito perijsse Berceam: & inde fugatum ab Cinna (& ut alij uocant Echinna) Rege Gotorũ: reparatisquè in Mœsia uiribus, redijsse ad hostes, qui Philippolim cœperant: & priscum Ducem sibi conciliauerant. Ita ipso congressu ictũ sagitta Decium filium occubuisse: & patrem, uel ut filij cædem ulcisceretur, uel ut morte sua finem dolori inueniret, in fortissimos se inmisisse hostes: & nusquàm apparuisse: sed Dijs suis ante congressum immolasse ad Abrittum Mœsiæ urbem. Inde factum loco nomen, Ara Decij appellatur. Ita Goti non solùm uictores, Romanum etiam Principem, cum filio trucidarunt. Nec erat qui illorum uim & arma sustineret: cùm Æmilianus primùm, inde Gallus cum Volusiano rerum Romanarum potirentur.

Philippolis depręʒdatur.

Proditio Treboniani

Gotorum erga Rom. uictoria.

¶ Gotorum excursiones & depopulationes sub Ducibus Vespa, Veduca, & Tarnaro. Caput. viij.

Anno Christi 266.

ESPA, Veducas, Tarnarusq; Duces erãt armorũ in Gotis: qua tempestate, capto ab Rege Persarũ Sapore, Romanorũ Imp. Licinio Valeriano: eiusq; filio Galieno itidẽ Augusto, in omnẽ libidinẽ resoluto: cùm diuersis partibus orbis, multi purpuras in contemptũ Galieni induissent: ipsi quoq; Goti, licentioris euagationis sumpsere audaciam. Nam Ducibus, quos diximus, naues ingressis, mare petiere occiduum. Primumq; enauigantes in Hellespontũ, Asiam peruasere minorem. Ephesum cœpere: uastaueruntq;, incenso illo famosissimo in omni terrarũ orbe Ephesianę Dianæ templo: quod olim gentis suæ fœminæ fundauerunt Amasones. Rursus profecti in Bithyniam, Calcedonem claram urbem subruerũt: quã post Cornel. Abitus aliqua ex parte reparauit: & quàmuis postea refloruerit, uestigia tamen ueteris ruinæ diu præferebat. Ilium quoq; post Agamemnoniacũ incendiũ urbs reparata, sensit Gotorũ iram: uicinisq; urbibus aut populatis, aut incensis, in Thraciam abierũt. Nam ad radices Hæmi montis, urbẽ inuadunt Anchiolos, Persarũ opus. Ibi aquarũ balneis calidarũ delectati, aliquandiu consederunt xij. milibus passuũ ab ea urbe: aquis salutaribus, & quibus in magno terrarũ orbe, reparandis membris, uix similes experti sunt, uehementer affecti. Inde præda insigni locupletes, domũ redierunt. Meminit et Orosius huius tam longinquæ Gotorum excursionis. Græcia inquit, Macedonia, Pontus, & Asia Gotorum inundatione delentur.

Gotorũ excursiones.

¶ Gotorum per Claudium Imperatorem Rom. memorabilis suppresio & clades. Caput. ix.

RIMVS eo tempore Macrianus, unus ex Ducibus capti Imp. Valeriani: qui etiam, procurante Balista Prefecto Prætorio, postea imperauit: Gotos per Thraciã, Mœsiamq; digrassantes compescuit: Romanisq; prouincijs satagit expellere. Sed quod ille non impleuit, Claudius Imp. peregit: trecenta uiginti Gotorũ, & qui illis commilitabãt milia uicit: pro magna parte extinxit. Quod Epistola eius Romam missa declarat. Erant in ea multitudine Peuci, Trutingi, Virtungi, Gepidæ, Celtæ, Heruli: sed ductores omniũ fuere Goti. Ob ingentem aũt uictoriam, tantus Romæ habitus est Imp. honor: ut clypeũ aureum honori eius consecrarent in Capitolio. Vnde apparet: quis tum metus fuerit Gotici nominis in urbe Roma. His de rebus testis accedit Trenellius Pollio in uita Galieni. Goti inquit, occupatis Thracijs, Macedoniã uastarũt: Thessalonicã obsederũt. Quę oĩa cõtemptu Galieni fiebant. Pugnatũ in Achaia Macriano Duce cõtra eosdẽ Gotos: unde uicti per Achęos, retrocesserũt. Scythę aũt, hoc est, pars Gotorũ, Asiam uastabant. Tunc etiam templũ Ephesiæ Dianæ

Anno Christi 274.

Goti 320000 milia cadũt, per Claudiũ Imp. Rom.

stæ Dianæ despoliatũ, atq; incensum est. Cuius opus est fama in populo satis nota. Et postea idẽ in Claudio eiusdẽ Imperatoris, Epistolam missam ad Senatũ Romanũ, legendam in populo uiserit talem. Senatui, populoq; Romano, Claudius Princeps. Ego uerba magistri memoriæ non requiro, Patres conscripti: militantes audite quod uerum est. Trecenta uiginti milia Barbarorũ in Romanũ solum armati uenerunt. Hæc si uicero: uos uicem reddite meritis. Si nõ uicero: scitote me post Galienũ pugnare uelle. Fatigata est tota Respubl. Pugnauimus post Valerianũ: post Ingenuum, post Regillianũ, post Lollianũ, post Posthumũ, post Celsum, post mille alios, qui cõtemptu Galieni Principis, à Repub. defecerunt. Non scuta, non spatæ, non pila iam supersunt. Gallicas et Hispanicas uires Reipub. iam tetricus tenet, et omnes sagittarios (quod pudet dicere) Zenobia possidet. Quicquid fecerimus, satis grande est. Hos igitur Claudius, ingenita illa uirtute superauit: hos breui tempore attriuit. Habuerunt præterea hostes duo milia nauiũ: duplicem scilicet numerũ: quibus Iliũ, totam pariter Græciam, omnem Thessaliam, Asiæq; urbes quondam expugnare conati sunt. At illud Pöeticus stylus fingit: hoc uerà continet historia. Ipsius Claudij aliam audiamus Epistolam. Claudius, Braco Duci Illyricano. Deleuimus trecenta uiginti milia Gotorũ: duo milia nauiũ mersimus. Tecta sunt flumina scutis, spatis, & lanceolis. Littora omnia operiunt. Campi ossibus latẽt tecti. Nullũ iter purũ est. Ingens Carthago deserta est. Tantũ mulierũ cœpimus, ut binas, ac ternas mulieres uictor sibi miles possit adiungere. Et utinam Galienũ non esset passa Respubl. utinam sexcentos Tyrãnos non pertulisset: saluis militibus, quos prælia sustulerũt: saluis legionibus, quas Galienus malè uictor occidit: quantum esset additũ Reipub. Siquidèm nunc fragmina Naufragij publici, colligit nostra diligentia, ad Rom. Reip. reparationẽ. Pugnatũ est enim apud Mœsios: & multa prælia peracta apud Martionopolim. Multi naufragio perierunt. Pleriq; capti Reges: captæ diuersarum gentium fœminæ Nobiles. Impletæ Barbaris seruis, senibusq; cultoribus Romanæ Prouinciæ. Factus miles barbarus, & colonus ex Goto: nec ulla fuit Regio, quæ Gotum seruũ, triumphali quodam seruitio non habebat. Quid boũ Barbarorũ nostri uidere iuniores, quid ouiũ, quid equarum, quas fama nobilitat Celticarũ, hoc totum ad Claudij gloriam pertinet. Ita Romanus de Romano scribit Imperatore. Si doctius quispiam ex Gotis, rem in literas retulisset, paulo diuersius sonaret. Et quando in Romanorum testimonia de rebus Goticis incidimus: prosequamur quæ de Aureliano Imperatore, super Gotorum rebus sunt perscripta. Loquitur Valerianus Imp. Augustus. Gratias tibi agit

Claudius Imp. ad Senatum Romanum.

Cl. Braconi scribit.

Respub. ad Aurelianũ epistola.

Aureliane Respub: quòd eam Gotorum potestate liberasti. Abundamus per te præda: abundamus gloria, & his omnibus quibus Romana felicitas crescit. Cape igitur pro rebus gestis tibi Coronas murales, Coronas uallares quinque, Coronas nauales duas, Coronas ciuicas duas: Hastas puras decem, Vexilla uincolora quatuor. Vides, quàm magnum fuerit, cõflixisse, & uicisse Gotos. Addit, Tunicas Ducales Russas quatuor, Pallia Proconsularia duo, Togam prætextam, Tunicam palmatam, Togam pictam subarbalẽ, Sellam eburneã. Nam te Consulem hodiè designo. Scripturus ad Senatum: ut tibi deputet scipionem: deputet etiam fasces. Hæc enim Imperator non solet dare, sed à Senatu qui sit Consul accipere. Aurelianus surrexit: atque ad manus accessit: agens gratias militaribus uerbis: quæ propria & ipsa apponenda decreui. Et ego inquit domine Valeriane Imperator Auguste, ideò cuncta feci, ideo uulnera patienter excæpi, ideo & equos, & coniuratos meos lassaui: ut mihi gratias ageret Resp. & conscientia mea: At tu plus fecisti. Ago ego gratias bonitati tuæ, & accipio Consulatũ quem das. Deus faciat, & Deus certus, ut & Senatus sic de me iudicet. Hæc idcirco posui, ut qualis fuerit terror illa ętate Gotici nominis apud Romanos appareat: quãdo tam magnus est honor habitus Duci, qui uel uno prælio superior, retrò uidetur egisse hostes Gotos.

Aurelianus ad Valerianum Imp.

¶ Cannabas Gotorum Rex cadit. Aureliani uictoria, sub Claudio Imperatore, & triumphus. Gotorum sub Probo reconciliatio. Caput. x.

Cannabas Rex.

CANNABAS, siue ut alij uocant, Cannabandes, Gotorum Rex erat, cùm Romanũ Imperiũ Aurelianus teneret. Cui prædecessor suus Claudius adhuc Duci, mandauit, Bellum hoc Goticũ, per Epistolam hanc. Flauius Claudius, Valerio Aureliano suo S. Expetit à te munus solitũ nostra Respub. Aggredere, quid moraris? Tuo Magisterio Milites uti uolo, tuo ductui tribuens. Goti oppugnandi sunt, Goti à Thracia amouendi. Eorũ enim plærique Hæmi montem, Europamque uexant: qui te pugnante fugierunt. Omnes exercitus Thracios, omnes Illyricanos, totumque limitem in tua potestate constituo. Solitam nobis ede uirtutem. Tecum erit frater Quintilius, cùm occurrerit. Ego alijs rebus occupatus, summam Belli illius, uirtutibus tuis credo. Vides qualis fuerit Gotorum respectus, quibus fortissimũ Ducẽ, cum proprio fratre Imp. duxit exponendos. Sed ille tũ secũdis usus prælijs, Claudianis auspicijs Rẽpub. in integrũ reddidit. Oro, quę fuit illa magnitudo cladis sub Claudio, cũ occisis. 320000. tã cito poterant Goti reparare uires, ut fortiss. Duce opus fuerit ad gentem reprimendã? Est quod sæpè dixi: rem aliter Gotus, ac Romanus

Aureliano Claudius

æquè

æquè docti narrarent. Idem Aurelianus iam Augustus, cùm in Orientem aduersus Zenobiam armasset exercitum: in ipso itinere multa per egit prælia. Nam in Thracia, & Illyrico occurrẽs, Gotos uicit. Ducem gentis, quinetiam Cannabam, cum quinqꝫ milibus hominũ trans Danubiũ interemit. Et post Orientis, Galliarumqꝫ uictoriam, cùm urbẽ Romã triumphans ingrederetur: inter alios splendore insigni, currus erat cũctis spectabilior, is quẽ Gotorũ Regi fertur ademisse. Eum quatuor Cerui domiti trahebant. Hoc curru inuectus Capitolio ferẽ Aurelianus: cùm Ceruos Ioui suo deuouisset, immolabat. Ductæ sunt & decem Mulieres, quas uirili habitu pugnãtes, inter Gotos cœperat: cùm multæ essent interemptæ, quas de Amasonũ genere titulus indicabat. Nam Goti, Sueui, Vuandali, Alani, Roxolani, Sarmatæ, Franci, Germaniqꝫ ducebãtur in triumpho, uinctis post terga manibus. Attamen eò res breui peruenit, uiuente, & adhuc imperante Aureliano: quòd uastatũ cerneret Illyricũ: ac Mœsiam uideret deperditam. Prouinciam trans Danubiũ Daciam, à Traiano constitutam, & à se renouari tentatam: sublato exercitu, & prouincialibus, reliquit: desperans eam posse retineri: abductosqꝫ ex ea populos, in Mœsiã collocauit: suamqꝫ Daciam appellauit: quæ nunc duas Mœsias diuidit. Huius aũt successor in Imperio per mediũ Tacitũ, Probus, cùm Germaniam omnem pacasset: Sarmatas repressisset: tendit iter per Thraciam, atqꝫ omnes Geticos populos, fama rerum territos, & antiqui nominis potentia pressos: aut in deditionẽ, si refragarentur: aut si quieturi uiderentur, in amicitiam accæpit. Durauit hic rerum status per aliquot Imperatorũ tempora: ut sub hoc Probo, & qui sequebatur Caro, aut etiã sub Diocletiano, & eius consorte Maximiano, nihil in hoc populo nouaretur.

Cannabas cadit.

Triumphus Aureliani.

¶ Galerius Cæsar Rom. fortuna iniqua pressus, Gotorum auxilijs subleuatur. Caput. xi.

GALERIVS Maximianus Cæsar erat cum Constantio, illectus à Diocletiano, & Herculeo Maximiano Augustis: ut secunda potestate fruerenẽ in Romano Imperio. Quorũ Maximianus Galerius Orienti Præfectus, bellum administrabat in Narsetẽ Persarũ Regẽ. Cùm interim Diocletianus in Ægypto: & Herculeus Maximianus in Gallijs bello detonarẽt. Interim Galerius, quòd pro ętate insolẽtior uidereẽ: temerè inito prælio, uix æqua manu discesserat. Deinde iterũ fortunã retentãs, ferocior imminebat. Ibi uictus, oẽm amisit exercitũ. Aderat cũ copijs Diocletianus Augustus, & corã illo cõtemptui habitus, in purpura pedes ad rhedã Augusti, per multa milia currere sinebaẽ. ut ferocis iuuenis animus exasperatus contumelia; cautior in hostes fieret. Igitur reparandis agminibus

Galerij fortuna.

circumspiciens, Gotos ex Thracijs, Mœsiaque adiutores promeruit. Quorum forti usus opera, uictor, pridē uictus, euasit. Magno prælio & contumeliam detergens, & uictoriam Romanis importans, Gotos auxiliarios diu in precio habuit. Hic uide Lector, ne nominum similitudine fallaris. Nam Herculeus Maximianus hic est, quem primū collegam accæpit Diocletianus: sub quo in Gallijs martyrio coronata est legio Thebeorū martyrum. Alius uerò Galerius Cæsar erat primùm; postea tamen, cùm & Diocletianus, & Herculeus Maximianus purpuram deponentes, ad priuatam redierūt uitam: factus est Augustus cum Constantio, patre Constantini Magni. Cognomento dictus est Maximianus: quàmuis apud multos appellatus sit Maximinus. Sed Pomponius Letus, diligentissimus Antiquitatum scrutator, ex inscriptionibus marmorum & æris, Maximianum, non Maximinum testatur uocatum. Erat tamen & ante, & post Maximinus: hic quidem in toto Regno succedens Alexandro Augusto: ille uerò in Oriente Cæsar à Galerio est allectus.

Goti Galerio operas locant.

Maximianus.

¶ Constantinus Magnus, Gotos memorabili strage debellatur: at fœdere cum illis inito, eorum opera passim utitur. Caput. xij.

A MEMORIA quidem Aureliani, qui exercitus reduxit à Datia, & Probi Imperatorum: qui Gotos quiescentes in amicitiam admisit & fœdera, quieuere: nec excursionibus uexauere Romanas Prouincias: auxilia mittētes Romanis Imperatoribus, ubi inuitarentur; & uicissim militaria dona receperunt. Nihil perinde magni patrauere; nisi quòd auxiliarijs copijs Rempub. Romanā fulcierunt. Paulatim uerò in obliuionem uenere Romanis. Sub Augusto deinde Constantino Magno se commouentes, ubi & Mœsiam, & Thracias excurrere tentauerunt: magno prælio fusi, non minorem cladem sub hoc Imperatore, quàm ante sub Claudio accæperūt. ut Blondus ipse testatur. Et tamen, quòd non contemnenda manus bello superfuerit, indicat fœdus, quod idem Imperator cum illis renouauit. Neque enim fœdere opus extitisset: si ad internicionem ab illo cæsi, uires aut uehementer attenuantes, aut nullas retinuissent. Quo inter alia comprensum est; ut uocati Romanis signis adessent: militarentque Reipubl. Quod ipsum magnificè impleuerunt. Nam eorum forti opera, sæpè usus est in Sororium suum Licinium: quem Galerius Maximianus Cæsarem legit: ipse Constantinus data in coniugiū germana Constantia, etiam fecit Augustum. Erat enim uir militaris, industriæ peritissimus, & Reipub. plurimum necessarius. Sed exosor Literarum, & Christiano nomini inimicissimus. Vnde factum est: ut odium mereretur

Anno Christi 338.

Gotorum clades magna.

Licinius Imperator.

tur optimi Principis Constantini Magni. Cumq; in eum duceret iterũ atq; iterum Constantinus, Gotos semper habuit auxiliatores. Nec semel illum uicit, semper renouantem bella. Vnde factũ est: ut omni honore destitutum, precibus uictus sororis, priuatum illum uiuere sineret in Thessalonica. Sed cùm neq; sic satis quieturus uideretur, scripsit Constantinus Senatui Romano: quid de Licinio faciundum uideretur. Ille rescripsit: Militum cum iudicio permittendum. Vnde euenit: ut iter facientem, milites opprimerent. Hæc idcircò scripsi: ut cognoscamus, Gotos in precio fuisse illa tempestate. Blondus quidèm nostrorum Scriptor temporum, breui commemoratione percurrit Gentis huius memoriam. quoniam ab ea cœpit inclinatio Romani Imperij: quam ille in primis describit. Et tamen originem non explicat: media tempora multa transilit. Id quod nos transiuimus, tamen attingit: Bassianum Seueri filium, leuibus prælijs castigasse magis Gotos, quàm subegisse. Gordianum quoq; minorem, ibi exercitum habuisse: conflixisseq; cum gente. Proxima ætate, Decium Ducem à Philippo Imperatore missum, aliquot prælijs inferiorem, infecta re ad Italiam redijsse: cùm fortè causis & uijs sese monstrantibus, in odiũ Philippi ad Imperium Romanum aspiraret. Sed præterit, eundem Decium iam Imperatorem, cum Cęsare filio eiusdem nominis, totis uiribus confligantem huic genti, cum filio, & exercitu perijsse. At quæ nos in medio, usquè ad Constantinum commemorauimus, silentio transit. Nos uerò compertum tenemus: Gotos sub Constantino Magno. xl. milibus armatorum, quorũ erant Duces Ariaricus, & Atricus militasse: eorumquè forti opera usum: primùm, ut diximus, in Licinium: deinde in alias ubi opus erat gentes Imperio rebelles.

Licinij mors.

¶ Gibericus Gotorum Rex, Vuandalos uincit, & expellit: qui ad Imp. Constantinum fugientes, pacem impetrant. Deq; Gentium nominibus uariatis.

CAPVT XIII.

GIBERICVS in gente sua Regnũ tenuit, adhuc Imperante Constantino magno: patre natus Hilderico, auo Ouida. Hic accæpto Principatu, cum Romanis quidèm fœdera seruauit illabata: sed erant uicini Vuandali sub Rege suo Vuisimaro, quos suę ditionis facere cogitabat. Consederant autem ad ripam Danubij Borealem: à Gotis ad Occiduum, supra Marcomannos: qui ab illis ad occidentem habitabant. A Meridie Danubij ripam, ab Aquilone Hermunduros habebant. Gibericus itaq; ducens in Vuandalos, magno illos bello uicit: multis mortalibus utrinq; cadentibus. Victi autem Vuandali, ad Imperatorem confugiunt Constantinũ: pacem ab illo, & sedes in Pan

Gibericus Rex.

nouia postulantes. Et impetrarunt: icto fœdere cum illo. Ibiq; consedêre usq; ad tempora Honorij Imperatoris: donec à Stilicone euocarentur. Quod in Vuandalia dicemus. Tempore ex illo cœperunt Duces illorum, Imperiali se Aulæ insinuare. Vnde tanta creuit Stiliconis autoritas, ut Imperatorum duorum medius, alterius gener, alterius esset socer. Quod suo loco exequemur. Sed tum Goti Vuandalorum uictores, pacem genti ab Imperatore datam, uiolare non ausi, quietos Vuandalos dimisere. Hic operæprecium est agnoscere: non solùm in hac mundi plaga, uerùm & in toto orbe terrarum, crebrius mutata esse nomina gentium: Siue quòd aliunde uenientes, pulsis habitatoribus, sedes occuparũt: Siue à magnifico Rege, nomine mutuato. quod Romanis & Ægyptijs acciderat: Siue ab singulari casu sit nomen inditum genti: Siue ueteri populo ad internecionẽ deleto, uictricis gentis uocabulum in loco perdurauit. Quod ipsum exemplis astruere nouissimis, utinam non tanta suppeditaret copia. Nam Hungari Pannonias, de suo nomine dixere Hungariam. Turcę Asiam omnem minorẽ, olim suis Prouincijs distinctam, nunc Turciam magnam appellauere. Nouissimi Tartari, olim Sarmatiam, nunc de suo uocabulo Tartariam uocauere. Idem uetustis illis seculis intelligere debemus contigisse: ut non difficilè sit commonstrare, qui olim fuerunt Marcomanni: ubi Cornelio Tacito auscultemus, grauissimo Autori, & Germaniæ diligẽtissimo Scriptori: qui ait. In Hermunduris Albis oritur (hi sunt hodiè Morauι. nam & in eorum montibus fons est & scaturigo Albis fluminis) Iuxta Hermunduros Narisci: ac deinde Marcomanni, & Quadi agunt, præcipua Marcomannorum gloria, uiresquè, atq; ipsa etiam sedes, pulsis olim Böis, uirtute parta. Hanc accipio Böemiam: in qua gens manet Vuandalica. Inde manet nomen: ut apud Ptolomęum dicatur, Böiemi gens magna. Et uerè magna etiam nostra tempestate, quæ Rusiam, Poloniam, Böemiam, Dalmatiam complectitur: una etiam utens lingua Vuandalica. Nimirum Marcomanni gens debet intelligi magna, fortissimaq;: quæ Marcum Antonium, pij Antonini successorem, Commodi patrem, triennio fatigauit. ut difficilimũ hoc omnium bellum, & olim Punicis comparandum apud Scriptores habeatur. Aurelianus, & Probus quoq; Principes in Romana Repub. optimis comparandi, huic genti acerrimum bellum, sed difficilè inferebant: & utriq; uictores, domita gente, ab Romanis Scriptoribus efferuntur. Aliter Marcomanno ęquè docto, si extitisset, narraturo. Sed ad Gotos nostros reuertamur: qui sub Giberico Rege compositi, pace longæua ad exitum eius quieuêre.

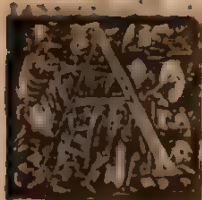
Vuandaliæ lib. 1. cap. 22.

Nominum mutatio unde.

Corn. Tac.

Böemia magna.

Arma-

¶ Armanarici Gotorum Regis clarissimi, uictoriæ: cum Nationum aliquot descriptionibus. Caput. xiiij.

ARMANARICVS nobili Amalorum familia natus, Gotorū Regno successit. Qui omnes ante se Reges, magnis rebus domi, forisq; gestis, non solùm æquauit, sed & exuperauit: longè circumductis uictricibus signis per multas nationes: & cùm Orientē uersus, & in Boream longè, lateq; perdomuerat nationes, à Romanis tamē Prouincijs abstinuit. quod fœdere prohiberet. Vnde factū est: ut in Romanis historijs illius nomen non legatur. Sed inter Gotiæ Reges fertur illustrissimus. Post alias bello subactas, Herulorum gentem bello aggreditur. Ea ad paludes Mœotidis (Ablabio autore) tum consederat: nomen à loco mutuata. Nam loca stagnantia ex paludibus, Græci Hele ferunt appellare: Inde ut fit transuersis literis, pro Heleris, Heruli sunt uocitati. Gens quantū pernicitate agilis, tantū in superbiā euecta. Nulla è propinquo gens, quæ nō leuem armaturam ex ea natione delegerit. At quæ sæpè illis agilitas, & ad cursum uelocitas profuit: apud Gotos prodesse non potuit. Nam stabilis illorū pugna, cursum ademit: cōegitq; manus conferre aduersis hostibus. Vincuntur: funduntur q;: & qui superfuere cædi, manus dare coguntur uictoribus Gotis. Inde in Venetos Armanaricus arma uertit. Nemo explicuit, quę gens fuit Venetorū. Cùm & Plin. & Tacitus, & Ptolomæus eam nominent in regione Orientis considentē. Cæterum Iordanes ex Ablabio prodidit, quæ gens fuerit: asserens trinomiam esse, Veneros, Anches, Sclauonos. Non alios accipimus fuisse, quàm Vuandalos, gentem latissimam: quæ pro magnitudine sua, uarijs, ut diximus locis, diuersa nomina & tunc, & nunc sortitur. Sclauonorum, siue ut nunc habet consuetudo Sclauorū, usitatissimū apud omnes nomen est. Cęterum antiquissimū est Vuandalorum. ut testis est nobis Tacitus optimus Germanię illustrator. Accedit Plinius, qui uetustissimū amplissimæ gentis tradit Vuandalorū nomen. Quod uocabulū usq; adeò apud multos habetur abolitū: ut nisi uernacula Saxonū lingua conseruaret: quæ Sclauonos, Vuęnden appellat: hodiè qui Vuandali, & ubi essent, ac olim fuissent, ignoraremus. Cùm bello urgeretur ea gens à Gotis sub Armanarico, infinita multitudine prodijt in aciem, pro copia populorū. Sed quòd sępè aliâs, tum etiam apparuit: nihil tam obfuisse uictorię, quàm multitudinē sine ordine pugnantium. Cessere tamen Vuandali Gotis: & imperium subiere uictoris. Nec ea gente licet latissima in deditionem accępta, quieuit Armanaricus. Stimulauit illum magni nominis umbra: ut à mari ad mare dominationem diceretur protulisse. Estonū gens est, quæ etiam nunc habitat ad

Armanaricus Rex.

Heruli, Sclaui sunt.

Superantur Heruli.

Veneti, origine Vuandali, seu Sclaui.

Vincit Goti Vuandalos.

Estones, Liuonien.

tar ad littora Sarmatici maris : quæ nunc Liuonia dicitur. Perseuerat nomen gentis,& lingua sua. Eam sibi subijcere conatus Gotorũ Rex aggreditur. Vnde facilè est intelligere: omnes à Danubio in Boreã nationes, illi iam paruisse. quòd per illas, tanquàm subiectas, aut pacatas tam longè ductaret exercitũ. Nimirũ maiorem illius partem tunc, & nunc Vuandali tenuere. Nunc tamen Danubio proximi sunt Hungari, gens post eam ætatem quam describimus ingressa. Inde Böemi. Post pauca Poloni. Et post Letuanos in littore maris sunt Estones: q̃s suo parere imperio, armis Rex ipse cöegit. Inde bellum illi maius exarsit ab Hunorum gente: quæ tunc transisse Mœotidas fertur paludes.

¶ Hunorum origo, & Armanarici Regis Gotorum mors. Caput. xv.

QVIA Hunorũ gentis celebre nomen, ex hac ętate in tẽpora durauit Caroli magni: sæpiusq́ illius mentio incidit nostrę narrationi: operæprecium uidetur, ostendere ex autoribus, quæ gens fuerit, unde uenerit, ubi consederit. Tradit Iordanes Rauẽnas Archiepiscopus, et ante illũ Ablabius Senator Rom. à quibus Sigibertus Gemblacen. Monachus accæpit. Tempore uetustissimo, cũ primũ Goti egressi Suetia, ad confinia Mœotidis paludis sub Erico Rege peruenissent: fuisse in eorũ medio Magas mulieres, quę tonitrua, fulgura, tempestates aëris pro arbitrio cõcirent. quod genus frequens erat in Suetia, Noruagiaq́. Cùm inibi ignotus adhuc maneret uerus Deus. Sed tum Ericũ Regem, odio Maleficiorũ, ab exercitu suo profligasse Maleficas, & in ulteriorẽ ripam paludũ transposuisse. ne ullo eorũ cõmercio gens sua contaminaretur. Illæ aliquandiu errabundæ, uagum hominum genus Scythicæ nationis reperientes, sociarunt cum illis connubia. Et quanquàm uetularum ætas maleficijs plurimum utatur: erant tamen in eis ætate integræ, quæ prolificarent. Coaluit hoc semine breui magna seges hominum. quòd in regionibus frigidis, rarior est aëris contagio, quæ solet mortales consumere. Et permansit hoc genus hominum per multa secula nostris hominibus incognitum. quòd in alteram paludum ripam, nulla erãt commercia cum citerioribus. Cerua fuit, quæ uenantibus iter monstrauit. Ea canibus exagitata, inuicem tentauit iter, per superiora paludis contendens in alteram cõtinentem. Secutus uenator, didicit paludem fore meabilem: et constitutis per interualla signis, itinere quo uenerat, reuertitur ad suos. Id cùm iterum atq; iterũ pertentasset: cerneretq́ cultiorem hac parte terrã, quàm in sua regione: Principibus in populo rem aperuit. Qui ubi compererunt uera narrantem, omni suorum multitudine collecta, cum uxoribus & liberis, & cum tenui quam præferebãt suppellectile,

Magæ expulsæ.

Hunorum origo.

nouas sedes quęsituri, paludes transierunt. Noua hominũ facies, terrorem ingerebat cernẽtibus. Nam breuis eorũ statura: toruus aspectus: luminũ puncta potius, quàm oculi: color teter, insuetis tartaream faciẽ pręferebant. Iordanes Incubis spiritibus progenitos primos arbitrat̃: Alij Faunis agrestibus: quos aiunt syluas incolere, nihil humanũ pręter solam speciẽ prætendentibus, ortos prodidere. Mihi probabilior narratio uisa est, quàm posui, Scytharũ ortos genere. Sed certiora quędam de origine Hunorum nobis tradidit Berosus Babylonicus sacerdos: cui publico munere contigit, Antiquitates renouare, & Annales perennare. Is ultra Cataclysmum ascẽdens, ostendit Noham noui Seculi patrem, quem historia sacra Noe appellat: post diluuiũ genuisse Tuisconem. Is filios reliquit Hunũ, Vuandalũ, Sueuum, Marsum, & reliquos intra Tanaim et Renũ omnes commorantes. Vnde apparet: omnes ex his nationes prodeuntes, Europęas fuisse, nõ Asiaticas. De ea aũt Hunorũ regione, quam Mœotidẽ transeuntes occupàrunt, duo sunt probata testimonia: quòd eas tenuerint uastas solitudines, quas olim Sarmatæ, quos Græci uocant Sauromatas, nunc Tartari tenent. Nam Saxo Danicus scriptor, Regũ suorũ diligentiss. cultor, multis locis commemorat: Danorũ Reges Hunis bello fuisse congressos, mediam habuisse Russiam, quã Danus ad Hunos, Hunus item ad Danos profectus pertransibat. Alterũ testimoniũ reddit Priscus historicus. Is enim à iuniore Theodosio, cuius erat Epistolarũ magister, ad Hunorum Reges Orator in Scythiam missus, Imperatori scripsit. Ingentia se flumina transeuntes, ad loca peruenisse: ubi dudum Indigoia Gotorum fortiss. Sarmatũ dolo occubuerit. Indeq; non longè ad uicum, in quo Rex Atila morabatur, accessisse: uicũ inquàm instar ciuitatis amplissimæ: in quo lignea mœnia ex tabulis nitentibus fabricata uiderit: quarũ tabularũ compago ita solidũ mentiebat̃, ut uix ab intẽto posset iunctura tabularũ comprehendi. Erant triclinia ambitu prolixiore distincta: porticusq; omni decore dispositæ. Area uerò curtis, ingenti ambitu cingebatur: ut amplitudo ipsa Regiam aulam ostentaret. Hæc sedes erat Atilæ quondam Regi, Barbariem totam tenenti. Hæc captis ciuitatibus, habitacula præponebat. Huni ergò Gotis, adhuc gens incognita, ubi sub aspectum armati uenerunt, Gotos inuictam gentem, & quæ multas in suam ditionem nationes redegerat, terruerunt. quòd atro colore, minutis oculis, imberbibus genis, uocis incognito stridore uiderentur. Sed tamen in aciem prodire ausi, uirtutem insueti hostis statuunt experiri. Equidèm turbari potest ad insueta Virtus, perturbari uerò non nouit. Animabant illos tot per gyrũ de gentibus uictorię. Rex ipse omnium opinione inuictus, augebat fiduciam. Sed illũ tum

Hunorum facies & habitus.

Berosus de Hunis.

casus eripuit præliaturis. Nam cùm pridem tulisset acriorem in fœminam, mariti sui desertricē sententiam: quòd indomitorū pedibus equorum alligata, discerperetur: fratres eius obseruato tempore, latus Regis Armanarici gladio foderunt. Quo accepto uulnere, cùm dejicerentur Gotorum animi: Hunorum sunt erecti. Quo fidentius in prælium egressi, Gotorum terras uastabant, nullo in aciem occurrēte. Rex aūt cùm uulnus corporis incrudesceret: accedente uulnere mentis, de Hunorū digrassatione, dolore aūt confectus, rebus excessit humanis: plenus dierum. quòd decimū supra centesimum annum uitæ impleslet.

Armanarici Regis. 110 annorum mors.

Ostrogotorum in uicinos Hunos crudelitas. Tributo se eximentes Goti, congressu tertio, uictoribus Hunis tributarij redduntur, occiso Vuinitario. Caput. xvi.

Vuinitarius Rex.

VUINITARIUS Armanarici ex fratre nepos, in sceptra successit. Sed ex hoc die quo Ostrogotæ sub tributo uiuerent Hunorum: Vuisigotæ facta discessione, suæ libertati prospexere. Cæterum Ostrogotæ relictis quas tenuere sedibus, in Ponticum latus, ueterem mansionem abiere: Hunis iam dominis suis cedentes. Gens indomita ferre iugum, iam tunc rebellionem meditabatur. Nec diu differebat concæpta consilia. Quippè uires exacuens, in proximam sibi gentem duxit exercitum: factaq; congressione, captū Regem, cum filijs, & septingentis Primoribus in exemplum terroris cruci affixit. Exigentibus id eorum demeritis: quòd Gotos priscis sedibus consistere non paterentur. Sed cùm iam tributa Rex Hunorum Valamber à Gotis exigeret: non est passus Vuinitarius, gentem suam, libertati natam, seruire sub tributo: bellum pro ære offerebat. Accæpit ille: & comparatis exercitibus ducebat in Ostrogotas. Augebat Gotorum fiduciam recens uictoria. Difficilis aditus Hunorum accesserat. Ita magnis utrinq; spiritibus in prælium itur. Primo certamine Goti uictores fuere. Repetito certamine, idem exitus. Iam certū erat, uinci posse & Hunos. Itaq; maiore animo tertium quoq; præliū ineunt. Ibi post multam stragem, fortissimè pugnans, cadit Vuinitarius: dantq; manus Ostrogotæ uictoribus Hunis, pristina tributa non recusantes.

Gotorū crudelitas in uicinos.

Huni Gotos uincunt.

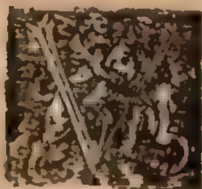
Turismundus uictis Gepidis, & ipse cadit: quem in. 40. annos luxerunt Ostrogotę absq; Rege. Fit interim memoria reliquorum Regum. Caput. xvij.

HUMMUNDUS potentissimi quondam Armanarici Regis filius, non æquè paterna in sceptra concessit. Quippe ille toti genti solus imperitans, multis adiectis in circumitu nationibus dominabatur: filius autem solis Ostrogotis, Vuisigotis deficientibus, ægrè regnabat, sub tributo Hunorum. cùm etiā magno bello nimis

lo nimis attritæ erant gẽtis huius uires. Quieta erant Regis huius tempora. quòd extenuatæ uires nihil magni admitterent. Cumq; non diu post in fata concessisset: filius eius Turismundus in sceptra peruenit, primo iuuentæ suæ flore perornatus, Qui secundo Regni sui año mouit in Gepidas: magnoq; prælio iam uictor, ipse super hostium quam fecerat stragem occubuit. Quem sic luxerunt Ostrogotæ: ut per años 40. non aliũ sibi regnare Regem paterentur. Tam pertinaciter amori Regis inhærebant. Cuius filius Hermundus, non magnifaciens paternum Regnũ, quòd sub iugo uiuerẽt Hunorũ: cum filio suo Beterico, ad Vuisigotas se contulit: et sub Theodorico Vuisigotorum Rege (is erat, qui cum Etio in Atilam pugnabat: de quo suis locis dicam) tacita generis sui nobilitate, cum magna gloria militauit. Interim Vualamir, filius Vuandalarici, nepos Vuinitarij, Regnũ accepit cum fratre Dietmaro: accedente tertio Vuitimaro. Eratq; in tribus fratribus mira charitas, & grata cernentibus contemplatio. Quando Dietmarus pro fratris fulciẽdo Imperio militabat: Vualamir pro ornando germano cõtenderat: Vuitimarus utrisquè obsecutus, neutri deerat. Sed hęc postea suis locis explicanda: nunc per anticipationem quandam sunt attacta. ut Regum Ostrogotarum successionem, à Vuisigotis, de quibus mox, discernamus.

Turismundus cadit.

Vualamirus, Dietmarus, Vuitimarus.

¶ Redit ad Suetiæ Reges describendos. Ingo à Danis cum fratre, ab Haraldo Danorum Rege uincitur, & cadit, noua Acierum instructione. Caput. xviij.

VT AVTEM quod ab initio constituimus exequamur, Gotorum pręclara facinora inter Sueticas res commemorare: quòd Suetiæ Regnum, prima gentis incunabula Goti recognoscunt: nunc paulisper Goticis intermisis, quas ad Valentinianum usquè Imperatorem produximus, in Suetiã denuò respiciamus, ut quæ uicinis patrata sunt temporibus, propinqua narratione iungantur. Nequè enim cõgruit longè supra repetere narrationem. quando unius gentis facinora, diuersis Orbis partibus digesta, unum in ordinem contexere conamur. Ingo maior natu inter tres Alueri filios, sceptris paternis iusta & legitima successione potitus, fratribus Olauo atquè Ingello, ditiones suas secreuit: ipse totius Regni iura moderaturus. Prima illi cura fuit, amplificandi Regni: qua fiducia ausus est bellum Danis indicere. Præter enim exercendarum uirium, & augendarum opum causam, & gloriam Imperij prolatati, alij suberant non contemnendi rerum stimuli: uel de finibus: uel de cuiusq; quod prætendebatur, ut fit, iure in alterna ditione. Danorum autem rebus tum HARALDVS præerat: qui sollicitus de futuro bello,

Ingo Rex. Vide supra lib. 1. cap. 48.

Visio Haraldo facta. Daniæ lib. 2, cap. 10.

quod Sueci indixerāt, Religionis suæ implorat auxiliū. At illi uisa est astare imago Senis lusci, qui se Othinū memorabat. Is anxio Regi de futuri belli euentu, uisus est tradere rationē struendarum acierum: ut tribus turmis copias partiret: & unamquanq; sua ratione dirigeret. ut ab acie in qua gemini præerant, usq; ad uiginti gradatim cornua densans procederet. Mediam faceret turbam iaculatorū. Postremam uerò ad exemplum primę instrueret: & in subsidijs omniū generum armatos collocaret. Equitum alas iungens lateribus. Hac ratione institutus à Sene Haraldus, tantum fiduciæ, animiq; concæpit: ut non expectatis hostibus, bellū ipse transferret in hosticā terram. Ingo, & Olauus fratres, comparatis agminibus inexpectato hosti obuiam pergunt: confliguntq; uiriliter. Sed tantū præstitit noua acierū instructio Danorū Regi: ut tumultuario de more prelio ingruentes, Suecos facilè superaret, opprimeretq; magno prælio uictos, Regem, cum fratre. Tertius ab annis minor frater, ualetudinis usus excusatione, Legatos de pace mittit ad uictorem. Pacemq; impetrans, pactis conditionibus in societatem rerum omnium assumitur: ab Haraldo eius Sorore traducta in coniugium. ut amicitiæ uinculum affinitate firmaretur.

Ingonis, & Olaui fratrū casus.

¶ Ingellus Rex Suetiæ, consensu Sororis Danorum Regis Haraldi, confirmatur. Caput. xix.

INGELLVS post cęsos in Danico bello fratres, permittente uictore, sceptra paterna arripit. quòd iuncta affinitate, non uulgaris illis amicitia intercederet. Huius autē Regis tēpora, ut fuere breuia, sic nullis ab illo rebus gestis sunt illustrata. Sunt tamen, qui tradant Danici Regis germanam, non illo uolente ductam, sed raptu cognitam, germano abductam: belloq; diuturno repetitam. Quæ res non aliena moribus erat eius gentis. Nam clarissimum facinus duxere: Nuptias gladio promereri. Igitur Ingellus memor fraternorum casuū, armis decernere cum Haraldo non præsumpsit, sed furto instituit germanā abducere: uotoq; potitus, bello ingenti repetitam defendit. Haraldus id quod erat res ipsa, iniuriam posthabuit: & legitimis germanæ nuptijs, meliore consilio præbuit consensum. Ita pax inter Reges firmata, interueniente Coniugij uinculo. Accępta autem uirili ex ea prole, mox rebus excessit humanis.

Nunc impudentissimū.

¶ Belli apparatus in septennij usq; describitur. Regū item utriusq; partium ad Milites exhortatio. Caput. xx.

RINGO admodū puer, patri Ingello successit in Regno: non tā suis uiribus, quā proximi Danorū Regis Haraldi auunculi sui armis securus. Sed cū iam in seniū uergeret Haraldus, longęuaq; ętate armis desuesceret: malè consultū iri Regno suo

suo putabat: quòd nō ullus esset armorū usus. Iuuenta minorū nullis prælijs assueta uideretur: Si externū ingrueret bellum, ludibrio hostibus futuram. Inciderunt quoq; simultatis causæ in Nepotem Ringonem: ut in illū potissimùm arma pararet. Tantus aūt fuit belli ingruentis apparatus, ut toto septennio Reges præluderent exercitandis uiribus, colligendis auxilijs, parandis armis, nauigijs instruēdis. Quę res indicio est: non tàm acerbis odijs ab Haraldi parte in bella fuisse procursum, quàm erudiendæ Iuuentutis gratia: ut se rebus bellicis assuefacerent, & militari gloria fulcirentur. Simul, quòd indecorū arbitraretur, uirū se per omnem ætatem armis exercitū, magis molli thoro exesum, morbo tabescere, quàm semel in acie fortiter pugnantem, militari exitu uitā senilem profundere. De auxilijs quę quęq; pars contraxerat, longa est Saxonis commemoratio: qui Starcuterū narrationis facit Autorem: ut pars magna belli fuerit. Ita se, qui cunctis rebus nō solùm intererat, sed etiam multis præerat, omnia auxilia, pugnamq; multiplicem, esse ab illo scriptis designata. Operęprecium hic ergò agnoscere: quæ cuiq; auxilia uenerint. Nam Danorū Rex, pręter Regni sui uires, quas totas cōtraxerat ex Vuandalia, Saxonia, Anglia, Frisia copias multas duxit in arma. Inerant fœminæ armis innatæ, non solùm gregarios inter milites operam nauantes, sed quę ordines ducerent sui sexus. Vuandalici generis hæ fuere. Tanta cōfluxit nauiū multitudo, ut mare, quod Scaniam atq; Sialandiam dirimit, iunctis naualibus terrestre iter prębere cōmeantibus: quod tamen ubi artissimū est, quatuor milia passuū habet in latitudine. Erat in Scania exercitus equestris ac pedestris: ad supplendas, ubi opus uidere turmas. Nauali eīm prælio dimicaturi concurrerant. At altera de parte Suetici generis omne robur cōcurrerat. Accessere auxilia Liuonū, Estonū, Curetumq;: plurimi Noruagi, Tilensesq;. Nec deerat illis ordinibus decus fœmineū. Hetha nomen erat puellæ, quæ cornu in acie tuendum accæpit. Primi Sueci locū pugnę præfinitū tenuere. Nam Danis aduersi uenti, aditū nisi post septennū non dedere. Steterant in cōspectu classes. Dirigun tur in ordines pugnaturi. Ibi quisquè Ducum, sua agmina, quibus potest uerbis concitat in pugnam. Haraldus suam ab Ringone contemni queritur Senectam: inmemorem esse iuuenem, quòd per Senem regnet. Multipliciter & iura sanguinis: & sua benefacta pronci. Meminerint quiquè, quàm sit iniuriū, Senem ab Iuuene bello lacesi. Fortia facta Patrum pro se quisq; recolat: paratam esse in manibus Victoriam, si uiri sint. Opima spolia manere uincentes. At parte altera Ringo circūuectus, suos alloquiē. Delyrū Senē esse, qui hostilia regat. Mollē oppomi militiā. Quippè esse Germanos, Vuandalos, Borealibus armis uinci

Belli apparatus.

Daniæ lib. 2. cap. 11.

Danorum auxilia.

Suecorum auxilia.

Haraldus ad suos.

Ringo ad suos.

uinci solitos. Auspicari se, multis ex rebus uictoriã. quòd uiribus praeualeant. quòd animis exuperent. quòd iustiore causa lacessiti, in praelia ueniant. Tantùm perseuerent quibus sunt animis. Nullum fore dubium, uictoriam suis partibus aduolaturam.

¶ Cadit bello Haraldus. Victor Ringo, Regna partitur. Olo Rex à Starcutero sicario nudus transfoditur.

CAPVT XXI.

SIGNA canunt. Prima missilia mittuntur. Subducitur coelũ densis ubiq; iaculis. Vulnera, neces q; promiscuè fiunt. At ubi propius res agitur: micant in manibus gladij. Cędunt, cęduntur q;. Stabat de suorum parte Starcuterus, uir monstrosae fortitudinis: fortissimos quosq; obuios sternit: uulnus non leue & ipse excipit. Pro multitudine pugnantiũ uaria erat praelij fortuna: hic uincẽtes, illic uincuntur. Alternant diu spes, & metus. Dubijs diu pennis inter utranq; aciem uictoria uolitabat. Sed Danici Regis interitus, statim uertit in Suecos uictoriam. Vir aetate decrepitus, luminibus caecutiẽs, iam uitae pertaesus, in densiora se mittens agmina, telis obrutus cadit. Cadunt pariter animi de hac parte pugnantiũ: eriguntur Suecis. At Ringo ubi comperit Haraldũ corruisse: iam unam cernens ubiq; pugnae sortem: miseratus causam Danorũ, Receptui cani iussit. Ardentes animos, ex Marte difficilè reuocat. Iam una de parte fuga, sęuitiam uincentibus interdicit. Regium cadauer, Regiorum q; Procerum ad funera dimittit. Ipse disponendis, ordinandis q; in Daniã rebus iam uictor intentus, Hetham puellam, quòd eius ubiq; fortem expertus est operam, Daniae Regno praefecit. Contumeliam perinde genti inurens: quòd foemineo digna uideretur Imperio. Caeterum Scaniam ab reliquo Daniae Regno pręscindens, Oloni Noruagiorũ Regis filio permisit regendam. Sed facilè pertęsum est Daniae foeminei Imperij: Olonem precibus adoriuntur, demat Danico nomini contumeliam: ipse sibi Regnum omne desumat gubernandum, se sponte defecturos. ut culpa uacet apud Ringonem Sueciae Regem. Nec difficilè fuit, ambitioso persuadere Regnum inire: uocatam ad se Hetham, Daniae Regno iubet abstinere: sola Iutia in reliquum contentam: cui tamen annuum imponit, ne libera credatur, tributum. Ipse ad natiuam crudelitatem conuersus, breui effecit, ut poeniteret Danos illum asciuisse. In desyderio illis esse coepit foemina quam contempserant. Sed non tam facilè fuit deijcere, quàm Regem constituere. Igitur Starcuterum auro promisso adoriuntur: tyrannum è uita auferat. Ille uel auaricia corruptus, uel saeuitia Oloni Regis permotus, operas pollicetur. Balneis se lauandũ Olo prębuit, Ingreditur Sicarius ex fortissimo pugile. Olo

miratus

Haraldus cadit.

Daniae lib. 2. cap. 11. b.

Hetha Daniç pręficit.

Olo Daniae se submittit.

Daniae lib. 2. cap. 12. c.

miratus uenientem Starcuterum, acri contuitu hominē reuerberat: ut propositi pœnitens, pedem referret. Ea uis erat luminosorum in Rege oculorum: ut quem armatæ acies non terruerunt, nudi hominis aspectum ferre non posset. At Rex conscius luminum suorum, cùm cuperet nosse quid afferret: nihil ueritus proditionem, à pugile inuictissimo oculos deiecit. Ille adortus Regem, nudum gladio confodit. Vno hoc crimine gloriam fortitudinis obscurans. Cuius rei pœnitudo statim subijt: permansitq́ in finem uitę. Nam in se reuersus, nimium accusauit auariciam suam: quòd Regem nihil de se malè meritum, fidentē, nudū confodisset. Igitur pecuniam, quam precium Regiæ necis accęperat, collo appēsum circumtulit: inuitans omnes eo precio ad necem suam. Multi præteriere, uiri fortis sanguine abstinentes: nonnulli malè sibi timentes, quòd etiam in ipso mortis momento se uindicaret.

¶ Starcuteri cum Hathero Dialogus elegantissimus, Saxonis Carmine descriptus. Cuius Hatheri manu tandem Starcuterus obtruncatur. Caput.xxij.

HATHERVS quidam inter Sueticam nobilitatē nō infimus, in uenatione agens: cùm uideret senem de longinquo, minus agnouit: sed duos ex comitibus admissis equis, iubet præripere uiam, sciscitaturos, si Starcuterus sit quem uideat. Nam illū minimè cessurum de uia. Aduolantes equites ut terrefacerent: conuersus ille, claua sua prostrauit. Secutus Hatherus, ubi uidit casum comitum, nihil dubitauit, esse quem suspicatus erat. Rogat ille Senem. Cur gemino succinctus gladio incedat: cùm sit neuter usui? Si libet, refert ille, experire. Hatherus subinde. Vis alterum mutare uehiculo? Tum Senior. Olim inquit, ab irrisoribus pœnas accæperam: nunc uerò se iuuenum patere cachinnis. Libet Carmen inserere, quod Saxo noster tribuit indignanti.

Vt sine regressu pronas agit alueus undas: — *Starcuterus*
Sic ætas hominum cursim labentibus annis
Irreditura fluit: præceps ruit orbita fati
Quam generat, finem rebus factura Senectus.
Illa oculos hominum, pariter gressusq́ relidit: — *Senectutis*
Eripit os, animumq́ uiris: famæq́ nitorem — *incōmoda.*
Paulatim premit: & claros obliterat actus:
Occupat occiduos artus: frustratur anhelæ
Vocis iter, uegetamq́ premit torpedine mentem:
Dùm pariter tussis, dùm pellis scabida prurit:
Dens stupet exesus: stomachus fastidia gignit:
Euacuat iuuenile decus: marcore decorem

Oblinit:

Oblinit: & picta crebras ferit in cute rugas.
Obterit egregias Artes: monumenta Priorum
Obruit: & Titulos antiquæ laudis adurit.
Demolitur opes: precium uirtutis, & usum
Carpit edax: transuertit res, & ab ordine turbat.
Ipse ego quàm noceat didici damnosa Vetustas,
Visu æger, uocis modulis, & pectore rauco
Cunctaque in aduersam fluxerunt commoda sortem.
Iamq; minus uegetum corpus, fulcimine tutor
Flaccido, subiectis innixus membra bacillis,
Lucis inops, moderor uestigia fuste gemello,
Et uirga monstrante sequor uestigia callis,
Stipitis auspicio potius, quàm lumine fisus.
Nemo mei curam celebrat: nec in agmine quisquàm
Solamen ueterano adhibet. Nisi forsan Hatherus — *Ad Hatherum.*
Assit: & infracti rebus succurrat amici.
Ille semel quencunquè pio dignatur amore,
Integer incepto studio conseruat, eodem
Prosequitur: primosq; timet peruellere nexus.
Ille etiam bello meritis benè, præmia crebrò
Digna refert: animosq; colit: largitur honores
Fortibus: & claros donis ueneratur amicos:
Spargit opes, laudisq; suæ cumulare nitorem
Dapsilitate studet, nulli uirtute secundus,
Nec minor ad Martem, pietatem uiribus æquat.
Belligerare celer, labi piger, edere pugnam
Promptus, & urgenti tergum dare nescius hosti.
At mihi, si recolo, nascenti Fata dedere, — *Starcuterus de seipso.*
Bella sequi, belloq; mori, miscere tumultus,
Inuigilare armis, uitam exercere cruentam.
Castra quietis inops colui: pacemq; perosus,
Sub signis Gradiuè tuis, discrimine summo
Consenui, uicto q; metu, pugnare decorum,
Turpe uacare ratus, crebras committere cædes
Egregium duxi, & strages celebrare frequentes.
Sepè graues bello Reges concurrere uidi,
Et clypeos, galeasq; teri, crudescere campos
Sanguine, loricas affixa cuspide rumpi,
Vndiquè thoraces admisso cedere ferro,
Luxuriari feras inhumato milite pastas.

Hic

Hic aliquis fortè egregij conaminis autor,
Marte, Manuq; potens, medium dum pugnat in hostem:
Intentam capiti loricam diffidit: alter
Casside perfossa, ferrumq; in uertice mersit.
Hic gladius sæpè dextra bellantis adactus,
Tegmine discisso capiti districtus inhæsit.

¶ Hatherus autem tale Carmen tribuit.

Vnde uenis Patrias solitus scriptare Pöeses,
Infirmo dubium suspendens stipite gressum?
Quóue ruis Danicæ uates promptissime Musæ?
Roboris eximij cassus decor excidit omnis:
Exulat ore color: animoq; amota uoluptas:
Deficit arterias uox, & raucedine torpet:
Deseruit corpus habitus prior: ultima cœpit
Illuuies, formæq; notas cum robore carpsit.
Vt ratis assiduo fluctu quassata fatiscit,
Sic longo annorum cursu generata Senectus,
Triste parat funus: defunctaq; uiribus ætas
Occidit: & primæ patitur dispendia sortis.
Quis uetuit te note Senex, iuuenilibus uti
Ritè iocis, agitare pilam, morsa nuce uesci?
Iam satius reor: ut rhedam, qua sepè ueharis
Venditor ensis emas: facilem ne in fręna caballum,
Aut precio leue curriculum merceris eodem:
Aptius inualidos sua quos uestigia fallunt,
Excipient iumenta Senes: rota proficit illi
Orbibus acta suis, cui planta uacillat inanis.
At si fortè caues casum uenundare ferrum,
Ereptus tibi te perimat nisi ueneat ensis.

¶ Ad hæc denuò Starcuterus.

Improba uerba seris, facili temeraria labro,
Auribus inconcinna pijs. Quid præmia ductus
Qui gratis præstandus erat, per munera quæris?
Nempe pedes gradiar: nec turpiter ense relicto,
Externam mercabor opem. Natura meandi.
Ius dedit: & proprijs iussit considere plantis.
Cur cui debueras ultrò dux esse uianti,
Ludibrio insultas, sermone procaciter usus?
Quæq; olim gessi, memori dignissima fama,
Dedecori tribuis: meritum quoq; crimine pensas?

Quid uisu insequeris uetulum pugnare potentem?
Inuictosq́ue mei titulos, & splendida facta
Probro adigis: famosa terens, & fortia carpens?
Qua probitate petis indignum uiribus ensem?
Haud latus hic imbelle decet: dextrámue bubulci
Agrestem soliti calamo deducere Musam,
Procurare pecus, armis armenta tueri.
Nempe inter uernas ollę uicinus obunctæ
Crustula spumantis patinæ subligine tingis
Crassi adipis, macrum perfundens unguine panem:
Iusq́ue tepens furtim digito sitiente liguris:
Doctior assuetam cineri prosternere gallam,
Indormire lari, somnos celebrare diurnos,
Sedulus officium uidentis obire culinæ,
Quàm bello fortem iaculis aperire cruorem:
Auersans lucem latebræ sordentis amator,
Mancipium uentris miserabile, parquè putaris,
Sordida cum siliquis lambenti farra cultello.
Hercule non tunc me ferro spoliare petebas,
Starcuteri facta heroica. Quando tibi Olonis summo discrimine nati,
Propugnator eram. Namquè agmine prorsus in illo,
Aut gladium fregit manus: aut obstantia fudit.
Hæc grauitas ferentis erat. Quid, quando Curetum
Littus, & innumera constratum cuspide callem
Primus ligniferis docui procurrere plantis?
Nanquè aditurus agros consertos murice, ferro
Armabam laceros subiecto stipite gressus:
Hinc mecum egregijs congressum uiribus Hamam
Enecui. Mox cum Vuino Duce Flebare natos
Obtriui Kyrios: uel quos alit Estia gentes:
Et populos Semigalla tuos. Post hæc Telemarcos
Aggressus, caput inde tuli liuore cruentum,
Quassum malleolis, armisq́ue fabrilibus ictum.
Hic primùm didici, quid ferramenta ualerent
Incudis: quantumue animi popularibus esset.
Teutonici quoquè me pœnas autore dederunt:
Cùm natos Suertinge tuos, Frotonis iniqua
Cæde reos, domini uindex ad pocula straui.
Nec minus hoc facinus, quando pro uirgine chara,
Vno septenos necui certamine fratres.

Teste loco, qui me stomacho linquente peresus,
Non parit arenti rediuiuum cespite gramen.
Moxquè Ducis Kari bellum nauale parantis,
Vicinus egregiam conserto milite puppim.
Inde dedi leto Vuaram: fabrumqꝫ procacem
Mulctaui, uatibus cæsis: ferroqꝫ peremi
Rupibus Auinijs hebetantem tela Vuisinnum.
Quatuor hinc Leri natos, pugilesqꝫ subegi
Biarmenses gentis Hybernæ, Principe capto.
Dufflinæ populabar opes: semperquè manebit
Nostra Brauuellinis uirtus conspecta trophæis.
Quid moror? excedunt numerum quæ fortiter egi:
Quodquè manu gesi: ad solidum celebrare recensens
Deficio: sunt cuncta meo maiora relatu:
Vincit opus famam, nec sermo suppetit actis.

Hæc Starcuterus. Sed cùm Hatherus quædam mutuo sermone reddidisset: intellexit ille, adesse quem uolebat, cuius laudes superiore Carmine ignarus, præsente ipso cecinisset: feriendũ uiro iugulum suũ præbuit. Hortatus: ne patris sui interfectori parceret. Hæc facientem, auro quod ob necem Regis accæperat, potiturum promittit. Et ut eiusdem in se animum uehementius efferaret: huiusmodi exhortatione usum tradit idem Saxo Grammaticus.

Præterea Hathere, priuaui te quoqꝫ patre Olone: Starcuterus
Hanc mihi quæso uicem referes, & obire uolentem
Sterne senem: iugulumqꝫ meum pete uindice ferro.
Quippè operam clari mens percussoris adoptat:
Horret ab ignaua fatum deposcere dextra.
Sponte pia fati legem præcurrere fas est:
Quod nequeas fugere, etiam anticipare licebat.
Arbor alenda recens, uetus excidenda: minister
Naturæ est, quisquis fata confinia fudit.
Et sternit quod stare nequit. Mors optima tunc est,
Cùm petitur, uitæqꝫ piget: cùm funus amatur:
Ne miseros casus, incommoda proroget ætas.

Hæc dicens, exerta crumena pecuniam promit. Hatherus autem, tam fruendi æris, quàm paternæ ultionis auidus: obsecuturũ se precibus, nec præmia repulsurum spospondit. Cui Starcuterus ense proiecto, pronam ceruicem applicuit: ne timidi percussoris opus exequeretur: aut ferro muliebriter uteretur hortatus. Præfatusqꝫ: quòd si peracta cæde, ante cadauerjs lapsum, caput ac truncum medius intersiliret: armis

insuperabilis redderetur. Quod utrum instruendi percussoris, an puniendi gratia dixerit, incertum est. Fore enim poterat: ut saltantem eximij moles cadaueris obrueret. Igitur caput decussum, morsu terrã petiuit, ferocitatem retinens uiuentis. Percussor tamen promissis fraudẽ subesse ueritus, saltu abstinuit. Quem si temerè peregisset: fortè lapsi cadaueris ictu obrutus, occisi Senis pœnas proprio funere persoluisset. Hic exitus monstrosi hominis fuit: quem corporis proceritas, ingens uirium robur, & annorum insolitus numerus, singularem faciũt, & incomparabilem. In quo Saxonis nostri Carmina putaui non prętereunda, ut uetustatis, in celebrandis Carminibus, quam ille reddidit latino sermone, industriam pernoscamus. Simul etiã robustissimi uiri exitum illustraremus. Deniq;, ut non uisuris fortè Saxonis historiam, ostenderemus, crasso sub aëre nasci magnos posse uiros, & magna exempla daturos.

Starcuterus sternitur.

¶ Ob latrocinium in Hallandia, Gotari Regis Sueciæ Legato paratum, Danis bellum infertur: quo Siuuardus Omundi filius cadit. Filiam Daniæ Regis ut abductam Rex coniugem excipit. tandem bello suborto Gotarus perijt. Caput. xxiij.

OTARVS interea apud Suecos rerum potitus, Regniq; statum, uicinorum Principum affinitate munire constituens: solenni missa Legatione ad Daniæ Regem Omundum, alteram filiarũ eius poscit uxorem. Nec difficile admittitur: quod uoto conceptum, etiam precibus postularetur. Prospera igitur renuncians, quem misit Suetiæ Rex Oratorem, iubet maiori apparatu regredi: sponsamq; puellam Regno inducere. Nauigat ille instructissima rate: et Hallandiam applicans, ubi se contulit in hospitium, expertus est insigne Latrocinium. Siquidèm caupones, memorabili scelere receptos hospitio peremerunt. Nam collocatis ad quietem hospitibus, pensilem molem desuper iniecerant opprimendis. Circumspiciens Regius Suetiæ Orator, dolum deprendit: commonitosq; suos, iussit cubare in diuersum. Alij qui fraudem non præuiderant, oppressi perierũt. Prima luce latrones decurrunt: Regium Oratorem, uirum opibus, ut cernebant, stipatũ, compressum esse sperantes, aurum iam spe deuorabant. Vident astare armatũ: ut latrocinia, comitumq; suorũ casum uindicaret. Illi quoquè nõ imparati pugnã conserũt: multos ex familitio Legati dejciũt, ipso cũ paucis elabente. Regi suo tristis occurrit: casum suũ congemiscens. Ille Danorũ Regis insidias esse interpretatus, malo errore Danię bellũ indicit: nec diu moratus infert. Mouit aũt in Hallandiã Danię prouinciã, in qua scelus (quod imputauit) admissum est. Ibiq; conserta manu,

Gotarus Rex.

Latrociniũ in Hallandia patratũ.

Siuuar-

Siuuardus Daniæ Rex uincitur. Nam Omundus pater, illum pro se misit bello Ducem. Victor classem mittit in Daniam: quæ sponsam penetralibus extractam abducit: quam abductam, Sueonum Rex coniugem lætus excæpit. Nec diu post, unum ex primoribus suis insimulatum: quòd Germaniæ Regis stuprum tulisset, occidit. Cuius propinqui ac necessarij conspirantes, necem eius uindicare statuerunt: & ad Iarmericum Daniæ Regem, cuius ille patrem bello oppresisset, sese contulerunt: ueteris facti cõmemoratione utentes ad conciliandos animos, & ad prouocandum Regem in bellum: quo patris necem ulcisci præpararet. Bellum Sueonum Regi indicitur: paraturq́ꝫ. In quo magno conflictu inito, Gotarus opprimitur, à suis desertus, & ab exteris expugnatus: Regnumq́ꝫ cesit Danorum Regi Iarmerico. Siuuardus uincitur.

¶ Iarmerici Suetiæ cum Dania Regis, gestorum summaria repetitio. Caput. xxiiij.

IARMERICVS Danorũ Rex, gemino Regno suffultus, pristinæ captiuitatis sortẽ pulchrè compensauit: etiam Suetiæ imperitans. Quid aũt rerũ gesserit, et quomodo finierit: in Dania signauimus. Nã quod Sueticis rebus attinet, nihil præcipuũ accæpimus à maioribus. In bello quod aduersus Hellespontiços idem Rex gesit (qua de domo accæptã uxorem, ob adulterij suspicionem malè perdidit) perijsse dicitur. Nauigatione autem instructa, bellum fuisse marinum memoratur. Certè longa nauigatione ex mari Danico, quod idem est Germanicum, peruenitur in Hellespontum: qui Asiam in angustijs disterminat ab Europa. Multo quidèm tempore interposito, postea enauigarunt Normanni in Constantinopolim, eius suburbia uastantes. Sed hac ętate nondũ illis erat Oceanus ille pertentatus: præsertim, ut post Cimbricã Chersonesum prętervecti, Galliam & Hispanias, omni Betica & Italia relictis, ad Græciam usquè pertingerent. Sed hęc relinquamus in medio: grauissimum Autorem nequaquàm mendacij cöarguẽtes. Potest tamen fieri: ut nominum similitudine deceptus, alterum putauerit pro altero. Iarmericus Rex. Daniæ lib. 2. cap. 16.

¶ Snionis Daniæ Regis narratur amor, & raptus Reginæ Suetiæ, Gotorum Regis filiæ. Atq́ꝫ hinc ad res commemorandas redit. Caput. xxv.

IARMERICVS, qui in Suetiæ Regno successerat, euentu quàm nomine ipso notior est. Equidèm Ãnales cùm factum recenseant, Regis nomen subducunt. Snio Rex Danicis rebus præerat: filiamq́ꝫ Gotorum Regis à se uicti, uehemẽter amabat. Iustas nuptias non recusasset pater: sed ille liberam uolebat Venerem. Indignum ratus pater, Regiam stirpem, Regale scortũ fieri: puellam Regis nomen ignotũ

iam Daniæ Regi secretius affectam, Sueonum Regi tradidit uxorem. Irritatus amor, aduersis uehemēter incāduit, libuitq; magis, quod cœpit licere minus: iam alienā coniugē, iam Sueciæ Reginam, inconcesso prosequebatur affectu. Submisit fidum hominem, qui habitu mendici pauperis, translatus in Sueciam, Aulæ se inmisceret Regali: ut caperet occasionem colloquēdi ad Reginam. Ille dissimulator egregius, ad fores se collocauit, quibus sciebat egrediendum esse Reginæ. Cumquè procederet: ille dissimulanter propius se ingerebat: & quo potuit secretius in aurem insusurrauit Reginæ. Amat inquit te Snio. Et hæc dicens, ne quis uultum dicētis attenderet, alió respexit. Illa progressa, uelut nihil dicentis uoce moueret, eadem est usa dissimulatione. Sciebat Regiam plenam fore oculis obseruantiū Reginā, ex mandato zelotypi Regis: qui Daniæ Regis insidias uereretur. Post moram regressa: cùm procus ille mendici habitu adhuc in loco suo cōsisteret: eadem obseruatione respiciens, alio in aurem sonuit expectantis, Amantem redamo. Exhilaratus ille: nihil tamen signi foris ostenderat. Sedulus aūt alium obseruabat egressum: uenienti quàm dissimulanter inmurmurat. Locū inquit, poscit amans, & tempus. Interposita mora, cùm iterum appareret: Initium brumæ in Bokeror præsignauit. Qui diligentius obseruauere dicentis nutum, nō satis quid, aut cui loqueretur intelligentes, extremæ calliditatis consilium amentiæ deputauere. At nuncius omnia persentiens, certiorē facit Regem Daniæ de omnibus. Ille constituto tempori, ac loco non deerat. Egressam Reginam lauandi specie, cum mariti opibus in nauim assumit: raptoq; potitus, in Daniam enauigauit. Multa deinde prælia Regibus fuere. cùm ille iustas nuptias uindicaret temeratus: coniugemq; reposceret: alter iniustas tueretur. Præualuitq; iusto iniquus. quòd plus armis posse tum uidebatur. Multa deinceps tempora transiliuit, quem in cōmemorandis Antiquitatibus sequimur Autorem, Saxo Sialandicus. Nam quorūdam Regum in Dania sola attingit nomina: multorū etiam obliuione damnauit. Rerum autem Sueticarum ex hoc tempore egressionis Scaniorum (qui postea dicti sunt Longobardi) sub Rege Snione: qui fuit annus post natum Christum, Trecentesimus octuagesimus secundus, iuxta supputationem ab Eusebio inchoatam, Hieronymo, Prospero, & Florentinis diligenter continuatam, usquè in Carolum Magnum: qui ad octingentesimum post Christum natum peruenit ad Imperium: omnino nihil commemorauit. Cuius rei detrimentum, Goticis narrationibus, quæ ex hoc die magis ac magis inclarescunt, compensemus: redeuntes in Prouincias ad Histrum constitutas: in quibus diuturna fuit Gotorum cum Romanis colluctatio: donec libertate prouecta, in

maiores

Amoris solertia.

Procantis uerba.

Regina capitur.

Digressio ad Gotos.

De Longobardis, lege lib. Tertiū Daniæ per totum.

Anno Christi 382.

maiores occupandas proficerent. Quod quomodo factum sit, nunc nobis commemorandum.

¶ Vuisigotæ, uel Vuisigoti, indifferenter, ut ab Hunorũ dominatu eximantur, Valenti, & Valentiniano Impp. Rom. se dedunt: perperàm Arrianorum hæresi infecti. Caput. xxvi.

VISIGOTAE, qui eius gentis occidua magis tenuêre, cùm post mortem Armanarici potentissimi Regis, ab Ostrogotis discederent: cernerentq́; se Hunorum armis premi: diu deliberauere, quomodo consulerent suæ libertati: cùm Hunorum armis obsistere non posse putarēt. Missa erga Legatione ad Valentem Imperatorem (quem Valentinianus Augustus cõsortem fecit Imperij) postularũt: in Romanis Prouincijs, Thracia, Mœsiaq́; sedes quietas. Simul etiam: ut sub umbra Romani nominis quietius agerent ab incursu Hunorum: polliciti, Romano se Imperio militaturos. Quo què illis maior fides esset, promisere CHRISTI religionem, iamtunc in Romanis Prouincijs florescentem, suscipere: si Doctores illis suæ linguæ gnaros, Imperator prouideret. Eam legationem non inuitus Valens audiuit: hoc in pactis exhiberi, quod ille uotiuum semper habuisset: facilè promisit Prouincias, quas illi armis poterant uendicare: sæpeq́; uendicarunt. Commilitium, quod Reipub. pollicentur, gratus agnouit. Doctores illis Sectæ suæ misit Arrianos, maximum Reipub. Christianæ detrimentum. Quot inde enecati postea fideles? Quot pulsi in exilium Episcopi? Et quod omnia exuperat incommoda: quàm innumerabiles animæ inde perierunt? Hoc iacto principio pestifero, latius serpsit malum in omnem nationem. Nam Vuisigotæ non tam Christiani, quàm Arriani, per Episcopum gentis suæ Vlphiam, Ostrogotos, & Gepidas congentiles suos, fermento quod accæperant, corrupêrunt. Nam is erat Gotorum Apostolus, si non Antichristus: qui Goticas literas adinuenit: qui diuinarum literarum sacratissimum thesaurum, in Goticam linguam transfudit, inmixto quod imbiberat ueneno. Ita factum est: ut pessimum seminarium citius, quàm salutiferum latè germinaret: perueniens usq́; ad Vuandalorum latissimam nationem: quæ & ipsa imbuta simili toxico, catholicos seuerissimè, & in Hispanijs, & in Aphrica persequebatur. Tantum potest error in primordijs. Felices, si non Valentem Arrianum, sed Valentinianum catholicum, Christianum Imperatorem, de Religione suscipienda consuluissent. Sed terribile in filios hominũ Dei consiliũ: de profundo suo, dissimulauit in hac gente, perēnari perniciosum errorem.

Vuisigotæ Romanis se subdunt.

Arriana secta inficiuntur Goti.

¶ Orto tumultu ob cariſtiam, Vuiſigotæ Romanos trucidant:& fame ſe leuant. Secundo irritati, exercitum prælio,& Regem igni abſumunt. A Theodoſio tamen Imperatore tandem arcentur.

CAPVT XXVII.

CVM ergò Vuiſigotæ Valentis permiſſu in Thraciam, Mœſiamq́ transmigrarunt:cœpit nouis cultoribus, qui needum terrã ſubegiſſent, rerum inopia ſuccreſcere. Duces aũt limitanei Lupicinus, atq́ Maximus, quos Regioni Valens præfecerat, cauſam carioris Annonæ inter Vuiſigotos, uerterunt in occaſionem auariciæ ſuæ: magis atq́ magis augentes Cariſtiam. ut Gotos primùm ære, deinde mancipiis nudarent: quæ omnia comparandis frugibus impẽdere cogebantur. Cunq́ malorũ nullus eſſet finis, ſed quotidiè fames augeſceret: etiam de diſtrahendis liberis agere nonnulli cœperunt: malentes in ſeruitute filios uiuere, quàm miſerabiliter apud ſe mori fame, dupliciq́ malo excruciari. Duces erant in Vuiſigotis Fritigernus,& Alatheus, atq́ Safra. Clamorem populi nec reprimere, nec ſuſtinere ualentes. quòd non ſolùm tenuiter, ſed etiam ingenti precio uictum, nedum tolerabilem, ſed etiam corruptiſsimũ mercarẽtur, uerba fecere Romanis. Sed ſurdis fabulam narrauere. quòd & de ſuis illi marſupiis implendis, & gente ſine armis ſubigenda cogitarẽt. Excipitur Fritigernus conuiuio à Romanis. Comitũ ſuorũ in alio triclinio clamorem audit. Illi, quòd fame urgerentur,& conuitio: orta, ut fit, rixa inter militares, ad arma concurrunt. Romani plures, facilè paucos compreſsiſſent in ſuo. Aduolauit Dux Fritigernus,& breui aucta eſt Gotorũ manus. Igitur Romani illi Duces, cum commilitio ſuo ad unum omnes necantur. Goti mox ad prædã egreſsi, cœperũt undiq́ rebus cõtractis abundare, imperantes Prouincialibus, importare gratis, quod ante uel magno, uel nullo precio poterant obtinere. Valens ubi audiuit cædem ſuorum, gentisq́ inſolentiam rebellantis, Antiochia comparatis copiis exiens, mouit in Thracias. ut gentem reprimeret. Nec ſegnes Goti, obuiam proficiſcuntur. Vbi conſeruere manus, primùm Romanus equitatus diſsipatur. Pedites circumfuſi, ab equitatu Gotorum funduntur. Fit miſera cædes Romanorũ. Imperator diu inter agmina conſiſtens, iam uulnere ſaucius, deportatur in non longinquã caſam. Goti latè perſequentes, omnia ferro & igne uaſtauere. Inciderunt q́ in caſam, qua illis ignorantibus Imperator delituit. Illi miſſo igne, Valentem cum conſortibus concremarunt. Hic erat Imperatoris illius exitus, hæc prima, & uſq́ in eum diem maxima in Romanos exercitus cædes. Ita uindices fuere diuinitatis, ſuæquè iniuriæ neſcientes. Primùm Decium, cum filio, inde

Cariſtia in Thracia & Mœſia.

Cæduntur à Gotis Romani.

Valens Imperator cũ ſuis igne abſumitur.

lio: inde Valentem cum exercitu conterentes. quòd impiam Arriano-rum sectam illis iusserit prædicari. Qua elati uictoria Vuisigotæ, Constantinopolim obsederunt. Eam urbem Dominica Valentis uxor, ingenti in populum pecunia distributa, seruauit. Et Gratianus, cui nepoti Valens occidentale commisit Imperium, afflictis rebus prudentissimè consuluit. Nam Vuisigotos Thraciam, Mœsiam, Daciamq; ripensem posidere, ac Romano Imperio imminere intelligẽs, resistere constituit. Et cùm id sibi existimaret soli non possibile fore: accersitum ex Hispanijs Theodosium, ingenti uirtute uirum, consortem Imperij declarauit. Nec fuit postea, cur pœniteret prudentis consilij Gratianum. Siquidèm Theodosius quàmprimum Imperator declaratus, purpuramq; apud Seruium est indutus, summo Principe digna gessit. Vuisigotis enim congressus, eos multis, magnisq; prælijs uicit: urbem uictor Constantinopolim intrauit: & ne paruam Romani exercitus manum, quotidiè bellando attereret: pacem, fœdusq; cum Athanarico Vuisigotorum Rege percussit. Quanquàm scribat Ablabius: Theodosium supradictis in prælijs uincentem, morbum incidisse grauissimum: eaq; ratione, gratuitam pacem cum Vuisigotis constituisse: cui Theodosius breui liberatus, ob honorem collegę, libẽter acquieuerit. Theodosius Gotos uincit.

¶ Athanaricus Constantinopoli moritur. Gotorum strages sub Theodosio Imperatore militantium.

CAPVT XXVIII.

ATHANARICVS Vuisigotorũ Rex: qui Fritigerno successit: ob fœdus Constantinopolim ingressus, magna adductus est urbis illius admiratione: & laxatum omnibus curis animum, inspiciendæ ædificiorum, operumq; magnificentiæ impendit: urbis sitũ, nauiumq; instructissimos portus miratus: ac deinceps Regiam Imperatoris ingrediens, & obsequia, uariaq; officia conspiciens, quasi in stuporem uersus: Ea inquit cerno, quæ sæpè incredulus audiebam. Sine dubio, Deus terrenus est Imperator. Et si quis aduersus eum manum erexerit, ipse sanguinis sui reus erit. In tali ergò admiratione, maiori à Principe honore sustultus: paucis mensibus interiectis, rebus excessit humanis. Quem Princeps affectionis gratia, penè plus mortuum quàm uiuum honorans, ipse in exequijs feretrum eius præcessit: Regiaquè sepultura decorauit. Quæ res Gotorum animos mirificè Imperatori conciliauit: ut in fœdere, & fide, etiam sine Rege sub Imperatore diu, feliciterquè perdurarent. Paulò post, cùm Gratianus apud Lugdunum Galliæ ciuitatem interfectus esset: Theodosius in Gallias profectus, Gotorum uiginti (aut iuxta Orosium, decem) armatorum milia secum duxit: gessitquè Imperator ipse ad- Athanarici mors, & exequiæ solennes.

uersus Arbogasten,& Eugenium tyrannos,ciuile illud bellum,Claudiani Poetæ Carminibus celebratum:in quo Goti ab Imperatore præmissi,ad internecionem fuerūt occisi. Postquàm uerò Theodosius apud Mediolanum,inmatura Reipub. morte præuentus esset: Arcadium,& Honorium filios,& in Romano Imperio successores,multi suorum perfidiæ atq; insidiæ causa agitauerunt. Commiserat Theodosius Imperio florens, tres potentissimas Imperij partes, tribus Ducibus gubernandas: Rufino Orientalem, Occidentalem Stiliconi, & Aphricanam Gildoni.

10000. Gotorum cadunt

Alaricus cum Rhadagaso exercitu maximo Italiam petunt. Caput.xxix.

Alaricus Rex.

ALARICVS tum Gotorū Rex cōstituitur:cùm optimo ac fortissimo Imperatore Theodosio mortuo: diuisisq; Romani Imperij partibus, Goti ab Ducibus Romanis,& adolescentioribus Imperatoribus negligerentur. Siquidem militaria donatiua illis,ut prius,nulla prouenerant. Alaricus ergò nobili Baltorum genere ortus, cui erat post Amalos secunda nobilitas. Nam Balta eius stirpis pater,nomen ab audacia mutuauit. Balta enim lingua gentis,audax dicitur. Is Rex cum suis deliberans:suasit,& facilè persuasit:suo potius labore Regnū quærere,quàm alieno Imperio subiacere. Mouit igitur Alaricus in Pannoniā:ibiq; considens, fortiorem sibi Gotorum exercitum conciliauit. Nam erat Rhadagasus Rex agmen ducens Gotorum supra ducenta milia. Qui unde uenerit, nō aperitur à Scriptoribus. Nisi,quòd Scytham, idolorū cultorem astruūt. Quòd si de littore Pontici maris fuerit:ex Ostrogotis ueniebat. Sin ex Vuisigotis erat:quomodo nō sub Alarico fuit:quem Regem sibi gens illa cōaptauit? Alaricus igitur,& Rhadagasus Reges,diuisis agminibus Italiam sunt ingressi. Nam unà tantus exercitus incedere non potuit:commeatus habendi gratia. Quicquid terrarū attigêre, uelut atra tempestas populabantur. Alaricus missa ad Honorium Legatione,sedes postulauit,quibus se cum gente sua collocaret. Imperator Honorius Gallias,& Hispanias concessit. quòd iam Vuandalorum, Sueuorum, Alanorum magnis gentibus uastarentur: maluitq; Imperator, Barbaras,ut uocant, nationes seipsas collidere:quàm ipse uel singulis, uel uniuersis confligaretur.

Rhadagasus à Romanis obsessus,uincitur. Ipse fuga sibi consulere uolens,capitur,truncaturq;. Post Sauli tum insultus,redeuntes Goti in Italiam,Romam capiunt. Caput.xxx.

CONTENDIT Alaricus in Gallias. Sed Rhadagasus corpo

excepto itinere petiuit Italiam: uiribus, non precibus obtenturus loca quibus consideret. Transmissoq; Apennino, peruenit in montes Fesulanos. Stilico iam Romanum agebat Consulatum, cum Aureliano: uir in Romana Repub. potentissimus: & quem moriēs Theodosius, generum suum, filio Honorio reliquit tutorem. Is comparatis copiis: inter quas & Huni, & Goti Romano Imperio militabāt: Vldinus Hunorum, Sarus Gotorum ductores erant: hostem Rhadagasum ita obsedit in Fesulanis, ut nulla re magis, quàm fame expugnaret. Qua urgente, inops consilii Rhadagasus: ueste mutata, fugam relicto furtim exercitu intētauit, Sed ex ea retractus, captus, & occisus est. Exercitus dissipatus, uenit in manus Romanorū. Impleta sunt omnia ergastula seruitiis: uelut pecora captiui uenundabantur Goti, uili precio distracti, pro multitudine captiuorū. Alaricus uerò Vuisigotorū Rex, permissas prouincias Galliarum petere cōtendit: cùm ad Polentiam sacro die Pascę considerent: sacrisq; pro more Christiano insisterent: subitò in eos uenit Saulus, gente hebræus, ductor tum Romanorū agminū: consilio, ut ferunt, Stiliconis patricii: q erat Honorii socer. Nam utranquè filiam, Mariam, & Hermanciam, alteram post, alterā cùm prima incognita discessisset, coniugio iunxit Imperatori Honorio. Cauerat fortassè genti suæ Vuandalorū, in quos ducebant Goti: ut bellū illis auersum, in Italiam retraheret. Non laudo consiliū: sed propositū confecto. Video tamen, quid illius temporis historici sentiūt. Ideò per dolum esse turbatos Gotos: ut negociū Imperatori curaret: quo grauissimo bello implicitus, locū faceret filio Stiliconis Eucherio: quem ferūt, occiso Honorio, Imp. destituisse. Vtcunq; fuerit: Goti prima Sauli inuasione turbati, arma corripiūt: Romanos initio uictores fugant, cæduntquè: & ita pleni, omisso itinere, reuersi sunt in loca priora. Cùmq; Imperator pessimo Reipub. consilio, ob suspicionē, quam æmuli Stilicōnianæ uirtutis quotidiè augebant, eundem Stiliconem, cum filio de medio tulisset: Goti iam neminem in Italia formidantes, liberè usq; quaquè digrassati sunt: & usq; ad urbem Romam peruenerunt: eamquè primi post Gallos cœperunt, ex omnibus gentibus Romano Imperio reluctantibus. Tanto maiori huius gentis gloria, quo maioribus incrementis nunc Roma floreret ab illis pastoralibus casis, quas olim Galli incenderunt.

Rhadagasi fuga, mors, & Rom. uictoria.

Autor.

Vincunt Goti.

Roma à Gotis superat.

¶ Alarici, Gotorum item deprædationes & acta, Hieronymi testimonio narrantur. Caput.xxxi.

ORDINEM autem irruptionis, & illatæ calamitatis, libet uerbis S. Hieronymi, tunc in Bethleem degentis, in epistola ad Principiam uirginem de obitu Marcellæ, exponere,

Hieronym. de Roma capta.

exponere. Ait enim. Terribilis de occidente rumor affertur. Obsideri Romam: & auro in salutem ciuium redimi, spoliatosq; rursum cruciari. ut post substantiam, uitam quoq; amitterent. Hæret uox, & singultus intercipiunt uerba dictantis. Capitur Vrbs, quæ totum cœpit Orbem. Imo fame perit, antequàm gladio: & uix pauci qui caperentur inuenti sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientiũ rabies: & sua inuicem membra laniarunt. Dum mater non parcit lactanti infantiæ: & recipit utero, quem paulo ante effuderat. Siue igitur patruo (ut Orosius) negocio: siue post passam à Romano populo (ut alij uolunt) acerbissimã famem: Vuisigoti, duce Alarico Rege, urbem Romam, rerum ad id temporis dominam, irruperunt. Qua die, quam Calendarum Aprilis fuisse satis constat, Imperij Romani inclinatio (ut Blondus ait) inchõauit. Ingressus Vrbem Alaricus Rex, edictum Vuisigotis proposuit: ut fugientes in loca sacra, præsertim Petri & Pauli basilicas, illæsos seruarent. Prædam uerò pro posse ingentem ubiq; facerent: sed quoad possent à cædibus & sanguine temperarent. Quod quidèm pro uictoris, antea omnium gentium populi, rem domesticam defensantis fortitudine: proq; Gotorum multitudinis auaricia, atq; insolentia, supra fidem posterorum obseruatum fuisse, omnes concordant Scriptores. Et tamen aliquantis cædibus, stupris, incendijsq;, Vrbem quondam Orbis dominam, constat fuisse fœdatam. Ea uerò in tantæ Vrbis direptione, duo tantùm quæ acciderunt, memoratu digna referri comperimus. Horum unum est. Gallam Placidam Theodosij superioris filiã, & Honorij, Arcadijq; tunc Imperatorum sororem, in captorum sortem abductam, uictoris Goti castra fuisse secutã. Alterum. Vasa B. Petri ministerio sacra, pondere, magnitudine, & pulchritudine eximia, ad Vuisigoti cuiuspiam manus peruenisse: & Regis iussu, in Basilicæ cuius erant arcam, magna cum Romanorum, Vuisigotorumq; admiratione fuisse relata. Profecti Vrbe tertia die, quàm ingressi fuerãt Goti, Campaniam, Lucaniam, & Brutios populati sunt. Fretum postea traijcere, ut Siciliam diriperent conantes, tempestas coorta prohibuit: quę nauibus illisis, aliquot cohortes consumpsit. Ipsis exinde uarias in recedendi, aut iterum ut traijcerent intentandi sententias pendẽtibus, moritur Rex apud Consentiam Brutiorum urbem. Quem gens, iactu ram Sepulchri plurimi facere solita: ne ultio aliqua in mortui ossa posset exerceri, in deriuati amnis basem alueo condidit: locello ditissima Regis suppellectile completo. Et ne post eorum profectionem, Sepulchrũ id ab incolis sciri posset, amne in cursum restituto, fossores, qui operi interfuerant, trucidarunt.

Alarici edictum.

Gallæ stuprum.

Ecclesiæ uasa restituuntur.

Alarici mors & sepultura.

¶ Athaulphi

¶ Athaulphi tyrannidem cohibet Galla prudens mulier. Vrbis status describitur. Gotus fœdera cum Cęs. Rom. instaurat. Deq; Impp. filijs, qui degeneres animos habuere. Caput. xxxij.

ATHAVLPHVS ex Baltorum gente, Alarici cognatus, illi succedit. Cui Galla Placida, primo Vrbis captæ die fuerat desponsata: licet uiro nondum copulata esset. quòd nuptias satis constat apud Forũ Cornelij fuisse celebratas. Hæc sua prudentia Regem Gotorum mirabiliter deliniuit: impetrauitq;, ut per Vrbem reuersus, prędam quidem, quòd nequisset prohiberi, identidem fieri permiserit: à sanguine uerò curauerit, & incendijs abstineri. Nam quod in tanta huiusce cladis Scriptorum inopia, solus testatur Orosius: Paucis post acceptam cladem, aut annis, aut mensibus: si quis populi Romani & multitudinem uidisset, & uocem audisset: nihil mali factum arbitratus fuisset: nisi aliquot restantes ex incendio ruinæ id fortè docuissent. Excedentes urbe Vuisigoti, populóue Romano: an cõstitutis ex gente sua Magistratibus, eam dimiserint gubernandam: nullus refert Scriptor. Multis tamen agitur coniecturis: ut credibilius sit: nullo relicto aut pręsidio, aut Magistratu, eam destituisse: e uestigio futuram Imperatorũ, in quorum amicitiam, fœderaq;, Athaulphum Placida inclinare cœperat. Quod enim Orosius B. Hieronymi testimonio scribit: Barchinonensem uirum nobilem narrasse: quòd cõcupiuerit aliquando Athaulphus, euersa Roma, alteram ædificare urbem, quæ in locum demortui nominis Romani, Goticum referret: & quemadmodum ea ciuitas Gotia Romę suffecta esset: sic & ipse nouæ conditor urbis, in Augustorum subrogatus locum, posteris Imperij cognomen relinqueret Athaulphum. Is tamen, memorante Placida prudentissima muliere, consyderauit rem Romanã creuisse: et ad ea tempora stetisse Legibus, ac bonarum Artium disciplinis: à quibus Gotica barbaries abhorreret. Ideoq; in tantum mutauit sententiam: ut Romanæ dignitatis, cuius esse nequiret imitator, optauerit fore restitutor. Hinc Honorij, Arcadijq; Impp. fœdera quęsiuit: quę post factas apud Forũ Cornelij nuptias, omnem emensus Italiã, cùm apud Barchilonem citerioris Hispanię consedisset, indies magis, magisq; petiuit. Inter hęc ignauissimi Imperatoris inertiam magis admirari conuenit: qui per omnes dies, quibus in Italia Goti demorabantur: ne exercitum conscribere auditur: nec se commouisse legitur. Quod inde magis mirũ est: quòd ante paucos annos, duce Stilicone, maior etiam hostium manus sine bello confusa est: ut ducenta Gotorum milia in seruitutem traherẽtur. Tantum ualuit fortissimi Ducis inuicta prudentia. Ego quidèm tanta post tem-

Athaulfus Rex.

pora bilem continere non possum: uictricem gentiũ Italiam, saluo Imperatore suo, ita protritam: ut nullus in aciem prodierit: nemo arma commouerit, nemo tantis motibus obgannierit. Capitur Vrbs orbis domina: abducitur Imperatoria proles, eadem germana Imperatorũ: & ne domestico malo gladius uel unus distringitur. Vsu compertum est: Romano Imperio non feliciter euenire, successionẽ filiorũ. Vnus Vespasianus, Titum filium, uirtutis suæ imitatorem habuit. Mox Domitianus degenerauit. Marcus Antoninus nullam unquàm Reipub. iniuriam intulit: nisi quòd Commodum filium reliquit. Seuerus Caracallam fratricidam, & Senatorij sanguinis osorem, post se in Imperio habuit. Magnus Constantinus filium Arrianum, & Iulianũ apostatam dereliquit. Sed digressi reuertamur.

Impp. filij malè secuti parentes.

¶ Athaulphus in Vuandalos mouet. Rediturus tum in Italiam. At Honorius Imp. illum lacescens: dum Proceres offendit rebelles, tumultu orto Rex cadit. Cap. xxxiij.

ATHAVLPHO Duce, Vuisigotæ in citeriorem Hispaniam ad Barchilonem consederant. Nam Gallias Vuandali, Sueui, Alani, Franci diuisis agminibus tenuerunt. Vuandali quidèm ex Pannonijs, quas illis Constantinus Magnus permisit, mouerunt in Gallias: posteaquàm aliquandiu in ripa Rheni consedisset. Sueui uerò, & Alani, iunctis uiribus, in Hispanias transierũt. Franci ad Parisios translati sunt. Ibi nomen suum inuehentes, & Regnum fundãtes, quòd per incremẽta plurima hodiè quoque floret. Sed Vuandali audito Gotorum ex Italia transitu: memores pristinorũ casuum, quos sub eorum manu graues pertulerunt: non expectato Gotorum aduentu, & ipsi in ulteriora Hispaniarum contenderunt. Ita factũ est: ut Galliæ uacuefactæ, transitum Gotis præberent. Sed Athaulphus id Imperatorũ gratiæ donauit: quorum germanam tenuit coniugem, ut illis cederet Gallijs: persecutus nationes, quæ ante se in Hispanias mouissent. Itaque imbelli turba, Barchilone relicta, mouit in Vuandalos, sæpiusque manus conseruit cum illis. Interim cùm quasdã intentaret conditiones Imperatoribus, quas non impetrauit: cœpit respicere in Italiam, ut eò remearet. Sed audiens post suũ transitũ, Alpium castra cõmunita ab Imperatorijs, tacitam indignationem compressit. In Hispaniam ulteriorem transire disposuit: inde traiecturus in Aphricam. Sed hanc eius cogitationem præuerterunt multæ undecunque natæ difficultates. Nam Imperator Honorius, cùm liberã iam teneret Italiam: Galliæque parescerent, quòd Barbari se mutuo metu urgerent: in ulteriora Hispaniæ cogitauit per Comitem Cõstantium, ex Romanis Patritijs primum, Athaulphũ in Hispania citeriore inuadere. quo profligato,

cætera

cætera sibi faciliora arbitratus est conficere. Igitur magno apparatu Constantius expediuit agmina in Vuisigotos. Quod ubi cōperit Athaulphus: indignatione nō mediocri perculsus: quòd Romanus Imperator, cui ipse pepercerit, in se mittere potuerit exercitū: nullo germanæ, quam coniugem tenebat, habito respectu, nulla fœderū contemplatione. Igitur iræ plenus, & ipse exercitum conscribere statuit. Sed Gotorū Proceres euocati ad bellū, minimè paruerunt: asserentes, Ataulphum, unius mulierculæ blandimentis delinitum, Imperatori Romano, quem in manibus habuerit, cuiusq; delendi facultatem accęperit, pepercisset. Igitur contumacia Gotorū paulatim gliscente, tumultus exoritur: & excreuit audacia, quæ usquè in caput Regis ascendit. Nam ille suorum indignatione perimitur.

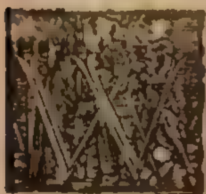

¶ Sigericus Rex, quòd pacem cum Romanis inisset, à Proceribus Gotorum trucidatur. Caput. xxxiiij.

SIGERICVS in demortui locum Rex cōstituitur. quòd illum Romanę paci, quę offerebatur, infensiorem arbitrati sunt. Nam Constantius Comes, & si magno instructu ad Goticum bellum procederet: terror tamen Gotici nominis, quòd Italiam, & urbem Romam inuasissent, simul etiam magnæ Gentis uires, ad offerendas Pacis conditiones illum fecerant propensiorē. Quæ cùm Sigerico quoq; per Legatos oblatæ sunt: nec ille magnopere abhorreret: Gotorum Proceres, quibus nihil bello tutius esse uideretur, quòd insidijs Romanorum peterentur: indignati, quòd in deligendo Rege longè sua opinione falsi essent: Sigericū, quasi pacis conditiones amplexantem, primum insidijs, deinde aperta ui circumuenientes, contrucidarunt. Ita exosa genti quies erat, quòd ad summa quęquè comprehendenda belli amor, & fiducia uiriū illos animaret. Tantum dabat animorum, urbs Roma capta, & Italia in manibus habita, quam sponte deseruerunt.

Sigericus Rex.

Sigericus à suis trucidatur.

¶ Naufragiū Gotorū in Gaditano mari. Vuallia, Constantio Imp. Rom. suppetias locat in Alanos. Qui & uincūtur, Rege eorum Acace interfecto. Caput. xxxv.

VALLIA inde Rex Vuisigotorū, in locum demortui surrogatur: qui ad pacem & ipse pronus erat: & tamen Vuisigotorum rabiem expleturus, magnam eorum manum nauigio, armisq; instructam, transmittere in Aphricam est molitus, ut allegaret pacis hostes. Sed hi omnes in Gaditani freti duodecim passuum milibus perierunt. Territus ergò maximo Dei iudicio: memor etiam illius acceptæ sub Alarico cladis, cùm Goti in Siciliam transire conati, in conspectu suorū miserabiliter abrepti, & demersi sunt: pacem optimā

Vuallia Rex.

Naufragiū Gotorum.

cum Honorio Imperatore, datis lectissimis obsidibus, cõstituit. Et Placidam, quam post Athaulphi mortem honorificè apud se, honesteq; habuerat, fratri redditam, suam Reipub. operam est pollicitus aduersus cæteras gentes, quæ per Hispanias consedissent. Et pace firmata, Honorius Constantio Cæsari declarato, Gallam Placidam sororem dedit coniugem: ex qua Valentinianum tertium eius nominis suscepit. Exinde usus Constantius Vualliæ auxilijs, in Alanos duxit, Emeritam Lusitaniæ metropolim incolentes. Nam quod Romanæ produnt historiæ, Constantio Constantini tyranni filio Duce, hæ gentes Pirenęi claustra ingressi, prodẽtibus Honoriacis, Vuandali Beticam, Sueui, Alaniq; Lusitaniam insederunt: & sorte iterum inter Alanos & Sueuos ducta, hi Vlysipponem, & quicquid ultra pertinet ad Beticam: illi Emeritam, cum omni Gallicia habuerunt. Soli tamen Cantabri, & Astures Galliciæ prouinciæ populi, summis laudibus extollendi, Romanorum Iudices conseruarunt. Primum autẽ Constantij Cæsaris bellum, Vuisigotis adiuuantibus, gestum fuit aduersus Alanos: quos graui bello apud Emeritam superauit; & eorũ Regem Acacem interfecit. Fuit uerò ea uictoria maximo terrori cęteris Barbaris Hispaniam prementibus. Quæ gentes rem Romani Imperij per Constantij uirtutem, & Vuisigotorum pacem, auxiliumq;, breui restitutũ iri existimantes: ab Honorio postularunt, ut pacem secum etiam ipse constitueret: ipsosq; inter se sineret bello detonare, & se inuicem lacerare: futurum prudentissimè memorantes, ut apud quencunq; fuisset uel clades, uel uictoria, Romanæ Reipub. restaurationi, amplitudiniq; accederet. Constantius deinde consors Occidentalis Imperij ab Honorio assumptus, Augustus declaratur. Qua prouectus dignitate, nihil duxit antiquius: quàm cum Vuallia Vuisigotorum Rege fœdera confirmata renouare: ut in Hispanijs, reliquis gentibus opponerentur. Itaq; illi Tolosam, cum aliquot Auxitanæ prouinciæ ciuitatibus permisit: quę omnis Regio Vasconia nuncupatur: quod nomen ad ætatem usquè nostram retinuit: licet magnam, ut conijcimus, mutationem in Prouinciæ finibus fecerit temporis longitudo.

Alani uincuntur.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Vuisigotorum, Ostrogotorumque gestarum, LIBER III.

¶ Constantio Imp. mortuo, Etius Magister militum dignitate repulsus, Hunos in Romanos excitat. Vuisigoti fidem Romanis seruant: Beticã dein recuperant. Caput. I.

REGNVM à Vuisigotis in Hispania constitutũ, firmante Constantio tum Augusto, initiũ iure noui operis deposcit. quòd illò Vuisigoti peruenerunt, ubi ingenti gloria finierunt: post captam Romam, post euastatam Italiam, nihil præstantius efficere prçualentes, quàm ut sedes quietas acciperent: & bello, paceq́ florerent. Quod quomodo factum sit, sequentia monstrabunt. Nam Constantio Augusto, post accæptam Augustalem dignitatem, breui ex hac luce migrante, Etius patricius, patre natus Gaudentio, ex Dorostana Mœsiæ ciuitate oriũdus, uir fortissimus, & rei bellicæ scientissimus, Magister militum declaratur: qui Burgundiones (Vuandalorum id genus erat, ut in Vuandalia ostendemus) nouos tunc primũ parantes motus, bello persecutus compescuit: Francosq́ iterũ Reni ripas insidentes, quòd Galliam irrupturi uidebantur, magna superatos cæde, repulit in Germaniam suam: & Alanos bello cœpit acerrimo agitare. Hi nanq́ post accæptam à Constantio Cçsare, adiutoribus Gotis, cladem, apud Vlyssiponem, sub umbra & titulo Sueuorum quieuerunt. Constantíj aũt morte audita, ad Emeritam reuersi, eam quærebant Galliciæ Prouinciam sibi in patriam retinere. Sed & Vuandali, atq́ Sueui, metu Cõstantíj liberati, pacis spẽ, uoluntatemq́ abiecerũt: in quam post Vuisigotorũ pacem erant procliues: & in Romanum Imperiũ coniurantes, arma iunxerunt: in Lusitaniam ad Emeritam ducentes, Alanis præsidio affuere. Etius itaq́ tanta irruente Barbarorũ mole territus, in citeriorem Hispaniam se recepit. Tulit eam rem grauiter Honorius: & Etíj causam iniustè existimans, ignauiæ subscripsit, quod necessitas facere cõegisset. Eamq́ ob rem Castinũ Comitem, genere Scytham, Magistrũ militũ, & postea Consulem declarauit: misitq́ eum Etio successorẽ. Nec diu post permansit Honorius in humanis. Quo sublato, Ioannes quidã, annitente Castino Consule, ac Militũ Magistro, inuasit Imperiũ: Etio non magnopere repugnante. quòd stirpi Honoríj, ob accçptam iniuriam, malè afficeretur. Putatur etiam, ob iniustã reuocationis notã, nouos, & omniũ Romanorum Imperio periculosissimos hostes Hunos inuitasse: Etius Magister Militũ.

cùm ageret apud Mœsios, unde paternã ducebat originem. Nec difficilè Huni monitis paruere: audita præsertim Vuisigotorũ gloria: & similibus prouocati succeſsibus, quos sibi de maioribus uiribus polliciti, facilè sedes mutauerũt. Vuisigoti tamen quod Constantij temporibus iecerant fœdus cũ Repub. Romana, seruauerũt. Et cùm satis quiescere nescirent: statuerunt bello finitimos agitare. Primam tamẽ expeditionem destinarunt in Vuandalos: qui in captis à se pridèm Hispaniarũ Prouincijs habitabãt. Quod cùm resciſſent, tremerentq́ Vuandali: inmutationẽ sediũ prætendere cœperũt. Quando Rom. Imperij fato expoſcẽte, Bonifacius Comes, & ipse in Aphrica à Sisulpho pressus, desperansq́ salutẽ, Genserici Vuandalorũ Regis auxiliũ implorauit: multa exorans prece, ut siue mallet stipendia, siue prædã urbiũ, siue ipsas Aphricæ urbes in præmiũ accipere: opem sibi aduersus Imp. præsidiaq́ afferret. Amplexus ilico fuit Gensericus oblatam conditionẽ: & Vuandalos cũ uxorib. & liberis, omniq́ suppellectili: factaq́ tot per annos in Gallijs & Hispanijs pręda, nauibus imponens, ex Betica Gadicẽsi litore soluit: nõ magis Bonifacio auxiliũ afferre, quàm nouas accipere sedes, in Aphricã nauigauit. Alani aũt, & Sueui mãsere apud captas p sortẽ Lusitanię regiões: quas sibi sperauerãt cõseruare. Paulò post, Vuisigoti relictã à Vuãdalis Beticã receperũt. In q̃ Alani, et Suevi, diuisis postea tẽporib. ad Vuisigotos protectores suos cõfugierũt.

¶ Alanos probat Salanos, hoc est, Saxones dici: Sicambros uerò Francos. Caput. ij.

ALANORVM nomẽ hac tẽpestate crebrũ est in historia: quòd Sueuis frequẽter iuncti, siue cũ Rhenũ transirent, siue cùm Gallias infestarent: siue cũ in Hispanijs Prouincias, iunctis armis accæptas in potestatem, sorte dirimerũt. Sueuorum quidèm natio & origo in Germania usq́ hodiè notiſsima est. Sed Alani qui fuerint, unde uenerint, nullus Scriptorũ quẽ legerim attingit. Ptolomæus in Asia longè ad Orientẽ, inter Scythicas nationes describit Alanos montes & populos. Sed an ea gens populariter egreſſa, nouas sedes quæsierit: nemo dicit. Gotorũ, Gepidarũ, Hunorũ: & postea Bulgarorũ, inde Vngarorũ, Turcarum (ut appellat Mela) nouiſsimè Tartarũ eruptiones tenemus certis autoribus: tempora signantur: nominant̃ Duces: unde, quo uenerint cõmemoratur. De Alanis autem, quando, aut quibus Ducibus sint egreſsi, nusquàm legitur. Vnde & uenio in suspicionẽ, Salanos fuiſſe olim scriptũ: quòd per errorẽ, ut fit, dempta litera, Alani, pro Salanis dicerent̃. Sunt aũt Salani, Saxones, qui Salam fluuiũ habitant, ubi miscetur Albi. Quod ut conijciã, adiuuat narratio de Francorũ origine: quos habitantes Sicambriam, dicit̃

Sueui. Salani, sunt Saxones.

Valen-

Valentinianus maior inmisisse Alanis subigendis: quòd inuijs paludibus tutarentur. Sicambri aût ipsi, sunt Franci Germani: non ut fabula prefert, populi Orientales ad Meotidem. Hi mouente Imperatore, inmissi sunt Salanis, ut Orosius exponit, hoc est, Saxonibus: qui inuijs paludibus tuti uidebantur. Nam Saxonum generi inhęret Frisiorum natio: quę locis palustribus ad mare demorat. Ergo testimoniû Orosij, iunctum Francorum origini, ostendit Salanos, non Alanos fuisse Saxones. Inopia Scriptorum, & error Antiquorum facit, ut diuinare oporteat in hisce rebus. Facilè patiar, ut ab afferente certiora refellar. Nam institutum meum ab origine fuit: alijs dare inquirendi, scribendiq; occasionem meliora. Ad institutum reuertamur. Sicambri, Franci.

¶ Atilæ Hunorum Regis expeditio maxima. Remenses horribili fame & clade obsidet, atq; urbe propellit. In Vasconiam deinde mouens. Caput. iij.

THEODORICVS in Vuisigotis post Vualliâ Regnû accępit: cum quo fœdera renouauit Etius, iam Romanis exercitibus iterû pręfectus à Valentiniano tertio, Constantij filio. Statim aût propositi sui etiam pœnitere cœpit: quòd Hunos excitasset. Nam Attila eius gentis Rex potentissimus, qui se natû ad terrendas & conterêdas gentes gloriabat: cû Bleda fratre, iunctis multis nationib. quas partim subegerat, partim in fœdere tenebat, mouit in Gallias. Tum Etius maiores cernens Hunorû uires, quàm quibus facilè resistere posset: per Italiam, Galliasq; exercitus côscripsit. Misitq; in Romanas prouincias, & ad socios Reges: ut fœderati omnes, adunatis uiribus, Romanæ rei adsisterent. Quibus persuasionibus adducti Burgundiones, Meroueus Rex Francorû: qui Clodioni patri successerat: & Rex à Romanis erat appellatus: Saxones, Riparioli, Lambriones, Sarmatæ ad fœdera in Atilam conuenerût. Contraxit uerò, & patrijs eduxit sedibus Atila, non Scythiæ modo populos, sed ad latissimam quoq; Danubij oram undiq; expositos: in quibus notissimi fuere, Ardaricus Gepidarû, Valemir, Theodemir, Vindemir Ostrogotorum Reges fratres: Marcomañi, Quadi, Heruli, & Thuringi: quę ad quingenta armatorum milia fuisse comperimus. Cùm igitur se ita comparasset Atila, Germaniam est ingressus: & ea incendijs, rapinis, cædibusq; uastata multis in locis, transiuit in Gallias. Monstrantur hodiè loca castrorum eius iuxta Traiectum, & in Flandria: Retinent quoquè loca nomen eius. Primò uerò in Remenses ducens, urbem eorum corona cinxit. At cùm ciues tamdiu resistere conarentur, quoad diuitias spontè in prædam permissuri, ab inmanissimo hoste seruitutem, internecionemq; deprecarentur: refractis subita ui mœnibus, irrupit Theodoricus Rex.

exercitus: tantaq; sæuitia, cædibus & sanguini indulsit: ut nec sexui pe percerit gladius, nec ætati. Eaq; in sæuitia in sanctum uirũ Nicasiũ urbis Episcopũ, ętate decrepitum, grassatum est. Ex cuius ore postquàm abscissum corpori caput iacebat: diuini eloquij Carmina ferunt audita. Post multas inde commissas minoribus in locis & oppidis cùm cædes, tum rerum omnium, etiam sacrarum direptiones: secunda ad Aurelianos Atila fecit castra. Dux erat interea in Vasconia Etius: & Romanis legionibus Theodorici apud Tolosam sedẽtis, Vuisigotorum què copijs iunctis, sociorum copias summo studio cõtrahebat. Quod cùm intelligeret Atila: primùm quid faceret, dubius fuisse fertur. Nam qui semper paruifecisset Vuisigotos, Alanos, Sarmatas, Saxones: ab Hunis sæpè superatos, fugatosq;: Gallos item, & Francos occidentales facilè spreuisset: nisi summam Etici uirtutem, ac rei militaris peritiã sibi cognitã timuisset. Conuertit ergò animũ homo barbarus ad gentis stoliditatẽ: & aruspice accito, exta ritu patrio inspici curauit. Aruspice aũt dubiũ prælium, ac magnam suorum cædem, sed primarij hostiũ Ducis necem portendi, renunciante: in prælium exarsit. Haud dubium: quoniam sublato, ut significari existimauit, Etio: si etiam maiorem exercitus sui partem amisisset, cum reliquijs copiarum, & supplementis, quæ facilimũ duceret comparare: orbis Imperio potiretũ. Qua spe adductus, omissa Aurelianorum obsidione, in Vasconiam duxit.

Nicasius Episcopus cęditur.

¶ Congressus belli, & cædes maxima describitur: quo Theodoricus Rex cadit. Caput.iiij.

OPPOSITI tales, tantiq; exercitus, quantos in Europam nunquàm conuenisse constat: in subiectis Tolosæ campis (Catalaunicos tunc uocabant) acies in hunc modum, prout refert Ablabius, struxere. Atila imbellem mulierum, puerorumq; turbam, inter carros, quorũ uis maxima exercitui suo inerat, ad proximos colles primùm semouit. Et inde structa apertis campis acies, sese cum Hunis suis medium locauit. Ostrogotos Reges fratres tres sinistro, Ardaricum Gepidam dextro cornibus præfecit. Structores aũt Theodoricũ, Etiumq; tardauit, Sigibaris Alanorũ Regis perfidia: quem resciuerũt ab Atila corruptum, constituisse: cùm primùm pugnam conseri esset cœptum, ex cornibus, in quorum altero locari sperauerat, ad hostes transire: ut laborantibus in prælio Romanis, & Vuisigotis, à tergo instaret. Veriti tamen Duces, ne si in perfidũ Sigibarem acerbius decernerent: Alanos pessimo loco & tempore abalienarent: & duplici damno eos, qui carerent, hostico adderẽt exercitui: dissimularunt. Sigibareq; quod fieret ignorante, municipij quod Tolosę proximũ obtinebat, portas ab extra obice munierũt: & stationes, ne Huni

Saxoniæ libro.1.ca.23.

Atilę instructa acies.

ne Huni possent ingredi, addiderunt: ipsum uerò Regem cum Alanis curarent acie media inter auxilia contineri. Theodoricus exinde cum Torismundo filio, & Vuisigotis, ne Ostrogotis concurrerēt, sinistrū: Etius cum Romanis, & Burgundionibus, ac Merouco Francorū Rege, dextrū cornua tenuere. Fortè erat in campo tumulus utrisq; castris pari spacio proximus: de cuius opportunitate, ut apparuit maxima, cùm utriusq; Duces exercitus certassent, occupauit Torismundus. Cōcurrentibus inde cornibus, prælıū est initū, pro numero & multitudine maximū, atrocissimumq;. Sed in tanta Barbarorū, quæ utrisq; castris erat colluuione, adeò multiplex, adeo uariū erat pręliū, ut nec ipsi qui aderant pugnatores intellexerint, quo ordine sit commissum. Cędem uerò inauditam, riuos, ac medio in campo sanguinis torrētem fudisse, scribētibus faciliter consentio. Quod necesse fuit accidere. Cùm hinc Romanæ legiones armis instructæ, tantam haberent in quam sęuirent inconditam, ac propè inermem hostium multitudinem: inde ardentes inter se summis odijs Scythæ, mutua feritate & sęuitia concurrissent. Dum autem recedentes Hunos, & in fugam conuersos, ardentiori animo insequitur Theodoricus: suorum magis pressura allisus, quàm hostiū ferro interfectus, occubuit. Et tunc prælium, quod ad serum diei erat cœptum, in dubiamq; noctem continuatum: interuentu umbrarum utrinq; diremptum est. Atila postquàm magna se cum clade superatum uidit: intra carrorū septa confugit: scutatisq; in circumitum, ut ualli speciem, pro carris stantes exhiberent, dispositis, sagittarios adiunxit: uim hostium, quę improuisa fieret, quoad acies inire ueretur, propulsaturos. Et ne aut uiuus in hostiū ueniret manus, aut mortuus careret sepultura: iumentorū clitellas in struem congessit: in qua, si durius quid accidisset, se gladio à domesticis confodi, & subiectus ilico flammis cremari iussit. Cæsa fuisse eo in prælio ex utroq; exercitu centum & sexaginta quinq; milia, qui minus q: ui plus. clxxx. scripserunt. Hic exitus erat Theodorici Gotorum Regis.

Congressus belli.

Theodorici mors.

Atilæ metus.

¶ Torismundus patri Regno succedit. Soluitur exercitus, Atila per Italiam sæuit: Aquilegiam triennio obsessam, tandem, licet diu illusus, expugnat.

CAPVT V.

TORISMVNDVS patri successit in Regno. Is mane inuentū Theodorici genitoris cadauer, Regij funeris pompa Tolosam deferri, & se à Vuisigotis Regem declarari, ac salutari fecit. Et conuenientibus ad Etij tentorium Ducibus, Etium Torismundus, cæterosq; exercitus Duces, ut uictoria uterentur, primus omnium est hortatus.

Torismundus Rex.

Etij consilium. hortatus. Sed Etio non minus Vuisigotorum, Alanorum, Sueuorumquè, & Burgundionum, ac Francorum, quàm Atilæ, & Hunorũ suspecta erat potentia: ideoquè alia mens sibi, aliudq́ consilium fuit. Hunos enim, Gepidas, & Ostrogotos, sicut opinabatur, eneruatos, & disciplinę militaris ignaros, uoluit cõseruare. Quia existimauerat, eo sublato exercitu, alios qui unà uicerant Barbaros, prouinciarum Imperij, assuetos direptionibus, & Romanam militiam propè edoctos, reddi Reipublicæ damno ac excidio fortiores. Hinc laudatum, inquè maximam spem erectum Torismundum, admonuit: ut fratrum, qui domi manserant, ambitioni occurreret: ad suscipiẽdamq́ paterni Regni gubernationem, festinus accederet. Quod cùm ille libens facere pergeret: cæteri Principes ac populi, qui Romana secuti erant Signa, Etio dimittente, in patriam sunt reuersi. Atila postquã tanto tremore, quantus non magis ipsum, quàm eius inuaserat exercitum, sese uidit liberatum: in Tungros, Trecenseq́ duxit: ac maxima edidit incendia. Procedensq́ in pristinas sedes, suppleuit lacerũ exercitum: atq́ in Italiam contendit. Quacunq́ incedebat, oppida & urbes direptionibus & incendio uastabat. Per Illyricũ aũt tendens in Italiam: nihil in medio reliquit intactũ. Imperatore Orientis Martiano ad tantum motum quiescente: ad Italiæ principia Dux Valentiniani limitaneus copias suas opposuit uenienti. Sed nihil erat ea tempestate tam magnũ, quod posset Atilæ impetũ remorari. Igitur retrocessit Dux limitaneus: Aquilegiamq́ communiuit. Fortiter oppugnatur: sed fortius defenditur. Cingitur obsidione: multis uijs tentatur irruptio: sed uigilanter ab Romanis legionibus tuetur. Ad ultimũ fame expugnare contendit, firmata obsidione: quæ durauit in triennium. Et cùm iam pertæsum esset Hunis tanti temporis: cogitarentq́, obsidione laxata ulterius progredi: Rex urbem ut solebat speculaturus obequitans, uidit ciconiam pullos efferre. Et conuersus in proximos, Cernite inquit, aues uenturi præscias, iam peritura urbe pullos educere. Igitur oppugnatione instaurata, urbẽ capit. At uerò iam ante prouiderant Ciues affectibus suis: ut uxores, filios, & senes suos, cum thesauris in Gradensem insulam deportarint: quo & ipsi ingruente necessitatis articulo profugerent.

Atilæ sæuitia.

Aquilegia trib. annis obsessa, capitur.

¶ Venetorum origo. Atilæ coniugium. Torismundi in Gallijs erga Atilam uictoria: eius item fratrum suorum insidijs, mors. Caput. vi.

TRADVNT Veneti, idq́ ex archiuis Aquilegiensis Ecclesiæ accępisse contendunt: cùm cernerent Ciues, ob inopiam panis, urbem diutius tenere non posse: nocte statuas per murum dispositas, propugnatorum specie constituisse; & illo aspectu, diu

Stratagema

diu lusisse Hunos, donec abirent. Aues aūt cùm insiderent stantium in muro capitibus, rem prodidisse. Tum effractas portas, urbem solo æquatam, itidem in uicinas urbes sæuitiæ exercuerunt: ut omnis earum partium Nobilitas in paludes confugiens, initiū fecerit Venetiarū per ea tempora. Mediolanum præda fuit Hunorum, incendium etiā non euadens. Inuidens Hunus Gotorū gloriæ: quòd Italiam, & urbē Romam peruaserunt: cùm idem cogitaret, deterritū ferunt exitu Alarici, qui non diu superstes fuit irruptioni. Sed tamen fluctuantem, & ancipiti sententia secū confligentem, Leo summus Pontifex legatione populi functus, auertit: ut iter retrò flecteret. Abscedentē eunuchus Honoriæ uirginis, quæ germana erat Valentiniani tertij, filia Constantij & Placidiæ: quam frater incluserat aulæ: Atilam adoritur, ut uolētem coniugio deposcat. Nec diu opus erat, propensum in libidinem Regē stimulare. Igitur missa ad Imperatorē legatione, puellam deposcit coniugem. ni detur: rediturum Italiæ excidio. Qua (ut quidam scribunt) missa, cum solenni apparatu nuptias Atila celebrauit. Tantumq; uini lætus hausisse fertur: ut apoplexia, cū cruore de naribus profuso strangularetur. Alij uerò scribunt, reuersum in patriam, Imperatori Orientis minas intulisse. quòd promissum à Theodosio militiæ donatiuum non acciperet, uenturum se excidio Prouinciarū. Et tamen aliò intendit exercitum. Galliarū illi amor inhæserat: ut profligatis Alanis, Vuisigotisq;, sedes ibi firmaret. Itaq; armatis agminibus eò contēdit. Qua profectione crediderim illi occurrisse agmen sanctarum ab urbe Roma Virginum, Vrsula Duce, quod apud Agrippinam coloniam martyrio consecrauit. Torismundus cùm audiret Hunos in Gallias iterū contendere: Alanisq; primùm minitari, præuenit Atilæ incursionem. Iunctisq; copijs suis ad Alanos, prælio excipit uenientem. Nec alius erat quàm prioris pugnæ exitus. Nam uictus, turpiter lacerum in Pannoniam reduxit exercitū. Torismundus dum post uictoriam ægrotās, sanguinem de uenis iuberet minui: ab Astaldo cliente, quem fratres eius submisere, dolo peremptus est. Sed iam uicina morte dolos comperiens, apprehenso pedū scabello, proximos excerebrauit. Ille tamen intentatam à fratribus mortem obijt. Dignissimus uita. quòd & militari prudentia singularis, & animi magnitudine tanto par Regno solus uideretur. Extinctum fratres Regis tumulo decorauerunt.

Venetorū origo.

Honoria Atilæ despondetur.

Gallias obsidet.

11000. Virgines.

Vincitur Atila à Torismundo.

Torismundi mors.

¶ Theodoricus, Riciarium Sueuorum Regem bello deuincit. Athiulphum Sueuiæ Præfectum capite plectit. Regis illis electionem admittens, tandem fatis cedit. Caput. vij.

THEODORICVS frater Regno succedit: uir satis animo

Theodoricus Rex. II.

animo ualens, nisi quòd ambitione Regnum præoccupare, quàm expectare malebat. Sed quòd ille fecit fratri, patitur ab affine. Siquidèm Riciarius Sueuorum Rex, non contentus Gallicia quam insederat: uicinam Lusitaniam, & omnes Hispanias sub iugum mittere cogitabat. Adiuuit illũ Regni Gotici, mutato Rege, commotio. Solent enim Regnorum initia turbida esse: unoquoq; rebus nouandis intento. Theodoricus comperta affinis sui insolentia, Legatos mittit: commonefaciens, ut suo cõtentus, alienis abstineat: ut mutuis se potius uiribus inuicem tueantur ab exteris, quàm intestino bello uires comminuant. Ille per insolentiam altius animo euectus, remandat. Satis se diu quietũ alienis paruisse imperijs: aduentasse tempus, quo suis auspicijs rem gereret. Nisi pateretur se in longinquos imperiũ perferre: statim se uenturum Tolosam: & de illa secum confligere. Theodoricus Gotorum Rex dissimulanter iactantis uerba accœpit: at interim comparatis copijs, quas armis iussit esse expeditissimas, mouit in affinem, Sueuorũ Regem. Concurritur ad Vbbium amnem, qui Asturiam præterfluit: ibiq; fortiter pugnans, iustior Gotorum pars superauit. Riciarius Sueuorum Rex, cernens uictoriam hosti inclinare, fuga sibi consuluit: arreptaq; nauicula, petit altum. Sed tempestas nusquàm transire passa fugientem, reiecit in littus. Ille uel suis manibus, uel hostium, incertũ, omnino tamẽ perijt, perfidiæ pœnam luens. Theodoricus uictor, ubi hostem occubuisse comperit, receptui cani iussit. ut parceret Sueuorũ reliquijs sub tributo uicturis. Quibus præfecit fidum hominem Athiulphum. At illum dominandi libido, & Sueuorum alieni Imperij pertæsa suggestio impulit, ut Regi suo rebelles proderet animos. Rex aũt missis cum Duce copijs, quos sufficere arbitraretur: exeuntem in pugnam facilè uicit. Captus autem ludibrio est habitus, quòd mallet Rex esse ridiculus, quàm Præfectus sub potẽti Rege magnificus. Igitur ob perfidiam, ille capite plexus, temeritatis pœnas persoluit. Sueui autẽ submissis suæ partis Sacerdotibus, ueniam supplices postulauere, erratorum culpam in Præfectum rejcientes. Theodoricus non auersatus, ueniam permisit poscentibus. Additq;, ut quoniam alieno imperio subesse non paterentur, sua de gente Regem erigerent, sublimiori eius Imperio pariturum. Alacres Sueui, & Vuisigotorum Regis magnificentiam prædicantes, suæ sibi gentis Regem creauerũt. Qui tranquilla temporum pace gauisus, suis quidèm præfuit, sed superiorem Gotorum potestatem recognouit. Per quę tempora Theodoricus, tertiodecimo Regni suo anno concessit in fata.

Riciarius uincitur & perit.

Athiulfus plectitur capite.

Sueuorum supplicatio.

Regñ Sueuiæ origo.

¶ Euricus fratri succedit, quo tempore Romani à suis turbabantur. Aruernam Galliæ ciuitatem deuincit. Succrescunt Goti.

CAPVT

CAPVT VIII.

EVRICVS tertius ordine frater, tertio loco decedentibus fratribus Regno sufficitur. Cuius perindè Regnum quietē uidit. Quia Romani uersis in se armis, non permittebant sibi foris militare: dum domesticis impliciti perturbationibus, in se arma conuerterant. Multi enim ad Romanum adspirauêre Imperium, post occisum Valentinianum: quem miles Etij, nuper iussu Imperatoris perempti, trucidauit. Hinc Maioranus, Inde Antonius sceptra corripuêre Romana. Nec multò post Olibrius quidam Imperare contendit. Nepos deinde. Et post omnes Augustulus: qui Occidētis fuit Imperator nouissimus. Vacabatq; exinde occidentale Imperium per annos plus quàm trecentos: usquè ad Carolum Magnum Germanorū, Francorumq; Regem maximum. Quæ etiam res audaciam fecit Genserico Vuandalorum Regi, iam Aphricam tenenti: ut missis literis, nuncijsq;, inde moueret Ostrogotos: Inde Vuisigotos, inquietas tenere uicinas prouincias. ut Romanorum uires proximis rebus implicitè Aphrica auerterentur: ipseq; quietus regnaret. Quo etiam tempore, Odöacer Rugiorum Rex, intrauit Italiam: primusq; exterorū Imperio tenuit eandem per annos quatuordecim. Quod in Vuandalia nostra sumus executi. Euricus cùm interdum partibus studeret ad Imperium contendentium: Britonem Regem auxilio properantem Antonio, qui se Imperatorem gessit, prius quàm Romanis se cōiungeret, armis repressit: & fugere compulit ad Burgundionum Regem, ea tempestate Romanis fœderatum. Quem persecutus Euricus, Aruernam Galliæ ciuitatem armis cœpit. Ita per quamcunq; occasionē Goti paulatim se propagauêre. Nam Torismundus Hispaniam citeriorem, & Galliæ ciuitates extra Burgundionum, Francorumq; ditionem, ac ultra Ligerim constitutas: Lugdunensem uerò Anitrę prouinciam, usq; Massiliam Burgundio occupauit. Et solam Narbonensem prouinciam, cum his quæ Ligerim inter & Rheni fluenta sunt, tunc tutatus est Gernandus quidam Romanus: qui & ille Præfectus à Valentiniano fuerat constitutus. Hoc est ergò illud tempus, quo Romani Hispanias, Galliasq; amiserant: nec unquàm postea recuperauêre. Et in Gallijs, Francorum, Germanorum, & Burgundionum, Vuandalorum, & in Hispania, Vuisigotorum orta sunt Regna noua: quorum Gotorum quidem Regnum iamdudum euanuit: Burgundionum ex Regno, in Ducatum prouenit. Quod quando, & per quem factum sit, in Vuandalia commemorabimus. Francorum autem Regnum mirificè per Gallias & Hispaniarum partes propagatum, usq; hodiè efflorescit. Nam Anno qui nunc est post decimum Millesimus Quingentesimus,

Euricus Rex.

Rom. Imp. turbatio.

Genserici uafricies.

Odöacer Italię uictor Vuandaliæ lib. 1. cap. 35. & 36.

Euricus in Britonem.

Romani qn̄ Hispaniam & Galliam amiserunt.

Año.1510. Mediolanū à Ludouico Franciç Rege captum.

tesimus, Ludouicus Rex, Mediolani Ducatum in Longobardia deditum, accæpit: cùm Ludouicus Dux, odio suorum declinans, cum thesauris profugisset in Alpium claustra, sub Romanorum Rege Maximiliano delitescens.

¶ Hunorum interitus, & Ostrogotorum fœlix successus describitur. Valemir apud Scythas bello perit.

CAPVT IX.

HOC loco intermissa paulisper Vuisigotorū commemoratione, ad Ostrogotos nobis ueniendū est: qui per hæc tempora primùm apud Constantinopolim, deinde per Italiam multo tempore claruerunt. Et quidèm Valemir, & Vindemir fratres (quorum succesionem superiori libro explicuimus) Atilæ Regis Hunorum potentiam auxêre: cùm interessent magno illi prçlio in campis catalaunicis, Atila post aliquot annos in patria defuncto, primi sese in libertatem uendicauêre: subtrahentes colla iugo Hunorum. Eorum exemplum exinde secuti sunt Marcomanni, Quadi, Heruli, & Turingi. Ita minoratis Hunorum uiribus, minus poterant filij. Hernacum ergò, & Euricum Atilæ filios, ne patris exemplo restitutis uiribus tyranni fierent, memoratæ gentes reliquerunt. Quod cùm ipsi Hunorū Reguli ægrè ferrent: in Valemirem, & Theodemirem Ostrogotorum, & Ardericum Gepidarū Reges, seditionis autores, arma sumpserunt: conatiq; sunt, incautos eorum exercitus adoriri. Sed ad primos qui apparuere motus, Ardericus Gepidarum Rex congressus Hernaco: illum triginta armatorum milia habentem, prçlio superatum interficit. Valemir autem, Theodemirq;, suis arma corripere iusis: tanto in Euricum incubuerunt pugnandi ardore: ut fractis Hunis, magnaq; cum occasione repulsis, Regulus intra Scythiam fugerit: & semper Huni arma sumere in Ostrogotos formidauerint. Motus interea conciuerãt in Constantinopoli Aspar patritius, genere (ut ferunt) Gotus, qui ut Ardubarem filium Imperatorem faceret: fretus fauore Ciuium, Leoni Imperatori tumultū in urbe conciuit. Sed Imperator renouata classe, quam in mari habuit expeditam: capto Aspare, & Ardubare, pœnas ex illis sumpsit. Quo motu comperto, Ostrogotorum quos diximus Reges, qui Hunis Atilæ filijs superatis, in Pannonijs consederãt ad Danubium: hactenus quieti, Illyricum uastauêre: nec prius quieuere, quàm Leo Imperator Pannonijs, Mœsiaq; permisis, induciarum fœdera cum illis inijt. In quorum obsidem, Imperator Theodoricū, Theodemiris ex Arilena concubina filium, accæperit. Tuncq; Valemir illis inuisus inducijs, nihilq; permisis ac datis sibi prouincijs, ab Imperatore timens, duxit in Scythiam. Vbi commisso cum Scythis prælio,

Atilç mors, & filij.

Hernaci casus.

Valemir cadit.

prælio, occisus est. Sicq; Theodemir frater, Ostrogotarum, permissarumq; à Leone Prouinciarum, Regno solus potitus est.

¶ Imp. Leonis singulare liberalitatis exemplum. Theodoricus Sarmatarum Regem Bakach, adolescens prosternit, Moritur Rex Theodemir quietus.

CAPVT X.

THEODEMIRE solo ex fratribus superstite Rege, Theodorici patre: cùm intellexisset Leo Imp. gentẽ ipsam, quam impossibile duceret superare: statuit in Romani Imperij amicitiam, liberalitate, beneficioq; allicere illos. Theodoricum itaq; unicum Theodemiris filium, tale munus nequaquàm expectantem, ex obside liberum remisit: Regis indumento, comitatuq; deductum. Accępit libens Theodemir tantum munus, & quod tacentem Leonem desyderare intellexit: induciarum fœdera, in optimam Reipub. pacẽ commutauit. Quinetiã Theodemir ipse, reducis filij læticiam cumulaturus, eum in Sarmatas cũ copijs misit. Qui adolescens impiger, annum tunc duouigesimum agens, transito Danubio irruit improuisus: & Rege illorum Bakach interempto, uictor ad genitorẽ in Mœsiam est reuersus. Hæc quidèm tunc apud Constantinopolim Imperatorem acta. Et erant Ostrogotarum per tempora Theodemiris Regis quietissima omnia: qui felici pace compositus, in gente sua obdormiuit.

Theodemir Rex.

Stratagema

Mors Theodemiris.

¶ Theodoricus Rex maximis honoribus à Zenone Imp. ornatur: commendato sibi pop. Rom. & tota Italia; in quam ferro sibi uiam facit. Caput. xi.

THEODORICVS patri surrogatur in Regnum: maioribus, ut mox apparuit, natus Imperijs: q Romanos magna sibi, & dulcissima consuetudine, in Cõstantinopoli notos adamabat. Hinc quoq; ad Zenonem tũc Imperatorem uocatus, eò se contulit, facilitate qua Leo illũ remiserat genitori. Constituit uerò Imperator, Theodorico Regi & exercitui stipendia, & patriciatus dignitatem: insignitoq; Regi, equestrem statuam ex ęre in palatio locauit. Fuit (ut conijci datur) aliquot annos Theodoricus apud Zenonem. Sed quantocũq; ibi fuerit tempore, Ostrogoti sui licet stipendia acciperent: & Pannonia insuper, Mœsiaq; Prouinciæ, non ad uictum modò, sed ad gentis opulentiam necessaria suppeditarent: angebantur tamen, & animi eorum discrutiabantur: quòd audirent alios ex Scythiæ, Danubijq; claustris, secum, uel ante profectos, opibus & gloria florere: Vuisigotos, Sueuos, & Alanos in Vasconia, Aquitania & Hispania, Vuandalos in Aphrica, Burgundiones in Gallijs: & dæmum in Italia Herulos & Rugios. Tantis itaq; precibus, iurgijs, atq;

Theodoricus Rex.

Honor Theodorico exhibitus.

Ostrogotorũ ambitio.

comminationibus apud Theodoricum institerant, ut eorum importunitati ultra nequiuerit reluctari. Hic Theodoricus rupto quo tenebatur pudore, animorũ gentis suæ ferociam, primùm Imperatori indicauit: quòd omnibus abundans rebus, florensq́ꝫ, nesciret quiescere. Et tamen postea à suis uictus, petijt: quod Imperatoris ac Reipublicæ cõmodo æquè, ac suorũ importunitati opinabatur satisfacere. Ostendit enim: quòd si Italia, & urbs Roma sibi permitteretur: futurum, ut aut Ostrogoti sui, cum Herulis & Rugijs pugnando delerẽtur: ac Imperium tanto stipendiorum onere leuarent: aut uictores essent: sicquè Herulis atqꝫ Rugijs inimicis Imperio, barbaris ad internecionem cæsis, ipsi Ostrogoti, emolumento Reipub. honoriq́ꝫ in posterũ sine stipendio forent. Ea Zeno cùm ad Senatũ retulisset: peruicit sententia: non æqua solùm forè, sed ultrò offerenda, quæ Imperio (prout longa experientia edocuit) affectius Rex Theodoricus duxisset, postulanda. Itaqꝫ Zeno Theodoricum sacro honestatũ uelamine: quod erat tunc maximũ à Principe factæ concessionis stabilimentum: dimissurus Senatum, illi populũ Romanum, & Italiam commendauit. Mouentem uerò cum Ostrogotis Theodoricum, prius quàm Pannonijs educere, & Noricum ingredi posset, aliquandiu distulerunt & distinuerunt ingentis illius Atilæ exercitus reliquiæ. Siquidèm Stratilia Gepidarũ Rex, qui erat Arderico defuncto surrogatus: & postea Busaris Bulgarorum gentis, Danubij accolæ Dux: illum in itinere sunt aggressi: & in maximas aliquando adduxerunt difficultates. Vicit tamen præstantissimi Regis Theodorici perseuerantia: & illis prælio sic superatis, maximoq́ꝫ affectis incommodo, uiam sibi ferro aperuit.

Rema, & Italia Theodorico commendatur.

¶ Theodoricus uictorijs clarus, Rauenna tandem dedita, Odöacrem, cum filio & Primoribus, seruatis Herulis, interimi iussit. Italia tota, & Roma potitus.

CAPVT XII.

THEODORICVS ingressus Italiam, ad Sontium Aquilegiæ dirutę fluuiũ castra communiuit. Eò Odöacer, qui omnes eius motus anno ante habuit exploratos, paratissimũ adducens exercitũ: sese illi tam propinquus opposuit, ut castra solo amnis alueo sint dirempta. Primus tamen pugnandi copiam fecit Theodoricus. Et cõmissum est prœliũ: in quo post multam cædem mutuò illatam, superauit Ostrogotus. Odöacer uerò ad Padũ, cuius oppida & uada classe, prę sidijsq́ꝫ cõmunierat, delatus: eum in locũ ubi nunc est Hostilia Veronensiũ: de fuga substitit. Destitit uerò insequi Theodoricus: & Veronam ducens, eam dedentibus ciuibus breui cœpit. In qua præsidijs firmata, prædã ubiqꝫ factam, impedimentaq́ꝫ, ea ratione constituerat depo-

Superatur Odöacer.

Veronam Theodoricus capit.

deponere: ut Odöacrem quocunq; fugeret, expeditior sequeretur. Sed Odöacer copijs breui reparatis, in campos processit latissimos Veronæ subiectos: & copia pugnandi facta, Theodoricum lacessiuit. Eduxitq; item Theodoricus fiducia plenus, & prælio acri Duces fortissimi dimicarunt. Tamen Odoäcer, qui lacessiuerat, ab auxilijs Padi accolarum desertus, succubuit: atq; etiam fugatus, maiorē eorū qui secum in pugna permansère partē amisit. Inde Romam petens Odoäcer, cùm portas occlusas, ciuesq; de mœnibus repugnare uidisset, suburbiorū ædificia, agrumq; latissimis fœdauit incendijs. Romani nanq; de Theodorici aduentu ex Cōstantinopoli facti certiores, ipsum iam ut dominum expectabant. Qui quidèm Theodoricus omnibus transpadanis Italiæ ciuitatibus, oppidisq; breui potitus, Mediolani cōstitit: & exercitu auxilijs aucto, Romam in Odoäcrem ducere constituerat. Odoäcer cōmeatibus, quos Romani in Vrbem, minutaq; oppida conuexerant, deficientibus: Rauennā se contulit. Ei tamen Odoäcri, populos Italiæ pertentanti, consenserunt plurimi: in quibus fuère Signorū suorum desertores Padi accolæ, Atusa Flaminiæ, & Æmiliæ Præfecto, magnæ autoritatis uiro, in spem maximā præmiorū, si uicisset Odoäcer, adducti. Id cùm exploratum habuisset Theodoricus, cursu uictoriæ retardato, sese intra Ticinū communiuit. Cùm uerò Odoäcrem sese Rauennæ continere comperisset: animo est auctus: & matre, sororibusq;, ac Ostrogotorū mulieribus, cum impedimētis, et imbelli multitudine in Ticino (cuius urbis mœnia arcemq; cōmunierat) relictis, Rauennā duxit. Cœpit aūt ilico oēs Prouinciæ ciuitates, oppidaq;, quamprimū ea adijt. Præter Ariminū, & Cesenā. Odoäcrem uerò, & Rauennā per trienniū obsedit: castris secundùm littus ad oriētalem plagam, in loco cui Candiano nūc est, tumq; erat nomen, ea ratione firmatis: quòd posita pariter ad Cesenam castra, inde faciliter tueretur. Fiebant tamē ab obsessis crebræ eruptiones. Traditq; Agnellus in uita Ioannis Episcopi: quòd Theodoricus egredi ausum Odoäcrem, bis iuxta Cesenam iusta acie uicerit in campis Candiani. Qua elatus uictoria Theodoricus, ilico Ariminum successit: eaq; urbe breui potitus, Dromones in Ariminensi portu captos, misit ad Rauennatē portū, Bidentis amnis, qui tunc Porcellio dicebatur. Nam apud classem urbem tunc erat maior partus, omniū Italæ celeberrimus. Sunt aūt Dromones uerbo Græco Nauiculæ subductiores, tabernaculis undiq; ad propugnacula, castelliúe, speciem cōmunitæ. Itaq; Theodoricus Porcellionis ostio Dromonibus clauso, partem copiarū in insulam, quam Bidens amnis, paludsaq; Padus, & mare efficiunt, locauit. Ipse cum cætero exercitu Rauennam in circuitu obsedit. Vnde ad tantam rerum penuriam in ur-

Secundo superatur Odoäcer.

Rauennam Theodoricus obsidet.

Ariminum capit.

Dromones nauiculæ.

be deuentum est: ut sordida, maligniq; saporis herbas, clausi mandere cogerentur. Qua impulsus difficultate Odoäcer, hortante Episcopo, deditionem fecit. Ingressus est autem Rauennam Theodoricus, Episcopo Ioanne cum clero, & Sanctorum reliquijs obuiàm procedente. Continuitq; Odoäcer eo die: & postea in palatio, quod dicebatur Hilantum, Rauennæ tunc insigne: sperans quod cum Theodorico solenni fœdere pactus erat, aliquã particulam sibi, & Herulis attribui possidendam. Sed Theodoricus missis qui illum, & filium adolescentem, Primoresq; gentis interficerent: Herulorum plebem conseruauit. Breui exinde omni Italia, & post Roma, summo Senatus, & populi Romani applausu, potitus est.

Rauẽña dedita Theodorico.

¶ Rauenna Theodoricus secedit, paci summoperè studens, pietate & zelo plenus, decreta Reipublicæ describit honestissima. Caput. xiij.

THEODORICVS ergò omni Italia, & Roma potitus, omniũ quos Italia et Roma pertulerat exterorũ Regum mitissimus fuit. Quod quidèm statim initio Regni, unico in negocio ostendit. Siquidem mittens sanctũ Epiphaniũ Ticinensis Ecclesiæ Episcopũ, in Burgundiam: ingentem illi pecuniarũ uim ex publico fisco dedit: quarum impendio redempti sunt, & in patriam reuersi multa mortaliũ milia, ex his, quos Gundebaldus Burgundionũ Rex in prædam abduxerat. Autor est Agnellus, Epiphaniũ sanctitatis suæ meritis, & singulari prudentia, ab immani Gundebaldo obtinuisse liberationem sex miliũ captiuorũ: qui in sum̃a precij à Theodorico dati, non fuerant comprehensi. Theodoricus uerò, siue Romanorum fidem adeò duxerit suspectam: ut uitam illis suam cõmittere dubitauerit: siue ut Imp. Constantinopolitano, & alijs exteris Imperij inuasoribus propinquior habitaret: Romani Senatus curę & gubernationi reliquit: sedemq; Regni Rauennæ constituit. Ostrogotis aũt sub Theodorico Romam, & Italiã sum̃a in pacis quiete habentibus, Franci Regnum suũ adaugebant. Sed hæc alibi. Theodoricus Rex, licet Rauennæ sedem habuerit: amauit tamen, ornauitq; urbem Romam: & multa publicè prouidit, ac neglectę instaurationis, supra fidem eorum qui barbarũ fuisse meminerunt, maximam suscępit curam. Quod qui à fideli & copiosissimo teste uoluerit certius intelligere: legat Cassiodori eius Epistolarũ Scriptoris uariarum libros: in quibus uidebit, ipsum Regem Religionis Christianę, sacrorũ locorum, ceremoniarumq;, & Pontificũ Romanorum dignitatis curam gessisse. Senatui sæpènumero commendauit loca Vrbis cùm sacra, tùm etiam à Maioribus summis uiris Reipub. fundatoribus frequentata. Præfectos, Architectosque

Opus Theodor. in captiuos pium.

Epiphanij Episcopi sanctitas.

Theod. Regis religio, & cura Reipub. Rom.

què instituit sacris ędibus: Capitolio, Palatio, Thermis, Theatro, Cloācis, Aquæductibus, & cuiusq; opificij officinis, in pristinā formam, melioremue restaurandi. Præfecit uigiles, qui curam die, noctuq; susciperent: ne Vrbis ornamenta, Statuæ, & ingeniorum monimenta ex ære, aut marmore excisa, exportarentur. Sepulchrum Augusti in ualle Martia, Tiberim inter, & uiam Flaminiam, instaurari mandauit. Et Amphitheatri, quod iam maiori ex parte corruerat, saxa, non moueri, nisi in solam murorum Vrbis instaurationem, prohibuit. Statuas Principum æneas, aut marmoreas, equestres, pedestresq; nominatim multas, & generali edicto omnes iussit conseruari: adhiberiq; curam, ne illę interirent, quibus fides posteris assereretur: uiros fuisse pręstantissimos, uirtuti magis, quàm fortunæ innixos: per quos, in id magnitudinis Res Romana creuit. Legesquè & instituta seruari: malos ciuitatis mores à sanctioribus corrigi: omnia deniq; (excepta militari disciplina) ad uetustam Ciuitatis, quam primus Reipub. oppressor Cęsar sustulit, formam redigi optauit. Spectacula proprijs suis Fisci pecuniis, ex uetusto more edi, & alia munera publica exhiberi uoluit. Et cùm aurum, argentúmue in nummos signari suis temporibus oporteret, nullum ipse signum aliud, quàm stante Repub. consuetum, cudi passus est. Vt autem ciues, uel nouis erigendis, uel instaurandis uetustioribus ędificijs, maiorem haberent commoditatem: calcarias in quibusdam Italiæ insulis fieri procurauit, calcemquè postmodum ciuibus, quorum principia ædificiorum cernerentur, sine precio est largitus. Prohibuit autem edicto, & curam impendit attentiorem, ne quis Romanus, aut paterna origine Italus, nedum militaret, sed ne arma domi haberet. Saionibus (ut ipse appellat) ex Ostrogota gente, per Vrbem, regiones Italiæ constitutis, qui Præfectorum, Centurionumquè uice fungentes, gentiles suos, in pace & ocio, à ciuium & prouincialium iniuria prohiberent: educerentquè in turmas & phalanges: cùm bella, aut tumultus ratio postularet. Simili pietate usus est erga uniuersas Italiæ Vrbes. Quod maximè ostendit edictum adhuc (ut ait Blondus) extans: in quo ciues iubet toto anni tempore, pręterquam tribus messium, & autumni mensibus, ciuitates & oppida frequentare, obire munera, quibus antea quietissimis REIPVBLICAE temporibus consueuerant. Non solùm enim agrestes tunc, sed etiam honesto nati loco, motibus fatigati, quibus tamdiu Italia iactata fuerat, rura incolebant. Papiæ, & Modœciæ, quæ oppida post Rauennam amauit, Palatia Arimini sancti Stephani, & Rauennæ sancti MARTINI in cœlo aureo basilicas, Spoleti quoquè amplas ædes, magno sumptu ædificauit. Sipontinam Ciuitatem, iam tùm in ruinam uergentem,

tit instauraretur, tributorũ uacatione donauit. Appiani balnea, quæ ager Paduanus habet, muro concludi, ædesq́ superædificari curauit.

¶ Rauennæ origo, Theodorici item Regis ac suorum matrimonia narrantur. Caput. xiiij.

QVIBVS, alijsq́ bonis artibus præstans Princeps, effecit: ut per omnes Regni sui annos (excepto extremo) & Roma, & Italia, Octauij Augusti, aut Traiani, Adriani, uel melioris cuiuspiam Principis tempora non desyderauit. Et cùm Roma ipsa ab inclinatione cœpta, paulisper sub illo Rege respiraret: creuit interim, & opibus aucta est Rauenna. Nã licet uetusta esset: quę (ut Plinius est autor) Sabinensium ante Vrbem conditam, fuit oppidum: tamen primũ habuit incrementũ sub Augusto Cęsare: qui apud eam classem tenuit, perpetuò anni tempore expeditam: quò aut subitis in tumultibus, aut destinatis in bellorũ apparatibus, Illyricum, Epirum, Macedoniam, Achaïam, Propontidem, Pontũ, Cretam, Cyprũ directa nauigatione celerius petere posset, quàm si ex Vrbe, aut alijs Italiæ littoribus soluisset. Fuitq́ maxima Rauennę amplitudinis accessio oppidũ Classense: quod militum, turmarumq́ eius classis causa, à mercatoribus, conuenisq́, secundùm portus Candiani littus ædificatum: multis fuit postea annis populo, & quidem diuitè frequentatum. Rauẽnam item à Tiberio Claudio Germanico cinctam fuisse muro, qui nunc extat, indicant literæ ad portam ciuitatis. Sed hæc alibi. Super omnia Theodorici Regis pacatam urbem Romam, Italiamq́, Regentis mora tanto tempore illic facta, multũ profuit huic Vrbi. Quandoquidem præter ędem beati Martini, de qua diximus, columnis marmoreis è Constantinopoli, & alijs marmoribus, tùm ex Vrbe, ex palatio Pinciano, tùm etiam aliundè auectis, Rauennam Princeps prædictus ornauit. Qui Aquæductum quoq́ eiusdem ciuitatis, cuius nullũ extat uestigiũ, instaurauit. Prospexit etiam prudentissimus Princeps Theodoricus, externarũ gentium, à quibus solis tunc sibi in Italiam timendum fuit, irruptionibus: & Herulis, post occisum Odoäcrem, ut ostendimus conseruatis, nouum Regem constituit. Cuius nomen nõ exprimit Cassiodorus: quem Regem cum suis Herulis, in extremis Italię partibus, apud Augustam prętoriam, & sub Alpibus, Apenninoquè habitare permissum, ipse Theodoricus in filiũ adoptauit. Clodouei Regis Francorũ filiam, nomine Adelfledam, Theodoricus in uxorem accæpit. Sororem uerò suam nomine Amalafredam, Honorico Vuandalorum, & filiarũ unam Alarico Vuisigotorum, alteram Gundibaro Burgundionum, neptemquè Amalabergam Hermimfredo TVRINGORVM Regibus, in matrimonio coniunxit.

Rauenna olim Sabinensiũ urbs

Theodorici Regis, & suorũ desponsationes & matrimonia

Euchario

Euchario etiā nobili ex Baltorū prosapia oriundo, qui Veterici fuit filius, tertiā filiā Amalasuintam in uxorē tradidit. Quo Genero per aliquot quibus supuixit años, tanq̃ filio usus fuit. Possedit uerò ex prisco Romanorū Principū instituto, administrauitq́ Rom. Imperij prouincias Occidentales: quæ à nullis dictarū gentiū Regibus tenerent. Necdùm enim unq̃ cum Francis, Burgundionibus, & Vuisigotis bella susceperit: sed eos, aliosq́ exteros Imperij oppressores, quòad potuit simul in pace continuit: missis Oratoribus, qui cum Epistolis, quę extant, ne aliqua inter eos nata dissensio, Cōstantinopolitanis Imperatoribus, Romanisq́ uiam faceret ad iura Imperij readsumenda.

Quibus gentibus Theodoricus Rex superatis, Imperium Occidentale auxerit. Caput.xv.

SED in Hispanijs nulla ui armorū, quod quidèm lectū sit, captis: inde eum scimus aliqua tenuisse: quòd Cassiodori extāt decreta, ad Hispaniarū gubernationem edita. Extant & literæ ad Magistratus in illis constitutos datæ. Quanquàm suspicari posit: gubernationē Hispaniarū inde processisse: qa is Princeps suscępit curā Vasconiæ eripiendæ Francorū manibus: & postea pro Generi filio conseruandæ. Cùm enim Clodoueus Francorū Rex (quod suo loco ostendet infra) Alaricū Vuisigotorū Regem, in campis Vaglodensibus interfecisset: Vasconiamq́ cum aliquot Hispaniæ partibus accæpisset: Theodoricus Rex arma induit in socerū, pro Generi ultione. Quo in bello Franci ad.xxx. hominum milia desyderati sunt: qui Vasconiā, Hispaniamq́, pro Amalrico Alarici filio, non paruo tempore gubernauit. Siciliam uerò, & adiacētes Italię Insulas, Dalmatiā, Liburniamq́, & Illyrici partē in Adriaticū uergentē, armis obtinuit. Duxitq́ paratissimā expeditionē trans Alpes, et Prouinciā Romanā primùm. Post Rhodano transmisso, Narbonensem Galliā, ac ea Galliarū loca, quæ extra Burgundiā ad Teutones ꝑtinēt, exceptis Aluernis, Regno suo adiecit. Quas quidèm Prouincias, ciuitatesq́, Theodotus nepos eius, qui postea fuit tertius gentis Ostrogotæ Rex, multo tempore administrauit. Extatq́ Theodorici Epistola, per quā Arelati mœnia iussit sum̄a diligentia instaurari. Pannoniam itē Sirminensem, tanto prius tempore ab exteris laceratā: & Noricos (qui nūc sunt partim Austrani, partim Boiarij, Regno suo adiūxit. Quibus Prouincijs Colossum ciuem Romanum, à Senatu Romano Præsidem dari uoluit. Nam post eius ex Thracia profectionem: Bulgari relictis sedibus, quas ad Danubij ripas secundum Pannonias & Noricum habere consueuerant, tunc Thraciam deuastabant. Nec poterat tunc resistere Imperator Zeno: cùm propter cæteram Imperij debilitatem, tùm quia

Hispania.
30000 Francorum Theodor. cædit.
Sicilia.
Dalmatia.
Liburnia.
Illyricum.
Alpes.
Galliæ partem.
Pannonia.
Norica.

Italiæ claustra. tùm quia temporibus illis Constantinopolitana urbs maximo cõflagrauit incendio. Quinetiam Theodoricus futuris prouidens temporibus, claustra Italiæ, ab ipso Alpium maritimarum initio, usq; ad Tridentinos montes, attribuit Gotorum Proceribus inhabitanda. In tramitibus autē, per quos ipse, & cæteri exteri erant ingreßi, oppida excitauit: ciuitate, cui nunc Tridento est, eratq; tunc nomen, muro cincta, & Veruca arce, ad Norici & Italiæ fines, eo in loco cui nunc Montifalconi est nomen, à fundamento ædificata.

¶ Pacem sub Theodorico, tandem Pontificis summi electio turbat. Caput. XVI.

HACTENVS quieta Romanis sub hoc Principe fuêre tempora. Initium autem turbationis ab ipsis exorit̃, in Romani Pontificis electione. Nam Anastasio decedente, scinditur populus in binas sententias. Nam alij, quorum sententia finaliter præualuit, utpote maiori subnixa ratione, Symmachũ uoluêre Pontificē: Alij uerò Laurentiũ quendã præferebant. Delata res est Rauennã ad Regem Theodoricũ. Et quamuis in Ecclesiasticis rebus, suũ non esse iudiciũ agnosceret: conciliandis tamen partibus operas impendit: & Symmacho quidèm Rom. Pontificatũ, Laurentio minorem esse dandũ arbitrabatur. Composita pax uidebat̃: sed tartarea Romanis incesit insolentia, ad tumultũ redeuntibus. Inuenit utraq; pars Cõsulares defensores: sed Symmachi partem fouentes, solæ innixi defensioni, ab uindicta & iniurijs abstinuere. Laurẽtij uerò propugnatores, parem in uirgines ac sacerdotes inmanitatem exercuêre. Multũ innoxij sanguinis profusum. Nec quieuêre tumultuantes, quòad superesset Idolum cui studerent. Cùm uerò Symmachus coràm Synodo se de obiectis purgasset criminibus: una omnium uoce damnatur Laurentius.

Scisma.

¶ Ad Vuisigotos redit Autor. Alaricus eorũ Rex, ab Clodoueo cadit. Cuius uindictam sumens Theodoricus, 30000. Francorum prosternit. Caput. XVII.

VISIGOTORVM commemorationem Regũ aliquandiu intermissam, locus hic deposcit. Nam hoc tempore multũ apud eos innouatũ est: translatæ sunt itē Regni sedes. Nã Alaricus Eurici filius, patri decedenti surrogat̃ in Regnũ: tenuitq; per años aliquot, quę accęperat paternę ditionis. Huic filiã dedit Theodoricus Rex Italiæ. Qua affectione deuinctus, cùm Clodoueus (quē alij uocant Ludouicũ Francorũ Regem. erat enim binonius: quę res errorem legenti creat) Siagrium Romanũ, Ducē Suesionis urgeret bello: & ille tanto impar Regi, bello uinceretur: confugit ad Vuisigotorum Regem Alaricum, Theodorici Romanorum & Italię Regis Generũ. Ille

Alaricus Rex cadit.

Ille confugiētem defendit. Inde omnem belli molem in se uertit. Concurritur utriusq; gentis totis uiribus. Sed tum cadente Alarico, cedunt Goti. Franci uictores, usi uictoria, uictos perurgent Tolosa, & quicqd intra Pyreneum est cedere: urbes & oppida Franci sumunt in deditionem: Alias ui captas, diripiunt. Theodoricus Italiæ Rex ubi comperit: pro Genero bella suscepit in socerum. Tenebat enim filiam Clodouei coniugem. Missoq; Duce cum expedito exercitu, graui bello Francis congreditur. Cæsa sunt tum uno in prælio Francorum. xxx. milia. Sed tamen urbium & oppidorum ditioni Franci non cedebant. Itaq; ex hoc die augustatum est Gotorum in Hispanijs Regnum. Francorum clades.

¶ Amalricus patri succedit. Clodoueus Francorum Rex, Vuisigotos cum Aluernis superatos, Arrianę heręsi, non minus quàm Genti inuisus, uindicat. Cuius audaciam Theodoricus Italiæ Rex refrænat. Caput. xvi.

AMALRICVS admodum puer, cæso patri surrogatur in Regnum Vuisigotorum, aui materni uiribus defensus. alioqui insolenti Francorum Imperio resistere non ualens. Assiduè enim Franci Vuisigotis infesti permansere: propter Arrianam hæresim, quæ in ea gente diu permansit. Clodoueus autem postquàm ad Christi confessionem peruenit: synceram, & catholicam induit religionem: non minus ob CHRISTI honorem Arrianis, quàm incredulis infensus. Cùm graui prælio urgeretur, diuo Martino, cui insederat, caballum deuouit, si uictor euaderet. Voti compos factus, Martino diuo equum obtulit: & pręcio constituto, centum aureorum, cum equus dimitti non uideretur, ducentos impendit: & tum iumentum iam liberum sequitur expectantem. Tum Rex, Bonus inquit Martinus adiutor est, sed stipendio pręciosus. Procerum quoq; consilio apud Parisios habito, cùm satis de gerendo bello esset constitutum, uouit basilicam Principi Apostolorum (quæ nunc eius in ciuitate insignis uisitur) si uictoriam de fidei hostibus obtineret. Igitur Vuisigotis Aluerni, originem suam in Italos referentes: Romanæ Reipub. fidem ad ea usq; tempora seruaturi, tùm etiam bello adhæsere. Ideoquè Apollinare quodam Romano, qui dudum apud Aluernos fuerat, hortante: Vuisigotorum, ut diximus, partes sunt secuti. quoniam eis seruauerāt pacem à Constantio Comite constitutam. Commissumquè est prælium: in quo Vuisigotis & Aluernis superatis, utriusquè partis Ductores cæciderunt. Secundum id prelium misit CLODOVEVS Theodoricum filium suum ex ancilla susceptum, in Albienses, Rutenosquè Vuisigotorum subditos: ac in Aluernos, ut diximus socios. Quibus subactis, & Fran-

Amalricus Rex.

Clodouei Religio.

Vincuntur Vuisigoti à Francis.

& Francorum Regno additis, in Tolosam adhuc caput Regni Vuisigotorum, Vasconiamq́ue, quod proximè diximus, Theodoricus arma conuertit. Amalricus uerò, quem Alaricus unicum habuit filium, sese intra Pyreneũ communierat. Quarè licet Tolosam, cum paternis thesauris, & Vasconiam amiserit: Hispaniam tamen ulteriorem, cum Pyrenei saltibus prout pater possederat, defensauit. Cunq́ue pacem obnixè peteret: procliuis in illam primo fuit Clodoueus: & tamen paulò post Arrianam hæresim audiens, in Euglosina, & Burdegalla ciuitatibus, magis quam alibi in Vuisigotorum Regno feruere: eas egressus ciuitates cœpit: diripuitq́ue, & cæde Vuisigotorum, ciuiumq́ue qui hæresi abrenunciare diutius recusarunt, commissa, Episcopos & illis catholicos instituit. Ea cùm essent Imperatori Anastasio renunciata: gauisus est, ultionem de Vuisigotis Imperij sui euersoribus esse sumptam temporibus suis. Et ob eam rem benè gestam, Clodoueo Regi tunicã blacteam, epistolasq́ue misit: in quibus eum Patricium, Consulemq́ue appellauit. Erat Turonis Clodoueus, quando tantũ ab Imperatore Romano munus accæpit. Quare uotis ritè solutis, post solennes Christianorum cerimonias, eam induit uestem: & sedens in equo, numos in multitudinem, quæ magna ex Francorum Regno ad id solenne conuenerat, dispersit. Acclamauit uerò hunc multitudo: non patritium fore, & Consulem solùm, sed Augustum etiam Clodoueum. Qui ea sociatus pompa, Parisios accedens, eorũ urbem tunc primo Regni sedẽ Francorum, prout in hunc diem est, seruatum forè constituit. Quæ intellecta Theodoricus Ostrogotorum Rex, tunc in Italia potẽtissimus, ægerrimè tulit: uel quia soceri Clodouei audaciam damnauit: uel, quod magis est uerisimile, indignè tulerit, tantam illum cum Romanorũ Imperatore amicitiam coniunxisse, super omnia uerò, quòd nepotem ex filia Amalricum, patria possessione depulerit. Itaq́ue Theodoricus coãctis lectissimis quibusq́ue militibus, qui ad. 80. armatorum milia fuêre, maiori parte ex Gepidis: Ilbiam Comitem præfecit Ducem. Eiquè in Vasconiam ducenti, occurrerunt Franci, quos Clodoueus prouinciæ illius præsidio deputauerat. Commissum est autem prælium utriquè exercitui periculosissimum. Superiores autem fuerunt Itali Regis copiæ: & Francis, qui in Vasconia erant. xxx. hominum milibus profligatis, magnaq́ue parte cæsis, recuperata est pro Amalrico, defuncti Alarici filio Vasconia, quam illi certo tempore Theodoricus, prout supra diximus, proprio Ostrogotorum præsidio defensauit. Quia uerò exercitus, quem Ilbia Ostrogotus, in Hispanos Vuisigotos duxerat, per Liguriam transiens, eam afflixerat prouinciam: Tribunus aliquot annorum Ligustinos frumenti copia ex horreo publico donauit. Quo in tem-

Arrianæ sectæ ultio.

Victoriæ Pompa.

Francorum clades.

in tempore ut aduersus omnes motus, qui per Hispanias, aut Gallias orirentur, paratior foret: naues omni in maritima Italiæ ora, nouas fieri, & Rauennam duci curauit idem Rex Theodoricus.

¶ Theodoricus Arriana secta infectus, Pont. Ro. Ioañem cum Symmacho, Boëtio, & Romanis aliquot, tyrannide necat. Tum uitam & ipse finit. Caput. xix.

THEODORICVS autem Italiæ aliâs Rex optimus, labem unam Religionis non emendauit. Nam Arrianam hæresim, quam ex Valente Imperatore, omnis ea natio imbiberat, pertinaciter seruauit. Iustinus aũt Imperator, hęresum radicibus per Orientem extirpandis intentus, Eiecit oẽs sectæ illius Episcopos: priuauitq́ commissis Ecclesijs sacerdotes. Tulit eam rem grauiter Theodoricus Arrianus. Hinc optimos ciues Romanos Symmachum, & Boëtium suspectos habuit: eosq́ exacto Consulatus anno, deferentibus Opilione, et Gaudentio factiosissimis ciuibus, Papiam relegauit. Quo in tempore Theodatum nepotem, ex Narbonensi prouincia reuocans, Etruriæ præfecit: cuius prouinciæ nonnullas illi urbes attribuit iure proprio possidendas. Et ne Romani ciues ob Symmachi & Boëtij relegationem, de solita benignitate diffiderent: Rex Senatui permisit, unum ex gente patricia mitterent, Theodato in Narbonensi prouincia successorem. Et tamen eo qui secutus est anno, Ioannem summũ Pontificem, Agapitum, & Patritium Consules, ac Theodorum, ac Importuium, alterumq́ Agapitũ, Senatores, præstantissimos ea tempestate uiros, Roma eijcere, & omnino tollere constituit. Idq́ ut aliqua simulatione tectus faceret: ipsos Legationis nomine misit Constantinopolim ad Iustinum Imp. Vtq́ eam Legationis simulationem melius concinnaret: Ecclesię Rauennatis Episcopum, ipsis Oratoribus adiunxit. Fuit uerò Legationis sum̃a: ut agerent cum Iustino Imp. de Episcoporum, Sacerdotumq́ eiectorum restitutione. Qua denegata, aut diutius dilata: sese cominatus est, omnem Italiam, & urbem Romam cędibus et incendio uastaturum. Appulsa Constantinopolitanæ terræ naui, quę tantos detulerat Oratores, Iustinus cum cleri & populi pompa obuiam est progressus: ad Pontificisq́ pedes prostratus, illum pro DEI Vicario adorauit. Is summus Pontifex, maximis honoribus introductus: mandata simul cum Romanis consulibus, Senatoribusq́, & Rauennate Episcopo exposuit. Quibus ab Imperatore auditis: magna utrinq́ dicentium, audientiumq́ commiseratio oborta est. Hinc fidei causa, si Arriani tolerarentur: Illinc Vrbis, & Italiæ desolatione, si impio Regi non satisfieret, animos distrahentibus. Vicit tamen grauissimorum in quibus timor Domini sanctus permaneret, uirorum sententia:

Theodoricus Rex Arrianus.

Theodatus.

Tyranni ingenium.

Legationis Theodoricus summa.

Humanũ, frugiq́ cõ silium.

tentia: postponendam, quæ ad tempus in integrum restitui posset, si dei causam: Vrbis & Italię saluti: quarum populos gladio occisos, nulla posset Principum, nulla Pontificum, aut Consulũ potentia restaurare. Sic dimissurus Oratores Iustinus, ut in illorum honore suo item consuleret: à Ioanne Pontifice, Consulibus Romanis, Senatoribusq́ subministrantibus, uoluit coronari. Adduxerunt uerò impensi effusius Pontifici, & Romanis, à Iustino honores, Theodoricum maiorem in suspicionem. Et qui prius summa dignissimus laude, tot per annos, melioribus quos ante acta tulissent secula, Principibus Romanis æquari meruit: ad extremum uitę, flagitijs se inquinauit. Nam tentos Rauennæ Ioannem Pontificem, Consules, & Senatores Romanos, famis cruciatu in carcere occidit. Boëtium uerò, & Symmachum in Papia, ubi aliquot exulauerunt annis, iussit iugulare. Quo tempore Eclesius Rauennæ Episcopus, ab infausta illa Legatione reuersus, Basilicam sancti Vitalis, quæ nunc Rauennæ insignis uisitur, simul cum Iuliano Argentario exędificauit. Factum autem uidetur, in crudelitatis, qua Theodoricus mores suos uerterat, ultionẽ: ut apoplesi; siue ut uult Agnellus, uentris profluuio interierit: nonagesimo octauo die postquàm Romanus Pontifex Ioannes, & Romani illi obierant: atq; anno duodequadragesimo, postquàm Italiæ dominio potitus erat. Quanquã Procopius in belli Italici aduersus Gotos principio refert: Theodorico post occisos Boëtium et Symmachum cœnanti, cùm esset caput piscis oblatum, horrendam in illo uisam Symmachi faciem: quæ labro inferiori mordicus apprehenso, sibi toruis oculis minaretur. Eoq; consternatum pauore, Regem incidisse ægritudinem, in qua lęuitatem suam confessus fuerit: quòd scilicet Pontificem uirum sanctum, & cum eo alios insignes Romanos ciues, tunc maximè præstantissimos uiros, Symmachum & Boëtium, ad perditorum hominum suggestionem occiderit: & paulò post eam confessionem expirauerit. Simile, certiusq́ testimonium inflictæ subitę mortis Regi Theodorico, ad pœnam iniquitatis, affert Sanctæ Ecclesię Doctor Gregorius, in Dialogo, ubi scribit: Solitarium magnæ uirtutis uirum, apud Lipparim insulam in eremo habitantẽ, qua die functus est Rauennę Theodoricus, Goto cuidam nobili tunc dixisse: uisam à se Theodorici Regis animam, quæ à Ioanne Rom. Pontifice, & Symacho, quos per id temporis occiderat, in ollam Vulcani mergẽda portaretũ.

Theodorici in Pont. Max. & Legatos tyrannis.

Theodorici mors.

¶ Amalasuinta, cum Atalarico octenni filio, qui primis iuuentutis annis per educatores facilè corrumpebatur, Regno succedit. Verùm, mortuo Iustino Imperatore, in se ductores filij, morte animaduersum est. Caput. xx.

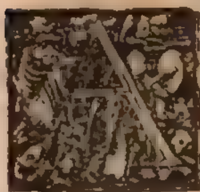
MALASVINTA filia Theodorici, uidua, cum Atalarico filio suo, quem ex Euchario Ostrogoto magnæ Nobilitatis uiro susceperat, octauum ætatis annum agente, in Regno successit. Adhibuit uerò prudēs Regina singularem in subditos cùm humanitatē, tùm districtionis moderationem: quæ cum Gotos sæuerè ne quenquā lęderent, contineret: laxiore quàm Theodoricus fecerat gubernatione est usa. & inter alia quæ rescidit à genitore facta, filijs Symmachi & Boëtij patrimonium reddidit. Sed Atalaricū filium ea erudiri, et Romanorum moribus & disciplinis imbui diligentia curare cæpit: ut facilè inoptimum Principem fuerit euasurus: nisi tres Goti illius educatores, rapinis quibus assueti erant, inhiantes prudens id Reginæ consilium præuertissent: Non placere Gotis dicentes, eorum Regem sub præceptoribus uiuere: formidinē sibi per uerbera, minasq; incutientibus: cùm econtrà expediret, uitam inter Gotorum duriciem acturū, omni solutum maiorum reuerentia, interq; cōęquales uiuentem, arma & equos tractare: qbus animi uigor, generositasq; à maioribus accępta, indies augeatur. Quę cum Amalasuinta, Barbarorum insidias timens, libenter audisse simulasset: Atalaricum paulò maioribus permisit educandum. Tametsi sodales, puerum omnibus statim uitijs infecerunt: matri tamen obsequens erat. Quod cùm Gotos educatores suos terreret, Iustini optimi Imperatoris uirtus, in quam Theodorico etiam potentissimo Regi, ut ostendimus, suspectā, Romanos, Italiæq; populos respicere formidarent. Hinc pacē cum Francis, Vuandalis, Vuisigotis, Burgundionibusq;, et alijs exteris à Theodorico paratam, communi consilio conseruauerunt. Turbauit uerò hanc Reginæ et Nati concordiam mors Iustini Imp. quæ ad finem primi illorum Regni añi, Lampadio et Orreste consulib. secuta est. Siquidē ea in rerū, animorumq; commotione quam Principum mutationes efficiūt: Atalaricum sodales, metu Imperatoris liberati, facilè in lasciuiorem uitam trausuersum egērūt: adeò, ut nedum matrē non audire, aut alloqui dignaretur. quin potius parari illi insidias pateretē. Quibus artibus cùm se priuari Regina Regno uideret: Theodatū primùm sibi ex gente Amala consobrinum, multas per Etruriam ciuitates tenentē, & eam administrantem prouinciam: qui & ipse pueri seductoribus consentiret: coërcuit, pecunijs mulctatū, dissoluendis Etruriæ populis: à quibus repetundarum fuerat accusatus. Inde filio Atalarico cū sodalibus Romæ relicto, Rauēnam se contulit. Et cùm nequiret filium à perniciosa uita reuocare: quod proximum fuit, trés Gotorum Proceres, qui malorum consiliorum puero suasores erant, interfici curauit. Eam autē dicit Procopius,

Amalasuinta Regina.

Regiæ iuuentutis seductores.

Iustini Imp. mors.

Iustiniano Imperatori, quē Iustinus ex sorore nepotē reliquit successorem, suasisse Italiæ recuperationem. Quod cùm à prudentis fœminæ, quam omnes Scriptores summis efferūt laudibus, uita & moribus abhorreat: & nullus alius uel tenuiter innuit: uerò simile non uidetur.

¶ Atalarici Regis mores & Decreta. Caput. xxi.

Atalaricus Rex.

ATALARICVS ergò pauló adolescentior, Theodorici ex filia nepos, cōtempta matre, gubernacula præripit. Sed hūc inquinatissimis fuisse moribus, testantur Scriptorēs. Cassiodorus autē, illum omnia in exemplar aui Theodorici gessisse: & quandoq; etiam melioribus consilijs, cùm etiam illius Epistolarum magister esset, testatur. Siquidem licet Arrianus esset: Bonifaciū, et Ioannem, cui etiam Mercurio nomen fuit, summos Pontifices: quos sua habuerūt tempora: non solùm ipse prosecutus est fauoribus et honore, sed et à Romano Senatu, ac Populo honorari curauit. Decreta cuius extāt. De Episcopis à Romano Pontifice, & nullo alio orninandis. De rebus sacris à nemine distrahendis. Et demum, De Ecclesiastica libertate sæuerius conseruanda. Ciues etiā Romanos, & Italię populorum urbes frequentare: ac bonis Artibus operam dare edixit. Stipendia in urbe Roma liberaliū Artium, Præceptoribus quod multis annis fuerat neglectum, constitutis: et inchöatam à Theodorico publicorum Vrbis ædificiorum instaurationem, adeo continuauit: ut marmora oportuerit aliunde aduehi, quę in ruinis incæperāt deesse. Nec quicquàm ab eo conijcimus perperam factū: prę ter Opilionis, Symmachi & Boëtij delatoris, sublimationē, ad Comitiuā sacrarū largitionū: quę uideē fuisse Ærarij prefectura. Titubauit tamen ad extremū pueri Regnū: ob Francorum, Burgundionumq; in Italiam aduentum. Qui hunc maximè in modum fuisse uidetur.

Cassiodorus ab Epistolis Regis

Atalarici decreta.

¶ Atalarico uita functo, Regina Theodatum Regni consortem aduocat: qui Italiam externo hoste pulso, liberat. Caput. xxij.

CLODOVEO Francorū Rege mortuo, Clodomir, Childebertusq; eius filij, in Regni paterni diuisione, partes Burgundionū Regni, Alemannorumq;, quas occupauerat Clodoueus: & quæ què in Alpibus ad Italiam spectant. Theoberto eorū nepoti, quē in Regem Metensibus constituerūt. cùm illi benè uellent: ipsi locis cedentes, regendā, possidendamq; dederūt. Is itaq; Theobertus adolescēs, rapinis pridèm assuetus, utpote quem Theodoricus pater, in Alemannorū expeditiones duxerat: Prouinciā Romanā, cuius caput est Massilia uexauit: quę Regis Italici esset. Quod cùm intellexisset Amalasuinta: ad Reges Francorū mittit: pericula ostendēs, ab Imp. Iustiniano

Metensium Rex Theobertus.

Iustiniano tunc florente imminentia: si Romanæ Reipub. Prouinciarum inuasores, præsertim Italiæ propinqui, bellis inuicem dissiderent: fœderaq; inter Atalaricum filium, & Theobertum fieri impetrauit. Etsi uerò qualia fuerint fœdera, non satis compertũ habeamus: tamen constat, Theobertum, Romanam Prouinciam in uim ipsorum fœderum tenuisse. Accessit etiam pueri Regis incomodis: quòd Theodatus, ob acceptam à Regina Amalasuinta iniuriam: & quia Francos, Burgundionesq; uicinos Italiæ solos timeret: cum Iustiniano (prout Autor est Procopius) egit: ut Italiæ receptã per Etruriam, manus inijciens, pecunijs se ditaret: quarũ adminiculo, ociosam in Constantinopoli uitam ageret. Sed eam Reginæ animi perplexitatem, et Theodati cogitationes, in noua mutauit consilia, Atalarici Regis obitus. Octauo enim quàm cum Regina matre Regnum assumpserat año, defunctus est. Tunc Amalasuinta commodius sibi processurum gubernationem arbitrata: si quempiam assumeret adiutorẽ: Theodatum ex gente, ut diximus, Amala, sibi consobrinũ, ad se uocauit: & multis in eam sententiam dictis: ut facilè potuerit homo cupidus, illatam mulctæ iniuriam anteactæ uitæ potius, quàm Reginæ simultati attribuere. Illum post reconciliatam gratiam, Regni consortem declarauit. Erat uerò Theodatus Latinis, Græcisq; literis eruditus: & inter Philosophos, quibus operam impederat, Platonem maximè sectabatur: qui, ut asserit Casiodorus, temporum suorum historiam scripsit. Cæterum qui omni in uita iners, inconstansq; fuisset: tunc ætate iam grandior, adeò imbecillis, eneruusq; fieri cœperat: ut nulli rei magis, præterquàm cumulandæ pecuniæ, cui auidissimè inseruiebat, uideretur idoneus. Et tamen Regina impellente, unicũ inito Regno edidit uirtutis munus. Nam dùm Amalasuinta ipsum in Rauenna Regni consortẽ forè constituit: Theobertus Metensium Rex, Burgundionum multa armatorum milia in Liguriam, atq; Emiliam, Alemannorum uerò in Venetiam misit: in quos delatus est cum Gotis, Italisq; militibus Theodatus. Et licet multo minora fuerint, quàm de se per literas Casiodori ipse prædicat: utranq; tamen gentẽ, nõ sine illorũ cæde Italia expulit: atq; etiam misso exercitu, quem utraq; in expeditione habuerat, Prouinciam Romanam per Legatos receperat. Tegebat autẽ multum ipsius Regis ineptias, uirtus Reginæ, omnia administrantis.

Atalarici mors.

Theodatus Rex.

Auaricia Regis.

¶ Theodatus Rex, Reginæ solertia mirè prouectus, eam licet immeritam exilio relegat, ac truculenter interfici procurat. Caput. xxiij.

THEODATVS ergò, quia illum Amalasuinta thoro dignatur, Regni consortiũ meruit: & pro Rege cũcta

Theodati prouectus. Rex ipse administrauit: consilio, ut diximus, prudentissimæ Reginæ. Hinc illa processisse uidentur, quæ Cassiodori Epistolę ostendūt prouisa prudenter. Pax à Iustiniano Imperatore, & pariter à Francis Regibus, Theobertoq; nepote: per datas multiplices Epistolas, missosq; Oratores, etiam ex Senatu enixius petita. Hinc sumi Pontificis ueneratio: & suscępta accuratius cleri, sacrarumq; rerū protectio. Hinc aduecta magnis sumptibus à Constantinopoli marmora, quibus Romā ornauit. Hinc liberalitas processit, qua in Ligures, Æmiliensesq;, & Venetos usus fuit. Ipsis enim populis, ob accępta à Burgundionibus, Alemañisq; damna, tertię partis unius anni annonam, ex publico est largitus: quam quidèm annonā Ligures, et Æmilienses ex Terdonensi, Papiensiq;: Veneti ex Taruisino, et Tridentino horreis accęperunt. Hunc etiam Regem, scribit Cassiodorus, elephantos tunc ex ære, uia sacra, ad naturalem bestiæ magnitudinem extantes, qui ruinam minabantur, instaurari iussisse: ea ut uidetur ratione: quòd populi Romani conduceret animorū seruandę generositati: si pueri, adolescentesq; bestias intuerentur, in quas Maiores pugnare nō horruerint, decori inseruientes. Sed cùm Theodatus rapinis, pro ingenij sui uitio, manū apposuisset: dissuasissetq; illi primò: posteà etiā obstitisset Amalasuinta: mox homo perditissimus, sum̄a ingratitudine usus, eam in lacus Vulsinensium insulā relegauit: occidiq; permisit à filijs & agnatis Gotorū Procerum, quos Atalarici corruptores, Reginam ostendimus interfici curauisse. Tulerunt eam mortē ęgerrimè non Ostrogoti modo, sed & Romani, Italiq; omnes: ut si aliquis apparuisset, ad quem tunc summa rerum deferri potuisset, fuerint, à Rege defecturi. Fuit nanq; mulier illa (si Cassiodoro credimus Autori grauissimo) inter primarias, rarissimasq; annumeranda. Quam ille dicit uidere, uenerandam: audire loquentem, fuisse miraculum. Quæ Græcis, Latinisq; literis egregiè imbuta erat. Omnium gentium, nationumq;, quæ Romanum inuiserant Imperium, linguam, ex illarū uernaculo uocis sono loquebatur. Eā uerò tantæ grauitatis, tantę in simulando & dissimulando prudentiæ prædicat fuisse: ut cùm discholos, insolentésq;, & crassiores cōpescere curaret, nullam illi ab ea offensam perpessos & dicerent, & sentirent. Vnde tantam comparauerat autoritatem, tantum sibi conciliauerat omnium amorem: ut rem illi odiosam com̄isisse, si etiam nulla timeretur pœna, nefarium duceretur. Ita illius morte post factū consyderata, Theodatus anxius, Ostrogotis proprio timētibus periculo, maximè memorantibus: existimare cœpit, quantum emineret periculum, si Iustinianus sumpta occasione necis Amalasuintæ, cuius uirtutem dilexit, Italiam inuaderet.

Reginæ relegatio, et interitus.

Eius laudes.

Pro

¶ Pro placando Iustiniano, Legationem Constantinopolim Rex mittit Agapitum Pont. Max. Euticianæ hæresis, coactæ electionis, pacis, & annonæ caritatis fit mentio. Caput. xxiiij.

ITAQVE placaturus Imperatorē, inter multas quas ad illum, uxoremq́ Theodorā dedit Epistolas, unam accuratius scripsit: in qua Romam, Italiamq́ loquentes facit: pacē optimo Regi, doctissimo Principi, Romę et Italię amantissimo, patri, mitissimoq́ Domino implorarent. Et cùm esset uisum, in tanto timore suo, parum Senatores Romanos mittere Oratores: Agapitū etiam Pontificem summum misit. Nec tamē illum commeatu in uiaticū iuuit. ut bonus Pontifex, uasa aurea, argēteaq́, ex beati Petri sacrario sumpta, fœnori subijcere, quò pecuniā ab usurarijs acciperet, sit coactus. Quem cùm Iustinianus summa ueneratione in Constantinopolim deductū, de Euticiana hæresi interrogasset: orta est inter eos de rebus fidei ultima dissensio. Iustinianus enim ab Antonio Constantinopolitano Episcopo seductus: petijt eam labē à sumō Pontifice confirmari. Cui nedum dissensit Agapitus Pontifex, sed magno resistens animo, illum pro Iustiniano appellans Diocletianū, resipiscere fecit: & Antonio hæresis fautore eiecto, Mennam in Constantinopolitanū Episcopum ordinauit. De pace uerò, cū mandata Pontifex exposuisset: ita adulanter & simulatè respōdit: ut posthac nimis sibi securus Rex Theodatus uideretur: multaq́ sit ausus, quæ illius statū ad ruinā pertraxerunt. Siquidē Agapito quamprimū Romam redijt defuncto, Clerum Romanū (quod nullus ante illū tyrannus intentauit) Theodatus Rex, in Electionem quam faceret, illata ui, cōsensum promittere coēgit: & pecunia per pactionem accæpta, Siluerium Pontificē creauit. Qua ex re cùm maximā conflasse inuidiam, & multos se delatū Constantinopolim isse compe riens: incæpit melioris uitæ institutionem populo ostendere: Tributis alicubi imminutis: & omnibus liberatis, qui fisco obnoxij, aut delicti in Rempublicam comisi causa in custodia tenerentur. Eius tamen ineptissimi, & omnibus inuisi Regis conatus maximè inanes reddere cœpit annonæ penuria, per uniuersam Italiā orta, Cuius multò minorem, quàm Vini suscæpit curā. Nanq́ audiens in Veronensi agro Acinaticū esse uinū, saporis, odorisq́ suauissimi: magnā eius uim, sumō cū Fisci impēdio Romā aduehi curauit. Vinū etenim illud, asserit Cassiodorus, colore purpureo fuisse Regiū, sapore pręcipuū: dulcedo cuius ineffabili suauitate sentiebat: cū tn̄ interim tactus eius dēsitate pinguesceret, ut carneus liquor, uel potio edibilis uideret. Sed anonę penuriā subleuandę causa factū est: ut ad Tribunos maritimos Venetiarum dederis

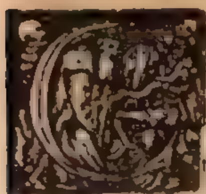
Iustinianus fectæ Euticianæ.

Siluerius Pont. Rom.

Vinum Acinaticum.

rum dederit Epiſtolam, quæ nouæ urbis Venetæ paulò ante inchöa-tæ, prima incrementa, qualia fuerint, ante oculos ponit: & haud ſecus deſignat, quàm ad tanti populi, tamq́ excellentis urbis oſtendendam originem, tunc à Caſsiodoro, à Rauēna oriundo, & qui locum inſpexerat, perſcripta fuiſſet.

¶ Theodati Regis, ad Venetos Epiſtola, pro annona ſibi mittenda. Caput. xxv.

VM itaq́ miſiſſet Theodatus Rex in Hiſtriam Laurentium quendam, procuraturum annonam, quæ Rauennam adueheretur, exercitibus & Italiæ populis diſtribuenda: dictis Venetiarum Tribunis in hæc uerba ſcripſit. Data pridem iuſsione cenſuimus, ut Hiſtria prouincia, uini & olei ſpecies, quarum præſente anno copia indulta perfruitur, ad Rauennatē feliciter dirigeret manſionem. Sed uos, qui numeroſa nauigia in eius confinio poſſidetis, pari deuotione grata prouidete: ut quòd illa parata eſt tradere, uos ſtudeatis ſub celeritate portare. Similis quippè erit utriq́ gratia prouectionis, quando unum ex his diſſociatū, impleri non permittit effectum. Eſtote ergò promptiſsimi ad uicina: qui ſæpè ſpatia tranſmittitis infinita: per hoſpitia quodammodo ueſtra diſcurritis, qui per patriam nauigatis. Accedit etiam cōmodis: quòd uobis aliud iter aperitur, perpetua ſecuritate tranquillum. Nam cùm uentis ſæuientibus, mare fuerit clauſum: uia uobis panditur per amœniſsima fluuiorum. Carinæ ueſtræ flatus aſperos cùm expaueſcunt: terram cum ſumma celeritate contingunt. Putantur eminus per prata ferri: contingit aluem non uideri. Tractæ funibus ambulant, quę ſtare rudentibus conſueuerunt. Et conditione mutata, pedibus iuuāt homines naues ſuas: uectricem ſine labore trahunt: & pro panno uelorum, utuntur paſſu proſperiore nautarum. Iuuat referre: quemadmodū habitationes ueſtras ſitas eſſe perſpeximus. Venetiæ prædicabiles, quondam plenæ nobilibus: ab Auſtro Rauennā, Padumq́ contingūt. Ab Oriente iocunditate Ionij littoris perfruunt̄: ubi alternus æſtus egrediens, modò claudit, modò aperit faciē, reciproca inūdatione camporū. Hic uobis aquatiliū auiū more domus eſt. nanq́ terreſtris modo cernitur inſularis: ut illic magis exiſtimes eſſe Ciclades: ubi ſubito locorū facies aſpicis immutatas. Eorum quippè ſimilitudines per æquora longè patentia, domicilia uidentur ſparſa: quę non natura protulit, ſed hominum cura fundauit. Viminibus flexis illigatis, terrena illic ſoliditas aggregatur: & maritimo fluctui tam fragilis munitio, nō dubitatur opponi: quando uadoſum littus, moles neſcit eijcere undarum: & ſine uiribus fertur, quod altitudinis auxilio nō iuuatur. Habitatoribus igitur una

Theodatus ad Venetos.

Venetiarū ueterum ſitus & mores.

copia

copia est, ut solis piscibus expleātur. Paupertas ibi diuitibus sub ęqualitate conuiuit, unus cibus omnes reficit, habitatio simul uniuersa concludit. Nesciunt de penatibus inuidere, & sub hac mensura degentes, euadunt uitium, cui mundum constat esse obnoxiū. In salinis autem exercendis tota contētio est. Pro aratris, pro falcibus, chilindros uoluitis. Inde uobis fructus enascitur. quando in ipsis, & quæ non facitis posſidetis. Moneta illic percutitur uictualis, arti ueſtræ omnis fructus addictus. Poteſt aurum aliquis minus quærere; Nemo est qui sal non desyderat inuenire. Merito: quando isti debet omnis cibus quòd potest esse gratisſimus. Proinde naues, quas more animalium ueſtris parietibus alligaſtis, diligēti cura reficite. ut cùm uos uir experitisſimus Laurentius, qui ad procurādas species est directus, cōmonere curauerit, festinetis excurrere. quatenus expensas necessarias, nulla difficultate tardetis, qui pro qualitate aëris, compendiū uobis eligere poteſtis itineris. Hæc de Venetijs ex Epiſtola Theodati Regis libuit inserere.

¶ Iuſtinianus Imp. in Theodatum expeditionem parans, conditiones illi offert: quibus spretis, frustra pacem petit. Caput. xvi.

PROINDE dum Theodatus Oſtrogotorū Rex, urbis Romæ, & Italiæ Regnū ineptè simul & auarè administrat, Italiamq; Annonę inopia premere cœpit, Iuſtinianus Imperator expeditionem in Italiam destinauit. Quam quia diu durauit, & uaria, maximaq; habuit belli facinora, mox exponemus. Nā bello Parthico proſperè geſto, per Bellisariū in Aphricam copias misit, expulsis Vuandalis. Quod in ipsa Vuandalia dicemus. Prouinciam Romano recuperauit Imperio. Bellisario igitur post triumphum Aphricæ Constantinopoli agente, Theodatus, qui resciſſet, Iuſtinianum sibi infensisſimum esse, cœpit solito magis angi. Et tamē qua erat ingenij tarditate, nihil solitò accuratius prouidit, sed ad suas confugiēs ineptias, Oratores ad Iuſtinianum mittens, alias item Epiſtolas, quę extant, ad illum dedit, in quibus pacem ab illo impetraturus, Romam, & Italiam inter cętera colloqui fecit. Et si Aphrica libertatis parte frui occępe rat, non tamen debere Iuſtinianum optimū Principem, Italiam, à qua Imperij nomen, decusq; accęperat, in eandē libertatē animis erectam, motibus incertis exponere, qui inter oppugnandū, defendendūq; necessario orirentꝰ. Iuſtinianus uerò respondēs Regi, præ se tulit desyderium Vrbis, & Italię liberādę. Misitq; ad illū Oratores: quorū Legationis hęc sūma fuit. Vt aut Italia, et eius Insulis decedēs, Cōstantinopolim Theodatus se cōferret, diuitias accępturus maximas, & in ocio, quod à teneris annis fecerat, Philosophiæ operā daturus. Aut si id facere recusaret; Cōditiones Regi offeruntur.

cusaret: bello quod ex tunc indictum sibi esset, necessaria praepararet. Is uerò hominum ineptissimus, nec oblatis consensit conditionibus: nec se contra uim magis solito communiuit.

Pax cum Regibus Franciæ conscribitur. Bellisarius in Siciliam nauigat: Mundus Dalmatiam infestat, Solonamq́ urbem capit. Caput. xxvij.

IVSTINIANVS ubi ab Oratoribus suis factus est certior: Theodatum & si postulatis non fecisset satis omnia negligenter prouidere: Bellisarium iubet, simulata in Aphricam nauigatione, classem soluere: & ea in Siciliam ducta, pro uiribus incumbere Insulæ recuperationi. Cauit tamē prius Imperator: ne cùm Vuandalos in Aphrica oppressisset, similem intentaturus Ostrogotorum oppressionē, aliâs Romano Imperio dudum inimicas gentes, in se concitet. Ad Clodomitrem nanq́, Childebertumq́, & Clotarium Francorum Reges, ut & ipsi quiescerent: & nepotē Theodebertum, Liguriam tenentem, quiescere curarent: multa et maxima misit dona. Additis literis, quarum fermè sententia hæc fuisse uidetur. Grauè fuit hactenus, Ostrogotorū Reges, qui Theodorico indigni successerant tolerare, cùm propter illatas nobis penè per dies singulos iniurias: tū maximè, propter Arrianæ hæreseos labē: qua urbem Romam, et Italiam inficere non desinunt: Insuper à nobis requisitus Rex Thodatus: non resipiscit, sed conuicia, iniuriasq́, uir petulās adiecit. Quod cùm diutius ferre Christianos Principes indignū ducamus: bellū illi indiximus: spem maximam uictoriæ in uestris, aliorumq́ principū Christianorum uiribus, non minus quam in nostris repositam habentes. Postquàm autem reges rescripserunt Epistolas, spem pacis facientes: Iustinianus Mundū quendā Ducem suum, cum copijs Dalmatiam inuadere imperauit. Et Mundus quidèm Gotis, qui Solonam præsidio tenebant, prælio superatis, Solonā cœpit: inuoluitq́ tumultu Dalmatas omnes, Iustiniano subijci renitentes. Annos tunc urbs Roma duosdequinquaginta sub Gotis Regibus: Theodorico. xxxviij. Amalasuinta, & puero Atalarico octo: ac Theodato duos, adeò floruerat, ut nullam ipsa imperij inclinationem ultrò sentire uideretur, quin appareret primùm, quem fortè creari contigisset excellētioris animi atq́ ingenij, siue Regem, siue Imperatorem, illius statū ubiq́ ad integrum orbis Imperium posse redigere. Sed quę alluxit ob aduentum Bellisarij Ducis prœclari, & uiri certè optimi, spes libertatis, per Imperatoris Iustiniani auariciā atq́ socordiam, in contrarium successit. Nanq́ et libertas omnino perdita: & Vrbs intus, extraq́ diruta ac desolata, ad stupendam calamitatem perducta est. Quòd sequentia monstrabunt.

Iustiniani consiliū.

Solona capitur.

Roma sub Gotorum Regibus ann. 48.

Iustiniani tempora mala.

¶ Amalricus Vuisigotorum Rex, Arrianus, ducta Regum Franciæ Sorore Christiana, à Childeberto sternitur. Hispaniam is mouens, Toletum capit. Soror rediens uita fungitur. Caput. xxviij.

Vuisigotorum series.

SED intermisso paulisper Ostrogotorum euentu, ad Vuisigotos in Hispaniam respiciamus: ut quæ uno sunt tempore patrata, una dicēdi serie contexantur. Amalricus Rex, quem arma Theodorici aui, Regis Italiæ defenderunt: cùm magno præliorū labore, ad paternam ditionem per Vasconiā redisset: coniugio proximorum Franciæ Regum propinquitatem, & Regno suo stabilimentum perquisiuit. Duxit enim coniugē Rotildam, Franciæ Regum germanam. Facilè aūt moribus conuenissent, si de Religione sensissent idē. Nam illa erat Christiana admodū fœmina, quæ nimis horreret perfidiā Arrianā: cui pertinaciter Rex inhæserat. Mortuo quidèm Clodoueo fortissimo Francorum Rege: Amalricus, dùm fratres, Clodouei filij, paternam ditionē partirentur: intentis singulis ad sua, amittere uires per distractionē uidebantur: hic Rex in antiquam facilè irrepserat possessionem. Vnde tollēs animos ad Reges Francos, ea de re nuncium mittit: petitq́ꝫ eorum amicitia frui liceat: atq́ꝫ ex eorū familia ducere uxorem. Non indigna petitio Regibus uisa est. Sororē illi dant coniugio uirginem. Quam Regio fastu susceptam Amalricus liberaliter primùm, mox cōtemptissimè habuit. Quippè, qui ut diximus, Arriano ueneno imbutus, rectæ fidei mulierē despiciebat: adeuntemq́ꝫ ex more Christiano templa, contumelijs persequebatur: lutoq́ꝫ peruiam à pueris mandabat contaminari. Id diu passa mulier, Regibus fratribus per literas significat, quæ à uiro infideli toleraret: laturaq́ꝫ foret, nisi Amalrici petulantiam, temeritatemq́ꝫ compescerent. Crebro mulieris quæstu perciti Reges, cogunt exercitum. Childebertus Rex unus ex his sublimi uir animo, non expectato fratre, militem in Amalricum educit. Cognito quid in eum à Childeberto pararetur: magnam quam potest Amalricus manum, terra mariquè comparat: tueri se certus. Aduenientibus Francis hostiliter occurrit: & quanquàm militum numero inferior esset, in robore tamen suorum spem fouebat: qua præuia, & eximia uirtute, crebras ante uictorias comparauit. Pugnatum est æquis uiribus diu, acriterquè: sed Gotis cedentibus, uictoria penes Childebertum fuit. Fugientem Amalricum dùm aduertit miles Francus: excitato calcaribus equo, hostem in fuga confodit. Qua re cognita, Rex Francus mediā petit Hispaniā: Gotos incredibili feruore persecutus: donec Toletū, ad amnis Tagi ripā, ualidissimā urbem accessisset. Quam obsessam, & à ciuibus nō segniter defensam, capit:

De hoc Rege supra libro eodem, cap. 18.

Amalricus Arrianus.

Cadit Amalricus Rex.

Toletum capitur.

captam

captam militi tradit diripiendam. Atq; ita sorore recepta: et mox morbo dùm reducitur absumpta, patrio sepulchro conditur. Ita uacuè facta Gotici sedes Regni, Regem alium sibi deposcit.

¶ Theuda Amalrico succedit. Childebertus Cæsaraugustam obsessurus, reliquijs S. Vincentij auertitur: cui ædes Parisijs erigens, tandem moritur. Theuda uerò à suis interficitur. Caput. xxix.

Theuda Rex.

THEVDA procerum uoluntate in Regnum surrogatur Amalrico, quod ille prolem masculam nullam reliquisset: et Rege armorũ peritissimo opus uidebatur. Nam Franci graues illis imminebant: necdũ plenè recuperatis, quæ bello proximo in morte Amalrici perdidissent. Igitur Theuda uir militaris industrię peritissimus: integrando Regno quoād potuit institit. Childebertus tamen Parisiorũ Rex, fortem illi manum sępius opposuit: uicti, uictoresq; promiscuè alternant. Peruenit aliquando Francus cum exercitu ad oppugnandam Cęsaraugustam: quod Arrianam ibi perfidiam uigere putasset. Percunctatus autem hominem, quem in agris deprendit: quam sequerentur urbis habitatores religionem? Catholici ne Christiani, an Arriani forent? Ille pro captu suo, uir rusticus, ut poterat respondit: Sanctam inibi in Deitate Trinitatem, & Vnitatem in Trinitate credi. Gauisus Rex, hominẽ mittit, qui loci Pontificem euocaret. Adest ille uocatus: fide publica interposita de more, Quandoquidem inquit Rex, Catholicam plebem audio habitare urbem: arma inde retraho, quæ sumpsi in Arrianos. Sed quem interim ueneratur hęc urbs inter cœlicolas patronum? Ille refert Diuum in primis martyrem Vincentium, esse loci defensorẽ. quòd eius in terris reliquiæ ibi demorarentur. Cui Rex. Ne tantum laboris ex itinere frustra susceperim, partem sacrorum ex memoria Sancti martyris dono datã magnifacio. Refert Pontifex Regis postulata ad clerum. Ille non grauatus, annuit Regi tanto gratificari. Igitur stolam, et tunicã martyris, Regi dono contulerunt. Ille suscępta dona quàm sanctè asseruata, secum duxit Parisium. Exercitus tamen commeatuum gratia agros populatur. Reuersus in sua Rex, Ædem diuo Vincentio dicat: Monachis ibidem institutis, quibus eas quas de martyre induuias iã habebat attribuit. Theuda uerò Vuisigotorum Rex, cùm per annos. xvij. Regnum tenuisset: à suis non satis aperta ratione perimitur.

¶ Rendigisilus æquè ut Theudas, ferocia Gotorum à suis trucidatur. Caput. xxx.

Rendigisilus Rex.

RENDIGISILVS Procerum item uoluntate in Regno succedit. Nec erat melior exitus illius quàm prioris.

quia uix

quia uix annis duobus in Regno expletis, opprimit̃ à suis. Ferox populus: & qui per tot secula, totiens mutauit cœlũ: ferociam tamen non amisit: bellis innutritus, armis ab adolescentia in omne æuum seruiẽs. Quæ dùm erga exteros nihil exercet, in suo uersus uiscera tumultuat̃. Hæc est omnium potentissima causa: cur toties Reges immutauerit. Et ipsi Romani, omnium, ut solẽt gloriari, disciplinatissimi, ea tempestate dùm exercitus Imperatorem creãret, exercitus etiam totiens perdidit. Sic perierunt Aurelianus, Probus optimi Imperatores: & ante eos plurimi. Ab his enecati, à quibus in Imperium sublati erant. Gotorum ferocitas.

¶ Bellisarius Siciliæ aliquot urbes, totamq́; Insulam subigit. Theodatus conditiones pacis Iustiniano Imperatori offerens, non auditur. Caput.xxxi.

IN ITALIAM reuertamur: Goticum bellum à Bellisario gestum executuri. Bellisarius quidèm patricius, à Iustiniano Imperatore, belli Italici aduersus Gotos Dux declaratus classem parauit: militibusq́; impositis, traiecit in Siciliã: ubi præcepta Iustiniani secutus, tanquàm nauigaturus in Aphricam, nihil hostile in principio ostendit. Præfecerat uerò Equitatui quem adduxerat Valentinianum, Innocentium, & Magnum: & Pedestres copias, quæ satis erant magnæ, Constantinus, & Bessas, Herodianusquè ducebant. Idoneo exinde tempore captato, Catinam urbem adortus, occupauit. Postea Siracusas cùm duxisset urbe munitissima, dedentibus ciuibus est potitus: fecitq́; statim Siculorũ in Gotos odium: ut quàmprimum copias Bellisarius ostentauit, propositumq́; aperuit: mirabilis uictoriȩ cursus fuerit: populis urbes, oppidaq́; certatim Romano Imperio, cuius desyderio pridem tenebantur, ultrò offerentibus. Hortabat̃ aũt ad id eos maximè Bellisarij præsentia: qui cùm à Vuandalis Aphricã liberasset: pariter sperabatur Siciliam, Italiamq́; à Gotis erepturus. Et adiuuabat Theodati ignauia: qui nullos per Italiam fecerat apparatus. Attoniti itaq́; subita ciuium defectione Goti: maiorem subitò spem in fuga, quàm in resistentia posuêre. Vnica tamen in Panormo munita ciuitate, cui ualidũ inerat præsidium, Goti resistere sunt ausi. Sed Bellisarius Dux peritissimus, urbem in circumitu contemplatus, aduertit portum patere ad mœnia: quæ aliquot locis à nauium malis altitudine superabantur. Quamobrem classe in portum delata, propugnaculisquè pro malorum summitate dispositis: Sagittarios, funditoresq́; in illis collocauit: qui subiectos hostes feriẽtes, ilico mœnia defensoribus nudarent. Tùm subeuntibus ad mœnia sine metu alijs militibus territi ciues, sese Bellisario permiserunt. Hæc Theodato cùm essent in Italiam nunciata, anxio animo Legatos ad Iustinianũ mittens, huiusmodi

Belli Italici cum Gotis initium.

Catina, Siracusa capiuntur à Bellisario.

Panormum se dedit.

Theodati oblatio pacis

uu mandata

mandata dedit. Sicilia se sponte decedere. Et in Italia tributum, recognitionis signum, coronam auream librarũ triginta: ac in omnẽ quamcunq; iusserit Imperator expeditionem Romanos milites tria millia polliceri. Insuper in Episcopos, uirosq; Senatorios iurisdictionẽ permittere. Et ut Maiestas Imperij in Vrbem & Italiam restituta esse uideretur: se curaturum, nomen Imperatoris inter sacra, ceremoniasq; primùm offerri: statuamq; nullam Regi Italico, nisi secundum Imperatoriam collocari. Indicat uerò pictura musiuo opere facta, quã Rauennæ conspicere licet in æde diui Martini, in cœlo aureo, à Theodorico, ut diximus, ædificata, Theodatum quod fuerat pollicitus incæpisse. Ex eo nanq; musiuo cęteris elegantiore, quod Italia nũc, uel noui habet, uel ut ferunt uetusti operis, Iustinianus & Theodora uxor, & ipse Theodatus loco inferior, nunc ut ferunt, picti cernuntur. Quo in loco aliqua fuerunt ad ornatum addita, quæ & Scriptorũ supplent defectum: & certè ostendunt multa, quæ scripta uidentur incredibilia. Sed hæc Legatio nihil profuit.

¶ Congressu insperato in Dalmatia ante Salonẽ inito, Mauricius filius, dein Dux Mundus pater cadunt. Theodatus Gotus uictoria potitur. Caput. xxxij.

IN Dalmatia Goti post Mundi Ducis aduẽtum, copias reparauerũt: in Salonamq; ducentes, eam urbem constituerũt obsidere. Quibus cùm occurrisset Mundi filius, adolescẽs egregius, cum parua equitatus parte, obuiauit illi Gotorum turma: quæ pariter quid circa Vrbem fieret, inspiciẽdi gratia prodierat ex castris: & præter utriusq; exercitus expectationem commissum est prælium, tanto animorũ ardore: ut cùm multi, præstantioresq; ex Gotis cæcidissent, ipse etiam Mauritius sit occisus. Interim obęquitans mœnia, munitionesq; quas circum ea faceret Mundus: uno, eodémq; in tempore Mauritiũ in hostem pugnare, eundemq; primo uincere, postea superatũ, mortuumq; esse audiuit. Quo pculsus dolore homo bellicosus, ira incensus, furensq; in hostem ruit. Viderant aũt Goti præliũ à paucis, quos castris emiserant cõmitti: quibus, ut senserãt, maiori ex parte occisis, ad arma omnis exercitus corruerat. Hinc nõ prius improuisos adoriri potuit Mundus, quàm illi ex præparato pugnandi copiam fecissent. Et cùm totis copijs hincinde per multas horas sit certatũ, cædes utrinq; maxima cõmissa est: Goti tamẽ, qui cæsim recedere cœpissent, urgente uehementius Mundo fracti, se in fugam contulerunt. Nec destitit uictoria uti Mundus: quinimò profligatos longè insecutus, dùm in filij necis ultionem sanguine nequit satiari: à fugiẽte agmine occisus est. Repulsi eum in modũ Goti mœrẽtes, in remotiora retrocessêre. Et milites

Mauritius cadit, Ducis filius.

Cadit Dux Mundus.

milites Imperatoris non minori, quàm hostis cæde profligati, ob Ducis necem mœrore confecti, attonitiq;, Salonas deseruêre. Eam ciuitatem paulò post Gripa Gotus, reparato aliquantisper exercitu recępit. Inclinatámq; in Dalmatia Theodati rem, per Duces priores adeò restituit: ut Iustiniani exercitus, omnia quæ Mundus cœperat, relinquere sit coáctus. Elatus tanta uictoria Theodatus: & simul audiens Bellisarium in Aphricam traiecisse: nedum spreuit ea, quæ cum Iustiniano agere cœperat, sed illius Oratores quoquè, ut ab incæptis discederet, persuadêre conatos, in custodia haberi curauit. Et ut meliorem de se spem ostenderet: sacra uasa, quæ pridem Agapitus Papa ad usum Legationis in pignus tradebat, redemit, Italiæ loca quæ inedia laborabāt, remisso tributo subleuabat. Vide supra cap. 24. a.

¶ Bellisarius Italiam ingressus, deditis aliquot urbibus, Neapolim ui exuperat. Ostrogoti Vitigem deligunt, fuga trucidantes Theodatum. Caput. xxxiij.

INTEREA Iustinianus in Dalmatiam aliū submisit Ducem Constantinū. Bellisarius aūt compositis in Aphrica rebus, in Siciliam nauigauit: ibiq; opportunis locis præsidia imponens, in Italiam transportauit exercitū. Vbi primùm applicuit Regium, mox ciues se Imp. submiserunt. Secuti exemplū cæteræ urbęs, odio Gotorū Imperatori facilè cesserunt. Erant ex Gotis, qui magnitudine apparatus conspecta, cùm cernerent impares uires suas, mox manus dederunt Duci, Missiq; Constantinopolim, non paruo sunt honore suscępti. Iusserat classem Bellisarius oram legere terrarū. ut ubiq; adesset. Castrametanti, Brutij, Lucaniq; sine magno cessêre conatu. Ventum est ad Neapolim: ibi clausis portis, Ciues Gotis seruauêre fidem. Dux loca contemplatus, oppugnare parabat. Emisêre ciues uirū eloquentia præcipuū, qui Bellisario ostenderet, Obsides se pridem Rauennam uxores & liberos misisse Gotis, magnū insuper in urbe præsidiū Gotorum, quod cōmouentibus se ciuibus imminêret. Parceret urbi deuotæ Imperio. Vbi per iustū metū licuisset, Romani peteret. nam eius Vrbis fortunā proculdubiò omnes mox secuturos. Canebant surdo apud Bellisariū. Ille se non abiturū, nisi aut dedita, aut capta Neapoli, ait. Consulerent sibi in tempore. Vbi ad uim uentū foret, iam se non parciturum. Legatus relaturū se quæ audisset promittit. Quibus in urbe intellectis, inclinabat pars ciuiū maxima, portas patefacere. Cęcidêre Gotorū animi. Inuenti sunt inter ciues, qui reclamarent, non se futuros proditorū eorum, quibus fidem præstiterunt. Concurrit̄ in muros. Bellisarius cùm nemo prodiret, apparatū explicat, urbem oppugnat. Nec segniter defenditur. Alternat aliquandiu fortuna. At tùm perseuerantissimè oppugnatur,

Regium se dedit. — Legatio Neapolitana. — Neapolis capitur, prædatur.

pugnatur, ciuitas capitur. Cæduntur Goti, ciuesq; promiscuè. Vrbs à militibus diripitur. Sed tamē placati oratione Ducis milites, rem mediocriter temperarunt: abstinere incendio, à stupris se cohibere, quæ in promptu iacebant, in prædā uenêre: penetralia non peruaduntur. Interea cùm apud urbem Romam Theodatus incertus consilij desideret: Gotorum Proceres, iam ignaui Regis desidiam perosi, aliter rebus suis consulendum putauerūt. Igitur unum in locum confluentes, nouo deligendo Regi institerunt. Creatus Vitigis, uir impiger ad arma: mediocri nobilitate natus, sed magno animo, et militari disciplina instructissimus. Theodatus ubi comperit, in fugā se conijcit: sed misso post eum militum agmine, in ipso itinere trucidatur.

Theodatus trucidatur.

¶ Vitigis Gotorum Rex, Romanos hortatur, ne à Gotis desciscant, Rauennam inde adit. Illi autem Bellisario aduocato, à Gotis desciscunt. Goti apud Perusiā bello à Romanis superantur. Caput. xxxiiij.

Vitigis Rex.

VITIGIS Rex initio, Principatus Romā contendit: Pontificē, Senatumq; hortatur, ut in fide Gotorū permaneant: tantas esse Gotorum uires, ut nemo eos sine sua pernicie tētauerit. Inter suos de gerendo bello consultat. Operæpreciū uideri: relicto in Vrbe præsidio, Rauennam contēdere: Gotos, quos per Italiā Theodatus sparserit, in unū contrahere: fortissimumq; conscribere exercitū, quem opponāt uenienti Bellisario. Igitur in Vrbe Luderū Præfectum declarat: quatuor milia illi præsidiū tribuit. Ex Senatoribus delegit: quos secū abiens obsides habeat: contenditq; Rauēnam. Ibi Mathasuintā, Amalasuintæ filiā, uxorem ducere constituit. Illa auersata, ignobilē uirū dedignatur. Ille tamē magnis apparatibus nuptias instituit: nihil intermittens quod gerendo bello subueniret. Bellisarius interea Romā ducere contendit. Pontifex cum Senatu, inito concilio: cùm audirent uires uenientis exercitus: non solùm admittere, uerùmetiam quo gratior ueniret: misso nuncio uocare deliberant. Mittitur qui accersiret. Ille properauit. Goti Romanorum consilia perspicientes, cùm resistere haud possent: fide publica interposita, à Romanis abire impetrāt. Erat inter eos uir Primarius: qui noui Regis crudelitatem sciens: maluit se Romano populo, quàm Regi suo committere. Per portam Asinariam exercitus Bellisarij intromittitur. Multa Dux peritissimus magis necessaria, quàm dictu speciosa contulit cum Senatu ac militibus. Præfectum Gotorum, qui se ciuibus permiserat, misit Constantinopolim: Vrbem locis opportunis communierat: sciens Gotorum uim futuram. Ex ductoribus, quos secum habebat, alios in Etruriam, alios in Picenum misit. ut urbes, aut deditas, aut fractas reciperent. Prosperè

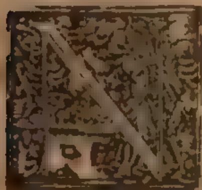
Bellisarius Romam uocatur.

ſperè omnia cedunt: ſine magno labore multarum fiunt deditiones. Apud Peruſium trepidatum eſt. Circumſedêre Imperatorij. Goti ſuperuenientes, magno illis prælio ſunt congreſsi. Acriter pugnatur utrinqꝫ. Cadunt multi. Ad extremum cedunt Goti. Id erat conſilium Ducum Romanorum: ut qualicunqꝫ conditione Goti diſtinerentur: ne urbi Romæ ſuperuenirent, prius quàm repararet mœnia: tùm impetus ſuſtinere uidebantur.

¶ Vitigis ad Anienem fluuium exercitus. Belliſarij item congreſſus impar: & uictoria primum fortis, tum multitudini Gotorum cedens. Caput. xxxv.

VITIGIS aũt Rex, ubi ſuos ad Peruſiam malè pugnaſſe comperit: omiſsis cæteris Italię ciuibus, ad Romã caput ire contendit. Itaqꝫ centum milibus, & ut alij dicunt, centum & quinquaginta milibus militũ copias educit. Veniens ad Anienem, cùm illum ob profunditatem uado tranſire non poſſet: comperit Belliſariũ iam ante ſtrauiſſe pontem ſuper eo, utraqꝫ in parte ripæ turrim communitam, firmãtamqꝫ præſidio. Ibi caſtra fixit: deliberaturus de gerẽdis rebus. Belliſarius quoqꝫ mille equitibus acceptis, ſpeculatũ exibat: ut caſtris capiendis locum uideret, & conſilia hoſtiũ experiretur. Manè primo egreſſus, ubi propinquat amni: uidet hoſtile agmẽ tranſiſſe pontẽ: uel acceptà pecunia, uel metu à ſuis proditũ. Ibi ſuorũ paucitate ad illos comparata, reſpicere milites ſuos ubi uidet ad Vrbem, ut fuga ſibi conſulerent: fortiſsimus Dux auſpiciũ belli à fuga ſumere nolens, ſuos adhortatur. Meminerint Gotos eſſe quos uidẽt, ſepè à ſe uictos: fortunã eius aſpiciant: præſenti modo ſint animo: uictoriam de hoſtibus futuram. Hac fiducia manum conſerũt. Fortiſsimè utrinqꝫ pugnatur. Goti intelligentes eſſe hoſtiũ Ducẽ qui occurriſſet: denſius conglobati, in illũ infeſtiſsimi incurrunt. Sed à domeſtica ſuorũ manu ſtrenuiſsimè defenſus eſt: retroactiqꝫ ſunt Goti multi à paucis ad Pontis præſidia, quę prius accęperãt. Illi uerò caſtris effuſi, ſuis ferũt ſuppetias. Quo urgẽte globo, in Vrbẽ retrò Belliſarius paulatim tẽdit. Exierat iã ad famã magna militũ, ciujũqꝫ manus: et hoſtẽ diſtinẽtes, Duci, equitibusqꝫ copiam in Vrbẽ ſe recipiẽdi fecerũt. Belliſarius ſingulis ſuorũ Prẹfectis ſingulas portas attribuit tutãdas. Ipſe uicatim circũuectus, ciues bono iuſſit eſſe animo: erexitqꝫ in ſpem Ciuitatis ſine negocio defendendæ. Vincit Vitigis.

¶ Goti Romam obſident: Romani ediuerſò fortiſsimè tutantur. Suppetias Belliſarius ab Imperatore petitas, accipit. Caput. xxxvi.

NOCTE illa Goti ad caſtra ſua redierunt. Primo manè ad obſidendam duxêre Vrbem. Caſtra ſex in locis fir-

 mauêre,

mauêre. ut omnium portarũ ingressus et egressus obseruarent adusq; Tiberim. Turribus ac propugnaculis loca firmauerũt: ut excursiones facerent: ac fugati fortè, in præsidia se promptè reciperẽt. Non minor in Vrbe Bellisarij cura, portis ac mœnibus custodiendis. Ipse se maioribus Gotorum castris opposuit: alios Duces locis opportunis collocans. Corruperant Goti omnes Aquæductus, qui aquam in Vrbẽ deriuauere. Hi quatuordecim extiterũt: inter quos ex Ianiculo quidam præcipites pistrinorũ usum præbuêre. Quibus destructis, lembos in fluminis medio binos iunxit inter capedine certa. ut impetus fluminis rotas deuolueret. Arietibus pulsantur muri: intus obiectu terræ succurritur. Multis in locis uaria fortuna fuit. Ad molẽ Adriani fortissimè pugnatur. Cadunt utrinq; plurimi. Ad Viuarium maius periculum, Ibi Bessas præfectus, quo in statu res sit belli, sanguine significat. Ille relicto præsidio aduolat. Acrius pugnatur præsente Duce. Goti inualescunt. Sed tamen fortior erat defendentium conatus. Goti ad tria ibi milia ceciderunt. Interea Romani perspecta hostium multitudine, & Bellisarij militũ paucitate, indignati murmurauerunt: seq; accusarunt, qui se tanto discrimini permisissent. Bellisarius ubi cõperit (neq; enim obscurũ erat, quòd populus trepidaret) scripsit Imperatori: Copias suas per præsidia, quæ imposuit in Sicilia & Italia, deditis urbibus, nimium esse comminutas: opus fore, maiori militum numero: ad continendos Italiæ populos in fide, aduersus numerosissimos hostes. Populũ Romanum iam dissuetum bellorum tumultibus, de suorum paucitate iam incerta uoluere consilia. Si Imperio, si Italiæ uelit consulere: supplementa non pauca militiæ esse circumspicienda. Imperator acceptis literis Bellisarij, non mediocriter motus est: copias quas habuit paratas, nauigare iussit in Italiam. Præerat illis Valerianus: sed hyemare in Græcia cogebantur. Romani tamen accepto de Suppetijs Imperatoris nuncio, recreati sunt.

Imp. mittit Suppetias Romanis obsessis à Gotis.

¶ Roma fame laborat. Obsides Romanorum, Vitigis Rauennæ trucidat. In belli populo clam dimisso, & urgente penuria, parat belli congressus. Caput. xxxvij.

INTEREA uerò in Dalmatia res uariè gerebantur. Constantianus Imperatoris Dux, Salonas recepit. Goti maiorem in modũ adunati, urbẽ obsederunt. Dux Romanus clam egressus foris, cœpit hostes urgere: ut obliti obsidionis, in se uerterentur. Leuibus sæpè prælijs concursum est: nihil inibi memorabilium rerum peractum. Pendebant omnia ueluti incerta ad euentus Italiæ: & maximè urbis Romæ: quam sciebãt omnes, arcta ab Gotis obsidione circumuallari. Interim Vitigis circa urbẽ Romam sæpè oppugnationem

nem aggreditur: nihil intentatũ relinquens. Inexpectato agmine Portuensium urbem occupauit: ut nihil Romanis importaretur. Ea res in famem maximam respexit. Misso nuncio Rauennam. Obsides quos pridem duxerat, iussit occidi. Pauci præsentientes, fuga sibi in Gallias consuluerunt. Bellisarius famem ueritus: imbellem multitudinem Neapolim, & in Campaniã iussit emitti: quo res frumentaria leuaretur. Romani uxores, liberos, matres, senes, & quicquid bello inualidum, noctu emisêre. Neq; enim omnes uiæ ab hostibus insidebantur. Intereà cùm añona diligentissimè Romæ distribueretur: superuenêre Imperatoris Supplementa, mille sexcenti equites, sub Martino et Valentino. Quibus accæptis aliam gerendi belli rationem inijt Bellisarius. Nã emissos per portas equites, iussit exerceri in hostes: ut & genus pugnæ cernerent: & hostẽ paulatim sustinentes inciperent contemnere. Ea re factum est: ut parem manũ fugarẽt, maiorem sustinerent: paulatim proficientes in contemptũ. Bellisarius diu à Præfectis stimulatus, cum inedia cœpisset urgeri: confligere statuit. Igitur Valentinũ ad Molem Adriani, cum expedito equitatu, ac peditũ copijs iussit ostentare potius, quàm exhibere pugnam, quo Gotos ad Aureliani uiam sedentes, distineret: ne suppetias alijs ferrent. Ad portas in Orientẽ uersas, ubi Rex erat hostium, duabus turmis perarmatis: equitum peditumq; copijs instruxit. Vitigis ex transfuga intelligens pugnam parari: & ipse suos instructis ordinibus collocauit.

Obsides Romani occiduntur.

¶ Egressi Romani, cum Gotis pugnant non leui iactura. Fames, ciuium insolentiam excitat. Sedantur tamen Ducis hortatu. Caput. xxxviij.

...RTA luce, portis apertis Romam prorumpunt: genti occurrunt non segnes. Cædunt, caduntq; nunc uicti, nunc uictores. Alacritate milites Bellisarij, multitudine superant Goti: qui semper nouis supplemẽtis aciem instaurauêre. Ad Aureliã uiam Romani cùm de montibus se ostendissent hostibus, ut in pugnã currerent: Valentinus consertos uidens, suis fert opem. Fugantur Goti: Romani castris hostium diripiendis imminẽt. Dum ibi impediti prædæ implicantur: conglobati iterum Goti, impeditos, & onustos aggrediuntur: prædam iterum ad se recipiunt. Castris quoq; Regis, non dissimilis erat fortuna. Nam usq; eo progressi Bellisarij equites, à fronte & latere impugnati, cedere cogũtur: & ad pedites se recipere. Nec ibi satis erant tuti, urgentibus pro multitudine sua Gotis: uix portis recipiuntur: & qui exclusi fuerunt, stantibus ad mœnia uersis uultibus in hostem, præsidio fuêre qui de mœnibus iaculabantur. Hoc prælio Romanorũ uires satis attenuabant. Magis aũt fames purgebat præcipuè

Romani uicti.

Fames horrida.

quidem in Vrbe. Sed tamen peruniuersam Italiã ea caritas durauit: ut post fœda cadauera, mater infelix filium ad cibum trucidaret. Bellisarius non iam totis copijs, sed leuibus prælijs hostẽ lacessebat in campis Neronianis: ubi quondam theatrũ erat gladiatorũ. Hunc locum diuersæ partes occupauêre: iam Romani, nũc Goti: insuper ad Pincianam similis fortuna per singulos dies. Interea dum portus occluditur commeatus: tamen ex alijs portubus terrestri itinere importabantur. Hoc suspicantes Goti: castra noua intra Latinã & Appiam uias, à fornicibus Aquæductuũ, quæ aliquoties cõcurrunt, communiunt. Ibiq; equitum aliquot milia collocant, ad opprimendam fame urbem. Milites clam egressi noctibus, rapta ciuibus uendidêre. sed hæc nimiũ pauca multis. Intereà Romani circumfusi Bellisario: querũtur in quas difficultates se proiecerint: dùm fidem implẽt Imperatori. Suos Rauennæ occisos: Vrbẽ ignominiosè obsessam, extra mœnia uastata omnia, intus fame intolerabili perurgeri. Duci in hostem orant; satius gladio, quàm fame perire. Ille placidis eos uerbis consolatur, affuturũ de proximo cõmeatus abundè, cum supplemento militum, expectarent: sibi curam fore, ut salua essent omnia. Misit ex suis opportuna in loca Præfectos, cum equitũ ala: qui obsidentes uias, eandem annonæ difficultatem facerent Gotis, quam ipsi paterentur. Iuxta S. Paulũ castra communiuit, aduersus castra in Fornicibus.

Furit populus.

¶ Romanis suppetiæ & commeatus ab Imp. missi, uix recipiuntur salui. Induciæ fiunt trium mensium, at à Bellisario uiolantur. Caput. xxxix.

VENERE interim supplementa ex Constantinopoli equites, & pedites non pauca milia, cum commeatibus, & quidem importãdi magna erat Romam difficultas. Sed utriq; uijs publicis insederant: ut dum colluctarentur pugnantes, currus transiere. Eam rem comminiscens Bellisarius, cœpit hostes ad mœnia defatigare. quo esset terra, mariq; auxilijs Romanorum uia ad perueniendum quo instituere. Igitur supplementis in ciuitatem, cum commeatibus iam accæptis, Goti difficiliorem sibi, quàm obsessis obsidionẽ rati. quòd multi in castris morbo, multi uulneribus morirentur, missis in Vrbem Oratoribus, inducias trium mensium paciscuntur. Medio tempore Iustinianum etiam Goti faciunt arbitrum causæ, obsidesq; hinc inde tradi, pro inducijs ex fide seruandis. Bellisarius Romam, Goti castra asseruauêre. Sed milites in præsidijs nonnunquam, ut fit, excursione facta, commeatus tulêre. Goti ea gratia Portuensem, quam tenuêre Vrbem, ad horam liquêre: Bellisarij milites occupauêre. Idem de Centumcellis, dequè Alba factum. Goti Romam, de

uiolatis

uiolatis fœderibus quæstũ misêre. Suos non reliquisse urbes, sed euocatos à Rege exisse: Restituenda quæ contra ius induciarum essent occupata. Bellisarius respondit. De euocatione constare nihil. Cæterũ quæ pro derelictis habita fuit, licitè occupari poterant, Goti de querimonia irrisi. Mittit interea in Picentes Bellisarius ualidam equitũ manum, cum mandatis: Si maneant induciæ, nihil commouendum. Si à Gotis moueantur: tũ quas possent urbes excipiant. Esse ibi solas Gotorum uxores. Quicquid sit uirorũ, in Romana castra commigrasse. Per idem tempus Datius Mediolanẽsis Archiepiscopus, et cũ eo quidam Mediolani ciues, urbem Imperatori apud Bellisarium offerunt: si modicum illis præsidium mittat. se quidèm satis esse uiribus potentes, Gotos omni Cisalpina Gallia pellere: si solo id Imperatoris nomine fieri permittatur. Bellisarius collaudatos, bonã spem fouere iubet: se in tempore illis affuturum pollicetur.

¶ Bellisarij periculum. Gotorum insidiæ Vrbis potiundæ, deteguntur. Soluunt Goti exercitum ad Rauennam, à Romanis persecuti. Caput. xl.

INTEREA Bellisarius omnia circumspiciẽs, ex pusilla re, maximũ incidit uitæ periculũ. Tribunus erat Constancianus: cuius milites preciosum ciui Romano gladium abstulissent. Quęstus ille, nihil profecit. Iubet Dux restitui. Non paretur. Vocatus Constantianus, cùm durius increparetur: gladium distringit in Bellisariũ: penecꝙ Ducẽ interemisset: ac subuertisset omnia Reip. consilia. At ille pœnas luit. Goti ex insidijs urbẽ capere adorti sunt per uiã Aquęductus. Sed lux uisa candelæ, eos prodidit. Inde ratibus impositis, secundo flumine à ponte Miluio milites campum Martium intrarunt. Murus erat à flumine tum humilis: nunc est nullus: Sopiri uigiles medicamine tentantur à duobus pecunia corruptis ciuibus Romanis. At alter pœnitentia facti motus, rem prodit Bellisario. Socius eius cum ueneno deprenditur. Præcisis naribus & auribus, asino transuersim impositus, ad castra mittitur Gotorum. Quo rem intelligant patefactam. Interea cùm toties Goti soluerunt Inducias: scripsit Ioanni, quem in Piceno equitum turmæ præfecerat: rem streñuè exequatur. Ille quantum poterat urbes, & arces occupauit in Prouincia: Anxinum, & Vrbinum, quòd essent munitissimæ, præterijt: quòd diutius ibi sedendum uideretur. Ariminum tanto terrore concussit: ut Goti qui inerant, desperatis rebus abirent Rauennam. Ciues portam Imperatorijs alacres pandebant. Vitigis ubi tam propinquo loco Rauennæ periculum imminere comperit: soluta urbis Romæ obsidione, eó contendit, ne primaria sedes detrimentũ acciperet. Incendit ad Vrbem

Gotorum insidiæ.

ad Vrbem castra: & festinat transire pontem Anienis. Bellisarius tempora seruans cũ opportunitatibus: medio iam exercitu trans pontem stante, nouissimum agmen inuadit: eóq; perduxit angustiæ: ut præter cæsos, multi de ponte præcipitati, perierunt. Durauit ea obsidio annũ integrum, & dies nouem.

¶ Ariminum Goti expugnare non ualentes, fame torquent. Romani Mediolanum, cum aliquot urbibus obtinent. Caput.xli.

GOTVS urbes suas præsidijs nouis firmauit: festinans ad obsidendũ Ariminũ. Bellisarius eó mittit diuerso itinere peditum ualidam manũ. eo consilio: ut educto Ioanne cum equitatu ualidissimo, qui intra urbem nullius usus, & in prouincia necessarius esset: & iumenta difficili uictu intra urbem tenerentur. Pedites in locũ cederent equitum, urbi defendendæ: Goti pro multitudine impedimentorũ, & exercitus magnitudine tardius iter fecêre. Pręuenerunt ergò pedites Bellisarij Ariminũ ingressi. Ioannes ubi audiuit mandata Bellisarij, neq; ipse paruit: neq; Damianũ patruelem suũ cum quadringentis parere passus est. Ergò qui à Bellisario missi sunt Præfecti, persuasis equitũ turmis, equitatũ Ioanne nolente deducunt, pedites reponunt: dimisso ibi Ioanne & Damiano cum suis contubernalibus. Interea accedentes Goti, cinxerũt obsidione urbem. Turrim ad oppugnationem Goti erexêre. Eam nõ boues, ut ad Romanas arces, sed milites inclusi trahebant. Ioannes unius noctis opera eam cogitationem præuertit. Nam fossato eiecto, & uallo coniecto, aditũ Machinæ prohibuit. Egressus deinde cũ copijs, oppugnauit obsidentes, turrim parans incendere. Graue fit prælium. Cadunt ex Gotis multi. Molem tamen tuentur incendio. Itaq; ui expugnandi oppidũ, spem ponebant. Fame aggrediuntur. Interea Mediolanenses à mari per Ianuam, præsidium Bellisarij accipiunt: permittentibus Metensis Regis Ducib. lembi curribus impositi, ad Padum deferũtur, ut milites traijciant. Ticini (quæ nunc Papia est) ualidũ erat præsidiũ Gotorũ. Egressi uenientes adoriuntur. Sed in oppidum retunduntur. Itaq; Mediolanum deditur Imperatori. Pręfectus Bellisarij ultra progrediens: Comum, Bergamum, Nauarram, exemplum secutus Mediolani, deditas urbes accipit. Vitigis ubi quid ageretur intellexit: fratris filiũ cum expedito mittit equitatu, ut reliquas urbes in fide contineat, quæ nondum à Gotis defecerant: & quæ iam defecerant, si quid posset recipere, qualibet conditione conaretur. Bellisarius inde auctis copijs, Romam ingreditur: Gotisquè in præsidio manentibus Vrbium quas tenebant, se ostendit, ut terreat. Illi longè esse Regem suum cum exercitu scientes,

se Impe-

se Imperatori permittunt. Ad Anconam Goti ducentes, penè recepissent oppidum. Veniunt nouæ ab Imperatore copiæ. Consultant cum Duce Præfecti. Multa in utranque partem dicũtur. Ariminũ obsidione soluendum erat. quòd extrema fame Ioannes inclusus cum suis urgeretur. Alij Anxinum obsidendũ: Ioannem Duci suo contumacem, contemnendum putauerunt. Id ubi ab alijs animaduersum est: totis dicendi uiribus incumbunt, ut Arimino subueniatur.

¶ Ab Arimino Goti soluunt. Mediolanum sese illis dedit. Fesulas fame premunt, & obtinent. Fontem Anxinum Bellisarius frustrà demoliri conatur. Caput. xlij.

IGITUR hoc probato consilio, terra, marique Vrbi subuenire Bellisarius contendit. Classem sub oculos Gotorũ nauigare facit. Copias per ignem noctu ostendit maiores diuersis in locis quàm essent: ignibus ubique crebrescentibus. Ita Gotis obsidentibus metum inmittit. ut formidine circumueniendi ab exercitibus, obsidionem soluant. Discedunt Rauennam. Obsessi pallore horrescunt per famem. Inde urbium frequens per Flaminiam deditio sequitur. Mediolanum iam deditum Imperatori, fame urgeri uidebatur: quòd aditus intercluserat Vraias Dux Gotorum: fretus auxilijs Ligurum: quæ illi Regis Metensiũ Præfecti, ad ea loca manentes permittebant. Bellisarius dum copias liberando Mediolano immittit, dumque alias submittit, tempus teritur: & ingrauescente fame, urbem extrema passi, dedere coguntur Gotis. Intereà Rex Metensium cùm bella geri conspiceret in uicina sibi regione: arbitrabatur, uictoris prædam futuram etiam prouinciam suam, ni caueat. Igitur Francos, & Burgundiones magna multitudine immittit: qui uel Gotis præsidio sint, siue emolimento. Descenderant ex Apennini iugis magno agmine uenientes. Goti arbitrati sibi auxilio uenire: animos erexerant. At statim (incertũ unde) consilio, an imprudentia multitudinis orta rixa inter uenientes exteros, & ipsos Gotos: quæ usque adeò processit, ut tota agmina permearet. Ad extremũ Goti castris cesserunt. Mirati Imperatorij, cùm Gotos cernerent palantes: adesse Bellisariũ existimarunt. Nec diu post, apparuêre Franci et Burgundiones cum Ligustinis: & uno impetu inuecti etiam illis, castris et eos exuerunt. Ita uno die, duos exercitus inuicem hostiles, castris expulerunt. Interea Bellisarius non quiescens, per Etruriam urbes recepit. Fesulas diu obsessas, extrema perurgẽte fame, Goti ultam pacti, & res dediderunt. Ad Anxinum, ubi ualidum inerat præsidium, intendit animum. Penè ad extrema & ibi uentum fuit, si aquarum usus intercluderetur. Fons erat unicus nõ longè à muris, unde potabant. Bellisarius intercludẽdum putauit. Itaque submissis qui aliorũ tecti clypeis demoli-

Stratagema

Mediolanũ se Gotis dedit.

demolirentur: Goti oppugnatores fore rati, per muros stetêre. Vbi uident suffodi fontem, erumpunt. Conseritur graue prælium. In quo de superiori loco pugnantes, superiores fuêre Goti. Sed præsens Bellisarius urgebat integros pro saucijs, aut cæsis submittens. Sed Goti pertinaciter restitêre. Ad extremum uicti multitudine, defatigantur: & intra mœnia repelluntur. Tùm iterum demoliendo fonti insistitur. Sed erat opus tanta firmitate subnixum, ut prius saxum de monte, quàm particulam auferres de fornicis muro. Hic frustratus, corrumpendæ aquæ, per fœtidos succos, & animalium cadauera intendit. Quæ res difficultatem Gotis ingerebat.

¶ Anxinum à Gotis Bellisario pactis conditionibus deditur, Rauennę horrea incendijs flagrant. Expugnatur Rauenna, Vitige capto. Caput. xliij.

VITIGIS autem obsessis opem ferre pollicitus, eius rebus implicabatur, ut non sineretur. Obsessi de deditione uerbum fecêre, pacti libertatem cum rebus. Milites direptionem urbis sperauêre. Dux perniciosum Reipub. uideri: tot uiros fortes iam penè captos, hostilibus dimittere augēdis uiribus, sed tamen quia pertinaciter urbem seruauêre, nec sine magno sanguinis detrimento posse capi uidebatur, & tempus sedendi ad obsidionem Ducem urgebat, quòd audisset Francos & Burgundiones Gotorum partibus inclinare, maiores casus pręueniens, hac pactione deditionem permittit, ut dimidia rerum parte miles gaudeat, altera maneat dominis, & ipsi dediti maneāt in exercitu Imperatoris, ibi facturi stipendia. Sic deditur Anxinum. Qua urbe recepta, Bellisarius in Vitigem, & Rauēnam caput rerum ducere cōstituit. Muniuit autem inprimis Padi ripam, ne quid importaretur à terra. Nam à mari nullus erat aditus Arimino, & Ancona cum Venetijs pro Imperatore facientibus. Magnam uim frugū nauibus impositam, per fluuium Goti importare contenderant. Sed subitò, cunctis mirantibus, fluuius ita decesit: ut plærę͡q; naues hærerent in fundo. Pugnante rerum Natura pro Imperatore, Goti cędunt. Naues capiuntur. Rauennę laborant inedia. Venerant interea Francorum nuncij, Gotis pollicentes auxilium, si in partem dominationis admitterentur, quingenta milia adducturos se iactant, quibus, si saperet, non se opponeret Bellisarius. Ille ubi comperit, & ipse legationem mittit Vitigi, pollicitus pacem ex arbitrio Imperatoris. Gotus Francorum auxilia magnifecit, sed ęquas cōditiones à tam fortibus seruandas non putauit. Itaq; omissis Francorum auxilijs, ad Imperatoris pacem protinus inclinauit. Interea Rauennæ publica horrea conflagrabant, maximum desperandarum rerum monimentum, Id à cœlesti igne, aut à facino-

Goti amittunt naues in Pado.

Incendium Rauennæ.

à facinorosis, aut à submissis, aut Reginę technis, quę ab initio Regem oderat, factum sit: incertum erat. Goti de hostibus, ut fit, malè suspicabantur. Intereà foris non melius res gerebãtur. Nam Goti Alpini inclinabant ad Imperatorem. Et erant, qui Ildonadum, unum ex Ducibus Transpadanis, Regẽ dicerent. Ille ad pedes Bellisarij, fertur à quibusdam, insignia deposuisse: pollicitum, si ille Rex Italiæ esse uelit: se cum omni gente illi pariturum. Sed Bellisarium non auscultasse. Venerant interim ab Imperatore Senatorij Legati, de pace componẽda. Summa autem pacis ineundæ hæc fuit: ut Transpadanam prouinciam Goti tenerẽt suo iure: reliqua Italia cederet Imperatori: dimidium Regalis auri in ærarium mitterent publicum: reliquo gauderent. Has leges auersatus est Bellisarius. Nam plenam Gentis uictoriam in manu se habere arbitratus est. Itaq; subscribere noluit. Goti nisi ille subscriberet, nihil actum esse rati, persistebant. Crescente ergò fame in urbe, perseuerabat oppugnans Bellisarius: superbissimè contemnens scita Imperatoris sui. Extrema perurgebat inedia: deditur Rauenna. Vitigis Rex cum Proceribus mittitur Constantinopolim. Ipse Bellisarius, cùm essent constituti, qui pro Imperatore regerẽt Italiam: domum iam post añum quintum ex quo uenerat in Italiam: uictor Gotorum, uictor Italiæ, redibat ad triumphum. Rauenna deditur.

ALBERTI KRANTZII Chronographi Hamburgensis, Rerum per Gotos gestarum, LIBER IIII.

¶ Auaricia Imperatoris, & suorum Procerum effrenis licentia in Subditos, Gotos incitant, ut Regem sibi rursum deligerent.

CAPVT I.

IAM IMPERATORII IVRIS ERAT ITErum Italia. Goti uiribus exhausti quieuerunt: manusq; uictori tradiderunt. Mansissetquè res eo diu statu: si ea uirtute præditi fuissent, quos reliquit gubernatores Bellisarius, qua fuit ille. Sed defuit humanitas: defuit Militaris rei disciplina. Vnum erat studium exsatiandę Auaricię Imperatoris: nec priuatarum suarum quisq; rerum immemor fuit. Exhaustæ urbes ære promisso Gotis: exacta ratio ab omnibus, qui per tempora Gotorum in administratione aliqua fuêre. Tanta sæuitum emunctione pecuniæ, ut omnes Gotorum imperia, etiam Itali rursum inuocarent. Nec melior erat rerum ratio in exercitu Imperatoris. Stipendia malè, & auarè soluebantur. In ærarium, & in Marsupia quisq; Auaricia Præfectorũ & Imp.

ſua cũcta cõgerebant. Iam rapinæ, iã hoſtica oĩa in pace maiora fuêre, quàm bello. Iam ſanctimoniam, quam Belliſarius præferebat: ut ne poma in arboribus pendentia, à militibus decerpere pateretur, cuncti requirebant. Quam rem cùm Goti perſentirent: erexere animos: & in rebellionẽ reſpexerunt. Regem creauere: conſtituerunt Vraiam Ducem, bellicæ rei ſcientiſsimum. Sed ille honeſta ſe ratione retraxit: aſſerens indecorũ ſibi uideri: Regnũ aſſumere, uiuẽte adhuc patruo Vitige. Approbata uerecundæ recuſationis legitima ratio: delatumq; Regnũ ſe autore, Ildonado. Is erat inter Tranſpadanos Dux clariſsimus.

¶ Ildonadus Rex eligitur à Gotis: quorum rem mirabili uictoria adauxit. Vraiam morte perſecutus, & ipſe à custode corporis ſui trucidatur. Caput. ij.

Ildonadus Rex.

ILDONADVS inter relictos Gotorum Duces, uir magnæ autoritatis, & qui Veronę diu eſſet dominatus: inde euocatus Papiam, omnium uoluntate Procerum Rex conſtituitur: purpuramquè indutus, cogitare iubetur, de totius gentis non modò ſalute, ſed etiam prouectione. Vehementer enim deiecta, & uiribus exhauſta erat. Is nomini & dignitati creditę, facturus ſatis: omnes Gotorum & Italorũ, qui conſenſerant, uires & arma ad diem Papiæ iubet conuenire. Initio quidèm paucos exercitus: & qui facilè ab Imperatorijs contemnerentur: ſed propè diem etiam atq; etiam adauctæ uires, in eum modũ inſtructæ ſunt, ut contemni non poſſent. Adiuuabat, ut diximus, uehementer Gotorum partes: acerbitas exactorum, & auaricia Imperatoris, cum ſuperbia Auguſtæ Theodoræ: quę pro arbitrio, muliebrem, ut ferunt Imperatorem, in quam uoluit partem facilè flexit. Itaq; milites pariter, atq; Itali, tantis iniurijs impulſi: ruinam Imperij facilè affectabant. His creſcens in diem Ildonadus: omnes trans Padũ, omnesq; Veneticæ regionis urbes, in poteſtatẽ recepit: & Italorum, Gotorumquè multitudine, exercitus eius cõpletus eſt. Quamobrem haud multò poſt educere in aciem, ac fortunam pugnæ tentare non dubitauit.

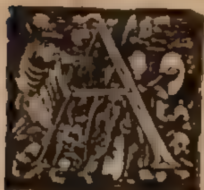
Ildonadi uictoria.

Prælium hoc non procul à Taruiſio fuit, aduerſus Vitalem: qui unus erat ex Iuſtiniani Ducibus. Victorq; Ildonadus, tanta ſtrage Vitalis exercitum concidit: ut uix Dux ipſe cum paucis euaderet: reliqui omnes aut interficerẽtur à Gotis: uel captiui ducerent̃. Ea uictoria & magna, & clara: mirabile, quantum Gotorum animi creuere: quantumq; fractæ ſunt aduerſariorum uires: non ſolùm trans Padum per Galliam & Venetias, uerùm etiam ab Romana urbe citra Padum Gotorũ partes confirmarentur: nomenquè Ildonadi celebre fieret apud Imperatorem, aliasq; nationes. Nec multò poſt Vraiam, maximũ inter Gotos uirum, Ildonadus Rex perſequitur: & ad mortem uſquè perduxit.

Vraię mors

Quæ

Quæ res & genti discrimen, & capiti illius ruinam importauit. Suspicionem prætenderat Rex, quòd cum hostibus is Dux sensisset. Reuera autem, ex motibus processit multorum. quòd inter Reginam, & uxorem Vraiæ, quæ illum penè locum habuisset, contentiones essent. Accessit, quod Regi suspectus esset, tantus hominis & nobilitate, & uirtute conspicui potentatus. Mortem Vraiæ permulti Gotorum improbarunt. Cuius causa Ildonadus ipse Rex, à Builla uno ex custodibus corporis sui, dum exhiberet Proceribus conuiuium, fuit occisus. Mors Ildonadi Regis.

¶ Araricus quinquè mensium Rex, & ipse à suis interfectus est. Caput. iij.

ARARICVS illi in Regnū fuit suffectus. Quod uix mensibus quinquè tenuit. Nam & illi in sua gente, nullis rebus magnis gestis, fuit interfectus: ita ut intra biennium duo Reges occiderentur. Iniquo tempore Goticæ genti: quando non Reges, aut Proceres de medio tollere, sed alios etiā introducere, res prostrata uidebatur poscere. Sed quid facies Genio populi ferocis? quem necdum amisit: nec potuit sub miti cœlo tanto tempore demorata, mansuefieri. Mira res, tantum ualere, & tam diu durare in posteritate, nociuam illam uim, quam sub Boreali cœlo antiqui retrò partes extulerunt. Araricus Rex.

¶ Totilas Rex creatur. Veronam Imperatorij Duces molestant, proditoriè portam occupantes. At à Gotis repulsi, pœnam luunt. Caput. iiij.

TOTILAS, qui & Baduilla, Regnū deinde promeruit, uir malo Italiæ natus: & sub quo labores prisci renouarentur. Nam ut ad Regnum perueniret, sic se res habuit. Ildonado Rege interfecto, Baduilla nepos sibi timens, in Taruisio ciuitate Venetiarū, quam paterna hæreditate obtinebat, sese cœpit continere. misitq́ clam Rauennam, & cum Iustiniani Ducibus pepigit, ad eos transire. Interea Goti pœnitentia ducti, quòd Araricum Regem creassent, hominem nequaquam tanti, ut Gotorum gentem, aduersus tantas hostiū uires defendere ualeret, ad Totilam Ildonadi propinquū respicere, atq́ illum Regem optare cœperūt. Quare cùm de ipsius Totilæ cum Iustiniani Ducibus, fœdere rescissent, tandem in maiorem salutis suæ adducti considerationem, Ararico de medio sublato, Totilam ipsum Regem creauerunt. Cognouerat interea Iustinianus ea, quæ in Italiā cōtigerant, & Ducum suorum imperitiam increpauit. quod in tantis hostium discordijs, tantisq́ motibus, ipsi opportunitatem rerum agendarum nacti, nihil peregissent. Quibus increpationibus moti Duces, Rauennę simul omnes conuenerunt. Ibi cum de inferendo bello consuleretur, Totilas Rex. Socordiam Ducū Imp. culpat.

placuit ante omnia, ad urbem Veronam ducere: cuius capiendæ spes aliqua offerebatur. Erant uerò hi Duces undecim: quorum præcipui habebantur, Constantianus, & Alexander: in Italiã nuper à Iustiniano missus, ad pecunias colligendas. Profecti igitur cum ingentibus copijs, ubi Veronæ propinquarũt: spem dudum sibi præbitam experiri statuerunt. Erat enim Martianus, uir quidã domi Nobilis, castellum habens non procul à Verona: is quia partes Imperatoris animo præferebat: custodem unius portarum ad exercitũ Imperatoris recipiendum induxerat. Re igitur arcanè composita: cũ eò peruenisset exercitus: pr̨emittitur Artanades Armenius, cum manu delectorũ militum, qui portã ante capiat: & reliquum exercitũ pr̨stoletur. Nihil præmissorũ hoc loco defecit. Nam intempesta nocte, cùm ad portã uenissent milites: proditor aperiens, intra urbem eos acc̨epit. Illi portã ingressi, mœnibus quoq; super eam captis, exercitui significarũt. At Goti sentientes hostes esse in Vrbe: per diuersam portã aufugerunt. Duces uerò captam à suis portam audientes: iter quidèm statim ingressi sunt. Sed antequam ad urbem uenirẽt, de præda inter se disceptantes, quinque milia passis ab urbe constiterũt. Inter hæc dies eluxit. Arx est Veronæ urbi supereminens: ex qua intra & extra urbem prospectus est. Goti igitur, qui in Arcem refugerant: cernentes paucos intra urbẽ hostes: exercitũ uerò extra urbem manere: necdum mœnibus appropinquare: subitò ex Arce impetu facto, urbẽ peruicerunt, & portam quæ tenebatur ab hostibus, receperũt, atq; clauserũt. Milites uerò qui per noctem fuerant ingressi, partim oppressi sunt: partim ad mœnia confugiẽtes, desuper repugnabãt. Venientes aũt paulò post Duces, cùm clausam portã reperissent, quanquã intus essent milites, qui eos uocabant: ac ne se desererẽt precabantur: tamẽ euestigiò abierũt. Militũ uerò pars se muro demittẽs, euasit. Quorum de numero fuit Artanades eorũ Præfectus. Cæteri uel capti, uel interfecti sunt. Per hũc itaq; modum, prauitate et auaricia Ducũ, res apud Veronam non processêre.

Vincũt Goti, Veronæ.

¶ Totilæ exercitus longè minor, maiorem Ducum Imperatoris fugat, superat, cædit, capit. Duello certantes, ambo cadunt. Caput. v.

POST hæc Iustiniani Duces, quando cœpta Veronæ flagitiosè, turpiterq; euaserant: discordes inter se, & alijs alij succedentes, ex his locis abierũt, transmissoq; Pado amne, Placentiam sunt profecti. Totilas Papiæ per id tempus degebat. Cognitoq; hostium aduentu, quascunquè potuit copias properè contraxit. Duces inter hæc ultra Placentiam progressi: secus ripam Padi amnis castra faciebant. Totilas autem, quanquam foret admodum impar, tamen cum

men cum his quas habebat copijs, obuiã illis exire, & fortunã pugnæ experiri cõstituit. Cùm igitur in propinquo essent castra: ac pugna decernere utrisque placuisset: Totilas per noctẽ partẽ exercitus præmisit. Quibus iussit: ut uiginti ferè stadijs ultra hostiũ castra Trebiã flumen transirẽt: & cùm pugnari cœptũ esset: hostem à tergo tumultu quàm maximo possent adorirentur. Ipse uerò cùm tempus uideretur, in hostes duxit. Idem fecère Iustiniani Duces. Erat ante aciẽ Totilæ uir Gotus, nomine Valaris: qui equo insigni uectus, ipse quoque insigniter armatus, in singulare certamen oẽs prouocabat. Aduersus hunc, ceteris obsidentibus, Artanades Armenius (cuius in ingressu Veronę mẽtio fuit) prodijt. Spectantibusque utrinque aciebus concurrerũt infestis, sese cuspidibus petentes. Armenius Gotũ dextro latere hasta transfixum occidit. Ipse uerò in hastam interfecti casu hęrentẽ, solo, ui atque impetu adactus, cuspide trãsfigitur: ruptoque thorace uulneratur. Ex quo uulnere mox die tertio interijt. Acies simul congressę, prælium acerrimum inierunt: omnisque ferri experientia in eo certamine uersabatur. Stabant utrinque uiriliter certantes. Æquata pugna satis uidebantur: cùm magno clamore irruentes Totilæ, quos pręmiserat equites, maioris agminis specimen prætulerunt. Igitur ante & retrò oppugnati Duces: primo trepidè, inde effusa fuga sibi consuluerunt. Cæsi, captique multi. Inde clarior Totilæ uictoria. quòd dimidia uix parte militum, aduersus maiores duplo copias audebat confligere.

Stratagema.

Cadunt ambo Duello certantes.

Vincit Totilas.

¶ Totilę successus prosperi narrantur, in deditionibus urbium, regionum item, & hostium timore. Caput. VI.

INDE in Etruriã ultrò mouentes Goti, urbes aliquot spontè deditas accæpère. Alijs intulère terrorem. Iustinus ex Imperatorijs Ducibus unus, qui pugnæ interfuerat: audiens uenire Gotos, Florentiã se recepit: obsidionẽ, quàm pugnam sustinere malens. Sed cùm non satis essent cõmeatus prouisi: famẽ ueritus, Rauennã misit ad consortes: ut obsesso sibi ferrent auxiliũ. Illi non segniter exercitum expediuère: qui Gotis in Etruria opponeretur. Goti cõperto, uenire hostiũ maiores copias: se ad pugnã opportunis locis, ab obsidione discedentes, parauère. Qui uenerãt Duces alio itinere ingresi Florentiã, post colloquiũ degerendo bello, exeũt: prælio cum Gotis certaturi. Præmittitur ex eis unus cum expedito agmine, qui fortunã pertentet. Moles ipsa exercitus insequitur. Goti uisis hostibus, nõ distulere pugnã. Acriter concurritur. Et cùm splendido loco quidã ad latus Præfecti Imperatorij cecidisset, creditũ est, ipsum cecidisse Præfectũ, et fuga inde intentata, cùm uenissent ad exercitũ suũ, maiorẽ in modũ tumultuatum est. Additoque illis timore, Duces in diuersum dissipati,

Vincunt Goti.

Gotis in conspectũ non uenêre: nec diu post unum in locum coierũt. Totilas deinde Rex arma circumtulit per Flaminiam: urbes pactionibus, aut armis cœpit. Inde in Etruriam, similẽ uictoriæ cursum habuit. Transmisso Tiberi, mouit in Vmbros. Inde in Campaniã. Beneuentum urbem captam, mœnibus spoliauit. Inde duxit in Neapolim. Quam obsedit: quia portas clausit, non tamen oppugnauit. Misit partem copiarum ad uicinas urbes recipiendas: in quibus magnã pecuniarum uim consecutus est. Mulieres Romanas nobiles hac in regione inuenit: quas honesto comitatu suis remisit: gratiã comparãs. Nullus autem Dux partes Imperatoris in ea prouincia curabat. Inde Lucaniam, Apuliã, Calabriã per Duces suos, mira celeritate recepit. Et inde Græcis ductoribus, nulla in reliquum pecunia prouenit. Quæ res có deducta est: ut milites nullis stipendijs præmiati, neq; exire in expeditionem, neq; domi magnoperè contendebant, sed uersi ad amicorum rapinas, omnia perturbauêre. Inde & Duces, clausis urbiũ suarũ portis, quas adhuc tenebant, soli custodiæ incubabãt. Ioannes Romæ, Cyprianus Perusij, Iustinus Fesulis, Constantinus Rauennæ.

¶ Neapolis obsidetur à Totila. Demetrius nauali bello isthic superatur & repellitur. Vrbs Regi Gotorum deditur: cuius mira in hostes humanitas & iustitia declaratur. Caput. vij.

NEAPOLIS durius inde cœpit obsideri. quando nemo prodibat ad ferẽdas suppetias. Prouiderat enim Totilas: ne mari, aut terra quicquam importaretur. Certumq; fuit, urbẽ in manus Gotorum uenturã breui, si nemo tueretur. Imperator Præfectum Prætorio misit cum classe Italiæ subsidio. At is uir bonus, militiæ autem non satis peritus, tẽpus protrahebat. Demetrius, qui sub Bellisario diu militabat in Italia, iubetur in Siciliã nauigare, & inde rebus Italiæ consulere. Is ad omnia gerẽda proptissimus, excogitauit terrere Gotos. Omnibus quas ex Sicilia contrahere potuit nauibus, in classem comparatis, milites suos diuisit. ut speciem magnæ classis præberet. Nauigabat in conspectu Gotorũ, & uidentes irritabat: obsessos autem recreabat. At ipse conscius paucitatis suorũ, adnauigare nõ ausus, Romam contendit ut impositis ibi militibus: iusta classe ornata, Gotis occurreret. Sed qui Romæ erant milites, bis prælio uicti à Gotis, inscendere recusabant. Inde cum solis quos eduxerat, ire in hostem cogitur. Verùm Totilas iã in portu Neapolitano naues habebat uelocissimas, & quæ satis uidebantur superuenienti ab urbe Roma Demetrio. Igitur primæ incurrunt, & Demetrij classem inuadũt. Vana magnitudinis ostentatio euanuit. Aparuit pugnantiũ in magna classe raritas. Nec mora, capiuntur

piuntur

piuntur onerariæ cum cæteris. Demetrius cum paucis cedens in lembos, euasit. Captæ fruges, ditauere Gotos. Capti milites, qui cædi superant. Sed non diu post, Maximinus quem diximus Pręfectũ Prętorio, cum copijs & frugibus peruenit in Siciliam: & eadẽ qua prius ignauia rem differebat: non ausus se hostibus obiectare. Superuenêre Imperatoris minæ: & pro illo, Demetrium præfecit clasi. Hyems erat: nec poterant imperare nauigantes uentis, quo minus detruderentur in loca ab Gotis occupata. Ibi capiuntur naues cum militibus. Demetrius in uinculis producitur in conspectum urbis: ut concionetur ad populum. Vocatus Conon Præfectus, cum militibus & ciuibus. Ibi Demetrius. Nullam esse expectandam illis opem de proximo, testatur: Videre ipsos, quo in statu res sit. Cedendum necessitati. Ibi miserabilis Ciuium facies: ora macie pallida, luctum & extrema pręferebant. Totilas alloquendos ciues putauit. Testatur: nulla se ira, aut indignatione percitum uenisse ad obsidendam urbem: magis autem, ad referendam populo gratiã, ex iugo seruitutis erepturum adesse. quòd egregiam fidẽ ad extrema Gotis seruassent: & nunc eodem se manere animo. Erubescere magis se: quòd populo tam fido genti suæ, ea mala, quæ necessitas habuit, intulisset: non se ultionem, sed magis beneficia ab illo prestolari Neapolitanos, iustum fore. Militibus non irasci: si secum uelint stipendia facere. sin saluis rebus abire, liberum cuiq; esse. Tanta regis benignitas, recreauit angustatos. Orant triginta dierum interualla. quo si nullæ ueniant auxilia, honestior fiat deditio. Ille non solùm hoc, sed ter. xxx. daturum respondit. Mirati tantam in Rege benignitatem: cùm certi essent, nulla superuenire auxilia protinus se dediderunt. Ingressus ciuitatem, mira in tali Rege uisa est humanitas: ut curarit fame confectos per momenta reficere: positis custodibus, qui ad mensuram largirentur. ne se cibo post longam famem obruerent. Cononi Præfecto, cum militibus abituro, naues præbuit. Cùm autem diu uentus demoraretur: eandem prorogauit securitatem. Sed cùm nec sic nauigare possent: terrestri itinere abituris iumenta dedit, & commeatus: iunxitq; Gotos, qui securos deducerent. Interim miram in suos disciplinam exercebat. Raptori pœna erat mors: & bonorum amisio: quæ iniuriam passo dabantur. Contra, nihil erat miserius Italicis Imperatori parentibus: qui à militibus Imperatoris intus, ab hostibus foris premebantur.

Demetrij clasis superatur.

Clasis altera capitur, cum Demetrio.

Totilæ oratio ad populum.

Neapolis Totilæ deditur.

Totilæ humanitas & iustitia.

Lex Totilæ militaris.

¶ Bellisarius à Persia reuocatur in Italiã. Cui Totilæ fortuna obstat: obtentis pasim urbibus, etiam à resistentibus.

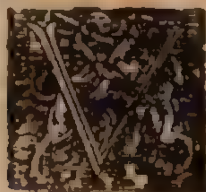
CAPVT VIII.

MPERATOR de his certior factus, in Bellisariũ iterum respexit. quod cęteri ne seruare quidem possent, quæ acceperant. Hic medio tempore in Cosdroem Persarum Regem (& ut alij ferunt, Parthorum) bella gerebat: quibus non satis benè finitis, in Italiam iterum conscribere milites, iubetur. Thraces ad quatuor milia conscripsit. Cũ his enauigans Salonas: præmisit ex Præfectis, qui Hydrunto Calabriæ ciuitate, diu à Gotis obsessæ, fruges importaret. Goti negligentius obsidebant, quòd neminem adesse putabant: omnibus ad sua uota fluentibus. Aderat Valentinus improuisis, & quod iussus est impleuit. Milites recentes pro exhaustis imposuit: Comeatus in annum dedit: & ad Ducem suum reuertitur. Inde Bellisarius Rauennã nauigauit. Per omnem aũt Italiam cuncta spe sua deteriora cõperit. Milites nullis stipendijs præbitis inuitos: Prouinciales exhaustos. Igitur optimũ Ducem, & incomparabilẽ, quòd nullas pecunias, & exiles copias adduxisset: concionantẽ Raueñæ non libenter aut ciues, aut milites audiuêre. Statimq; aduentus illum sui pœnituit. Totilas autẽ Rex ubiq; prosperatus, Tibur facile accæpit: propter ciuiũ dissensiones. Quæ res Romanis difficultates importauit. Solis enim xvi. milibus passuum à Roma distat. Inde Anxinum, mouens in Picentes, obsidet. Bellisarius autem unum ex Ducibus Bononiã misit cum satis ualida Illiricorum manu. In urbe recæptus, deseritur ab Illiricis, spontè domum abeuntibus. Quòd dicerent: suos Domi ab exactoribus tributorũ angustiari. Bellisarius Anxino supplementa misit tria milia equitum. Venientes ingressi sunt. Sed cùm nocere hostibus non possent: & essent socijs onerosi: ad Ducem redierunt. In itinere passi incursionem hostiũ, aliquot cohortes amiserunt: cum uestibus & impedimentis, quæ muli portabant. Fanum & Pisaurum urbes ad littus Adriaticum, superiori bello communita, Bellisarius instaurat. Goti impedire conati, præueniuntur: mirati, tam paucis diebus rem tantam esse peractam: cùm nusquam prodiret Bellisarius ad pugnam, pro suorum paucitate. Goti quoquè sedere otiosi nolebant Asculum, & Firmum oppida in Picentibus circumsedere. Obsesi opem implorantes, cùm non acciperent: cessere Gotis. Intereà Bellisarius misso ad Imperatorem nuncio, ostendit Italiæ statum: supplementis, & pecunia opus esse. Quæ cùm non satis promptè mitterentur: non se mouit loco, tantùm seruandis urbibus operam impendit. Intereà Goti in Vmbriam mouentes: Spoletum aliquandiu defensum, cùm nemo succurreret, deditũ accepêre. Asisium se defendit. Occiso Præfecto, tanti uiri solatio destituti ciues, nec de proximo auxilium sperantes, cessêre uictoribus dediti.

Totilæ successus prosperi.

Apud

Apud Perusiam cùm fortissimè defenderetur à pręsidio, & cùm Pręfectum eius Cyprianum, nullis uijs, neq; promissis, neq; armis potuit superare: obærato quodam ex militibus eius, curauit occidi. Sed milites persecuti parricidam, urbem tuebantur. Igitur frustratus ibi Totilas: nec tempora perdere uolens, duxit Romam.

¶ Roma à Gotis obsidetur. Excursionibus Romani uincuntur. Frumenta è Sicilia aduecta diripiuntur à Gotis. Legatio Romana nihil agit. Caput. ix.

VRBEM Romam iterum obsidere uenientes Goti, satis firmum inuenêre ibi militum præsidium. Præfectus erat Bessas: & cum illo Conon Neapoli nuper emissus, cum non contemnendo supplemento, quòd nuper miserat Bellisarius. Totilas autem inprimis curauit: agrestibus & ruricolis nullã inferri molestiam, ab initio in finem usq; suæ gubernationis. Militum non contemnenda cohors urbs egressa cũ Pręfectis, castra metantes, Gotos lacessunt. Orta est pugna. Et primò cedere Goti uisi. Inde ubi incaluêre brachia: multis cæsis, minor pars ægrè in Vrbem retruditur. Inde famis timor, quòd classem Totilas teneret in mari, eam quam habuit ad Neapolim. Et in ipso Senatu facta proditionis suspicione, Cetheus uir primarius pellitur Centumcellas. Bellisarius autem Portuensi urbi præsidium immisit. Qui egressi in mare, classem uexabant: multumq; per uices commeatum importari procurauerunt. Sed dum illis audentius inuehuntur, à maiori numero opprimuntur. Qua occasione Onerarię, quas frugibus onustas misit Sicilia Romam Papa Vigilius, ibi exulans: ex itinere quod accępit in Constantinopolim pausans: intercipiuntur à Gotis, & crescit fames in Vrbe. Interea manus Gotorum alia, iubente Rege, Placentiam urbem ad Padum obsedit: quæ sola eius Prouinciæ in fide permansit Imperatoris. Bellisarius opem ferre uolens, & urbi Romæ, & Placentiæ, copias tantas non habebat: & erat terrificum, cum parua transire manu per Prouincias, quæ Gotis paruerunt. Igitur ipse disposito Rauennæ satis firmo præsidio, nauigauit Dirrachium, ut exciperet ibi nouas copias ab Imperatore uenientes. Interim captis frugibus, quas Papa submiserat: extremæ famis metus urbem præmebat. Ciues Pelagium Diaconum, multa pietatis opera exerentem, in ea calamitate adoriuntur: rogantque, ut Legatione susċæpta, ad Totilam Regem paucorum dierum inducias oret: intra quas si nullum sit obsessis auxilium, futuram deditionem. Suscæpit ille ciuium præces: & exiens Regem uoluit conuenire: iam scientem ex transfugis, quis esset rerum status in Vrbe. Volentẽ exponere mandata, Rex pręuenit, graui oratione increpans

Lex laudabilis.

Vigilius Papa.

Legatio Rom. ad Totilam.

Romanorum

Romanorũ ingratitudinẽ. quod nulla apud eos esset memoria benefi ciorũ ab Rege Theodorico, & in omni gente. Nullũ se audire Legati onis uerbũ; nisi Romani æmolitis mœnibus, se in fidẽ uictoris permit tant: accæpturi leges, quas uictor imperauerit. Pelagius audita sæueri tate, constanter respondit. Quandoquidẽ inquit Rex, uocẽ Legati au dire nõ sustinuisti: sed præcidisti omnẽ colloquij uiã, ad Deũ confugi mus: q solet superbis resistere. Hæc fatus, e uestigiò in Vrbẽ reuertit.

¶ Romam nouis copijs Bellisarius contendit. At Totilas uiam illi obstruit. Ceduntur interim Goti apud Dirachium, oppido amisso. Caput. x.

CIVES autem cernentes re infecta rediisse Pelagium, miserabiliter animis conciderunt: incerti quo se uerterent. Statuerunt tamen, extrema omnia pertentare, prius quàm se cru delissimo hosti permitterẽt. Passi sunt hac fame infanda. Interea uenerant à Constantinopoli nouæ copiæ Dirachium ad Bellisarium: sed non quantas res poscebat: maiores autẽ Vere aspirante missurus Imperator, gentes ad Danubij ripas incolẽtes præmisit nuncios. Iam in Concilio apud Duces uertebatur: quis rerum gerendarũ ordo esset. Omnes Romam ex difficultatibus eruendã censuerunt: at qua id uia fieret, sententiæ discrepant. Erant quibus uideretur, toto agmine per Calabriam et Campaniam eundum Romam. ne in partes discissæ copiæ, minus hostibus obstarent. Bellisarius eam probauit sententiam: si non diuturna Romanis expectantibus mora esset. Sciebat famis angustiam, suorum ad mare interitum, ademptionem frugum de Sicilia missarum. Itaquè quàmprimum Romæ subueniendum. quòd quinta die portum, flantibus uentis, teneret: per terram uerò nimis longinquum, & itinere ipso, & hostium incursu uidebatur. Itaquè classem suam appulit Hydruntum. Goti obsidentes, cessère maiori agmini, transeuntes itinere duorum dierum usque Dirachium: quàmprimum significantes Regi suo, uenisse Bellisarium cum nouis copijs (ut ipsi rebantur) inde terrestri itinere ducturum Romam. Quod cùm audisset Totila: statim se præparauit magnis uiribus, obuiam proficisci. Vbi uerò cognouit à mari uenire, totum se ad resistendum iuxta urbem apparabat. Et ut Tibris innauigabilis fieret, ubi maiores artant fluuium angustiæ, ibi pontem instruit, catenamquè grandem uenientibus à mari opposuit. Ad extrema pontis turres ligneas, firmis præsidijs locauit, ut aditum obstrueret uenienti. Et Bellisarius quidèm nauigans, tenuit cum classe portum. Ioannem unum ex Præfectis cum equitatu Hunorum fortissimo, misit itinere terrestri. Qui in prouisos Dirachij Gotos adortus, fudit, oppidumq;

Pons supra Tibrim.

Cadunt Goti.

dumq; cœpit. Inde quartis castris Canusium uenit. Ibi ex Lucanorum primoribus offendit hominem, qui Græcorum iniurias in Lucanos, Brutiosq; ostendens: cōactos populos defecisse contendit iterū ad Gotos: facile redituros, si clementiā cū benignitate Dux illis monstraret.

¶ Lucani & Brutij Imperatori se dedunt. Ad pontem Tiberis fortiter pugnat Bellisarius, igne immisso. At Isaac Præfecto capto, cedit. Caput. xi.

TOTILAS id comperiens: expeditum è suis equitatū Capuam quàm occultissimè ire iubet: à tergo adortui ū copias Bellisarij equestres: cætera sibi curæ fore. Ioannes ubi intellexit Gotos in insidijs latere: timēs, deflexit ex itinere in Brutios, Lucanosquè: & Præfectum Gotorum ibi manentem, prælio aggreditur. Funduntur plurimi, cęteri cum Duce suo deduntur Ioanni. Quo uiso, Lucani, Brutijq; statim ad Imperatorem rediere. Bellisarius autem accusabat, Ioannis tarditatem condemnans. quòd nō cum Gotis, qui Capuę erant, congressum instituisset. Igitur destitutus eo consilio, cùm tantas copias nō haberet: ut fideret terrestri itineri, per Tiberim statuit introire Romam cum cōmeatibus. Bessę in Vrbe Pręfecto mandat, ut propè diem parato agmine, hostes distineret, quo sibi tutior foret aditus. Ad rumpendū pontem, & expugnandū hæc excogitauit. Rates duas ferreis rostris munitas, tignis iunxit, & sup utramq; turrim erexit sublimiorem quàm essent ad pontem. Inde dromonibus fruges imposuit, armauitq; fortissimo milite. Reliquam multitudinem per ripam naues trahere, & ad pugnam stare præcepit, ipse in unam ex dromonibus aderat. Goti se nusquam ostentarunt, donec ad catenam perueniretur. Ibi se opponunt transeuntibus. Sed uincuntur. Itaq; catena sustollitur. Goti se ad suos recipiunt. Cùm ad pontem peruenitur, Goti fortissimè dimicant ex turribus, & Pontis subsidijs. Ibi Bellisarius de sublimiori sua turri, uas piceum incēdit, proiecitq; in turrim Gotorū. Quæ ipsam cum Gotis incendit non minus ducentis. Iam propè erat, ut uictores Græci Pontem rumperent. Reliquerat autem Bellisarius ad urbem Portuensem in dextra fluminis uxorem cum suppellectile uaria, & pręfecit cohorti Isaacem, qui tueretur. Ad primum autem incendiū turris, nuncius uolitabat in portum: Bellisarij prospera nuncians. Tùm Præfectus Isaac uolens & ipse cumulare gaudia uictoriæ, cū militibus amne trāsmisso, Gotos lacessabat, & primo quidē impetu fugatos exterruit. In se aūt uersi, Isaac Pręfectū, cū multis cœperūt, non nullis antè cæsis. Huius infelicitatis nuncius uenerat Bellisario anteq; pontē expugnaret, ueritusq;, ne in periculo uxor, cū omni suppellectili esset, omissis ad pontē rebus, aduolabat. Vbi uidit salua esse omnia

Vincuntur Goti ante pontem Tibris.

Isaac capit.

in Portuensi

in Portuēsi oppido, comperit & uictoriam pulchram de manibus extortam, & casso se timore territum.

Romanorum fames horrenda. Totilas proditione Vrbem ingreditur, & obtinet. Parcit tamen populo Pelagij diaconi intercessione. Caput. xij.

INTEREA Romæ intolerabilis fames. Equi, muli, asini consumpti: ad canes, et mures uentum erat. Fecerat hanc pertinaciam, & proxima Bellisarij, sed frustrata expectatio: & irati Regis in Romanos indignatio. Multi fame intra domesticos parietes interierūt. Alij herbas, & herbarum radices, etiam bestijs intactas, desyderauêre. Quatuor erant ad portam Asinariam Isauri milites: qui proditionis consilium inierunt, demissi per funem Totilam adierunt, ostendentes capiendæ Vrbis uiam. Mittit cum illis è suis, qui consyderent. Quibus uidentibus, Isauri per funem reascenderūt. Totilas armatum exercitum ad se iubet conuenire, pręmittit qui ex condicto per funem ascendant. Illi protinus ut conscenderant, ad portas demissi, securibus aperiunt, exercitum Totilæ intromittentes. Continuit aūt cùm esset ingressus, exercitum in ordine ad portas, donec dilucesceret. Romam esse captam, rumor urbem peruolitat. Fœda & misera ubiq; fuga per diuersissimas portas. Alij in templa confugiunt. Alij domibus occluduntur, morituri in penatibus. Sæuit ubiq; gladius. Sternuntur obuij sine discrimine ætatis, sexus, cōditionis. A Laterano per Vrbem Rex ibat uersus S. Petrum. Ad latera eius stillantes sanguine gladij. Ad Vaticanū occurrit Pelagius, sacris indutus, Euangelia Christi baiulans, & genubus nixus, misericordiā implorabat. Num tandem inquit Rex, Pelagi, uenis supplicatum? Ille refert. Quando superna Maiestas te mihi, populoq; dominum imposuit, supplicare pro hoc grege populi nō erubesco. Parce, miserere. Motus Rex, iussit gladios recondi, neminem ex hoc iugulari, matronas forè intactas. Prædam rerum Militi permisit, corpora libera esse mandauit. Non erat Gotis leue Totilæ Regis edictum. Sciebant sæueritatem eius in disciplina militari. Itaq; interdictis abstinuêre, solis usi permissis. Inde cōuersus ad suos. Videte inquit rerum fluxam conditionem humanarum. Cernite fortunæ mutationes. Paucis ante nos annis, Ducenta Gotorum milia, septem milibus expugnauit & uicit Bellisarius. Ego non totis quatuor milibus, uiginti Græcorum milia superaui, & iam Vrbem Romani orbis quòndam dominam, sub pedibus tenemus. Proinde non superbiendum nobis, sed DEVM præ oculis habentibus, fortunæ mutationes extimescamus.

Proditores Vrbis.

Roma capta.

Totilas ad suos.

* * *

Roma-

¶ Romanos Rex Totila ingratitudinis uitio arguit. Legatos mittit ad Imperatorem cum mandato satis duro. Caput. xiij.

INDE uocatis Romanis, grauiter illos cōarguit: quòd bonorū ab Gotis immemores: cùm Theodoricus Odoācrem tyrannum illis abstulisset: tributis liberos, omni honore affecisset. Nulla ab Gotis affecti iniuria, tam facile ad Græculos, à quibus nulla unquàm bona haberent, defecissent: qui nullis rebus, nisi emungendis thesauris studerent: Ciuitates sub Gotis liberas, tributis onerarent: uectigalibus præmerent. Meritò illos luisse, luiturosq; pœnas tam inhumanę ingratitudinis. Ita sine ulla spe bona Romanos dimisit. Accusabatur illa tempestate Rusticiana, nobilis mulier, uxor quondam Boëtij: quòd statuas Theodorici subuertisset. Totilas ubi audiuit: iusto dolore, ob occisos patrem & maritū innocētes uiros, percitam id peregisse fœminam, absoluit. Inde Legatos ad Imperatorem misit: Pelagium, de quo supra, & Theodorum Romanum ciuem. Eos maximis sacramentis obligauit, fideliter mandata peragere: & ad se properanter redire. Summa mandatorum hæc fuit. Si uelit Imperator Gotos habere amicos, fœderatos ad omnes expeditiones bellicas: fidele, magnūquè promptè laturos auxilium: tùm se Romam conseruare, & amplificare paratum. Sin aliud sibi consiliū sedeat: Romam euestigiò euertendam. Necq; enim occupato bellis, eam seruare sit facilè, necq; hosti permissurū ea frui incolumi. Nauigarunt Oratores: & Imperatorem conueniūt: addentes præces cum lachrymis, nisi misereretur ille urbis Romæ, actum de illa. Scire se, Goti Regis sęueritatem. Semel extinctam Romam, secum trahere clarum ibi ortum nomen Imperij. Ille nihil aliud respondit. Esse in Italia Bellisarium: illius arbitrio rem fore permissam. Manebat in portu Bellisarius febre laborans. Ioannes aūt in Lucanis ea agebat, ut & Gotus arma isthuc mitteret, quæ conatibus illius resisterent. Et tamen Romani Legati, cùm hoc quod accęperant, responso abire nolentes: obuios præhensabant, qui apud Imperatorem possent aliquid, ut misericordiam pro Imperij matre impetrarent.

Suetiæ lib. 3. cap. 12.

Totilæ humanitas in sexum muliebrem.

Mandata Totilæ.

¶ Romam Totilas incendio consumit: penitus uacuam relinquens. Calabros, Lucanos, Bruciosq; deuictos recipit. Caput. xiiij.

DVOS penè iam erat annos ibi Papa Vigilius, causam dicens aduersus Imperatricem: de restituēdo Anthemio ad suam sedem, quod pollicitus esset ante Pontificatum. Et ille se tueretur: Non posse sedentem in Petri cathedra aliud, quàm quod iustū sit sentire. De malis promisisis se satis penitêre. Et cùm Imperator huic

causæ adhiberet Pelagium: si Papam flecteret. Ille, quo sæpius ad conspectum Imperatoris ueniret, non recusauit, Noluit tamen scelus suadere Pontifici. At quicquid bonus Pelagius cum suo consorte, ad flectendum rigorem Imperatoris, ad comiserationem urbis Romę intenderant, uanus erat conatus. Nihil proficientes, tristes redierunt. Audiens autem Rex Totilas Imperatoris responsa: dubius quid faceret hęrebat. Et tamen negari sibi conspiciens, quæ equissimè poscere uidebatur: consiliũ sumpsit euertendę Vrbis. Auxit indignationem: quòd Ioannes in Lucanis treugas uiolasset. Igitur insurgens crudelitate mirabili: mœnia pro tertia parte solo æquauit. Capitolium incendit: circa forum, & Suburrã, & uiam Sacram omnia conflagrauit. Fumabat Quirinalis mons: Auentinus flammã incẽdij euomebat. Fragor ruentium domorũ ubiq; audiebatur. Inter hæc incendia multitudo urbana, cum coniugibus & liberis, sedibus patrijs educebantur. ne deplorandi quidem miserias suas libertatẽ habens. Totilas populum ac turbã per oppida Campaniæ dispersit. Senatores uerò & Patricios, obsidum loco circa se retinuit. Roma post hęc cum toto exercitu egressus: eam desolatam penitus, ac uacuã reliquit: ut neq; uir quisquã, neq; fœmina remaneret. Inde Totilas exercitus partem contra portũ collocauit: in loco qui dicitur Algidone. Ne Bellisarij milites quicquã moliri per eius absentiã ualerent. Ipse cum reliquis copijs aduersus Ioannem in Calabros profectus est. Ioañes uerò simul ac Totilã aduersus se uenire cognouit: nõ prius constitit, quàm Hydrunto se recepit: quod est ultimũ Calabrię oppidũ. Itaq; ubi ad eas partes Totilas peruenit: paruo momẽto Calabros, Lucanos, Brutios, præter Hydruntos recepit.

Roma incẽdio deuastatur.

Intereà cùm ubiq; Gotis omnia prosperarentur: Spoletũ ab illis defecit. Custodiebatur arx sola. Nã mœnia Totilas euerterat. Arx uerò facta erat ex Amphitheatro, quod antiquitus in ea urbe fuerat. Autor uerò defectionis fuit Martianus quidã Constantinopolitanus: q cùm inter custodes esset, inita cum. xviij. militibus cõiuratione, Pręfectum pręsidij interfecit: arcemq; Bellisario Duci suo tradidit. Tarentũ inde oppidum calabri, non totũ tamen, sed partem eius comminuentes, reparauêre: Inde Totilas omnibus in ea regione Italię oppidis præsidio firmatis, in recuperandam Rauennam cœpit respicere.

Spoletum deficit.

¶ Romam Bellisarius dirutam, breui instaurat occiso Totilæ Signifero, Goti uexillum tutantur, Senatores aliquot Romam remittuntur, Ioannem Ducem Totilas persequitur. Caput. xv.

ROMA post Gallorum Senonensium memoriam, nunquam

quàm deserta: nunc ab Gotis euersa, mansit sine habitatore. Sed Bellisarius febre liberatus, consilium quàm occultè cœpit de ea reparanda. Paucosque conscios habens: cùm portum modico, sed quod satis uidebatur, præsidio firmasset, Romam mirabili celeritate reparauit: conuulsa mœnia, & oppleta fossata, militum diligentia, ac promptissima utens opera, intra uicesimumseptimum diem, plus in ea muniendа peregit, quàm posset quisquam suspicari. Portas tantùm nullis repagulis firmauit, quòd fabri deessent. Totilas cùm comperisset: omissis rebus omnibus cum Rauenna, aduolauit: nouam molitionem impediturus. Aduenerant iam ante ciues de propinquis oppidis, ad patriæ reparationem alacres. Goti primo statim impetu capere urbem præsumentes: cum cernerent opinione sua munitiorem, ad pugnam accinguntur. Nec segniter Bellisarij milites resistunt, conglobati ad portas, et per mœnia dispositi. Repellunt sępè Gotos. Aliquando ipsi repulsi, retrocedunt. Et pugnam in noctem protrahebant. Peruigiles excubias egere. Vtcunque poterant, portas obturauêre. Postera die innouata ad omnes portas pugna, pertinaciter continuata est diu. Concurrerant aliquando magnis uiribus. Signifer Totilæ prosternitur. Ibi uerò contentio durissima pro Signo. cùm suum Goti uendicarent: & Romani decus suum cogitantes, nouo ardore ad capiendam instarent. Sed Goti defenderunt. Totilas Tibur, quòd tenebat, redit. At Romani: ne per Anienem incursaret, pontes præsciderunt: & habet ripas amnis ille præruptè altas, & uado est intransibilis. ut difficile fuerit à Tibure Romam incursare. Ad Perusiam deinde à Gotis diu laboratum est, frustra obsidendo. Ioannes compertum habens, Bellisarium Romæ esse: gratiam inire uolens: Senatores, quos sub Militum custodia Gotus per ciuitates distribuerat, reducere ex oppidis, quorum nulla per Campaniam erant mœnia, contendebat. Et hoc prospiciens Totilas: manum illuc ualidam equitum ire iussit. Sed collatis uiribus: à Ioanne uicti cesserunt. Itaque repertos ibi Senatores, Romam misit. Pręter Clementinum, & Horrestem: quorum alter Imperatoris iram ueritus, alter equos causatus sibi non esse, restiterunt. Maior tamen Senatus pars in urbe Portuensi erat. Ibi recepta, cùm Gotus urbem incendisset, fœminas plures Senatorij ordinis Ioannes remisit. Totilas hæc audiens: relicta ad obsidionem Perusij parte exercitus, ipse cum expeditis magno itinere per Picentes in Campaniam contendit in Calabros: sumpturus de Ioanne uindictam. Conuenerant sub noctem, & collatis uiribus, non multi ceciderunt: sed Ioannes cum suis fatigatus est: & dissipatos milites, in Hydruntum collegit. Splendidum erat hoc Regis factum, pro celeritate magnorum itinerum:

Romã Bellisarius reparat.

Aniensis fluuius.

Remittuntur Senatores.

nerum: quæ ipse eques armatus cum militibus confecerat.

¶ Conon auarus, Romæ à militibus trucidatur. Victi Goti, rursus uincunt Græcos. Rusianum illis deditur. Perusiam ui capiunt. Caput. XVI.

IMPERATOR literis quàm frequentibus Bellisarij pulsatus, nouas copias misit peditum, scribens Bellisario, ut illas in Calabria expectaret. Eó nauigans Dux, Cononi Legato urbem Romam commisit. Is auarè annonam uendens: & preciCononis auari mors. um quotidiè augens, suo intentus lucro: à militibus occiditur. Bellisarius copias receptas exponens: equites præmisit in locum pabulo promptu. Quorum pars incidit in Gotorum obuiam manum: quam misit Rex ad Rusianum occupandum, quod Ioannes tenebat. Commisso prælio, Imperatorij superant. Quod cum Rex Gotus acciperet: didicissetq́ꝫ, indisciplinatam Græcorum stationem, superueniens, omnes penè cæcidit. Solus alter ex Præfectis, cum duobus equitibus elabitur. Bellisarius accæpto nuncio de amisso equitatu: mare iterum cum peditibus tentauit: & ui tempestatis adactus, à Crotone Italiæ, in Messanam Siciliæ dispellitur. Rusianum interea à Gotis obsidetur. Pacti milites, nisi infra certum tempus adiuuarentur, deditionem facere. Intereà Bellisarius Hydruntum cum classe redijt. Superuenêre noua supplementa. Iam auctus copijs, obsessis opem ferre statuit. Adnauigat Rusianum. Goti per littora dispositi, aciem ostendere. Territi Græci, retrò abeunt. Decernunt in Concilio: equitatum ire in Picentes: ibiq́ꝫ lacessêre Gotos. quo Totilam ab obsidione auocent. Ille missis equitibus, occurrit tumultuantibus, in obsidione perdurãs. Et cùm omnia obsessis defuissent, pacti sunt deditionem. quando nullum ostendebatur auxilium. Rex paciscentibus respõdit. Vnius perfidi inter eos pœna contentus, cæteros in militiam suam, si uellent, Rusianum Gotis deditur. conscriberet. Alioqui abituros cum singulis uestimentis. Ita Rusianum deditur. Præfectum militum, quòd eius iussu in diem præfinitum, deditio non fieret, iussit occidi. Remansit cum eo magna pars militum. Cæteri relictis equis & armis, Crotonem uicinam urbem petierunt. Hoc in rerum statu cùm esset Bellisarius Romæ: iam pertæsum est illi, diutius bellum gerere: præmissa Antemia uxore, apud Imperatricem agere præcepit: ut reuocaretur. Et Imperatricem quidèm fato functam reperit. Apud Imperatorem facilè impetrauit. quòd belli Parthici metus recrudescebat. Et abiens Bellisarius: Roma Diogenem uirum prudentem & fortem, Legatum reliquit: cum tribus Bellisarius militiæ cedit. milibus militum. Eo abeunte, Goti Perusiam diu obsessam, armis Perusia capitur. cæpêre.

Romam

¶ Romam Totilas secundò, proditione obtinet.

CAPVT XVII.

TOTILAS prosperatis undiquè rebus, cùm abscessisse Bellisarium intelligeret: urbē Romam tertia cinxit obsidione. Iam autem in eam formam reparata ciuitate: ut quoniam forte inerat præsidiū, nulla spes capiendæ Vrbis foret Gotis: nisi fame. Nam finitima oppida in Gotorum erant potestate: & expugnata Portuensi urbe, nihil à mari importari sinebant. Erant Constantinopoli ciues Romani, & ad hoc missus insuper Godyngus uir Senatorius: qui agebant, ut Imperator Bellisarium Italiæ procurandæ remitteret. Alioqui actum esse de Vrbe. Ille sibi res Italicas curæ respondit fore: sed alijs interuenientibus, res antiquatur. Cùm iterum atquè iterum urgerent: Liberium quendam ex Nobilitate Romana, pronunciauit Ducem Italici belli: & apparatibus comparandis cœpit indulgere, sed ex alijs intermittitur. Itaq; Roma laborasset fame: nisi prouidentia Legati rebus consuluisset. Is omnia pridem loca intra Vrbem uacantia, frugibus conseuit, in hortis, in diuerticulis, in campo Martio. Quæ res inopiam sustentabat. Et erat Vrbs eo modo in longum sustinenda: si non proditio interuenisset. Nam milites ad portam Capenam, quæsti: quòd nullis diu stipendijs præmiarentur, ad Totilam ibant: præmium magnum pacti, traditæ portæ. Ea erat S. Pauli. Rex ubi audiuit, collaudatos, benè sperare iubet. Intereà tubicines per noctem lembis impositos, per Anienem iubet introire Vrbem: & quàmmaximo possent strepitu, tubis clangere. Ille interim ad portam stabat parato exercitu. Clangebant tubæ, & Vrbis uelut captæ signum præbuêre. Dum trepidant alij, concurrentes ad clangorem, proditores Vrbem reserant: exercitum sinunt ingredi. Ita nunc secundò ab Totila Vrbs capitur. Præfectus cum militibus, diuersa porta dilabentes, fuga sibi consulunt ad Centumcellas. nam ea in fide Imperatoris fuit. Hoc Gotus prospiciens: insidias eó collocauit, quas inciderunt prodeuntes, & alijs aut captis, aut cæsis, Diogenes ipse elabitur.

Stratagema.

Roma secundò à Totila capitur.

¶ Paulum Siculorum Præfectum, cum militibus suis in gratiam recipit Totilas. Romam instaurat. Vaticinia audit S. Benedicti. Caput. xviij.

PAVLVS equitum Præfectus ex Sicilia, uir fortissimus: ea nocte multis in locis, prælia multa perfecit. Ad extremum, cum quadringentis equitibus, pontem & molem Adriani apprēdit, grauiter afficiens propinquantes Gotos. Totilas aspiciens, Sinite inquit hos sine sanguine, & impendio meorum euocandos: non habentes unius diei escam. Igitur diem illum sine cibo agen

tes: inter se quid faciant, deliberant. Deditio turpitudinem habere ui-debatur: & erat incertum, si permitteretur, qua fide impleretur à Rege truculento. Erant quibus equi in cibum mactandi uiderētur. Horrebant insuetum cibum. Fugę nulla spes. Igitur Paulus in medio suorum concionatur, uir fortis ad fortes. Quocunque nos uertamus commilitones, extrema nos circumstant. Nam fugæ nulla facultas est: circumfusis hostium copijs, ac nos impigrè obseruantibus. Deditio autem, supra turpitudinem, uilitatemque consilij, cruciatus insuper, & excarnificationes portendit. Barbarorum enim sæuitia, simplici mortis genere contenta esse nō solet. Durare uerò in obsidione, ac cibo equorum pasci, eorum esset, qui auxilia sibi uentura expectarent. Nobis autem carentibus ea spe, nulla ratio suadere hanc tolerantiam potest: nisi uilissima detrectatio mortis. Ceu pueri formidulosi, dolore confici malunt, quàm ferro secari. Ego uerò dedi hostibus, & tabescere inedia: eorum puto, qui cor & sanguinem non habent. At nobis strenuis, & præliorum non insuetis, gloriosa mors complectenda est. Sic enim moriamur: ut sanguine hostium madentes, non inulti cadamus. ne rideat hostis nostri interitus, sed fleat. Nec iugulum nostrum præbeamus, sed iugulum suum ferro nostro perfringamus. Quid enim paucorum annorum accessio nobis prodesset: cùm & si nunc seruati, paulò post simus obituri? Gloria extendere uitam hominibus potest: natura non poterit. Ite igitur mecū ad gloriosam mortem, quam ciues simul & hostes admirabuntur. Hic dictis incensi equites, morti sese deuouerunt. Quocircà complexi inuicem, & osculati, certissimo moriendi proposito, ad dimicandum se parant. Erat uerò consilium: in proximam Gotorum stationem irruere, factaque permagna hostium cæde, pugnando interire. Quos cùm uideret Totilas, ad extremum casum parari: ueritus, ne hominum desperatorum conatus, maiorem quam pro numero Gotis cladem adferret, Caduceatore ad eos misso, optionem permisit. An receptis armis & equis, militare uellent Totilæ? Aut illis omissis, ire quo uellent? Statim omnes militare Regi peroptarunt. Præter Paulum præfectum, & Isaurum quendam, qui quòd uxores haberent, & liberos, ire Constantinopolim elegerunt. Quos ex uiatico, & cæteris rebus adiutos, ire permisit. Romanos autem, qui ad Templa confugerant, liberos esse iussit. In Vrbem Romam non amplius desæuit: sed quantò ante studio destruxit, tantò nunc impensius cuncta instaurare connititur. Ædificia pridem incensa renouauit. A Bellisario semiplena consummauit. Ludos equestres, ac cætera magnificentiæ opera, quæ florentibus rebus celebrabantur restituit. Quo ciues sparsi, maiori in patriam desyderio redirent.

Fames Romæ.

Oratio Pauli ad suos.

Vna salus uictis, nullam sperare salutē.

Romā Totilas reparat.

rent. Hanc morum in Rege, ac animi mutationem: Alij uoto, quod sanctis creditur Apostolis emisisse, prodire uolunt. Alij ad commoditatem gerendi belli referunt. Nonnulli uerecundia adactum ferunt, quòd cùm nuper Francorum Regis filiam deposceret coniugem, responsum illi aiunt. Non credi illum Regem esse Italiæ, qui caput eius subuertisset. Sed uerò similius est (quod scribit beatus Gregorius) post primam urbis captiuitatem, adijsse Regem S. Benedictum, qui in Apollinis pridem templo, in Bauro castello tum demorabatur. Voluit Rex experimenta sumere sanctitatis: si Benedictus incomperta nosset: Vnum ex satellitibus Regio indutum apparatu, ipse in turba secutus est. Benedictus obuiam prodibat Regi superbo in anteriora. Cesserat turba deuia simulato Regi, cùm prodiret Benedictus. Stabat solus in conspectu S. Patris. Ille hominem iussit in turbam concedere, & oculis designatum Totilam euocabat. Hortatur, ut Iustinianum sectetur, Sanctimoniam ueneretur. Prædicit iterum ab eo Romam capiendam. Et Siciliam eius potestatis futuram, & nouo anno Regni occidendum. Creditum est, cùm pars ab eo denunciatorum esset impleta, finem uitæ denunciatum, terruisse Regem, ut mansuesceret. Vaticinium S. Bernardi.

¶ Centumcellas Rex præfixo tempore, dedi mandat. Proficiscens in Siciliam, Tarentum, Ariminum & Regium prius obtinet. Italiæ prouidet Imperatore. Caput. xix.

ROMA iterum in potestatem Gotorum facta, iam meliori spe agebat. quòd Rex mutatis moribus, iam habitaret quasi pater cum filijs. Igitur in Siciliam respexit, inquè eam submittendam, armari & fabricari classem iussit, longas naues, cum onerarijs. Prius tamen Centumcellas, uicinam Romæ urbem, adhuc solam Imperatori in ea regione parentem, subijcere conatur. Inque eam ducit paratum exercitum. Defendit eam Diogenes nuper Roma elapsus, cùm urbs caperetur. Totilas oppugnaturus, alloquitur Præfectum. Vrbem dedat, aut ad pugnam prodeat. Ille respondit. Pugnare, sibi in animo nõ esse. Vrbem dedêre antequã Imperatori insinuet, si ille eam tueatur, indecorum sibi fore. Si patiatur, permittatque tempus, ut insinuetur, & ad terminum constitutũ nihil fiat, tum se deditururũ. In hæc pacta dantur utrinque obsides, ut nihil tamẽ Rex tempore medio in oppidũ moliatur. Inde classe iã expedita, in Siciliã transfretare contendit, & in ipso itinere (quòd exercitus per terrã ibat) Regiũ in finibus Italiæ obsidetur. Tarentũ capitur. Submissis aũt ad Regium copijs, reliquũ exercitũ transportat in Siciliã. Interim in Italia Ariminũ Goti accipiunt: Tarentum, Arimunũ,

Regium. Regium quoque non diu inde à Græcis per deditionem accipitur. In Sicilia parua quidèm oppida, statim Gotis cesserunt. Apud Siracusas diu sedendum fuit. Intereà Senatores, qui Constantinopoli fuere: quotidiè Imperatotoris aures pulsabant, ut liberandæ Italiæ intenderet. Nec audiebantur: donec uno die ex multis urbibus, Italiæ aduersa nunciarentur, quòd captum Ariminum, Tarentum, Regium: Sicilia quoque peruasa à Gotis. Tum motus Imperator, Germanum fratruelem suum, Italico bello aduersus Gotos Ducem declarauit. Magno apparatu ille in Italiam ducere parabat: uir magnæ apud cunctos autoritatis, & rei bellicæ Dux non imperitus: genti præterea Gotorum uenerabilis: qui Mathasuintam Vitigis Regis relictam, Theodorici neptem, coniugem haberet post Vitigitem. Et cùm expedito exercitu iam teneret Illyricũ: iussu Imperatoris subsistere cœpit. quòd gens Sclauinorum (Vuandali hi sunt) dudum ad Danubium habitantes, iam transito amne, Macedoniam, Thraciámque inuaderent. Substitit ille iussus: et exercitus sui terrore, quamuis in illos non duceret, Vuandali latius non excurrerunt. Quæ mora Gotis per Italiam & Siciliam tempus dabat, quæ cæperant peragendi. Exibant interea dies, quos sibi Diogenes ad tradendum oppidum Centumcellas præstituisset: & iam tradere monitus, respondit: rem esse non sui iuris, esse Ducem Italicum in itinere, cuius arbitrio res gerenda. Vna erat ea expectatio totius Italiæ: in eum respexêre omnes. Sed dum ille in Illyricis moratur: morbo correptus, tantam omnium de se expectationem frustratur. Mox factus de eius morte Imperator certior: filios, quos secum duxit puberes, iussit patris loco exercitus curam suscipere. quòd per illos non minus, quàm per patrem, sperabat gentem Gotorum sibi conciliare: accedente procuratione Ioannis Vitaliani, iam per Italiam multis clarè rebus gestis, noti Ducis. Is cum adolescentibus exercitum Salonas perduxit: inde aspirante Vere mox Rauennam traiecturus.

Vide supra libro. 3. cap. 34. a.

¶ Narsetem Salonas mittit Imperator. Cuius aduentu non expecto, Valerianus cum Ioanne & Græcis, Gotos nauali prælio deuincit. Caput. xx.

PER eadem tempora tuendæ Siciliæ, iam cum bonis copijs Liberium misit Imperator. Ille Gotis impedire non ualentibus, per portum Syracusas intrauit. At ueritus, ne socijs ad commeatus caritatem, sua multitudo accederet: breui inde soluens, Panormum peruenit: ibiquè substitit. Intereà Imperator mutato proposito: Narsetem eunuchum suum, Ducem Italici belli declarat: Ioanni scribens, ne Salonis soluat, sed aduentum Narsetis præstoletur. Erat

Narses

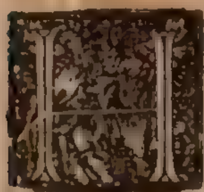
Narses uir præcipuus autoritate, apud Imperatorem primus: pecuniarum receptor & dispensator: cuius consilio plura ab Imperatore gererentur, apud Deum religione fulgens: qui orationibus & uigilijs plura, quàm armis cæteri conficerent. Apud exteros reges nominatus. Omni uirtute prędītus. Armorum scius. His artibus pollens: omnem bello necessarium apparatum instruens, terrestri itinere per Thraciam contendit. Philippoli subsistens. quòd Huni duobus agminibus eam Prouinciam inuasissent. Quamprimum potuit inde mouens, Salonas contendit. Iam Totilas cognito apparatu hostium in Italiam, ex Sicilia redierat: quam quatuor ex suis Ducibus commendabat, ipse de Italia curaturus. Et ut potentiā suam Græcis ostentaret: classem suam iussit per Græciam nauigare, omnia rapinis, & cædibus, incendijsq; fœdare. Igitur multi intercæpti nauigantes, mare omne infestum habuere. Totilas Anconam obsedit: terra, mariq; oppugnans. Valerianus Rauennæ Præfectus, cùm uiribus suis diffideret: Ioanni rem per literas aperit. Ille & si præceptum Imperatoris haberet, Salonas ante Narsetis aduentum, non deserere: tamen in tanto sociorum periculo nihil cunctandum ratus, naues perarmat, Valeriano cum sua classe proficiscenti fit obuius. Colloquium inter Duces eò contendit: ut iunctis uiribus, ferantur in hostem, socijs obsessis suppetias facturi. Adnauigant animis erectis. Goti quoq; multitudine nauium superantes, obuiam proficiscuntur. Fit nauale prælium, magnis utrinquè uiribus & animis initum. Acerrima diu pugna fuit. Sed Græci experientiores maritimarum rerum: Gotos insuetos tali pugna uicerunt. Mersæ aliquot naues, cùm militibus perierunt. Captæ aliæ. Decem solæ fugam ineuntes. Vbi ad littus uenerant milites: ne hostis potiretur, naues incenderunt: terrestri itinere castra petentes. In quibus tanta fuit trepidatio: ut soluta obsidione, mox illa pro desertis habuere. Victores portum ingressi, socijs gratulati sunt: et illi uicissim. Mox castra oppugnaturi descendunt. Vbi uacuata cernunt: commeatus in urbem misêre.

Narses Dux.

Græci Gotos uincūt.

Superantur Goti à Græcis in Sicilia. Narses Totilam, Longobardorum suppetijs, bello sternit.

CAPVT XXI.

HOC initium ruinæ Gotorum, sic effregit animos: sic erexit Græcorum fiduciam, ut ex hoc tempore magna fuerit inclinatio rerum Goticarum. Redibat Valerianus Rauennam, & Ioannes Salonas. Totilas partem copiarum ex Sicilia deuocauit. Itaq; Artanades Iustiniani, qui Liberio successerat: multis locis in Sicilia superior fuit. Nec multò post Crotoniacas, longa Gotorū fessos obsidione,

Vincunt' secundo Goti à Græcis.

obsidione, Græcorum classis superueniens eripuit: Gotis partim Tarentum, partim in proximos montes fugientibus. Hæc secunda Græcorum uictoria, Gotis rem minuebat. Et iam præfectus Tarenti, & Acherusiæ Goti, cernentes inclinationem rerum: diffisi rebus Goticis, cum oppidis ad Imperatorem transierunt. Cùm hæc esset conditio rerum per Italiam, Narses per brumam copijs congregatis, se ad iter comparauit. Habebat uerò tantum solus exercitum, quantum uix omnes simul Duces per belli huius tempora. Pecunijs enim abundans, & ipse in elargiendo munificus: multa undiq; arma ex Thracia, ex Græcia, & aliunde contraxit. Nam & Longobardum duodecim milia pugnatissimorum hominum fertur habuisse. Eos Albuinus Rex illi concessit: qui in Pannonijs tum consederat. Quod in Dania nostra monstrauimus. Et Heruli, & Huni, gens natiuo (ut uidebatur) odio, Gotos insectata: auxilijs Narsetē intolerabilem fecêre. Persæ quoq; cum non contemnenda suorum manu Narseti aderant, rebus Orientis plurimum claro. Et Gepidarum manus tanto deesse exercitui non passa est. Sed & Ioannes cognomento Fagos, Græcorum et Thracum ualidam manum egit. Et Ioannes Vitaliani, iam filiorum Germani, iustum exercitum Rauennam transportauit. Mouens ergò Salonis cum tantis copijs Narses per Dalmatiā atq; Liburniam, peruenit Aquilegiam. Inde duo illi erant itinera ad Rauennam. Alterum breuius per maritima: sed ibi paludes & stagna, & fluuiorum ostia difficultatem plurimam habebat. Alterum mediterraneum ex Verona per fluuiorum uada: ubi pauci multorum transitum facile tenerent. Sic enim ripæ: sic aquæ in altum descendunt, ut difficilè transeantur. Eas sciens difficultates Totilas: Teiam ex Ducibus præstantissimum misit: qui ad Veronam copias hostiles Athesi prohiberet. Sin minus: ponè sequeretur, terga lacessens. Narses duodecim milia equitum Longobardorum Mediterranea misit: ut hostem distineret, quoad ipse cum copijs transiret maritima. Longobardi gens noua: quæ non longinquam ab Gotis originem haberet: nullo repugnante, Athesim, & deinde Padum transeuntes, ad Brixilli oppidi mœnia peruenêre. Parebat hoc semper Rauennatibus. Teias paucitati suorum diffisus, hosti longè numerosiori, confligere non audebat. Narses autem adiutus nauigio Venetorum, fossas ac paludes, latus ac ostia fluminum transibat: Rauēnam ingressus. Ibi relicto per dies nouem exercitu, Romam contendit. Arimini Præfectus ex Gotis transitum impedire sategit, sed commisso prælio occiditur. Trepidi milites, in urbem refugiunt. Allatum caput hostis Narseti. Gauisus est ille bono auspicio, quòd primo statim prælio, Dux hostium cęcidisset. Et quam

Daniæ libr. 3. cap. 5.

Arimini præfectus occiditur.

quam

quàm facilè Ariminum cœpisset: noluit tamen tantas copias, unius oppidi obsidione teneri: sed alacris itersuum continuans proficiscitur. Longobardi, qui iam ad Brixelli mœnia consederant, multam ex uicinis agris prædam fecerunt. Totilas autem furens indignatione: in nouam gentẽ educere parat, raptim uocatis Transpadanis: tantumquè fidebat festinans, ut Teiam fortissimum Ducem, non expectaret. Longobardi equitatu, peditatu Goti præualuêre. Sed quod plerisque accidit ad extrema Ducibus, nunquàm diligentius struxisse aciem: nec unquàm perspicacius cuncta lustrasse: quid ageret hostis? quid suæ uires possent? nunquàm circumspectius, fortiusque pugnasse. Sed tum fortuna fuit, ut caderet, sub Longobardorum effera gente: quam Albuinus Rex exercituum docuit ad prælia paratam: quotidiè educens ad gentes Danubij accolas. Occiso Totila: qui superfuêre ex Gotis, Papiam ingressi, tum primùm ex fuga substitere. Longobardi maximis à Narsete muneribus honorati, ad propria remittuntur. Totilæ mors.

¶ Teias Rex Totilæ surrogatur. Burgundiones & Francos sibi ille conciliat. Romani Narsetes obsidet: inito fœdere cum Sisualdo Brentorum Rege.

CAPVT XXII.

TEIAS Rex in locum demortui Totilæ à suis creatur. Is cernens molem belli à Narsete maximam: uicinæ gentis Duces bello sibi socios asciuit, Burgundionum, Francorum, ac Ligustinorum Duces: quos in regionibus illis Theobaldus Metensium Rex reliquisset. Itaquè Apenninum transeuntes Duces ipsi cum maximis copijs, ad Clastidium consederunt: quod est agri Papiensis oppidum, Pado uicinum, unde poterant commeatus facile ad illos comportari. Theias autem thesauros Totilæ Papię reconditos suscipiens: uires in pristinam Gotorum potentiam reparauit. Narses autem transiens Romam, urbes, & oppida, quæ in medio fuereplurima, aut deditione, aut armis cœpit: reliquas copias ad obsidionem remisit. Cùm autem uenisset Romam: & eam clausam reperisset, quòd eam forti Gotorum præsidio teneri persensit: obsidendã curauit. Ibi triste nuncium accæpit: de societate quam inijsset Teias cum Burgundionibus, & Francis, unde maiora sibi, quàm putauerat belli pondera imminêre. Sed recreabat Sisualdi Brentorũ Regis oblata pactio. Is erat ex reliquijs Odöacris Rugiorum Regis, cuius populum Theodoricus iussit considere inter Alpes, et Apenninum in Taurinis: Rege illis præfecto, quem generum sibi fecit, & filium destinauit. Pactionis ea forma fuit. Vt uictis Gotis, socius Rex ascribi sineretur in amicitia Romani Teias Rex.

Imperij,

nobis est Transalpina)res uariæ fuere. Auxilia Burgundionū, Francorumq́;, Brixellum, & Tanetum occupare conati: audierunt, Valerianum, unum ex Narsetis Ducibus, Bononia mouere cum copijs in gentibus: quieuêre. Sisualdus audiēs à Narsete fœdera comprobata: paratum exercitum ducit in uicinos Gotorū fines. Nullus diu ibi pauor. Apertæ urbium portę: nihil parati, omnia uelut ad manum exposita. Quæ res excitauit Sisualdum arma mouere. Itaq; ab nihil timentibus, omnia improuisò facilè sunt oblata. Teiam Regem hoc audientem, indignatio subit: simul & apud Ariminum obsidio, & in Picentibus Græcorum motus illum turbauêre. Igitur uocatis in conciliū Ducibus: non modò suis, sed & Burgundionum, & Francorum, deliberabat. Seditq́; sententia: ut quemadmodum Narses non uno loco, sed diuersis sparsas haberet uires, ipse quoq; diuisis Prouincijs, res erigeret turbatas. Socijs Ducibus, negotium dat Sisualdo occurrendi: ipse cum suis Gotis Italiam sumit contuendam. Et primum quidèm Arimino subuenire statuit. Sed id occultissimū habuit, etiam his, quibus secretissima communicabat. ne qua permaneret ad Valerianum. Igitur in Etruriā ire contendit. Risisse fertur Valerianus cùm audiret, quòd tantum exercitum in rætia duceret: arbitratus ibi tantas Græcorū uires: ut facilè illum interciperēt. Sed Teias inopinatus Bononiæ appropinquauit. Qua ex re territus, risum uertit in uerū timorē: & prius quàm prospiceret, adfuit Arimino. Ioannes Fagos, qui obsederat, certior factus de aduentu Regis, cessit in montes. Teias Ariminum ingressus, suos confirmauit. Inde castra intra Cesenam & Ariminum posuit ad amnem. ut utranquè tueretur urbem. Ioannes in idipsum intentus, si posset Cesenam capere, tempora obseruabat. At Teias illum præueniens, eò duxit: oppugnauitq́; infelici rebus suis consilio. Ibi terens tempora, quibus in Picentes ante brumā, quę imminebat, ducere potuisset. Nam cecidit inde tam magna nix, quanta ab hominum memoria uix uisa: quę terram diu tegebat, ut equi culminibus alerent̄ domorū.

¶ Narses plurium oppidorum superator, Romam ciuibus opplet. De Thesauro altero Totilæ Cumis deposito, certior factus est. Ducum utriusq; partis auaricia notatur. Caput. XXV.

INTERIM qui in Picentibus pręerat Gotorum rebus, omnia fermè oppida pro Imperatore cœpit. Teias autem magna iumentorum suorum perdita parte, & reliqua inualida, non ante summum æstatis in Picentes peruenit. cùm hyemem totam ad Cesenam perdidisset. Narses tam longam ab hoste nactus quietem, omnes in Campania urbes, præter Cumas, recepit, multas in Lucanis, plures in

 Brutijs,

Brutijs, per Duces suos. Ipse interim Romę manens, reparationi Vrbis, & Ciuium reuocationi, atque Vrbe implendæ totus incubuit. Narses inter cæteram prædam, mulieres aliquot Gotorum Nobiles, in potestatem accæpit. Inter quas erat præcipua quædam Totilæ propinqua: quæ rem miram Narseti aperuit. Totilam thesaurum suum binis locis constituisse. Papiæ: quam partē Teias tulit. Et Cumis in Arcem: cui etiam tunc Totilæ frater præerat asseruandæ. Narses eó misit magnam copiarum partem: ad expugnandam Cumorū Arcem. At dum rebus suis Teias strennuè in Etruria, atque Picentibus intenderet: socij bello Duces, in citeriore ab urbe Gallia, non eodem animo gessere. Sisualdus Eporediam urbem cœpit. Taurinum diu frustra obsedit. Nemo illi se ex animo obiecit. Post interualla secretò inter se collocuti Sisualdus, & Burgundionum Duces, & Francorum: in aperto quidèm hostilitatem prætulerunt, sed reuera Prouincias ad prædam inuicem sunt partiti: tàm eas quæ Gotis, quàm quæ Imperatori parebant. Deinde Cumis obsessis, Teias opem ferre properauit, quòd thesauros ibi reconditos non ignoraret.

Totilæ thesaurus.

Ducum infidelitas.

¶ Nuceriam Teias deditam occupat. Belli congressu maximo in biduum, Teias cadit. Conditionibus pacis, Ostrogotorū nomen obliteratur. Caput. xxvi.

AD Nuceriam ex itinere obsidendam Teias diuertit. Ea & si in partibus non esset, sibi tamen applicare conatus est. Deditam accæpit, antequàm Narses aduentaret. Qui multum momenti in Ducum fortuna constituens, totis cum Gotis uiribus confligere statuit. Nec detrectauit Gotus. Propinquis locis, solo amne Tanulo interueniente, castra fixerunt. Per ripam leuia sagittarij sæpè prælia faciebant. Et erant ipsi sibi inuicē Duces timori, quòd magnis uterquè uiribus niteretur. Hoc erat Gotus secundior: quòd pontem, qui solus erat in flumine, in potestate haberet, pręsidio munitum. At Narses facilitate inuehendorum commeatuum pręualebat. Nam Teiæ naues, quæ commeatus inueherent: partim procellis, partim hostibus euersæ sunt: ut nisi terra quam insederat, naturas præbuisset fruges, fame laboraret. Absumptis autem illis, pabulatores longè abibant: sæpè hostium insidias inciderunt. Quæ res in Concilio deliberantes, retrò ad montes abire coëgit: non tamen ab amne diuersi. Secutus Narses, sub ipsis montibus castra fixit, certus: Gotos duriorem ibi famem experturos. Cunquè illa perurgeret: statuunt in aciem descendentes confligere. Expectabant id alacres Narsetis milites. Goti Signis prælatis: & iumentis in monte relictis, quadrato agmine incurrētes, ab alto descendunt: & primo quidē impetu Narsetis milites loco pellunt: adiuti

montis

montis decliuitate. At Græci collectis animis, redeunt in prælium, acriter decertantes. Erat prælium hoc non modo ferox, sed & inhumanũ, cùm nullus hostis caperetur, sed omnes passim obstãtes trucidauêre. Teias optimi Imperatoris, & fortissimi militis unà operã fecit. In medio, in cornibus, ubi pugnans aderat. Suos recreauerat. Iam clypeũ sagittis plenum mutare uolebat: cùm obuerso latere alium poneret, nouum sumpturus: allapsa sagitta, latus perfodit. Ita Rex cadit. Goti tamen ordines seruauêre pugnandi: iam mitius occidentes. quasi manu pacem flagitarent. Sed protractum est prælium in noctem. Luce orta, ijsdem animis reditur in prælium. Græci gentem delere: Goti sese tueri annitebantur. Aliquando Gotorũ de parte, pacis mentio fiebat: sed Narses et optimates dissimulauêre. Is etiam dies penè consumptus est prælio. Cùm Narses, suis potius, quàm Gotis parcẽs, de pace audiuit: Leges hæ ab uictore dicebantur. Vt Goti suas quisqꝫ in ciuitates non redirent: prius quàm illæ in manibus essent Imperatoris. Erant enim intra. lxxij. annos ab introitu Theoderici, omnes in Italia geniti. Interea omnes Goti in Etruria, & Paduana regione arma deponerent: non antea resumpturi, quàm ab Magistratibus urbis Romæ iuberẽtur. Ex hoc die Ostrogotorum nomen euanuit: omnibus ut erant in ea regione nati, se gerentibus pro Italicis. In quam rèm multum iuuit nouæ nationis, non diu post Longobardorum in Italiam ingressus. Quem in Dania plenius descripsimus.

Teias cadit.

Daniæ lib. 3. per totum

¶ Dagisteus Dux Græcus, Gotos Duce nouo post Teiam erecto, bello prosternit. Captis eorũ Ducibus duobus, tertio cæso, Sisualdo cruce suspenso, gens Gotica Italis immiscetur. Caput. xxvij.

ROFLIGATA maximo illo apud Nuceriam prælio, Gotorum gente, cùm Rex ipse cecidisset: & superstites Goti leges subissent uictoris: Narses ad debellandas reliquias, & ad residuas urbes, in quibus erant Gotorum præsidia; recipiendas, Duces suos misit: qui Forum Cornelij, & Lucam obsêderunt. Goti cum socijs Francis, & Burgundionibus, opem ferre suis laborantibus statuere. At Narsetis Duces, eorum peruenêre consilia. Dagisteus erat ex Græcis copiarum ductor egregius: qui quantis potuit copijs se obiecit hostibus, ad Bononiam concurrentibus. Nam Luca, & forum Cornelij iam deditæ Imperatori fuêre. In hoc exercitu spes omnis Gotorum. Concursum est totis agminibus, magno ardore animorum. Goti frementes, indignantesqꝫ, aut ditionem recuperare: aut fortiter interire statuerũt. Igitur incompositis ordinibus circumfusi hostibus pugnauerunt. Oppressissentqꝫ Græcos: nisi illi seruatis ordinibus disciplinæ militari institissent.

Dagisteus Græcus.

Fugantur Goti. stitissent. Itaq; impetus incurrentium primo sustinuere. Inde etiam repulere: & sine ordinibus pugnantes, in fugã uertere. Cæsus unus ex Ducibus exterorum. Cęteri Placentiam confugiêre. Illi communi placito non iam Regem, sed Ducem ex Gotis creauêre Vuiditim. Franci cum Gotis & Burgundionibus nouum Ducem Veronam perduxere. Id ueritus Dagisteus: quanto celerius potuit, Pado transmisso, in Veronam duxit. Ergo uenientes cum Duce suo Goti, Veronam non sunt intromissi. ne tantam molem belli in se uerterent. Redire statuunt Papiam: sed interclusis undiq; uijs, cùm ubiq; Dagisteus adesset: antequàm deliberarent quid fieri congrueret: à superueniente hoste opprimuntur. Captus Dux, Narseti mittitur: ab illo Constantinopolim. Alij ex Ducibus unus febre correptus, interijt, cùm Germaniam petisset: alius à uictore interficitur. Sisualdus captus, trabe pependit ab alta, propter perfidiam. Dagisteus reliqua Gotorum oppida in deditionem accæpit: & illis Legibus, quibus apud Nuceriam cæteri, Gotis uitam & res permisit. Ita decimooctauo Anno, postquàm cæptum est hoc Goticũ in Italia bellum: per Narsetem hoc modo terminatum est. Cùm amisso Gotico nomine, gens illa Italis intermixta, in eam tota transijt nationem.

Vuiditis Dux Gotorum.

Goti cadunt.

¶ Redit ad Vuisigotorum Reges autor. Tendigislaum biennio regnasse: Agilan huius successorem nouem annis, ambos absq; belli tumultu. Caput. xxviij.

Eod. lib. 3. cap. 8. sup.

WISIGOTORVM in Hispania nomen, et Regnũ diuturnius, ex eo loco, quem nouissimè attigimus, repetamus. Tendigislas Vuisigotis non amplius duobus ãnis imperauit. Cui mox in Regnum surrogatur Agesilan per annos nouem. Quo tempore in Italia, quod proximè diximus, Totilas Ostrogotorum Rex, Italiam contra Bellisarium defendit. Quid uerò rerum hic Rex gesserit, non tenemus. cùm nulli Annales, nulla extent Scriptorum monimenta. Vnum hoc satis magnum est: quòd inter inmensos Gentis suæ populos, ac Reges fortes, Regnum tenuerit incolume. Et nisi Francorũ Reges illa tempestate Hildericus, et Clotarius plus quàm ciuilia bella tenuissent: quòd fraternis inter se odijs sepè cõfligerent: nõ siuissent Gotorum Regem Arrianũ, in pace & tranquillitate agere. Sed domestica mala sicut nunc, ita & tunc Reges implicarunt: adeò, ut CHRISTI honorem, quem omnibus præponere Christianos, par esset, cogantur posthabere. Hic tamen cùm in gente sua insolenter Regnũ ageret: uictus à successore, Regno decessit. Alij ferunt, in conuiuio trucidatũ. Quod ex more Gentis, Proceribus exhibebat.

Infra cap. proximo.

¶ Atanagildus deuicto Agesilanto succedit, Rexit annis. xxij. Quid

Prouincia.

Prouincia, qui Alani, & unde Catalani, exponitur.

CAPVT XXIX.

ATANAGILDVS Agesilanti Regno surrogatur: uictus ab illo, Romanorũ, ut ferunt, auxilio. Narses em̃, extincto in Italia Ostrogotorũ Regno: cùm omnem Regionem Imperatori denuò subiecisset: ex Romani Senatus decreto, Præsidem dedit Prouinciæ Gallicanę. Quæ diu fuit, & p̃mansit in Romanorũ ditione: & adhuc seruat nomen: ut Prouincia dicatur. Appropriato sibi nomine, quod habent omnes tributo subactæ regiones cõmune. In hanc ergò Prouinciã Narses Amatũ patriciũ, ciuem Romanũ declarans Prouincię Narbonensis, Anitiensisq́;, & Romanę, & Alpiũ Pręfectũ: copias illi attribuit, quibus & illam tutaret̃ Prouinciam: & illa in parte, aduersus Francos, Burgundiones, & Vuisigotos, claustra Italiæ cõmuniret. Huius ergò Præfecti Romani auxilio, Atanagildus antecessorem suũ Regno insolescentem uicit: eiq́; in Regnũ successit: quod tenuit per años uiginti & duos. Iuuat hoc in loco Blondi sententiam inserere: quam de hac gente cum Alanis cõalita fouet. Verba illius ponenda sunt. Ea inquit, longæ pacis quiete, Vuisigotis Hispanias, Citeriorem, Vlterioremq́; pacatissimas habentibus: Alani cũ Vuisigotis ita cõaluerunt: ut in illius gentis nomen suum censim confuderint, atq́; amiserint. Eos enim Alanos ostẽdimus: noluisse cum Vuandalis in Aphricam nauigare. Et postea pulsos à Sebastiano Valentiniani Imperatoris Duce, ex Betica, quam sperauerant retinere: ad Vuisigotos confugisse. Qui ducẽtos eos suspectos, nunquàm simul in uno secum loco habere statiua permiserunt: imò ne unquàm possent, aut per seipsos rebellere, aut in Vuandalos gentem amicam respicere: continuerunt illos in Hispania Citeriore. Qua ex populorum mixtura facta est, quæ ętate etiam nostra permanet: gentis utriusq́; nominis compositio: & qui eo modo incoluerunt Citeriorem Hispaniam, Goti & Alani, nunc dicuntur corrupto uocabulo Catalani, gens profecto ferociæ illius, quæ generi suo in omnibus respondeat. Et siue casu factũ sit: siue ex ingenio, benè habet. quòd primam cõposito in nomine obtinet partem, Gotica gens præstantior, quæ & Romam capere potuerit florentissimam, & capta paulò post Hispaniæ Regna, mille iam annos, supraq́;, licet aliquando minus integrè conseruauerit. Hæc si uera sint, non laboro. Cùm Catalanos habitare, ubi caput est regionis Valentia, plurimi contendant. Et Hispaniæ Regna post Gotos, sæpè mutarint dominos: præsertim paulò ante Carolum Magnum, occupata omni Prouincia per Sarracenos. Sed hæc alibi plenius tractata.

Atanagildus Rex.

Prouincia quæ.

Blondus.

Alani.

Catalani.

¶ Lenigildus Rex Arrianus, filium eius pium, securi percuti iubet.

 Bello

Bello ob id lacessitus: tum in Italiam per Imp. auocatur Hildericus. Caput. xxx.

ENIGILDVS inde Regno succedit, cum fratre Lemnia, per años aliquot. Quo uita functo, sedecim annis solus Regnũ tenuit. Præter Religionis causam, Rex optimus. Nam Arrianã hęresim pertinacissimè defendit. Hic rebellantes Hispaniæ ciuitates, bello perdomuit: ut colla submitterẽt. Sed ut diximus, perfidiæ Arrianę hic erat promptissimus defensor. Filiũ habebat Ermigildũ: cui uxorẽ accęperat de domo Francię Ingundem, germanã Francorũ Regis Hilderici. Grauiter tulit cordata fœmina: uirũ ferre in Religione diuersum: & salutis eius ꝑcupida, egit cũ Leandro Pontifice: ut maritũ suũ Regiũ iuuenẽ inuisére: secúmq; de uera Religione tractare dignaret. Inuitatus religiosus Pontifex, non cunctanter annuit, pietatis obire ministeriũ: quòd ille per quamcũq; occasionem diu quęsisset. Conferens ergò cum illo de uera Religione: ostendit impietatẽ ex Scripturis Arrianæ perfidiæ: & egit usq; adeò: ut iuuenẽ uolentẽ Christo lucraret. Sensit ergò de Christo cum catholica Ecclesia Ermigildus. Quod pater ubi cõperit, filiũ ferro uinciri iubet: & in carcerẽ protrahi. Erat sacræ Dominicę Resurrectionis nox, ab inferis Lucifero surgẽte illustrata: cùm Rex impius, recordatus filij in carcere delitescentis, excanduit: instigante malorũ omniũ incentore diabolo: & misso in locũ spiculatore, optimũ iuuenẽ securi ꝑcussum, Christo martirẽ pręciosum cõsecrauit. Vxor occisi cruentã Regis irã abominata: fugiẽs cũ paruulo filio, incidit in manus militũ Romanorũ: quos tunc Mauritius Imp. per quãcunq; occasionẽ in Gallijs haberet. Capta, in Siciliã ꝑducitur: ut inde Cõstantinopolim ad Imp. pro obside mitteretur. Non tulit tenera fœmina militaris festinationis incõmoda: et nauigationis insueta, uix terrã tetigit Sicilię: & ineuitabili morbo correpta, ultimũ spiritũ Deo reddidit. Filiũ eius Imp. deducũt. Mox Hildebertus (quem alij scribũt Hildericũ) ut iniuriã sororis uindicet: exercitum cõparat: mouetq; in Hispaniã, Regẽ Lenigildũ petens. Nec segnior ille recurrit. Magna utrinq; animorũ contentione, præliũ iniĩ. Feruent odia. Et Francis quidẽ pietas ipsa stimulos præbet. Cadũt utrinq; plurimi: sed ex Gotis pars maxima. Nec alia res, quàm iusti doloris uindicta quæsita est. Inde Imp. Mauritius, Hildericũ uocat in Italiã: ut Longobardis, quod inter eos cõuenerat, confligat. Misit enim pridẽ ingentem uim auri: ut in eã militiã Regem obligaret. Et primus qdèm conatus irritus fuit. Nunc eo libẽtius eó contendit: quòd Germanã, quam adhuc uiuere credebat cum filio, esset recepturus. Igiĩ exercitu quanto potuit maximo cõscripto: Alemaños in societatẽ belli deuocauit, et iam

Ermigildi conuersio ab Arriana perfidia.

Pater filium necari iubet

iam agminibus magnis contēdit in Italiam. Sed orta inter Francos, & Alemannos graui cōtentione, quę ad arma spectabat: Alemañi cũ suo agmine discessēre in Patriã: irritam'q; fecerũt tantam Regis molitionẽ.

¶ Richardus Rex, Synodo.72. Episcoporũ uocato, Arrianam hæresim supprimit: cum omni gente sua factus Catholicus, Gotorũ gloria maxima. Cap.xxxi.

RICHARDVS alter ex filijs, patri surrogatur in Regnum. Is fraternos secum casus uoluens: perspiciensquè omnem circa se Christianismum, aliud ac se cum gente sua sentire de CHRISTO Domino: effecit, ut Synodus.lxxij. Episcoporũ per Franciam, Italiam'q; conuocaretur. Inter quos de Religione, dé'q; ęterna Christi diuinitate constitueretur, quid sentire oporteat. Ibi Leander Hispalensis Episcopus, uir fide catholicus, & in Lege Dei exercitatissimus, simul etiam in Scripturis doctissimus, differens: adeò confutauit sectam Arrianam, ut Richardus ipse, cum Proceribus, & omni gente sua, renunciaret paterno & gentili errori, sé'q; cæteris per catholicam Ecclesiam fidelibus, religione & fide conformaret. Quæ res per omnes Gallias, & Italiam gaudio plena, Gotorum nomen altius extulit, quàm prioribus annis ulla potuerint arma. Hoc ergò iacto fundamento ad æternam salutem, Rex ille temporum tranquillitatem promeruit, post annos Regni sui quindecim, hinc ad meliora transiens. Richardus Rex. Synodus 72. Episcoporum. Leander Episcopus.

¶ Bectericus annis septem Regnum moderatur, domi & foris tranquillus. Caput.xxxij.

BECTERICVS post illum potitus est Regno, filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotum, incertũ est. Neq; memorabilium rerum aliquid traditur sub eo gestarum, Nisi quòd añis septem Regno præfuerit. Vero simile est, tranquilla nactum tempora, nihil præter nomen, & Regni tempora, ex illius rebus esse missum in Annales. Quàmuis hoc ipsum magnum sit, & annotatione dignum (si illa sit ęquitas & moderatio Regum) ut nequè intus tumultus, aut foris bella patiantur. Per eius tamen tempora Taxilo Rex Baiororum constituitur, annitente Austrasiorum Rege, qui tum in Metensibus, & uicinis Alemannorum Prouincijs dominaretur, Francis latè tum imperantibus. Becthericus Rex.

¶ Sisebodus Rex clarissimus, rebelles, cum consiliarijs Ducibus Romanis bello coërcuit. Iudæos, optione præscripta, aut fugat, aut Christo lucratur. Caput.xxxiij.

SISEBODVS illi surrogatus, feliciter per multa tempora regnabat. Peruenit enim Regnum eius ad annos Sisebodus Rex.

usquè.29. Multa enim eius & præclara fuere facinora. Erexerant animos in libertatē quidã ex his urbibus, quas in ea regione suę ditionis fecerãt Vuisigoti. Spem dabãt Romani pręsides, qui Prouinciã Narbonensem tenuêre. At hic Rex cõtracta suorũ ualida manu, eas ad pristinam redegit obedientiã Nec cõtentus ea uictoria, in omnes eos qui labori huic causam prębuêre, duxit exercitũ, & post multa, quæ inuicē luctantes fecere prælia, uariantē diu Fortunam superans, superior factus, Romanis Ducibus retropulsis, eam Prouinciã suæ fecerat ditionis. Qua in re unũ erat pręcipuũ Regis Christiani factũ, quòd Iudęos ea in regione multos demorãtes, coëgit aut possessione rerũ cedere, aut Christi sacra subire. Quę res illi magnum diu nomen apud Posteros parturiuit, ut Regum omnium sui temporis clarissimus diceretur.

¶ Sintilan biennio regnat. A populo suo occiditur.

CAPVT XXXIIII.

Sintila Rex

SINTILAM hunc Regno præficiũt Vuisigoti. Cuius pręclara nulla memorantē facinora. quòd breui tempore regnauit. Nam Regnũ eius uix impleuit biennium, cęsus in medio populi sui. Quę res insolentiam eius ostendit. Malus enim diuturnitatis custos, est metus. Nam quem quisque timet, perisse cupit. Quem uerò oderũt multi, non est facilè diu superesse. quòd à plurimis obseruetur luminibus.

¶ Sisenandus, consentiente Dagoberto Francorum Rege, Regnum.xx.annis administrauit. Caput.xxxv.

Sisenandus Rex.

SISENANDVS hunc Regno insequitē, ad quod peruenit, añitente maximè Dagoberto Francorũ Rege. Tenuitque Regnũ annis.xx. Ea tempestate Vasconia, quam dudũ Goti tenuerant. Francorũ Regibus cessit. Nam fratrem suũ Aribertũ, ea Prouincia Dagobertus donauit. Et cùm mortuo Ariberto, Vascones se ab Francorum obedientia retraxissent, magno bello pressi, redire ad pristina iuga cõpelluntur. Vnde perspicuum est, Dagoberti nomē ea tempestate Gotis fuisse terrificum. Indéque minus conuenit admirari, si ex eius uoluntate, Regem sibi Goti consciuerint.

¶ Chutilan Rex succedit. Contentio oritur super Primatu Regni Franciæ. Caput.xxxvi.

Chutilan Rex.

CHVTILAN Sisenando substituitē in Regno, quod per annos.xvi. fertur tenuisse, eo tempore, quo Regnũ Franciæ Theodoricus teneret, Clodouei filius. Iam eo

xij. Patres Franciæ.

peruentum fuit, ut omnis administratio FRANCORVM, apud maiores domus esset, in Rege autem inane nomen. Vnde factum est, ut contendentibus de Prioratu, aut de Maioritate domus, hoc est, de admi-

de administratione Regni, Ebruino, atque Vulfoaldo: cùm Ebruinus pro Theodorico Regnum gubernare contenderet, Vulfoaldus autem pro Hilderico Austrasiorum Rege: quæ tum fuit proxima Regi Francorum potestas. Superabat tum Vulfoaldus: & capto Ebruino, tonsoratum detrusit in monasteriũ Luxomiense. Theodoricum Regem, simili sorte conclusit in Monasterio S. Dionysij. Quæ contentio plus quàm ciuilis, effecit: ut Chutilan Vuisigotorum Rex, tranquilla tempora haberet, uersis in se mutuò Francorum armis.

¶ Tolgan Regno quadriennio puer potitur: tum Monasterio subtruditur. Theodoricus è Monasterio in Regnum uocatur. Cui Ebruinus insidias locat. Caput. xxxvij.

TOLGAN Chutilanis erat filius, q patre mortuo, admodum puer peruenit ad Regnum. Sed non fuit ea temporum conditio, ut Goti puerum dominari sinerent. Propterea tonsoratus, postquàm annis quatuor præfuit, detrusus est in Monasterium. Hoc genus destitutionis clemẽtius, imitati sunt Goti, quod in Francis, & Grecis Imperatoribus usu probatum accæpissent. Per quæ tempora cùm Hildericus Rex, in uenatione caderet, coniurantibus in eum Proceribus. quòd ferox iuuenis, in eos non ex more Nobilitatis sęuiret. Quo cadente, Theodoricus Monasterio eductus, ad Regnum sublimatur. Ebruinus contemni se uidens, quòd alius se pręterito præficeretur Palatio, quendam sub imagine, quòd filius Lotharij diceretur. Regem nititur constituere. Multisq́ ad se concurrentibus, exercitum nõ contemnendum adunauit. Cernens Theodoricus Ebruini potentiam, fide publica interposita, accersitum Aulæ suæ præfecit. Ille autem pręmens alto corde dolorem, pacem simulauit, donec occasionem acciperet eius trucidandi, quem Proceres ante præfecissent Aulæ, & alium iterum Martinum, uirum primarium, qui se cum Pipino Breui Ebruino obiecerat, uocatum interfecit. Passus tamen est ille quod fecerat, occisus & ipse per dolum. Quibus, ut dixi, temporibus, in se uersi Franci, tranquilla tempora Gotis dedêre, quandiu se ciuilibus armis non immiscerent. Sed hæc infra plenius explicabuntur. Tolgan Rex.

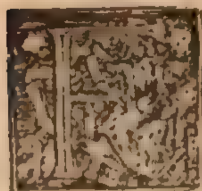

¶ Chintasindus annis uiginti regnat. Narratur sub eo dissensio Maioritatis Franciæ catalogus, usq́ in Pipinum. Caput. xxxviij.

CHINTASINDVS, puero ut diximus tonsorato, ad Regnũ, uolentibus Proceribus peruenit. Quod añis tenuit uiginti. Quo tẽpore adhuc uiguit in Frãcis de Maioritate dissensio. Nã Ansigisus Pipini Breuis pater: quẽ Proceres, præterito Ebruino, Aulæ Chintasindus Rex.

no, Atilæ præfecerant: à Gunduino, qui studeret Ebruino, perimitur indigna morte. quòd ille multis ac magnis muneribus affecisset. Res pertitius erat infans Gunduinus. Ab Ansigiso excipitur: ad baptismi gratiam, illo adnitente perducitur. Manibus eius sustinetur. Affectu filij ab illo educatur: & ad maximos militiæ honores per eundem prouehitur. Nunc illum, malè gratus, manu sua perimit. Sed Pipinus filius, accito Martino, ex Ducibus primario: bello aduersus Ebruinum insurgit. In quo uicti, fugam ineunt Pipinus, atque Martinus. Ebruinus autem euocatum postea Martinum perdit. At cùm Ebruinus uersus in superbiam, acerbè Proceres haberet: Heruenfridus Neustriæ primarius, illum peruicit: confugiens ad Pipinũ. Pro occiso autem Ebruino, Vuaraco maior domus constituitur. Pipinus autẽ semel acceptam dignitatem fortiter defendit. Nam Gislemarum Vuaraconis filiũ, bello superat: & ille cum parente Breni concessit in fata. Bertarius autem gener Vuaraconis, dignitatem Maioratus aduersus Pipinum, fauente sibi Rege Theodorico, defendit. Pipinus autem, & Regi, & Bertario se opponit: utrunque sustinens in bello. Et quidem graui prælio cõmisso, Bartarius opprimitur. Rex ipse capitur. Iam sine controuersia Maior domus factus, Franciæ statum in meliora reponit. Quam rem ideò sumus prosecuti: quòd propria Vuisigotorum facinora nõ tenemus. Nam & ex hac propagine natus est Carolus omnium clarissimus: cuius in alijs nostris descriptionibus præclara monimenta recolimus.

Pipini uictoria.

¶ Flauius Rescindendus patre regno renunciante, Rex declaratur. Is Sarracenorum attigit tempora. Vnde Vuisigoti dicti sunt. Caput. xxxix.

FLAVIVS Rescindendus, patre ob senium dimittente Regnum, adhuc uiuenti succedit. Peruenit iste ad calamitosa tempora: quibus Sarraceni magna parte Asiæ in suam ditionẽ redacta, ex Ægypto Aphricam omnem occupauêre. Et ex illa transmittentes in Hispaniam uenere Abdirama Duce circa Annum Domini Septingentesimum decimum. Hi Vuisigotorum Regnum, Sueuorumque sub illis (ut supra commemorauimus) degentium, sustulerũt: ut uix tenuis quædam portio, quam Ducatum Aquitaniæ dixerunt, illis remaneret. Finitum hoc tempore Regnum, quod añis plus quàm trecentis in Hispanijs Goti tenuêre. Hi, quos Vuisigotos, hoc est, Occidentales dixêre: non ob eam causam, quòd in occidua mundi parte in Hispania regnarẽt: sed quia hoc nomen ad Danubiũ renouatũ, ex primæua sua patria Suecia secũ extulere. Vbi hodiè quoque discrimen est Orientaliũ, & Occidentaliũ Gotorũ. Ex prima aũt illorum de Suecia egressione, ad hæc usque tempora Leonis Imperatoris, paulò minus

Flauius Rescindendus Rex.

Vuisigoti Occidentales cur dicti.

annorum

annorum ad duo milia ducenta, quibus gens ista primùm ad Cimmerium Bosphorum, inde ad mare Ponticum, postea in Thracia atque Mœsia: inde ad ripam Danubij: iterũ in Thracijs: postea per Italiam, & Hispanias, res maximas, Regnis constitutis peregerũt, computant.

¶ Eudo Vuisigotorum Dux, Carolo Martello bello maximo congressus, deuincitur: amissis & prostratis. 300000. Sarracenorũ. Sine prole decedens, cessit Prouincia Carolo. Caput. xl.

EVDO non iam Rex, sed Gotorũ Dux: in angustum inde à Sarracenis, hinc uerò à Francis artatus: rebus pręfuit labore plurimo. In Francis tum rem administrabat Carolus Martellus, uir ad arma natus: Pipini Breuis filius: & quem nisi illo sęculo fata dedissent: Sarraceni sicut Hispanias, ita Galliam quoque omnem ditione tenuissent. Emersisse ferunt adolescentẽ hoc modo. Conuentus erat omnis per Franciam Nobilitatis: & post feria quæ agebantur, ludi militares ex more agebãtur. Incurrerant infestis inuicem hastis: Sociali (ut uocant) hastiludio. Martellus ad eũ diem incognitus, & qui nullo precio esset apud cæteros: firma ueste, & armis omnibus in atrũ deformatis, in clypeo tres martellos simili colore pręferebat. Tectus uenit in æquor. Tectus occurrit obuius omnibus: & quencunque illi sors obijceret, sine discrimine prostrauit. Versi omnium oculi in atrũ militem, curiosi quærebant omnes, quis ille esset: Nec facilè inuentus est qui diceret: cunctis æquè ignorantibus. Ad postulata uirginũ ac dominarum, galeam detraxit: & inuentus est Carolus Pipini Breuis filius: inde cognomen mutuatus, ut Martellus diceretur. Verumtamẽ quàmuis Sarraceni gens impurissima, latè tunc permittente Deo, Imperium suum propagassent: Cantabri tamen, & Astures, qui nouissimi in ditionem Romanorũ concesserunt (ita labente Romano Imperio) soli se armis, protegente fide Christi, tutati sunt: ut neque primùm Gotis, nec deinde Sarracenis unquàm cesserint. Hæc est quæ nũc Gallicia dicitur: genus hominum inuictissimum. Sed ad Eudonem reuertamur. Cùm is esset rerum status in Francia, ut Dagoberto secundo, Childeberti Regis filio, regiũ nomen tenẽte, Plectrudis relicta Pipini Breuis, pro filio paruulo Theobaldo res Regni administraret, Carolúmque Martellũ, prioris matrimonij Pipini filiũ, iuuenẽ strennuũ, in uinculis haberet Colonia, Dagobertus morte subtrahit, et Martellus uinculis elabit. Interim Franci cum aliũ pręfecissent Aulę, & Regiũ semen non haberent, Danielem quendã sacerdotem, quòd bonę existimationis esset, appellatũ Chilpericũ, capillo ouiũ, & barba promissis, Regem salutauêre. Martellus autem Clotarium quendam, Regij sanguinis uirũ, ipse Regẽ cõstituit. Ita duobus Regibus, duobus etiã domibus Maioribus, res ad pugnam

Eudo Rex

Carolus Martellus.

Cantabri, Galliciæ populus.

pugnam peruenit. Chilpericus Ranfredum maiorem, & Frisonum Ducem, suarū partium habuit propugnatores. At Martellus cum idolo suo delectum militum habens, se ad prælium comparauit. Inita pugna cessit Martellus, at renouato prœlio, uictor fugat Chilpericū. Eum fugientem Eudo Gotus, quòd in acie illi auxilium tulisset, exceptum, secum perduxit in Vasconiam. Martellus autem Ranfredum Andegauiam petentem, cum ciuitate in deditionem accæpit. Clotarius uita decedit. Tum Martellus missis in Vasconiam ad Eudonem Legatis, Chilpericum reposcit ad Regnum. Ille fidei illius commendatum, remittit. Non tamen diu superstes erat, quin rebus excedens humanis, Theodoricū Dagoberti filium, cunctis in commune Proceribus hoc approbantibus, habuit Regni successorem. Sed rerum omnium administrator Martellus erat. Intereà dum idē Martellus per Germaniam, cui ex longa successione Regum, Franciæ prœerat, primum Sueuis, inde Boiaris, postea etiā Saxonibus domitis, omnia prosperè gessisset, uertere arma constituit in eundem Gotū. memor, quòd ille prioribus ipsi annis restitisset. Eudo uiribus impar tanto hosti. quòd omnes in se Germanorum, & Gallorum uires uidisset conuersos, auxilium undecunque postulauit, etiam ad baratrum iustæ defensionis præsidium euocasset. Itaque Abdiramam Regem Sarracenorum in Hispanijs regnantem, suæ defensioni prætendit. Magnus utrinque conatibus bellū paratur. Acerrimis odijs concurritur. quòd indignaretur Martellus, Christianorum hostem, à Christiano Principe inuocatum. Tantis uiribus concurritur, ut confecto prælio, cùm uictoria apud Martellū esset, plus quàm trecentena Sarracenorum milia in ea pugna cæsa inuenirentur. Solet enim ea gens usque hodiè, non tam industria, quàm multitudine pugnantium fidere. Congestis spolijs, Martellus milites suos donat. Sed Proceres uiribus exhausti, quærūtur, per crebra, & longinqua, diuturnaquè bella ita se exhaustos, ut nisi insigni aliqua Principis prouidentia adiuuarentur, actum de illis esse. Tantum æris alieni conflatum, ut suis facultatibus nullus esset exitus. Motum Carolum, ferūt suasisse Pontificibus, sinerent Cleri Decimam, quàmdiu bella aduersus Christi hostes gererentur, Proceribus. Illum quàm sanctè iurasse, si uiueret, magnificè omnia Clero repensurum. Eudo, quo uocante Abdiramas in Franciam demigrasset, Martello reconciliatus, magnam cladem in eos qui superfuêre hostes, fecit. Breui aūt rebus excedens humanis, cùm filios non reliquisset, Carolus Prouinciam suæ fecit ditionis.

Sarracenorū. 300000. occisi uno bello.

Prouincia Franciæ iuncta.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Sueciç gestarum, LIBER V.

X SECVNDO RERVM SVETI carũ Libro digreßi, prosecuti sumus GOTORVM, quæ huius gentis portio est, præclara facinora, per residuam Secundi Libri partem, & duobus proximis executi: quæ Gotica gens per Thracias & Pannonias, per Illyricum & Italiam gesserit: inde egressa in Gallias, & Hispanias, quę Regna fundarit, tenueritq; usq; ad tempora Caroli Martelli, qui auus erat Caroli magni Francorum Regis, & deinde Romani Imperatoris, explicuimus. Res aũt Sueticas per annos Trecentos, & amplius, aut inuidit nobis Antiquitas, aut subduxit. Nihil enim in literas relatum est de ijs. Quam nos defectionẽ Goticis rebus compensauimus iamdudum commemoratis. Sed cùm illi Regno in Gallijs & Hispanijs finis sit factus per Carolum Martellum: tandem in Suetiam redeuntes, exequamur quæ nobis ad illa tempora sunt ad cognoscendum relicta. Fatemur tamẽ: non usq; adeò deletam Gotorum in Hispanijs memoriam, quin etiam post ea tempora diu perseuerauerit apud Barchinonem clarum gentis uocabulum. Sed ut sunt rerum omnium certi limites, gens gentem perculit, & nomen eius Posteritas intermittit: succrescentibus nouis ubiq; Regnis. Quod enim Goti in Hispania fecêre Romanis: hoc ipsum paßi sunt primùm à Saracenis: & deinde à Francis. Inter quas Gentes cõangustati Goti, paulatim uires amisêre, & ex Regio nomine, ad Ducalem Principatum descenderunt. Ex illo autem paulatim etiam imminuti, cum uiribus nomen diu seruatum amisêre. Sed in Patria prouincia, semper, usq; in hodiernum tenuerunt: nullo facto discrimine inter Sueticam, & Goticam administrationem. Ex hoc enim tempore Goti, qui in sua semper patria perstitêre, Suetiæ Regno adunati, unis Legibus & sceptris semper paruerunt. Igitur ualefacto forensibus Gotorum rebus, ad Sueticas ex hoc tempore commemorandas stylum uertamus.

Continuatio ad præcedentia.

Gentium uicissitudo.

Sueci, Goti.

¶ Fro Suetiæ Regis libidinem & constuprationes, muliebris exercitus uindicat. Caput. I.

VM Romano Imperio Ludouicus Caroli Magni filius præsideret, Suetiæ Regnum tenuit Rex, cui nomen erat Fro. Huic bellum erat cum Siuuardo Noruagiæ Rege:

Fro Suetiæ Rex.

Rege: incertum quibus ex causis. Sed exitus ostendit intemperantem fuisse libidinis hunc Suetiæ Regem. Vnde facilè conijcimus: ob petitas nuptias, aut denegatam amoris sui copiam, bellum exercuisse. ut erat crebra illa gentium Borealiũ, prius quàm Christo crederent, belligerandi materia. Suetiæ igitur Rex Fro, magno animi ardore, armatas copias duxit in Noruagiã. Collatisq́ aciebus, uictor Suecus, Noruagiæ Regem oppressit: & Regno per uim occupato, laxauit frena libidini: Regiasq́ fœminas quotquot deprehendit, constuprauit. Ingemuêre Proceres. Quid uerò facerent uictori? Cuius armis cesserunt, eius imperia tolerare necesse fuit. Respexêre tamen Daniæ Regem Regnerum, adolescentem ab armis, sed feruentẽ ad uindictam patriæ regionis. Erat enim illi maternũ genus ex Noruagia. Imploratus ille uenit: oppressis futurus auxilio. Nobiles fœminæ, aut iniuriam passæ, aut quæ formidauêre, uenienti Danorũ Regi armatæ occurrunt. Nec enim tùm primùm in ea prouincia armari fœminarum agmina audiebantur. Vetus illud fuit in gente. Quod in Dania, & Noruagia, & supra in his Sueticis rebus aliquoties ostẽdimus. Collatæ acies pugnauerunt. Insignis erat uirtus fœminarũ. Et tum temerator nuptiarum Fro Rex, oppressus cadit. Pulchrũ erat uidere, fœminas in aciem præliantes. Cæsariem demisere, sexum professæ: quo illustrior uirtus esset in corpore, quod per naturam creditur imbecillũ. Sed arsit dolor iniuriæ uel acceptæ, uel formidatæ, in pectore fœmineo: euicitq́ pertinacia uindicantium: ut faterentur uicti, uictoresq́, eam accæpto ferre uictoriam prælianibus fœminis. Adeò ad pericula primæ, adeò interritæ ad arma fortiũ sunt conspectæ. Turgentibus buccis Græci Pentesileam, Romani Casmillam prædicant. Si talia reperirent in suis Antiquitatibus uirtutũ exempla: qua uoce detonarent? Quanquàm Græci Pentesileam Gotis debeant: ex quorum illa sanguine, quod supra suis locis ostendimus, prodierit. Tum uerò Suetiæ Rex geminas pœnas dedit, & inuasi Regni, & honestatis corruptioni.

Daniæ lib. 4. cap. 6. Noruagiæ lib. 1. cap. 37.

Exercitus muliebris.

Fro Rex cadit.

Supra lib. 1. ca. 8. 9. & 10.

Heroti Suetiæ Regis filiã, Regnerus Daniæ Rex, Draconum expugnatione meretur. Haraldi primi plantatoris Christianismi in gente sua, fit mentio.

CAPVT II.

HEROTVS illi Suetiæ surrogatus in Regno, cuius perinde uel maximè nomen inclaruit: quòd insigni forma puellam filiam eius, coniugem deposceret Regnerus Daniæ Rex potentissimus. Iam autem satiatus amore eius puellæ, quam pro fortibus factis in prælio, quod gesserat in NORVAGIA, idem admiratus, coniugem duxit. Quæ etiam repudiata: non se de contemptore suo

Herotus Rex.

suo uindicauit: sed prælio laborantem (quod in Dania diximus) armis adductis fecit esse uictorē. At Regnerus Heroti Suetiæ Regis filiam coniugem deposcit. Negare tutū non fuit: sed armis (ut tùm consueuerant) petenti amatā uindicare oportuit. Tali uerò genero filiam permittere, p erquàm optabile uideri poterat Sueonum Regi. Sed tamen ea tum inerat sententia uiris primarijs: ut filias suas nemini desponderent, nisi qui præclaro facinore cōmeruisset: Nobilitatem non sanguini, sed præclaris facinoribus deferentes. Igitur filiam Regis deposcenti, proponitur conditio superandarum beluarum. Res mira dictu, sed quæ in Antiquitatibus memorabiliter scripta legitur. Potuit per aliam uiam Rex potentissimus, qui pridem Noruagiam subegisset, cupitis perfrui amoribus: indecorum tamen ratus, à se quicquàm difficile pro ea Virgine recusare: duratā uestem comparat: quam neq; ferrum, neq; dentes beluarū possent ulla ui peruincere, atq; perstringere. Eaq; indutus, beluas expugnauit. Dracones extitisse, uult Danicus ille Scriptor Saxo, quos pro amoribus Rex iste perculit. Vellem adesset: ut ostenderet, quomodo sub algidissimis Aquilonibus Draco uiueret, animal feruidissimi sanguinis. Cetæ grandia prius deprehendas in mari, quàm Dracones in saltibus. Sed fidē antiquitati non derogamus. Ille suos secutus Autores, hoc scripsit quod repperit. Nos itidem facientes, fidem reijciamus in primos Annales. Rex Suetiæ Herotus, Daniæ Regem fortè incognitum (sic enim placuit Veteribus à uirtute conseri, cognosciq; magis, quàm à Stemmate patrum) propositæ militiæ munere functum, uictoremq; deuocat in Regiam, ueste qua pugnauit indutum. Quare nomen illi indidit: ut Lochbrot lingua suæ gentis diceretur. Ille se remiges suos primùm inuisêre uelle præmonet. Ibi tum Regio cultu, famulitio cinctus splendido, Regiam petit. Tùm primùm conspexisse ferūt Suetiæ Regem, quis, quantúsue fuerit, qui pro sua filia tantū putauit periculi subeundum. Nec mora: optatis potitus nuptijs, multiplicis inde sobolis fructum accæpit. Nec alia huius Suetici Regis ulla in Antiquitatibus memoria est. Hæc tamen illa esse tempora meminisse debemus: per quæ Haraldus primus ex Dania Rex, Christianismum Moguntiæ, sub Imperatore Ludouico primo accæpit: missusq; cum auxilio in Regnum, Saxonum uiribus peruenit in Iutiam: secum trahēs Anscharium, tum adhuc nouæ Corbiæ monachum, postea Hamburgensem Archiepiscopum: ut in Dania prædicādo Euangelio incumberet. Sed cùm minimè tum prosperararetur Haraldus: iterū atq; iterum repulsus armis: non potuit nisi clam, diuini Verbi semen in terram iaci. quippe Rege Regnero cum filijs, quos multos habebat, promptissimè patrijs erro

Noruagiæ lib.1.ca.40. Daniæ lib. 4.cap.6.& 7.a.

In Saxonem.

Haraldi Christianismus. Daniæ lib. 4.cap.7.c. Noruagiæ lib.1.ca.40.

tribus inhærente.

¶ Sorlus Heroto succedit: quem Regnerus cum tribus filijs suis, octonem duello deuincit: tum prælio interimit. Caput. iij.

Sorlus Rex.

SORLVS Heroto in Suetiæ Regno succedit. Hunc lingua nostra Carolum dici coniecto: quem tum Dani Sorlum, Galli etiam Arlum uocitant. Cùm autē audisset Daniæ Rex Regnerus: præteritis leuiris suis, alienum hominem Regno incumbere, dissimulandū non putauit. Nam ad se quoq; eius rei contemptum pertinere interpretatur. Itaq; Regnerus conscripto in militiā grandi exercitu: assumptisq; tribus in societatem expeditionis filijs: qui iam per ætatis ferendis armis uidebantur idonei, mouit in hostē. Vbi autem ex propinquo Reges castra sunt metati: prior Sorlus, suæ partis insignem, septem cum filijs pugilē, iubet aduersus ex castris prouocare uel Regem, uel alium quemlibet totidē filiorū auxilio prædictum. Sic enim comparatū est apud Veteres huius nationis homines: ut parens cum filijs una persona censeretur. Quod idem Imperatorum nostrorum Leges non refugiunt. Regnerus Daniæ Rex, magno uir animo, octonis congredi, quartus ipse tum recusauit. Attamen indecorū reputans, si ulla conditione Suecis concederet: animis auctus, pugnæ sortem subijt, quatuor octonis obijciens. Sic enim cōuenerat: ut cuius partis pugiles superarentur, is Rex uictus censeretur. Duabus rebus Suetici Regis ius excellere putabatur. Quòd non ipse pugnæ sortem subijt, Rex aduersus Regem pugnaturus: sed alium submisit, Daniæ Rege in persona decertāte. Deinde: quòd octo aduersus quatuor confligere uidebantur. Regnerus tamen interritus: assumptis tribus filijs, descendit in campū iam metatum: Suetico pugile cum septem filijs occurrente. Ibi pro uictoria, procq; uita acriter certatur. Omnes qui prælio interfuêre, grauiter uulnerati sunt: preter unum Regneri filium Biornem: qui ex ea re nomen accępit, ut Ferrei lateris diceretur. Igitur uictor illo certamine Regnerus: non solū oblatos pugiles oppressit, uerùm exercitu aduocato, totis uiribus conflixit cum Sorlo: eiusq; copias, cum ipso, ad internecionem deleuit. Ita Regno potitus, quem uoluit Regem imposuit.

Daniæ lib. 4. cap. 8. a.

Duello uincit Regnerus.

¶ Regnerus uictor, Biornem filium Suetiæ Regem declarat. Hesberni filiam stuprat: ex qua natus Vbbo, bello capitur, patre strato. Caput. iiij.

Biornis Rex.

BIORNIS Regneri filius, quòd in pugna insignem operam nauasset: paterno munere Regno Suetiæ præficitur. Iam quod in occupatore Regni antea uindicabat, ipse faciebat: legitimis

legitimis hæredibus præteritis, alienum præficiebat. Sed est, quod sepè aliâs compertum habemus: Regna & Imperia non legibus, sed armis & capiuntur, & conseruantur. Cùm autem Regis pater Regnerus prouincias filij obiret: multa circumspiciens, quæ adolescentes fallerent: ut erat intemperans libidinis, Primarij cuiusdam in Suetia uiri filiam, insigni forma puellam amauit. Nec ui, sed insidijs agendum putauit: ut amore potiretur. Sumpta igitur fœminea ueste, per multos gyros peruenit ad amatam: séque quis esset aperiens, oppressam puellam reliquit pregnantem. Pater ubi filiæ crimen deprendit: puellam adortus, autorem criminis uoluit extorquere. Illa flens, uim se passam queritur à potentissimo, simul & nobilissimo uiro. nec ultra adijciēs, patrem in suspicione reliquit. Ille plenus irarum, Regem Regnerum aggreditur: uim filiæ quæritur illatam: adolescentiorem Regem suspiciens. Non tamē accusauit, sed atrocissimam domui suæ questus illatam iniuriam, poposcit ultionem. Rex percunctatus, quem accusaret, Incompertum sibi esse uiolatorem ostendit: sed Regia inquisitione perquisitum, latere non posse. Tùm Rex seuocatum, secretius admonuit: quicquid illud foret, quod filia eius gestaret in utero, suum esse: proinde quiesceret: filiam suam non esse ignobilis adulteri scortum. Ille iram in tempus dissimulauit. Sed amicis eam quæstus cum lachrymis uim: multos permouit: ut facilè Danos alieno Regno incubantes, odissent. Tantorumque sibi promissa sunt auxiliaria arma: ut si Duces Suetiæ illi accederent, facilè Danorum Regem Suetia, cum filio pelli. Pertentati sunt Duces: si uim passo, ad ulciscendum iniuriam accederent? Illi nihil, nisi ex sententia Regis sui Biornis acturos se responderunt. Tentatus ille quoque, submissa legatione, quæ improbam patris libidinem accusarent: Biornem quoque, nisi uindex accederet, unà simul cum parente, odio omnium esse inuoluendum: Proinde uidere, quid Regno suo conduceret: patrem, an Regnum mallet relinquere. Valuit apud Biornem amplius paterni nominis reuerentia, quàm aut ulla promissa, aut minæ quantælibet. Reiecit indignans Oratores. Hesbernus (id enim erat patri puellæ nomen) ubi neque à Rege, neque à Ducibus suppetias retulit: suorum fretus armis amicorum, quos non paucos in Suetia, atque Noruagia habebat: duxit in Danorum Regem Regnerum: nepotem ex filia (iam enim adoleuerat) Regneri filium, secum in arma ducens. Sed tum Regnerus uictor, Hesbernum fudit; uiresque illius profligauit. Vbbonem filium captum: quòd maternum animum potius, quàm patrem sequeretur, ad ueniam peruenire fecit. Biorn autem cùm aliquot annis Sueticis rebus præfuisset, tùm concessit in fata.

Daniæ lib. 4. cap. 9. a.

Hesbernus cadit.

¶ Vuichsertum Suetiæ Regem, Daxon Orientis Rex insidijs captum, cum duodecim militibus igne absumit. Regnerus filij mortem, mira clementia uindicat in Daxone. Caput. v.

Vuichsertus Rex. WICHSERTVS inde Regneri alius filius, Suetiæ rebus succedit: cùm antea Orientis partibus, parta ibi uictoria, eundẽ gubernatorem reliquisset. Dion Rex erat orientis: cuius filij Dian, & Daxon, Rusi Regis filias matrimonio sibi coniunxêre: armisq; freti socerorum: in Vuichsertũ Suetiæ Regem bellum excitant. Nam cùm pater Regnerus, Hellespònticos uicisset, Legesq; uictis dictitasset: Vuichserto filio Suetiæ Regi, uicinarum sibi partium permisit Imperium. Operæpreciũ est hic intueri: quos uocet Saxo noster Hellespònticos. Non eos, qui angusto incubant mari, quod Europam, Asiamq; disterminat. Nam ad illos Rex Daniæ aut Suetiæ, quo modo peruenisset? Sunt enim multa centena milia, quæ separant terras: nullo illic mari interfluente, quod peruiũ præstet iter Danis ad Græciam. Sed quoniã Dionis filios, Rusi Regis filias matrimonio duxisse asserit: Vuichsertumq; in eos Principes mouisse exercitũ: gentem Rusis nõ longinquam ille uocat Hellespònticã, non quam Ptolomæus, & cæteri omnes Historici, & Geographi illo nomine dignãtur. Daxon qui solus patri supererat (nam parentem, & fratrem eius, Regnerus magno prælio oppresit) cùm in aciẽ ductilibus rotis, equos æneos, rumpendis ordinibus immisisset: is inquàm Daxon, cum Vuichsertũ Suetiæ Regem armis superare diffideret, ad insidias uertitur. Nam facta cum illo pace, ut credebatur integerrima: in una urbiũ Orientaliũ, quam Sueci pridẽ ab hostibus cæperant, conuiuio excipitur Daxon ab Suecorum Rege. Ibi omnia ex fœdere se agere asimulans, specie mercatorum multos suorũ iubet introire. Nemo dolos sentiebat. Excæpti urbe omnes aduenæ, quasi merces uarij generis importantes, infinita multitudo cõfluxerat. Vbi nox incubabat: ad arma uersi Orientales, inuadunt Suetiæ omnes parentes. Rex ipse magna circumfusus multitudine, capi non potuit. Aceruum magnũ circum se fecit trucidatorum. Sed iam fatigatus cæde, cùm euadere tumultu cæsorũ non posset, capitur. Duodecim cum illo fidisimi milites capiũtur item. Quibus redeundi in patriã permissa optione: eligunt, & proponunt, cum Rege suo mori, quàm illo deserto uiuere. Victor Daxon, Vuichsertum miseratus: quòd esset egregij corporis dignitate conspicuus: uitã illi permittit, si patiatur aut se superiorem, aut Imperio parem habere. * Cui ille. Paternum uultũ captus, & uictus, non perfero: mori malim, * quàm tuo beneficio uiuere. Miratus Daxon, quid tã obstinatè mori uellet:

In Saxonem.

Hellespòntica gens quæ.

Daxonis insidiæ.

uellet: arbitrium saltem eligendæ mortis admisit. Neq; hoc inquit acceptum fero. Nam scio, patrem segnius in ultionẽ armari, si degeneri me animo, audierit mortis genus delegisse. Ille subsequitur. Quid ait, si me uersa rerum fortuna captũ teneres, moriq; uolentem: quo genere absumeres? Incẽdio, ait ille. Idem ergò tibi erit exitus, ait uictor. Igitur cum captis comitibus, extructo rogo, uiuũ superiniecit. Pater ubi comperit: incõsolabili dolore perculsus, ab uxore increpatus est: Cur se dolori permitteret: & non potius uirum esse se meminerit. Qua uoce animatus, ultionem parauit. Igitur ducẽs in filij peremptorem, turmarum Præfectis præceptum dedit: super omnia, capiendi, si ullo modo fieri posset, Daxonis: ut uiuus in eius perueniret potestatẽ. Nec illum spes frustrata est. Captum enim hostium Ducẽ, perduxerunt ad Regem. Ibi animi generositatẽ ostendit: solis uinculis coërcens, quem potuit acerbissimo cruciatu excarnificare: uictor primùm hostis, deinde sui. Potuit illum ad clementiam & hoc inuitare: quòd accepisset, filio uiuendi esse ab illo arbitrium permissum, quo uti uoluisset. Sed tum hosti etiam libertatem reddidit: tributa ãnua, cum duodecim Patribus discalciatis pensitaturum. Ea se contumelia grauius uindicatum existimans.

Danîæ lib. 4. cap. 9. b.

Mira Regneri in hostem clemẽtia.

¶ Regneri cum filijs describitur expeditio maxima mari & terra. Ericus alter ex filijs Sueciæ Rex, ab Ostẽno opprimitur. Caput. VI.

ERICVM deinde alium filium (nam erat multa prole numerosus Regnerus) cui Ventosi pilei cognomen erat. Regno Sueciæ pater præfecit. Biornem autem dudum inde translatum, iussit in Noruagia regnare. Quibus filijs in societatem belli euocatis, Orcades populatur. Ad extremum Scotorum finibus appulit: eorumq; Regem Murial, prælio uictũ, pariter oppressit. Quo tempore longinquã ingressus militiam, mare Mediterraneum longa circũitione petiuit. Inde etiam assidua in Orientẽ nauigatione cùm Hispaniam omnem reliquisset: et in Austrum flexus, in Orientem inde uersus, uerum illum Hellesponticum, ad angustias Europæ atq; Asiç scribitur peruenisse: obuia quæq; populatus. Nec hoc mirum censeri debet. Nam & Italorum testimonio, in Noruagia nostra ostendimus, Danos ad Constantinopolim per occiduas mundi partes nauigando peruenisse, eiusquè suburbia igni, ferróq; uastasse. Facilè tũ rebus, & uiribus exercitatissimo fuit, uincere Græcos, ciuilibus bellis inuicẽ attritos. Mirum tamẽ: qua audacia, in tantũ præsumptionis erupere Dani, ut circũita magna parte orbis terrarũ, uires in tam longinquã extenderint regionẽ. Hoc quoq; admiratione non uacat, cùm breui sæpè traiectu, grauia maris

Ericus III. Rex.

Regner expeditiones.

pericula immineāt: quomodo tam diuturna nauigatione nihil incidē rit, quod eam remoraretur: præsertim nauigijs Danorū in hoc genus fluctuum marinorum minus conuenientibus. Sed erat ea tempestate Danis à cœlo permissum: ut terris omnibus, quas contingere potuissent, graues imminerent. Tunc enim littora omnia maris Germanici, & Britannici habuêre infesta. Tunc Britanniam impugnauêre crebrius: Gallias occuparunt: & ea non sine Numine faciebant, quæ ante illos Goti, & Huni, & post eos Sarraceni, Turcæ, & Tartari factitarūt. Prætereo Vuandalos, & Vngaros: quorum excursiones (incredibile memoratu est) quot terris & regionibus uastitatē induxerūt. Sed per hæc tempora inquietæ erant Galliæ ciuilibus bellis: Italia emasculata: ut nihil ibi uiriū remansisse uidebatur. Græcia tumultuabatur. Iam tanta Imperij facta diminutione, ut per Carolum magnum, ante hęc tempora, occidentale Imperium, ab Orientali maneret separatum. Sed nunc ad Suetiam nostrā reuertamur. De Erico Rege post eam cum patre expeditionē, nihil memorabile legimus, nisi quòd ab Osteno Regij sanguinis uiro uictus, & oppressus, uita simul & Regno excessit, æmulo relinquens Principatum.

Erici Regis mors.

¶ Ostenus Suetiæ subtruditur. Regneri mortem filij ulciscuntur in Hella. In Ostenum tum parantes bellum, incerta clade mutuò atteruntur. Caput. vij.

OSTENVS uir Regij sanguinis, incertum quo parte cretus, oppresso Erico Regnum occupauit. Pertæsum fuit Regni Proceres, tanto tempore Danorum de sanguine Reges illis imperare. Iam pater Regnerus Rex uictoriosissimus, in fata concessit: defuitq;, qui pro filijs uictricia arma circumferret. Ille quidèm captus ab hoste Britannorum Rege, & in carcere excruciatus, quod multis intulit, passus est. Miserabilis exitus, & Regi insolitus. Filij eius ubi audiuêre paternam calamitatem, Iuuarus quidèm tum spectaculum edidit populo, nec passus est uultum demittere, sed in eadem perstitit hylaritate. Populum autem quem rumor perculit, ubi demissiore uidit animo, uetat theatro excedere, sed ad finem usq; spectaculi perdurare. Siuuardus eodem quo comperit momento: telo, quod manu gerebat, pedē proprium percussit, planta perforata. ut indignationē exprimeret, quam animo concępit. Biorn fortè aleam exercebat, ubi nuncius paternę necis aderat, talos quos manu tenebat ita compressit, ut cruor de manibus stillaret. Hoc primo parentationis genere in parentem usus. Hella uerò Britanniæ tyrannus, qui Regum patrem peremerat, ubi audiuit, qua fronte parentis necem filij excæpissent, Iuuari profundiorem iram interpretatus, uehementius timuit, qui altius animi dolorem abscondit,

Ostenus Rex.

Daniæ lib. 4, cap. 10.

scondit. Nec falsus est existimatione sua. Omnes enim Regneri filij in eum duxêre: sed acerbius nemo insectatur Iuuaro. Nam apprenso in littore oppido, ipsum communiuit: importatis ad sufficientiam commeatibus. Inde auctus fratrum uiribus, mouit in reliquam Angliam. Crebris uastationibus Hellam ad arma exciuit. Nam expedito agmine Danis se opponit, manusq́ conserit. Sed tùm uictus ille cessit: captusq́, ad cruciatum seruatur. Memores enim filij, parentem ab illo suum, serpentibus immissis excruciatum, atrociorem pœnam excogitarunt. Vulturem illi à tergo famelicum imminere curarunt: qui uisceribus suis pasceretur, donec exhalaret spiritum. Hæc quidem Sueticæ rebus aliena: inserenda tamen pro sui nouitate putaui. Cæterum Ostenus Sueciæ Rex, ubi Ericum, fratrem Iuuari, Biornis, Siuuardi Regum oppressit: sciens, quanta illi iminerent à fratribus bella: Regios portus & arces comuniuit: exercitumq́ conscripsit ualidissimum: tutaturus quod inuaserat Regnum. Fratres autem oppressi Regis, & ipsi Reges, in ultionem armantur. Agnerus Angliæ, Iuuarus Daniæ, Biorn Noruagiæ præsidentes: agmina sua iunxerunt, in Suetiam mouentes. Sed dum alienum sitiũt sanguinem, impenderunt proprium. Nam Agnerus Angliæ Princeps, ibi cum multis milibus cæsus occubuit. Nec tamen Ostenus uictor fuit. Siquidem mutuis attriti cladibus incertum reliquerunt, quo loco uictoria constiterit. Nam cruentissima erat ubicunq́ fuit.

Hellæ mors horrida. Daniæ lib. 4. cap. u. a.

Agnerus cadit.

❡ Sturbiornus Suetiam subit. At ea per Ericum fratruelem pulsus, uix præcibus, ex Rege fit Regni Præfectus. Caput. viij.

STVRBIORNVS erat Biornis, pridem Suetiæ, inde Noruagiæ Regis filius, qui proximus sceptra Suetiæ legitur tenuisse. Nam ea tempora apud Saxonem nostrum turbatissima sunt, multis in medio rebus omissis, et Regum nominibus uix recensitis. Erat ea tempestate in Dania Ericus Rex, quem sibi beatus Anscharius familiarem effecit, eius indulgentia prædicans in Dania Christi Euangeliũ, ad nouissima Pontificatus sui tẽpora. Ericus erat alius Regneri ex Olauo filio nepos, qui cũ fratre patruele Sturbiorno, de Regno Suetiæ armis grauissimè contenderat. Ea ẽm fuerat Regnerus auus fortuna, ut filijs suis Regna partiretur plurima. Tenebat enim Daniã primario iure, cui præfecit Siuuardũ filium. Suetiam occupauit, in qua Biornẽ, inde Ericũ filios præfecit. Noruagiam quoq́ tenuit, in quam transtulit Biornem. Sed Agnerum, post fata eius, fratres Angliæ præfecerunt. Tam latum filijs reliquit dominium. Sed, Non minor est uirtus, quærere quàm parta tueri.

Sturbiornus Rex.

Euangelij in Dania prædicatio.

Regnorum Regneri in filios partito.

Ingens

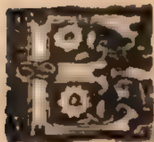
Ingẽs illa uirtutis acrimonia, paulatim in filijs elanguit: magis autem in nepotibus. Nam Sturbiornus, & Ericus fratrueles, ubi uires inuicẽ sibi opposuere, magnis se conatibus exhausêre. Sed tùm cessit Sturbiornus: uictor Ericus, Regno deturbauit Sturbiornũ. Ille concessit in Daniam ad Haraldum: quem ut artiori sibi affinitatis uinculo deuinciret: germanam illi despondit sororem in coniugẽ. Erat is Haraldus, qui ad tempora primi Ottonis peruenit. Cuius mater Thira Angliæ Regis filia, longissimum illum iecit aggerẽ, qui hodiè quoq; cernitur à mari ad mare porrectum. Pudebat, tedebatq; optimam fœminam: Saxones quoties uellẽt, in Iutiam irrumpere: ideò claustris uoluit cohibêre. Nam memoria eius Henricus primus Germaniæ Rex, Ottonis pater, exercitum duxit in Iutiam: Slesuicum occupauit, Coloniamq; fecit Saxonum: constituto ad eum limitem Marchione, qui uicinos populos in fide contineret. Ad cuius mortem cæso Marchione, pulsa est Saxonum de Slesuico Colonia. Non est passus Otto filius: qui expeditionem renouauit in Iutiã congressus Haraldo. Quod in Saxonia, atq; Dania diximus. Nunc ob eam tantum rationem commoramus, ut quæ tempora fuerint quæ nũc scribimus, innotescat. Haraldus ergò Daniæ Rex, à Sturbiorno leuiro, Sueciæ Rege imploratus, aderat. Iam copijs comparatis, ingressus mare, peruenit Hallandiam. Ibi accæpto nuncio: quòd Otto Romanorũ Rex, ingenti agmine Iutiam inuasisset, repedare compellitur: ut proprios magis fines tutaretur, quàm alienos inuaderet. Ita desertus Sturbiornus armis auxiliaribus: nec suis potens æmulum Regno pellere, quibuscunq; conditionibus pacem à Rege accipiens, Regni Præfectura donatus, quieuit. Appellauêre tum Præfecturam, quam hodiè Ducatum dicimus. Vnde & Slesuici diu dixerunt Præfecturam, quem nostri à multa & longa memoria Ducatum, ut est hodiè, habuerunt.

Ericus Rex.

Haraldus Daniæ Rex, lib. 4. ca. 19. & 20.

Saxoniæ lib. 3. ca. 25.

¶ Sueno Dania per Ericum eijcitur. Septennio exul, Erico mortuo, tandem Christum uerè professus, reuocatur. Olauus Erici filius, Suetiam tener adhuc deducitur. Caput. IX.

ERICVS Olaui filius, Regneri nepos, sine æmulo potitus Regno Suetiæ: memor, quòd Haraldus Rex in se copias ductasset, ab æmulo imploratus: iniuriam in filium Suenonem uindicare constituit: non sine spe, eum protinus Regno deturbandi. quòd iam ter captus à Vuandalis: Regnum ęre, se autem uiribus exuisset. Amicisq; destitutus, ad uictoriam facilis putaretur. Nec illum spes frustratur. Siquidem congressus inuicem prælio Regibus apud Sialandiam, Sueno aliquandiu uires hostium sustinens: ad extremum uictus, fuga

Ericus Rex.

Daniæ lib. 4. cap. 23.

fuga sibi salutem quæsiuit. Ita pulso Suenone Christianæ pietatis desertore, Ericus Daniæ Regnum Suetiæ coniunxit. Instructus ergò duorũ Regnorũ Principatu: Daniæ crebrior, ne quid innouaretur, aderat. Septemq́ totis annis tenuit: quo tempore Sueno apud Scotiæ Regem exulabat: cùm pridē à Britanniæ Principe, & Galliarũ Ducibus, suis ab olim cōgentilibus, contemneretur. Nam secuta est illum ultio diuina. quòd gemina impietate, in parentem Haraldum: & summum omniũ patrem DEVM nocentissimus foret. Nam (quod in Dania atq́ Vuandalia commemorauimus) patrem, quòd Christianam foueret religionē: ciuili, imò domestico bello, impijssimè ad mortem usq́ Regno deiectũ persequitur. Suscæptam aũt sub Ottone Rom. Rege, patrino suo, religionē, & ipse abiecit: & in omni Regno suo ut abijcerent, autor fuit. Sed ubi ex errore resipuit: ad cor reuersus, dedit illi pridem uindex, nunc propiciatus Deus, gratiã in conspectu Procerũ suorũ: ut post septem exilij sui annos, mortuo Erico Rege Sueciæ, in Regnum Daniæ reuocaretur. Reuersusq́, Deũ integerrimè coluit: edicto emisso, ut passim omnes Christi religionem uirtutibus plenam ambirent. Sed Regina Erici Regis relicta, cùm filium Olauum ex Erico haberet: uerita, ne dum duobus Regnis incertò incumberet, utroquè frustraretur: relicto Daniæ Regno in manibus Procerum, quos Suenoni suo inclinare persenserat: in Sueciam, cui propter agnationem, & paternum ius magis fidebat, se contulit: Suenoniq́ Regnum suum uacuefecit. Ipsa autem filium tenerum, ad legitimos annos sub tutoribus educauit.

Daniæ lib. 4. cap. 11.

Reuocatur in Daniam Sueno.

¶ Olauus Erici filius, primus baptismate uocatur Iacobus, Suetiæ Rex, felici diuturnitate sceptra Regni tenuit. Caput. x.

OLAVVS Erici filius, post patrem Regno potitur: primus in Regibus Suetiæ, qui Christi religionem publicè acciperet: in fonte sacro lotus, Iacobi nomen suscępit. Fuēre quidē priuatim plurimi, qui iamdudum in eo Regno, à memoria diui Anscharij Christi iugũ adsumpserint. In quibus erat Bircæ Præfectus: & multi sine nomine. Nam & Rembertus inmediatus Anschario Pontifex, & aliquot interpositis, Vñi Hamburgen. & ille Archiepiscopus, Christi fidem in Suetia disseminauēre. Quo in labore peregrinationis Vnni (quod in Metropoli diximus) uitam impendit: tumulatus in ea quam diximus Birca. nisi quòd caput relatum est in sedem suam. Huius autem Regis matrem, Erici relictam, initio reditus sui in Regnum, Sueno Rex Daniæ sibi uxorē adsciuit. quo affinitatibus cōmunitus, securior foret aduersus omnes casus iniquos, quos multos ille præter cæteros

Olauus Rex Christianus primus.

Suenonis uxor Syritha.

cæteros fuit expertus, captus, & exilio diuturno distentus. Ex qua coniuge Sueno filium sustulit Kanutum, omnibus Danorum Regibus prælucentem: qui etiam finitimorum omnium gloriam, rebus domi, forisque gestis obscuraret. Cuius in Dania plenam fecimus mentionem. Cùm eadẽ fœmina, ab Olauo Noruagiæ Rege, non illo sancto, primùm ludificata esset. Quod in Noruagia nostra recensuimus. Iste Olauus Christiano ritu iam Iacobus, satis feliciter, atquè diutinè sceptrũ Regni tenuit. Cùm interea Kanutus uterinus frater eius, in Dania: & S. Olauus, huius quem diximus filius, in Noruagia dominaretur. Trium Regum optimorũ felicissima tum Regna, dixerim, quando Christus omnium in medio, feliciter gubernaret. Erat autem Annus post natum Christum Millesimus, paucis additis: cùm in Romano Imperio ageret, itidem Rex S. Henricus eius nominis Secundus: si Romanorum Reges recensemus. Alioqui Imperatoriæ Maiestatis eo nomine primus erat: primus quoquè, qui de constitutione Electorum prodiret ad Imperium.

Cap. 15. & seq. Noruagiæ lib. 3. ca. 5.

Anno Christi, 1000.

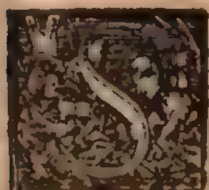
Emundus Suetiæ Rex, in Kanutũ Daniæ Regem mouens, superatur. In Scania uincunt Sueci. Rex ἄθεος & tyrannus, tandem uetulus moritur. Caput. XI.

EMVNDVS Olaui Iacobi frater, ex concubina natus, solo nomine Christianus, ad sceptra succedit: & ideò, quia ueræ religionis uel contemptor, uel dissimulator erat: non satis fuit rebus bello gerendis fortunatus. Filium enim Amundum, quem ampliandæ ditionis gratia misit in Orientem: statim bello oppressum amisit. Inita tamen belli societate cum Olauo, qui postea in Sanctos relatus est: Daniæ Regem Kanutum bello insequitur. Erat tum in Suetia uir primarius Vbbo: qui Estrocham Kanuti Regis germanam, pridem à Richardo Normanniæ Galliçe Principe repudiatam, coniugem promeruit: & is Regi Kanuto non satis gratus, autor oppugnandæ Daniæ fuit Emundo. Olauo autem Noruagiorum Regi, altera bellandi causa suberat. Quòd cùm in Angliam societatem belli cum Kanuto inijsset: neque captæ Prouinciæ illi portio prouenit: neque thori sociam, quæ Olauo inhærebat, ab iniuria potuit uendicare, quo minus à Kanuto contaminaretur. His incitus rebus Olauus, cum Emundo incentor belli esset Vbbo, mouerunt in Daniam. Cumque à mari incumberet Olauus, à terra per montana Scaniæ Emundus Suetiæ Rex imminebat. Contulêre manus maritimo bello Dani, atque Noruagij: sed uictoria Danis incumbebat. Interim pars copiarum Kanuti, Emundo congreditur in Scania. Illi Vbbonis solertissimi Ducis industria, tracti in uadum Dani, cedẽte de industria hoste, inhærentes limo Dani, passim

Emundus Rex.

Vincunt Dani. Vincũt dolo Sueci.

pasſim à Suecis cæduntur, decepti magis quàm uicti. Ea tum fuit fortuna Emundi: ut Vlfonis militari peritia ſuperior haberetur. Emundus autem reuerſus in Regnum, nihil ſecius ac prius Religioni fauebat: Subditis quoq; grauis admodũ imminebat. Eandem enim ipſam contumaciam exhibebat: hominibus quoq; tyrannidem monſtrauit. Nam miſſos ab Archiepiſcopo conſecratos in prouinciã Epiſcopos, abiecit: contempſitq;. Secutus acephalum hominem: qui mentitus literas Papales, Archiepiſcopum ſe dicebat conſecratum in Suetiam: cùm eſſet ſolùm conſecratus in Polonia: ubi nulla fuit ſuperioritas diſponendarum rerum in Prouincias Aquilonares. Contemptos ergò Oratores Archiepiſcopi Hamburgenſis, cùm Rex à ſe rejceret: Stinkel Regij ſanguinis adoleſcens, miſeratus laborem ac contemptum uirorum, eos fauoribus & obſequijs proſecutus eſt: donec uenirent ad Reginam uiduam, quam pro ſanguinis propinquitate, Sueno Rex, Sacris adactus, repudiare compellebatur: quæ illos materno affectu tranſmiſit in Daniam. At illi tum conſecuti ſunt in Suetia caſus: agrorum ſterilitatem: & unde illa prouenerat, aëris inæqualitatem. ut culpam ſuam recognoſcens Rex, oratum mitteret in Bremam: uenirent legitimi Pontifices in Prouinciam. Nihil moratus Albertus Archiepiſcopus, miſit qui poſcebantur in Prouinciam à ſe conſecratos. Hic autem Rex diu uiuendo, ad eam peruenerat ſenectam, ut cognomine ab annis ducto, Vetulus, ſiue Añoſus diceretur. Nam fratri non paucis annis regnanti, diu ſuperfuit. *(margin: Ethnicus Rex & tyrañus.)*

¶ Stinkel Rex Suetiæ pijſſimus, idolum Vpſolæ exterminans, Christiq; Religionem obſeruans, tandem in pace moritur. Caput. xij.

STINKEL deinde optimus Rex, Suetiæ ſceptris ſuccedit. Cui id laudis uel maximè tribuitur: quòd in diebus illius CHRISTI religio, maximum in Regno accæperit incrementum. Exterminatis Idolis, quibus gens illa prę multis alijs dedita fuit, quod toto hoc mundi ſecreto, uenerabile illi fuit templum Idolorum apud Vpſolam, nũc quoq; caput gentis & metropolis. Quod Idolum tam pertinaciter coluêre Gentiles: ut Reges etiam ſuos Chriſti ſacris initiatos, adigerent munera mittere in templum. alioqui Regno exigendos. Inuentus eſt Rex, tanta in Chriſti religione feruens, deuotione inclytus Amander, qui Regno carere, quàm ſacrilegio fidem ſuam polluere maluerit. Ibat itaq; gaudens à conſpectu Conſilij, quoniã dignus habitus eſt, pro nomine Chriſti abijci, & Regno deſtitui. Sed iſte Rex, cuius tempora nũc ſcribimus, Stinkel perfecit, cùm ſanctos Pontifices aſciſceret, ut ipſi corã populo ſtupenda mirabilia *(margin: Stinkel Rex. — Amandri pietas.)*

 peragerent,

peragerent, atquè in eam sententiam uicti populares perducti quocꝙ sunt, ut paterentur sua Idola concremari. Quæ cùm sibi auxilio adesse nõ possent, cui tandem opitulari poterãt? Eminebat tum Pontificum sacra fides, Popponis, & utriusꝙ Odinkari: ut multis ad astantium fidem corroborandam clarerent miraculis. Quæ partim in Metropoli nostra designauimus. Hic tamẽ Rex nihil omittebat, quod ad propagandam pietatis & salutis religionem pertineret. Quocircà iustitia, & religione ipse insignis, temporum promeruit suorũ tranquillitatem, in pacéꝙ, quod rarum est Regibus, præsertim Aquilonis, quieuit: circa Añum Christi post Mille centum, paucis uel additis, uel demptis. Nam punctualis annorum calculus malè designatus est.

Anno Christi.11000.

Erici duo, super corona Suetiæ bello disceptantes, ambo, cum omni penè Nobilitate cadunt.

CAPVT XIII.

ERICI duo deinde de Regno contenderunt, tantisꝙ uiribus atꝙ odijs concurrerunt, ut non solùm ipsi, uerùm & omnis penè Nobilitas succideretur. Erat tamen ex diui Kanuti genere (qui patrẽ habuit Suenonem Regem, auum autem maternum Magnum illum Kanutum, quinꝙ Regnorũ Regem potentissimum. Cuius laudes in Dania attigimus) multiplex in Suetia Nobilitas. Nam cæso tum per summam iniuriam Kanuto Rege, per eam tumultuationem, quam in Dania designauimus, Regina relicta, cum filio Carolo in Flandriam redijt. Cuius Principatum idẽ filius postea administrauit. Cæsus & ipse pro iusticia et pietate: deiectus Oratorio, quod sibi fecerat sub testudine in Suggesto Ecclesiæ Sancti Donatiani, in oppido Brugis. Filias autẽ, quas binas ex Kanuto accępit, in Suetia uiris primarijs commisit. Nam primam nobilissimo gentis Folconi dedit coniugem. Ex qua ille sustulit filios Kanutum, atꝙ Benedictum. Ex quibus ortus est Birgerius Dux, uir potens, horum alterius filius. Alteram uerò filiam tradidit coniugem Carolo Gotorum in Suetia Duci. Qui ex illa filios suscæpit Carolum, atquè Kanutum. Ipsa uerò in Italiam usꝙ se contulit, thoros suos semper in longinquo habitura. Nam Comitem Apuliæ Rogerium, secundum habuit illa maritum. Hęc idcircò dixerim, ut quàm latè Regium diui Kanuti genus propagatum sit, agnoscamus. quando non alijs rebus tempora insignita leguntur.

Daniæ lib. 4. cap. 28.

Halstenus Suetiæ Rex, populari tumulto mox Regno deijcitur. Caput. xiiij.

HALSTENVS superioris Stinkel filius, legitimo iure post duos Ericos mutuò se pręlio conficiẽtes, Rex esse promeruit. Sed nihil diuturnũ, quod non totas agat radices.

Halstenus Rex.

radices. Erat in populo, uel nimia nouandarum Regũ licentia: uel in Halsteno intolerabilis superbia. Incertũ enim, quibus ex causis. Certũ est tamẽ: populari tumultu mox Regno deiectũ. Crediderim, non imparis Nobilitatis uiros, de quibus proximè diximus, grauiter tulisse, supra se Regis Imperiũ, nõ omni uirtute consumati. Cùm interim in Dania Regnũ sibi per manus traderent Suenonis filij. Ea lege patris uoluntate post inuicẽ regnãtes: ut nulla liberorũ ratio haberetur: sed decedente proximo Rege, nõ eius filij, sed fratrũ unus natu proximus Regno succederet. Sic Haraldo Kanutus, Kanuto successit Olaus: illi uerò Nicolaus. Quam in Dania successionem narrauimus. Regno ejicitur. Daniæ lib. 4. cap. 34.

¶ Amander eligitur. At Religione Christi perstans, Amander reuocatur, sed non multò post iterum Regno ejicitur. Tranquillè priuatus, reliquum ætatis absoluens, Caput. xv.

AMANDER pulso Halsteno, is qui pridẽ pro uitando sacrilegio Regnum contempsit; nunc populi iudicio reuocatus, recepit. Nõ aliter ac in Romana Repub. Valentinianus pro Christi nomine Tribunatu, quẽ gerebat, à Iuliano amotus, Imperiũ promeruit post deiectorem suum recipere. Ita nunc Amander Regnum: quod pro Religionis amore amisit, ne se sacrilegio contaminaret. Eodẽ populi impetu nunc reuocatus, rursus accipere promeruit. Sed reuocatus, tùm à pristino seueritatis suę rigore nihil remitteret: renouata sunt in eum odia intermissa: iterumq; Regno depulsus, secessit in abditũ optatæ quieti locum commodum: ut ocium in tranquillitate perageret: uir pro contemptu Regni, Regno dignissimus. Vtinam tanti sui animi, uel unum reliquisset imitatorem. Ita passim omnes ambiunt Imperia, inquietissimum uiuendi negocium. Amander Rex. Supra cap. 12. a.

¶ Aquini Regis Suetiæ, ignota acta. Sub Erico, Daniæ Rege floruit. Caput. xvi.

AQVINVS tum Regno surrogatur. Cuius de rebus gestis nihil est in literas relatum. Per cuius tempora, Ericus ille inter Danię Reges nominatissimus: qui & urbẽ Romam inuisens, Regno suo Metropolitanum dari impetrauit: et postea deuotionis gratia, dùm sepulchrum, quod iam à fidelibus teneretur, inuisère decernens, Imperatori Constantinopolitano, quem ex itinere salutabat, sui fecit miraculum: quòd grandi corpori uires responderent: comitatusq; famulorum non dispar esset Regi. Is tamẽ in ipso profectionis suæ itinere deficiens: interregnum fecit biennio in Dania: prius quàm certus mortis suę nuncius rediret. Interim uerò Aquinus in Suetia rerum potitus: quomodo reliquerit Regnum admini- Aquinus Rex. Daniæ lib. 5. cap. 4. & seq.

ſtratum, in incerto permanſit. Cùm Danis imperaret Nicolaus, unus ex fratribus memoratis: cuius filium Magnum, ut proximè dicemus, Goti ad Regnum ſuum pertraxerunt.

Goti Magnum & Gotiæ & Suetiæ Regem deligunt: trucidantes quem Sueti ex ſuis erexerunt. Deq; Magni in Dania fratricidio. Caput. xvij.

Magnus Gotorũ & Suecorũ Rex. I.

MAGNVS erat Nicolai Daniæ Regis filius, adoleſcẽs acer: quem Goti, pertæſi crebræ in Suetia mutationis, ſibi Regem aſciuerunt. Iterum ſe à corpore Regni ſeparantes: uel ſperantes, reliquũ ſibi Suetiæ accedere: ut ſub unius Regis, quẽ ipſi delegerant Imperio, omne Regnum eſſet. Sueti autem ueteri ſuo iure, creandi Regem, ſe depelli non ferentes, ſuo Regem arbitratu creandum eſſe putauerunt. Suæ ergo gentis hominem ad Regnum prouehentes, Gotorum Regem contempſere. Goti tamen ſententiæ ſuæ pertinaciter inhærentes: nouum Suetiæ Regem bello aggreſsi, oppreſſerunt: Magno à ſe Regi electo, Regni ſedem uacuefecère. Aliquandiu ergò ille Gotis, & Suetis regnauit. Sed cùm Daniæ quoq; ſucceſsionẽ pertinaciter defenderet: in eas incidit difficultates, ſub quibus demum obruebatur. Nam Kanutum Sleſuici Ducem, poſtea etiam Obotritorum Regem, Erici Regis, illius qui peregrinationẽ terræ ſanctæ ingreſſus, in itinere defecit, is filius erat. Apud milites illi paternæ uirtutis memoria profuit. Acceſsit propria Kanuti induſtria: quę hoc effecit, ut à multis nõ amari non poſſet. Sed cùm coronam quoq; in Vuandalis ab Imperatore mereretur Lothario, eamq; in conuẽtu Regni publicè perferret: tum Magnus exarſit inuidia: Nicolao Rege diſsimulante, pro ætatis ſuæ prudentia. At Magnus æquanimiter tolerare non potuit. Vides inquit pater, quàm uiolẽta præſumptione etiam te Nicolao uiuo ad Regnum contendit Kanutus? Nicolaus autem & ſi diſpliceret, quòd ſe præſente, in Danici Regni conuentu, corona Regina Kanutus uteretur: diſcernens tamen inter Romani Imperatoris, & Danici Regni iura: ſciebat hoc ad præiudicium ſibi non pertinere. Vnde interpoſitis partibus, reconciliationem inter ſe adoleſcentum intentabat: increpito ad patrem utroq;. Durabat aliquandiu renouata fides: ſed urebat ſemper Magnũ, Kanuti apud omnes amor: fixumq; tenebat animo: ſi Kanutus ſupereſſet, fruſtra ſe Regni Danici ſucceſsionem præſtolari. quòd uterq; Regis filius eſſet: ſed Kanutus uirtute & amore ciuiũ præſtare uideretur. Itaq; inſidijs conſtitutis, Kanutum opprimere imparatum decreuit. Et proſperatus eſt malo ſuo. Nam euocatũ ad colloquium, inermem armatus excipit, & nihil tale metuentem oppreſsit: uirum omni uirtute præſtantiſsimum: & qui talibus poſt mortem

Daniç lib. 5. cap. 11. b.

clareret

clareret miraculis: ut post instãte filio eius Rege Vualdemaro, qui ob id ad sedem Apostolicam nuncios misit, inter Sanctos relatus sit. Magnum autẽ furiæ agitabant: ut uiuente adhuc patre suo, ab Erico Kanuti fratre, sed notho, uindictam fraternæ necis moliente: Magnus temeritatis Ducis pœnas lueret: & quòd uirum innocentissimum perdidisset: & quòd sacra Pentecostes solennitate acies eduxisset: ab hoste oppressus interijt.

¶ Suerco Magno succedit in Suetia, rerum bellicarum Rex obscurus. Caput. xviij.

SVERCONEM Sueci post Magnum erexêre Regem: non sanguinis claritudine pollentẽ: non rerum gestarum gloria insignẽ, sed quòd quemlibet indigenam, externo putarent præferendum. Hic magni nihil fertur in rebus bellicis peregisse. Nisi quòd Vluildam Noricam, Nicolao Danorum Regi, post mortem insignis fœminę Margaretę nuptam: clamdestinè sollicitatam, missis deinde ad hoc nuncijs, thalamo Regis abstractã, sibi deuinxit: ac loco coniugis habuit Regiam concubinam. Nicolaus autem, quo minus thori ulcisceretur iniuriã, proprij Regni intricatione remoratur. Nam filij insolẽtia tam multis Daniam implicuit bellis, ut se expedire non posset. Quo enim Kanutus, quem ille perdidit, omnibus amabilior: eo maiori se cum filio implicuisse omniũ odio uidebatur: quòd talem, ac tantum uirũ Magnus trucidasset: nec pater Nicolaus acriorem uindicem se gessisset Kanutianæ necis. Proscripsit quidèm ad tempus Regno filiũ: sed ubi multa illi aduersa succrescebant, præsidium sibi in filio futurũ sperans, illum reuocabat. Tum uerò omnes patrem, filiumq; pari odio insectabantur. Et oppresso primùm filio, in patrem inde arma uertebant. Quæ res impunitatẽ peperit adultero. Accessit: quòd Nicolaus grauis ab annis, nõ magni penderet incontinentem fœminã, adulteri uiriles annos, suis senilibus prætulisse. Sed continuò tum odio suorum omnium Nicolaus laborare perseuerans: Slesuico exceptus Regio more à Clero: ab ipso tumultu ante populo opprimitur. Ex hac autem qualicunquè coniuge, Suerco filium sustulit, post se Regni sceptra moderantem, circa ea tempora, quibus de corona Daniæ Sueno, Kanutus, Vualdemarus conflictarunt.

Suercò Rex.

Regis stuprum.

Daniæ lib. 5. cap. 16.

¶ Ioannes Caroli Suetiæ Regis frater, horrendum committit stuprum, Sueno Daniæ Rex id uindicaturus, Suecorum Regis interuentu auertitur.

CAPVT XIX.

CAROLVS Suerconi patri succedit in sceptra: cuius tempora frater eius Ioannes, uir malè sibi temperans à libidine, temperauit.

Carolus. I. Rex.

perauit. Erat alius tũ Carolus, uir Danici Regni primarius, Hallandiæ Præfectus. hodiè Ducem uocant. Is uxorem habuit spectatæ pulchritudinis, ac pudicitiæ singularis: sororemq́ꝫ uirginẽ. Quarum & specie, et honestate irritatus uir improbus: positis insidijs, egresso iam Carolo ad negocia Regni, raptas secum perduxit in Suetiam. Alternisq́ꝫ abutens scortorum in morem: ubi fœdam expleuisse libidinem uidebatur, utrancꝫ remisit dedecoratã. Fleuêre optimæ fœminæ atrocem iniuriã. Quid amplius potuere? At Carolus, & coniugis, & germanæ non leuem, sed atrocem iniuriam, ut erat, contumeliamq́ꝫ altiore uoluens animo: Regi Suenoni, qui tum Daniæ præerat, cumulatè, additis lachrymis detexit. Ille in uniuersam Suetiam, rem uindicaturus, uires promittit & arma: nec minus parat expeditionem. Suetiæ Rex Carolus, Legatione solenni pacem pertentat: Fratris esse facinus: à se quocꝫ uindicandum: quid demeruerint Sueciæ uel Proceres, uel subditi? Alienæ libidinis crimẽ luere non merentur. Conquiescat Daniæ Rex, se uindicem esse sinat in fratrem: facturum, ut omnes intelligant, fraternum flagitium sibi fore odiosissimum. Sed frustra fuit ea legatio. Nam Dani tam certa spe Suetiam inuasuri erant: ut iam inuicem connubia Nobilium fœminarum in Regno paciscerentur. quasi iam uictores, bellum ad nutum confecissent. Exercitum autem per brumam terrestri itinere deportandum curauit in Suetiam: longo itinere circum actumꝫ atcꝫ fatigatum. Vbi ad Phinnos perueniunt (pars illa Suetici Regni) illi se Daniæ Regi submittunt: omnia sua pollicentes: commeatuq́ꝫ præbito, placauit exercitum transeuntem.

Rex Sueno infœliciter in Suetiam mouit, & ab hoste & cœli inclementia repulsus, lacero exercitu re infecta in Daniam redijt. Caput. xx.

NITITVR ad Vuarendenses: qui se defensioni præparauêre. Flammis ac ferro omnia eorum confinia uastantur. Incolæ nemorum fauces truncis arborum obstrinxêre: deiectis transuerso ordine altis de montibus arboribus, ingentia robora prouoluerũt. Sueno Rex indignatus, ruriculas armato exercitui iter intercludere: relicto quod paratum erat prandio, equo insidens inuolitat. Cui ex propioribus quidam, Nihil temerè agendum tanto Regi suggerebat. Ille conuersus in monitorem, Qui noua inquit uxore ducta, timidus est, domum reuertatur. Exprobrãs illi recentes nuptias. Nec timidius ille respondit. Faciam quod Sueno non audebit: ne me timidum uocet. proinde merentibus exprobrare memento. Protinus ubi uentum est ad hostes, primus se illis obiecit, ubi periculi erat plurimum;

plurimum: nec minus fortiter pugnans, quàm dicens occubuit. Damnum exercitui putabat, talem amisisse uirum. Nox prælij laborẽ diremit. Nam Dani transitum ferro apperiebãt. Hostes repugnauere, roboribus obuolutis. Postera lux deditionẽ hostiũ uidit: cùm perseueranter Dani ferro sibi uiã fecere. Sed tantus erat rigor brumæ, tam frigus intemperãs: ut ne iumenta quibus ueherẽtur milites, salua essent. Qui amissis equis, ex equitibus pedites facti fuere milites: onera sua aliorum iumentis imponentes, ante se egerunt: retróque uiam legerunt in Scaniam, Rege etiam missionem non faciente. Rex ubi comperit, multos militum diffluere: expertus difficultatẽ terrestis per Scaniam itineris, iubet receptui cani: permittitque ueniã redeundi: aliam expeditionem meditatus. Intereà qui iniussu Regis festinabant ante alios in Scaniam: intercæpti à finitimis, iam fidẽ imitantibus, ut solutam sensere expeditionẽ, opprimuntur. Alij inclusi domibus, cùm ignis inijceretur, unà concremantur. Iam enim contemptui habebantur reuertentes: qui transeuntes cunctis iniecere formidinem. Ita magno apparatu sumptu & labore: instituta per Scaniam in Suetiam expeditio in uanum cessit. Nam inuij montes, & saltus profundissimi, simul & angustæ fauces, Suetiam inpenetrabilem fecere: æternis niuibus, & altissimis rupibus, eam à Scania mirificè munientibus. Quocircà maritimam meditatus Rex expeditionem, tum lacerum reduxit exercitum.

Bruma durior.

Fugitiuorũ pœna.

¶ Carolus Suetiæ Rex affinitatibus munitus, quietè regit. Haraldi & Hakonis fuga. Lundensium quoque dubia fides. Caput. xxi.

SED ille intera bellis domesticis implicitus tenebatur: ut facilè externorum obliuisceretur. Nam Vualdemarus diui Kanuti, quem magnus occidit, filius: & Kanutus magni filius, iunctis inuicem affinitatibus: cùm Vualdemaro, Kanuti germana Sophia desponderetur, in Suenonem armabantur. Nec contẽti, Suetiam, quasi inibi paterna prędia uisuri, cum Rege Carolo similem ineunt familiaritatem: sorore Vualdemari, Carolo in coniugem promissa ac tradita. Dissimulabat omnia prudenter Sueno. ne Vualdemarum in se prouocaret, cuius ut probè uidit discessu, magna pars uirium illi decederet. Aderat interea Gutorinus Sueciæ Procerum unus ex primoribus: qui traditam sibi puellam, Regi suo Carolo detulit copulandam. Eam accessionem Daniæ Rex ueritus, commouere se in Suetiæ Regnum haud poterat. Carolus autem tantis communitus affinitatibus, tranquilla temporum pace potitus, Regnum suum quietus gubernabat per omnia tempora Regis Daniæ Vualdemari.

Daniæ lib. 5. cap. 34.

Cumq; ille moriens, Kanuto filio rerum summã reliquisset: Scanij tumultuantes, rebus nouis studentes, æmulum Regno obiecêre Kanuto: uirum ex Suetia nobilem Haraldum: sed propter cordis hebetudinem, Regno satis imparem. Carolus Rex Suetiæ illum armis suis, & opibus prouexit in Scaniã. Primordia illi fuere satis fortunata. Nam usq; ad Lundiam progrediens, omnia ferro demetebat. Obuij autẽ facti, qui pro Rege stabant: popularẽ Scaniæ tumultum facilè repres serunt. Nam hostibus incurrentes, infestis hastis facilè illos uerterunt in fugam. Haraldus cum Hakone quodã ex Scania Primoribus, fuga turpi in Suetiam relabitur. Lundensium ciues dubiam ostendere fidem. Nam portas urbis utrisq; habuere clausas: ubi uictoriam accæperunt Regiorum, illis gratulati, excæperunt.

¶ Ericus Suetiæ Rex, pacem cum Danis habuit Regno quietus. Anno Christi. 1249. Caput. xxij.

Ericus. V. Rex.

ERICVS Carolo successit in Regno: filius, an ne aliquis magna de stirpe nepotũ, incertum est. quia Annales non tradiderunt. Quas etiam pręclaras res gesserit, incompertũ habemus. Pacem tamẽ cum corona Daniæ habuisse illum, comperimus ex his, quæ interim Daniæ Reges actitarunt. Qui à memoria Kanuti, quem primus Vualdemarus filium Regno reliquit, ad hæc penè tempora Vuandalis, Saxonibusq; conflictati, pacem ad Aquilonẽ seruauêre. Per hos enim ãnos, quibus Ericus Suetiæ regnabat: Kanutus, & inde frater eius Vualdemarus, eius nominis secundus: et deinde filius eius Ericus, et Abel frater Erici: colluctati Saxonibus, uaria fortuna nũc uicti, nunc uictores conflictabantur. Lubecã per ea tempora tenuerũt, & amiserunt. Holsatiam non semel inuasam Dani tenuerunt. Quod in nostra memorauimus Saxonia. Peruenit autẽ iste Ericus uiuendo in Annum Christi Quadragesimum nonum post Mille Ducentos: cùm Regni circumiens prouincias, in Gotlandiam insulam peruenisset. Ibi correptus grauissima ægritudine, finem fecit uiuendi.

Saxoniæ li. 8, cap. 17.

¶ Birgerius Procerum discordia eligitur, Rex popularis, sine fastu regens. Caput. xxiij.

ERICO fatis absumpto, cùm Proceres de sufficiendo Rege tractarent: nec facilè in unam conuenirent sententiã, aut personam: mutuis inter se odijs diuisi: ad eum erexerũt Regnum, qui minimo ad id iure, minimaq; spe potiundi teneretur: Birgeriũ nomine. Cuius genus Annales non commemorant. Hoc tamen non siluerunt: maximè fuisse Regem popularẽ. Sciebat enim, Nobilitatẽ in se non æquos esse animis, & si mutua inuidia sibi Regnum detulissent, atq; ideo populũ sibi quàmmaximè poterat conciliabat. Mercatores quoq;

Birgerius. I. Rex.

quocꝫ, datis priuilegijs & immunitatibus, plurimis, in Regnum inuitauit. Nec se Regis nomine superbũ attollit, contentus Ducis solo uocabulo: quo nomine in chartis priuilegiorum, quę extant, insignitur. Poterat inuidiosum uideri apud Nobilitatẽ, Regis superbum uocabulum: quocirca delegit modestiæ inseruire. ut per artem præesset Imperio: etiamsi minus inscriberetur uocabulo. Quid enim interest in uocabulo, Rex, an Dux censeatur: dum eodem iure & Imperio teneat rerum omniũ potestatem? Per eius tempora fuit illa perniciosa fratrum de Regno Daniæ contentio: cùm Ericum, alioqui Regem optimum, frater eius Abel, siue regnãdi desyderio, siue aliâs ob causas captũ, Slesuico in lacu iussit capite truncatum mergi. Nec diu ille superfuit: post inuasum Regnũ pauco post tempore cæsus, quos inuaserat, à Frisijs. Daniæ lib. 7. cap. 21. c. & seq. Anno Christi, 1251.

¶ Vualdemarum Regem, Magnus frater peregrinantem, Regno protudit: ipse ui Suetiam obtinens

CAPVT. XXIIII.

VALDEMARVS filius proximè Ducis, qui pro modestia sua Regnum seruauit incolume, & filijs reliquit: Regium nomen, quod ipse pater sumere non audebat, assumpsit. Hic ergò Vualdemarus, cùm Regnum aliquandiu tenuisset: peregrinationem suscepit in terram Sanctam: prius de more inuisens urbem Romam, ibi quoquè indulgentijs loci quæsitis. Sed dum ille deuotionis instinctu peregrinatur: rebus ut putabat, Regni ordine bono constitutis: frater eius Magnus (quod Vualdemarus ante non timuit) Regni iura occupauit: pro Rege legitimo se ferens. Et populum reperit, qui se illi permitteret: Vualdemarũ Regno administrando minus censentes idoneum, qui Ecclesiarum tereret limina, non Regum obiret negotia: Rem non dissimilem Actis posterorum. Sic enim fratres æquè se arbitrantur Regno propinquos: ut uelut in medio posito Regno ad eum pertineat, qui possit occupare, & tueri. Nõ enim Legibus, aut iure Regna quæruntur, sed armis: ijsdemcꝫ conseruantur. Reuersus ex peregrinatione sua Vualdemarus: cùm fratrem accępisse administrationem solam se absente putaret, facilè præsenti et redeunti cessurum. Sed falsus est opinione. Nam magnus occupato Regno, inseparabilis incubuit. Ad arma respexit Vualdemarus, contractis, quos in Regno multos pro uirtute & modestia reliquerat, amicis. Et prælio commisso, cessère qui Vualdemaro fauebant: & eo pulso, Magnus semel inuasum Regnum obtinuit: defenditcꝫ. Fugatus est Vualdemarus cum uxore, ac liberis: concedens in Daniam ad Regem Ericum. Qui uenientem hospitaliter excæpit: & aliquoties facta expeditione pro illo, duxit in Suetiam. Nihil tamen, præter incendia

Vualdemarus Rex.

Magnus Rex se intrudens.

incendia ac prædam potuit emoliri. Magnus autem & ipse par pari relaturus: expeditionem naualem fecit in Scaniam: et flammis, ferroquè uastata Prouincia, cùm naues præda impleſſet, redibat in Suetiã. Post longum deinde exilium, cùm armis in fratrem nihil proficeret, dedit se in gratiam fratris, & accæpta Prouincia, in qua Regi minimè poſſet obſiſtere: renũciatoq; omni iuri quod illi competere poſſet in Regno: in conſtituto loco cum uxore & liberis tranquillitati inſeruiens conquieuit.

¶ Vitæ tranquillitas, Regio faſtu longè anteſertur. CAPVT XXV.

MAGNVS paternum Regnum, quod fratri abſtulerat, ſtrennuus tenebat. Eadem enim qua parantur ui Regna, ſeruare neceſſe eſt. Sed tamen malignus eſt diuturnitatis cuſtos, ipſe motus. Quod enim non altas agit radices uirgultum, ſtatim exorto ſole areſcit. Magnus igitur quantis potuit uiribus Regnum ſuum ſepſit: tenuitq;: cùm interim frater in angulo terræ deliteſcẽs, quietè uiuebat. * Sed munera necdum intellecta DEI, priuatim cõſeneſcere. Ita prorſus ambiunt mortales Imperia: neſcientes, quòd in ſublimi minor ſit agentibus licentia. Sic Imperator Diocletianus, cùm ex Auguſto faſtigio uolens, in priuatam uitam conceſsiſſet: & à Maximiano conſorte quondam Imperij, qui eodem urgente Diocletiano purpuram inuitus poſuiſſet: ſollicitaretur reſumere quod ponebat Imperiũ: Reſpondit. Si noſſet Maximianus, quàm ſint dulcia quæ meis manibus ſeui olera, ad Auguſtam dignitatem redire non properaret. Ego ex duobus, Vualdemaro, & Magno, ſortem prioris fortunatiorem putaui.

Ambitus dominandi. Vita priuata. Diocletiani apophthegma.

NOTA.

¶ Birgerius à fratribus Regno detruſus capitur. Poſt conditionibus liberatus, fratres capite ulciſcitur. Rurſum à Proceribus profligatus, Magnus filius pœnam luit. Caput. xxvi.

BIRGERIVS Magno ſucceſsit in Regno: incertũ quo ſanguine cretus. Nam Annales nihil horum reliquerunt. Sed hoc annotatum eſt. Dum Rex iam ſibi ſecurus regnare putaretur: ab Erico Duce captus, in uincula conijcitur. Secutus exemplũ Magni: qui peregrinatum fratrem excluſit, Regno occupato. Iſte germanum domi ſedentem, & nihil minus quàm à fratre timentem, cæpit: ut pernicioſo Magni exemplo, Regnum fratri ſurriperet. Quæ captiuitas multorũ extitit cauſa malorum. Erat autem tum poſt natum Chriſtum Annus circiter quintus ſupra mille trecentos. Ericus Daniæ Rex, cùm audiret indignam affinis ſui ſortem: de rerum mutatione cogitauit. Nam conuocatis

Birgerius Rex. II.

uocatis in insulam Cimbriç, Germaniç uicinis Principibus: omnes inuicem, aut cum ciuibus dissidentes contraxit: factaq; multis laboribus inter omnes pace: magno auxiliariorum suorum ex Germania apparatu duxit in Suetiam: ut Birgerium Regem captiuitate laxatum, Regno restitueret. Vbi uenit: paratissimos ad arma reperit Birgerij fratres, Ericum, & Vualdemarũ. Qui omnibus Arcibus præsidia Teutonum imposuêre. Frustratus ergò Daniç Rex Ericus: cùm oppugnationes Arcium & urbium frustra intentaret: nemine in aciem prodeunte, cum iactura & re infecta reduxit exercitum. Post aliquot tamen annos, ipsi fratres ad cor reuersi: recordantes quid egerint in fratrem suum Regem natu maiorẽ, quem Regno deiectum, iam diu clausum seruauerũt: inito consilio, euocatisq; ad hoc Regni Proceribus: quos putabant, Regni negocio rectè consulturos: fratrem suum Regem carcere laxant: acceptis ab illo de impunitate sacramentis: & constitutis sibi ex sententia Prouincijs in Regno, quibus pro captu suo magnificè agerent. Igitur Birgerius Regni sceptra recipiens moderatur: filiúmq; Magnum, quod in formula compositionis conuenerat, facit Regni cõsortem: iubens illum, sacro perunctum oleo, secum Regem appellari, quo de successione securior foret. Cùm autem iam ab olim uideretur iniuria, & obliuio totalis interijsse earum rerum, quę pridem fratres in Regem moliebantur: altius cordi eius, licet dissimulantis, insedit memoria: Fratres iam nihil à fratre formidantes, iubet euocari, ut Decembria de more gentis Conuiuia inibi uocati cum Rege peragerent. Illi alacres adsunt, Regi ex fide complacituri. Rex conuiuio exhilaratos, militibus circumfundit, capit, & mox gladio cædi iubet publico. Res cũctis Proceribus execrabilis uisa, omnes in uindictam excitauit. Itaquè facto agmine, Regem adoriuntur. Nec poterat illis iam in se conspirantibus aciem opponere. Fugatus igitur, cum Regina, cessit qua potuit. Filium eius Magnum, iam Regem cõsecratum, in arce Steckeburg obsident, & arce capta, Magnum quoq; suæ fecere potestatis. Igitur sacro coram illo Missali officio peracto, iubent, si libeat, expurgata primum sacramentali confessione conscientia, sacris altaribus participari. Ille quod necesse fuit, æternæ consuluit saluti, & in fine quod passi sunt à patre patrui, gladio cæsus, capite plectitur.

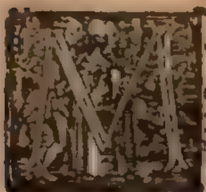
Daniæ lib. 7. ca. 16. b.

Magnus filius Regni consors.

Magnus Rex capite plectitur.

¶ Magno Birgerij è uita sublato, successit Magnus Erici filius à Birgerio capite truncati. Quo uita functo, Kanutus Hallandiæ Dux succedit: ambo & Suetiæ, & Noruagię Reges, uirtute insignes.

CAPVT XXVII.

MAGNVS ERICI Ducis, quem Birgerius capite

truncauit

truncauit filius, uoluntate Procerum ad Regnum sublimatur: adolescens ingenuæ uirtutis: qui usqueadeò prosperatus est, ut adiuuante uirtute, fauente fortuna, paterno Regno Noruagiam quoque consociaret, factus Rex duorum Regnorum. Quod unde factum sit, memoria in Annalibus nulla extat. Hoc tamen quia factum sit, non siletur. Tenebat autem coniugem Ingelbugem: quæ illi peperit filiũ Magnum, duorum Regnorum successorem. Nec diu superfuit Magnus pater.

Anno Christi, 1326. quia circa Annum Christi Vicesimumsextum post Mille trecentos, ille in fata concesit. Relicta autem eius Regina, incertum quo fato, nupsit Kanuto Duci Hallandiæ: quem ex infimo Militiæ gradu, ad militarem Rex Daniæ Christophorus prouexit cingulum. Inde etiam ad Ducalem sustulit dignitatem. Et quod fastigium erat honorum,

Kanutus Regni administrator. eodem operante, relictam Magni Regis Suetiæ, atque Noruagiæ coniugem duxit: factus administrator duorum perinde Regnorum. Proceres utriusque Regni inuiderunt Duci, cognomento Pors. At ille uirtute superauit inuidiam. Ioannes Comes Holsatiæ, Christophori frater uterinus, ad eas nuptias properabat. Sed in famulitio eius suborta rixa, Ioãnes Brocktorp miles, Comiti iunctissimus opprimitur. Quare Comes intellecta, supra quàm dici potest turbatus, cœptũ iter intermisit, dum fidissimum sibi uirum lugeret. Reuersus in terram, oppressores eius omni ditione sua proscripsit: quantum potuit molitus uindictam in necem amantissimi militis sui.

¶ Kanuto administratore, Magnus iunior utriusque Regnorum Sueciæ & Noruagiæ Rex, sororem Eufemiam nuptui tradit Alberto D. Magnopolensi. Caput. xxviij.

Magnus Rex, IIII. MAGNVS Magni filius, patri in Sueciæ atquè Noruagiæ Regnis succedit: administratione agente ex sententia Regis Danorum Kanuto, Duce Hallandiæ, uitrico Regis pueri. Sic enim expediebat rebus Daniæ: ut is Regnis duobus præesset, quem Rex Daniæ haberet in potestate: utpote quem sua uoluntate creasset in eum ditionis modum: ut Dux esset, Reginæ quondam maritus. Magnus autem aliquandiu Regno cùm præfuisset: sororem suam Eufemiam,

Anno Christi. 1336. despondit Alberto domino Magnopolensi. Erat autem. xxxvi. supra Mille trecentos à Christo annus, cùm nuptiæ Rostok Principali ritu peragerentur: cohonestantibus festam solennitatem multis, qui aderant Principibus. Ericus Dux inferioris Saxoniæ, militari tum cingulo, sponsum Albertum exornauit. Peractis autem solenniter nuptijs: ingresi mare sponsus cum sponsa, Suetiam petiuêre. Traxit secum Albertus in societatem nauigationis, Rodulphi Ducis Saxoniæ filium:

filium:& Gerhardi Comitis Holſatiæ itidem Henricum filium. Cùm autem nauigantes Sueciæ propinquarent: obuiā habuere Reginam: quæ ſponſum, ſponſamq́, imò iam coniuges, Regaliter excæptos, ſecum perduxit in Regnum. Rex cunctis ad magnificentiam præparatis, uenientes hoſpitaliter ac benignè ſuſcæpit. Aderat Engelbertus Tarbatenſis ex Liuonia Epiſcopus, de rebus inibi ordinaturus. Quē Regni illius Pontifices honorantes hoſpitio, orabant, ſacrum Miſſarum peragere officium. Tum Rex atq; Regina, de more ſacro perunčti oleo, coronantur. Idq́ legitimè expletum, exhilarauit omnes. Nuptiarum corroboratio.

Prima militiæ ſuæ tyrocinia Rex Magnus cum Ruſsis exercuit, arcem Pekeſar expugnans, præſidio Arci poſito, uictor domum rediꝭt. At nō multo poſt Ruſsi Arcem denuò capientes, præſidium omne trucidant. Aquini filiꝭ non expectatæ nuptiæ.

CAPVT XXIX.

INDE Rex Suetiæ bellum Ruſsis inferebat: obſeditq́ arcem inſignem Pekeſar: & expugnauit. Cumq́ munitionē eius pro tempore roboraſſet, impoſito quadringentorum forti prǽſidio: uictorem reduxit exercitū. Ruſsi autem ubi audiuêre, Regem in ſua rediꝭſſe: cùm eo præſente manum conferre non audentes: facto agmine, Arcem captam, & à Suecis inſeſſam, obſidione rurſum uallant: & omni quo poterant apparatu diu oppugnatā, expugnant: omnes quos inuenêre ad unum trucidantes. Inde uerò aliquot tranſcurſis annis, filio ſuo Aquino, quem Noruagiæ Regem fecit, deſpondit Eliſabet, Henrici Holſatorum Comitis germanam. Eamq́, miſsis ex Regni corpore Proceribus, iuſsit adduci. Pacta matrimoniꝭ talia fuêre: quòd niſi Aquinus dictam puellā acciperet: omnes ilico Regni Proceres, ſacramēto quod Magno Regi ſuo debebāt, eſſent liberi. Noluit enim Henricus Comes, germanam ſuam, trans mare fluxæ Suecorum fidei permittere: niſi illis forēt pacta firmata conditionibus, quas diximus. Nauigarunt cum accæpta puellà Suetiam uerſus. Sed ortus è contrario uentus, in portus Daniǽ impulit nauigantes. Rex Vualdemarus cùm intelligeret profectionis cauſam: quòd in Noruagiā puella Regi nuptura deportaretur: animo ſecū uoluit: expedire Regnis, ut thorum illum filia ſua teneret Margareta. Itaq; aduenis hoſpitaliter habitis, & adhibitis morandi cauſis, ne elaberentur aſſeruatis: Regē Suetiæ Magnum euocauit, filiumq́ Aquinū. Itaq; tribus Regibus in unum conuenientibus cœpit agere Vualdemarus: quàm magno trium Regnorum comodo pax ſtaret, iugalibus ſacris ſociata. Multis tandem uerbis id egit: ut Magnum Suetiǽ Regem in eam pertraheret ſententiam:

Arx Pekeſar.

Aquini ſpōſalia.

Vualdemāri uerſutia.

ut Aquino filio Margaretam Vualdemari Danorū Regis filiam sociaret. Itaq; conuentum est: ut Aquino mox iungeretur Margareta. Et nuptijs mox peractis, rem perfecere.

¶ Suetiæ Proceres ob pacta nuptialia fide Henrico Comiti adstricti, summo candore prçstant quod erāt polliciti, Magnus Regno depellitur, Albertus Rex declaratur. Caput. xxx.

SVETIAE Proceribus ad omnia cōturbatis: quòd fidefragi uiderentur: simul commiserati nobilē puellam, quam terris suis eduxerant: quòd sine causa abijceretur repudiata prius, quàm ducta. Sed conuersa est mox in luctū cythara. Nam ea solennitate iure sponsi, Blanca Regina Suetiæ, & Christophorus unicus Vualdemari filius, diem suum obierunt. Suetiæ autem Proceres mox ipso facto soluti sacramento, quod Regi suo debuerāt: de implēda fide cogitabant. Erant autē, ut dicere cœpimus, pacta dotalia, firmissimis, & maximis uallata pœnis. Nam si de parte Henrici Comitis impedimentum daretur, quo minus sponsalia in nuptias implerentur: arcem Calmeren, quam de Regno Suetiæ tenebat Henricus Comes in pignus, amitteret: & rursus sexaginta milia auri talenta persolueret. Ediuersò, si de Regis parte staret, quo minus implerentur nuptiæ: ipse Regno cederet: & omnium sacramenta ab illo laxata, ad Henricū Comitem transirent. Contemptus uidebatur inter Reges Comes. Sed id agebat uir ad arma natus: & qui fortunā suam per multas terras expertus, ubiq; fortissimus, & fortunatissimus haberetur: ne posset contemni. Ergò missis in Regnum literis, Proceres commonefecit, sub honore militari: ut dicto parerent: quod nisi facerent, apud omnes Principes infamiam eorum denudandam. Mouit bonos uiros iusta expostulatio: & ad eum nauigantes uenerunt: se paratos ad omnia quæ uellet offerentes. Nec enim fidei suæ detrimentū passuros: nec honori unquam derogaturos. Adierunt Henricum Comitem in Holsatia: Regnum illi ex pacto fœdere deferētes: sese illi parituros ad omnia polliciti. Aderant autem & Pontifices duo, Lincopensis Archicamerarius: & Vexorensis proximus Regni Consiliarius, Dn̄s Carolus de Thusten Regni Marscalcus: Nicolaus Stursen dapifer: Ericus Karlsen Camerarius milites: cum multis eiusdē Regni honestis militaribus: qui se ad sanguinem impleturos fidem spoponderunt. Ille actis gratijs super implenda fide, se Regno testatus imparem, illos remisit ad Albertum Ducem Magnopolensem, socerum suum: quòd eius nuper filiam relictam Ludouici Marchionis coniugem duxisset, ut quoniam nati essent eius filij ex Eufemia Magni sorore, non alieni ad Regnum uiderentur.

Christophori & Reginæ Suetiæ mors.

Offertur Regnum Henrico Comiti.

rentur. Quencunq; illi ex tribus eius filijs, Henricū, Albertum, Magnum, elegerint: in eum se ius suum omne refusurum. Illi deligunt Albertum ex tribus medium. Cumq; illo, instituta ex Vuernouia nauigatione, multa cincti manu militari, perueniunt in Calmeren. Inde mouentes in Halmis, promptè recipiuntur: uolentibus cunctis, ut testata fides impleretur. Permansit Albertus in Regno. Interim euocato ad causam Magno: ut si posset, se tueretur. Cùm minimè compareret: & in ipsa Quadragesima, in solito conuentionis loco, omne Regni consilium conuenisset. Iterum euocato Magno: nec comparente, in eius contumaciā recensitis culpis, quas de lecto libro legitimarūt: Magnum solenniter Regno destituerunt: pronunciantes, neminem ex uniuerso Regni corpore, sacramentis eius in reliquum deuinciri: & unanimi consensu Albertum eligentes, Regem constituerunt: & ab eo accæptis, & deinde præstitis sacramentis, Regem suum declararunt.

Albertus Suetiæ Rex.

Regno destituitur Magnus.

¶ Magnus Alberto uiribus impar, Regno lubens cedit: petens Gotia occidentali saltem donari.

CAPVT XXXI.

ALBERTVS igitur Alberti Magnopolensis Ducis filius, Rex creatus: pro iure suo Regni negocia sollicitus obibat. Magnus autem ubi se destitutum audiebat: cōtractis quos ex multis reliquos habebat amicis: questus in se coniurationem factam, armis esse uindicandam. Vocatoq; in auxilium de Noruagia filio, arma mouit in Albertum. Sed nihil potuit: omnibus ex certa prouidentia constitutis, ut neq; portus, neq; arces ullas sibi parentes inueniret. Vbi armis ergô non potuit: per communes amicos rem in tractatus amicitiæ coniecit. Conuenêre in locum constitutum: Albertus Rex cum patre, Principibus, & Regni Proceribus ex una: Magnus cum his quos reliquos habuit ex amicis, & à filio suo de Noruagia transmissis. Ibi primùm lachrymabiliter casum suū Magnus uerbis fecit commiserabilem. Et ubi responsum pro rebus accæpit: ipse sua uoce subiecit. Ego inquit mi Alberte, quando in me Deus tantū uoluit fortunæ permittere: ut in planum ex Regio fastigio descenderem: non uiuit hodiè mortalis quispiam, quem tibi putem ex animo meo in Regnum istud præferendū. Quid enim? Num tu, atq; Aquinus meus, eodem gradu consistitis? Ille ex me Patre, tu ex sorore geniti: eosdem auos numeratis: ille ex me patre, tu à matre, mea sorore. Igitur quamuis non desint, qui arma mihi promittant: tamen ecce libens tibi de Regno concedo. Tu mihi eam refer uicem: quando amplissimum Regnum in conspectu est: ut permittas occiduā mihi Go-

Magnus ad Principes.

tiam ad uitę tempora. De reliquo tu tibi consule. Visa est Oratio eius lachrymis plena: & mouit uniuersos, præcipuè uerò Albertum. Iussitq; benè de se sperare Magnū. Sed quoniam Aquinus ibi filius non aderat, non potuit res tum consummari. Conuentum tamen: ut in alium iterum locū atq; diem cœtum cogerent, præsente Aquino: ut summa res omnis ex sententia descinderetur. Interim quietem ageret: nihilo turbaturus Albertum. Ita discessum est. Redit Albertus Regis pater in Germaniam.

¶ Magno defuncto, Comitias in Vuismariam Rex conscribit. Margareta Albertum bello superatum, septenni carcere detinet. Caput. xxxij.

IPSE Rex auctus armis, nauigauit in Phinniā. ut contumacem prouinciam perdomaret. Cumq; ad constitutum diem omnia constarent ex sententia, Magnus conquieuit: & Albertus Rex oĩa pro iure suo tenuit per multos annos pacificè. Iamq; dudū confirmatus in Regno, cùm defuncto Magno nemo superesset qui obganniret: ipse Rex solēni ac Regio instructus apparatu, in Magnopolim suam enauigauit: ibiq; Curiam indixit in urbe Vuismaria cunctis Principibus Germaniæ inferioris. Confluxêre quicquid erat Nobilitatis, ab Hercinijs mōtibus ad mare, Marchiones, Duces, Comites, & quicquid ubiq; erat præcipuū. Et primùm quidèm ratio habita est in Concilio communiū temporū: ut pax et tranquillitas inter omnes seruaretur. Inde conuiuijs & solennitatibus indutū est: Hastiludia, Choreę militares, Domicellares ludi, fœminei plausus ubiq; resonabant. Concurrerāt ad festam solennitatē de longinquo plurimi, res nouas quas nunquàm antea uisuri. Non erat qui tristiū rerum ullam memoriā faceret. Omnia in splendoribus & magnificis apparatibus, & multiplici Principum ac Dominarū honore agebantur. Cùm autem Albertus iam annis circiter sex & uiginti egisset in Regno: & multa fortiter, prudenterq; constituisset: obiecit ei fortuna hostē intolerabilem. Nam Margareta Daniæ Regis Vualdemari unica filia, post patrem administrauit idem Regnum strenuissimè. Defunctoq; post aliquot annos Aquino Noruagiæ Rege, marito suo: cum paruulo suo Olauo, duo Regna iā gubernabat. Et cùm ille quoq; in primis adolescentię annis in fata concessisset: iā sola duobus pręfuit Regnis, mulier prudentissima: Regi Suetię Alberto se obiecit. Is enim opportuno loco, ut Regnum suum ab incursione tueretur: Arcem erexit, ac communiuit. Margareta arbitrata hoc sui iuris esse præiudiciū. quòd sui nō ut prius uada, atq; amnes liberi perméarent: firmauit & illa Arcem ex aduerso. ut commeatus intercluderet uiam, importandi in Ar-

Comitiæ in Vuismaria.

Margareta duorū Regnorū Regina.

Belli causa.

cem Regiã. Ea res primùm iurgia excitauit Præfectorũ. Inde crescentibus odijs utrincꝫ, res prodijt in apertũ bellum. Contracta ualida armorũ auxilia. Nã Regina ex duobus Regnis quicquid habuit Nobilitatis in arma uocauit. Rex autẽ suis è Regno copijs, addidit ex Germania auxilia plurima. Ita paribus animis ruitur in bellũ. Iam productæ acies stabant: ut alterno aspectu sese contemplarentur. Palus erat inuia, quę alternos disclusit. Nonnulla uada, quę non omnibus erant comperta. Hęrebant Dani: expectantes, si fortè Rex prior transitũ pararet. Necꝫ ille festinabat. Attamẽ maior animis fiduciã ex Germanorũ quę ducebat auxilijs trahens, prior ingreditur paludosum iter. Ibi cum suis tot implicatur difficultatibus: ut hostibus uiã panderet ad uictoriã. Præliatũ tamẽ est acriter ab his, qui ęquis constitere locis. Sed hæsitantibus in profundo paludis, nulla erat facultas uires exercẽdi. Itacꝫ uincuntur, cæduntur cꝫ Regij. Ipse Rex, cũ Erico filio capitur: & Reginæ seruatur intuendus. Illa expectatione prælij suspensa, demorabatur nunciũ, de euẽtu in Arce Vuerdingburg. Vbi audiuit suorum felicẽ pugnã: captumcꝫ Regem: ascensõ curru contendit in Bahusen: ubicꝫ iussit adesse captiuos. Rex ipse cum filio iubetur carcere seruari. Cæteros Nobiles, accæpta de more fide, laxari iussit. Tũ prima nocte ita cũ Rege agitur: ut uolens duas Arces in manus Reginæ consignaret: Axeburg nouã Arcem: unde omnis mali prodijt origo. In hac captiuitate septẽ añis Rex perdurauit. cùm multa interim per Prĩncipes, percꝫ ciuitates maritimas super eius relaxatione agerẽtur.

Daniæ lib. 7. cap. 41. b.

Capitur Albertus cum Erico filio.

¶ Ignis de cœlo, & mare desæuiunt in Stoxholmenses. Ioannis Ducis Stargardiæ naufragium, eiuscꝫ pro liberando Regio studium. Caput. xxxiij.

MARGARETA Aquini Noruagiæ Regis relicta, Vualdemaris Danię Regis filia: duobus antea possessis Regnis, iã uictrix, tertium Suetiæ Regnũ duobus coniunxit: & ex illo die penè semper permansere coniuncta: Noruagia nunquã discrepãte. Licet Suetia aliquoties se tentauerit seiungere: redijt tamẽ ad eam unionẽ, quam triũ Regnorũ Proceres sentientes Regnis profuturã, unanimi consensu seruandam constituerunt. Erat septimus post Mille quadringentos à Christo annos: cùm Stoxholm, insigne Suetiæ emporiũ, insigni afficeretur clade de cœlo. Nam fulmine tactum oppidũ, penè totum conflagrauit. Perierũt incendio ad mille sexcentũ homines. At miserabilius est quod sequitur. Fœminæ plures, & sine numero puellæ, nauibus res suas inuexerant cũ paruulis. Aderant & uiri non pauci. Prius quàm soluerẽt, ingruebat promiscuũ uulgus, incẽdia declinãs: & oppletæ tanta multitudine, naues subsederũt: merserunt cꝫ omnem illam

Trium Regnorũ unitas.

Anno Christi. 1407.

Fulminis de cœlo flagratio in Stoxholm.

multitudinem. Res calamitosa sine exemplo. Sed hęc postea. Interim Ioannes Dux Stargardiæ unus ex captis: posteaquàm ære captiuitatem suam luisset: exercitum parauit in Suetiam traijcere: præliaturus cum Danis, ad liberationem Regis cognati sui. Vbi autem expeditis omnibus, copias nauibus imposuisset: ingressus nauigationẽ, grauis exorta tempestas, classem disiecit. Vna in cõspectu nauis ex grandioribus, mari imẽrsa perijt: multos absorbẽs ex fortissimis. Altera quædam, Magistri culpa ac dolo, an ui tempestatis, incertũ, in Calmeren perducta, capitur ab his, qui iam Reginę paruerũt. Nam omne penè Regnum, præter unam ciuitatẽ Holmensem, quę sola fidem Regi seruauit, cum paucis, iam se ad Reginam contulerat. Ioannes Dux, lacera uix classe in sua reuertitur. Nam multi suorũ ui tempestatis in portus adacti, hostibus ludibrio fuere capti. Ita magnis sumptibus tũ instituta naualis expeditio, in uacuũ cessit. Rex tum nihil laxamẽti exinde persensit. Operęprecium est cognoscere: quid tantũ Regnum, tam subitò auerterit Regi suo: ut cum fortuna uertente, fides penè omniũ uerteretur aduersus ea, quę iamdudũ præstitere sacramenta. Certè nouitatum cupida semper inuenta est ea natio. Quàm feruẽti ergò principio Regẽ suum intulerunt Regno: tam tepido nunc, languidoq; conamine defendunt: Pertęsi, ut apparet, Germanici iamdudũ Imperij, ad Reginã inclinauère. Ita factæ sunt Regis partes duriores. Nã cùm nulli, uel pauci starẽt in Regno pro Rege: soli exteri difficulter poterant aliquid in tria Regna iam planè consentientia. Attam en Ioannes idem Dux, cum duobus filijs Ioanne, & Vlrico, multaq; manu militari: accedentibus auxilijs ciuiũ Rostoxensium, et Vuismariensiũ: qui pro Rege, suo utiq; Principe, & nauibus, & armis, et ære & corporibus militabant. Ergò circa festum Assumptionis Mariæ nauigantes: primùm ingressi insulã Bornholm, naues sua præda stipabant. Inde in Gotlandiam ducentes, idẽ factitarunt. Iam in Suetiam mouentes, contenderũt in Stokxholm: quod solum oppidũ Regi parebat. Dani autem duo præsidia erexerant aduersus oppidum. Sed Dux inita oppugnatione: unum fortaliciũ facilè deiecit: & ciuitatem ingressus, & egressus ad libitum, secundo quoq; expugnando inuigilabat. Sed erat ibi durior labor. quòd in altissima rupe firmatum, non erat aditu facile: fame tẽtabat expugnare circumsedẽs. Id ueriti Dani, petito colloquio, rem in treugas conijciunt, ad proximum diem Pentecostes. Quòd si institissent cœpto labori, facilè expugnato præsidio, uiã sibi magnam ad laxandũ captiuitate Regem aperuissent. Tum autẽ treugis contenti, rẽ suspensam reliquerũt. Ciuitates aũt Rostok, atq; Vuismaria, pro suo Principe laxando, cùm non alia cernerent remedia: publicis

Ioannis Ducis naufragium.

Præsidium oppugnatur.

blicis per terras edictis euocarunt oēs ad prædam suaptè fortuna: suo lucro, aut damno in tria Regna militaturos: portus & urbes suas illis patere, ut prædā inde abstractā ibi partirentur, distraherentq; pro arbitrio. Confluxit tanta hominū undecunq; colluuies: ut mare implerent orientale. Et institutis sæuiêre prædationibus terra, mariq;. Sed euenit quod necesse fuit: ut tanta mortaliū sine ordine, sine superiore, sine autoritate multitudo, sua abuteretur licentia, passim sine discrimine rapientes: hostis, an fœderatus, in æquo ponebant. Cùm uerò nihil hostile occurreret, uel intentata præda malè cederet: quicquid in mari obuium fuit, hostile erat illorum interpretatione. Vitaliones sese appellauêre, dum mare tenerent infestum, posteaquàm semel prædę dulcedo illis innotuit. Memoratæ urbes, & si merciū raptarum inuectione, non parū lucri sentirent: tamen quia res sine discrimine miscebantur: nec potuêre illi semel permissam licentiam facilè reuocare, neq; facultatem refręnare: uicinarum urbium odia, et longinquorum mercatorum, non iniuria meruerunt.

Prædationes admittuntur.

Vitaliani.

¶ Albertus Suetiæ Rex certis conditionibus, unà cum Erico filio septenni carcere eximitur.

CAPVT XXXIIII.

ANNO QVI tum proximè sequebatur (erât enim nonagesimus quartus post mille trecentos) urbium maritimarum Consilia suos misêre Oratores in Daniam: tractandi apud Reginam gratia, pro relaxatione Regis Alberti. Erat tum Regina Halsinburgi: eò contenderant qui missi fuêre: & impleuêre sedulò mandata. Intereà Dani, atquè Germani, quodam in loco exoriente rixa, conuolarunt in arma: futuraq; uidebatur cædes maxima omnium Teutonum. Id metuens, uolensq; præuenire quidam ex Oratoribus, urbis Sundensis Proconsul: festinauit in Arcem, nunciare Reginæ periculum quod imminebat: accitis fide publica Oratoribus. Vidit illum Danorum quispiam properantem: gladio aggressus infesto, caput secuit dimidiatum. Ille cadens moritur. Cæteri in naues festinauêre, abitum suum maturantes. Ita tum res permansit intacta. Proximo autem anno, cùm res in eodem statu permaneret: & Regnum totum Suetiæ, oppido STOKXHOLM aduersaretur: quod solùm in fide Regis permansit: nec egredi ciues sinerentur, inclusi hostibus: nec importari sinebant urbi commeatus: itaq; ad famem res in oppido uergebant. Quod ubi Vitaliani cognouêre: ex portubus urbium Rostok, et Vuismari naues octo grandes, frugibus & reliquo commeatu stiparunt: amicis importaturi. Erat autem bruma imminens. Nauigationem ingressi sub Magistro

Orator occiditur insons.

Hugone omnium Capitaneo, aduersis flatibus Suetiam apprendere non ualebant. Dani quoqꝫ mare tenuerunt infestū: urgentes quos ui derant pro ciuitatibus & Rege laborare. Incidit autē proximis noctibus uehementissimum gelu: ut etiā rigenti in mari glacie, naues firmarentur. Hugo futuri prouidus: ex suis per glaciē quodam per proxima nemora demittit, qui trabibus elatis, naues uallarēt: superfundentes continuò aquas, quę in glaciē mox duratæ, inexpugnabiles fecêre naues. Iam in eū modū durata erat glacies, ut pedestri itinere Dani circumfusi, oppugnarēt naues. Sed nihil profecerūt. Machinas adhibere uolebant. Cattos uocant, quorum de summitate tela in naues conijcerentur. Id præsentiens Hugo, iubet in uesperū inscindi glaciem per circumitum nauiū. Aderat fortuna. Tenui tùm renascenti glaciei, nix supercecidit, ut nullum haberet hostis Danus discrimen. Admouêre tentabat nauibus machinas, ubi uenerant in locū fraudis, demerguntur oēs qui aderāt, de nauibus sublato clamore Cas, Cas, ad insultationem pereuntium. Quàmprimum autem soluta est glacies, in portum optatum naues peruenêre, consolationē importantes fame laborantibus ciuilibus amicis. Proximo tamen anno, qui cœpit esse septimus à captiuitate Regis, urbium maritimarum Oratores Lubeck, Sundis, Gripensis, Turrianensis, Elbingensis, Gdanensis, Renaliensis, ex placito Reginam in Luitholm conuenerant, apud eam de laxatione Regis laborantes. Post plurimam autem rerum & uerborum altercationem, conuenerant in hanc formam. Vt septē memoratis ciuitatibus, Regina Regem Albertū, cum Erico filio consignaret liberum. Ciuitates fidem facerent Reginæ, quòd infra triennium, Rex ad uoluntatem Reginæ se ære lueret. Ni id faceret: tum memoratæ urbes, ipsum Regem cum filio in manus redderēt Reginæ sine dolo. Probauit conditionem Albertus. Sed ut securitas quoqꝫ esset Ciuitatibus, fidē daturus Rex, literis & sigillo suo roborauit: urbem Stokxholm, cum arce sua fore in manibus Ciuitatum. Eo pacto, nisi infra triennium pactis conditionibus satisfaceret, ipsi arcem cum urbe, Reginæ contraderent. Habebant autem Ciuitates in ea formula arbitrium, ut nisi pareretur, aut Regem cum filio reddere, aut sexaginta milia marcarum argenti persoluere, aut arcē cum oppido, Reginæ in manus tradere. Quæ res tertio capite uiam fecit promptissimam. His pactis conditionibus, Rex captiuitate laxatus, cum urbium Oratoribus in Magnopolim, cum filio reuertitur.

Stratagema nauale.

Merguntur Dani.

Conuentio eximendi Regis.

¶ Albertus Stokxholm cum Arce, Reginæ ditioni tradit. Ericus Pomeraniæ Dux à Regina adoptatus, tribus Regnis Rex præficitur. Caput. xxxv.

Cum

VM Rex Suetiæ Albertus captiuitate laxatus, nuptijs nouis sibi consuleret: filioq; daret coniugem filiam Ducis de Vuolgast (quod in Saxonia, & Vuandalia diximus) currebat interim, & ad finem inclinauit constitutum triennium. Tum Ciuitates septē, quæ fidem suam obstrinxerant, Regem commonuêre: ut quoniam arbitrio suo permissum esset, ex tribus unū deligere. Aut argentum persoluere sexaginta millium marcarum. Aut urbem Stokxholm cum arce tradere: Aut in captiuitatem redire: quod illorum præferret. Ille, quòd nemo dubitabat, se quàm minimo decreuit laxare incommodo. Literas ergò dedit ad Ciues Stokxholm. Gratias egit de fide ad extremum impleta. Semper fuisse illi in animo: uitam prius efflare, quàm ab illis discedere. Necdum posuisse spem, ad illos aliquando meliore fortuna redeundi. Nunc tempori cedendum, & necessitati. quando non est alia uia perueniendi ad id, quod quæritur. Tradant se Reginæ in præsentiarum. Meliora futura tempora, quando illos non pœnitebit seruatæ ad finem fidei. Eas literas cùm tenuerunt urbium memoratarum Oratores, in Suetiam se contulerunt. Et primùm admonita, ut par erat, communitate urbis Stokxholm: Reginæ ex pactis conuentis, ad fidei suæ impletionem, & Regis plenam & effectualem liberationem, oppidum cum Arce tradiderunt. Nec enim tam facilem Rex inijsset de tanto Regno transactionem: si aut fidem in Regni Proceribus reperisset: aut filium suum, quem pro se Regem destinauit, diutius habere meruisset. Hic erat exitus belli acerrimi. Cùm enim post duos annos laxationis suæ in fata concessisset: omnem spem recuperandi Regni abiecit Albertus, sua contentus Magnopoli. Tenebat tamen Albertus Gotlandiā Insulā: de qua in fœdere & pactis nihil cautum erat. Eam autem domui Teutonicorum in Prussia, fratribus Beatę Mariæ, Albertus uendidit. Proximo autem anno, pecuniam expromissam, in Vuismariā attulerunt, & missis cum eo certis qui præsentarent iuris, eiusdem tum plenariā sunt adepti possessionem. Margareta autem trium Regnorū iam potens Regina, omnia Regna industriè administrabat, nec erat qui illi contradiceret, quod nulli interim Regum potentissimorum contingere potuit. Sed erat singularis in muliere hac prudentia, qua omne consilium Procerum ita sibi deuinxit, ut omnes illi parerent ad nutum. Cùm autē consenuisset, tranquillitati suæ studens (quod & in Dania recitauimus) magno omniū Procerum suorum pręhabito consilio. Ericū Pomeranię Ducem adoptauit in filiū Is mox unanimi oīm consilio Rex delectus, triū pariter Regnorū, longā retrò Antiquitatis renouās memoriā, assequitur, ut unis Rex,

Albertus ad Stokxholmen.

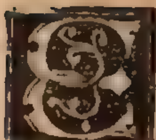
Stokxholm Reginæ traditur.

Erici mors.

Daniæ lib. 8. cap. 1. a. Anno Christi. 1411. Ericus, VI.

ut unis Legibus, tria Regna teneret: & quod est mirabilius, Mulieris beneficio.

¶ Ericus susceptis Regnorum gubernaculis, in Suetia aliquandiu commoratus, tranquillum Regnū repperit. Dehinc cum Ducibus Slesuici & ciuitatibus maritimis colluctatur, &c. Philippa Regis uxor in Suetia moritur. Crebræ exactiones, Regem Suedis inuisum faciunt. Caput. xxxvi.

RICVS inter trium Regnorum iura, quæ adoptione quæsiuit, etiam Suetiam tenuit: satis ibi quietus in primordio res expertus. Cùm interim Ducibus Slesuici, et Ciuitatibus maritimis, quę uocantur Vuandalicæ, colluctaretur: in Archiepiscopo tamen Vpsolensi nescio quid deprehendens: misso ad urbem Romam speciali nuncio, ipsum accusauit. Cōuictumq; Papa destituit Archiepiscopatu: & fratrem quendam Ordinis tum noui S. Brigittæ, surrogauit, uirum deuotioni deditū. Qua nunc sola, Ecclesiæ tenētes arces & prædia, non reguntur. Cætera illi per Suetiam diu fuere quieta: usqueadeò, ut Regina coniunx Erici Philippa, Regis Portugalię filia, ibi frequenter commaneret: exosa tumultus bellicos: non satis amans Regis mariti mores. In Suetia ergò confidens: post multum ibi temporis elanguit, & uitam finiuit, sepulta in Vuasteñ. S. Brigittæ nouo Monasterio. Ericus autem Rex, quo illius memoriam ibidem cōhonestaret, largitus est loco memorato, largam de tribus milibus Nobilium eleemosynā. Cumq; Rex intētus diu maneret diuturno bello, quod illi foret cum Ducibus, Slesuici Comitibus Holsatiæ, multis interim ad neruum belli, ut fieri solet, indigebat: quapropter crebras in populum ponebat Collectas, emunxitq; argēto tria Regna, præcipuè Suetiam, quæ alijs opulentior uidebatur. Quòd etiam longius posita, excursionibus maritimis non ita ut Dania pateret. Hanc crebram exactionem nouorum semper censuum, & impositionum, primùm dissimulauêre, si fortè finis esset. Inde grauiter tulere Regni Proceres, indolentes suis uisceribus, alienam ali sæuitiā. Primùm murmure, deinde aperta indignatione suam testati sunt impatientiam. Aliquando literis, quandoq; etiam nuncijs missis eam apud Regem causam egerunt: Miseraretur pauperum laborē, quos de Suetia plus alijs euisceraret, Diu se per patientiam tulisse, Regnum ære exhauriri, sed ubi ad sanguinem usq; emungitur, tempus fore expergiscendi: Alleuiaret manum suam, & onera minueret. Alioqui non se uidere, quibus uerbis placarent insurgentem multitudinem. Omnia accæpta sunt summis auribus, nec ad corda penetrauêre.

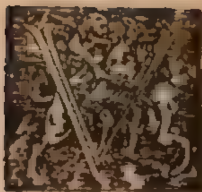
Vpsoleñ Archiepiscopus deponitur.

Reginæ Erici mors.

Molestæ Regis Exactiones.

¶ Grauis

¶ Grauis seditio in Suetia suboritur. Cuius, nomine assertoris, Patriæ libertatis, se ducem ipse Engelbertus ingerit, qui æmulatione nobilis adolescentis interfectus est. Rex seditionem sedaturus in Suetiã nauigare parat, at naufragium potitur. Ægrè dehinc in Daniã reuertitur, Regnorũ sceptra deposuit, multos post annos in sua Pomerania, fato concedens. Caput. xxxvij.

VBI nulla facta est rerum mutatio: Engelbertus quidam ex Nobilitate uir præcipuus, cùm Procerum penè omnium & plebis consentaneum murmur non ferret, Ducem se rebellionis professum, cunctis exhibuit. Concurrerunt ad illum omnes pro libertate uoluntarij, stipantquè latera, secuturi in omnia ad quæ ille ductaret. Magna igitur manu conflata, Arces & oppida quę pro Rege stabant expugnauit. Spontaneos et dedititios in libertatem Regni iurare adegit. Professus, non suam se dominationem, sed ueteres Regni consuetudines & libertates quærere. Danici generis Præfectos amouit: Sueticos substituit. Ita penè iustæ dominationis specimen præferebat. Sed modestia effecit, ut non se dominum, sed libertatis assertorem dicens, diu sustineretur & à populo, & à Magnatibus. Rex Ericus ubi intellexit, literis ad eum datis, primùm de temeritate non creditæ administrationis: inde, quòd auderet, destitutis Arcium Præfectis à Rege cônstitutis, alios sibi placitos surrogare, increpabat. Grauissimè inde increpuit, quòd fidei præstitæ, & iurisiurandi inmemor, illa moliretur, quæ illi, & omni suo generi, & affectatoribus perpetuam inferrent perniciem. Nihil profuerunt literæ, ubi iam processum erat à solita tranquillitate. Igitur quantæcunq; forent minæ Regales, Engelbertus in cœpto perseuerauit. Rex præsentia opus esse arbitratus personali, si fortè uel Proceres, uel Populus reuererentur præsentem, quem absentem contempsere, profectionem instituit in Suetiam. At ubi mare nauigaturus ingreditur, exorta grauissima tempestate, una de grandioribus nauis commissa, procellis soluitur, centum ac sexaginta uiris mari demersis, pauci fragmentis enatauêre. Ipsa nauis Regia non pauciores experta fluctus, eó prouehitur, ut Rex in scapham descendens, ægrè euaserit periculum. Illa etiam naui cum eis, qui remansere, in conspectu Regis penitus diuulsa. Peruenit inde Rex utcunquè in Suetiam, & concursu ad se, ut sperabat omnium, uel maioris partis facto, facilè sperabat placare tumultuantes, aut etiam si perseuerarent, exercitum congregare. Sed longè illum fefellit opinio. Omnes à Rege auersos habuere animos,

Daniæ lib. 8. cap. 18.

Naufragiũ fit cap. 19.

Engelberto inhærentes. Quod ubi Rex experimēto suo didicit, nihil ratus morandum, propter capitis periculum, quod imminere formidabat, celeri se subductione in Daniam receptabat. Sed cùm res illo diu ordine in Suetia gererentur, Engelbertus autem non Rex, non Dux, sed libertatis assertor ab omnibus haberetur, incidit (quod fieri solet) æmulatio, quæ in necem dicti Engelberti, quendam iuuenē potentis militis filium armabat. Qui capta quam seruabat opportunitate, cæcidit Engelbertum, & nihil tale timentem oppresit. Indignati Proceres, uindictam parauêre. Sed ea erat patris potentia, et Arcium munitio, ut sine grandi labore nihil possent. Omissa igitur in tempus ultione, de oppugnandis quæ uastabant oppidis & Arcibus, quas adhuc seruauêre Dani Regi parentes, agebant. Dumq; de præficiendo iterum Capitaneo secum deliberant, nec facilè reperiretur, qui inuidiam nominis subiret, quę res in magnã moram coniecit suffectionem. Intereà Rex Ericus, audita morte rebellantis Engelberti, misit solennes Oratores in Lubecam, & uicinas urbes, oratum: ut rem inter se, ac Suetiæ Proceres ad pacem reformandam interciperent. Nec dubitauêre Ciuitatũ Concilia, Regijs postulationibus annuêre. Nam missis ex suo quæq; ciuitas Concilio uiris probatis in Suetiam, causam omnem in disquisitionē posuerunt. Et post multa in omnem partem allegata, in eam peruenêre sententiam, eamq; pactis firmauerunt. Vt Ericus Regni Suetię gubernacula in cęterum teneret. Sueticos in Regno Arcibus præficeret, non Danos. Regium censum, cùm ibi præsens adesset, totum acciperet: absens, dimidium. Veterem oppidis & uillis libertatem, Mercatoribus undecunq; uenientibus, sua priuilegia seruaret. In eum modũ compositis rebus, Oratores in sua alacres redierunt, uotorum compotes effecti. Deinde tamen tales in Regno Regi difficultates emerserunt, ut ceruices Regni gubernaculis subducere cogitaret. Nam Dani ad exemplum Suecorum Regem cõartare incipientes, pertæsam illi fecêre Regni negociationem. Vnde collectis quę uoluit de Regno secum exportare rebus, in Prutziam enauigauit. Inde in terram suam concesit. Reuocatus, non paruit. Connisus est tamen, suum in locum, unũ ex fratruelibus, aut nepotibus Regem sufficere. Vbi non admittitur, omnibus se Regni negocijs abdicauit, & in Pomeraniam concedens, ibi consenuit, multos superuiuens annos.

Opprimitur Engelbertus.

Concordiæ pacta.

Daniæ lib. 8. ca. 20. 21.

Anno Christi. 1438.

¶ Christophorus Bauariæ Dux, Rex trium Regnorum eligitur. Naufragio thesaurum Suetiæ perdit. Tandem quietè fatis cedit. Caput. xxxviij.

Christophorus Rex.

CHRISTOPHORVS Bauariæ Dux, quòd proximo sanguine

mo sanguine Regem suum cõtingeret (erat enim sororis Erici filius) Procerum uoluntate, ut cæterorum, sic Suetiæ quoq; Regno præfici tur: electus, introductus, coronatusq; ex soleñi ritu. Iam enim triũ Regnorum Proceres, repetita uice conuenerant: Regem unum, Regnis tribus præficere. Sic enim temporũ tranquillitati maximè consuleretur. Nam trium Regum facile est consensum dirimere. Sæpè ex contemptibili re, potest maximũ bellum excãdescere. Ita omnes in Christophorum consensêre. Qui ubi coniugẽ de Nobili Brandenburgensium domo accepisset Dorotheã, nostri quoq; temporis Reginã: nullam tamen fecit Regni successorem. Quod aũt ad Suetiam attinet: nihil in diebus suis innouatũ est. Conterritus ille pactis prioribus, nihil commouit. Gotlandiam aũt insulam, Suetiẹ coronẹ attinentẽ, Ericus Rex solam ex omnibus Regnis sibi retinuit. Mirum quomodo in ius suum uenerit: quam, ut diximus, Albertus Rex Suetiæ, domui Teutonicorum fratrũ in Prussia uendidit. Sed est, quod sæpè repetimus: Terras & Regna, insulas cum urbibus, non legibus, sed armis quæri, atq; defendi. Vnũ hoc de temporibus Regis huius in memoriã retulerunt. Venit in Suetiã Regio apparatu: ostensurus se populo suo, ut Regem se meminissent habere. Et sacris ritibus per Ecclesiã de more peractis: ubi Proceres conuiuialiter ex consetudine regionis accæpisset: iã rebus omnibus compositis, cùm omnia in naues reportarẽtur: comportati sunt etiã thesauri Regij, à tantis añis collecti, pro rata sua Regem tangentes: ut exportarẽtur. Iam nauigatio in Daniam institu itur. Ibi exorta tẽpestas sæuissima, naues Regias uariè iactauit. Vnã, quæ aurũ & argentũ, cum cæteris Regij apparatus insignibus uectabat, in oculis suis mergi Rex ipse conspexit. Ita non solùm inde non auctus opibus redijt: uerùm etiam plurimis, quos Regno intulerat amissis. Sed & intercidit ei tũ etiam præciosior in Amicis & fidelibus, quos naufragatus amiserat, thesaurus. Cætera in Regno Suetiæ per eius tempus omnia fuêre quieta.

Anno Christi. 1445.

Autoris coætaneum tempus.

Daniæ lib. 8. cap. 24.

Suecì à pactis discedentes, Regem ipsis Carolum Kanuti: Dani & Noruagij Christiernũ deligũt. At ille Regno cedens, hic trium Regnorũ regimini pręficitur. Cap. xxxix.

CVM aũt Christophorus rebus excessisset humanis, iterũ Proceres de communi placito tribus Regnis unũ præficere Regẽ maturabant. Sed alia mens erat Sueonũ. Illis ex re uisum est, à pactis discedere. ut suo Rege constituto, intra Suetiã suis uiuerẽt legibus. Potuit illos cõmouere Erici memoria, exorta Regni turbatio. Nec sub Christophoro emendata. cùm sub Præfectis agerẽt: Regem non cernerent. Itaq; & populi uoluntate, nec Procerum reluctante sententia,

Carolus Kanuti Suetiæ Rex.II.

ex corpore ſuo Regem creare annisi: opulentiſsimum, et in bonis Regno notiſsimũ militem Regem creauêrę Carolum Kanuti: primum omnium Regũ, de quo extat memoria, ex infimo Nobilitatis gradu delecto. Daniæ atq; Noruagiæ Proceres, indignati de Suecorum à ſe diſceſsione, Regem ſuum euocarũt, quem relicta Regina maritum ſuum dignaretur, Christianum: quem dixere more ſuo Christiernum de Aldenburg, & Delmenhorſt Comitem. Qui de inſula Gotlandia pulſis Suecis: qui per omnem uitam Chriſtophori, eam Erico Regi quondam ſuo ſeruauêre: eam nunc armis, uiribusq; ſibi conquiſiuit: adiutus ab Adolpho auũculo, qui Dux Sleſuici autor erat, Chriſtierno coronæ ſuſcipiendæ. At Carolus ãnis uix ſeptem in Regno expletis: cùm talẽ ſe gereret: ut Eccleſijs pariter & oppidis æquè grauis immineret: omnibus cœpit Ordinibus odioſus haberi: recolentibus humilitatem originis, & uixta eam, prouectionem Regiæ dignitatis. Ille ubi intellexit: omnium in ſe odia per ſingulos dies creſcere: non ignorans, quem foret rẽs finẽ habitura (Quem enim quiſq; odit, perijſſe cupit: nec ſecurus uiuere poteſt, quem multorum oculi ſeruãt ad perniciem) collectis rebus ſuis: quas etiã in priuata uita plurimas habuit: Regni theſaurũ tutis in locis depoſitũ, iuſsit aſſeruari. Ipſe ſibi, ſuæq; ſaluti proſpiciens, brumali tempore, in ipſo quod uocant Carniſprivio, cùm omnis Regio cõuiuali luxu debacchatur: nauim ingrediẽs, Gdanũ proficiſcit. Tũ Nobiles, Regni, atq; Prę lati cõmunicato conſilio, Christiernũ Daniæ atq; Noruagię Regẽ, in Regnũ uocauerunt.

Christiernus Rex, Daniæ & Noruagiæ.
Danię lib. 8. cap. 26.

¶ Chriſtiernus Rex, Caroli Kanuti theſaurum abditum recuperat. Indulgentiarum Apoſtolicarum, collectæ pecuniæ ſe facit participem. Caput. xl.

CHRISTIERNVS ceſsione uolũtaria per Carollum Regni ſede uacuata, euocatus in Suetiã nauigauit: Proceres cum Pontificibus collocuti: cùm de iuribus Regni cum Rege contuliſſent: omniaq; ex ſententia conſtarent: ſuũ Regem elegerũt eſſe Chriſtiernũ. Quando Carolus non benè de Regno meritus, conſcientia ſua exturbante, Regnũ deſeruiſſet. In oppido Stokxholm diuinis ſolenniter peractis, Vpſolenſis Archiepiſcopus, conſecrationẽ de more implet: cunctis ad noui Regis gloriã tripudiantibus. Ita ius trium Regnorũ, rurſus in unũ cõibat. Anno deinde quarto, Chriſtiernus cùm audiſſet, Carolũ collectos ex Regno theſauros, tutũ in locum depoſuiſſe: contendit in Stokxholm: & fratres Prædicatores adortus, de theſauris ſciſcitatur. Illi primum diſsimulauêre, uelut ignorantes quod peteretur. Vbi Rex durius increpitos commonefaceret: uiderent quid, et cui abſconderẽt: non ſe impunè laturũ contumaciã: quòd

Christiernus trium Regnorũ Rex.I.
Danię lib. 8. cap. 30.

quòd se proderent sentire clam cum hoste Regni: cui, ut uideretur reuersuro, depositum æs Regni conseruarent. Ipsi Fratres perterriti Regis minis, celatum prodidère thesaurū. Aliquot milia fuere. Grandis quidèm priuato homini pecunia, sed Regi paruula, & tam præcipuè munifico, qualis Christiernus uidebatur. Quo tempore reperit Rex nuncium Apostolicum Marinum de Fregeno, mulgentem ære populum Aquilonis. Hunc Rex quoque adortus, accæpit de lana tonsarum ouium partem: pactus in reliquum dimidiū omniū rerum, quas idem populus in causam pietatis cōtulisset. quòd & ipsi Regi sæpè dimicandum foret aduersus scismaticos Rusos: qui Ecclesiam secuti orientalem, ritus occiduæ damnant Ecclesiæ. Sunt aūt Suecis quadam in parte contermini. Vnde non iniustè pactus est Rex cum exactore: ut ad pia bella collectam à fidelibus pecuniam dimidiaret. Sumptaque parte contentus, reliquam defendendo ubi colligebatur Regno dimitteret.

Thesaurus Caroli Kanuti proditur.

Anno Christi. 1467.

Iusta excusatio Regis

Suecos rebelles Rex infelicius oppugnat. Frustra de pace agitur, Gubernatorem erigunt Sueci, Regem temsantes. Caput. xli.

SVECI deinde rebellionem ostenderūt Regi Christierno, prætendentes nescio quid, quod in pactis susceptionis eius cautum haberetur. Cunque Rex non acquiesceret: nec illi discederent à sententia: Rex ualida armati exercitus manu ex Regnis, & Germania contracta. Anno Regni Suetici septimo, qui fuit nonus & sexagesimus post mille quadringentos, mouit in Suetiam. Illis autem ex omni Regno adunatis, uenientem exceperūt: & collata manu, non modò sustinuerunt, sed etiam represserunt: multis in medio cæsis: aliquot ex Nobilitate captis. Sed Archiepiscopus Vpsalensis, qui Regi fidus permanebat, cùm Regi fidus occurrisset: ab eo tentus, & in Daniam ductus, non caruit suspicione fidei uacillantis. Anno penè integro in Dania manens: ubi Regem fecit integritatis suę certiorem, cum honore remittitur ad Ecclesiam. Nec est inuentus alius, qui Regi parem fidem asseruaret. Nam cùm reuersus, inuenisset omnes penè Regi abalienatos, nec facilè posse in uiam reduci: Regni negocijs se subducens, ad quietem & uitæ tranquillitatem se composuit. In hoc rerū statu cùm res perdurarent, erant in Suetia duę Arces, quas pro Rege Christierno seruauère fideles. Iuuarus Axel miles Regni primarius, collecto exercitu post aliquot annos, nisus expugnare fortalicia, eiectis ut sperabat de Regno cunctis, qui Regi adhærerent. Sed Arcibus introrsus fortiter defensis, cùm Rex ualidam suorū obsidentibus manū inmisisset: fugauit oppugnantes, suis protectis. Ausus est item idē miles, ductor exercitus, transportare copias in Daniam: felicius ut puta-

Dani uincunt Suecos.

bat, in hostico pugnaturus. Sed occurrere Dani non segnes, collataq́ manu, captos tenuere ex Suecis supra trecētos: inter quos multi fuere genere militares. Intercæpta res est Concilij Lubecen. cęterorumq́ cō muniū amicorū opera, inter Regem, & Proceres. Placuitq́ Regi, con uentum agere cum illis in urbe Lubecana. Constituto ad hoc die parti um placito: uenit Rex magno comitatus Prælatorū ac Procerū nume ro. Diu expectati Sueci, demū adsunt: purgantes morā. quòd uentos, & auram cœli in sua non haberēt potestate. Tractatū est: nec poterat, multis indagatis uijs, ad concordiam perueniri. In causa ferebāt: quòd Sueci Carolum suū, iam ad priuatā uitā in Suetia se collocantem, om nino abdicare nollent. Sed Christierni, ut uidebatur, formidatam po tentiam, obiectu Caroli frangere, ac retardare statuerūt: E diuerso, Ca roli fortaßè insolentiam, Christierni formidine temperare. Sed noluit Rex in boue & asino arare. Itaq; re infecta retrò abeunt. Anno proin de proximo, qui fuit septingesimus post mille quadringentos, Rex ite rum quàm potuit occultißimè expeditione pręparata, in Suetiam mo uit. Sed non potuit tantus Rex se commouere: quin semper suspicerēt quibus ea res formidanda esset. Venit in Sueciam: & per fauces mon tiū ducturus in Regnū: reperit ante se, quos putabat imparatos. Itaq; magno accæpto per angustias uiarū incommodo: amißis ut ferebant, plus quàm quingentis, retrò duxit exercitū: neq; tum prosperatus in expeditione sumptuosa. Sed eodē Anno cùm rebus excesßisset huma nis Carolus quondā Suetię Rex: cœperunt inter Proceres oriri contra riæ sententiæ. Cùm alijs ad noui Regis electionem procedendū uide retur: Alijs Christiernū sub pristinis Regni pactis reuocandum. Sub ea aūt controuersia res omnis mansit infecta. Sæpè tentata res armis: sæpius congreßionibus placitorū. Sed cùm nihil proficerent: in ea am biguitate permansere: nec Regem recusantes, nec parentes mandatis. Gubernatorem appellauere ex optimis militem: qui conuocandis Re gni cœtibus, & omnia uice Principis gerendi habeat potestatem. Ma rescalcum nostri uocant, Galli Conestabulū: Magistrum equitū dixe re Romani, armorum ductorem interpretantes: qui & equestris mili tiæ Princeps, arbitriū habeat educendi armatum Regni exercitū. Mul ta ueneratione Sueci hominem illum habuere. Coronam etiam para ti deferre, si ambiret. Sed ille prudenter disimulauit: Gubernatorem se dici passus: natu maiores, & Regni Prælatos, quenq; suo dignatus honore. Rex quoq; Christiernus causam integram seruaturus hære di, rem in reliquum permisit intentatam: uersabilem toties fidem ex pertus: elegit, ut inter ea quiesceret: si quando uoluentibus annis, po steri eius sua in Regna iura recuperarent.

Anno Christi 1470.

Regis factura in bello contra Suecos.

Gubernator. Marescalcus. Conestabulus. Magister equitum.

¶ Ioannes

¶ Ioannes Daniæ & Noruagiæ Rex, à Suecis non suscipitur: quos Rußi interim molestant. Moscauiæ Legatio ad Regem. Caput.xlij.

IOANNES Christierni filius Regis, in Daniam Rex electus & confirmatus: in Noruagiam hæreditario iure succedens: Suetiæ quoque Regnum expectabat. Admoniti Proceres à uicinarum Regionum Nobilitate: ut ad antiqua secum pacta respicientes, communem tribus Regnis Principem præficerēt. Nil aliud egerunt: quàm si uellet Rex Ioannes, conuentas dudum subire conditiones, Suecis quoque regnaret. Sed ille, nisi liberā regendi potestatem haberet, contempsit, temperamenta tamen adhiberi pateretur. Sed ad eorum quibus regnaret nutum imperare: non Regnum, sed seruitutem deputauit. Diu præstolatus est, si fortè sua sponte ad cor redirent. Aliquando curauit admoneri. At quem Gubernatorem deputauêre Regni, ea fuit modestia, ut diu populus Regem non desyderaret. Igitur in hoc rerum statu multi decurrerunt anni. Cùm interim Suetia à bello non uacabat. Nam Rußi Orientalia Suetiæ contingentes, nonnunquam bella lacessere Suecos adoriuntur. Vicißim illi Rußis faciunt incursiones. Nihil tamen magni fiebat præter intercursiones. Nam finibus quisque suis præsidia adhibuere. Interim Legationes crebrescunt Principis magni Moscauiæ: qui supra omnes Proceres prolatauit Imperium: magnam illam urbem Naugardiam sibi parere cogens. Is em̄ in Daniæ Regem modernum Ioannem respiciens: facile, si de conditionibus belli conueniret, Suetiæ utrique intercæptam, ad iuga cogerent. Sed Rex prudentißimus, audiebat quidèm Legationes: & quod tempori congrueret respondebat: neque plenam scismaticis fidem dedit: neque omnino repulit, sed cum honore dimißis Oratoribus, interim cogitauit, quid Regnis suis, quid communi Romanæ Ecclesiæ conduceret honori. Ita Moscouitæ ad hunc usque diem in incerto relicti, nesciūt quid animi in se gerat Rex memoratus. Mercatores tamē Germaniæ, Princeps ille Moscouitarum in terris suis, & præcipuè in Naugardia captos tenuit, & rebus omnibus nudatos, diu seruauit ī carcere. quòd gratificari putaretur ea re Principi memorato. Multis deinde pactionibus in medio habitis, post longam captiuitatem uix liberati sunt qui superfuere. Sed de rebus nulla spes.

Ioannes Rex.

Moscauiæ Legatio.

¶ Proceres Suetiæ de Rege Ioanne suscipiendo sententijs uariant. Præfectus Gotlandiæ in Regem Ioannem inclinans, illi insulam simul cum oppido & arce tradit. Regi haud paruam occasionem inuadendi Regni per hoc præbens, ut & suis & peregrino milite adiutus, tandem Regno Suetiæ potiret. Cap.xliij.

NTERIM Ioannes Rex cùm titulum præferret Electi in Suetia, semper expectabat benè gerendę rei in Suecis occasionē. Pertæsum est aliquando nonnullis ex Proceribus: quòd Gubernatori, & si integerrimo ad illū diem uiro, tamen omnibus natu & origine pari, subesse cogerētur: de inuocando Rege, quem elegerant apud se, cogitabant. Sed quoniam multi etiam contrariam fouerunt sententiam: sine magno incommodo res transire nō poterant. Ergò intestinū ueriti malum, diu quieuere. Interim qui Gotlandiam pro Suecis diu gubernauit, strennuus ad arma miles, iam senio ingrauescens, cùm intelligeret Procerum in Regno, super inuocando Electo Rege, repugnantes sententias: illis accessit, qui putauerunt Regno expedire, Regem habere: & illum Regem, quem pridem omnes elegerunt. In eam sententiam pedibus uadens, quod potuit fecit: Regi insulam cum oppido & arce consignauit. Ea fuere Regi primordia Suetiæ inuadendæ. Inde cùm res per proximos annos magis atq; magis inter Regni Proceres agerentur: ipseq; Gubernator in utranq; partem æquè uideretur promptus: cœpit præualescere eorum sententia, qui Regi inclinabant. Ea tamen res, undecunq; iniecta mora differebatur. Nonnullorū uerba à rebus: & res à uerbis animaduersa sunt discrepare. Tentata fuere inter utrasq; partes colloquia. Nam Rex ipse ex suo submisit Concilio, qui cū Suetiæ Proceribus agerent. Sed nulla in re conuenēre. Arma ostenderunt aliquando: bellū rebellibus animo sedit. Idq; ingruēte iam bruma intentatū est. Erat tum in occiduis partibus longo bellorū consuetudini innutrita gregariorū militū peditū tum magna manus: ex uarijs prouincijs cōaugescens: scilicet per Franciam, Flandriam, Brabantiam, ac Gelriam: malis urbiū & prouinciarū uariè iactabatur: Guardiam dixere: & quasi custodiā finiū, quibus inuocabantur. Custodes dicti, uastatores erant: manus hominum impia, quæ nihil sacrum putabat. Dei summi, ac hominum iniuria, in æquo illis fuit. De his loquor, qui maiorem numerum confecere. Cæterum inerant & uiri sensati militaris generis, ac ex oppidanis: qui & si ordines ducebant, aut etiam stipabant: rectis tamen animis, de Deo, Sanctis, & iustitia fuere. Sed in tanta colluuie mortalium, à maiori multitudine censere solemus uniuersos. Inerant omnium Prouinciarum homines, promiscuum uulgus, Hispani, Galli, Anglici, Scoti, Longobardi, Suitenses, superiores Alemanni, Sueui, Bauari, Franci, Saxones: inmixti militares, qui Ordines duxere. Eam manum Rex stipendio conductam, misit in Suetiam. Aderat ipse cum equitibus expeditis. Nec minus Gubernator cum his, qui pactis uetustis pertinaciter inhærebant, armauit quos poterat, non contemnendas copias. Eduxit

Suecorum incōstantia.

Guardia.

as. Eduxit quoq; magnam manum in Mineris laborantium, ferreum genus hominum: sagittis quàm frequentes utuntur, acutis, longisquè hastilibus. Sed præuenerant Regis copiæ: ne iungerentur agmina Suecorum, intercæpto nuncio, qui locũ & tempus conueniendi detulerat. Eduxit aũt contractã suorũ manũ Gubernator oppido Stokxholm: quod unũ Mercaturis maximè idoneũ, & in quo multi ex Germanis habitare delegerũt. Eas copias excępere Regij: et collata manu, multis cæsis, profligauerũt. Nam ubi fugã intentarunt in oppidũ memoratũ, multi in ipso cęsi sunt itinere. Iam inclinabat Regi uictoria, co pijs expeditioribus profligatis. Veruntñ Rustica quã diximus multitudo, durorũ pectorũ, in loco demorabãt nunciũ à Gubernatore. Sed priusq; uictoriæ Regiorũ ad eos nuncij peruenirent, aderant pedites memorati de Guardia: & instituto in eos prȩlio, quasi murũ oppugnauêre, non cedentes loco. Nõ est aliâs uisa Rustica manus, tam pertinaciter locũ defendens: donec uulneribus defecti caderet. Quòd si equestres alas cũ Ductoribus habuissent: nulla uis superasset tam immanẽ & inuictã ad uulnera manũ. Iam multitudine morientiũ adacti, qui superérant cedere cogebantur. Victoria fuit Regiorũ, non tameŋ incruenta. Nam quotquot sagittis eorũ cõtingebantur in locis mortalibus, mox animas posuere. Id erat arcuũ robur, & uis dirigentiũ. Gubernator ipse, aliquot submissis amicis, ad Regiam se parauit uoluntatem. Tum qui ad rem ex Proceribus neutrales fuerunt: cum his, qui partes semper Regias sunt tutati, ad Regem uenere. Omnia ex uoluntate uictoris sunt constituta. Sacramenta præstantur. Inunctio solennis peragitur. Et omnibus pro more & arbitrio constitutis: post aliquantam in Regno moram, Gubernator ipse Regem reduxit, comitatus in Daniam. Ipse quoq; à Rege non inhospitaliter habitus, quo in fide conseruaret noui Regni populum, necdũ animos in eundem alienos habentem. Is est rerum status in Annum usq; Quingentesimum Millesimum à Christo nato, & salute mundo præstita.

Vincit Rex.

Sueci se Regi dedunt.

Anno Christi 1500.

¶ Tumultuatur Suecorum populus. Rex insidias cauens, Regina pregnante relicta, Regno enauigat. Exercitum in Suecos fortiores se frustra parat.

CAPVT XLIIII.

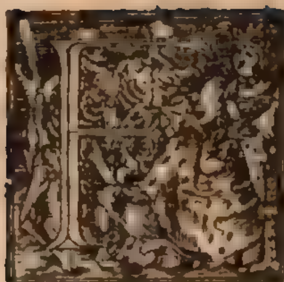
AD eum qui proximus erat añum, cùm in eo Regno cõponendis rebus Rex inuigilaret: exoritur tumultus à plebe: indignante, quòd tam facilè cessisset omne Regnum Regi, cui pridem minor populus Thietmarsorum restitisset. Excæptum est murmur non inuitis quorundam ex nobilitate auribus, qui rem miscuere. Interuenerant Ecclesiastici nonnulli: qui pro consuetudine REGNORVM,

consilijs publicis magnam autoritatem fouent. Effectumq́ est: ut Rex cùm multa tentasset, rebus in bonum modum, salutaremq́ statum reparandis, frustraretur: clam Regno enauigans excederet: Regina relicta in Arce, cum fideli suorum præsidio: armis, commeatibusq́ abundè ad omnem casum preparatis. Pregnans erat: ibiq́ paritura sperabatur. Quòd si marem esset enixa: Regem indigenam populus ambire, ac placidè accipere putabatur. Sed præsenti adhuc Regi illa obuenere à Suetiç Proceribus: ut insidiatum capiti suo non dubitaret. Crebrius inuitatus ad loca suspecta, uitauit congressum: ac mira fortuna elusit omnes insidiantium molitiones. Non erat altera rebus uia, quàm perfidum genus armis petere: ui bellorum ad iuga cogere: insidias, & omnem iniuriam ui depellere: cogereq́ inuitos, ut fidem impleant: pacta firment: faciantq́ imperata. Rex ergò æstate proxima de longinquo uocauit arma. Misere Principes ex fide auxilia. Venit magna multitudo gregariorum ad stipendia. Quæ dum intus cõperta habuere Sueci: arma quoq́ illi contraxere: inuocãtes de prouincijs uicinis auxilia. Sed nemo se commouerat. Multi tamen stipendia facturi, ad eos undecunq́ concurrerunt. Rex perfidiam Regnicolarum per urbes maritimas questus: prçmonuit, ne quis se hostibus suis inmisceret. hostem testatus habiturum, qui arma, commeatus, aut quascunq́ merces hostibus suis importaret. Idem Rex Scotiæ Danorum Regis ex germana nepos, misso per maritimas urbes honorato nuncio factitabat: sanguinis nodum, fœderis societatem ad auunculum cũctis denuncians.

Suecorum exercitus fortis.

Adoritur igitur Rex auxilio Scotorum hostes suos Suecos. Sed tanta se multitudine in arma contulerunt: ut multis milibus exuperarent uenientem. Monitusq́ à nonnullis, qui Regi fauebant: nisi quinquaginta milibus fortior ueniret, nihil illi sperandum. Leuibus aliquando prælijs concursum est: sed exercitibus totis non conflixere. Traxere Sueci secum in rebellionem Noruagios multos. Cæterum inuenti sunt in illa gente, qui fidem Regi suo implerent, passi obsideri. In quib. spectata fides militis, qui ante annos aliquot, Regia dictante sententia, manum perdidit: & iamnũc sollicitatus, etiam armis impulsus, flecti à fide non potuit. Sed iam Voluminis huius nodum impleuimus.

Alberti

Alberti Krantzij Hamburgen. Chronographi, Rerum Suetiæ gestarum, Liber. VI.

Christiernus Rex, in Noruagia Suecos arces obsidentes depulit. Spectri prognostici uisio narratur fabulosa. Caput Primum.

FILIVS Regis Christiernus, auitum referens nomen, primis tum in armis detonuit. Is agmine in Noruagiam ducto, soluit Suecorum obsidionem. Quasdam arces iam à Suecis insessas expugnauit: æquauitq; solo. Magnis animis paterna bella gerens: sublimi omnium spe: quòd futurus sit multis ad prælia Regibus fortunatior. Fabulam pasim circumferũt: eamq; miris fauoribus efferunt. Veterum quendam Regum ferunt in profundis Scaniæ saltibus uenatui intentum aberrasse cum paucis in æuia: longóq; die non redijsse in uiam. quòd error illũ in interiora misisset. Sub uesperum uidisse de longinquo fumum ex domicilio: exhilaratumq; petijsse: quã agnouit hominũ mansionem. Eò cùm contendisset, peruenissetq;, instructam reperisse domũ: focum promptissimũ: mensam apparatã. Domui præfuisse puellam: quæ in excipiendo Rege, singulari sedulitate circũcursitabat. Miratũ Regem: in tam uasta solitudine, tantam esse rerum apparatum. Expleuit famem cibus, ac potus sitim: & iam penè mutus hęrebat: quidnam rerum fores, secum quæritabat. Puella ubi uidit attonitum Regem, prior compellat. Ecquid Rex optime, uersas in animo? Pone curas: & si quod te futuri desyderium noscendi habet: disces quę uoles. Percũctare, si quid de tuis successibus, successoribusq; nosse uelis. Regem tum interrogasse: quisnam futurus sit post illum Regni status? qui in Regnum & scęptra successuri? Illam tum ex ordine percensuisse Regum nomina: peruenisseq; ad exteros, qui in scęptra uocarentur. Primum Ericum Pomeraniæ Ducem, sine prole abiturum. Inde Christophorũ Bauarũ. Quem exciperet Christiernus ex Comitibus Frisiæ. Cui primùm filius Ioannes in scęptra succederet. Illum uerò Christiernus filius exciperet: omnium ante se Regum futurus bellicosissimus. Hæc cùm diceret: horrida uoce sonuisse ex latere quendã, Regemq; territum respexisse: uidisseq; hominem giganteæ magnitudinis, stratum ad parietem, armis ingentibus horrentem usq; ad umbilicũ. Is tum uocẽ infregit. O si mihi tum hastam, & arcũ, quis redderet. Stupefactum Regem, ad miracula siluisse. Tum puella. Cur inquit de proprijs successibus nihil perquiris? Regem uerò, quot años esset habiturus perquisiuisse. At illa uersa in militẽ, qui Regi comes hærebat, Quamdiu inquit iste patietur. Significans, Regem manu militis occubiturum.

Christiernus. II. Rex

Fabula lepidæ fictionis

biturum. Quod cùm miles acciperet: indignabundus, sublata manu, puellam dato colapho uindicare constituit. Illisitq́ manum in densis uepribus: & mox uelut somniũ cuncta disparuêre. Viditq́ se Rex in profundo nemore sine tecto. Eiusmodi fabulam circumferũt. At ego nenijs ueterũ deputabo: ut erat semper Aquilonaris Regio maleficijs frequens dedita.

¶ Stokxholm, item Arx relicta à Rege, Suecis deditur. Regina Monasterio Vuasten excipit. In Calmec solennes Comitiæ pacis, statuuntur. Caput. ij.

Ex manu Autoris caput hoc exceptum. Ecce libri autographum.

SVECIA interim rebellionem suam prosequitur. Ciuitas Stokxholm aliquandiu in fide Regis permansit. Arx cui inerat Regina, cum fideli Germanorũ manu in tuto erat: quamdiu superfuere commeatus. Oppidum diu à Suecis oppugnatũ deditur. cùm sibi timeret à fame. Arcis custodes, cùm cibis & potibus uterentur incommodius, cœperũt ęgrè spiritũ ducere: multis per tempora morientibus. Cũq; spes propinqua, de Rege liberaturo obsessos, & ad paucos redacti essent custodes, Reginęq́ ab illis, fœmineo decori nõ magnopore timeret: dedita est Arx quoq; Suetiæ Proceribus. Regina ut erat religiosa fœmina: postulauit, admitti in Monasteriũ b. Brigittæ, Vuasten uocant. Ibiq; intenta deuotioni, mansitabat aliquot añis: donec minis Cardinalis Legati Raymundi, & opera consiliariũ Doctorum de Lubeca, qui cõ missi fuerãt, persuasum: ut Proceres Regni inclinarent ad tractatũ extra fines Regni ineundũ, in una urbiũ Pomeraniæ. Horũ opera Regina educitur: & in Regnũ reuertit. Cùm interim Suetiæ Proceres proximo anno ad cętum consentirent. Sed increuit nouitas. Nam oppidũ Calmec, cum arce, quam Rex tenuit in confinio Danię, à Suecis oppugnatur. Rex aduolans tutatur. Ita rebus ad bellũ renouandũ intentatis, Cõuentus omittitur. Moritur interea Steno miles Regni gubernator, qui ubi nimiũ auscultauit Ecclesiasticis, miscuit phas atq; nephas. Cùm uerò qui rectè senserunt de rebus euigilarunt, placuitq́ in commune, ut de communi consensu Procerũ, ex tribus Regnis, treugæ firmarentur per integrũ annum. Interea deligit locus in Calmec. In eam conuenturi sint cum Rege, à singulis Regnis Oratores, cũ plena de summis rebus potestate acturi. Ibi ueteres querimoniæ singulorũ excutientur, statueturq́, quod ad perpetuæ pacis & tranquillitatis commoda uidebitur pertinere. In ea expectatione hodiè res conquiescunt. Lubecenses nauigant in Suetiam intrepidè, gratiam Regis necdum ad plenum assecuti. Pactis conditionibus stetisse, non putantur. Ipsi quos habuere promissorum sibi factorũ fideiussores, exactissimè ad assem usq; emunxere.

Calmec oppugnatur.

Gubernatoris Suecorũ mors.

¶ Suetiæ

¶ Sueticæ HISTORIAE per Albertum Krantzium descriptæ FINIS.

ERRATA quæ in DANIA commissa, & postmodum inuenta sunt, prudenti Lectori annotandum.

Folio 28. in margine, pro Froto Rex primus. lege, Froto Rex Secundus.
4. pro Christiernus. lege, Christianus.
25. lin. 19. pro euibus, lege, leuibus.
108. in margine, pro Alechis. lege, Alachis.
149. lin. 19. lege, Suenonem, pro Sueuonem.
Eodem in margine. lege, Inglorium, pro Inglorum.
196. lin. 5. pro Asylo. lege, Anslo.
212. propè medium, pro atere. lege, latere.
314. lin. 18. pro caduntur. lege, cæduntur.
315. lin. 39. pro Anehald. lege Anehold.
349. lin. 24. pro putauerati, n. lege, putauerat, in.

ERRATA in SVETIA commissa.

Folio. 386. lin. 36. pro moribus. lege, meritis.
396. lin. 1. pro excubuere. lege, excubare.
397. lin. 11. pro repentis. lege, repentinis.
406. lin. 13. pro intaruallo. lege, interuallo.
408. lin. 6. à fine supra. lege, profudisset, pro, proudisset.
462. lin. 20. lege. In quam, non, q̃.
443. lin. 24. pro numere. lege, munere.
499. sub capitali, pro Romam. lege, Romani.
537. lin. 8. pro mutuò Francorum armis. lege, Francis per mutua arma.

Arma NORVAGIAE.

NORVAGIA.

TOMVS III.

REGES NORVAGIÆ.

NORMANNORVM COMITES, Duces, & Reges.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, in Rerũ Noruagiæ gestarum LIBROS,

PROLOGVS.

NORVAGIA, quam nunc uulgatius Noruegiam dicunt: tertium Regnum Aquilonis: prouincia Borealis notissima: & ideò ultimo à nobis loco int̃ tres collocata. Longitudine quidem sua in extremam Septentrionis plagam porrigitur: unde & nomen accæpit, à Germanico ductum linguagio. Incipit autẽ â prominentibus scopulis Baltici freti. Deinde reflexo in Aquilonem dorso, postquàm feruentis Oceani marginem suo circumit ambitu, tandem in Ripheis montibus limitem facit. Aliquot autẽ sinus includit multis miliaribus nauigabiles. Circum habitantes piscationi indulgent. Nam genera piscium grandia cum mediocribus, aëri exponunt torrefacienda: quæ sic arefacta, per Germaniç littora deuehuntur. Nostris Mercatoribus (Bergas Latini uocant in Regno) piscatores afferunt de longinquo uenientes, demorantibus. Ea autẽ Regio propter intemperiem algoris, sterilior est Dania, atq; Suetia. Apta tamen pecoribus. Robustissimos educat uiros: qui nulla frugum luxuria molliti, sæpius impugnant alios, quàm impugnentur. A multis retrò seculis partim inopia adacti, partim freti uiribus (quæ facilè faciunt mortales insolescere) mare Britannicum diu tenuere infestum. Nonnunquã soli, aliquando Danis inuicti, Britañiam, & Gallias sunt populati: nec quieuêre, donec de suo nomine Normandiam in littore Galliarũ constituerent. Quanquàm Gallorũ Scriptores rem perturbantes, omnes ab Aquilone uenientes, soliti sint appellare Normannos: non discernentes inter Danos, & eos qui ueri sunt Normañi. Ab hac tamen gente Danorum, atq; Normannorum, in littoribus Galliarum demorante: propagati sunt & illi Normanni, qui penetrarunt in Italiam: & primùm in Apulia, inde in Sicilia, post Comitatũ atq; Ducatum, Regna quæ hodiè extant constituere. Quod suis locis ostẽdemus. Post susceptum uerò Christianismum, melioribus imbuti disciplinis, didicerũt pacem & ueritatem diligere. Sed cum nefandis maleficiorum artibus ea gens ab initio super omnes gloriaretur mortales: nunc simpliciter confitetur cum Apostolo: Iesum, & hunc crucifixum. Sacerdotum, & Ecclesiarum tantam tribuunt reuerentiam: ut uix Christianus habeatur: qui non quotidiè offerat ad diuina quç audierit mysteria. Verùm in ea gente, qa multis seculis populus ad soluendas Ecclesijs Decimas, erudiri non poterat: usqueadeò in omnibus illis Prouincijs renisa, ut

Noruagiæ descriptio.

Noruagi piscatores.

Normanni qui, & unde

Daniæ li. 4. ca. 37. b. c. d. Kanutus Rex Daniæ, ob eam causam, quòd grauius urgeret, occisus, inter martyres honoretur. Quippe qui Regalibus tributis satis onerati sibi uidebãtur. Diu cöacti sunt Sacerdotes in ministerio Sacramentorum accipere à populo unde uiuerent. Cui rei se permiscens Auaricia, multos ex Clero implicuit labe Simoniaca. Omnis nũc Regio dudum Christiana fuit: exceptis qui trans montes ad Oceanum Borealem agunt. Nam illi Magicis artibus, & incantationibus ita seruiũt: ut se scire, renunciareq́ polliceantur, quid in toto terrarum orbe rerum agatur. Hi sunt Lappones agrestes & uagi: ferarũ solis pellibus in tanto regionis frigore usi pro uestibus. Et loquentes inuicẽ, frendere magis, quàm ulla uerba proferre dicuntur: ita, ut uix à proximis queant intelligi. Ibi tanta est ferarum copia: ut plurima pars regionis, solo uenatu uiuat. Capiuntur Vri, Bubali, Elaces, Bisontes, etiam in Russia & Polonia. Vulpes ea regio habet nigras: & lepores, ursosquè albos. Metropolis autem ciuitas Normannorum est Trondennis, nunc appellata Nidrosia: quæ templis insignibus, magna populorũ frequentatione celebris habetur. Tumulũ habet sanctissimi Regis Olaui: cuius martyrium in Metropoli descripsimus, ad cuius tumulum usq; hodiè maxima Deus ostendit rerum miracula. Post Normanniam, quæ est ultima Aquilonis prouincia, nihil habitationis humanæ: sed terribilem uisu, & infinitum Oceanum, qui Mundum complectitur, est inuenire. Sunt tamen ab occiduo insulæ multæ non ignobiles: quæ nũc ferè omnes Normanniæ parent. Ibi sunt Orchades insulæ, more Cicladum sparsæ per Oceanum. De quibus Romani Scriptores Martianus, & Solinus. A tergo inquiunt Britanniç infinitus patet Oceanus: Orchades sunt Insulæ: quarum uiginti memorantur desertæ, sedecim incoluntur. Vicinæ sunt Electrides: quæ à nascente ibi Electro nomen tenent. Igitur Orchades Normanniam & Britanniam, Hiberniamq́ locatę: feruẽtis Oceani ludibundè minas ridẽt. Ad eas à ciuitate Trondenni una die nauigatur. Simile interuallum in Angliam, Scotiamq́.

Lappones.

Orchades.

Electrides.

Islandia. Insula Islandiæ, quæ per immensum à cæteris secreta, longè sita est in Oceano, uix à nauigantibus agnoscitur. In ea æstiuo solstitio, Sole signum Cancri transeunte, nox nulla: Brumali solstitio perinde nullus dies. Nomen habet à glacie: quę illi ad Boreã perpetuò adhæret. Nam ibi iam incipit Mare congelatũ. Tum grandis insula: ut populos multos contineat: solo pecorum pastu, & nunc captura piscium uictitantes. Specus habitant plerunq;: aut ad montium latera, excauatis mansiunculis. Communi tecto, uictu, & strato gaudent cum iumentis. Itaquè in simplicitate sancta uitam peragentes, cùm nihil amplius quærant, quàm Natura concedit: læti cum Apostolo prędicant: Habentes

Nox nulla. Dies nulla.

uictum

uictum & amictum, his contenti sumus. Nam & montes habent pro oppidis: & fontes pro delicijs. Beata gens, cuius paupertati nemo inuidet: & inde beatior, quòd Christianismum accęperit. Sed Mercatores Anglici, ac nostri, quiescere gentem, & suo esse contentam non sinũt. Nam ob Piscaturam euehendam, terram illam frequentantes cũ mercibus omnigenis, uitia quoq; nostra inuexerũt. Nunc enim & fruges aquæ miscere in potum, & simplicis undæ oderunt haustum. Nunc aurum & argentum cum nostris admirantur. Rex Daniæ, qui & Noruagiæ, quotannis Præfectũ inmittit genti. Multa insignia in moribus eorum. Omnia enim ferè inter eos cõmunia sunt: præter uxores. Catulos suos, atq; pueros, æquo habent in præcio. nisi quòd à pauperioribus facilius impetres filium, quàm catulum. Ita beatos putant: qui in regionem nostram transportantur. Vidimus utriusq; sexus iuuenes à pueris illinc eductos: qui præter nomen nihil gentile retinuerũt. Nam linguam alienam perdidicerunt, suam neglexerunt. Episcopum suum colunt pro Rege: ad cuius nutum respicit omnis populus. Quicquid ex Lege, ex Scripturis, ex Consuetudine aliarum gentium constituit, quàm sanctè obseruant. Iam tamen Præfectum, quod diximus, accipere coguntur à Rege. Quod exinde inoleuit: quòd Mercatores ingressi, multa illi lucra faciũt: unde & Rex tributum deposcit. Adalbertus Metropolitanus Hamburgen. Anno Christi Millesimo Septuagesimo, uidit ad Christum conuersos, licęt ante suscæptam Christi fidem, lege naturali uiuentes: non multum discrepantes à lege nostra. Itaquè petentibus illis: ordinauit quendam uirum sanctum, primum Episcopum, nomine Isleph: qui ab eadem regione missus ad Pontificem dictum, aliquandiu apud eum retentus est cum ingenti ueneratione: perdiscens nostra, quibus rudem populũ in fide erudiret. Per quem transmisit idem Episcopus apices suos populo Islandorum, & Gronlandorum: uenerabiliter eorum salutans Ecclesias: pollicens, propediem se uenturum ad eos inuisendos. Qua in re, egregiam, quam in legatione sua uoluntatem habuit Pontifex, iure laudamus. Quomodo & Apostolum didicimus, ad prædicandum uerbum Dei, constituisse in Hispaniam proficisci: quod implere non potuit. Hanc Insulam nonnulli interpretati sunt Tylen. Sed Nicolaus Germanus, Ptolomei lucidator, Tylen ponit inter Normanniam & Scotiam: ea uerò quam diximus, longè est extra Arcticum circulũ. ut eiusdem uiri descriptio manifestat. Sunt autem plures aliæ in Oceano dicto Insulæ: quarum est non minima Gronland, profundo in Oceano sita, contra montes Suetiæ, & Riphei iuga. Ad quam insulam à littore Normannorum ferunt uela pandi quinq;, aut septem diebus: quomodo ad Islandiam. Homi

Mercatorũ auaritia.

Islandorũ mores.

Episcopus primus Islandorum.

Tylæ situs.

Gronland.

nes ibi à salo cerulei: unde regio illa nomen accæpit. Qui similem Islanis uitam agunt. Excæpto, quod immaniores sunt: raptuq; piratico remigantibus infesti. Holagland insula Scritifinnorum, est Suecis continuata. de qua supra in Su-cia diximus. His insulis longè extra Arcticum circulum positis, in æstiuali solstitio nulla nox: in hyemali nullus dies. Stupenda res, & incognita australibus: qui nesciunt disparem dierum longitudinem contingere, per Solis accessum, et recessum. Nam propter rotunditatem orbis terrarū, necesse est, ut solis circumitus accedens, alibi diem exhibeat: recedēs, alibi noctem relinquat. Qui dum ascenderit ad ęstiuale solstitium: his qui in Borea sunt, dies prolongat, noctesq; breuiat: descendens autem ad hyemale solstitium, simili ratione facit australibus. Sed ultra has insulas mare unius diei cursu fertur innauigabile. Tentauit hoc experientissimus Normannorum Princeps Haroldus: qui latitudinem Septentrionalis Oceani scrutatus nauibus: tandem caligantibus ante ora deficientibus mundi finibus, immane abyssi barathrum, retroactis uestigijs uix saluus euasit. Relatū est in literas. Alebrandi Hamburgen. Pontificis temporibus, parū supra Christi Millesimum annū, quosdam Nobiles de Frisia uiros, causa peregrinandi maris, in Boream uela tetendisse. eo quòd incolis eius terræ dicitur ab ostio Vuisare, hoc est, Visurgi fluminis directo cursu in Aquilonem, nullam terrā occurrere in mari Oceano. Cuius rei nouitate peruestiganda, coniurati sodales, à littore Frisonum læto celeumate progressi sunt. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, peruenerunt ad Orchades. Quibus à læua dimissis, cùm Normanniam in dextris haberent, longo tractu Islandiam legunt. A quo loco maria scultantes in ultimum Septentrionis axem: postquàm à tergo omnes quas diximus insulas reliquerunt: Deo, & S. Vuillehardo patrono suo commendantes curiositatem: subitò collapsi sunt in illam tenebrosam rigentis Oceani caliginem, quæ uix oculis penetrari posset. Et ecce instabilis Oceani Euripus: ad initia quædam sui, ut putabatur, arcani recurrens: infelices nautas iam desperantes, & de sola morte cogitantes, uehementissimo impetu traxit ad Chāos. Hanc dicunt esse uoraginem Abyssi: in qua (fama est) omnes maris recursus, qui decrescere uidētur absorberi: & denuò reuomi. Quod Fluctuatio uocitatur. Tunc illis solam Dei misericordiam implorantibus, ut animas susciperet: impetus ille recurrentis pelagi, quasdam Sociorum naues abripuit: cæteras autem reuomens, excursu longo ab alteris post terga repulit. Ita illi ab instanti periculo, quod oculis uiderant, opportuno Dei auxilio liberati: toto nisu remorum fluctus adiuuabāt. At iam periculum caliginis euadentes; ad quandam Insulam, altissimis in circumitu

Dierum & noctium dimensio.

Mare ubi innauigabile.

Vuisare quid.

cumitu

cumitu scopulis oppidi ritu munitam, insperatè appulerunt. In quam uisendorum locorum gratia nauibus egressi: repererunt homines in antris subterraneis, in meridiano tempore latitantes: præ quorum foribus infinita iacere ferebant, uasorum aureorum, argenteorumq; copiam, quæ rara mortalibus, atq; præciosa putantur. Itaq; sumpta parte gazarum quam subleuare poterant, lęti remiges, festinè remeant ad naues. Cùm subitò post se uenientes contemplati sunt homines miræ altitudinis: quos nostri Ciclopes appellant: quos antecedebant canes magnitudinem consuetam superantes. Quorum incursu, Sociorum unus fertur raptus: & in momento coram eis laniatus. Reliqui suscępti in naues, euaserunt. Gigantibus, ut ferebat, ponè in altum uociferando sequentibus. Tali fortuna iactati Frisones, Bremam redeunt. Vbi Alebrandi Pontifici, ex ordine cuncta narrantes: pro Christo, reuersionis & salutis suæ grates egerũt. Sunt & alia, quæ non incongruè dicerentur hoc loco: de ęstu maris bis per diem citato: quod miraculum præbet omnibus maximum: ita ut ipsi qui arcana rerum perscrutantur Physici, in dubitationem rei cadũt, cuius ignorant originem. Cunque Macrobius, & Beda uideantur aliquid dicere: Lucanus autem se nihil scire fateatur: diuersi Autores, uarijs pugnant sententijs. Omnes autem incertis aberrant rationibus. Nobis sufficiat admirari cum Propheta. Quàm magnificata sunt opera tua Domine. Omnia in sapientia fecisti. Impleta est terra possessione tua. Hæc de Annalibus nostris ad uerbum retulisse sufficiat. Nunc rerum gestarum aggrediamur narrationem: quantum nobis ab initio Danicæ Scriptor historiæ, Saxo Sialandicus de hac quoq; Normannorum gente prodit: seriem rerum deducturi, ad constitutam in littoribus Galliarum Normandiam: & usq; in Apuliam Italiæ Prouinciam, gentis nobilitatem prouectam ostendemus.

Insula admirabilis, factumq; horridum.

Ciclopes.

Maris ęstus

Autoris intentio.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER I.

¶ Suibdagerus Normannorum Rex, Gram Danorũ Regis germanam, filiã quoq; stuprat. Vnde bellum exoritur. Regem Simblũ & Henricum Saxoniæ Ducem, Gram cum suis conuiuio interimit, adducta Signe sponsa. Tum congressu Gram tandẽ armis Suibdageri cadit. Caput. I.

GITVR cùm apud Danos Regno Gram, quartus à primo Rege præesset terræ: apud Normannos Rex erat Suibdagerus. Is cùm uiribus Regni insolesceret: cœpit uicinis quoq; gentibus esse onerosus: nec melius libidini, quàm armis temperabat. Nam Regis Gram primum germanam, & deinde filiam miris conditionibus euocatas, & fortè per occasionem Festorum dierum egressas, illis insidiatus, alteram oppressit post alteram. Nam ætate illa (ut testis est Saxo memoratus) Magnates Prouinciarum gaudebant raptu sibi nuptias conciliare: quæ res crebra inter illos bella conseruit. Gram Daniæ Rex, uiribus Regni sui & ille potentissimus, ac insigni corporis sui robore præditus: ulturus iniuriam sanguinis sui, maiestatisquè contemptum: quòd non nuptijs deposceret ex his alteram, quam utranq; stupro mallet opprimere: arma corripit. Exercitum contrahit: ac mouet in hostem. Concurrunt agmina: & graui prælio decertant. Cùm multi utrinq; caderent, nusquàm tamen uictoria inclinabat. Itaq; reparatis uiribus, pugnam renouant: acerbisq; odijs, sæpè ac multum utrinquè plurimum sanguinis profunditur. Dum autem hoc bello Daniæ Rex detineretur: Simblus Phinnorũ Rex, filiam Signem, eidem Danorum Regi desponsatam, Henrico Saxonum Duci cõiugem dedit. Feruente enim utrinq; Danorum, atq; Normannorum inuicem bello grauissimo: Simblus Danorum Regis uires iam in desperationem confractas, cœpit contemnere, futurum ratus: ut aut opprimeretur ab hoste: aut uires eius ita conciderentur: ut à quouis facilè posset sustineri. Igitur paratis nuptijs, Gram Danorum Rex, cum expeditis militibus, omisso interim Noruagico bello: quod magis propriè cupidini quàm gloriæ Regni indulgerei: propiorq; sponsæ, quàm militum amori uideretur, interuenit: mutatoq; habitu, & ore paulisper à consuetudine sua, ne internosceretur, distorto, conuiuantibus interfuit. Et cùm

Suibdagerus Rex.

Daniæ lib. 1, cap. 6, b.

cùm in inmensum potandi usus increſceret: ipſe ut intentus maneret constituto propoſito, quantum poterat potu temperabat. Igitur cunctis per ebrietatē iam ſolutis, uiolentus incubuit: ſtrictisq; gladijs, nuptiarum lætitiam uertit in funerum mœrorem: obtruncatis qui aderant, & Rege, & ſponſo: puellam nauibus impoſitam abducit. Votis ibi potitis, ad priſtina bella reuertitur: Suibdagerum Normanniæ Regem adortus. Auxerant illi iam uires Saxonum arma. quòd infenſi eſſent Danorum Regi: ob truncatum in nuptijs Principem ſuum Henricum. Quomodo uerò tam longinquam Saxones militiam agerent: in Saxonia noſtra expoſuimus. Grauibus inuicem odijs iterum concurritur: magno prælio ad multorum interitum deſudantes. Sed tum cadit Gram Daniæ Rex, aliâs uir fortiſsimus: Regnumquè ceſsit uiolento. Saxoniæ li. 1. cap. 2.

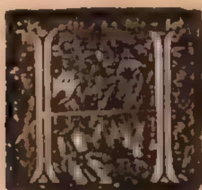
¶ Suibdagerus trium Regnorum Rex primus, Haddingi exercitu opprimitur. Caput. ij.

PRIMA hæc Normannorum gloria: proximis Danis imperaſſe. Nam Suibdagerus Rex, cùm inferior, quod ſtupra defenderat, ſed armis factus ſuperior: utricp Regno cœpit imperare: Daniam in ſua iura traducens. Atcp Regis filiam ante ſtupro cognitam, legitimis ſibi nuptijs deuinxit. Vnde liquidè deprehenſum conijcimus: ob negatum filiæ Regalis matrimonium, inſidias concupitæ puellæ poſuiſſe Normannum. Sed cùm occiſus ab illo Daniæ Rex, duos ex totidem coniugijs filios reliquiſſet: Gutorinum, ex Gro coniuge: Haddingum ex Signe: aſsiduis coniugis flexus lachrymis, Gutorinum coniugis germanum, utroquè functum parente, exilio reuocatum, Daniæ præfecit: cùm interim uictori tributa penderet. Ea lege ſuccedit in Regnum: fratre uindictam paternæ necis meditante. Hic ergò SVIBDAGERVS, primus trium Regnorum moderator illuxit. Quòd Noruagiam paterna ſucceſſione teneat. Suetiam autem cum Dania, uicto Gram Rege: qui utrunquè Regnum tenebat. Quod in Dania ſignificauimus, pariter obtinebat. Hæc eſt, ut diximus, prima Normannorum gloria: quòd ante omnes, quorū extat memoria, gens illa tribus Regnis imperaret. Sed Haddingus alter DANORVM REGIS filius, cùm in Suetia, alijſquè Regnis Orientis militiam ſedulus peregiſſet: ubiquè uictorijs, & fortibus factis inclareſcens, ingentem ſibi alienorum Principum conciliauit amorem. Apud proximos queſtus exilium. quòd paterno Regno pulſus, extorris ageret. Armaquè rogabat, & paternæ necis uindicandi gratia, & Regno, alienis quibus parebat habenis, eripiendo. Facilè autem impetrauit apud ſuæ uirtutis admiratores: ut Regis matrimonium.

functis armis, in Suibdagerum ducerent. Nec ille segnis, arma contrahit: exercitum conscribit: naues bellicis armamentis instructissimas educit. Naualiquè prælio certaturus, iuxta Godlandiã. Haddingo hosti se opponit. Ibi diu ac multum pugnatum est in alterutrum. Sed cessit tandem Suibdagerus, aut uiribus, aut fortuna minor. Cunquè uerecundum fortibus, & præcipuè in ea gente ea tempestate, hosti cedere, nimis dedecorosum haberetur: cùm capi posset, cædi maluit. Nam fuga quærere salutem, morte grauius iudicabat. Oppressus perinde, hosti liquit uictoriam. Sic Haddingus non solùm exterorum ditatus manubrijs: uerùmetiam paternæ, fraternæq; uindictæ factus compos, insignibus auctus trophęis, exilium Regno mutauit: cui patriam non ante repetere contigit, quàm regêre.

Suibdagerus cadit.

Haddingus Rex.

¶ Hasmundus, patris Suibdageri mortem ulturus, ab Haddingo sternit. Cuius uxor ferro se perimens, tumulo mariti sociatur. Caput. iij.

HASMVNDVS Suibdageri filius, ut patris iniuriam uindicaret, Haddingo congressus: postquàm filium Ericum, cuius charitatem proprio spiritui præferebat, fortissimè dimicantem, cecidisse cognouit: auido facti animo lucem perosus, geminam capulo manũ immittens, absquè periculi respectu, reflexo in tergum clypeo, complures egit in mortem. At dum ita grassatur in omnes Hasmundus: non tulit Haddingus impunè suos cadere: hasta sæuientem traijcit amentata. Cadit ictus graui uulnere moribũdus. Sed necq; solatia morituro defuero. Siquidem inter exiguas uitæ reliquias, uulneratum interfectoris pedem, perpetua claudicatione mulctauit: clademquè suam, paruulo ultionis momento memorabilem reddidit. Ita alterum debilitas, alterum uiuendi finis excępit. Corpus eius solenni funere elatum, apud Vpsolam in Suetia, Regijs procuratur exequijs. Cuius coniunx Gunilda, ne uiro superesset: spiritum sibi ferro surripuit: uirumquè fato insequi, quàm uita deserere præoptauit. Huius etiam corpus amici sepulturæ mandantes, mariti cineribus coniunxerunt. Dignam eius tumulo rati, cuius charitatem uitæ propriæ prætulisset. Iacet itaquè Gunilda, aliquanto speciosius uirum busto, quàm thori societate complexa. Iam Haddingus trium Regnorum unicus moderator, omnibus rerũ gestarum gloria incomparabilis eminebat.

Suetiæ lib. 1, cap. 14. b.

Rarum uxoris fidei exemplũ.

¶ Vffo impar Haddingo uiribus, nouissimè tamen cum Danis eum in fugam uertit. Caput. iiij.

VFFO HAMMINGI NOBILIS VIRI filius: cùm sanguinẽ traheret potentissimi Regis Suibdageri: multos

ri: multos Procerum auitam ob memoriam, sibi deuinctos habebat. Suetiam uerò, atque Noruagiam tutari ab Haddingo, non satis fidebat. Nam manus conserere cum illo, protinus euitabat. quòd paternis, auitisquè manibus infestum, pariter & infaustum Haddingi gemum formidaret. Igitur in Daniam exercitum trajcit: hostilesque lares incessere, quàm proprios tueri, satius duxit. Opportunum propugnandarũ genus iniuriarum existimans: quod ab hoste pateretur uicissim inferre. Ita Danis ad propria defensanda redire compulsis: salutemquè patriæ exterarum rerum dominio præferentibus: domesticum solũ, hostilibus armis uacuefactum repetijt. Nec tamen quieuit Haddingus. Nam per hybernum tempus uiribus cóactis, uerno educit: Sueciamquè inuadit: Noruagiæ deinde incubiturus. Vffo fortiter repugnat. Diuque tractum bellum, in sum̃am desperationem Danos adegit. Nam alieno Regno incubantes, ad extremam famem compulsi, equos, canesquè commanducare cœperunt: ad extremum, ne humanis carnibus abstinentes. Tanta fuit uincendi pertinacia, ut extrema paterentur: ne inglorij remëarent. Nouissimo prœlio, consertis armis, uictores Sueci, Danis primo pro magna parte cæsis: Haddingum cum paucis in fugam coëgerunt. Victus fugit in Helsingiam (Daniæ atque Noruagiæ confinis insula erat) diuque uicti fortunam tulit: ubicunque terrarum eandem sortem perpessus. Quam illi rem ferunt contigisse: quòd maleficij genere, quæ res tum plurimùm in illis gentibus eualuit, esset irretitus.

Suetiæ lib. 1. cap. 15.

Danorum fames.

Helsingia.

¶ Aquino giganteæ magnitudinis Regi, Haddingus nuptias, illo occiso perturbat: Puellam sibi coniugem deuinciens. Caput. v.

AQVINVS interea quidam in parte Noruagiæ regnabat. Tulit hoc magnitudo Regnorum: ut quamuis totius Regni titulus apud Danorum Regem esset: eo tempore tamen, in non contemnenda Regni parte alius præesset. Hic filiam spectatæ formæ, nuptijs seruabat sibi copulandam. Cunquè eam puellam, giganteæ magnitudinis uiro desponsatam audiret: non tulit rei indignitatem Haddingus Daniæ Rex fortissimus. Nam nauibus perarmatis, in Noruagiam Regnum suæ ditionis contendit: Nuptias quas audierat turbaturus. Nec defuit fortuna uiribus. Nam oppressum prælio, uirũ interemit: tristibus nuptijs eximens puellam nobilẽ. Lętus pater, lęti fuere Regni Proceres. quòd formidabili uiro pempto, Danorũ Regem potius suspicerẽt dominũ, quàm ferocem illũ tyrannũ sustinerent. Incognitus tamen omnibus esse uoluit Haddingus. ut fortunę exitum pertentaret. Multos simili ueste secum instruxit; ut incertũ habeant,

Aquinus Rex. I.

Aquinus cadit.

beant,

beant, quis esset quem Regem uenerarentur. Conspicua tamen erat uirtus Haddingi in suscepto prælio. Nam ille manu sua perdidit hostem ferocissimum. Vulnera autem quædam excæpit: quorum gratia curandorum, puella tanto erepta periculo, medendi gnara, Haddingum adijt: curam pollicita. Ille non aspernatur. Puella uerò cruris uulneri annulum inseruit. quod magnitudo uulneris, & recens dolor facilè fecit dissimulari. Obducta cicatrice, aurum absconditur. Similis habitus, Haddingum facit in turba incognitum. Pater interea uirginis, prius quàm Daniæ Proceres dimitteret donatos: filiæ dat arbitrium, ex his maritum deligere. Latebat in turba Haddingus. quòd uoluit. Puella patris primum, deinde cunctorũ postulata uenia, orabat singulorũ crura nudari. Miratur pater, quid sibi uellet noua superstitio: Haddingo etiam nihil suspicante. Permittitur puellæ quod uoluit. Illa singulorum cura digito percurrens, anulum suum quęsiuit. Vbi ad Haddingum peruenit: deprehendens auri locum: uirum amplexatur. Hunc inquit, pater, maritum delegi. Hic est ille, qui me sæui tyranni manibus eripuit. Lætus pater, filiæ permittit quod optauit. Haddingus tum se prodit. Exaggeratur cunctorum lætitia de præsente Rege Danorum. Quis tum puella fortunatior? Splendidas pro Regia fortuna nuptias filiæ pater instruxit. Accessit honori magnitudo Imperij: quòd Haddingus iusto titulo etiã tum in Noruagia regnabat. Festa ubiq; celebrauêre conuiuia. Carmina de more gentis canunt uictori. Omni de re lætitia increbrescit. Libet hoc loco inserere Fabellam, quam Saxo prætereundam nõ putauit, nescio quo consilio. Sed ut ego arbitror, ostendere uoluit, plærisq; suæ narrationis locis: quibus maleficijs, & quàm frequentibus, Borealis illa gens uteretur in Paganismo. Mihi uerò ea res in commemorationem deuocatur. ut uideat prudens Lector, quibus purgamentis abijciendis studendum sit ei, qui synceram rerum Historiam conquirit. Verba Saxonis ponenda putaui. Apud puellam nuper sibi coniugio deuinctam, Haddingo diuersante, mirum dictu prodigium incidit. Equidem cœnante eo, fœmina cicutarum gerula, propter focum humo caput extulisse conspecta, porrectoquè sinu, percunctari uisa: qua mundi parte, tam recentia gramina, brumali tempore fuissent exorta? Cuius cognoscendi cupidum Regem, proprio obuolutum amiculo, refuga secũ sub terras abduxit. Credo Dijs infernalibus ita destinãtibus: ut in ea loca uiuus adduceretur, quæ morienti petenda fuerant. Primum igitur rapidæ cuiusdam caliginis nebulam penetrantes: perquè callem diuturnis adesum meatibus incedentes, quosdam prætextatos, amictosquè ostro Proceres conspiciuntur. Quibus præteritis, loca demum aprica, subeunt:

Lepida historia.

Autoris purgatio.

ſubeunt: quæ dalata à fœmina gramina protulerunt. Progreſsique, præcipitis lapſus, ac liuentis aquæ fluuium, diuerſiq́; generis tela, rapido uolumine detorquentem, eundemq́; ponte meabilem factũ offendunt. Quo pertranſito, binas acies mutuis uiribus contemplantur. Quarum conditionem à fœmina percunctante Haddingo. Hi ſunt inquit, qui ferro in necem acti, cladis ſuæ ſpeciem, continuo proteſtantur exemplo: præſentiq́; ſpectaculo, præteritæ uitæ facinus æmulanť. Prodeuntibus, murus aditu, tranſcenſuq́; difficilis obſiſtebat. Quem fœmina nequicquam tranſilire conata, cùm ne corrugati quidem exilitate corporis proficeret, galli caput, quem ſecum fortè deferebat, abruptum, ultra mœnium ſepta iactauit: ſtatimq́; rediuiuus ales, reſumpti fidem Spectaculi, claro teſtabatur occentu. Fabella Vergilianis inſomnijs non abſimilis: quam per eburneam portam par erat emittere, Qua falſa in cœlum mittunt inſomnia Manes.

¶ Geuuarus ex Primoribus, Noruagiæ præficitur. Vir miræ prouidentiæ. Caput. VI.

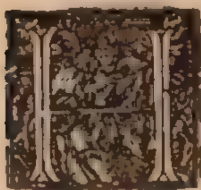
CVM in hoc rerum ſtatu Noruagia eſſet: ut exteris Regibus pareret. implicitiq́; Danorum Reges, Sueticis bellis tenerenť: interim Duces Noruagiæ ſibi magis, quàm Regi Daniæ ſtudentes, in membrum diſciſſum Regnum gubernauêre. Diuq́; ea res ualuit: donec Geuuarus unus ex Primoribus conſurgens, cæteros ſibi Duces parere cöegit: Regnumq́; in priſtinũ florem reparauit. Tanto nomine cœpit inſignis non ſolùm iuſtitia & fortitudine, ſed etiam prudentia haberi: ut Suetiæ per ea tempora Rex Hotbrodus, cùm uiribus ſuis diffideret: quippè qui acerrimo bello cũ Danorum Rege conflictaret: in quo perijt: filium Hotherum Geuuari fidei permiſit. Educatumq́; adoleſcentem, omni uirtute præditum fecit. Implicuit autem illum uarijs laboribus filia Nanna: quam Hotherus alumnus puerilibus incrementis, cum puella ſuccreſcens, coniugem depoſcebat. Moxquè impetraſſet: ſi non Balderus uir Regij ſanguinis, qui regnabat in Selandia Daniæ inſula, eodem potiundæ puellæ uoto ferbuiſſet. Suborta inde bella, in Suetia peregimus. Nunc quod ad Geuuarum Noruagiæ Principem pertinet ſolum executuri. Florebat ille ſingulari prouidentia: uſq́; adeò, ut futurorum præſcius putaretur. Præmonuit alumnum: quibus modis imminentem illi Saxoniæ Regem Gelderum ſuperaret. Quod in Saxonia attigimus. Prætereo: quod Hotherum alumnum ad ſyluarum Satyrum Minungum ire iuſsit atquè mandauit. Docuit item, quibus uijs gladium, & armillam extorqueret. Quorum ea uis fertur extitiſſe: ut aduerſus gladium nulla proficeret incantatio. ARMILLA VERO pondere & precio

Geuuarus Rex.

Suetiæ lib. 1. cap. 18.

Saxoniæ libro. 1. cap. 9.

precio incomparabilis haberetur. Quarum rerum, monitu Geuuari, compos factus Gotherus: & hostem superauit Balderū, maleficijs prę ualere conatum: qui opum affluentia fuit incredibili.

¶ Helgo, lingua & uultu contemptibili, Biarmorum Reguli filiam, Hotheri Suetiæ Regis interuentu coniugem adsequitur. Caput. viij.

Helgo Regulus.

HELGO Hologiæ Regulus (pars ea in Noruagia est) per eam tempestatē Cusonis Biarmorum Regis filiam, coniugem postulabat: eamq; ob rem crebræ ierant legationes. Sed pater filiam ignoto iuueni dare recusabat. Si inquit coniugem postulat, ueniat: præsentiq; ore qui uir sit ostendat. Solebant enim illa tempestate Regij iuuenes, ipsi sponsalia sua præsentes agere. Sed Helgo cōtemptibili lingua fuit: nec uultu satis placido: quę res effecit, ut per legatos potius rem ageret. Sed cùm nihil sic proficeret: uersus in amicum Suetiæ Regem Hotherum: obsecrabat, ut medium se conferendis optatis nuptijs insereret. Non recusauit ille: Classemq; armauit non contemnendam, uiribus & armis extorturus, si persuasionibus nihil impetraret. Conuenit puella patrem: placidóq; sermone, absenti licet iuueni, senem conciliabit. Proderat facunda dicentis oratio. Præfecit autem metus armorum, quæ exprompta cernebat: si non uotis respondisset. Percunctari tamen filiam iubet: si petenti allubesceret sponso. Illa uiri fortunam, ex mediatoris splendore metita: incōparabilem coniectans Regem, qui tanto fungeretur oratore, facilè annuebat. Accæptam in nauigia Regiam cum dote puellam, sponso aduexit.

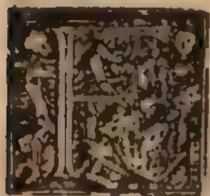
¶ Horuuendilus Iutiæ Præfectus, Collerum Noruagiæ Regem duello extinguit. Caput. viij.

Collerus Rex.

TRANSIERVNT hoc in rerū statu anni plurimi, ut nihil magni in gente ea ageretur: donec Collerus Rex Noruagiā Regno teneret: ea tempestate, cùm apud Danos Roricus Regno præesset. Præfectus autem Iutiæ Horuuendillus, relicto fratre in cura agrorum, piraticæ sibi operam desumpsit. Erat ea tempestate non inhonorū militiæ genus: insidiari per mare transeuntibus. quasi rebus quas dicunt fortunæ in medio collocatis: qui uiribus præstaret, eas tolleret, uictoriæq; præmium haberet. Sed Rex Noruagiæ Collerus, nō est passus, hominem impunè digrassari. Probrosum sibi existimans: si alius se potentior in mari uideretur. Simul gloriæ suę plurimum accessurum: si tam latè nominatim maris dominatorem superatū castigaret. Armatur classis: & expedito milite completur. Diu quæsitum in mari, multis maris finibus perscrutatis, non reperit. Sunt insulæ multæ mari Baltico: sunt plures Britannico: harum unam petit

Collerus

Collerus classe. quòd fidam præberet stationem nauibus. Eandē fortè alio in portu petebat, aut tenuit Horuuendillus. Erat opacum in medio nemus. Dulce uisum uiris diu salo iactis, apricari nemore. Diuerso lustra itinere perquirunt uaria. Profunda sylua, casus obuium tulit Collerum Horuuendillo: quem nulla prius potuit diligentia indagare. Soli solus occurrens, arma tamen quisque sua ferebat. Sciscitantur alterna inuicem nomina. Redduntur. Lætus Rex, quòd obuiam haberet, quem diu quęsisset. Sed illum Horuuendillus pręueniens, Quo inquit pugnæ genere mecum decertas? Nam duellū uiribus probandis, maximè idoneum censeo. Non detrectat Rex. Nam id genus, & audacię promptius, & uictorię propius dinoscitur. Quandoquidèm ait Collerus, mihi pugnæ permittis arbitrium: illud ipsum quod laudas accipio. Sed sit hæc lex duorum: ut uictor uictum tumulo dignetur. Nam & si animi nobis æmulatio incedat: naturæ tamen communio nos iungit. Illud quoque inter nos conuenerit: si uictoria citra mortem in solo uulnere, aut membri truncatione cōstiterit: quando membrorum usu mulctatus, perpetuum sentiet fortunæ detrimentum: accedat illi solatio: ut denis auri talentis à uictore muneretur. Accæptis conditionibus initur conflictus. Horuuendillus iuuenis ferox, nō tam sui cautus muniendi, quàm cædendi auidus, clypeum contempsit: gladium utraque manu distrinxit: Regis scutum facilè discussit: fortiterquè repugnantem, ac diu æquis uiribus confligentem, pede desecto mutilauit: secutusque, geminato uulnere extinxit. Extinctum Regio tumulo, ad conuentas prius conditiones, sepeliuit. Normanni Rege, incertum qua sorte, amisso, cùm uictum, & extinctum acciperent: classe repetita, patriam adnauigant: suæ quisque intentus domui: redibatque in multa membra Regni discussio. Nam quod de Apibus Maro scribit: Rege incolumi, mens omnibus una. Amisso, rupêre fidem. Hoc in gentibus manifestè monstratur. Collerus cadit duello.

Frogerus in Frotonem Danię Regem exercitu moto, populo parcens, in Duellum spe uana uocat. nam illusus obtruncatur. Caput. ix.

FROGERVS Noruagiæ Regno pręerat per id tempus, quo Froto cognomento Vegetus, Danis regnaret. Incessere utrisque, incertum quibus ex causis bella: quæ Noruagiæ Rex satis initio habuit per Duces administrare. Sed fortuna semper Danorum Regi inclinabat. Decem enim Noruagiæ Duces, diuersis prælijs fudit: quosdam una pugna concurrentes: nonnullos etiam diuersis agminibus, Regi Danorum se opponentes. Pertentare statuit ipse fortunam: si fortè suis auspicijs, ad eam diem, inuictus Danorum Rex, uinci posset. Frogerus Rex. Daniæ lib. 1. cap. 25.

posset.

possset. Magnis Noruagiæ uiribus bellum instruitur. Omni quam potuit uirtute educta, mouere constituit in Frotonem. Multa prius leuia prælia peraguntur. Sed toto Regni robore fuit decertandum. Indicitur conuentus in Insulam: ubi contractis utrinque uiribus, prælium uidebatur ineundum. Placuit rem compendio finire. Grandæuus Noruagiæ Rex Frogerus, parcendam ratus multitudini: quòd plurimum iam sanguinis fusum esset: quòdque athlethicæ illi fideret arti: & Deorum suorum fauore non minimo inniteretur. Ferunt enim illum hoc à suis Numinibus impetratum tulisse: ut à nemine uinceretur, quàm qui certaminis tempore, subiectum pedibus eius puluerem (quod factu difficilimũ putabatur) manu conuelleret. His fisus præsidijs, Duellum indixit Frotoni. Turpe erat recusare. Iam tamen sciens Froto, qua spe duellũ iniret senex in iuuenem: ab industria mutuatur, ut falleret, quem aliâs sternere non posset. Venitur in circum quadrato signatum puluere. Vbi constiterant: Froto arma mutuanda obtulit Frogero. Nec difficile fuit impetrare. quòd aurata omnia Frotonis essent. Gladium, loricam, galeam permutant. Tum locum quoque permutandum Froto ait. quòd ibi potissimum dolos strueret: qui ut laterent, de alijs permutandis præmisit. Quando inquit omnia commutata sunt: æquum est, & loci fieri permutationem. Non dissentit senex. Vbi discessit: Froto uestigium signatum in puluere calcibus Frogeri, manu collegit: ac perinde fatum uiri complet, Spe certus. Prælium committit uterque. Ibi Frogerus iam Numinum suorum fauore destitutus, uincitur: & Noruagiam Danorum Rex, iure uictoriæ consequitur. Non tamen diu tenuit. Quippe morte defectus, cùm paruulum liquisset filium: ætatis contemptu, se Normanni facilè in libertatem uendicarunt.

¶ Hiruuillus Noruagiam ui obtinet: prostrata Rusila uirgine, cuius funeris persequitur. Caput. x.

Hiruuillus Rex.

HIRVVILLVS deinde Hallandiæ Princeps (pars ea est Daniæ: aliquando Noruagiæ seruiens. quòd in medio constituta, palestram pugnæ Regibus præbet) Noruagiam, inita cum Danis societate, armis tentat: ea tempestate, qua Rex summam in Dania Fridleuus possideret. Quippe Rege destitutam, facilè ratus est expugnare prouinciam: sibique Regni iura consciscere. Sed nõ tam facile quàm putabat expertus est Noruagiã sub leges mittere. Quippè inde egressi puellę, operas terra marique exerebãt. Nam Rusilam uirginem, militari uoto res bellicas æmulantem, armis diu sensit repugnantem.

Rusilæ mors.

Ad extremũ tamen oppressam, atque deuinctam: honore funeris prosecutus est: Inde rebus Noruagiæ omissis: ubi socia arma contraxit, in Daniã uertiť idem Hiruuillus: Danorũ Regi cruẽto bello cõflictatus.

¶ Gotorum

¶ Gotorum Regem, Ericus unus ex Regni Proceribus, pulchro consilio auertit à Danica infestatione. Caput. xi.

Gotarus Noruagię Regnum tenebat ea tempestate, qua Froto Rex iuuenis in Dania rerum potiretur: cuius ætas contemptui facta Proceribus, omne libitum, licitum fore putabant. Regni Tutores, & eorum filij, multa abusi in populum potētia, Regem cuncta dissimulantem, odiosum fecere. Id ubi comperit Gotarus Noruagiæ Rex, contractis in Concionem militibus, refert: proprium Danos fastidire Regē: exoptantes alium, si quis se ostenderet Daniæ regnaturus. Seq; eó exercitum ducturum, decreuisse. facilè Daniam hoc in rerum statu, occupari posse: si armis peteretur. A Frotone enim tam auarè, quàm ferociter esse imperatum. Tunc exurgens quidam ex Proceribus Ericus, contraria rem oratione prohibuit. Sæpè inquit alieni appetitores, suo fraudantur. Animat Rex fiduciam tuam frustra, internus regionis liuor: quē plęrunq; hostilis explodit aduentus. Nam & si nunc Dani diuiduis esse sententijs uideātur: unanimes tamen uenientem hostem excipient. Corrixantes porcos conciliauêre lupi. Prudentis consilium efficit: ut factum careat pœnitentia. Proinde Proceribus abundè stipatus, quietē Rex amplectere: per alios gerendi belli exploratam potes habere facultatem. Quod fabro forceps, tuus tibi tribuat miles: tuq; tibi, tuorum opera usui parcere condiscito. Hæc Ericus. Quem Rex ut imprudentem hactenus habitū, diserti deinceps donat agnomine. Quod enim suasit Regi atq; Proceribus, omnino persuasit: Regemq; in suam tunc traxit sententiam. Nam illo quietem agente, Classem lacessendis Danis intermittit.

Gotarus Rex.

Daniæ lib. 1. cap. 28.

Erici ad Regem oratio.

¶ Rafnū Noruagiæ Ducem, Oddo, magnus miris pręstigijs mari deuincit. Rollerus cū Erico fratre, Daniā incursuri, sese comitatu & uitæ necessarijs parant. Caput. xij.

Rafnus erat ex Noruagiæ Proceribus uir præcipuus: cui lacessendi per Piraticam Danos negocium cessit. Excæpit illum Oddo, cui naualium rerum cura erat in Daniæ regno: uir Magicè doctus: ita, ut absq; carina (dictu mirū) Altum percurrens, hostilia sępè nauigia, concitatis carmine procellis, euertit. Itaq; ne cum piratis in maritimarum rerum discrimen descenderet, exasperatos maleficio fluctus, ad naufragia ijsdem infligenda perducere solebat. Hic ut Negociatoribus atrox, ita clemēs agrestibus extitit: qui eadem merces qua stiuam æstimatione commensus, rustici operis nundinas, sordidis quęstibus anteponebat. Idem inito cum Noruagis conflictu: ita ui Carminum hostilem hebetauit aspectum, ut districtos Danorū enses,

Oddo magus.

 enses,

enses, eminus radios iacere, & tanquàm flammabundos scintillare putarent. Cæterum hostes adeò retusis erant obtutibus: ut ne ferrum quidem uagina detractũ, uisu possent excipere, uicta quippe fulgore acies, præstigiosi coruscaminis erat impatiẽs. Cæso itaque Rafno, cum multa suorum parte: sex solæ naues Noruagiam repetentes: documento fuere Regi: haud facile Danos obteri posse. Ab his etiam Frotonem sola pugilum ope subnixum, inuito regnare populo, uulgatum est: dominio in tyrannidem uerso. Cuius fame experiundæ gratia, Rollerus (ut erat exterarum lustrator rerum, ignotaque uisendi auidus) Frotonis se deuouit contubernio potiturum. Ericus germanus eius frater, illũ, quanquàm habitu corporis eximius esset, temerè uotum nuncupasse firmabat. Ad ultimum, pertinacissimam propositi eius perseuerantiam conspicatus: se quoque similis uoti nuncupatione constringit. Iisdem se Rex pollicitus est: quoscunque delectu probassent comites donaturum. Itaque fratribus patrem primò adire placuit: commeatusque necessaria tam longinqui itineris subsidia postulare. A quo paterne suscepti, die postera in nemus uisendi pecoris gratia perducunt. Senex quippe armentis opulens erat. Aperiebanturque illis gazæ, quas diu clausas telluris antra condiderant. E quibus quę placuissent sublegere permittuntur. Nec cupidius oblatum beneficium, quàm receptũ. Ita egestis humo opibus, tollunt complacitas. Horũ interea remiges, aut curam egere corporis, aut iactis se molibus exercebãt. Alij saltu, quidam cursu concitauêre corpus. Hi uires ualida saxorum iaculatione tentabãt. Illi sagittæ usum tenso experiebantur arcu. Ita roboris firmitatem uario exercitationis genere prosequebantur. fuere etiam, qui somnum, quietemque potione captarent.

Rafnus cadit.

Rolleri & Erici in Daniam cunctandam prouisio.

¶ Ericus Frotonis germanam, Rollerus eius repudiatam uxores merentur. Legatione fungitur pro Gotari filia Frotoni desponsanda, at Legationis mirabilis est exitus.

CAPVT XIII.

ERICVS CVM Rollero fratre peregrinationem illam læti suscæperant: experimentum facturi, quis foret Danici Regni status. Rex nauigium donat ituris. Ibant alacres maria sulcantes. Vbi eò peruenerunt, uariam experti sunt fortunam. Ericus interdum militari opera, nonnunquam linguæ, & ingenij patrocinio, per omnes se difficultates uictorem agit. Perturbato Curiæ statui, intrepidus se ingerit: consilio & ingenio omnia sibi peruia faciens, ad Regem Frotonem peruenit. Qui hominis industrij uigilantia delectatus: forti eius opera sæpè utitur ad Legationes: ad obeunda maris discrimina. Ille ubiquè uictor, rem ad arbitrium moderatur. Tantumquè Danorum

Regi

Regi inuisceratur: ut & germanam eius, à multis petitam, coniugem acciperet: & Suetiæ Regno per illum Rex potiretur. Frater autem Erici Rollerus, promeruit Regis relictam, cui ille repudium fecerat. At Gotarus Noruagiæ Rex, omnem Erici fortunam fama uolante didicerat. Alebat autem filiam eximiæ pulchritudinis: quam Rex Froto, dimissa, ut diximus in Dania coniuge, iam adulterio fœdata, uxorem postulabat. Erico legationis munus imponitur. Quod ille nō inuitus suscæpit: ut & Regi optimè de se merito obsequeretur: & patriam, tanto iam auctus honore, non inuitus inuiseret. Igitur assumpto in legationis officium fratre, & utriusq; coniuge: quæ indiuisas se comites tanti itineris faciebant: nauigationē ingreditur. Vbi Rex Gotarus aduentasse Ericum cum fratre comperit: Regiasq; pariter adesse fœminas fama nunciauit: exardescens desyderio, temperare sibi non potuit, ut primùm Legationis uim acciperet: sed præueniens dicturū Ericū, Quando inquit, ad nos incolumis Erice redisti, uehementer gaudemus. Vnicæ te filiæ, nihil petentem, lego maritum. Tu mihi uicissim cede Gumuuarā Frotonis germanam. Durum erat Regi, in cuius iam manibus erat, ex aduerso repugnare. Igitur dissimulato Legationis suæ mandato: spondet obsequium. Vxorem tamen de eo quod ageretur facit certiorem: pertentans animum mulieris. Iam inquit arbitrij est tua Regia puella, Regem, aut citerioris fortunæ habere maritum. Gotarus te expetit coniugem. Quid respondes? Quem illa per Deorū Numina impensius obtestari aggressa: ioco ne hęc, an serio meditata proferret? Eo se dicente, serio fuisse locutum. Ergò inquit, extremum mihi ruborem inijcere paras: quam uirginem adamasti, uiduam relicturus. Sæpè rebus fama contraria est. Popularis me de te fefellit opinio. Constanti nupsisse putabam: & nunc uentis lęuiorem experior, quem indubitatæ fidei sperabam non nisi fato disiungendam. Hæc fata, abundè lachrymata est. Grata Erico uxoris fuit indignatio. Cui mox amplexū inijciens, Scire inquit uolebam: quantum mihi in te fidei esset. Mors sola diremptionis nostræ ius habet. Te tamē Gotarus raptui destinat, amorem latrocinio quæsiturus. Quem cùm peregerit, tua gestum simula uoluntate. Nihilominus nuptias dilatura: quousq; ille mihi filiam suam nuptui tradiderit. Qua impetrata: unà ego, ac Gotarus nuptias agemus. Itaq; disparata nobis ad nuptias conuiuia, atq; triclinia, medium parietem cōmunem habentia, pręberi curabo, ne me fortè coram oculis habito, languidiore Regem contemplatione perstringas. Deinde Brocū, cum delecta promptissimorū manu haud procul iubet delitescere, sibi cùm res posceret auxilio futurum.

Daniæ lib. 1. cap. 30.

Ericus ad uxorem.

Gumuuara ad Ericum.

Ericus uxorem instruit

Celebrantur Erici nuptiæ fictæ solertia, mirabilem exitum sortitæ. Caput. xiiij.

NDE accito Rollero fratre, prouocandi Regis gratia, cum nupta, ac supellectile, simulato metu, fugã nauigio petiuit. Regia classis fugientem insequitur: & Rex ipse propius adnauigans, Hæc est inquit Erice fides, quam spoponderas? Sic abis cum coniuge, quam ego à te expetiui? Data publica fide, in litus proximum concedunt. Ibi Ericus exhibito Legationis officio, filiam Regis Frotonis deposcit. Ille reiecit postulationem. Vt inquiẽs sororem merear Frotonis, filiam meam tibi despondeo. Ericus rem supra merita confessus, simulat Regis se uoto pariturum: si tamen Gumuuara in thorum suum consentiat. Illa ut docta erat à marito, simulationem prætendit. Hoc tamen deposcens: ut prior Ericus Regis filiam accipiat, quàm se priuetur coniuge. Rex annuit. Nuptiæ parantur. Hoc autem fugæ umbraculum ideò prętendit Ericus: ut iniuria ab ipso Rege primùm profecta, iusto deinde profugio cum eius filia, uindicaretur. Igitur instructis pro Regia magnificentia conuiuijs, nuptię Erico, atque Aluildæ (id Regiæ puellæ nomen erat) parantur: diuersis iunctis tamen cõmuni pariete cœnaculis, Rex, atque Ericus accumbebant. Regi Gumuuara, Erico Aluilda ex latere fuit. Iam sumptis epulis, Rex nuptijs aucturus iocunditatem, ad Ericum ingreditur. Gumuuara reiecto in dorso assere, qui aulęis undique pendẽtibus uestiebatur: ad Ericum in alio discumbentem cœnaculo, priusquàm Rex introiret, delabitur. Miratus Rex eam Erico assidere, quam in suo reliquit triclinio: audit à circumstantibus, formæ se similitudine falli: esse Gumuuaræ germanam persimilem. Ille oris habitum, & omnem ornatum oculis signans, hæret stupens. Regressus in mansionem suam, uisurus uenit, si ibi sit Gumuuara. Interea relabitur illa, loco priore consistens. Ericus interim Aluildã appellat, Malit ne Regis Frotonis nuptias, quàm suas? Quippe Regium sanguinem nulli aptius, quàm Regi iungendum. Illa se, puellari uerecundia, patris arbitrio nuptias inire respondet: nec aliud uelle, quàm quod parens. Ille, si assentiatur monitis suis, Reginam fore, & omnibus fortunatiorem spondet. Vbi pertinacius institit, puellam flexit. Rex iterum mutans cõuiuij locum, ad Ericum regressus: ante se uidit quam reliquit in alio diuersorio Gumuuaram. Hæret rursum stupens, quid tam simile in duabus fœminis, ut nihil disparitatis possit annotari. In hac ambiguitate rei, uerum ne cerneret: an similitudine falleretur, cõuiuium exit in noctem. Rex Ericum, iuncta filia, mittit in thalamum, nuptias consummare. Ericus puellam honorificè appellans, seorsum cubare iubet. Gumuuaram suam ille amplexus,

Aluilda per Ericum flectitur.

plexus, consopitur.

¶ Ericus insidiatores duos obtruncat: Rollerus auxilio adest. Abducitur Aluilda Regis filia Frotoni, deprędata Gotari aula Regia. Caput. XV.

REX aūt miraculo rei permotus, similiter futurarum expectatione nuptiarū suspensus, noctem ducit insomnē: secū uoluntans, quid miraculi uiderit in duabus fœminis. Subit mentem, id quod erat, diuisum parietem creasse errorem: misitq; qui specularetur. At iam Ericus illum præuenerat: curans, ut ante noctem cōpaginaretur. Misit deinde armatos duos in cubiculum: qui contemplarentur, quid interim de Erico esset, & Gumuuara. Quòd si unà cubantes inuenirent, Ericum iugularent. Illi clam ingressi, Ericum uigilem fallere non poterant. Itaq; expectantes, ut profundiore somno mergeretur: Erico nescientes spacium se colligendi dedere. Ille dilapsus strato, correptis armis, insidiatores inuadit, & obtruncat. Mox Rollerus frater signū dat buccina. Excurrunt expediti Erici milites: Aulam despoliant. Rex hostes aliunde ueritus, in naues decurrerat. Ericus Aluildam, suamquè ducens Gumuuaram, in suas quoq; deproperat: iam omnia comperiens, ut mandauerat, expedita. Igitur raptim præda in naues congesta, ante diem uela pandit. Rex interim delitescens, nec quid ageretur intelligens: lucem censuit expectandam. Orta dies rem aperuit. Iam Ericus mare tenebat. Iubet expediri classem Gotarus: ut latrones insequatur, qui insigni ludificationis genere, & filiam abducerent repugnantem, & Regiam spoliauerint, omni cum ornamentis abducta supellectile. Sed erant inter Proceres, qui meliore consilio, temperare furori, Regem adhortarentur. Non esse rem subitaneam, tantum apparatū potentissimi Danorum Regis, classe tumultuaria adoriri: totis Regni uiribus incumbendum, ut tanta iniuria uindicetur. Interim Ericus prospera usus nauigatione, Frotoni sponsam non inuitam adducit. Regales instruuntur Nuptiæ. Personant atria conuiuijs: Regio luxu cuncta redundant. Erici magnum apud Regem, & in omni loco nomen prædicatur.

Aluilda abducitur.

¶ Gotarus uindictæ auidus, classem instruxit. Tempestate uerò suborta, eo loci detruditur, unde ægrè, atq; cū paucis elabitur. Exercitum nouum cōscribens, atq; cū Erico cōfligens, opprimitur. Cap. XVI.

GOTARVS Noruagiæ Rex, quamuis suorum consilio remoraretur, quiescere non poterat. Tantus erat dolor iniuriæ: tantus feruor amoris irritati: ut omnia etiā extrema perpetienda duceret, quàm hostē impunitū ut sineret. Itaq; nauigationē infelicē ingressus:

in ea loca tẽpestate pressus detrudit, unde expediri sine magno discri-mine non poterat. Dum prestolant prosperos uentos, omnẽ absumpsere commeatũ. Fame igitur presi nautæ, mutua se cæde consumpserunt. Rex ipse cum paucis terram ingressus, magno labore montiũ cacumina permensus, multo uix tempore peruenit ad homines. Ericus uerò, ut semper primus inter Regios erat stipatores & consiliarios: si quid explorandũ cõsilio, si quid exercendũ uiribus: ubi Erico prouincia obuenit, expeditam rem Rex arbitratus est. Danorũ itaq; ductor, felicibus ille auspicijs per omnia pericula uexit incolumes. Vuandalorũ nũciatur eruptio. Erico negociũ datur. ut expeditis quotquot uiderẽt nauibus, rem gereret. Quam ita administrauit: ut hostibus cladẽ, suis uictoriã relinqueret. Interea Gotarus, sumendi de Erico supplicij gratia, uindicandiq; abductæ filiæ iniuriã, exercitũ de integro comparat: Copias cõscribit. Nec segnior illo Rex Danorũ Froto, comparata classe, socero gener occurrit in præliũ: Noruagiam petens. non expectaturus, donec ille in Daniã aduolaret. Vbi uidit Gotarus uires Danorum, suis superiores: fretus soceri nomine, quòd filiam eius, ut diximus, Froto teneret uxorem: pacem per Legatos postulat. Nõ fore sibi rem cum Frotone, sed Erico: qui perfidia multiplici se læsisset. Ericus aderat: & de Regis uoluntate respondet: Impudens uideri negocium: ubi latrocinium ingressus, pacem prior turbauit: priorem pacis facere mentionem. Effectum tamen per Legatos: ut pace, ac fide publica interposita, in colloquium Reges descenderent. Ibi grauis orta inter Gotorum Regem, Ericumq; contentio. Quòd Rex obijceret Erico ingratitudinem. Nam immemor beneficiorum, pessima pro magnis in se meritis rependeret. Ericus contra, Si quid unquàm sibi à Rege beneficij uideretur collatum: id salutaris consilij semper compensasset obsequio. Frotonem uerò Regem, ac se Legatum eius, uiolatos esse. quòd neq; legationem eius ab initio susceperit: inde etiã acceptam reiecerit. Si uolentem puellam ad Regnum prouexerit: nullius se eo nomine culpæ uideri obnoxium. Super omnia uerò: quando ademptam ille uoluit eius cum coniuge uitam: tum se diuina atq; humana perturbantem, nihil illi reliquisse: quo aut Ericus illi obnoxius, aut ille non omni genere scelerum obstrictus maneret. Ex uerborum contentione eó peruentum est, ut Signa canerent: pugnaquè instrueretur.

Gotari maris periculũ

Ericus pro Frotone.

Colloquiũ Gotari & Erici.

Acerbis utrinq; odijs decertatum est. Sed tum Gotarus Normannorum Rex opprimitur: Regnumquè Froto largitur Rollero Erici germano. quòd bonam tum, & aliâs Danorum Regi operam nauasset.

Gotarus cadit.

¶ Rollerus

¶ Rollerus Rex, Regnum in monarchiam reducit, multis locupletatum prouincijs Orientis. Cui rebelles se exhibent Proceres. Caput. xvij.

ROLLERVS ergò Regno potitus Noruagię, id aduauit: reddita in illo Monarchia: quæ iam dudũ per Duces, & Regulos dissipata erat. Subtraxerant enim multi se obedientiæ Regis sui. Sed Rollerus fretus auxilijs & Frotonis Danorum, & Erici Suecorum Regis uiribus: Regnum suum in pristinum decorem reparauit. Insuper Estoniam, Curetiam Orientales prouincias, quæ etiam hodiè extant, parentq; nunc ordini Teutonicorũ in Liuonia: atq; Hallandiã, quæ nunc Daniæ paret: in suã redegit ditionẽ. Magnoq; bello, quod Frotoni tunc erat in Regem Hunorũ, ob repudiatã à Frotone Hunorũ Regis filiam: quã ipsam nunc Rollerus coniugẽ tenebat: magno fuit eidem Danorũ Regi adiumẽto. Bello uictor Froto, uictricem classem reduxit in Daniam: Rollerus redijt in Noruagiam. Sed Noruagiorum Proceres indomita ceruice, assueti libertate, iterum se Regis sui subduxerunt iugo. Nam ut quisq; magnæ Prouinciæ præerat: pro magnitudine uirium animos sumens, Regi suo rebellarunt. Rollerus Rex.

¶ Incredibilis Hasmundi, & Asuici mutuus amor: utq; ille Asuico mortuo, se periculo uitæ dederit, casu mirabili specu, in quem ultrò descenderat, liberatus. Caput. xviij.

IN HOC rerum statu, Alfus quidam Procerum, filiũ habens Hasmundum, Hetmarchiam gubernabat. Biornus autem, cui filius erat Asuicus Vuyck, prouinciam tenebat. Sinus iste maris, regioni nomen dedit. Cumq; Hasmundus iuuenis uenationi indulgeret: ferarum indagines perscrutantem, nox solum oppresit. Comites deuia secuti, suam quisq; uiam ingressi sunt. Hasmundus autem errorem in uastissimas solitudines conuertit. Fames illum primùm in canes qui sequebantur: inde etiam in equũ dentes uertere compulit. Longo circumactus errore, eam contigit Prouinciam, cui Biornus pręerat: filioquè eius Asuico tanta inuisceratus est familiaritate, ut duorũ unus animus haberetur. Eáq; delectatus societate, patriam nõ requirebat. Tantus utrinq; amor incessit: ut cùm unus esset amborũ affectus, quàm sanctè inuicẽ iurauerũt: & uitæ & mortis cõmunem sibi sortẽ fore: nec alterũ alteri superfuturũ. Mors inopina tulit Asuicũ. Hasmũdus sacramẽti memor, uiuus in specũ descẽdit, quo iusserat mortuũ inferri socium. Ingens erat loci capacitas. Sed ea cõditio: ut uolens, nolensq;, in specu manere necesse haberet. Eo tẽpe Froto Daniæ Rex, cũ exercitu Noruagiã petebat: Rollero suppetias laturus: ut bñficiũ in eo suũ tueretur.

Ericus

Ericus Rolleri frater, exercitus magnæ parti præerat. Peruenit is in locum recentis, sed magni tumuli. Thesaurum inesse rati Proceres, scrutari locum constituerunt: si fortè Regionis incolæ, latibula rebus charioribus ibi quæsissent. Sorte quęrunt hominem, qui in sporta submissus, fortunam pertentaret. Demittitur: sed qui intus erat Asmundus, mox adoritur immissum: & illo de sporta perturbato, signum clamore dat socijs extrahendi. Cunq; in lucem uenisset: morufera specie ignotus homo, quem recens etiam sanguis de colluctatione immissi fœdasset: protinus qui extraxere fugierunt. Solus Asmundus ad os inferni specus relinquitur. Reuocat clamore fugientes. Vbi redeunt: docet fortunam suam. Affingit, sepultū Asuicum ab inferis ad se reuersum: primū quæ aderant, equū cum cane peredisse: inde in se morsus cōuertisse. Nisi commutatione eius, quem immiserant, ad superos redijsset: mox inter mortuos remansisse. Ita mirabili uice primū in errore pegrinationis, inde stulta tumulatione piculū mortis, sine exēplo trāsiuisse.

¶ Froto suppetias Rollero adferens, Noruagiæ Proceres magna clade deuincit. Caput. xix.

SED & Rex Noruagiam ingressus, qua uenerat causa, bellū intentabat: in Rollero sese contemptū arbitratus, cui ipse Regni autor fuisset. Vt aūt multitudinis quam bello interebat, monimentum relinqueret oculis Noruagiorum: iussit per singula capita, singulos in aceruum lapides comportari. Noruagij comperto, quid ab hostibus ageretur: & ipsi per ocium saxa congerebant. Cernuntur hodiè tumuli congestorum lapidum. Sed cùm ad prælium uentum esset: tanta utrinq; animorum ui certatum est, ut rara fuerit similis clades in prælio cæsorum. Victor quidèm Froto Danorum Rex fuit: sed tam illi cruēta fuit uictoria, ut ex tribus milibus, quas inuexisse fertur nauibus, solas. lxx. incolumes reduxerit. Credo non tum tanta, ut nunc sunt mole fuisse nauigia. Vtcunq; tum re peracta, uictor in Daniam Froto remeabat.

¶ Duodecim fratres Normannos, Fridleuus, munitione eorum obsessa, prosternit. Caput. xx.

PER quę tempora in eadem Noruagia duodecim fuere germani fratres, uiribus acres, pugnis exerciti: qui socijs per latrocinij licentiam adunatis, ingentis agminis speciem præbuêre: terroremq; R g bus ingerebant. Haldanus Erici Suecorum Regis filius, cùm crebris illorum incursibus terreretur: Fridleuum Frotonis filiū, iam Rusię imminentem, aduersus Normaños fratres inuocabat. Munitionem sibi firmauerūt in altissima rupe: quę flumine de montibus cadente cingeretur, ut inaccessa cæteris uideretur.

Nam illi, ubi opus euenerat, occulto uado transibant. Hoc illis certissimum fugæ præsidium, ubi à socijs deserti, tuta capescere cogerentur. Sed Fridleuus Frotonis filius, uir omnium periculorum casibus probatus, ac interritus: magnis se rebus inuocari adiutorem gauisus, aditum repperit. Nihil opinantes fratres occupauit, & superauit. Primã hanc gloriam suis gentibus ostendit. Nam usq; in eum diem Orientis Russiæ partibus, patris imperio quæsitis præerat.

¶ Hasmundus, filiam Fridleuo uxorem denegat: occisis illius Oratoribus. Qua causa bello prostratus, Rex Danus, filiam non inuitam abducit.

CAPVT XXI.

NORVAGIAM Hasmundus iam tenebat. Incertũ, an is, quem emersisse ab Inferis paulò ante memorauimus. Nam Annales relinquunt in ambiguo. Et quoniam miraculis plena semper fuit Regio: libet augurari, eundem ad sceptra usq; peruenisse. Erat enim Hetmarchiæ Reguli filius. Filiam hic genuit singulari & exquisita specie: accedente prudentia cum pudicitia, cæterisq; dotibus fœmineæ dignitatis. Hanc Fridleuus Daniæ Rex, missis in eam insulam Legatis sponsam deposcebat. Pater Hasmundus, mandata ferentibus respondit. Non esse Frotonis patris eius merita in Noruagiam, ut filius inde sponsam mereretur. Grauissimo bello per illum exhaustam Proceribus Prouinciam: absumptam omnem nobilitatem. Durare memoriã hostilis facti: uenire quandoq; iustã uindictam. Irent, Regi suo renunciarẽt. Inde affinitatis iura deposceret, quo Maiores illius benemerita collocassent. Noruagiæ puellas in patria sua inuẽturas se dignos maritos. Non ignorabat filia Legationis negotium. Suboleuit durũ patris ad Legatos responsum. Ausa patri in faciem resistere, prodijt: Da inquiens ueniam pater, puellari audaciæ. Videris mihi Regno, tuisque omnibus non rectè consulere: qui generum tam potentem aspernaris. Quid enim aliud, nisi tibi odiũ: tuis laborẽ creaueris & periculũ: quando his uiribus est Rex Daniæ: ut cogere posset, quod nunc non impetrat precibus. Ille filiam durius increpitam, abire iussit: puellaria pensa circũuerteret, at sibi Regni curã permitteret. Fridleuus suorũ reditum sine fructu, æquanimiter tulit. Attamen proposito nõ destitit: irritatus potius, quàm auersus prima recusatione. Hasmundus aũt indignatus, acrius respondet. Semel satis uideri, negatam filiam. Iteratam uerò in idipsum Legationem: non aliud se interpretari, quàm belli denunciationem. Quòd si hoc in se foret animo Fridleuus, ut bello minaretur, iustius se præripere bellandi causam. quòd Noruagia in eũ usq; diẽ satis persentiret Daniç uulnera: Illos autem primos expiare crimina patrũ. Correptosq;

Hasmundus Rex, I.

Daniæ lib. 1. cap. 34. c.

Filia ad patrem.

Correptosq; Oratores, atroci morte mulctauit. Fridleuus Daniæ Rex ubi audiuit: iusta indignatione succensus excanduit: contra ius gentium uiolatores Oratores: sese generum contemni, quem ultrò, si saperet Rex Noruagiæ, postularet. Igitur conscriptũ exercitum perarmat. Classem ualidam instruxit: mouitq; properè in Noruagiam. Nec Hasmundus segnior occurrit. Naualis pugna instruitur. Multum utrinq; sanguinis profundit. Diu incertis alis superuolitabat uictoria: sed demum Danis inclinauit. Cæsiq; magna clade Noruagij. pœnas dedere temeritati iuris gentium. Sed neq; Danis incruenta uictoria fuit. Nam fortis quisq; aut in prælio occubuit: aut uulneratus discessit. Qui superfuêre cladi Noruagij, fuga sibi consuluêre. Secutus Rex, puellam non inuitam, optatis nuptijs sibi iunxit: & uictricem classem, coniuge lætus in Patriam reuexit.

¶ Starcuterus pro Helgone, ut filiam Ingelli Danorum Regis uxorem haberet, pugnam inijt, nouem fratres sternens. Helgonis nuptias firmas sine æmulo reddens. Caput. xxij.

Helgo Rex

HELGO deinde sceptris Noruagiæ successit: cuius apud exteros nomen per occasionem Nuptiarũ innotuit. Ea tum Regibus prima bellandi causa fuit. Vt enim quisq; uiribus poterat, nuptias sibi ex sententia non sine armis cõciliabat. Fridleuus Daniæ Rex, geminas cum filijs, totidem filias reliquit. Harum natu maiorem Rex Noruagiæ sibi poscebat uxorẽ: nec eam interposita legatione poscendam putabat: sed ipse sibi nuncius ibat, negocia sua procuraturus ex sententia. Sic enim fortium uirorum tum consuetudo ferebat: ut uiderent, uiderenturq;. Regiam nauem, quæ Daniam petebat, tanto luxu instruxeret, ut picto uelo, rudentibus purpureis, malo etiam inaurato nauigaret. Regemq; Danorum adiens, suus sibi nuncius ad rem perficiendam erat. Ingellus (id erat Regi nomen) placere sibi Regium illius schema ait: cæterum nemini permittendam filiam: nisi qui inito certamine, magnum aliquod fortitudinis specimen præbuisset. Interritus Helgo, nihil tale formidabat. Erat ex Proceribus Regni, qui eandem puellam procaretur: certamenq; offerret Helgoni Normanno. Sed is octo fratrum fretus auxilio, nonus ipse in certamen erat descensurus. Quod cùm Helgo nulla pactionis interuentione discusisset, recusare non posse uidebatur: igitur partim uerecundia recusationis, partim fiducia uirium conditionem acciperet. Puella autem miseratione sortis iniquæ commota, Helgonem seuocat: quòd se tanto inmisceret discrimini seuerius increpat. Consilium tamen adhibet. Esse apud Suetiæ Regem uirum pugilem, Starcuterum inuictũ, olim patri suo militantem

Helgonis procus.

Filiæ Regis consilium.

tem Frotoni: sed nunc fratris Ingelli mores & molliciem, ac uentris cu
ram detestatum, reliquisse illum. Hunc suadet auxilio inuocandum:
non defuturum, si per patris sui Frotonis amorem imploretur. Accę=
pit ille consilium, profectus in Suetiam: ut Starcuterũ conueniat. Cum
què illi amantissimi Regis sui Frotonis nomen, legationi suæ præten=
deret: omnia se pro uoto consecuturum sperabat. Propinquabat aut=
em Bircæ oppido, quo manebat: & præmisit, qui Starcuterum ad filię
Frotonis nuptias inuitaret. Indignatus uir sæuerus, ait. Nisi amantissi
mi mihi olim, cultissimiq́ semper uiri nomen obtenderes: malè mul=
ctatum perderem, quòd me alienæ culinæ sectatorem arbitratus, ad ni
dorem gulæ deuocaueris. Erat enim uir continentissimæ sobrietatis. Starcuteri
Quod cùm Helgoni renunciaretur: ingressus hominem hac uoce salu sobrietas.
tat. Frotonis te filia mittit oratũ: ut iniquæ sorte pugnę pressum, quem
optat maritum, præsidio tuearis. Edoctumq́ quid ageretur, orauit: o=
pem ferret. Ille pręcantem iussit bonam fouere spem: reuertiquè per ui
am qua uenerat: se opportuno in tempore affuturum. Nec fefellit pro
missor. Aderat enim tempore & loco, quæ à pugnaturo didicerat Hel
gone. Interea parantur Helgoni nuptiæ. Regius enim iuuenis, etiam
ante expletam pugnam uotis potitur. Dabant id sanguini eius: dabãt
fiduciæ: certi, nihil moraturum, quo pugna impleretur. Starcuterus
adest. Lacessitus à conuiuantibus, cùm latratus ederent, uerbis compe
scuit. Sed illi conuicijs non pepercerę: senem irridentes, qui iuuenibus
se opponeret. Pugnæ postera lux præstituitur. Starcuterus excubias
etiam promisso adiecit: ut beneficium suũ redderet cumulatius. Nam
foribus nuptialis thalami se obiecit: ne qua uis fieret Helgoni, aut puel
læ. Helgo ante lucem expergefactus, non potuit non esse anxius tanto
imminente periculo. Sed sopor, qui etiam merentibus surrepit, illum
oppressit in lucem usquè. Ingressus cubiculum iam orta luce Starcute
rus: ubi dulci sopore fusum uidit: noua gaudia interrumpere non paſ
sus, quietem permisit. Egressusq́ solus, locum pugnæ petiuit: demora
tus aduersarios. Hybernum frigus erat: quo etiam durandum uentis
corpus obiecit. Nouem fratres secuti, & ipsi montem petunt: incertũ
habentes, quando aduersarij sint affuturi. Mittunt ex suis in uerticem,
qui specularetur uenientes. Missus speculator, uidit ex obliquo consi=
dere Senem. Rogat, quid ibi demoretur? Vbi sint, qui pugnam in eo
die & loco constitutã, obeant? Senex eius rei caussa se adesse affirmat.
Quod ubi accępit, ille renunciat nouem fratribus, præstolari Senem
unum in uertice, qui ad pugnam se diceret exisse obeundam. Alacres
illi consurgunt, in montem tendentes. Et ubi sedenti proximant: per
contemptum rogant. Singulos malit, an omnes una pugna excipere?

Ggg Ille

Ille risum refert. Quoties canes adlatrēt, solere se omnes unà quotquot circumstent abigere. Igitur congressos pariter omnes, paulatim sternit. Aliquot etiam inter pugnandū, quod necesse fuit, uulneribus acceptis: uictor in Regiam, grauiter licet uulneratus, rediit: Helgoni nuptias se conseruasse lætatus.

Starcuterus nouem fratres sternit.

¶ Pro Thorilda Hatheri filia, Haldanus cum Grimmone pugnam iniit. Quo deuicto, uitæ illius parcens, nuptias meretur. Caput.xxiii.

HATHERVS subinde Regulus, celebre nomen in Noruagiæ Primatibus promeruit: Thorildā filiam nuptiis seruabat & excolebat primarii uiri Grimmonis: quem non tam Maiorum suorum stemmata nobilitarant, quàm fortium uirium inuicta potestas efferebat. Huic desponsam Regiā puellam, cùm fama longè, latéque loqueretur (nam Natales impares, auxere rumorem) peruenit ad Haldanū Daniæ Regem, uirū præcipua fortitudine præstantem. Qui totius Nobilitatis dedecus reputabat: si uir plebeius, Regalibus nuptiis honoraretur. Simul & gloriæ suæ studēs: armata propria classe, Noruagiam petit: nuptias cohærentes dissipaturus. Et quanquā in senectutem celebs peruenerit: non minus tamen Reguli promissione, quàm athletæ petulantia concitatus: Duellū offert iactabundo. Inturus aūt pugnam, cunctis agnitionis suæ notas, adulterini oris, illuuie respergens: ut pugnæ locum tetigit, prior ense destringit. Quem ad hostilem sentiens obriguisse aspectum (erat enim uterque Magiæ scitus) humi deiecit: alioque uagina producto, Grimmonem appetens: extremos loricæ nexus, cum occidua clypei parte persecuit. Quod factum Grimmo admiratione prosecutus: Vetulum inquiens acrius dimicantem, non memini. Statimque ferrū exerens, obiectum gladio parmam, penetrabili sectione conuulsit. Cuius immorantē ictui dexteram, Haldanus nihil hæsitans, obuia ferri celeritate corripuit. Ille nihilominus læua gladium stringens, ferientis femur transfegit: mutilati corporis ultionem, exiguo uulnere prosecutus. Victor Haldanus, uicto residuū uitæ pecunia redimendi fecit potestatem. ne imbelli, & manco, miseras animæ reliquias deformiter adimere uideretur. Quo facto, tantum se penè in seruando hoste egit, quantum gesserat in uincendo. Cuius uictoriæ præmium, Totilæ nuptias assecutus: filium ex ea Hasmundū sustulit: à quo Noruagiæ Reges originem duxisse, magni æstimant: ab Haldano solennem generis sui seriem retexentes.

Duellum Haldani, cum Grimmone.

Daniæ lib. 2, cap. 3.

Parcere prostratis.

Noruagiæ Regum origo.

¶ Hasmundi Regis filii, cum Daniæ Regis filiis mari fortiter decertantes, tandem societatem ineunt, in Daniam cum Regiis iuuenibus nauigant, Vbi discordia propter Sygne Danorum

rum

rum Regis filiam, inter eos suborta, tandem arma prouocant. Plures cæsi. Amantium uerò Hagbarti & Sygne, miserrimus uitæ exitus. Caput. xxiiij.

HASMVNDVS inde, patre natus Haldano Danorum Rege, materni sanguinis respectu, Noruagię sceptra promeruit: filiosque genuit Hagbartum, Hamundum, & Heluuicum. Hi cùm iuuentæ tẽpora militaribus triuissent exercitijs, terra marique celebre nomen habuêre. Sed cùm mari imminerent: obuios habuere Danorum Regis filios, centenis nauibus incedentes. Idem Piraticæ studium, utrosque æmulationis inuidia uertit in arma. Itaque nauali prælio pugnauêre. Protractaque in noctem pugna, proximam expectauere: ut renouato certamine, cui inclinaret uictoria, quod nox fecit incertum, cerneretur. Sed ea fuit in utroque exercitu fortuna: ut multitudine cæsorum, ac uulneratorũ utrique territi, colloquiũ in posteram lucem conseruarent. Conueniunt: ut positis odijs, societatem armorũ inirent: communi sorte & lucro, pugnas in reliquũ obituri. Normanni cum Danis in Daniam peruenere: & obuersati in Regia, multam inuicem familiaritatem iniere. Erat autẽ Daniæ Regi filia Sygne nubilis. Ea Hagbarti specie delectata, & inuicem ille puellæ, occultum ignem fouebãt. Sed Regijs iuuenibus interuentu procacium linguarum, graues discordiæ intercessere: quæ etiam ad arma peruenerant. Conflictatũ est cruento prælio. Cecidere fratres Hagbarti. Sed illi recentibus supueniens uiribus, ultionem peregit: filios Danorum Regis opprimens. Et quamuis passam in eum omnes gererent hostiles animos, qui tantam in Regis filijs stragem peregisset: ille tamen amoris sui obliuisci non poterat. Ardebat enim occultus ignis grauior. Inde sæuiens, quòd uoti compotem non haberet, dolos intentauit audacissimus Amor. Nam puellæ uestibus indutus, in Regiam uenit. Amata sua potitur. Sed eos res habuit exitus: ut uterque sęuissima morte deperirent. Ille enim deprensus, cruce suspenditur: illa cum triclinio, sua spontè conflagrauit. Quam rem quia in Suetia digessimus, hic breuiter dissilimus.

Hasmũdus Rex. II.

Tumultus oritur.

Suetiæ lib. 1. cap. 46.

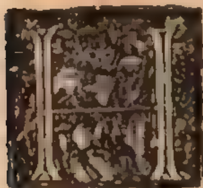
¶ Gunnari tyrannis, in Regnaldum, sua, & suos, filiæque adscriptos. Quam tamen claustris subterraneis clausam eripiens, uxorem duxit. Caput. xxv.

REGNALDVS deinde Noruagiæ sceptris potitur. Hunc graui bello Gunnarus Sueonum Regulus insectabatur: uir crudelitate & sęuitia insignis: qui qualicunque ex causa contractam in Normannos odium, ita exerebat: ut nõ hostiũ more agros uastare, prædam abigere contentus esset: sed acerbiori odio grassatus, solùm sanguinem sitiebat: in cęde plurima plurimum gaudens. Huius

Regnaldus Rex.

ſæuitiam ueritus Rex Noruagiæ Regnaldus: filiam uita chariorẽ, facta & excisa ſpecu abdidit: multos cum illo gladios recondens. ut ſi quando ad illam eſſet penetratum, puellam defenſuri, arma non longè requirerent. Nam honeſtum illi ingens famulitium, Regiam quoquè ſupellectilem, cum theſauris ibi recondidit. Progreſſus in prœliũ, cùm iam benè de filia conſtitutum putaret: ut tyranno quibus poterat uiribus obuiam ſe ferret: homo iam ſenio fractus, facilè opprimit. Infenſus uictor uictæ genti: ut non ſola ſubiectione illam pręmeret, ſed etiam inſigni contumelia afficeret: Canem Noruagijs Regem dedit. Indignitatem gentis inde notatam uolens. quòd digni haberētur, qui non humano imperio, ſed latratibus Canũ terrerentur. Eiuſmodi Regi Proceres addidit: quos inſigni maleficio notabiles peruidiſſet. Sed & gemina illis tributa induxit: ut & Vernalia, & Autumnalia penderent. Audiens uerò theſauros Regni, cum Regia ſupellectile conſepultos: exquirere ſtatuit. Conſcios perquiſiuit. Quos ubi nullos repperit (ita enim puellæ pater curauerat) ipſe cum fidelibus ſcrutabundus inceſsit. Ventum eſt eò loci, in quo murmur incertum inſtrepuit. Propiusquè aure applicata, deprenſa eſt uox humana. Ibi fodi iubēs, deprendit cuniculatos anfractus, penetransquè, familiam omnem puellæ peremit, puellam cum theſauris eduxit. Acceptaquè coniuge, filium ex ea ſuſcępit paternæ crudelitatis non modò imitatorem, ſed etiam ſuperatorem Hildigerum: qui poſt Noruagiam materni generis ditionem tenuit.

Canis Normañis Rex datur.

¶ Gunnarum (proſcripto filio Hildigero) Noruagiæ Regem, Dux Borcarus proſternit: cuius relictam uxorem Drotam ducens, ex ea genuit Haldanum.

CAPVT XXVI.

HILDIGERVS ex Guñaro, Drotaq; matre natus, mox ſæuitiam paternam uſq; ad illius etiam faſtidium imitatur. Gunnarus enim pater, ubi indolem filij ad peſsima quæq; propenſam uidit: & immanitati pronũ: ſæpè, multumq; corripuit. Nec tamen profecit. dominante in eo quod narum erat, nihil potuit diſciplina prodeſſe. Vbi incorrigibilem ſenſit: exilio damnauit. Sed tum quoq; apparuit quod Poëta ſcribit:

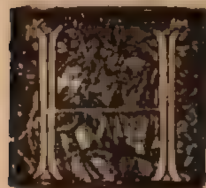
Cœlum, non animum mutat, qui trans mare currit.

Sed Aluerus Suetiæ Rex, ſanguinolentum hominem in pręcio habuit: eumq; tyrannide donauit. Ibi finitimos bello, ac cædibus implicando, omne ætatis penè tempus armis exegit: nihilq; exilij conditione, ex conſueto crudelitatis habitu remittens: animum cum loco mutare, non eſt paſſus. Interim uerò Gunnarus tyrannus, cùm nequè ipſe

Suetiæ lib. 1, cap. 48.

crudelitati

crudelitati modũ daret, à Borcaro eiuſdẽ Prouinciæ uiro potente, armis impetitus, uita conceſsit. Victoriȩ præmiũ, Drota Noruagiæ Regis filia fuit. Quȩ etiam ȩgrè nuptijs aſſenſa non eſt. quòd parentis ultorem iure complexura uideretur. Necꝫ enim lugentis patrem filiȩ, eius interfectori, uoluptuoſus poterat obtemperare conſenſus. Huius Borcari filius Haldanus fuit: cuius iuuentæ initia, ſtoliditatis opinione referta fuêre: ſequens uerò ȩtas, fulgentiſsimis operum inſignibus, illuſtris euaſit: maximiſcꝫ uitæ ornamentis inclaruit. Sed eius uitæ decurſum in Dania ſumus executi. Erat ea tum Regnorum Borealium cõditio: ut laceris pro ſe quiſcꝫ membris, diuerſi regnarent. Sic in Dania, ſic in Noruagia res tum gerebãtur. Mutuis perinde uiribus attriti, minus ſplenduerunt apud exteros ea tempeſtate Reges. Daniæ lib. 2, cap. 8. &, ſeq.

¶ Haſmundum à ſorore Regno pulſum, Haraldus proſtrata ſorore, inermis certans reſtituit, Sic et Olauum, atcꝫ inſignia multa alia peregit. Caput. xxvij.

HASMVNDVS Vuicarorũ prouincia, Noruagiæ parte regnabat. At illũ germana natu quidèm minor, animo tamen auctior, quietum regnare nõ ſinebat. Erat in fœmina uirilis audacia, & militaris animus: quo fratrẽ Regno penè expulit. Haraldus Haldani, quem diximus filius, tum Daniȩ regnabat. Illũ Haſmundus in fœmineam audaciã belli ſocium, aut potius defenſorem inuocabat. Non ſegnis ille aderat. Sed ut muliebrem ſe audacia flocci pendere monſtraret: inermis in prælĩũ proceſsit: lacerna indutus purpurea, mitram auro uariatã geſtabat pro galea. Prælium nõ ſegne initur. Cȩdunt, caduntcꝫ uiciſsim plurimi. Qui pro fœmina ſtabant, mirati hoſtium ducem inermem depugnare: ſuicꝫ contemptũ interpretati, acrius inuecti ſunt in eum. Mille telis petitus, nõ læditur. Profuit illi uis Magica, qua plurimũ niteretur: ut inuulnerabilis permaneret. Haraldus corpore integer, hoſtes aut bello conſumpſit: aut fugã corripere cõegit. Sicꝫ Regnũ Haſmundo, proſtrata ſorore reſtituit. A quo oblatis ſibi uictoriæ prȩmijs: ſolam gloriæ mercedem ſufficere dixit: tantumcꝫ ſe in repudiandis muneribus geſsit, quantum egerat in promerendis. Quo facto, non minorem omnibus continentiȩ ſuȩ, quàm fortitudinis admirationẽ incuſsit: claritatem ſe, non pecuniã ex uictoria percepturum teſtatus. Non eſt in ea gente inſolitum à uetuſta memoria: fœminas præclaris operibus, & militaribus operis inclareſcere. Vt minus miremur uel Camillã in Italia, uel Penteſileam in Troiano bello, uel Orithiam, cæteraſcꝫ præclaras fœminas. quarũ in Suetia fecimus mentionem. Nam per hanc quam ſcribimus ætatem, poſt natum CHRISTVM, per annos circiter. CC. aut ſupra: cùm in

Haſmũdus Regulus.

Haraldi uirtutes bellicæ.

Haraldus inuulnerabilis.

Daniȩ lib. 2, cap. 10. &.

Suetiȩ lib. 1. ca. 7. & ſeq. Daniæ item lib. 2. cap. 11. Infra. 4. ca. 32.

 Noruagia

Noruagia Rex Omundus rerum potiretur, Sticla & Rusla uirgines, armis innutritæ, cum Trondo fratre assiduum bellum egere. Haraldus autem Daniæ Rex, indignè tulit, tantũ posse fœminas in uiros: spontè sua nauigabat in Noruagiam, opẽ laturus in fœminas. ut detergeret sexus contumeliam: quòd aduersus militares uiros, fœminæ insolescerent. Insecutus classe puellas, cùm eas inuicem distraxisset: aggressus alteram post alterã, & expugnauit, & oppressit. Testatur nomen, quod portubus diu remansit, ab euentu uictoriæ, cùm ex deuictis puellis uocabulum sortirentur. Olauus tanto eius beneficio non ingratus: daturum se offerebat, si quid in Regno suo esset, quod illius animũ afficeret. Haraldus gloriã, uirtutis pręmiũ satis sibi fore duxit: nec aliud de manu eius munus agnoscere uoluit. Hic est ille, qui ut in Dania testati sumus, primus enauigans, littora Galliarũ explorabat: usque ad Rheni fluenta procurrens. Vbboni frisio homini se obiecit: qui latera Iutiæ populatus, crebra strage insolescebat. Sed cùm armis inuulnerabilem sensisset: milites ad eum capiendum immisit: prostratumque, uinciri iussit compedibus. Delectatus autem uiri inuicta uirtute: intantum sibi hominem conciliauit, ut germanam illi suam coniugem daret. Huius fretus & audacia, & belli gerendi peritia, Vuandaliam sæpè petiuit: & cæde, uastitateque impleuit. Sed quod in hac commemoratione præcipuum est: Hoc uiro monstrante, littora Saxoniæ legebat: & ad Rheni fluenta grassabundus peruenit. Nam Vuandalorum Ducibus Duc, & Dal in commilitium susceptis, ductore Vbbone Aquitaniam usque descendit: eamque cedibus & rapina fœdauit. Inde conuersus in Britañiam, Humbroto Rege prostrato: promptissimos quosque ex iuuentute sibi asciuit: quorum præcipuus Orni cognomento Britannicus habebatur. Harum rerum fama, athletas è uarijs partibus orbis accersitos, in merceñarium manum redegit. Quorum frequentia auctus: adeò Regnorum omnium motus, nominis sui terrore compleuit: ut eorũ Rectoribus mutuum conferendæ manus ausum excuteret. Sed nec quisquam maris dominationem absque eius nutu usurpare præsumpsit. Quippè quondam in Danorum Repub. dimidium terrę, & Pelagi Imperium fuit. Hęc, cùm Noruagiam describimus: in Daniam libenter reuersi, cõmemoranda putauimus. Quòd hac tẽpestate, primus Rex ille fuit, qui Galliæ littora sit ausus infestare: Signaque transferre in Britanniam. Sed nos Galliarũ commemoratione contenti simus: quòd ibi Normanni nomen suũ in littore fixerunt, Normandiã usque hodiè de suo nomine maritimã uocitãtes.

Loco supra signato.

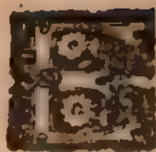
Vbbonem generum facit.

Haraldus primus Galliæ littora infestauit.

Normãdia maritima.

¶ Danos ante Romanos, Britanniam, & Hyberniam depopulatos esse, per occasionem probat. Caput. xxviij.

ET VT

T V T Italorum iactabunda semper gloriatio retundatur: operæprecium iudicaui, hac in parte commemorare: quomodo ante Romanos Duces, à Danis Britañia sit appetita. Omitto quę in literas non relata, indubitata fide tenemus. cùm toties maria omnia circumuecti Dani, insulas popularentur: Britanniam opulentam non præteriêre intactam. Hoc solùm dico, quod Annales testantur. Ante natum Christum multis seculis, Froto Rex Daniæ, Britanniam populatur: & onustũ iam præda exercitum reducens, cùm audisset insulæ habitatores ad arma conclamasse: secꝙ ingenti agmine infestos consectari: iubet prædam abijcere. ne onusti, ab expeditis superentur: Vtcꝙ ipsi Britones potius iam suas prædas resumentes, à Danis opprimantur. Eocꝙ consilio uictor factus, insulam opibus suis spoliauit: Lundoniam occupauit: Dalmanum Præfectum eius cœpit: locupletatum reduxit exercitum. Inde post aliquot secula Fridleuus Daniæ Rex, post uastatam Hyberniam, oppidumcꝙ eius Duflinam euersum: Britanniam populatur. Et ante illum Ambletus Iutiæ Præfectus: cùm apud eundem Britanniæ Regem exularet, in quas uoluit conditiones perpulit. Froto deinde longæuus Rex, per cuius tempora in terris natus est Christus Dominus, Britanniam expugnauit. Circa quæ tempora primus ex Romanis Caius Cæsar, ante occupatam Monarchiam, Britanniam inglorius attigit. Claudius in Prouinciam deinde redegit. Seuerus edomuit rebellantem: & alij deinde Imperatores: quorum opportuno tempore mentionem ingeremus. Hoc modo attigisse contenti: quòd Dani in Borealibus Regnis inclaruerunt, prius quàm Romani in sua ditione conualescerent. Haraldus autem, cuius nunc tempora contigimus: primus inter eos, qui in literas missi sunt, Galliarum littora contigit. Quod nostro interim sat erit nunc iudicio. Quòd si ab initio literis floruisset hæc Regio: quàm magnifica legeremus militaris operæ gesta in hac gente. Sed hæc interim sufficiant.

Danię lib. 1. cap. 11.

Danię lib. 1. cap. 27. b.

Christus sub Frotone natus.

¶ Olo latrones Hetmarchiæ obtruncat. Duello duodecim sternit, eo Olaui filiam meritus uxorem.

CAPVT XXIX.

L O Noruagiæ imperabat ea tempestate, memorati Haraldi sorore editus. Tertium ætatis agebat lustrum, cùm audiret insigni latrocinio, publicas in Hetmarchia obsideri uias, patre per seniũ negligentius agente, adolescens senem aggreditur. Audis pater inq̃t, quæ mala quotidiè deferũt nobis ex Hetmarchia? Incolumi Rege ista fieri, perquàm indignũ cẽseo. Arma deposco, tantis malis occursurus. Pater illi ex sententia promittit eligere iumenta,

Olo Rex.

Danię lib. 2. cap. 12. a.

comites, & quę uelit arma. Delectu habito, iuuenis proficiscitur: canibus scrutatus per indaginē latronū mansionem. Multa obstitere gradienti: densa inprimis syluarum uolumina: amnes uorticosi: paludes penè intransibiles. Nix & pruina indicia fecere gradientiū ante se latronum. Nihil imperuiū uirtuti. Aggeres congesti, amnes profundi, portarum repagula, cuncta cessere forti. Inuentosq́ latrones, cruenta cæde mactauit. Hæc prima indolis ingenuæ fuere argumenta. Inde auunculum uisurus Haraldum, contendit in Daniam. Priusquàm tamen perueniret: alterū egregiæ uirtutis specimen ostendit. Olauus erat Vuermorū Regulus: quem obnegatā coniugio filiam, pugil insignis uirtutis, & probatæ industriæ, qui fratre nihil inferiore niteretur, in Duellum prouocabat. Mœsta domus, non inuenit quid ageret: Viribus propulsare non erat facilè, multis milibus dominantes. Recusare Duellum, probro proximum habebatur: Subire sortem iniquam, perniciosum. Sic affectę domui Olo incognitus interuenit, sciscitatus ex Reguli filio, quid causæ esset, tanto domū esse oppletam luctu? Ille refert quid infelicitatis accidisset ex nominatissimis pugilibus, quibus tradēda filia, nisi quid auxilij proueniret, uideretur. Absit inquit ille dedecus, ut nobilis puella, plebeio seruiat marito. Benè sperare iubeo. Erat Oloni perquàm terrificus oculorū fulgor, quē facilè humanus intuitus nō sustineret. Hoc sciēs, caput obnubit. ne cui terrorem ingereret, néue à quouis nosceretur. Nox ingruit, & ad euincēdas tenebras, lucem de more mutuantur ab igne in candelam translato. Regia puella, ut erat singulari humanitate prædita, aduenis sedulum impendit ministerium. Hospitis autem Olonis perpendens inuolutā faciem, curiosus, ex more fœmineo scrutatur, quid tegeret? Fulgorē autem oculorū non sustinēs, uelut ictu percussa decidit. Id cùm iterum, ac tertio experiundi gratia comperisset, Puellę pater, quidnam pateretur rogat, ut corā hospite trepidaret. Illa secretius parenti refert in aurem. Ni me fallat pater existimatio, iuuenis ille generosum trahit sanguinem, magna gēte undecunq; natus. Nam oculorū eius fulgorem ferre non potui. Dignus me coniuge, si non improba pugilū uota nobis obsisterent. Rogatur ab omnibus Olo, uelamē fronu prætensum retrahat, & se uisendū, si amicus accesserit, cunctis prębeat. Non obstitit precantibus, mox disiecto uelamine, frontis decorē prodit. Erat autem flaua cæsarie, & facie honora. Continuo lętior cōuiuij consessus. Ne tamē quenquā oculorū fulgor terreret, deiectis in terram luminibus, rarius suspexit. In medijs iam tū feruescentis cœnæ gaudijs, aderant pugiles, aut puellam, aut athletā sibi dari postulantes. Duxêre autē denos secū suæ sortis iuuenes. Nihil moratus Olo, se pugnæ offert: lege

Olonis aspectus.

lege data: ne quis à tergo pugnantem adoriretur: sed ingenuè occurrerent à fronte. Illi promittunt. Venitur ad metatum pugnæ campũ: unus duodenis opponitur. Nec magnus erat Olonis labor, uictos prosternere. quippe qui igne oculorũ terreret obuios. Stratis itaq; aduersantibus, lętus pater, Oloni (cuius interim genus didicerat) filiã uictoriæ præmium tradit. Nec minus ille gratus accæpit: summa charitate complexus puellam: quæ filium illi peperit Omundum.

Thoronem Regulum Olo cum suis obtruncat. Britannos subigit: ubiq; uictor. Caput. xxx.

NECDVM tñ animo profectionẽ in Daniã, uisendi auunculi gratia posuit: sed iterũ auersus itinere, differre uotũ cõactus est. Audierat oppugnari patriam à Thorone Regulo: qui accitis in coniurationẽ Proceribus, bellũ Noruagię inferebat. Cogitauit Olo præuenire dolis hostẽ. Dissimulato habitu, senilem in morem sese cõposuit. Aliquot ex satellicio iuuenes, fœminea ueste texit: et Thoronis domũ expetens, manere ibi nocte, quæ instabat, disposuit. Multũ uerò hospitalitatis in ea gente usq; in hũc diẽ excolitͬ. Igitur ignota facie hospes cũ comitatu excipitͬ. Et ubi epulis exempta fames, unde ueniat rogatur: Ille longinqui se Regis militia diu tentũ asseuerat: nunc uerò odio Regalis filij extrusus, alio in loco se militiæ cõstringere cogatur: paratus ubicunq; militare. Cunq; deiectis semper in terrã oculis hæreret: per iocũ à militibus Rex salutatͬ: genua curuant, dextras porrigũt: obseqa per ironiã repromittũt. Quibus ille quod ioco fecerant, ratum habere iussis: signũ dat suis, ferrũ exerant. Id eñ prouidit: quo minus terrori essent: ut baculis ferrũ cluderent. Ebriam iam sub noctem, aulã fortes inuadunt, Regem obtruncant, & quotquot se armis tueri parabant. Nam erant, qui iocũ uerterunt in ueram fidẽ, ubi se uictos uiderunt. Itaq; hoste extincto: patriæ, patriq; pacem reportauit. Erat inter morientes, qui uaticinaretur futurum: ut quomodo ille penatibus in suis Thoronem opprimeret: ita ipse quoq; à domesticis suis interiret. Quod exitus mox perdocuit. Sed tum filio maris arbitrum permittebat, septuaginta nauibus perarmatis. Tanta classe mari Britañico Olo imminebat. Quam non territurus prouinciam, in quam copias suas exposuisset? Quos adierat maritimos, in suum nomen iurare coëgit: splendidam ubiquè prædam agens, commilitones quoquè auxit magna rerum gestarum fama: Quicquid erat in militia præcipuum, Olonis agmini mox accessit. Inter alios uerò Starcuterus Oloni militauit, uir admirabilis: cuius & supra plærisquè locis, in Dania lib. 2. cap. 12. c. & 13. b. & in Suetia mentionem fecimus, facturi sumus ex commodo. Nam is OLONI fatum peperit ad extremum senectæ suæ,

Thoronis casus.

Suetiæ lib. 2. cap. 21. & serámq; seq.

ſeramq; uitã. Cuius rei ipſe, dolore quoq; iniqui facinoris deperijt.

¶ Haraldum Olo adit auunculum. Ringonis Suetiæ Regis uictoria, Daniæ præficitur Olo: at tyrannide ſua gladio Starcuteri perimitur. Caput. xxxi.

IAM multiplici auctus uictoria, cùm terra mariq; præclara multa peregiſſet Olo: in Daniam ad auunculum conceſsit: uiſurus & Regni ſtatum, & mores regionis. Haraldus iam ſeneſcẽs, ſpectatæ uirtutis iuuenem, artiſsimè complexus honorabat. Aliquandiu autem ſecum amiciſsimè habitum, mittit ad Ringonem Suetiæ Regem: ut eius quoq; regionis morem uideret: habiturus ibi exercendæ uirtutis materiam: quam apud uetulum Regem non inueniret. Vigebat adhuc amor: durabat familiaritas Regum. quippe qui occultis de rebus ad ſe nuncios ſecretò ſemper habuere. Sed incidit difficile tempus. Dũ apud Ringonem Suetiæ Regem Olo maneret (nam Haraldo & Ringoni pridem amiciſsimis, primũ diſcordia, inde inuidia inceſsit & odiũ) ferunt malignos interpretes ſeuiſſe odia altrinſecus. Sunt tamen, qui arbitrentur: Haraldũ Regem bellicoſiſsimum, qui omnem ætatẽ in armis tricuiſſet: quæſiſſe exitũ uitæ per arma: magisq; inſtituiſſe hoc bellũ, exercendæ iuuentutis gratia, quàm ulla alia de cauſa. Adſtipulatur huic credulitati, tarditas apparatus. Septem enim annis continuis bellũ apparabãt. Vndiq; uires contraxere: arma parauêre: naues cum bellicis inſtrumentis communiêre. Non facilè alia in gente ſimilem aut multitudine pugnantiũ, aut uarietate auxiliorum, aut diuturnitate inſtructionum pugnã legens reperies. Sed omnia nunc breuius à nobis attingentur, quòd in Dania ac Suetia res ſint commemoratę. Hoc ſolum nobis reliquum eſt propoſito: oſtendere, Noruagios tunc cũ Olone ſuo in partibus fuiſſe Suecorum. Victrix ea pars fuit. Vnde factum eſt: ut Ringo Suetiæ Rex, magno illo uictor prælio: Olonem, cuius ſingularem operam ſit expertus, Scania donauerit. cùm illum Suetiæ Regno in reliquum ſeruire conſtituiſſet. Nec tamen diu paſsi ſunt Dani, impoſitam ſibi à uictore dominari puellam. Nam Proceres adito Olone, deprecati ſunt: ut quibuſcunquè conditionibus abactam ceruicibus eorum fœminam, faceret conquieſcere: ipſeq; Regnum ſubiret. Fecit Olo quod uoluêre. Sed talem ſe in Regno gerebat: ut facilè facti ſui Danos pœniteret. Cruentum exercebat imperium: & tyrannidem magis, quàm iuſtum præferebat dominatũ. Paciſcũtur cum Starcutero inuictiſsimo pugile: ut Regẽ, qui in tyrannũ degeneraſſet, tolleret è medio. Ille ut erat mõſtrorũ euictor & domitor: ſuę arbitratus ineſſe uirtutis, hominũ generi ſalutẽ inferre: nõ dubitauit, accepto precio operã polliceri.

Belli cauſa.

& ſupra c. prox, b.

Hetham.

Balneis

Balneis Rex utebatur, cùm illum Starcuterus adiret, parricidiũ meditatus. Suspiciens Rex, terruit uenientẽ. Ad fulgorem luminum eius, etiã fortissimus Starcuterus subsistere nõ potuit: sed auersus abibat. Rex arbitratus magni esse rem momẽti, quã afferret uir fortissimus: Flexo in terrã lumine, Starcuterũ reuocabat. Ille redibat, gladio confodiens Regem ueste nudatũ. Hic exitus Olonis. Sed cõtinua parricidam pœnitudo apprendit: quæ ad uitæ illius exitum durabat. Olonis mors.

¶ Ringonem Omundus bello secundo deuictum, placat, ut filiam eius uxorem mereatur. Caput. xxxij.

OMVNDVS Olonis filius, cùm Daniam iam hæredibus uacuam post patrem Olonem teneret: Noruagiam iam Rege uacantem, occupauêre Duces, aut Reguli. In cuius non cõtemnenda parte Ringo quidam regnare cœpit. Huius filiam dum coniugio posceret Omundus, nõ impetrauit. Responso illi dato: Non solere Noruagios dare filias, nisi fortissimis uiris: & qui se rebus magnis dignos, generosis nuptijs cõprobassent. Indignatus Omundus, ab impari nobilitate, se contemptũ: simul animo uolutans, quæ illi irrogaretur iniuria, ab illo, cui merito præesset (nam auito genere Noruagię Regnũ sibi deberi) parat ulcisci iniuriã. Armat classem: ducit in Noruagiam. Aberat Ringo, impugnãs aliena, ignarus, quòd interim sua lacerentur. Facilè indefensam prouinciam Omundus uastabat. Sed non diu aberat Ringo, dũ quæ gererentur intellexit. Partem copiarum quas habebat Ringo, inmittit hosti, reliquam in insidijs collocauit. Omundus forti se patre genitũ astruens, non maiores immisit ex aduerso uenientibus. nõ suę uirtutis esse conjectans, si maioribus copijs, minores superasset. Confligitur utrinq; fortiter. Sed tum Dani cessere. Nec profuit, noua submittere auxilia. Semel enim dorsa uertentes, frustrà in pugnam conciueris. Nec uera uirtus, cùm semel excidit, reponi curat deterioribus, ait Flaccus. Omundus tamen tũ uictus cessit, uires reparans, ut grauior hosti occurrat. Dani, ut primam offensam, dexteriore pugna redimerent, alacriores & ipsi redibant. Pertinacibus utrinquè odijs pugnatur. Certant, certi non cedere. Cadunt utrinq; plurimi. Nam fuga morte uisa grauior. Is uerò tum erat exitus, ut Dani Regi suo operam nauantes, superarent, uicti Normañi manus dant, Ringone iam letaliter uulnerato. Accæpto enim uulnere, suos dato signo reuocat à prælio. Omundum rogat propius assistere, & ultimum ducens spiritũ, uix ista uoce tremula promit. Satis cõspecta uirtus tua, iam dudum promeruit, te mihi esse generum. Quemq; ultro poscere debui, demens ad arma uocaui. Eo nunc uentũ est, ut improbitatis pœnas luens, quem antea

Omundus Rex.

Cedunt Dani.

Cadit Ringo.

deprecantem

deprecantem contempsi, nunc etiam rogem generum fieri dignari. Vnicum hoc mortis solatium habiturus: si fortem ac potentem maritũ, filiæ reliquero. Hæc moriens uix effregit: nec responsum expectauit, festinans è uita. Omundus alteram ex Ringonis filiabus ipse ducit: alteram Hotmundo, cuius in eo bello operam fortem expertus est, permisit: utriquè, Danorum, & Noruagiæ Regno imperitans.

Omundus Rex.

¶ Rusla bellatrix, tandem à fratre Trondo bello sternitur. Omundus Rex binos Duello uindices Ruslæ superat. Caput.xxxiij.

RVSLA uirgo, cum Trondo fratre, per eam tempestatem Noruagiç incubuit. Nam ut erat Regnum in membra lacerum, partem sibi Ducum quisq; ac Procerum, regendam desumpsit. Hic puella de rerum summa cum Omundo conflictabat. Primum autem ad reliquos Regulos arma conuertit: & superior facta, Non tulit Omundum patriæ suæ imperare: nec in sua Noruagia uel ullam tenere Prouinciam. Nam assidua incursione uexabat Pręfectos eius. Misit Rex ualidam suorum manũ, ad reprimendam insolescentem fœminam. Nec enim dignabatur Rex ipse, in fœminam ducere. Quotquot autem missæ sunt copiæ, à uictrice puella repelluntur. Hallandiam adhuc Regi parentem, Rusla cum exercitu inuadit. Ibi conglobati Danorum Proceres, uastanti se obijciunt: prælioq; commisso fugant: solis.xxx. nauibus ad fugam relictis. Nam cætera classe potitus est hostis. Regressa in Noruagiam: à fratre Trondo excipitur: iam laceris uiribus, facilis opprimi uisa. Sed illa præstans animis, fratrem ut sæpè antea uincit: compellitq; in fugam. Omundus Rex, insolescentis fœminæ iniuriam diutius ferre non passus: præmittit classem, quæ primoribus terrę Regem conciliarent: fœminamq; facerent odiosam. Qua uia, cùm undiq; etiam à suis exigeretur: omnes uires in classem contulit. Congressaq; Danorum ductoribus, uincitur: atq; paucis nauibus ad fugam retentis, notas petit regiones. At frater, iam etiam ille Danorum Regi incretus, sanguinis uinculum penitus in se aboleri passus: Germanam undiq; exactam, iam uiribus carentem, admoto agmine oppresit. Fortissimi Virginis milites, Therias cum Biorno, ubi audiunt occubuisse dominam: pertæsum & illos est uitæ. Danorum Regi Duellum offerunt. præsertim: quòd se iureiurando constrictos meminissent, uindices fore occisę dominæ. Probrosum uisum est Regi, recusare oblatum duellum. Restitêre diu Proceres. At uicit Regis propositũ. Congressus ergò duobus: alterum occidit: alterum uita, & Præfectura gentis donauit.

Ruslæ insolentia.

Cadit Rusla.

Omundi duellum.

¶ Scriptorum

ℂ Scriptorum penuria, multa conqueritur Autor intermissa, quæ minus extent. Caput.xxxiiij.

VM uerò iam per aliquot annos nihil magni gereretur: ueriusq; coniectãtibus ea subit ratio: quod nulli adhuc Rerum Scriptores extarent, qui tempora insignirent: multorum Regum facinora in utroq; Regno latuerunt. Per quę tempora (quod in Dania ostendimus) Longobardi egressi Scania: primùm in Rugia, deinde in Pannonijs consederũt. Nouissimè transierunt in Italiam. Ibiq; prouinciam & Regnum de suo nomine fundauerunt: nomine ipso usq; in hanc diem permanẽte. Per quæ etiam tempora, Dani, & Noruagij, iunctis uiribus, mare infestũ habuêre. Quid autem rerum peregerint, in fastos & literas relàtum, non legimus. Nisi, quia coniectura assequimur: gentem rapinis & bello assuetam, non quieuisse: præsertim postquàm gustata dulcedine prædæ, iam Aquitaniam in Galliarum littore, & Britanniã fortunatissimam insulam compertas habuere. Sigibertus autem Gallorum historicus, tradit Theodoricum Francorũ Regem, qui Clodoueo patri (quem alij dixere Lotharium) in Regno successerat, circa Annum Christi. 500. cùm in Italia Theodoricus Ostrogotorum Rex, quem de Verona cognominant, dominaretur: conflictasse in Galliarũ littore Cochilaco Danorum Regi, Galliarum maritima infestanti. Quod quia Danorum Scriptor non attigit: multa in medio secula transiliens: coniectura est, multa præclara in his nationibus facinora perpetuo silentio esse sepulta. Nec nobis effingere permissum quę nõ legimus. Non ea leuitas scribentium Historias, & Annales retexentium.

Lib.3. & initio quarti cap.1.

Dietrich von Bern.

Autoris excusatio.

ℂ Gotrici Danorum Regis præcipua omnium liberalitas exponitur. Caput.xxxv.

OTO Rex Noruagiam tenebat ea tempestate, qua Godfridus, quem alij Gotricum dixere, Daniæ regnabat. Attigerat autẽ ille annos Caroli Magni iam ad Imperium perducti, hoc est, Annum Christi. 800. Magna in medio trecentorum annorum transitio: qua nulla iam in annalibus Noruagiæ memoria est. Goto autem Noruagiorum Rex & alijs quidèm uirtutibus præstans, & liberalitate insignis habebatur. Nam Tylensiũ Ducibus iam se pridem bello lacessentibus, & nunc redeuntibus in gratiam: dona dedit, armillas auro fulgẽtes. Cuius doni magnificẽtiam, cùm ex aulicis quidam extulisset: non fore alium Regem liberalitate præstantiorem, iactabat. Cui alius quidã ex donatis: Magnifica quidèm Regis tui munificentia nobis etiam predicanda est, quæ iure optimo ab omnibus prædicetur. Quòd autem nullum liberalitate ma-

Goto Rex. Anno Christi. 800.

Goto Rex.

Hhh iorem

sorem putasti, iniurium est Danorũ Regi Gotrico: quem hac uirtute omnibus eminentiorẽ inuenies. Et quomodo inquit ille, fieri potest: ut sit in illo, quàm in nostro Rege maior liberalitas? Esse ait ille, rebus comprobabo. Itaq; pignore deposito, certamen ineunt: ut tollat qui re ipsa cõprobat: cuius sit Regis maior munificentia. Profectus in Daniam Tylensis, Regem offendit inter milites donatiua partientem: astatq; ignotus ipse inter notos militũ uultus. Suspiciẽs Rex, quod illi nomen sit, rogat. Ille insigni proceritate decorus, & uirilis ac comis, Vulpeculam sodici respondit. Ergò inquit Rex, ad prædam insidiaturus aduenisti? Detractisq; manu armillis, illi proiecit: dono sibi concilians alienigenam, cuius & uultus, & uerbi promptitudo placebat. Ille doni magnificentiam efferens, brachium armilla prçditum sublimius præferebat: manum aliam ut poterat recondens. Rogatus à Rege: Quid sinistram absconderet? Respondit. Illã uerecundari: nec audere in publicum prodire. cùm ornata sorore, illa maneret inhonora. Rex dicentis libertate delectatus, Ergo inquit, ornetur & illa: aliasq; illi proiecit armillas. Tunc ille. Vt noueris optime Rex, non hoc me solum inmerentẽ munere decorari: depositũ est à me pignus in Noruagia: ut re ipsa comprobẽ: liberalitate tua, cunctos te Reges superare: & hoc me nunc ornatum per te pignore denuncio. Vicisti tu cunctos uirtute: ego quoquè per te uici competitorem. Exhilaratus Rex: quòd rerum omniũ ignarus, tantum muneris in ignotũ contulisset, unde apud exteros nomen eius cum laude incresceret. Reuersus ille in Noruagiam, depositum à concertante pignus reposcit: & accipit: re ipsa declarans, quantum eius rei certamine promeruisset.

¶ Siuuardi pro Noruegia quinquennis expeditio narratur. Caput. xxxvi.

Siuuardus Rex.

SIVVARDVS quidam Noruagiensium Dux, per ea tempora tantum commendatus est Gotrico Danorum Regi: ut filiam eius coniugem mereretur. Inde nominis sui filium sustulit cognomento Ringonem: qui succedentibus sibi prosperè rebus, ad Regnũ postea Daniç auito iure peruenit. Sed competitorem habuit aliũ ex eodem auo nepotem, suum quoq; consobrinum, secum etiam nomine participantem: qui cùm Iutiam teneret: hic Scaniã, Sialandiamq; regebat. Sed Siuuardus æmulũ Regni tum submouêre curabat. quippe qui eodẽ iure, uno sanguinis gradu, de rerum summa certaret. Magis aũt se exteris, quibus contemptui, lacerũ & dimidiũ erat Regnũ, opposuit. Cunq; diu foris arma toto ferè quinqueñio, pro tuitione & honore Regni, ac patriç exerceret: suo penè Regno destitutus est. Sed hçc in Dania prosequentibus, permittitur

Daniç lib. 4. cap. 5.

titur hoc loco transilire: non nisi Noruagicis nunc rebus in mentionem uenientibus.

¶ Regnerus, Landgerthæ suppetias in Fro tulit. Vxorem ducit: at repudiatam, mire dolet. Maritum alterum desidem, illa gladio obtruncat: sola suis imperans. Caput. xxxvij.

REGNERVS quoque huius filius, natus & ipse Noruagico sanguine: cùm Daniæ Regnũ prostrato in agmine parente teneret: audiretque Suetiæ Regem Fro, Noruagiæ uiolentum incumbere. quippe, qui occiso auo eius Siuuardo, Regias fœminas in cõtumeliam prostituens, publicè illis abuteretur: utriusque rei se spondebat ultorem. Venienti cum classe Regnero, multæ uirgines ac fœminæ, aut metuẽtes, aut iam passæ stuprũ, uirili habitu sese in armis futuras uindices obtulêre. Quarum alacritate Rex delectatus, pugnam lætus inibat. Fortiterque dimicatũ est, tàm uiris, quàm fœminis: quas specialiter fortes faciebat dolor contemptę, uel obsessæ pudicitiæ. Inter alias autem Landgertha eminebat: humeroque inuolitans, capillus fœminam esse, prodebat. Quæ cùm prima inter acies emineret: Regis in se facilè conuertit aspectũ. Iamque multo sudore, ac sanguine parta uictoria: uni se fœminę accæptum ferre Rex dictitabat: deque nomine, ac patria eius multa rogitans, ubi comperit innuptã uirginem: interposito solenni nuncio, de Nuptijs iussit interpellari. Illa uerbo assensa (quippe Regem recusare maritum, dictu horrendum uidebatur) aliud tamen cogitabat. Nã perpetuæ uirginitatis proposito, nulli se uiro polluendam permittere proponebat. At Rex iuuenis, quem in Venerem sollicitabat, conspecta in armis puellæ uirtus: exquisitio mansionis eius habitando: adnauigans, non sine graui periculo potitus est uoto: & ex ea prolem suscępit. Sed deinde potitus Regio sanguine ad coniugium, Suenonũ ex genere, primùm desyderatissimæ coniugi, nihil tale merenti, repudiũ indixit. Illa nihil mota: castitatem quam uirgo conceperat, iã uidua pertinacius seruare constituit: At nõ perstitit. Quippe à uiro forti nuptias expetente, non contẽnendæ quoque nobilitatis, coniunx adsciscitur. Nam Prouinciæ Noruagiorum imperabat. Traducta, militiæ studiũ non intermisit. Nã cùm Regnerus Daniæ Rex, prior maritus, ab ęmulo Regni Haraldo, bello peteretur, quem Iutij, Scanijque sibi Regem delegerãt, auxilia sibi de Noruagia asciuit. Aderat Landgertha cum marito, ac filio, repudiatoremque suũ, inmemor iniurię, forti auxilio defendit. Nam inita pugna, ubi terga dare Dani cœperant, circumspicerentque, quomodo Iutas deuitarent, præuolans fœmina, manu sua præliũ restituit, partim pudore, partim exemplo

Regnerus Rex.

Suetię lib. 5. cap. 1.

Landgertha uirgo.

Repudium iniustum.

Danię lib. 4. ca. 6. & 7.

Rarum exemplum.

commonitos, Regneri milites, ex uictis fecit uictores. Inerat hostili agmini manus Imperatoris Ludouici: qui Haraldum Moguntiæ baptisatum, auxilijs adiutum, remisit in Regnum. Sed cessit tum uirtuti Noruagijs. Puduit tunc Regnorum Regem, tantis benè de se meritę fœminæ uirtutibus, iniuriam Repudij irrogasse. Illa uerò ardentissimi spiritus fœmina, ubi operam priori marito nauauit: regressa in patriam, uirum quem tenebat, iam ad ignauiam prolabentem exosa, ferro extinxit: dominationemque correptam, fœmina uiro maturius peregit. Regnerus uerò cùm multos ex diuersis uxoribus filios sustulisset: Imperium suum prolatare curauit.

Normannorum cum Danis, excursiones & depopulationes, sub Ludouico Imp. uariæ describuntur.

CAPVT XXXVIII.

Biornis Rex. BIORNEM igitur filium, auito Regno Noruagiæ perfecit pater Regnerus. Alios autem alijs in Prouincijs Reges & Principes constituit. Latè enim uictoriam circumferebat. Romanum interea Imperium administrabat Imperator Ludouicus, Caroli Magni filius: quo tempore Normanni (ut scribit Sigibertus Gemblacensis monachus, Gallorum historicus) grauiter infestarunt Saxoniæ, ac Galliarum littora. Dorstadium ad Alpim, Antuerpiam ad Scaldem fluuios, & Vuykland emporium situm ad ostium Mosæ, uastauerũt. A Frisonibus tributum exigunt, & accipiunt. Annus hic erat post Octingentesimum trigentesimum quo tempore ab Ludouico primum fundata est Hamburgensis Ecclesia: Archiepiscopatum eius, eodem Imperatore instituente: cui præerat tum Anscharius pater, antea Corbien. monachus. Quam rem in Metropoli diximus. In Flandrensi littore, cùm Dani, Normanni idem pertentarent, uastare scilicet terras, prædas abigere: ab his qui Imperatoris prouisione erant in præsidio, repulsi sunt. In ostio Sequanæ cum uim suam Dani item, Normannique explicare cœpissent: resistentibus sibi littoris, riparumque custodibus, paucis amissis abierunt. In Aquitanico littore prosperis usi successibus, uico Burnod depopulato, cum ingenti prędа reuersi sunt ad propria. Añо deinde quarto, in Insula quę Vualacra uocatur (Sialandiæ maritimæ regionis portio est) multos trucidauerunt. & aliquandiu ibi commorantes, censu exacto, Dorstadiũ redierunt: & tributis impositis, & exactis enauigarunt. Quibus Ludouicus Imperator auditis, ad Noruagiam arcē firmissimam in Gelriam contendit. Cuius aduentu cognito, Normanni retrocesserunt. Nec longum tempus in medio, cùm noua excursione grassantes, Frisiæ incommoda maxima importarunt; nec minora tamen receperũt.

Sigibertus historicus.

Normannorum infestationes.

Tertio

Tertio deinde anno, urbem Monnetum aggresi: interfecto Præside, & ex Clero plurimis, necnon promiscui sexus innumeram multitudinem pessundantes: deprædata ciuitate, inferioris Aquitaniæ partes aggrediuntur: in insula hyemantes. Anno deinde. xliiij. post octingentos, Britanniam ingresi, non primùm, quàm Angli Saxones aliquot seculis incoluerunt, triduo pugnantes, uictores effecti: prædas, netesque sine discrimine facientes, terra pro libito sunt potiti. Año deinde proximo, qui fuit. xlv. post. Dccc. Rex gentis Roricus, sexcentas naues per Albim fluuiũ in Germaniam, aduersus Ludouicum dirigit. Quibus Saxones occurrentes, commisso prælio, cœlesti fulti præsidio, uictores fiunt. Vnde digresi, Sclauorum, hoc est, Vuandalorum quandam impetunt & capiunt ciuitatem. Hæc omnia Gemblacen. Sigiberti sunt testimonia. Hanc ego arbitror ciuitatẽ extitisse Hamburgam: quæ tamen nunquã Vuandalici, sed semper Saxonici iuris fuisse perhibetur. Galli autem, qui Danorum, Normannorumque nullum fecere discrimen: nunc etiam confundunt Vuandalicum ius, atque Saxonicum. Annales autem nostri, huius uastationis memoriam habent hoc modo. Normanni inquiunt, piraticis excursionibus usquequaque digrassati, Frisones tributo subijciunt. Eodemque tempore per Rhenum uecti, Coloniam obsederunt. Per Albiam uerò Hamburg incenderunt. Inclyta ciuitas tota, aut incendio, aut præda disperijt. & reliqua, quæ in Metropoli nostra prosecuti sumus. Quod uerò ad Normaños pertinet, Sigeberti testimonia exequamur. Eodem inquit anno, alueo Sequanæ reuersi, maria repetunt: cuncta maris finitima diripiunt, uastant, & incendijs deformãt. Quo tempore cùm spoliato monasterio Sethin, naues onusti præda repeterent: ita cæcati sunt, ut errantes, paludibus mergerentur, & interirẽt: ut uix pauci superessent, qui cladem alijs nunciarent.

Roricus Rex.

Annales Normannorum.

Qua de re commotus Ericus, Legatos misit Imp. Germaniæ Ludouico: Captiuos reddere spondens, cum adempta præda. Hæc inserenda putaui Gallorum testimonia. ne ad rem quam docendam suscepimus, unius duntaxat Saxonis uoce nitamur.

Autoris purgatio.

Filiorum Regneri Daniæ Regis, Ludouici item Imp. excursiones confusè descriptas: nec à Saxone specia tim expressas quæritur. Caput. xxxix.

REGNERO uictorioso Daniæ Rege, rebus humanis exempto, filij eius Regna latè tenuerût: & iam uictorijs assueti sub parente, in mare quocp Britannicum uires experiri cœperunt. Tentata sæpius, & aliquoties expugnata Britannia: quæ dudum de Anglorum Saxonum nomine, postquàm illam occupauerunt, dicta est Anglia. Gallias quocp ijdem Regij iuuenes attentare connisi sunt per eandem hanc ætatem. Et cùm iam Ludouicus Imperator rebus humanis excederet: filij cp eius mutuas in se uires conuerterent, de successione non consentientes: audentiores facti Aquilonares populi, præsertim Dani, cum Normannis: primo quidèm in mari piraticã: inde terrarum uastationem per littora Germaniæ atcp Franciæ (quæ ab olim Gallia dicta semper fuit) peregerunt. Gallorum tamen Scriptores non discernentes: quotquot ab Aquilone gentes uenerant, uno nomine dixere Normannos. Nec facilè fuit Principes earum expeditionum discernere. cùm promiscuo usu primum Regneri Regis filij, qui utruncp Regnum tenebant: deinde post eos utriuscp nationis Principes, uim illam Prouincijs intulere. Vetus enim eius gentis, ante susceptum Christianismum consuetudo fuit: maria ac terras infestare. Sed ea diu cum Oriẽtalibus Estonibus, Sembis, Curonibus, Russis, Hunis exercitia militaria fuere. Inde cum Australibus de sua parte Vuandalis, atcp Saxonibus. Crescente audacia, penetratum est in mare Britannicum. ut Frisij, Galli, Britones, siue Angli, ab illis incursionem crebram perferrent. Ea fuit iusta quondam inter fratres Regis filios Regni hæredes, hæreditatis diuisio: ut altero Regni iura per terras administrante, alter mari dominaretur, piraticam exercens: iusto ut arbitrantur militiæ genere. Dum ergò Imperatoris Ludouici filij, fraternis, & plus quàm ciuilibus bellis in se arma uerterent: non erat qui Normannis, Daniscp tum mirificè in mari sæuientibus, littoracp uastantibus, ferro, flammiscp occurreret: primùm sibi Frisiam parere coëgerunt. Quanquàm sæpè aliâs ab ea gente sint attentati, tributacp penderent. Sed non erat hæc tam uiolenta manus contenta subiectione, ac tributis: prædam quocp opulentam exquirebat. Mirum autem, his de rebus Saxonis nostri silentium: qui friuolos Regum amores, & monstruosas (si non mendosas) pugnas executus, ista presis labijs præterijt. Sed non est ea culpa uiri diligentissimi. quòd per eam ætatem, ut apparet, nulli Annales scriberentur: perturbatisquè omnibus in eis Prouincijs, uix Regum inuicem sibi succedentium nomina tenerentur:

Britannia cur Anglia dicta.

In Saxone.

antur: de Rebus gestis nihil. Quo minus mirum uideri debet: si nō ea quæ intus gererentur memoriæ sunt mandata, nec potuerit quæ foris. Nec tamen eas res silentio præterisse debet uideri Saxo. quando Regneri filios sub patre primùm: deinde post eum longè, latéque excurrisse commemorat in Gallias, Aquitaniam, Britanniam, Scotiam, Orientem quoquè, Russiam, Estoniam, Sueciam, Normanniamquè lustrauisse: & uictorijs suis impleuisse. Quam rem in Dania tetigimus. Ergò Francorum historiæ illas excursiones, ac terrarum uastationes ubi attingunt, breuiando percurrunt: nulla Principum nomina, nulla gentis diu alia proloquuntur facinora: quàm quòd igni, ferroquè omnia fœdarunt: terrorequè mirabili, omnes terræ habitatores concusserint. ut diu nemo inueniretur ex Principibus uiris, qui exercitu armato fideret illis aciem opponere. Tanta erat excurrentium ferocia, tanta sæuitia. Multis quidèm antea locis & temporibus, in Saxoniam, Frisiamquè factæ sunt Danorum, Normannorumque excursiones: adeò etiam, ut tributa Saxonibus, Frisijsquè imperarentur. Nouissimè ab Rege etiam Godfrido, qui tempora attigit Caroli Magni.

¶ Normannorum ferocitas & excursiones describuntur: quos Impp. Rom. plus pactis conditionibus, quàm armis domitos compescuerunt. Caput. xl.

VM autem idem Rex Godfridus in ditione sua teneret Saxones: audissetque, Carolum Franciæ Regem, & deinde Romanorum Imperatorem, in gente Saxonum multa bella peragere: aliquoties magnis uiribus occurrere ei constituit. Præsertim Anno post Octingentesimum quarto: quo tempore, multa Saxonum milia, Carolus transtulit in Scaniam, reductis Francigenis, qui terrā habitarent: uenit quidèm Rex Godfridus in confinia Saxoniæ: sed ultra progredi non tentauit. Misit tamen ad Imperatorem nuncios cum mandatis, in locum qui dicitur Holdesten ad ripam Albis. Deinde anno sexto, qui fuit decimus post Octingentesimum, Imperator Aquisgrani considens, exercitum comparauit in Danos. Audiuit enim, ducentas naues Frisiam ex Normannia (sic enim uocant Galli omnia Aquilonis Regna) appulisse. Sed meliori consilio, positis iuxta Visurgum castris, hostes ibi duxit expectandos. Nam ea fuisse ferebatur iactantia Rex Danorum: ut gloriaretur: quouis se loco IMPERATORI occursurum. Saxo tamen noster, congressos dicit exercitus: sed tunc uictorem terrarum orbis populum, terga DANIS ostendisse. Nulla tamen uel loca, uel tempora designat: quod factum opor-

tuit. Nostri uerò Annales, qui utracꝫ designant, Imperatorem omni bellico apparatu expectasse tradunt hostis aduentum. Cùm interea di-
Daniç lib. 4. cap. 2. c. uersi uenirent nuncij: classem Danorum esse regressam: Regem uel à satellite, uel à filio trucidatum. Cui Hemmingus patruelis eius, suffectus est. Is quocꝫ pacem firmauit cum Ludouico Caroli filio. Interue-
Vide suprà cap. 4. nit tamen utriusquè Regno Olauus Godfridi filius. Sed quoniam nõ erat Regnum eius diuturnum: nihil præclari ex eo memoratur. Hemmingo quocꝫ nec longum imperante, nepotes ex filiabus Godfridi mutuas uires attriuerũt: & superstes Regnerus (quod antea diximus) Haraldum competitorem, iam Iutijs regnantem expulit. Isquè Imperatorem Ludouicum accessit Moguntiam, ibi baptisatus: & auxilium reductionis, & prędicatores uerbi diuini in Daniam promeruit. Cum quo profectus est Anscharius. Inde uerò repulso denuò Haraldo, exterminata, aut perturbata est res Christiana, Anschario nihilominus intra Regnum manente: qui non aliud, quàm martyrij coronam expectans expectauit. Sed longo debuit in terris martyrio consummari. Noruagij uerò cum Danis per ea tempora per Ligerim ascendentes, Turonos succenderunt: per Sequanos Parisios obsederunt. Deinde euastata Lotharingia, & Frisia subacta, Normanni atquè Dani in sua uictrici conuersi uiscera dextra, ciuilibus & domesticis armis, mutuas uires attriuerunt. Nam Haraldo, quem supra diximus, Gutorino filio, aduersus occupatorem Danici Regni præliante: Noruagiæ atcꝫ Da-
Daniæ lib. 4. cap. 13. niæ uiribus tanta mole concursum est: ut omnes Regij sanguinis Proceres extincti sint: soluscꝫ Ericus, quem à conflictu, ætas adhuc paruula detinuit, superstes remanserit. In Noruagia autem tanta facta est sce-
Noruagiæ discisio. ptri confusio: ut discisis membratim Regni uiribus: partem sibi quisquè (ut fieri solet) teneret: & qui in Prouincijs locum non reperit, maria sibi desumpsit exercenda, ut quicquid excursionibus terrarum, & piraticis deprædationibus occuparent, pro suo ducerent. Inter quos
Piratæ. nominati sunt: Horicus, Orduicus, Gotofridus, Rodulphus, & Ignarus: qui diuisis turmis & nauibus, omnia maria & littora infesta habuere. Infensi ubiquè Christianis. quòd Christi religio iam primùm ab Haraldo per Anscharium, deinde per Ericum Regem in Daniam atquè Suetiam penetrauit: Geminam ergò bellandi causam prætendebant. Quod nouas sedes in Gallijs quærerent, & quòd Christi fidem infestis animis persequerentur. Ludouicus tamen Germaniæ Rex, Ludouici primi Imperatoris filius, germanus LOTHARII, cùm multas in circumitu suo nationes domuisset Vuandalorum, ad quos BOHEMI, POLONI, Rusiquè pertinent, diuersis quidẽ nominibus, sed una lingua, unis moribus gens semp una haben

da, Nor-

da. Normannos idem Rex pactionibus & fœderibus ita continuit: ut quàmuis uicinis ei Prouincijs uiolenti incũberent, à suis tamen portubus, agris, & littoribus abstinuêre. Ita alternis semper donis prudentissimus Rex, ferocem gentem, quã armis auertere difficile fuit: bonis conditionibus in fœderum fide semper retineret. Nam ferunt: Aquilonis Reges, cùm crebris ab eo muneribus præuenti essent: capulotenus auratum gladium cum uagina dono remisisse. Donum Lud. missum.

Subnectuntur & aliæ Normannorum excursiones, depredationes & depopulationes ex Sigiberto Chronographo. Caput. xli.

ANNVS erat post natũ CHRISTVM Octingentesimus, iuxta supputationẽ Sigiberti, cùm Frisia, & omnis Flandria uastaretur à Normannis, atq; Danis: Flandrenses, & uicinarum urbium Pontifices, & Abbates cum Sanctorum reliquijs cõfugerunt in oppidum sancti Andomari, tum munitissimum. Eodem anno inferioris Galliæ (quam Britones incolunt) adeuntes Normanni regionem, ter cum illis manum conserunt. Demum incolæ superantur. Scoti quoq; à Normannis per annos plurimos effecti tributarij. Nec ulla potuit insula resistere grassantibus. Post duos autem annos, cùm Normañi Burdegalam (Iudæis prodentibus) caperent: captam, populatamq; incendunt. Scoti super Normannos uenientes, auxilio Dei uictores, eos à finibus suis propellunt. Vnde Rex Scotorum ad Carolum Franciæ Regem, pacis & amicitiæ gratia ad Legatos mittit cum muneribus: uiam sibi petendi, Romam concedi poscens. Eodem anno Petrotorium Aquitaniæ urbem Normanni populantes incendunt: atq; impunè remeant ad naues. Deinde post duos annos Frisiam, & Batauos populantur: & in oppidum Flandriæ Gandauum uenientes, S. Bauonis Monasterium incenderunt. Deinde Rotinum: & usq; Belua cum pedestri gradu peruenerant. Qua incensa, cùm redirent: intercepti à Francis, quadam parte profligati sunt. Inde post duos annos, hoc est. lij. ducentis quinquaginta nauibus Frisiam adeunt: acceptáq; præda pro libitu & alia abduxerunt. Proximo inde anno mense Iulio, relicta Scania, Ligerim adeuntes, Nanuentũ, & Monasteriũ S. Florentij, ac uicina loca populantur. Deinde à Nanuensib. superiora petẽtes. vi. idus Nouemb. urbẽ Turonicã adeunt, atq; incendũt, cum ecclesia S. Martini: & cæteris adiacentibus locis. Sed quia euidenti certitudine compertum fuerat de illorum aduentu: ad Aureliam ciuitatem corpus S. fuit transportatum. Quo etiam anno, intestino iure se prælio dimicantes, adeò certamine obstinatissimo debacchati sunt: ut ORICO REGE, & cæteris inter se Regibus interfectis, penè

Iudæi proditores.

penè omnis Nobilitas interierit. Tunc Ligeri insistētes, denuo ciuitatem Andegauorum incendio concremant. Deinde Burdegalam. Anno post tertio Ligerim ingressi, relictis nauibus, pedestri itinere urbem Pictauorum adire contendunt: sed occurrentibus Aquitanis, ita profligati sunt: ut ultra trecentos pauci euaserint. Eodem anno decimoquarto Kalend. Maij, ciuitatem Aureliam impugnant: praedantur: & impunè reuertuntur. Et medio Augusto Sequanam ingrediuntur: & uastatis, direptisque ex utraquè parte fluminis ciuitatibus, atque uillis: locum qui dicitur Fossa Ginaldi, Sequanae contiguum; stationeque munitum, deligunt ad hyemandum. Post duos uerò annos quinta Calendas Ianuarij, Normanni Lutetiam Parisiorum inuadunt, atque incendunt. Basilicam Sancti Petri, & Sancti Genouefae, ac caeteras omnes. Praeter domum Sancti Stephani, Vincentij, Germani, Dionysij ecclesias: pro quibus, ne incenderentur, magna pecuniae summa persoluta est. Ludouicum Abbatem Sancti Dyonisij capiunt. Inde Saxoniam aggressi, inde repelluntur. Ad Scaldem fluuium post biennium ingressi, loca populantur uicina. At uulgus promiscuum inter Sequanam & Ligerim, cùm se sacramentis terribilibus coniungerent: aduersus hostes in Sequana consistentes fortiter resistit. Sed quia ineptè eorum sumpta est coniuratio: à potentioribus facilè interficiuntur. Haec ab annotatione Sigiberti accepta praemisimus: cuncta resolutius dicturi.

Lutetia capta.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi, Rerum gestarum per Normannos cum Danis in FRANCIA,

LIBER II.

¶ Normannorum & Danorum in Franciam irruptionem & gesta, descripturus Autor: ingressum libro parat. Caput Primum.

NORMANNORVM Antiquitates superiore Libro retexuimus: nunc ad praeclara, quae in Gallijs egerunt facinora peruenientes, nouo rectè ordimur principio. Et quanquàm Danorum atquè Normannorum promiscua sint haec negocia (pariter enim ad eam militiam à memoria Regneri Regis, qui utrunque Regnū uiuens moderatus est: cuius etiam

etiam filij ex utroque Regno uires comparantes, promiscuam fecerunt utriusque gentis militiam) sunt progressi: obtinuit tamen Gallorũ consuetudo, ut una omnes uoce Normanni dicantur, qui ab Aquilone Gallias petiuerunt. Oĩs aũt illa Borealis natio, prius quàm CHRISTO crederet, ferocissimos aluit & emisit uiros, quibus rapere, latrocinari terra marique laudi foret. Vt aliquãdo Lacedemonij, in præcipuis uirtutibus furta numerarunt. In his autem Prouincijs Aquilonis, crebra fratrum Regũ ea fuit hæreditatis partitio, ut alius terra, alius ponto dominaretur. Piraticam enim iustam deputabant militiam, eaque locupletati, inter suos erant honoratiores. Cumque deessent, qui maria transeuntes spoliarentur, in proxima uersi littora, prædas agebant in naues. Itaque diu per multa secula cum finitimis luctabantur. Vuandali fuere, qui tenebant littus Germanicum à Chersoneso Cimbrica, usque in Prutiam, quibus assidua bella ab incursantibus Danis. Illi quoquè aliquando exasperati, audebant inferre quæ paterentur, Daniam incursationibus fatigantes. Orientem uersus, Sembos, Estones, Russos habuere, quotidianã belli materiã, ac uirtutis palestram. Sæpè in occidentem uersi, Angliã uastabant, præcipuè ea parte, quæ respicit Aquilonem in Regione Northumbrorum. Neque Saxonia, neque Frisia immunes fuere, sed crescẽte paulatim audacia, ausi sunt in Gallias (quæ nunc Francia est) arma transferre, ab eo tempore, quo Lotharius Ludouici pij filius, Caroli Magni nepos, in patrem uersus impietatem exercebat, Patre aũt fatis absumpto, cum fratribus de Regni finibus grauissimo bello implicaretur. Nam laborantibus in Regni meditullio Principibus, maritima Franciæ erant iniurijs exposita incursantium piratarũ. Ex illo quidèm tempore, cùm multis uicibus Danica classis in prædam abiret, postea quàm Galliæ gustauit dulcedinẽ, facilè Saxoniæ prædas omisit. Quòd ibi duriora exciperet uerbera, & minores inde prædas abduceret. Francia enim ubertate glebæ, maiora præmia præferebat, & molliorem ad arma populum proferre uidebatur.

Normanni qui.

Prisla.

¶ Galliam Haddingus Normannorum Dux, feroci tyrannide infestans deprædatur. Italiam tum classe instructa petit. Caput. ij.

INTER alios uerò, qui classis Præfecti post Roricum Regem nauigabant, Haddingus quidã Regio sanguine, sed feroci animo uir, natus ad arma, fortem exercitũ Dux fortis in Galliam exponebat, prædabundus incedens quocunquè se uerteret. Ecclesiarum incendia; matronarum stupra, puellarum raptus, uirorum neces sine numero peregit. Displicuit illi præda, quam

Haddingus Normannorum Dux, ferox.

quam non sanguis commendabat. Longū fuerit recensere: quæ Monasteria subuersa: quot trucidati Monachi: quot Virgines Christo sacræ, conculcatę. Captiui pertrahūtur in naues. Stipatur præda nauis capacissima. Ex una raptim Prouincia, in aliā deportatur. Fugiūt, castra quocunque applicant. Sæuissima hominum crudelitas, tantum iniecit terroris regnicolis: ut diu nemo inueniretur, qui exercitum opponeret grassabundis. Iam plenus erat Haddingus spolijs, quæ contraxit ex Gallijs. Maiora interim animo concœpit. Italiam enim incustoditam, uel audierat, uel pręsumebat: in qua contribules sui Longobardi, & ante eos Goti, gens uicina, diu dominabatur. Dignam esse Prouinciā ratus, in qua subigenda omnis labor exanclaretur: Immortale sibi nomen futurum, si ipsam Romam mundi caput, caperet: unde totum nomen uendicarent, qui in Francia & Germania Romani Imperatores dicerentur. Igitur instructa classe, petebat Italiam. Siue magno illo circumitu omnem Hispaniam circumuectus, per mediterraneum mare, à columnis Herculis ingressus Tyrrhenū intrauerat. Siue terrestri itinere per Gallias in Rhodanū prouectus, inde inuentis undecunq; nauibus (rem enim in incerto reliquit Antiquitas) Italiam contigerit. Lunam ciuitatem primā habere cœpit in conspectu. Florebat autem ea tempestate in Ligurū Prouincia ad mare. Eamq; arbitratus Romam: quòd non mediocris inter urbes Italiæ tunc Luna esset: magnitudine nominis stupefactus, dolo magis, quàm ui agēdum arbitratus est.

¶ Haddingi solers Legatio ad Lunenses missa, plena dolo. Caput. iij.

ANNVS erat à Christi exortu tēporali, post Octingētesimū quinquagesimus septimus, cùm (ut ait Sigibertus) Normanni inter Hispaniam & Aphricā nauigantes, ingrediuntur Rhodanum, depopulatisq; ciuitatibus ac monasterijs, in Insulam quę Camaria dicitur peruenerūt. Hanc ego interpretor esse nauigationem, quam describimus. Absoluit enim hic testis, quod supra in quęstione reliquimus, eos in Italiam transeuntes, inter Hispaniam & Aphricā, hoc est, per Mediterraneū nauigasse. Quamuis & hoc non incongruè possit accipi, Normannos per Galliam, pedestri itinere mouentes, in Rhodano reperisse naues, quibus conscensis, ex hoc fluuio Ligusticū mare petentes, Lunam ciuitatem Italiæ primam habuerint in conspectu. Igitur cùm Romam se uidere putaret Haddingus, delegit uiros linguæ gnaros, quos in urbem ad loci Præsides misit Oratores. Illi uiam emensi, ad Episcopum loci, Comitemq; Prouinciæ perueniunt, Mandataq; exponentes, pacem præ-

Cap. prox.

fantur,

fantur, ac amicis salutem. Venimus inquiunt, Dania sorte pulsi. quòd terra multitudinem hominum non caperet. Maria multa transeuntes, Franciam primã ingredimur pacifici: Indeq; eiecti armis, errauimus. Tempestatibus acti, incognitam nobis regionem uestrã appulimus. Nihil à uobis, nisi hospitalem terram deposcimus. Sunt nobis æra nõ pauca, commeatibus comparandis. A mari terris expositos, paulum respirare phas sit. Senior noster, quẽ Principis loco colimus, iam ætate fessus, ac uiribus defectus, maris tædio fractus: sacris initiari, sacrum Baptismatis fontem deposcit. Qua de re in Francia manens intellexit: de mundo iam transiturus. Si quid in hac terra pium est, miserescite. Plura dicturis, Pontifex interloquitur. Non est nostræ inquit Religionis, quemquàm pietatis lauacro prohibere: aut diu prçcantem suspendere. Inuitamus dissimulantes: suademus reluctantibus. Si ea res cordi uobis est, Principem uestrũ producite. Tellus hospitalis sit uobis. Commercia rerum omnium pacificis non negamus. Præproperum sermonem elicuit: & gentis formidata sæuitia, & pietatis officiũ, quod præferebant, implorantes. Facilè enim fuit, præcantibus permittere, quod ui poterant extorquere repulsi.

¶ Haddingus simulatè baptisatur, uti decrepitus se mortuum fingit: exequijs celebrandis, tomba exurgit: urbem deprædatus, incensamq;, in Franciam redit. Caput. iiij.

GITVR magno apparatu Lauacrum in Ecclesia prçparatur. Circumstant Primarij urbis uiri, & fœminæ. Spectaculũ gerebatur: cernere uirum Barbaræ nationis Principem, ad sacra Christi properantem. Vbi cuncta ex sententia constiterant: prodibat auro fultus & ostro Princeps Haddingus, baculo innixus, uix debilem (ut simulabat) gressum trahens. Magnus ordo præibat iuuenum honesta facie ac ueste. Maior uallabat circulus propinquorũ militum, & Præfectorum. Ventum est ad Baptisterij locum. Ibi solenni ritu sacris initiatus, lauacrum corpore, non corde persensit. Quippe dolum uersabat in animo. Iam speculatus Vrbem: pacificus uti uenerat, redibat in naues, inter manus deportatus famulorum. Proxima luce fama egreditur: morte functũ Principem. Simulatur luctus in toto exercitu grauis. Rumor diffunditur per urbem: benè cum illo actũ. cùm lotus sacro Baptismatis fonte, purus euolauerit ad æthera. Procedunt pullati ex Primoribus: locum poscunt sepulturæ insigni parte templi. Non mediocria fecisse Legata narratur Ecclesijs: Arma, & Cornupedem, cum auro plurimo, & gemmis. Non difficulter impetrant. Parantur in Vrbe Regio more funeralia. Tota ad exequias concurrit turba ciuitatis,

tatis. Feretro armatus imponitur. Omnis exercitus in armis Principē suum ad tumulum consequitur. Pietatis sunt uisa obsequia: & ne ciuitas terreatur, illum se ritum in gente sua Principis tumulandi mentiuntur. Nemo dolum suspicatur in luctu. Ea facies erat omnium: ut nihil minus, quàm insidias cogitare uiderentur. Procedit funus. Omnis in officio pietatis ciuitas fuit. Mœstus in armis sequitur exercitus. Pontifex sacris indutus, diuinum peragere parabat officium. Ad exequiarū cultum omnes respexere. Feretrū deponitur auro fulgens. Operimentum detrahitur. Armatus exurgit Haddingus: dat Signum militibus. Primus ipse gladio ferit astantes. Ibi luctus simulatus ab exercitu, in uerum Vrbis luctum conuertitur. Sternuntur paſsim sacra cum profanis. Antistes loci corruit. Viri, fœminę, senes, pueri, clerus, laici sine discrimine proteruntur. Rapiuntur uasa sacra, uestes pręciosæ, & quicquid usquàm uel in templis, uel in ædibus pręcio erat abducitur. Captiui in naues, puellæ, matronæ, cum præda deferuntur. Exusta ciuitas, & in perniciem data, luebat pœnam facilis credulitatis. Haddingus præda onustus, regreditur in Franciam. Romam diu sibi uisus est protriuisse: donec errore cognito, demitteret animos. Itaq; in Franciā rediens: inito cum Rege Francorum pacto (Carolus Caluus hic erat) Carnotum, cum uicinis agris accæpit habitandum: ut in reliquū Regi militaret; Christianis sacris initiatus. Bior autem, quā hactenus puerum Regem circumduxit: cum præda in patriam reuersurus abibat. Sed magna suorum parte amissa naufragio: eiectus conceſsit in Frisiam: ibiq; deceſsit. Haddingus autem permiſsis locis habitans, ibi pacatus perdurauit usquè in tempora Rollonis. Qui post ueniens, omnē Neustriam de suo, ac suorum nomine, Normandiā appellauit. Quod suo loco & ordine commemorabimus.

¶ Dani & Noruegi licet præda Gallica inescati essent, hac tamen non satiati, multas alias & urbes & Regiones, uagabundi depopulantur. Caput. V.

EX HAC die posteaquàm gustata Galliarum dulcedine, sedes ibi cœpissent habere Normanni: nunquàm destiterunt alij atq; alij Duces, collectis ex Dania, Noruagiaq; militibus, Franciam infestare. Monasterium S. Vualarici, & Sanorabicum Ambianorum ciuitatem, circa annum. lxij. post octingentesimum (ut Sigibertus commemorat) aliaquę uicina loca rapinis & incendijs fœdarunt. Sunt autem hæ regiones Picardiæ, inter Flandriam, Parisiumquè ad maris litora. Deinde insulam Rheni Batauiam, quæ nunc Selandia dicitur, simili feruore inuadunt. Nouiomum noctu ingreſsi, Innuonem Episcopum loci, cum alijs Nobilibus, tàm clericis quàm laicis capiunt: & uastata

Batauia, Selandia.

uastata ciuitate, secum abducunt: atque in itinere interficiunt. Tertio de hinc anno, qui fuit .lxv. post Octingentos, Normanni in Suma fluuio commanentes: receptis obsidibus ab uicina gente, ut in fide permaneant: ad Anglos Saxones in Angliam nauigant. A quibus repulsi, quo quouersum fluctuant. Ad Rhodanum usquè peruenere: & ad Valentiam ciuitatem, quæ est in mediterraneo ad Hispaniã, prædando perducuntur. Qua urbe in prædam distracta, in Insulam in Rhodano, quam suæ mansioni firmauerant, reuertuntur. Inde etiam Italiam repetunt: & Pisas ciuitatem, aliasque capiunt, & deuastant. Año qui proximus erat, ad Luteciam Parisiorum reuertuntur: et Ecclesiam Sancti Vincentij, ac Germani incendio consumunt. Negociatoresque per Sequanam fugientes, insequuntur: & capiunt. Alij quoque Normannorum Taruanensium pagum adeunt: & deuastant: cùm ex Anglia reuerterentur. Deinde Duce Vuelando, ducentis nauibus Sequanam inuadunt: & castellum in insula quæ Oscellus dicitur, obsident. Sed quinque milibus librarum argenti accæptis, se redimunt. Hanc illis pecuniam Carolus Caluus Imperator Romani populi, de Regno Franciæ persolui procurauit. Multis deinde uicibus ac locis populatione intentata proficiunt. Anno post tertio Coloniã Agrippinam in prædam diripiunt. Dorstadium per Albim Frisonum confugiunt: uastantquè. Ad castellum Vornesium prædabundi perueniunt: onusta præda reuertuntur. Post duos inde annos, in Ligerim fluuium ascenderunt: Monasterium Floriacense deuastant. Aureliani urbem, cum Ecclesijs incendunt. Ecclesiam tamen S. Crucis, multum instantibus flammæ Normannis, incendere nõ poterant. Ad Pictauim ciuitatem eo tempore prædabundi perueniunt: & ingruente iam hyeme, Insulam, quam stationi suæ firmauerant, ibi hyematuri repetunt.

Valentia prædatur.

Colonia prædatur.

¶ Carolus Franciæ Rex, indicta per regnum exactione, Normannos (licet frustra) ære placat. Caput. vi.

CAROLVS Francorum Rex, cognomento Caluus: qui postea ad Romanũ peruenit Imperiũ. Anno .lxix. post Octingentos: cùm Normanni Regno eius intolerabiles imminerent: nec armis repelli possent: Auro, quàm Armis decertare maluit. Quatuor enim milia auri talenta depactus est: ut incendijs, prædis, & cædibus abstinerent. Et indicta Collatione per Regnũ suum; ad exoluendum tributum: de quoquè manso ingenui denarios sex, de seruili tres, de accolis unus, de duobus hospitio receptis unus: & decima de mercibus negociatorũ: sed de Presbyteris quoque secundum uires cuiusque patrimonij uectigal exigitur. Inde uerò de singulis Mansis, tàm ingenui, quàm seruili, denarius unus. Et cùm nec sic sum-

Anno Christi. 869.

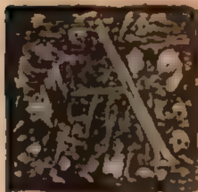
Exactionis modus.

ma impleretur: geminatis insuper uiribus hæc pensa persoluũtur. Regni quoq; Primores ad Collectam uocantur, ad facultatum suarũ pondus: ut æs conficiatur Normannus numerandum. In argento, auro, uino constituta erat portio. Prȩterea & mancipia à Normannis capta, quæ post initum pactum profugerant: aut reddita, aut eorum æstimatione sunt redempta. Et si quis ex Normannis cæsus prætenderetur: magno ære luebatur. Is tum metus erat huius in Gallijs nationis. Eodem Anno, mense Iulio, Normanni mare ingrediuntur: & pars quædam usq; in Italiam nauigauit. Quidam uerò commixti Britonibus circiter quadringenti, de Ligeri equites progressi. Cenomannis urbe potiuntur: qua in prædam distracta, cùm onusti inde reuerterentur: obuium habuêre cuneum Gallicanorum militum: quorum Ductores Robertus, Raginulfus, Godfridus, atq; Henricus Comites. Sed ea tũ, quæ semper aliâs Gallorum uis erat, cæsi plæriq;: alij ad mortem uulnerati: omnes uicti sunt & dissipati. Proximo deinde anno, Hugo Abbas, cui cognomen dederat præsumptio: quòd se Monasteriorũ Præsidem diceret: & Ganfridus, cum Transequanis, se Normannis obiecere in Ligeri: & collata manu, paucos inde peremerunt. Captus ibi Monachus apostata: qui se Normañis coniunxit, illos crudelitate exuperans, capite plexus est. Sed Normanni nihil minus digrassati: incolis terræ pacem uendiderunt, auro, argento, ueste, uino, pane in prȩcium receptis. Misera Francia: quæ uiros tum fortes non haberet.

Cenomannis prædat.

Abbas capite plectit.

¶ Andegauensem urbem Normaños inhabitantes Rex Carolus ui obsessos, conditionibus abegit. Germaniam inuadentes, à Ludouico Rege cæduntur. Tum Saxoniam deuastant. Caput. vij.

ANDEGAVENSEM per hæc tempora urbem Normanni habitandam cœpere. Iam enim quiescendum sibi putauerunt. Sed Carolus Franciæ Rex Caluus cognomento, iuncto sibi Salome Britonum Rege, uallabant hostes obsidione durissima. Eas conditiones tum sunt accipere cöacti quas Carolus præscripsit. Nam datis obsidibus, abierunt: relicta ciuitate libera. Hoc autem abeuntes à Rege poscunt, Liceat Insulam proximam ad paucos dies incolere, ibíque commeatu iuuari. Interim qui inter illos fuere Christiani, possint ad Regem reuerti. Qui uerò Paganismo relicto, fidem Christi uellent profiteri, eos quoq; non respuendos. Cæteri quibus induratum esset cor, suas sedes nulla interposita mora repeterent. Interim uerò cùm littora quoquè Germaniæ tentanda putarent, à Regno Ludouici Germaniæ Regis tributa poscentes, ab exercitu eius pulsi cȩdunt, nihil præter uulnera

ter uulnera & neces in lucro portantes. Illo autem iam subtracto (obierat enim. lxxvi. post Octingentos) effera barbaries laxis regnabat habenis. Nam ille Normannos gentem ferocissimam, fœderibus ac bellis compressos, eo modo continuit: ut cùm Franciam totam uastauerint, Regnum eius uel minimo læserint. Morte autem absumpto Rege, magnis uiribus Albi flumine transmisso, Saxoniam petiuerunt: & crudeliter uastauerunt. Bruno Dux Saxoniæ cæsus, cum alijs duodecim Comitibus. Tiadericus, et Marquardus Episcopi obtrūcati. Quā rem quia in Saxonia, et Metropoli sumus executi: hoc tantùm loco attigisse saltem satis sit. Sed hoc silentio transire non possumus, quòd ex hoc loco imperitis nata est fabula, quam magnis & inflatis buccis circumlatant. Cæsum, coronatumq; martyrio Papam Benedictum, & cū eo Episcopos, Duces, & Comites: & ex eo loco cædis, transuectas in Ebbestorp cæsorum reliquias. Vbi paucis in uerbis, multa sunt mendacia. Non enim cæsus Hamburgen. Papa, sed in pace quieuit antipapa. Nec cum eo Duces, Comites, & Episcopi perierunt. Venit enim missus in exiliū. Sed Dux cum Comitibus & Episcopis in Ebbestorp Normannis conflictatus, pro Christo cæsus est. ut non illuc aduectæ reliquiæ, sed in loco cædis tumulatæ agnoscantur. Sed hæc quia plenius in suis locis diximus, hic tantum tenuiter attingimus.

Ludouici mors.

Saxonia de uastatur.

Saxoniæ li. 2. cap. 31.

¶ Debacchantes passim Normannos, Frisij ad decem milia, & suprà trucidant. Caput. viij.

QVO etiam tempore Frisia populata est. Traiectum ciuitas excisa. S. Rabodus urbis Episcopus cedens persecutioni, Dauentriæ sedem constituit. Ibiq; moratus, anathematis gladio Paganos ultus est. Tunc Piratæ Coloniam, & Treueros incenderunt. Aquisgrani palatium, stabulum equis suis fecerunt. Moguncia uerò propter metum Barbarorū, instaurari cœpit. Quid multa? Vrbes cum ciuibus ipsis, totóq; grege habitantium obruti sunt: Ecclesiæ illustres cum fidelibus incensæ. Ludouicus aūt Imperator eius nominis Secundus, Lotharij filius, cū Normannis feliciter pugnauit. Interea Rembertus Hamburgen. Archiepiscopus, ad redemptionem captiuorum: cunctis quæ habebat expensis (cū multos apud Paganos adhuc miserabiliter detentos cerneret) Altaris etiam uasa non dubitauit impendere: dicens, melius fore, Domino animas, quàm aurū seruare. Quo tempore Normanni diuino nimirū iudicio, ad quendam Frisiæ pagū perueniunt: qui in remotis, ac mari magno uicinis locis situs est, quem igni, ferróq; subuertere cōnisi sunt. Erat tum illic Episcopus Rimbertus: cuius exhortationibus & doctrina confortati Frisij, hostibus congrediuntur: & prostrauerunt ex eis plus quàm decem milia:

Ludouicus Imp. II.

Pietas Christiana.

10000 Normannorū cæsi

multo etiam pluribus, dum fugæ præsidium quærerent. in transitu uadorum enecatis. Normãni plagam, quam in Frisia acceperant, in totum Imperium ulturi: cum Regibus Sigfrido, & Godfrido, per Rhenum & Mosam, et Scaldam fluuios Galliam inuadentes, miserabili cęde Christianos obtruncarunt. Ipsumq; Regem Carolum, bello petentes, ludibrio penè habuerunt. In Angliam quoq; unum ex suis misêre Haldanum. Qui dum ab Anglis cęsus esset: surrogatur Gundredus. Is autem Nordtumbriam expugnauit. Atq; ex illo tempore Frisia, & Anglia in ditione Danorum fuisse feruntur.

¶ Cæduntur à Franciæ Regibus 90000 Normannorum. Godfridus eorum Rex Baptisatus, fidem non seruat. Caput. ix.

VM Ludouici Balbi Francorum Regis impuberes filij Regnum tenerent, circa Annum Christi. lxxx. post octingentos. Normanni ad flumen Ligerim infestis incursionibus grassantes, prædas agere, ad Reges fratres deferuntur querimoniæ. Qui magna militum contracta multitudine, in hostem prodeuntes: Normannos notabili strage afficiunt: nouem milibus occisis: quam pluribus etiam in Viennæ fluuio demersis. Paruo autem post tempore, dum Viennam obsidet Ludouicus Rex, per nuncios certior factus de Normannorum incursione: Carolo Lotharij filio ad obsidionem relicto, aduersus Normannos se conuertit. Gens enim barbara, & Christianam adhuc gratiam exosa fuit. Igitur commisso accerrimè prœlio: Ludouicus Normannos in fugam uertit, multis occisis. Reuertente autem ab hoste uictore exercitu: tum effusa fuga Franci dissipati sunt, ut uictis similes uiderentur. Reuocato autem ex fuga milite, Ludouicus iterum in Normannos bellum instaurans: cùm dissipato milite, raros corporis sui custodes circum se haberet: uenit Compendium. Insurgentibus iterum Normannis, & per Ligeris ripas prædas agentibus: Theoderico uiro militari, copias attribuit, qui Normannos prœlio adoriretur. Ipse non multo post Turonum profectus, Britonum non paruam manum ad id bellum mittit. Morte autē sublato Ludouico: Carolus Rex susceptum in Normannos bellum prosequitur. Quo tempore Normanni in Campaniam usq; Galliarum irruperunt: multis Vrbibus, Templisq; direptis, atq; incensis. Altera interim ferocissimæ gentis manus, Duce Astango, Ligeri traiecto, ad Maternam confudit: in quam Carolus duxit expeditionem. Sed animo propè contabuit: cùm hostem haberet in prospectu. Qua de re fœdus, pacemq; inijt cum gente: si modo Godfridus eius gentis Princeps, Christi fidem profiteretur. Conditione nõ reiecta; Godfridus simul cum

9000. Normãni cadũt.

Ludouici mors.

Godfridus baptisatur.

mul cũ Babtismate, spiritalis regenerationis, Frisiam omnẽ à Rege dõno accepit: donatus insuper magnis muneribus. Vbi Frisiam incolere castris per missus est, in perniciem Regni: nõ longè post xl. milibus armatorũ instructus, Parisium circumuallat. At uiriliter agentibus oppidanis, Ganselmo quoq; Antistite, & Eudone Comite (qui Regnũ postea administrauit) adueniente: cùm obsidio hosti nõ procederet, eã soluens, Laudunũ urbem in edito colle positam inuadit. Inde agrũ Nouiomensem, atq; Suessionensem populati, Remos Normañi adoriũtur. Quib. rebus indignatus Rex Carolus: aduersus illos ex Vuormacia, ubi Conuentũ habebat, iterũ insurgit, et egregio nisu pręliat. Sternit, occidit: fugatq;. Sed tamẽ neq; sic auertere potuit digrassantes

¶ Cædes, incendia, strages, & depopulationes Normannorum, per Franciam passim. Mosam Germaniæ usq; narrantur. Caput x.

HÆC suntilla turbulẽtissima Francię Regni tempora: qbus (ut ait Sigibertus) Normanni, iunctis sibi Danis, Franciam, et Lotharingiam peruagantes, Ambianin, Attrebatũ, Corbeiam, Cameracum, Taruẽnam, fines Morinorũ, Menapiorum, Brabantinorum, omnemq; circa Scaldim fluuium terram, Monasteria Sanctorũ Vualàrici, Richarij ferro & igne fœdant. Inde Vualam fluuiũ ingressi, totam Batauiam, palatium etiam Neomagi incenderunt. Quo tempore Godfridus et Sigifridus Reges Normannorum, cum inæstimabili multitudine iuxta Mosam in locò Hasban considentes, Leodium, Traiectũ, Tungros, Coloniam, Agrippinam, Bunnam, cũ adiacentibus castellis exurunt. Aquisgrani in palatio equos stabulantes, oppidum & palatiũ incendunt. Prętereà monasterium Vualmũdarium. Sacri ordinis in utroq; sexu ministri ubi poterant latuêre, & Sanctorũ reliquias locis tutioribus abdebant. Vrbẽ Treuerim quoq; incendunt. Et Metim usq; pertendunt, ibiq; conserto pręlio, Christianos uincũt. In quo Vualo Metensiũ pręsul cæsus est. Añus erat lxxxi. post Octingẽtos, cùm Ludouicus, Ludouici Germanię Regis filius, Caroli Imperatoris, & Carolomanni Regis frater, cõtra Normannos (qui Corbeiæ Monasteriũ, & Ambianin ciuitatẽ, aliaq; S. loca occupauerant) obuiã profectus est: castello firmato apud Cõpendiũ, Natiuitatem Domini, & S. Pasca celebrauit. Quo tempore Gandaui, Christi hostes hyemarũt. Deinde Tornacum ciuitatẽ, & omnia Monasteria supra Scaldim fluuiũ ferro et igne subuerterunt: ĩterfectis accolis terrę, aut captiuatis. Deinde sedẽ sibi mutauerũt: et Coceriacũ castrũ sibi ad hyemandũ firmãt. Inde Menapios, et quosq; obuios ad internecionẽ delent: omnẽq; terrã incendio deformant. Quo etiam tempore

ante Sithim Monasteriũ ingressi cum infinita multitudine: ipsum oppidum cum Ecclesijs cremauerunt. Excępta S. Otmari Ecclesia: quæ Dei prouidentia erat communita. At Normanni interfectis omnibus quos inuenire poterant: omnem terram usq; Sumam peruagati sunt: & capta præda hominum & pecudum infinita multitudine, abierũt. Inde Cameracũ ingressi, incendijs & cæde ciuitatẽ deformant: & onusti præda, ad sua castra reuertuntur. Inde circa Purificationem iterum mouentes, per Teruannam iter capiunt: & usq; Centula, Monasteriũ S. Richarij, & S. Vualrici, ac omnia loca circa mare, Monasteria, et uicos (quæ hodiè Picardia est) subuertunt. Inde Ambianin ciuitatem, atq; Corbeiam peruagantes, multis onusti prædis, sine impedimento ad sua repedauêre castra. Postea autem mense Februario, Attrebatũ inuadũt: & obuios omnes perdunt. Interim Ludouicus Rex graui dolore angebať. Conuocat exercitũ: præparatq; se ad prælĩũ. Normañi uerò mense Iulio, nouis copijs fluuiũ Sumam transierũt: & omnia uastantes, usq; ad Beluagorũ ciuitatem perueniunt. Quibus Rex obuius, prælium inijt. Normanni terga uertunt. Quos Rex insecutus, gloriosissimè de illis triumphauit. Illi uerò per Gandauum redeuntes, reparatis nauibus, terra mariq; iter facientes, Mosam sunt ingressi, & in Hasloi sedem firmant, ad hyemandum, castris firmiter communitis.

¶ Inito bis fœdere, numerato item ære magno, Normanni fidem frangunt, crudelissimè Christianos debacchantes. Carolomannus uenabulo læsus, uitam soluit. Caput. xi.

IMPERATOR Carolus eius nominis Tertius, filius Ludouici Germanorũ Regis, exercitum congregauit: et Normannos in Haslai obsedit. Godfridus gentis Rex ad Imperatorẽ exit: interposita publica fide. Pactusq;, Frisiam, quam olim Roricus tenuit: ac Gislam filiam Lotharij quondã Regis: & ipse baptisatus, & ab Imperatore de fonte sacro leuatus est. Sigefrido quoq; munerato, eos à suo fecit abire Regno. Qui mox Franciam repetentes, à Carolomanno Francorum Rege, cùm per Terracinam iter agerent: Isam transeuntes, in Analle comprensi, commisso prælio sunt uicti. Cęciderunt q; ex illis uiri mille. At nihil eos pugna hæc perdomuit. Nam ad naues conuersi: omne Regnum ferro & igne uastant: & Ecclesijs, incolisq; terrę deletis, Verimandis perueniunt. Vbi Ecclesiam S. Quintini incenderũt: & Ecclesiam S. Marię in Attrebato ciuitate. Et Octobrio mense finiente, Lanetum equites, peditesq; cum multo ueniũt apparatu bellico. Naues quoq; è mari Sumam fluuiũ ingressæ, Regem, cunctumq; exercitũ eius fugere compulerunt: atq; Hisam fluuiũ transire fecerũt.

Ciuitatem

Ciuitatem Ambianin captam, sibi ad hyemandum firmauerunt. Franci uidentes, Normanorum res in omnibus prosperari: quendam uirũ prudentem, cui Christiano nomen erat, mittũt ad illos Oratorem: qui cum illis de Regni redemptione cautè ageret. Venit Beluagum: & inde de Ambianin profectus, ad agendũ iniunctum mandatum. Normanni interim non cessant cædere populum Christianum: atq; Ecclesias, destructis uillis, subruere. Per omnes enim uicos iactabant insepulta Christianorum corpora, promiscuè cleri ac populi, iuuenũ, uirginũ, puerorũ lactentium. Non erat uia, aut locus, quo non spargerentur occisorum cadauera. Tribulatio grauis, & sine exemplo calamitas infinita. Interim Franciæ Primores inito consilio: Danici generis uirũ Christianum, Regiq; fidelem, nepotem Rorici Dani, mittunt ad Normannos: ut tributum accipientes, Regno abirent. Illi ad summam. xij. milia argenti talenta pacti, abituros se pollicentur. Et datis inuicem obsidibus, aliquandiu pacati consederũt. Deinde trans Scaldim ire cœperunt. Ibiq; direptis & incensis omnibus urbes, oppida, castella, Monasteria, Ecclesias pari calamitate affixerunt. Post sanctum igitur Pasca Franci incipiunt æra promissa persoluere. Spoliantur Ecclesiæ, & ecclesiastica mancipia. Tandem constituto ære iam persoluto, mense Octobri finiente, adunantur Franci: ut etiam si fidem promissam uiolarent, armis contrairent. Illi uerò sua castra incendunt. Rex cum expedito agmine, transito Hisa flumine, lento eos gradu insequitur. Normanni iter agentes, Bononiam ueniunt. Vrbs est ad mare Britannicũ: sita in ea quæ nunc est Picardia. Inde pars mare inijt: & pars altera Lonanium, in Regno quondam Lotharij, castra ad hyemandũ firmant. Carolomannus deinde Rex, cùm in sylua Basin uenatui indulgeret: aprumq; acrius insectaretur: quidam è suis Bartholdus nomine, cùm illi auxiliator astaret, casu Regem uenabulo in tibia uulnerauit. Quo accepto uulnere, septem duntaxat diebus superuixit: atq; eodem in loco defunctus est, Anno ætatis suæ. xviij. Sepultus in Ecclesia Sancti Dionysij martiris.

Orator Francorũ.

Impietas merè crudelis.

12. milia talentorũ argenti tribuunt Franci.

¶ Parisium Normanni uti obtinent. Caput. xij.

IMPERATOR Carolus, Carolomanno fratre mortuo, uenit Pontionum. Ibiq; occurrentes Franci, eum Regem suum agnouerunt. Et inde redijt in terram suam. Tunc Normanni absente Rege, sæuire iterum cœperunt: arbitrati, Rege defuncto pacta finita. Franci opportunis locis firmarunt præsidia: ut à mari ingressum illis interdicant. Arcem ædificant ad fluuium Hisam, in loco qui dicitur ad Pontem Hisæ: quam Aletranno Præfecto mandant custodiendam. Normanni uerò mense Nouembri Hisam ingressi,

Arcem

Arcem Hisæ incendũt

Parisium obsident.

Arcem obsidione cingunt. Qui tutari uoluere, diffidentes, pacem postulant: pacti abire sine armis. Datis inuicem obsidibus: Aletrannus cum suis uenit Beluacum. Normanni Arcem incenderunt, diripientes quæ inerant. Hac peracta uictoria, Parisiũ petunt: turrimq́ aggressi ualdè oppugnant. At Christiani uiriliter eam tuẽtur. Continuataq́ est oppugnatio à mane in uesperam: noxq́ diremit prælium. Atq́ ita Normanni ea nocte regressi sunt ad naues. Sequenti luce iterum oppugnatio cœpta est in eadem. Fit rursum concertatio ad solis usq́ occubitum. Normanni multis suorum amissis, ad naues redeunt: indeq́ sibi firmant præsidium aduersus ciuitatem: eamq́ obsidionem trahere contendunt: opportunis locis armatos collocantes. Deinde turrim ciuitatis iterum adgressi, ignem portæ admouent. Qui intus erant, igni dominanti resistere non ualentes, capiuntur: atq́ in opprobrium Christianorum, uarijs pœnis afficiuntur: inde in fluuium perturbantur. Euertunt turrim: urbem atrocius oppugnant. Ganselmus Episcopus, dum populum sibi commissum pro uiribus tueri contendit: crebrò cum Normannorum Rege Sigefrido inito colloquio, familiaritatem quandam ad illum conserere uidebatur: ut urbem obsidione liberaret institit. Perfecissetq́: nisi diem interea clausisset extremum. Quo defuncto, ingrauatur oppugnatio. Imperator ubi audiuit: expedito agmine contendit Parisium. At nihil profecit. Illius enim auxilio frustrato, Normanni atrocius sæuientes, & ciuitatem, & arbitriũ redemptionis in sua cœperunt habere potestate: Quodq́ illi præfinierunt, ciues implere cogebantur. Sic rebus ab Imperatore non melioratis, ille quidèm in sua reuertitur. Sigefridus autem Normannorum Rex, ciuitate iam relicta in sua potestate: Hisam fluuium ingressus, terra ac flumine iter facit post eũ, omnia igni, ferroq́ consumens. Quod cùm Imperator cognouisset: festinè redijt in terram suam. Sigefridus autem ubiq́ grassatus: famosissimam illam S. Medardi Ecclesiam igne cõcremauit, & Regia inibi palatia: interfectis, ac captis terrę accolis. Normanni uerò, qui per Sequanam ascenderant à Parisio, cum omni exercitu & supellectili, nauibusq́ Hienam fluuium ingressi, Senonas ciuitatem obsederunt. Sed Euerhardus eius ciuitatis Archiepiscopus, statim cum illis de redemptione urbis egit: & obtinuit pro uoto. Erat autem Annus Christi. Dccc.lxxxvi.

Capitur Parisium.

¶ Normannorum Reges ambo mortui. Parisium ex pacto promissum ab Imperatore, Normanni recipiunt. Carolus Regno destituitur. Caput.xiij.

CAROLOMANNO Francorum Rege ex uenatione, ut diximus, mortuo: cuius etiam frater Ludouicus

priore

priore anno obierat: Normanni Franciam repetunt: dicentes se cum Rege tantùm Francorum, non cum Francis pepigisse. Hinc compulsi Franci, Carolum Imperatorem in auxilium uocantes, Franciam ei subijciunt. Qui contra Normannos apud Louanium castra metatus: semel, & iterum misit exercitum. At nihil magni, aut Imperatore dignum peregit. Regnauit autem in Francia annis tantùm quinque. Hugo filius Lotharij Regis, ex Vualdrada pellice, paternum Lotharingiæ Regnum, rebellando sperans accipere: Godfrido Normannorũ Regi, cui soror eius Gisla nupta fuerat, suadet: medietate Regni affectati promissa: ut ab Imperatore Imperiales sibi Fiscos adijceret. Imperatorem circumuenire contendens: Si daret, Normanni hostes, ex Regni uisceribus alerentur: Si negaret: iustam rebellandi causam habere uidebantur. Ad eam rem peragendam, misit Imperator Henricum Brabantiæ Ducem: qui super his rebus tractaret cum Rege Godfrido. Positis autem insidijs, Normañis malignatus perimitur. Nec multo post, Hugo malorũ incentor, ab Henrico excęcatur: nouissimè monachus in Primma attondetur. Inde à Louaniano exeuntes Normanni Parisium obsident. In quos Henricus Dux mouens exercitum: in foueam quam Normanni factam operuerant, præcipitat: ibique trucidatur. Anno proximo, Sigefridus Normannorum Rex, Verno finiente, ad Sequanam redijt, uastatione solita. Et circa Autumni tempora, Frisiam petit: ibique interfectus est. Normanni uerò ingressi Franciam, Parisiũ ab Imperatore promissum, receperũt. Postea Maternam fluuium ingressi, Gansiaco sibi stationem castrensem communiũt. Franci australes, uidentes Imperatoris uires ad regendum Imperium inualidas: eiecto de Regno, Arnulphum, filium Carolomanni, qui eius erat ex fratre nepos, in Regni solium constituunt. Tunc Normanni omnia loca usque ad Mosam, more solito, partemque Burgundiæ uastauerunt: & igne concremarunt. Prius quàm autem Carolus Imperio destitueretur: Normannos littoribus Franciæ propellere non præualens: inito fœdere, concessit eis regiones ultra Sequanam maritimas: quæ Neustria dicitur. Nam & illi Regno non satis parebant: quæ etiam posteriori tẽpore ex hac gente nomen est mutuata: ut Normandia diceretur.

Godfridi mors.

Sigeberti mors.

Carolus Regno Frãciæ ablegat.

¶ Odonis Francorum Regis prima in Normannos uictoria. At Normanni Meldin urbem, cum iactura in deditionem compellunt. Caput. xiiij.

RNVLPHVS Imperator, Carolomanni filius, patruo suo Carolo ex Imperatore, etiã necessarijs egẽti, Fiscos in Alemannia delegauit. Qui año insequenti obijt.

Romanum

Romanum inde Imperium, & Regnum Francorum miserè decerpi-
tur. In Italia nēpè Berengarius, & Guido de Regno contendunt. Fran
ci uerò neglecto Carolo, Ludouici Balbi filio, puero uix bimo: Regē
Odo Franciæ Rex. sibi præficiunt Odonem, filium Roberti Ducis, qui à Normannis fu-
it occisus. Rodulphus autem corona sibi imposita, Rex Burgundio-
num constituitur: quod Regnum multo & ante, & post tempore du-
rauit. Odoni autem Francorum Regi, Anno Christi. Dccc. lxxxviij.
inopinata contigit uictoria super Oxonam fluuium memoratū. Nam
die nati Baptistę, cum paruo exercitu, Normannorum exercitui obui
us factus est super flumen memoratum. Commissoq; prælio, mox ui-
ctor extitit. Quæ uictoria illi non modicam autoritatem comparauit
simul & gloriam. Post ab Arnulpho Imperatore, conuocatur ad Reg
ni Conuentum Vuormaciæ celebratum. Aderat cum suorum nō con
temnēda manu: honorificè ab Imperatore susceptus. Factiq; sunt ami
ci: & peractis Placitis, cum honore dimittitur. Interim Normāni Mel-
dis ciuitatem obsidione uallant: machinas instruūt: aggerem compor-
tant ad urbem capiendam. Cunq; obsidionem diu sustinerent: & la-
bore exhausti, ac rebus attenuati essent, nec ullum respexere liberatio-
nis auxilium: pacti cum Normannis, deditionem faciunt, abire per-
missi sine armis. Reserantur portę, fit uia Christianis ut egrederentur,
delegatis qui eos quo uellent saluos perducerent. Cumq; amnem Ma
tronam transissent. Normannos eos insecuti comprenderunt: Episco-
pum cum omni populo tenentes. Indeq; reuersi, igne iniecto ciuitatē
concremarunt, muros quantum ualuêre subuerterunt. Atq; in eo com
morati sunt loco ad Mensem usq; Nouembrem.

¶ Arnulphus Imp Normannorum castra expugnat. Qui
uario passim belli euentu Odoni quoq; congrediun-
tur: Regem in fugam tandem uertunt.

CAPVT XV.

CIRCA quę tempora Odo Rex congregato exercitu,
uenit Parisium, ibiq; castra metatus est propè ciuitatem. ne in ea obsi-
deretur. Normanni uerò per Matronum & Sequanam regressi, inde-
què terrestri & fluuiali itinere profecti, Limam fluuium ingressi, per
latera eius & ripas stationes sibi firmauerunt. Circa Autumni tempo-
ra Parisium redierunt. Contra quos Odo Rex uenit, & nunciis inter-
currentibus, muneratí sunt ab eo. Reuersi à Parisio, relicta Sequana,
per mare nauale iter, & circum latera pedestre atq; equestre agentes,
in territorio Constantiæ ciuitatis, circa castrum S. Laudi, sedem sibi fa
ciunt, ipsamq; Arcem oppugnare non cessent. Erat autem Añus Do-
mini. D ccc. lxxxix, Anno deinde proximo, Laudi Arcē, interfectis
pugnato-

pugnatoribus, Normanni funditus euertentes, terræ coæquant in festiuitate Omnium Sanctorum. Isam ingressi, Nouomagium petunt. Odo uerò Rex adunato exercitu, super Islæ ripam consedit: ne Regno eius uiolenti incumberent. Normanni uerò, qui Nouomagi erant, mouentes exercitum usq; Mosam, omnem terram peruagati sunt: Scaldamq; transeuntes, Odo Rex insecutus est. Cōprenditq; eos super Galteram: sed non ut uoluit. Nam dispersi per syluas, euasêre: atq; ad castra sua reuersi sunt. Circa autem Autumnū relictis castris in Nouomagio, maritima petierunt: ibiq; toto æstiuo tempore immorati sunt: indeq; reuertētes, Mosam sunt ingressi. Quod audiens Arnulphus Imperator, uelociter accurrit: eosq; ultra Scaldim, & propè Attrebatum insecutus est. Sed non comprehendit. Inde rediit in Regnum suū. Normanni uerò, qui Nouomagio inerrabant: mense Nouembri iter ingrediuntur: & Ambiam sibi sedem firmauerunt. Arnulphus Imp. iterum adunato exercitu, uenit aduersus eos: et Deo se protegente, castra eorū expugnauit. Arcemq; cępit: interfecta magna eorum multitudine. Atq; hac potitus uictoria, redit in Regnū suum. Normanni aūt qui huc, illucq; dispersi fuerant: in eodem loco renouant præsidium. Odo aūt Rex contractis copiis, Aurelianū concedit: sed nihil prosperè peregit. Verū posthac in pago Viromandensi, ob uigilum inertiam accępit incōmodum. Nam superuenientes Normāni, eum in fugam protruserunt. Annus hic erat. xci. Quo tempore Normanni per Autumnum Mare sunt ingressi.

Cæduntur Normanni ab Imp. Arnulpho.

¶ Rollo classis Normanniæ præfectus, Angliam fortuna dextera partim deuincit, & prædatur. Cap. XVI.

ANNVS erat post natum Christū. DCCC. XCV. cùm in Romano Imperio Arnulphus erat. Magna classis Normānorum, Danorūq; finibus expedita: armis uirisq; instructa, Franciæ littora legit. Quam in facinus memorandum multa stimulabant: amor prędæ, magni nominis gloria, & gentilium suorū per Daniam & Noruagiā memoria celebrata: qui post militiæ laborē, in Galliis optatas sedes consecuti, cōposita pace beati quiescerent. Erat huic classi pręfectus uir magno genere, maiori animo ac fiducia Rollo: qui fratrem intestino gentis suæ bello nuper amiserat, quod Regi suo fratres, pro magnitudine fortunę suspecti haberentur: ausi etiam Regi bello obuiam ire: sed ubi fortunam tentare statuerūt, congressi bello, alter cecidit ex fratribus. Hic uerò quē scribimus Rollo, instructa classe, maris pericula statuit pertentare, quòd non satis securus in Regno ageret: quæ una uel maxima causa fuit, classem perarmandi: fortunamq; pertentandi. Prima uerò Angliam contigit naui-

Rollo Dux Normaī.

gatio: ueterem Danici Regni palestram: in qua multi Danorũ Proceres fortunam tentauêre: nonnulli ad sceptra peruenerunt, si non totius Regni, magnæ tamen partis. Siquidem in Anglia ab initio, nõ uno ut nunc sceptro regebatur. Erat Anglorum Saxonum, sua Prouincia: quę toti tamen Insulæ postea nomen dedit. Erat & Marciorũ Regnũ inde diuisum. Sed Nordhumbrorũ natio Regẽ fouebat. Et Pictones, & Scoti eadẽ insula suas ditiones defenderant. Danis autem in Nordhumbris crebrior erat conuersatio. Eam tum gentem adortus Rollo: cùm copias in terram exposuisset: nauibus nihilominus in tuta reductis, castra cœpit metari, atq; firmare. Inde progressus, prædam circũegit opimam. Conglobati habitatores, hostibus obuiam ire pergunt. Audent conserere manus. Sed nihil erat quod ferociam gentis ab Aquilone missæ, posit æquiparare. Cæduntur Angli: & retrò ferentes pedem, in tuta se recipiunt. Renouata denuò pugna, nihilo fortuna fuit. Dani ac Normanni quoties collibuit egressi: hominũ atq; pecudũ, cæterarumq; rerũ prædam comportabant: stipabantq; naues omniũ generũ captis rebus. Tum Rolloni Duci incertum cœpit esse: fluctuabatq; animo, quid mallet. Locupletatos præda, reducere in patriam amor quidèm fuit: sed terruit Regis in se indignatio. Franciam petere, cupido traxit: sed terruit nouum in eam gentem de prælio periculum. Angliam in deditionem accipere, mens inclinauit: sed nondum molem Regij exercitus erat expertus.

Angliæ ab initio partitio.

Cæduntur Angli.

¶ Somnium Rollo uidet. fœlix hoc illi interpretatum. Legationem ad Angliæ Regem Alstenum, cum mandatis mittit. Caput. xvij.

CVM hac fluctuatione uacillaret: Somnus dubitantem corripuit. Vidit se in regione Franciæ sublimi colle considere: caput obiectantẽ flumini, quod montis supercilio demanabat. Subtus ad collis latera, atq; pedem montis, uariorum generum uolucres, eodem de flumine tingi. Sinistras alas habuere rufas. Tum expleta lotione, pastũ cunctas unà capere: indeq; subuolantes nidificare: ac tempore expleto, prolem educere. Cùm expergisceretur: uehementer motus est uisionis nouitate. In medio Magnatum consultans: quid uiderit exponit. Nõ erat qui rem interpretaretur. Visum est: ex captiuis Anglicis aduocare Christicolas. quòd id genus hominum quę ipsi nescirent, callere putaretur. Erat in captiuis uir industrius: qui diuinitus Duci monstrata doceret: suarum rerũ, ac gentis tonus, felicem exitum in Francia. Quòd terram esset accæpturus in possessionem quietam, sublimis gloria: & Religionem lauacri Baptismalis, cum omni gente sua subiturus; ibiq; pace quieta, cum omni sua, suorumq; posteritate permans

Rollo Dux Somnium Rollonis.

Interpretatio somnij.

permanſurus. Placuit interpretatio Rolloni. quòd uiſioni allubeſcere, & ſpei ſuæ conformis uideretur: facileq́ credidit quod optabat. Igitur conſtituit, rebus omnibus poſthabitis, Franciam petere. Sed quoniam magnas iam res in Anglia peregerat: uoluit fortunam ſequi ducem: Regemq́ priusquàm abiret, Legatione miſſa ſtatuit pertentare, ut ſi pronum in fœdus inueniret, haberet præſidium caſuum futurorum. Sin minus: inſtituto tamen itinere, nauigationem decretam iniret. Viros itaq́ delegit induſtrios: quos ad Regem Angliȩ Alſtenum, uirum fide & religione præcipuum, mitteret: cum mandatis huiuſcemodi. Extruſi patria, exilio terras petiuimus. Exeuntes ſecuti ſunt plurimi: qui nos ad repetendam, ferroq́ uendicandam patriã animarent: uiribus inſtruerent: & plurima ſpe nos firmarẽt ad uictoriam. Quod cùm animo uolueremus, armis amiſſam Patriam repetere: turbo nos diſpulit in portus Anglicos. Vbi tempeſtiuum nauigationi tempus demorantes, brumalis rigor corripuit. Noſtros in terram emendi cõmeatus gratia egreſſos, incolæ malè mulctarunt: uiros ad arma natos, atq́ innutritos, iniuria mouit defenſionem parare. Ita inter paucos, leuibus prælijs certatum eſt. Princeps, ac ſenior noſter Rollo, à te pacem poſtulat: terram permitti hoſpitalem: commeatibus neceſſaria prȩcio parari. Hæc ubi admiſeris, pacatus ſedebit: uernum tempus ad nauigandum expectaturus. Legationis ſumma.

¶ Alſtenus Anglorum Rex, cum Rollone perpetuum fœdus init. Caput. xviij.

ALSTENVS Rex non ignarus Danicæ ferocitatis: quantis agminib. latera prȩmeret Anglici littoris: promptus conceſsit quod rogabatur. Sed & comitatem adiecit: Nõ ſolùm (inquiens) hoſpes permitto quod efflagitas: uerùm Ducem ueſtrũ cominus conſpicere cupido inceſsit. Non dedignetur ſubíre tecta, manſionesq́ noſtras, in quibus amiciſsimos experietur. Ea ubi renunciata ſunt Rolloni: parat comitatũ non contemnendũ. Deligit uiros proceritate conſpicuos, & ingenio non ſegnes. Regi promptus occurrit. Excipitur comiter. Dona profert: ſed maiora recipit. Tum conſidentes, ſermonem contulere. Prior Alſtenus Rex. Ego te inquit Rollo Dux fortiſsimè, lætus in his ȩdibus conſpicio. Fama gentis tuæ nobis cõperta eſt. Martium genus arma tractatis inuictiſsima. Sed neq́ tu inter præclaros uiros latuiſti. Comperta ſunt nobis fortia facta. Libet taliũ uirorũ inire familiaritatem. Habes in conſpectu Regnum uniuerſum: delige tibi, tuisq́ ſedes perpetuæ manſionis: fœdusquè ineamus ſempiternũ. Promiſsis lætus Rollo, reſpondit. Ego exhibitionis tuæ magna promiſſa Rex optimè, potẽtiſsiméq́ magnifacio: Rex Rolloni. Rollo Regi.

dent modo Superi desyderatos Rerum exitus. Tibi semper deditissimus permaneo. Si quando rebus fortuna, uotisq; aspiret: non ingratus tantæ in nos humanitati uidebor. Regno tuo considere, etiam si animus ferat, & inuitet dignatio humanitatis tuæ: fata tamen non sinunt. Constitutū habeo, idq; certus implebo, Franciam inuisere. Magniq; facio: ex te mihi hoc munus oblatū. Placet inter nos perpetuò sanciri: unam ambobus esse fortunam, alterum in altero præsidiū. Idque offero, & accipio. Faxint Superi, faustum sit, atq; fœlix. Hac sermonis uicissitudine diem deducentes in uesperam, læta de more gentis inibant conuiuia. Et primo mane digressi, amicissimè se sunt complexati: cùm uterq; pro cuiusq; fortuna, munera sibi detulissent.

¶ In Vualacriam nauigans Rollo, ui terra, tempestate maris sedata, potitur: subactis incolarum Auxiliantibus præcipuè Frisijs. Caput. xix.

ROLLO per brumam nauigationi opportuna præparabat. Militiam supplebat ex Anglis. Commeatus iussis comportari. Vt primùm uerni temporis flatus aspirabat: soluit è littore: nauigationem ingreditur, tendens in littora Galliarum. Sed dū mare medium tenerent, exorta tempestas, nauticam licet turbam exterruit. Tonat cœlum: micant fulgura: uenti sæuiūt: inter cœlum & terram naues iactantur incertæ. Sed nihil est quod uiros pturbet, in æquo ponentes periere, an uiuere: superat constantia mare impacatum. Vualacra terra se primam prodit in conspectum. Selandię ea insula est. Illam ingressi, excipiunt prælio occurrentes in armis insulæ habitatores. Nā ubi uiderant allabi de mari classem armatam: ad arma cōclamant. Fortiter quidem resistunt, ne in terram descendant: sed fortius nituntur, quos maris odium ab recenti periculo, & terræ desyderium stimulauit. Repulsi incolæ, locum permittunt ingressis: latiusq; euagati Dani, prædam undiq; conuectant. Memor Alstenus Rex Anglorum fœderum, quę cum Rollone inierat: naues. xij. granis onustas mittit post abeuntem. Excipit Rollo gratum munus ab amico. Gratiam se illi relaturum in tempore, faueant Superi, repromittit. Vbi uidere incolæ, quia fruges de mari afferuntur aduectis: mansionem eorū, quam temporaneam sperauêre, diuturnam interpretantes futuram: undequaq; sibi contrahunt auxilia. Iam enim per littora Francorum Reges positis præsidibus, stationes fecere, aduersus incursiones de mari. Sic Comites Hollandiæ, Flandriæq; prodierunt. Igitur Vualacrenses ad pellendos terra sua Danos grassatores, arma cōuocant proximorū. Conueniunt Reynerus Longicollus Basbacen. Hamacensisq; Dux: atq; Rhabodius Frisię regionis Princeps. Densantur cunei; acies instruuntur. Sed

Vualacria.

tur. Sed nulla uis obstare potuit Rolloni: quo minus, fugatis in castra hostibus, liber quo uoluit ad prædam suos emiserit. Nec contentus: Vualacram terram, igne, ferroq; fœdare: quinetiam firmatis in ea castris & præsidijs, quæ copiosa putauit, collocatis: partem copiarũ secũ desumpsit in Frisiam, Rabedo repensurus in suo, quod ille intulit in solo alieno. Frisij gens in mole corporum insignis, & animo satis interrito: hostibus obuiam pergunt. Confligunt acriter pro Patria: sed pares esse Rolloni non poterant. Nam Dani, ut primos Frisiorum conatus eluderent, genibus nixi, scuta præferunt capitibus. Frisij per contemptum habuere submissos: paucitatem interpretati, animosius incurrunt. Sed à Danis intrepidè excipiũtur: reprimunturq; uiriliter, multis in medio cæsis. Dant terga Frisij: leges accipiunt uictoris. Quas uisum est conditiones imposuit. Tributa cum censibus impositis uolentes accæpere. Victor cum opima præda ad naues regreditur: Reynerum quæsiturus, qui in Vualacris illum cum Frisijs oppugnabat.

Rollo uictor in Vualacria.

Illusio mutua.

Vincit Rollo Frisios.

¶ Reynerum captum, Rollo miro humanitatis beneficio, liberum reddit uxori suæ. Caput. xx.

INTRAT Scaldim fluuium à Frisijs uictrice classe: terram populatur. Adest opportunis locis ad prælium Reynerus. Irritat magis, quàm oppugnat hostes. Aliquot lęuibus prælijs se offert obuiũ: sed repellitur. Crebrius incursat: sed cito redit. Post multa, intercipitur insidijs latentium infra, supráq; Danorum. Nec minus duodecim ex promptioribus Rollonis militibus intercępti, ad uxorem Reyneri pertrahuntur. Dolet illa captũ maritum: sed ex parte consolatur. quòd duodecim capitum impendio, facilè unus redimatur. Mittit mulieri mandata Rollo, Nisi protinus remittat captos milites, cum omni auro suo atq; argento: adhibito Christianæ religionis iureiurando, quòd fideliter omne aurum miserit: ilico Reynerus gladium excipiet. Territa mulier sæueris hostium mandatis: cùm uita sua chariorem maritum, ex morte sua redimere concupisceret: mox omne aurum & argentum, signatum & informe, adhibito iuramento misit cum militibus. Rollo mulieris pietate collaudata, Reynerum uinctum iussit adstare. Quid inquit in te Reynere commisi: ut cum Frisijs me in Vualacris oppugnares? Vides qua fortuna sis: ferrum ademptum, cum libertate. Aurum tuum, atq; argentum in manibus meis est. Quod in me munus non conferres, in te libet collocare. Liberum te remitto coniugi, ac tuis. Dimidium auri à te accępti, pondus rependo: donum meq;, teq; dignũ adijcio. Vade memor beneficij: Potiusq; quid amicus; quã inimicus possim, experire. Ille gratias habens, concessit ilico ad suos.

Reynerus capitur.

¶ Rothomagũ Rollo cum suis occupat. Francorũ Proceres noscentes mittunt sciscitatũ, an Regi Francorum parere uelint: Illi autem mox arma obijciunt. Caput. xxi.

ANNVS erat Christianę salutis post Octingentos Nonagesimus sextus, cùm Rollo Scaldi flumine ingresso mare petiuit: Sequanamq́ quęrit: memor uisionis suæ in Anglia. Primúmq́ ingredienti fluminis ostia, occurrit Gimegia, seruorũ Dei habitaculũ. Inde pacato agmine, mouens, ad S. Vedasti Capellam peruenit. Inde quoq́ nihil prædatus, abscedens, Rothomago appropinquauit. Iamdudum plebs omnis, urbana cum rustica, loci Antistitem interpellat Franconem: ut pietatis gratia se medium interponat barbaræ nationi, ac cõmisso sibi gregi. Nam uiribus armatis occurrere tam ferocibus hostibus, perquam stultum habuêre: exhausti crebris Danorum incursationibus. Non recusat Pontifex, etiam hostia fieri pro populo. Occurrit Rolloni. Misericordiam implorat. Facturum populum quæ iubeat: exceptа Religionis causa. Facilè placatur, quem nulla arma interturbauêre. Itaq́ pacato agmine, ingredit urbẽ. Classem tutis locis iubet collocari. Circumspicit regionem satis quidèm feracẽ, sed cultoribus exhaustam. Videt disiecta mœnia: ruinas ædificiorum, quas priores gentis suæ incursiones patrauerant. Vocat in Concilium Primores. Deliberant, quo sit opus facto. Vna omnium sententia: sedes illas capiendas: muniendas præsidijs, armisq́ defendendas. Satis prædiorum pro numero militum atq́ Nobilium. Recordatur ille uisionis, cum excelsam urbis rupem intuetur: hanc putat esse ostensam, ac promissam dudum sibi, suisq́ terram. Nec mora: de quiete cogitãt omnes. Sciunt tamen: multis ac magnis prælijs, cum Regio exercitu, ac cæteris terræ potestatibus sibi confligendum esse. Igitur amnis superiora petentes: expediunt aditus atq́ uada: populanturq́ uicina ripis loca. Interim fama uolans diffunditur per omne Regnum: uenisse innumera Barbarorum agmina in Sequanam. Reminiscuntur gentis ferociam. Prima consilia: ad submittendum quendam ex ea gente Nobilem, qui superioribus annis locum promeruit in Gallijs. Iam assuetus moribus Gallorum, mansuefactus quidam uidebatur. Illum rogarunt Franciæ Primores: Tu inquiunt, nationis & linguam, & mores percalles: Vade sciscitatum, quid accępturi in pręcium, terram linquant: in mare redeuntes. Ille ne in suspicionem Francis ueniret: postulat duos ex Primarijs, qui secum irent comites. Adaquitat ripis: de proximo cum illis sermonem habiturus. Et patria lingua, qui sint, unde ueniant, quidué petant, rogat. Illi. De nauibus aiunt, Dani sumus: quod tibi nostra lingua loquenti potuit indicare: cultus item noster, ac nauium

Rothomagũ occupat.

ac nausum apparatus: si unquàm Daniam uidisti. Venimus post acceptam de terra prædam, sedes in Regno capere. Si quis obstiterit: arma experietur nostra. Ille subinde. Audistis inquit unquam uestræ gentis hominē, easdem ex ijsdem partes petijsse: & quibus ille sit fortunis usus? Audiuimus inquiunt: sed malus illum exitus absumpsit. Dij melius inquit ille secum. Tum illis ultissim ait. Vultis Regi subesse Francorum: illiusq; facere imperata? Illi uerò. Non ea inquiunt lege exiuimus, ut cuiquam seruiamus: imperare quærimus, aut certè æquo iure consistere. Quis ait ille, uester est Princeps, aut Senior? Nullus respondent illi. Nam æquo per omnia iure imperamus. Non potest inquit ille, secum diuturnum esse Imperium, quod sine ordine administratur. Dani autem è nauibus. Si nihil aliud sciscitatū uenistis: abite: arma parate. alioqui uenisse pœnitebit.

¶ Bello utrinq; parato, congressum est. Vincit Rollo Francigenas. Baiocum capit: deprędata cum alijs Papa filia Berengarij Principis.

CAPVT XXII.

ILLI retrò cedunt: renunciantes Regi & Primatibus, gentis cum fiducia ferocitatem. Igitur uocātur in arma per Franciam milites. Cōscribuntur stipendiarij. Magnus instruitur exercitus. Ipse inter primos, qui nuncius pridem abierat: in contribules, imo congentiles ire iubetur. Magna in robore eius, si modo fidelis perseueret, fiducia est. Consultus tamen, quid de bello gerendo sentiret? Respondet. Ferox uideri agmen, magno uirium robore: multa bellorum experientia: non sine magna circumspectione tentandam pugnam. Tum Rolandus Signifer. Quid inquit, consilium requirimus ab alienigena? Vulpis uulpi, aut lupo lupus quomodo repugnabit? Nostris uiribus insurgendum est hostibus. Tum ille, illata sibi contumelia prouocatus: Hodiè inquit agam: ut contemni à quouis non possim. Qui uir est, arma ac dextram in hostem portendat. Rolandus autem cum expeditis cohortibus, in primam prouolat aciem: forti opera compensans uerba magnifica. Sed non sic aduenerant Dani: non ita prælijs assueuerant, ut Francis cederent. Cadit Rolandus ipse, cum expeditioribus. Danus ille, quem diximus, in postrema acie non segniter dimicans: coactus est hostibus terga dare. Potitus VICTORIA ROLLO: Quid inquit peccauimus in FRANCOS: ut nos in prælium seuocatos impeterent? Pactis conditionibus, quàm armis facilius nobiscum egissent. Ilico castris longius euecti: Meldense oppidum obsidione cinxerunt. Adest Dux Raynaldus: & obsidentes lacessit. Illi uersi in oppugnantes, fugant Francos: multosquè cedunt.

Vincit Frācos Rollo.

Raynaldus à quodam Sequanæ piscatore, qui iam partes Rollonis se quebatur, confossus interijt. Inde fluuium ascendentes, Parisium con tendunt. Ordinataquè obsidione, acriter ciuitatem oppugnant. Cunquè diu sedendum sibi ad obsidionem intelligerent: defecturi comme atus uidebantur. Ilico in prædam exeuntes, Baiocensem Prouinciam uastauerunt. Habitatores quà poterant armata multitudine occurrũt. Sed facilè reprimuntur. Baiocum obsident oppidum. Ciues ingressi pugnam, conserunt cum parte obsidentium. Nam tota agmina concurrere non poterant. Capitur Boco ex primoribus Normannorum Ducibus. Sensit damnum in uiro forti Rollo Princeps amisso: pactusquè: illo reddito, annuas urbi inducias. Interim ad obsidionem Parisiorum reuertũtur. Qua per annum continuata: cùm pactum Baiocensibus tempus exisset, redit: urbemq́ Baiocensem capit oppugnatam: & in præda, primario genere, & specie singulari erat puella, Papa nomine, Beringarij Principis in Francorum gente filia. Eam sibi Rollo coniugem asciuit: & ex ea Vuilhelmum sustulit filium: uirum præcipuæ uirtutis: post se potitum Principatu.

Baiocum capitur.

Papa puella.

¶ Rollo Parisios obsidens, misit qui Ebroicas urbem expugnarent. Alstenus Angliæ Rex, suos rebelles habuit: quapropter ad illorum insolentiam puniendam, misit ad Rollonem fœderatum, ut sua opera adsit. Rollo fidem Alsteno egregiè præstitit, rebelles uincens: Alsteno Angliam tranquillam relinquens, in Gallias redijt.

CAPVT XXIII.

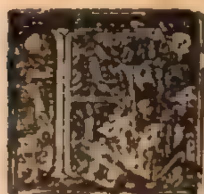

REVERSVS AD OBSIDIONEM Parisiorum, quam non intermisit: partem copiarum misit Ebroicas: ad expugnandam ciuitatem. Diu ciues restiterunt, animati à Pontifice: ut hostibus Christi obuiam irent intrepidi. Sed præualuit hostium insolentia. Vrbe capta, Episcopus tamen cum suis elabitur. Durante obsidione Parisiorum, Angli in Regem suum Alstenũ insurrexerunt: freti temporũ occasione. quòd Rollo, quem sciebant artissimo fœdere Regi suo inhærere, bellis implicitus Francorum, suppetias ferre nõ posset. Pressus ergò tumultuante Regno Alstenus, ad amicũ respexit Rollonem: mittens ex fidelibus, qui docerent: qua rerũ angustia laboraret. Rollo fœderũ non inmemor: intermissa Parisiorũ obsidione, ad liberandũ amicum, cum omnibus copijs contendit in Angliam. Et iunctis agminibus, facilè præualuerunt tumultuantibus. Captæ urbes tumultuantiũ: domiti perduelliones ad obedientiã Regis sui redire. Rex non ingratus amico: pmittit illi Regni dimidiũ. designat

Ebroicas capitur.

Anglia tumultu sedatur.

designat urbes, limites facit utriusquè ditionis. Rollo imperat uictis, obsides seruandæ pacis statuuntur. ut diuisum, & Regi, & sibi sint pignora pacis seruandæ. Nihil horum recusatum est. Exhibent. Tum Dux Regi. Quando inquit & hospitio primùm: deinde frugum impendio, me Rex egregiè & insigniter munerasti: gratuitam tibi operam libens rependi. ut aliqua ex parte tuis in me meritis responderim. Regni partem quam exhibes, non accipio. Totum tibi iure tuo possideto. Mihi in Franciam redeundum est. Obsides tuorum tibi habeto: quo plures tenes pignora, solidiorem pacis habiturus conditionem. Senior solutus in lachrymas, quas potuit gratias dixit: Regalibus donis afficiens amicum: quando Regni partem aspernatur. Vnũ petenti Rolloni libens permisit: ut qui ex Anglia sua spontè militiam eius sequi uellent, boni Regis uenia uterentur. Valefacto sic Regi, in Franciam uela pandit: & diuisis agminibus, partim Sequanam, partim Ligerim: nonnullos etiam suorum in Garumnam facit ascendere. ut undecunq; prædabundi incederent. Ipse Parisium ad oppugnandam iterum ciuitatem contendit.

¶ Franci inducias belli cum Rollone concludunt. Iis finitis, in Burgundiones & Pictauienses, qui Francis auxilia tulere, uictoria Rollo potitur.

CAPVT XXIIII.

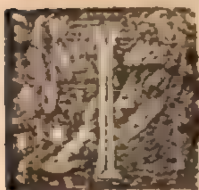
FRANCIAE Regnum ea tempestate occupauit Odo quidam ex Regni Proceribus. Sed magno Regni corpore perinde diuiso, minus poterat. Nam Ludouici Balbi filium, Carolum puerũ duodennem, nonnulli raptum, Remis Regem consecrauerunt. Cunquè per annos plurimos Normanni Franciam lacerauerint: nec armis diuisi reprimi possent, nouo cõsilio Proceres pactis conditionibus agendum rati cum gente, quam uiribus abigere non poterant. Nam Ecclesiarum incendia, urbium euersiones, castellorum direptiones, cædes exercituum, captiuitates ciuium, miserabilem Regni statũ fecere. Aduocato igitur Francone Rothomagensi Archiepiscopo (qui iamdudum se rebus interponens, hostium Duci familiarior uidebatur, mittunt illum rogatum, Trium mensium inducias. interim pacis futuræ iacienda fundamenta. Non recusat Pontifex. Profectus in hostium castra, reperit Rollonem non aduersantem uel inducijs, aut etiam paci. Iam enim respexit in ea, quæ uisio dudum illi repromisit. Interim Burgundionum Dux Richardus, & Pictauensium Ebalus, acceptis treugis indignati, quòd non armis potius, quàm pactis ageretur cum barbaris terræ uastatoribus uix pacti dies excũt, & iam prompti cum expeditis cohortibus assunt Burgundiones, & Pictaui. Rollo sibi arbi-

tratus illusum, quòd ad arma contrahenda induciç sumerentur, acrior insurgit: & equitum super se uenientium manum, fortiter in eam uersus, repellit. Grande agmen peditum à tergo erat, segnius accedens: ut equiti laboranti adesset. promiscuum uulgus erat: armati, inermesq;: ut quemq; sors obtulerat. Vt uenêre sub aspectum hostium: iam equitum alæ, quæ ante tempus primam pugnam inierant, fuga abiere. Vt poterant pedites hostem urgebant. Ibi tum grauior cædes quàm pugna. Miserabile uulgus, aut equorũ pedibus proterebatur: aut armis excæptum cædebatur: quem fuga subducere potuit, tantùm euasit. Nam in prælio nulla salus. Normanni uictores prædam legerunt.

Victor in Francos Rollo.

¶ Rollo Carnotum Vrbem obsidens, à Burgundionibus, Pictauijs, & ciuibus ita urgetur, ut in montem concesserit: à quo stratagemate quodam cum suis dilapsus, absque insigni clade obsidionem soluit.

CAPVT XXV.

INDE Carnotum obsidione præmebant. Pontifex gentis Vuantelinus populum animabat, stare pro iniurijs, patriam tueri: Christi hostibus non cedere: auxilium de cœlo futurum. Interim mittit ad Francos, Burgundiones, ac pictauos: liberationem urbis per sancta obtestatus rogans. Adest nihil moratus Dux Burgundionum Richardus, cum expedita suorum manu. Obsidentes infestat: et interim obsessis ut erumperent, dato signo, intercipere decreuit obsidentes. Ciues cum suo Pontifice armati erumpunt: utrinq; oppugnantur Normanni. Diu restiterunt. At ubi instantius urgebant hinc Burgundiones, inde Ciues: Dux Rollo cedit: magis religioni, quàm armis locum permittens. Concesit autem in editiora loca cum agmine suo. Quædam autem copiarum eius pars, uerticem propinqui montis, plurimo uix labore comprendit: ac in morem castrorum præmuniuit. In uesperum Ebalus Pictauorum Comes aderat cum non contemnenda suorum manu: & uersus in Richardum, stomachatur: quòd non eo expectato esset depugnatum. En tibi Richardus inquit (ostendens partem hostilium copiarum monti insidentem) si quid potes, hostes in conspectu sunt. Ille ut rebus æquaret uerba, ilico cõtendit in montem. Dani fortiter obsistũt adeũti. Rapit pluteos, quos illi parabant obsidioni tolerandç, & his protectus, molitur ascẽsum. At fortius illi resistunt, uertentes in sui munitionẽ quod hostes attulissent. Itaq; frustrato labore, cùm nox ingrueret, ad Richardũ Ebalus ascendit, cõmunicatoq; cõsilio, ac copijs cõiunctis, montẽ arta cingũt obsidione. Tũ Dani obsessi, circũspicientes, qd agerẽt dubitauerunt. Erat in agmine homo Frisius, insignis audaciæ, Si inquit inertes durauerimus in lucem, consumpti

Cedit Rollo.

sumus,

sumus, non tàm armis, quàm inedia. Consiliũ sumamus ex tempore. Medio noctis conticinio, quidã ex nobis, occultis semitis descendant: & ubi se in tutum receperint, tubis concrepent: speciem præbentes redeuntis in nostrũ auxiliũ Ducis. Tum cætera cohors armata, per medios descendat, ferro sibi uiam aperiens. Cessit fœliciter placitum omnibus consiliũ. Nam ubi iam obsidẽtes, statutis uigilijs se in requiem collocassent, insonuêre tubæ. Ignes circum micuêre. Cohors armata descendit, gladios circumferẽs. Obsidentes inopinato correpto terrore, fugam magis, quàm pugnam in nocte parauêre. Igitur Normanni incolumes peruenerũt ad suos. Exorta iam luce, citatis agminibus hostes suos insequũtur Richardus atq; Ebalus, adhuc de recenti fuga stupidos. Rollo iam castra firmauit: in circumitu cæsorum animantium cruentas pelles tendens: ut horrorem prætenderẽt, magis illudens hostibus, quàm obsistens. Terruit insolita species propinquantes. Quis inquiunt, cruentum hominum genus insequetur? Quem nõ mouent mortifera sanguinolentorum species castrorum? Igitur ad sua redeuntes, liquere castris suis tum intactos Normannos. Stratagema

¶ Oblatis conditionibus, à Francorum Rege, Rollo Christianismo initiatur: Britannia & Neustria donatus. Caput. xxvi.

ROLLO exasperatus de Carnoti infelici obsidione, uiolentius agit. Nam incendijs et ferro omnes quas attigit populatur Prouincias: urit Ecclesias, sine discrimine sæuit in omnia. Rex ipse quotidianis suorum lachrymis motus, iterum uocat Concilium Principum. Summis de rebus agitur. Ibi una omnium sententia fuit: quando inuictam gentem, ferro & armis pellere nemo præualet: pactis cũ ea conditionibus agat: ut accæptis sedibus in Regno, Christum incipiat uenerari. Erant qui suggererent: Principem gentis, si sacrum subiret lauacrum, Regis affinitate dignandum. quòd Regio sanguine cretus, uiribus inuictus haberetur. Rex suorum accępta deliberatione: uocat Rhotomagensium Pontificem: mittitquè qui mandata Rolloni perferat. Ille selectos aditus obseruans: Ducem interpellat. Quid iuuat inquiens Dux fortissimè, quotidianis te, gentemquè tuam periculis inmittere? Cædibus, & incendijs intendere: rapto uiuere? Humanius longè fuerit: pace sequestra cum Francis agere: unis ex Legibus uiuere: eandem complecti religionem. ut æternæ quoquè saluti & immortalitati consulatur. Rex tibi magnas offert conditiones: si pacem cum RELIGIONE fueris amplexatus. Terram quam inhabitas, perpetuò tibi, tuisquè iure permittit: Insuper SORORIVM te suum dignabitur. Retulit rem in Concilium omniũ Francorum consilium.

Procerum

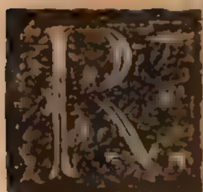
Procerum Dux. Placitas, imò optatas conditiones contemnendas, nemo putauit. Terra satis opima, si excolatur: fluminibus ad pisces: nemoribus ad uenationem opportuna: mari patens ad merces conuehēdas. Nemini uideri mediocre, Regis per germanā promereri affinitatem. Paciscuntur trimestres inducias: ut res ex sententia compleatur. Perueniunt ad cōmune placitū. Ibi testatur, docetq; Rollo: Nunquā, nisi prouocatum se ad arma uenisse. Sic in Vualacris, sic in alijs locis priorem à Francis irritatū. Ad sedes se uenisse quærendas, patria eiectum. Quæ si dentur: facturum, ne pœniteat Francos, illū hospitio excępisse. Robertus inter Primores Franciæ Duces, Regias tum uices impleuit cum Pontifice. Terra illi in perpetuā possessionem deputata. Regia illi puella despondetur. Paratur regenerationis Lauacrum, imbuitur sacrę fidei rudimentis. Robertus Dux illum de sacro fonte suscipit. Nomen illi suū indens: ut ex Rollone, deinceps sit Robertus. Et tamē quia terra cultore uacabat, crebris incursionibus euastata, negabat tantæ multitudini alimenta, aliā quoq; illi subijcere conuenit, quæ sumptus abundè suppeditaret. Ostenditur Flandria, quam non ignorabat Robertus, militaribus sępe illam expeditionibus pertransiens. Non placuit, quia paludibus, & saltibus plena, uidebatur infructuosa. Ab occidua regione permissa est Britannia. Res aūt, ut omni iure consisteret, Regis, Archiepiscoporū, Episcoporum, Ducū, Nobiliumq; iureiurando firmatę sunt. Neustria quidē, quam exinde de suo nomine Normañi dixêre Normañdiam, facile Regi donum fuit, quòd exhausta pridem (ut diximus) cultore uacua fuit, excursionib. Danorū asiduè exposita. Danos igitur Danis putauit opponendos. Accessit Britannia, contumax semper Regi terra, ut domaretur. Placuit coram rem omnē perficere. Vbi in Regium cōspectum peruenit Robertus, aderant ex Francis Regi blandientes, qui hortarentur Robertū procumbere, Regiaq; osculo uestigia honorare. Horrebat liber animus, & Dux inuictus, seruile ministerium. Alium ex astantibus officio uicarium dedit. Rex illi pedem portendit. Erat is Carolus simplex, Balbi filius. Ille mordicus apprenso pede, Regem resupinat. Indignati nonnulli ex Francis intumuêre. Alij altius secū populi libertatem, & ferocitatem reputantes, Regem placauêre. Cunctis igitur ex sententia peractis, Rex in sua reuertitur. Franco Archiepiscopus, & Dux Robertus nuptijs peragendis institêre. Quibus etiam ex more perfectis: Dux Normannorum Robertus, à Religione sumens initium, Ecclesias memorabiles ditionis suæ, quas priora tempora fœdauerunt, magnificè munerauit, & hac munificentia primos Baptismatis sui dies impendit.

Induciæ.

Rollo Baptisatur.

Pulchræ coronationes.

¶ Furti,

¶ Furti, per imprudentiam uxoris cuiusdam Rustici admissi, nimis seuera per Robertum animaduersio.

CAPVT XXVII.

ROBERTVS, ex Rollone Dux Normannorũ, cùm regendæ Prouinciæ, quam Regia confirmatione tenuerat, intẽderet, sæuerè suis interdixit Latrocinia, Furta, & omne genus rapinæ. Sciebat, difficile genti uastatrici, quæ bellis, prædis, rapinis, et sæuitijs tamdiu intenderat, pacatis animis sedere, longam exuere consuetudinem. Decreuit, ut Rustici colendi agri instrumẽta in agris linquerent, et consuefierent sui, præterire non sua. Ea res longo cœpit usu firmari. Cùm reuersus aũt quidam ex agricolis domũ, ab importuna uxore sua rogatur, cur instrumenta sua nõ adueheret? Ille Ducis præcepta prætendit. At illa dum maritus interim domi per æstum quippiam ageret, furtim delabitur in agrum, instrumenta subducit, et abscondit, ut in reliquum redderet maritum rei suæ attentiorem. Reuersus uir in agros, ubi non repperit quæ dimisit, rem ad loci præfectũ referebat. Ille aũt Duci prætendit. Vocatus à Duce Rusticus, preciũ recepit amissorum. Iubetur præfectus, ignis purgatione adhibita, furem explorare. Primus conatus irritus fuit. Nã ignis furem nõ prodidit, cùm omnes uillani subirent scrutiniũ. Id quùm renunciasset præfectus Duci, ille cõuertitur in Episcopum Deus inquiens Christianorũ, si est conscius secretorũ, cur furem nõ prodit? At ille necdum benè firmatum in Religione, non corripuit, sed causam prætendit, quia ignis necdũ furem tetigit. Iubetur diligentius inquirere præfectus, etiam apud uicinas uillas scrutaturus. Nec sic quisquàm repertus est. Vocat à Duce Rusticus: Si cui prodiderit, rem in agro esse, rogatur? Ille nemini, præter uxorẽ, dixisse respondit. Adesse iubetur illa Separatimq́ rogatur, quid egerit cum mariti instrumentis? Primùm dissimulanter respondit, nihil se nosse. Sed quæstionibus adposita, furtum fatetur. Tum maritũ Dux clam uocabat. Sciebas inquit uxorem furacẽ esse, an nõ? Ille. Sciebam inquit. Cui Dux. Cur criminosam aut non punieras, aut non deferebas? Ilico iussit ambos suspendio necari. Hac sæueritate, iudicij Legẽ sanxit obseruandam fore.

Rollo, Robertus Dux

Superstitio.

Vana quæstio.

¶ Roberti coniunx propter sæueram mariti in duos iuuenes Francos animaduersionẽ, ægritudinem, ex qua moritur, cõtraxit: quæ mors dissidij causam inter Regẽ & Robertũ præbuit. Obiter quædam de Normañis, & obitu Ducis Roberti. Cap. xxviij.

SED & illud cõmemoratione dignũ iudicaui, quid primum pacem turbauerit inter Regem, atq; Normaños. Venerant ex Francis iuuenes duo Rothomagũ, ut Gillam coniugem

LII Ducis,

Ducis, Regis germanam, ex quibusdam interpellaret. Mulier incautè formidulosa, noluit illos in cõspectum prodire mariti: uerita, ne qd ille suspicaretur, de occultis à Rege mandatis. Sepositos ergò in peniti orem domũ, lautè curauit tractari. Normanni qui uiderant ingressos: mirati quòd non prodirent in conspectum Ducis: suspicari cœperũt, agi nescio quid contra Principem suũ. Quidam ex ijs adorti Ducem: Quid inquiunt, aut quærunt, aut afferunt secretò ad te ingressi? Num te tuorũ pœnitet: ut secreta cum exteris pertractes negocia? Consiliaq́ foueas tuis incomperta? Ille miratus, cùm nihil intelligeret: ingreditur ad uxorem. Vbi sunt inquiens, Regis quos ad nos misit nuncios? Pauida mulier, absconditos producit. Ille, ut suspicionem aduersus se suorum purgaret: productos in forum publicũ, occidi iussit. quòd non in aperto rem omnem peregissent. Turbatur anxia mulier: & dolore animi, corporisq́ ægritudinem assecuta, mortem obijt. Rex ab Sororis inmaturo funere, & suorum innoxia cæde, iniquum cœpit in Ducem animum. Ea res comperta Roberto Francorũ Duci: mandat Roberto Rothomagensi Normannorum Duci, Nihil pro hac re turberis: quòd infensus nomini tuo Rex uideatur. Si iubes: Regem cum amicis propulsabo: Regnumq́ ipse inuadam. Cui remandat Normañus. Vltra quàm satis est cursum tendis. Satis, superq́ fuerat, Regem fatigare: supra modestiã est, Regem propellere, & Regium nomen assumere. Hanc morũ sæueritate pacemq́ meruit diuturnam. Scribit tamen Sigibertus: per hæc tempora Normannos in Regno se uehementer commouisse. Ea fuerit eiusdem gentis alia classis: An ex hoc Rothomagensiũ populo: incompertũ habemus. Normanni inquit, per hæc tẽpora iterũ à Parisio repulsi: fines Britonũ incesserunt. Et primo quidèm uictores, inde à Britonibus uincuntur: duobus prælijs. xij. milibus peremptis. Et iterũ. Normanni Lotharingiã repetentes: circa Leodium cum Christianis pugnant: & uincũtur. Sunderoldus Moguntinus Archiepiscopus, à Normannis Vuormaciæ martyrisat. Arnulphus Rex audita cęde suorũ: à Baioaria contra Normaños pugnaturus mouet cũ exercitu ualido. Quos circa fluuiũ qui Tilia dicitur, pedestri prælio adortus: tantam ex eis stragem fecit: ut ex innumerabili multitudine uix superesset, qui ad classem aduersum nunciũ referret. Normannorũ residui, transuadata Mosa, Ribuariam, et Arduennam uastando peruagantes, trans mare recedunt. At hæc ego per recapitulationẽ ab illo dicta accipio: prius quàm Rollo in Neustria pacatus, residere cœpisset. Nã huius insignis uictoriæ, & nostri meminere Annales: quæ peracta memoratur Anno. 899. cùm ista in Robertũ Rollonis cõmutatio, et sedis quietę acceptio, ad. 97. aut supra peruenisset. Sola ergò

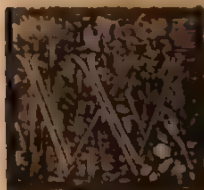
Morit Ducis uxor.

Sigibertus, de Normannorũ strage

Sunderoldus Mogũtinus prȩsul

ergò ordinis, & tẽporũ ꝑturbatio facta est, in huius rei à Sigiberto cõmemoratione. Nisi dixerimus: aliã extitisse Normañorũ manũ, quę in Germania sit grassata: dum in Francia Rollo iã pacatus resedisset. Sed nos quę de Roberto sunt, ꝓtinus cõcludamus. Robertus, ut dicere cœpimus, cõtraxit años, accępta quiete, in extremã usq; senectam. Filiũ, quẽ ex Papa prima uxore sustulerat: in spem Ducatus prouexit. Nã inter manus eius iurare fecit Proceres: quòd illi post patrẽ, fideles ꝑmanerẽt. Ita in Christi religione transiuit Robertus (uti fidimus) in Regna longè meliora: Dux tẽpe suo fortissimus, pariter & felicissimus. Rollo prius dictus.

¶ Vuilhelmus patri in Ducatu succedit. Britannos rebelles domat. Caput. xxix.

ILHELMVS patri filius in ditione succedit: matre Papa genitus, nobili stirpe Francorum: Duplicisq; in se Nobilitatis sanguinem traxit. Eũ ab infantia sacris initiatũ, in timore Dei pater iussit educari, apud uirũ probatæ uirtutis Batonem, gentis suæ Comitem. Erat aũt puer ita Religioni deditus: ut relicto seculo, cupierit sepositus Christo militare, Monachali habitu desumpto. Sed quia patri erat unicus, solum id uotis repugnare uidebatur. Igitur paterna uoluntate, & Procerũ unanimi consilio atq; sententia: paternæ ditioni præesse compellitur. Nihil tamen mutauit in moribus. Animi integritatem, iustitiæ rigorem, frontis modestiã semper præferebat. Prima illi turbatio fuit ex Britañis: qui nouo Principatu, res itẽ nouas moliebantur: subtrahere scilicet Vuilhelmo, quam patri seruauerant obedientiã. Berengarius, atq; Alanus, Principes extitere factionis atq; rebellionis. quòd dicerẽt, temporaliter se Roberto permissos, quoad prouincia eius cultui redderẽ: ipsi quamdiu uixit nihil recusantes. Honori hoc illius tribuerint: quòd in fide permanserint. Nunc se solutos uinculo dominationis, libertatẽ suã sine inuidia meri to tueri. Vuilhelmus contracto suorũ concilio, rem pertractauit. Indignũ uisum est Proceribus: Britones à iugo discedere. Quòd si à Rege uendicarenĩ: satis & hoc durũ uideri: antiqua ditione carere Normannos: nunc sua se temeritate in libertatẽ recipere conantes, aduersus pręstitam Roberto patri fidẽ, iuratã filio fidelitatem. Omni odio dignissimos haberi: ferro & igni ad iuga reuocandos. Igitur paratur expeditio in Britanniam: equitũ, peditumq; copiæ densantur in cuneos. Britañiam ferro & igni populaẽ. Britanni urbibus & arcibus cõmunitis, se cõtinuêre: nõ ausi in aciem prodire. quòd uiribus hosti impares uiderentur. Visum est Proceribus Normannorũ: euastata regione, satis malorum perpessos, redire in iuga uolentes. Qua spe reducitur exercitus in Normanniam. At præter spem accidit: ut dilapso exercitu, secuti Bri- Vuilhelmus Dux Normannorum.

tanni, uicissim Normannorũ ditionem peruagarentur. Renouantur deinde agmina militantiũ. Reducit̃ in Britanniã expeditio militaris: & durioribus pressuris Britanni cõangustãtur. Igitur rebus diffisi: Legatos de pace miserũt. Vuilhelmus consilio suorũ euocato: has illis Leges indixit. Vt aurũ in sumptus expeditionis persoluerent. Solita tributa penderent. Alanus in exiliũ abiret. quòd autor coniurationis haberet̃. Berengarius, quòd inuitus (ut cõstabat) penè rebellaret, in Præfectura solita permaneret. His ita compositis, atq; à Britannis iam pacis cupidissimis comprobatis: Vuilhelmus reduxit exercitum.

Subigũtur Britanni.

¶ Insurgentes in se factiosos Normannos, Vuilhelmus inito bello fugat, & cædit. Caput. xxx.

AM apud proximos sermo increbuit: ut prospiciẽs posteritati Dux adolescens, nuptijs animũ inclinaret. Circumspexêre omnes: qua ex Nobilitate, domoq; cõiunx illi peteretur. Eualuit nominis atquè uirtutis eius fama inter Francos: primiq; Principes Regni, eius familiaritatẽ inire cupiebãt. Xenia mittere, & accipere, Principali ritu, iam apud Maiores inoleuit. Vuilhelmus multis indies charior pro uirtute cœpit haberi: coliq; sedulius à Francis quàm suis. Quæ res inuidia, ut fieri solet, non caruit. Erantq; in Normañis: quibus doleret, quòd Francos, à quibus honorabatur, honoraret. Iam inquiunt, Dux noster, maiore fiducia respicit in Francos, quàm suæ gentis Nobilitatem. Materna illum superbia effert: maternum genus quàm paternum facit cõmendatiorem. Quid futurũ, ubi nuptiæ accesserint? Extorres erimus: solis Francis fides erit: nos uelut seruiles contemnemur. Ea reportabimus laborũ præmia, periculorum sanguinis. Proinde præcurramus inchöata in nos iuga deteriora. Libertati & honori consulamus. Riulphus princeps erat factionis in Ducem: autorq; consilij: ut mitterent, qui postularent terram à Duce, in Rislũ usq; fluuiũ. Sic etiã militarem populũ sibi magis conciliarẽt: Duci ruricolas relinquerent. ut quandocunq; moliẽti aliquid in suos, non inferioribus illi uiribus occurrãt. Audita legatione Dux: cùm nõ ignoraret, quo res illa respiceret: conuocato fideliũ Procerũ concilio, ex illorũ sententia remandauit placidis uerbis. Arma & equi, aurũ cũ argento, & quicquid domi meæ præciosum est: uestris cõmodis inseruiet. Terra quam sub parente accæpistis contenti, militate. Commoda Prouinciæ ad uos pertineant. Mihi inane nomen remaneat Principatus. Vos consiliorũ participes, mecum unà rem omnem tractabitis. Communia utrisq; pericula. Vobis bellorũ præmia: mihi inanis honor sufficiet. Hæc tam mollis responsio, non ut debuit iram mitigauit, sed superbiam erexit. Nam ad arma iam conclamantes, castra firmabant:

Normannorũ murmur in Ducem suum.

Ducis responsio.

bant: domestica bella inchoaturi. Iubentque concitò redire nunciũ, qui duriora Duci mãdata ferat. Exeat ciuitate: abeat ditione, ad Francos suos proficiscatur. Non ferre Danicũ sanguinẽ, subesse Franco Principatui. Hoc se multis uulneribus egisse: ut liberi uiuant. Nisi cesserit: futurũ, ut pœniteat pertinacię. Nam ciuitatẽ oppugnare, & de proximo capere confidant. Territus hoc nũcio Dux: misit ad amicos, ut adsint. Cõtraxitque arma, quæ tempus dedit. Armauit ex urbicis, quos militibus inseruit. Et ut pręueniret obsidionẽ, exiuit in collem: unde prospiceret & numerũ, & conatus aduersantiũ. Cernens longè illos superare multitudine: in proximũ ex amicis cõuertitur. Impares inquit sumus tantæ multitudini. Cædendum tempori. Ipse mihi petendus Siluanectensis auunculus: ut eius adiutus armis, recuperem qua iam me extrudunt perfidi ditionẽ. Tum ille. Qua fronte Franciam nos tecum petemus: in qua permanent uestigia pristinæ uastationis? Sunt quibus parentes, filios, fratres, cognatos, affines abstulimus. Illi qbus nos oculis intuebuntur? Itaque si hoc tibi sedet consiliũ: ad limites Eptę fluminis te perducemus: nos uerò inuentis undecunque nauibus, Daniam repetemus. Quomodo eñ sine Duce cõsistemus in aliena regione? Quanque si tibi patrij sanguinis uigor remaneret: hostibus cedendũ nõ putares. Dux accępta ab amico contumelia, excanduit. Si hoc inquiens timori datur: ignauo, nõ prudẽti: audete sequi qua præcedo. Et postulans hastam, se uertit in hostes. Tum idem ille manu iniecta familiarius, Consilio inqt Dux fortissimè opus est in re tanta. Vide prius, quos ad urbis custodiam delegeris. Consydera, qui te sequantur in præliũ. Quibus prouisis, cũ inbellem multitudinẽ urbi relegaret: expeditioribus sumptis: concitus fertur in hostes. Quos imparatiores deprehendit. cùm nihil tale prospicerent. Igitur exemplo & uerbo suos commonefaciens: multis pauci promptiores sunt inuẽti. Nec diu stetit ambigua uictoria: fusi, fugatique, castra deseruere tumultuantes. Plures in fuga, quàm in acie sunt cæsi. Multi perierunt paludibus: aut ripis inmersi. Vuilhelmus Dux fugatis facinorosis, multisque perditis: incolumem reduxit exercitum in urbem. Ex illo die conspectior cunctis, formidolosior hostibus, amicis charior. Nec facilè inuentus est, qui prælio lacesseret: aut coniuratione noua in se Ducem prouocaret. Iam ineundis nuptijs animum intendebat.

Normanni ad Ducem.

Dux suos cædit.

¶ Vuilhelmi Ducis nuptiæ: Affinitas quoque cum Pictauien. Comite, Ludouici item Francorum Regis institutio narrantur. Caput. xxxi.

HERIBERTVS inter Francorũ Primores, uir nobilis et clarus, filiã Vuilhelmo Duci desponderat. Rega

li luxu oĩs erat apparatus nuptiarũ. Multi utriusq; partis Proceres cõuenere. Noñulli ex Francia Principes honestabant solenna nuptiarũ. Nec añus euoluit, Vuilhelmo filius ex cõiuge nascit: quẽ sacris Christianis initiatũ, appellari iussit Richardum. Claruit indies magis atq; magis Dux Vuilhelmus. Burgundionũ, Pictauorumq; Comites illũ coluere. Hugo maior in Regno Princeps, familiaritatem eius expetebat. Venantẽ aliquando Ducẽ cùm præmonuissent, Dux Hugo memoratus, Comes Pictauorũ Vuilhelmus, & Heribertus socer adiere. Ille pbenignè exceptos, humanissimè tractauit. Inter cõuiuandũ Vuilhelmus Pictauus, Vuilhelmũ appellat Rothomagensem. Scis qua ad te causa uenerim, Dux inclytè? Affinitatẽ tuã requiro. Neq; interpositis nuncijs agendũ putaui. Tuã ipse dignationẽ adire uolui. Germanã sororẽ tuã, si uxorẽ mihi pmiseris: perpetuũ apud me pignus amoris collocatũ, rectè putabis. Ille transuerso Comitẽ responso, uolens experiri: Non conuenit inqt, forti genere natã puellam, leporinis uiris permittere. Vbi uidit cõmotum iniuria Comitẽ, uultũ hilarauit. Cras inquit optime Comes, interposito meorũ cõsilio, placidè postulatis tuis respondebo. Nec mora: cùm illucesceret, uocato in consiliũ Hugone Duce, Heriberto, atq; Procerũ suorum magno numero: deliberat uiri potẽtis inire affinitatẽ: Vuilhelmoq; memorato Germanã despondet: eamq; pduci iubet apparatu magnifico in urbẽ Pictauorũ. Tum uerò omni rerũ abundantissimo splendore nuptijs peractis: in diẽ magnificari magis, magisq; cœpit Vuilhelmus Normañus. Erat per id tẽpus in carcere Rex Franciæ Carolus. Ibiq; cũ defecisset: Alstenus Angliæ Rex, nepotẽ suũ, memorati Caroli filiũ, ut ad Coronã pduceret: non alio utendũ putauit, quã Vuilhelmo interuẽtore. Paternũ fœdus illi renouabat: deprecãs, ut illo interueniẽte, paterna sceptra Ludouicus mereret. Et ut Alanus Brito, iamdudũ apud se exulãs, suo apud Vuilhelmũ interuentu, gratiã haberet: patriæq; redderet. Vtrunq; impetrauit Alstenus. Nam Vuilhelmus apud Hugonẽ Ducẽ, cæterosq; peregit: ut Ludouicus in Regno succederet: et Alanus patria sede potiret. Erat tñ eidem Ludouico Regnũ instabile, propter magnã Primatũ in Regno potẽtiã. Vnde sibi cõsulendũ putauit, proximorũ Regũ fœdere.

Ludouicus Franciæ Rex.

¶ Ludouicus Franciæ Rex, interuentu Vuilhelmi, fœdus init cum Henrico Saxonum Cæsare. Caput. xxxij

RAEFVIT tũ Germaniæ rebus Henricus Cæsar, genere Saxo, eius nominis primus: Ottonis primi pater. Is interpellatus per nuncios à Ludouico Rege de fœdere: respondit. Nolle se Franciæ rebus implicare: nisi interuẽtu Vuilhelmi Normañi. Ille si se mediũ interponeret: fœdus nõ recusaret. Ludouicus Rex, misso statim

nuncio

nuncio ad Vuilhelmum, orabat: ut illi occurreret in pago Baiocensi. Non cunctatũ Dux: expeditũ sumit Comitatum: Regiq; obuiam proficiscitũ. Perbenignè sese salutant. Prior Rex. Nosti inquit Vuilhelme frater, qbus Procerũ iacter motibus. Pietatis tuę fuerit: memorem esse auitorũ in te, tuosq; beneficiorũ: ut arma conferas: & foedera cõcilies, inter Henricũ Germanię Cæsarem, ac me. Ille nihil moratus, quod est opis suæ promptè pollicetũ: Regemq; secum orat Rothomagum proficisci. Vbi annuit: peruenitq;: excępit hospitaliter. Diuq; secũ habuit honore Regio: redeuntemq; in sua deduxit: & quoties premeretur, denuò exceptum armis tuebatur. Misit deinde ex fidissimis Tetgerũ quendam, ad Henricũ Cæsarem: oratũ, ut foedere cum Ludouico Rege congredi dignaretur. Erat multa inter Henricum, atq; Vuilhelmũ familiaritas. Exceptum hospitaliter Vuilhelmi nuncium, Cęsar apud se aliquot dies perbenignè habuit: unumq; ex Ducibus suis Cononẽ, cum eodẽ remisit ad Vuilhelmum: mandata uerbis prolaturum. Vbi in conspectum Vuilhelmi Conno uenit: ostendit se missum à Cæsare suo: ut quæ Vuilhelmus optaret, perficerentũ. Occurret, inquit Cæsar meus tibi uenienti sup Mosam. Tu Regẽ Ludouicũ, fide tua suscęptũ prouehe: ut alternis cõspectibus perfruantur. Me uerò obsidem, quo uis in loco teneto. Sic enim imperauit Cæsar, ut securior tibi, tuisq;, ac Regi Ludouico sit aditus. Miratur Vuilhelmus, quid obside sit opus: dissimulat tamen. ut experiatur: si ex animo sit locutus. Accingar inqt Normañus itineri. Tu uerò in Baiocensi urbe obses residebis. Tum ille. Quemcunq; inquit in locum ire iubes, fixus hærebo. At Vuilhelmus comperta ueri constantia: Nihil inquit opus est ad Henricũ proficiscenti Vuilhelmo, obsidem sumere. Inter diffidentes sic agitur. Ego optimi Cæsaris promissa, pro obside teneo: tecũq; uolens proficiscar. Non contemnendã manum contraxit Vuilhelmus. Rex quoq; cum Magnatibus Franciæ magnas copias duxit. Vbi conuenere Laudunum: mirati Normannorum copiosam Franci multitudinem: Quid inquiunt fiet, si fortè, ut fit, iurgiũ consurgat inter militares uiros unà profectos? Nimirũ ut agnos lupi, uorabunt Normañi Francos. Misso nũcio orat Vuilhelmũ: ut separatim tendat: diuersoq; proficiscatũ itinere ad locũ destinatũ. Facilè paret monẽtibus. Igitũ cùm propinquarent Mosę: pręmisso Conone ad Henricũ: pręmonet adesse Regẽ, cũ Vuilhelmo. Tum Henricus Cæsar, quẽ multa sup Vuilhelmo mirantẽ cogitatio fatigabat: sciscitatũ à Conone: qd de amico suo Vuilhelmo sentiat? Quid uiderit, indicet. Tũ ille pręcipuũ domi splendorẽ: quẽ præter te nemo Principum seruat, miratus sum. Aurea undiq; suppellex: famulorum ordo multiplex, ac distinctissimus. Militia insignis: arma tersissima. Vuilhelmi apparatus.

tersissima. Equi & numero, & precio singulari. Tum uerò prudentia ac mirifica uirtus, oĩa facit commendatiora. Propinquabat inde Vuilhelmus quingentis solis equis comitatus. Nã reliquũ agmen præcesserat. Accurrit Conon: & gladio per obsequiũ distincto, ꝓducit ad Cęsarem. Ibi se amantissimè complectuntur. Consident. Prior Cęsar. Diu te Vuilhelme frater, fama cognitũ, uirtute probatũ, amicitia nostra dignũ putaui. Nunc corã positũ, lætus accipio: gratulatus tibi, mihiquè: quòd alternis nos uultibus agnoscimus. Agè fœliciter adueneris: quę postulaueris, facilè ex sentẽtia habiturus. Tũ Vuilhelmus. Misisti Cæsar optimè, Ducẽ præcipuũ, quẽ obsidis loco tenerẽ. Penè iniurius extitisti, firmatæ inter nos amicitiæ. Mihi ad te ꝓficiscẽti, nullo opus erat pignore. Tu tamẽ qualicũqꝫ id egeris cõsilio, quod meũ fuit exhibui: illũ itineris ducẽs comitẽ, quẽ manere uoluisti oppignoratum. Adest Rex Ludouicus: tibi quandocũqꝫ uolueris occursurus: & qbus uelis cõditionibus tibi per me fœderandus. Cęsar subinde. Crastina in uicinã urbẽ nos uisuri occurramus. Tuũ erit, quas uoles fœderũ Leges dicere. Hac sermonũ uicissitudine fruẽtes, diu familiariter collocuti discesserũt: in crastinũ reddituri colloquiũ. Cùm aũt abiret Vuilhelmus: erãt inter Saxones q dicerẽt Cononi. Ea uerò est magnificẽtia, quã in cœlũ tulisti: qngentis accedere militibus. Vuilhelmus & si exaudiret linguã Saxonicã per Danicã, dissimulãter tñ abibat. Postera luce pręmisit in urbẽ militũ ualidã manũ: ut loca caperẽt uenturo exercitui. Illi tũ ferocius agebant: assueti portas cõuellere: muros diruere: & insolentius in captis urbibus agere. Præuenerat cæteros Henricus Cæsar: et exaudita per clamorẽ tumultuosum Normannorũ insolentia: iubet egredi Cononẽ, & interdicere uim atqꝫ ferociã. Ille profectus ad Vuilhelmũ, orat: iubeat cõquiescere uim militũ, ne ad tumultũ res perueniat. Vade inqt Cononi: dic uerbis meis: ut modestius agant. Ille concitò. Iubet inqt Vuilhelmus, & ego rogo: ut moderantius agatis. At nihil illi auscultabant: frangunt: expellunt resistentes: assiliũt. Reuersus ad Vuilhelmũ Conon. Per inquit Deũ, & qcquid sanctum est, oratus adsis, ne Conuentus pacis gratia institutus, in magnum & cruentũ bellum exurgat. Tum Vuilhelmus, misso per manum Cononis gladio, iubet quiescant. Ille ense uiso, mox uultus deijciunt: modestius agũt, militaremquè disciplinam impleuêre. Voluit Dux prudens Vuilhelmus, Saxonibus ostendere cõtemptoribus suis: quibus militibus rem ageret. Conueniunt unà Reges. Vltrò, citroquè uolant munera alternatim. Colloquuntur ubi considunt. Conueniunt de fœdere. Interpositum firmatur de more. Dum Reges de fœderum medio colloquunť: Duces circũstantes, et illi inter se sermonẽ cõseruerunt. Inter Saxones quidam

Henricus Cæsar.

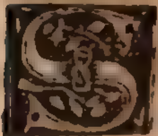
Dux Vuilhelmus.

Saxones irrident Normannos.

Normannorum insolentia.

quidā Dux Hermañus, Danica lingua salutat Vuilhelmū. Ille sciscitatur: Quonā pacto sit Saxo compos linguę peregrinę? Illā inqt inuitus perdidici. Nā graui captus pręlio, in Daniā ptrahor: ibiq; diu tentus, in sermonē gentis cōalui. Noui ergo & uim militū, & patriā tui regionē: martiūq; genus, unde prodijsti. Interea Conon circumstantibus: Quid inquit uobis uisum est sup Vuilhelmo: quem hesterno uesperi contēpsisse uidebamini? Non inquiunt putauimus, tantū esse splendoris in eius militia, quantum conspeximus: nō eas opes quas uidimus.

¶ Vuilhelmus Dux, Regi Francorum Ludouico, paruulū baptismo leuat. Gemmeticum cœnobiū reparat. Richardo filio in Principatu substituto: ipse Monachatui se dedere cupiebat. Caput. xxxiij.

SOLVTO Regum Conuentu, Rex Ludouicus Lugdunum usq; perducitur. Ibi occurrens nuncius, affert: Regem nato filio esse auctiorem. Exhilaratus, Vuilhelmū interpellat: Multis inquit obsequijs hactenus me tibi deuinxisti: domi tuæ fouisti: armis tutatus, magno nūc fœdere extulisti: Vnū oro, ut paruulū, quem mihi dignatus est dare Deus, fonte sacro excipias: pater illi alter futurus. Non abnuit Dux. Profectus in locum paruuli baptisandi: ibi à Pontificibus, cæteróq; nobiliū cætu dignanter excipitur. Quod ad Religionis officium pertinet, ex more implet. Paruulus præeunte Vuilhelmo patrino, Lotharij nomen accæpit. Quo spleñiter, atq; legitimè impleto ministerio, Dux ad Regem reuertitur. Ibi super omnibus Rege gratias agente Duci: respondit. Ego tibi, tuisq; Rex optime debeo: ut quoniā tua in ditione sedes accępi: tibi, tuisq; pro uiribus inseruiam: idq; sedulus implebo. Si quis in Regno motus surrexerit: primus ego excipiā, nihil recusans, modo intelligam. Has tibi militum deuotas manus agnosce. Ostendebat inter hæc astantium suorum longè ac propè magnam multitudinem. Proceres Regni has uoces nō uno accępere animo. Nam fuere, qui non æquè Regem ferrent dominantem. Sed interim continuere molitiones: Normannorū arma ueriti: quæ senserant. Dux à Rege dimissus amicissimè, redit in sua. Reuersus, à suis alacriter excipitur. Intendit deinde reparandis Legibus, quæ per absentiam eius antiquatę uidebantur. Religioni potissimū adiecit animum. Gemmeticum erat illic quondam Monasterium, Danorum uastatione subuersum: cuius loci fortunam duo Monachi ingemiscētes, cœperūt suis manibus euellere dumos: nouare agros. Quo in labore forte transiēs, eos deprehēdit Dux Vuilhelmus. Sciscitaē qd parent? Audit fortunā loci. Ingemiscit. Pollicetur reparationē. Nec differt promissum. Oratū mittit sororiū suū Pictauiæ Comitē: ut Monachos de uicino mittat

Gemmeticum instauratur cœnobium.

Cœnobio.

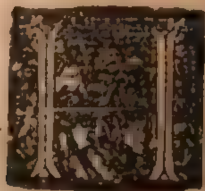
Cœnobio. Veniūt duodecim sub patre Martino. Cui deinde Dux crebrius assistens homini, se familiarissimè insinuat. Non em̄ intermisit animo propositū Monachale, quod puer concęperat: sed ob accępti Principatus nouitatem, usq; in uirilem distulit ætatē. Martinū igitur
Dux. cœnobij patrem secretius conuenit: Quid est inquiens pater optime, quòd in unicæ fidęi religione, tam uarij cultus perseuerant Monachorū, Clericorum, Populi? Cur non, qui unū sperant ac credunt: uno eti-
Abbas. am Religionis ritu perdurant? Tum ille. Magnus inquit Paterfamilias, qui nutu suo tremefacit orbē: in magna domo Ecclesiæ catholicæ, multiplex deposcit ministeriū. Ipse tibi sis exemplo. Habes qui tibi seruiant in cœnaculo: sunt qui ministrant in diuersorio: alij etiam in atrio atq; stabulo famulantur. Sunt qui te sequuntur in expeditionem militarem. Quid igitur mirū: si cœlestis ille Princeps, uarij generis ministe-
Dux. rium deposcit in Ecclesia? Ilico Dux subijcit. Olim quùm puerū agerem, hoc mihi uotū erat: relicto sęculo, uitā ingredi Monachalem. Sed obstitit desyderio meo parens, Proceresq́, meq; nolentē ac repugnantem, sibi constituere Ducem. Nunc uerò iam mihi, meq́; redditus potestati: filiū habens, quem substituā: cur non impleam ætate florenti, quod incipiente cupiebam? Stupebat hęc audiens Abbas: & intuitus
Abbas. Ducem: Quid inquit optime Princeps audio? Zelum quidèm collaudo: sed non dedigneris interponere consiliū Seniorū. Tecum cogita, quis rerum futurus sit status: si quod concępisti, impleueris: quę in nouitate & mutatione Principatus, rerum omnium turbatio. Meministi quid patereris in primordio ditionis: idipsum prospicere conuenit, ne accidat filio. Multos interim Monachos securè facies Domino famulari. Impar longè meritum erit apud Deum: paci temporum cōsulere: & multos in Religione fouere, ac seculo, quàm si unus ipse in angulo degens, perturbata regione, cū cæteris fias inquietus. Confer interim, quid simile sit: mille milibus sine suo periculo consulere, quàm uni sibi uix quieturo. Mouit Ducem sermo Senioris: sed non usq; adeo pmouit, ut dimoueret à sententia. Exeuntis deinde Ecclesia, prouoluti pedibus fratres: dignetur rogant, Diariā prandens ab illis accipere: quod charitas offerat, non quod delitiæ præparent. Ille uerò reiectis precibus, Rothomagū properabat. Nec longo post tempore, rufia bili ta-
Dux ægrotat. ctus, torquetur doloribus. Idipsum interpretans sibi accidere: quòd nuper Fratrū à se charitatem repulisset: cùm illi offerrent, monstrante dilectione, quod poterant. Infirmatus, iussit adesse Concilium Procerum: puerumquè RICHARDVM, quem ex uxore sustulerat:
Dux ad Proceres. indole præcipua, ac facilè liberali. Tum sic exorsus. Ego inquit, ut meminisse plærìquè potestis, ex puero aliud mente concipiens, aliud

à uobis

à uobis subire coactus sum: Nunc præsentis stimulo ægritudinis suauiter admoneor à Deo: ut quod in uoto semper fuit, aliquando procedat in opus. Igitur si mihi miserante Deo longior uita fuerit, relicto seculo, et hoc, quem non uolens egi Principatu, Deo seruire constitui in sanctitate & iustitia: sumpto habitu Monachali. Vnum oro: Siue per mortem carnis imperante Deo nūc finiero: siue morte ciuili, relicto seculo à uobis abiero: in utroq; casu, filium quem genui, huius mei Principatus fouete successorē. Ingemuêre qui audierant. Tum unus, quem præ cæteris maior autoritas fulciebat: Quid est inquit optime Dux, quod aures nostras tam tristi sermone concutere potuisti? Vitam tibi imprecamur omnes: idq; certo speramus longiorem. Vix mediā ætatem attigisti: confidimus te breui tuæ reddendū incolumitati. Cæterū quod de mutando uitæ statu inseruisti: pone uotum. Non sustinemus audire: nec sinemus impleri. Quid eñ erit nobis mutato Principatu? Si imperet tibi Deus: sustinendū est. Quod uerò tu tibi constituis ob tuam quietem, infinitæ multitudinis consulturus incolumitati: si sapis, posthabebis. De filio aūt tuo quod uolebas: iam impetratū puta. Perennem tibi ac diuturnam uitam speramus. At ubi tu nobis ablatus es: aliū te iam cernimus ex te natū filiū. Iam Principē habemus, cui quam primùm uoles sacramēta reddemus. Igitur ut Ducem proposito auerterent: & ab infirmitate quantum poterant releuarent: Proceres Normannorum ac Britonum uolentes iusiurandum Richardo filio præstiterunt: post parentem non aliū se habituros Principem. Quibus rebus ex sententia peractis, in sua quisq; diuerterūt. Vuilhelmus ad incolumitatē reuersus, suorū quieti cōsulebat. Nec suorū modò, uerùm etiā perfugiū erat uicinis & longinquis calamitosis. Quæ res exitio eius uiā instrauit. Nam si non illū pietas aliena traxisset, talem, ac perpetuum uitæ exitum nō inuenisset. Parum est autem terrenam ditionem habere temporalem, properanti ad cœlestem sine fine mansionem.

Procerum unus.

¶ Herluimo in ablatam arcem Monstreoli, Vuilhelmus recuperat. Caput. xxxiiij.

HERLVIMVS erat quidā ex Franciæ Proceribus, quem Arnulphus Flandriæ Comes bello prǽmebat. Arcemq; Monstreoli appellatam, expugnatam abstulit domino ac possessori. Ille rebus exutus, proximum sibi superiorem Hugonem magnum Ducem adijt: causam exponit: queritur iniuriam: implorat opem. Sed ille aures precanti clausas habuit. Herluimus Normannorū Ducem, patrem afflictorū, refugium oppressorum adit: auxilium implorans. Quando inquit ille, Principum tuorū obsequio deuinctus es: cur illis præteritis, extraneū, & nihil tibi debentē inuocasti?

Ego

Ego ait ille, Hugoni Duci iam preces cum lachrymis obtuli: ſed reie-ctus ad te uenio. Reuertere inquit Vuilhelmus ad Hugonem: & itera-ta prece interpella: & quicquid reſponderit, mihi renuncia. Abijt ille, congeminatis precibus apud Ducem: ut paruulorũ, uxoris, ac ſui mi-ſeratus, innocentem tueatur: & ad ſui iuris receptionem opem digne-tur impendere. Hugo interpellatus, reſpondit. Quid eſt, quòd me fre-quentatis precibus impellis in Arnulphum? Poteras iamdudum taci-ta cogitatione deprehendere quod dicam. Eo mihi fœdere iunctus eſt Arnulphus: ut in eum arma producere, aut contra eum ſtare quouis pacto non liceat. Quid ergò Herluimus ait, ſi defenſorem inuenero? Num contra te uidebitur egiſſe, qui mihi in Arnulphum afferret præ-ſidium? Hugo neminem ſupereſſe arbitratus: qui aut poſsit, aut uelit Herluimum in Arnulphum ducere: confidẽter ait. Quiſquis tibi fue-rit auxilio, non mihi erit iniurius. Ea cùm Vuilhelmo renũciarentur: Non erit inquit indefenſa iuſtitia tua. Illico parari iuſsit ex Britannis, Normannisq́ exercitum: & pro Herluimi cauſa hoſtilia denunciari, Flandriæ Comiti Arnulpho. Tum expeditione facta, duxit in Arcem Monſtreoli: & circumequitans, loci munitionem conſyderabat. Or-dinataq́ oppugnatione, euocauit agmen expeditiorũ: quos ſcanden-dis uallis, ſuperandis muris, apprehendendis munitionibus nouit in-duſtrios: quibus ait. Si benè uos noui, nõ diu ſtabunt in oculis ueſtris munitiones circumpoſitæ. Ite: & palos extractos, ante pedes meos pro-ducite: captos ſimul propugnatores adducite. Hoc ſegnius dicto pro-uolant milites parere Ducis ſui iuſsioni. Scandunt, reluctantibus ho-ſtibus propugnacula: ſcuta obijcientes ictibus. Capiunt ſine dilatione prima munimenta. Procurrunt ad penitiora præſidij: captosq́ Arcis propugnatores extrahunt: palos cõuellũt: & ad pedes ſui Ducis pro-ijciunt. Ille collaudatos, iubet opima præda munerari. Tum acceptũ per manus Herluimum, reducit in arcem. Inſtruitur prandium come-ſturis. Inter prandendum rogat Herluimum: Si quid ultra ex ſe depo-ſcat. Ego inquit optimè Dux, quantum tibi debeam, ſatis intelligo. Si quid in me eſt obſequij, tibi per reliquam uitam militabit. Non igno-ras, mihi inutilem in reliquum Arcem fore: quam etiam integram ab Arnulpho tueri non poteram. Tui ſit arbitrij, tuæq́ poteſtatis: tibi il-lam permitto. Ille refert. Non hac lege ueni ut mihi pugnarem. Inte-grum in te meum eſſe cõſtitui beneficium. Infirmatas munitiones per expugnationem, ipſe meis impenſis reficio. Manum ualidam, quæ tuo etiam arbitratu ſatis ſit ſeruando, tibi relinquo: commeatus abundè præbeo. Si uaſtauerit fines iterum tuos Arnulphus: cum exercitu re-uerſus, efficiam: ut illũ pœniteat ſuæ graſſationis. Si rurſum oppugna-uerit:

Monſtreoli capitur.

Ducis beneuolentia & liberalitas.

uerit:nouum tibi præsidium ex me non deerit. Quòd si inducias quę sierit:nō negabuntur. Si causam patietur iure agere: adero uolens placitis tuis. Et si quid quæris:ecce promptus prębeo. Stupefactus Herluimus liberali promisso: sese cum suis proiecit ad pedes Ducis: summū max. Deum implorans: ut pro se reddat quæ meretur Duci. Constitutis impensis reparandæ munitionis, ac deputatis militibus qui maneant in pręsidio: cōmeatuq; plurimo importato, in sua Dux reuertitur.

¶ Arnulphus Flandriæ Comes, quod non uiribus, insidijs tentat: quibus Ducem Vuilhelmum proditoriè interimi curat. Caput. xxxv.

Nec longo post tēpore, quia Arnulphus Duci uiribus par esse non poterat: respexit ad insidias. ut dolo subuerteret, quem uincere uiribus haud poterat. Nouit autē in Francię Proceribus esse non paucos, quos obliqua inuidia mordebat Vuilhelmi gloria: quibus etiam, eo perdito, opus esset, aut certè non iniocundū. Mittit ergò Vuilhelmo legationem, cui adesse iussus est Herluimus. Orator quantum potuit Oratione præmissa, obsequia præfatus, purgabat Arnulphum: quòd ignorauerit Herluimum, id quod apparuit, illi tam esse deuinctum. Proinde remittere culpam Herluimo, ut Vuilhelmum promereatur: cui esse cupit perquàm familiaris. propter uicinam utriusq; ditionem: pluribus profuturam, terram utriusq; possidentium, amicitiam. Scire Arnulphum, quæ pacis sunt & iusticiæ, nō detrectare Ducem Vuilhelmum: nec refugere: illum habere causæ suę arbitrum. Inducias triū mensium pacisci: & tempore medio locis opportunis poscit Conuentum. Hæc quàm maximè potuit, blanda uoce locutus, uultum demittit. Dux primùm sciscitatur Herluimū, quid sentiat. Ille & si dolos subesse uereatur, non audet præiudicare Duci. Tum conuersus in suos Vuilhelmus. Quandoquidē inquit, uitæ meę uotum peruouistis: orare quæ ad pacem sunt, debetis uniuersi: & ego inter primos pacis Autor, constitutos pacis tractatus non recusare. Itaquè Inducias permittit: locum Conuentioni designat. Nuncius reuertitur ad Dominum. Vbi dies aduenit: Dux copias necessarias in armis habuit: illisq; assumptis in pagum proficiscitur Ambiacensem. Ibi ad Sumæ fluminis ripam castra collocat. Ex aduerso Corbeiæ tetendit Arnulphus. Erat in Sumæ fluminis medio insula: quam fluctus exæstuans ab olim proiecit: hanc petit Arnulphus, quatuor solis comitatus. Oratq; Ducem: ut duodecim numero stipatus, dignetur occurrere: Ille non recusat: nihil præter pietatem uersans in corde, cùm alter dolum machinetur. Sed quis subesse uereretur? cùm numero militum Dux pręualeret. Venitur in colloquium. Tum prior Arnulphus. Vi-

Orator Arnulphi.

Dux.

Techna insidiarum.

Arnulphus ad Ducem. dès inquit optimè Dux, ætatem meam: uides confectum morbo corpus (podagrosus enim erat) & ideò temporum meorum, etiam si fieri potest sequentium, pacator esse debeo. Ab Herluimo multis affectus iniurijs, ad arma perueni. Omnem illi noxã tui causa, ecce iam remitto: illumquè in te ex hoc die amicũ adscribo. Modo apud te quod postulo, fac impetrem. Te patronum inuoco: ad te multorum pressus iniurijs refugio. Nosse potes, quibus in me animis sit Hugo Dux, atquè ex Primoribus cæteri. In te uno requiescã. Sume clientem, ut post me, quem sine prole non ignoras, ditionem tuæ meam coniungas. Proderit Patriæ, talem in hæc tempora suspicere patronum, tunc etiam Dominum uenerari. Crediderat ex animo locutum, pietate plenus Dux Vuilhelmus: & qui nullo unquã tempore dolum cogitabat, præsumere non poterat de homine tam blando. Tum refert ista Dux Vuilhelmus. Ego ut tibi concilietur Herluimus, ex animo eam solam profectionis huius causam habui. Hoc assecutus, satis magnum itineris præmium accæpi. Pacem tecum: atq; si fieri potest, quod in me est, cum omnibus non recuso: eamq; modo largior: & accipio. Si fœdera cupis inter meum, ac tuum Principatum: non abnuo. At in eam rem opus est adhibere consilium Procerum. Regionem tuam post te non requiro. Sit tibi longæua. Pacem si ex animo quæris: ilico ex me putato consecutum. His atq; huiusmodi in aliquot horas producto sermone, amplexati discesserant. Arnulphum duo ex suis in nauiculam inter manus deportabant. Vuilhelmus quoq; duodecim comites ire iussit in unam: ipse cum solo remige concessit in alteram scapham. Vbi iam medium amnem tenuisse uidebatur: accurrunt quatuor Arnulphi milites, armati dolo, gladijs sub ueste contectis: Acclamant à ripa: Optime Dux, quod præcipuum erat inter uos, unum omissum quęritur Arnulphus. Digneris adesse paululum. Nam Senior noster, ut uidisti claudus: non ueniendi ad te, ueniam deprecatur. Nosq; pro se misit, tibi dicturos quod superest. Credidit uir innocuus: & flexit in insulam. Duodecim milites eius medium adhuc amnem, nihil suspicati, tenuêre. Vbi propius Dux accessit: eductis gladijs, confodiunt uirum omni uirtute incomparabilem, omnium sęculorum Ducem dignum memoria sempiterna. Stabant agmina eius in armis, ripa ab altera: & ingemuêre altius: quòd flumine disclusi, adesse Principi suo non possent. Serius aduecti de medio amne duodecim satellites: palpitantem inueniunt. Perfidi latrones cum Domino suo ad cohortes suos reuertũtur. Ita perijt uir incomparabilis, exitu plus quàm miserabili: dum hosti fidit: uidente & nihil potente forti exercitu suo per amnem diuiso. Exanime corpus reuehunt mœsti satellites. Rimantur cruore perfusum:

Christianissimi simplicitas.

Dux Arnulpho.

Ducis Vuilhelmi mors Anno Christi 943.

fusum:& multis cum lachrymis nudantes, inueniunt in lumborũ stropheo clauiculam argenteam. Mirantibus quid foret: superuenit Camerarius minister: qui cistellam in penitioribus esse affirmabat: quæ uestem includeret monachalem. Conuenit turba multa Procerum: atquè ex omni ditione plebs uniuersa: impositumq́ꝫ feretro corpus, templo Mariæ Rothomagi tumultuandum intulerunt. Richardum inde filium, cui iamdudum uiuente adhuc patre, se Proceres adstrinxerãt, in patris locum Ducem sibi constituerunt. Erat autem post natum mundo Christum. 983. annus Kal. Ian. cùm cæderetur.

ALBERTI KRANTZII Hamburgen. Chronographi, Rerum Noruagiæ gestarum LIB. III.

PROLOGVS.

COLLOCATIS iam Normannis per littora Galliarum, in eam Regionem quę prius Neustria, de illorum nomine nunc dicta Normannia: prius quàm cœptæ ditionis succeßionem exequamur: paulò nobis ad superiora redeundum est: ut Noruagiam, quam cæpimus, per Antiquitates eius recenseamus ordine suo. Quanquàm turbulentißima illa tempora fuerant; languente Orientali Romanorum Imperio: & sub Saracenis miserabiliter laborante. Romanum autem Occidentale Imperium, in stirpe Carolina post Arnulphum ita contabuit: ut in contemptum omnium proueniret. Summi Romæ Pontifices, ita uertiginoso impliciti sunt malo: ut per succeßiones multas, prædecessorem suum quisq́ꝫ in maledictionem & execrationem deuocaret. Cùm in Italia Berengarij, in Germania Hungari Romanum fatigarent Imperium. Et in Gallijs nihili erant res militares. quùm Primores aduersus Carolum Simplicem, & filium eius Ludouicum, de Regni summa contenderent: Normanni suam regionem tutarentur. Per quæ tempora: cùm rebus externis magis, quàm domesticis Danorũ atq́ꝫ Normannorum Reges studerent: tam uacui reperti sunt Annales, ut uix Regum nomina reperiantur. Multæ per singulos annos Borealium factæ sunt excursiones. Nunquàm enim quieuit gens illa: donec Christi fide germanicus suscępta, mansuescerent: discerentq́ꝫ suis contenti, aliena non quærere. Aspectabat desuper DEVS, tantam gentium in Christianas prouincias crudelitatem. Non enim satis erat à Danis atquè Normannis uastitatem perpeti: Vuandali quoquè gentili adhuc errore sordentes, immanitatem suam in uicinos exercuerunt. Su- Supra lib. 2, cap. 32. & se.

per omnes uerò Hungari, gens Scythica, illis tēporibus incubuit Germaniæ. Quis non putaret tunc miserabilem Christianismi per Saxoniam statū? Cùm hunc Normanni, inde Hungari premerent: igni, ferroq; cuncta peruastantes. Occulta Dei iudicia quis explicabit? Qui Hebræis olim inmisit Chaldæos, Græcos, Romanos: quos in diuinis Scripturis appellat ministros suos: cùm tamen illum ignorarent. Ille inexplicabili consilio, Christianis Prouincijs primùm Gotos per Italiam: deinde Vuandalos per Aphricam: postea Hunos per Gallias: & nunc Hungaros per Germaniam diffundit. Nec satis uastitatum terræ inmittunt: si non etiam à mari ueniant, qui sanguinē hauriant Christianum. Quid inter hæc dicemus? Nisi, quia electos suos Deus, in clibano mundanæ tribulationis excoctos, per ignem & aquam uocat in refrigerium æternæ beatitudinis: præmonitos. quia non sunt condignæ passiones ad futuram gloriam, quæ reuelabitur. Quis etiam inter hæc non miretur studia Apostolicorum interim in Boreali mundo uirorum? Nam Dani & Normanni foras prodeuntes, in alienas sæuiunt prouincias. Interim Anscharius, Rembertus, Vnni S. Pontifices, suæ legationis explentes munera. Danis, Suedis, Normannis regnum prædicarunt immortale. Et quando illi exierunt ad alios euertendos: sancti Pontifices in uisceribus Prouinciarum ædificandis, & in Christi religione eis imbuendis, qui domi remanserant, institerunt.

Occultum iudicium Dei.

¶ Adalstenus cum Noruagiæ Rege (cuius nomen supprimunt Annales) pactis conuenit super Regno Angliæ, testamento Regi Daniæ legato.

CAPVT I.

CONRADVS ex Carolina stirpe nouissimus, Romani nominis dignitatem per Germaniam tenuit: cum Berengarij in Italia tumultuarentur: Daniæq; Rex Gormo regnaret: qui filiam Regis Angliæ Edelbrandi, Thiram nomine coniugem haberet: ex qua filios sustulit Haraldum, Kanutumquè. Sed posterior ante patrem uita functus est. Prior autem cùm in armis exercitatissimus haberetur: iam tum sub patre tantum nominis promeruit, ut auus illū maternus Angliæ Rex, exhæredato filio Adelsteno, scriberet hæredem. Sed cùm Haraldus Danicis atq; Borealibus rebus implicaretur: Edelbrandusquè auus decederet: Adelstenus proiecta membrana paterni Testamenti, Regnum aggressus est administrare. Rex autem Noruagiæ (cuius nomen supprimitur Annalibus) audito, quòd Rex Angliæ rebus humanis concessisset: Regem Daniæ, quem scriptum hæredem audierat, in remotis agere cerneret: nec ignoraret, ignauum hominem Adelstenum: quem suus etiam genitor Regno imparem iudicasset:

Daniæ lib. 4. cap. 18. b

quantam

quantam potuit instruxit, armauitq; classem: mouens in Angliam: cuius portus iam nosset. quippè qui crebris expeditionibus cum Danorum Regibus in ea militasset. Adalstenus autem ignauus Rex, cùm etiam seipsum non ignoraret: nō armis, sed pactis agendum censuit cum hoste. futurū ratus: ut mollioribus hūc conditionibus placaret, quàm Haraldum Daniæ Regem: qui omne ius solus sibi Testamento constituit uindicare. Itaq; missis ad Noruagiæ Regem Oratoribus, colloquium deposcit. Conuenitq; post multa inter eos: ut Adalstenus Regno per sua tempora potiretur: sed ad nutum Regis Noruagiæ, quocunq; deuocaretur, arma mitteret auxiliaria. Interim certus successionis, prę stolaretur eius. Et ut exhibito Regem placaret ministerio: obtulit educationem in Angliæ Regno filij eius Aquini. Quem susceptum, Regia munificentia ut proprium excolebat. Re autem uera ob fidem habiturus. ne quid ille foris moliretur. Simul & præsidium certius demoraturus: si quando Rex Daniæ Haraldus, Angliæ incumberet. Cupidus perficiendæ rei Rex Noruagius, conditionem accæpit. ne Haraldi interuentus cuncta disijceret: fretus etiam armis Anglię, in eum si quid nouaret. Vtq; magno sibi pignore hominē deuinciret: filium proprio spiritu chariorem, Anglo tradit educandum: obsidem præbens, qui debuit accipere. Sed effecit rei properantius perficiendæ desyderium: ut pactis memoratis omnia firmarentur. Haraldus autem Daniæ Rex, compositis iam rebus in ea prouincia, quam tentabat: exercitum reduxit in Patriam. Audiens quantum amisit in suis, dum inhiaret alienis: dissimulato tamen ad tempus negocio, rem tacitus perferebat. Nec diu Noruagiæ Rex supererat.

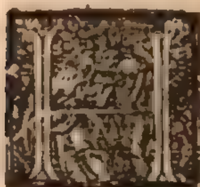

¶ Aquini ex Anglia, mortuo patre, in Noruagiam reditus, qui ilico post reditum suum, morte non uulgari occubuit. Caput. ij.

AQVINVS Noruagiæ Regis filius, posteaquam accępisset paternæ necis nuncium: festinauit Patriam inuisere. ne quid rerum innouaretur. Itaq; classem instruxit: Adalsteno Angliæ Regi ualefaciens. Ille uerò alumnum iam moribus suis formatum, inuitus dimisit. Nauigans autem in Noruagiam: res perturbatus (ut fieri solet) cū mutato Rege respexit. Nam Haraldus alius Gunnildæ filius, cōparatis auxilijs ab Rege Danorum, mouit in hostem. Veritus autem Aquinus nauali prælio confligere: quòd impar nauibus uideretur: terrestre prælium obtulit. Nec moratus hostis, acquieuit. Erat inter Primores Haraldi, qui Aquinum in medio depugnantem euocaret in primam aciem: experturum, si quid illi uirium esset. Aquinus Rex, II.

Nec moratus ille, processit. Quippè generosus spiritus, sui contemptum non sustinet. Hosti igitur oppositus, pugnam exerit. Ille securim uibrans ab alto, petit Aquinum: secuissetque medium, si non interuentu suo satellitum quispiam ictum spontaneus excæpisset. Laudabilem per omnia uirum: qui heri uitam, sua duxit chariorem: morte sua præueniens lętum domino intentatam. Pugnæ autem hic erat exitus: ut cum Aquini insidiæ emersissent interceptæ: Dani fugam ineunt. Iam sola stabat in campis Aquini acies. cùm hostis effugisset. Mirumquè spectaculum, omnium in se oculos conuertit. Nam telum, nullo qui cerneretur arcu missum, in aëre diu fixum hęrebat, nunc hic, nunc illuc inclinans. Post multa, cùm sibi quisque formidaret: pronum ferūt in caput Aquini decidisse: moxque hominem exanimasse. Ita Haraldo Regnum cessit Noruagiæ, hoste sublato. Ferunt: maleficijs deditam fœminam, telum hoc procurasse: qui uicti filij pœnam sumeret ab hoste: ac illum uacuato Regno, faceret successorem.

Memorabile rarum. Aquini mors.

¶ Haraldus Noruagiæ Rex crudeli imolatione Dijs facta, tempestate suborta Daniæ Regem maleficijs uincit & fugat. Caput.iij.

HARALDVS Gunnildæ filius, Noruagiæ Regnum assecutus: cùm audiret Haraldum Danię Regem cognominem suum, cuius armis erat inuectus: cuique annua perinde tributa deberet: Ottonis Romani Imp. Iutiam uastantis ad extremum Vuandaliæ, bello implicitum: sperans, non facilè illum Saxonicis, & Imperatorijs armis expediendum: ausus est rebellare: constitutaque tributa negare. At illum in ea parte, spes sua destituit. Nam Rex Daniæ salutari usus consilio: pacem ab Imperatore sub pacto, recipiēdi Christianismi oblatam, amplexus: fœdera iunxit cum Ottone. Retrogressoque cum exercitu Imperatore: audiuit Haraldi Noruagij defectionem. In quam expeditionem misit classem, quam ad Iulinum Vuandaliæ oppidum, cum delectis militibus, ob Piraticam prohibendam constituerat. Cernens autem Noruagiensis Haraldus, præter spem suam, imparatum se adoriri: consilium sumpsit ex tempore. Maleficijs, quæ plurimum adhuc in ea gente ualuerunt, obtenturus, quod armis non poterat. Adolescentiores duos filios correptos, Dij suis im̄olauit. ut uentis & imbribus hostilem classem uexatam, sibi euerterēt. Crudelis pater: qui sanguine charissimorum liberorum, Regnum mercaturus: hoc impenderat, pro quo solent cęteri mortales bella suscipere. Tum uerò maleficijs suis optatum uidit exitū. Nam turbine magno exorti nimbi: ita classem disiecere hostilem, uultus & ora militum percussere: ut respicere non auderent. Ille egressus qua poterat manu: nonnullos ex

Haraldus Gunnildæ Rex.I.

O crudelè facinus.

Primo-

Primoribus Danorũ captos abduxit. Cęteri re infeliciter gesta, in Daniam redierunt. Cumq; crudelitatem in proprios affectus inchoatã, in captis declararet: reperit patientiores ad tormenta Danos, quàm se atrocem in irrogandis. Miratusq; uirorum constantiam: cùm nullis minis terrerentur: nullis supplicijs ad quod uolebat adigi possent: primùm exhibuit dimissis: ut si uellent, honorato apud se loco militarẽt. Recusantes autem: quòd se dicerent militaribus sacramentis Danorum Regi obnoxios, cùm uirtutem admiraretur, incolumes dimisit. Illi ad Regem suum regressi, prioris militiæ stipendia egerunt: testificati hominis Noruagici crudelitatem.

¶ Suenotto filius impius, Haraldum patrem Dania expellit. Saxones bello profligat. A quibus rursum deuictus, Christianismo imbuitur. Cap. iiij.

INTER hæc uerò, cùm Haraldus Daniæ Rex, Christiana matre Anglicana natus, maternis uictus præcibus, non iniquos in Christianum populum animos gereret: ipse necdum amplecteretur: Ottonis primũ Imperatoris armis cõactus, Christianis sacris, cum filio, & coniuge initiatus est, filiumq; illi Suenottonem nuncupatum, Imperator ipse de fonte sacro lęuauit. Diuq; fœliciter Regnum Haraldus administrauit: in Christi fide multis religiosè proficientibus. Quos uerò Gentilis error indurauerat, in sæuitiã uersi, Christianas terras populabantur. In Vuandaliam quidèm necdum Christianam (antiqua erat Danorum palestra) sed & proximam Saxoniam infestauêre. Inde per Frisiam: littora quoq; Galliarũ euagantes, contribules suos in Franciæ littoribus Normannos. Nonnunquàm Anglos adiere. Sed cùm Suenotto Haraldi filius, regnandi auidus esset: perpenderetq; multorum graue murmur, super noua, & patribus incomperta religione, ad quam Rex omnes perpulisset: uiam ratus, qua ad Regnum pulso patre perueniret, egit cum fastidientibus Christi religionem, ut se Regem dicerent, pulso patre. Pollicitus est religionem solitã restituere, procurante generis humani inimico. Conspirant in Regem. Filium efferunt, illius sacramenta suscipiunt, patre deiecto. Tradũt Gallorũ Annales, Eiectũ Regno Haraldum, in Normanniã Franciæ littora, ad Ducem Richardũ peruenisse: rogantẽ auxilia in reductionem. Illũ perbenignè suscępisse uenientem: & Comitatũ illi permisisse Constantinensem. Inter littoreas quoq; regiones is est. Haraldum ibi arma, militesq; reparantem, in patriã iterũ nauigasse. Sed tũ Haraldus à filio iterũ atq; iterum uincitẽ. Nouissimè uulneratus, cõcessit in Iulinũ Vuandaliæ oppidũ, ibiq; uitã finiuit in Christi

Aliàs, Sueno. Nam à patrino illi hoc nomen obuenit Ottone, ut supra.

Daniæ lib. 4. cap. 19. b.

Cõspiratio.

confessione: reductus iam funere Roschildiam in Regnū. Interea uerò Danorum Proceres quietis pertæsi: cùm felicem multorū nauigationem meminissent: ad mores suos, infinita multitudine perarmata, per Albim ascenderunt, littora omnia uastantes. Apud Stadium conglobati Saxones, Sigefridus Marchio, Thiadericus Comes, cum multis militaris generis fortissimis uiris: egressos nauibus in terras Danos excipiunt: fortiter præliantur. Sed is tum fuit qui solebat exitus. Victi Saxones, dare terga coguntur. Capti ex Nobilibus Sigefridus Marchio, & Tiadericus Comes: multiq; alij inferioris gradus uiri militares. Captiui in naues pertrahuntur. Dum autem moram faciunt: in Albi excursiones latè facientes demorantur: si quis in redemptionem captiuorum æra produceret. Quo tempore alter ex memoratis Nobilibus, piscatoria naui per noctem adducta, elabitur. Dani excandescentes: qui remanserant malè mulctarunt: alium præcisis naribus, aliū etiam manibus, & item pedibus alium. Qui ex fuga salui erāt Saxones, cum Duce Bennone Hermanni, quem Otto primus erexerat filio, insigne iterum agmen collegerant. Danis se iuxta Stadium opponunt: & alacriter præliati, multos ex Danis ceciderant: plures cœperant: reliquos in fugam compellunt. Captos in contumeliam gentis, & in ultionem truncatorum, iugulatos appendunt in arbores. Nomen loco diu permansit ex facto: ut Vuorgebur diceretur, Saxonū lingua: hoc est, Iugula agrestis. Suenotto uerò cùm patrem Regno expulisset: & pro eo Daniæ imperasset, impietatis suæ pœnas luebat. Donec ad cor reuersus, Christianismum, quem abiecerat, ex animo reciperet. Nam Ericus illum urgebat à fronte. A latere autem Vuandali illum adorti, ter cœpere prælio, mixtis, ut fieri solet insidijs. Toties ære redemptus, uacuabat Regna sua auro & argento. Demum compertum habens: cœli Dominum, cuius Religionem ineptè contempserat: & suam, & parentis in se iniuriam uindicare: reuersus ad cor, sacratissimam Christi religionem feruentissimo cœpit ardore complecti. Ex quo die prospera omnia expertus est. Cùm tamen & à Suecis, & à Vuandalis premeretur: ad Olauum Noruagiæ Principem conuolauit: paterna in illum merita commemorans. At surdas eius aures uidit. quòd uir fidelis, impietatem, quam ille in parentem exercuit, uehementer execratus est. Simul: quòd Religionem sanctissimam abiecisset: societatis cum illo uinculum recusabat.

Cadunt Saxones. *Vincunt Saxones.* *Daniæ lib. 4. cap. 23.*

Olauus Rex, à Suenottone & nuptijs delusus, & bello uictus, mari se præcipitat. Caput. V.

Olauus Rex. I.

OLAVVS interim Rex Noruagiæ, cùm audisset, Ericum Suetiæ REGEM in fata concessisse; relictam eius coniugem

coniugē sibi postulabat. Accepissetq́ʒ: nisi Suenotto, qui auersum sibi Olaui animū sciens, nuptijs disturbādis interuenisset. Noluit enim tali pacto, uires aduersantis sibi Olaui crescere. Duos ex fidissimis, trāsfugarū specie, iussit abire ad Olauum in Noruagiam: crimina multa, quo fides illis haberetur, in Suenonē iactare: filiam uerò eius Thirā, magnis efferrent laudibus, ut animū eius nuptijs futuris puellæ inclinatum, à Suecia flecterēt. Fit sedulò quod mandabatur. Peruicerūtq́ʒ dolosi perfugæ: ut Olaui animum à Regina translatum, puellaribus nuptijs inclinarent. Cunq́ʒ Regina iam ante, colloquij gratia, ab Olauo euocata, non longè à Rege in mari naues fixisset per ancoras: rogata, ut Regiam nauem adire dignata, Regem inuiseret: matronali grauitate aliquandiu restitit: nō ex sui dignitate futurū causata, si ipsa suis nuptijs procurandis intenderet. Demū cessit instantibus. Pensile lignum erat pontis loco substratū: unde in Regiā à sua naui Regina transiret. Effecerūt perfugę, qui Regem Olauū circūstetêre: ut cū ingressa esset: subligaculo retracto, mari Regina mergeretur: insultationibus cernentiū grauius accusata. Tū illa annitentibus suis militibus, ęgrè periculū euasit: secū ultionem meditata, quòd ruborē contemptus, cū uitæ periculo Rex intulisset. Sueno aūt iratæ fœminę animū suis uotis facile inclinauit: ut ea accępta cōiuge, uires sibi Suetiæ iam Olauo infensas cōciliaret. Ita Olauus Noruagius, duorū fraude perfugarū, duplicibus nuptijs frustratus est: neq́ʒ Reginā quam cōtempsit, neq́ʒ puellam quā ambiuit assecutus. Olauus aūt, quia Suenonē bellicis rebus infelicem accæperat: audebat bello impetere. Multum uerò milites eius usu sagittandi ualuêre. Cunq́ʒ Sueno nihil moratus ad prælium occurreret: fit naualis pugna: in qua cum uehementius Suenoniani Noruagiorum arcubus urgerentur: iubentur totis uiribus ad sagittariorum uires commoliendas concurrere. Nam actis in propinquum nauigijs, facile arcuum impetus languescebat. Quæ res Noruagijs abstulit: Danisq́ʒ uictoriam parturiuit. Olauus cum uideret suorum uires cedere Danis: ne damno dedecus adderet, seipsum pessimo consilio mari præcipitem dedit: hostem uidere non sustinens uictorem. Qua uictoria Suenoni Regnum accessit Noruagiæ: iam ante duobus Regnis imperanti. Nam & Angliam prius adiecit imperio suo, cum religione mutata, fortunam sentiens, in dexteriora omnia conuersam. Nā qui perfidus Christo, sua tueri non poterat: iam in Christum uersus, uicina omnia Regna premebat Imperio.

Daniæ lib. 4. cap. 24. b Suetiæ lib. 5. cap. 10. a

Olaui mors desperata.

Olauus

¶ Olauus Rex à Kanuto bis illusus, Daniam cum Haraldo infestans, uincitur: ac tandem procurata illi morte cadit.

CAPVT VI.

Sueno Rex

SVENONIS interea temporibus Noruagia parebat illi. Sed cùm iam morte ille subduceretur: Angli et Noruagij retraxêre obedientiã Danis. Nam Kanutus ex Syritha filius, ægrè Daniam adolescens tutabatur. Noruagiæ autẽ Rex creatur Olauus, uir optimus & christianissimus, qui sanctitatis suæ merito, postea relatus est in Sanctos. Kanutus ætate prima dissimulabat iniuriam: donec auctis uiribus patriam ditionem recuperaret, uires in Sembis et Vuandalis acuens: tanquàm promptioribus ad uictoriam populis. Olauum Noruagiæ Regem fictè sibi concilians, ut iunctis uiribus, Angliam aggrederetur. Comparatis igitur copijs, duorũ uiribus Angliam ingreditur & oppugnat. Stantibusq́ ad pugnam aciebus, cùm fortiter utrinq́ pugnaretur: fortè signa Danici exercitus conuulsa perierunt. Non est passus tantæ rei dispendiũ, in quo magnum uictoriæ momentum uideretur, quidam ex gregarijs militibus: qui correpta uirẽti partica, eaq́ in sublime erecta, socios ad signa uocat: restituitq́ penè aciem Danorum reuertentem. Quo facto, æternum sibi nomen peperit, uir ante priuatus, & penè ignotus: restitutoq́que ad pugnam agmine, intolerabiles Anglis Dani inminebant. Cernens Angliæ Rex suorum uires retrocedere: pacto magis, quàm armis ratus agendum, signum dari iubet reuocandis à pugna militibus. Conuenitq́ inter Reges: ut Eduardus quoad uiueret, dimidia Regni parte frueretur: post mortem toto: & iam uiuenti reliqua dimidia Kanuto Regi pareret. Olauus qui aderat: nullam in fœderibus sui fieri mentionem, tacitus dissimulabat. Adiunxit Kanutus aliam priori iniuriam: ut concubinam Olaui stupraret. Qua gemina turbatus contumelia, Olauus in iram excandescens: abijt cum sua classe in Noruagiam: tempora demoratus iustæ ultionis. Kanutus autem Normanniæ Ducis Richardi filiam Immam duxit coniugem: eiusq́ fratri Richardo Estritham sororem coniugem dedit. Imma autem fuisse reiectam coniecto Eduardi Angliæ Regis. Quam idcircò duxisse creditur Kanutus: quo magis gentem accæpta Regina, sibi conciliaret. Sed Richardus suspectam ferens Danici Regis fidem: dimissa Regis sorore (quam ille postea Vlfoni Anglorum Duci dedit) ex ea natus est ei inter alios filius SVENO DANORVM Rex postea christianissimus: sua spontè exulans, in Hierusalem profectus, ibi mortem obijt. Cuius socij quadraginta in Apulia remansisse memorantur: defen-

Olauus. I. Rex.

Daniæ lib. 25. a. b.

defendentes cum Principe, quem repererunt Vuilhelmo, prouinciā. Sed ad hæc postea reuertemur prosequenda. Olauus autem Noruagiæ Rex, cum Haraldo fratre, non inmemor iniuriæ, Daniam crebris bellis lacessebat. Kanutus uerò totis Daniç uiribus illis occurrens, magno eos prælio uicit: fugatiq́ꝫ, Regnum paternæ ditionis recuperauit. Fugatus Olauus ad Orientem concessit. Donec Olauo Suetiæ, qui frater erat Kanuti, absumpto, uires etiam suas auxit Suecorum accessione. Et ita rediјt in Noruagiam, uir omni memoria dignissimus, & uitæ sanctimonia, & Regni gubernatione. Interea Vlfo, quem diximus, missam à Richardo Kanuti germanam uxorem traduxisse, æmulatione uirtutis infensus Kanuto, se iunxit Olauo Noruagiæ Regi. Sociatisq́ꝫ agminibus, Noruagiј, Sueci, & Vlfonis milites, Daniam inuadunt: Olauus mari, Emundus Suetiæ Rex, terra incumbebat: Vlfo duorum medius incumbebat locis opportunis. Ibi Olauus celeri, & ad cursum habili inuectus nauigio in Sialandiam, Concionem aduocat: populum, ne sanguis multus effunderetur, ad deditionem hortatus. Dum concionatur, cōspecta uela de mari grandium nauium, Regem terruêre. Rogatus cuius essent qui nauigarent, à sene, non ignorante Regem esse Kanutum, audiuit esse Mercatores. Iterum, iterumquè rogat: cùm magis ac magis propinquarent, bellicam esse classem intellexit. Tum conuersus in senem, indignatur sibi illusum. Cui senex. Mercatores esse dixi, sed à quibus per arma mercandum sit Regnum. Olauus fuga in naues sibi consuluit. Rex Kanutus exponens, & inde copias explicans, Duxit in Emundum: qui Scaniæ imminebat, retroq́ꝫ pepulit superatum. Pars agminis mouit in Vlfonem. Ille præsentiens, copias ire iussit trans flumen. ut transeuntibus immineret. Dani facto ponte, dum auidius quàm cautius urgent hostem: fracto ponte, multos amisêre. Circumspiciens tum Vlfo fugam: cùm classem Regiam imminere uideret: noctu relictis nauibus maioribus, solis scaphis traiectum exercitum seruauit. Manè uacuis ratibus imminentes Dani, delusos se esse conspexêre. Kanutus autē subornatis in Noruagia rebus, mortē procurauit optimi Regis Olaui. Quam rem in Metropoli explicauimus.

Vlfo Anglus.

Suetiæ lib. 5. cap. 11. a.

¶ Haraldus exilium deligit. Autor ad Normannorum historiam redit. Caput. viј.

HARALDVS Olaui frater Noruagię Regis, similem ueritus exitum, exilium deligit uoluntarium. Nam Constantinopolim petens, diu militauit Orientis IMPERATORI: cessitquè Kanuto. Ita Noruagia, facta inter filios Kanuti distributione, Suenoni filio prouenit. Haraldum item filium

Angliæ,

Angliæ, Knutonem Daniæ, Henricum autem Conradi Imperatoris filium, & ipsum Imperatorem post patrem, data in uxorem Gunnilda filia, sibi generū asciuit: & cum Imperatore Conrado ipse Rex Kanutus Regio instructu petiuit Italiam. Verū ne longius digrediamur, tempora disiungentes: in Normanniam Galliarū Prouinciam nobis redeundum: successionem illius Principatus executuri. ut nos ex commodo, cùm hæc tempora attigerimus, in Noruagiā iterū declinemus.

Redit ad Normannorum historiam.

¶ Richardum Vuilhelmi Ducis Normannorum filium, pædagogus, Aulæ Regis Ludouici Franciæ clam subducit. Caput. viij.

Richardus Dux. I.

Supra lib. 2. c. 35. in fine.

RICHARDVS cæso patre Vuilhelmo, puer paruulus agebat sub tutoribus. Ludouicus autē Franciæ Rex immemor paterni ab illo beneficij: quòd per Vuilhelmum conciliaretur Henrico Romanorum Cæsari: & perinde stabiliretur in Regno: crebraq́ eiusdem Vuilhelmi in Regem obsequia penitus abolens: insidiatus est Normanniæ, iam Principe carenti. Vrebat illum Normannorum gloria. Dolebat, amissam Regni iam bonam partem. Cupiebat gentem uel in seruitutem redigere: uel ad antiquas sedes iterū expellere. Rothomagum contendit. Erat aūt, ut diximus, post. DCCCC. Christi annum. xliij. A Proceribus Regali excipitur apparatu. Hæredem Richardum iubet in conspectum suum peruenire. Vbi uenit: laudat indolem, dignum fore, qui erudiatur in Aula. Se illi futurum tutorem. Ilico in Regiam transit familiam. Fama uolat urbe tota: Richardum puerum, à Rege captum: & abducendum: ut Principe uacent. Fit concursus. Plebs etiam infima tumultuatur. Regi minantur extrema: ni puerum reddat. Ille placando populo, uerbum demandat. Nihil se nociturum puero: paternam illi ditionem saluam fore. Solenniter illum in conspectu populi inuestit de feudo. Sacramenta accipit à tutoribus: & placidum in morem omnia exhibens, permittitur in Aula educandum secum puerum abducere. Aliquandiu mansit cum Rege puer, educabaturq́ sub Præceptoribus: ut ritui insuesceret Gallicano, morem patrium exuens. Rex autem per tempora semper tetriore uultu puerū aspexit: & erupit aliquando motus cordis per uerba minantia. Animaduertit rem ex pædagogis quispiam: prospiciēs, quem esset res exitum habitura: miseratus puerum. Aliquando in secretiora solum perducens: suasit simulare morbum corporis desperatum. quo abducendi illum acciperet occasionē. Facit puer quod monetur. Proijcit se in lectum: capitis, & totius corporis malam questus ualetudinem. Nullum interdiu cibum accipit: fidem facit custodibus ueri morbi. Illi perinde custodiæ diligentiā intermittunt: securi, quòd per ægritudinem

Tumultus populi.

Pædagogi consilium.

tudinem neq; abire, neq; abduci posit. Pædagogus autem tempora obseruans: paleam ac stramenta multa conspicit in area. Cumq; Rex cibum caperet: ille congestis paleis, puerum inuoluit: fascemq; deportat, quasi equo pabulum deferret. Stratum equum inscendit: paleam ante se ferens. Nec ante quieuit, donec tutum in locum perueniret. Ibi puerum sub fida custodia, per noctem Siluanectem contendit. Comitem loci, Dominum gentis Normannorum fecit certiorem. Ambo ad Hugonem magnum Ducem contendunt. Rem detegunt: orantq;, ut puero consulat. Ille odio in Regem cōcæpto, copias parat: puerumq; ducit Rothomagum.

¶ Consilio Arnulphi, Ludouicus Franciæ Rex, Principatu Normanniæ, tum urbe Rothomago, ui potitur. Caput. ix.

ID CVM Regi compertum esset, euocat ille Arnulphum Flandriæ Comitem, quem sciebat Normannico nomini infeitissimum, quod Vuilhelmum pueri patrem perdidisset, multum ab ea gente formidabat. Qua de re primum Regi satisfacere uolens, præuenit quærimonia, falso sibi necem intentari Vuilhelmi, cuius esset ipse innoxius. Si Rex iubeat, exterminaturū se occisores. Tum Rex. Ego inquit, alia tibi uenio imponere, tua perinde consilia requirens. Hugo Dux conspirans, ut apparet, cum Normannis, puerum ædibus meis abductum, reuexit in Prouinciam. Ea in re quid facio? Comes cùm sibi timeret ab Rege, factus fidentior: Hugonem inquit, iamdudum insidias Regno molientem, nemo ignorat. Iam tum fidebat Vuilhelmo. Quo nunc, ut cernis, de medio facto, puerū incipit consectari. ut Gentis illius arma tibi obijciat. Sed occupandus est tibi: priusquàm conualescat. Cedit opibus, cedit honoribus, uir ambitiosus & auarus. Permitte illi Ducatum Normanniæ, tibi seruans urbem Rothomagensem. Placuit consilium Regi. Hugonem Ducem, cum cęteris uocat in Concilium. Venit. Ibi Rex de Regni institutione exorsus, alium se rebus ordinem daturum ostendit. Si uelit Hugo, totius Normanniæ Principatū, Rothomago excæpta, suscipere. Ille alacris, dono promittit obsequium. Tum de puero scrutatus Rex, audiuit illum Siluanecti esse, sub tutela Comitis eius loci. Placuit. Idq; consilio decernitur, ut Rex, et Hugo diuisis exercitibus, ferro et igni Normanniam inuadant. Id cùm fieret: Normanni rerum omnium ignari, quid ageretur mirati, subitum accipiunt consilium. Quando armis erant imparati, dolis occurrere statuunt. Mittūt Legationem Regi his uerbis. Cur inquiūt Rex potentissimè, Prouinciā tuam uastas? Quando tui sunt Normanni, parati in omne obsequiū. Veni, si uidetur Rothomagum:

thomagum: & suspice gentem tibi deditissimã. Visi sunt optata nunciare. Parat se Rex profectioni, stipatus satis magna suorũ manu. Rothomagum ingreditur. Regio apparatu excipitur. Ibi Bernardus quidam ex primoribus: Gratulamur inquit Rex tibi, nobisq́. Nam hodie cum utrisq; benè dictũ conspicitur. Quòd tu auctus potentia, nos etiam honore prouecti uideamur; qui hactenus Duci, nunc Regi obsequimur. Malè utrisq; consuluit, qui gentis interitum armis intentauit. Hugo nunquã tibi fidus hoc quærit, ut te paulatim uiribus exuat: nudatum inuadat. Rex secum cogitans, Hugonis potentiam uerebatur. Misit ilicò qui Hugoni diceret. Quàmprimum Regione deduceretur: quæ iam Regi pareret. Ille ubi audiuit, indignatus: quòd Rex neq; promissa seruaret: neq; prosperatum illi cursum admitteret. Attamen paruit mandato, exercitum deducens.

Rothomagum Rex Franciæ ingreditur.

¶ Herluimus lancea perfoditur. Ob id inito bello, Dani Francos cædunt, Rege eorum capto. Qui dato obside filio, liberatur. Caput. x.

NORMANNI consecuti uidebãtur quod quæsierũt. Nam neq; Hugonem patiebantur infestum: neq; Regem: tempus nacti, quo sibi, rebusq́ suis consulerent in futurũ. Puer uerò, Dux iunior, apud Siluanectensem Comitem tutus agebat. Interim Rex Prouinciæ iam suæ Præsidem creat Rodulphum quendam, cognomento Tortan: qui nomine Regio mandata imponeret: tributa exigeret. Hic accæpta potestate, sæuior erat idololatris in Ecclesias. Nam dirutis quæ Vuilhelmus instaurauerat Monasterijs, de saxis reparauit muros. Bernardus autem Danus, cernẽs Regis ac Procerum arma esse maiora Conspirantiũ, quàm ut suis uiribus reprimeret: accitis gentis suæ Primoribus, Consilium init, mittendæ ad Haraldũ Daniæ Regem legationis: ut conscripto exercitu ueniret, ad prædanda littora Normanniæ: specie quidèm uindicandæ Vuilhelmianæ necis gratia: re aũt uera: ut pelliceret Regem in colloquiũ, ad constituendas pacis leges. Haraldus tum filio conflictauerat. Collectis tamen copijs undecunq; uenit. Id quod facile illi fuit, Danos ad prædã uocare: qui sua spõte iam per aliquot secula prędis uiuebant, & sanguine. Rex Ludouicus contractis & ipse uiribus Franciæ, occurrit hosti. Sed prius quàm armis congrediuntur: missis inuicem nuncijs, ueniunt in colloquium. Ibi Ludouicus sciscitatur: quidnam causæ sit Haraldo, populari Franciæ littora: iampridem Cõstantinensem in his ditionem tenenti? Ille iniquæ necis Vuilhelmi uindictam se persequi contendit, sumpturumq́, donec ex æquo res constituatur. Viderat quidam ex Danis astantẽ inter Francos Herluimũ, cuius gratia tuendi, Vuilhelmus ad mortem

Causa Belli.

ad mortem peruenit: incitus animo, lanceam misit: perfoditq́; hominem. Quod initium erat prelij. Nam dum Franci uindictam poscũt, Daniq́; factum defendunt: conseritur prælium. Multi utrinq; cadunt. Sed ex Francis longè plures. Inter alios ipse Rex à Danis fugiens capitur: cùm se cuidam magnis promissis onerato, abscondendũ permisisset. At re comperta, compellitur miles, dare Regem in mediũ. Itaq; captiuus Rothomagũ perducitur. Vxorem habuit Gerbergam, Romanorum Regis Ottonis iamtũ Imperatoris Germanam. Ea uiri sorte nunciata, consternitur. Ad fratrem concitò aduolat: opem eius implorans, ad maritum Regem liberandum. Otto sæuerè respondit. Poterat modestius Ludouicus egisse cum puero: cuius illi pater Regnũ restituit. Luit ingratitudinis suæ damna. Itaq; ipse Regni mei implicitus negocijs, tuis Germana superesse non possum. Illa frustrata, tristis redit in Franciam. Hugonem magnum interpellat. Ille operas pollicitus, Siluanectensem Comitẽ, pueri custodem alloquitur. Per eum nactus cœtum Procerum Normanniæ cęterorum. Conuenientes igitur, in eam consentiunt formam. Vt reddito in libertatem Rege, filium eius accipiant cum alijs obsidem. Interim res ad pacẽ componantur. Ita facta permutatione, Rex liber dimittitur. Ducẽ interea suum Richardum Normanni armis instruunt: & rebus præficiũt agendis iam masusculum. Ex partiũ placito de pace tractatur. Constitit Rex cum Hugone ad Eptæ fluminis alteram ripam: Richardus cum suis manebat ex alia. Et intercedentibus arbitris, res componuntur: ut redditis obsidibus, Richardus suæ Prouinciæ Dux præesset. Filius tamen Regis apud Rothomagum in fata concessit.

Herluini mors.

Rex Franciæ capitur.

Liberatur Rex conditionibus.

¶ Richardus, Emmam Hugonis filiam ducit in uxorem. Otto Rom. Rex. I. infaustè Normannos molestat: re infecta soluens reditu exercitum. Caput. xi.

VBI adoleuit Richardus: rebus eius ubiq; crescẽtibus, Hugo ille magnus, Emmã filiã dedit uxorem. Quam rem Ludouicus Rex suspectam ducens: duorũ potentissimorum per Franciam Ducum arma coniuncta suspectãs: ad Germanorum Regem Ottonem primũ, legatos mittit: in quibus Arnulphus Flandriæ Comes, Lotharingiam illi pollicetur, si arma sumat in Hugonem, atq; Richardum. Otto præstitã occasionem cupidè arripiens, exercitũ conscribit: ducitq́; in Hugonẽ: terrã eius peruastãs. Inde conuersus in Normanniã, simili illi affuit calamitate. Præmittens cum copijs quendã ex suis Ducẽ, qui Rothomagũ terreat: ipse cum mole exercitus sequatur. Qui pręcurrit Dux, cernẽs apud urbẽ quieta omnia: Normañi quippè taciti quiescebãt, donec ille factus confidentior

propinquaret: occurrente ad pugnã nemine, portas oppugnat. Tum facto agmine, urbici procurrunt: & facile hostes primum fugant: inde conterunt. Secutus Otto cum Ludouico magno exercitibus: ubi urbem uidit inexpugnabilem: iratus est Arnulpho Flandrensium Comiti: qui illum ad eius expugnationẽ inuitabat. Ille ubi sensit, iratum sibi Romanorũ Regem Ottonem: noctis conticinio se subducit, paucis abitũ eius persentientibus. Mane primo, cùm de Arnulpho fieret quęstio, ut primus in hostem iret: audiũt effugisse. Mox soluta obsidione retrocedunt, nullis rebus peractis. Normanni cædẽtes secuti instant: multos perimunt: quosdam capiũt. Hic fuit exitus expeditionis Normannicæ. Cui non diu superuixit Ludouicus Rex Franciæ. Hugo quoq; iam senio fractus, eam senectæ suæ bonam nactus consolationem: quòd generum haberet Richardũ, omnium rerum abundantem affluentia: filium suum sibi æquiuocum Hugonem, in eius societate pariter & affinitate iubebat acquiescere. ut pariter adolescentes, pari uirtute crescerent: armis & animis consociatis, unum sentirent. Qua spe recreatus, iam plenus dierum, in Domino quieuit: rerum suarum relinquens hæredes, ambos penè pari ætate succrescentes.

Arnulphus se exercitui subtrahit.

Hugonis mors.

¶ Insidias locatas, uim & arma superat Richardus Ebroica à Franciæ Rege capitur. Caput. xij.

THEOBALDVS erat Carnotensis Comes: qui, ut nonnulli sunt Autores, persuasit Haddingo Dano pecuniã accipere, sibiq; Comitatũ permittere. Hic ergò Normannico nomini infestissimus, cœpit ferro & igne (incertum quibus ex causis) Normanniã infestare. Sed armis repressus à Richardo, facile intellexit: imparem se futurum, tanto ubi se commoueret Duci. Igitur ad dolum conuersus, Gerbergæ quondam Reginæ Ludouici relictę, multa suggesit de Richardo. Quòd filio eius Lothario, ac Regno eius insidiaretur: operæpreciũ uideri, hominem de medio tollere. Alioqui Lotharium pacificè nunquàm regnaturum. Credidit mulier: & fratrem Brunonem Archipræsulem Coloniensem, pariterq; Lotharingię Ducem (habebat enim fratrem Ottonem Rom. Imp.) multam quærimoniam, misso nuncio, perferebat super Richardo, formidata uano timore, pro factis exponens: rogauitq;, ut Ambianim ad colloquium aduocatum, secum abduceret. Paruit ille precanti sorori: & Richardum euocauit. Nec dubitauit occurrere. Eeunti autem, obuij fuere duo milites insidiarum conscij: quorum alter Richardum interpellãs: Quo inquit abis Dux illustrissime? Ille se occurrere Brunoni Archiepiscopo, respondit. Tum miles: Adhuc inquit, in manu tua est: Dux sis Normanniæ: aut Opilio sub grauibus dominis. Cui Dux.

Insidiæ primæ.

Vnde inquit estis? Referunt illi. Hoc ad te non pertinet: tibi uenimus militare. Ille susceptos in sodalitium, remunerauit. Conuersoque itinere, repedauit, illuso Brunone. Nec tamẽ quieuêre aduersarij. Nam Regem Franciæ Lotharium insimulant: ut euocatum Ducem, illis exponat ad prædam. Mittit Rex ad Ducem, qui diceret. Non esse Regni commodo, dissensionem uigere in corpore: operæprecium uideri, conciliare amicitiam: recognosci Regem à Duce dominũ: illum etiam ab Rege suis honoribus munerandum. Ea esse quæ foueant amicitiam: quæ hostes terreant, exhilarent amicos. Proinde occurrat loco constituto: ut mutuo fruantur super omnibus colloquio. Credidit Dux: & expedita suorum manu non contemnenda, Regi occurrit ad ripam Heluæ fluuij. Tendebat Rex in altera ripa, comitatior quàm putabatur. Excogitato negocio, Dux præmisit in castra Regis, qui scrutarentur, quid rerum pararetur. Illi hostilia omnia comperêre: Adesse Balduinum Flandriæ, Theobaldum Carnoti, & Aufridum Andegauensem Comites, Richardo infensissimos. Protinus quæ uiderant, Duci suo renunciant. Ille concitus transito per uada flumine, parabat abire. Sequuntur inimici: & ubi hostilia tentauêre, conuersus in eos, pugna repulit: saluusque Rothomagum redijt. Iam patuêre animi cunctarum in Ducem. Rex ergò non dolis, sed armis agendum ratus: ex omni Francia, atque Burgundia ualidum contrahit exercitum: & imparatam ciuitatem Ebroicam, nihil tale metuentem, obsidet: ac breui capit: regressusque cum exercitu, Theobaldum uicinæ regioni præficit.

Insidiæ secundæ.

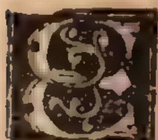
Vincit Richardus.

¶ Theobaldum Carnoti Comitem, Richardus deuincit & fugat: Dani auxilia locantes, Comitatum, & Prouinciam Regiam uastant & prædantur. Caput. xiij.

INTERIM Richardus armata suorum quanta potuit fortissima manu: Carnotensem Comitatum, unde omnia illi orta sunt mala, ferro & igne populatur: uicem reddẽs Theobaldo. Ille interea maioribus copijs adunatis, castra fixit apud uillã Hermentrudis. Hoc sciens Richardus, nocturno itinere pertendit ad hostes: inminens imparatis. Multos occidit: reliquos in fugam reijcit. Theobaldus per latibula uix redijt cum paucis Carnotum. Vbi illum similis fortuna excepit. Nam filius excessit: & urbs breui conflagrauit: debito perfidiæ præmio. Cùm autem totius se Gallicæ gentis odio laborare Richardus comperisset: secum expendit quid faceret. arbitratus: quòd res sua nõ diu consistere posset: quem omnes uicini pertinacibus & conspiratis odijs insectarentur. Igitur legatione missa ad Daniæ Regem (quem tunc arbitror fuisse uel Haraldum, uel Suenonem filium) docuit, quo in periculo ageret. Diuitem Franciam prędis

expositam ostendit, ut implicatos externis bellis à se diuerteret conspirantes. Nec diu opus erat precibus insistere. Facilè prouocantur ad prædam rapinis assueti. Necdum etiam Dania tota Christo crediderat: quàmuis ab aliquot seculis sancti Prędicatores ibi desudãtes, multos ad Christum conuerterant. Sed in barbara natione maior diu permansit numerus perfidorum. Aduecti igitur Dani magna classe, Sequanam inuehuntur. Ad Giluodi fossam quę dicitur perueniunt. Ibi communita classe, deputatisq; custodibus: reliqua multitudo ad prædandum egreditur. Vastatur imprimis Carnotensis Comitatus. Inde Regiæ quoq; ditionis Prouincia aditur. Mactantur obuij. Pręda abigitur: & quicquid uel in cibum, uel ad augendam suppellectilem prædatoribus non placebat: leui autoratum precio, Normannis uenale exponitur.

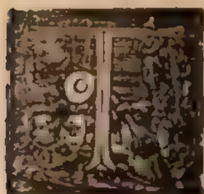

¶ Pace firmata, Theobaldus, Richardo Ebroicam urbem reddit. Multi ex Danis Christum assumunt, reliquis ad prædam reuersis. Caput. xliij.

EA TEMPESTATE Landuni Pontificũ erat conuentus Synodalis. Inter alia sermo suboritur, de uastitate, quam recẽs infidelium Danorum turma peregisset. Res omnis in Richardum refunditur. Mirantur: Christianum Ducem, patre natum religioso, tantis fecisse malis exordium. Deniq; confisi de uiri illustris constãti uirtute: Carnotensem mittunt Pontificem: qui commoneat Ducem malorum quę patrata sunt: doceatq; periculũ suum. quòd Deo omnium iudici, redditurus sit rationem de malis quæ acciderant. Simul oret: quoniam infidelem Christo populũ ille uocauit, idem ipse etiam abire præcipiat. Pontifex suscęptam Prouinciam diligenter executus est. Auditq; à Duce: Inuitum se ad eam rem compulsum. quòd sine causa omnium odio premeretur. Ablatam sibi ciuitatem Ebroicam: uastatam Prouinciã. Omnia ex Rege nata, atq; incentore Theobaldo pendere. Se pacis equis conditionibus facilè pacari. Pontifex audito Ducis responso, rem refert in Concilium. Visum est: Regem interpellandum. Ad quem reddita ratione, Conuentus de pace indicitur. Simul etiam obliquo uisu, in Theobaldũ malorũ autorem respicitur. Id ubi ille comperit, in se rem omnem recidere: præuenire curauit. Nam amicis intermissis, ad Richardi colloquiũ pertingit. Purgat suspicionem. Ad pacem offert, quam tenebat ciuitatem Ebroicam: Dæcq; cæteris rebus ad nutũ Ducis satisfacit. Compositis ita rebus, ad Conuentũ Regni decretum, pacandis qui aduenerant Danis, utriq; festinant. Ibi regio apparatu Dux Regem excipit Lothariũ, conuiuio opiparè præparato. Inde ubi ad causam peruenere agendam: cùm multa utrinq; uerba

Theobaldus cũ Duce conuenit.

uerba effusa forent: de pacis conditionibus inter Regẽ & Ducem conuenit. Dani qui aduenerant, pro magna parte Christi fidẽ accipiunt: Inter Normannos se collocant. Reliqui ad prædã in Hispanijs faciendam enauigarunt. Qua tempestate Emma, Richardi uxore defuncta: secundam ex Nobili Danorũ genere Gunnorã Ducit. Ex qua multiplicem prolẽ accæpit, Robertũ, & Richardũ filios, cum Malgerio, ac duobus alijs. Filias uerò Emmã, Eldrado Anglorũ Regi nuptam: ex qua ille Eduardũ filiũ sustulit. Secundã Hadeuuigẽ, Britannorũ Comiti Gotfrido despõsauit. Vnde Alanus, atq; Eudo Duces ꝓuenêre. Tertia Matildis, Odoni Comiti denupsit, cuius postea erit memoria. Proles Richardi.

¶ Richardi pietas, iusticia & senium narratur. Filium Richardum successorem post se Ducatus instituí curat. Caput. XV.

TVM ad religionẽ uersus Dux, templa instaurauit: Monasteria construxit. Rothomagi quidèm in honorẽ Diui Petri, & in monte sub patrocinio S. Michaelis Archangeli. Quo tempore Hugo Rothomagẽ. Archiepiscopus defecit: Robertusq; Richardi filius sufficitur. Sed cùm Lotharius Rex prole deficeret: succedit in Regnum Hugo filius magni Hugonis Parisiorum Comitis, Richardi affinis. Nam sororem illius Richardus primã, ut diximus, coniugẽ habebat. Cui Regi cùm multa hinc atq; inde bella consurgerent: primùm in Arnulphũ Flandrię Comitem Rex concitatur: eiq; aufert Atrebatum. Sed Arnulphus rebus suis diffisus, ad Richardũ Ducem cõuolauit: eiq; se submisit, ut illo interuentore Regi cõciliaretur. Nec solam inde pacem, uerùmetiam ablatarum rerum restitutionẽ, illo interueniente promeruit. Richardo longæuam Deus uitam permisit. Nam eo superstite moritur Rex Hugo: eiq; Robertus filius in Regno surrogatur. Richardus autem nihil omisit eorum, quę ad summam pietatem pertinebant. In Deum religiosus, in homines erat pius & iustus. Æquus in omnes. Corpore eleganti, promissa barba, capillo crispo. Animo sereno, Cunctis uenerabilis, pauperes patrẽ, Religiosi patronum: Omnes Principem in eo uenerabantur. Sed omnium mortalium rerum breuis est exitus. Cùm ad senectutem bonam peruenisset: corpore se sensit destitui: & finem rerum adesse existimans: fratrem, quem habebat uterinum, illi semper unanimem, his uerbis solum aggreditur. Vides amantissimè frater, rebus peractis, uesperum mihi uitæ ingruere: quid tibi uidetur? Quem rebus præficimus post fata? Volebat illius animum pertentare: si ad gubernacula ipse niteretur. Sed uir modestissimus, lachrymas dedit. Inde subijciens, Longiorem tibi uitam omnes imprecamur, idq; Deũ uelle, etiam atq; etiã poscimus.

Richardus Dux. II.

Hugo [illegible]

Richardi uirtutes.

Sed si quid tibi acciderit:habent tui filiũ ex te primogenitum Richardũ:cui omnes benè uolumus,atq; speramus. Iussit deinde ad se Proceres introire. Quibus tremula uix uoce ait. Cernitis commilitones,qua ætate,quóue sim confectus morbo. Ventum est ad capulum:Habetis pro me filium æquiuocum Richardum:cui quæso fidem, quam mihi debetis,impléstisq;,post me constanter impleatis. Si quid unquã uobis placitũ peregi:id memori mente tenentes filio persoluite. Si uerò, ut fert multa mortalis infirmitas,perperã in quenquã cõmisi;id quæso per cõmunis conditoris amorẽ, roganti remittite. Cecidere cũctis qui audiêre lachrymæ:nec erat qui facilè uerbũ roganti responderet. Ita fletus oium fauces occupabat. Ille moriẽs,animã Christo reddidit:apud Fiscanũ,religioso patri nihilo minor filius,cõtumulatus:post Nongẽtos. 96. cùm in Rom. Imperio Otto tertius,patri,auoq; consederet.

¶ Richardus Dux patri succedens, tumultum Rusticũ pulchrè sedat. Vuilhelmum fratrem insurgentem,carceribus arcens, tandem in gratiam recipit. Caput. XVI.

Richardus Dux I.

RICHARDVS eius nominis Secundus, patri filius in Ducatu succesit,nulla in re degenerãs à bono parente, adolescens docilis, iuuenis strenuus, uir acerrimus: pace, belloq; spectandus. Cui ob summam laudem florescenti, nihil quisquàm potuit obijcere. Nec erat quod in eo desyderaretur. Rusticũ uulgus per agros pace longæua cæpit, ut solet, intumescere:suoq; iuri, fluminum, & nemorum saltus arrogare, nihil inde militari generi dependere constituens. Crebra egere conciliabula, multos habuere conuẽtus. Et ubi Coniuratio cõstitit è uicino, placuit in mediterraneos & longinquos, similis fortunæ homines rem propagare. Sensit Dux optimus Conspirationem, & Rodulphum quendam ex suis Comitem, cum expedita suorum manu, iussit inualescentem Coniurationem, prius quàm robur acciperet, disturbare. Ille comprensos qui excurrebant nuncios ad cæteros commouendos, manibus pedibusq; truncatis, ita remisit ad consocios: ut eorum exemplo deterriti, ponerent superbientes animos, redirent ad colendos agros, & iustos dominos, iustis persolutis pensionibus, agnoscerent. Vbicunq; cognouerat esse Conuentus, adfuit: Colloquia disturbauit, & prauam conspirationem, paucorum pœna cohibuit. Erat Richardo frater consanguineus Vuilhelmus, Comes Ocetensis, hic erectus in Ducem, cæpit proteruiente animo rebellionem ostendere. Monitus à fratre crebris nuncijs, monita contempsit, & in pertinacia permansit. Mittitur Rodulphus Ducalis Præfectus. Qui collata manu; Vuilhelmum capit, Rothomagum perducit, detrudit in carcerem, quinquennio toto macerandum.

Coniuratio rustica. Bauren krieg. Anno 25. ætatis nostræ.

Interea

Interea Vuilhelmi milites in contumacia perdurauêre. Cùm autem iam procurrentibus annis, segnior uincti foret custodia: obseruauêre nonnulli ex capti Comitis fidelibus, occasionem gerendæ rei: & immisso fune, audaciam dedere capto, sese sublimi è fenestra demittēdi. Prosperatur cœptū. Demissus, uepribus per diē latuit. Nam undiq; canibus uenabantur amissum. Noctu iter continuauit. Nec tamē longius abire potuit, fratris ubiq; obseruantiam in populo ueritus: quòd nusquàm ulli se prodere auderet. Cùm multos dies in hoc errore contereret: uidit fratrē in uenatione propinqua discurrere, animoq; motus, illum adit. Genibus prouoluitur, errati ueniam deposcens: satis se pœnarū expendisse testatus. Vbi fratri tamē placeat, ad pœnas rediturum: dummodo gratiā & ueniā mereatur. Motus Richardus quoq;, genibus prouolutū attollit, suscępitq; in amplexus, omnimodā illi ueniam concedens, & exinde morigerū ad omnia fratrem expertus est.

¶ Anglos, Richardus Normannos infestantes: memorabili strage cædit, & profligat. Caput. xvij.

IS VVILHELMVS filios reliquit ex nobilissima, quam ei frater desponderat coniuge, Robertum in Comitatu successorē, Vuilhelmum Suessionensem Comitem, & Hugonem Episcopū Luxoniensem. Incesserat tum nonnihil dissidij inter Richardum Ducęm, & Etolredum Angliæ Regem, sororium suū. Quod ad aperta bella mox peruenit. Rex armata classe, milites imposuit, quot sufficere oppugnandę, uastandęq; Normanniæ putaret. Mandato illis imposito, ne cui parcerēt. Solam S. Michaelis basilicam in monte excipiens, reliqua omnia permisit in prædam. Si qua sors illis Ducem in prælio obijceret, soli impendio instarent: ut in Regis manus perueniat. His mādatis Angli profecti, Normanniæ littora petierunt. Exponūt milites, grassabundi incedunt, omnia peruastantes. Comes Constantinensis omnium suorum militum manu, cum rusticis perarmabat. Palantes ad prædam excęptos obtruncat, lateq; cædem in omnes committit, ut pauci superessent, qui nauium custodibus irent nuncij, quippè ubi non iusta acie pugnatum est, sed dispersis ad prædam Anglis, cum armatis undiq; Comes occurrit, ac uicit. Cohors classis custodiæ relicta, ubi audiuit stragem suorum, armamenta tribus nauibus importabat, easq; communiens, procul littore absistit. Et ubi uentus permisit, tristes ex multis pauci redierunt. Rex audita sorte suorum, mœrebat, fortunā ąccusans. At in reliquum quietior erat in Richardum. Cuius uel una parte Prouinciæ Regius exercitus contusus erat, & ad internecionem cęsus.

Angliæ Regis mādata.

Cæduntur Angli.

¶ Adelredi

¶ Adelredi Angliæ Regis, in Danicam iuuentutem crudelitas. Eiusdem item duplex ultio. Caput. xviij.

GAVFRIDVS erat Britanniæ Dux, qui Richardi rebus undique succrescentibus, ad eius ineundam affinitatem, miro ferebatur affectu. Quàmuis enim Britañia ab initio Normannis, ut diximus, subderetur: cùm tamē Duces bellis implicarentur cum Rege: Britones iuga subduxerāt: & in libertatem, paremque Normannis gloriam se reposuêre. Gaufridus quod ualdè cupiebat, non dissimulanter habuit. Nam expedita suorū manu, splendore præcipuo Richardū adibat. Nec negligentius ab illo excipitur: magno itidem honoratus apparatu. Affinitatem quærit: Hadeuuigā Ducis germanam coniugem expetit. Nec diu cunctatus Richardus, annuit. Nuptias de more Principū concelebrant: omnibus ad summam gloriam splendentibus apparatu exquisito: muneribus inuicem datis, firmatisque in perpetuū fœderibus. Gaufridus in suam Britanniam lætus cum coniuge regreditur. Ex qua duos sustulit filios, Alanum, atque Eudonem, ditionis suæ successores. Per quæ tempora Adelredus Angliæ Rex in sæuitiam uersus, magnam Danorū iuuentutem, quæ ductis uxoribus ibi consederant, cædi iussit. Cùm ibi non parua Nobilitas, & antiquorum stirps Regum perduraret: quibus Anglia diu seruierat. Sed tū Rex odio gentis incitus, omnem sine discrimine ætatem & sexum iubebat extingui. Cerneres matrum de gremijs rapi paruulos, terræ illisos: matres in luctū gladijs perfossas: senes, uiros, iuuenes, uno pariter exitu trucidatos. Eam rem cùm Suenoni Danorū Regi qui elabebātur nunciarent: uindicem ille classem comparauit: magno exercitu instructus, Angliam petiturus. Pansis uelis classis mare transit: Angliam attigit. Et ad littora tutis stationibus classe relicta, paucis nauibus accæptus, Normanniam adit: Richardum compellat. Commonefacit communis sanguinis, ac patriæ. Fœdera cum illo sancit perpetuò duratura inter Daniæ Reges, Normāniæque Principes. Quibus peractis, redit ad exercitū. Verùm quod non suppetias ad præsens deposceret: affinitatis iure, quæ Anglo erat, Normannoque, supersedebat. Daniæ Rex copias exponit, instructo agmine incedit. Cui Angliæ Rex aciem opponere non audet. Eboracum obsidet, & capit. Cantuarios in deditionem accipit. Vltra progrediens, ferro et igne non ad pacem obuios uastat. Ad Temesam fluuiū perueniens, Londonijs exercitum applicat. Vrbs egregia, defensioni facilis, si Regem amaret. Sed ubi & illa uictori cædit, Rex Adelredus rebus diffisus, cum uxore & liberis naues ingreditur, Normanniā petit. A sororio Duce perbenignè exceptus. Apud quem, omnē deinceps ætatem Rothomagi peregit.

Nuptiæ Britanniæ Regis, cū filia Richardi.

Crudelè factum Regis Anglorū.

Sueno Angliam superat.

git. Danis de Angliæ Regno pro arbitrio constituentibus: intra paucos dies Sueno extremū in Anglia diem obijt. Corpus reuectum in Daniam, patrio sepulchro tumulatur. Kanutus autem filius patre nō indignus, uir impiger, patris locū impleuit in Anglia. Olauum Noruagiæ, & alium Olauum Suetiæ Reges in auxilium uocat: Angliam defensurus. Nam Adelredus Rex, cùm audisset Suenonem fato functum: accæpta uxore, in Angliam redijt. Filios autem apud auunculū reliquit, & amicorum ope, quos illi reliquerat, reponitur in Regnum. Kanutus autem Daniæ Rex, ualida suorū manu contracta, auctus est copijs, duorum ut diximus Regum: Angliam inuadit: ditionem primam reposcit. Negatam, gladio uindicare conatur. Occurrūt Angli, pro Rege suo certaturi. Cruenta pugna conseritur. Diu stabat anceps uictoria: Anglis pro salute, Danis pro gloria certantibus. Sed cæsa tum Anglorum innumera multitudine, uictoria cessit Kanuto. Adelredus se Londonijs continet, ibicꝫ passus est se obsideri. Impigrè Dani oppugnant. Angli tuentur. Inter quæ Adelredus supremum egit diem. Kanutus autem post longam obsidionem urbe potitus, Reginam Emmā Richardi Normanni sororem, à suis magno auro redemptam, duxit coniugem. Ex qua sustulit filium Herdeknutum in Dania successorem: & filiam Gunildem: quæ Henrico nupsit Romanorum Imperatori eius nominis tertio, Conradi filio. Kanutus autem Angliæ Regnum, Daniæ coniunxit: duobus perinde Regnis imperans. Quam rem & si supra, ex Danorum Annalibus attigerimus: libuit tamen repetere ex narratione Gallorum. ut in quo discrepent utriusquè gentis traditiones, liquidò perspiciatur. Sed ex digresione ad Normannos nostros reuertamur.

Kanutus Anglos uincit.

Adelredi mors.

Daniæ lib. 4. cap. 14.

¶ Odo Comes Carnotensis, ab Richardo uincitur. Britannos Noruagij & Sueci inuadunt & deprędantur. Robertus Franciæ Rex illos concordat. Caput. xix.

ODO Carnotensis Comes, alterā Richardi Duxit sororem: & dotis nomine arcē accæpit Dorcasinā pro dimidia. Ea mulier cùm sine prole decederet: Dux uerò dotē reposceret, & ille negaret: conflatū inde bellū enascitur. Richardus Britonū, atcꝫ suorū manu Normannorū, alio in loco arcē confirmauit Tegalēsem, quę infructuosam facere uidebatur Dorcasinā. Eācꝫ satis firmo cōmunitā præsidio dimisit, remisis in sua quęcꝫ cōmilitonibus: Odo uocatis aliunde armis cū Vualerāno Meldēsi, et Hugone Cenomanēsi Comitibus, nouā arcē oppugnare propat. Egresi Normāni, manus cōserūt obsidētibus, grauicꝫ cæde in illos pacta, reliquos ad fugā cōpellūt: secuticꝫ, fugiētes aut capiūt, aut perimūt. Hugo ipse p latebras errauit: & ubi

Vincitur Odo ab Richardo.

& ubi sine dumis agri erant transeundi: detractis armis, & in arenam reconditis: crates ouilium, quæ sparsæ per agros iacebant, trahens: pastoris imagine fallebat insequentes. Ita uix manibus hostium euitatis, ad sua nudus peruenit. Sed cùm Odo minus quiesceret: auctis undecunq; armis, cōciliatisq; uicinis Principibus: quos omnes in Richardum concitauit: ille inuitus cogitur ad externa recurrere auxilia: missis nuncijs in Noruagiam ad Olauum, & in Suetiam ad Iacobum, arma petijt auxiliaria. Excæpti magnificè nuncij, remittuntur spe pleni. Nec enim erat ferox populus, qui necdum omnis Christi sacramenta percæpit, ad prædam inuitandus. Protinus magna manu armata, instructaq; classe, adnauigant duorum Regum auxilia. Et Britanniam primùm appulsi: siue id uentorum impetus cōegit, siue cum Odone & illa gens tum senserit: littora conscendunt: populabundi incedunt. Incolæ aduersus paganicam manum adunantur: excipere parati prælio uenientes. Sed aduenæ dolis institere. Nam per noctē effossis scrobibus, supernè texerunt: ut inuecti caperentur. Nec deerat successus. Quippè irritati à procurrentibus hostibus Britones: agmine facto, & ipsi irruerunt in hostes: sed prius quàm peruenirent, decipulas incidunt. Ibi ab imminentibus hostibus cæduntur, capiunturq;. Illi præda onusti, redeunt in naues, Sequanam expetentes. Quam ingressi, sursum ducentes, perueniunt Rothomagum. A Richardo hospitaliter excæpti, ac munerati sunt. Interea Rex Franciæ Robertus, audiens Britanniæ ab infidelibus uastitatem: nec ignorans, quòd uocante Richardo adnauigarint: euocatos dissidentes Richardum, atq; Odonem: æquatis rebus reddidit concordes. Veritus: ne infideles dulcedine prædæ illecti, latius in Regno grassarentur. Ita Odoni Arx prima remansit: noua uerò Richardo, cum aliquanta parte adauctę ditionis. Richardus ad ductores auxiliorum reuertitur: lætos cùm illis per conuiuia de more gentis, dies agit. Interim Olauus Christi religione delectatus, instante Rothomagensi Archiepiscopo Roberto, sacrum baptisma expetiuit: & tantum in ea profecit, ut in gente sua disseminari præcipiens: ad extremum Christi martyr efficeretur: Trondennis in Regno suo sepultus.

Strata-gema.

Cæduntur Britanni.

¶ Simultas inter Gaufridum & Richardum sororios oritur. Ille peregrino itinere moritur: hic Regis Franciæ iussu, Odonem ab insultibus compescit. Caput. xx.

RICHARDVS uxorem habuit Gaufridi Ducis Britanniæ germanam: cùm ille uicissim Richardi teneret. Qua affinitate non obstante, interuenit simultas: quæ charissimos sæpè fratres dissigit: præcipuè cùm de Regno contenditur: ut pateretur

Richardus,

Richardus, uastari ab auxilijs suis Britanniam. Sed ex hac sua coniuge Richardus filios sustulit: Richardum, Robertũ, Vuilhelmum: inter quos Vuilhelmus in adolescentia, monachalem apud Fiscannum accæpit uestem. Filias quoq; tres. Quarũ prima Raynaldo Britonum Comiti Adelia nupsit: ex qua Vuilhelmum, atq; Guidonem procreauit. Altera Balduino Flandriæ Comiti. Tertia iam adulta, in uirginitate decessit. Porro Gaufridus Brito, deuotionis gratia Romam petens: filios Alanum, atq; Eudonem, sub tutela Richardi reliquit. Ipse longa circuitione fessus, defecit in uia. Per quę tempora Meldunensis Comes, Roberti Regis curiam secutus: oppidum suum, cum Arce cuiusdam proditione amisit: qui Odoni eam ipsam permisit. Rex famulantis sibi Comitis iniuriam non dissimulans, iubebat, ut Odo redderet aliena fraude occupata, alieni iuris, Arcem cum oppido. Non paret ille: animatus munimentis loci fortissimis. quòd Sequana flumine ambiretur. Rex euocato Richardo, rem exponit. Iniungit munus: ut contumaciam Odonis, armis inflectat. Non impiger ille, Regijs iussionibus obsequitur. Exercitum cõtrahit: obsidet oppidum. Oppugnans, capit cum Arce. Proditorem captum, agit in crucem: & in manus Regias accæpta consignat.

Burgundiæ Ducatum, Richardus coronę Franciæ ui subijcit. Raynaldum generum uinculis eximens: Tandem fatis cædit. Caput. xxi.

INTEREA Henricus Burgundionum Dux, sine hærede moritur: Ducatusq; Coronæ cõsolidatur. Sed Burgundi Landricum Niuernensem Comitem euocant: ut occupato Ducatu, Regi se opponat. Ille ingressus Antisiodorum, gentẽ conatur tueri: Ducatum præmio sperans accipere. Rex primam in Richardo, ac militum eius robore fiduciam constituens, illum euocauit. Nec cunctanter uenit cum expedito exercitu. Obsidet Antisiodorũ: nec cessat oppugnare, donec accæptis obsidibus, Landricum futurum in Regis potestate rem perageret. Cæteram quoq; prouinciam uastans, captis Arcibus, & exustis oppidis, Regi parere cõegit. Rex Ducatũ Roberto filio permisit. Erat gener illius Raynaldus Burgundio, trans Saõnã Comes, qui orta simultate cum Hugone Cabilonensi Comite, prælio concurrit hosti. Capitur & in carcerẽ trahitur Raynaldus. Richardus missis Oratoribus, Hugonem orat, ut æquis conditionibus generum dimittat. Ille contempta legatione, etiam uincula grauat, uehementius iubet asseruari. ut se facile contemptum ab illo Dux intelligeret. Sed ille & generi iniuriam, & sui contemptum uindicaturus: Richardum filium, iam ętate adultum, cum expedita, ualidissimaq; manu mittit in (Domatur Burgũdia.)

Ooo hostem,

hostem. Nec degener ille, patris imperiũ peragit. Primã Hugonis arcem cum oppido cingit: & oppugnat. At quia munitissima, diu se incolæ sunt tutati. Ad extremũ capitur: & solo æquatur. Sic exasperati Normanni, in Cabilonem transeunt. Cùm aũt longè se imparem Normannicis cerneret uiribus Hugo: interpositis amicis, pacem postulat. Raynaldum liberũ facit: & ad placitis senioris Richardi, se Rothomagi sponder adfuturum fide sponder: dictoq; auditurũ. Hęc primordia adolescentis fuêre Richardi. Pater autem cùm omni floreret rerum gestarũ gloria: ingentiq; suorũ amore teneretur: æquus in omnes: nihil prætermisit, quod ad optimi Principis, Christiani Ducis curam pertineret. Pauperum, religiosorum, & omniũ Ecclesiasticorum præcipuam gerens sollicitudinẽ. Iam autem illi rerum Arbiter Deus, ad meliora transitum præparabat. Correptus ęgritudine corporis, cùm instare uicinam mortẽ persentiret: euocabat Proceres: filio iam astanti Ducatum permisit Richardo primogenito: Cunctis approbãtibus, & cum lachrymis adstipulãtibus, quæ ille decreuerat. Roberto fratri, Oximẽsem Comitatũ permitti iubet: unde illi seniori, de more militaret, atq; pareret. Quibus rebus ex sententia compositis: in Deum conuersus, spiritum reddit apud Fiscannum. Anno Christianę salutis Millesimo uicesimo sexto.

¶ Richardus Dux. III. fratre reconciliato rebelli, paucis post diẽm claudit. Caput. xxij.

Richardus Dux. III.

RICHARDVS tertius, patri atq; auo æquiuocus, in ditione Normanniæ successit: iuuenis optimus, uir melior futurus, si fatis permitteretur. Nam & armis strennuus, & iusticia in omnes erat præcipuus. Tũ uerò Christi religione feruens, patrias uirtutes per omnia representabat. Sed non potuit tanta indole superare inuidiam, quæ magnarum rerum semper solet esse comes indiuidua. Erant qui inter fratres pessimo more seminarẽt discordiam. Robertus ætate minor, cœpit in fratrẽ erigere ceruicem: mandatis eius reluctans, quòd pari genitus nobilitate, unis parentibus, ęquis per omnia iuribus uolebat æquari germano. Indignũ ratus, eius subesse imperio, cui se rerum arbiter Deus, & fortuna cõæquasset. Igitur contumaci animo reluctatur germano: maioremq; in modũ progressu dierum excreuit contumacia. Non tulit Richardus fratris superbiã: sciens se Ducem, fratri iustè imperare. Cùm non ille fratrem parem sibi imperio admitteret: nec iste ferre uellet priorem, simultas ad arma plus quàm ciuilia prosilijt. Richardus eductis copijs, fratris Arcẽ cingit, obsidione oppugnans sęuerissimè. Primo quidèm tempore fretus loci munitione, contempsit obsidionẽ, at cùm Richardus nihil intermitteret,

mitteret: acriusq; in diem oppugnaret obsessum: ultimã necessitatem præuenire Robertus contendens: recordatus est fratrem esse qui obsidet: missis inde nuncijs, imperata se spondet facturum. Nec difficile passus placari fratri Richardus: abducto exercitu, reliquũ ętatis quod in se fuit, egit pacificè cum germano. Vix tamen peracto biennio, incidit Richardus in aduersam ualetudinẽ, cum nonnullis suorum astantium. Quæ res suspicionem sumpti ueneni prębuit. Nec erat frater immunis ab ea suspicione. quòd nimio plus aspirare ad Ducatum crederetur. Richardus autem rebus suis Christiano ritu compositis, in fide & religione præcipuus, emigrauit in prima iuuenta. Anno Christi post Mille uicesimooctauo. Ann. 1028.

¶ Robertus Dux ætate succrescente mitior factus, ab exilio Rothomagen. Archiepiscopũ reuocat. Contumaces Vuilhelmũ & Hugonẽ Comites fortiter arcet. Cap. xxiij.

ROBERTUS fratri in Ducatu Normannię succedit: & quam initio fratri germano contumaciã ostẽdit, perseueranter in Archipręsule Rothomagẽsi declarauit, Roberto patruo suo. A quo deposcens nonnihil, quod ille præstare uel nõ potuit, uel non debuit: grauiter, indignatur. Et cùm non aliter putaret, quàm ui agendum: contractis armis, obsidionem parauit Ebroicę urbis: in qua Pontifex mansitabat. Oppugnat urbem. Ciues defendunt. At miseratus Archiepiscopus labores pro se ciuium: simul indignum reputans, se fundendo sanguini occasionem præstare: intermissis ad Robertum Ducem nuncijs, abiturum se (si pateretur) in exilium: tantùm publica interposita fide sineretur. Nõ cunctanter Dux annuit: permissa Pontifici potestate. Longius cum paucis abscedit: apud Regẽ Francię questus iniuriam. Verùm Robertus Dux temporis intercapedine modestior factus: indignationem quam concæperat, per morã digerens, facti cœpit pænitere: quòd uirum optimum, & patriæ amantissimum, nec sanguine sibi alienũ: & quod super omnia est, Deo æditissimum, abegisset. Missis ergò nuncijs: in sua redire rogitabat. In reliquum se ęquis cum illo conditionibus uicturum. Redijt: & Robertus quod est pollicitus, magnificè impleuit. Nam mutatus in uirũ alterum, omnem ad omnes prætendit mansuetudinem: pacemq; temporum nactus, diuinæ cæpit intendere religioni. Quam Ducis modestiã nonnulli malignè interpretati, putauêre ignauiam: uersiq; in eius contemptum, cœperunt humanitatem eius lacessere, & exasperare. Inter quos præcipuus erat quidam Vuilhelmus, inter Proceres nõ postremus. Quem in Ducem exacerbandum, prouexerat & morum lenitas, quam contempsit: & arcis suæ munitio, quam inexpugnabilem ducebat. Accesserat

Robertus Dux. I.

Conuersio morum Ducis.

filiorum ferox adolescentia duorũ: quos ad arma promptissimos habebat. His incitus stimulis, Duci audet rebellionem ostendere. Monitus, ut ad æqua descenderet: non attendit. Dux autẽ Robertus se contemni non passus: expediuit arma: copias contrahit. Educit ualidam manum, ad perdomandum contumacem. Ille munitioni fidens, se patitur obsideri. Nam impar longè fuit ad arma: ut obuiã prodiret miles Duci. Oppugnatur Arx ualida. Sed cùm non expugnaretur: facilè firmauit obsidionem: ut fame expugnaret, quem armis non poterat. Vbi audit, hoc modo ultum iri contumaciam suam: occurrit ex placito Principi suo nudis pedibus, sellam equestrem humeris baiulans. Nam is erat tum satisfactionis ritus subditorũ. Placatur Dux. Admittit in gratiam precantem, ac pœnitentem. Conditionibus pacis reducit exercitum. Sed non diu perstitit cöacta uoluntas. Cùm primum potuit, Vuilhelmus arma in Ducem reparauit: & contractis undiq; auxilijs: filios Fulconem, atq; Robertum, prædatum mittit in Normanniam. Obuiam illis Ducales Normanni prodeunt. Conferuntur manus. Cadunt multi. Inter quos Fulco maior Vuilhelmi filius. Robertus fuga uix elabitur. Magna pars militum cum Fulcone perimitur. Quibus rebus auditis: Vuilhelmus ut erat aduersa ualetudine, mœrore confectus, breui fecit uiuendi finẽ. Idem exitus Hugonẽ Rodulphi Comitis filium Baiocæ Arcis dominũ habuit. Nam dum abiret milites è Francia contrahere: præueniẽs eum Dux (quòd iam consilia eius comperta haberet) in deditionem accæpit arcem. Hugo autem intelligens clausum sibi reditum: postulauit per submissos: ut suorum se libertas sequendi permitteretur. Facilè impetrauit. Et abiens in exilium, solo conatu perdidit rerum suarum ditionem.

Vuilhelmus Duci rebellis.

Hugo rebellis.

¶ Rebellem Comitis Flandriæ filium, Robertus Dux patri reconciliat. Nobiles Franciæ, Alanũ quoq; Britanniæ Comitem, obedientes reducit. Caput. xxiiij.

BALDVINVS Flandrensium Comes, affinitate Regia domum suã illustrauit. Nam filio æquiuoco Balduino, Roberti Regis Franciæ filiam accæpit coniugem. Adolescens Regalibus nuptijs iutumescens, erexit cornua in patrem: eumq; Procerum auxilio & consilio, eiecit dominatione. Pater eiectus, confugit ad Robertum Normanniæ Ducem, eius opem implorans in superbientem filium. Nam malignis suorum consilijs, parentem insequeretur. Robertus impietatem detestatus, perornat exercitum: Ducit in Flandriam. Obuia quæq; deijcit. Nec erat, qui ei opponere auderet aciem ad pugnam. Itaq; uictorẽ exercitũ circumducens, facilè cöegit Balduinum filiũ, patris iniuriã diluere. Ille missis ad Robertũ nũcijs, orabat: ut se

Filius patrẽ eijcit Comitatu.

ut se pacis sequestrum faceret: habiturus in manu sua omnem contro uersiam. Annisus ergò Robertus, patri filiū æquis conditionibus conciliauit: peregitq́, ut in reliquū tempus pacificè agerēt. Quo ex sententia patrato, reduxit exercitū. Per quę tempora mortuo Roberto Franciç Regē, Henricus illi filius succedit. Hic nouercā passus est Constantiam: cuius, ut fit, nouercali odio penè Regno pulsus erat: si non illum Dux Normanniæ Robertus tueretur. Nam mulier cum Regni Proceribus conspirans: Regnum transferre uoluit in Robertum Burgundię Ducem, æquè Regis filiū, omnesq́ Nobiles Constantia, lateri Regis curauit detrahere. Rex persentiēs quid ageretur, primum ac maximum refugiū constituit in Roberto Normanniæ Duce, solis duodecim suorum comitatus, illum in Fiscanno conuenit, per quicquid sanctum est recogitans, ut ab iniurijs, & fœmineo furore illum tueretur. Robertus rem intelligens, simul cernens, quam debeat Coronæ fidem: consolatur Regem, facturum se spondens, quicquid uiribus suis eniti poterit. Regem deinde armis, equis, militibus perornans, solenni ac ualido apparatu remittit Comiti Corbulensi Malgerio: mandans, ut cum Rege procedat quantis posſit armis ab illa parte perurgens rebelles: Se quoq́ de sua futurum, ut sentiat contumax Nobilitas, quid posſit fidelis Normannus. Fecit quod monuit, armis undiq́ tonans. Atq́ modico tempore redegit in obedientiam Regis, quotquot ante se in illum erexerant, nullo in reliquum musſitante. Britonum autem Comes Alanus, &si proximo sanguine Robertum contingeret: audet tamen retrahere quam Duci debuit obedientiam. Et cùm monitus ad sana consilia non rediret, Dux ad limitem Britannicæ ditionis super fluuium Arcem constraxit inexpugnabilem, ut inde fræna injceret contumacibus. Ingressusq́ Prouinciam, ferro & igni cuncta peruastat. Cunq́ reduxisset exercitum Robertus, iam Alanus Brito, qui præsenti non audebat se opponere exercitui, sequitur abeuntem, uicinam depopulatus regionem. Sed diligentia militum, quos limitum custodes Robertus constituerat, facile peractum est, ut Alanum pœniteret uastationis. Nam obuiam progresſi uastantibus Britannis alios cæciderunt, alios turpi fuga uitam redimere compulerunt.

Rex Franciæ restituitur Regno.

¶ Robertus Angliam debellaturus, tempestatibus remoratur. Cum Alano interim Britanno pascitur. Terram sanctam inuisens, redit Niceam: atq́ inibi spiritum Deo reddit. Caput. XXV.

IAMDVDVM in Normannia apud Richardum secundum exulabant nepotes eius, Angliæ Regis filij, honorificè apud

auunculum habiti. Quorum maior natu Eduardus, consobrinū Robertum assiduis precibus fatigabat: ut se, & Aluredum fratrem Regno restitueret. Dux opportuna tempora obseruans: misit Oratores ad Kanutum Angliæ & Daniæ Regem: ut satiatus aliquando uindicta, quam exercuerit in Anglos: sineret legitimos hęredes in Regnum redire. Ille surda transiuit aure Legationem. Quippè Regno decedere, non leuis apud Reges causa censetur. Vbi nō profuit Legatio: intentat arma. Extruit classem ualidam: instruit armis & militem, & classem. Omnibus iā paratis, mare ingreditur. At uentus nullo unquàm tempore tam diu contrarius: ut omnem penè commeatum expectantes, in portu consumerent. Ne tamen omnē perderet operā: parte classis inmissa, in uicinam ex latere Britanniam, ipse alia ex parte equitum magno numero inuadit regionem. Alanus uidens uastitatem terra, mariq; imminere, amborum consanguineum Rothomagensem Archiepiscopum medium interponit: ut pacis sit sequester. Ille non detrectans operam: Alanum perduxit in conspectum Ducis sub monte Sancti Michaelis: quo Rex classem in ancoris continebat. Ibi rebus ex sententia compositis, Alanum in fidem suscipit iam humiliatum, sacramenta renouantem. Reuocatur exercitus ex Britannia: & fidelis deinde Duci suo Alanus inclinabat. Accæpit per ea tempora Legationem Robertus, ex Kanuto Angliæ & Daniæ Rege: quòd iam malè fisus diuturnæ uitæ: exhibebat Adelredi filijs, dimidiam paterni Regni partem restituere. Sed non placuit præstita conditio. Cunq; audirent Kanurum ualetudinarium, expectandum rati sunt, si fortè absumeretur. Nam subinde melius agendum sibi reputabant. Interea Robertus Dux, quod diu animo concæperat, implendum putauit: præsertim pacatis per circumitum rebus, cùm omnia illi constarent ex sententia: Hierosolymam, quod diu cupierat, uisurus Christi sepulchrum petere constituit. Diu suorum fletibus auerti tentatus: ubi perstitit: paratis omnibus ad iter necessarijs, in suorum medio Procerum, filium illis Vuilhelmum commendabat. Et multis in societatem sacræ peregrinationis abeūtibus: suis ualedicto, iter inibat. Peruenitq; magno labore ad sancta loca: quibus perambulauerūt sacratissimi pedes Domini. Cuncta lachrymis intimę deuotionis uestigia Christi signabat. Et uoto ex sententia persoluto, iam repedauit. Reditq; in Niceam Græciæ urbem, magno suo periculo. quòd loca omnia tum, ut etiam nunc, perfidorum Mahumetis cultorum dominio tenerentur. Ibi crescente per singulos dies morbo: suorū in manibus Comitum, Deo spiritum reddidit: Christo certa fide iam conregnante. quod labor iste deuotissimæ peregrinationis, cum anteacta uita suadet fideliter sperare. Erat

Tempestas diuturna.

Britannos adit.

Mors Roberti Ducis. 1044.

re. Erat tũ Annus Christi post Millesimũ quadragesimumquartum.

¶ Vuilhelmus patri puer in Ducatu succedit: multis ob ætatem passim impetitus. Regis Franciæ milites cæduntur. Cadit Engelramus: & Hugone Comite capto. Arce montis superata. Caput. xxvi.

WILHELMVS patri filius succedit admodũ puer: & ideo tutoribus indigens. Qui illi ex gente sua prouenerant: uiri quidèm fortes & boni, sed quibus non ea fuit quæ solet esse legitimo Principi autoritas. Proceres aũt sub Principe puero, inexpugnabiles sibi parauêre munitiones. Memores: quòd sub Roberto patre nonnulli cesserint irato Principi, cum magno rerum suarum detrimento. Sed perfectis munitionibus, prima in se inuicem arma uerterunt: mutuis odijs confligentes, in proprium exterminiũ. Sæpè congresi: mutuis cęcidere uulneribus. Aliquando uicti, cessere uictoribus. Terra deinde repleta est latrocinijs: impunè grassantibus improbis. quando non erat qui audaciæ se opponeret Princeps. Nec deerant, qui eam rem ad Regni commoda pertraherent. Arbitantes tempus esse: Normanniam, quæ olim armis extorta fuit Regibus: nunc armis repetere. Quòd Dux imbellis puer esset: & Proceres ipsi dissiderent. Quòd etiam pueri tutores paulatim sublati uiderentur. Nam & procurator, & pædagogus, & postremò defensor pueri interierant. Igitur Henricus Franciæ Rex, non ante quiescendum sibi indixit, quàm Tegulensis Normannorum arx deijceretur. Innotuit res Giliberto nobili uiro: quem fidum adhuc puer habebat. Is cùm commendatam ab Roberto Arcem asseruaret: accersitis commilitonibus, armis & commeatibus impleuit. Certus, in exitum sui seruare, quod in fide commendatum accæpisset. Obsidet Rex magna suorum, ac Normannorum Regi blandientium manu. Ille impigrè defendit. Tenuissetq; diutius: nisi mandatum à pueri tutoribus acciperet: ut cedęret Regi. Cessit inuitus: & Arx mox deijcitur: terræq; protinus cõæquatur. Inde Oximensem ingressus Rex ditionẽ, Argentonium Ducis uicũ incendit. Et quàmuis iam inter Regem, Ducariosq; conuenisset: nullo unquàm tempore, confractam Arcem renouari, idq; sacramento uallatum esset: Rex tamen breui rediens, Arcem pro se suscitat, munimentis roborat, commeatibus implet, & recedit. quasi omnia quæ placeant Regibus liceant. Cùm uideret autem quidam ex Normanniæ primoribus Curstenus, Oximensis præses, cuncta Regis arbitrio geri: accitis Regijs satellitibus, Arcem quoq; suam cui pręfuit, statuit communire. Sed Ducarij collecta militum manu, prçueniendum rati hominem, Arcem obsidẽt: cõpelluntq; dedêre. Pacti: quòd incolumis, cũ rebus & affectibus

Vuilhelmus Dux I.

Arx Tegulensis demolitur.

proficisceretur. Ille exulatum emigrans, Duci reliquit omnem ditionem suam. Erat Vuilhelmus quidam pueri consobrinus: quem pater eius Robertus, quòd de secundo natus esset Richardo, ex secũdo matrimonio, donarit Comitatu Tolagensi: is quoq; abusus pueri ætate, Arcem in summo monte firmauit: Duci rebellionem intentans. Sed Ducales contracto exercitu, montem ad opportuna descensus loca præoccupant: fortalicium erigunt, ut commeatum excluderent in summo uertice demoranti. Rex Henricus occasionẽ datã censet non contemnendam: Arcem usibus suis prospiciens profuturã, ab expugnatione uoluit obsidentes prohibere: ad S. Albinum castra metatus. Exierant ex Ducalibus nonnulli, qui Regios prouocarent ad pugnam. Illi exciti, sequuntur fugientes. Dum ad collatas insidias perueniunt: uertuntur fugientes, ut in frontem depugnent. Ibi Regij cæduntur: capiuntur: fugantur. Engelramus Abbatisuillę Comes cadit. Hugo cognomento Bardulphus, capitur. Rex immisso commeatu in castellũ, pro quo uenerat: mœstus de amissione militũ, repedabat. Vuilhelmus tamen breui cöactus, pacto Normannis dimittere castellum, abijt in exilium. Ita mitibus Normannorum seruiens, conuulsum deperijt.

Succumbũt Franci.

¶ Eduardi erga Anglos uictoria. Alueredi fratris illius emasculatio. Quo defuncto Eduardus solus Regno potitur. Caput. xxvij.

PER quos dies Kanutus Daniæ atq; Angliæ Rex, cum rebus excessisset humanis: sepultus (quod in Dania diximus) Rothomagi: quam urbẽ moriens oppugnabat: Haraldusq; filius eius nothus, Angliã occuparet: Eduardus Adelredi filius, hactenus in Normannia delitescens, armauit naues. xl. & in Angliam nauigans, Hauitonam applicuit. Expositis copijs, ascẽdit in mediterranea. Angli collecti, quòd iam pro Danis, Haraldo pręsente concurrũt. Fit acer congressus. Cadunt multi. Eduardus tamen uictor, cum præda concessit in naues: maiori manu, quod res ipsa poscebat, inde rediturus. Frater eius Aluerẽdus diuiso agmine, portũ tenuit Vuisanti. Eo fortè consilio: ut in diuersa distracti Angli, minus occurrerẽt inuectis hinc atq; inde. Sed Doroberniæ Comes, Aluerẽdum perbenignè excæpit: patrium ditionis Regnum illi breui reddendũ spondet. Credidit Aluerẽdus perfido. Qui dum in manibus Regnũ haberet: iuuenẽ cum copijs suis: milites quidèm alios distraxit uendens: alios peremit: ipsum cũ Nobilibus misit Londonias in manus Haraldi. Quo cùm peruenisset: Aluerẽdum iussit emasculari: cæteros autem necari. Qui & ipse breui moritur. Sed neq; Haraldus diu superfuit. Succedens autem fratri Hardekanutus, eadem cum Eduardo Emma matre natus:

Daniæ lib. 4. cap. 29.

Aluerẽdi emasculatio.

euocatum

euocatum à Normannia uterinum fratrem Eduardũ, parte illum Regni donauit. Post biennium autem Hardekanuto quoque moriente: Eduardus toti cœpit Regno dominari. Quæ idcircò hoc loco replicauimus: ut quoniam iste Vuilhelmus, quem describimus, ad Angliæ coronam contendit: non ignoremus: Regum hac parte in Anglia successiones, & de iure simul Vuilhelmi innotescat. Autoris excusatio.

In Ducem Vuilhelmum Normanni conspirant. Quos auxilio Henrici Franciæ Regis obedientes reddit: Baiocum recuperans. Caput. xxviij.

VILHELMVS autẽ Normanniæ Dux, iam rerum administrationem aggressus: Prudentum consilio cuncta gerebat. Quam rem pertęsi sunt, quibus per Ducis pueritiam, multa licuerunt. quòd cernerẽt iam sibi fræna substringi. Coniurationem ineunt, autore Guidone, filio Raynaldi Comitis Burgundiæ: quem Richardus tertius, carcere extraxit. Coniuratio nis Autor. Hic Guido donatus à Duce Arce Baioci, quoscunque potuit lateri Ducis abstraxit: & iam Coniuratione fretus, uisus est robustior. Nam Maiores quoque cernentes, quibus ante assueuerãt, Guidoni accessere. Quid faceret Vuilhelmus tanto constrictus necessitatis articulo? Regem adit Henricum: docet suorum in se Conspirationem. Commonefacit paternorum, cum modestia, beneficiorum in Regem: Opem implorat. Nec cunctanter Rex annuit. Comitatum Oximensem ingreditur: Valesdunas usque perueniẽs: ubi consertum obuium habuit hostium exercitũ. Congrediuntur: & graui diu pugna conflictantes, demum cedũt Regi Normanni Proceres: mactantur: proteruntur: fugiũt. Multi Oliuæ fluminis uado pereunt. Guido uix elapsus, Baiocum ingreditur. quod oppidum firmauit obsidioni, si opus fuerit, ferendæ. Sed Rex rebus feliciter pro Duce gestis, cingulum soluit: reuersus in Franciam. Dux obsidendo se parat oppido. Oppugnat: & multo deinde tempore fame expugnat. Guido nusquàm euadere ualens: per amicos exorato Duce, uitæ datur: redditoque Baioco, suis in ędibus munere præcipitur. Territi eius exẽplo cęteri, gratiam Ducis sui, quibus poterãt impendijs, mercati sunt. Baiocum superat. Vuilhelmus magnus deinde apud exteros & suos habitus.

Godefridum Andegauorum Comitem, Dux deuincit: binis Arcibus depopulatis. Caput. xxix.

ANDEGAVORVM Comes Godefridus, ortis undecunque simultatibus, bello insecutus est Vuilhelmum Ducem: multis & magnis spolijs per Normanniam abactis: arcem Dan frontis præcipuũ habẽs uiolentiæ præsidium. Dux cõtractis copijs, in hostes prodijt: & usque ad Arcis memoratę cõfinia peruenit.

peruenit. Ibi consyderata facie munitionis, uidit altissimis & præruptis rupibus uallari. Tamen artem arte colludere tentauit. Erigit in circumitu fortalicia, quibus insideret: donec fame expugnaret. Dum ita sederet: uenere exploratores, qui nunciarēt: Arcem Alentij captu facilem, si Dux anniteretur. Ille dispositis ad obsidionem custodijs, noctu proficiscitur ad Alentium. Consyderat locum: & uera nunciasse suos gaudet. Sed qui intus erant, conuitijs Ducem exagitabant. Ille oppugnationem adorsus: uno loco detinuit inclusos, attonitos: interim submissis, qui à tergo ingressi, præsidium caperent. Quibus ex sententia peractis: conuitiatores, cæsis manibus ac pedibus, abiecit: Arcem suo muniuit præsidio: reuersus ad primam obsidionem. Illi iam sociorum fortunam audierunt. Calamitatem commiserati: cùm exemplum pertimescerent, se Duci submittūt, pacti abire incolumes cum armis. Persecutusq; Godefridum, Ambroias uenit, ibiq; erecto castello, ac permunito, Rothomagum redit.

¶ Nuptiæ Ducis Vuilhelmi, duplex itē uictoria eius, erga Franciæ Regem Henricum: tum mors illius narratur. Caput. xxx.

IAM domi, forisq; clarus Vuilhelmus, coniugio ineundo tempus esse putauit, ut posteritati inseruiret. Habebat autem Balduinus Flandriæ Comes, ex coniuge Regis filia, filiam nomine Matildim, eam suasu Procerum acciuit uxorem. Nec diu recusabat Balduinus eam tradere. Mittitur puella Principali apparatu, ducitur Rothomagū insigni pompa. Eamq; Christiano ritu sibi consociat Vuilhelmus. Ex qua multiplici prole beatur. Inter alios sustollens Robertum, paterna successione insignem. At non quieuit Godefridus Andegauorum Comes, Regi Henrico instillans odium Normannorum, Gentem esse exteram, quæ alienis agris insistens, in Leges & mores Francorum non posit peruenire, semper inquietā, semper infidam, omni odio insectandam. ut Regi reuertatur sua Prouincia Neustriæ olim detracta Francis, per improbam uim Normannorum. Facilè fuit uetus hoc ulcus ad cruditatē reducere. Itaq; Rex concitus, duobus exercitibus inuadit Normaniam, alteri fratrem præficiens Odonē, alteri ipse imperans. Dux talibus pressus angoribus, undecunq; poterat auxilia conquirit. Intrepidus occurrit, & Regio quidèm agmini ipsum se opposuit, alijs alios submittēs exercitus. Sed qui Odoni occurrerāt, priores ad pugnā perueniunt: hostibus deprensis ad eū locū, qui Mare mortuū nuncupatur. Imparatos insiliūt: magnā partē opprimūt, multis ex Nobilibus cæsis, alijs per mācipia in uincula coniectis. Odo ipse uix fuga elabit. Peruenit aduersa suorū fortuna ad Regem.

Vincit Dux Francos.

ad Regē, prius quàm Dux ipse prodiret. Territus Rex casu suorum exercitum retrotraxit, ac in Franciā rediit. Godefridum autem malorum incentorem, ulcisci percupiēs Dux: in Cenomannos ducit: agros uastat, munitiones deiicit: urbem obsidet: oppugnat, & tandem multo sanguine expugnat. Arces deinde reliquas expugnatas, incēdio cōsumit. Opportunis iterum locis reędificat: & firmo suorum imposito pręsidio, redit. Rex deinde sumpto Godefrido Andegaubrum Comite: maiore apparatu, sed uno iam agmine magno Normanniā ingreditur, per Comitatū Oximensem: perq; Baiocenses: maximis editis ubique uastationibus. Et reflexo deinde itinere, per uadum Vlmæ fluminis reducere tentauit exercitum. Media ferè pars iam amnem transierat: & intumuit à mari fluuius: ut reliqua pars uado transire non posset. Hanc aggressus Vuilhelmus: quòd toti uideretur agmini nimis impar: pugnam acrem conserit. Cadūt sine discrimine Franci fortius, sub oculos sui Regis in aduersa ripa conspicientis præliantes. Reliqui in captiuitatem trahuntur. Rex tantis amissis copiis, abire festinans: amplius Normanniam non infestauit. Nec diu superfuit. quoniam in fata concedens, Philippum filium Regni habuit successorem.

Cenomannos superat.

¶ Deuictis Anglis cum Rege eorum in se fidefrago Haraldo: Regnum Dux possidet. Caput. xxxi.

EDVARDVS tertius interea Rex Angliæ, cùm prolem cerneret se non relicturum: uiuens adhuc, & corpore pręualens, medio in suorum Procerum consilio, Vuilhelmū Normannum ibi designat successorem: mittens Robertum Cantuariorum Archiepiscopum, qui fidem Duci faceret. Deinde etiam Haraldū submisit ex Comitibus suis honore, opibus, prudentia præstantē. Qui dum nauigat: ui freti deiectus in Pontinā, incidit in manus Guidonis: quem Comitem tunc habuit Abbatisuilla, urbs Picardiæ, etiam hodie florens. Sed Vuilhelmus Dux precibus primum, deinde minis illū de manibus eius extraxit. Hic sacramentū Vuilhelmo pręstitit: asseruandi Regni in manu eius. Cumq; ille in Angliam reuerteretur: Rex Eduardus non diu superfuit, sed Anno Christi. 1065. fata compleuit. Haraldus aūt immemor sacramēti, quod nup Vuilhelmo pertulerat, Regnū inuasit. Monitus ab Vuilhelmo, ut fidē impleret: In oībus inqt possum, præterquā in Regno. Vuilhelmus quoq; nō leuē ducēs Regni iacturam: qcquid potuit undiq; militū contraxit. Armauit ualidissimā classem, equis, armis militibusq; impositis. Tria feruntur nauiū milia ad S. Vualaricum, & uicinis locis stetisse in ancoris. Aspirante uento nauigauit: & Peninsulam apprehendens, ibi ad classis custodiam erexit præsidium: & in ordinem rebus digestis, quadrato agmine Angliam inuadit.

Vuilhelmus nominatur Rex Angliæ.

Eduardi mors. Ann. 1065.

inuadit. Audit ab exploratoribus: magna manu Haraldum obuiam uenire per noctem. Suos ergò iubet in armis quiescere, ut cum fessis ab itinere hostibus promptius agerent. Mane primo uenêre sub aspectum mutuum. Ibi aliquot horis ad ordinationem Acierum desumptis, ad tertiam diei horam prgliari cœptum. Pertinax utrinq; pugna: sed maior fortuna Ducis, quòd iustior causa uideretur. Vindicante Deo iurisiurandi religionem frustratam in Haraldo. Nam ille imprimis fortissimè pugnans: aduesperante iam die cadit. Cęduntur Angli: ceduntq;: sed maior clades Anglorum. Vix nox ipsa quietem indicit: Angli comperto Regem suũ cęcidisse, diffugiũt sine discrimine. Dux uictor, iubet receptui canere. Refocillatos milites permittit quieti. Postera luce legunt spolia: suos sepulturæ mandant: hostes insequuntur. Peruentum est Londonias Regiam ciuitatem: ibi cùm se aliquandiu continerent perduelliones: cessere tandem Vuilhelmo: ac deinde Regni totius dominatione potitur. Genuit autem hic Vuilhelmus ex filia Balduini Flandriæ Comitis, tres filios: Vuilhelmum, in Angliæ Regno patri succedentem: Robertum, in Normannia successorem: Henricum, qui Vuilhelmo fratri successit in Regno. Sed hic sit narrationis huius limes.

Dux Haraldum & Anglos deuincit.

Vuilhelmus Anglorum Rex.

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAPHI Hamburgen. Rerum Normannicarum per Italiam gestarum, LIBER IIII.

¶ Ex catalogo Regum Angliæ, Autor Normannorum Regiam dignitatem probat.

CAPVT I.

PROSECVTI sumus narratione nostra Normannos in Gallias: deduximus seriem successionis usq; ad Angliæ Regnum. Quo accæpto, iam subinde uiluit Normanniæ possessio: iam ex Ducibus Comites constituti. Subinde uerò Franciæ Regibus permissa est iterũ maior pars Neustriæ: ut redirent in antiquam possessionem. Sed tamen magnum etiam exinde bellum exarsit, aliquot seculis continuatum, inter Anglorum et Francorum Reges. Accedente etiam legitima totius Regni Franciæ Anglis successione in magno Eduardo. Igitur quia neq; Anglię, neq; Francię res perscribere suscępimus: hic stylum sistemus. Quod uerò ad gloriam pertinet Normannicæ gentis: sat erit, Regũ ex hac stirpe successiones attingere paucis. Is ergò Vuilhelmus ex Duce, Normaniæ,

Anglorum Reges ex Normãnis. Vuilhelm⁹

Normaniæ, Rex Angliæ: quòd materno genere Eduardus, cui succesſit, natus eſſet ex filia Richardi tertij: reliquit in Regno ſucceſſorem Vuilhelmum ſibi æquiuocum, cognomento Rufum. Quo ſine prole aſcendente: ſuccesſit illi frater Henricus primus: qui filiam dedit Gaufrido Andegauenſi Comiti: ex qua ſuſtulit filiũ Henricum ſecundũ: qui auxilio Regis Franciæ Ludouici, peruenit ad Angliæ coronam. Nam redeunti à Hieroſolymis Ludouico Francorũ Regi, quęſti ſunt Gaufridus pater, & Henricus filius, de Stephano Anglicę coronę detentore: qui & ipſe ſanguinem trahebat Normannorum: & ideò Normanniam quoq; occupauit. Sed Francorum Rex Ludouicus armis contractis: primùm Normannia, deinde Angliæ Regno Stephanum expulit, & Henricum ſecundum inuexit. Tum Henricus, ne ingratus reſtitutori ſuo uideretur: magnam Normanniæ partem Coronæ reſtituit: deq; reliquo, Regem dominum ſuum agnouit, feudi iure. Ita paulatim in Normañia redeunte Regis poteſtate, minoratur & euaneſcit Normannorũ ditio. Henricus Angliæ Rex ſecundus, reliquit in Anglia ſucceſſorem filium Henricum tertiũ. Cui ſuccesſit frater Richardus: & illi Ioañes æquè germanus germano, qui peruenit ad Annum Chriſti poſt Mille ducentos decimumquartum. Hic eſt ille, qui Regi Franciæ ad pontem bouinum, obiecit Ottonem. IIII. Romanorũ Imperatorem, tunc terga dantem Francis. Ioañi ſuccesſit filius Henricus eius nominis quartus, qui annis. liij. regnauit. Eduardus illi filius ſurrogatur ſecundus. Ioañes illi filius ſuccedit. Cui Eduardus tertius. Hic eſt ille, qui cognominatus eſt Magnus: genitus ex Iſabele filia Philippi pulchri Francorum Regis. Defunctis ergò fratribus Iſabelis ſine prole: ſe Regem Anglorũ & Francorum gerebat, talemq; ſe primus inſcripſit. Cui poſt longęuum Regnum, quod illi ſupra quinquaginta durauit años, ſuccesſit nepos primogeniti ſui filius, nomine Richardus ſecundus. Quo poſt. xxij. annos interfecto in carcere, iuſſu nepotis ſui Henrici de Lancaſter, Anno Milleſimo Quadringenteſimoſecundo. Ipſe Henricus quintus, filius Ducis Lancaſtriæ pro eo regnauit. Quo in Francia extincto Anno. xxiij. poſt Mille. cccc. ſuccesſit Henricus ſextus, puer ex filia Regis Franciæ Catharina. Hunc Regno deiecit Eduardus quartus Eboracenſis Ducis filius. Cuius frater, Henricum ſextum captum, extinxit in carcere, Anno Chriſti ſeptuageſimo poſt Mille Quadringentos. Eduardus autem ad annum peruenit. lxxxiij. poſt Mille. cccc. Quo extincto per morbum, Richardus frater eius, occiſis Eduardi filijs, regnauit annis uix tribus. Succesſit Henricus ſeptimus, dictus Comes de Richmont. Qui perductis in campum aciebus, conflixit: & uicit Richardum, Natus eſt iſte Henricus ex

Vuilhelmus Rufus

Henricus Secundus.

Stephanus.

Normañiæ defectio ad Francos.

Henric. III.

Richard. I.

Ioannes. I.

Henri. IIII.

Eduardus Secundus.

Ioannes. II.

Eduardus Tertius.

Richard. II.

Henric. V.

Henri. VI.

Eduardus Quartus.

Richar. III.

Henricus Septimus.

tus ex uterino fratre Henrici sexti. Nam Catharina Henrici sexti mater: post Henrici quinti mortem, cùm esset filia Regis Franciæ: nupsit tamen infimæ nobilitatis uiro: ex qua tres filios suscepit: quos Henricus sextus, frater, Comitatibus donauit. Ex quorum altero prodijt iste septimus, qui nunc regnat Princeps, ut aiunt, omnium prudentissimus: qui aliquot motus in Anglia compescuit: cùm antiquæ Nobilitatis uiri, ad coronam aspirarent. Et primùm Thomæ Ducis Clarentiæ (qui frater erat Regum Eduardi & Richardi proximorum) extinctu: merso capite in uinum, ex Sententia Parliamenti. Filius auxilio suorum in Regno se erigens, ab eodem Henrico septimo capitur: milites eius ad unum cæduntur. Inter quos Martinus niger, ex sutore in militarem prouectus dignitatem. Deinde proximis annis, qui se Eduardi filium testaretur: quòd supposito pro se altero seruatus sit, cum auxilio Scotorum, & fauore, ut ferunt, Regis Normannorum Coronam quæreret, captus, & ad Regem protractus, diu seruabatur in carcere: & nunc, ut referunt, ambo cæsi gladio. Hic est rerum status Anno Christi Quingentesimo post Mille. Vnius autem Regis prudentia, multorum tumultus & præcauentur: & exorti, minimo suorum sanguine sedantur. Ita continuata Regum Angliæ serie, adusquè nostra tempora, stirps Regum de sanguine Normannorum, tantis sæculis Regnum tenuit: & possidet in hodiernum diem. Hæc est illa Danicæ atq; Normannicæ gentis gloria, quam indagamus: quòd in longinqua regione ditionem quæsierit: Principatus fundauerit: Regna cõstituerit, atq; reliquerit. Quod iam secundò monstrasse recolimus. Primùm in Longobardia per annos supra Ducentos. Deinde in hac Normannia: ubi Ducatus honore non contenta, non quieuit, donec Angliam sibi adijceret. Quàmuis ante sæpè Dani, Regnum hoc ditionis suæ fecerint: quod illorum loquuntur Annales. Anglici tamen nõ æqua aure accipiunt. Crediderim proximam mari regionem crebrius cessisse Danis: sed mediterranea tum ad illos non peruenisse: nisi sub Vuilhelmo, quem diximus. cùm iam totius insulæ ditio, ad unam sit redacta Coronam. Tertium autem est Regnum utriusq; Siciliæ: quod ea gens per Normannos constituit in Italiam, etiam usq; ad Imperiale culmen prouectum in Friderico Secundo. Quod subinde monstrabimus.

Martinus niger.

Anno Christi 1500.

Daniæ lib. 3. per totũ & Supra lib. eo, cap. 38. et sequen.

¶ Normanni quomodo, & quando Italiam ingressi sint, disputatur. Caput. ij.

EX HAC Normañorum gente extitisse & illos, qui in Italia primum Apuliam, deinde Siciliam & Calabriam apprehenderunt: et primùm quidèm Comitatus, deinde prouectioris digni-

tatis

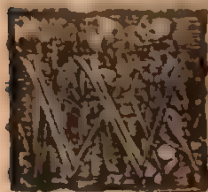
tatis Ducatus, nouißimè etiam Regna constituerunt utriusq; Siciliæ, citra et ultra Pharũ, nemo ambigit. Sed quo tempore in Italiam transierint: qua ui Prouinciam apprehenderint, ambigunt multi: secum requirentes. Nimirum illa occasione & causa transierunt, qua ante se aliarum nationum homines militiam secuti: illic se collocauerunt per arma, quos illos clementia cœli, & agrorum ubertas inuitauit. Cur quæso primùm Galli Senones, inde Cimbri, post illos Goti, deinde Longobardi Italiam petiuerunt? Nisi ut sedes antiquas melioribus commutarent. Commemorant Tancredum quendam Normannũ, duodecim filijs procreatis, in Etruria consedisse: cuius filij alter post alterum tenuisse Apuliam: & ad posteros traduxisse narrantur. Sed quo tempore Italiã intrauerint: Blondus se reperire negat potuisse. Nam Vuilhelmum cognomento Ferrabach Normannum, in Etruriæ parte, quæ Romandiola dicitur, ditionem tenuisse fatetur: sed quando in eam prouinciam uenerit: aut quibus uiribus fretus apprenderit, scripsisse neminem. An tu Blonde ignoras, quod ipse fatebare: Normaños superiori ætate per Ligerim & Sequanam, subiectos Parisios, Turones, Lemonicos, Aurelianos, & reliquas Galliarũ urbes uastasse: Regibusq; Franciæ, & aliquando Romanis Imperatoribus conflixisse: in Galliarum littoribus sedes fixisse? Inde cùm Burgundiæ Rex Ludouicus, deinde Rodulphus Gallicis uiribus Italiam intrassent: quis putat abfuisse Normannos, ubiq; stipendia facientes. quòd inquietũ genus hominum, consistere non posset in loco semel permisso. Inde uerò cùm Sarraceni de mari, Hungari à terra inuasissent Italiam: laceraretur q; inter hostium manus Domina quondam: cùm uiros aleret Prouinciarum: qui rebus suis diffidebant, Hugonem Arelatensem ex eadem Gallia cum exercitu uenientem, accersibant in Italiam. Quis non uidet Proceres tum militasse Normannos: iam inuicta fortitudinis opinione apud omnes clarescentes? Otto deinde Imperator eius nominis secundus, cùm Lotharij Regis Franciæ repulisset insolentiam: magno agmine ex Gallijs mouit in Italiam, Græcis Imperatoribus obuiaturus. Cur non & tunc potuere Normanni in Italiam transire: ut magnam apud Reges suos, quibus militabant operam nauantes, agros & oppida meruerint: sicut postea ex Alemannis uocati sunt capitanei: quorum posteritas nunc sedet cum Principibus? His igitur temporibus & occasionibus, uenisse in Italiam Normannos licet coniectari: quorum præclara fuere in ea prouincia diu facinora: ut primũ Apuliam, inde Calabriam tenuerint: ex Comitibus Duces ex Ducibus Reges facti utriusq; Siciliæ. Testem tenemus Blondum, cum Autoribus suis, quos ille sequitur, quo ordine in eam uenerint Prouinciam. At

Tancredus

Blondus de Normañis. am. At de temporibus quæstio manet. Nam circa Millesimum Christi annum, fuisse in Italia commemorat Vuilhelmū cognomento Ferrabach Normañum. Et quidèm Saxo noster, Richardum quendam ex Ducibus Normanniæ, cùm uxorem suam, Regis Danorum Kanuti germanam non amaret: suspectasq́ duceret nuptias: tradit, cum aliquot sodalibus in Italiam commigrasse: seq́ iunxisse congentilibus Normannis, quos ante se reperit in Italia. Et hoc circa Annum Christi tricesimum post Mille contigisse existimo. Sigibertus quoq́ posteriori tempore, cùm Henricus Imperium Romanum teneret: narrat Robertum, & Richardū, minuendæ domo multitudinis causa, à Normannia Francorum digressos, Apuliam expetiuisse: & Italis inter se dissidentibus, alteri in alterum auxilium præstitisse. Qua opportunitate Italos callidè & fortiter debellasse: & successus urgendo suos, nomen suum dilatasse: & futuræ prosperitatis sibi uiam instituisse. Quæ illuc uergunt Autorum testimonia: ut agnoscamus, multis quidèm uicibus in Italiam transisse Normannos: sed qui primi fuerint, necdum compertum habemus. Blondus exploratū se dicit habere: originem illorum in Etruria esse ex Lombardiæ Comitibus. Vnde autem hoc illi compertum sit, non exponit. Ego testem facio Sigibertum memoratum: Normannos ex Gallijs sæpè in Italiam nauigio traiecisse. Vnde ueri simile uideri debet: aliquot locis sedes tenuisse in Italia, sicut acceperunt in Galliarum littoribus. Ait enim. Año. lvij. post Octingentos, Normanni inter Hispaniam & Aphricam nauigantes, ingrediuntur Rhodanum: depopulatisq́ ciuitatibus, ac Monasterijs: in insulam quæ Camarias dicitur, uenerunt. Cùm igitur in mediterraneū excurrerint: inde in mare Tyrrhenum redijsse intelligimus, unde in Rhodanum transirent. Nam in hoc mare fluuius ille se exonerat. Facile tum fuit, uicinum Italiæ latus tetigisse: & quod supra de Luna ciuitate memorauimus, poterant & tunc Prouinciæ partem delegisse ad sedes. Quàmuis id Autor nullus commemoret. Fuisse tamen in Italia Normannos, testantur omnes. Idem uerò Sigibertus, Año inquit. lx. Normanni Italiam petūt: & Pisas ciuitatem, aliasq́ capiunt, ac deuastant. Et rursus. Anno. 69. cùm Imperiū Carolus Caluus teneret, Rex Franciæ, Normanni mare intrant: & pars quędam ex ipsis in Italiam redit. Quid quærimus expresius? Pars quædam redijt in Italiam. Ergò si redit, prius ibi fuit: & fortè ad sedes prius captas, tum est reuersa. Ipsum Blondum testem uocamus. Per ea inquit tempora, quibus Carolum Caluum diximus Romanum Imperium assumpsisse: Normanni prę da in Aquitania, & cæteris Galliarum regionibus facta satiati: classe trecentarum sexaginta nauium, Constantinopolim duxêrę: suburbanisque

Saxo. Sigibertus. Supra lib. 2. cap. 2.

nisq; illius spoliatis, atq; incensis: in Britannicum mare sunt reuersi. Hoc igitur tempore, uel non ab eo longè, Italiam Normanni intrantes, paulatim inualuêre. Nam ut idem Blondus tradit: initium claritatis eorum, in Italia ad augendam ditionem, tale fuit, ut sequitur.

¶ Vuilhelmi Ferrabachij Normanni, in Sicilia, Apulia, item ergà Græcos uictoria. Caput. iij.

VILHELMVS enim gente Normanus, cognomento Ferrabach: cessantibus in Italia motibus à Berengarijs & Sarracenis, atq; Hungaris: quorũ uiribus diu labefacta erat Prouincia, præclarũ aggressus est facinus. Capitano nanquè, & Salernitano Principibus per fœdera sociatus, ad Malochum græcum, Apuliam, Calabriamquè pro Imperatore Græco administrantem (eo tempore, quo uictus Otto Imperator secundus, leuiris suis ea in ditione concesit) mittens: eundẽ fœderibus adiungit. Conuenitq; inter quatuor: ut æquis uiribus & fortunis, enauigantes in Siciliam, eam Sarracenis eiectis occupent. Collatis uiribus, enauigatum est: & insulam ingresi, Sarracenos obuiam euntes fundunt: ac residuis fugatis, præda ingenti locupletantur: per æquum inter eos diuisa. Malochus autem Insulæ dominationem suo seruauit Imperatori. Indignatus Vuilhelmus: quòd sibi, cæterisq; Insulæ partem non daret: expedito agmine, cæteris quiescentibus, longum iter ingressus, duxit in Apuliam: circumseditq; Melphiam urbem: & ad extremum expugnauit. Audiens Malochus: & ipse expedito milite festinus occurrit: urbem recuperare, quam Vuilhelmus occupauit. Ibi autem Normannus Græcos ab itinere fessos, necdum castris communitos, aggressus, facilè fudit: fugauitq;: & perinde magnam illius Prouinciæ partem, pulsis Græcis, occupauit. Sed cùm iam Bubaganus Malocho successisset: opportuno Apuliæ loco coloniam extruere conatus, Troiam uocat. ut Græcis habitatoribus impleat: essetq; præsidio Regioni. Nõ tulit Henricus Imperator eius nominis secundus: qui iam erat cum exercitu in Italia. Nam admotis copijs suis, urbem nouam quatuor mensibus oppugnandam, expugnauit: & acceptis obsidibus Romam reuertitur. Cùm uerò Conradus Henrici successor imperaret: Græci, Normannis in Apulia graui bello oppositi, pellere illos annisi sunt: sed frustra. Nam collatis Signis: uictores Normanni, Græcos expulerunt. Ad Conradi interim Imperatoris tempora, Normanni Apuliam tenentes: & Græci prælio inter Anfidum amnem, & Oluentem oppidum acerrimè concurrunt. Normanni uictoria potiuntur. Vuilhelmo deinde fato functo, frater Drogo substituitur.

Vuilhelmi fœdus.

Sicilia obtenta.

Melphia Apuliæ capitur.

Vincuntur Græci primo.

Secundo.

Tertio.

¶ Drogo Apuliæ Dux Græcos superat.
CAPVT. IIII.

Drogo Dux. Aliâs, Catipanus.

ROGO post Vuilhelmũ fratrem obtinuit Apuliam, Quem, missus à Constantinopoli Mel alter Capitanus, (Magistratus id nomen fuit) primò statim impetu, omni penè Apulia Normannos expulit. At impiger Drogo, exercitu reparato, Græcorum superatis copijs, perdita de Apulia protinus recepit. Hoc est illud tempus, quo Richardus Normanuus, Ducali genere editus, contempta uxore Danici Regis Kanuti germana, in Italiam uenit. Inde transiens Hierosolymam, sodales suos in Italia reliquit bello gentilium suorum socios. Per quę etiam tempora Bubaganus alter à Constantinopoli missus Capitanus, in Apuliæ finibus Troiam urbem inchöauit. Hannibalis ibi pridem castra fuisse compertũ est. Sed hoc Græcorum præsidium non passi Itali conualescere: Henricum Imperatorem impulerunt, ut obsideret. Benedictum Pontificem aiunt in castris fuisse. Adeò res cordi fuit uniuersis. At tum deditũ est præsidiũ Imp. post aliquot menses. Ille uerò obsidibus accęptis, Romam redit. Drogone aũt post nõ multũ tẽporis mortuo, alius ex fratrib. succedit.

Daniæ lib. 4. cap. 27.

¶ Hunfredus Comes, Apuliam annis septem regit, & tuetur. Caput. V.

Hunfredus Dux.

VNFREDVS frater, in Normannorum Apuliæ Comitatu successor, annis septem præfuisse narratur. Quid autem rerum gesserit: omnino nihil commemoratur. Nisi, quod coniectura potest quisqꝫ adsequi: non quieuisse Græcos, recuperare amissam Apuliæ ditionem: Normannos autem semel accæptam prouinciam defendisse. Auditis tamen rebus in Italia prosperis: crediderim multos ex Francia uenisse eius gentis Proceres & milites: qui auxilia tulerint contribulibus: ad propagandam, quam semel accæperunt etiam in Italia prouinciam.

¶ Beneuentum Godfredus, cum Leone Pontifice ix. capit prelio. Caput. VI.

Godfredus Dux. Aliâs, Gnariuaro.

ODFREDVS fratrum unus, Hunfredo decedenti succedit. Per quod tẽpus Guariuaro Salernitano Principe, ex eadem Normannorum gente oriundo, à suis interfecto: Gisulphus factus est Princeps. Interim Normanni ditionem ampliantes: & Benenentum urbem Romanæ Ecclesiæ, ex Longobardis subiectam conspexêre. Ea cùm intellexisset Henricus tertius, Pontifici suasit: ut Alemannos à se apud Vercellas præsidio Italiæ relictos, acciperet: Normannosqꝫ Italia deturbaret. Leo nonus tum Pontificatum gerebat. Adiunxit is auxiliares Italię copias Alemannis: & in Be

neuentanos

neuentanos duxit. Normanni intellecta Pontificis molitione: præueneêre illum curarium. Nam Beneuento capta, illũ firmatis præsidijs & castris, expectauêre. Cõmisso prælio, capitur Pontifex. Quem tamen Normañi, maximo cleri Beneuentani honore, Romã reducendũ curauerũt. Moriẽs aũt Godfredus breui post: nõ fratrẽ aliquẽ, sed filiũ Bagelardũ instituit successorem: cũ tñ ipse à fratribus accepisset ditionẽ. Leo Pont. ix. bello capitur.

¶ Robertus pulso Bagelardo, à Pont. Nicolao Dux Apuliæ inuestitur: uarijs intentus urbium debellationibus & oppugnationibus. Caput. vij.

ROBERTVS cognomine Guiscardus, Godfredi fratrũ unus, iuuenis impiger: ægro ut debuit animo tulit se præteriri: Bagelardoquè nepote per arma pulso, prædictũ Apuliæ, & iam Calabriæ Comitatum accepit. Addiditq; illis Troiam urbem, Romanis Pontificibus parere solitã. Et cùm uxorem Aberadã eo tempore amisisset: ex qua filium susceperat Boemundum: tunc alteram accepit Gisulphi Tarentini Principis, ex Guaimaro fratre neptem. Tantis rebus prósperè confectis: Robertus robur (qua erat prudentia) solidissimum rebus suis adijcere constituit. Etenim Oratoribus ad Pontificem Nicolaum missis: illũ, ut ad res Apuliæ & Calabriæ componendas, paterno ductus amore, accedere hortatus est. Pontifexq; (quem Capitaneorum Romanam terram tenentiũ superbia atq; perfidia, dies noctesq; trepidũ atq; anxiũ teneret) cum illis Oratoribus se in Apuliam contulit. Facilè aũt fuit Pontificem, Robertumq; cupientissimos ad fœdera, pacemq; perducere. Pontifex ergò Nicolaus, Robertũ Guiscardũ ab excomunicatione absolutũ, Ducem Calabriæ & Apuliæ declarans: illum per conscripta fœdera iuresiurando cõfirmata: quicquid de terra Ecclesiæ teneret, & inprimis Beneuentũ, reddere uoluit. Et Guiscardus sese constituens Ecclesiæ Romanæ uasallum: uel quod eius regionis uerbum est, Ligium: Romano Pontifici quæcunq; peterentur præsidia mittere: ac quando opus uideretur, cum omnibus copijs afferre spopondit præsidiũ. Tumultuabant Romæ Capitanei: & inprimis Cincius Romani Præfecti filius. Imp. Henricus. III. Ecclesiã fatigabat. Robertus Guiscardus iam Dux Apulię, qui benè de se speranti Pontifici opem tulisset: pellendis Italia Græcis implicitus erat. Nam & Constantinopolitani Imp. per ea tempora satis erant domi inquieti. Sciens aũt Robertus, Kirachũ Imperialem Capitaneũ, qui summæ rerũ eius in Italia præerat, apud Vestam Apuliæ immunitam ciuitatem degere: eó ex improuiso ducens: urbe capta, illũ quoq; intercepit. Pari deinde ducendi exercitus rapiditate usus, Montempilosum urbẽ obsedit. Cunq; diutius ad eã sedendũ sibi Vesta capitur.

intelligeret: Godfredum fratrem illis præfecit castris: maiores copias in Barulium ducens, capiẽdo oppido fecit necessarios apparatus. Inerant uerò selectæ ex urbibus, oppidisq; Græcorum copiæ: ut natura loci, tantisq; defensoribus munitum oppidum, nulla uis expugnatura uideretur: commeatus quoq; qui deerant, ut in tutissimum arcis beneficio portum, undiquè importabantur. Quod cùm cerneret Robertus: magnum, ut oppidanos intercluderet commeatu, aggressus est opus. Etenim multis nauibus in portum contractis, eas sibi inuicem cõtiguas, ea ratione colligauit, cõcatenauitq;: ut ab extremo, in quo Arx erat, promontorio, in continentem ad hemicicli formam ductæ, portum clauderent: per eamq;, tanquàm pontem, oppugnandi in circumitu oppidi accẹpit facultatem. Nec potuit pertinax præstantis Ducis uirtus euincere: quin ea obsidio ui continuata, eum à gerendis maioribus destinuerit. Tertijs tamen castris obtinuit. Interea Rogerius fratrum Roberti unus, Brundusium terra, mariquè premebat. Cui Godfredus frater, Montepiloso potitus, se addiderat: classi, quam Brundusino in portu Rogerius tenuerat, Godfredum præficiens: ut eam circumageret, & Regium duceret, imperauit.

Stratagema

Monspilosus capitur.

¶ Panormum Siciliæ Godfredus, & Tranam Apuliæ: S. Seuerini item, Consentiam, Salernum ciuitates, Vicum oppidum Robertus armis deuincit & superat.

CAPVT VIII.

IN EODEM tempore, terrestribus cum copijs Robertus, & Godfredus cum classe sunt Rhegiũ delati. Inde cõscensis nauibus, in Siciliam trajcientes, Panormũ primũ de Siculis urbibus, terra, mariq; obsederunt. Interea Richardus Normannus, Roberti frater (ut putat Blondus, iam oblitus: quòd illũ non inter duodecim numerauit. Ego arbitror illum fuisse Richardũ, quẽ per hæc tempora, minuendæ multitudinis causa, domo egressum, in Italiam contendisse, Sigibertus testatur) Is igitur Richardus, & Vuilhelmus filius, Capua sibi subiecta, Beneuentoq; inuasa, Ceparanũ obsidebant. Nec satis scire potest: ea ne Roberti Ducis consensu fuerint intentata: quẽ dignior, atq; ardentior suscẹpta, & se totũ postulans expeditio, apud multos ea suspicione liberat. Nam per id temporis Rogerius, qui à fratribus Roberto & Godfredo in Siciliã traiecturis, ad Brundusij obsidionẽ relictus est, magnũ accẹpit incommodũ. Quòd introducti nocte de quarta uigilia, ad simulatã proditionẽ Normanni Proceres ad quadraginta, & totidem gregarij milites à Brundusijs suffossi: quorũ capita ad Imperatorem Constantinopolitanũ sunt delati. Robertus autem Panormi obsidionẽ diu duraturã intelligens: Godfredo

Supra lib. eo. cap. 2. b.

Normannorum iactura

fredo castris Præfecto, per Kal. Aprilis in Apuliam se contulit, Tranamq; obsedit. Et Ianuario mense, qui secutus est annũ, ut supra. lxx. et Millesimum. Godfredus Panormo, Robertus Trana urbibus sunt potiti, nec Richardo atq; Vuilhelmo quicquam præsidij attulerunt. Hildebrandus enim Archidiaconus, de Normannorũ perfidia apud Mantuam certior factus, Godfredum, et Matildim uxorem, aduersus illos postulauerat suppetias. Ad quorum uiri & uxoris, cum Archidiacono, copiosissimoq; exercitu in Campaniæ partes aduentum: territi Richardus & Vuilhelmus, capta de terra & iurisditione Ecclesiæ reliquerunt. Paulóq; postquàm Archidiaconus cum copijs illis Romã cum gloria reuerteretur: Alexander Pontifex, precibus Imperatricis Agnetis, Guilbertum pridem Antipapam, fecit Archiepiscopum Rauennatem. Idem Pontifex Normannos iam, ut putabat, intolerabiles, statuit coërcere. Cuius ad uota conficiendi gratia, Godfredum cum Matildi coniuge sibi iunctissimos habuit. Iamquè pręmissas à uiro adducendas è Lombardia copias, Matildis iter inire iusserat: cùm nondum in summum Pontificem, Episcoporum Italiæ coniuratio emicuit. Robertus aũt Guiscardus, rem suam diuersis in locis auxerat. Nam S. Seuerini loca nata munitissima, & Consentia urbibus, de Apulia potitus erat. Intuleratq; bellum Sisulpho Principi Salernitano: cuius sororem habuit cõiugem: & eo in bello tam ardens Robertus fuerat: ut inde in septimum Mensem Sisulphus deditione facta, Salernũ cum Arce prodiderit Exinde Robertus copijs in Beneuentum raptim, & nullo id præsentiente ductis: eam urbem terq; quaterq; ad primos inuasionis dies, breui cœpisset: nisi Gregorio Pontifici, ut desisteret hortanti, parere uoluisset. Et tamen Robertus, ne ab ea expeditione domum uacuus rediret: Vicum inuadens oppidum, recepit. Eodemquè anno, qui octuagesimus supra Millesimum fuit: Michael Constantini filius, cum filijs tribus Michaele, Andronico, & Constantino, à Nicephoro cognomento Binamet, per uim & arma, Constantinopolis Imperio sunt deiecti. Et Robertus Guiscardus, Imperij ipsius debilitati, quam hæ rerum nouitates facerent, innixus: Spinacrobo, Hydrunto, & Tarento Græcos expulit.

¶ Robertus Pontifex Gregorio reconciliatus, Michaeli Imp. Constantinopol. in Nicephorum suppetias locat: & post cruentos congressus, uictor Robertus, tandem Dirachiũ obtinet. Cap. ix.

VMQVE Tarentũ obsidet Michael, Dioclisi Cõstantinopoli pulsus: ea in castra uenit incognitus. Et Robertũ allocutus; eo hortante, Romam se contulit ad Pontificem. Per cuius subleuandi

occasio-

occasionem sumptam, factũ est: quòd Gregorius Pontifex, se ad conciliandum Ecclesiæ Robertum, insinuauerit. Compertumq́; est postea: Robertum, eadem ratione pulso Patria Imperatori Henrico quarto, ut Pontificis opem peteret, suasisse. Primus tamen Pontifex Gregorius, Roberti colloquium expetiuit ad Ceparanũ: qui locus Conuentui constitutus est. Quo in Conuentu Robertus Ligium se, quod eius regionis uerbum, totalem signat subiectionem, Pontifici & Ecclesię iterum fecit: & B. Petri uexillo à Pontifice donatus est. Quinetiam Pontifex, ut Robertus restituendo Michaele, maiorem haberet autoritatem: inuasorem Imperij Nicephorum excommunicauit. Nec mora: his apud Pontificem confectis, Robertus Hydruntum petens: iussis eó copijs conuenire: Rogerio exinde natu minori res Italiæ commendans: alteri filio maiori Boëmundo, Præfecturam naualis militiæ commendauit. Ipse cum Michaele Dioclisi nauim Prętoriam conscendens: primus omnium tradidit uela uentis. Impositusq́; nauigio copiosus, æquè ac paratus fortium uirorum exercitus: prospera usus nauigationem, ad Auelonem est perductus. Prima autem ad Dirachium castra à Ducibus firmata sunt. Quamobrem terra, mariq́; obsessam, breui capere sperabant. Nicephorus uerò Imperator, quòd ea Imperij nouitate aliter non poterat: Venetos, ut pressæ urbi opem afferrẽt, orabat. Qui Dominico Siluio Duci suo: ut triennium, onerariumq́; nauium classe educta, Imperatori satisfaceret, publico consilio permiserunt. Duxitq́; in Normãnos Duces Siluius classem: quã finis ostendit ingentem, paratissimumq́; fuisse. Nanq; Normannorũ congressa clasi, uictoriam, sed cruentam maximè obtinuit: & mare Dirachinis redditum est apertũ. Continuauit tamen terrestrem oppugnationem Boëmundus. Nam pauló post eum conflictũ, Robertus Michaelem Dioclisi secum ducens, ad reparandam classem se contulit in Italiam. Interea Nicephorus Imperator, his quæ apud Dirachium facta erant, indiesq́; fiebant, auditis: exercitum in Dalmatiam ducendum parare constituit. Et cùm suas, Græcorũ, Thracumq́; copias, minores, quàm belli necessitas posceret, fore iudicaret: Alexium Mega, magistrum militum, cui multum fideret, misit Andrinopolim, magna attributa pecunia, ut Turcas, Sarracenos, & ex omni gente conduceret milites. Ille nouorum militum in se uertit sacramenta: & ueteranorum fauorem emercatus, stipendia Imperatoris nomine negabat. Quærentes autem, & penè tumultuantes, de suo donauit. Quibus rebus & IMPERATORI odium, & sibi gratiam conciuit. Adegitq; his artibus: ut se Imperatorem consalutarent; poscerentquè duci Constantinopolim. Quo audito: urbem triduo diripiendam se permissurum pollicetur.

Ligius quid

Veneti pro Nicephoro Imp. Const.

Alexij infidele negocium.

Constanti. prædatur.

pollicetur. Qui portis præerant corrupti pecunia, aditum permisere. In cœna Domini ingressi: eam urbem tanta calamitate, stupris, incendijs, rapinis, latrocinijs oppressere: ut nihil unquàm simile ulla haberet memoria. Prophanata templa. Nicephorus eam inuenit gratiam: ut tonsoratus in monachum, uitam retineret. Alexius per sacrum Dominicæ resurrectionis diem coronatus Imperator, exercitum à præda & iniurijs iussit reuocari. Omnem nouatarum rerum culpam in Nicephorum traijciens: Michaelem Michaelis Dioclisi filium, cõsortem Imperij declarauit. Eumq; prępositum nouis exercitibus, misit in Dalmatiam. Boëmundus interea terrestrem, Robertus dimisso in Italia Michaele reuersus cum classe, à mari obsidionẽ firmauerunt. In quos cùm Græci Imperatores terra mariq; impetum uiderentur facturi: Italici Duces copijs in aciem eductis, pugnandi copiam fecerant. Commissoq; prælio, quod durum & utrinq; cruentum fuit: Michael Imperatorum alter cęcidit. Alexius in fugam conuersus: lacerum, dissipatumq; reduxit exercitum. Fuisse autem in exercitu Alexij. lxx. milia ferunt. Normanni longè minores habuêre copias. Secundum eam uictoriam Dirachini, Imperatoris sui pręsidio desperantes, urbem Roberto dederunt: pariterq; multa Dalmatiæ oppida: prius etiam quam essent adita, fecerunt deditionem. Victor Robertus.

¶ Robertus Dux Romã, Henrico Imp. IIII abacto, ingreditur: atq; Vrbe passim deuastata, Pontificem carceribus eximit: Salernũ abducens. Caput. x.

INTEREA Henricus eius nominis quartus, cùm aduersus Romanum Pontificem usq; ad Vrbem Romam peruenisset: & illum in mole Adriani conclusisset: unum illi præsidium erat in Roberto Normanno, Duce Apuliæ & Calabriæ. Ea fuit potentissimi Ducis autoritas: ut & Imperatoribus, & summis Pontificibus tutandis aduocaretur. Nam cùm intellexisset Robertus, quo in statu Roma esset, Pontifexq;: cùm pręmeretur ab Henrico Imp. IIII. qui Romam cępisset: præfecit rebus Dalmatiæ Boëmundũ filiũ: & se contulit in Italiam. Expeditisq; copijs duxit in urbẽ Romã. Cùm aũt esset apud Ceparanũ Robertus, ad Henricũ. IIII. misit Imperatorẽ: q bellũ illi, & capitis periculũ, nisi Vrbe, & eius agro excederet, denũciaret. Henricus urbe Roma ciuibus cõmendata, ad B. Petri basilicam se cõtulit. Inde militibus Capitolio euocatis (quod illi incensum reliquerant) magnis itineribus Senas contendit. Contigitq;: ut eodem die ac hora, ille urbem Senarum, Robertus Romam attigerint. Ciues Robertum Vrbe discludere promissis bonis moliuntur: ac ille inuicem similibus redditis, se ludificabat. Ipse tamen per amicos, Flaminia Roberti autoritas. Robertus Romam ingreditur.

Petri

Petri introducitur. Irruerũt armati ciues: uiq; illum ut expellerent in tentarunt. Qua causa factum est: ut proxima in campi Martij regione, Guiscardi copiæ, subiecto igni, eam quæ nunc quoq; cernitur, fecerunt uastitatem. Nam quicquid ex porta Flumentana (nunc Populi dicta) hinc ad S. Siluestri, & S. Laurentij in Lucina: inde in Sanctorum Triphonis & Augustini ædes pertinet: id absumpsit incendium. Quia uerò apud Capitoliũ rebelles & aduersantes Pontifici ciues cõactos esse audiret Robertus: à Campo Martio per Exquilias uadẽs, petit Lateranum. Vbi aliquot desedit dies: expectans, si fortè, quod à se quæri omnes nouerant, Pontificis liberandi, ciues facerent mentionẽ. Sed prælijs potius apud Amphitheatrum, nunc Colosseum, commissis: cogebantur per singulos dies milites sui decertare. Quod cùm diutius ferre Guiscardus non posset: ædes ciuium, domosq; tunc frequentes, quotquot hinc à Colosseo per Lauianam uiam, ad martyrium Petri & Marcellini: inde ad Sanctorum Ioannis & Pauli per Celiũ montem, ad Lateranum pertinet: incensas diruit. Quam pulcherrimæ regionis uastitatem, ad tempora nostra cõtinuasse uidemus. Peruicit tamen robustissimi Ducis fortitudo & præstantia: ut Capitolinum caperet collem. Vnde facta uelut deditione, ciues ad eum concurrerunt. Qui recta ad castrum Crescentij, cum armato exercitu incedens, disiectis murorum repagulis, Pontificem eductum, in suam Laterani deduxit sedem. Et tamen quia abalienatos animis ab eo ciues, extrema in eum intentaturos formidarat: illũ perduxit Salernum. Vbi etiã Pontifex uitam finiuit.

Roberti in Roma uastatio.

¶ In Dalmatiam Robertus moturus, Alexium Imp. Constantinopol. bis, cum Venetorum subsidijs deuincit. Tum uita fungitur. Caput. XI.

ROBERTVS autem Dux maiora animo agitans, inchöatam in Dalmatia uictoriam prosequi: & Constantinopolitanum, quod affectabat, Imperiũ inuadere perrexit. Quia uerò terrestri exercitu Boëmundum filium non satis ualere confiderat: classem ipse parauit ingentem. Ad cuius inchöatæ initium territus Imperator Alexius: orauit Venetos: ut classem pro uiribus ingentem pararent, suæ quàm breui educere coniungendam. Veneti Roberti potentiam, si augeretur, suæ libertati aliquando suspicantes obfuturam: classem pararunt spe Alexij grandiorem: quam Dominicus Siluius Venetorum Dux, Corcyram usq; perductam, Græcorum, & uenientis Alexij nauigio coniunxit. Vixq; classes coniunctæ erant: cùm alto iam mari nauigantem Robertum traijcere in Dalmatiam, Venetorũ speculatores nunciauerunt. Velis itaq; sublatis, Alexius Dirachium, ut hostem

ut hostem portu prohiberet, properans delatus est. Nec tamen ea longè uisa numerosi nauigij classe: aut in alto constitit: aut obliquo flexit Guiscardus: sed prioris hostium proras petens armis, uiam aperire perrexit. Pugnatum est utrincp summa uirium & audaciæ paritate. quo factum est: ut pari quocp euentu prælium dirimi nequiuerit. Guiscardus tamen, siue pro solita fortitudine & fortuna, siue quia Dirachini portus propinquitas, & stans in littore armatus Boëmundi exercitus, aliquod suorũ animis robur addiderat: censim superiore euadere cœpit. Et ubi unam suarum nauium Alexiani mergerent; binas ille Græcorum, Venetorumcp mergebat. Fractis itacp, & fugatis hostibus, malè integram classem Guiscardus Dirachium perduxit. Alexius uerò ad sinistram, ad dextram Siluius fugientes: hic Venetias, ille Peloponnesum nauigarunt: & malè tractatum, ob amissæ classis inuidiam, Dominicum Siluium Veneti Ducatu deiecerunt. Suffectuscp Dux Vitalis Faledro, Cröaciæ & Prothosenastos titulis ab Alexio Imperatore ornatus, classem & ipse Venetijs armatam, ad illũ auxilio duxit. Postquam autem Guiscardus, & Boëmundus filius, de sũma belli in Constantinopolim inferendi, aliquot consultauerant menses: attulerunt ad eos Dalmatæ speculatores: auctum Veneta classe Alexium, ut in Dalmatiam duceret classem: prima maiorem, paratioremcp Peloponneso soluisse. Quàmobrem & ipse Dirachio soluens, in altum se contulit, obuiæcp sibi casu classes apud Sasinum conflixere. Maiori autem quàm antea damno Imperator Alexius, & Venetus Dux superati, fugaticp fuere. Robertus autem Guiscardus ad Casiopam insulam delatus: eo qui tunc erat Iulio mense, ibi uita functus est.

Vincit Robertus Græcos.

Vincit secundo.

Roberti mors.

¶ Rogerius Roberto patri succedens, à Pont. Rom. confirmatur: Capuam, Siracusas item Siciliæ superat. Pace fratrum non seruata, mutuo se armant bello, Caput. xij.

ROGERIVS filius, patri in ditione Italica successit. Nam ei ilico omnes de Italia populi, præterquàm Siciliæ ciuitatũ, sicut & genitori paruerunt. Et cùm Boëmundus nullam sibi in Italia ciuitatum partem dari propriam, indignè ferens: classem, terrestresquè copias Hydruntum adduxisset: quæcuncp Genitori & sibi in Dalmatis paruerunt, ad Alexium defecere. Interea Rogerius Dux Capuam urbem, cum exercitu potentissimo inuasam, cœperat: cui etiam omnes, quicuncp hinc à Tibure, inde à Velitris ad Campanum pertinent agrum: Romani Pontificis, Romaniquè populi eneruatis tunc uiribus diffisi: sese permiserant Rogerio gubernando. Boëmundus interea, quàmprimum quassatos de nauigatione equos satis

Rogerius Dux.

Capua capitur.

quieuisse, & milites omnia bello necessaria comparasse uidit: Hydruntum profectus, in Rogerium fratrem duxit. Cum quo apud Fornetū Beneuenti, aciebus utrinq; ordine structis, conflixit. Decertatum est prælio haud quaquàm cruento. quòd Comites paterni in utroq; exercitu ducentes: à Rogerio impetrauerūt: ut permissa Boëmundo Apuliæ parte, Ducatus ipse titulum, & cætera retineret, quę Genitor de Italia possedisset. Secundum quam pacem, Rogerius Melphim ad Vrbanum Pontificem se contulit: & Ligium ac Vasallum Romanæ Ecclesiæ obligans: Ducatus & paternæ successionis confirmationem ab illo obtinuit. Exinde trajciens in Siciliam, cępit Siracusas. Quo tempore Adelisam Roberti Frisonis Flandrensium Comitis filiam, Kanuti potentissimi Angliæ & Danię Regis relictam, matrem Caroli Flandrensium Comitis, quem Brugenses interfecēre, duxit coniugem. Ex qua genitus est illi filius Vuilhelmus. Per id tempus, Boëmundus concessis à Rogerio fratri ciuitatibus, parum contentus: Melphim quoq; furto surripuit. Quod Rogerius ut toleraret: cum nullis paternorum Comitum suasionibus adduci posset: bellum utrinq; parari cœptum. Primusq; Rogerius, quòd à Sarracenis magnam Siciliæ partem tenentibus, & reliquis suæ ditionis de Sicilia, cùm inde mouisset, sibi deuinxisset: uiginti illorum milia stipendio conducta, in Italia secum traxit. Ilicò adiunctis copijs, quas ex Calabris, Salentinis, Lucanis, & parte Apuliæ sibi subiecta cōtraxerat: in Melphim ductus est. Boëmundus uerò ad decem milia habens milites ueteranos sub se nutritos, & disciplinam edoctos militarem: in propinquo Melphi, natura munito se continens loco: urbem sua præsentia statuit conseruare. Quod ut melius facere posset, fœdera init cum Richardo Beneuentano, & Capuano Principe, paterno hoste. Qui ea fratrum discordia fretus, in Patriam reuersus est.

Siracusas Siciliæ obtinet

Fratrum dissidium.

¶ A Melphi urbe Rogerius exercitum subducit: Boëmundo fratri relinquens. Is terram sanctam inuisens, Antiochia potitur: ubi tandem moritur. Caput. xiij.

INTEREA parabatur magna illa in terram sanctam expeditio, Duce Godfredo, cum fratribus Comitibus Boloniæ Galliarum. Erat uerò tam magnus Christianorū exercitus, tam pacatus incessus: ut nihil qua irent hostile, nihil incommodi timeretur. Vnde factū est, ut Rogerius & Boëmundus fratres, de Melphi ciuitate acerrimè contendentes, quia nihil suis urbibus & oppidis timuerunt, loco nō mouerint. Generosior tamen animo Boëmundus, tot Principes fama clarissimos ad bellum, glorię plurimū, & meriti habiturum se intelligens: laudabili exarsit ęmulatione: & ab ipsis Principibus

pibus uiris, quos ilico allocutus, persuasus est: liberum Rogerio fratri fecit: Melphim ne, an cetera quę sibi essent de Apulia, occupare uellet. Signatũ ex more ferũt, eductis ex Vestiario purpureis chlamydibus binis, multas exscindisse rotulas: quibus tum Italicæ gentis ad. xij. milia uiri cruce fuerunt signati. Mouit aũt Rogeriũ fratrẽ, Boëmundi generosus animus. Isq; liberũ faciens cõmilitonibus suis: ut qui uellent, illũ in Græciã sequerentũ: Melphis obsidionẽ soluit. Tunc Tancredus nepos Boëmundo adhærens: illũ in expeditione est secutus. Transierũt omnes ea spe atq; animo, ut aut terram sanctam perfidis adimerẽt: aut se in reliquum habitandam, aut uitam Christo Domino impenderent: certi, aut uincere: aut mori. quare nihil sibi reliqui in sua quisquè patria reliquit. Quos uerò, & quàm magnas res in ea expeditione Boëmundus gesserit: quoniã multorum literis, & nouissimè Sebastiani Brand, in opere ad illustrissimum dominũ Romanorũ Regem Maximilianum inclaruit: prætereundũ hoc loco putaui. ne in infinitum decurreret solis Normannis in cõmemoratione uocandis, hac parte suscępta narratio. Nam & Blondus eam rem eleganter explicuit: nos in hac parte releuans. Neq; enĩ Boëmundi res præclarè, siue totius belli commemoratione possunt explicari. Vno commemorato: quòd paucis uiri gloriam commendat. Ad reliqua transibimus. Primus ille Antiochiæ promeruit dominationẽ. Sine illo nihil præclarè gestũ: per illũ uerò solũ plurima. Redijt in Italiam, suorũ simultates eradicaturus: ut res componeret. Regis Franciæ filiam Constantiam accæpit uxorem. Imp. Constantinop. bello tenuit: & quas uoluit conditiones extorsit: præcipuè, ut expeditum faceret transitum uenturis Europa militibus in Terram Sanctam. In quam & ipse post triennium redijt, in pace sancta finiens: cum filio Antiochiæ sepultus.

Optio libera.

Peregrinatio in terrã Sanctam.

Sebastianus Brand.

Boëmundi laus.

¶ Rogerius Sicilię Comes, Calabriam cũ Apulia, Vuilhelmo pulso ui obtinet: Regiũ inde sibi titulum adscribẽs. Moritur sine prole Vuilhelmus. Caput. xiiij.

WILHELMVS Rogerij Ducis filius, Roberti nepos: mortuo patre, succedit in Ducatu Calabriæ. Apud Gelasium Ponuf. legitimam promeritus de Ducatu inuestituram. Cùm & ab eodem Pontifice, Robertus quoq; Capuã, & Richardus de Aquila Principes, feudum suum accæpissent. Nam nquo se illi fidelitatis sacramento obligauerunt. Qui etiam aduersus Henricum. v. Imperatorem, qui patre depulso, successit in Imperio: pro Ecclesia duxerunt exercitum: & illum redire in Germaniam perpulerunt. Interim Rogerius ex Normanna gente uir primarius, cùm Siciliæ Comitatum administraret: mouit in Italiam; & capto Camisio, post breui discessit;

Vuilhelmus Dux Calabriæ.

Rogerius Tertius.

filium sui nominis Rogerium relinquens successorem. Non satis explicant Autores: filius, anne aliquis ille fuerit magna de stirpe Roberti Guiscardi: an Vuilhelmi, qui primus Siciliam cum consortibus tulit de manu Sarracenorum. Normannorum tamen stirpis fuisse, compertum habemus. Iam enim rebus de Italia prosperis, in Normanniã Galliarum nũciatis, multi accessere. Quod & Saxo noster de Richardo, & Sigibertus de Roberto, Vuilhelmoq; cõmemorat. Nec dissentit Blondus: qui tantam in ea gente coniunctionem fatetur: ut nuptias sibi conciliarent in Italia morantes Normanni, ab ea gente quæ Gallias incolit. Quod in Adelisa claruit, Kanuti Daniæ Regis relicta, Roberti Flandrensis filia: ex qua Rogerius hunc sustulit filium, Apuliæ Ducem, quem describimus. Nam & Normanni nobiles in urbe Roma fuêre ciues, præcipuè semper Ecclesiæ studentes: quos etiam Vexilliferos habuêre in seditiosos Imperatori studentes. Qui tamen Eusebij Cęsariensis calculum de temporibus continuauit: tradit, eum Rogerium fuisse Roberti Guiscardi fratrem: unde Comites Italiæ descenderunt. Nam Guiscardus quæ de Sicilia cęperat, fratri Rogerio traditur permisisse. Cui & Blondus adstipulatur. Cùm aũt Calixtus iam Ecclesiæ Romanæ præsideret: Vuilhelmus Dux inter alios sacramento renouato, Pontificis defensionem accępere: confirmati ab illo in sua quisq; ditione. Inde auctus animus, oblatam aliquando Alexij Imperatoris Constantinopolitani, pridem uita functi, filiam, in matrimonium accipere constituit. Malo id quidèm consilio: peiori exitu. Alexij òmnibus Christianis hostem, maximis cũ Roberto auo suo, & Boëmundo patruo odijs constitit declarasse. Cùm tamen Rogerij Siciliæ Comitis, consobrini sui âmbitionem duceret suspectissimam, non prius Italia est profectus ad uxorem sicut petebatur, Constantinopoli desponsandam, quàm Calixtus Pontifex, Apuliæ Ducatum, & cęteram de Sicilia terram, usq; ad fretum Siculũ, ad tunc Ducatu comprehensam, in suam, & Romanæ Ecclesiæ tutelam, protectionemq; suscępit. Vix dũ uerò mediũ iter suũ enauigauit Vuilhelmus, cũ Rogerius Siciliç Comes, suscęptã à Pontif. tutelã sibi notã paruifaciens, Calabriã inuasit: & prius dimidiã cæpit, quã Pontif. de afferẽda ope poterat cogitare. Qui Hugonẽ Cardinalẽ à Beneuento, pręmittẽs Roma: & ipse cum Cardinaliũ cœllegio, & Romanorũ copijs, tumultuariè est profectus. Inuentũ ad arcis Nicephorę Hugo Rogeriũ obsidionẽ mouentẽ: nec precibus inde, nec cõminationibus potuit deterrere. Pontifex interea Beneuẽtũ delatus, infausta in expeditione, multos sibi charissimos febribus correptos amisit: & ipse mala pariter usus ualetudine, lectica in Vrbẽ æger, mœstusq; relatus est. Qua fretus benè gerendę rei

occasione

occasione Rogerius, Calabriã omnẽ, Apuliamq́ subegit. Vuilhelmus uerò uxoris spe frustratus: cùm ad affinem Salernitanũ Principem in Italiam reuersus confugisset: diem ibi, nullis relictis filijs, obijt. Ex eo tempore Rogerius tantarum rerum successu elatus: non se ultra Apuliæ & Calabriæ Ducem, atq; Siciliæ Comitẽ, sed Italiæ Regem cæpit appellare. Quòd magnis auctus uiribus, omnẽ teneret ditionem, quę nunc in duo Regna manet diuisa, utriusq; Siciliæ, intra & ultra Pharum. Ergò ambitio Siculi Principis, Regium sibi nomen desumpsit. Vuilhelmi mors.

¶ Pont. Rom. Innocentius. II. cum Cardinalibus à Vuilhelmo Rogerij filio capitur. Scisma quoq; narratur, & Rogerij modestia. Caput. xv.

REGIVM sibi nomen Rogerius, Rogerij filius, Sicilię Comitis, ex gente Normannica, primus desumpsit. Sed multa interuenêre, prius quàm fundatum benè Regnũ transmitteret ad posteros. Temeritas dedit initium: Scisma Ecclesiæ contulit prouectionem: sed demũ legitima succesio confirmauit. Ad quam cùm narrationem protulerimus: in nostram Noruagiam paulò post reuertemur. Calixtus Pontifex, multa in Rogerium Siciliæ Comitem, se Regem Italiæ appellantẽ, animo non minus celso, quàm irato dum molitur, diem suũ obijt. Successor eius in Pontificatu Honorius, in Vrbe se cõtinuit. Visus est enim timere: ne duo factiosi geniti Romana gente, in quorum controuersia Papatum accæperat: per absentiæ suæ occasionem, motus aliquos intentarẽt. Interim Innocẽtius. II. anno post natum Christum. 1130. Honorio succesit. Qui superbiam, tyrannidemq́ Rogerij Sicilię Comitis, sese Italiæ Regem appellantis, ægerrimè tulit: adeò, ut iracundia magis tractus, quàm uiribus necessarijs ad tantam rem agendã, fretus tumultuario contractũ impetu exercitum, in illum duxit. Tantaq́ profectus est celeritate: ut Rogerius, qui nullos resciſſet à Pontifice factos esse apparatus: apud S. Germani oppidum, improuiso impetu sit repulsus. Eóq; oppido ui capto, tyrañum in castro Gallinio, in quod se de fuga recæperat, Pontifex obsedit. Filius autem Vuilhelmus Calabriæ Dux, cum exercitu ueniens, soluit obsidionem: Pontificemq́ cum Cardinalibus capit. Vsus tamen modestia Rogerius: Pontificẽ cum Cardinalibus suis liberat: et quicquid uoluit, ab eo, præter quàm Regni titulum, impetrauit. Reuersus Romam Innocentius: adulterinũ Pontificatu nouũ sibi suffectũ, reperit Petrum, Petri Leonis filium: qui se Anacletũ Pontificem appellaret. Fretus erat Petrus, non magis nouo Innocentij Pontificis casu, quàm electione: licet dispari utriusq; ipsorum facta: In qua Anacletus longè fuerat superatus. Spoliauerat Petrus, absente Innocentio, primarias

Rogerius. I. Rex ex Normãnis.

Pont. & Cardinales capiuntur.

Antipapa.

Vrbis Ecclesias, Principis Apostolorũ, Virginisq́ꝫ matris Maiorem, & Lateranensem, aureis, argenteisq́ꝫ ornamẽtis: et conflata inde ingenti pecunia, multos in Vrbe corruperat: adeo, ut ea multitudine suis addita cognatis, Pontificis potentiam in Vrbe obrueret. Quamobrem sibi, ac suis timẽs Innocẽtius: Conrado Sabinẽsi Episcopo Cardinali, Vicario suo, in Vrbe relicto, Roma migrãs, cum Cardinalibus & Curia, per Pisas & Genuam, ad Philippũ Regem, in Franciã delatus est.

¶ Rogerius Rex per Antipapam Anacletum confirmatur. Amissam Italiam recuperat. Aphricam subijcit tributariam. Emanueli Imp. 5. urbes ui aufert: Christianorum patronus, tandem moritur. Caput. XVI.

INTEREA Petrus, in Anacletũ prophanatus: pertẽtatum seduxit: ut Rex appellatus, se Romanũ Pontificẽ adoraret: Idolum uidelicet ueneraretur simulacrum. Sicq́ꝫ factũ est: ut omniũ Normannorũ primus, absurdo utriusq́ꝫ Siciliæ titulo Regni sit abusus: qui omnem terrã de Italia complecterentur: quam nũc quoq́ꝫ Regnũ Siciliæ appellamus. Innocentius aũt in Francia celebrato Concilio: Lotharium tum assumptũ Regem Romanorũ, secũ ducit in Italiam: inq́ꝫ urbem Romam cum exercitu perduxit. Erant in Vrbe ciues nõ pauci, qui fauerent Innocentio: qui cùm exercitũ secum haberet Alemannorum, non se ausus est Petrus Anacletus cõmouere, sed paternis in ædibus delituit. Imperatore autẽ propter intemperiẽ æstus, rursus in Germaniam contendẽte. Pontifex Pisis celebrauit Concilium: in quo aduersus Petrũ multa constituit: sed in Vrbe, & Rogerij ditione, multa per absentiam Innocẽtij, sunt innouata. Quare iterũ accersitus à Pontifice Imperator, aderat cũ exercitu: Pisaniq́ꝫ illũ classe promptissimà auxerunt: priores Pisani, Amalphã, Riuellumq́ꝫ ducentes: utranq́ꝫ urbem, & agri earum oppida ui capta diripuerũt. Pontifex aũt, & Imperator terra profecti, prius Barulũ usq́ꝫ duxerũt, quàm populũ offenderent cõtraria sentientẽ. Itaq́ꝫ Barulo obsidione circundato: Rogerius sibi timens, dum in Siciliã confugisset, omnia amisit, quæ in terra Itala occupauerat. Cui custodiẽdæ terræ, Põtifex Rainonẽ Lotharij Imperatoris Comitẽ, attributo titulo Ducatus Apuliæ: cùm aliquot Germanorũ cohortibus præfecit. Tantisq́ꝫ rebus nõ magis feliciter, quàm faciliter confectis: redierunt in Vrbẽ Principes: & Lotharius in Germania reduxit exercitũ. Moritur deinde Petrus Antipapa: & Innocẽtius ad quietẽ peruenit. Interea Rogerius Normannus, per Celestini primũ: post Lucij Pontificẽ, rem ecclesiasticã frigidè administrantiũ tempora: omnẽ terram de Italia, quam Innocentius, Lothariusq́ꝫ abstulerant, recuperat: et modestiore quàm prius titulo usus: sese Regẽ Siciliæ appellabat.

Papa, Idolum.

Rogerij fuga, & iactura.

Recuperat sua Rogerius.

appellabat. Rogerius aūt per dictorum Pontificum tempora, classem in Aphricam Duxit ingentē: ac tantis Sarracenos incommodis, cladibusq; afflixit: ut Rex Tunetis, tributo quotannis promisso (quod annis postea plus quàm triginta persoluit) pacē sit impetrare à Rogerio cōactus. Per quæ tempora Romanorū Imperator Conradus: & Rex Franciæ Ludouicus: cùm sanctissimam peregrinationē in terram sanctam suscępissent: Emanuel Cōstantinopolitanus Imperator: qui exosum sicut patres sui haberet expeditionem illam: fraudes multas, quando aperta ui repugnare non poterat, struxit. Farinam calce miscuit: & plures ille pane, quàm Sarraceni gladio perdidit. Rogerius ergò Siciliæ Rex, secundo Emanueli tunc Imperatori, cuius dolòs, fraudesq;, & inimicum in nostros omnes animū, melius quàm Gallicus, Germanicusq; Reges nouerant, infensus: eū bello agitare, ac domare constituit. Cum classe igitur de Aphrica tunc reducta, Borcyram, & eius urbem Corfumum aliquandiu oppugnatam: Corinthū quoq;, & Thebas, ac Eubōeam (quæ & Nigropontus) de Imperio Cōstantinopolitano cæpit: spoliauitq;. In Constantinopolim quoq; ducturus erat: nisi resciisset, Imperatori Venetos bello socios, sexaginta triremium classem, Petro Bolano Duci, sinu Adriatico eduxisse. Flexit itaq; dextrorsum Rogerius ad Asiana littora: intentaturus, Christianis opem: aut si Barbaris infidelibus, incommodum adferre posset. Idq; Christiano nomini feliciter cessit. His itaq;, aliisq; operibus pietatis insistens Rogerius: post omnia morbo consumitur. Optimi, & fortissimi Ducis, & magnifici Regis nomen, posteris suis cum laude relinquens.

Implum factum.

5. Vrbes capit.

¶ Vuilhelmus Christo fidelis, oblatis conditionibus, Adriani Pont. pedibus prouoluitur: suscipiens in feudum Ecclesiæ quæ sua erant. Caput. xvij.

VILHELMVS eius filius Regno succedit. Is quàm primū inito Regno, arma in Romanæ Ecclesiæ terram, hostilia cœpit: & hinc Beneuēti suburbana, inde Ceparanum, Babacūq; oppida occupauit. Cōmouit ea res Adrianū Pontificē, cui cùm alia in Pontificatus sui nouitate deessent arma, exercuit ecclesiastica: et Vuilhelmo fideliū cōmunione, Regniq; titulis priuato: populos, Procerésq; Regni eatenus, iuramēto sibi pręstito absoluit, ut nulli facta rebellio fraudi foret. Et cùm iā Fridericus eius nominis. I. in Imperio esset, uenerūt Romā nōnulli Apulorū, et Principis Capuani Oratores, Pontifici Adriano suasuri, ut ad suam de Italia terrā, Vuilhelmi Normanni tyrañidē oppressam, per ipsius terræ Principū uirorū, populorumq; cupientissimorū manus recipiendam, se conferret. Pontifex secundo mēse uix apud Lateranū finito, cū exercitu ea tēporis breuitate

Vuilhelmus. III. Dux.

Fulmen Ecclesiæ Romanæ.

contracto, ad Casinensem saltum S. Germani oppidum accessit. Vbi multos earum Regionum Proceres reperit cum copijs expectantes. Quos fidelitatis sacramento, sibi, & Romanæ Ecclesiæ obstrinxit. Et Roberto Principe Capuano, Andreaq; Comite præmissis: Capuam ipse, & inde Beneuentu se cõtulit. Vbi cęteros de Apulis, Calabrisq;, & Salernis, qui Cassini non interfuerãt, iureiurando adegit. Dum autem Pontifex Adrianus exercitũ tot recipiẽdis regionibus idoneum: & Vuilhelmo, qui se cũ copijs Salerni continebat, Italia pellendo parat: Imperator Orientis, misso ad populum nuncio, hoc agit. Quia iam illi bellum cum Venetis esset, Anconitanosq; in spem magnã erexit: si tres, aut quatuor de Apulia ciuitates sibi permiserit: Vuilhelmũ Apulia, & omni Italia expellendum, operam suam pollicetur. Id cùm resciscet Vuilhelmus (iã enim Græci, ignaro Pontifice, aliquot urbes cæperant: ad Pontificem confugit; eum sibi conciliare studens. Missis Catanensi Episcopo, & de Nobilitate sua primoribus: paucis uerbis postulata, in hanc maximè formam proponerẽt. Vt communioni Ecclesiæ restitutus Rex à Pontifice, in utroq; Siciliæ Regno confirmaretur. Viceuersa pollicebatur, omnia iuris Ecclesiastici, quę occupauerat reddere: & insuper Paduam, Montem Fuscum, & Morionem oppida Beneuentanis confinia, Ecclesiæ & Pontifici permittère possidenda. Romanis deinde Pontifici rebellibus, propria subigẽdis impẽsa, operam suam exhibere. Auri uerò summã pollicitationibus parem, cùm sibi tunc paratã non esse diceret: dato temporis spacio, nihilominus soluturum se spondebat. His conditionibus Pontifex, uel ea maxima ratione, quòd Græco Imperatori, aliâs semper Christianorũ hosti apertissimo, parum crederet: pro sua prudentia assentiebatur. Sed cùm res in Cardinalium collegio esset discussa: tenuit nonnullorũ non minus auaricia, quàm imprudentia: Vuilhelmum Imperatoris Græci fauoribus et pecunia deturbandũ. Vixq; satis sciebant, Oratores ad Vuilhelmum esse reuersos, quando illũ paratissimo exercitu in Apuliã ducto, omnia euertere auditũ est. Copia nancq; Gręcorum, & Apulorũ apud Brundusiũ superauerat. Ad cuius prælij famã omnes, qui de Apulis, Salentinisq; apud Casinũ & Beneuentũ sacramẽto se Pontifici, et Romanæ Ecclesiæ obstrinxerant, subitã Vuilhelmo fecerũt deditionem. Mouit itaq; Adrianũ Pontificẽ, non magis Vuilhelmi audacia, quàm illorũ, quibus crediderat, Apulorũ Principũ perfidia: Cardinaliũq;, q oblatã occasionẽ spreuerãt imprudẽtia. Et uno, eodẽq; tẽpore, hinc Vuilhelmo pacis, et reintegrãdę beneuolẽtię spẽ fecit; inde Cardinales mali cõsilij Autores, se, q Romã redire simularet, in Marsos usq; pręcedere iussit. Cũq; Vuilhel. ad S. Martini in Basilicã Beneuẽtani agri se contu-

Legatio Vuilhelmi.

cōtulisset: ad expectantis ibi Pontificis Adriani pedes prouolutus est. Cui nouo fidelitatis foedere, & sacramenti religione obligato: Adrianus Pontifex solita utriusq; Regni iura, infeudationémq; concessit. Hic est limes rerum, quem nobis praefiximus. Iam sunt Normanni legitimi Reges. Iam in Italia & Sicilia fundauêre, quod suscępimus ostēdere, Regna. Hoc est illud Danicae atquè Normannicae gentis decus, quod inuestigamus. Iam dudum in Longobardia, & tota Italia, Dani Scania egressi, Regnum firmarūt. Inde in Galliarum littoribus, splendidum titulūm, cum regione, latissimè Ducatum meruerunt. Et inde in Angliam transmissi, illud quoquè Regnum sibi uendicarunt. Inter quae tempora in his Apuliae, Calabriaequè, & Siciliae prouincijs, duo splendida Regna constituerunt. Epilogus; Normannorum gloriae.

ALBERTI KRANTZII CHRONOgraphi Hamburgen. Rerum Noruagiae gestarum, LIBER V.

Kanuti Magni Noruagiae quoq; Regis, Regnorū in filios partitio, potentia, foelix administratio, atq; sepultura insignis narrantur.

CAPVT I.

DEDVCTA Normañorum gente ad Regnum usq; utriusq; Siciliae: in Noruagiam prosequēdam reuertamur, ad superiora tempora recurrētes, ubi narrationem intermisimus. Nam cùm Kanutus cognomento Magnus, Angliam, Daniamq; Regno coniunxisset effecissetq;, ut Olauus optimus Noruagię Rex, ciuili & plus quàm ciuili bello obtererē: martyr (ut aiūt) Domino consecratus: Haraldusq; germanus eius similes exitus ueritus, in exiliū abijsset Constantinop. Imp. militare: Kanutus Noruagiae regnum prioribus cōiunxit: & inter filios partitus ditionem, Suenoni Noruagiā, Haraldo permisit Angliā: durū Knutonē Daniae designabat successorem. Ipse nauigans, filiorū Regna circūibat: omnibus superimpēritans. Inter alia uerò fortia facta eius, angebat illū: ab Richardo Normañiae Galliarū Duce, repudiatae sororis iniuria. Itaq; ulturus (ut ipsè dicebat) superbiā: quòd coniugalia sacra Richardus temerasset: exercitū comparat in Normañiam Galliarū. Quam in Prouinciā cū Rex Kanutus expeditionē cōparasset: iamq; gerendis rebus intenderet: tristem nunciū de sublato Haraldo filio Anglorū Rege accępit. Sed ille ppior publicę utilitatis negocio, quā priuato affectui: neglectis penetraliū suorū casib, bello instituit administrādo. Sed iā (ut suo loco inter Supra lib. 3. cap. 6. & 7.

res Nor

res Normannorum diximus) Richardus ista prospiciens, abijt Hierosolymam. Kanutus autem iam grandęuus, & qui multū laboris exanclasset, nam & Romam cum Imperatore Conrado, cuius filio Henrico, filiam desponderat, cum non cōtemnendo comitatu petierat, militiæ grauis, continuos sudores non sustinens, ex labore morbū cōtraxit. Sentiensq́ propinquare uitæ finē, uocatis Proceribus, nequaquā docuit bello abstinendum, etiamsi ille iam mortem obiret. Nam uita functum se, uelut uiuum circumferentes, uictoriam iussit expectare. Auspicijs enim suis etiam mortui, docuit uoto potiundum. Nec fefellit morientis uaticinium. Diuturnitate tamē temporum, Dani fastidia non ferentes, Rothomagensibus, ad quorum mœnia sederant, pacem dederunt, si Regis sui mortui funus Regaliter exceptum exequerentur. Rapuêre conditionem ciues Normanni, solenni Regis funere pacem mercati. Hic fuit exitus Regis in ea gente omnium uictoriosissimi & clarissimi: qui Franciæ terram corpore premit uita functus: & Normanniam gentis suæ prouinciam, reliquijs suis honestauit. Vt autem Noruagiensibus, mortis Kanuti nuncius uenit: Danicum detrectantes Imperium, Magno Olauo filio Regnum detulêre.

Daniæ lib. 4. c. 29. & se.

¶ De successione Regnorū Daniæ & Noruagiæ, simul Kanutus & Magnus paciscuntur. Illo aūt mortuo, hic utriusq́ Regni gubernacula adsumit. Caput. ij.

Magnus Rex. I.

MAGNVS Olaui martyris filius, Procerum Regni uoluntate, cōtempto Danico Imperio, patri successit in Regno. Kanuto autem Daniæ Rex, cognomento Durus: cùm à consobrino Suenone uocaretur in Angliam: audiretq́, unà defecisse Noruagiam: statuit, minoris iactura maius conseruare. Igitur euocato Magno, fœdus cum illo percussit, iureiurando confirmatum: ut qui alteri superstes uiueret, utriusq́ Regni, Danici, atq́ Noruagici sceptra teneret. Tanti arbitrati sunt Proceres esse, sub uno Rege utrunq́ Regnū. In eas cōditiones Kanutus Magnum dimisit: ipseq́ Angliam cunctis Daniæ suæ uiribus adnauigans, petiuit. Magnus paternum regnum quietus tenuit. Kanutus autem post biennium emoritur. Cœptuque dissidium inter Magnum Noruagiæ Regem, pactis fœderibus imminentem, & Suenonē Magni Kanuti ex germana sorore nepotem. Daniæ Proceribus, iusiurandū fœderi inditū, omni iure sanguinis censentibus præferendū. Erant êdiuerso, qui pactionē improbarent: quę tm̄ iusto sanguini præiudicium afferret: perquàm stultum & uerecundū reputantes, eorum quibus antea Dani imperitassent, conditionibus petere. Sed præualuit iurisiurandi religio: frustratusq́ est Sueno, illa sanguinis spreta successione. Magnus exinde utriusquè Regni tenens

Danię item Rex Mag.

guber-

gubernacula: non tam longam, qua desyderatam egit gubernationẽ. Non enim diu superfuit. Quàmuis & pro patris sanctitate, & suaptè nihilominus uirtute, ab omnibus plurimum amaretur. Venationi institit: ut solent apricandi gratia Principes atq; Nobiles: & dum incautus admisso, adactoq; equo, leporem, aut feram aliam sectaretur: prolapso per præcipitum, equo deturbatur: & baculo, qui frigore duratus extabat, terręq; prominebat incussus: effracta pectoris crate, uitam nõ longè post finiuit: Suenonẽq; in Regno Daniæ successorẽ pmisit. Daniæ lib. 4. cap. 31. c.

¶ Haraldus Constantinopoli Draconem prosternit. Noruagiæ Rex, in Danos mouẽs, Iutios superat. Ab Anglis tamen turpi fugare pellitur: licet Normañi Anglo cæso, uictoria fruantur. Cap. iij.

HARALDVS interea diui Olaui frater, cùm apud Constantinopolim ageret, Rem ueritus Kanutum, qui fratrem eius perdidit, miram expertus est fortunã. Nam homicidij factus reus cũ unico famulo, qui eum non deserendum putauit, uterquè (ut ferunt) Draconi obijcitur deuorandus. Carcer hanc fertur habuisse formam: ut Draconi ex proxima palude ad uorandos reos, aditus foret. Sed à custode carceris miserationis gratia, donatus armilla, bestiam cunctis mirantibus uicit, & occidit. Inde pro uirtute uita donatus, etiam liber abire permittitur. Vir generosi, ut cunctis existimatio fuit, sanguinis. Nemo autem miretur: si tam longinquam egerit militiam uir extorris. Cùm etiam superiori ætate, quod suo in loco diximus, testantibus Italicis Scriptoribus: Normañi per tempora Caroli Calui Imperatoris, uastatis Galliæ littoribus, atq; Aquitania peruagata: trecentis sexaginta nauibus, ex mari Britannico duxere Constantinopolim: suburbanisq; uastatis, atq; incensis: in mare Britañicum sunt reuersi. Et quod in Dania diximus: Ericus Rex terram sanctam petiturus: cùm in eadẽ Imperiali urbe ab itinere fessus conquiesceret: repeterit suæ gentis plurimos Imperatori militantes. Et miramur: si quando ex Saxone Sialandico legimus: Hellespontiacos, aut alios Orientis populos, à Danis impugnatos: quibus idẽ nauigandi fuit usus qui Noruagijs, Normannisq;: imò, ut præfati sumus, indiuisa semp maris: præsertim longinqua fuit Danis, Noruagijsq; expeditio. Reuersus ergò in Patriam Noruagiã Haraldus, occupat Prouinciam: eaq; ex uoto potitus, arma trãsfert in Daniã. quòd à Magni uoce, deberi sibi reputaret. Cõcurrũt hostiliter utriusq; Regni uires: et arma ad Iutiã perueniũt. Dumq; dubia uolitat uictoria, Iutij uicti, multitudine cesserũt: spontaneumq; exitum eligẽtes, sese in mare præcipitabãt: lętũ à se, quã ab hoste sibi inferri pręponẽtes. Sueno aũt Danię Rex, reparatis uiribus, iterũ ducebat in hostem.

Haraldus Rex. II.

Draconem sternit.

Vincit Iutios.

in hostē. Sed cùm adhuc nequaquàm numero, aut uiribus pares hosti uiderentur Dani: ab audacia robur mutuantes, concurrunt animis impigri. Ibi paucorum spectata uirtus effecit: ut numero impares Dani: uiribus pares hosti uiderentur. Extractaq; in noctem pugna, incertum uictoriæ reliquerunt exitum. Sed Noruagiorum uires, noua classe aduecta, augebantur. Dani autem circumspicientes, cùm nihil opis expectarent: desperatam patri suæ uictoriam habuêre. Quę res effecit: ut noctu Scanienses sua parte subducta, clam enauigarent. Reddita luce, Rex Sueno suorum paucitate conspecta: ubi abijsse quosdam suorum audiuit: spem in relictis uiriliter constituit, acriterq; confligens, effecit ne uinceretur. Tertio autem prelio renouato (tanta fuit Danorum ad certamen acrimonia) quia numero facilè superati: uiribus tamen uinci non possent: et proinde incerti, qua staret uictoria: inuicem discessere. Per quæ tempora, Haraldi Anglorum Regis insolentiam, iuniores natu fratres non ferentes: spontaneo exilio ad Noruagiæ Regem Haraldum profugerunt: opem implorantes aduersus fratris superbiam. Ille uerò, ut erat Regni propagandi cupidissimus, classem expediuit: moturus in Angliam. Et peruenit nauigans in mare Britannicum, ad littora Regni. Cùm ex aduerso littore Franciæ (quæ Normannia est) uidet non minorem suam classem adnauigare: incertū hostis, an auxilia suæ partis demoretur. Vbi intellexit, in Anglorum Regem & illos ducere, partitis copijs, diuerso littore rem sunt aggressi. Haraldus autem Rex Angliæ, incertus cui se primum hosti obijceret: expectat Noruagiorum excursionem. Vbi uastabundi terram Anglię peruadunt, ab Anglis occupantur: à quibus uicti, turpiter naues repetunt. Inde uersi in Normannos, uincuntur. Haraldus Angliæ uictus, in obscuro loco delitescens, extrahitur: extinguiturq;. Filij eius duo, cum sorore in Daniam migrauêre. Puella Russorum Regi desponsatur. Iuuenes ibi exulantes consueuêre. Nam Normaniæ Dux Vuilhelmus, ut diximus, Regno potitus est.

¶ Magnus cum Olauo fratre, Noruagia successionis inire potiuntur. Magnus Ingonis filiam sterilem uxorem ducit. Caput. iiij.

Olauus. Magnus Reges.

OLAVVS atq; Magnus Haraldi filij, in expeditione Anglicana deficiētes, paternum Regnum tenuêre. Sed Sueno interea rerum Danicarum potitus, tam Anglis, quàm Noruagijs hostilia denunciabat. Nam de Anglia cum Vuilhelmo Normannorum Duce, qui coronam apprehendit, quàmdiu superstites ambo fuere, luctabantur. Tentata est aliquãdo Principum reconciliatio, sed frustra. Magna res quæ petebatur, erat in medio. Suenoni aūt cùm filij eius

lij eius succederent: primùm Haraldus solo biennio: inde Kanutus Rex Christianissimus, pro Christi religione martyr consecratus: quẽ deinde Olauus frater: hunc autem Ericus excæpit, is qui Constantinopoli egressus, in peregrinationem Terræ sanctæ perijt: Erico Nicolaus itidem frater substituitur: omnes filij Suenonis, fratres inuicem consanguinei, diuersis editi matribus. Sed quod ad nostram pertinet Noruagiam: Magnus Haraldi filius, cùm rebus suis prospiceret: Sueonum Regem Ingonem ad tradendum nuptui filiam Margaretam, penè inuitum cöegit. Nam sedulò Sueones adortus, Halladienses etiam de Dania fertur inuasisse. Sed ab illis in naues repulsus est. Ingo autem Suetiæ Rex, pertinaciter sibi imminentem Magnum ferre non sustinens: filiæ coniugiæ eum primùm generum, deinde in societatem fœderis accæpit. Sed ex eo matrimonio Magnus nullos sustulit liberos. Vnde prouenit: ut Magno iam mortuo, eadẽ mulier Nicolao Danorũ Regi in sacra cõiugalia concideret: mulier singularis religionis, & fidei nõ uulgaris. At cùm interea Magnus Nicolai filius, moriente Sueonum Rege, à Gotis in Regnũ uocaretur: illis quidèm regnauit, sed Suecis contemptui est habitus. Auxit tamen animos eius ea res in tantum: ut Kanuto adolescenti optimo, Erici peregrinantis Regis filio, pro sua uirtute ab uniuersis honorato, amatoq́ꝫ, se opponeret: & apud patrem de Regni suspicione illum accusaret: ad extremũ, etiam positis insidijs opprimeret. Qua indignitate cõmoti Dani, Nicolaum Regem perpulerunt, ut atrocissimi sceleris reum. Filium Magnum item populus proscriberet: & iuramento firmaret, nunquàm se decretum hoc relaxaturos. Sed tempus irã populi mitigauit. Quippè persuasus Rex pater: ab amicis filium contra iusiurandum de exilio reuocauit. Quam rem indignissimè Kanuti fratres Ericus & Haraldus tulêre: aperta se iam rebellione se opponentes Regi Nicolao.

¶ Magnus pecunia corruptus, Ericum sororiũ prodere conatur. At astu ille effugit. Magnũ Nicolai filium bello opprimit. Haraldus Noruagia exulatur. Caput. v.

MAGNVS interea, proximi Magni filius, Haraldi nepos: cuius pater sine prole reliquit Margaretã, à Danorum Rege Nicolao ductam: cùm iste uel ex priore matrimonio, uel ex concubina (res enim incerta est) natus, Regnum tueretur paternum. Nihil enim discriminis etiã tum habuêre Reges, Regumq́ꝫ filij. Nam omnes Suenonis proximi filij, quos diximus, inuicem sibi successisse, concubinis progeniti memorãtur. Is igitur Magnus Noruagiæ Rex, missis in Daniam Oratoribus: Kanuti Ducis occisi filiã deposcebat coniugem. Ericus Kanuti frater, rem nõ inuitus amplectitur: ut in Ni- Magnus Rex.

Rrr colaum,

colaum, & Magnum filium eius bella gesturo, uires accederent Noruagiæ per puellam: cuius patris uindictam Ericus moliebatur. Ipse uicissim Ericus, annitente eodem Rege Magno, germanam eius coniugem accæpit. Ita geminata utrinque affinitate, côsociatus Magnus Noruagiæ, & Ericus Iutiæ uiribus: in Nicolaum, & Magnum filium eius, Daniæ Reges, arma comparabant. Conserto deinde prælio: uincitur Ericus. quippè quem frater Haraldus destituit: maiori odio insequês fratrem, fraterni sanguinis uindicem, quòd ante se Regnum quærere uideretur, quàm fratris occisorem. Victus Ericus, cum Coniuge fugit in Noruagiam ad Magnû: utriusque nuptijs fretus: nihil dubitans, amicissimum sibi Regê reperire. Nec illum fefellit opinio ingredientem. Nam perbenignè exceptus est. Nicolaus autem Daniæ Rex, memor: quòd Magnus olim Kanutus, in Olauum diuum Noruagiæ Regem, non tam uiribus, quàm insidijs superior euasit: Magnum quoque Noruagiæ Regem, misso quàm occultißimè nuncio, pertentauit: ut accæpta grandi, quam polliceretur pecunia, Ericum tolleret de medio. Ille auariciæ quàm fidei propior: quòdque uereretur, maiori per illum bello Regum uicinorum implicari: accæpta pollicitatione pecuniæ, promisit operam. Itaque credulum Ericum illis sepsit satellitibus, quibus erat in tempore ad nutum usurus. Sed innotuit Erico res per Reginam neptem suam; missoque ad Hallandienses sibi fidißimos, curauit adesse nauim paratam. Nec segnes amici, nauem Erico expediût: seque adesse clandestino insinuant nuncio. Ericus custodes suos ebrietate pelliciens, iactu etiam aleæ ad hilaritatem prouocauit. Et iam consopitis illis, quasi requiem petiturus, cum coniuge nauim petit: repertasque in portu cæteras naues parauit. Inter hęc recordatur paruuli filij, quê trepidatione magna abire festinantes, in diuersorio penè oblitum neglexêrę. Sed non erat tum Magnum Erico periculum, quo sanguinis sui paruulum in periculo relinqueret: Mißis, qui afferrêt, moratus est in portu. Et cum excępisset, enauigauit. Custodes postera luce conscij uespertinę ebrietatis, claustra Erici pulsant: sciturі, si adesset. Vbi nihil abintus responsum est, effregere: uacuamque domum cernentes, non dißimulanter nunciât Regi. Ille quàmprimum nauibus celerrimis sequi iubet fugientem. Tanta fuit dulcedo promissæ pecuniæ. Sed iamdudum ante illos soluens Ericus, Lalandiam peruęnit. reditusque sui facit indicium: Occiso gentis Præfecto: quem Rex Nicolaus immiserat Regioni. Et cùm Ericus Magnum Nicolai filium bello oppreßisset: Nicolaus etiam pater à Slesuicensibus (quod in Dania sumus executi) esset occisus: Regnum Daniæ inuasit. Frater autem eius Haraldus, quòd sibi à fratre timuisset, Noruagiam illi infestam, petit exilio.

Vincitur Ericus.

Danię lib. 5. cap. 15.

Auri sacra fames.

Danię lib. 5. cap. 16.

¶ Haraldus, Magni, filium eius se simulantem, bello fugat. Tum Erici auxilijs, ab eodem superatus, oculis simul, & genitalibus orbatur. Caput. VI.

HARALDVS Hybernicarum partium quidam, Nobilium ordine habitus, ferebat: se per ea tempora Magno Rege Noruagiæ, qui Hyberniam uastabat, natum: & ut miraculo quodam rem astrueret (id enim ab eo fuit exactum) super ardētes prunas nudis pedibus ingreditur: & nihil molestiæ passus, multos traxit in credulitatem. Quibus autoribus, Magnus Rex poscitur: Haraldo æquè ad Regnum nato, partem Regni cedere. Illoq; recusante, ignoto homini ditionem suam permittere: nequaquàm potuit flecti. Peruentum est utrinq; ad arma: & ingenti confecto prælio, inter assertores Haraldi, & Magnum Regem: fugatus est Haraldus. Is in Daniam ad Ericum: quem sciebat Noruagiorum Regi iustis de causis inimicissimum, contendit. A quo promptè excæptus est. ut speciosum ille belli titulum haberet in Magnum Noruagiæ: qui etiam ut cumularet in caput suum inuidiam, optimi uiri Kanuti filiam repudiauit uxorem. In Haraldo autem Hybernico, quem dicimus, monstrosum ferunt agilitatis genus deprensum. Nam pignore deposito, cursu audebat contendere cum citatissimis equis. Vtriq; enim brachio bacillum subijciens, tanta celeritate se promouit: ut equinus illum cursus æquare non posset. Idem inter nauigandum prora exiliens, per remorum capita in puppim reuersus in aliud latus, eorundem remorum partibus innixus, in proram redibat. Athletica magis, quàm Regia flexuositas. Sed amāt etiam Reges in minoribus eminere. Nero enim Imperator Romanus, & cythara, & uoce, & carmine certabat cum doctissimis. Hūc Haraldum Ericus Daniæ Rex, uiribus auxit: ut in Noruagia bello premeret Magnum. Et primò quidem incerta stabat uictoria. Inde tota Daniæ classe roboratus: tam magno Magnum adortus est prælio, ut eū opprimeret: captumq; oculis, ac genitalibus priuauit. ne aut uidens Regnum resumere conaretur: aut gignens, ultorem procrearet. Interrogatusq; à suis: si quem infelicitatis suæ cuperet habere consortem? Paucos ea re delectari respondit. Inuentus est tamē inter armigeros, qui facie, & omnis corporis habitu similimus esset Magno: qui Regis sui charitate, similem orbitatem deposceret. præfatus: ut cui uidenti similis fuisset: cæco quoq; non dissimilis haberetur. Ita Magnus ex sceptrato cucullatus euasit: agēte perfidia, quam Erico ostendit. Haraldus autem Erici frater, cùm Noruagiam petisset exilio: nihil inde grande pro Regno recuperando gessit: sed filium reliquit Olauū: qui in Daniam reuersus ad Ericum: solam patris priuatam quondam hæreditatem,

Haraldi ementiti agilitas.

Daniæ lib. 5. cap. 19. a.

Daniæ lib. 5. cap. 21.

reditatem, successione legitima repetebat. Rex illũ omni successionis iure carere respondit, quòd iam parẽs eius in Legem cõmisisset, externo milite patriã pulsans: qua ex re, ueteri lege, omni cõmodo Patriæ, bonisq; excidisset uniuersis. Olauus nõ Lege, sed armis repetendum patrimoniũ existimãs, omni quo poterat conatu, Regẽ impugnat: & ubi insidię nõ procederãt, ad aperta arma decurrit. Quę cùm imparia Regijs contraxisset uiribus: facilè à potentiori superatus, uita caruit.

¶ Noruagiam Legatus donat Archiepiscopatu Lundensi, & collationem Eschyllo Archiepiscopatus in Suetia. Caput vij.

NORVAGIA cùm ab initio suscæpti Christianismi, Pontifices suos ad Hamburgensibus Episcopis, Legatione perpetua in Aquilonis Regna fungẽtibus, semper accæpisset: hoc tempore, hoc est, ad Annum Christi post Mille Quinquagesimum Quartum, Nicolaus, qui postea in Apostolatu factus est Adrianus Quartus, tunc Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, Britannicum mare permensus: Noruagiã in Ecclesiasticis rebus tum Lundensi Archiepiscopo parentem, immunitate cõcessa, magni Pontificatus, hoc est, Archipræsulatus titulis insigniuit. Trondennis constituẽs totius Regni metropolitanum: qui nunc mutato Vrbis nomine, Nidrosiensis appellatur. Idẽ quoq; Legationis qua fungebatur potestate, in Suetia peragere cupiẽs, nõ pręualuit: Suecis, atq; Gothis de primatu inter se contendentibus. Cùm neq; de loco, neq; de persona cõueniret inter eos. Certamini ergò decus negauit, rudẽq; adhuc Religionis barbariẽ, Archipõtificatus honore nõ dignatur. Verùm perpẽso tẽporis habitu, cùm per Oceanũ redire, hybernæ nauigationis metu duceret in periculis: Daniã reditui suo per commodã arbitratus, offensam eius ex Noruagię promotione contractã, beneficij delinimento sedare constituit. Eschyllũ ergò Lundensem Archiepiscopũ mãdatis aggressum, plus nouæ dignitatis, quàm ueteris amiserit recepturũ, promittit; definiens, se ereptæ Noruagię damna, Suetici Primatus munere pẽsaturũ. Rapuit promissum Eschyllus, cupideq; Legati copiam efflagitat. Qui ubi uenit: futurũ Suetici Sacerdotij insigne apud illũ deposuit; dandũ ei, in quem concors Sueonũ, Gothorumq; suffragiũ cõuenisset. Statuitq; ut quicunq; Sueonũ creandi essent magni Pontifices, Pallio à Curia dato, per Lundensem insignirentur Antistitẽ: eamq; sedem perpetuò ueneraretur obsequio. In hoc priuilegio dato, confirmationẽ à Curia proficiscendam promittit. Quod effectu facilè fuit. Siquidẽ Romam reuersus, decedente Eugenio, maximus Pontifex subrogatus est Nicolaus, tunc dictus Adrianus Quartus. Peregitquè publicę religionis

Præsul,

Præsul, quod præfatę religionis minister annuerat. Sed Regnum diu ciuilibus bellis laceratū, ad eum diē concertantes de Corona habuit.

¶ Haraldi Hybernici deperditio & mors. Restituitur Regno Magnus. Siuuardi quoq; admirabilis urinatio, animi, corporisq; inuicta uirtus in mortem usq;. Caput. viij.

SIVVARDVS erat ex Proceribus Noruagiæ, qui Haraldo Hyberniensi semper obluctabatur: hunc uisum obseruari per suos, si quando manus eius incideret. Post multa, insidijs intercæptum, ad se iussit perduci. Dataq; in eum mortis sententia, longius in mare proiectum, mergi iussit. Ille uiribus iam locum non esse uidens, ad ingenium recurrit. Nam qui illum prouehendum in nauim suscæperant, comiter allocutus, largissimo curauit potu impleri; iamq; exhilaratos interpellat. Quando inquit moriundū mihi: unum hoc supremi beneficij loco deposco, ut clauum mihi gubernandum breuissimo permittatis momento. Visum est: nihil mandatis accęptis obfuturum. Ea re impetrata: nautas impensius edere remigium hortatus, cùm uehementissimum nauigij cursum animaduerteret: proiecto gubernaculo, præceps undas insilijt, priusq; se littori quàm concitata ratis impetum correxisset, restituit. Ita & suo acumine, & hostium socordia seruatus, periculoq; cui destinabatur ereptus: Haraldū, amoris gratia (quod rescierat) noctu castris egressum, in amplexu pellicis per insidias interfecit. Dantem pœnam & sibi, quem morte captum damnauerat: et Magno, quem Regno, ut diximus, luminibusq; priuauit. Igitur ut belli titulum apprenderet: Magnum protinus monachalibus septis erutum: tametsi uirilibus careret, uirum induere perpulit: deiectamq; Regis fortunam, ad pristinum Regni fastigium constituit erigere. ne deesset, cuius autoritate & titulo bellum aduersus Haraldi sobolem susciperetur. Peruenit autem hoc tempore Legatio ad Regem Daniæ Vualdemarum eius nominis primum: obsecrans, ut Noruagiæ Regnum, tot ciuilibus bellis correptum, ac teterrima tyrannorum dominatione laceratum, iam exangue & ruinæ propinquum, eius occupatores incessendo tentaret. At ille proprij Regni negocijs implicitus, posthabuit alienum. Interea Hugo, Siuuardus, & Estenus Haraldi filij, paternum Regnum uendicare conati: naualem prælium conseruerunt aduersus Magni defensores. In quo partim cæsis, partim fugientibus socijs, incredibili, & humanæ fortitudinis pręstantiori fortitudine Siuuardus, quem diximus, solus aliquandiu nauigium suum ab hostibus uendicauit. Ad summum, pluribus eorum prostratis: omniq; superstitum multitudine ad se unum opprimendum concurrente: singulari nandi peritia fretus (quanquàm Hyber-

Haraldi Hyberniei mors.

Eximitur Magnus monachismo.

Siuuardi incredibilis urinatio.

num tempus instabat) armis militaribus tectus, profundo se credidit: atque sub undis, quas hostiũ cruore resperserat, enatans: dubiũ effecit, maioris audaciæ specimen in naui pugnãs præbuerat: an inter undas agilitatis edidit. Siquidem loricã, qua corpus munierat, quo liberius enaret, cum reliqua corporis armatura, sub undis sibi detraxit: ac demùm cùm capescẽdi spiraculi gratia fluctibus emersisset, à quodam familiari suo, hostibus per habitum indicatus: tunicã qua se prodi putabat, rursus corpus aquis occultãdo deposuit. Sed cùm nec sic quidẽm proditoris agnitionẽ falleret: ad extremum suprema se ueste nudauit. Nec adhuc indice, qui illum semper oculis obseruabat, ludificato: cùm penè solus ex socijs superesset: seque hæc omnia & callidè, & animosè frustra excæptum animaduerteret: tandem fati simulatione profundo diutius immorato, insidiatoribus an uiueret, dubium reliquit. Ad ultimum cùm humanæ respirationis necessitate, supernè aërẽ capesceret: cuiusdam fortè nauigij gubernacula, pertinacissimis brachiorum amplexibus apprendit: eique aliquandiu tacitus inhæsit. Plura tamẽ elapsionis genera, animi firmitate tentasset: si non illũ Hyberni frigoris sæuitia, obstupefactũ corporis robur deseruisset. Tandẽ cuiusdam altum curiosius contẽplantis inditio deprehensus, intercipitur: & in concionem, hostili sentẽtia damnandus, pertrahitur. Ad mortem raptus, oratione in Deum nunquàm abstinuit: etiã cùm acerrimis supplicijs torqueretur. Nam Psalteriũ, et quicquid ex Sacris precibus meminisset, secum repetens: ita se egit in tormentis, ac si uacasset delitijs. Arcuatim enim distensus in tabulã: quo acrius per singula membra cruciaretur, malleis carnem & ossa contuderunt. Virũ uita dignissimum: si robur animi, corporisque percẽseas. Magnus quoque, quem ille belli autorem prætenderat, ante luminibus, nunc uita priuatus, concessit ad manes: & Regni res ad liberos Haraldi redijt.

Siuuardi mors pœnalis.

Magni mors.

¶ Aquinus, pro Ingone gibboso Rex nominatur. Qui bello Ingonem, & omnem Nobilitatem Noruagicam uictor deleuit. Caput. ix.

Ingo Rex.

INGO inter Haraldi filios, solus legitimo procreatus matrimonio, Regnum promeruit: gibbo deformis: per incuriam nutricis sinu puer delapsus. Siuuardus aũt frater ab eius militibus trucidatur: dum occisi socij necẽ prosequuntur ac uindicant: re autem uera iniuriã suam persequentes. quòd multorum legitimos fœdasset thoros. Estenum quoque de medio tulerunt: unius Regis, quàm multorum dominio securiores, ut putabãt, futuri. Cæterũ non deerant filij paternæ necis ultores: Indignati, hominem corporis gibbo deformem, fratribus statura proceribus, regnare. Itaque Aquinũ quendam, paternæ

Aquinus Rex.

paternę quoq; necis iniuriā ab Rege repetentem, Regem sibi constitu entes: bellum Ingoni, qualicunq; cęptum imagine intulerunt. Verùm plurimis prælijs incassum tentatis, fugati, & ad extremum uicti, Sueciam cum adolescente petunt. Continuò secutus Ingo cū classe, comprehendit fugientes iuxta Hallandiā. Illi littora petentes: uicinæ siluæ beneficio tuti, manus uictoris affugiunt. In Sueciam autem recępti, proxima æstate delituerunt. Sub brumā autem regressi: leuibus sæpè prę lijs hostem lacessunt: prouocantes in glaciem pugnaturos. Erat apud Ingonem uir primarius: cuius consilijs totū Regni pondus incubuerat: & in quem Rex magnam salutis suæ spem contulisset. Is cùm profugos bello premeret: illi paulatim cedentes in glaciē, quam proxima nocte incisionibus debilitauerāt, prouocant insequentes. Regij autē, cùm iam hostes urgerent: in locū constitutæ fraudis perueniunt: ibiq; pugnantes, armis & iumentis graues, subsidunt: pereuntq;. Rex hoc amisso Principe uiro, magnā incolumis Regni spem abiecerat. Persecuturus tamen hostes, magno exercitu intercludendos putauit: & adhuc durāte facie gelati maris, ausus est credere glaciei. Procedit in pugnam. Ibi hostes fraude fisi: & si militum numero longè superarentur, tamen fidenter ibant in prælium. Quo autē Rex maiore agmine premebat hostes, eo maiori uersatus est in periculo. Quia liquentis natura elementi durata iam glacie, magni armati agminis pōdere grauata, subsedit. Ibiq; Rex perijt, & omnis flos Noruagiæ cum illo: ad eamq; tenuitatem Regij sanguinis Proceres redacti sunt: ut antiquæ Nobilitatis uix ulla uestigia remanerent.

Stratagema. *Bis merguntur Noruagij.*

¶ Ingo Noruagiæ Rex, Aquinū æmulum bis deuincit. Vualdemarus expedita classe Aquinum quidem pellit: at re infecta, commeatuum penuria redit in Angliam. Caput. x.

ERLINGVS, cum filio Magno ei cladi superstes, ad Vualdemarum Daniæ Regem, artam materni generis propinquitatem præferentem, in Iutiam appulit. Ibi in summa Regis ueneratione habitus, uberes exilij sui consolationes accæpit à Rege. In Noruagia uerò Aquinus, quem diximus, Ingoni æmulū constitutum, partium suarum Ducem creat, Siuuardum quendam manu promptum: at socijs non peræquè gratū. Res uerò ad domesticū spectabat tumultum: si non superueniens Erlingus cū filio, dissidentes animos aduersarum partiū conciliasset. Fit enim, ut intestino dissidio laborātes: in unū cōeant, dū foris imminet, qui alterutris, aut utrisq; minetur exitiū. Siuuardus aūt Dux Aquini, dū impensas belli largius exposcit: nec impetrat à Rege suo: indignatus, ab illo auertitur: Magno Erlingi filio adhęret,

fit non Aquino desit æmulus, nec Ingoni uindex. Magnis inde uiribus Aquinus, atq; Magnus prælio concurrunt. Ibi Aquinus cæditur. Et tamen is erat prælij exitus: ut Siuuardus & si uictrice in parte constitisset, fugam tamen inijt: Suetiam petens, quòd securus in Noruagia non uideretur. Aquinus Regiũ nomen in Noruagia sustinens: cùm in prælio, quod ei cum Erlingi filio Magno esset, cadens: reliquit partium suarum assertores: qui partim nouarum rerum cupiditate, partim fortunæ inuidia succensi; Marci cuiusdam alumnum, optimæ spei puerum, in Regem asciscunt: nec feliciorem proximis experti sunt fortunam. Siquidem prælio ab Erlingo obtriti, uictoriaq; pariter ac Rege priuati: ad Carolum Suetiæ Regem profugiunt: ipsumq; belli Ducem exposcunt. Cui cùm nobilitate Noruagiæ etiam aliquanta necessitudinis causa incessit. A quo diu benè sperare iussi, dilatiq; postquàm tamen de proprio Regno seruando, quàm alieno obtinendo pollicitum compererunt: Legatos ad Vualdemarum Daniæ Regem, auxilia rogantes misere. Ibi benignioribus, placidioribusq; responsis excæpti sunt. Audit quo ordine sint rem gesturi: qua spe teneantur. Cæterum totius Regni negocium paucis cum uiris agere, non tutum ratus: mittit suos in Noruagiam: qui populi uoluntatem explorent. Vbi consentaneam populi, legatorumq; mentem reperit: quòd Erlingus cum filio, omnium odio laboraret: eiusq; detrectarent Imperium. Expedita classe Vualdemarus Noruagiam petit. Sed Erlingus diffisus partibus suis, quàm longissimè in solitudines Noruagiæ recessit. futurum sperans: ut nullo reperto aduersante, populi uana promissione contentus Rex Daniæ, spe plenus abiret. Sed apud illum in Concilio fuit agitatum, quid rebus suis conducibilius uideretur: hostem sequi fugientem, ut opprimatur: an populũ conciliare relictum. Vicit sententia, quę minus laboris, & plus habitura momenti uideretur. Igitur intermissa hostis insectatione, cum Populo Vualdemarus agebat: ut Regni sui uires haberet adiunctas. Res in urbe Sarpe agebatur. Inde Tuitsbergũ enauigans: eo in loco audiuit Erlingi studiosos consistere. Oppidũ facilè cępit. Hostes in mõtana dilapsi, manus eius uitauêre. Oppidũ aũt incendio parcebat consumere, ne prophana sacris immixta, unà ignis uorax flamma consumeret. Nemo tamẽ Pontificũ (quorũ erat in ea Prouincia uel maxima autoritas) Regem adibat: præter unũ Ormonẽ: quem, salua fide, quam Magno Erlingi filio præstitisset, obsequia ferũt spopõdisse. Sed ea res infirmã Regni deditionẽ testabatur. Cõegit uerò Danię Regẽ, cõmeatuũ defectio remeare. quia nõ erat promptũ in ea Prouincia cõsequi sine magno discrimine. quòd Erlingus uias conclusisset. Itaq; iter remẽsus Vualdemarus

Aquinus uincitur ab Ingone.

Tuitsbergũ capitur.

magnam

magnam Procerũ, ac populi multitudinẽ sociã habuit nauigationis: qui exiliũ preponeret, formidatis à Magno Erlingi filio pœnis. Diuq; Regijs ea multitudo, deĩde Principũ impẽsis alita, apud Regẽ pmãsit.

Erlingi cum Burisio, in Vualdemarũ Daniæ Regem coniuratio detegitur. Burisius custodiæ mandatur: Noruagij re infecta, cum iactura abeunt. Caput.xi.

MAGNVS Erlingi filius, discedente Vualdemaro: uacuatoq; Regno Proceribus, malè illi subditis, iam libera potestate regnabat Noruagię: uiuente adhuc patre eius Erlingo: apud quem consilium Regni & autoritas: apud Magnum uerò labor, & inanẽ Regis nomen. Qua tempestate Burisius quidam, uir Regij sanguinis in Dania, Vualdemaro malè subditus, insidiari Regno eius uidebatur: futurũ sperans: ut sublato Vualdemaro, neminẽ se sceptris propiorem Dania haberet. Sciens quoq; Erlingi in Vualdemarũ non benignos animos: cum illo communicasse fertur consilium, subuertendi Vualdemari. Admonitũ fecêre nonnulli Danorũ Regem, quibus res innotuit: prospiceret in Regno domestica bella, quæ facile cum forensibus iungerentur: ac perinde maiorẽ, ui caueretur, perniciem importatura. Signũ euidẽs Regi fecêre coniurationis: quòd regredienti Regi ab expeditione Vuandalica: Noruagiorum classis uel maxima fieret obuia. Comperta sunt eius Coniurationis etiã argumenta maiora: Quòd Burisius milites suos nouo adegisset sacramẽto, facturos quod iuberentur. Rex paucis accitis arbitris, suppresis inditam nominibus rem aperit. Burisium euocatũ in partem, sciscitatur: quid in se peccaverit, ut tantum perditionis Regiæ consiliũ? Ille pernegat se quicquã talium cogitasse. Rex illum apud se manere præcepit: interea circumspiciens, ut maior fiat compertæ Coniurationis euidentia. Indignatur Burisius: iniquũ esse testatus, capitis sui periculũ incertis rebus permittere. Qua uoce proditũ habuêre Proceres, qui hactenus dubitauêre. Igitur ne remiges suos reuisere admissus, etiã inuitus apud Regẽ detinetur: donec fideli mandetur custodiæ. Aderat interea Erlingus classe Noruagica: rem quæ cum Burisio cõuenerat executurus. Vbi nihil uotis suis uiderat ex aduerso respondere: uacuam classem, quæ stabat in ancoris, facilè expugnauit. Vicinas quoq; Burisij naues secũ extraxit in opportuniora loca: necdũ quicquàm intelligẽs, de uinculis Burisij, & cõiuratione patefacta. Igiẽ Noruagij, ut ad interiora Regni pertingant, Sialandiã petũt: in portũ euecti qui dicitur Mercatorũ: apud quẽ nostra memoria Regia est. Sed tũc locus necdũ habitatoribus frequẽs erat. Aduolarũt ex Proceribus Danorũ nonnulli, rẽ speculaturi, qd struerẽt Noruagij, nulla belli denũtiatione pacta. Cõtemptimq; in littore

Magnus Rex.III.

Burisius.

littore deambulabant. Noruagij arcubus fisi, cũ scaphis littora premerent: in Danos tela iecerunt. sed fluctus non sinebat dirigere. Ad colloquium euocati à Danis Noruagij: pari numero descendunt in terram. Quid ueniant rogati? Illi causas nectunt ex causis: multa præferentes præter id quod res erat. Nam consilia Burisij præstolabantur. Postulant fide publica haurire aquas de puteis, paludibusq;. quòd potu carentes, siti angerentur. Permissum est. Igitur postero etiam die adesse iussi: non facile parent. quòd se interim insidijs circumueniri formidarent: Sed interposita fide publica, nihil illos mali passuros: iterum in terram descendunt. Venitq; uno comitatior Erlingus. Cui ex Primoribus Daniæ quidam ait. Miror te Erlinge, non pro ætate tua sapere: quòd nos equites facile potes prospicere: pedites uerò pro arbitrio profligere: præsertim, quòd conuentis minime pareas: uno ueniens, quàm sit constitutum comitatior. Circumspiciebat ille numerum suorum: & ita comperiens: unum illum cõargutum remisit. Colloquioq; inuicem protracto de industria: cùm intelligerent Noruagij Burisium non respondere promissis: fortè etiam uinctum intelligentes: abiere, nulla re insigni peracta. Lacessiti tamen sunt in reliquum ab equitibus: ubi terram ingressi tetigere, sacra Missarũ audituri. Nec in Hallandia immunes transiere. quippe incursionibus uexati, multas naues amisere cum uectoribus.

¶ Vualdemarus in Noruagios mouens, re infecta, exercitum reditu soluit. Erlingus cum illo Pacis conditiones init. Caput. xij.

WALDEMARVS autem Vuandalico bello implicitus, Noruagijs interim occurrere non potuit. Sed illo bello interim quibuscunque modis quiescente: mouet in Noruagios, magnis undecunq; uiribus cõactis. Exceptus Vuixensium gratulatione, diutius apud eos commoratur, mirantes ac collaudantes Regium apparatum. Enauigantem deinde effusi, cum gaudio magnum ac pulcherrimum agmen demirati spectauêre. Tunsbergenses, & Episcopi, Daniæ Regem magnificè excępere. Iam enim Erlingi milites pridem firmata præsidia deserentes: Regem cum expedito agmine uenientem expectare non audebant. Egressus Rex cum militibus speculandi gratia loci: uidit arte & natura munitum. Qua cunctatione commeatus absumpsit: & hosti spacium parandi apparatus dedit. Enauigans deinde, ubi propinquauit angustioribus faucibus, quas iam Erlingus tormentis & ualidis præsidijs occupauerat: uocat in concilium Rex proceres. Ibi multæ dictæ sunt in rem sententiæ. Accusata inprimis diuturna in itinere cunctatio. Deinde properandum: & ferro iter aperiendum.

Consilia uaria.

dum. Alijs uerò non esse tutum uisum est: se, Regemq́ cum exercitu mittere in aperta pericula. Suadent autem: ut circumita nauigatione, uitari fauces infessas ab hoste. Erant quibus propius accedendum uidebatur: ut oculis re comperta & subiecta consilium caperetur. Nonnulli, exponendos in terram equites suasere. ut abactis tormentorum magistris: incolumis nauigatio permaneret. Inter hæc uir natu nobilior, quàm animo ferocior, cunctis trepidātibus: Quid hac inquit molitione proficimus: Regnum quærentes uastum & inutile: & quod maiori Regem labore implicet, quam aut illum uoluptate, aut nos utilitate? Cur non potius euitatis periculis: patriam amœnitate pulcherrimam, & fructibus uberrimam, rebusq́ opulentissimam repetimus? Ea uox stuporem iniecit plurimis. Erant tamen, quibus summoperè displiceret. quòd ignauam cohortationem Rex silentio donasset: non uel uultu cōarguisset. Futurū rati: ut alij inde regressionis ueniam auspicentur. Nec falsi sunt opinione. Quippè murmur omnem plebem perculserat reditum, & missionem. quòd commeatus deficere inciperent petentem. Comprensi seditionis autores, flagris cæduntur. Nihil tamen minus à cæteris tumultuatur. Proceres postremò uulgi uoces adiuuabant. Primi Iutij Regem adoriuntur, Longa & inutili nauigatione omnem absumptum commeatum querentes. Postea si libeat, breuiore compendio ex Vuendila illis petendam Noruagiam, cùm non illis circumitionibus opus erit. Quid multa? peruicit omnium clamor, ut Rex missionem decerneret, permittēs unicuiq́ reditum in sua. Sic Noruagia hac expeditione permansit intacta. Erlingus cum filio Magno rebus Regni præerat. Obseruabat autē tempus: quo Rex Vualdemarus, Kanutum filium corona secum donauit: eodemq́ die, patrem Kanutum sanctorum collegio adscriptū uidit à Pontificibus: quibus id à summo Pontifice esset, demandatū sublimari. Itaq; solenni totius terrę festoq́ conuentu, aderant duo ab Erlingo missi Pontifices, Asloensis, & Vpsalensis: pacem Noruagiæ ab Rege depręcati Danorum: eo potissimū die, quo tanta illi gaudia de parēte, deq́ filio sublimiter prouectis fuêre. Rex animū adijciēs Legationi: obsides manere iubet apud se binos ex Noruagijs. Mittitq́ è suis ad Erlingū: qui euocet illū constituto die in colloquiū, pacis firmandæ gratia. Nauigat ille ad Erlingū: mādataq́ profert. Nec difficulter ille annuit: solùm, ut Legatus obsidis loco in Regno permaneat, poscit. Venit ergò Erlingus ad Vualdemarū in Sialandiā. Vbi Rex Concilium indixit Regni Proceribus. Dura primū iactata utrinq; uerba. Vbi de pace nō conuenerāt: unū ex Primoribus Danorū, Erlingus rogat: Tuto ne sibi liceat abscedere? Ille formidare prohibitū: tanta iubet esse securitate, quanta

non

non in sua domo uideretur. Iterato in posterũ diem colloquio: in has pacis conditiones consentiũt. Vt Regis Vualdemari filiũ, itẽ Vualdemarũ, Ducẽ Rex faciat Noruagię: ibiq; Erlingus educet Regio more. Quòd si filius eius Magnus, sine prole uirili discedat: Regnũ proueniat Vualdemaro. Interim uerò Noruagia, Danorum Regi obstricta sit, ad bellũ classem. 60. nauiũ expedire. Hãc formã pactionis tũc in cõsilio Procerũ laudatã, Erlingus postmodũ in Regno suo publicauit.

Pacis conditiones.

Ementita quædam fictio, cuiusdam Sacrificuli apostatæ, narratur. Caput. xiij.

IN NORVAGIA dein post aliquantũ temporis interuallum, noui motus consurgunt. Nam Suecus quidam, fabro patre genitus: Sacerdotij (quod in Pherogia aliquandiu gesserat) partibus abductis: Noruagiã petens, Religionis munus militia temerauit: Osteni cuiusdam ab Erlingo prostrati occasione adductus. Cuius agmini per deserta fugienti, fortuito obuius, Ducem se præbuit: resq; aduersum uictores nouare cœpit. Et ne generis titulo carere uideretur: originẽ mentitus: Haraldũ Hybernien sem auum sibi uendicando. Siuuardo se procreatũ confingit. Cuius etiam nomẽ filio, quem antea patris uocabulo una appellauerat, aptauit. Et ut omnia prioris fortunæ momenta subrueret: proauiq; uocabulũ in eo representari uideretur: simulatè prosapiæ decus, noui nominis ornamentis usurpare sustinuit: Magnumq; se, in argumentũ generis, uocitari constituit. Quod tam impudens mendaciũ, turbulento militum errore, credulaq; uulgi suffragatione protectum, ad totius Noruagiæ cruentissimam stragẽ, extremamq; perniciẽ penetrauit. Idem cùm adhuc priuatus Suetiæ Ducem Birgerium petisset, Sacerdoti, cuius fortè hospitio usus erat: stolam, pręcipuum Diaconi insigne cum libro sacerdotalia sacra continẽte, dono dedisse fertur. Hæc ad uerbum libuit ex Saxone nostro transferre: & inserere. ut per interualla Autoris, quem in his Antiquitatibus secuti sumus, uocem intermisceamus. Vt uideant posteri: quę cura scribendi fuerit iam tum ea tempestate Danici generis hominibus. Non uidebatur tanta literarum instructio, neq; seculo congruere, neq; regioni. Quando in ultima (ut uocãt Itali) barbarie; illis temporibus, quando illustrium literarum memoria uidebatur etiam in Italia, bonarum Artium matre, iamdudũ intermissa. Saxo tamen Danus, in patria sua tum ea scripsit, quę admiramur. Et nisi manifestis attestationibus rem in propatulo cerneremus: non facile persuasum haberemus, illis tẽporibus in eis Regionibus tale aliquid compertum iri. Iudicet quisq; ut uolet: Ego temporum & locorum facta collatione, hominem demiror: & laude sua non fraude.

Saxonis laus.

Aquinus

Aquinus Rex, horrendo facinore filium unicum, Ducem item, incertum qua furia, interemit.

CAPVT XIIII.

AQVINVS Noruagiæ Regno Rex præerat, ea tempestate, qua in Suetia Birgerius regnabat. Daniæ autem tum præerat Vualdemarus. II. filius primi: qui crebris uictorijs illustrabat Regnũ, uersus in Austrum Germaniæ. Nam Saxonibus tum primum littora Germaniæ occupantibus: cúm antea Vuandali tenuissent: ille colluctabatur. Illa enim sunt tempora, per quæ cæpit efflorescere insignis nunc ciuitas Lubeca. Nec longe ab his fundata est Sundensis urbs in finibus Circipantrum. Deinde Rostock: pridem Arx ad Vuernouiam, à Godescalco firmata Principe: inde in oppidi formam communitur locus ab Pribislao eius pronepote. Nec multò post Vuismaria, à Guncelino fundatur. Omnes nũc urbes claræ, tum initia habuêre: in quibus Saxones sumpsere sedes: pulsis ad mediterranea Vuandalis: ubi nunc exiles seruantur magnæ quondam nationis reliquiæ. Et quoniam Vualdemaro. II. creber erat labor cum Holsatis, & conterminis Saxonibus: pacẽ perinde habuêre Regna Aquilonis. Nam Birgerius in Suetia uir mansueti animi: quo se magis popularem faceret, posthabito Regis uocabulo, Ducem se appellari cõtentus fuit. Interim in Noruagia Aquinus cũm diu tranquillitate fruitus esset: in eam incidit fortunam: ut in charissimum omni genere animantium, proprij corporis pignus desæuiret. Siue capitis mania: quæ Regibus nonnunquãm incidit. Siue culpa adolescentis (res enim in obscuro est, malè à maioribus tradita) unicum filium interemit. Nec contentus sæuitia: quendam etiam ex Ducibus Regni sui promptioribus, filio coniunxit pereunti. Erat autem tum Annus Christi Quadragesimus, & circiter, post Mille ducentos.

Aquinus Rex. III.

Vrbium aliquot fundationes.

Suetiæ lib. 5. cap. 23.

ALBERTI KRANTZII CHRONOGRAPHI Hamburgen. Rerum Noruagiæ gestarum, LIBER VI.

Breui Epilogo Autor, fastigium Normannorum, etiam in Imperiale culmen ascendisse docet.

CAPVT I.

PRIVSQVAM ad nouissima tempora perueniamus: ipsa nobis suprema Normannorum fortuna exponenda est. Nam quomodo ex Comitibus excreuêre Duces: ex Ducibus in ea Prouincia Reges: ita summum quod habuit fortuna decus, huic generi non negauit: ut in persona Friderici Secundi

cundi, sanguis Normannicus pertingeret ad fastigium Romani imperij. Hoc aũt quo sit ordine factum, paulò superius repetamus. Cũm Fridericus primus esset in Imperio: & Vuilhelmus Rex utriusq; Siciliæ, quod supra diximus, sine prole defecisset: Germana soror eius Constantia, erat sanctimonialis, iam ætate prouecta. Ne autè sanguis Regius interisset: & nouos motus, noui Principatus occasio conciret: inito cõcilio, eam de Pontificis summi permissione, eductam Monastero, cõiugem dedêre Henrico Friderici Imperatoris filio, adolescenti tum egregio: qui etiam patri successit in Romano Imperio. Is ex ea coniuge excitauit prolem masculam: cui mater de nomine suo indidit uocabulum Constantini. Sed quoniam hoc nomen Imperatores Græci sordidis rebus contaminauêre: uisum est Proceribus, aui paterni illi nomen capiendum: appellatusq; est puer Fridericus. Qui post patrem, & auum successit Imperio, cũm Otto quartus, Henrici Leonis filius insurgeret Ecclesiæ Romanæ. Et quoniã pregnata Constantia Regina, multæ erant fabulæ: Reginam non uerè concepisse: quòd anus prætergressa esset fertiles annos, uerò puluinaribus impositis, uterũ uisum intumuisse. Ad extinguendũ eiusmodi fabulas, iussit Henricus Rex: partus tempore: in Panormo urbe Siciliæ, sub Diuo locũ in propatulo exornari: in quo teste Sole, Constantia pareret: & obstruerentur ora fabulantium. Ita natus Fridericus, postea Imperator, ortu nouo & incomperto, fusus in propatulo: mirabiliori uita, multis erat exitio, & præcipuè Ecclesiæ Romanæ onerosus. Quod in Saxonia diximus. Cæterum pater eius Henricus Rex, initio Regni sui in Sicilia, magno labore compescuit enatos ex Proceribus motus, quod ad Regnum niterentur sublato Henrico nonnulli, quodq; diceretur clam egisse cum Regina: ut Henrico subuerso, illi iungerentur coniugio, quando dos erat Regnum utriusq; Siciliç. Hoc est ergò quod quærebamus: Gentis huius ad summa prouectionem. Quod ubi ostendimus in Friderico. II. peruenisse sanguinem Normanicum ad imperium: ualere sinemus Siciliæ Principatum, siue Regnum, quod eius commentationem non suscepimus: reuertentes in Noruagiam nostram: cuius reliquos Reges ex ordine explicab imus.

Supra, lib. 4. cap. 14. *Constãtiæ cõcæptus.* *Fridericus Imp. II. Saxoniæ, lib. 7. ca. 38*

Olauus Rex, cum Mercatoribus Germanis, portus Regni occupantibus paciscitur: ut in more antiquo liberè in regno mercentur. Caput ij.

OLAVVS in Regno surrogatur Aquino. Ex hoc solo nomen relinquens in Annalibus: quòd controuersia illi maxima fuit cum Mercatoribus, hoc Regnum Piscium auchendorum gratia frequentantibus. Omnis enim Noruagiæ opulentia, est in

Olauus Rex. III.

in pecoribus, atq; piscationibus. Nam frugũ terra non adeo est ferax, ut cibis & potibus sufficiant: bladaq; gignat terra. Sed tostas ante fruges inuehũt Mercatores, potibus miscendis, aut mixtum iam potum atq; excoctum, permutant piscibus aridis: quos magna nimis copia emittit Noruagia. Incidit autem huic Regi controuersia cum ijsdem: ut diximus, Mercatoribus: quæ in apertum bellum cõaluit. Mercatores enim cum rebus, & ueteribus in terra consuetudinibus, quibus erant inuitati, uti nõ sinerentur: nauibus suis portus Noruagiç occupabant: ne quicquàm Regno importaretur. Et iam terræ populus uehementer assuetus ali frugibus, quæ à meridie importarentur: famem diu tolerare non poterat: & iam in eam frequentiam auctus erat: ut suis in terra natis frugibus, teneri nullo modo poterat. Quocircà populus Regem circumstitit: pacem implorans: eamq; pertinaciter cum Mercatoribus Germanis efflagitarunt. Rex misso ad hoc Regi Suetiç, Erico speciali nuncio: orat, ut se paci præbeat sequestrum. Nec diu moratus Ericus, effecit: ut rebus in bonum modum compositis, portus aperirentur. Ipsi qui obsederunt, fruges importarent. Mercatores suis rebus, & antiquis consuetudinibus restituuntur, data ipsis ab Rege ingenti ære, quo damna repensarentur. Ita ueterem res nacta est institutionem. Erat autem Annus circiter Octuagesimus paulò plus, aut minus post Mille Ducentos. Noruagiæ mercatura.

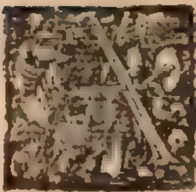
¶ Erici Regis quietum & diuturnum narratur Noruagiæ Regnum. Caput.iij.

ERICVS illi surrogatus legitur in Regno, sed prçter nomen eius Annales nihil omnino commemorant de rebus per eum gestis. Facit tamen ratio temporum, ut agnoscamus illum diutile in Regno fuisse. Peruenit enim ad Annum Christi. 1300. Illa enim tempestate Daniæ Reges cũ Holsatis conflixere crebrius, & ideo istis tantum rebus in Annales relatis, mirum silentium est de his quæ ad Aquilonem gererentur. Cùm interim Suetiæ quoq; Reges, frater in fratrem armarentur. Nec fidelius istã administrauêre Prouinciam, quàm olim Græci fratres Thebanum Regnum: de quo multæ extant ueterum tragœdiæ. In hoc tamen Ericus Noruagiæ, cæteris fortunatior existimatur, quòd nulla clade eius tempora insigniuntur. Inde creditum, quietè regnantem, tempora sua in extremam senectutem perduxisse. Potest fidelius aliquid, & expresius apud Noruagios seruari, quàm quòd nihil ediderunt: Diuinare de illorum rebus magis, quàm alijs nemo potest. Ericus Rex.I. An.1300.

¶ Aquinus Erico fratri succedit in Regno. A Magno Suetiæ Rege bello opprimitur. Caput.iiij.

Aquinus Rex.IIII.

QVINVS Erici nouissimi Regis frater, quòd ille prolem masculã nõ reliquit, successit in sceptra. Filiam, quam solam Ericus reliquit, Aquinus honestis nuptijs collocauit: ipse ducens coniugẽ, filiam Comitis de Rupin: cui erat mater, filia Domini Ruginorum. Longinquis ille in Germaniam nuptijs ius sibi affinitatis quæsiuit. Sibi, Regnoq́ prospiciens: si quod à Germanis Mercatoribus, ut Auorũ memoria nouaretur, promptũ ex ijsdem littoribus haberet auxiliũ. Senserat enim, quod res erat: Noruagiã iã pro magno piscationis questu habitatoribus plenã, nõ nisi aliũde inuectis frugibus, et auectis inde piscibus aridis, posse cõsistere. Inciderat aũt huic Regi bellũ undecunq; subortũ, cũ Magno Suetiæ Rege: qui Ductis in Noruagiã copijs Aquinũ oppressit: & Regnũ Noruagiæ suo Suetico Regno cõsociauit.

¶ Magnus Regno sufficitur. Kanutus miles Hallandicus, relictam huius Regis, uxorem ducit: Dux ex milite factus. Caput.v.

Magnus Rex.IIII.

AGNVS pridem Suetiæ, nunc quoq; uictor, Noruagię etiam dominatur: uxorem habuit Ingelburgem: quę illi peperit Aquinum, Magnumq́, Reges Sueonum atq; Noruagiorum. Cùm aũt Magnus necdiu post concessisset in fata, circa Annum Christi. 26. post Mille Trecentos. Regina relicta nupsit Kanuto Duci Hallandiæ, uiro militaris tantùm generis. Quem pro uirtute sua, Christophorus Danorum Rex intantum euexit: ut esset ex milite Dux, & postea Reginæ coniunx. Multum auersos habuêre animos utriusq; Regni Proceres: quòd uir æqualis genere, uni eorum quasi duorum Regnorum, pro paruulis, quorum tutelã gerere uidebatur, legitimam haberet administrationem. Sed omnia ex consilio fuere Christophori Danorum Regis: qui Kanutum ad eum gradum prouexerat, ut ex milite Dux foret. Ioannes Holsatiæ Comes, uterinus Regis Christophori Danorum frater, has nuptias honestare uolens, contendit in Daniam. Sed cùm in ipsa profectione, ex rixa domesticorum suorum, quendam sibi fidissimum amisisset, oppressum à socijs. Magno amici tactus amore, retrò cursum uertit. ut intenderet uindictam in occisores.

Suetiæ. lib. 5. cap. 27.

¶ Magnus Magni filius, infelicibus auspicijs se nuptijs deuincit. Caput.vi.

Magnus Rex.V.

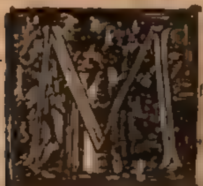
AGNVS MAGNI & Ingelburgis filius, cùm frater eius Aquinus, cui pater Noruagiam Regno deputauit, non diu superesset: Noruagiam, ut pater eius, Suetiæ consociauit. Satis autem diu Regnis præfuit ambobus: donec filium

Filium ex se natum Aquinum, ad regendam Noruagiam deputaret. Cui infelicibus auspicijs nuptias Elisabet de Holsatia Gerhardi Magni filiam, Henrici ferrei sororē, iungere destinauit. Quæ res illi perditionis fuit causa. Quod in Suetia diligenter executi sumus. Felicem illum dixerim: si primam fidem non irritam fecisset. Sed quia complacuit illi in Rege Daniæ Vualdemaro: ut eius filiam, filio iungeret: sibi magnum laborem, & Regnis mirabilem peperit perplexitatē. Ad hoc enim res deuenit: ut Regno quoq; Suetiæ priuaretur, exclusus ab Alberto Alberti Magnopolensis Ducis filio. Sed hæc de nostra Suetia petantur, si quis nosse uelit. Suetiæ lib. 5. cap. 18.

¶ Aquinus Rex, Margaretam prudentissimam uxorem ducit: post trium Regnorum Regina potentissima facta. Caput. vij.

AQVINVS Magni filius, patre uolēte Noruagiæ Regnum accæpit gubernandum. Duxit autem coniugem Margaretam illam insignem prudentia fœminam, quæ post longam memoriam, tria in se Regna cōiunxit. Quæ res & si aliquando labefactari tentata est: permansit tamen in hodiernum usq;. Sed de his postea. Aquinus autem posteaquàm coniugem accępisset Margaretam: patri propter se laborāti magno bello, quod illi Albertus Magnopolensis intulerat, suppetias diu tulit: sed minime profuturas. Quippè in angulum concedere cōactus Magnus, penè priuatus consenuit. Aquinus autem filium ex Margareta, suscępit unicū Olauum, magnā spem futuræ potentiæ. Nam cùm pater eius Aquinus in fata cōcessisset: maternusq; auus Vualdemarus, nòn tam diu superfuisset: duo illi Regna (quòd mater ad secunda uota nō festinaret) hęreditaria fuêre. Cui postea per uictoriam, quam iure de Alberto Rege Suetiæ reportauit: ipsa quoq; accessit Suetia. ut triplex trium Regnorum funiculus inuictus uideretur. At hanc tantam de Olauo spem, mors inmatura præscidit. Et cùm iam tot Regnis nullus hęres masculus superesset: omnia in personam Reginæ Margaretæ concedunt: Daniæ quidem ex patre, Noruagiæ ex filio. Aquinus Rex. V.

¶ Margaretæ mira prouidentia, & trium Regnorum sedula administratio. Olaui ementiti exustio. Gregariorum, Vitalianorum, Ducis item Magnopolensis, & Vuolgosiensis deprædationes, & ultio. Caput. viij.

MARGARETA Vualdemari tertij, Danorū Regis filia, Aquini Noruagiæ Regis coniunx, Alberti Suetię Regis uictrix: post patrem, postq; filium Olauū, quem ex Aquino suscæpit, marito & filio superstes: trium Regnorū sola tenebat gubernacula. Mira fœ- Margareta Regina.

minæ industria:ut circumiēs Prouincias & Regna omnia lustrauerit, circumspexerit, prouiderit, pacem ubiq; fouerit. Scaniā pater eius pignori dedit:pro irrogatis damnis Vuandalicis urbibus. Eam ubi recępit:expleto tempore præstituto, sensit non peioratā. Per singulas Arces, ueteribus missis, nouos præfecit rerum suarum Curatores. Timebant eius industriam mali: reuerebantur omnes boni. Ita factū est: ut longæua pace sub fœmina florerent Regna. Mirū dictu:quòd uiri Reges non poterāt, fœminam potuisse. Inuentus est audax iuuenis, filio eius Olauo non absimilis: & qui multa nosset percensere pueritiæ suę acta, matris quoq; Reginæ secreta:ita, ut multis fidem faceret, se esse illum, quem mentiebatur Olauū. Sed prudentē fœminam fallere non potuit. Deprensum est, esse perdoctū de occultis pernutricem quondam Olaui, quæ fallaciam unà instruebat. Regina illum de falsa ostentatione conuictum, iubebat concremari. Noruagia interim sub imperio fœminæ quieta fuit: donec Albertus Rex iā septem annis Margaretæ Reginę carcere tentus, foret relaxandus. Quod cùm intelligerēt Gregarij Rostoxiensium, & Vuismariensiū milites, quos Vitalianos dixere:qui dum Rex captus teneretur:iure memoratarū urbium, quę pro domino suo Rege (erat enim Princeps Magnopolensis origine) bellum susceperunt: & sustinuerūt omni tempore captiuitatis: euocatis dictis satellitibus: ut propria sorte, iure tamē urbium nauigarent in tria Regna: & quantam possent prædā agerēt. Hi ergò Gregarij cùm intelligerent finem propinquarę suæ grassationis, enauigarūt in Noruagiam: oppidū Bergense petētes: emporium omnium Mercatorum Germaniæ:qui piscibus auectis, omniū generū merces inuehunt:pręcipuè tamen tostas fruges, quarum diximus inopia, nisi inueheretur, Regnum laborare. Egressi de nauibus in terram, oppugnauēre oppidum:& ferro igniq; facile egerunt, ut cederent habitatores, ligneis domibus mansitantes. Vitaliani oppidū ingressi, quantam uoluere prædam conferunt in naues:stipatisq; nauigijs, onusti præda, redeunt in portus suarum ciuitatū. Merces auectas siue Normannorū, siue Germanorū, sine discrimine distraxerūt:ipse, de more, omnia ligurientes, nihilo facti sunt ditiores. Neq; enim cōsuetudo eorū est, ut quicquàm colligant, aut seruēt. Ciues uidebantur primùm locupletari:at inde nemine sentiēte, iniqui parta peius perierūt. Rege ergò laxato, cùm suis nauibus minorati milites uterentur:peregrina littora scrutari uoluere. Nauigarunt in Orientē rursum per flumina, quæ de terris influūt mare: ingressiq; terrā congrediuntur. Inde quoq; facta prędā:instituunt (ut illi retulerūt q audaci huic nauigationi superfuere) scrutari aliqua littora, quæ nostri haberent incomperta. Ad Phinnos, & Vuermula

Danię. lib. 7. ca. 41. c.

Vitaliani.

Suetiæ. lib. 5. cap. 32, & 33. c.

Bergam Vitaliani prædantur.

nos arbitror peruenisse. Nam hirtum genus hominum deprendisse memorabant: quod frigus regionis deposcit: alioqui nudos, pilis innascentibus conuestiri. Tradunt qui audisse ferunt redeuntes, peruenisse in Caspium mare. Sed hoc ego ab inscitia & narrantium, & referentium, defendo fieri non potuisse. Nam post Gronlandiam, si non est asiduè congelatū mare: post Ripheos tamen montes, qui longè procurrunt in Boream, congelatum sit necesse est: & illi relinquendi essent, prius quàm ad mare Caspium perueniretur. Latera igitur Suetiæ ulterioris, & Noruagiæ tetigisse nauigantes crediderim. Sed iam ignotis Regionibus nauigantes, nullam in reliquum habuisse maris, aut plagarum cæli notitiam ferunt. Quod ipsum quoq; non probo. Nusquàm enim tam rudis est nauita: qui non norit cœlestem discernere regionem: præsertim cùm uiderit Orientem, & Occidentem solem. Et cùm ille tenetur in nubilo: aut noctibus fuerit nauigandum: Magnes tamen, quem omnes circumferūt nauigantes, declarat Aquilonem: unde facile de cæteris fiat distinctio. Sed quod sequitur, fidem meretur. Vix mediam rediisse tradunt partem eorum, qui enauigauerunt: partim fame, partim äeris iniquitate, partim etiam bello ablumptis sociis. Nam ad prædam egresi de nauibus, nonnunquàm manus contulerunt ignotis terrarum habitatoribus. Ex iisdem Vitalianis alii Frisiæ littora apprenderunt, mare occiduum infestantes: cum quibus ingens & diuturna fuit lucta ciuitatibus Vuandalicis. Quod in Vuandalia locis suis commemorabimus. Per eadem tempora Beruham Dux Vuolgastensis, cùm cerneret magnam esse nauigantium in mari licentiam (nam Vitaliani infestauêre omnia) magnis nauibus expeditis, cum multis copiis ingressus est mare: exterminandis, ut aiebat, de mari pyratis. At eius generis hominibus congredi, difficile reputabat: Mercatorum onerarias interpellat: earumq; non paucas capit in faucibus quæ uocantur Nordsund. Vix prædam partitus est: superuenere de Lubeca mercatores, Noruagiam petituri: qui suaptè uiribus cùm plurimùm possent, conduxere tamen ex Gregariis, qui unà nauigantes, securitatem euntibus præberent ab incursione Vitalianorum. Cum cernerent expoliatos à Duce Mercatores: hostiliter inuecti Ducalibus, classem illam disipauerunt: & quod poterant, captis laxamenta præbuerūt: rebus, & nauibus, quæ erant in conspectu restitutis. Disipata clasis Ducaliū, partim in Frisiam deuehitur. Minor pars recto cursu natiuā petit regionē. Vna de grandioribus nauibus quæ. 80. uexit armatos, in Daniā cōacta, ab Regina capi iubet. Quos reperit de recēti præda respersos, omnes iusit feriri gladio. Noruagia deinde diu mansit intentata per omnes dies Margaretæ Reginæ.

Phinni, & Vuermulani.

Autor.

Obiectio.

Responsio.

 Erico

Erico Margareta adoptato, Regna concedit. Naualiexpe ditione Gregarij Bergam adeuntes, depredantur sine discrimine. Caput. ix

Ericus Rex. II.

RICVS Dux de Pomerania, ab Margareta iam senio delabente adoptatus, trium Regnorũ Rex, & perinde Noruagiæ deputatur. Hic cùm diuturnũ bellum haberet cum Ducibus Slesuici, filijs Gerhardi cæsi in Thietmarsia: cui se Vuandalicę urbes post aliquãta tempora implicuissent: multũ, diuq; laboratũ est: plurima utrinq; irrogata damna: Henrico seniore cadente apud Flensburgum, Adolphus proximus belli curam suscæpit. Sed quod ad Noruagiam pertinet, illud erat: Cùm uaria utrinq; fortuna diu pręliatum esset. Erat magna de ciuitatibus classis, Ducentarũ sexaginta nauium expedita. De sua quisq; ciuitate Præfectos nauiũ imposuêre. Omnium tamen Ductor erat Gerhardus, unus ex fratribus Ducis omniũ natu minor. Ferunt duodecim milia pugnatorũ extitisse sub Signis Gerhardi. Su per has erant copias, Vitalianorum militũ Gregariæ manus ad octingentorum numerum. Præterea extra cæterorum sortem, Rostoxenses ac Vuismarienses Vitalianorum manum, ad numerũ sexcentorum habuêre. Horum erat Primipilarius, cuius hodiè nomẽ celebrè permansit, Bartholomeus Voet. Is cùm uideret grandem illam manum, diu se disse ad portum Mercatorum in Dania: ibiq; sine fructu multum esse desitum (quod in Dania diximus) Ducem interpellãs, ueniam poscit abeundi: & in reliquis Daniæ partibus prædã agendi. Dux non cunctanter annuit. Ille Daniam prǽternauigãs, cursum contendit in Noruagiam: Emporium Bergense petens. Iam enim Anglici portũ occupauêre: pisces aridos auecturi per absentiam Mercatorum Germanię: qui Regnum uitauêre ob bellum. Anglici ubi uiderunt adnauigare manum illam: arbitrati totum sequi agmen Holsatorum, & urbiũ maritimarum: rebus ad naues importatis fugam intentarunt. Idem quoquè Bergensis, qui tum aderat Episcopus, factitauit. Nam insiliens unam Anglicanarum, concessit in mare. Gregarij portum apprehendere: & oppidum ingressi, sine discrimine cuncta uastabant. Episcopi immunis non erat curia. Sacra & prophana omnia inuoluta: nullum rerum discrimen (ut solet apud id generis homines) franguntur sacra quæq;: nihil inperuium rapientibus. Aderant Norici cum piscibus & pellibus mercatum uenientes. Sed omnia sine commutatione & precio celeriter distrahũntur. Expleta præda, in naues onustas redeunt: Vuismariam repetunt. Inerant multorum merces de Germania Mercatorum. Sed quiduis inter Gregarios: Prædam partiuntur: nihilo tamen, ut fieri solet, ditiores inde facti.

Angliã Berga discedunt.

Berga depredatur.

Grega-

Gregariorum uictoria erga Noruagios, & Bergæ alia depredatio narratur. Caput.x.

ASPIRANTE uere ad nouã se accinxêre expeditionem, in idem ducturi emporiũ. Quadringentis circiter septem nauibus ingrediuntur mare. Parua manus, quæ Regnis minaretur: & pręsertim, quæ emporium ibat spoliare. Eius rei euentum de priori metiẽtes Noruagij, se iam instructiores fecêre, si ad prædam redirent. Emporium Bergense recto cursu inuadũt. Qui inerant Norici, iam munitionibus firmabant Regis atq; Pontificis curias: inde oppidum propugnaturi. Sed Gregarij fortiter aggrediuntur munitiones eorum conuellere. Alij impigrè defendunt. Inter hæc adolescens quidam Germanici generis, quales solent ad rerum custodiam sub brumam Mercatores relinquere in terra: Bartholomeum secretius adoritur: rem se afferre cognitu dignam. Vbi uenit in propinquum, rogat: Maior ne sit à tergo manus auxiliorum his, qui sub aspectu sint potentia? Ille se auxilia alia neq; scire, neq; desyderare respondet. Tum Iuuenis. Vide quid aggrediaris. Tota Noruagia in armis est. Ante quatriduum aduentus uester innotuit. Dicto citius uidebis à mari & terra te circumuallari. Proinde tu rebus tuis consule. Ille non contemnens uocem monitoris, receptui canit. Iubet in naues regredi. Vix se in naues contulere: & ecce magna undiq; uelorum frequentia propinquat. Erant Noruagij, qui prædatoribus occurrerent. Nec mora: pugnam ineunt. Septem naues cum pluribus quàm centum inière pugnam. Primo certamine minor de septem cœpta est. Inerant armati circiter uiginti. Nihilo secius pugnauêre sex reliquæ. Maioribus Noruagiorum contulere manus: ex quibus statim duas cæpere: cæsis, & proiectis in mare qui inerant: suis armauêre captas. Interquè duas captas, simili suorum manu communierunt. Creuêre Nauigia Gregariorum: & Noruagiæ cuncta minorantur: cùm paruæ plurimæ mergerentur. Cunq; pugna crudesceret, cæsis plurimis qui superant, Noruagij fugam ineunt: uictores mare tenuêre Vitaliani. Cùm autem se inuadendo Emporio rursum pararent: uident alibi de latere Germaniæ decem uela. Statim agnouere nauigia. Facilè enim est deprendere in mari: Mercator ne sit, an Pirata qui nauigat. Socij erant Gregariorum, qui de portu Vuismariensi secuti, eandem negociationem cum Bartholomeo inire uenerant: sed aliquanto ad laborem serius. Vnà tamẽ aggrediuntur oppidum expugnare. Sed nullus ibi labor. Nam habitatores Noruagij, ubi suorum in mari fugam uidere, uictoriam Germanorum: fugã sibi quisq; consuluit. Ita uacuum habitatoribus emporium inuadunt: despoliant; præda explentur. Noruagij fugiunt.

Bartholo-

Bartholomeus cum suis potiores rerum partes detrahens, enauigat: Albim fluuiū petens. Cæteri, qui post uenêre, in uberiorem prædam ulterius sibi nauigandū desinunt. Erat autem tum post natum Christum Annus Millesimus Quadringentesimus & tricesimusnonus.

Ann. Christi. 1439.

¶ Christophorus Noruagiam nouem ferè annis pacificè regit. Caput. xi.

Christophorus Rex.

CHRISTOPHORVS Bauarius inde tenuit trium Regnorum gubernacula per annos ferè nouem. Sub quo penitus quieta erat Noruagia. Nimirum populus, qui in rupibus suis induruit: non facilè mobilis ab eo quod semel apprehenderat. Ante Christum agnitum nulla gens pertinacior errorum: post suscæptam Christi fidem, nulla immobilior. Ferunt, aliquando terra sua qualibet ex causa peregrinatos, cùm primum redierint, terramquè tetigerint: pronos cadere in terram: & facto signo crucis, eam in terris osculari. O inquiunt terra Christiana ante omnes. Adeò generis sui cultum attollunt: cæterorum contemnunt.

Noruagiorum constans fides.

¶ Christiernus Rex pacificè Noruagiam regit. Olauus miles quidam Mercatoribus Germanis molestus: unà cum Episcopo Bergensi ab illis interimitur. Caput. xij.

Christiernus Rex.

CHRISTIERNVS inde Rex rerū potitus: natus de Oldenburg & Delmenhorst Comes: relictā Christophori ducens coniugem, trium Regnorum gubernacula dotem accæpit. Noruagia quoq; tum pacē habuit. Inuentus est tamen ex militibus quidam Olauus Nicolai: quem ferunt rebus nouis clam studuisse. Conspecta est uxor eius nauigare uelo purpureo: cui inerant arma Noruagiæ. Mercatoribus Germanis, emporio Bergensi negociantibus, ille grauis incubuit. Aliquot naues eorū diripi uel iussit, uel permisit dissimulans. Questi Mercatores, irridentur. Ad Regem Christiernū retulere querelam. Ille literis redditis: ostendit, sibi non placere insolētiam Militis memorati. Eam de literis interpretati sunt Regiam uoluntatē: si quid ille ob insolentiam pateretur incommodi: non multum Regi displicere. Cùm ea essent opinione Mercatores: non se Regem offensuros, si Militis frænarēt audaciam: & ille modum non poneret cæptis in Mercatores grauaminibus: in eodē tunc Bergensi oppido commorantem circumsistunt tumultuantes. Postulant ablata restitui: iusticiā de nonnullis exhiberi. Durius ille initio respondit. Vbi uidit crescere audaciam cum numero tumultuantium de Germania Mercatorum: nec ea tam esset præditus militari manu, qua obsisteret: declinauit in cœnobium Brigittanorum; ibiq; turrim apprendens, delituit. Aderat illi

Olauus Nicolai, miles.

Bergensis

Bergensis Episcopus: qui seditionem placare uel uultu, uet autoritate, uel mitescentibus uerbis diu sperabat. Vbi nihil profecit: rogatur ut abeat: linquatque Militem. Ille miseratione amici abscedere nõ potuit: sperans parsurum propter se Militi populum, Sed ignescunt iræ: sæuiunt uno impetu in Episcopum & Militem. Ambo cæsi: ambo oppresi: incendium excitarunt, dum summum solum quærunt. At omnia postea damna Monasterio compensant. Apostolica deinde imploratione, occisi Episcopi pœnas soluunt. Militem filij quæruntur occisum.

Ioannes trium Regnorum Rex creatur. Sub eo Mercatoribus duæ naues Lubecen. capiuntur. Res indiscussa usque huc hæret. Caput. xiij.

IOANNES Christierni filius, deinde Regnis præerat: & præsidet in hodiernum Millesimum Quingentesimum: apud quem filius occisi Militis causam resuscitat. Nam apud Christiernum, vbi minus audiebatur: imploratus Rex, iustitiã negare nec debuit, nec uoluit: Literis egit apud Mercatores, ut querelę sopirentur. Tentata est causa sedari. Et uidebatur Mercatorum primoribus iam omnino consopita: cum adhibiti non semel tractatus essent. Cũm ille permissu Regio, naues duas, mercibus de Lubeca onustas capit: & in manus Regias perducit. Hodie quæruntur Mercatores de tam ademptis rebus: ubi causæ prioris finem habuisse, & omnem quærelam consopisse prius se contendunt.

Ioannes Rex. Anno Christi. 1500.

Hic Autor defecit. Et rerum statum descripsit usque ad initium mensis Maij, ad Annum Christi. 1504.

Vt uerò prudens Lector sciat, quæ præter DANIAE & SVETIAE & NORVAGIAE res, huic Historiæ inserta sint. In DANIAE libro Tertio Longobardorum series, & res gestæ, usque ad Carolum Magnum narrantur: quòd Regno eorum ad quadringentos annos durante, De Danorum interea Regibus nihil nobis relictum sit.

In SVETIA libro Primo & Secundo Gotorum origo, & Regum eorum facta heroica. Vuisigotorum item libro Secundo, cap. 26. & libro Tertio, usq; ad cap. 9. ubi Ostrogotorum fit alternatim mentio, usq; in librum Quartum qui Suecorum est.

In NORVAGIA post Noruagios aliquot, celebrantur Normannorum facta egregia, & eorum Duces ac Reges à cap. 38. lib. Primo, Secundo, Tertio, & Quarto, usq; ad finem Quinti & Sexti. Liber Noruagiorum Regum rursum seriem & facta narrat.

Et licet inuiolatus sit titulus supra marginalis, DANIAE, SVETIAE, aut NORVAGIAE præscriptus, nihilominus tamen occasione iusta, inmixti sunt suis locis Longobardi sub Danis, Goti sub Suecis, Normanni sub Noruagis: qualia prudens Lector penset suis locis, nullo errore præterita. Id quod & Index, & Regum ac Ducum Catalogus in Principio operis totius, clarè indicabit.

INDEX in tria Regna Daniæ, Suetiæ, & Noruagiæ, copiosus.

VICTORIAE Regũ, Nationum, & Ciuitatum aliquot.

Gepidarum

DVELLVM.

¶ Vocabula Latinagermanica, quę in hoc Libro ædita sunt.

Alba Iulia, Albanum, Regalis. Stůlweiſſenburg.
Alba Græca. Kryechiſch Weiſſenburg.
Albania, Albanium, Albion. Engelland. A cretæ abundantia.
Albis fluuius. die Elb.
Alani, Salani. Sachßen am mőr.
Allobroges. Sophoier.
Altitona. Hohenburg.
Amasus. die Emß.
Anisus. die Enß.
Antuates. ober Wallis. ad septentrionē
Aquisgranum. Ach. ciuitas.
Aquitania. Goſcongia.
Arelatum. Arle. ciuitas.
Aurelianenses. Orlienſer. Aurelian. Orliens.
Aquileia. Aglar.
Amiterium. Aquila.
Arelatum. Arle.
Athesis. die Etſch.
Auares. Beyer. Boij.
Austrasia. Reinſtram/ Metzerland/ Lothringen/ Brabant.
Altaripa. Speir.
Antonaco. Andernach.
Agrippina. Cőll.
Angria. Engern.
Armorica. Britannien.
Alemanni. Alleman̄/ Teütſchen.
Alpes summæ. Gotthart.
Allodium. ein eygen gůt/nit lehen.
Antuates. an Eolen/Grauſchafft populi
Alsa. die Jll. Hinc Alsatia.
Arolla. der groſſz Gletſcher.
Baiceri. Beheng.
Baltica. Skonland.
Bataui. Hollånder. Batauia. Holand.
Bardi. Sachßen.
Belgæ. Brabånder/ Holånder.
Belgradum. Kryechiſch Weiſſenburg.
Benacus. Gartſch.
Berga. Bergen in Finnen.
Biarnores. Phinner.
Bononia. Benong.
Borussia. Preuſſen.
Borysthenes. Der Neper/Boch/Diempt
Britannia. Engelland.
Brixia, ellum. Preſſz.
Brundusium. Brundutio.
Bructeri. Weſtphaler.
Buda. Ofen.
Burgundia minor. Vechtland.
Bodobriga. Bopparten.
Boij. Boiarij. Beyer. Auares.
Calmar. ciuitas in Schmalland.
Cantium. Cantzelberg.
Carinthia. Kernten.
Catti. Heſſen. Hundtsrücker.
Canthi. Fryeßen.
Ceculia. Zeckenland in Sybenbürgen.
Cibinium. Hermenſtatt.
Chauci. Fryeßlånder.
Cherusci. Krachgåwer/ Otenwålder.
Cimbri. Den̄mårcker/ Holſatzer.
Cimbrica Chersonesus. Den̄marck.
Coruatia, Croatia. Krabaten. Croacien.
Cinesius. mons Cinis.
Campidona. Kempten.
Cella Ratolffi. Cell am Vnderen See.
Corcira. Cursula. Corſun.
Dania. Datia. Dennmarck.
Dantiscum. Gedanum. Dantzge.
Daruernum. Douer.
Dofrini. Alpen.
Dofrefil. Norwegiſch gebürg.
Draua. die Trag.
Daruernum. Doner.
Demuilia. Dzuina.
Diuion. Diſion.
Eboracum. Yorck.
Eydora. die Eyder. fluuius.
Estones. Leifflånder.
Ethruria. Toſcon.
Finna. Finnland.
Falerinum. Monteflaſcon.
Forum Iulij. Forjul.
Fosen. Ynßel in Norwegen.
Falachia. Walachey.

Fabarium. Pfeffers.
Francia Orientalis. Francken.
Francia Occidentalis. Franckreich.
Gepidæ. der Gothen anstösser.
Gethæ. Gothen/Sybenbürger.
Gothia. Gothland. Gütland.
Grünland. Skonland.
Glessaria insula Succinum ferens.
Gratianopolis. Granobel.
Gades. Erythrea Insula Hispaniæ.
Germanni. Garmañ. Teutschen.
Geñ.10. Garmania.
Hannonia. Hennegaw.
Harelungi. Brißgawer.
Hedui. Burgunder.
Hermunduri. Moraui. Merther.
Heruli. Sclauer.
Hercynia sylua. Hertzwald.
Hibernia. Yrrland.
Hister. Thünaw.
Histria. Histrich. Ernland.
Holsatia. Holsatz. Holsteyn.
Hafnia. Koppenhagen.
Hamo. Hamburg.
Hyrcanum mare. das Caspisch mör.
Hesperia. Hispanien.
Heluetij. Eydgnossen/Schweitzer.
Hydruntum. Otront.
Iburinga. Oberlingen.
Iaurinum. Rab.
Ihuri. hynder Hungeren.
Illyria. Wyndisch marck.
Insubria. Meyland.
Iutia. Jytland.
Iurassus. Jurtenberg. propè Bernam.
Isthmus. Zypffel/oder eingang im land
Iuuania. Saltzburg.
Lacus Podamicus. Bodensee.
Lacus Lemannus. Losanner see.
Lacus Benacus. der Garth see.
Lacus Venetus. Zeller see.
Leopolis. Lewenburg.
Liburnia. Croacia alijs.
Licus. der Lech.
Ligeris. die Loere.
Licopia. Licopint.
Liuonia. Lyfland.
Londinum. Londen.
Lubeca. Lübeck.
Ludocia. Newloß.
Lunæ mons. Luneburg.
Lugdunum. Lyon.
Laudanum. Laon.
Laurissa. Lorsch closter.
Lupinum. Meyenfeld.
Laureacum. Lerch.
Letuania. Littow.
Magnopolis. Meckelburg.
Marcomanni. Märcker/Behem.
Mare mediterraneum. das grossz mör/ mittel mör.
Mare Balticum. Belt.
Martiana sylua. Schwartzwald.
Martinopolis. Merßburg.
Menapij. Gellerischen/Cleuischen.
Misia, Mœsia. kleyn Scythia.
Moldauia. Moldaw.
Montifalco. Monteflascon.
Mons pessulanus. Montpelier.
Mons Sempronius. Sempelberg.
Morauia. Merrhen.
Mosa. die Moß.
Mosella. die Moßel.
Moscouia. Moscowiter.
Moscus. die Mosco. fluuius.
Moscha. ciuitas inibi.
Munus datum. Mundat.
Mauri monasterium. Morßmünster.
Nagnia. Narnia.
Narbonensis Gallia. Langen docken.
Nemetes. Speirer.
Neugardia. Newgard in Litten.
Neustria. Normandey.
Nicopia. Nicopynt.
Nidrosia. Drunthеym in Nor.
Nicea. Nissen/oder Nissa.
Nitria. Neutrach.
Norici. Nortgäwer/Beyer.
Nuithones. Nüchtländer.
Nouientum. Eberßheym münster.
Obotriti. Meckelburger/darumb Wismaren.
Obrinca. die Moßel.
Odera. die Oder/Eyder. fluuius.
Oceanus. das bodenloß mör. ult. Hispa.
Olruna. die Tolder.
Oximum. Ochßenfurt.
Oenotria. Italia.
Padus. der Po. fluuius Italiæ.
Pannonia superior. Osterreich.

Pannonia inferior. Hungeren.
Peones. Hungerer.
Pontus. Das Pontisch mör.
Peloponnesus. Morea.
Posonia. Preßßburg.
Pressouia. Cronstatt in Sybenbürgen.
Pyreneus mons. Runtzeual in Hispanië.
Pryñ. Ciuitas in Merrhen.
Pœni. Pœnen.Carthaginenses.
Pœnina uallis. Wapelina, ab Hannibale pœno.
Pagus Rheticus. Walgöw.
Pharos. Lesinia.
Podanicuni. Der Bodensee.
Quadi. Schlesier.
Rascia. Rätzenland.
Raurici. Baßler.
Rheti. Algöwer/Bodēseer/Reingöwer.
Rheti canini. Grawbundter.
Rhodanus. der Rhodan in Wallis.
Rhotomagus. Roan.
Rhegium. Rheso.
Riga. Rick in Leifland.
Riualia. Reues.
Roxani. Reüssen.
Rufsia, Ruthenia. Reüssenland.
Saletion Seltz am Rein.
Salani. Alani. Sachßen.
Sarmatia. Hungeren.
Scania. Skonland.
Scandia. etwañ Gothia. Skonland.
Sclaui. Behem/Wenden/Lußnitzer.
Sclauonia. Wyndisch marck.
Seduni, Sedusij. Wallisser.
Sequani Burgunder.
Seruia. Syrfen.
Sēpronius mens. Simpelberg in Wallis
Sialandia. Soland.
Sicambri. Gellerischen/Cleuischen.
Sinus. ein Bußen des mörs.
Slesia. die Schlesy. à fluuio Sleso.
Sorabi. Wenden an der Elb. Thüringer
Sossauia, ciuitas in Moldauia, Sotzschen.
Stargard. Aldenburg in Holsatz.
Strigonia. Grän.
Suetus. die Spreë.
Sueonia. Sweden.
Suesson. Soeson.
Sona. die Arar.
Taurisci. Steirmärcker. od die von Dry.
Tanais. die Don. Altan.
Tergouistia. Teruiß.
Teruanna. Terben.
Tectosages. Wirtenberger.
Ticinum. Pauey.
Tiguri. Zürcher.
Tissa. die Teiß. fluuius Vngariæ.
Tribrochi, otes. Straßburger/Vnder Elsässer.
Transyluani. Sybenbürger.
Tertrigestum. Triest.
Traiectum. Vtrich.
Tyberis. die Tyber.
Treberis. Tryer.
Tuscia. Toscon.
Trinacria. Sicilien.
Tentheri, aliâs, Fiscini. Märcker vmb Baden.
Taxgetium. Rotweil.
Tosconia, Ethruria. Tuscia.
Trauena. die Trah.
Valesia. Wallis.
Valeria. Steirmarck.
Vangiones. Wormßer.
Vbij. Cöllner.
Vesontium. Bisantz.
Verona. Bern Italiæ.
Viadus, aliâs, Odera. die Oder/Eyder.
Vicus Iulius. Weissenburg.
Vilna. ciuitas in Litten.
Vinda. die Wertach.
Vindelici. Lechgäwer. Augspurger.
Visurgis. die Wesel.
Vistula. die Wyxel.
Vocetius. Iura. der Bötzberg.
Vratislauia. Presszlen. ciuitas.
Verona. Dyetrichs Bern.
Vallis uenusta. Das fynster gäw.
Vindelicia. Augspurg.
Vallis Drusiana. Walgöw.

¶ Ein Stadium haltet iñ.125.schritt.24.stadia seind ein teütsche meil.
Ein Welsche meil ist ein fyerteyl einer Teütschen.

